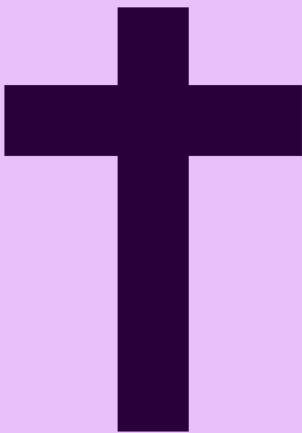

Dios Cũ Cauetibəjə
Cũřică Tuti

New Testament in Carapana (CO:cbc:Carapana)

Dios Cã Cauetibujũ Cũrĩcã Tuti

New Testament in Carapana (CO:cbc:Carapana)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Carapana

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Carapana

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
69a83a35-f961-5e00-b9bd-ee04b851efbd

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	84
SAN LUCAS	134
SAN JUAN	221
LOS HECHOS	285
ROMANOS	360
1 CORINTIOS	397
2 CORINTIOS	433
GÁLATAS	456
EFESIOS	470
FILIPENSES	482
COLOSENSES	490
1 TESALONICENSES	498
2 TESALONICENSES	505
1 TIMOTEO	509
2 TIMOTEO	520
TITO	528
FILEMÓN	533
HEBREOS	535
SANTIAGO	560
1 SAN PEDRO	569
2 SAN PEDRO	580
1 SAN JUAN	586
2 SAN JUAN	595
3 SAN JUAN	597
SAN JUDAS	599
EL APOCALIPSIS	602

El Santo Evangelio Según SAN MATEO

Los antepasados de Jesucristo (Lc 3.23-38)

- ¹ Jesucristo ati yeparu cū caatiānajērē ati tutipru marī tūgoroa. Mai, caānijūgoro cū űicūjāā ānana wāmerīrē mujāā quetibujūgu yu ātiya. Jesucristo ruame David, bairi Abraham ānacū pārāmi majū caānacū āmi. Atore bairo āñupā:
- ² Abraham macūcūsupi Isaac sawātesucūre.
Isaac ruame cabero macūcūsupi Jacob sawātesucūre.
Jacob ruame cabero macūcūsupi Judā sawātesucūre, cū bairā mena.
- ³ Judā ruame cabero pūnaacūsupi Fares, bairi Zara sawātesucū mena. Na paco, Tamar wātesucūsupo.
Tunu bairoa Fares ruame cabero macūcūsupi Esrom sawātesucūre.
Esrom ruame cabero macūcūsupi Aram sawātesucūre.
- ⁴ Aram ruame cabero macūcūsupi Aminadab sawātesucūre.
Aminadab ruame cabero macūcūsupi Naasón sawātesucūre.
Naasón ruame cabero macūcūsupi Salmón sawātesucūre.
- ⁵ Salmón ruame cabero macūcūsupi Booz sawātesucūre. Cū paco, Rahab wātesucūsupo.
Tunu bairoa Booz ruame cabero macūcūsupi Obed sawātesucūre. Cū paco, Rut wātesucūsupo.
Tunu bairoa Obed ruame cabero macūcūsupi Isai sawātesucūre.
- ⁶ Isai ruame cabero macūcūsupi David, Israel yepa macāāna quetiupru rey caānipruere.
Bairo David cūā cabero macūcūsupi Salomón sawātesucūre. Cū paco ānacō ruame Urías ānacū űuto āñupō.
- ⁷ Tunu bairoa Salomón ruame cabero macūcūsupi Roboam sawātesucūre.
Roboam ruame cabero macūcūsupi Abías sawātesucūre.
Abías ruame cabero macūcūsupi Asa sawātesucūre.
- ⁸ Asa ruame cabero macūcūsupi Josafat sawātesucūre.
Josafat ruame cabero macūcūsupi Joram sawātesucūre.
Joram ruame cabero macūcūsupi Uzías sawātesucūre.
- ⁹ Uzías ruame cabero macūcūsupi Jotam sawātesucūre.
Jotam ruame cabero macūcūsupi Acaz sawātesucūre.
Acaz ruame cabero macūcūsupi Ezequías sawātesucūre.
- ¹⁰ Ezequías ruame cabero macūcūsupi Manasés sawātesucūre.
Manasés ruame cabero macūcūsupi Amon sawātesucūre.
Amon ruame cabero macūcūsupi Josías sawātesucūre.
- ¹¹ Josías ruame cabero macūcūsupi Jeconías, cū bairā menarē. Ti yūteare marī űicūjāā Israel yepa macāānarē na űejoypa aperopru Babilonia yeparuere.
- ¹² Bairi yua, Jeconías ruame na cawiyoro bero tunu etaupru, macūcūsupi tunu Salatiel sawātesucūre.
Salatiel ruame cabero macūcūsupi Zorobabel sawātesucūre.
- ¹³ Zorobabel ruame cabero macūcūsupi Abiud sawātesucūre.
Abiud ruame cabero macūcūsupi Eliaquim sawātesucūre.

Eliaquim ruame cabero macũcsupri Azor sawãmesũcure.

¹⁴ Azor ruame cabero macũcsupri Sadoc sawãmesũcure.

Sadoc ruame cabero macũcsupri Aquim sawãmesũcure.

Aquim ruame cabero macũcsupri Eliud sawãmesũcure.

¹⁵ Eliud ruame cabero macũcsupri Eleazar sawãmesũcure.

Eleazar ruame cabero macũcsupri Matán sawãmesũcure.

Matán ruame cabero macũcsupri Jacob sawãmesũcure.

¹⁶ Jacob ruame cabero macũcsupri yua José sawãmesũcure.

José ruame María manaru ãñupĩ. Bairi yua, María ruame Jesús paco caãnacõ ãmo.

Dios cũ cajoricũ Mesías marĩ caĩ, Jesús paco majũ ãcõ baiwõ María.

¹⁷ Bairi bairo cõñaata, Abraham ãnacũ berore puãa wãmo peti ruore baparcãnacã pẽnirõ cãnacã tutiri bero macããcũ ãñupĩ David. Tunu bairoa David ãnacũ berore puãa wãmo peti ruore baparcãnacã pẽnirõ cãnacã tutiri bero caátó majũ israelita majãrẽ na ñejoyupa Babiloniaru. To Babiloniaru israelita majãrẽ na cañejorico berore tunu puãa wãmo peti ruore baparcãnacã pẽnirõ cãnacã tutiri capetiro bero macããcũ majũ ãñupĩ yua Jesús.

Nacimiento de Jesucristo

(Lc 2.1-7)

¹⁸ ãmerẽ, mujããrẽ yũ quetibũyũ Jesucristo cũ cabuiri que quetire. Bairo baiyupa: Jesús paco María ruame José mena sawãmojiyapao ãñupõ. Mai, cũ mena cõ caãniparo jũgoyepua, merẽ bairirupã ãñupõ. Mai, Espiritu Santo, Dios Yeri majũ cũ camasĩrĩjẽ jũgori bairo baiyupo María.

¹⁹ José ruame masĩesupũ Espiritu Santo bairo cũ caátiatajere. “Roro átiatcomo,” ĩ tũgoñañupũ cũ yeripũ. Bairua, nipetiro camasã na cañajoro cõ tutigaesupũ. Cariape caãcũ ãnirĩ caroaro tũgoñañupũ. “Cõ yarã jetore, ‘Cõrẽ yũ boetiya,’ ñigu yasioroa,” ĩ tũgoñañupũ.

²⁰ Bairo cũ caĩtũgoñarõ bero caãnimiatacũãrẽ, ñami caãno qũẽguericoaru Dios cũ cajocũ, ángel majũ buiaetayupũ. Cũ ruame bairo qũĩñupũ: “José, David ãnacũ pãrãmi, tũgoñarĩqũẽ paiticõãña María menarẽ. Rorije áperiyamo. Cõ macũ caãniparu Espiritu Santo cũ camasĩrĩjẽ jũgori cabuiaparu ñĩami. Torecũ, ‘Cõrẽ cõ yũ boetiya,’ ĩ tũgoñaeticõãña.

²¹ Tunu bairoa cõ macũ cũ cabuiaro, ‘Jesús’ cũ mũ wãmetigu. Tore bairo wãmecutigumi, cabero butiãcũ cũ yarã na carorije wapare canetõõpã ãnirĩ. Bairi ‘Jesús’ cũ mũ wãmetigu,” qũĩñupũ ángel Josere, qũẽguerica tutipũ yua.

²² Profeta majõcũ jũgori Dios cũ caĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo baietaro baiyupa. Mai, atore bairo ĩ quetibũyũyupi Dios profeta majõcũre tirãmũpũre:

²³ “Jĩcãõ carõmio, caũmũ mena caãmeo nimiocũã, macũcutigomo.

Yũ camasĩrĩjẽ jũgori macũcutigomo.

Cũ, cõ macũ ruame ‘Emanuel’ wãmecutigumi,” ĩ quetibũyũyupi profetare. (Emanuel ĩgaro ĩña: “Dios marĩ mena ãnicõãñami.”)

²⁴ Cabero José ruame cãniwãcãrĩ bero, ángel cãrẽ cũ caãtirotirore bairo ásupũ. María mena wãmo jiyayupũ.

²⁵ Bairo wãmojiyamicũã, cõ mena ãmeñupũ, cõ macũ, Jesús sawãmecutiparu cũ cabuiaparo jũgoye mai.

1 Bairo cabairo bero yua, Jesús buiyupí Belén cawāmecuti macāpū, Judea yeparū. Rey Herodes cawāmecucu majū quetiupā cū caāni yuteare buiyupí. Bairo cū cabuiaro bero, cabūtoa camasīrā űocōārē cañācōñamasīrī majā ti yeparū etayuparā. Muipū cū cawāmuatōpū caatiātana etayuparā.

2 Bairo eta yua, atore bairo na í jēniñañuparā:

—¿Noo cū āniñati muñjā, judío majā, quetiupā rey caāni cābuiatacū? Cū yañ űocōrē jāā iñajoarū. űocō pūame muipū cū cawāmuatōpū buiatuetaami. Bairi cūācārē qūiroagarā jāā atīarū —na í quetibūyuparā cabūtoa camasīrā.

3 Bairo na cañquetibūjuro tūgo, quetiupā rey Herodes pūame tūgo acūacoasupū. To Jerusalén macāāna cūā nipetirā tūgo acūacoasuparā.

4 Bairo Herodes pūame tūgoacuarí yua, na piijoyupū sacerdote majā quetiuparārē, bairi Moisés ānacū cū caroticūñqūērē cajūgobueri majā cūārē. Bairo na canēñāetaro iñā yua, atore bairo na í jēniñañupū:

—¿Dope bairo na í quetibūyupari marí ñicūñjā, Mesías cawāmecucu cū cabuiapeere? ¿Cū pūame noopū cū buiagayupari? —na í jēniñañupū Herodes cū capiñjoatanarē.

5 Bairo cū cañrō tūgo yua, na pūame qūññuparā:

—Belén na cañrī macāpū Judea yeparū buiagayupū Mesías. Dios yaye quetire woaturica tutipū atore bairo í woatuyupí profeta Dios cūrē cū cañquetibūjuriere:

6 ‘Muñjā, Judea yepa, Belén na cañrī macā macāāna useanirī āñā.

Capairi macā macāāna mee nimirācūā, caāni macā majū macāāna muñjā āniñā.

Muñjā mena macāācū jīcāñ quetibūyū masīgūmi.

Yū yarā, Israel yepa macāānarē na quetibūyū masīgūmi,’

í woatuyupí profeta Dios cūrē cū cañquetibūjuriere —qūñ quetibūyuparā Herodere cū capiñjoatana pūame.

7 Cabero yua, Herodes pūame yasiro na piijoyupū cabūtoa camasīrā muipū cū cawāmuatōpū caatiātananarē. Bairo yasiro na piijori yua, cū űocō cabuiatīatacū na caññajūgoatajere na jēniñañupū.

8 Bairo tiere cūrē na cañquetibūyupararoro, Herodes pūame Belēpū na joyupū. Atoe bairo na í joyupū:

—Topū ánāja. Cū, cawīmanacarē muñjā macāwā. Bairo cū muñjā cabocaata, yū muñjā quetibūjowā. Yū cūā, cū ñiroan āgn —na ítomīñupū Herodes cabūtoa camasīrī majārē.

9 Bairo cū cañrō tūgo, “Jau” qūññuparā. Bairi Belēpū acoásuparā cabūtoa camasīrā pūame. Bairo na caátō, űocō na caññajoatacū pūame tunu buiatuayupū. Na riape baujūgoyecusupū. Cawīmanaca cū caāni wii buipū bauetayupū.

10 Bairo űocō cū cabairo iñā, cabūtoa camasīrā bñitioro useaniñuparā yua.

11 Bairo ti wii Jesús cū caāni wīipūre etarā yua, jāññuparā. Bairo jāññetarā, Jesure cū paco María mena qūññañuparā. Bairo Jesure qūññā yua, ģropaturí mena etanumurí qūññoyuparā. Bairo átí yaparo, na rocapataarire pāññuparā. Na yaye apēyere cū nuniñuparā. Bairi orore, werea űnierē, bairi caroaro cajutiñurjē űnie cūārē cū nuniñuparā.

12 Cabero qūēguerica tutipū na quetibūyupū Dios Herodes roro cū cañtigarijere. Bairi cabūtoa camasīrā pūame apewāpū tunucoásuparā, na ya macā tunu ánā yua.

La huida a Egipto

13 Bairo cabutoa camasĩrã na catunuátó bero, marĩ Quetiupũ cã cajou ángel buiaetayupũ tunu. José cã cacãñirõ qũëguerica tutipũ cãtu buiaetayupũ. Atore bairo qũĩñupũ ángel Josére:

—José, wãcãña. Herodes, cawĩmauacaré cã pajĩãrocacõãgu, mujããrẽ macãũ átiyami. Bairi cawĩmau, cã paco mena cã jãgorutiácũja Egipto yeparũ. Topũ mujãã ãnicõãwã. Cabero mujãã yũ quetibujugu tunu —qũĩñupũ ángel Josére.

14 Bairo ángel cã caĩrõ tãgo, cã caĩrõrẽ bairo baiyupũ José. Ti ñamia Jesuaca, bairi cã paco mena cã neásupũ Egipto yeparũ.

15 Topũre eta, yoaro ãnicõãñuparã. Herodes cã cariatato beropũ tunucoásuparã na ya yeparũ tunu. Profetare marĩ Quetiupũ cã caĩjãgoyetiricarore bairo baietaro baiyuparo. Atore bairo mai ĩ quetibujuyupi Dios profetare tirãmupũ: “Yũ macã Egiptopũ caãniatacare cã yũ piitunuojoũ,” ĩ quetibujuyuyupi Dios profetare.

Herodes manda matar a los niños

16 Mai, Herodes pũame cabutoa camasĩrã cã cabairotirore bairo na cabaieto tãgoũ yua, bũtioro asiajãñũñupũ. Bairi cã ãmũarẽ na joyupũ Belén macãpũ, nipetiro cawĩmarã caũmũa pũga cãma cacãgorã, na bairã cããrẽ na capajĩãrepeyoparore bairo ĩ. Belén macãtu macããna cããrẽ tore bairo na pajĩãrepeyocõãrotiyupũ. Cabutoa camasĩrã na caquetibujuriquei jãgori, “Pũga cãma cacãgoũ ãcũmi cããcã,” ĩ tãgoñarĩ bairo na átirotiyupũ.

17 Profeta Jeremías cawãmecũcũ cã caĩwoatuyaricarore bairo baiyuparo:

18 “Ramã cawãmecũti yeparũre otiawajarique ocajogaro bũtioro majũ.

Raquel nigomo roro yaparuarique mena caotio, cõ pũnaa na cariapetiro ĩñarĩ yua.

Bairi, ‘Roro otiecoa. Roro mũ cabairije netõcoagaro,’ cõ na caĩrĩjẽrẽ tãgogaetigomo.

Oticõã ninucũgomo,” ĩ quetibujũ woatuyayupi Jeremías ãnacũ cabaipeere.

19 Cabero Herodes pũame riacoásupũ. Bairo cã cariaro ĩña, ángel pũame Josére cã buiaetayupũ tunu. Egipto yeparũ José qũëguerica tutipũ cã caãno, cã buiaetayupũ. Bairo buiaeta yua, atore bairo qũĩñupũ Josére:

20 —Wãcãña José. Cawĩmauacaré capajĩãgamirĩcãrã merẽ riapeticoama. Bairi cã, cawĩmau, cã paco mena cã neácũja tunu mujãã ya yepa, Israel yeparũ —qũĩñupũ ángel Josére.

21 Baiř ángel cã caĩrõrẽ bairo ásupũ José. Jesús, bairi cã paco mena cã neásupũ Israel yeparũna tunu.

22 Mai, topũ ãcũ, quetire tãgoypũ José. “Herodes ãnacũ macũ, Arquelao cawãmecũcũ Judea yepa macããna quetiupũ merẽ jããupũ,” ĩrĩqũë quetire tãgoypũ. Bairo tãgo yua, uwi, ti yepare tunuãgaetimiñupũ. Bairo qũëguerica tutipũ Dios cã caquetibujũatacu ãñirĩ, Galilea yeparũ roque na jũgoásupũ José.

23 Bairo Galilea yeparũre etaũ, na jũgoãnicõãñupũ Nazaret cawãmecũti macãpũ. Profeta majã Jesure na caĩwoatujãgoyetiricarore bairo baietaro baiyuparo: “Jesús, Nazaret macããcũ na caĩ nigũmi,” ĩ woatuyupa mai profeta majã.

3

Juan el Bautista en el desierto
(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 Bairo cayoato bero, ti yntea caãno, Juan ãnacũ, camasãrẽ oco mena cabautizapau puame etayupu. Desierto cayucumanopu Judea yepare etari Dios yaye quetire camasãrẽ na quetibujugũ etayupu.

2 Atore bairo na i quetibujuyupu: “Dios cã carotimasĩĩrapu merẽ etaro baiya. Bairi tũgoña quẽnorĩ caroaro ãña Dios mena, mujãã yasire,” na i quetibujuyupu cãtu catãgorã etarãrẽ.

3 Mai, Juan puame profeta Isaías ãnacũ cã cawoatujuogoyecãtacu ãñupũ. Atore bairo i woatu quetibujuyuyupi Juan cã cabaipere:

“Bairo igumi jĩcãũ desierto cayucumanopu caãnicõãniatacu:

‘Marĩ Quetiupau yoaro mee etagumi.

Torena, caroaro cariape ãnicoteya.

Camasã na quetiupau cã caetaparo juogoye cã caatipawãrẽ na caquẽnoyurea bairo cã quẽnoyuya mujãã cãã,’ ”

i woatu quetibujuyuyupi Isaías ãnacũ Juan cã caĩquetibujupere.

4 Juan puame waibũcu camello cawãmecũcu asero mena jutiuro quẽnorĩ jãñañupũ. Tunu bairo waibũcu aserowẽ mena cã jutiurore ñujãã tũgãbiyori jutii jãñañupũ. Bairi tunu ugarique cõsupu Juan yeseroare bairã caãnarẽ. Beroa oco cããrẽ etinucũũupũ.

5 Bairo cã cabaiãno, Juan tũpu asũparã camasã capããrã. Jerusalén macã macããna, bairi Judea yepa macããna cãã, Rio Jordán na caĩrya tũni macããna nipetiro camasã Juan tũpu asũparã. Juan yaye quetibujuriquere tũgogarã cãtu asũparã.

6 Bairo cã caĩquetibujuro tũgorã, roro na caátajere tũgoña yapapuari Dios mena bũsnetõũparã. Bairo na caáto ñña, oco mena na bautizayupu. Catãgõsarãrẽ Rio Jordãpu na bautizayupu Juan.

7 Mai, aperã capããrã fariseo majã, bairi saduceo majã mena Juarẽ cã bautiza rotiranã etayuparã na cãã. Bairo na caboro ñnarĩ, atore bairo na ññupũ Juan: “iMujãã caĩtopairã, ãña pũnaarẽ bairo caãna mujãã caãnoi, mujãã yu bautizaesu! Atore bairo mujãã i tũgoñarã: ‘Dios camasãrẽ cã caĩñabeseri rãmũrẽ popiye marĩ cabaibujioatajere oco mena marĩ cosenetõbujioumi,’ mujãã i tũgoñarã. ¿Namũ mujãã cã quetibujuyati, ‘Tie mena jãã netõgarã,’ mujãã caĩrĩjẽrẽ?”

8 Bairo puame mujãã caatĩãnierẽ boya: Roriye mujãã caãtiere yapapuari caroaro ãnajẽ puame átijũgoya. Bairo mujãã caáto, camasã nipetiro ñnarã, ‘Torena, na yerire merẽ wasoa yaparoupa,’ i masĩgarãma.

9 Tunu bairoa, ‘Marĩã, Abraham ãnacũ pãrãmerã marĩ caãnoi, marĩ netõõgumi Dios,’ i tũgoñaeticõãña. Bairo mujãã caĩtũgoñamiatãcããrẽ, dope bairo átinetõmasĩã maniña. Dope bairo Dios boũ, atie ãtã rupaa mena Abraham pãrãmerãrẽ bairo na átiquẽno jẽñomasĩñami.

10 Bairi caroaro mujãã caãpericõãta, jĩcãũ yucu, carĩca maniirẽ quetijøerocacõãrĩcãrõrẽ bairo mujãã átirecõãgumi Dios mujãã cããrẽ. Petoaca rũsaya mujããrẽ Dios cã caĩñabesepa rũmu.

11 “Bairõpu, yu paarique ñña mujããrẽ oco mena yu cabautizarije. Roro mujãã caátajere yapapua tũgoñarĩ tiere mujãã cajãnarõ ñnarĩ, tore bairo mujããrẽ yu átiya. Yu paarique to cañumiatãcããrẽ, yu bero caetaũ cã capaarije puame ñnetõõgaro. Cã roque Espĩritu Santore jõmasĩgumi camasãpũre. Tunu bairoa camasã roro na catũgoñarĩjẽrẽ na wasoa joroque na átigumi. Cã roque yu netõrõ caãnimajũũ nigumi. Bairi yu puame jĩcãrõ tũni yu átipeyomasĩtĩña.

¹² Үм беро саетарам ҫаӹме марӹ ӹӹабесеҕуми. Байро карорӹрӹ на бесереҕуми. Триго асери карорижере жоерокасӹӹӹӹӹӹӹ байро камасӹ карорӹрӹ на бесереҕуми. Саӹпетieti peeropм на жоереҕуми. Caroarӹ роquere caroaro на qӹӹенoҕуми. Триго caroa majӹрӹ caroaro на саqӹӹенoсӹрӹрӹ байро caroaro на qӹӹенoҕуми саетарам сӹ yarӹ majӹрӹ,” на ӹ quetibӹмӹyupм Juan catӹgorӹ etarӹрӹ Jesӹs сӹ саӹтиpeere.

Jesӹs es bautizado
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Cabero Jesӹs Galilea yepa саӹniataсм Juan тӹре etayupм Rio Jordӹn cawӹmecutiya тӹнирм. “Juan yм сӹ bautizӹto,” ӹ etayupм.

¹⁴ Cajӹgoye mai Juan ҫаӹме сӹ bautizagaetimiӹпӹ Jesure. Bairi atore байро qӹӹиӹӹпӹ Juan:

—ӹNopӹӹӹ мӹ ҫаӹме yӹре мӹ bautiza rotiatiatӹ? Yӹре мӹ cabautizaro roque ӹubujioatato —qӹӹиӹӹпӹ.

¹⁵ Байро Juan сӹ саӹрӹ тӹго, байро qӹӹиӹӹпӹ Jesӹs:

—Bairмa, yм caborore байро мӹ ӹpa. Байро мӹ саӹpata, caroaro cariape Dios marӹрӹ сӹ carotirore байро марӹ ӹtigarӹ —qӹӹиӹӹпӹ Jesӹs Juarӹ.

Байро сӹ саӹрӹ bero, Juan ҫаӹме “Jам” ӹ, Jesӹs сӹ caborore байро oco mena сӹ bautizayupм yua.

¹⁶ Байро Jesure сӹ cabautizaro bero, Jesӹs ҫаӹме petарм маансӹӹӹпӹ. Байро маансӹ yua, jӹbui ӹмӹrecӹopм ӹӹамӹgӹjoypм. Байро сӹ саӹӹajoro, jicoquei ӹмӹrecӹo ҫаӹме pӹӹӹӹӹӹӹӹӹӹ. Байро cabайро, Espiritu Santo Dios Yeri majӹ bauruiasӹрм. Bua сӹ caruiatӹre байро bauruietayupм Jesӹs тӹре.

¹⁷ Байро сӹ caruietaro, jӹbuiрм atore байро бӹсӹrique ocajoypаро: “ӹni, yм macӹ, yм camai majӹ ниӹami. Сӹ саӹӹӹӹӹӹӹ ӹӹӹӹӹӹӹ bӹtioro,” ӹ бӹсӹоcajoypаро бӹсӹrique.

4

Jesӹs es puesto a prueba
(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Cabero Espiritu Santo ҫаӹме Jesure сӹ neӹсӹрм desierto cayucмmanopм, wӹtӹ cӹрӹ сӹ ӹtӹӹato ӹ. “Cariapea сӹ ӹtinucӹӹati,” Jesure qӹӹӹ jӹniӹagм ӹsupм wӹtӹ.

² Байро Jesӹs topм ӹсӹ, ӹе ӹnie ӹgaesupм. Cuarenta рӹмӹрӹ, bairi cuarenta ӹamirӹ majӹ аанӹсӹӹӹӹӹӹ. Cabero yua, queyarique тӹгоӹӹӹпӹ Jesӹs.

³ Байро сӹ cabайро, wӹtӹ ҫаӹме Jesutм etayupм, roro сӹ ӹparo, ӹ. Байро сӹтм etari, atore байро qӹӹиӹӹпӹ:

—Mм, Dios macӹ мӹ ӹniӹa. Байро cariapea Dios macӹ саӹсӹ ӹnirӹ, ati ӹtӹ rupare pan qӹӹenorӹ ӹgaya —qӹӹиӹӹпӹ wӹtӹ Jesure.

⁴ Байро сӹ саӹрӹ тӹго, atore байро ҫаӹме qӹӹӹӹӹӹпӹ Jesӹs:

—Mм саӹрӹрӹ байро yм ӹperigm. Dios yaye quetire na cawoaturica tutipм ricaati yм ӹtirotietya. Байро ӹӹa ti tuti: ‘Ҫgarique марӹ саӹganucӹрӹ jeto boetiyami Dios. Nipetirije сӹ yaye quetibӹмӹriquere марӹ catӹgoӹӹӹӹӹ сӹӹрӹ boyami,’ ӹ quetibӹмӹya Dios yaye quetire na cawoaturica tutipм —qӹӹиӹӹпӹ Jesӹs wӹtӹрӹ.

⁵ Байро сӹ саӹрӹ bero, wӹtӹ ҫаӹме Jesure сӹ neӹсӹрм caroa macӹ Jerusalӹn macӹрм. Topм etari yua, Dios ya wii templo wii бӹирм сӹ neӹсӹрм.

⁶ Байро topм сӹ jӹgoetari, qӹӹиӹӹпӹ wӹtӹ Jesure:

—Mм, Dios macӹ мӹ ӹniӹa. Байро cariapea Dios macӹ саӹсӹ ӹnirӹ, мӹ majӹ patӹӹarui ӹсӹja jӹ yeparм. Mм riaсм. Tore байро ӹ quetibӹмӹya Dios yaye queti:

'Dios p̄ame cū yarā ángelea majārē m̄ coterotigum̄i.

Na, ángelea majā, m̄ bocáñegarāma ūtā rupaare m̄ cañarocapeaetiparore bairo irā,

ī quetib̄j̄ya Dios yaye quetire na cawoaturica tutip̄m —qũĩñup̄ wātī Jesure.

⁷ Bairo cū caĩrō t̄go, bairo qũĩñup̄ Jesús:

—Bairo m̄ caĩquetib̄j̄rore bairo caĩmiatacāārē, m̄ caĩtirotirore bairo ȳ áperigu. Bairo ȳ caáto boetiyami Dios. Ape wāme ape p̄r̄õp̄ atore bairo ī quetib̄j̄ya: 'Marī Quetiupā Diore cū camasĩr̄j̄rē átiepecōārī cū j̄nieticōāña,' ī quetib̄j̄ya Dios yaye quetire na cawoaturica tutip̄m —qũĩñup̄ Jesús wātīrē.

⁸ Bairo cū caĩrō bero, wātī p̄ame Jesure ūtā caĩm̄ar̄ic̄m̄ buip̄m cū neásup̄m. Top̄m etari yua, qũĩñojoyup̄m ati yepa macāña tocānacāp̄m macāña quetiuparā na carotimasĩr̄p̄ar̄ire. Caroa macārī majūrē qũĩñojoyup̄m.

⁹ Bairo qũĩñojo yua, atore bairo qũĩñup̄ wātī:

—Atie m̄rē ȳ caĩñojorijere m̄ ȳ nunigu. Yut̄m r̄p̄opaturi mena etanumurī ȳ m̄ caĩroata, m̄ ȳ nunigu nipetirijere. "Jān," miwā —qũĩñup̄ wātī Jesure.

¹⁰ Bairo cū caĩrō t̄go, atore bairo qũĩñup̄ Jesús:

—Ác̄ja wātī. M̄ caĩrotirore bairo ȳ áperigu. Dios yaye woaturica tutip̄m ricaati ȳ átirotieta. Bairo ñna ti tuti: 'Jicāñā ñĩñami marī caĩroam, Dios jeto. Cū caĩr̄j̄rē jetore t̄goya,' ī quetib̄j̄ya Dios yaye quetire na cawoaturica tutip̄m —qũĩñup̄ Jesús wātīrē. Cū yuesup̄m.

¹¹ Bairo Jesús cū caĩr̄j̄rē t̄go, acoásup̄m wātī p̄ame yua. Bairo cū caátó bero, jicāñā ángelea majā Jesure cū juátirā etayuparā yua.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Cabero Jesús p̄ame queti t̄goyup̄m, "Juan preso jorica wiip̄m niup̄m," ir̄iq̄ē quetire. Bairo tiere t̄go yua, Galilea yepap̄m acoásup̄m.

¹³ Baip̄m, Nazaret macārē tuaesup̄m. Ti macārē netōác̄, Capernaum cawāmecutī macāp̄m etayup̄m. Ti macā Galilea utab̄cura t̄n̄ip̄m ñĩña. Marī ñic̄j̄j̄ā Zabolón, bairi Neftalí cawāmec̄na ānana na caña yepap̄m ñĩña ti macā.

¹⁴ Profeta Isaías ānac̄u Zabolón, Neftalí macāñarē cū caĩwoatuj̄goyetiricarore bairo baietaro baiyuparo. Atoze bairo ī quetib̄j̄m woatucũñañup̄i Isaías:

¹⁵ "To Zabolón yepa macāña, bairi aperā Neftalí yepa macāña, bairi aperā Rio Jordán ape n̄ḡd̄ā, mar t̄n̄i macāña, bairi aperā Galilea yepa macāña cū Diore camas̄ēna ñĩñama.

¹⁶ Na, canait̄ār̄õp̄m cañesēār̄rē bairo caña ñĩñama.

Bairo caña ñimir̄c̄ā, caroaro cabusurore ñnar̄rē bairo nigarāma.

Dios cū cajom̄ cū caquetib̄j̄rijere t̄gorā, caroaro cabusurore ñnar̄rē bairo nigarāma.

Diore mas̄icoagarāma yua," ī woatuyupi profeta Isaías ānac̄u.

¹⁷ Ti watoare na quetib̄j̄m j̄goyup̄m Jesús cū yaye quetire camas̄rē. Atoze bairo na ī quetib̄j̄yup̄m: "Dios cū carotimasĩr̄p̄m merē etaro baiya. Bairi t̄goña q̄ñ̄nor̄i caroaro āña Dios mena," na ī quetib̄j̄yup̄m Jesús camas̄rē.

Jesús llama a cuatro pescadores

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Cabero, Galilea na caĩrĩ utabucura tũnĩpũ ásupũ Jesũs. Bairo ácu yua, Simón, apeĩ cũ bai Andrés, jĩcãũ pũnaa caãna pũgarãrẽ na ãñajoyupũ. Ape wãme “Pedro” qũĩñuparã Simorẽ. Bairo Jesũs narẽ cũ caĩñajoro, na pũgarãpũ utabucurapũ bapĩ mena wai wasarã ásuparã na, pũgarãpũ. Na capaarije, waiwe wapatarique añuparõ.

¹⁹ Bairo na ãña, atore bairo na ãñupũ Jesũs:

–Jito, yũ bapacũsa. Caroaro waire cawãsãmasĩrã mujãã ãniapũ, wai na rutieticoãto, ãrã. ãmerẽ yua, caroaro camasãrẽ caquetibujurã mujãã ãnio joroque mujãã yũ átigu, na yasieticoãto, ãrã –na ãñupũ Jesũs.

²⁰ Bairo cũ caĩrõ tũgo, tocãrõã jicoqueĩ pũgarãpũ na bapĩ yucure cũrĩ, acoásuparã Jesũs mena.

²¹ Bairo cajũgoye jãñurĩ na caãnemorõ, utabucura tũnĩpũ Jesũs pũame na ãñajoyupũ aperã pũgarãrẽ tunu. Santiago, bairĩ cũ bai Juan cawãmecũcu Zebedeo pũnaarẽ na ãñajoyupũ Jesũs. Mai, Santiago, cũ bai Juan mena cũmua capairicapũ añuparã. Bapĩ yucũ caopercũtiere jiyajãrã ásuparã. Bairo narẽ na ãña, na piijoyupũ Jesũs: “Jito. Yũ bapacũsa. Marĩ quetibujuto camasãrẽ Dios yaye caroa quetire,” na ãñupũ.

²² Bairo cũ caĩrõ tũgo, tocãrõã, jicoqueĩ na cũã acoásuparã Jesũs mena. Na bapĩ yucure cũrĩ, na pacũ cũmuarũ caãcãrẽ cũ aweyocoásupũ Santiago, cũ bai Juan mena.

Jesús enseña a mucha gente (Lc 6.17-19)

²³ Cabero ãñesẽãñupũ Jesũs Galilea yepapũ. Topũ ãñesẽã yua, tocãnacã macã macããna na cañubuerĩ wiirĩpũ sinagogas na caĩrĩ wiirĩpũre buenucũñupũ to macããnarẽ. Dios cũ carotimasĩrĩpũ caetarore na buenucũñupũ, caroa quetĩ majũrẽ. Bairo topũ bueñesẽãũ, nipetirĩ wãme cariyecũnarẽ na catioyupũ Jesũs.

²⁴ Bairo tiere ãñarã, camasã tocãnacãũpũ ãmeo quetibujunetõñuparã na majũ. Bairĩ Siria yepa macããna tũgopeticoasuparã Jesũs cũ caátimasĩrĩjẽrẽ. Bairo tiere tũgo, na yarã cariarãrẽ cũtu na jeasuparã. Nipetirije riaye cacãgorãrẽ, bairĩ na rupaurĩ cawũgãrãrẽ, bairĩ wãtã yeri pũna cacãgorãrẽ, bairĩ camecãrãrẽ, bairĩ ñicããrĩ cabũrãrẽ cũtu na jeasuparã. Jesũs pũame bairo na cajeanãrẽ na bocã catioyupũ.

²⁵ Bairo cũ caátimasĩrĩjẽrẽ ãñarã, camasã capããrã cũ berore usayuparã. Na, Galilea yepa macããna, bairĩ Decápolis yepa macãã macããna, bairĩ Jerusalén macã macããna, bairĩ Judea yepa macããna, bairĩ Rio Jordán cawãmecũtiya jinũgõã macããna nipetirã Jesũs berore usayuparã.

5

El sermón del monte

¹ Bairo capããrã camasã na caetaro ãñarĩ yua, Jesũs pũame jĩcãũ ãtãũ buirũ acoásupũ. Topũ cũ caruiro, cũ cabuerã cũtu etayuparã.

² Bairo na caetaro ãña, atore bairo na ãñetibujuyupũ:

La verdadera dicha del hombre (Lc 6.20-23)

³ “Useanirĩ niñama Diore caroaro masĩẽtĩmirãcũã, cũ mena catũgoñatutanemogarã pũame. Bairo caãna ãnirĩ Dios cũ carotimasĩrĩpũ macããna nigarãma yua.

4 “Tunu bairoa useanirĩ niñama yapapuari cañnimiatana cūã. Dios pñame useanirõ ãnitũgoñarĩqũerẽ na jogumi.

5 “Tunu bairoa useanirĩ niñama rorije cañmeoáperã. Ati yepa uparã na ãnio joroque na átigumi Dios cū caĩricãrõrẽã bairo.

6 “Tunu bairoa useanirĩ niñama Dios cū caborore bairo butiuro caaticõã ãnigarã. Dios pñame na juátinemoğumi, cū caborore bairo na caátimasĩparore bairo ĩ.

7 “Tunu bairoa useanirĩ niñama cabopacarãrẽ caĩñamairã. Na cūãrẽ na ññamairĩ na juátigumi Dios.

8 “Tunu bairoa useanirĩ niñama ñe ùnie na yeripũ carorije mána caãna. Na roque Diore quĩñagarãma.

9 “Tunu bairoa useanirĩ niñama jĩcãrõ tũni ãnajerẽ cajũgoatĩãna. ‘Narẽ Dios pũnaa caãna,’ na ĩgarãma.

10 “Tunu bairoa useanirĩ niñama Dios cū caborore bairo na caátie jũgori caĩñate ecorã. Aperã roro popiye na baio joroque na caátimiatacũãrẽ, Dios cū carotimasĩrĩpau macããna majũ nigarãma bairãpua.

11 “Tunu bairoa useanirĩ mujãã ãnigarã, camasã roro mujããrẽ na caĩmiatacũãrẽ. Tunu yare mujãã catũğousarije jũgori capee ĩtorique mena popiye mujãã baio joroque na caátimiatacũãrẽ, useanirĩ mujãã ãnigarã.

12 Bairo jeto ásupa camasã, profeta majã mujãã jũgoyepũ caquetibũjnetõĩ majã ãnana cũãrẽ. Tore bairo ãmerẽ roro mujãã cabaimiatacũãrẽ, Dios mujããrẽ caroare cū cajopee pajãñurõ nigaro. Jõbuiũpũ mujãã caetaro, paio nigaro mujããrẽ caroa cū cajopee pñame. Tere tũgoñarĩ useanirĩqũẽ mena bairoa ãnicõã ninucũña.

Sal y luz del mundo (Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 “Mujãã, yũ yarã ati yepapũre moarẽ bairo mujãã ãniña camasãrẽ. Moa caocaetie caãmata, ñerẽ átimasĩetĩña camasãrẽ. Bairi moa caocarije capeticõã usapata, ñe ùnie pñamerẽ ñuẽtĩña. Rerique niña. Bairi macã yepapũ reyama camasã tie ùnie carorijere. Bairo na carero, na ya wii macã yepa canetõánã pñame na careatajere peaborecõãgarãma.

14 “Tunu bairoa ati yepapũre cabusurijere bairo mujãã ãniña camasãrẽ. Jĩcã macã ãtãũ buipũ na caquẽnorĩcã macã caãmata, yasioropũ ãmerĩña. Nipetiro camasã caroaro ti macãrẽ ĩñajomasĩñama.

15 Tunu bairoa ni jĩcãũ ùcũ jĩñaworiquere bũgacũẽcũmi carupapata rocary. Jõbuiũpũ cũnucũñami, cū ya wiire to ãbusuwoáto, ĩ.

16 Bairi mujãã pñame torea bairo mujãã átigarã mujãã cũã. Caroaro mujãã átĩninucũgarã camasã na caĩñajoro, marĩ Pacũ Dios, umũrecõo macããcũrẽ cū na cabasapeoparore bairo ĩrã,” na ĩ quetibũjuyupũ Jesús.

Jesús enseña sobre la ley

17 ĩ quetibũjũ yaparo, atore bairo na ĩnemoñupũ tunu: “ ‘Moisẽs ãnacũ, bairi profeta majã ãnana cũã na caquetibũjũcũrĩqũerẽ jãnarotiacũ, tiere bueyami,’ ĩ tũgoñæteticõãña yũ capaarique cutiere. Bairo mee átiacũ yũ baiya ati yepapũre. Dios yarã ãnana na caĩquetibũjũ jũgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo jĩcãrõ tũni to baipet-icõáto ĩ, ati yepapũre yũ apũ.

18 Cariape mujããrẽ yũ quetibũjũya: Ati umũrecõo capetiparo jũgoye Moisẽs ãnacũ cū caátiroticũrĩqũẽ jĩcã wãmeacã ùnorẽ noa ùna átiyasiomasĩetĩñama. Cū caĩricãrõrẽã bairo baicoagaro.

19 Bairi ni jĩcãũ ùcũ Moisẽs cū caátiroticũrĩqũẽ jĩcã wãmeacã ùnorẽ cū cajãnarotiata, o camasãrẽ ricaati na cū caĩquetibũjũata, Dios cū carotimasĩrĩpau

macãana nipetiro netõrõ cabũgoro macããcũ nigumi. Apei puame tie cã caãtirocticũrĩqũerẽ cã catũgousacõãmata, bairi tunu camasãrẽ cariape na cã caĩquetibũjuata, Dios cã carotimasĩrĩpaũ macããna mena carotimasĩ majũ nigumi.

²⁰ Cariape mujããrẽ ñiña: Moisés ãnacũ cã caãtirocticũrĩqũerẽ cajũgobueri majã, bairi fariseo majã na caãtiãnie netõjãñurõ Dios cã caborore bairo caroaro mujãã caãpericõãta, Dios cã carotimasĩrĩpaũre mujãã etagetigarã.”

Jesús enseña sobre el enojo

(Lc 12.57-59)

²¹ Apeyera, “Marĩ ñicũjããrẽ na caquetibũjũcũrĩqũerẽ mujãã tũgoyupa: ‘Camasãrẽ na pajĩareeticõãña. Ni jĩcãũ ùcũ apeiire cã capajĩarocaata, roro cã caãtiere ñnacõñarĩ popiye cã baio joroque cã atĩrotigarãma cabutoa camasĩrã,’ na caĩrĩqũerẽ mujãã tũgoyupa.

²² Bairo na caĩquetibũjũcũmiatacũãrẽ, yũ puame atore bairo mujããrẽ yũ quetibũju cũnemoña: Ni jĩcãũ ùcũ cã yau mena cã caasiata, Dios puame roro cã caãtiere ñnacõñarĩ popiye cã baio joroque cã átigumi. Tunu bairoa ni jĩcãũ ùcũ cã yaure roro cã caĩtutiata, Junta Suprema macããna roro cã caãtiere ñnacõñarĩ popiye cã baio joroque cã átigarãma. Tunu bairoa ni jĩcãũ ùcũ cã yaure, ‘Catũgomasĩecũ mu ãniña,’ ñrĩ, butiro yarpua tũgoñarĩ cã ãnio joroque cã cã caãpata, caũpetietopũ caãcũre bairo nigumi.

²³⁻²⁴ “Bairi ni mujãã mena macããcũ roro cã caãtaje wapare yasiogu, altar mesapũ waĩbũcũre cã neatĩ, bairi, ‘Yũ mena asijãñũflami mai yũ yau,’ cã caĩtũgoñabõcaata, ti altapũre cã canunigamirĩjẽrẽ cã cacũrõ ñũña mai. Cariape cã yaũtũ cã caató boya. Cã mena cã cabũsuqũenorõ boya. Bairo tiere átĩ yaparori bero roque, Diore cã caĩubũero ñũña.

²⁵ “Tunu bairoa ni apei ùcũ, ‘Yũ mujãã wapamoña,’ ñrĩ, mujããrẽ juez caĩñabesei tũpũ cã caneápáro jũgoye, tãmurĩ cã mena busuqũenojũgoya. Mujããrẽ juez tũpũ cã caneáperĩparore bairo ñrã, cã mena busuqũenojũgoya. Mujãã cabũsuqũenojũgoeticõãta, juez puame preso jorica wii macããna cacoterãrẽ mujããrẽ ñerotigumi. Bairo átĩ yaparo, na puame preso jorica wiĩpũ mujããrẽ cũrecõãgarãma.

²⁶ Cariape mujããrẽ ñiña: Dinero mujãã cawapamorĩjẽrẽ mujãã cawapatepeyoparo jũgoye, topũ mujãã ãnicõãgarã. Mujãã witimasĩetigarã,” na ñ quetibũjuypũ Jesũs.

Jesús enseña sobre el adulterio

²⁷ Ñ quetibũju yaparo, na ñ nemoñũpũ tunu: “ ‘Apeo mu ñumo mee caãcõrẽ eperico cãgoeticõãña,’ na caĩquetibũjũcũrĩqũerẽ mujãã tũgoyupa.

²⁸ Bairo na caĩquetibũjũcũmiatacũãrẽ, yũ puame atore bairo mujããrẽ yũ quetibũju cũnemoña tunu: Ni jĩcãũ ùcũ cã ñumo mee caãcõrẽ roro cõ cã caãtigatãgoñata, merẽ cã yerĩpũre cõ mena caãcũrẽ bairo ãnicõãbũjioũmi.

²⁹ “Bairi ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ cã caapea cariape nugõã macããcã mena carorije macããjẽ jetore ñnanucũmi. Bairo tia cã caapea jũgori carorije macããjẽrẽ caĩñapai cã caãmata, apeiire tia cã caapeare weeroticõãrĩ caãcũrẽ bairo cã caãno, ñubujoro. Bairo cã rupau macããtõ jĩcãrõrẽ cãgoeticũã, Dios tũpũ cã caetaata, ñũña. Bairo cã rupau macããjẽ roro cãrẽ caãtiecorotirije nipetiro mena peeropũ roro cã tãmuo joroque Dios cã caãpata roque, ñuetimajũcõãña.

³⁰ Tunu bairoa ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ cã wãmo jũgori rorije jetore átĩnucũmi. Bairo cã wãmo jũgori carorijere caãtieconucũ cã caãmata,

apeire cū wāmorē yisetaroticōārī caācūrē bairo cū caāno, űubujioro. Bairo cū rupau macāātō jīcārōrē cūgoetimicūā, Dios tūpu cū caetaata, űuña. Bairo cū rupau macāājē roro cūrē caāticorotirije nipetiro mena peeropu roro cū tāmuo joroque Dios cū caāpata roque, űuetimajūcōāña. Bairi roro mujāā caātinucūrījērē jānacōāña,” na ī quetibujuyupu Jesús.

Jesús enseña sobre el divorcio
(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

31 Ī quetibujuy yaparo, atore bairo na ĩnemoűupū tunu: “Ni jīcāū űcū cū numorē cū carocagaata, atore bairo ĩricā pūrōrē cō cū cajoro, űurō: ‘Bairo nu cabairoi, murē teei, murē yu rocaya yua,’ na caīquetibujucūrīqūērē mujāā tūgoypa.

32 Bairo na caīquetibujucūmiatacūārē, yu pūame atore bairo mujāārē yu quetibujuy cūnemoña tunu: Ni jīcāū űcū cū numo, apeī mena roro caepeeco cō caānimiatacūārē, cōrē cū carocaata, roro cō baio joroque cō ātiyami. Apei mena roro caepericore bairo caācō cō ānio joroque cō ātiyami, bairo cō cū caāpata. Tunu bairoa apeī pūame capitecoricore cū cawāmojiyaata, apeo mena roro caepericare bairo caācū ānibujioami cū cūā,” na ī quetibujuyupu Jesús.

Jesús enseña sobre los juramentos

33 Ī quetibujuy yaparo, ape wāme atore bairo na ĩnemoűupū tunu: “ ‘Dios mena űuña, mujāā caīatato bero caāmata, mujāā caīrōrēā bairo āsa. Ītoeticōāña,’ mari űicūjāā na caīquetibujucūrīqūērē mujāā tūgoypa.

34-35 Bairo na caīquetibujucūmiatacūārē, yu pūame atore bairo mujāārē yu quetibujuy cūnemoña tunu: Atore bairi wāme ĩētīcōāña: ‘Jō űmurecōo mena űuña,’ o ‘Ati yepa mena űuña,’ o ‘Jerusalén na caīrī macā mena majū űuña,’ ĩētīcōāña. Bairo mujāā caīata, Diore caīroaenarē bairo caāna mujāā ānibujiorā. űmurecōo pūame Dios cū caānipau űuña. Ati yepa pūame cū carotiripau űuña. Jerusalén cūā cū carotimasīrīpau űuña.

36 Tunu bairoa, ‘Yu űupoa mena űuña,’ ĩētīcōāña. Ni jīcāū űcū cū poawē jīcāwē cañirīwēācārē cabotiriwē majū ātiwasoamasīētīñami. O cabotiriwēācā caāmata, cañirīwē majū ātiwaso masīētīñami.

37 “Bairi atore bairo ĩrīqūē jeto űuña: ‘Bairo yu ātigu,’ o ‘Bairo yu āperigu,’ cariapea ĩrīqūē jeto űuña. Tie netōjāñurō mujāā caīata, wātī cū caībusjārījērē catāgoūsarārē bairo caāna mujāā ānibujiorā,” na ī quetibujuyupu Jesús.

Jesús enseña sobre la venganza
(Lc 6.29-30)

38 Ī quetibujuy yaparo, atore bairo na ĩnemoűupū tunu: “ ‘Jīcāū apeī mena āmeo qūērī cū caapeere cū caroyetuata, cū cūā cūrēā bairo cū caapeere cū caāmerō űurō. O cū opire cū capapeata, cū cūā cūrēā bairo cū opire cū capapeero űurō,’ na caīquetibujucūrīqūērē mujāā tūgoypa.

39 Bairo na caīquetibujucūmiatacūārē, yu pūame atore bairo mujāārē yu quetibujuy cūnemoña tunu: Aperā roro mujāārē na caātimiatacūārē na āmeeticōāña. Bairi ni jīcāū űcū mujāā wasopanarē cū capaata, ape űugōā cūārē cū ēñotaeticōāña.

40 Tunu bairoa apeī mujāā pesu pūame mujāā jutiuro cabui macāātōrē quetiupau juezre cū caēmarotiata, mujāā camisa cūārē cū nunicōāña mujāā pesure.

41 Tunu bairoa ape yepa macããcũ soldau ũcũ, ‘Puga kilómetro majũ yu yayerere pũsabojoya tãmurĩ wapa mano,’ mujãã cũ caĩata, bapariçãnacã kilómetro majũ buipearo cũ mujãã pũsabojagarã.

42 Tunu bairoa apei cũ cajẽniata, cũ cabopacarijere cũ nuniña. Tunu apei, ‘Yure wasoya,’ mujãã cũ caĩata, ‘Мн ун wasoесн,’ qũĩtĩcõãña. Cũ nunicõãña,” na ã quetibũjũyuru Jesũs.

El amor a los enemigos (Lc 6.27-28, 32-36)

43 Ñ quetibũjũ yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ tunu: “Marĩ yarãrẽ marĩ camairõ ñuña. Tunu marĩ pesua pũamerẽ marĩ cateero ñuña,” na caĩquetibũjũcũĩqũĩrẽ mujãã tũgoyura.

44 Bairo na caĩquetibũjũcũmiatacũãrẽ, yu pũame atore bairo mujããrẽ yu quetibũjũ cũnemoña tunu: Mujãã pesua cũãrẽ na maiña. Rorije na ápericõãña. Caroa roquere na ása. Dios yarã mujãã caãnoi, roro mujãã baio joroque caãnarẽ na jẽnibojaya Diopure.

45 Bairo mujãã caãpata, Dios ɯmũrecóo caãcũ pũnaarẽ bairo caãna mujãã ãnigarã. Dios pũame nipetirore caĩñamai ñiñami. Carorijere caãna, caroare caãna cũãrẽ muĩru asibatopreyocõãnucũñami. Tunu bairoa oco caocarijere na jonucũñami Dios carorijẽ wapare cacũgorãrẽ bairo cũ caĩñarãrẽ, carorijẽ wapa cacũgoenarẽ bairo cũ caĩñarã cũãrẽ. Bairi mujãã cũã Dios caroaro cũ caãtorea bairo caroaro na ása, roro mujããrẽ caãna cũãrẽ.

46 Mujããrẽ camairã jetore mujãã camaiata, Dios mujãã cawapatapee mujããrẽ cũ cajorije manigaro. Tore bairo átinucũñama Roma macããnarẽ camasã yaye dinerore jejobojari majã. Narẽ camairã jetore na mainucũñama.

47 Tunu bairoa mujãã yarã jetore, ‘Caroare cũ joáto Dios mujããrẽ,’ na mujãã caĩata, ¿ñe ũnierẽ aperã netõrõ caroare mujãã átiyati? Tore bairo átinucũñama Diore camasẽna cũã.

48 Marĩ Расн, ɯmũrecóo macããcũ pũame roque caroaro cariape cũ caátie petietiya. Bairi mujãã Dios yarã ãnirĩ roro mujããrẽ caãna cũãrẽ caroaro na ása. Bairi Dios cũ caátinucũĩrjẽrẽ bairo mujãã cũã caroaro cariape átinucũña,” na ã quetibũjũyuru Jesũs.

6

Jesús enseña sobre las buenas obras

1 Ñ quetibũjũ yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ tunu: “Ñubueránã caroaro tũgoñaña. ‘Capããrã camasã na canearõ jetore marĩ ñubuegarã, caroaro marĩ caátiere na caĩñarapore bairo ñrã,’ ñ tũgoñaeticõãña. Bairo mujãã caĩtũgoñaata, marĩ Расн Dios ɯmũrecóo macããcũ mujãã cawapatapee mujããrẽ cũ cajoreere mujãã joetigumi.

2 “Bairi camasã na cabopacarijere mujãã cajoata, nipetiro camasãrẽ, bairo mujãã caátiere na quetibũjũ masĩõetĩcõãña. Tore bairo átinucũñama caĩtopairã cũã ñubuerica wii, sinagogare ãna, o maарн ãñesẽãrã, nipetiro camasã narẽ na caĩroaparore bairo ñrã. Cariape mujããrẽ ñiña: Na ñna camasã aperã narẽ na caĩroanucũĩrjẽ netõrõ cũgonemoetigarãma. Dios pũame na ñroaetiri caroare na joetigumi roro na catũgoñarjẽ jũgori.

3 Bairi mujãã pũame camasã na cabopacarijere mujãã cajoata, ñi ũcũ mujãã yu caãñimajũũrẽ cũ quetibũjũeticõãña.

4 Capããrã na caĩñaetopн, cabopacarãrẽ na juátinemoña. Tore bairo mujãã caãpata, marĩ Расн Dios yasiopopн mujãã caátimiatacũãrẽ, caĩñau ãnirĩ mujãã jogumi mujãã cawapatapeere.

Jesús enseña a orar
(Lc 11.2-4)

5 “Tunu bairoa Diore jēnirā, caītopairā na cajēnirōrē bairo jēnieticōāña. Na ρame űbuerica wiīpū āna, nucūrī Diore cū jēniuseanucūñama. O plaza tūnipu capāārā camasā na cañopu āna, bairo ātiuseanucūñama, nipetiro camasā caroaro na cañubuerijere na cañaparorore bairo ĩrā. Cariape mujāārē űiña: Na űna camasā aperā narē na cañroanucūrījē netōrō cūgonemoetigarāma. Dios na ĩroaetiri, caroare na joetigumi, roro na catūgoñarījē jūgori.

6 Bairi mujāā ρame Diore cū mujāā cajēniata, atore bairo mujāā caato űña: Mujāā ya arua jopere biajāāti, aperā na cañnaetopu Diore cū jēninucūña. Tore bairo mujāā caápa, marī Pacu Dios jeto cañna, mujāā mena caācū ānirī caroare mujāā jogumi.

7 “Tunu bairoa Diore cū jēnirā, nairō jīcā wāmea cabuoro macāājērē ĩ buşjēnieticōāña. Torea bairo jeto ĩ jēninucūñama Diore camasēna. ‘Nairō jīcā wāmea cū marī caāta, caroaro tūgoumi Dios,’ ĩ tūgoñāñama, masēna.

8 Marī Pacu Dios ρame cū mujāā cajēnirō jūgoypua merē mujāā cajēnipeere masicōāñami. Bairi narē bairo cū jēnieticōāña Diore.

9 Atoe bairo mujāā caījēnirō boya:

‘Jāā Pacu, jōbui macāācū, nipetiro camasā mū wāmerē na ĩroato.

10 Tunu bairoa mū carotimasīrīpau ati yeparu to apáro.

Jōbui mū carotirorea bairo to baiáto ati yeparu cūārē.

11 Tunu āme jāā caugapee, jāā caborije, jāārē carusarije űnie cūārē jāā joya.

12 Tunu bairoa roro jāā caátaje cūārē jāā masiriyobojaya.

Camasā roro jāārē na caátajere jāā camasiritirorea bairo roro jāā caátaje cūārē jāā masiriyobojaya mū cūā.

13 Tunu wātī roro jāārē cū caátigarijere jāā ēñotaya. Jāā netōōña.

Mū jeto carotimasī mū āniña.

Mū jeto catutuanetōū mū āniña.

Mū jeto camasā na cañroapau mū āniña tocānacā rūmua. Bairo to baiáto, bairo Diore cū mujāā caījēnipee űña,” na ĩ quetibujayupu Jesús.

14 ĩ quetibujū yaparo, atore bairo na ĩnemoñupū tunu: “Camasā roro mujāārē na caátajere na mujāā cabuşqūēnoata, marī Pacu Dios űmurecōopu caācū cūā roro mujāā caátajere masiriyobojagumi.

15 Bairo roro mujāārē na caátajere na mujāā cabuşqūēnoeticōāta roque, marī Pacu Dios cūā roro mujāā caátajere masiriyobojaetigumi.

Jesús enseña sobre el ayuno

16 “Tunu bairoa ape rūmū űgarique betiri Diore űbueāna, tūgoñarīqūē pairā yapapuarique cañarē bairā na caburore bairo baieticōāña. Tore bairo jeto ātiyama caītopairā, nipetiro camasā űgarique betiri Diore na cañubuoero na camasīparore bairo ĩrā. Cariape mujāārē űiña: Camasā na cañroarije netōrō cūgoetigarāma. Dios na ĩroaetiri caroare na joetigumi, roro na catūgoñarījē jūgori.

17 Bairi mujāā ρame űgarique betiri Diore mujāā cañubueata, atore bairo mujāā caato űña: Mujāā riapére wacoseya. Mujāā poa cūārē caroaro wugapeoya.

18 Bairo āsa, ni jīcāū űcū űgarique betiri mujāā cañubuerijere cū camasītīparore bairo ĩrā. Atoea bairo mujāā caápa, marī Pacu Dios cañna jeto mujāā mena caācū ānirī caroare mujāā jogumi.

Riquezas en el cielo

(Lc 12.33-34)

¹⁹ “Tunu bairoa ati yepa macããjê pairo cawapacutiere jeeneñorĩ caroare bairo jecũcũgonetõetĩcõãña. Ati yeparũ marĩ caãno, moena ugareyama ti ùnierê. O tie ãpõã ùnie caãmata cããrê, ùta witiiri boacoaya. O aperã tiere jerutirecõãñaama.

²⁰ Caroaro ása, jõbuirũ roquere mujãã yaye wapa caãnipeere mujãã cacũgonetõparore bairo. Topũ noa ùna moena caugarerã mánama. Cañtawitiboarije ùnie cãã mano. Cajerutiri majã cãã mánama ùmũrecõõpũre. Bairi topũ mujãã cacũgopee yasietigaro.

²¹ Ati yeparũ macããjê jetore mujãã camaitũgoñaata, tie jetore mujãã bootũgoñagarã. Jõbuirũ mujãã cacũgopeere mujãã camaitũgoñaata roque, ati yepa macããjêrê butiuro mujãã bootũgoñaetigarã.

La lámpara del cuerpo

(Lc 11.34-36)

²²⁻²³ “Tunu bairoa mujãã caapee pũame cajĩñaworicare bairo niña mujãã rupũre. Mujãã caapee caroaro to caĩñamasĩata, caroaro mujãã ñamasĩña. Caroyetuata, caroaro mujãã ñamasĩetĩña. Tore bairo mujãã, cayeriñurã ãnirĩ cariape mujãã catũgoñaata, caroaro mujãã átimasĩgarã. Cayeriñuena mujãã caãmata roque, caroaro mujãã átimasĩetĩbujiorã. Dios mujããrê cã camasĩõrĩjêrê mujãã catũgõusajãnacõãta, jroro majũ ãna mujãã átibujiorã!

Dios y el dinero

(Lc 16.13)

²⁴ “Tunu bairoa ni jĩcãũ ùcũ, pũgarãpũ cã quetiuparã na caĩrõrê bairo átimasĩetĩñami, jĩcãrõrêã bairo na carotimasĩetĩcõãta. Bairo na cabaiata, jĩcããrê qũĩroabujioumi. Apeire qũĩroaetibujioumi. Jĩcãũ mena yeri ñugumi. Apeire qũĩñategumi. Torea bairo mujãã cãã dinerore mujãã cabotũgoñaata, Dios yaye mujããrê cã caátirotirijere mujãã ññatebujiorã,” na ï quetibujuyurũ Jesús.

Dios cuida de sus hijos

(Lc 12.22-31)

²⁵⁻²⁶ Ì quetibujũ yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ tunu: “Mujãã yeri pũna pũame, mujãã caugapee, bairi mujãã cajãñapee netõjãñurõ caãnimajũrĩjê niña. Bairi mujããrê ñiña: Ati yepa macããjêrê butiuro bootũgoñaeticõãña. Mujãã caugapeere, mujãã caetipeere, bairi mujãã cajãñapee cããrê butiuro tũgoña macãetĩcõãña. Minia na caátĩñierê mujãã masĩña. Na caugapeere oteetiama. Tunu na caugapeere cabutiro ñña, jeetiama. Na caugapeere jeri wiirũ qũĩenocũetĩñucũñaama. Bairo na caáperimiatacããrê, na caugapeere jonucũñami Dios. ¡Mujãã roquere minia netõrõ mujãã maiñami Dios! Bairi ãme mujãã caãnierê tũgoña macãetĩcõãña.

²⁷ Ni ùcũ mujãã mena macããcũ, cã catũgoñamacãrĩjê jũgori, ‘Yũ butinemoğũ jĩcã metro recomacã majũ, ãmũaũ ãñignũ,’ ï masĩetĩñami. Mujãã catũgoñamacããrĩjê jũgori mujãã átimasĩetĩñña.

²⁸ “Bairi, ¿nopẽrã mujãã cajãñapeere mujãã tũgoñarĩqũe paiyati? Oó, tataboaro macããjê cabairije cããrê mujãã masĩña. Oó pũame paaetinuçũña. Eetinuçũña.

²⁹ Bairo ãperimirõcãã, caroa bauya. Quetiupũ rey Salomón ãnacũ caroa majũ cã cajuti jãñarĩqũe netõjãñurõ caroa bauya oó pũame.

³⁰ Bairo tie taa ùnie Dios cã caqũenõrĩqũe jĩcã rãmũ caroa cabaumiatacããrê, ape rãmũ peerõpũ joeyama camasã, peero riorã. Mujããrê taa ùnie netõjãñurõ

mujãã maiñami Dios. Bairi mujãã cajãñapeere mujãã jogumi yua. ¡Mujãã, Dios mena catũgoñatutuaenarẽ bairo majũ mujããrẽ ñiñaña!

³¹ Bairi mujãã cabopacarijere tũgoña macãẽtĩcõãña. ‘¿Ñerẽ marĩ ugarãati?’ o ‘¿Ñerẽ marĩ etirãati?’ o ‘¿Ñerẽ marĩ jãñarãati?’ i tũgoña macãẽtĩcõãña.

³² Diore caĩroaena ruame na caũgapeere, bairi na caetipee cããrẽ tũgoña macãnucũñama. Mujãã roque narẽ bairo baieticõãña. Marĩ Pacũ Dios mũngecõ macããcũ marĩ cabopacarijere masĩpeyocõãñami. Bairi tũgoña macãẽtĩcõãña.

³³ Dios cũ carotimasĩrĩpan roquere tũgoñaña. Dios cũ carotirore bairo ása. Bairo mujãã caápata, ati yepa macããjẽ nipetirije mujãã cabopacarije cããrẽ mujãã jogumi Dios.

³⁴ Tocãnacã rũmũ ricaati capee wãme baicõã ñiña. Bairi ñamirõcã mujãã caãtipeere tũgoña macãẽtĩcõãña. Ñamirõcã caetaro roque mujãã caãtipee ñnierẽ mujãã masĩgarã,” na i quetibũjũyuru Jesús.

7

No juzgar a otros (Lc 6.37-38, 41-42)

¹ I quetibũjũ yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ tunu: “Aperã noo na caãtiere roro bũsũraieticõãña, mujããrẽ Dios cãã mujãã caãtiere, ‘Roro átiyama,’ cũ caĩtiparore bairo ñrã.

² Dios ruame aperã na caãtĩñierẽ roro mujãã cabũsũpairo cãrõ, mujãã ñroaetĩgũmũ. Tunu bairoa aperãrẽ na mujãã catuticõñarõ cãrõ jĩcãrõ tãni mujãã cããrẽ mujãã tutũgumi.

³⁻⁴ Tunu bairoa jĩcãũ caũmũ cũ baire, ‘Mũ saarearu pũrõãcã jãñaña. Yu nerocapa,’ qũĩñupũ. Bairo qũĩmicũã, cũ ruame tutu majũ cũgocõãñami cũ saarearu. Tore bairo baiyami jĩcãũ ùcũ paio roro caátacu, cũ cãã petoaca roro caátacure, ‘Roro mũ baiya,’ cũ cũ caĩbũsũpaiata.

⁵ ¡Caĩtopairã mujãã ãniña! Torena, mujãã ruame roque rejũgoya mujãã carorijere. Bairo átiri bero roque, mujãã quetibũjũ masĩgarã aperã rorije na caãtiere.

⁶ “Tunu bairoa caroa majũrẽ marĩ joetiya wii yaiare. Tunu perlas caroa cabotiri rupaaca cããrẽ yeseapure marĩ wẽjoetiya. Bairo marĩ caápata, tiere peabato recoagarãma. Torea bairo Dios yaye bũsũrique caroa majũ to caãñimiatacũãrẽ, wii yaia, bairi yeseare bairo caãnarẽ bairo catũgogaenarẽ na quetibũjũeticõãña, caroa quetire roro na bũsũreticõãto, ñrã,” na i quetibũjũyuru Jesús.

Pedir, buscar y llamar a la puerta (Lc 11.9-13; 6.31)

⁷⁻⁸ I quetibũjũ yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ tunu: “Noa ùna na cajẽniata, na cajẽniĩjẽrẽ bõcamasĩgarãma. Tunu bairoa apeye ñnierẽ na camacãata, na camacãrĩjẽrẽ bõcamasĩgarãma. Tunu joperu na capiata, ti wii upau ruame ti jopere pããgumi. Bairi tore bairo Diore mujãã cajẽniata, mujãã caãñimasĩpeere jogumi. Bairi Diore mujãã cajẽniro ñiña.

⁹ “Mujãã, carũnaacũna mujãã pũnaa pan rupare na cajẽniata, ¿õtã rupare na mujãã jobujiocũti? Bairo mujãã áperã.

¹⁰ Tunu bairoa waire na cajẽniata, ¿ãña ùcũrẽ na mujãã jobujiocũti? Bairo mujãã áperã.

11 Mújãã, carorã nimirãcũã, mujãã pũnaarẽ caroa wãmerẽ mujãã jomasĩnucũña. Marĩ Pacũ Dios umurecõo macããcũ roque caroú majũ niñami. Camasã netõrõ caroú niñami. ¡Bairi noa ùna cãrẽ cajẽnĩrãrẽ na jogũmi caroa ùnie majũrẽ!

12 “Bairi aperã mujãã na caãtore mujãã cabore bairo na cããrẽ na nucũũgoya. Tore bairo marĩ ĩ quetibũju cũñaũpã Moisés ãnacũ bairi profeta majã cãã,” na ĩ quetibũjuypũ Jesũs.

La puerta angosta
(Lc 13.24)

13-14 ĩ quetibũju yaparo, atore bairo na ĩnemoũpũ tunu: “Ati yeparũ mujãã caãno, pũga jopeere bairo niña. Jĩcã jope, pairi jope niña. Ti jope jããetaricarõ esari wãã baucoaya. Bairo caroa wãã baumirõcũã, ti wãã yaparũ camasã na cayasipararũ niña. Bairo cabaimiatacũãrẽ, camasã capããrã ti jopere pããjããrĩ ti wããrẽ ãnucũñama. Ape jope cũã niña õcã jopeaca. Ti jope jããetaricarõ esaeti wãã baucoaya. Bairo cabairi wãã nimirõcũã, ti wãã yaparũ camasãrẽ tocãnacã rũmũ caroarõ na canetõpararũ niña. Bairo cabaimiatacũãrẽ, camasã petoaca ti jopere pããjããrĩ ti wããrẽ áyama. Mujãã pũame roque na mena mujãã caãtõ yũ boya,” na ĩ quetibũjuypũ Jesũs.

El árbol se conoce por su fruto
(Lc 6.43-44)

15 ĩ quetibũju yaparo, atore bairo na ĩnemoũpũ tunu: “ ‘Dios yaye busuriquere mujããrẽ jãã quetibũjugarã,’ jĩcããrã mujããrẽ na caĩmiatacũãrẽ, bairo mujããrẽ ĩtõgarã baiyama. Na tũgõusaeticõãña. Ovejare bairo nuricãrã baumirãcũã, macãnucũ yaia, cauwarã majũrẽ bairo caãna niñama.

16 Marĩ caũgarije use cũãrẽ marĩ jeetiya pota yucurũ. Tunu bairoa ugarique, higuera na caĩrjẽ cũãrẽ marĩ jeetiya pota worũ. Torea bairo caĩtopairã ricaati na caãtiãnierẽ ĩñarĩ, ‘Naana, caĩtopairã niñama,’ mujãã ĩ masĩgarã.

17 Tunu tocãnacãũpũna yucũ caroú pũame caroare rĩcacũtiya. Apei yucũ caroricũ roque carorijere rĩcacũtiya.

18 Yucũ caroú pũame carorijere rĩca cũperiya. Tunu bairoa apei yucũ caroricũ caroa rĩca cũperiya.

19 Bairi camasã tocãnacãũã caroarõ na caãpericõãta, jĩcãũ yucũ, carĩca manĩrẽ quetjõerõcacõãrĩcãrõrẽ bairo na ãtĩrecõãgũmi Dios na cũãrẽ. Petoaca rũsaya Dios camasãrẽ cũ caĩñabesepa rũmũ.

20 Tore bairo camasã na caãtiãnierẽ ĩñamasĩrĩ tore bairo caãtiãnarẽ na mujãã ĩ masĩgarã,” na ĩ quetibũjuypũ Jesũs.

No todos entrarán en el reino de Dios
(Lc 13.25-27)

21 ĩ quetibũju yaparo, atore bairo na ĩnemoũpũ tunu: “Tocãnacãũpũna, ‘Jãã Quetiuparũ’ yũre caĩrã nimirãcũã, jĩcããrã na mena macããna áperĩgarãma Dios cũ carõtimasĩrĩparũpũre. Noa ùna, yũ Pacũ umurecõo macããcũ cũ carõtĩrore bairo caãticõãna roque ágarãma.

22 Ti rũmũ camasãrẽ Dios na cũ caĩñabesepa rũmũ caetaro ĩña, atore bairo ñĩgarãma capããrã camasã yũre: ‘Jãã Quetiuparũ, jãã cãã mũ yaye busuriquere jãã quetibũjũnetõwũ camasãrẽ. Tunu bairoa mũ wãme mena ĩrĩ, wãtĩ yeri pũnarẽ na jãã acuwijõjõwũ. Capee jãã átiãjẽñõwũ mũ camasĩrjẽ mena. Jããrẽ mũ masĩ, ñĩmĩgarãma ti rũmũ caetaro.

²³ Bairo na caĩmiatacũãrẽ, atore bairo ñigu: ‘Mujãã yu masĩetĩña. Bairi ánãja. ¡Mujãã carorije cacũgorã ãnirĩ yu mena mujãã ãmerĩgarã yua!’ na ñigu caĩtori majãrẽ,” na ĩ quetibũjuyuru Jesũs.

Las dos bases

(Mr 1.22; Lc 6.47-49)

²⁴ ĩ quetibũjũ yaparo, ape wãmerẽ ĩcõñarĩ na ĩnemoñupũ tunu Jesũs: “Ni ũcũ yu yaye quetire tũgori, cabero yu caĩrõrẽ bairo caãcu atore bairo niñami: Tutuari wiire caqũenourẽ bairo camasĩ niñami. Camasĩ ruame cã ya wiire ũtã bui qũẽnoñupũ.

²⁵ Bairi cabero oco paio caocarõ, ria puta, wiiru etayuparo yua. Wĩno cãã butiro papuyuparo. Bairo cabaimiatacũãrẽ, ti wii ruame toa nicõãñuparõ. Wii botare cayera usuro ru nacõrĩ cã caqũenorĩcã wii ãnirĩ toa nicõãñuparõ.

²⁶ Tunu bairoa apei cãã yu yaye quetire tũgogaetiri, yu caĩrõrẽ bairo caãpei atore bairo niñami: Tutuaeti wiire caqũenourẽ bairo caãcu niñami. Catũgoñamasĩcũ ãnirĩ ũtã bui mee, paputiroru cã wiire qũẽnoñupũ.

²⁷ Bairi cabero oco paio caocarõ, ria puta, wiiru etayuparo. Wĩno cãã butiro papuyuparo. Bairo cabairoi yua, ti wii ruame pecoasuparo. Wii botare cayera usuetoru nacõrĩ cã caqũenorĩcã wii ãnirĩ, ĩne mano ñapeticoasuparo!” na ĩ quetibũjuyuru Jesũs.

²⁸ Bairo camasãrẽ na ĩ quetibũjũ yaparo yua, nipetirã cã yaye quetire catũgorã etarã ruame cã tũgocõã maniãsuparã.

²⁹ Jesũs ruame Moissẽs ãnacũ cã caroticũrĩqũẽrẽ cajãgobueri majãrẽ bairo camasãrẽ na quetibũjuesupu. Carotimasĩ cã caquetibũjurore bairo na quetibũjuyuru. Bairi cã yaye quetire tũgori, cã tũgocõã maniãsuparã nipetiro camasã.

8

Jesús sana a un leproso

(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ Bairo Jesũs ũtãũru caãniatacu tunu ruiasũru. Bairo cã caruiatõ, capããrã camasã cã bero usayuparã.

² Bairo cabairo, ĩcãũ carupau boau ruame Jesutu cã ruropaturi mena etanumuri qũĩroau etayuru. Bairo eta, atore bairo qũĩ jẽniñupũ:

—Yu Quetiũrau, mũ caboõata, yu mũ netõõgu yu caboariaye cutiere.

³ Bairo cã caĩjẽnirõ tũgo, Jesũs ruame cã wãmo mena cã pãñañupũ. Bairo átĩcõã, atore bairo qũĩñupũ Jesũs:

—Mũ cacatiro yu boya. ¡Bairi mũ yu netõõña! —qũĩñupũ cariaũre.

Bairo Jesũs cã caĩrõ, jicoquei caticoasuru carupau boamiatacu.

⁴ Bairo qũĩnemoñupũ tunu Jesũs:

—Tũgoya. Aperãrẽ na quetibũjueticõãña mũrẽ yu canetõatajere. Cariape acoãcũja sacerdote tũru. Qũĩñoña mũ ruaru, mũ cacatiatajere. Bairo tunu Diore cã nuniña mũ cacatirije wapare. Tore bairo marĩ átirotiyupi Moissẽs ãnacũ. Bairo mũ caãtiatato bero, nipetiro camasã masĩgarãma mũ cacatiatajere yua —qũĩñupũ Jesũs carupau boamiatacũre.

Jesús sana al criado de un capitán romano

(Lc 7.1-10)

⁵ Cabero Capernaum na caĩrĩ macãru etayuru Jesũs. Bairo cã caetaro tũgo, ĩcãũ, romano soldaua quetiũrau capitãn majũ cãtu etayuru, cã jẽniñagu.

⁶ Atoe bairo qũĩñupũ:

–Yn Quetiupay, yn paabojari majõcũ jicãũ riajãñuñami. Ámasiẽtĩñami. Cũ ñicããrĩ bũñãñuñami. Cũ rupay cũarẽ butioro wisiojãñuñami –qũĩñupũ.

⁷ Bairo cũ caĩrõ tũgo, bairo qũĩñupũ Jesús:

–Mũ mena, mũ ya wiipũ yn águ. Mũ paabojari majõcũre yn catiobojaũágũ –qũĩñupũ.

⁸ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ soldaua quetiupay capitán Jesure:

–Yn Quetiupay, yn mena mũ árẽi. Mũ, caãnimajũũ mũ ãniña. Yn pũame roque mũrẽ bairo yn baietiya. Bairi yn ya wiire mũ cajããrõ ñuetõ. Atopũã ácũ, “Cũ catiãto,” mũ caĩjoro jeto ñurõ. Bairo mũ caĩrõ, caticoagũmi yn yaũ.

⁹ Yn netõjãñurõ carotirã na carotiricũ yn ãniña. Tunu bairoa yn cũã quetiupay ãnirĩ yn ãmũarẽ na yn rotimasĩnucũña. Bairi “Tiaya,” yn caĩrõ, jicoquei atĩnucũñama. Tunu “Ánãja,” yn caĩrõ, jicoquei ánucũñama. Tunu “Bairo ása,” yn paabojari majãrẽ yn caĩrõ, jicoquei yn caĩrõrẽ bairo atĩnucũñama – qũĩñupũ quetiupay capitán Jesure.

¹⁰ Bairo cũ caĩrõ tũgo, Jesús pũame tũgoacũacoasupũ. Bairi cũrẽ causarãrẽ na ãmejore iñarĩ, atore bairo na iñupũ:

–Mũjããrẽ cariape ñiña: Ato Israel yepa macããna jicãũ ãcũ ãnirẽ bairo yn mena catũgoñatutuaure yn bócaetañaẽtĩña. Cũ pũame tũgoñatutuañuñami Dios cũ carotimasĩrjẽrẽ.

¹¹ Tunu cariape ñinemoña: Ape rũmũ capããrã camasã romano majõcũ ãna muipũ cũ cawãmũatorũ caatiãtana, bairi muipũ cũ cañajããatorũ caatiãtana cũã nipetiropũ caatiãtana etari, marĩ ñicãjãã, Abraham, Isaac, Jacob mena mesapũ ruigarãma. Judio majã caãmerã na caãnimiatãcũãrẽ, na mena uga bapacutigarãma Dios cũ carotimasĩrĩpũ caetaro.

¹² Bairo caroarõ na mena na saũga bapacutimiatãcũãrẽ, aperã capããrã judio majã Dios cũ carotimasĩrĩpũre caetabujioatana pũamerẽ canaitãrõpũ na joregũmi Dios, cũ mena na catũgoñatutuaetie wapa. Bairi capããrã topũ otigarãma. Na opire bacarũpotugarãma, butioro yaparuarã yua –na iñupũ Jesús cũ bero causarãrẽ.

¹³ Ī quetibũju yaparo, atore bairo qũĩnemoñupũ tunu soldaua quetiupay capitãrẽ:

–Tunu ácũja mũ ya wiipũ. Tore bairo yn mena mũ catũgoñatutuarore bairo to baiãto. Mũ paabojari majõcũ caticoagũmi –qũĩñupũ.

Tocãrõã bairo cũ caĩrõ, jicoquei caticoasupũ capitãn paabojari majõcũ yua.

Jesús sana a la suegra de Pedro

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Cabero acõásupũ Jesús, Pedro cawãmesũcũ ya wiipũ. Bairo ti wii jããetari Pedro mañicõrẽ cũ iñañupũ. Cõ pũame riao baiyuro. Butioro bũgoyuro.

¹⁵ Bairo cũ cabairo iña, cũ wãmorẽ pãñañupũ. Bairo cũ caãtoa, jicoquei yua jãnacõasuparo bũgoye pũame. Tocãrõã caticoasupõ. Bairo catiãcõ yua, tocãrõã ugariquere na qũẽnonuñupõ Jesujããrẽ.

Jesús sana a muchos enfermos

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ Cabero canaioatĩpũ Pedro ya wiipũre etayuparã nipetiro ti macã macããna. Wãtĩ yeri pũnarẽ cacũgorãrẽ na jeasũparã Jesús tũpũ. Bairo Jesús na caetaro iña, wãtĩ yeri pũnarẽ na acurewiyojuyũ. Jicãnia cũ caĩrõ witicõásũparã. Tunu bairoa nipetiro cariayecũnarẽ na catioyupũ Jesús.

¹⁷ Bairo profeta Isaías ãnacũ cũ caĩquetibũju jũgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo baitaro baiyuparo. Atore bairo ĩ quetibũju woatucũñañupĩ Isaías: “Marĩ

riayere, popiye marĩ cabairije nipetirijere marĩ netõbojagumi," ĩ quetibujũ woatucũñañupĩ Isaiás ãnacũ Jesũs cũ caãtipeere.

Los que querían seguir a Jesús
(Lc 9.57-62)

¹⁸ Cabero camasã capããrã majũ Jesũs tũpũre ĩñanucũ ãmejoreyuparã. Bairo na cabairo ĩñarĩ, Jesũs ruame, "Utabũcũra ape nũgõãrũ marĩ pẽña átõca," na ĩñupũ cũ cabuerãrẽ.

¹⁹ Bairo na caãpãro jũgoye, ĩĩcãũ Moisés ãnacũ cũ caroticũĩqũẽrẽ cajũgobuei ruame Jesure qũĩñupũ:

—Cabuei, yũ cãã mũ cabuei yũ ãnigaya. Bairi noo mũ cañesẽãrõrũ yũ ãgu yũ cãã —qũĩñupũ.

²⁰ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesũs:

—Macãñucũ macããna waĩbutoa na caãnipaurĩ cũgoyama. Minia cãã na riabatiri na caãnipaurire cũgoyama. Bairo na cacũgomiatacũãrẽ, yua, Camasã jũgocũ, yũ caãnipaurũ ũno yũ cũgoetiya —qũĩñupũ Jesũs caãmũrẽ.

²¹ Bairi apei Jesũs berore causasũ ruame atore bairo qũĩñupũ:

—Yũ Quetiurũ, mai mũ mena yũ bapacũperigũ. Yũ pacũre cũ cotei ácu yũ baiya. Cũ cariacõato bero roque, mũ mena yũ abũjion —qũĩñupũ Jesure.

²² Bairo cũ caĩmiatacũãrẽ, Jesũs ruame bairo qũĩñupũ:

—Ãmerẽ yũ mena mũ cabapacũto yũ boya. Camasã cariacõatanarẽ bairo caãna ruame na qũẽnoãto cabaiyasirãrẽ —qũĩñupũ Jesũs ĩĩcãũ cãrẽ causagamirẽ.

Jesús calma el viento y las olas
(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Bairo cũ caĩrõ bero, Jesũs ruame cũmua capairicarũ ájããñupũ. Bairo cũ caãjããrõ ĩñarã, cũ cabuerã cãã ájããñuparã.

²⁴ Bairo ájãã yua, ti utabũcũrũ pẽñaõasũparã. Bairo na caátõ yua, wĩno paio papu atjũgoyuparo. Bairo capapuro ocoturi paio atjabejããñuparõ, cũmua ruagari tãnipũ yua. Mai, Jesũs ruame na caátõ beroaca cãñijããcoasupũ.

²⁵ Bairo cũ cabairoi, cũ cabuerã ruame cũ wãcõñuparã. Cũ wãcõrĩ atore bairo qũĩñuparã Jesure:

—jããrẽ cabuei, jãã netõõña! ¡Ruarã marĩ baiya! —qũĩñuparã.

²⁶ Bairo na caĩwãcõrõ tũgo, bairo na ĩñupũ:

—¿Nopẽĩrã bũtiro mũjãã uwiyati? ¡Dios mena mũjãã tũgoñatutuaetimajũcõõãña! —na ĩñupũ.

Ĩ yaparo, wãmũñcãrĩ yua, wĩnorẽ jãnarotiyupũ. Tunu bairoa oco turi cããrẽ jãnarotiyupũ. Bairo cũ caátõ, ĩcoquei jãnapeticoasuparo yua.

²⁷ Bairo cũ caátõ ĩña, cũ cabuerã ruame qũĩñacõã maniãti, atore bairo ãmeo ĩñuparã na majũ:

—¡Ago tame! ¿Ñamũ ũcũ cũ ãñĩñati Jesũs? Wĩno, ocoturi cãã cũ tũgocõõãña.

Los endemoniados de Gadara
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Cabero ti utabũcũra ape nũgõãrũ pẽñaetayuparã Jesujãã, Gadara na caĩrĩ yerarũ. Bairo eta yua, maanũcãñupũ Jesũs. Bairo cũ camaanũcãrõ, ruagarã caãmũna wãtĩ yerĩ pũna cacũgorã ruame cãtũ etayuparã. Camasãrẽ na carerica ũtã wiiripũ caãñiatana cãtũ etayuparã. Mai, na ruame cauwiorã majũ ãñuparã. Bairi camasã ruame tũpũre netõãmasĩẽtĩñucũñuparã.

²⁹ Bairi yua, na, caãmũna ruame Jesũs cũ camaanũcãrõ ĩña, bairo qũĩ awajayuparã:

—¿Mũ, Dios macũ, ñerẽ acú mũ atíati jáã tare? ¿Dios popiye jáãrẽ cũ caátipa rũmũ jũgoye, mũ ñame popiye jáã baio joroque átigu mũ atíati? —qũĩñuparã butioro.

³⁰ Mai, to jũgoye cayoañũrĩrapũ capããrã yesea nurĩcãrã uga añũparã.

³¹ Bairo na caũgaãno, wãtĩ yeri pũna ñame atore bairo butioro qũĩñuparã Jesure:

—Jããrẽ mũ caacurewiyojomajũgaata, yesea turũ jáã árotiya. Napũre jáã jáãgarã —butioro qũĩñuparã.

³² Bairo na caĩrõ tũgo, “¡Jau, torũ ánaja toroque!” na ñũpũ Jesús, na ároti yua. Bairo cũ caĩrõ, wãtĩ yeri pũna ñame caũmũarẽ na wĩtipeticoásúparã. Yeseapũre jáãrásúparã. Bairo yeseare na cajããrĩpau yua, yesea ãtãũ bui caãnimiatana ñame mecãrã utabũcũrapũ ature ñãñuacoásúparã. Bairi yua, ruapeticoásúparã yesea ñame.

³³ Bairo na cabairo ñña, yeseare cacotemiatana ñame acũari acoásúparã. Bairo macãrũ etarã, na quetibũjũyuparã nipetiro yesea na cabaiatajere. Tunu bairoa nipetiro wãtĩ yeri pũna cacũgomiatana na cabaiataje cũarẽ na quetibũjũyuparã.

³⁴ Bairo tiere tũgori, camasã ñame ññarásúparã cabaiatajere. Bairo torũ etarã, Jesure qũĩña yua, butioro aperorũ cũ árotiyuparã. Na ya yepare cũ caãno boesuparã.

9

Jesús sana a un paralítico (Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Bairo na caĩrõ tũgo, Jesús cũmũarẽ ájããñũpũ tunu. Bairo ájãã yua, ti utabũcũra ape ñũgõãrũ pẽñaacoásúrũ cũ cabuerã mena. Pẽñaátĩ yua, cũ ya macã majũrũ etayupa.

² Bairo cũ caetarõ ñña, ti macã macããna jĩcããrã Jesutũ, ñicãrĩ cabũñicũre cũ neasúparã, na canerĩ coro mena. Bairo na caató ñña, Jesús ñame masĩcõãñũpũ cũ mena na catũgoñatutuarijere. Torecũ, atore bairo qũĩñũpũ Jesús ñicãrĩ cabũñicũre:

—Yũ yau, caroaro useanirõ ãnitũgoñaña. Merẽ mũ carorije wapare yũ netõõcõãña —qũĩñũpũ Jesús.

³ Bairo cũ caĩrõ tũgo, cũtũ macããna Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ cajũgobueri majã ñame bairo ñ tũgoñãñuparã na yeripũ: “Diore cũ netõñcãũ átiyami bairo cũ caĩrĩjẽ mena. ‘Merẽ mũ carorije wapare yũ recõãña,’ cũ ãcũ Ñ masĩã maa.”

⁴ Masĩcõãñũpũ Jesús cũ yeripũ na caãmeobũsuriere. Bairi atore bairo na ñũpũ:

—¿Nopẽĩrã yũ mena roro mũjãã tũgoñañati?

⁵⁻⁶ “Mũ carorije wapare yũ netõõña,” ãnirẽ yũ caĩata, “Bairo ñcõãũ ññami,” mũjãã ñbũjiorã. Baĩrãrũ, “Wãmũñcãña,” cũrẽ yũ caĩata, to bero cũ cawãmũñcãto ññarã roque, “Bairo ñcõãũ mee ññami Jesús,” mũjãã ñbũjiorã. Yũ, Camasã Jũgocũ, ati yeparũ yũ carotimasĩrĩjẽrẽ mũjãã camasĩparore bairo, tiere ñigu —na ñũpũ Jesús Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ cajũgobueri majãrẽ.

Ñ yaparo, cũ caĩrõrẽ bairo qũĩñemoñũpũ Jesús ñicãrĩ cabũñicũre:

—Wãmũñcãña. Mũ cacũñarĩ corore ñepũsari mũ ya wĩpũ tunu ácũja. Merẽ mũ riayere yũ netõõña —qũĩñũpũ.

⁷ Bairo cū caĩrō tūgo, tocārōã jicoquei wāmuncã yua, cū ya wiipm acoásúpu cabuñmiatacū pñame.

⁸ Bairo cū caátó ñña, to macãña, capããrã camasã cū tūgoñacōã maniásuparã. Bairi Diore cū basapeoyuparã. Dios cū camasĩrjērē camasārē na cū cajorijere tūgoña ñseaniñuparã yua.

Jesús llama a Mateo
(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Cabero topm caãniatacū acoásúpu Jesús. Bairo netōácú, ym, ati tutire sawoatuñ Mateo sawãmecucure ñiñajowĩ. Mai, ym pñame Roma gobiernorē camasã yaye dinero impuestos na caĩrĩjērē jejobojarĩ majõcū ym ãmñ. Bairi ym capaari aruapm ym caãno, ñiñajowĩ Jesús. Bairo ñiñajori bero, ym etari atore bairo ñiwĩ yua:

—Jito. Ym baracusa.

Bairo cū caĩrō tūgo, tocārōã jicoquei ym pñame Jesús mena ym baracuti acoáápú yua.

¹⁰ Cabero Jesús, bairi jãã, cū cabuerã mena mesapm jãã caruiro, camasã capããrã ruirã etawã, yre bairo capaarique cūgorã, bairi aperã camasã goro na cabusupairã cūã.

¹¹ Bairo jãã sawgabapacutore ññarã yua, fariseo majã pñame bairo jãã ĩ tutiwã:

—¿Nopẽĩ dinero jejori majã mena, bairi roro caãna mena mujããrē cabuei cū etiuga baracutiya? Roro ácu átiyami —jãã ĩ tutiwã fariseo majã, jãã, Jesús cū cabuerãrē.

¹² Bairo na caĩtutiro tūgo, bairo na ĩwĩ Jesús:

—Ucotiri majõcure bairo ym ãniña ati wiire. Ucotiri majõcū áperiyami cacatirã na caãni wiiripure. Cariarã na caãni wiiri jetore etanucũñami, na ucoti etau. Bairi ãnoa mena ym ãniña. Na carorije, riayere bairo caãnierē netdõũ ácu ym átiarū.

¹³ Mujãã, ati wãmerē Dios cū caquetibujucũrĩqũērē bueri mujãã camasĩrõ boya: “Mujãã, waibutoa riire mujãã cajoemugõrĩjē mee, caboracarãrē na mujãã caĩñamairĩjē roquere ym boya,” ĩ quetibujuyupi Dios cū ya titipm. Torecuna, ym apú ati yerapure. “Caroarã marĩ ãniña,” caĩtorãrē na ym macãetĩña. Aperã, “Carorije wapa marĩ buicutiya,” caĩtūgoñayapuarãrē na macãũ acú ym apú, na yeri wasoáto, ĩ —na ĩwĩ Jesús fariseo majãrē.

La cuestión del ayuno
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Cabero Juan cū cabuerã Jesús tẽpũ etawã. Eta yua, bairo Jesure qũĩ jẽniñawã:

—Jãã, bairi fariseo majã cūã ugarique betiri Diore jãã ñubuenucũña. Mu cabuerã pñame bairo áperiyama. ¿Nopẽĩrã na ugarique betietinucũñati? —qũĩ jẽniñawã Juan cū cabuerã Jesure.

¹⁵ Bairo na caĩjẽniñarõ tūgo, atore bairo na ĩwĩ Jesús:

—Caroaro ym caátiere mujãã tūgomasiẽtĩña. Saũmũ sawãmojiyapure bairo ym ãniña. Cū yarãrē bairo niñama ym cabuerã. Saũmũ cū sawãmojiyari gãmũrē cū yarã nipetirã ugayama paio, cū mena ñseaniãna. Ti gãmũrē auatãmũoetiayama. Saũmũ cū sawãmojiyari gãmũ bero roquere, cū yarã caborã ugarique betiri Diore cū tūgoña jẽniñubuebujiorãma tunu. Narē bairo jãã ãniña. Bairi ym mena ãna, ym cabuerã auatãmũoetigarãma. Ym camano roquere auatãmũobujiorãma —na ĩ quetibujuwĩ Jesús, Juan cū cabuerãrē.

16 Ī yaparo, “Y_u yaye cawāma quetire cabucu macāājē mena tūgousa masīa maniña,” Īgu, atore bairi wāme na ĩcōña quetibujunemowī Jesús tunu:

—Cabucuro jutirore cawori opere seretuetiyama camasā camasīrā jutiro cawāma asero carugaeti asero mena. Bairo na caápata, ñuetigarō. Cose, ti aserore bopo na caáto, rugarō. Rugarī tūgāwonemogaro paijāñurō cawāma asero pñame cabucuro jutirore.

17 Tunu bairoa use oco cawāma qñēnoyaparoriquere piojāētīnucūñama camasā cabucu poa waibucu asero poapure. Bairo na caápata, ti poa wocoagaro, tie oco capāmūrōi. Ti poa macāājē yasigarō. Bairi use ocore cawāma qñēnoyaparoriquere piojānucūñama camasā cawāma poa mena. Bairo na caápata, ti poa tie oco cūā nicōāña. Yasietiya —na ĩ quetibujawī Jesús to macāñarē.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Bairo narē cū caquetibujāño, cūtu etawī judío majā quetiupau jīcāñ. Bairo cūtu etari yua, rporaturi mena etanumurī Jesure qūiroawī. Atore bairo qūiwī:

—Jesús, y_u macō meru riasoámó. Bairo cariacoatoco cō cañnimitacūārē, m_u wāmo mena cō rupañri āñajērē m_u capāñaata, caticoagomo tunu. Bairi y_u mena m_u apá tāmurī —qūiwī quetiupau.

19 Bairo cū caīrō tūgo, wāmñucā yua, cū mena acoámí. Jesús cariacoatoco cō cañnoru ácú. Cū cabuerā cūā cū mena jāā ápá.

20 Bairo jāā caátó, Jesús bero pñame asūpo jīcāñ carōmio puga wāmo peti rpure puga pēñirō cānacā cūmarī majū carijānaecō. Bairo cūtu eta yua, aperā na caññaeo, cū jutiro cayoaro yapaacarē pāñañupō.

21 Mai, cō pñame cariape tūgoñañupō Jesús cū cariape netōmasīrījērē. Bairo cariape tūgoñarī yua, “Cū jutiro cayoaro yapaacarē y_u capāñaata, y_u caticoago,” ĩ tūgoñañupō. Bairo tiere ĩ tūgoñarī, Jesús bero pñame atiri, tore bairo ásupo.

22 Jesús pñame cō caátiere masīcōñañupī. Bairo camasī āñirī yua, āmejorenucārī, atore bairo cō ĩwī:

—Y_u yao, caroaro useañirō āñitūgoñaña. Y_u mena m_u catūgoñatutuaroi, m_u riayerē y_u netōcōāña —cō ĩwī.

Bairo cū caīrōā, jicoquei caticoamo yua.

23 Cabero jīcāñ judío majā quetiupau ya wiip_u Jesús cū caetaro, ti wii macāña pñame oti awajarā baiwā, cabaiyasiatacore ĩñarī.

24 Bairo na cabairo ĩña, atore bairo na ĩwī Jesús:

—Witiánája. Atio cawīmao baiyasio mee baiyamo. Cānio baiyamo —na ĩwī Jesús.

Bairo cū caīrō tūgo, roro cū bocaboyeticōāwā, “Merē yasicōāmo,” ĩrā.

25 Bairo na cabaimiatacūārē, Jesús pñame ti wiire na wiyocōājowī. Áti yaparo, cariacoatoco ānacō cō cañni aruaru jāátī yua, cō ānacō wāmorīrē ñewī. Bairo cū caáto, cō pñame catitunurī wāmñucācoámo yua.

26 To bero camasā nipetiro ti yepa tūni macāña cūā queti tūgopeticoasuparā Jesús cū caátiatajere.

Jesús sana a dos ciegos

27 Cabero toru cañniatacu acoámí Jesús tunu. Bairo cū caátó, pugarā caūmna cacaapee ĩñaena cū berore usawā. Bairo usa yua, busarique tutuaro mena atore bairo qūiwā:

—Jesús, David ánacū pārāmi, bopacooro jāā iñaña! —qūiŵā.

²⁸ Bairi Jesús wiire cū cajāāetaro, cacaapee iñaena p̄ame cūtu etawā. Bairo na caetaro iña yua, atore bairo na iŵi Jesús:

—¿Ȳu canetōrījērē cariape mujāā tūgoñañati?

Bairo cū cajēniñarō tūgo, bairo qūiŵā p̄garār̄pa:

—Jāārē m̄u canetōōpeere cariape jāā tūgoñaña.

²⁹ Bairo na caīrō tūgo, na caapeere pāñawī Jesús. Pāña yua, bairo na iŵi:

—Bairi ȳu mena mujāā catūgoñatutuarijerea bairo to baiáto mujāārē —na iŵi.

³⁰ Bairo cū caīrōā, jicoquei iñamasīcōāma yua. Bairo na cacatiro iña, Jesús p̄ame bairo na inemowī tunu b̄tioro:

—Aperārē na quetib̄ueticōāña mujāārē ȳu cacatiorijere.

³¹ Bairo cū caīrō tūgomirācūā, cabero nipetirōp̄u camasārē na quetib̄uju batocōāñupā Jesús narē cū cacatioatajere.

Jesús sana a un mudo

³² Bairo na caátó, camasā aperā Jesús t̄p̄u cū neamá tunu apei wātī yeri p̄na cacūgoure. Cū p̄ame wātī yeri p̄na jūgori busumasiēmi.

³³ Bairi Jesús wātī yeri p̄narē cū cawiyojoro bero, caūm̄u p̄ame catiác̄u busumasiēcōāmi tunu. Bairo cū cabairo iña, to macāāna qūiñacōā maniáma. Bairo ámeo iŵā na majū:

—¡Diwatoa ūno āni cū cacatiorore bairo marī iñaep̄u ato Israel yepar̄ure! —ámeo iŵā na majū.

³⁴ Bairo na caāmeōmiatacūārē, fariseo majā p̄ame bairo iŵā:

—Beelzebú, wātīā quetiup̄u majū cū camasiōrījē jūgori wātīā yeri p̄na, camasārē cajāñarārē na acurewiyoyo masiñami —qūi busupaiwā fariseo majā Jesure.

Jesús tiene compasión de la gente

³⁵ Cabero áñesēāwī Jesús tocānacā macāāp̄u. Bairi capairi macā, o ōcā macāācā cūārē etāu, to macāāna na cañubuenēñarī wiip̄ure na quetib̄ujuwī caroa queti, Dios cū carotimasīrīp̄u caetarijere. Tunu bairoa nipetiri wāme cariyec̄narē na catiowī.

³⁶ Bairo capāārā camasārē na iñarī yua, bopacooro na iñawī. Dope caátimasīēna tūgoñarīqūē pairique caāna na caānoi, bopacooro na iñawī Jesús. Nurīcārā oveja narē cacotei camānarē bairo baiwā Jesure.

³⁷ Bairo na cabairoi, atore bairo jāā iŵi Jesús, jāā, cū cabuerārē:

—Oterique camasā na cajep̄ee paio caāniamiatacūārē, tie uparārē caj̄jeparā p̄ame capāārē mee niñama. Torea bairo Dios yaye quetire catūgousaparā capāārā na caāniamiatacūārē, marīrē caj̄quetib̄ujuparā p̄ame capāārē mee niñama.

³⁸ Bairo na cabairoi, marī Pac̄u Diore mujāā cajēnirō boya. Cū p̄ame oterique Upar̄ure bairo cū yaye bus̄arique caj̄quetib̄uju batoparārē na jomasīgn̄mi.

10

Jesús escoge a los doce apóstoles

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Cabero Jesús, p̄uga wāmo peti r̄pore p̄uga p̄enirō cānacāñ majū cū caquetib̄ujrotijoparārē jāā besewī. Bairo jāā bese yua, jāā jowī masīrīqūērē. Wātīā yeri p̄narē wiyomasīrīqūērē, bairi tocānacā wāmp̄urea riaye netōmasīrīqūē cūārē jāā jowī.

² Bairi puğa wāmo peti ruḡore puğa pēnirō cānacāũ majũ jãã āmu Jesús cū caquetibujarotijoparã. Cajugoye āmi Simón. Simorēã qũiwĩ Jesús tunu “Pedro”. Tunu cabero āmi Pedro bai, Andrés cawāmesucu. Cū bero āma Zebedeo pūna, Santiago, bairi cū bai Juan mena.

³ Tunu cabero āma Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo. Yũ, Mateo puame Roma macāanarē, camasã yaye dinerore jejobojari majõcu cañnimiriçũ yũ āmu. Tunu cabero āmi Alfeo macũ Santiago cawāmesucu. Tunu cabero āmi Tadeo.

⁴ Tunu cabero āmi Simón. Cū puame āmi jĩcãũ celotea mena macāacũ. Cabero āmi Judas Iscariote. Cū puame āmi Jesure cañerotipau. Tocānacāũã jãã āmu Jesús cū caquetibujarotijoparã, cū cabeseatana yua.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Bairo, Jesús puğa wāmo peti ruḡore puğa pēnirō cānacāũ majũ, jãã, cū cabuerārē jãã bese yaparo, camasārē jãã quetibujũ rotijowĩ. Bairo jãã quetibujũ rotijori yua, cariape atore bairo jãã ĩwĩ: “Judío majã caāmerã na caānopũ mujãã cañesēārō yũ boetiya. Tunu bairoa Samaria yepa macāana na caāni macāārĩpu cãārē mujãã cañesēārō yũ boetiya.

⁶ Ati yepa Israel macāana oveja nurĩcārã cayasiricarārē bairo caāna niñama. Na caāno puamerē mujãã cañesēārō yũ boya.

⁷ Bairo na mena āna, atore bairo na ĩ quetibujũya: ‘Dios cū carotimasĩrĩpau merē etaro baiya.’

⁸ Tunu bairoa cariyecunarē na catioya. Bairi cariaccoatana cãārē tunu na cationemoña. Bairi na rupau caboarã cãārē na catioya. Tunu bairoa wātĩ yeri pūna camasã rupauũ cañanarē na acurewiyoyoya. Yũ camasĩrjērē wapa mano mujãārē yũ joya. Bairi wapa mano cabopacarārē na juátinemoña mujãã cãã.

⁹ “Tunu bairoa oro, plata, cobre moneda tiirire jeápéricõãña.

¹⁰ Tunu bairoa wasopoa, apeye ũnierē mujãã cajãārĩ poa cãārē jeápéricõãña. Tunu jutiro, mujãã cawasoaparo cãārē jeápéricõãña. Ruḡo jutii, mujãã cawasoapee, bairi tuericu cãārē mujãã cajeátó yũ boetiya. Mujãã, paari majã ānirĩ mujãã ugamasĩña noo mujãã caátõpu na canurĩjērē.

¹¹ “Bairi noo cabori macã, o peeti macãcã camasã na caānopũ etarã, ‘¿Ni carou cū āniñati?’ ti macã macãanarē na ĩ jēniñajũgoyya. Bairo cū ũcūrē masĩ yua, cū ya wiĩpu mujãã ānicõãwã. Capee wiĩripũ patowãcõ ñesēãtĩcõãña.

¹² Bairi ti wii jããetarã yua, ‘Dios caroa yericutaje cū joátõ ati wii macãanarē,’ na mujãã ĩgarã ti wii macãanarē.

¹³ Bairo mujãã cajjēnirō, na puame cãã caroaro mena mujãārē na cajjēniata, Diore na mujãã cajjēnibojari wãmerē bairoa caroa yericutajere na jogũmi Dios. Bairo mujãã cajjēnimiatacãārē, caroaro mena mujãārē na cajjēnieticõãta, Diore na mujãã cajjēnibojari wãmerē bairo caroa yericutajere na joetigũmi Dios.

¹⁴ Bairo ti wii upau cū mena mujãã cabapacuto cū caboeticõãta, o mujãã yaye quetire cū catũgogaeticõãta, cū mena āmerĩcõãña. Bairi yua, cū ya wiĩre witiarã, o cū ya macãrē witiánã, cū macã ñerĩ mujãã ruḡo jutii macããjērē mujãã paregarã, ‘Roro jãārē mu átiaru,’ ĩrã.

¹⁵ Cariape mujãārē ñiña: To macãana mujãārē na catũgogaetie wapa Dios puame roro na átigũmi. Camasārē cū caĩñabeseri rũmu caāno Sodoma, Gomorra macãã macãana netõjãñurõ popiye na baio joroque na átigũmi yua,” jãã ĩ quetibujuwĩ Jesús, jãã, cū cabuerārē.

Persecuciones

16 **Í** quetibujũ yaparo, atore bairo jãã ñnemoĩ tunu: “Tũgoya, ãmerẽ mujããrẽ caroa quetire yũ quetibujũ rotiojoya. Ovejas nurĩcãrã, macãncũ macããna lobos cauwiorã watoa na caãnorẽ bairo watoare mujãã yũ joya. Bairi ãña cũ camasĩrõrẽ bairo tũgoñamasĩña mujãã cãã. Bairo baimirãcãã, bua ñerẽ caãpei cũ cabairõre bairo mujãã caãno yũ boya.

17 Diore caĩroaena na caãtĩnierẽ tũgoñamasacatiya. Na ruame mujããrẽ ñerĩ, na quetiuparã tupũ mujããrẽ jeãgarãma. Aperã cãã na cañubueri wiiripũ mujãã bapegarãma.

18 Bairi yũ yarã mujãã caãno jũgori na ruame mujããrẽ roro na catuti-parore bairo ñrã, quetiuparã gobernadores, bairo quetiuparã reyes tupũ cããrẽ mujããrẽ jeãgarãma. Bairo na caãtimiatacũãrẽ, na ñnarẽ, bairo judĩo majã caãmerã cããrẽ yũ yaye quetire nemojãñurõ mujãã quetibujũ masĩgarã bairãpua.

19 Bairo mujããrẽ na cañerõ, uwirã, ‘¿Dope bairo na marĩ ñrãati?’ ĩ tũgoña macãẽtĩcõãña. Tipau caetaro ñña, Dios ruame mujãã caĩmasĩpeere mujãã jogumi.

20 Mujãã catũgoñamasĩrĩjẽ mena mujãã quetibujũetigarã. Marĩ Pacu Dios mena macããcũ, Espĩritu Santo cũ camasĩõrĩjẽ jũgori roque mujãã quetibujũgarã camasãrẽ.

21 “Tipau caãno, jĩcãũ pũnaa caãna nimirãcãã, ãmeo busujãbuitirecõãgarãma. Bairo ána, gobiernorẽ na ñerotiri pajĩãrerotigarãma. Tunu apeĩ cãã cũ macãrẽ torea bairo cũ átirotigami. Tunu jĩcãũ pũnaa na pacuare boetiri, na pajĩãrerotigarãma.

22 Bairi yua, ati umurecõo macããna nipetiro mujããrẽ ññategarãma, yũ yarã mujãã caãnoi. Bairo mujããrẽ na caĩñatemiatacũãrẽ, ni ñcũ mujãã mena macããcũ yũ yaye quetire jĩcã wãmeacã ñno cũ cajãnaeticõãmata, cũ netõgumi Dios.

23 Bairi jĩcã macã macããna yũ yaye busuriquere tũgogaena, roro mujããrẽ na caãpata, ape macãpũ ruti ánája. Cariape mujããrẽ ñña: Israel yepa macããrĩ tocãnacã macããpũre mujãã caquetibujũpeyoparo jũgoyepua, merẽ yũ, Camasã Jũgocũ nemo yũ tunuatĩgũ ati yeparũre.

24 “Tunu bairoa ni jĩcãũ ñcũ bueri majõcũ, cãrẽ cabuei netõrõ masĩẽtĩñami. Tunu ni jĩcãũ ñcũ paabojari majõcũ cũ quetiupau netõrõ rotimasĩẽtĩñami.

25 Bairi ni jĩcãũ ñcũ bueri majõcũ, cãrẽ cabueire bairo popiye cũ cabaigaeticõãta, ñuetõ. Torea bairo ni jĩcãũ ñcũ paabojari majõcũ, cũ quetiupauẽre bairo popiye cũ cabaigaeticõãta, ñuetõ. Bairi jĩcã wii upauẽ, ‘Wãtĩ quetiupau, Beelzebũ cawãmecũcũ mũ ãcũ,’ cũ na calata, netõjãñurõ na ññategarãma caĩbusupairã ti wii upau yarãrẽ,” jãã ĩ quetibujũwĩ Jesús.

A quién se debe tener miedo

(Lc 12.2-7)

26 **Í** quetibujũ yaparo, atore bairo jãã ñnemoĩ tunu: “Bairi yũ yarã, mujããrẽ caĩñaterãre na uwieticõãña. Nipetiro ãme caãna na catũgoñarĩjẽ nipetirijere masĩõpeyocõãgumi Dios. Baujaro nigaro mujãã yeripũ mujãã catũgoñarĩjẽ nipetirije.

27 Bairo bairi yasioro mujããrẽ yũ caĩrĩqũẽ cããrẽ nipetiro camasãrẽ na quetibujũya busuriquere tutuaro mena.

28 Bairi yũ yarã, mujããrẽ capajĩãreyasiogarã ñnarẽ na uwieticõãña. Bairo pajĩãreymasĩmirãcãã, dope bairo átimasĩẽtĩñama mujãã yeri pũna caãnipere. Dios ruame camasã na cayasiparo, caũpetietopũ na yeri pũnarẽ jomasĩñami. Bairi Dios ruame roquere cũ uwiri jĩcãrõ tãni caroaro ása.

29 “Tunu p̄garā minia, j̄cā moneda tiiaca wapaṣṣiyama. Bairi petoaca wapaṣṣimīrācūā, ni j̄cāū mini ūcū Dios cū caīñarīcān̄gōēcū maami. Bairi marī Paṣu Dios, ‘Bairo cū baiato,’ cārē cū caīṣīcōāta, ni j̄cāū mini ūcū riyasietigumi.

30 Mujāā cāā mujāā cabaipee nipetirijere īñānsagumi Dios. Mujāā poawērī cūārē nipetiro cōōñapeyo masīcōāñami.

31 Bairi, ‘Marī cabairijere masīcāmī Dios,’ ī tūgoñaeiticōāña. Minia netōjāñurō mujāā maiñami Dios. Bairi uwieticōāña,” jāā ī quetibujawī Jesús, jāā, cū cabuerārē.

*Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres
(Lc 12.8-9)*

32 Ī quetibujū yaparo, atore bairo jāā īnemowī tunu: “Ni j̄cāū ūcū, ‘Jesús yaū yū āñiña,’ aperā camasā na catūgoro caīquetibujure, yū yaū cū caānierē yū cūā yū Paṣu, am̄arecōo macāācārē cū yū quetibujugū.

33 Bairi tunu apeī, ‘Jesure yaū masīṣīñi,’ caī p̄amerē yū cūā, ‘Cū yū masīṣīñi cārē,’ ñi quetibujugū yū Paṣu am̄arecōo macāācārē,” jāā ī quetibujawī Jesús, jāā, cū cabuerārē.

*Jesús es causa de división
(Lc 12.51-53; 14.26-27)*

34 Ī quetibujū yaparo, jāā ī quetibujūnemowī tunu: “Camasā watoa yū caānierē cariape masīña. ‘Dios cū cajou cū caetaro bero jūgori nipetiro camasā caroaro āmeo ātiānigarāma,’ ī tūgoñaeiticōāña. Yū caetaro jūgori camasā j̄cārō tūni tūgoñaeigarāma. Caāmeoqūērā na catūgoñarj̄ērē bairo tūgoñagarāma.

35 Bairi camasā yū yaye b̄suriquere j̄cā yerire bairoa catūgousaena ānirī j̄cāū cū paṣure cū pesuc̄tigumi. Torea bairo apeo cūā cō paṣore cō pesuc̄tigomo. Apeo cūā cō mañicōrē cō pesuc̄tigomo.

36 Bairi j̄cāū caām̄ pesua p̄ame j̄cā wii macāāna majū nimīrācūā, tore bairo baigarāma.

37 “Bairi tunu ni j̄cāū ūcū, cū paṣure, o cū paṣore yū netōrō na cū camaiata, yū cabueire bairo ānimasīṣīñami. Tunu bairoa apeī ūcū cū macārē, o cū macōrē yū netōrō na cū camaiata, yū cabueire bairo ānimasīṣīñami.

38 Tunu ni j̄cāū ūcū yū mena āgamicūā, yūre bairo popiye cū cabaigaeticōāta, yū cabueire bairo ānimasīṣīñami.

39 Tunu ni j̄cāū ūcū cū caānie p̄amerē mairī, yū yaye quetire cajāna p̄ame yasicoagumi yua. Bair̄na, ni j̄cāū ūcū yū yaye quetire cajānaeṣu roque netōcōāgumi. Cārē na capajīārocacōāmiatacūārē, catīcōā āninuc̄igumi tocānacā r̄m̄na,” jāā ī quetibujawī Jesús, jāā, cū cabuerārē.

*Premios
(Mr 9.41)*

40 Ī quetibujū yaparo, atore bairo jāā īnemowī tunu: “Ni j̄cāū ūcū mujāārē cū cañcūb̄goata, yūre cañcūb̄goare bairo cū ñiñagū. Tunu bairoa yūre cañcūb̄goa caācū cū caānoi, Dios yūre cajou p̄ame cārē cañcūb̄goare bairo qūñagumi.

41 Tunu bairoa ni j̄cāū ūcū p̄ame profetare cū cū cañcūb̄goata, caroare cū jogumi Dios. Dios yaye b̄suriquere cū caquetibujurot̄ijoricū cū caānoi, caroaro cū cū caāpata, profeta caroaro cū caātie wapare bairo cū cūārē cū jogumi Dios. Tunu bairoa ni j̄cāū ūcū p̄ame carorije wapa cacāgoeṣure cū cū cañcūb̄goata, caroare cū jogumi Dios caām̄rē. Cariape Dios yaū cū caānoi

caroaro cū cū caápata, carorije wapa cacūgoecū caroaro cū caátie wapare bairo cū cūārē cū jogumi Dios.

⁴² Tunu bairoa ni jicāū ūcū p̄ame yu cabueire cū cū canūcūbugoata, caroare cū jogumi Dios cū cūārē. Yu cabuei, cabūgoro macāācū majū cū caānimaacūārē, caroaro cū cū caápata, cūrē caroaro cū caátie wapa nigaro. Dise ūnieacārē oco cū caetipee cūārē yu cabueire cū cajoata, cūrē caroaro cū caátie wapa nigaro,” jāā ī quetibūjwī Jesús.

11

Los enviados de Juan el Bautista

(Lc 7.18-35)

¹ Bairo p̄ga wāmo peti rapore p̄ga p̄nirō cānacāū majū, jāā, cū cabuerārē jāā quetibūju yaparo yua, topu caāniatacū ti yepa macāājē ape macāārīpu āñesēānemowī Jesús, caroa quetire camasārē na quetibūju ácū.

² Mai, Juan camasārē cabautizamiatacū p̄ame preso jorica wiipū āñupū ti rām̄rīrē. Bairo topu ācū, queti tūgoyupū Jesús cū caātiānierē. Bairo tūgori, atore bairo na ī jēniñarotijoyupi cū cabuerārē:

³ “¿Cariapea Mesías, Dios cū cajoū majū, mū āniñati? Cū mee mū caāmata, ¿apei p̄amerē jāā coterāti?” na ī jēniñarotijoyupi Juan cū cabuerārē, Jesure.

⁴ Bairo cabero Juan cū cabuerā torea bairo na caijēniñarō, atore bairo na iwī Jesús: “Tunu ánaja Juan t̄pu. Cū quetibūjurájá mujāā caññaatajere, bairi mujāā catāgoataje cūārē.

⁵ Yu camasārījē jūgori caññamasīētāna merē iñamasīñama. Tunu caāmasīētāna cūā merē ámasīñama. Carupū boaatana cūā merē caticoayama. Tunu catāgoetana cūā merē tūgomasiñama. Cabaiyasiatana cūā merē caticoayama. Tunu cabopacarā cūā caroa queti tūgoyama, Dios narē cū canetōrījērē. Tiere cū quetibūjurájá.

⁶ Tunu bairoa mujāārē ñiña: ¡Ūseanirī ñiñama camasā yu mena catāgoñatutuujānaena p̄ame!” na ī jowī Jesús, Juan cū cabuerārē.

⁷ Bairo Juan cū cajoatāna na caátō iña, to macāāna capāārā camasārē na quetibūju jūgowī Jesús, Juan cū cabairiquere. Atoe bairo na iwī: “¿Nopēirā desierto cayucūmanopu mujāā ásupari? ¿Jicāū yucacā wñoi cayuguiricūacarē iñagarā, topu mujāā ásupari?”

⁸ ¿O caūmū, caroa cajutii jāñnarē qūññagarā, topu mujāā ásupari? Mujāā baiesupa. Camasā caroa jutii cajānarā p̄ame caroa wiirīpu, quetiuparā yu wiirīpu āniñama. Desierto cayucūmanopu etaetiyama na ūna.

⁹ ¿O profetare qūññagarā, topu mujāā ásupari? Bairoa mujāā baiyupa. Cariape mujāārē ñiña: Mujāā p̄ame, ‘Profeta ācūmi Juan,’ mujāā caītūgoñamiatacūārē, Juan profeta netōōjāñurō caānimajūū ñiñami.

¹⁰ Cū ñiñami Dios yaye quetibūjurica tutīpu na sawoatujūgoyecūtatcū majū. Atoe bairo ti tutīpu ī quetibūjuyayupi Dios, cū macārē, Juan cū cabaipeere: ‘Mū, yu cajopū, ti yeparū mū cabuiaparo jūgoye, apeire cū yu qūñnoroti jojūgogu.’

Camasā mū yaye quetire na tūgouśaáto ī, apeire yu qūñnoroti jojūgogu,’ ī quetibūjuyayupi Dios Juan cū cabaipeere.

¹¹ Cariape mujāārē ñiña: Ni jicāū ūcū ati yeparū cabuiaricū, Juan, camasārē cabautizamiatacū netōō caquetibūjunetōōmasī maami. Baiṗna, Dios cū carotimasārīṗna macāācū p̄ame nipetirā netōō cabūgoro macāācū ānīmīcūā, ape rām̄pu roquere Juan netōō masīcōāgumī.

¹² “Juan cabautizamiatacū cū cabauetaropū nijūgoaná, āme caānapu tocānacā rām̄na nituetayama Dios cū carotimasārīṗna capāārā beropu b̄tioro

cajããgarã. Na ruame ãmeo quẽrĩ majã jĩcã macãrẽ ãmagarã butiuro na caãtore bairo popiye bairi jããrã átiyama.

13 Tunu Juan ati yeparu cã caquetibujuparo jũgoye profeta majã nipetirã, bairi Moisés ãnacũ cãã quetibuju jũgoatĩyayupa Dios cã carotimasĩrĩpaũ caetepere.

14 Tunu mujãã camasĩgaata, atore bairo mujããrẽ ñi quetibujunemoña: 'Elĩare bairo caãcũ ape rãmuru buiaetaguĩ,' na caĩwoatucũjũgoyecutacu majũ niñami Juan.

15 Mujãã, caãmoocuna mujãã ãniña. Bairi ãmerẽ yua, mujããrẽ yu caque-
tibujuatajere tũgoãmewiyoya mujãã yerĩpu.

16 "¿Dope bairo mujãã, ati yũtea macããna mujãã ũnarẽ ñicutĩ? ¿Noa ũnarẽ bairo mujãã ãnicuti? Cawĩmarãrẽ bairo mujãã ãniña. Cawĩmarã ruame camasã na caneñaporĩpaũ ũno plazaru eperã, awajari atore bairo ĩ joyama na baparãrẽ:

17 'Jãã catõrõã putiro, mujãã basaetiapu. Tunu bairoa jãã caotiro cããrẽ, jãã mujãã otinemoetiapu,' ĩ joyama cawĩmarã na baparãrẽ. Narẽ bairo mujãã ãniña, cayũgaena majũ.

18 Tũgoreoya mai. Yu jũgoye etayuru Juan. Cũ ruame pan ugaesuru. Tunu use oco cããrẽ etietinucũñupã. Bairo cã cabairijere ñnarã, mujãã ruame, 'Wãtĩ yeri pũna cacũgon ãcũmi. Cũ marĩ tũgoetiroa,' mujãã ĩñupã Juarẽ.

19 Bairi Juan bero yu, Camasã jũgocu, yu etawu. Yu ruame camasã mena yu uganucũña. Na mena yu etinucũña. Bairo yu cabairijere ñnarã, mujãã ruame, 'Ugaracajãñũñami. Use oco cããrẽ etipacajãñũñami. Carorã mena baracũtiyami. Tunu bairoa Roma macããcũ gobiernorẽ camasã yaye ñnerore cajejobojari majã mena baracũtiyami. Bairi carõu ãcũmi. Cũ marĩ tũgoetiroa cã cããrẽ,' yu mujãã ĩnucũña. Bairu, Dios ruame cã camasĩrĩjẽrẽ camasãrẽ na áti ĩñoñami cã mena catũgoñatutuarã caroaro na caãtie jũgori," na ĩ quetibujuwĩ Jesũs cãtu catũgorã etarãrẽ.

Los pueblos desobedientes (Lc 10.13-15)

20 ĩ quetibuju yaparo, atore bairo na ĩnemowĩ tunu Jesũs to macããnarẽ, ape macãã macããna roro na cabairiquere. Mai, na macããrẽ ãcũ, capee caroa átijẽño ĩñorĩquẽrẽ na áti ĩñowĩ Jesũs. Bairo narẽ caroaro cã caãtimitacããrẽ, na ruame roro na caãtajere tũgoña yapapuari tũgoña wasoaema na yerire. Bairi atore bairo na ĩwĩ Jesũs na cabaipeere:

21 "¡Roro majũ baigarãma to Corazĩn macã macããna! ¡Roro majũ baigarãma Betsaida macã macããna cãã! Dios cã caãtijẽñomasĩrĩjẽ capeere ĩñawã. Bairo caĩnarã nimirãcãã, roro na caãtajere jãnagaema. Tĩrãmuru macããna Tiro, Sidõn macããna ãnana, Corazĩn, Betsaida macããna na caĩnarĩcãrõrẽã bairo na cãã na caĩñaata, roro na caãtajere jãnabujioricarãma Tiro, Sidõn macããna ruame. Butiuro yapapuarã na cajãñarĩjẽ jutĩ ũnierẽ jãñabujioricarãma. Peero õwã cããrẽ na ruoaru mapeobujioricarãma, butiuro yapapuari yua.

22 Cariape mujããrẽ ñiña: Camasãrẽ Dios cã caĩñabeseri rãmũ caetaro, Corazĩn, bairi Betsaida macããna ruame, Tiro, Sidõn macããna netõjãñurõ popiye baigarãma.

23 Tore a bairo Capernaum macã macããna cãã baigarãma. 'Jõbuĩru marĩ ágarã,' caĩtũgoñarã na caãnimiatacããrẽ, ¡caũcũãrĩ operu roquere na regumi Dios! Cũ caãtijẽñorĩjẽ capeere ĩñawã Capernaum macããna. Tĩrãmuru macããna, Sodoma macããna ãnana, Capernaum macããna na caĩnarĩcãrõrẽ

bairo na cūã na caĩñaata, roro na caátajere jãnarĩ, yasietibujioricarãma. Na ya macã p̃ame ati r̃murẽ nicõãbujioro mai.

²⁴ Cariape mujããrẽ ñiña: To macããna na catũgoetie wapa, Dios p̃ame roro na átigumĩ. Camasãrẽ cū caĩñabeseri r̃m̃m̃ caetaro, Capernaum macããna, Sodoma macããna netõjãñurõ popiye baigarãma,” na ĩ quetibuj̃m̃wĩ Jesús, camasã c̃t̃m̃ catũgorã etarãrẽ.

Vengan a mí y descansen

(Lc 10.21-22)

²⁵ Bairo ti watoa caãno atore bairo Diore qũĩ j̃eniwĩ Jesús: “Caac̃m̃, m̃m̃, ati ãm̃urecõo nipetiro upam̃, m̃m̃ ñujãñuña ym̃ yarã mena. Naa, cabũgoro macããnarẽ bairo caãna na caãnimiatacũãrẽ, masĩrĩqũẽrẽ na m̃m̃ joyupa. Aperã, ati yepa macããna, ‘Marĩ roque marĩ masĩnetõña,’ caĩrã p̃amerẽ na m̃m̃ joesupa.

²⁶ Caac̃m̃, tore bairo m̃m̃ ásupa m̃m̃ cabojũgotiricarorea bairo caãno jũgori,” qũĩ j̃eniwĩ Jesús cū pac̃m̃re.

²⁷ Bairo qũĩ j̃eni yaparo, atore bairo na ĩwĩ Jesús c̃t̃m̃ catũgorã etarãrẽ: “Ym̃ Pac̃m̃ p̃ame nipetirije masĩrĩqũẽrẽ ym̃ jowĩ. Tunu ym̃ caátĩãnie cũãrẽ ym̃ Pac̃m̃ jeto masĩñami. Tunu cū caátĩãnierẽ ym̃ cũã ym̃ masĩpeyocõãña. Bairi ym̃ cũã ym̃ jeto na ym̃ masĩõmasĩña camasã ym̃ cabeserãrẽ ym̃ Pac̃m̃ cū caátĩãnierẽ.

²⁸ Tunu mujãã nipetirã cajũgobueri majã na caquetibuj̃cũrĩqũẽrẽ caátipeyogamirã ym̃ mena tũgoñatutuarasã. Caroa yericũtajere mujããrẽ ym̃ jogã, ‘Jãñ,’ mujãã caĩata.

²⁹ Wec̃m̃a p̃ugarã jiyaricarã j̃icãrõ mena na capaarorea bairo marĩ cũã j̃icãrõ mena marĩ paarõa. Tunu bairoa ym̃ yaye b̃m̃s̃r̃ique cũãrẽ tũgorajẽusaya. Ym̃a, tutuaro caroti mee ym̃ ãniña. Caroa yeri p̃ũna mena caquetibuj̃m̃ ym̃ ãniña. Bairi ym̃ mena mujãã caãmata, caroa yericũtaje majũ mujãã yerip̃re etagaro.

³⁰ Mujãã caátipee ym̃ caborije p̃ame tũgoña yaparupao joroque mujããrẽ áperigarõ. Tunu ym̃ caborore bairo mujãã caátipee masiriyõetiya,” na ĩ quetibuj̃m̃wĩ Jesús c̃t̃m̃ catũgorã etarãrẽ.

12

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Ti r̃murĩrẽ jãã, judío majã jãã cayerijãrĩ r̃m̃m̃ caãno, jãã netõápũ w̃serip̃m̃. Bairo netõãná, jãã, Jesús cū cabuerã p̃ame queyari, trigo apearcarẽ jeri cacatirijerea jãã ugarjũgowu.

² Bairo jãã caãtore ĩnarĩ, fariseo majã atore bairo qũĩ tutiwã Jesure:

—¡Na ĩñañijate! ¿M̃m̃ cabuerã roro na caátie miñaetiyati? Ati r̃m̃m̃ ãnorẽ paariquere bairo átiyama m̃m̃ cabuerã, bairo trigo apearcarẽ jeugarã. Ati r̃m̃m̃ ãnorẽ caápericõãpee ñiña na caátie ãnierẽ —qũĩ tutiwã fariseo majã Jesure.

³ Bairo na caĩtutiro tũgo, atore bairo na ĩwĩ Jesús:

—David ãnacũ queyamiácũ, ¿cū caátajere na caquetibuj̃cũrĩqũẽrẽ mujãã ĩñaetincũñati Dios ya tutip̃m̃? Mujãã ĩñanucũrã.

⁴ Bairo baiyuparo: David p̃ame jããetayup̃m̃ Dios ya wiire cū ãm̃ua mena. Ugariquere macãrã jããetayuparã. Bairi pan ãñuparõ, caroa Dios yaye majũ na caĩcũrĩqũẽ jeto. Tie pããrẽ sacerdotẽ majã jeto na ugarotiyup̃m̃ Moisés ãnacũ. Bairo sacerdotẽ majã jeto na caugarije caãnimiatacũãrẽ, tie pããrẽ ugarĩ bero, cū ãm̃uarẽ na batõnuñup̃m̃ David.

⁵ Tunu bairoa Moisés ānacū cū caroticūrīqūē ape pūrō ape wēēpū sacerdote majā ati rūmū ūnorē na caátipeere, ¿mujāā īñaetinucūñati? Mujāā īñarīcārā. Ati rūmū ūnorē templo wiire paariquere bairo camasārē na cajūgoñubuoero átirotiyupi Moisés. Bairo na p̄ame ati rūmū ūnorē na capaamiatacāārē, tie j̄gori carorije wapa cacūgorārē bairo na īñaetinucūñami Dios.

⁶ Cariape mujāārē ñiña: Āme ati yerapū mujāā mena macāācū j̄icāū templo wii netōjāñurō caānimajūñ niñami.

⁷ Dios yaye cū caquetibujucūrīqūē, “Waibutoa rii joemugōrī yū mujāā cañubuoero mee, camasārē bopacooro mujāā cañamairō roquere yū boya,” cū cañquetibujucūrīqūērē mujāā tūgomasiētīña. Bairo tiere mujāā catūgomasiata, yū cabuerā, carorije wapa cacūgoenarē na mujāā tutietibujorā.

⁸ Yū, Camasā Jūgocū ānirī, yū átirotimasīña yerijārīcā rūmū cūārē camasā caroare na caātiānipeere —na ī quetibujawī Jesús fariseo majārē.

*El hombre de la mano tullida
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)*

⁹ Cabero topū caāniatacū jāā jūgoacoámī tunu Jesús. Á yua, ti yepa macāā wii na cañubueri wiire jāāmi.

¹⁰ Mai, topū āmi j̄icāū caricábūricū. Bairo to macāāna qūī jēniñawā Jesure: —Marī cayerijārīcā rūmūrēā cariyecūnarē marī cacatiōro, ¿to ñucōācūti? O paariquere bairo caānoi, ati rūmū ūnorē tore bairo caápericōāpee, ¿to ānicūti? —qūī jēniñawā Jesure, cū cañr̄jērē na quetiuparārē busujāgarā.

¹¹ Bairo na cañr̄ō tūgo, atore bairo na īwī Jesús:

—¿Ni ūcū mujāā mena macāācū, oveja j̄icāūācā cacūgon ūcū cū caāmata, cū yau operū ati rūmū ūnorē cū cañarocajāápara, jicoquei cū cū nemugōmasiētīcūti? Nipetirā mujāā tore bairo mujāā átibujorā, marī cayerijārī rūmū ūno cūārē.

¹² ¡Camasā p̄amerē oveja netōjāñurō na maiñami Dios! Bairo cañur̄jē marī caátie ñuñā Dios cū caññajoro marī cayerijārī rūmū ūno cūārē —na īwī Jesús ti wii macāānarē.

¹³ Bairo na ī yaparo, atore bairo qūīwī Jesús caricábūricūre:

—Mū ricāre ñupoya.

Bairo cū cañr̄ō, caricábūricū p̄ame cū ricāre ñupoowī. Tocārōā cū ricā ñucōárū ape ñugōā macā ricāre bairo yua.

¹⁴ Bairo cū caátō īñarā, fariseo majā p̄ame ti wiire witi yua, “¿Dope bairo marī ánaati, Jesure pajjāgarā?” āmeo ī busupaijūgoyuparā na majū.

Una profecía acerca de Jesús

¹⁵ Jesús p̄ame masicōāwī fariseo majā na cañtūgoñar̄jērē. Bairo masr̄ī yua, topū caāniatacū aperopū acoámī. Bairo cū caátō īñarā, capāārā camasā cū bero űsawā. Na mena macāāna cariyecūna nipetirārē na catiowī Jesús.

¹⁶ Bairo na catiō yaparo, narē cū caátibojarijere aperārē na quetibujū rotiemī.

¹⁷ Dios busarica tutipū profeta Isaías ānacū cū cañquetibujū jūgoyeticūrīcārōrē bairo baietaro baiwū. Atore bairo ī quetibujū woatucūñañupī Isaías ānacū Dios cū cañr̄jērē:

¹⁸ “Āni, yū cabesericū, yū caroti niñami. Cū yū maijāñuñā.

Cū caātiānierē ñiñañseaniña. Bairo yū yerire cū mena yū bapacūtirotigu. Cū p̄ame judío majā caāmerā cūārē cariape quetire na quetibujūgūmī.

¹⁹ Tunu bairoa camasārē roro na busūnetōētīgūmī.

Caroā yerī mena roque na quetibujūgūmī.

Bairi noo macã maapu äcã, di rãmũ ũno awajatutiri na quetibũjuetigumi.

²⁰ Bairi camasã catũgoñatutuenaenarẽ caroaro mena na beyogumi.

Cũ carotimasĩrĩpau caetaparo jũgoye tũgoñatutuarique roquere na jogumi.

²¹ Bairi judio majã caãmerã cãã nipetirã, 'Cũ caĩrõrẽ bairo caroaro marĩ juátibojagumi,'

ĩ tũgoñagarãma,' ĩ quetibũju woatucũñaũpĩ Isaías ãnacũ Jesús cũ caátipeere.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)

²² Ape rãmũ Jesutu cũ neamá camasã jĩcãũ wãtĩ yeri pũna cacũgoure. Mai, wãtĩ yeri pũna cã cajãnarõ jũgori cũ puame ĩñamasĩemi. Bairi tunu busumasĩemi. Jesús puame cũ catiowĩ cũ cããrẽ. Bairo cũ cacatioro, caũmu puame busumasĩwĩ. Tunu bairoa ĩñamasĩwĩ.

²³ Bairo cũ cacatiro ĩña, nipetiro camasã tũgoñacõã maniãma. Atore bairo ĩwã: "¿Ãni, Jesús, marĩ ñicũ David ãnacũ pãrãmi mee cũ ãnicuti? ¿Dios cũ cajou Mesías mee cũ ãnicuti?" ĩwã nipetiro camasã.

²⁴ Bairo na caĩrõ tũgo, fariseo majã puame atore bairo ĩwã: "Dios jũgori mee, Beelzebú, wãtĩã quetiupau majũ cũ camasĩõrĩjẽ jũgori wãtĩ yeri pũna, camasãrẽ caãnarẽ na acurewiyoyo masĩmi Jesús," ĩwã fariseo majã.

²⁵ Jesús puame masĩcõãwĩ na catũgoñarĩjẽrẽ. Bairo masĩrĩ yua, atore bairo na ĩwĩ: "Quetiupau rey cũ carotimasĩrĩpau macããna na caãmeboeticõãta, jĩcãrõ ãnimasĩetĩñama. Tunu bairoa jĩcã macã, o jĩcã wii macããna na caãmeboeticõãta, na cãã caroaro ãnimasĩetĩñama.

²⁶ Tore bairo Satanás, wãtĩã quetiupau, cũ yarãrẽ na cũ caboeticõãta, ¿dope bairo to ãninetõrõati cũ carotimasĩrĩpau? ãninetõmasĩeto. Yasipeticoagaro cũ yarãrẽ, na cũ caboeticõãta.

²⁷ Tunu bairoa Beelzebú jũgori wãtĩ yeri pũnarẽ na yũ caacurewiyojomasĩata, ¿ñamũ cũ camasĩrĩjẽ jũgori mujãã yarã cãã yure bairo na átimasĩcuti? Bairo mujãã caĩrõ tũgorã, mujãã yarã puame, 'Cariape mee mujãã tũgoñaña,' mujããrẽ ĩbujiorãma.

²⁸ Yũ puame, Dios Yeri Espiritu Santo cũ camasĩõrĩjẽ jũgori wãtĩ yeri pũnarẽ yũ caacurewiyojomasĩata, nipetiro camasã yũ caátiere ĩñarã, 'Merẽ Dios cũ carotimasĩrĩpau marĩrẽ etaya,' ĩ masĩbujiorãma," na ĩ quetibũjuwĩ Jesús fariseo majãrẽ.

²⁹ Bairo ĩ quetibũju yaparo, cajerutiri majõcure ĩcõñarĩ atore bairo na ĩ quetibũjunemowĩ tunu: "Jĩcãũ wii upau, catutuau majũ, cũ ya wii macããjẽrẽ caroaro cũ caĩñacoteata, ni ũcũ cajerutiri majõcu cũ yayere jerutimasĩẽcũmi. Jerutimasĩmi baiyua, ti wii upayre cũ cajiyajũgoata. Bairo cũ jiyajũgori bero roque, ti wii macããjẽ nipetirijere jerutipeyo masĩcõãũmi.

³⁰ "Yũ mena caãñigaecu, yure caĩñateire bairo caãcũ niñami. Tunu bairoa yũ mena caquetibũjnetõõgaecu, camasãrẽ caquetibũjumawijõure bairo caãcũ niñami.

³¹ "Bairi cariape mujããrẽ ñiña: Cabusupairã dope bairo roro na caĩrĩjẽ tocãnacã wãmerẽ masĩriyogumi Dios, cũrẽ na cajẽniata. Bairo masĩriyobojamicãã, Espiritu Santore roro na cabusupaiata roquere, na masĩriyoetigumi.

³² Baiyua, noa ũna yũ, Camasã jũgocure roro na caĩrĩjẽrẽ masĩriyogumi Dios, cũrẽ na cajẽniata. Tore bairo átimicũã, Espiritu Santore roro na caĩata roque, na masĩriyobojætigumi. Ati yutea caãno cãã, baiĩ atĩ yepa cũ cawasoaro bero caãnipa yutea cããrẽ na masĩriyoetigumi, Dios Espiritu Santore roro na caĩata," na ĩ quetibũjuwĩ Jesús fariseo majãrẽ.

*El árbol se conoce por su fruto
(Lc 6.43-45)*

³³ Ī quetibujɨ yaparo, atore bairo na ĩnemowĩ tunu: “Tũgoñañijate. Jicãũ yucɨ caroú carorijere rícasɨperiya. Tunu bairoa apei yucɨ caroricɨ caroare rícasɨperiya. Tocãnacã yucɨ carícasɨtũi yucɨ rícare ɨgarã, tiire marĩ masĩña. ‘Yucɨ caroú niña,’ o ‘Yucɨ caroricɨ niña,’ marĩ ĩ masĩña.

³⁴ ¡Mujãã, ãña ũna moena majũ mujãã ãniña! Bairi rorije caáticõãna ãnirĩ dope bairo pɨame caroaro cariape macããjêrê mujãã quetibujɨ masĩëna. Marĩ yeri marĩ catũgoñamasĩrĩjêpɨ caãnoi, marĩ bɨsɨnucũña.

³⁵ Bairi marĩ yeripɨ caroa caãmata, caroa wãme tũgoñarĩqũêrê marĩ bɨsɨnucũña. Tunu bairoa carorijere marĩ cabɨsɨnucũata cããrê, marĩ yeri pũnaapɨ carorije caãno jũgori carorije jeto bɨsɨrique niña.

³⁶ Cariape mujããrê ñiña: Dios camasãrê na cũ caĩñabeseri rũmu caetaro, roro na caĩrĩqũê tocãnacã wãmerê ĩñabesegumi Dios.

³⁷ Mujãã ya risero jũgori mujãã masĩgumi Dios mujãã caatĩãnierê. Caroaro caĩrĩcũ cũ caãmata, carorije wapa cacũgoeɨre bairo qũĩñagumi Dios. Roro caĩrĩcũ cũ caãmata roque, carorije wapa cacũgoeɨre bairo qũĩñagumi,” na ĩ quetibujɨwĩ Jesús.

*La gente mala pide una señal milagrosa
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)*

³⁸ Cabero jicããrã Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũêrê cajũgobueri majã, bairi fariseo majã mena Jesutɨ etawã tunu. Atoe bairo qũĩwã:

—Cabuei, jicã wãme ũno átijêño ĩñorĩqũêrê jããrê mɨ átĩ ĩñowã.

³⁹ Bairo na caĩrõ tũgomicãã, atore bairo na ĩwĩ Jesús:

—Ati yera macããna, ãme caãna, caroaro Dios mena ãnimasĩetĩñama. Jicã rũmu cũ boo, ape rũmu cũ boetiyama. Átijêño ĩñorĩqũê jetoer boyama. Bairo na cabomiatacããrê, tiere na átĩ ĩñoetigumi Dios. Merê na quetibujɨ cũñupĩ Jonás ãnacũ cũ cabairiquere.

⁴⁰ Jonás pɨame itia rũmu, itia ñami majũ wai capai paaro pɨeapɨ ãñupĩ. Torea bairo yɨ, Camasã jũgocɨ cãã itia rũmu, itia ñami majũ ati yera pɨeapɨ yɨ ãnigɨ.

⁴¹ Tirãmɨpɨre Jonás cũ caĩrĩjêrê tũgorã, Nínive macã macããna pɨame roro na caátajere jãnacõãñupã. “Cariapea Dios cũ caquetibujɨnetõrotiricɨ majũ niñami Jonás,” ĩ tũgoñamasĩñupã. Bairo Jonarê na caĩtũgoñamiatacããrê, mujãã, ãme caãna pɨame Jonás netõjãñurõ caãnimajũũ cũ caĩrĩjêrê mujãã tũgousagaetiya. Bairi Dios cũ caĩñabeseri rũmu caetaro, Nínive macã macããna pɨame catitunurĩ, “Roro majũ mujãã tũgousaesupa,” mujãã ĩgarãma.

⁴² Tunu bairoa ti rũmu caetaro, jicãõ catitunurĩ, mujãã, ãme caãnarê, “Cariapea mujãã tũgousaepɨ,” mujããrê ĩregomo cõ cãã. Ape nũgõã waru jopepɨ macããcõ quetiupao ãnacõ cãã bairo mujããrê ĩgomo. Cõ pɨame noo cayoaropɨ asũpo, Salomón ãnacũ cũ camasĩrĩjêrê tũgogo. Bairo catũgogarico cõ caãnimiatacããrê, mujãã, ãme caãna yɨ camasĩrĩjêrê mujãã tũgogaetiya. Bairo Salomón netõrõ camasĩ yɨ caãnimiatacããrê, yɨ caĩrĩjêrê mujãã tũgogaetiya.

*El espíritu impuro que regresa
(Lc 11.24-26)*

⁴³ Ī quetibujɨ yaparo, ape wãme ĩcõñarĩ atore bairo na ĩnemowĩ Jesús tunu: “Wãtĩ yeri pũna caãmãrê cũ cawitiátato bero, noo caoco manipaɨripɨ ãñesẽãũmi. ãñesẽã yua, cũ caãniparore cũ cabocaeticõãta, atore bairo ĩ tũgoñaũmi:

44 ‘Yu cañnimitatopua yu tunuágu tunu,’ í tãgoñaumi. Bairo í tãgoña yua, tunuá, cañmurẽ qũññaumi tunu. Cañm yeri pñame caroaro na caowa qũñopeyoatato wiire bairo hauumi.

45 Bairo cabairo ñña yua, ácoacumi tunu wãtí, aperã jĩcã wãmo peti pũga pñerĩ cãnacãũ majũ cã netõrõ caññenarẽ na piineñou ácú. Bairo na bocá, ‘jito!’ na í, cañmurẽ cũ jããrãma tunu nipetirã. Bairo cũ yeripũ ánicõãrãma tunu. Bairo na caño, jõpñame roro baibuñõumi tunu cañm pñame yua. Torea bairo baigarãma atí yutea macãana carorã, Dios narẽ cũ canetõatato bero cũ Yeri majũrẽ na yeripũ caboena pñame,” na í quetibũjwĩ Jesús fariseo majãrẽ.

La madre y los hermanos de Jesús

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

46 Bairo narẽ cũ caquetibũjãno, Jesús paco, bairo cũ bairã cãã topũ etayupa. Eta yua, cũ cañni wii macãpũ cũ cotenucũñupã, cũ mena busugarã.

47 Bairo macãpũ na cacotenucũrõ, Jesutũ macããcũ jĩcãũ atore bairo qũwĩ Jesure:

—Mũ paco, mũ bairã mũ macãũparã. Macãpũ murẽ coterã átiuparã —qũwĩ jĩcãũ Jesure.

48 Bairo cũ cañrõ tãgo, atore bairo qũwĩ Jesús cãrẽ caquetibũjũre:

—Naa, yũ paco, yũ bairã cãã, yũ yarã majũ na cañnimitacããrẽ, aperã, yũ yarãrẽ bairo caña niñama na cãã.

49 Í quetibũjũ yararo, cũ wãmorẽ, jãã, cũ cabuerã tare ñpuajori atore bairo qũñemowĩ tunu:

—Ánoa niñama yũ pacore bairo caña, bairo yũ bairãrẽ bairo caña.

50 Noa ñña yũ Pacũ ãmũrecõo macããcũ cũ carotirore bairo caña pñame yũ bairãrẽ bairo caña, bairo yũ bairã rõmirĩrẽ bairo caña, bairo yũ pacore bairo caña niñama.

13

La parábola del sembrador

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

1 Tĩ rãmua ti wii cañniatacu witiátí yua, utabucũra tãnipũ ruietawĩ Jesús.

2 Bairo cũ caruiro, camasã capããrã cũtũ neñaetawã. Bairo capããrã majũ na cañoi, Jesús pñame cũmua turorica capairicarpũ ájããwĩ. Cũtũ catãgorã etarã pñame peta paputiropũ nucũwã.

3 Bairo na cabairo, capee wãme ìcõñarĩ na quetibũjwĩ Jesús.

Atore bairo na í quetibũjwĩ: “Jĩcã rãmũ ásupũ jĩcãũ cañmũ cũ wesepũ, oteriquere otei ácú.

4 Topũ eta, cũ oteriquere wẽbato otejũgoyupũ. Bairo caroaro cũ caotemi-atacããrẽ, oterique jĩcã rupaa ñañuparõ maarpũ. Bairo maarpũ ti rupaa cañarõ ññarã, minia pñame wãruiatí, ugarecõãñuparã.

5 Cabero cũ cawẽbatoro, ape rupaa ãtã yeparũ cayera esemenirõpũ ñañuparõ. Tie pñame yoaro mee putimĩñuparõ, cayera esemenirõ cañoi yua.

6 Bairo tie oterique pñame pútiatímii yua, yoaro mee riacoásúparo muiupũ cũ caasijãrõĩ, dope bairo ñcõõrĩ jõmasiẽtĩrĩ yua.

7 Cabero cũ cawẽbatoro, ape rupaa pota yucũ watoarpũ ñañuparõ. Cabero pota yucũ pñame cabutinetõrõ, tie oterique pñame caroaro pútimasĩsúparo. Pota yucũ pñame otere butibiacõãñuparõ.

8 Cabero ape rupaa pñame caroa yeparũ ñañuparõ. Cabero puti, buticoasuparo. Bairo butiátõ, jĩcã jatí cien rupaa majũ rícacũsuparo. Ape jatí sesenta rupaa majũ rícacũsuparo. Ape jatí treinta majũ rícacũsuparo.

⁹ Mujãã, caãmoocuna mujãã ãniña. Bairi ãmerẽ yua, mujããrẽ yu caquetibujatajere tũgoãmewiyoya mujãã yeripu, ”na ãwĩ Jesũs cũtu catũgorã etarãrẽ.

El porqué de las parábolas
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Cabero jãã, Jesũs cũ cabuerã cũtu jãã etawũ. Cũtu eta yua, atore bairo cã jãã ã jẽniñawũ: ”Camasã, mutũ catũgorã etarãrẽ, çnopẽĩ capee ãcõñarĩ na mu quetibujunucũñati?” cã jãã ãwũ.

¹¹ Bairo jãã caĩrõ tũgo, atore bairo jãã ã quetibujuwĩ Jesũs: ”Dios cã carotimasĩrĩpau macããjẽrẽ tirũmũpũ macããna na catũgoetajere mujãã roquere mujãã masĩõñami. Aperã tiere na camasĩrõrẽ boetiyami. Torecũ, ape wãme ãcõñarĩ na quetibujũ rotiyami Dios.

¹² Bairo ni jĩcãũ ãcũ yu caquetibujurijere cã catũgõusaata, Dios pũame cã masĩõnemogumi tunu. Bairo ãtomicũã, petoaca catũgõusau cã caãmata, cabero cã camasĩmiatajere cã masiriyocõãgumi.

¹³ Bairo ape wãme ãcõñarĩ na yu quetibujunucũña camasã yũtu catũgorã etarãrẽ. Bairi na pũame cacaapee cãgorã nimirãcũã, Dios cã caãtiere ãñamasĩõtĩñama. Tunu bairoa cã yaye quetire tũgomirãcũã, tiere tũgomasĩõtĩñama.

¹⁴ Dios busurica tutipũ Isaiã ãnacũ cã caĩquetibujũ jũgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo baietaro baiya narẽ:

‘Ati yepa macããna yu yaye quetire tũgomirãcũã, di rũmu ãno tiere tũgomasĩõtĩñama.

Tunu bairoa cacaapee cãgorã nimirãcũã, di rũmu ãno yu caãtiere ãñamasĩõtĩñama.

¹⁵ Ati macã macããna, na yeripu catũgoñamasĩgaetoi cacaapee cãgorã nimirãcũã, yu caãtiere ãñamasĩõtĩñama.

Tunu bairoa caãmoo cãgorã nimirãcũã, yu yaye quetire tũgomasĩõtĩñama.

Na yeripũre tũgoña masĩõtĩñama na yu caquetibujugamirĩjẽrẽ.

Bairi, ”Jãã mu netõwã,” ãietinucũñama; ã quetibujũ cũñañupĩ Isaiã ãnacũ,” ã quetibujuwĩ Jesũs.

¹⁶⁻¹⁷ Bairo ã quetibujũ yaparo, atore bairo jãã ãnemowĩ tunu Jesũs: ”Tirũmũpũ macããna profeta majã capããrã majũ mujãã caĩñarĩjẽ ãnierẽ ãñagamiñupã. Na ãna aperã carorije wapa cacãgoenarẽ bairo caãna cũã tiere ãñagamiñupã. Mujãã catũgorije ãnie cũãrẽ tũgogamiñupã. Bairi mujãã, yu cabuerã pũame capee ãña, tũgo, caãna ãnirĩ, useanirĩ ãña,” jãã ãwĩ Jesũs, jãã, cã cabuerãrẽ.

Jesús explica la parábola del sembrador
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ Bairo ã quetibujũ yaparo, atore bairo jãã ã quetibujũ masĩõwĩ caoteire ãcõñarĩ cã caquetibujũatajere: ”Tũgoya yu cabuerã. Mujããrẽ yu quetibujũgũ caroaro, ãcõñarĩ caotei quetire camasãrẽ yu caquetibujũatajere:

¹⁹ Camasã jĩcããrã Dios yaye quetire tũgoyama. Bairo tũgomirãcũã, tũgomasĩõtĩñama. Dios busuriquere na catũgoatato beroaca, wãtĩ pũame uwaro eta, jecõãñami na camasĩbujioatajere. Minia na sawũje ugarĩcarore bairo etanecõãñami wãtĩ, na camasĩbujioatajere. Na pũame caotei cã caotique maapu cañarĩcã rupaare bairo niñama.

²⁰⁻²¹ Bairo tunu aperã camasã Dios yaye quetire useanirõ tũgo, jicoquei, ‘Jau,’ ãñama. Bairo bomirãcũã, baĩrãpũ na yeripu caroaro cã yuetiyama. Capũtirije canucõmanajẽrẽ bairo niñama. Bairi roro na cabairo caãno, o Dios yaye quetire na catũgõusaro jũgori aperã narẽ na caĩñatero ãñarã, yoaro mee

jãnañama Dios yaye quetire yua. Dios mena yoaro ãmerĩñama. Naa, caotei cã caoterique ape rupaa ùtã buipũ cañarĩcã rupaare bairo niñama.

22 Bairo tunu aperã camasã Dios yaye quetire, 'Jaũ,' na caĩrõ bero, apeye ùnie pũamerẽ butiõro tũgoña macãñama. Ati yepa macããjẽ wapatarique ùnierẽ, bairi caroaro na caãnigarije cããrẽ tũgoñañama butiõro. Bairi Dios busũriquere tũgoña masiriticõãñama. Caroaro caãnarẽ bairo na caãperoi, carĩca butimasĩtĩtĩrẽ bairo niñama. Bairi naa, caotei cã caoterique ape rupaa pota watoapũ cañarĩcã rupaare bairo niñama.

23 Bairãpũa, aperã roque Dios yaye quetire useanirĩ tũgoyama. Na yeri pũnapũ cariape tũgopeori, tiere tũgousayama. Caotei cã caoterique ape rupaa, caroa yeparũ cañarĩcã rupaare bairo niñama. Bairi jĩcã jati cien rupaa majũ rĩcacusuparo. Ape jati sesenta rupaa majũ rĩcacusuparo. Ape jati treinta majũ rĩcacusuparo. Torea bairo niñama Dios yayere catũgousanucũrã pũame," jãã ĩ quetibũjũwĩ Jesũs.

La parábola de la mala hierba entre el trigo

24 Jãã ĩ quetibũjũ yaparo, ape wãme ĩcõñarĩ atore bairo na ĩnemowĩ Jesũs tunu cãtũ catũgorã etarãrẽ: "Dios cã carotiripã atore bairo niña: Oteriquere caotei cã oterique caroa majũrẽ cã wesepũre oteyupũ.

25 Cabero cã, bairi aperã cã yarã cãã nipetiro na cacãnitoye cã pesu pũame yasĩoro cã wesepũ etayupũ. Eta yua, oterique moetie majũrẽ trigo cã caoteataje watoapũre otenemocõãñupũ. Bairo roro áti yaparo, acoásupũ.

26 Cabero cã caotemirĩquẽ pũame puti, butiyaparoyuparo. Moetie cãã puti, butiyaparoyuparo caroa oteriquere watoare.

27 Bairo cabairo ĩña, ti wese upãũ ùmũa pũame cãtũ etayuparã. Eta yua, atore bairo qũĩ jẽniñuparã: 'Jãã quetiupãũ, oterique caroa majũrẽ mũ pototirica. Bairo mũ caãtirotimiatacããrẽ, ¿dopẽĩrõ caroa watoare carorije to potiyupari?' qũĩñuparã cã ùmũa pũame.

28 Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ĩñupũ: 'Yũ pesũ jĩcãũ roro yũ átibojatacũmi.' Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩ jẽniñañuparã: 'Bairi, ¿ñerẽ jãã caátie mũ boyati? ¿Moetiere jãã cawããrero mũ boyati?' qũĩñuparã cã ùmũa ti wese upãũre.

29 Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ĩñupũ: 'Bairo yũ boetiya. Bairo mũjãã caápara, trigo caroa apeye moetie mena mũjãã wããrecõãbujiorã.

30 Bairi trigo carorije mena to buticõáto mai. Cabero trigo jericapã caetaro ĩña, atore bairo ñĩgũ trigore cajebajari majãrẽ: "Trigore mũjãã cajeparo jũgoye carorijere ricaati jee yaparo, carupaa rotori jiyari joerecõãña. Bairo áti yaparo, trigo pũamerẽ mũjãã cajero yũ boya. Jee yaparo, yũ ya wĩũ ugarique cũrĩcã wĩipũ mũjãã cacũrõ yũ boya," ñĩgũ trigore cajebajari majãrẽ,' na ĩñupũ ti wese upãũ," na ĩcõña quetibũjũwĩ Jesũs cãtũ catũgorã etarãrẽ.

La parábola de la semilla de mostaza (Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

31 ĩ quetibũjũ yaparo, ape wãme ĩcõñarĩ atore bairo na ĩnemowĩ Jesũs tunu cãtũ catũgorã etarãrẽ: "Tunu mostaza na caĩrĩ apeacarẽ jĩcãũ cã wesepũ cã caotericaacarẽ bairo niña Dios cã carotimasĩrĩpãũ.

32 Tia apeacã pũame õcããcã majũ nimirõcãã, marĩ caotero bero butiátó, pairicũ majũ áya, nipetirije wesepũ oterique netõrõ. Bairi minia cãã tii yucũ rũpũripũre na ria batiirire qũẽnorĩ nicõãmasĩñama. Torea bairo niña Dios cã carotimasĩrĩpãũ cãã," na ĩcõña quetibũjũwĩ Jesũs.

La parábola de la levadura (Lc 13.20-21)

³³ Ī quetibujū yaparo, ape wāme ĩcōñarī atore bairo na ĩnemowī Jesús tunu cūtu catūgorā etarārē: “Levadurare bairo niña Dios cū carotimasīrpañ. Jicāō trigo wāñarīquē wetare, itiarū majū oco mena weyo yaparo, levadurare petoaca jāāñamo. Bairo petoaca cō cajāāmiatacūārē, tie pñame jesapeticoaya yua. Torea bairo niña Dios cū carotimasīrpañ cūā,” na ĩcōña quetibujūwī Jesús.

El uso que Jesús hacia de las parábolas (Mr 4.33-34)

³⁴ Torea bairo jeto na ĩcōña quetibujūnucūwī Jesús nipetiro camasā cūtu catūgorā etarārē. Dise ũnie quetibujūriquere ĩcōñaetiri na quetibujūemi.

³⁵ Bairo Dios bñsurica tutipñ profeta cū caīwoatuquetibujū jūgoyeticūrīcārōrē bairo baietaro baiwñ. Atoe bairo ĩ woatuayupī profeta, Jesús cū caīpeere: “Capee wāme ĩcōñarī yñ quetibujūgn camasārē.

Ati ũmñrecōo Dios cū caquēnoparo jūgoye camasā na catūgoetajere na yñ quetibujūgn,” ĩ woatu quetibujū jūgoyeticūñañupī profeta.

Jesús explica la parábola de la mala hierba entre el trigo

³⁶ Cabero Jesús camasā cūtu catūgorā etarārē, “Yñ áya,” na ĩrī bero, jīcā wiire jāāetawī. Bairo cū cajāāetaro bero, jāā, cū cabuerā pñame cūtu jāā etawñ. Atoe bairo cū jāā ĩ jēniñawū: “¿Dope bairo ĩgaro to ĩñati carorije trigo watoapñ na caotemirīquēērē ĩcōñarī mñ caquetibujūataje? Jāā tūgomasiētīāpñ. Bairi jāā mñ caquetibujuro jāā boya,” cū jāā ĩwñ.

³⁷ Bairo jāā caīrō tūgo, atore bairo jāā ĩwñ: “Oterique caroare caotei pñame, yñ, Camasā Jūgocñre bairo caācū niñami.

³⁸ Caotei ya wese pñame ati ũmñrecōo macāā yepare bairo niña. Ti wese caputibūtirique caroa macāājē pñame Dios cū carotimasīrpañ macāānarē bairo niña. Ti wese caputibūtirique oterique carorije pñame wātī yarārē bairo niña.

³⁹ Ti wese upañ pesu pñame wātīrē bairo caācū niñami. Tunu bairoa ti wese caputibūtirique jericapñ caetaro ati ũmñrecōo capetiri rñmñrē bairo niña. Bairi ti wese caputibūtiriquere jebojari majā pñame ángelea majārē bairo niñama.

⁴⁰ Bairi jebojari majā moetiere na cajoerericarore bairo baigaro ati ũmñreco capetiri rñmñ caetaro yua.

⁴¹ Yñ, Camasā Jūgocñ, yñ carotirā ángelea majārē na yñ jogñ yñ carotimasīrpañ. Yñ yarā na catūgoñarījērē royetuo joroque caānarē, bairi rorije caāticōāna cūārē na yñ jeneñorotign.

⁴² Ángelea, bairo na cajeeneñorepoyoro ĩña yua, caūpetietopñ na yñ rerotign. Topñ bñtioro otigarāma. Na opire bacarñpotugarāma, bñtioro yapapuarā yua.

⁴³ Bairo na caāto bero, yñ yarā, carorije cacūgoenarē bairo Dios cū caññarīcārā pñame mñpñ ũmñrecōo macāācū cū caasiyarijere bairo baupeticoagarāma yñ Pacñ cū carotimasīrpañre. Mñjāā, caāmoocñna mñjāā āñiña. Bairi āmerē yua, mñjāārē yñ caquetibujūatajere tūgoāmewiyoya mñjāā yeripñ,” ĩwī Jesús.

La parábola del tesoro escondido

⁴⁴ Ī quetibujū yaparo, ape wāme ĩcōñarī atore bairo ĩnemowī Jesús tunu: “Dios cū carotimasīrpañ atore bairo niña: Pairo cawapacñtie capee moneda tiirire wesepñ aperā na cayacñyasiaricarore bairo niña. Bairi cañmñ jīcāū tiere

ĩña acuari yua, jicoquei tiere yanemoñupũ tunu. Bairo áti yaparo, useanirĩqũẽ mena cũ yaye apeye ùnie nipetirijere aperãrẽ nuni, tie wapa jeyupũ, ti wesere wapatigũ. Bairo cũ cawapatinunirõ, cũ yaye cũ cabocaataje cũ yaye majũ nicõãñuparõ yua.

La parábola de la perla de mucho valor

45 “Dios cũ carotimasĩrĩpau tunu atore bairo niña: Jĩcãũ, cũ yayere canunireri majõcũ perla caroaro cabotiri rupaacarẽ macãũ ácũ baiyupũ.

46 Bairo cũ caátõ, jĩcã, tocãnacã rupaa netõrõ caroa botirica majũrẽ bõcacõãñupũ. Bairo bõcari, cũ yaye apeye ùnie nipetirijere aperãrẽ nuni, tie wapa jeyupũ, tiare wapatigũ. Bairo cũ cawapatiro, tia cũ ya majũ nicõãñuparõ yua.

La parábola de la red

47 “Dios cũ carotimasĩrĩpau tunu atore bairo niña: Ria capairiyapũ wai wasarã aperã na bapire na carocañuajorore bairo niña. Bairo camasã na caátõ, wai capããrã tocãnacã wãme majũ ti bapire jããñuparã.

48 Bairo na cajããrõ ãña, wemoñuparã ti bapire paputiropũ. Wemo yaparo yua, waire na beseruiyuparã. Wai caroarã jetore boyuparã. Carorã pũamerẽ na recõãñuparã.

49-50 “Torea bairo baigaro ati umũrecõo capetiparo jũgoye. Ángelea majã pũame ati yeparũ etarã, camasã carorãrẽ na ricawori caũpetietopure na regarãma. Topũ butioro otigarãma. Na opire bacarũpotugarãma, butioro yapapuarã yua,” ĩ quetibũjũwĩ Jesũs.

Tesoros nuevos y viejos

51 ĩ quetibũju yaparo, atore bairo jãã ĩ jẽniñawĩ Jesũs:

—¿Mujããrẽ yũ caquetibũjuatajere mujãã tũgomasĩati?

Bairo cũ cajĩeniñarõ, “Jãã tũgomasĩña,” cũ jãã ĩwũ.

52 Bairo jãã caĩrõ tũgo, atore bairo jãã ĩnemowĩ tunu:

—Ni jĩcãũ, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobuei ùcũ Dios cũ carotimasĩrĩpau macããjẽrẽ cũ cajũgobueata, jĩcãũ wĩ upaure bairo nigũmi. Ti wii upau pũame cũ ya wii macããjẽ cũ caqũẽnocũrĩqũẽ pũga wãme mena átimasĩñami cawãma apeye ùnie mena cããrẽ, bairi cabucũ apeye ùnie mena cããrẽ. Cũrẽã bairo nigũmi, cajũgobuei cawãma macããjẽ yũ cabuerije, bairi tunu Moisés ãnacũ cũ cacũrĩqũẽrẽ cabucũ macããjẽrẽ cariape cũ catũgoñaata —jãã ĩwĩ Jesũs.

Jesús en Nazaret

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Bairo atie capee wãme ĩcõña quetibũju yaparori bero, ti macãpũ witi acoámĩ.

54 Bairo witi acoátĩ yua, cũ ya yepa majũpũ etawĩ. Eta, ti yepa macããna na cañubueri wĩre jããetawĩ, na quetibũjũgũ. Bairo cũ caquetibũjũro tũgo, to macããna pũame tũgocõã maniãma. Atore bairo ĩwã:

—Ãnia, caroaro jĩcãrõ tãni quetibũjũyami. ¿Noorpũ atie caroaro cũ caquetibũjũmasĩrĩjẽrẽ cũ masĩñuparĩ? ¿Dope bairo átijẽñorĩqũẽ cããrẽ cũ átimasĩñuparĩ?

55 ¿Ãni, yucupãĩrĩ mena rocapata ùnierẽ caqũẽnou macũ mee cũ ãniñati? ¿Marĩ mena macããcõ, María macũ mee cũ ãniñati? Bairi, ¿Santiago, José, Simón, Judas jũgocũ mee cũ ãniñati?

56 Cū marī masījāñuña. Bairi, ¿marī mena macāãna rōmirī jūgocū mee cū āniñati? Bairi, ¿noopu atie nipetirije cū camasīrjērē cū masīñuparī? —āmeo ī jēniñawā na majū.

57 Bairo Jesure qũiroagaetiri, cū ya macā macāãna pñame cū caquetibujerijere tūgogaema. Bairo na catūgogaeto iña, atore bairo na īwī Jesús:

—Profeta majā tocānacāpñrea na ĩroanucũñama camasā nipetiro na cañesēārōpñ. Na ya macā macāãna, bairo na ya wii macāãna majū roque na boetinucũñama. Na yarā jeto na ĩroaetinucũñama —na īwī Jesús.

58 Bairi cū ya macā macāãna cū caquetibujerijere cariape na catūgogaetoi, capee caroa cū caátijēñomasīrjērē topñre āti ĩñoemi Jesús yua.

14

La muerte de Juan el Bautista

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

1 Ti rāmūrī majūā Herodes, Galilea yepa macāãna quetiupañ pñame queti tūgoypñ Jesús cū caátimasīrjērē.

2 Bairo tiere tūgo, atore bairo na ĩñupū cū carotirārē: “Jesús na caī, cūā ācūmi Juan el Bautista cabaiyasiricū ānacū tunu cacati majū. Bairo cabai ānirī capee átijēñomasīmi,” na ĩñupū Herodes.

3-4 Mai, cajūgoypñ Herodes pñame Juarē ñerotiyupñ. Bairo cū ñerotiri bero, āpōāwē mena cū jiyari, preso jorica wiipñ cū cūrocaroti joyupñ. Juan cū caquetibujerijere boesupñ Herodes. Mai, “Mñ bai Felipe nñmo Herodías na caīō mena mñ cañnie ñuētīña. Carorije niña mñ caátie,” cūrē cū caīquetibujerijere boesupñ. Bairo boetiri preso jorica wiipñ cū cūrocaroti joyupñ Herodes pñame Juarē.

5 Tunu nipetiro camasā Juarē, “Dios cū caquetibujerotijou ācūmi,” ĩrā, cū maijāññuparā. Bairi Herodes pñame jicoquei Juarē cū pajīāroca rotigamicūā, bairo ātiroti masīsupñ, camasā yñ tutirema, ī.

6 Bairo jīcā rāmñ yua, Herodes cū cabuiarica rāmñ caetaro, bose rāmñ qũēnoñupā. Bairo cū caqũēnorō, Felipe nñmo caānimirīcō Herodías cawāmecuco macō pñame basa ĩñoñupō, Herodes cū capiijoatana cō na caññaparore bairo ĩō. Herodes cūā cō cabasarijere ĩñajesomajūcōāñupā.

7 Bairi nipetirā na catāgoro, atore bairo cō ĩñupū Herodías macōrē Herodes pñame: “Noo, yñre mñ cajēñigari wāmerē yñ jēniña. Mñ yñ jomajūcōāgñ. ĩtoricarō mano Dios mena ñiña,” cō ĩñupā.

8 Bairo cawāmao pñame tiere tūgori, cō pacore jēniñao ásūpo. Cabero yua, cō paco cōrē cō caīrotirore bairo qũññupō Heroderē:

—Bairo yñ boya: Āmeacā Juan el Bautista rñpoare patanerī jotñ bapapñ jāārī, yñ mñ jowa —qũññupō.

9 Bairo cō caīrō tūgo, tūgoña yapapuacoásupñ Herodes pñame. Bairo tūgoña yapapuamicūā, “ ¡Dios mena ñiña! cōrē yñ caīatajere yñ tūgoama yñ capiijoatana,” ĩ yua, cōrē cū caīatatore bairo ātirotiyupñ.

10 Bairi cū āmñarē Juan preso jorica wiipñ caācūrē cū rñpoa patarotijoyupñ.

11 Bairo cū caīrō tūgo, cū caīrōrē bairo cū ásuparā Juarē. Bairo cū pajīā yaparori bero, cū ānacū rñpoare jotñ bapa buipñ nejāārī, Herodías macōrē cō nunññuparā. Cō pñame cō pacore cū rñpoa ānatōrē cō neásūpo, cū cayasiro cō masīāto, ĩō.

12 Cabero Juan cū cabuemirīcārā pñame bairo cūrē na capajīārocarijere queti tūgori, preso jorica wiipñ etarā, cū ānacū rupañre neásuparā, masā

operu cã yarocagarã. Bairo áti yaparori bero, Jesutu etawã, tie quetire cã quetibujurã etarã.

Jesús da de comer a cinco mil hombres
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Bairo Jesús na caíquetibujuro tũgo, topu caãniatacu cõmuarẽ ájããrĩ camasã manopu jãã jũgoacoãmí. Bairo jãã caátiere masĩrĩ yua, ti macãã macããna camasã puame maapu utabucura tũni ásúpa, jãã eñota áná. Bairo áná, jãã jũgoye etayupa.

¹⁴ Bairi Jesús utabucura ape nuğõãpu pẽñaeta yua, maanucãwĩ. Maanucãrĩ yua, camasã capããrãrẽ na ñhawĩ. Bairo na cabairo, bopacooro na ñhawĩ. Bairi na mena macããna cariyacuna na caneatiatanarẽ na catiowĩ.

¹⁵ Bairo na cã caáticõãno, ñamicããcã nicoa ápú. Bairi jãã, cã cabuerã puame Jesutu etari, atore bairo cã jãã ñwũ:

—Merẽ ñamicã majũ niña. Atopure wiiri maniña. Dope camasã capããrãrẽ na marĩ áperã. Bairi ãnoarẽ na mũ árotiwa macããpu, na majũ na caugapeere na wapatirápáro —jãã ñwũ Jesure.

¹⁶ Bairo jãã caĩrõ tũgomicãã, atore bairo jãã ñwĩ:

—Aperopu na caugapeere na wapatira rotieticõãña. Mujãã majũ na ugarique nuña —jãã ñwĩ.

¹⁷ Bairo cã caĩrõ tũgo, bairo cã jãã ñwũ:

—Jãã, jĩcã wãmo cãrõ pan jororiaca, wai, puğarããcã tocãrõã jãã cũgoya —cã jãã ñwũ.

¹⁸ Bairo jãã caĩrõ: “Ato puame jeasã,” jãã ñwĩ.

¹⁹ Ñ yaparo, camasã capããrã to caãnarẽ taa yepapu na ruirotiwĩ. Bairo na caruíro ñña, pan rupaa jĩcã wãmo cãnacã rupaacarẽ, wai puğarã mena nee, jõbuire ñnamuğõjori, “Jãã mena mũ ñujãñuña,” Diore qũĩ jëniwĩ. Bairo qũĩ jëni yaparo, pan rupaare carecomacã peeri, jãã, cã cabuerãrẽ, jãã nuniwĩ, camasãrẽ jãã cabatoparore bairo ñ.

²⁰ Bairo jãã cabatoro bero yua, nipetiro camasã caroaro ugayapicoãma, ugariquere narẽ jãã cabatoatajere. Bairo na caugatuaro bero, jãã jejããwũ piiripu na caugarugarijere. Puğa wãmo peti ruapore puğa pëniro cãnacã piiri majũ jãã jejããjirowu.

²¹ To caãna caugaatana jĩcã wãmo cãnacã mil majũ camasã ãma, carõmia, bairi cawĩmarã cãã cõñaña manoa.

Jesús camina sobre el agua
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Tipau bero, jãã, cã cabuerãrẽ cõmuapu jãã ájããrotiwĩ Jesús tunu. Camasãrẽ na cã caĩñatusajotoye, ti utabucura jĩnuğõãpu cã jũgoye jãã capẽñaátõ bowĩ.

²³ Bairi camasãrẽ na ññatusajo yaparo, ãtãũ buipu wãmucõásúpi Jesús, Diore cã jëniácú. Bairi muipu cã cajããrõ canaioatĩpu, jĩcããã ãñupĩ Jesús ti ãtãũ buipu.

²⁴ Jãã puame merẽ cõmua mena tira recomacã majũpu jãã ãmu. Bairo jãã caãno, oco turi puame butiuro jabewu. Wĩno cãã butiuro jãã riape jãã raputunuo pocõãwũ.

²⁵ Bairo roro jãã cabairo, cabusuparo jũgoyeaca oco bui peari jããtu amĩ Jesús.

²⁶ Bairo oco buipu cã caató ñña yua, “Apei ñcũ ãcũmi,” ñrã, jãã, cã cabuerã uwiri bairo jãã awajawu:

—Ñani, camasocu ãnacũ wãtĩ marĩtu atiyami! —jãã ñwũ.

Batioro cauwirā ānirī bairo jāā awajawu yua.

²⁷ Bairo jāā cabairo, Jesús puame jāā ī jowī:

—ĵTūgoñatutuaya yu yarā, Jesua yu āniña, yu uwieticōña! —jāā ĩwī.

²⁸ Bairo cū caĩrō tūgo, atore bairo qūīwī Pedro Jesure:

—Mu, jāā Quetiupau cariape mu caāmata, matu oco buipu yu árotiya.

²⁹ Bairo cū caĩrō tūgo, “Jau, yutu asá,” qūīwī Jesús Pedroe.

Bairo cū caĩrō tūgo, Pedro, jāā cūmuapu cajānaataca puame cūmuarē ruiri oco buipu Jesutu ámiwī.

³⁰ Bairo ámasīmicāā, wīno batioro cū caĩñarō capapunemorō, tūgoña uwirique Pedroe etawu. Eta yua, ruacōā ruinutuami. Bairi atore bairo qūī awajawī Pedro Jesure:

—ĵYu yu, ĵĩrīcā majū yu mena mu tūgoñatutuaya! ĵNopēī, “Yu ámasīcū,” mi tūgoñaati? —qūīwī Jesús Pedroe.

³¹ Bairo cū caĩrō tūgo, jicoquei Jesús cū wāmo ñujori Pedroe cū ñewī. Ñerī yua, atore bairo qūīwī:

—Yu yu, ĵĩrīcā majū yu mena mu tūgoñatutuaya! ĵNopēī, “Yu ámasīcū,” mi tūgoñaati? —qūīwī Jesús Pedroe.

³² Bairo cūmuapu na caájāārō, wīno puame papujānacoapu yua.

³³ Bairo cabairo ĩña, jāā, cūmuapu caāna puame Jesutu ruopoturi mena etanumurī cū jāā ĩroawu:

—ĵCaripe Dios macū majū mu āniña! —cū jāā ĩwū Jesure.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

(Mr 6.53-56)

³⁴ Bairo pēñaáná, utabucara ape nuğōāpu jāā etawu, Genesaret sawāmecuti yepapu.

³⁵ Bairo jāā caetaro ĩña, to macāana puame Jesure qūīñamasīwā. Bairi cū caetarije quetire ti yepa nipetiropu quetibuju batoyupa, cariayecnarē na caneatiparore bairo ĩrā.

³⁶ Bairi na puame, Jesutu eta, atore bairo tūgoñañupā: “Cū jutiro yapa ũno cūārē marī capānaata, marī caticogará,” ĩ tūgoñañupā. Bairo pāñarīqūērē butioro cū jēniwā. Bairo cariayecuna tocānacāūā cū jutiro yapare capāñarā caticoama.

15

Lo que hace impuro al hombre

(Mr 7.1-23)

¹ Cabero etawā fariseo majā, bairi Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā mena. Na puame Jerusalén macāpu caatīatana āma. Atoe bairo qūīwā Jesure:

² —ĵNopēīrā mu cabuerā marī ĩcūjāā ānana na caroticūrīqūērē bairo na áperiyati? Coseetiyama na wāmorīrē na caugaparo jūgoye —qūīwā Jesure.

³ Bairo na caĩrō tūgo, atore bairo na ĩ jēniñawī Jesús:

—ĵNopēīrā mujāā cūā mujāā caátinucūrījērē butioro borā, Dios marīrē cū caroticūrīqūē puamerē mujāā áperinucūñati?

⁴ Dios puame atore bairo marī rotiyupi: “Mujāā pacuare mujāā caĩroaro yu boya. Ni ũcū cū pacure, o cū pacore roro cū caīata, cū mujāā pajārocacōāgarā,” ĩ quetibuju cūñupi Dios.

⁵ Bairo cū caĩcūmiatacūārē, mujāā puame ricaati mujāā quetibujaya camasārē. Atoe bairo mujāā ĩña: “Ni ĵicāū ũcū cū pacure, o cū pacore, ‘Yu yaye nipetirijere merē Diore cū yu nuniarū. Bairi mujāā cabopacarijere yu nunimasīētīña,’ cū caīata, ñurō.

6 Bairi ni jĩcãũ ùcũ tore bairo caĩ ãnĩrĩ, cũ pacure, o cũ pacore cũ cajuáatinemorõ átirotietiya,” mujãã ĩ quetibujuya. Bairo ĩ quetibujurã, Dios marĩrẽ cũ caroticũrĩqũrẽ cajãnarotirãrẽ bairo mujãã baiya. Bairo caquetibujurã ãnĩrĩ netõjãñurõ mujãã boya mujãã caátinucũrĩjẽ mujãã ya wãme puamerẽ.

7 ¡Caĩtopairã majũ mujãã ãniña! Dios puame Isaías ãnacũ cũ cawoa-turica pũrõpu mujãã ùnarẽ cũ caĩquetibujunetõjũgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo mujãã baimajũcõãña. Atore bairo ĩñupĩ Dios mujããrẽ:

8 ‘Ati poa macããna na busurique mena yure caĩroarãrẽ bairo baiyama. Bairo baimirãcãã, na yeri na catũgoñarĩjẽpu ricaati baicõãñama.

9 Na puame, “Camasã na carotirique puamerẽ Dios cũ caquetibujuroticũrĩqũẽ netõjãñurõ caãnimajũrĩjẽ niña,” caĩrãrẽ bairo buenucũñama.

Bairo cabuerã na caãnoi, yure na cañubuegarije dope bairo átimasã maa,’ ĩñupĩ Dios mujãã cabaipeere —na ĩ quetibujuwĩ Jesũs fariseo majãrẽ.

10 ĩ quetibujũ yaparo, camasãrẽ na piineñorĩ, atore bairo na ĩwĩ Jesũs:

—Tũgopeoya yũ yaye quetibujuriquere. Tierẽ tũgomasĩña:

11 Camasã na caũgarije wapa jũgori mee carorã niñama. Na majũã rorije na yeripu na catũgoñanucũrĩjẽ jũgori roque carorã niñama —na ĩ quetibujuwĩ Jesũs.

12 Bairo cũ caĩrõ tũgo, jãã, cũ cabuerã puame cãtu etari, atore bairo cũ jãã ĩwũ:

—Bairo mũ caĩrõ, fariseo majãrẽ tũgoasiao joroque na mũ áticũpu —cũ jãã ĩwũ.

13 Bairo jãã caĩrõ tũgo, atore bairo jãã ĩwĩ:

—Wesepũ moetie camasã na caoteetiere, to majũ caputirijere wãrocãnuũñama. Torea bairo yũ Pacũ mũmrecõo macããcũ camasã tocãnacãũ cũ yarã caãmerãrẽ na beseregũmi.

14 Bairi fariseo majã na caĩrĩjẽrẽ tũgopeoticõãña. Na puame cacaapee mána, aperã na bapa cacaapee mána cũarẽ, “Mujããrẽ jãã jũgogarã,” caĩrãrẽ bairo niñama. Ni jĩcãũ ùcũ cacaapee mácũ puame, apei cũ bapa cacaapee mácũrẽ, “Mũ yũ jũgogu,” cũ caĩata, na puagarãna operũ rocajãcõãbujiorãma —jãã ĩ quetibujuwĩ Jesũs, jãã, cũ cabuerãrẽ.

15 Bairo cũ caĩrõ tũgomicũã, tũgomasĩẽmi Pedro. Bairi atore bairo qũĩwĩ Jesure:

—Ape wãme ĩcõñarĩ jããrẽ mũ caquetibujurije, ¿dope bairo ĩgaro to ĩñati?

16 Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩwĩ Jesũs Pedrorẽ:

—¿Mujãã cũã yũ yaye quetire mujãã tũgomasĩẽtĩñati?

17-18 Nipetiro camasã na caũgarije tocãnacã wãme puame na paaropũ yuaya. Yuari yua, cabero netõcoaya. Na caũgarije mee na yeri pũna to royetuo joroque na átiya. Roro na catũgoñarĩjẽ jũgori roque carorije caãnarẽ bairo na ĩñañami Dios.

19 Camasã na yeripu roro na catũgoñarĩjẽ jũgori aperãrẽ na pajĩãreyama. Aperã na mũmoa mee, o na manapũã mena mee roro ãniñama. Cawãmarã cawãmojiyaena cũã bairoa roro ãnajẽ cutiyama. Tunu bairoa aperã jerutiyama. Aperã mũnana ĩñama. Aperã busũpaiyama.

20 Bairo camasã na yeripu roro na catũgoñarĩjẽ jũgori roro átiyama. Bairo na wãmorĩ coseena na caũgarije wapa mee, roro na caátie jũgori carorije caãnarẽ bairo na ĩñañami Dios —jãã ĩ quetibujuwĩ Jesũs, jãã, cũ cabuerãrẽ.

*Una extranjera que creyó en Jesús
(Mr 7.24-30)*

21 Īquetibujū yaparo, topū cañniatacū Tiro, Sidón cawāmecutopū ámi.

22 Topū cū caetaro, ape yepa macāācō, Canaán na caírī yepa macāācō pñame Jesutu etawō. Bairo etari, busurique tutuaro mena bairo qūiwō Jesure:

—¡Yū Quetiupau, David ānacū pārāmi, bopacooro ñiñña! ¡Yū macō wātī yeri pñanarē cūgoyamo! —qūiwō Jesure.

23 Jesús pñame cō yñemi. Bairo cū cayñeto ñña, jāā, cū cabuerā pñame cūtu etari, atore bairo cū jāā ĩwū:

—Aperopū cō árotiya. Awajari jāā berore usayamo. Awaja jāñañtñño —cū jāā ĩwū Jesure.

24 Bairo jāā caírō tūgo, atore bairo jāā ĩwī:

—Ape poa macāānarē yū juátinemo rotiemī Dios. Yū yarā, israelita majā jeto, oveja nurīcārā cayasirīcārē bairo cañnarē yū juátinemorotiwī Dios —jāā ĩwī Jesús.

25 Bairo cū cañniatacūārē, carōmio pñame r̄ropaturi mena etanumurī atore bairo qūiwō Jesure:

—¡Yū Quetiupau, yū juátinemobojaya! —qūiwō.

26 Bairo cō caírō tūgo, bairo cō ĩwī:

—Mña, israelita yao mee mñ añiña. Bairi mñ yū cajuápata, jīcāñ, cū pñnaa na caugarije pan rupaare ēmarī cū wii yaiare canureire bairo yū átibujion —cō ĩwī.

27 Bairo cū caírō tūgo, bairo qūiwō.

—Bairoa mñ átibujion bairña. Bairo mñ cañniatacūārē, bairārña cawīmarā na caugawerije yerapū cañarjēācārē uganucūñama wii yaiā cūā. Bairi na caugarīcaroacārē bairo yū mñ juátigū petoaca —qūiwō carōmio Jesure.

28 Bairo cō caírō tūgo, bairo cō ĩwī:

—Mña, yñ mena mñ tūgoñatutua netōmajūcōñña. ¡Bairi yū mñ cajēñirōrē bairo to baiáto! —cō ĩwī.

Bairo cū caírō, jicoquei caticoamo, cananea yao macō, wātī yeri pñna cacāgomiataco pñame yua.

Jesús sana a muchos enfermos

29 Bairo topū cañniatacū Jesús acóamī Galilea utabucura t̄pū tunu. Topū eta, tira tñni ūtāñrē wāmucoámī. Bairi topū tuanumuetawī.

30 Bairo topū cū caruiro, camasā capāārā na yarā cariyecñnarē cūtu na ne etawā. Na mena macāāna jīcāārā caámasīēna āma. Aperā cacaapee ĩñamasīēna āma. Aperā carupayuriri āma. Aperā cabusñena āma. Aperā capee riayecñna āma. Bairi na yarā pñame Jesús r̄pori tuaca na cūrā etawā. Bairo na caáto ĩña, Jesús pñame na catiwī.

31 Bairo na cacatiro ĩñarā, to macāāna pñame ĩña acñacoama. Cabusmasīētīmiatana merē busñmasīwā. Tunu bairoa carupayuriri cañnīmiatana merē catipeticoama. Caámasīētīmiatana merē ámasīwā. Tunu bairoa caññamasīētīmiatana cūā merē caroaro ĩñamasīcoáma. Bairo na cacatiro ĩñarī cū basapeojūgowā to macāāna, jāā, Israel macāāna jāā caírō Diore.

Jesús da de comer a cuatro mil hombres

(Mr 8.1-10)

32 Cabero Jesús pñame, jāā, cū cabuerārē piijowī. Bairo jāā caetaro ĩña, atore bairo jāā ĩwī:

—Ñnoa camasā merē itia r̄mñ majū yñ mena nicōññama. Ñe ūñie majū ugarije cūgoetiayama. Bairi bopacooro na ñiñña. Jicoquei na yñ tunuo

jogaetiya mai. Caugarique ugaenarē na yu catunujoata, áwēpūētībujiorāma, na ya wiiripure ána. Bairi na marī ugarique nuto —jāā īwī.

³³ Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo cū jāā īwū:

—Ānoa camasā capāārā niñama. Tunu atopu wiiri maniña. Bairi, ¿nooru marī bocarāti ugarique, paio narē marī canupeere? —cū jāā ī jēniñawū.

³⁴ Bairo jāā caīrō, Jesús puame jāā inemowī tunu:

—Pan rupaa, ¿nocānacā rupaa majū mujāā cūgoyati?

Bairo cū caīrō, atore bairo cū jāā īwū:

—Jāā, jīcā wāmo peti puğa pēnirō cārō pan rupaaca, wai jīcārācā jeto tocārōā jāā cūgoya —cū jāā īwū Jesure.

³⁵ Bairo jāā caīrō tūgo, camasārē yeparu na ruirotiwī.

³⁶ Bairo na caruiro iña, tie pan jīcā wāmo peti puğa pēnirō caāni rupaare, wai mena nerī, Diore, “Jāā mena tuñ ujāñuña,” quī jēniwī. Bairo quī jēni yaparori bero, tie pan, bairi wai cūārē carecomacā peeri bero, jāā, cū cabuerārē jāā nuniwī, camasārē jāā batoroti.

³⁷ Bairo jāā caato yua, nipetiro camasā caroaro ugayapicoáma, ugarique jāā cabatoajere. Bairo na caugatuaro bero, jāā jejāāwū piiripu na caugarugarijere. Jīcā wāmo peti puğa pēnirō cānacā piiri majū jāā jejāājirowu yua.

³⁸ To caāna caugaricarā puame baparićnacā mil majū camasā āma, carōmia, bairi cawīmarā cūā cōōña manoa.

³⁹ Cabero Jesús puame camasārē, “Yu áya,” na ī yaparo, cūmuarē ájāāwī. Bairo cū caátáje uwiro bero yua, Magadán cawāmecuti yeparu jāā acoápú yua.

16

Los fariseos y los saduceos piden una señal milagrosa

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Bairi Magadán yeparu cū caāno, Jesús cū caátiere iñarī busujāgamirā, cūtu etawā fariseo, bairi saduceo majā mena. Bairo etarā, dise ūnie átijēñorīquē umurecōo macāājērē Jesure cū áti iñorotimiwā. “¿Cariape Dios cū carotijoricu majū cū ānicuti?” Irā, bairo cū átirotimiwā.

² Jesús puame na yeripu roro na catūgoñarījērē masīcōāwī. Bairi atore bairo na īwī: “Umurecōo cajūārocajāāto iñarā, ‘Ñamirōcā caroa rūmu ānigaro,’ mujāā ī masīña.

³ Tunu bairoa cabusuripau caāno, oco buseri cañirō iñarā, ‘Oco rūmu ānigaro,’ mujāā ī masīña. Bairo caoco ocapeere, bairi caasipee cūārē bairo caññamasirā nimirācūā, ¿nopērīrā Dios ati yuteare cū caátīānie puamerē mujāā masētīñati?

⁴ Ati yepa macāāna, āme caāna, caroaro Dios mena ānimasētīñama. Jīcā rūmu cū boo, ape rūmu cū boetiya. Átijēño iñorīquē jetore boyama. Bairo na cabomiatacūārē, tiere na áti iñoetigami Dios. Merē na quetibuju cūñupī Jonás ānacū cū cabairiquere,” na ī quetibujuwī Jesús.

Í quetibuju yaparo, acoámí.

La levadura de los fariseos

(Mr 8.14-21)

⁵ Cabero Jesús, jāā, cū cabuerā utabucura ape nuğōāru jāā ápú tunu. Mai, jāā caugapee, pan rupaare masiriticōārī jāā jeápewu.

⁶ Bairo jāā cabairo, Jesús puame bairo jāā īwī:

—Tūgoya mujāā. Fariseo, saduceo majā yaye levadura, pan pairica na cawauorijere boeticōāña —jāā īwī.

7 Bairo cū caĩrō tūgo, jāā, cū cabuerā, atore bairo jāā āmeo ĩwū jāā majū:

—Pan rupaa marī cajeatibujioatajere marī masiriticūipā! Bairi bairo marī ĩmi —jāā āmeo ĩwū.

8 Jesús p̄ame masicōāwī jāā caāmeoĩrjērē. Bairi atore bairo jāā ĩnemowī tunu:

—Nopēĩrā, “Pan rupaa na cajeatibujioatajere na masiritiupari,’ ĩgu ĩcūmi Jesús,” mujāā āmeo ĩñati? Bairo mee ĩgu ñiña. ĩYu mena mujāā tūgoña tutuaetimajūcōāña!

9 ¿Mujāā tūgoña masiētĩñati mai? ¿Yoaro mee mujāā masiriticoayati yu caatijēnorĩqūērē? Pan rupaa, ĩcā wāmo cānacā rupaa jetore cūgomicāā, cañmua ĩcā wāmo cānacā mil majū na ūga yapicoao joroque na yu āpu. Tiere mujāā ĩñawū. Bairo caĩñarĩcārā ānirĩ cabero piiripu na caugarugariquere, ¿nocānacā piiri majū mujāā je jāā jirori? ¿Tiere mujāā masiriticoayati?

10 Tunu bairoa ape r̄m̄u pan rupaa, ĩcā wāmo peti p̄uga p̄enirō cānacā rupaa jetore cūgomicāā, cañmua bapariācānacā mil majū na ūga yapicoao joroque na yu āpu. Tie cūārē mujāā ĩñawū. Bairo caĩñarĩcārā ānirĩ cabero piiripu na caugarugariquere, ¿nocānacā piiri majū mujāā je jāā jirori? ¿Tiere mujāā masiriticoayati?

11 Mujāā masiritiena. Bairi, ¿nopēĩrā, “Pan rupaa na cajeatibujioatajere na masiritiupari,’ ĩgu ĩcūmi Jesús,” caĩrārē bairo mujāā āmeo ĩñati? —jāā ĩwī.

12 Bairo cū caĩrō tūgo, jāā tūgoñamasīwū cū caĩgarijere: “Fariseo, saduceo majā mena levadura, pan pairica na cawaurijere mujāā boepa,’ ĩrĩcārō ũnorēā, ‘Ricaati na caquetibujirijere mujāā boepa,’ marī ĩgu ĩcūmi Jesús,” jāā ĩ tūgoñamasīwū, jāā, Jesús cū cabuerā yua.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

13 Cabero Cesarea de Filipino na caĩrĩ yepapu Jesús etari bero, atore bairo, jāā, cū cabuerārē jāā ĩwī:

—¿Noa ācūmi Camasā Jūgocure, yu na ĩnucūñati? —jāā ĩ jēniñawī.

14 Bairo cū caĩrō tūgo, atore bairo cū jāā ĩwū:

—Jicāārā ĩñama: “Juan el Bautista ācūmi.” Aperā ĩnucūñama: “Elías ānacū tunu catiri ācūmi,” miñama. Aperā ĩnucūñama: “Jeremías, o apeĩ profeta ānacū tunu catiri ācūmi Jesús,” minucūñama —cū jāā ĩ quetibuj̄w̄w̄ Jesure.

15 Bairo cū jāā caquetibujuro bero, atore bairo jāā ĩ jēniñanemowī tunu:

—¿Mujāā ate? ¿Noa ācūmi yu mujāā ĩnucūñati? —jāā ĩwī.

16 Bairo cū caĩrō tūgo, Simón Pedro p̄ame bairo qūĩwī Jesure:

—M̄ua, Mesías, Dios macū, tocānacā r̄m̄u caānicōāninucūē macū majū m̄u āñiña —qūĩwī.

17 Bairo cū caĩrō tūgo, atore bairo qūĩwī Jesús Pedrore:

—Cūā yu āñiña. Camasā p̄ame yu caānierē m̄u masiōētĩñama. Ȳu Pac̄u, m̄m̄recōo macāācū roque m̄u masiōñupī tiere. Bairi useanirĩ āña m̄u, Simón, Jonás macū.

18 Tunu atore bairo m̄urē ñiña: Āmea, “Pedro” m̄u yu wāmetiya. M̄u wāme cawāma wāme p̄ame Pedro “ātā” ĩgaro ĩña. Bairi noa ũna m̄urē bairo catūgoñatutuarā ũna, yu ya poa macāāna na ānio joroque na yu átigu. Bairo caāna ānirĩ yasietigarāma. Ȳu mena ānicōānucūgarāma tocānacā r̄m̄ua.

19 Tunu Dios cū carotiripau macāānarē caatijūgon majū m̄u yu cūgu. Bairo caācū ānirĩ ati yepa ācū, “Dios m̄m̄recōo macāācū marĩrē cū caatitotirije ñiña,” o “Cū caatitrotietie ñiña,” mi quetibuj̄u besemasīgu Dios yarārē —qūĩwī Jesús Pedrore.

²⁰ Cabero, jãã, nipetiro Jesús cū cabuerārē atore bairo jãã ĩwĩ: “Mesías yu ãniña. Bairārna, cū, yu cañierē na quetibujueticōãña aperã camasārē mai,” jãã ĩwĩ.

Jesús anuncia su muerte
(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Tipau bero, jãã, cū cabuerārē Jerusalēpu cū caápere jãã quetibuju jūgonutuámí. Jãã quetiuparã cabutoa camasĩrã, bairi Dios cū caroticũrĩqũērē cajūgobueri majã, bairi sacerdote majã quetiuparã cūã, popiye cū bairo joroque na caátipeere jãã quetibuju jūgonutuámí, cūrē na capajĩarotipee majūrē. “Bairo yu na caátimiatacũārē, itia rũmu bero yu caticoagu tunu,” jãã ĩwĩ.

²² Bairo cū caĩrō tũgo, Pedro ruame jōjãñurō Jesure cū neámí. Topu eta, bairo qũĩ jūgoypu Jesure:

—Yu Quetiupau, mu caĩrōrē bairo boecumi Dios! ¡Mu caĩrōrē bairo to baieticōãto! —qũĩñupũ.

²³ Bairo cū caĩrō tũgo, Jesús ruame Pedrore cū ãmejore ĩñarĩ, atore bairo qũĩñupũ:

—¡Cũja wãtĩ Satanás! ¡Bairo mu caĩrō roro yu cabaipeere cabusujãnemourē bairo miña! Dios cū catũgoñarōrē bairo mee, camasã na catũgoñarōrē bairo mu tũgoñaña, bairo yu mu caĩata —qũĩñupũ Jesús Pedrore.

²⁴ Cabero Jesús, jãã, cū buerārē atore bairo jãã ĩwĩ:

—Ni cabou, yu cabuei cañigau, cū majũ cū caátigamirĩjērē piticōãgumi. Yu carotirore bairo jeto roque átigumi tocãnacã rũmu. Popiye baimicãã, yu yaye quetire jãnaetigumi yu cabuei cañigau ruame.

²⁵ Bairo tunu caũmu apei cū cañie ruamerē mairĩ, yu yaye quetire jãnacōãgumi. Bairo cabai ãnirĩ yasicoagumi yua. Apei, yu yaye quetire cajãnaecu roque netōcoagumi. Cūrē na capajĩãrocacōãmiatacũārē, caticōã ãninucũgumi tocãnacã rũmu.

²⁶ Tunu caũmu apei ati yepa macããjē nipetirije merē cūgoiyami, cū caborije caño cãrō. Bairo cūgomicũã, Diore cū tũgoñaẽtĩñami. Bairo catũgoñaecũ ãnirĩ cū cariaatato bero, Dios mena ãmerigumi. Bairi dope baieto paio cū cacũgorije ruame. Wapa maa tie ati mũnegocó macããjē, Diore cū camasĩtĩcōãta.

²⁷ Yu, Camasã Jūgocũ, ati yeparu yu Pacu cū camasĩrjē mena nemo yu tunuetagu. Ángelea majã, yu Pacutu macããna mena nemo yu tunuetagu. Ti rũmu ruamerē ati yepa macããna tocãnacãũpũrea na caátatorea bairo na cũārē na yu átigu.

²⁸ Cariape mũjããrē yu quetibujuya: Mũjãã jĩcããrã, ato caãna, mũjãã cariaro jūgoye yu, Camasã Jūgocũ, quetiupau reyre bairo yu caetarore mũjãã ĩnamajũcōãgarã.

17

La transfiguración de Jesús
(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Cabero jĩcã wãmo peti jĩcã pẽnirō cãnacã rũmũrĩ bero Pedrore, Santiagore, bairi cū bai Juarē na piiámí Jesús ãtãũ caũmarĩcu buipũ.

² Bairo toru na caño, Jesús ruame cū cabaurije wasoacoaspu. Cū ripe ruame asiyaro baucosuparo, mũipũ mũnegocó macããcũ cū caasiyarore bairo. Baicōã, cū jutiro cãã botiro baicoasuparo.

³ Bairo cū cabaiãno, Moisés ãnacū, Elías ãnacū mena buiaetayuparã. Bairo buiaetarã yua, Jesús mena busupëni nucũñuparã.

⁴ Bairo na caĩãno, Pedro ñame atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—Yũ Quetiupau, jatopũ marĩ caãno ñumajũcõãña! Bairi, “Jau,” mũ caĩata, itia wiipãiriãcã majũ mujããrẽ jãã qũënobojarã. Jĩcã wii mũ ya wii, ape wii Moisés ya wii, ape wii Elías ya wii mujããrẽ jãã qũënobojarã —qũĩñupũ Pedro Jesure.

⁵ Bairo cū caĩãno, buseriwo caasiyabatori poa atĩ, na pauma tocoasuparo. Bairo catoro, Pedrojãã ñame cayusũropũ ãñuparã. Bairo ãna, busũrique buseriwo watoapũ cabusũocajorijere tãgoyparã. Atope bairo ññuparõ: “Ãni, yũ macũ, yũ camai majũ niñami. Cũ caatiãnierẽ ñiñajesoya butioro. Cũ yaye busũrique tãgousaya,” ĩ ocajuyuparo jõbuirũ.

⁶ Bairo caĩrõ tũgo, Jesús cū cabuerã ñame yepapũ mubia cũmucõasuparã. Tãgocõã maniãsuparã yua.

⁷ Bairo na cabairoi, Jesús ñame natũ atĩ, na pãña, atore bairo na ññupũ:

—Yũ yarã, wãmũnucãña, uwieticõãña —na ññupũ.

⁸ Bairo cū caĩrõ tũgo, ññajoyuparã. Elías, Moisés cūã mañuparã yua. Jesús jeto nucũñupũ.

⁹ Cabero ãtããrẽ na caruiatõ, atore bairo na ññupũ Jesús Pedrojããrẽ:

—Ãme mujãã caĩñaatajere aperãrẽ na mujãã quetibũjetigarã mai. Cabero yũ, Camasã Jũgocũ, cariacõatacũ nimicãã, yũ cacatiro bero roque na mujãã quetibũjugarã —na ññupũ.

¹⁰ Bairi cabero atore bairo qũĩ jëniñañuparã Pedrojãã Jesure:

—Moisés ãnacū cū caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobueri majã bairo ññama: “Dios cū cajopau ati yepapũ cū caetaparo jũgoye Elías ãnacū catiri etanemogũmi tunu,” ññama. ¿Nopẽirã bairo na ĩ quetibũjuyati camasãrẽ?

¹¹ Bairo na caĩjëniñarõ, atore bairo na ĩ quetibũjuyupũ Jesús:

—Na caĩrõrẽ bairo atĩjũgogũmi jĩcãũ Elías ãnacũrẽ bairo caãcũ. Cũ ñame ñipetirijere qũënojũgogũmi.

¹² Cariape mujããrẽ ñiña: Elías ãnacũrẽ bairo caãcũ merẽ etawĩ. Bairo cū caetamiatacũãrẽ, “Cũã niñami Elías ãnacũrẽ bairo caãcũ,” qũĩ masĩema camasã ñame. Bairi ricaati noo na caborore bairo cū ãma. Toreã bairo yũ, Camasã Jũgocũre popiye yũ baio joroque yũ átigarãma —ĩ quetibũjuyupũ Jesús Pedrojããrẽ.

¹³ Bairo cū caĩrõ tũgo, Jesús cū cabuerã masĩcoasuparã. “Juan el Bautistare ĩũ ĩcũmi Jesús, Elías ãnacũrẽ bairo caãcũ caetamirĩcũ majũ cū caĩata,” ĩ tũgoña masĩcoasuparã.

Jesús sana a un muchacho que tenía un demonio

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Bairo cabero camasãtũ na caetaro, jĩcãũ caũmũ ñropaturĩ mena Jesutũ etanumũrĩ qũĩroawĩ. Bairo qũĩroari atore bairo qũĩwĩ caũmũ Jesure:

¹⁵ —jYũ Quetiupau, yũ macũrẽ cū bopaca ññaña! Ñnama riaye mena riamecũ baiyami. Bairo bairi, butioro popiye baiyami. Capee majũ wãtĩ peeropũ cū jũgorocajoe ãnucũñami. Ape rãmãrã riapũ cū jũgorocãñua mecãnucũñami.

¹⁶ Bairi mũ cabuerã tũpũ cū yũ neatĩmiapũ. Na ñame cū netõõmasĩtĩñama —qũĩwĩ capacũ Jesure.

¹⁷ Bairo cū caĩrõ tũgo, bairo na ĩwĩ Jesús to macããnarẽ:

—jMujãã, ati yepa caãna Dios cū camasĩrĩjẽrẽ cariape mujãã tãgoetimajũcõãña! Bairo mujãã cabairoi, yũ tũgoña yapapujãñũña. ¿Nocãrõ

yoaro mujãã mena yu añibujiocuti? Jau, toroque cawãmaurẽ ato puame cã neasã —na İwİ Jesũs.

18 Bairi wãti yeri pũna cawãmaurẽ caroyetuoricure cã acuwiyojowİ. Bairo cã caátó, cawãmau puame jicoquei caticoami yua.

19 Cabero aperã na camano, jãã jeto ãna, atore bairo Jesure cã jãã İ jëniñawũ: —¿Nopẽĩrã wãti yeri pũnarẽ jãã acurocawiyoyo masĩtĩcuti? —cũ jãã İwũ, jãã, Jesũs cã cabuerã puame.

20 Bairo jãã caĩrõ tũgo, atore bairo jãã İwİ:

—Dios mena mujãã tũgoña tutuaetimajũcõãña. Cariape mujããrẽ ñiña: Mostaza cawãmecuti apeacã, õcã apeacã majũ ñiña. Tiacarẽ bairo petoaca Dios mena mujãã catũgoñatutuata, ãtãurẽ etari, “Wãáti, aperopu etanucãrõjã,” mujãã caĩata, mujãã caĩrõrẽã bairo baibujioro ti ãtãũ puame. Aperopu ágaro. Bairi dise mujãã caátimasĩtĩtẽ manigaro, Dios mena mujãã catũgoñatutuata.

21 Wãtiã, jõ caãniatacure bairo caãnarẽ na mujãã caãrotigata, cajũgoye ugarique betiri mujãã jëniñubuegarã Diore —jãã İ quetibujuwİ Jesũs.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte (Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

22 Ape rãmu Galilea yeparu Jesũs mena jãã caãñesẽãrõ, atore bairo jãã İ quetibujuwİ tunu:

—Yu, Camasã Jũgocu, yu ñerotiecogu camasãrẽ.

23 Bairi yu pajĩãrotiecogu. Bairo yu na capajĩãrocacõãmiatacũãrẽ, itia rãmu bero yu caticoagu tunu —jãã İwİ.

Bairo cã caĩrõ tũgo, jãã puame butioro jãã tũgoña yaparauwu.

El pago del impuesto para el templo

24 Bairi Capernaum na caĩrõpu Jesũs mena jãã caetaro, templo wii macããna camasã yaye dinerore jejobojari majã puame Pedrorẽ quĩñarã etayuparã. Bairo etarã, atore bairo quĩñuparã:

—¿Mujããrẽ cabuei, Dios ya wii macããjẽ caãnipeere cã wapa joeticuti? —quĩ jëniñañuparã Pedrorẽ.

25 Bairo na caĩrõ tũgo, bairo na İñupũ Pedro:

—Wapa jomũ.

İ yaparou, wiire jããñupũ. Bairo Jesure cã caĩbusuparo jũgoyea, Jesũs puame quĩñupũ Pedrorẽ:

—¿Dope bairo mu tũgoñañati, Simón? Ati yepa macããna quetiuparã, ¿noa ãnarẽ dinero, impuestore na jëninucũñati? ¿Na ya yepa macããnarẽ, o ape yepa macããna puamerẽ na jëninucũñati?

26 Bairo cã caĩrõ, Pedro puame quĩñupũ:

—Ape yepa macããna puamerẽ jëninucũñama.

Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo quĩ quetibuju nemoñupũ tunu Jesũs Pedrorẽ:

—Bairoa átinucũñama. Na ya yepa macããna puamerẽ wapati rotietinucũñama.

27 Bairo marİ puame cawapatietibujiorã caãna nimirãcũã, marİ wapatigarã bairãrua, roro marİrẽ na catũgoñaetiparore bairo İrã. Bairi utabucũgaru waiweiya. Mu capajĩãjũgoure cã riserore tũgãpã átiri, jĩcã moneda tiire mu bõcagu. Ti tii mena mu wapatigu marİ pugarã yaye wapare cajëñirãrẽ —İñupũ Jesũs Pedrorẽ.

18

¿Quién es el más importante?
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

1 Tipaṁ caāno jāā, Jesús cū cabuerā cātu etarā, atore bairo jāā ī jēniñawū:
—Ni majū cū ānicuti jicāu Dios cū carotimasīrpaṁ macāācū, caānimajūūrē bairo caācū? —jāā ī jēniñawū Jesure.

2 Jesús pṁame bairo jāā caījēniñarō tūgo, jicāu cawīmaurē cū piijowī. Cū piijo yua, jāā watoapu cawīmaurē cū nucōwī.

3 Bairo átiri, atore bairo jāā īwī:
—Cariape mujāārē ñiña: Mujāā, yṁ cabuerā, āni cawīmaurē bairo tūgoñariqūē cutiri mujāā yerire mujāā cawasoeticōāta, Dios cū carotimasīrpaure mujāā jāāetigarā.

4 Āni, cawīmaṁ pṁame cū paṁ mena tūgoñatutuamajūcōāñami. Cūrē bairo Dios mena mujāā cabairo yṁ boya. Bairi ni jicāu ūcū Dios mena cū catūgoñatutuanemoata, Dios pṁame cū carotimasīrpaure caānimajūū cū ānio joroque cū átigumi.

5 Tunu bairoa ni jicāu ūcū, yṁ yaye quetire tūgoṁsari, āni cawīmaurē bairo caācūrē cū camaiata, yṁre camairē bairo cū ñiñagu.

El peligro de caer en pecado
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

6 “Ni jicāu ūcū apei yṁ mena catūgoñatutuajūgoṁre, cū tūgomawijiao joroque cū caápara, roro majū baigumi Dios cū caññabesepa rūmṁ caetaro. Jicāu, ūtāā capairica mena cū wāmaurē jiyaturi, ria capairiyapu na carurocaricure bairo netōjāñurō popiye baigumi cū ūcū ti rūmaurē.

7 ¡Ati yepapu mujāā catūgoñarijē mujāārē caroyeturije capee ñiña! Bairoa nicōāgaro tocānacā rūmṁ ati yepapu mujāā caāno. ¡Bairo cabairo jūgori bopacooro netōrō na bairo joroque na átigumi Dios ati yepapure camasārē roro cajūgoátiri majā roquere!

8 “Bairi mujāārē ñinemoña tunu: Ni mujāā mena macāācū cū wāmorī mena jūgori carorije jetore átinucūmī. O cū rūpori mena jūgori caroropṁ ánuucūmī. Bairo cū wāmorī mena jūgori roro caátipai, o cū rapo mena jūgori carorije caāna na caānopṁ caápai cū caāmata, apei cū wāmorīrē, o cū rūporire capajurere ecoricure bairo cū caāno, ñiña. Cū rupaṁ macāājē cūgoeticāā, rupa tutua Diotu cū caátó, ñujāñiña. Peeropṁ roro cū caábujiorijere cū netōōgumi Dios, tore bairo roro cū cabairijere cū caátijānata yua. Cū wāmorī, o cū rūpori roro cū átio joroque caátie mena cūgori roro peeropṁ cū capopiye tāmnoata roque, ñuetibujioro, yṁra.

9 Tunu bairoa ni jicāu ūcū mujāā mena macāācū cū caapee mena jūgori carorije macāājē jetore ññanucūmī. Bairo cū caapee mena jūgori carorije macāājērē caññapai cū caāmata, apei cū caapeere cawerocaecoricure bairo cū caāno, ñiña. Bairo jicā ūno caapea cūgoeticāā, Diotu cū caátó ñujāñiña. Peeropṁ roro cū caábujiorijere cū netōōgumi Dios, tore bairo carorije macāājērē cū caññajānaata yua. Cū caapee roro cū átio joroque caátie mena cūgori roro peeropṁ cū capopiye tāmnoata roque, ñuetibujioro, yṁra. Bairi roro mujāā caátinucūrjērē jānacōāña.

La parábola de la oveja perdida
(Lc 15.3-7)

10 “Tunu bairoa mujāārē ñiña: Cawīmarārē, cabūgoro macāānarē bairo na ññaticōāña. Na cūrē na mujāā canucūbūgoro boya. Cariape mujāārē

ñiña: Narē caññaricānugōrī majā ángelea pñame na cabairijere yu pacu Dios mñarecōo macāācūrē cū quetibujunucūñama.

11 Torecu, yu, Camasā Jūgocu, yu apú, camasā cayasibujiorārē na netōū acú.

12 “Tūgopeoya mai. Jīcāū, cien ovejare cacotei jīcāū na mena macāācū oveja cū camawijiayasicoápara, ¿jicoquei cū macāū áperibujioñcūti? Jicoquei cū macāū ácoabujioñmi. Noventa y nueve caānarē ēñotaricaropñ cūcōā, apei cayasiatacure cū macāū ábujioñmi.

13 Bairi oveja cayasiatacure cū cabocaata, caroaro ñseanibujioñmi. Aperā camawijiaetiatanarē na cū cañseanirō netōrō cū ñseanibujioñmi, cayasiatacure cū cabocaata.

14 Torea bairo ānoa cawīmarā mena macāācū jīcāū ūcū cū cayasiro boetiayami yu Pacu mñarecōo caācū pñame,” jāā ī quetibujuwī Jesús.

Cómo se debe perdonar al hermano (Lc 17.3)

15 Ī quetibujū yaparo, atore bairo jāā ī nemowī tunu: “Ni jīcāū ūcū mujāā yaū, roro mujāārē cū caápara, cūtu átiri cū quetibujūya, aperā na catūgoetopñ. Bairi cū pñame mujāā cañrjērē cū catūgoñsaata, jīcā yerire bairo cacūgorā mujāā tuagarā yua.

16 Bairo mujāā cañrjērē cū catūgogaeticōāta roque, apei mujāā yaū, jīcāū, o pñagarārē na piiya. Bairo na caetaro ĩña, na mena átiri, roro mujāārē caātiatacure mujāā quetibujū nemogarā tunu, cū mujāā cañrjērē aperā pñagarā, o itiarā na catūgoparore bairo ĩrā.

17 Bairo mujāā caquetibujūquēnogamiatacūārē, cū pñame jīcā nūgōā cū catūgogaeticōāta, ñubueri majārē na quetibujūya. Torea bairo tunu na caquetibujūrijere cū catūgogaeticōāta, Diore camasīcūrē bairo quīñacōāña yua. O romano majārē camasā yaye dinerore cajejoberi majārē bairo quīñacōāña.

18 “Cariare mujāārē ñiña: Dios cū carotimasirīpau macāānarē caátijūgorā mujāārē yu cūña. Bairo caāna ānirī ati yepa āna, ‘Dios mñarecōo macāācū marīrē cū caātirotirije ñiña,’ o ‘Dios cū caātirotietie ñiña,’ mujāā ī masīgarā Dios yarārē.

19 “Apeyera tunu mujāārē ñinemoña: Noa ūna mujāā mena macāāna pñagarāpñ jīcā yericūnarē bairo dise ūnie mujāā caborijere Diore mujāā cajēniata, mujāā cañrōrēā bairo mujāā átibojagūmi yu Pacu Dios, mñarecōo macāācū.

20 Yu yarā yu yaye busūriquere na cañubuenēñarōpñ caāno cārō na mena yu ānign. Pñagarā, o itiarā jeto na caāmata cūārē, na mena yu ānign,” jāā ī quetibujuwī Jesús.

21 Bairo jāārē cū cañquetibujūyaparoro, Pedro pñame Jesutu atí, atore bairo quī jēniñawī:

—Jāā Quetiupau, yu yaū roro yu cū caápara, ¿nocāñacāni majū cū mena yu busūquēnocūti? ¿jīcā wāmo peti pñga pñerirō cāñacāni majū bairo yu áticuti? —quī jēniñawī Pedro Jesure.

22 Bairo cū cañjēniñarō tūgo, atore bairo quīwī Jesús Pedrorē:

—Bairpna, tore bairo mee mujāā yu átirotiya. Siete por setenta cāñacāni majū cū mujāā busūquēnogarā, ñiña —quīwī.

La parábola del funcionario que no quiso perdonar

23 Ī quetibujū yaparo, ape wāmerē ĩcōñarī bairo jāā ī quetibujuwī tunu: “Dios cū carotimasirīpau atore bairo ñiña: Jīcāū quetiupau rey cū ūmua cārē cawapamorā dinerore na catunuorō boypun.

24 Bairo bon, c̄t̄u na piijoneñojūgoyur̄u, na mena q̄ñenogu. Bairi j̄ic̄ā c̄u cariijojūgou paio capee millones majū c̄u wapamoñur̄p̄.

25 C̄u p̄name dope bairo c̄u átiwapatimasl̄esup̄ tie c̄u cawapamor̄ij̄er̄e c̄u quetiup̄are. Bairo, ‘Ȳu c̄ugoetiya,’ c̄u cañr̄o t̄ugo, quetiup̄are rey p̄name c̄u cawapamoūr̄e, c̄u ñumore, c̄u p̄naar̄e, bairi c̄u yaye nipet̄ir̄ije c̄u cac̄agor̄ije ñie c̄uãr̄e aper̄ar̄e na nunirerotiup̄u, c̄u cawapamor̄ij̄er̄e na cajeparore bairo ï.

26 Cawapamoū p̄name bairo rey c̄u carotiro t̄agori, r̄op̄opaturi mena c̄t̄u etanumur̄i atore bairo b̄ut̄ioro q̄ññur̄p̄: ‘Ȳu Quetiup̄are, jicoquei roro ȳu m̄u árewa. Dinero m̄u ȳu cawapamor̄ij̄er̄e toc̄nac̄a tiirire cabero m̄u ȳu tunuogu bai p̄na,’ q̄ññur̄p̄.

27 Bairo c̄u cañr̄o t̄ugo, bopacooro q̄ññañur̄p̄ quetiup̄are rey c̄u ãmur̄e. Bairi, ‘Ñugaro. Caroaro m̄u tuagu. Ȳu m̄u cawapamor̄ij̄er̄e m̄u ȳu masiriyogu’ q̄ññur̄p̄. Bairo ïr̄i, caroaro tuao joroque c̄u áti, c̄u árotiup̄u.

28 “Bairo caroaro c̄u caátimiatac̄uãr̄e, cawapamomiatac̄u p̄name cabero apeí c̄u yau petoaca c̄ur̄e cawapamoūr̄e boc̄aetari c̄u tutiup̄u. Bairo c̄u tuti yua, roro c̄u w̄amututup̄are ñer̄i atore bairo q̄ññur̄p̄: ‘j̄ȳu m̄u cawapamor̄ij̄er̄e jicoquei ȳu m̄u tunuogu!’ q̄ññur̄p̄.

29 Bairo c̄u cañr̄o t̄ugo, atore bairo q̄ññur̄p̄ c̄u bapa c̄u cawapamoūr̄e: ‘Ȳu yau, jicoquei roro ȳu m̄u árewa. Dinero m̄u ȳu cawapamor̄ij̄e toc̄nac̄a tiirire cabero m̄u ȳu tunuogu bai p̄na,’ q̄ññur̄p̄.

30 Bairo c̄u cañr̄o, c̄u yuesur̄u. Preso jorica wiip̄u c̄u c̄urocarotiup̄u, ȳu c̄u cawapamor̄ij̄er̄e c̄u joreyoáto, ï.

31 Bairo c̄u caáto ñna, aper̄á c̄u mena mac̄ãña paabojari maj̄a t̄ugoñar̄iq̄ñ̄e paiyupar̄a. Bairo cabair̄a ãnir̄i na quetiup̄are c̄u quetib̄uj̄ur̄ásur̄ar̄a.

32 Bairo na cañquetib̄uj̄uro t̄ugo, quetiup̄are rey p̄name c̄u piijorotiup̄u tunu c̄ur̄e cawapamomiatac̄ure. Bairo c̄u caetaro ñna, atore bairo q̄ññur̄p̄: ‘M̄u, ȳu paabojari maj̄oc̄u, j̄oro maj̄u m̄u t̄ugoñaña! Bopacooro ȳu m̄u caj̄enir̄oñ, paio ȳu m̄u cawapamomiatajere ȳu masiriyobojaara.

33 Bairo ȳu caátimiatac̄uãr̄e, ¿nop̄eñ bopacooro mur̄e ȳu caññaatatorea bairo, apeí, m̄u bapare bopacooro c̄u miñaetiati? Roro maj̄u m̄u t̄ugoñaña,’ q̄ññur̄p̄.

34 Bairo q̄ññur̄p̄, net̄oj̄añur̄o c̄u mena asiari, preso jorica wiip̄u c̄u árotiup̄u. Top̄u nic̄oññur̄p̄ dinero c̄u cawapamor̄ij̄e c̄u catunoupeyoparo j̄ugoye,” ïc̄oñar̄i j̄ã ï quetib̄uj̄ur̄w̄i Jesús.

35 Bairo ï quetib̄uj̄u yaparo, atore bairo j̄ã ñnemow̄i tunu:

—Ȳu Pac̄u ñm̄urec̄o mac̄ãc̄u p̄name torea bairo átiḡumi muj̄ãã toc̄nac̄uãr̄e, muj̄ãã yer̄ip̄u muj̄ãã yar̄a roro muj̄ããr̄e na caátie na muj̄ãã camasiriyopata —j̄ã ïw̄i.

19

Jesús enseña sobre el divorcio

(Mr 10.1-12; Lc 16.18)

1 Bairo atiere c̄u cañquetib̄uj̄uro bero, Jesús Galilea yerap̄u cañniatac̄u, Judea yerap̄u acoámí. Rio Jordán muip̄u c̄u caw̄amuat̄i ñuḡoã p̄namer̄u acoámí.

2 Bairo c̄u caátó, cap̄ãr̄a camasã c̄u ñsawã. Bairi top̄u cariayes̄nar̄e na net̄ow̄i.

3 Bairo c̄u caátó, q̄ññiñar̄a etawã j̄ic̄ãr̄a fariseo maj̄a. “Carorije buei átiyami Jesús,” q̄ññiñagamir̄a, atore bairo c̄u j̄eniñamiw̄a:

—Mar̄i judío maj̄a mena mac̄ãc̄u ni j̄ic̄ã ñc̄u c̄u maj̄u c̄u cat̄uḡoñar̄o j̄ugori c̄u ñumore rocagu, ¿c̄o c̄u rocamas̄ic̄uti? —q̄ññiñawã.

4 Bairo na caĩjēniñarõ tãgo, atore bairo na ĩwĩ Jesús:

—Dios yaye quetibujariquere cajugobuerã nimirãcũã, ¿ati wãmerẽ mujãã ĩñaētĩñati Dios ya tutipũre? Merẽ mujãã masĩrã. Caãnijũgoripau camasãrẽ átijũgoũ, caũmu, carõmio cũã na qũenojũgoyupi Dios.

5 Na áti yaparo, atore bairo marĩ ĩcũñupĩ: “Jĩcãũ caũmu carõmio mena cũ cawãmojiyaata, cũ pacna ture witigũmi. Ape wiĩpũ ãnigũmi cũ nũmo mena. Bairo na cabairo, jĩcãũrẽ bairo na ñiñagu. Jĩcã rupaũre bairo nigarãma,” marĩ ĩcũñupĩ Dios.

6 Bairĩ jĩcãũrẽ bairo Dios narẽ cũ cacũrĩcãrã na caãnoi, ni jĩcãũ ũcũ na ricawa masĩcũmi. Na majũ cũã ãmeo pitimasĩētĩñama —na ĩ quetibujawĩ Jesuse fariseo majãrẽ.

7 Bairo cũ caĩquetibujaro tãgo, atore bairo qũĩ jēniñanemowã tunu:

—Bairõna, ¿nopẽĩ marĩ ñicũ Moisés ãnacũ cũ yaye quetibujucũrĩqũērẽ ape wēẽpũ, “Nĩ jĩcãũ ũcũ cũ nũmorẽ cũ carocagaata, atore bairo ĩrĩcã pũrõrẽ cõ cũ cajoro, ñurõ: ‘Bairo mu cabairoi, mu teei, murẽ yũ pitiya,’ ” qũĩ cũñuparĩ? —qũĩwã fariseo majã Jesure.

8 Bairo na caĩrõ tãgo, atore bairo na ĩwĩ Jesús:

—Mujãã ñicũjãã, mujããrẽ bairo ãmeo mairĩqũērẽ camasĩena na caãnoi, na mena macããcũ jĩcãũ ũcũ cũ nũmorẽ carocagaũre roro cũ caãtiere eñotaesupi Moisés. Bairũa, bairo boesupi Dios caãnijũgoripauũ.

9 Cariape mujããrẽ ñiña: Nĩ jĩcãũ ũcũ cũ nũmo, apeĩ mena roro caepeeco cõ caãnimiatacũãrẽ, cõrẽ rocarĩ bero tunu apeo mena cũ cawãmojiyaata, roro majũ ácu átiyami. Dios cũ caroticũrĩqũērẽ caãpei majũ niñami. “Apeo mu nũmo mee caãcõ mena ãmerĩcõãña,” cũ caĩrĩqũērẽ cabalbotioũ majũ niñami —na ĩ quetibujawĩ Jesús fariseo majãrẽ.

10 Bairo na cũ caĩquetibujayaparoro, jãã, cũ cabuerã pũame atore bairo jãã ĩwũ Jesure:

—Mu caĩrõrẽ bairo camasã na nũmoarẽ na capitimasĩētĩcõãta, na nũmoa caãñiparãrẽ na camacãēĩcõãta, ñubujoricaro —jãã ĩwã.

11 Bairo jãã caĩrõ tãgo, bairo jãã ĩwĩ:

—Tocãnacũpũa nipetiro camasã masĩētĩñama atie yũ caĩquetibujarĩjere. Masĩõrĩqũērẽ Dios cũ cajorã jeto masĩñama.

12 Cawãmarã jĩcããrã rorã cabuiaricarã ãnirĩ nũmo cutimasĩētĩñama. Tunu aperã, na nũmo cutimasĩētio joroque na átiyama. Aperã na majũã Dios yaye rotiriquere netõjãñurõ átigarã, carõmiorẽ na negaetiyama. Bairo bairã, canũmo cutimasĩēnarẽ bairo nicõãñama. Bairĩ yũ caĩquetibujucũrĩjērẽ bairo camasĩtũgoñarã torea bairo na áparo —jãã ĩwĩ Jesús.

Jesús bendice a los niños

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

13 Cabero tunu aperã na pũnaa cawĩmarãrẽ na jeamá Jesús tũpũ, na pãñarĩ Diore na cũ jēnibojaãto, ĩrã. Bairo na pũnaarẽ na cajeatõ ĩñarĩ jãã, cũ cabuerã pũame, “Na jeapericõãña mujãã pũnaarẽ,” na jãã ĩwũ capacuare.

14 Bairo jãã caĩrõ tãgo, atore bairo jãã ĩwĩ Jesús:

—Yũtu pũame cawĩmarãrẽ na atĩrotiya. Na eñotaeticõãña. Dios cũ carotĩmasĩrĩpau macããnarẽ bairo caãna niñama cawĩmarã. Narẽ bairo cayerĩñurã jeto ãnimasĩñama Dios cũ carotĩmasĩrĩpauũre —jãã ĩwĩ Jesús.

15 ĩ yaparo, cawĩmarãrẽ na pãñarĩ Diore na jēnibojawĩ. Áticõã yua, acoámĩ tipau caãnimiatacu Jesús.

*Un joven rico habla con Jesús
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)*

¹⁶ Bairo cū caátó, jicāū cawāmau Jesutu atíri, atore bairo qūi jēniñawī:

—Jāārē cabuei, ¿dope bairo yu átibujocuti, caroa yeri capetietiere bócaḡu?

¹⁷ Bairo cū caĩrō tūgo, atore bairo pñame qūiwī Jesús:

—¿Nopēī, “Dise yu caátipee caroa wāme majūrē yure quetibujuya,” yu mi jēniñanati? Cañu, jicāū niñami, Dios jeto. Caroa yeri capetietiere bócaḡu, Dios camasārē cū caroticūrīqūērē mñ tūḡouḡagu —qūiwī Jesús cawāmaurē.

¹⁸ Bairo cū caĩrō tūgo, “¿Dise pñamerē cū caroticūrīqūērē yu ácuati?” qūi jēniñawī cawāmau.

Bairo cū caĩrō tūgo, bairo qūi quetibujuwī Jesús cawāmaurē:

—‘Pajīāētīcōāña camasārē. Carōmio mena roro átiepeeticōāña. Aperā yayere jeerutieticōāña. Aperā cabuḡoroa na ĩbuitieticōāña.

¹⁹ Мн расн, мн расо сūārē nñcābuḡoya. Мн mena macāña cūārē mñ rupaḡe mñ camairōrēā bairo na maiña,’ —qūi quetibujuwī Jesús.

²⁰ Bairo cū caĩquetibujuro tūgo, atore bairo qūiwī cawāmau Jesure:

—Tie nipetirijere merē yu átipeyocōānucūña. Bairi, ¿ñe to ruscacuti mai yu caátipee? —qūi jēniñawī.

²¹ Bairo cū caĩjēniñarō tūgo, atore bairo qūi quetibujunemowī Jesús tunu cawāmaurē:

—Caroú majū, ñe ũnie carusaesu āniḡu, mñ cacāgorije nipetirijere mñ nunirepeyocōāḡu. Tie wapare jeeri, cabopacarārē na mñ ricawoḡu. Bairo mñ caápara, jōbuiḡu paio nigaro mñ sawaratapee. Bairo yu caĩrōrē bairo áti yaparori, yu mena baracusa —qūiwī Jesús.

²² Tiera tūgo, cawāmau pñame tūḡoñarīqūē pairi acoámí. Capee apeye ũnierē cacāḡou ānirī Jesús cū caĩrōrē bairo átigaemi yua.

²³ Bairo cū caátó ñña, atore bairo, jāā, cū cabuerārē jāā ĩwī:

—Cariape mñjāārē ñña: Camasā apeye ũnierē capee cacāgori majā Dios cū carotimasĩrīpaḡe na caetapee masĩriyojāñuña.

²⁴ Tunu bairoa ñña: Waibncu capai, camello, āpōā pota opeacaru cū cajā āmewitiata, masĩriyojāñuña. Tore bairo cabaimiatacūārē, netōjāñurō masĩriyoro ñña caḡmñ capee apeyere cacāḡou Dios cū carotimasĩrīpaḡe cū caetapee pñame roque —jāā ĩwī.

²⁵ Bairo cū caĩrō tūgo, jāā, cū cabuerā pñame, jāā tūḡoacuacoaru. Atore bairo jāā ĩwā:

—Bairi toroque, ¿ni ũcū cū netōmasĩcuti?

²⁶ Jesús pñame jāā ĩñarī, atore bairo jāā ĩwī:

—Dise ũnie camasā na caátimasĩētīē nipetirije Dios cū caátimasĩrījē jeto ñña —jāā ĩwī.

²⁷ Bairo cū caĩrō tūgo, Pedro pñame bairo qūiwī Jesure:

—Jāā Quetiuparu, jāā roque merē nipetirije jāā cacāgorijere cūrī, mñrē jāā baracuti ḡsajḡowu. Bairo jāā caátie wapa, ¿ñerē jāā cū jowati Dios? —qūi jēniñawī Pedro Jesure.

²⁸ Bairo cū caĩjēniñarō tūgo, bairo qūiwī Jesús:

—Cariape mñjāārē ñña: Dios ati ḡmñrecóo nipetiro cawāmarō cū cawa-soariparu quetiuparu yu cañoru, mñjāā, yu baparā, yu rocajāñurō mñjāā rotigarā mñjāā cūā. Quetiuparā na caruĩro ũno, tronoru mñjāā ruigarā. Israelita puḡa wāmo peti ruḡore puḡa pēnirō cānacā poari macāānarē na caátajere ĩnacōñarī na mñjāā ĩñabesegarā.

²⁹ Ni jicāũ ũcũ yu mena bapacutigu, cū ya wiire, o cū bairārē, cū bairā rōmirirē, cū pacuare, cū pūnaarē, o cū ya yepa cūārē cū caawayocoápata, narē cū cacūgoro netōjāñurō bōcanemogumi tunu cū yaye ũnierē, bairi cū yarā ũna cūārē. Bairi jicāūrē cū caawayocoápata, cū netōrō cien bui peoro cārō majū bōcanemogumi. Tunu bairoa caroa yeri capetietiere cū jogumi Dios yu mena cabapacutiácure.

³⁰ Apeyera tunu ati rŭmũrĩrē camasā jicāārā rotimasĩmirācūā, caberopu na mena macāānarē na rotimasĩtĩgarāma. Tunu bairoa ati rŭmũrĩrē camasā jicāārā rotimasĩtĩmirācūā, caberopu na mena macāāna capāārārē carotimasĩrā majū nigarāma.

20

La parábola de los trabajadores

¹ Í quetibũju yaparo, paabojari majārē ĩcōñarĩ, atore bairo jāā ĩ quetibũjñemowĩ tunu: “Dios cū carotimasĩrĩpaũ ruame jicāũ use wese upaũ, cabusurĩpaũ caāno cū ya wesepu capaabojarārē camacāũatacure bairo niña.

² Cū ruame jicāārā caũmũarē na bōcari yua, useanirĩ, ‘Jicā rŭmũ paarique wapare tocārō majū mũjāārē yu wapatigu, yu yaye usere mũjāā cajebojaata,’ na ĩñupũ. Bairo ‘Jaũ,’ na caĩrō tũgo, cū ya wesepu paarotijoyupũ.

³ Cabero muiũ cū caasituatĩrĩpaũ caāno macāpu ásupũ tunu. Topũ eta yua, ñe ũnie áperā plaza caānarē na ĩñañupũ.

⁴ Atope bairo na ĩñupũ na cūārē: ‘Mũjāā cūā yu ya wesepu paarājá. Bairo mũjāā caparāápata, cariape mũjāārē yu wapatigu,’ na ĩñupũ. Bairi na cūā, cū carotirore bairo cū wesepu paarā ásuparā.

⁵ Cabero pasaribota caāno macāpu ásupũ tunu. Cabero tres de la tarde caāno ásupũ tunu, aperā cŭrē capaabojarārē na macāũ ácú. Bairo na bōcaetari yua, ‘Cariape mũjāā cūārē yu wapatigu,’ na ĩñupũ. Bairo cū caĩrō, na cūā, ‘Jaũ,’ ĩñuparā. Bairo na caĩrō tũgo, na paarotijoyupũ cū ya wesepure.

⁶ Cabero cinco de la tarde caāno macāpu átasayupũ tunu. Topũ eta, aperā caũmũna ñe ũnie caáperārē na ĩña, atore bairo na ĩñupũ: ‘¿Nopēĩrā bairoa mũjāā ĩñacōñucũ naioañati paari mee?’ na ĩñupũ.

⁷ Bairo cū caĩrō tũgo, atore bairo qũĩñuparā: ‘Ñamũ ũcũ, “Marĩ paato,” jāā ĩtĩñami. Bairi jāā paetiyu,’ qũĩñuparā. Bairo na caĩrō tũgo: ‘Mũjāā cūā paabojaasá yu ya wesepu,’ na ĩñupũ ti wese upaũ ruame.

⁸ “Cabero canaiorĩpaũ caetaro ti wese upaũ cū ũmũna quetiupaũ mayordomorē cū árotijoyupũ cū wesepu. Atope bairo qũĩñupũ: ‘Tocārōā yu paabojari majārē na piĩjori na wapatiyu. Yu ya wese caraaũ etatusaatacũrũ na wapatijũgoacũ, caraaũ etajũgoatacũrũ cū wapatituyu,’ qũĩñupũ.

⁹ Bairo cū caĩrō, cinco de la tarde caāno capaabojarā etaátana majū wapa jegarā, quetiupaũ mayordomotũ etayuparā. Bairo caberopũ capaarā etaátana nimirācūā, jicā rŭmũ paarique wapa jicārō tũni ñeñuparā.

¹⁰ Cabero capaabojarā etajũgoatana ruame etarā yua, ‘Na netōjāñurō marĩrē wapatigumi,’ ĩ tũgoñañuparā. Bairo na caĩtũgoñamiatacūārē, jicārō tũnia jicā rŭmũ paarique wapa cārō na joyupũ na cūārē.

¹¹ Bairo jicārō tũnia na cū cawapatiro ĩñarā yua, ‘¡Tame, ñuētiña!’ āmeo ĩ busũpaiyuparā na majū ti wese upaũ bairo cū caátirotirijere.

¹² Atope bairo qũĩñuparā: ‘Ánoa caberopũ capaabojarā etaátana ruame jicā horaaca jeto paarā etaama. Jāā ruame roque, ati rŭmũrē jāā paanaiocóaru

caasiro watoare. Bairi, ¿nopēi na netōjāñurō jāārē mu wapa joetiyati? qūñuparā.

¹³ Bairo na caīrō tūgo, jīcāū na mena macāācūrē atore bairo qūñupā ti wese upau pūame: ‘Yu yau, mūrē ricaati roro yu āperiya. Mūrē yu caīrōrēā bairo mu yu wapatiya, jīcā rūmu wapa majūrē.

¹⁴ Baiři mu cawapatarijere jecoácūja. Caberoru capaabojarā etaátanarē jīcārō tāni na yu cawapatiata, ñujāñuña.

¹⁵ Yu majūā yu yaye dinerore yu caborore bairo yu átimasīña. Bairi dopēīrā, ¿Cabopacarārē na yu caññamairījērē roro mujāā ññatutiyati? qūñupā ti wese upau cajūgoye capaabojañ etaátacure,” ĩcōñarī jāā ĩ quetibujawī Jesús.

¹⁶ ĩ yaparo, atore bairo jāā ĩnemowī tunu: “Torea bairo āmerē camasā caānimajūrā nimirācūā, caberoru cabūgoro macāāna nigarāma. Tunu bairo āmerē camasā cabūgoro macāāna nimirācūā, caberoru caānimajūrā nigarāma,” jāā ĩwī.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Bairo cabero Jesús Jerusalén caátiwāpu ácu, jāā, cū cabuerā puga wāmo peti rupore puga pēnirō cānacāū majū camasā watoa caānarē, jāā piñwojori, atore bairo jāā ĩwī:

¹⁸ —Jerusalēpu marī caátiere merē mujāā masīña. Topu ti macā macāāna pūame yu, Camasā Jūgocure, yu ñerī, yu jogarāma sacerdote majā quetiuparārē, bairi Moisés ānacū cū caquetibujucūrīqūērē cajūgobueri majārē. Bairo na caato, sacerdote majā quetiuparājāā pūame yu pajīroca rotigarāma.

¹⁹ Bairo átirotiri yua, ape yepa macāānarē yu nunirocacōāgarāma. Roro ñiepegarāma. Roro yu bape epegarāma. Bairo átieperi, yucupāirpu yu papuatu rocgarāma. Bairo yure na caátimiatacūārē, itia rāmu bero caāno yu pūame yu caticoagu tunu —jāā ĩwī.

Lo que pidió la madre de Santiago y Juan

(Mr 10.35-45)

²⁰ Cabero Zebedeo numo cō pūnaa mena Jesutu etari, cō rupopaturi mena etanumuñupō, qūñ jēniñago.

²¹ Bairo cō caato ĩña, “¿Nērē mu yu caato mu boyati?” cō ĩ jēniñañupū.

Cō pūame bairo qūñupō:

—Ati yepare mu carotimasīrpañ caetaro, yu pūnaa mutu na mu caruirotiro yu boya. Jīcāñ cariape ñugōā, apei caācō ñugōā na mu caruirotiro yu boya. “Jau,” miwā —qūñupō Juan, Santiago paco pūame Jesure.

²² Bairo cō caīrō tūgo, atore bairo na ĩñupū Jesús cō pūnaarē:

—Mujāā cabaipere masīētimirācūā, yure mujāā jēniña. Butiuro popiye bairicarore mujāā jēnimaña. Yu pūame popiye yu baigu. Yure bairo mujāā cūā popiye mujāā cabaiata, ¿mujāā ñucāmasīrāti? —na ĩñupū Jesús Juarē, bairi Santiago cūārē.

Bairo cū caīrō tūgo:

—Mūrē bairo jāā ñucāmasīña —qūñuparā.

²³ Baiři Jesús pūame atore bairo na ĩñupū:

—Mujāā caīrōrē bairo popiye mujāā baigarā. Baiřna, yu majū yure cajurotiparā, yutu cariape ñugōā, bairi caācō ñugōā caruiparārē na yu besemasīētīña. Yu Pacu pūame roque bairo caāniparārē na besemasīñami —na ĩñupū Jesús, Juarē bairi Santiago cūārē.

²⁴ Cabero jāā, Jesús cū cabuerā puga wāmo cānacāū majū caāna Santiago, Juan mena Jesure na caññēniñaatajere catūgoatana ānirī na mena jāā asia-corpñ.

25 Jesús ɸame tiere ãña, nipetirã jããrê cãtu piijori atore bairo jãã ãwĩ:

—Merê mujãã masĩña ati umurecõo macããna na caãtiãnierê. Ati yepa macããna Diore caĩroaena quetiuparã reyre bairo caãna tutuaro mena rotiepeyama na roca macããnarê. Popiye na bairo joroque na rotiepeyama.

26 Mujãã ɸame roquere tore bairo baietirotiya. Bairo ɸame bairotiyo mujããrê: Mujãã mena macããcũ, caãnimajũrê bairo caãnigan, mujãã roca netõjãñurõ carotimasĩrê bairo ãnirotiyo.

27 Tunu bairoa mujãã mena macããcũ, caroti majũrê bairo caãnigan, mujãã umurê bairo cã caãno, ãña.

28 Bairo yu, Camasã Jũgocu quetiuparu majũrê bairo yure caraabojararê na macãũ acũ mee yu apũ ati yepare. Camasãrê na juãtinemoũ acũ yu apũ ati yeparure. Tunu bairoa yu cariarije jũgori camasã capããrãrê na carorije wapare netõũ acũ yu apũ —jãã ãwĩ.

Jesús sana a dos ciegos

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

29 Cabero jãã, Jesús mena Jericó na caĩrĩ macãɸu caãniatana jãã cawitiro, capããrã camasã Jesús berore usawã.

30 Bairo jãã caátõ, cacaapee ãñaena ɸugarã, maa tɸu ruiyupa. Bairo cacaapee ãñaena ɸame, Jesús cã canetõátõre tũgorã, busarique tutuaro mena atore bairo qũĩ awajajowã Jesure:

—jãã Quetiuparu, David ãnacũ pãrãmi, bopacooro jãã ãñaña! —qũĩwã.

31 Bairo na caĩrõ, camasã ɸame na tutiwã, na awajaeticõãto, ãrã. Bairo narê na caĩmiatacũãrê, jĩrĩã jãñurĩ awajanemowã tunu:

—jãã Quetiuparu, David ãnacũ pãrãmi, bopacooro jãã ãñaña!

32 Jesús ɸame bairo na caĩawarijere tũgori, tuanucãwĩ. Tuanucãrĩ yua, cãtu na piijowĩ. Ato bairo na ãwĩ:

—¿Nerê mujãã yu caãto mujãã boyati?

33 Bairo cã caĩjẽniñarõ tũgo, bairo qũĩwã cacaapee ãñaena Jesure:

—Jãã Quetiuparu, caĩñamasĩena ãnirĩ jãã ãñamasĩgaya tunu —qũĩwã.

34 Jesús ɸame bopacooro na ãñarĩ, na caapeere pãñawĩ. Bairo cã caãto, jicoquei ãñamasĩcõãma yua. ãñamasĩ, Jesús berore usawã yua.

21

Jesús entra en Jerusalén

(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Bairo Jerusalén macã tɸu cõñaánã yua, Betfagé na caĩrĩ macãrê, Olivo buro ture jãã etawu.

2 Bairo etarã, jãã mena macããna, Jesús cã cabuerã, ɸugarãrê atore bairo na ã jowĩ:

—Ánãja ato riape caãni macããcãɸu. Topu etarã, jicoquei burra jiyãncõrĩcõrê cõ macũ mena mujãã bõcagarã. Bairo na bõca yua, na õwãrĩ, na mujãã jeapã yu tɸu.

3 Bairo mujãã caõwãrõ, jĩcãũ ãcũ mujããrê, “¿Nopẽrã na mujãã õwãñati?” cã caĩata, atore bairo cã mujãã ãwã: “Marĩ Quetiuparu na boami. Yoaro mee mujãã tunuogumi tunu mujãã burrore,” cã mujãã ãwã —na ã jowĩ Jesús.

4 Tie ɸame profeta ãnacũ cã caĩwoatuquetibũju jũgoyeticũrĩcãrõrê bairo baietarõ baiwu. Ato bairo ã woatuyupĩ profeta Jesús cã cabaĩpeere mai:

5 “Ato bairo Siõn cawãmecũti macã macããnarê na ã quetibũjũya:

‘Mujãã quetiuparu rey ɸame mujããtu etaacũ baiyami.

Capajĩārĩcārē bairo mee, caroaro mena burro macū bui pesari mujāātũ etaacú baiyami,

na ĩ quetibujya,” ĩ quetibujũ jũgoyeticũñañupĩ profeta ānacũ pũame.

⁶ Bairo Jesús cū caĩrõ tũgo, cū cabuerã pũame cū caĩrotirorea bairo átiracoámã.

⁷ Bairi burra, cõ macū cũārē bóca yaparori, na jeámã Jesús tũpũ. Bairo na caje etaro yua, jãã jutii, cabui macããjērē, burro buire jãã peowũ. Bairo jãã caáto, Jesús pũame burro buipũ wãmũpeawĩ. Bairo cū bui pesari yua, ánutuami Jesús Jerusalẽpũ.

⁸ Bairi camasã capããrã āma. Jĩcããrã na mena macããna na jutii cabui macããjērē esocũwã maa cū caátiwārē. Aperã pepũũ queeri ũnierē patanerĩ Jesús jũgoyere piticũjũgowã, Jesure qũiroari, useanirã.

⁹ Bairo bairã, nipetiro Jesús jũgoye macããna, cū bero macããna cũã busũrique tutuaro mena atore bairo qũĩ basapeojũgowã:

—Jũmajũcõãñã! ĩNipetiro cū marĩ basapeoroa Quetiupũ Rey David marĩ ñicũ ānacũ pãrãmire! ĩJesús, Dios cū cajõũ marĩ Quetiupũ majũ cū caãnoi, cãrē marĩ cabasapeoro ñũña! ĩNipetiro cū marĩ basapeoroa Dios umãrecóo macããcãrē! —qũĩ basapeowã camasã.

¹⁰ Bairo Jesús Jerusalẽrē cū cajãáto, ti macã macããna nipetirã qũĩñarã etawã:

—Āni, ¿ñamũ cũ āniñati? —ĩjẽniñawã Jesure caũsarãrē.

¹¹ Bairo na caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo na ĩwã:

—Āni Jesús, profeta, Nazaret Galilea yepa macããcũ niñami —na ĩwã.

Jesús purifica el templo

(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Bairo Jesús pũame etari, templo capairi wii ñubuerica wiire jããmi. Ti wiire jããetari, to macããna nunirĩ cawapatari majãrē, bairi wapatiri majã cũārē na acurewiyojo jũgowĩ nipetirorē. Tunu moneda tiirire cawasoari majã ya mesarire, bairi buare cawapatiri majã ya mesari cũārē tujerecũ peyocõawĩ.

¹³ Bairo átiri, bairo na ĩwĩ:

—Dios cū caquetibujũri tutipũ bairo ĩña: “Yũ ya wii ñubuerica wii majũ nigaro,” ĩña. Bairo caĩquetibujũmiatacũārē, mujãã pũame apeye arũare bairo mujãã átiya. Camasãrē jerutinunirĩ majãrē bairo caãna ānirĩ jerutiri majã na caãni wii, ũtã wiire bairo mujãã átiya ati wii, Dios ya wiire —na ĩwĩ Jesús.

¹⁴ Cabero Jesús templopũ cū caãno mai, cacaapee ĩñamasĩẽna pũame, bairi ñicãrĩ caroyetuarã cũã cũtũ etawã. Jesús pũame na catiowĩ.

¹⁵ Bairo sacerdote majã quetiuparã, bairi Moisés ānacũ cū caroticũrĩqũērē cajũgobueri majã cũã caroaro cū caátiere ĩñamirãcũã, tunu cawĩmarã templopũ, “Nipetiro cū marĩ basapeoto David ānacũ pãrãmire,” na caĩrõ tũgori, Jesure qũĩñatejãñuwã.

¹⁶ Bairi atore bairo qũĩwã:

—Cawĩmarã, ¿bairo na caĩrõ, mũ tũgoetiyati? “ĩTocãrõã jãñañã!” na ĩña —qũĩwã sacerdote majã quetiuparã Jesure.

Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ĩwĩ Jesús:

—Yũ tũgomajũcõãña. ¿Mujãã pũame ānoa cawĩmarã Diore na cabasapeori-jere mujãã ĩñaetinucũñati Dios ya tutipũ? Mujãã masĩrã. Bairo ĩña:

‘Dios, cawĩmarãrē, caũpũrããcã cũārē mũrē na caĩũseanipeere mũ na basapeo joroque na mũ átiya,’

ĩ quetibujya ti tutipũ —na ĩwĩ Jesús fariseo quetiuparãjããrē.

17 Bairo ī yaparo, na aweyori ti macã Jerusalêrê witicoámí, Betania macãpu ácu. Topu jāã cāniwū.

Jesús maldice la higuera sin fruto
(Mr 11.12-14, 20-26)

18 Cabusuri rümü caãno tunucoámí Jesús Jerusalêpu. Bairo ti macãpu ácu, queya tũgoñañupí.

19 Bairo queyari, jicãu yucu higuera cawãmecutii, maa tũniacã caãniirê ññajowí. Bairo ññajori yua, carícare ññau amí. Bairo carícare cū camacãmiatacũãrê, capũũ jeto ãñupã. Ríca mañupã. Bairo cabairoi, atore bairo ñwí yua Jesús higuere:

—¡Atii, tocãrdõa ríca manigaro yua!

Bairo cū caĩrõ, jicoquei ti yucu pñame jñnicoaápu.

20 Bairo cabairo ñña, jāã, Jesús cū cabuerã pñame jāã ñña acũacoapu. Atope bairo jāã ñwí Jesure:

—¿Ñe jãgori yoaro mee to jñnicoayati ti yucu? —cū jāã ñ jñeniñawũ.

21 Bairo jāã cañjēniñarõ tũgo, atore bairo jāã ñwí Jesús:

—Cariape mujããrê ññña: Dios mena tũgoñatutuari pñgani cãrõ tũgoñarí mee, “Yũ caĩrõrê bairo baicoagaro,” cariape mujãã cañtũgoñatutuacõãta, atii higuera yucure yũ caátiatatore bairo netõjãñurõ mujãã átimasĩgarã. Bairi atí ãtããrê etari, “Wããti ria capairiyapu etanãcãrõjã,” mujãã cañata, mujãã caĩrõrêã bairo baibujioro tii ãtãũ pñame.

22 “Yũ cajēniñrõrêã bairo jogumi Dios,” cariape mujãã cañtũgoñatutuacõãta, nipetiri wãme cū mujãã cajēniñjērê mujãã jomajũcõãgumi Dios —jãã ñwí Jesús.

La autoridad de Jesús
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Bairo cabero templo wiipu jāãmi Jesús. Bairo topu camasãrê cū cabueñitoye, sacerdote majã quetiuparã, aperã judío majã, cabutoa camasĩrã cãã, cãtu etari, atore bairo qũñ jēniñawã:

—¿Noa ñña na carotiro mena bairo mu átiati ññamicã mu caátiatajere?

24-25 Bairo na cañjēniñarõ tũgo, atore bairo na ñwí Jesús:

—Yũ cãã mujããrê jicã wãme yũ jēniñagu. Cariape yũ mujãã yũwa: ¿Ni ñcũ camasãrê cū bautiza rotijoyupari Juan ãnacãrê? ¿Dios, o camasã pñame cū na bautiza rotijoyupari? Tiere cariape yũ mujãã cañquetibujũata, yũ cãã cariape mujããrê yũ quetibujũgu, “Noa ñña na carotiro mena bairo yũ átiya,” mujãã ñũgu —na ñwí Jesús.

Bairo cū caĩrõ tũgo, yasiroaca ãmeo busuwã na majũ cãrê na cañyũpeere: “¿Nopê bairo cū marí yũrãati? ‘Dios pñame cū bautiza rotijoricãmi Juarê,’ marí cañata, ‘Toroque, ¿nopẽĩrã Juan ãnacũ cū caquetibujũrjere cariape mujãã tũgoeti?’ marí ñbujioami.

26 Tunu bairoa, ‘Camasã pñame cū bautiza rotijoricãrãma Juarê,’ marí ñ masĩtĩña, marĩrê tutirema, ñrã. Merê camasã nipetiro, ‘Juan ãnacũ Dios cū caquetibujũrotijoricũ ãmi,’ ñ tũgoñacõãñnama,” yasiroaca ãmeo ñ busuwã.

27 Bairi, “Jãã masĩtĩña Juarê cabautiza rotijoricure,” qũñwã fariseo quetiuparãjãã Jesure.

Bairo na caĩrõ tũgo, Jesús pñame bairo na ñwí:

—Cariape yũ mujãã yũetiya. Bairi yũ cãã, “Noa ñña na carotiro mena tope bairo yũ átimasĩña,” mujããrê ññi quetibujũetĩgu —na ñwí.

La parábola de los dos hijos

28 Ñ yaparo, ape wãme ñcõñarí bairo na ñ quetibujũwí Jesús:

—¿Dope bairo mujãã ĩ tũgoñañati atie quetire? Jĩcãũ pũgarã capũnaacacu ãñupũ. Bairi jĩcãũrẽ, “Macũ, ati rũmurẽ yũ use wesepũ mũ capaũũato yũ boya,” qũĩñupũ.

²⁹ Bairo cũ caĩrõ tũgo, cũ macũ pũame, “Īyũ áperigu, yũ ágaetiya!” qũĩñupũ. Cabero cũ pacure cũ caĩnetõnucãĩjẽrẽ ape wãme tũgoña wasoari, paũũ acoásũpũ.

³⁰ Cabero tunu cũ macũ apeire torea bairo cũ paarotiyupũ na pacũ tunu. Cũ pũame, “Jau, ãmeacã yũ paũũ águ,” qũĩñupũ. Bairo caĩ nimicũã, paũũ ápéyupũ.

³¹ Bairi na pacũ cũ caborijere caátacu, ¿ni pũame cũ ãñupari? —na ĩ jẽniñawĩ Jesús, to caãna fariseo majãrẽ.

Bairo cũ caĩjẽniñarõ tũgo:

—Cũ macũ cũ carotijũgoatacu pũame niñami na pacũ cũ caĩrĩjẽrẽ catũgousau majũ —qũĩwã.

Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ĩnemoĩ tunu Jesús to caãna fariseo majãrẽ:

—Cariape mujããrẽ ñiña: Torea bairo Roma macã macããnarẽ camasã yaye dinerore jejobojari majã, bairi carõmia caũmũa mena caepewapatarã rõmirĩ cũã, mujãã jũgoye Dios mena cabũsqũẽnorã ãnirĩ, Dios cũ carõtĩmasĩrĩpaũge mujãã jũgoye jããgarãma.

³² Juan ãnacũ pũame caroa ãnajẽ cutajere mujããrẽ quetibũjũyupĩ. Bairo cũ caĩquetibũjũmiatacũãrẽ, cariape cũ mujãã tũgoesupa. Bairo cũ caĩquetibũjũriquere cariape mujãã catũgoetĩmiatacũãrẽ, dinerore jejobojari majã, bairi carõmia caũmũa mena caepewapatarã rõmirĩ cũã cũ tũgousayupa. Bairo na caáto ĩñamĩrãcũã, roro mujãã caátajere tũgoña yapapuari mujãã tũgoña wasoaesupa mujãã yerire —na ĩ quetibũjũwĩ Jesús.

La parábola de los labradores malvados

(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Ī quetibũjũ yaparo, atore bairo camasãrẽ na ĩ quetibũjũnemoĩ tunu: “Tunu ape wãme ĩcõñarĩ, mujããrẽ yũ quetibũjũpa: ãñupũ jĩcãũ wese upaũ. Cũ pũame use wesere qũẽnoñupũ. Bairo ti wesere ote yaparo, cũ wesere jãnia ãñotayupũ ãtã rupaa mena. Áti yaparo, use ocore na canumuparo cũãrẽ qũẽnoñupũ. Áti yaparo, na caĩñacotepa wĩ caũmũarĩ wĩ, torre cũãrẽ qũẽnoñupũ. Bairo qũẽno yaparori bero, acoásũpũ cayoaropũ. Mai, águ jũgoye, cũ wesere waso cũñupũ aperã paari majãrẽ, wapatagu.

³⁴ Cabero yua, use cabũtĩri yutea caetaro masĩrĩ, cũ ãmũarẽ na joyupũ cũ ya wesere cũ cawasoricarã tũpũ. Cãrẽ na cawasorique wapare boũ, na joyupũ, tiere na jeatĩbojaáto, ĩ.

³⁵ Bairo cũ ãmũa na caetaro ĩña, ti wese paari majã pũame cũ ãmũa cũ cajomiatana jĩcããrãrẽ na qũẽñuparã. Aperãrẽ na pajĩãrecõãñuparã. Aperãrẽ ãtã rupaa mena wẽẽrĩ na cãmitu tunuojoyuparã.

³⁶ Cabero ti wese upaũ pũame cũ ãmũa cũ cajojũgoricarã netõjãñurõ na jonemoñupũ tunu cũ wesepũ. Tunu torea bairo na ásuparã ti wesere capaari majã pũame.

³⁷ “Cabero ti wese upaũ cũ macũ majũrẽ cũ joyupũ, atore bairo ĩ tũgoñarĩ: ‘Yũ macũ roquere cũ ñucũbugobujiorãma, yũ macũ majũ cũ caãnoi.’

³⁸ Bairo cũ caĩtũgoñamiatacũãrẽ, wese paari majã pũame ti wese upaũ macũ cũ caatóre ĩñarĩ, ãmeo ĩñuparã: ‘Atiyami ati wese upaũ macũ. Cũã niñami cũ pacũ cũ cariaro bero ati wesere cacũgousapaũ. Bairi cũ marĩ pajĩãrocacõãto. Bairo marĩ caápata, ati wese uparãrẽ bairo marĩ tuagarã,’ ãmeo ĩñuparã na majũ.

³⁹ Bairo caĩrã añirĩ na caĩrõrẽã bairo ásuparã. Ti wese tũnipu cū ñeowaátĩ, cū pajĩãrocãõãñuparã,” na ĩ quetibujawĩ Jesús.

⁴⁰ Bairo ĩ quetibujũ yaparo, atore bairo na ĩ jēniñawĩ cū caĩrjērē catūgori majārē: “¿Dope bairo ácumĩ mujãã ĩ tũgoñañati cū macūrē na capajĩãrocaro bero ti wese upau pũame ti wesere etaupũ?”

⁴¹ Bairo cū caĩrõ tũgo, atore bairo quũwã:

—Bairo átigumi: Bopacooro na ĩñaecũ, ti wese paari majārē na pajĩãrecõãgumi. Bairo na átireri bero, aperārē cū wesere coteroticũgumi. Na pũame roque cū jogarãma cūrē na cawasorique wapare, ti yũtea caetaro — quũwã Jesure cū caĩrjērē catūgori majã.

⁴² ĩ quetibujũ yaparo, atore bairo na ĩnemowĩ tunu:

—¿Atie quetibujũcũrĩquērē mujãã ĩñaetinucũñati Dios yaye bũsũrica tutipũ? Mujãã mašĩrã. Bairo ĩña: ‘Ŭtã mena cawii quēnorĩ majã jĩcã ũtãārē na caboetimiatacũārē, tia pũame caãni majũrĩcã nigaro.

Tia camanicõãta, wii manibujioricarõ. Dios pũame bairoa ásupĩ.

Bairo cū caãtore ĩñarã, marĩ tũgoña ñseaniña,’ ĩ quetibujũya Dios yaye bũsũrica tutipũ —na ĩ quetibujawĩ Jesús.

⁴³ ĩ quetibujũ yaparo, atore bairo na ĩ nemowĩ tunu:

—Bairĩ mujãārē ñiña: Mujãã, Dios cū carotimasĩrĩpaure cajããbujioatana topũ mujãã jããetigarã. Aperã pũame roque jããgarãma. Dios cū carotirore bairo caãtimajã jããgarãma.

⁴⁴ Tunu ni jĩcãũ ũcũ tia ũtãã mena cū cañarocapeata, rocapedoabujioñmi. Tunu bairoa tia, jĩcãũ buipũ to cañarocapeata, cū rocaboo rocaõõabujioro —na ĩ quetibujawĩ Jesús, tia ũtãārē bairo cū cabairijere na quetibujũgũ.

⁴⁵ Bairo cū caĩquetibujũro tũgo, sacerdote majã quetiuparã bairĩ fariseo majã cãã masicõãwã Jesús cū caĩrjērē. “Marĩ pũame tia ũtãārē carocari majārē bairo marĩ añiña. Bairĩ marĩrẽã ĩgu ĩcũmi Jesús,” ĩ tũgoñawã.

⁴⁶ Tie jũgori Jesure cū ñegamĩrãcũã, cū ñemasĩema, camasãrē na uwirã. “Jesús profeta ácumĩ,’ ĩ tũgoñarĩ marĩ quērema camasã, cū marĩ cañerotiata,” ĩrã, cū ñemasĩema.

22

La parábola de la fiesta de bodas (Lc 14.15-24)

¹ Tunu ape wãme camasãrē ĩcõñarĩ na quetibujũnemowĩ:

² “Dios cū carotimasĩrĩpaũ atore bairo ñiña: Jĩcãũ quetiupaũ rey cū macũ cū cawãmojiyaparo bose rũmurē quēnobojayupũ.

³ Bairo quēnorĩ yua, cū capiiatanarē cū ãmũarē na piirotijoyupũ. Bairo cū caĩrõrẽã bairo cū ãmũa narē na caquetibujũnetõmiatacũārē, cū capiiatana pũame atĩgaesuparã.

⁴ Bairĩ cabero aperã cū ãmũarē tunu na piirotijonemoñupũ: ‘Bairo mujãã ĩgarã yũ capiiatanarē: “Merē marĩ caũgaparo etaya. Yũ wescũare, aperã waibũtoa caroaro cariicũna cũārē na pajĩãrĩ, na riire yũ ãsũñaioyaparoya. Ñe ũnie rusaetiya. Bairĩ tãmurĩ mujãã apã,” na ĩ quetibujũnetõrãjã,’ na ĩ joyupũ quetiupaũ rey cū ãmũarē.

⁵ Cũ capiiatana pũame cū yueticõãñuparã. Jĩcãũ na mena macããcũ cū wesepũ acoásupũ. Apei cū caapeye nunirõpũ acoásupũ.

⁶ Aperã pũame quetiupaũ rey ãmũarē ñerĩ, roro na ásuparã. Jĩcããrãrē na pajĩãreyuparã.

⁷ Bairo quetiupau rey pame roro na caáto tūgo yua, asiajāñuñupū. Cū ūmua soldaua pajīārī majā pamerē natu joyuru, na pajīarerotijou. Na ya macā cūārē joerocacōa rotiyuru.

⁸ Bairo átirotiri bero, atore bairo cū ūmua aperārē na iñupū: ‘Yu macā cū cawāmojiyaparo bose rāmūē ñe ūnie merē rusaetiya. Yu capiijomiatana pame roro na caátie jāgori na yu boetiya.

⁹ Bairo maarīpu mujāā caátō yu boya tunu. Maapu caāna tocānacāepurea mujāā cabocaetarārē, “Ugarasā quetiupau rey macā bose rāmūē,” na mujāā iwā.

¹⁰ Bairo cū caīrō tūgo, cū ūmua cū caīrōrēā bairo maarīpu ásuparā. Á yua, nipetiro na cabocaetarārē na neñoñuparā, camasā na caīroarā, na caīroaena cūārē. Bairo na caátōi, quetiupau rey bose rāmū cū caqūēnorī aruare camasā jeto jiracoasuparā yua.

¹¹ “Bairo quetiupau rey pame cū capiijoatanarē na jēnigu, ti aruapu etayuru. Eta yua, jīcāñ na mena macācūrē qūññabocayuru. Cū pame jutii, wāmo jiyarica bose rāmū macāājē mee jutii jāñuñupū.

¹² Bairo tie mee cū cajāñarō iñarī quetiupau rey atore bairo qūññupū: ‘Yu yua, wāmo jiyarica bose rāmū macāājērē mu jutii jānaētīña. Bairo, ¿noa na carotiro mena yu ya wiire mu jāátī?’ qūññupū. Cañmu pame quetiupange dope bairo qūññ masīēsupu.

¹³ Bairo quetiupau rey pame cū mesarire caññaricānugōrī majārē atore bairo na iñupū: ‘Ānirē cū ñeña. Cū wāmorī, cū ruporire jiyari, jō macā canaitīārōpu cū rocawiyocōa joya,’ na iñupū. To canaitīārōpu camasā capāārā otigarāma. Na opire bacarupotugarāma, bñtioro yaparuarā.

¹⁴ Capāārā niñama Dios cū capiijorā. Bairo na caññimiatacūārē, na mena macāña jīcāārā jeto cū yuyama, cū cabeserā pame,” na i quetibujawī Jesús.

El asunto de los impuestos (Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Cabero fariseo majā jīcārōrē bairo āmeo busupēnirā neñañuparā. “¿Dope bairo rorije cū busuo joroque marī ānaati? Bairo roro Jesús cū cabusuata, cū marī busujāmasīgarā,” irā neñañuparā.

¹⁶ Bairo busupēni yaparo, na cabuerā, bairo Herodes yarā cūārē Jesutu na joyupa, atore bairo qūññ jēñiñagarā:

—Cabuei, jāā masīña merē mu caátianierē. Mua, caroaro cariape mu quetibujñucūña. Tunu bairoa cariapea Dios marirē cū caññirotiricarorea bairo mu bueya. Aperā roro na cabaurije, aperā caroaro na cabaurije jāgori mee na miñabeseya.

¹⁷ Bairo cabai ānirī, ¿dope bairo mi tūgoññati romano majā marirē na carotirijere? ¿To ñuññati quetiupau emperadore camasā yaye dinerore jeri, jāā cajoata, o to ñuētīñati? —qūññ jēñiñawā.

¹⁸ Jesús pame roro na caññiñarījērē masīcōārī, atore bairo na iwī:

—Mujāā, cañtopairā, ¿nopēñrā, “Roro qūññato,” cañrārē bairo yu mujāā i jēñiññati?

¹⁹ Jañ, yure joñijate moneda tiire, emperadore mujāā cajonucūrī tii ūnorē —na iwī.

Bairo cū caīrō tūgo, moneda tiire cū nuniwā.

²⁰ Bairo na canunirō, atore bairo na iwī:

—¿Noa riape to tusayati ti tii moneda tiiacapure? Tunu bairoa, ¿noa wāme woaturique to tusayati? —na i jēñiñawī Jesús.

²¹ Bairo cū caīrō, na pame bairo qūññawā:

—Emperador, quetiupau ya wãme, bairi tunu cã riape tusaya ti tii moneda tiiacapure —qũiwã.

Bairo na caĩquetibujuro, atore bairo na ïwĩ yua Jesús:

—Toroque emperador quetiupare cã yaye caãnierẽ, cãrẽ cã tunuojoya. Tunu bairoa Dios yaye caãnierẽ Diore cã jonucũña —na ï quetibujuwĩ Jesús fariseo majãrẽ.

²² Bairo cã caĩrõ tũgorã, cã caĩquetibujurijere tũgo acũacoama. Bairo bairã, cã witiweyocoamá.

La pregunta sobre la resurrección
(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Ti rãmua caãno jĩcãarã saduceo majã na caĩrã qũĩñarãmã Jesure. Mai, saduceo majã ruame atore bairo caĩtũgoñarĩ majã niñama: “Camasã cariacoaatana, nopẽ bairo catitunu masĩenama,” caĩtũgoñarã ãma. Bairo atore bairo qũiwã Jesure:

²⁴ —Cabuei, Moisés ãnacũ atore bairo marĩrẽ ïwoacũñañupĩ tirãmure: “Ni jĩcãũ ùcũ cawãmojiyaricu cã nũmo mena pũnaa mácũã cã cariacoopata, cã ãnacũ bai ruame cã buiacore cõ cã wãmojiyaáto. Bairo cã caáto, cã pũnaa caãnparã ruame cã ãnacũ pũnaarẽ bairo ãnibujiorãma,” ïcũñupĩ. Tiere mu masĩ. Bairo jĩcã wãme ïcõñarĩ jãã quetibujura mai:

²⁵ ãñuparã jĩcãni, jĩcã wãmo peti ruãga pẽnirõ cãnacãũ jĩcãũ pũnaa. Bairo cajũgocu ruame wãmojiya jũgoyuru. Cabero pũnaa mácũã riacoásupu. Bairo cã ãnacũ bai ruame cã buiacore wãmojiyayuru tunu. Cabero pũnaa mácũã riacoásupu cã cã.

²⁶ Bairo torea bairo cã bai cabero macããcũ cãã cõ wãmojiyamii, riacoásupu. Bairo jetoa aperã cã bairã cãã na buiacore nũmocatimii, pũnaa mána jeto riapeticoásuparã.

²⁷ Cabero na ãnana nũmo caãnimirĩcõ cãã riacoásupu.

²⁸ Bairo ati yeparu nipetirã nũmo caãnacõ ãnirĩ yua, cariaricarã tunu na cacatiropu na caãno, ¿ni majũ jĩcã wãmo peti ruãga pẽnirõ cãnacãũ mena macããcũ nũmo cõ ãnicuti? —qũĩ jẽniñawã saduceo majã Jesure.

²⁹ Bairo na caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo na ï quetibujuwĩ Jesús:

—Mujãã, saduceo majã, Dios yaye cã caquetibujucũrĩqũẽ, bairi cã catutuarje cããrẽ mujãã tũgoña mawijiacoaya, bairo ïrã.

³⁰ Ape umurecóore caãmua, carõmia cãã catiri caetaparã ruame nũmo manigarãma. Ángelea majã, umurecóo macããna na caãnorẽ bairo nigarãma.

³¹ Areyera tunu mujããrẽ yu quetibujugu: ¿Cariacoatana nimirãcãã tunu na cacatirore Dios cã caquetibujucũrĩcã tutipũ mujãã ïñaetinuçũñati atiwẽrẽ? Mujãã masĩrã:

³² Yua, yu ãniña Abraham, cã macũ Isaac, bairi cã macũ Jacob quetiupau caãnacũ, ïñupĩ. Bairo cã caĩrõi, marĩ masĩña: Dios ruame cayasirã ãnana ùna quetiupau mee niñami. ¡Cacatirã majũ quetiupau roque niñami! —na ï quetibujuwĩ Jesús saduceo majãrẽ.

³³ Bairo camasã ruame cã caĩquetibujuro tũgo, tũgocõã maniãma caroaro Jesús cã caĩquetibujurijere yua.

El mandamiento más importante
(Mr 12.28-34)

³⁴ Bairo Jesús caroaro cã caĩquetibujuro jũgori, ruãgani cã jẽniñanemo masĩema saduceo majã ruame yua. Bairo tiere tũgorã, fariseo majã ruame na majũ ãmeo busupẽnigarã neñañuparã.

35 Bairo busupēni yaparo yua, jīcāu na mena macācācū, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueire Jesutu cū joyupa. Bairi cū pūame Jesús roro cū busuáto írā na cajoatacu, atore bairo qūī jēniñawī:

36 —Cabuei, Moisés ānacū cū caroticūrīqūē mena macāājē, ¿dise pūame caānimajūrījē cū caroticūrīqūē to āniñati? —qūī jēniñawī.

37 Bairo cū caījēniñarō tūgo, atore bairo qūīwī Jesús caūmurē:

—Mujāā, Israel macāāna, mujāā caātianie nipetirije mena cū maiña. Tunu bairoa mujāā yeripu, mujāā catūgoñarījē nipetirije mena cū maiña. Tunu bairoa mujāā catutuarije nipetirije mena cū maiña.

38 Atie Moisés cū caroticūrīqūē tocānacā wāme netōrō caānimajūrījē niña.

39 Atie rocajāñurī cū caroticūrīqūē torea bairo jāñurī niña tie cūā. Bairo iña: ‘Mujāātu macāāna cūārē mujāā rupauere mujāā camairōrēā bairo na maiña.’

40 Tie pūga wāme cū caroticūrīqūē caānimajūrījē niña. Moisés ānacū ape wāme cū caroticūrīqūē bairi profeta majā na caroticūrīqūē tocānacā wāme netōrō caānimajūrījē niña. Tie camanicōāta, ape wāme carotirije manibujoro —qūī quetibujawī Jesús cajūgobueire.

¿De quién desciende el Mesías?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

41-42 Bairo fariseo majā aperā na caneñarō, atore bairo na iwī Jesús cūtu caānarē:

—¿Dope bairo mujāā ī tūgoñañati Mesías, “Dios cū cajou,” na caīrē? ¿Noa macā cū ānicūtī? —na ī jēniñawī.

Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo qūīwā:

—David ānacū pārāmi niñami.

43 Bairo na caīrō tūgo, atore bairo na ī jēniñanemowī tunu:

—Bairo cū caānimiatacūārē, ¿nopēī David ānacū pūame Espiritu Santo cūrē cū camasōrījē jūgorī, “Yū Quetiupau,” cū qūīñañuparī Mesīare? Ato bairo iñupī David:

44 ‘Dios pūame yū Quetiupauere atore bairo qūīwī:

“Ato ruiya carīape pūgōā pūame mai.

Mū pesua caānanarē na yū canetōnacārō bero, mū pūame na mū rotimasīgn,”’ ī woatuyupi David ānacū, Dios cū caīrīqūērē.

45 Bairo Mesīare, “Yū Quetiupau,” cū caīmiatacūārē, ¿dope bairo cū pārāmi majū cū ānibujocuti? —na ī jēniñawī Jesús cūtu caānarē.

46 Bairo cū caījēniñarō tūgo, ni jīcāu ūcū cū yūmasīemi jīcā wāmeacā ūno. Bairi yua pūganī cū jēniñanemo masīēma.

23

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

1 Cabero camasā cūtu caānarē, bairi jāā, cū cabuerā cūārē atore bairo jāā iwī:

2 “Moisés ānacū cū caroticūrīqūē cajūgobueri majā, bairi fariseo majā cūā, ‘Bairo īgaro iña Moisés ānacū marīrē cū caroticūrīqūē,’ mujāārē ī quetibujānucūñāma.

3 Bairi mujāārē na caīquetibujarījere bairo āsa. Na tūgousaya. Bairo na tūgousamirācūā, bairārūna na caātianierē bairo ápericōāña. Caītopairā ānirī carīape rotimirācūā, na majū pūame na caātirotirore bairo áperiyama.

4 Caāmū jīcāu, cū paabojari majōcure cū jupūsaetiyami. Jīcā wāme ūnoacā cūārē cū juáperiyami. Tore bairo Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri

majã, bairi fariseo majã cãã átiyama camasãrẽ. ‘Jĩcã wãmeacã rusaeto ása,’ camasãrẽ caĩrã nimirãcũã, na pũame tore bairo áperimajũcõãñama.

5 Tunu bairoa caroa wãme nipetirije na caátie camasã na caĩñajoropu átinucũñama, nipetiro camasã nũcũbugoro na mena na catũgoñaparore bairo írã. Tunu bairoa Dios yaye busarique, na cawoaturi pũrĩãcãrẽ jiyanicũñama na riapé buipũ, na wãmorĩpũ cããrẽ. Tunu bairoa jutii cayowerijere jãñajesoyama.

6 Tunu bõse rũmũ caãno narẽ na capiata, caroapauripure ruiri ñgaganucũñama. Tunu bairoa ñubuerica wiipũ na caápata, quetiupau cũ caruirije ñniepũ jeto ruiganucũñama.

7 Tunu bairoa maapu na caãñesẽãta, nipetiro camasã nũcũbugoriquie mena na cajẽnirõ bonucũñama. ‘jããrẽ Cabuerã!’ camasã narẽ na caĩjẽnirõ bonucũñama.

8 “Bairo na cabomiatacããrẽ, bairo na caborore bairo mujãã caĩñacõrõ yu boetiya. Mujãã cabuei jĩcãũã niñami. Tunu mujãã pũame jĩcãũ pũnaa jĩcãrõrẽ bairo cabairã mujãã ãniña. Bairi, ‘jããrẽ Cabuerã!’ camasã mujããrẽ na caĩroaro boeticõãña.

9 Tunu bairoa ni jĩcãũ ùcũ ati yepa macããcũrẽ, ‘Marĩ pacũ ùcũ niñami,’ quĩroaeticõãña. Jĩcãũã niñami marĩ Pacũ, ñmũrecõo macããcũ majũ.

10 Tunu bairoa, ‘jMarĩ Quetiuparã!’ aperã mujããrẽ na caĩroarore boeticõãña. Yũ, Cristo jeto camasã quetiupau yu ãniña.

11 Bairi ni jĩcãũ ùcũ caãnimajũãrẽ bairo caãniganũ, cabopacarãrẽ caroaro na cũ cajuãto ñuñã.

12 Ni jĩcãũ ùcũ cũ majũã, ‘Caãnimajũũ yu ãniña,’ caĩ pũamerẽ, cabũgoro macããcũrẽ bairo cũ ãnio joroque cũ átigumi Dios. Apei, ‘Caãnimajũũ mee yu ãniña,’ caĩ pũame roquere, cabero cabũgoro macããcũrẽ bairo mee cũ ãnio joroque cũ átigumi Dios.

13 “jMujãã, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩquẽrẽ cajũgobueri majã, bairi mujãã fariseo majã cãã, caĩtopairã, roro majũ mujãã netõgarã, ricaati mujãã caátĩãnie jũgori! Dios cũ carotimasĩrĩpaure mujãã jããmaslẽtĩgarã. Tunu camasãrẽ ricaati buerã, Dios cũ carotimasĩrĩpaure cajããgarã pũamerẽ caẽñotarãrẽ bairo na mujãã átinucũña.

14 “jMujãã, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩquẽrẽ cajũgobueri majã, bairi mujãã fariseo majã cãã, caĩtopairã, roro majũ mujãã netõgarã, ricaati mujãã caátĩãnie jũgori! Cawapearã rõmirĩ ya wiirire mujãã ãmanucũña. Tunu yoaro Diore cũ mujãã jẽniñubuetonucũña. Bairi aperã netõjãñurõ roro mujãã netõgarã.

15 “jMujãã, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩquẽrẽ cajũgobueri majã, bairi mujãã fariseo majã cãã, caĩtopairã, roro majũ mujãã netõgarã, ricaati mujãã caátĩãnie jũgori! Cayoaronũ, ria capairiyare pẽña átĩ, o ape yeparure ánetõ átĩ, mujãã quetibũju ñesẽãnucũña, mujãã yaye quetire, camasã na catũgõsaparore bairo írã. Bairo jĩcãũ catũgõsaure cũ bõcarã, ricaati cũ mujãã caquetibũjuriye tũgori tũgoñamawijiao joroque cũ mujãã átiya. Mujãã netõjãñurõ carõure bairo caãcu cũ ãnio joroque cũ mujãã átiya. Bairo mujãã caátie jũgori caũpetieti peeropũ roro majũ baigumi.

16 “jMujãã, roro majũ mujãã netõgarã! Jĩcãũ cacaapee mácũ cũ yarãrẽ, ‘Mujãã yu jũgogu,’ caĩ ùcũrẽ bairo mujãã baiya. Ricaati camasãrẽ na mujãã bueya. Atore bairo na mujãã i quetibũjuya: ‘Ni jĩcãũ ùcũ, “Caãnorẽ bairo ñiña,” Igu, “jDios ya wii mena ñiña!” cũ caĩata, cabero cũ caĩrõrẽã bairo cũ caãpericõãta, ñubujioro. Bairo ñmicãã, “jDios ya wii macããjẽ oro majũ mena

ñiña!” cū cañata, cabero cū cañrōrēã bairo cū caápericōãta roque, ñuētñiña, cariape mee mujãã ì quetibujuyã camasãrē.

17 ¡Bairo cañquetibujurã ãnirì cacaapee mánarē bairo mujãã baiya! Catãgomasiēnarē bairo mujãã tuaya. Dios ya wii macããjē oro pñame, ti wii netōjãñurō cañnimajūrjē mee niña. Ti wii pñame, ti wii macããjē oro to ñuo joroque átiya.

18 Tunu atore bairo camasãrē na mujãã quetibujunemoña: ‘Ni jicãũ ùcũ, “Cañnorē bairo ñiña,” Ìgu, “¡Altar mena ñiña!” cū cañata, cabero cū cañrōrēã bairo cū caápericōãta, ñubujioro. Bairo ìmicũã, “¡Waibucũ riire na cajoemugōjorije mena ñiña!” cū cañata, cabero cū cañrōrēã bairo cū caápericōãta roque, ñuētñiña,’ mujãã ìto quetibujuyã camasãrē.

19 ¡Cacaapee mánarē bairo mujãã baiya! Waibucũ riire na cajoemugōjorije pñame altar netōjãñurō cañnimajūrjē mee niña. Ti altar pñame waibucũ riire ñuo joroque átiya.

20 Bairi ni jicãũ ùcũ, ‘Cañnorē bairo ñiña,’ Ìgu, ‘¡Altar mena ñiña!’ cū cañata, ‘¡Altar, bairi nipetirije altar bui macããjē mena ñiña!’ cañrē bairo ññami.

21 Tunu bairoa ni jicãũ ùcũ, ‘¡Templo mena ñiña!’ cū cañata, ‘¡Templo wiire, bairi ti wii macããcũ Dios mena cãã ñiña!’ cañrē bairo ññami.

22 Tunu bairoa ni jicãũ ùcũ, ‘¡Um̃recóo mena ñiña!’ cū cañata, ‘¡Dios ya trono, bairi to ruiricaró macããcũ mena cãã ñiña!’ cañrē bairo ññami.

23 “¡Mujãã, Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũērē cajũgobueri majã, bairi mujãã fariseo majã cũã, cañtopairã, roro majũ mujãã netōgarã, ricaati mujãã caãtiãnie jũgori! Mujãã cũã pũga wãmo cãrō moneda tiiriacarē mujãã cacũgoata, jicã tiaca mujãã jonucũã Diore. O ugarique asurique jicã wãme ùno pũga wãmo cãrō mijãã cacũgoata, jicãrōãcã mujãã jonucũã Diore. Bairo cariape tie ùnierē átimasĩmirãcũã, ape wãme paijãñurō Dios cū carotirique pñamerē mujãã tũgoñaetimajũcōãña. Caroaro ãmeo átaje cũãrē marĩ rotiyami Dios. Camasãrē bopacooro na marĩ caññarjē, bairi caroaro ãmeo mairĩqũē cũãrē marĩ rotiyami. Tie pñamerē mujãã tũgoñaetñiña.

24 ¡Mujãã, jicãũ cacaapee ññacũ cū yarãrē, ‘Mujãã yũ jũgogu,’ cañ ùcũrē bairo mujãã baiya! Tunu, ‘Becoaca cū manicóãto,’ ñrã, oco mujãã caetipeere mujãã weyórotinucũña. Bairo weyórotimirãcũã, waibucũ capai, camellore rupana caũgayujorãrē bairo mujãã baiya. Cabũgoro macããjē pñamerē cañnimajūrjē bairo mujãã átiya. Tunu bairoa cañnimajūrjē pñamerē cabũgoro macããjē bairo mujãã ññacōãña.

25 “¡Mujãã, Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũērē cajũgobueri majã, bairi mujãã fariseo majã cũã, cañtopairã, roro majũ mujãã netōgarã, ricaati mujãã caãtiãnie jũgori! Jotũ bapaarije dope bairo ugueri mano mujãã coserotinucũña. Bairo rotimirãcũã, mujãã yeripũ roro mujãã catũgoñarjē pñamerē mujãã coserotietiya Diore. Bairi mujãã cayajapairije nicōãña mujãã yeripũ. Tunu bairoa mujãã caborije jetore mujãã tũgoñanucũña.

26 ¡Mũã, fariseo, cacaapee ññacũ ùcũ tũgopeoya mũ yũ cañrĩjērē! Jicãũ, cū jotũ bara pũpeapũre cacosejũgoricũre bairo, mũ cũã cajũgoye mũ yeripũre cacosejũgopũ mũ ãniña. Bairo mũ caãto, caroú majũ mũ ãnicōãgu yua.

27 “¡Mujãã, Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũērē cajũgobueri majã, bairi mujãã fariseo majã cũã, cañtopairã, roro majũ mujãã netōgarã, ricaati mujãã caãtiãnie jũgori! Camasã ãnana na cacũrocarica ùta ore buire bairo mujãã baiya. Ti opeaca buipũ cabotirije mena caroaro warerique bauya. Bairo baimirōcũã, capũpea pñame caboaricarã òwã ãnajē, bairi capũnirjē cũã nicōãña.

28 Torea bairo mujãã baiya. Camasã mujããrê na caĩñarõ, caroarã majũ mujãã bauya. Bairo baumirãcũã, mujãã yeri pupearu mujãã rojãñũã. Caĩtorije tũgoñarĩqũê, bairi apeye roro tũgoñarĩqũê cãã mujãã yeri pupearu jiracõãña.

29 “¡Mujãã, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũêrê cajũgobueri majã, bairi mujãã fariseo majã cãã, caĩtopairã, roro majũ mujãã netõgarã, ricaati mujãã caãtiãnie jũgori! Profeta majã, bairi aperã tirãmuru macããna caroarã cãã, na rupaeri ãnajê masã ope buire mujãã qũenonucũña caroa ãtã wiiriacãrê. Bairo áti yaparo, ti wiiriacãrê mujãã ãnacotenucũña, camasã, profeta ãnanarê na ãroáto, ãrã.

30 Cabero atore bairo mujãã ãña: ‘Marĩ ruame marĩ ñicũjãã na caãni yutea macããna marĩ caãmata, narê bairo profeta majãrê roro na marĩ áperibujoricarã,’ mujãã ãña.

31 Bairo mujãã caĩrjê jũgori, ‘Profeta majãrê capajãrererã pũnaa majũ marĩ ãniña,’ ãrãrê bairo mujãã ãña.

32 Torena, ¡mujãã ñicũjãã roro na caãtijũgoriquere átipeyocõãña!

33 “¡ãña ãna, moena majũ mujãã ãniña! Dios camasãrê cũ caĩñabeseri rũmu mujããrê peeroru popiye mujãã baio joroque cã caáto, ¿dope bairo mujãã rutimasãrãti? Mujãã rutimasãtãgarã.

34 Torecu, mujããtu yu jonemogu tunu yu yarã profeta majãrê, camasãrĩ majã cããrê, bairi cajũgobueri majã cããrê. Bairo na yu cajomiatacããrê, cañuena ãnirĩ na mujãã boetigarã. Jãcããrã na mena macããnarê na mujãã pajããregarã. Aperãrê yucãpãiru na mujãã papuaturotigarã. Tunu aperã yu yarãrê sinagoga ñubuerica wiiru na mujãã baperotigarã. Tunu aperãrê roro popiye na baio joroque na mujãã átigarã noo na caãnoru. Bairi ape macãru na caãpãta, toru cããrê na ãsaãti, bairo jeto na mujãã átigarã roro majũ.

35 Bairo mujãã caáto jũgori, popiye mujãã baio joroque mujãã átigumi Dios. Tocãnacãu caroarã, caãniñarĩcããrê na carĩ reyarique wapa popiye mujãã baio joroque mujãã átigumi. Na carĩ rejũgoricu carouã Abel cawãmecucãru ni jũgo anã, Zacarías, Berequías macã, altar, santuario watoa mujãã capããrã beroru.

36 Cariape mujããrê ñiña: Na ãnana wapa roro popiye mujãã baio joroque mujãã átigumi Dios, mujãã ãme caãnarê,” na ãwĩ Jesũs fariseo majãrê.

Jesús llora por Jerusalén (Lc 13.34-35)

37 Cabero atore bairo ãnemowĩ Jesũs tunu: “¡Jerusalén, Jerusalén macã macããna mujããrê ñiña: Dios yarã profeta majãrê mujãã pajããrenucũwũ! Dios mujããrê cũ caquetibujerotijomirĩcããrã cããrê ãtã mena wẽerĩ na mujãã pajããrenucũwũ. Bairo roro majũ na mujãã caãtimiatãcããrê, ¡nairõ mujããrê yu juãtinemogamiwũ! Áboco cõ pũnaarê na asipogo, narê cõ caneflorõrê bairo mujãã yu juãtinemogamiwũ. Bairo yu caãtimiatãcããrê, jãcã nũgõã yu mujãã boeru.

38 Bairo mujãã caboetoi, tocãrõã yua, mujãã caãnipau yasicoagaro. Tore camasã aweyorocacõãgarãma.

39 Caãnorê bairo mujããrê ñiña: ‘¡Useanirĩ atĩyami Dios cũ cajou majũ!’ mujãã caĩparo jũgoye, yu mujãã ãñaetigarã mai,” ãwĩ Jesũs, ti macãrê ãnarĩ.

24

*Jesús anuncia que el templo será destruido**(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Cabero templo, Dios ya wii cañniatacá ti wiire witicoámí Jesús. Bairo cū caátó, jáā, cū cabuerā p̄ame c̄t̄u etari, atore bairo cūrē jáā ĩwū: “¡Jā, ĩñañijate! Caroa wii majū niña templo wii.”

² Bairo jáā caĩrō tūgo, Jesús p̄ame bairo jáā ĩwī:

—Ati wii paca ũt̄ap̄aĩrī ũnie nipetirijere mujāā ĩñaña. Tie cabaipere cariape mujāārē ñiña: Jicā r̄m̄u, ati wiire roro na caāti r̄m̄u caetaro, jicā ũt̄āā ũno bui tutic̄ati pesaricaro manop̄u át̄iyasio roccōāgarāma ati wiire —jáā ĩwī.

*Señales antes del fin**(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)*

³ Cabero Olivo burop̄u jáā acoápa. Bairo top̄u etarā, Jesús cū caruiro ĩñarī, jáā, cū cabuerā p̄ame Jesut̄u atí, atore bairo cū jáā ĩ j̄eniñawū:

—Jāārē m̄u caquetibujuro jáā boya: ¿Nocārōp̄u to bairoati atie m̄u caĩr̄j̄ē? ¿Dope bairo merē, “Ati yepa nemo yu tunuetagu,” bairi tunu, “Ati ũm̄recóo peticoagaro,” m̄u caĩtate to bairoati? —cū jáā ĩ j̄eniñawū.

⁴ Bairo jáā caĩj̄eniñarō tūgo, atore bairo jáā ĩwī Jesús:

—Caroaro majū mujāā tūgoñamas̄garā, j̄āāp̄u, jáā ĩtoecore, ĩrā.

⁵ Capāārā atigarāma ĩtoñesēārī majā. Alore bairo ĩgarāma: “Yua, Mesías yu āniña, Dios cū cajou,” ĩgarāma. Bairo na ĩrī, camasā capāārārē na ĩtoagarāma.

⁶ Tunu bairoa mujāā queti tūgogarā: “Camasā aperop̄u cūārē āmeo paj̄ārā át̄iuparā.” Bairo na caátie quetire tūgori, tūgoac̄ueticōāña. Ati ũm̄recóo capetiparo jūgoye bairoa cabaijūgoyec̄at̄ipee niña bairop̄u. Bairi tūgoac̄ueticōāña.

⁷ Ti yutea caño jicā yepa macāña, ape yepa macāña mena āmeo paj̄āgarāma. Tunu bairoa jicā macā macāña ape macā macāña mena āmeo paj̄āgarāma. Tunu apeye auariarique atigarō. Tunu tutuaro mena ati yepa cūā yuguigaro nipetirop̄u.

⁸ Jicāō carōmio bairirup̄u caācō cō macū cū cabuiari r̄m̄u cap̄unirō tūgoñarī cō cawisiojūgoriquere bairo niña atie ũm̄recóo cabaip̄ee mujāārē yu caquetibujurije.

⁹ “Mai, atie cabaiparo jūgoye mujāārē roro át̄ijūgogarāma. Mujāārē ñerī, aperārē mujāā jogarāma popiye mujāā baio joroque na caátiparore bairo ĩrā. Bairo át̄icōā, roro majū mujāārē át̄igarāma. Bairi yua, ati ũm̄recóo macāña nipetirā mujāārē ĩñategarāma, yu yarā mujāā cañoi.

¹⁰ Bairi ti yutea caño capāārā camasā yu yaye bus̄uriquere piticōāgarāma. Jicāārā āmeo bus̄ujābuitiregarāma na majū. Bairo bairā, āmeo tejāñugarāma na majū.

¹¹ Tunu bairoa, ‘Jāā, profeta majā, jáā āniña,’ caĩtori majā capāārā etagarāma. Bairo camasārē na ĩ quetibujurī, na ĩtoagarāma. Ricaati tūgojūgogarāma camasā p̄ame.

¹² Camasā rorije na caátie butiuro majū nigaro. Bairi camasā capāārā na caāmeomair̄j̄erē j̄anacōāgarāma.

¹³ Bairo na caátimiatacūārē, noa ũna yu yaye bus̄uriquere jicā wāmeacā ũnorē na cajānaeticōāta, yasietigarāma.

¹⁴ Atie caroa queti cūā ati ũm̄recóo capetiparo jūgoye nipetirop̄u cajepeticōa jūgoyec̄at̄ipee niña bairop̄u.

¹⁵ “Bairi mujāā p̄ame profeta Daniel ānacū cū caĩquetibujū jūgoyetic̄ur̄icārōrē bairo cabaletarijere ĩñarā, atore bairo mujāā ĩ

tūgoñamasīgarā: ‘Merē ati macā yasigaro baiya.’ Dios ya wiire nocārō caroapaure moecū carōu majū toru cū cañnierē īñarā, tore bairo majāā ī tūgoñamasīgarā yua. (Mujāā, ati tuti yu ya tutire caññabuerā pñame tūgopeoya yu yaye, yu caquetibujurijere.)

¹⁶ Bairo cabairo, Judea yepa macāana ātā yucapu na ruti ápáro.

¹⁷ Tunu bairoa jīcāū ūcū cū wīi, cabuimacā aruaru cū caāmata, ruiatíri, cū apeyere, ape aruaru cañnierē cū jei ápéricōāto. Cariape cū ácoa ápáro.

¹⁸ Tunu bairoa cū, wesepu caācū cū jutii ūnierē bomicūā, cū jetunuu apéricōāto cū ya wiipu.

¹⁹ ¡Ti rāmu caāno carōmia bairirupau caāna popiye netōrō baigarāma! ¡Tunu bairoa, caipūrāācārē, capūnaacuna cūā popiye netōrō baigarāma ti rāmūrē!

²⁰ Bairi Diore cū jēniña, mujāā carutiripau camasirioeti rāmu to cañniparore bairo īrā. Cawāma pue yūtea caāno, o marī judío majā, marī cayerijārī rāmu ūnorē to cabaietiparore bairo īrā, Diore cū jēniña.

²¹ Ti rāmūrē roro ati yeparure bairique nigaro. Dios ati yepare cū caátijūgori rāmu bero tocānacā rāmūrē netōrō popiye bairica yūtea nigaro ti rāmu caetaro.

²² Bairi Dios pñame ti rāmu roro cabairijere cū cajānarotieticōāta, camasā nipetiro riapeticoabujiorāma. Bairua, mujāā, cū cabeserārē mairī, peti yūtea ūnoa popiye mujāā cabaipa rāmūrē āti ēñotabojagumi.

²³ ‘Bairi ni jīcāū ūcū, ‘Mesías, Dios cū cajou pñame ati macāpu etaupu,’ o ‘¡I macāpu etaupu,’ cū caīata, cariape cū mujāā tūgoetigarā.

²⁴ Caītopairā capāārā atīgarāma. ‘Yua, Mesías yu āniña,’ o ‘Yua, profeta yu āniña,’ caīrā atīgarāma. Capee átijēñogarāma, camasā ricaati na catūgousaparore bairo īrā. Mujāā ūna, Dios cū cabesericarā cūārē ītomigarāma.

²⁵ Merē mujāā, yu cabuerā, tiere mujāārē yu quetibuju jūgoyetiya.

²⁶ Bairi mujāārē ñiña: Noa ūna, ‘Mesías, desierto cayucamanopu buiaetaupu,’ na caīata, cariape na tūgoeticōāña. Camasā manopu yu macārā apéricōāña. Tunu bairoa aperā, ‘Mesías, ato marī caññaeopu ācūmi,’ na caīata, cariape na tūgoeticōāña. Bairo mee yu tunuetagu ati yepare.

²⁷ Buro pñame yabei, muipu cū cawāmuatōpu yabejūgo acū, jō muipu cū caruiporu yabetuetayami. Torea bairo yu, Camasā Jūgocu nemo ati yeparure yu catunuati rāmūrē yu baigu. Yoaro mee yu bauetagu tunu.

²⁸ Tunu bairoa noo rupaari ānajē cacūñarō yucaā cūā torua neñaeagarāma,’ jāā ī quetibujuwī Jesús.

El regreso del Hijo del hombre (Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ ¡Quetibuju yaparou, atore bairo jāā īnemowī tunu: ‘Camasā roro majū na cabairi yūtea capetiro bero, muipu umrecóo macācū naiñācoagumi. Ñami macācū cūā bauetigumi. Ñocōā, umrecóore cañniamiatana cūā ñacoagarāma. Bairo bairā, umrecóo macāana nipetirā yugui ñacoagarāma.

³⁰ Bairo cabairo bero, apeye ūnie átijēñorīquē umrecóo macāājē Dios cū caāti īñorjē buiaetagarou. Bairi ati yepa tocānacā poa macāana tiere īñarā, ‘Merē etamajūcoagumi Camasā Jūgocu,’ ī masīgarāma. Bairo na pñame yu uwirā otīgarāma. Tocārōā yu, Camasā Jūgocu, buseriupu watoapu nocārō yu catuuarije mena, bairi yu caasiyabatorije mena yu caatōre īñajogarāma.

³¹ Bairo trompeta, pútíricaro cabusucajoro yua, yu ūmua, ángele majārē nipetiporu na yu árotigu. Bairi ati umrecóo macāana nipetiporu cañnarē na neñogarāma yu cabesericarā pñamerē.

32 “Mai, higuera yucure mujää masiña. Ti yucu cawãma pũũ cawasoaro iñarã, ‘Merë cãma cõnarõ baiya,’ mujää i masiña.

33 Toreã bairo mujäärë yu caquetibujurijere bairo cabaietaro iñarã, ‘Merë Jesús ati yepayu nemo cã catunuetaparo cõnarõ baiya,’ mujää i masigarã.

34 Cariape mujäärë ñiña: Mujäärë yu caquetibujurije baiPETICOAGARO ti yuteã macããna na cariaparo jũgoye.

35 Tunu bairoã ati umurecõo, ati yepã cãã yasipeticoagaro. Yu yaye quetibujurique roque petietigarõ. Yu caĩrõrëã bairo baimajũcõãgarõ.

36 “Bairopuã ti rãmũ, ti hora majũ mujää yu caquetibujurije caetaparore ni jĩcãũ ùcũ masiẽtiñami. Umurecõo macããna ángelea majã cãã masiẽtiñama. Yu, cã macũ cãã yu masiẽtiñã. Marĩ Paçu Dios jeto masiñami ti rãmũ caetaparore.

37 “Noé ãnacũ cã caãniyuteare cabaiyaricarorea bairo baigaro nemo Camasã Jũgocu ati yepayure yu catunuati rãmurë.

38 Atore bairo baiyuparã camasã mai Noé ãnacũ cã caãni yuteapure, ati yepã caruaparo jũgoye: Camasã caroaro ãñuparã. Eti, uga, bairi tunu wãmo jiya átiãñuparã, ñe ùno jĩcã wãmeacã cabaiãnipeere tũgoñarĩ mee. Noé, cãmua capairicare cã caájããrĩ rãmũru bajãnañuparã.

39 Bairo useanirõ cabaiãnimitana ruame na cayasipeere masiẽsuparã. Ati yepã oco menã narë to cajũgoneruaparo jũgoye masiẽsuparã. Toreã bairo yu, Camasã Jũgocu, nemo yu catunuetaro dope caĩmasiã mani rãmũ yu etagu.

40 Ti rãmũ caãno ruãgarã caĩmũna weseru nigarãma. Bairo ruãgarã nimirãcãũ, jĩcãũ cã menã macããcũ jeto neãecogomĩ. Apei cã bapã ruame neãecoetigomĩ.

41 Tunu bairoã ruãgarã rõmia rupa bari trigo wãĩanigarãma. Bairo ruãgarã rõmia nimirãcãũ, jĩcãõã, cõ menã macããcõ jeto neãecogomo. Apeo ruame neãecoetigomo. Mujää ruame ti rãmũ yu caetaparore dope bairo mujää i masiẽtiãgarã.

42 “Bairi yu, mujää Quetiupã, yu caetaparore mujää masiẽtiãgarã. Bairi masacatiya yu yarã. Cacãnirãrë bairo baieticõãña. Caroaro ãnicoteya.

43 Tunu ati wãme mujäärë iõõnarĩ yu caquetibujurijere tũgopeoya: Apei wii upã, cã ya wii macããjẽrë cayajanaacũre ñami caãno ti hora majũ cã caetarore cã camasãta, cãnietibujioũmi. Cã caetarore iñaricanũgõbujioũmi, jããremi, i.

44 Toreã bairo yu, Camasã Jũgocu, tunu yu caetari rãmurë jĩcãũ cayajari majõcure bairo yu etagu ati yepayure. ‘Ti rãmũ majũ etagũmi,’ caĩã mani rãmũ yu etagu. Bairi caroaro ãña. Nemo yu catunuetaparo jũgoye caroaro mujää ãnicotegarã,” jãã i quetibujuwĩ Jesús.

El criado fiel y el criado infiel (Lc 12.41-48)

45-46 I quetibujũ yaparo, ape wãme iõõnarĩ atore bairo jãã ñnemowĩ tunu: “Jĩcãũ quetiupã cã caãpãro jũgoye, ‘Yu ãmũã aperãrë na mũ qũẽnowã. Ugariquere na mũ batowã,’ quĩ cũñupã cã ãmũ, cã rocajãñurĩ macããcũrë. Bairi cabero tunuetaũ, cã ãmũ cã caĩrotiricarorea bairo cã caãpãta, caroare cã jogũmi. Bairi useanirĩ nigũmi cã ãmũ.

47 Cariape mujäärë ñiña: Quetiupã ruame atore bairo iãũmi cã ãmurë: ‘Nipetirije yu cacũgorijere carotibojãũ mũ ãnigu.’

48 Bairo átao ùnorëã, cã cacũátacu ruame carõũ cã caãmata, ‘Yu quetiupã tãmũrĩ tunu etaecũmi,’ iĩã aperã cã bapãrãrë roro na átibujioũmi.

49 Aperã cãrë bairo paabojari majãrë roro na átibujioũmi. Tunu bairoã aperã caetiparã menã uga, eticũmu baiujioũmi.

⁵⁰ Bairo cabero cū quetiupau cañesēāatácu p̄ame, 'Ti r̄amu etagumi,' cū caĩmasiētī r̄amurē etabujioami. Bairo etau yua, cū caroticúatácu roro cū caátiere ĩñabujioami.

⁵¹ Bairo ĩña yua, popiye cū baio joroque cū átibujioami. Cū piticōābujioami, aperā caĩtorā mena cū āmarō, ĩ. Topu b̄tioro otigarāma camasā. Na opire bacar̄apotugarāma, b̄tioro yapapuarā yua," jāā ĩ quetibuj̄wī Jesús.

25

La parábola de las diez muchachas

¹ ĩ quetibuj̄u yaparo, ape wāme ĩcōñarī atore bairo jāā ĩnemowī tunu: "Dios cū carotimasir̄ipau p̄ame cawāmarā rōmirī p̄uga wāmo cānacāō cawāmojiyaenarē bairo niña. Bairo na yau cū cawāmojiyari r̄umu caāno cū bose r̄amurē ĩñagarā, cū pacu ya wiip̄u ásúparā, topu cū, cū n̄umo caānipao mena na caetaro coterā. Bairo ĩñami caānoi, na cajĩñabusuri rupaare tocānacāōp̄ua jeásúparā.

² Bairo na mena macāāna ĩcā wāmo cānacā rōmirī catūgoñajūgoyecup̄erā āñuparā. Aperā na mena macāāna catūgoñajūgoyecuna āñuparā.

³ Catūgoñajūgoyecup̄erā p̄ame na cajĩñawonemopee use ape botella mena jeápeyuparā.

⁴ Na bapa p̄ame camasirā ānirī, ape botella usere jeánemoñuparā.

⁵ Bairo cū n̄umo caānipoare caneiátácu p̄ame t̄amurī etaesup̄u. Bairo cawāmarā rōmirī narē w̄goa caetaro, cānicoasuparā tie jāā ĩrī mee.

⁶ Bairo ĩñami recomacā cacōñarō majū ĩcāw̄ awajarique mena, 'ĩjā, ĩñañijate! ĩAtiyami cawāmau, cū n̄umo caānipao mena! ĩcū marī jēnirápárol' ĩñupū.

⁷ Bairo cū caĩrō tūgo, cawāmarā rōmirī nipetirā wācārī, na cajĩñaworica rupaare qūēnojūgoyuparā tunu.

⁸ Bairo na caqūēnorō, catūgoñajūgoyecup̄erā p̄ame atore bairo na ĩ jēniñuparā na baparā rōmirirē: 'ĩjā ĩñaworica rupaa use petiro baiya! ĩñā wotutuaetiya. Bairo mujāā yaye use petoaca jāā joya,' na ĩñuparā.

⁹ Bairo na caĩrō tūgo, 'Mujāārē jāā jomasietīña. Mujāārē jāā cajoata, jāā yaye etaetibujioro,' na ĩñuparā. 'Bairo wapatirájá usere mujāārē carusarijere,' na ĩñuparā catūgoñajūgoyecuna, na baparā rōmirirē.

¹⁰ Bairo na caĩrō tūgo, 'Jau' ĩ, acoásúparā usere wapatiráná yua. Bairo na caátó bero, cawāmojiyapau p̄ame etayup̄u. Etari yua, catūgoñajūgoyecuna pajĩñurō causejeatana rōmirī p̄ame cū, cū n̄umo mena cū pacu ya wiip̄u jāācoasuparā, ugarique j̄u ugaráná bose r̄umu na caqūēnoatajere. Bairo na cajāārō bero, ti wii jope p̄amerē biacōāñuparā yua.

¹¹ Cabero usere cawapatiratana rōmirī jopetu etarā, atore bairo ĩ piyuparā: 'ĩjā Quetiupau, jāā jope pāñña!' qūĩmiñuparā.

¹² Bairo na caĩmiatacūārē, cawāmojiyaatacu p̄ame ti jopere pāñnemoesup̄u. 'Cariapea mujāārē ĩñña: Mujāārē yu masietīña,' na ĩñupū yua," ĩcōñarī jāā ĩ quetibuj̄wī Jesús.

¹³ Bairo ĩ quetibuj̄u yaparo, atore bairo jāā ĩnemowī: "Mujāā, ti r̄amu ti hora majū yu catunuetaparore mujāā masietigarā. Bairo caroaro masacatiri ānicoteya. Cacānirārē bairo baieticōāña," jāā ĩwī.

La parábola del dinero

(Lc 19.11-27)

¹⁴ Ape wāme ĩcōñarī tunu atore bairo jāā ĩ quetibuj̄unemowī Jesús: "Dios cū carotimasir̄ipau p̄ame ĩcāw̄ quetiupau cū cabairiquere bairo niña. Cū p̄ame

ape yepa cayoaropu águ jügoye, cü paabojari majärë na piijori, na nuniñupü tocänacäürëã cü yaye dinerore, tiere na caqñenobojaparore bairo i.

15 Bairo na mena macäacärë jicã wãmo cãnacã mil moneda tiiri majü cü nuniñupü. Apei ruamerë ruğa mil moneda tiiri majü cü nuniñupü. Apei ruamerë jicã mil moneda tiiri majü cü nuniñupü. Na capaarique na cawapatamasirõ cãrõ na joyupu quetiupau cü ãmua tocänacäürëã. Bairo na nuni yaparo, acoásupu na quetiupau yua.

16 Bairo cü caátõ bero, cü ãmü jicã wãmo cãnacã mil moneda tiiri majü cü cajoatacu ruame, ãmeo nuni wapataru yoaro mee apeye jicã wãmo cãnacã mil moneda tiiri majürë wapatanemoñupü.

17 Toreã bairo ruğa mil majü moneda tiiri cü cajoatacu cãã apeye ruğa mil moneda tiiri majürë wapatanemoñupü.

18 Bairo caroaro na cawapatanemomiatacãärë, jicã mil moneda tiiri majü cü cajoatacu ruame wapatanemoesupu. Cü quetiupau dinerore cü canunirõ bero, acoásupu. Á yua, yepa rupearu ore yesea, cü quetiupau dinerore topu yacücõañupü.

19 “Bairo cayoato bero, paabojari majã quetiupau ruame tunuetayupu tunu cü ya yeparu. Bairo tunuetari bero, cü paabojari majärë na piijoyupu, dinerore cü canunicüricãärë. ‘¿Nocãrõ majü na wapataupari tocänacãñupa?’ i, na piijoyupu.

20 Bairo cü paabojari majõcu jicã wãmo cãnacã mil moneda tiiri majü cü cajoricu ruame cütu etajügoyupu. Eta yua, atore bairo qññupü: ‘Yu quetiupau, mü dinerore yu mü cacüriqñë mena yu wapatanemoaru. Mü ruame jicã wãmo cãnacã mil moneda tiiri majürë yu mü cacümiatacãärë, tunu jicã wãmo cãnacã mil moneda tiirire mü yu tunuo buipeogu,’ qññupü.

21 Bairo cü cairõ, cü quetiupau ruame atore bairo qññupü: ‘Ñumajücõãña. Cañuu mü ãniña müa paabojari majõcu. Bairo caroaro tügoñaricqñë yeri pñna mena apeye petoaca cañnie ñnierë mü caññaricãñugõmasirõ jügori, pajjãñurõ cañnie ñnierë caññaricãñugõrau murë yu cñña. Bairo yu ya wiiru jããñ asá. Yu mena useaniri ãña,’ qññupü.

22 Cabero cü paabojari majõcu apei ruğa mil moneda tiiri majürë cü cajoricu cãã etari, atore bairo qññupü: ‘Yu quetiupau, mü dinerore yu mü cacüriqñë mena yu wapatanemoaru. Mü ruame ruğa mil moneda tiiri majürë yu mü cacümiatacãärë, tunu ruğa mil moneda tiirire mü yu tunuo buipeogu,’ qññupü.

23 Bairo cü cairõ, cü quetiupau ruame atore bairo qññupü: ‘Ñumajücõãña. Cañuu mü ãniña müa paabojari majõcu. Bairo caroaro tügoñaricqñë yeri pñna mena apeye petoaca cañnie ñnierë mü caññaricãñugõmasirõ jügori, pajjãñurõ cañnie ñnierë caññaricãñugõrau murë yu cñña. Bairo yu ya wiiru jããñ asá mü cãã. Yu mena useaniri ãña,’ qññupü.

24 “Bairo na caátimiatacãärë, apei cü paabojari majõcu jicã mil moneda tiiri majürë cü cajoricu ruame yua cütu etari, atore bairo qññupü: ‘Yu quetiupau, müa, tutuaro mena caroti mü ãniña. Caoteecu nimicãã, aperã na caoteriquepuere mü jenucñña. Tunu bairoa aperã yayere na mü emanucñña.

25 Bairo caácu mü cañnierë uwiri caroaro yu qññocñwü mü dinerore. Yeparu yeseari yu yacñwü tiere, yasire, i. Ámerë yua, mü yu tunuogu tie mü dñnero, yu mü canunimiricqñë.’

26 Bairo cü cairõ tügo, cü quetiupau ruame qññupü: ‘Müa, paabojari majõcu, cañuecã cateeyepai majü mü ãniña. ¿Atore bairo yere mi tügoñanucññati: ‘Caoteecu nimicãã, aperã na caoteriquepuere jenucññami. Tunu bairoa aperã yayere na emanucññami,’ yere mi tügoñanucññati?’

27 Bairo yare caĩtũgoñau nimicũã, ζnopēi yu dinerore bancopu mu cũētī? Bairo cūrī, tie dinerore mu cawasorije wapa mu wapatanemobujioricu. Tie mena yu mu tunuobujioatacu, yu ya wii yu catunuetaro, qũĩ tutiyupu quetiupau cũ ãmarẽ.

28 Bairo qũĩ yaparori, atore bairo na ĩñupũ aperã cãtu caãnarẽ: ‘Dinero, cũ cacũgorijere ãmarĩ, apei pũga wãmo cãnacã mil majũ moneda tiirire cacũgõre cũ joya.’

29 Torea bairo jeto yu átírotigu camasãrẽ. Noa ãna caroaro tũgoñarĩqũẽ yeri pũna mena yu cajorijere na caĩñausaata, pajĩãñurõ na yu jonemogu tunu. Aperã caroaro tũgoñarĩqũẽ yeri pũna mena yu cajorijere na caĩñausaeticõãta, na cacũgomirĩjẽ cããrẽ yu ãmapeyocõãgu.

30 Bairi ãni, yure capaaboymasĩecũrẽ macãpu cũ rocawiojoya canaitĩãrõpu. Topũre camasã otigarãma. Na õpire bacarũpotugarãma, bũtioro yapapuarã yua, ĩcõñarĩ jãã quetibũjuwĩ Jesũs.

El juicio de las naciones

31 ĩ yaparo, atore bairo jãã ĩnemowĩ Jesũs tunu: “Camasã Jũgocu, ati yepapu nemo yu catunuetari rũmurẽ caasyarije mena yu atĩgu. Tunu bairoa yu yarã ángelea majã mena yu atĩgu. Bairo atĩ yua, trono quetiupau cũ caruiro caroaro majũpu yu ruigu.

32 Bairo yu caruiro, ati ãmũrecõo macããna, tocãnacã poa macããna yu riape neñaetagarãma. Bairo na caneñaetaro ĩña, na ñiñabesegu. Jicãũ ovejare cacotei cũ yarã nurĩcãrã oveja, bairi cabras na caĩrã cããrẽ ricaati jeto cũ cabesecũrõrẽ bairo camasã nipetirore na ñiñabesegu.

33 Bairi yu yarã, ovejare bairo caãna pũamerẽ yutu cariape nũgõãrẽ na yu nucũrotigu. Aperã yu camasĩena, cabrare bairo caãna roquere yutu caãcõ nũgõãrẽ na yu nucũrotigu.

34 “Bairo átícõã, yu, Quetiupau Rey, bairo ñigu yu caruiro cariape nũgõã caãnarẽ: ‘Yu yarã, yu Pacu caroaro useanirĩqũẽrẽ cũ cajoricarã ãnirĩ, tiaya. Dios cũ carotimasĩrĩpũre jããrã asã, ati ãmũrecõo caãnparo jũgoye mujãã caãnipeere cũ caĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽã bairo.

35 Yu pũame yu caqueyaro, yu mujãã ugarotiwu. Tunu bairoa yu cañemejĩpĩro, yu mujãã etirique nuniwũ. Tunu bairoa canucũñesẽãrĩ majõcũre bairo yu cabainucũñesẽãrõ, “Jããtu ãña,” yu mujãã ĩwũ.

36 Tunu bairoa yu cajutii cũgoeto, yu mujãã jutii nuniwũ. Tunu yu cariaro, mujãã pũame yutu etari caroaro yu mujãã juátinemowũ. Torea bairo yu mujãã ápu preso jorica wii yu caãno cããrẽ, na ñigu nipetirã yu caruiro cariape nũgõã caãnarẽ.

37 Bairo yu caĩrõ tũgo, atore bairo ñi jẽniñagarãma na, carorije wapa cacũgoena yu caĩñarã pũame: ‘Jãã Quetiupau, ζdipau ãno mu caqueyaro, mũrẽ jãã ugarotirĩ? Tunu, ζdipau ãno mu cañemejĩpĩro, mũrẽ etirique jãã nuniĩrĩ?’

38 Tunu, ζdipau ãno canucũñesẽãrĩ majõcũre bairo mu cabainucũñesẽãrõ, “Jããtu ãña,” mũrẽ jãã ĩrĩ? Tunu, ζdipau ãno mu cajutii cũgoeto, mũrẽ jutii jãã nuniĩrĩ?’

39 Tunu, ζdipau ãno majũ mu cariaro, o preso jorica wii mu caãno, mũtu etari mũrẽ jãã juátinemofũparĩ? ñi jẽniñagarãma yutu cariape nũgõãrẽ caãna pũame.

40 Bairo na caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo ñigu yu, Quetiupau Rey: ‘Cariape mujããrẽ ñiña: Yu yarã cabũgoro macããna cããrẽ caroaro na mujãã cajuátinemorõĩ, yũpũre juátinemorã mujãã ápu,’ ñigu yutu cariape nũgõã caãnarẽ.

41 “Í yaparō, yu, Quetiupau Rey, ñinemogu tunu caãcō ñugōã pñame cañnarē: ‘Mujãã, popiye mujãã baiō joroque mujãã átigumi Dios cū caĩquetibuju jūgoyeticūrīcārōrēã bairo. Bairi ánãja mujãã caũpetietorũ. Wãtī, cū yarã ángelea cañuena mena Dios narē cū cacũjūgoricarorũ ánãja.

42 Yu pñame yu caqueyaro yu mujãã ugarotierũ. Tunu bairoa yu cañemejipiro, yu mujãã etirique nunierũ.

43 Tunu bairoa canucũñesēãrī majōcure bairo yu cabainucũñesēãrō, “Jããtu ãña,” yu mujãã ĩerũ. Tunu bairoa yu cajutii cūgoeto, yu mujãã jutii nunierũ. Tunu yu cariaro, bairi preso jorica wiipũ yu caãno cūãrē, yutu etari caroaro yu mujãã juátinemoerũ, ñigu yutu caãcō ñugōã cañnarē.

44 Bairo yu caĩrō tūgo, atore bairo ñi jēniñagarãma: ‘Jãã Quetiupau, ¿dipau ũno mu caqueyaro, o mu cañemejipiro, o jãã ya macãrũ mu caetaro, o mu cariaro, o preso jorica wiipũ mu caãno jãã juátinemoesuparī? Bairo mu cabairo jãã ĩñaerũ, ñigarãma.

45 Bairo na caĩrō, atore bairo na ñigu, yu, Quetiupau Rey: ‘Cariape mujããrē ñiña: Yu yarã cabũgoro macãña cūãrē na mujãã cajuátinemoetoi, yurure juátinemoena mujãã áru,’ na ñigu yutu caãcō ñugōã cañnarē.

46 Bairi na pñame popiye bairique carpetietorũ ágarãma yua. Carorije cacũgoenarē bairo yu caĩñarã pñame yu mena uSeanirī ánicōã ninucũgarãma tocãnacã rũma, ” jãã ĩ quetibujuwī Jesús.

26

Conspiración para arrestar a Jesús (Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Bairo nipetirije ĩ quetibuju yaparori, atore bairo cū cabuerãrē jãã ĩnemowī tunu:

2 —Merē mujãã masiña. Pascua bose rũmu etagarō baiya. Puga rũma rusaya. Tocãrōã yu, Camasã Jūgocure, yu nunirocagarãma, yucarpãrũ aperã yu na caparuaturocaparore bairo ĩrã —jãã ĩwī Jesús.

3 Tipau caãno, sacerdote majã quetiuparã, bairi cabũtoa camasĩrã cūã Caifás cawãmecũcũ ya wiire neñañuparã. Caifás pñame sacerdote majã quetiupau, sumo sacerdote majũ ãmi.

4 Bairo neñarã, atore bairo ãmeo ĩñuparã na majũ: “¿Dope bairo camasã na caĩñaeto Jesure gobierno cū ñerotio joroque marĩ áticuti?” ãmeo ĩñuparã ĩtorique mena, Jesús cū cariarore borã.

5 —Bairãrũ, Pascua caãno cū marĩ ñerotimasĩena, camasã roro awajari marĩ tutirema, ĩrã —ĩ tũgoñañuparã.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús (Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

6 Jesús pñame tipau caãno Betania macãrũ ãmi, carupau boamiricũ Simón cawãmecũcũ ya wiipũ.

7 Bairo ti wii cū caãno, ĩcãō carōmio cũtu etawō. Cō pñame caroarũcapũ jiraro cajatiñurĩjē paio cawapacũtiere neamō. Bairo Jesús mesarũ cū caruiro, carōmio pñame tie caroa cajatiñurĩjērē cū ruroaru piopeowō, Jesure bũtioro nucũbũgo.

8 Jãã, cū cabuerã pñame bairo cō caãto ĩñarã, cō mena jãã asiajãñuwũ.
—¿Nopēĩō paio cawapacũtiere bairo cō átireyatī?

9 Apei, tiere caboure cõ canuniata, tie wapa pairo dinerore jeri, aperã cabopacarãrê na juátinemo masĩbujioamo. ãmerê tie yasicoaya cõ cawapatabujioataje yua —jãã ãmeo iwũ jãã majũ.

10 Jesũs pũame tũgowĩ jãã caãmeoĩrĩjêrê. Bairi atore bairo jãã iwĩ:

—¿Nopẽĩrã patowãcõrõ cõrê mujãã busũpaiyati? Atio carõmio bairo yure cõ caátie ñujãñũña.

11 Cabopacarã nicõãnucũgarãma mujãã watoare. Yu pũame roque yoaro yu ãmerĩgu ati yerapũre.

12 Bairo cajũtiñũrĩjêrê yu rũpoare cõ capiopeoro jũgori yu rupaũre caroaro quẽnoñamo, yu rupaũri ãnajêrê na carocaparo jũgoye.

13 Cariare mujããrê ñiña: Ati mũmrecõo nipetiropu, atie yu yaye queti, camasãrê Dios cũ canetõdõrĩjêrê na caquetibũjũropu atio carõmio bairo yure cõ caátie cũãrê quetibũjũgarãma. Bairi cõ caátie masĩcõã ninucũgarãma camasã tocãnacã rũmũ —jãã iwĩ Jesũs.

Judas traiciona a Jesús (Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Bairi yua, jãã, Jesũs cũ cabuerã pũga wãmo peti rũpore pũga pẽnirõ mena macããcũ jĩcãũ Judas Iscariote cawãmecũcu na ññaũ ásũpi quetiuparã sacerdote majãrê.

15 Na tũpu etari bairo na ñũpũ:

—Jesure, mujãã yu ñerotigu, cũ mujãã capajĩãmasĩparore bairo. Bairi, ¿tie wapa nocãnacã moneda tiirire yure mujãã nunibujocuti tie wapa? —na ñũpũ.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, treinta plata moneda tiiri majũ cõñarĩ, Judare cũ nuniñũparã.

16 Tĩpũ bero Judas pũame dipũ ñno dope bairo camasã mano macãjũgoyũ, Jesure cũ ñerotigu.

La Cena del Señor (Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

17 Bairi yua, Pascua bose rũmũ, caãnijũgori rũmũ, levadura pan cawauarije caasuanierê judio majã na caugari rũmũ etawũ. Bairo ti rũmũ caetaro ñña, jãã, Jesũs cũ cabuerã pũame, cũtu etari, atore bairo cũrê jãã ñ jẽniñawũ:

—¿Noopũ marĩ caugapeere jãã caquẽnoyuro mũ boyati?

18 Bairo jãã caijẽniñarõ, atore bairo jãã iwĩ:

—Ánãja mujãã Jerusalẽpu. Bairo ti macãrê etarã, mujãã bócaetagarã jĩcãũ, wii upũre. Bairo cũrê bócaeta yua, atore bairo cũ mujãã ñgarã: “Cabuei bairo ññami: ‘Yu Pasu yure cũ cacũrĩcãrõ merê etaro baiya. Bairi mũ ya wiĩpu yu atĩgu, yu cabuerã mena Pascua bose rũmũrê netõgu,’ ññami marĩrê cabuei,” cũ mujãã ñgarã —jãã iwĩ Jesũs.

19 Bairo cũ caĩrõ tũgo, jãã, Jesũs cũ cabuerã, cũ caĩrõrẽã bairo jãã ápu. Bairi ti wiĩpu jãã quẽnoyũwũ Pascua rũmũ jãã caugapeere.

20 Cabero canaioĩrĩpũ caetaro, Jesũs pũame ti wii jããetari mesapũ ruiwĩ jãã, pũga wãmo peti rũpore pũga pẽnirõ cãnacãũ majũ cũ cabuerã mena.

21 Bairo jãã caugaruĩrĩpũ, atore bairo jãã iwĩ Jesũs:

—Cariare mujããrê ñiña: Mujãã mena macããcũ jĩcãũ roro yure ñ busũjãbũitirocagũmĩ.

22 Bairo cũ caĩrõ tũgo, bũtioro jãã tũgoña yapapuawũ. Bairo bairã, apei, apei, Jesure bairo jãã ñ jẽniñajũgowũ:

—¿Ym mee, ym ãnicõãëtĩmicuti mureẽ caĩbusujãbuitiri majõcu? —jãã, tocãnacãũrna jãã ĩ jeniñawũ.

²³ Bairo jãã caĩrõ, bairo jãã ĩwĩ Jesús:

—Ãni, ãmerẽ ym mena atirare cũ pããrẽ cayosene ugan ruame niñami yure rogo caĩbusujãbuitirocapau.

²⁴ Tõrecuna, ym, Camasã jũgocu, profeta majã ym cabaipere na caquetibujucũrĩcãrõrẽã bairo ym baigu. Cabaimiatacũãrẽ, iyuere caĩbusujãbuitirocapaure cũ carorije wapa paio nigaro! Bairi cũ cabuiaeticõãta roque, ñubujioricarõ —jãã ĩwĩ Jesús.

²⁵ Bairo cũ caĩrõ tũgo, Judas, Jesure caĩbusujã buitirocaricũ ãnacũ ruame atore bairo qũĩwĩ Jesure:

—Yure cabuei, ¿ym mee ym ãnicuti mureẽ caĩbusujãbuitirocapau?

Bairo cũ caĩrõ:

—Mũ, caĩrõrẽã bairo mũ baiya —qũĩwĩ Jesús Judare.

²⁶ Bairo cũ caĩrõ bero, jãã caugatoye, Jesús ruame cũ wãmo mena pããrẽ nerĩ, “Dios mũ ñujãñuña jãã mena,” ĩ yaparo, carecomacã peenerĩ, jãã, cũ cabuerãrẽ atore bairo ĩrĩ jãã batowĩ:

—Atie pan, ym rupaũ niña. Tiere ugraya —jãã ĩwĩ.

²⁷ Bairo ĩ yaparo, cũ wãmo mena copa etiricarure nerĩ, “Dios, mũ ñujãñuña jãã mena,” qũĩ yaparo, atore bairo ĩrĩ ti copare jãã nuniwĩ:

—Mũjãã tocãnacããã nipetiro atiru macããjẽ use ocore etiya.

²⁸ Atie use oco ruame ym rĩi niña. Camasã capããrãrẽ na netõõgu, ym riacoagu. Bairo ym carĩãpee jũgori cawãma wãme camasãrẽ Dios cũ caãtibojacũrĩqũẽ etacoaya.

²⁹ Cariape mujããrẽ ñiña: ãmea mujãã mena use ocore ruãani ym etinemoetigu ym Pacũ cũ carotimasĩrĩpaũ tunu caetaro marĩ caetinemoparo jũgoye —jãã ĩwĩ Jesús.

*Jesús anuncia que Pedro lo negará
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)*

³⁰ ĩ yaparo, salmos basarique mena Diore jãã basapeowũ. Basapeo yaparo yua, jãã acoãpũ Olivo cawãmecuti burõpũ.

³¹ Bairo jãã caátõ, atore bairo jãã ĩwĩ Jesús:

—ãme ñami mujãã nipetiro aperãrẽ uwirã, ym mujãã aweyocoagarã. Mujãã cabaipere ĩ quetibujũ jũgoyeticũñañupã profeta majã Dios yaye woaturica tutirũ: ‘Ovejare cacoteire camasã na capajĩãrõ ym eñotaetigu. Bairo cũrẽ na capajĩãrõ bero cũ yarã oveja ruame ábatapeticoagarãma,’ ĩ quetibujũ jũgoyeticũñañupã.

³² Tunu bairoa apeyera, ym ruame caricoatacu nimicãã, ym caticoagu tunu. Bairo cati yua, mujãã jũgoye Galilea yeparũ ym águ —jãã ĩwĩ Jesús.

³³ Bairo cũ caĩrõ bero, Pedro ruame bairo qũĩwĩ:

—ãnoa ym mena macããna nipetiro mureẽ na caaweyocoamiatacũãrẽ, ym ruame roque di gãmũ ñno mũ ym aweyoetigu.

³⁴ Bairo cũ caĩrõ, bairo qũĩwĩ Jesús:

—Pedro, cariape mureẽ ñiña: ãme ñami ãbocu cũ capiiparo jũgoye itiani, “Cũ ym masĩetĩña Jesure,” ym mitõgu —qũĩwĩ Jesús Pedrorẽ.

³⁵ Pedro ruame bairo qũĩwĩ:

—Mũ mena yure na capajĩãrocagamiatããrẽ, “Cũ ym masĩetĩña Jesure,” ñitoetimajũcõãgu —qũĩwĩ Pedro Jesure.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, jãã, Jesús cũ cabuerã cãã nipetiro, bairo jeto cũ jãã ĩwũ.

Jesús ora en Getsemaní
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Bairo Jesús mena jáa etawu Getsemaní cawãmecutoru. Bairo jáa caetaro, bairo jáa iwi Jesús:

—Ato ruicoteya mai. Jō jāñurōru Diore cū jēnigu yu átiya.

³⁷ I yaparo, Pedro, bairo pugará Zebedeo pūnaa mena jōjāñurōru na neámí Jesús. Bairo ácu, bñtioro tūgoña yaparuayuru Jesús.

³⁸ Bairo atore bairo na iñurū Pedrojāārē:

—Riare bairo yu tūgoña yaparuaya. Mujāā ruame cāniena, atoa yu mujāā cotewa.

³⁹ I yaparo, na jūgoye jāñurōru ánemoñurū Jesús. Ánemo yua, cū ruropaturí mena etanumurí yeparu cū riapére mucūmuáti bairo Diore qūi jēniñurū: “Caacu, m̄n cabooata, atie roro yu canetōpeere yu m̄n netōbojagu. Bairopna, yu caborore bairo to baieticōato. M̄n caborore bairo roque to baiáto,” i jēniñurū.

⁴⁰ Cabero tunu ásúru Jesús, Pedrojāā na cañorū. Bairo cacānirāpūrē na etayuru. Bairo qūiñurū Jesús Pedrorē:

—¿Jicā hora ūnoacā cāniena, yu mujāā cotemasētēññati?

⁴¹ Cāniena, wāmñucāñi Diore cū jēniña, wātí mujāārē cū cañtoetiparore bairo irā. Bairo yu mujāā caaweyocoagaetimiatacūārē, mujāā ruamē tutuaetiya —na iñurū.

⁴² I yaparo, ásúru tunu Jesús, Diore cū jēninemoñ ácu. Á yua, bairo qūi jēninemoñurū tunu: “Caacu, roro yu cabaipeere m̄n caēñotagaeticōata, bairoa to baiáto. Yu caborore bairo to baieticōato. M̄n caborore bairo roque to baiáto,” i jēniñurū.

⁴³ I jēni yaparo, tunucoásúru Jesús Pedrojāā tu ru. Bairo cacānirāpūrē na etayuru tunu. Na ruame wūgoa cutiri iñapāā masēsuparā.

⁴⁴ Bairo na cabairo iña yua, ásúru Jesús tunu Diore cū jēniácu, cūrē cū cajēniatatore bairo.

⁴⁵ Bairo jēni yaparo, tunucoásúru Jesús Pedrojāā na cañorū. Bairo natu eta, atore bairo na iñurū:

—¿Nopēirā mai cacānirārē bairo mujāā nicōānucūññati? Yu, Camasā jūgocure, carorā carorije cawapa cūgorārē yu na canunirocaripau etaya merē.

⁴⁶ Bairo, wāmñucāñi. ¡Jito! Yure caibusujābuitirocari majōcu ruame marītu atiyami merē —na iñurū Jesús Pedrojāārē.

Arrestan a Jesús
(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Bairo cū cañano, Judas, jáa, Jesús cū cabuerā mena macāacū jicāñ cañninucūmiatacu ruame etawí. Cū mena capāārā camasā cūā etawā. Na ruame jarericapāñi, bairo yucu rucaari cūrē cūgori etawā. Sacerdote majā quetiuparā, bairo aperā judío majā cabuñtoa camasirā na cajoatana āma.

⁴⁸ Mai, na caetaparo jūgoye, Judas ruame atore bairo na iñurū Jesure cañeranārē: “Cū wasopañarē ūpūñi yu cajēnipau ruame Jesús nigumí. Bairo mujāā ruame cū yu caáto iñarā, cūrē mujāā ñegarā,” na iñurū.

⁴⁹ Bairo Judas Jesutu etari, atore bairo qūi jēniwí:

—¡Cabuei, m̄n ānimiññati!

Bairo caroaro mena qūñtori cū ūpūwí.

⁵⁰ Bairo cū caáto, Jesús ruame atore bairo qūiwí:

—Judas, yu bapa cañnimitacu, m̄n caátigarijere jicoquei ása.

Bairo cū caĩrõ, Judas mena caetari majã pũame Jesure etari, cū ñecoámá.

⁵¹ Mai, bairo Jesure na caáto ññarĩ, jĩcãũ jãã mena macããcũ pũame sacerdote majã quetiupau ãmurẽ cū ãmorõrẽ patañocõã jowĩ.

⁵² Bairo cū caáto ñña, atore bairo qũĩwĩ Jesús:

—Bairo ápericõãña. Noa ñna nipetirã jarericapãĩĩ mena caãmeoquẽnucũrã, aperã ya jarericapãĩĩ mena pajĩãecori riacoagarãma.

⁵³ ¿Dios yũre cū cajuatinemobujiopere mu tũgoñaẽtĩñati? Yũ Pacure cū yũ cajẽniata, ángelea majã pũga wãmo peti rũpore pũga pẽnirõ cãnacã poa ejerícito poa majũrẽ yũ jobujioũmĩ.

⁵⁴ Baiũa, bairo cū caáto, yũ boetiya. Cũ cajoata, nipetiro baiPETIETIBUJIORO Dios bũsũrica tutipũ profeta majã na caĩquetibũju jũgoyticũrĩcãrõrẽ bairo — qũĩwĩ Jesús caãmurẽ cacãmii miãtatacure.

⁵⁵ Ĩ yaparo, bairo ñnemowĩ Jesús cũrẽ cañerĩ majãrẽ:

—¿Nopẽĩrã cajerutiri majõcũ yũ caãnorẽ bairo jarericapãĩĩ mena, bairi yũcũ rũsaari mena yũ majãã ñerã atĩati? Tocãnacã rũmũ majãã watoa yũ ãninucũãrũ templo wiũpũre. Bairo yũ caãnimiatacũãrẽ, ni jĩcãũ ñcũ majãã mena macããcũ yũ ñeemĩ.

⁵⁶ Baiorũa, nipetiro yũ majãã caátie Dios bũsũrica tutipũ profeta majã na caĩquetibũju jũgoyticũrĩqũẽrẽ bairo baietaro baiya —na ĩwĩ.

Tiraũ caãno yua, jãã, Jesús cū cabuerã uwirã, Jesure jãã rutiweyo peticoárpũ.

Jesús ante la Junta Suprema

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Bairi Jesure cañerĩ majã pũame Caifás, sacerdote majã quetiupau majũ yũ wiũpũ cū neásuparã. Mai, ti wiire merẽ ãñuparã Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobueri majã, bairi aperã judío majã cabũtoa camasĩrã cãã, ti ñamirẽ caneñaetaatana.

⁵⁸ Bairi Jesure ti wiũpũ na caneátó, Pedro pũame yoajãñũrõrũa na ññaũsayurũ. Bairo ti wiire na cajããetaro bero, Pedro cãã etayurũ ti wii macã yera majũrũ. Bairi ti yera ñnotaricarore jããetari, templo coteri majã guardia mena ruiyurũ, “¿Dope bairo Jesure cū na áti yaparo jorãati?” Ĩũ.

⁵⁹ Bairi ti wii pupearũ sacerdote majã quetiuparã, bairi nipetiro Junta Suprema macããna mena Jesús cū cayasiro boyuparã. Bairi, “¿di wãme carorije cū ásupari?” ãmeo ĩ macãñuparã na majũ. “¿Dope bairo cū caátaje wapa cū marĩ pajĩãrotiyati?”

⁶⁰ Bairo ãmeo ĩmacãmĩrãcãã, dope bairo cū caátaje wapa cū na capajĩãrotimasĩpeere bócaesuparã. Camasã capããrã Jesús cū caĩrĩqũẽrẽ na caĩtonetõmiatãcũãrẽ, dope bairo cū caĩrĩqũẽ wapa cū na capajĩãrotimasĩpeere bócaesuparã. Cabero aperã caĩtorã pũgarã atore bairo na ññuparã:

⁶¹ —Ñni Jesús, cū caĩrĩqũẽrẽ jãã tũgowũ. Bairo ĩwĩ: “Dios ya wii templore yũ rocaõãgũ. Bairo áti yaparori, itia rũmũ bero yũ pũame yũ wasoanũcõgũ tunu ape wii yũ camasĩrĩjẽ mena,” ĩwĩ Jesús —qũĩ bũsjãñũparã.

⁶² Bairo na caĩquetibũjuro tũgo, sumo sacerdote pũame wãmũñcãrĩ atore bairo qũĩñũpũ Jesure:

—¿Mũna mee murẽ na ññati? Roro murẽ na caĩbũsũmiatãcũãrẽ, ¿nopẽĩ narẽ mu yuetiyati? —qũĩ jẽniñañũpũ Jesure.

⁶³ Jesús pũame cū yueticõãñũpũ. Bairo cū cayũeto ñña, atore bairo qũĩñemoñũpũ tunu sumo sacerdote Jesure:

—Dios, tocãnacã rũmũ caãnicõãninucũũ, cū carotiro mena mu yũ quetibũju rotiya jããrẽ: ¿Cariapea, Mesías, Dios macũ majũ mu ãniñati?

64 Bairo cū caĩrõ, atore bairo qũĩñupũ Jesús:

—Mũ caĩrõrẽã bairo cūã yũ ãniña. Tunu bairoa ãme beroaca Nipetiro Carotimasĩ tũpũ cariape nuğõãrẽ yũ caruiro mujãã ñnamuğõjogarã. Bairi tunu oco poa buseri watoapũ ati yepare acũ yũ caruiatõ cũãrẽ mujãã ñnamuğõjogarã —quĩñupũ Jesús sumo sacerdote.

65 Bairo cū caĩrõ tũgo, sumo sacerdote pũame cū yaro jutirore tũgãworocacõã joyupũ. Bairo átiri:

—¡Roro majũ ĩcõãñami Diore, bairo cū caĩata! Roro cū caĩrĩquẽrẽ marĩrẽ caquetibũjũnemoparãrẽ na marĩ macãnemoetigarã. Merẽ marĩ majũpũã marĩ tũgo yarapõya roro cū caĩrĩjẽrẽ —ññupũ.

66 Bairi, “¿Dope bairo cū marĩ ãnaati?” na ññupũ sumo sacerdote cū ya wiire caneñaatátanarẽ. Bairo cū caĩrõ, to macããna pũame bairo ññuparã:

—Roro cū caĩrĩjẽ wapa cū marĩ pajãã rocaratigarã.

67 ĩ yaparo, Jesús riapẽrũ cū uco eyotuyuparã. Bairi tunu cū bapeyuparã. Aperã tunu cū caapeere jutii asero mena jiyabiatori, cū riapẽre cū payuparã.

68 Bairo átiri, quĩ jẽniñañuparã:

—Mũ, Dios cũ cajõũ ãniĩrĩ mũ camasĩrĩjẽ jũgori jãã quetibũjũya: ¿Noa ãmerẽ mũrẽ na paayati? —quĩ epeyuparã to macããna Jesure.

Pedro niega conocer a Jesús

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Bairo na cabaiãno, Pedro pũame ti wii macã yepa majũrẽ ruiyupũ. Bairo cū caruiro, jĩcãõ paabõjari majõco pũame cãtũ etari bairo quĩñupõ:

—Mũ cũã, Jesús, Galilea yepa macããcũ mena mũ ãñesẽãwũ. Cũã mũ ãcũ.

70 Pedro pũame ĩtoũ, nipetiro to macããna na catũgoro cõ ññupũ:

—Yũ masĩtĩña. ¿Ñe ãnierẽ yũ mũ jẽniñañati? Cũ yũ masĩtĩña Jesure.

71 Bairo cõ ĩ yaparo yua, ti yepa eñõtarica jope tũpũ ãsũpũ Pedro. Topũ cũ caetanũcãrõ, apẽo carõmio Pedrore quĩñarĩ atore bairo na ññupõ cõtũ caãnarẽ:

—Ñni cũã Jesús, Nazaret macããcũ mena cabapacũtinucũatacũ ãcũmi.

72 Pedro pũame cõ ññupũ:

—¡Dios mena ñniña! ¡Cũ yũ masĩtĩmajũcõãña Jesure!

73 Cabero tunu to macããna Pedrotũ etari bairo quĩñuparã:

—Bairo ĩcũũ miña, mũã, Jesús mena macããcũ majũ mũ ãniña. Mũ cabũsũrijerũ cũã Galilea macããna na cabũsũrore bairo mũ bũsũya. Bairi na mena macããcũ mũ ãniña.

74 Bairo na caĩrõ tũgo, Pedro pũame na ññupũ:

—¡Tame, cariape Dios mena mujããrẽ ñiña! Netõjãñurõ merẽ mujããrẽ, “Cũ yũ masĩtĩña,” mujãã ñimiñajã —na ññupũ.

Bairo Pedro cū caĩtoãnipana, jĩcãũ ãbocũ piyupũ.

75 Bairo cū capiõro, Pedro pũame tũgoña bocayupũ Jesús cū cū caĩatajere. “Pedro, ãmeacã ãbocũ cū capiõparo jũgoye itiani, ‘Cũ yũ masĩtĩña Jesure,’ yũ mitõgũ,” cū caĩatajere tũgoña bocayupũ. Bairo tũgoña bocari yua, witicoásũpũ macãpũ. Topũ yua, tũgoña yapapuarĩ bũtioro otiyupũ Pedro.

27

Jesús es entregado a Pilato

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

1 Bairo ti ñami cabusuetaro, nipetirã sacerdote majã quetiuparã, bairi aperã judío majã cabũtoa camasĩrã cũã jĩcãrõ mena tũgoñarĩ Roma macããna Jesure cū na capajãrotipeere ãmeo ĩ bũsũyuparã na majũ.

² Bairo ĩbusu yaparo yua, Jesús wāmorĩrē jiyarotiyuparā. Áti yaparo, cū neásúparā Pilato cawāmecucu tɔpu. Pilato pɔame Roma macāna, Israel yepare caēmaricārā ti yepare na caroticūrícū gobernador majū añupū.

La muerte de Judas

³ Mai, Judas, Jesure caĩbusujābuitirocaatacu pɔame Jesure na capajĩāgaro ĩñarĩ, tũgoña yapapuayupu roro cū caátijatjere. Bairo tũgoña yapapuari treinta moneda plata tiirire na tunuojoyupu fariseo majā quetiuparā, bairi judío majā cabutoa camasĩrārē.

⁴ Atore bairo na ĩñupū:

—Ñe ũnie cabuicapeire qũĩ busujābuitirocau, roro majū Dios mena yu átiaru, bairo ácu —na ĩñupū Judas.

Bairo cū caĩmiatacūārē, fariseo quetiuparājāã pɔame cū yuesuparā:

—Jāārā, ñe wapa maa. ¡Mu majūã mu baitũgoñaña ti wāmerē! —qũĩñuparā.

⁵ Judas pɔame na caĩrō tũgo, tie moneda tiirire ti wii templo wiipure wecūrecōañupū. Bairo áti yaparo, acoásupu, cū majūã pajĩayasiácú. Bairi yua, cū majūã cū wāmurē jiyatubiyori pajĩayasicosupū.

⁶ Sacerdote majā quetiuparā pɔame Judas moneda tiiri cū cawēcūrerijere jeri, bairo āmeo ĩñuparā na majū:

—Atie moneda tiiri caũmurē marĩ capajĩārocarotiataje wapa niña. Bairo cabairoi, ati wii templo macāã pata Dios rocapatare marĩ jāānemomasĩēna —āmeo ĩñuparā na majū.

⁷ Bairo āmeo ĩrĩ, ĩcārō mena tũgoñañuparā. ĩcā yepa Campo del Alfarero cawāmecuti yepare wapatirotiyuparā tie dinero mena, ape yeparu caatĩatana, marĩ ya macāpu cariyasirā na rupaũri ānajērē tɔpu na cayerparore bairo ĩrā.

⁸ Bairi camasā nipetiro bairo na caátajere tũgori, ti yepare Ríi Yepa wāmeticōã ninucũñama, āme rāmurĩ cūārē.

⁹ Bairo profeta Jeremías ānacū Dios busarica tutipu cū caĩquetibuju jũgoyeticūrícārōrē bairo baietayuparo. Bairo ĩ quetibuju jũgoyeticũñañupĩ Jeremías: “Bairi tie moneda, treinta tiiri majūrē, israelita majā ‘Tocārōã wapa borotiya,’ na caĩrĩjērē neágarāma.

¹⁰ Bairo tiere jeátĩ yua, ‘Alfarero’ na caĩrĩ yepare wapatigarāma, tie dinero mena marĩ Quetiupau cū caĩquetibujucūrícārōrē bairo,” ĩñupĩ.

Jesús ante Pilato

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Bairi Jesure cū neásúparā fariseo majā Pilato gobernador tɔpu. Cū pɔame na caĩbusupairijere tũgon, bairo qũĩ jēniñañupū Jesure:

—¿Mna, judío majā Quetiupau Rey mu añiñati?

Bairo cū caĩrō, Jesús pɔame qũĩñupū:

—Mu caĩrōrēã bairo yu baiya.

¹² Bairo fariseo majā quetiuparā, bairi cabutoa camasĩrā mena Jesure nemojāñurō cū na cabusujā nemomiatacūārē, Jesús pɔame na yuesupu.

¹³ Bairi narē cū cayeto ĩña yua, Pilato pɔame atore bairo qũĩ jēniñañupĩ Jesure:

—¿Capee murē roro na caĩrĩjērē mu tũgoetiayati?

¹⁴ Jesús pɔame bairo cū caĩrō tũgomicūã, ĩcā wāmeacā ũno cū yuesupu. Bairo cū cayeto ĩña, butioro Pilato gobernador quetiupau pɔame tũgocōã maniásupu.

*Jesús es sentenciado a muerte**(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)*

15 Mai, tocānacā Pascua bose rām caāno, Pilato p̄ame wiyonucūñup̄ jīcāñ preso jorica wii macāācārē, judío majā na caboure.

16 Bairi tipa caāno romano majā preso na cajoricu añup̄ jīcāñ, Jesús Barrabás cawāmec̄acu, judío majā nipetirā na camasī p̄ame.

17 Bairi Pilato p̄ame to macāna na canefaporo ñna, atore bairo na ī jēniñañup̄:

—¿Ni p̄amerē yu cawiyoro mujāā boyati? ¿Jesús Barrabás, o Jesús, “Mesías” mujāā cañwāmetinucūñrē? —na ī jēniñañup̄.

18 Masicōāmiñup̄ Pilato Jesure qūññatutiri cū cayasiro na cabotūgoñarñjērē.

19 Apeyera tunu Pilato ññabesei cū caruirop̄ cū caruiro, cū numo p̄ame atore bairo qūñ joyupo: “Cū, dise rorije caāpeire roro cū átirotieticōñna. Āme ñami yu caqūēguerop̄ popiye yu tūgoñaar̄p̄ roro cārē na caātipeeere,” qūñ joyupo.

20 Bairi Pilato Jesure cū cawiyogamiatacūārē, sacerdote majā quetiuparā, bairi cabutoa camasīrā cūa bairo boesuparā. Na p̄ame yasiroaca camasā natu caānarē atore bairo na ī rotiyuparā: “Barrabáre, Pilato cū cawiyoro jāā boya. Jesús p̄amerē cū pajñārotiya,” na ñbusu awajarotiyuparā.

21 Bairi gobernador Pilato p̄ame atore bairo na ī jēniñanemoñup̄ tunu:

—¿Ni p̄amerē yu cawiyoro mujāā boyati?

Bairo cū cajñeniñarō, bairo qūññuparā:

—¡Barrabás roquere cū mu cawiyoro jāā boya!

22 Bairo na cañrō, Pilato p̄ame bairo na ī jēniñanemoñup̄ tunu:

—Bairi Jesús, Mesías cawāmec̄acure, ¿dope yu caāto mujāā boyati?

Bairo cū cajñeniñarō, bairo qūññuparā:

—¡Yuc̄p̄āir̄p̄ cū papuaturotiya!

23 Tunu na ñnemoñup̄ Pilato:

—¿Nop̄ēñrā yuc̄p̄āir̄p̄ cū yu capapuaturotiro mujāā boyati? ¿Dise ũnie carorije cū ásupari?

Bairo cū cajñeniñamiatacūārē:

—¡Yuc̄p̄āir̄p̄ cū papuaturotiya! —jññā bñtioro jāñur̄ ī awajanemoñuparā.

24 Bairo roro na caātigarije ññar̄, “Dope bairo na yu quetibujnetōmasīēcū,” ī tūgoñañup̄ Pilato. Bairo ī tūgoñar̄ cū paabojari majōcure ocora cū neatī rotiyup̄, camasā yu cawāmo coserijere na ññaato ī. Bairo áti yaparo yua, atore bairo na ññup̄ Pilato nipetiro camasārē:

—Bairo yu wāmor̄rē yu cacoserije jūgori mujāārē ññoña, yua, ñe yu buic̄periya āni cū cariarije. Mujāā yaye wapa rotie roque ñña.

25 Bairo cū cañrō tūgo, atore bairo qūñ yuyuparā to macāna:

—¡Ñugaro, jāā, jāā pūnaa cūa yaye wapa rotie jeto jūgori cū mu pajñārotigu! —qūññuparā.

26 Bairo na cañrō tūgo, Pilato Barrabáre cū wiyorotiyup̄. Bairo áti yaparo, Jesure wecu asero wēēr̄ mena cū baperotiyup̄. Bairo cū na caāti yaparoro, na nuniñup̄, Jesure yuc̄p̄āir̄p̄ cū na capapuatuparore bairo ī yua.

27 Gobernador cū carotirā soldaua p̄ame Jesure cū neásuparā pretorio cawāmec̄atī wii macā yepa recomac̄p̄. Top̄ etar̄, na baparārē na pi-ineñoñuparā, Jesure roro cū átepegarā.

28 Bairo neña yaparo, cū jutirore weri, apero cajñārō, quetiupar̄ rey cū cajñarō ũnorē cū jāññuparā.

29 Áti yaparo, quetiupau rey corona cū capesari beto ũnorē cū pesáto írā, pota wēērī mena juarica betore cū rupoaru peoyuparā. Tunu bairoa, quetiupau rey wāmocutacu ũnorē cū ñeáto i eperā, yucnacarē cū wāmo cariape nugōārū cū cāgorotiuparā. Bairo átícdā yua, cārē quetiupau re jēnirārē bairo na ruroputuri mena cātū etanumurī bairo qūi boyeti epeyuparā:

—¡Cū ānicōā ninucūáto āni judío majā Quetiupau Rey tocānacā rāmua! —qūi boyeti epeyuparā soldaua Jesure.

30 Bairo átícdā, cū ucoo eyotuepeyuparā. Tunu bairoa cū yucnacarē nerī, cū ruroare payuparā.

31 Bairo Jesure roro cū átiepe yaparo yua, cārē na cajāatajere cū tuweneñuparā. Cū jutii majū ruamerē cū jāāñuparā tunu. Bairo áti yaparo, cū neásúparā, yucpāirū cū papuaturánā.

Jesús es crucificado

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

32 Bairo ánā, bócaetayuparā jīcāū caāmū, Simón cawāmesucū, Cirene yepa macāācārē. Bairo Simorē bócaetari cū rursarotiuparā, Jesús yucpāirē.

33 Bairo áti yua, Gólgota burorū etayuparā. (Gólgota ĩgaro, “La Calavera” o “Ruroa coro buro” ĩgaro ĩña.)

34 Bairo etarā, use ocore, mirra bñarije cabairije ũnie mena asuyariquere Jesure cū tīāmiñuparā. Jesús ruame tiere etiñarī etigaesupū.

35 Bairo soldaua yucpāirū Jesure cū papuatu nucōrī bero, número tiirire āmeo wēnuniñuparā. Bairo átiri, na majū masiñuparā Jesús jutii ānajērē canepaure.

36 Bairo áti yaparo, topū ruiri, Jesure qūiña coteyuparā.

37 Tunu bairoa Jesús ruroa buire yucpāi woaturicapāirē papuatuyuparā, Jesure na cū capajīārotirique wapare nipetiro camasā na ĩñao joroque írā. Tipāirē atore bairo i woaturique tusayuparo: ĀNI, JUDÍO MAJĀ QUETIUPAU REY NIÑAMI, ĩrīqūē tusayuparo.

38 Bairo Jesús mena yucpāirū papuatureyuparā ruagarā caāmua jerutiri majārē. Jīcāū cariape nugōārē, apeī caācō nugōārē na papuatuyuparā.

39 Bairo yucpāirū papuaturicu Jesús cū caāno yua, camasā canetōānucūrā ruame Jesure qūiroaena, na ruroare yureyuparā.

40 Roro majū atore bairo qūiñuparā:

—¡Mū, templo wiire roca yaparorī, itia rāmū bero ape wii cawāma wiire caqūēnomasīgan ānirī, mū majūā netōña! ¡Dios Macū majū mū caāmata, yucpāirū ānīmicūā, atopū ruiasá! —qūi epeyuparā to macāāna caiñanetōānucūrā ruame.

41 Torea bairo qūi epeyuparā sacerdote majā quetiuparā, bairi Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā, bairi cabutoa camasīrā cūā. Atore bairo qūiñuparā:

42 —Aperārē na netōūpī. Bairo na netōmicūā, āmerē cū majūā netōmasiētīñami. Israel yepare quetiupau rey majū cariapea cū caāmata, ¡cū majūā cū camasīrjē mena atore ruiatībujioūmi! Bairo cū caruiapáta, cariape marī tūgogarā.

43 Dios mena tūgoñatuaricūmi. Bairi Dios ruame cariapea cārē cū ca-maiata, cārē cū netōōgūmi. “Dios macū yū āniña,” marī ĩwī —qūi epeyuparā sacerdote quetiuparājāā Jesure.

44 Bairi jerutiri majā, Jesús mena na capuatuatana cūā tore bairo roro qūiñuparā.

Muerte de Jesús

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Merē yua, pasaribota caño, caño túsaroa naitĩacoapũ ati yepa nipe-tiropũ. Yoaro naitĩawũ. Ñamicã, tres de la tarde caño majũ tunu busuwũ.

⁴⁶ Tipau caño, Jesús pũame busũrique tutuaro mena atore bairo ñũpũ: “Elí, Elí, ¿lema sabactani?” (Ti wãme pũame ñrã, “Yũ Pacũ Dios, yũ Pacũ Dios, ¿nopẽi yũ mũ aweyocoátĩ?” Ĩgaro ñña.)

⁴⁷ Bairo cũ caĩrõ tũgo, to macããna pũame bairo ãmeo ñũparã na majũ:

—jã, tũgoñijate! Ñni Jesús, profeta Elías ãnacũrẽ cũ pii ññami.

⁴⁸ Ĩcõã yua, na mena macããcũ ĩĩcãũ carupajitia mena use oco, cajũgũẽatajere yosene ásũpũ. Bairo átĩcõã, yucũ yapapũ ti jitiare jiyaturi, tiere cũ ñũmũgõ joyupũ, cũ etiãto, ĩ.

⁴⁹ Bairo cũ caãto ñña, aperã cũtu macããna pũame bairo qũĩũparã:

—Bairo ápericõãña mai. Cũ caĩrĩjẽrẽ tũgori, ¿Elías ãnacũ cũ cũ netõũ acúati? Marĩ ññacoteroa mai —qũĩũparã.

⁵⁰ Jesús pũame busũrique tutuaro mena ĩ wisiotusa, riacoásũpũ yua.

⁵¹ Tipau caño, templo wii aruare ãñotariaro jutii asero carecomacã woocõã ruiásũparo. Yepa cãã butiario yuguiwũ. ĩtã rupa cãã waticoãpũ tie majũã.

⁵² Camasã cariaricarã na cayarica opee cãã to majũã pããcoásũparo. Bairo pããcoa yua, cariaricarã, Dios yarã pũame tunu catitunucõãma.

⁵³ Bairo bairã, witicoãmã, Jesús cariacamiatacũ tunu cũ cacatinemorõ bero. Tocãrõã Jerusalén caroa macãrẽ etari jããwã yua. Bairo capããrã camasã cãã ti macãrẽ na cañnorẽ ññawã.

⁵⁴ Bairi soldaua quetiupau capitán, bairi cũ ãmua Jesure caĩñacoterã cãã yepa cayuguirijere, bairi nipetiro tie cabairijere ññarã, butiario uwiri atore bairo ãmeo ñũparã:

—¡Cariapea ãni, Jesús, Dios Macũ majũ nimipiũ!

⁵⁵ Bairi Jesure cajuãtinemorĩcãrã carõmia capããrã, Galileapũ Jesure caba-pacũtiãtiatana pũame jõpũã tuari qũĩñacõã nucũũparã.

⁵⁶ ĩcãõ na mena macããcõ ãñũpõ María Magdalena cawãmecũco. Apeo, María, Santiago bairi José paco ãñũpõ. Apeo Zebedeo pũnaa paco ãñũpõ.

Jesús es sepultado

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Bairo ti rũmu canaioatĩpau caño José cawãmecũcũ, Arimatea macã macããcũ etayupũ. Cũ pũame pairo apeyere cacũgõũ ãmi. Tunu bairoa Jesús yaye busũrique catũgõusau ãmi.

⁵⁸ Bairi yua, Pilato tũpũ átĩ, Jesús rupauri ãñajẽrẽ yarocagũ, cũ jẽniásũpũ. Pilato pũame bairo cũ caĩjẽnirõ tũgo, “Jau” ĩ, Jesús rupauri ãñajẽrẽ cũ ãmũarẽ Josere ruio rotiyupũ.

⁵⁹ Bairo cũ caĩrõ bero, José pũame Jesús rupauri ãñajẽrẽ lino jutii asero, caũgueri mani asero mena cũ ãmũñũpũ.

⁶⁰ Bairo átiri bero, cawãma ãtã ope, na cayesearica operũ Jesús rupauri ãñajẽrẽ cũñũpũ. Áti yaparo, ãtãpãĩ mena ti opere tubiatoyupũ. Bairo tubiato yaparo, acoásũpũ José.

⁶¹ Bairo José cũ caãmĩatacũãrẽ, María Magdalena bairi apeo María cawãmecũco cãã topũ tuari Jesure cũ carocatato riape ruicõãñũparã.

La guardia ante el sepulcro de Jesús

⁶² Bairo ti rām̄u bero, yerijārīcā rām̄u p̄amerē sacerdote majā quetiuparā, bairi fariseo majā mena jīcārō tūni ásúparā Pilato t̄up̄u.

⁶³ Bairo cūtu eta, atore bairo q̄ūñuparā:

—Jāā Quetiupau, jāā tūgoñabocaaru Jesús, caĩtopai ānacū cū caĩrīq̄ūrē. “Cariacoatac̄u nimicāā, itia rām̄u bero yu catigu tunu,” jāā Itōwī.

⁶⁴ Bairo atore bairo m̄u caáto ñuña: M̄u ūm̄uarē cū ānacū rupaari na cacūrocaatapaure itia rām̄u majū na coterotiya, Jesús cū cabuerā ñamip̄u yasiori cū rupaū ānajērē na canerutietiparore bairo irā. Bairo cū cabuerā bairo na caápata, cabero camasārē, “Merē catiupi,” na Itobujiorāma. Bairo na caĩtoata, jōp̄ame roro baibujioro cū caĩtojūgorique netōjāñurō ati yeparare —q̄ūñuparā sacerdote quetiuparājāā Pilatore.

⁶⁵ Pilato p̄ame bairo na ññupū:

—Ānoa soldauare na neánaja. Cū ānacūrē na carocaatapaure caroaro mujāā carotiro cārō na coteáto —na ññupū.

⁶⁶ Bairo cū caĩrō tūgo, sacerdote quetiuparājāā acoásúparā Jesús rupaari ānajērē na cacūrocaatapaup̄u. Top̄u etarā, ūtā, capairi tii na catubiatori tii buire caroaro jūgobiacoāñuparā, “Aperā na capāata, marī ññamasibujiorā,” irā. Bairo átiri, soldauare na cūñuparā.

28

La resurrección de Jesús

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Cabero yerijārīcā rām̄u bero macā rām̄u, cabusuripaūaca caāno, ape semana caāni jūgori rām̄u majū, María Magdalena, bairi apeo María cawāmecaco mena Jesús rupaari ānajērē na cacūrocaatapaup̄u ññarásúparā.

² Bairo na caátō, jīcāū ángel, Diot̄u caatiatac̄u p̄ame ruietayup̄u. Bairo cū caruietaro yua, yepa b̄utioro majū yuguiyuparo. Bairo cabairo, ángel p̄ame Jesús rupaari ānajērē na cacūrocaatapaure etanucāñupū. Bairo etanucā yua, ti opere na cabiaatatiire tunerocacoāñupū. Bairo áti yaparo, ti ūtā tii buire ruiyup̄u.

³ Ángel p̄ame asiyajāñuñupū, b̄upo cū cayaberijere bairo. Cū jutii cūā cabotirije nieve cabauore bairo bauyuparo.

⁴ Bairo soldaua, bairo cū cabairo ñña yua, nanarī b̄utioro cū uwiyuparā. Cariacoatanarē bairo baicūmucoasuparā.

⁵ Bairo na cabaiāno, ángel p̄ame carōmia top̄u caĩñarā etarārē atore bairo na ññupū:

—Mujāā, uwieticoāña. Yu masiña mujāā caátigarijere. Jesús yucp̄āip̄u na carapaturocamiatac̄ure q̄ūñugarā mujāā baiya.

⁶ Atope maniñami. Merē caticoami tunu, mujāārē cū caĩquetibujū jūgoyeticūrīcārōrē bairo. Atop̄u asá mai. Ññañjate cūrē na cacūmiatore. Catiri, atore maniñami.

⁷ Bairo ñña yaparorī bero, tunu ánaja macāp̄u. Cū cabuerārē atore bairo na quetibujurájā: “Merē caticuupi Jesús. Bairi mujāā jūgoye Galilea yeparu águmi. Top̄u mujāā cotegegumi,” na ñ quetibujurájā. Bairo na camasipeere yu quetibujū atip̄u —na ñ quetibujuyup̄u ángel María Magdalenañārē.

⁸ Bairo cū caĩquetibujuro tūgo, carōmia p̄ame yoaro mee acoásúparā. Uwirā, bairi tunu tie quetire tūgouseanirī atucoásúpa, jāā, Jesús cū cabuerārē quetibujuránā.

⁹ Bairo na caátó, Jesús p̄ame na j̄goye buiaetayup̄. Bairo buiaetari yua, caroaro mena na j̄eniñup̄. Bairo cū caĩrō t̄go, carōmia p̄ame c̄t̄na na r̄p̄opaturi mena etanumur̄i cū r̄p̄opire p̄ãñnar̄i ūp̄ñuparā, b̄t̄ioro q̄ũroarā.

¹⁰ Bairo na caáto, atore bairo na ĩñup̄ Jesús:

—Ȳu uwieticōãña. Ȳu bairārē bairo caãnarē atore bairo na ĩ quetib̄j̄urájá: “Galilea yerap̄u ánája. Top̄u Jesure cū mujãã ĩñagarã,” na ĩ quetib̄j̄urájá —na ĩñup̄ Jesús.

Lo que contaron los soldados

¹¹ Bairo carōmia na caátoye, Jesús rup̄ari ãnajērē cacotemiatana j̄icããrā na mena macããna mac̄p̄u etayuparā. Etarā yua, sacerdote majā quetiuparārē na quetib̄j̄uyuparā nipetiro narē cabaiatajere.

¹² Bairo na caquetib̄j̄uro t̄gorā, sacerdote majā p̄ame ásúparā cab̄toa camasĩrā t̄p̄u j̄icārōrē bairo na cat̄goñaparore bairo ĩrā. Bairo na mena bus̄u yaparo yua, soldauare pairo dinerore na nuniñuparā.

¹³ Bairo na nuni yua, atore bairo na ĩñuparā:

—Atore bairo mujãã cabaiatajere camasārē na mujãã ĩ quetib̄j̄ugarā: “Jãã c̄nicoaup̄a. Bairo jãã cacãnitoye, Jesús cū cabuerā p̄ame at̄i, cū ãnacū rup̄ar̄ire yajacũp̄ã,” mujãã ĩgarā.

¹⁴ Tunu bairoa quetiup̄u gobernador bairo mujãã cacãniatajere cū cat̄goata, jãã p̄ame popiye baio joroque mujããrē cū caátipeere jãã ĩñotabojagarā —na ĩ quetib̄j̄uyuparā sacerdote majā quetiuparājãã soldauare.

¹⁵ Bairo na caĩrō t̄go, soldaua p̄ame, “J̄u” ĩ, dinerore jeyuparā. Bairi sacerdotēa quetiuparā narē na caĩrotirorea bairo quetib̄j̄u batoyuparā camasārē. Bairi at̄i r̄m̄ur̄i c̄ãrē torea bairo jeto ãmeo quetib̄j̄ucōã ninucũñama judío majā.

El encargo de Jesús a los discípulos

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Bairi yua, jãã, Jesús cū cabuerā, p̄ga wāmo peti r̄p̄ore j̄icã p̄enirō c̄nacãũ majũ caãna jãã áp̄u Galilea yerap̄u. Top̄u etarā, ãtãũ, Jesús jããrē cū caĩquetib̄j̄uric̄u majũ cū jãã bocaetaw̄u.

¹⁷ Bairo q̄ũñã yua, jãã r̄p̄opaturi mena etanumur̄i c̄rē jãã ĩroaw̄u. Mai, j̄icããrā jãã mena macããna, “Jesús catiri niñami,” ĩ masĩema.

¹⁸ Bairo jãã cabairo, Jesús p̄ame jããt̄u etari, atore bairo jãã ĩwĩ:

—Mar̄i Pac̄u Dios ȳu joyami tocãnacā wāme rotimasĩr̄iq̄ērē. Ūm̄arecōo, bairi at̄i yepa cūã rotimasĩr̄iq̄ērē ȳu joyami.

¹⁹ Bairi camasã tocãnacā poari macããnarē noo na caãnop̄u ȳu yaye quetire na quetib̄j̄u ñesēãrájá, na cūã ȳu yaye quetire na cat̄gousaparore bairo ĩrā. Bairo na cat̄gousaro, na mujãã bautizagarā. Mar̄i Pac̄u Dios ya wāme mena, ȳu, cū mac̄u ya wāme mena, bairi tunu Esp̄iritu Santo ya wāme ĩr̄i mena na mujãã bautizagarā.

²⁰ Tunu bairoa mujããrē ȳu caátiroticũr̄iq̄ē nipetirijere na quetib̄j̄unetōõña, na cūã tiere na cat̄gousaparore bairo ĩrā. Ȳua, mujããrē ȳu aweyoetign̄. Mujãã mena ȳu ãnicōã ninucũgn̄ tocãnacā r̄m̄u, at̄i um̄arecōo capetirop̄u —jãã ĩcũw̄i Jesús, jãã, cū cabuerārē.

Tocãrōã ñiña.

мнәгесёо рһае пӓӓнцӓкоасупаро. Bairo cabairo, Espiritu Santo, Dios Yeri majū, bauruiasūp. Bua cū caruiatóre bairo bauruietayup. Jesús tәpәre.

11 Bairo cū caruietaro, atore bairo jōbuip. Buarique ocajoyuparo: “M, y macā, y camai majū m āniña. M caātianierē ññajesoya bütioro,” ĩ bñocajoyuparo bñarique.

Jesús es puesto a prueba

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

12 To bero jicoquei Espiritu Santo рһае Jesure bütioro cū árotiyup. desierto cayucmanop.

13 Topәre cuarenta rümәrĭ majū āñup. Jesús waibtoa cauwiōrā na cañop. Bairo top cū caño yua, Satanás рһае rorije cū átirotimiñup. Jesure, “Cariapea cū átinucñati,” ĩ. Bairo Satanás cū caátó bero, jicāārā ángelea majā Jesure cū juatirā etayuparā yua.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

14 Cabero Juan camasārē cabautizamiricārē preso jorica wiip. cū na cacūrocaatato bero, Jesús рһае Galilea yepap. acoásup. Top etari, Dios yaye caroa quetire na quetibuj. jgoyup. Jesús camasārē.

15 Atoe bairo na ĩ quetibujyup: “Dios cū carotimasirә merē etaro baiya. Bairi tūgoña qñenorĭ caroaro āña Dios mena. Dios yaye caroa quetire cariape tūgoya,” na ĩñup. Jesús camasārē.

Jesús llama a cuatro pescadores

(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

16 Cabero Galilea na cairĭ utabucara tñip. ásup. Jesús. Bairo ácu yua, Simón, apei cū bai Andrés, jicā. pūnaa caña pugarārē na ĩñajoyup. Bairo Jesús narē cū cañajoro, na pugarәna utabucarap. bapi mena wai wasarā ásuparā. Na capaarije, waiwe wapatarique āñuparō.

17 Bairo na ĩña, atore bairo na ĩñup. Jesús:

—Jito, y bapacsa. Caroaro waire cawāsāmasirā mājā āniap, wai na rutieticoáto, ĩrā. Āmerē yua, caroaro camasārē caquetibuj. mājā ānio joroque mājā y átign, na yasieticōáto, ĩrā —na ĩñup. Jesús.

18 Bairo cū cairō tūgo, tocārō. jicoquei pugarәna na bapi yucәre cūrĭ, acoásuparā Jesús mena.

19 Bairo cajūgoye jāñurĭ na cañemorō utabucara tñip. Jesús рһае na ĩñajoyup. aперā pugarārē tunu. Santiago, bairi cū bai Juan cawāmesuc. Zebedeo pūnaarē na ĩñajoyup. Jesús. Bairi Santiago, cū bai Juan mena cūmua capairicap. āñuparā. Bapi yuc. caorecutiere jiyajārā ásuparā.

20 Bairo narē na ĩña, jicoquei na piñoyup. Jesús: “Jito, y bapacsa. Marĭ quetibujto camasārē Dios yaye caroa quetire,” na ĩñup. Bairo cū cairō tūgo yua, na pac, cū mña mena cūmup. na cūcōā, tocārō. jicoquei Jesús mena acoásuparā

Un hombre que tenía un espíritu impuro

(Lc 4.31-37)

21 Cabero Capernaum cawāmesuti macap. etayup. Top et, yerijārcā rüm. caño ti macā macāna na cañubueri wiipәre, sinagoga na cairĭ wiipәre jāñup. Bairo jāārĭ, na buejūgoyup. to macānar.

22 Moisés ānacū cū caroticūrĭqñerē cajūgobueri majārē bairo camasārē na quetibujesup. Carotimasĭ cū cañquetibujgore bairo na quetibujyup. Bairi cū yaye quetire tūgori, to macāna рһае tūgocōā maniásuparā.

23 Mai, ti wii sinagoga ñubuerica wiipũ aññupũ jĩcãũ wãtĩ yeri pũna cacũgou. Bairo Jesús cũ cabueãno, wãtĩ yeri pũna cacũgou pũame atore bairo butiuro qũĩ awajayupũ:

24 —Mu, Jesús Nazaret macããcũ, ¿nopẽĩ mu atĩati jãã ture? ¿Jããrẽ rei acũ mu baiyati? Murẽ yũ masĩjãñũña. Mu, Dios macã, cañũ, mu añiña —qũĩ awajayupũ wãtĩ yeri pũna cacũgou pũame.

25 Bairo cũ caĩrõ tũgo, qũĩñupũ Jesús:

—¡Busueticõãña! ¡Ñni caũmu rupũre witi ácũja! —qũĩñupũ Jesús wãtĩrẽ.

26 Bairo cũ caĩrõ tũgo, wãtĩ yeri pũame caũmurẽ cũ yugui, butiuro awajari cũ witicoásupũ.

27 Bairo caũmurẽ cũ caátiere ñnarã, nipetiro camasã qũĩña acũacoasuparã.

—¿Ñe to añiñati cawãma Jesús cũ carotirije? ¡Nocãrõ caroaro majũ cũ masĩñati! ¡Wãtĩ yeri pũna cãã cũ yucõãñama! —ãmeo ññuparã na majũ Jesure.

28 To bero cũ tũgoyuparã camasã nipetiro ti yepa tãni macããna, Jesús cũ caátiere, cũ camasĩrĩjẽrẽ yua.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Bairo na quetibũju yaparo, na ñubuerica wiire witicoásupũ Jesús. Ti wiire witiã, Santiago, bairi Juan mena acoásupũ Jesús, Simón, bairi cũ bai Andrés ya wiipũ.

30 Mai, Simón mañicõ pũame riajãñũñupõ. Butiuro bũgoyupo. Bairi cũ cajããrõ, cũ quetibũjuyuparã cabũcũo cõ cariarijere.

31 Bairo na caĩquetibũjuro tũgo, cõtu eta, cõ wãmo mena ñerĩ cõ tũgãwãmuõñupũ. Bairo cũ caãto, jicoquei jãnacuasuparo bũgoye pũame. Tocãrõã caticoasupo yua. Bairo catiãco, tocãrõã ugarique na qũẽnonuñupõ Jesujããrẽ.

Jesús sana a muchos enfermos

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32-33 Cabero muipũ cũ cajããrĩraũ, canaio atĩraũ caãno Simón ya wiipũre etayuparã nipetiro ti macã macããna. Nipetirije cariyecũnarẽ na jeasuparã Jesús tũpũ.

34 Bairo Jesús pũame na caetaro ñña, capããrã cariarãrẽ na catioyupũ. Nipetirije riaye cacũgorãrẽ na catioyupũ. Tunu bairoa wãtĩ yeri pũnarẽ na acurewiyoyoyupũ Jesús. Bairo na cawitiro, Jesús pũame na busuotiesupũ. “Yũ, Mesías, Dios cũ cajou yũ cañnierẽ na quetibũjueticõãto,” ñ, bairo na busuotiesupũ.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

(Lc 4.42-44)

35 Ape rãmu cabusuatĩraũ Jesús wãcã, ti macãrẽ witicoásupũ. Bairo ácũ yua, etayupũ Jesús camasã na camanĩraupũ. Topũ Diore cũ jeniñupũ.

36 Bairo topũ cũ caãno, Simojãã cũ macãrãsuparã.

37 Bairo cũ macãrĩ, cũ etacoasuparã. Atope bairo qũĩñuparã:

—Nipetirã murẽ macãrã átiyama.

38 Bairo na caĩrõ tũgomicũã, bairo na ññupũ Jesús:

—Ape macãã macããna cũãrẽ na yũ quetibũjũmu. Caroa quetire, Dios cũ carotimasĩrĩraũ caetarore na yũ quetibũju masĩõgu. Torecũna, yũ jowĩ Dios atĩ yeparũre —na ññupũ Jesús Simojããrẽ.

39 Cabero aññesãñupũ Jesús Galilea yepapũ. Topũ aññesãã yua, tocãnacã macã macããna na cañubueri wiiripũ, sinagogas na caĩrĩ

wiiripare buenucũñupũ to macããnarẽ. Tunu bairoa wãtĩ yeri pũnarẽ na acurewiyoyoyupũ Jesũs.

Jesũs sana a un leproso
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Bairo cabero caũmũ jĩcãũ carupam boam ruame Jesutũ cũ rapopaturi mena etanumurĩ qũĩroam etayupũ. Bairo eta, atore bairo qũĩ jẽniñupũ:
—Yũ Quetiupam, mũ cabooota, yũ mũ netõõgũ yũ caboariaye cutiere.

⁴¹ Bairo cũ caĩjẽnirõ tũgo, cũ maitũgoñañupũ Jesũs cũ rupam caboaaure. Bairi cũ wãmo mena cũ pãñañupũ. Bairo áticoã, bairo qũĩñupũ:

—Mũ cacatiro yũ boya. ¡Bairi mũ yũ netõõña! —qũĩñupũ Jesũs cariaure.

⁴²⁻⁴³ Bairo Jesũs cũ caĩrõ, jicoquei caticoasupũ carupam boamiatacũ. Bairo cũ cabairo ñña, Jesũs ruame tutuaro mena cũ quetibũjũ rotiesupũ aperãrẽ cũ cabaiatajere. Bairo qũĩñupũ:

⁴⁴ —Cariape acoácũja sacerdote tũpũ. Qũĩñoña mũ rupaaure, mũ cacatiatajere. Bairo tunu Diore cũ nunĩña mũ cacatirije wapare. Tore bairo marĩ átirotiyupi Moisés ãnacũ. Bairo mũ caátiatato bero, nipetiro camasã masĩgarãma mũ cacatiatajere yua —qũĩñupũ Jesũs carupam boamiatacũ.

⁴⁵ Bairo cũ caĩmiatacũãrẽ, cũ, carupam boamiatacũ ruame Jesũs cũ carotiatã wãmerẽ bairo apeyupũ. Nipetirã na quetibũjũ peyocõãñupũ cũ cabaiatajere. Bairi Jesũs ruame jããmasĩesupũ tocãnacã macããrẽ. Bairi macãã tãnipũ camasã na cañesẽãetopũ ásupũ. Bairo cũ cabaimiatacũãrẽ, cũ macãrã, cũ bocacõãñuparã ti macãã macããna Jesure yua.

2

Jesũs sana a un paralítico
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Nocãnacã rũmũ bero mea tunucoásupũ Jesũs Capernaum macãpũ. Topũ cũ caãno, aperã, “Ti wiipũ ãcũmi,” irĩqũẽ queti tũgooyuparã.

² Capããrã camasã neña etayuparã. Bairo na cabairo, Jesũs na bueyupũ. Ti wiire jira netõcoasuparã. Jope tũpũ jira etayuparã.

³ Bairo cũ cabueãno, ti macã macããna cawãmarã baparicãnacãũ Jesutũ ñicãrĩ cabũricũre cũ neasuparã.

⁴ Bairo cũ ne etamirãcũã, ti wii pupearũ na yaure cũ nejãã masĩesuparã, camasã capããrã na cajiraro jũgori. Bairi wii buipũ wãmũcoásuparã ñicãrĩ cabũricũ mena. Ti wii buipũ etarã, ore qũẽnorĩ cũ piti ruio joyuparã pũũ rũrowẽrĩ mena Jesũs tũpũ ñicãrĩ cabũricũre.

⁵ Bairo na caãto ñña, Jesũs ruame tũgoña masĩñupũ na catũgoñarĩjẽrẽ. “Yũ camasĩrĩjẽrẽ cariape tũgoñatutuayama,” na ñ tũgoñañupũ. Torecũ, atore bairo qũĩñupũ Jesũs ñicãrĩ cabũricũre:

—Yũ yam, merẽ mũ carorije wapare yũ netõõcõãña.

⁶ Bairo cũ caĩrõ tũgo, ti wii macããna caruirã Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobueri majã ruame bairo ñ tũgoñañuparã na yeripũ:

⁷ “¿Ñamũ ãcũ majũ caũmũ cũ ãniñati, ‘Merẽ mũ carorije wapare yũ netõõña,’ caĩã? Dios jeto netõõmasĩñami marĩ carorije wapare. ãni, Jesũs, Diore cũ netõõncãũ átiyami, bairo cũ caĩrĩjẽ mena,” ãmeo ñ busũyuparã na majũ.

⁸ Jicoquei masĩcõãñupũ Jesũs cũ yeripũ na caãmeobũsũrĩjere. Bairi atore bairo na ññupũ:

—¿Nopẽĩrã yũ caĩatajere tũgori mũjãã tũgoñarĩqũẽ paiyati?

⁹⁻¹⁰ “Mũ carorije wapare yũ netõõña,” ãnirẽ yũ caĩata, “Bairo ñcõãũ ññami,” mũjãã ñbujorã. Baiãrũna, “Wãmũncãña. Mũ casũñarĩ corõ perũsari mũ

ya wiipɔ tunu ácája,” cūrē yɔ caíata, to bero cū cawāmunucáto ññarā roque, “Bairo ícōāū mee ññami Jesús,” mujāā ñbujiorā. Yɔ, Camasā Jūgocɔ ati yeparɔ yɔ carotimasírjērē mujāā camasíparore bairo, tiere ñigu —na ññupɔ Jesús fariseojāārē.

Í yaparo, cū caírōrē bairo qūñnemoñupɔ Jesús ñicārí cabɔñricare:

11 —Mɔrē ñiña: ¡Wāmunucāña! Mɔ cacūñarí coro nepɔsari mɔ yɔ wiipɔ tunu ácája. Merē mɔ riayere yɔ netōña —qūññupɔ.

12 Bairo cū caírō tūgo, tocārōā jicoquei wāmunucā yua, cū cacūñarí corore nepɔsa, tí wiire witicoásupɔ cū ñicārí cabɔñmiatacɔ pɔame nipetirā na cañnarō. Bairo cū caátó ññarā, nipetiro camasā tūgoñacōā maniásuparā. Bairo Diore atore bairo qūñ basapeoyuparā:

—¿Diwatoa ũno tore bairo caroa majūrē marí ññarí? Marí ññaerɔ. ¡Camasí ññami Dios! —qūñ basapeoyuparā nipetirā.

Jesús llama a Leví

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Cabero ásupɔ tunu Jesús ɔtabɔcɔra tánipɔ. Topɔ camasā neñañuparā. Bairo na caneñarō, na bueyupɔ Jesús.

14 Bairo netōácú, Leví cawāmecɔcɔ, Alfeo macūrē qūññajoyupɔ. Mai, Leví pɔame Roma gobiernorē camasā yaye dinero impuesto na caírjērē jejoberari majōcɔ aññupɔ. Bairo cū capaari arɔarɔ cū caño, qūññajoyupɔ Jesús Levíre. Bairo qūññajori bero, cātɔ etaátí, atore bairo qūññupɔ yua:

—Jito, yɔ bapacɔsa.

Bairo cū caírō tūgo, tocārōā jicoquei Leví pɔame cū yaye paarique nipe-tirore cūcōā, Jesús mena bapacɔti ácu acoásupɔ yua.

15 Cabero Jesús, bairo cū cabuerā mena Leví yɔ mesapɔ na caruero, camasā capāārā ruirā etayuparā. Na mena macāña jicāārā Leví ũna, gobiernorē camasā yaye dinerore cajejoberari majā aññuparā. Aperā camasā roro na cabɔsupairā cūā aññuparā. Jesujāā mena ɔgabapacɔsuparā. Mai, capāārā aññuparā Jesure catūgōsarí majā.

16 Bairo cū caɔgabapacɔtore ññarā yua, fariseo majā pɔame na í tutiyuparā Jesús cū cabuerārē. Na yarā, Moisés cū caroticūríqūrē cajūgobueri majā mena atore bairo na í tutiyuparā:

—¿Nopēí dinero jejori majā mena, bairo aperā roro caána mena mujāārē cabuei cū etiaga bapacɔtiyati? Roro ácu átíyami —na í tutiyuparā fariseojāā Jesús cū cabuerārē.

17 Bairo na catutiro tūgo, bairo na ññupɔ Jesús:

—Ɔcotiri majōcɔre bairo yɔ añiña ati wiire. Ɔcotiri majōcɔ apériyami cacatirā na cañni wiiripɔre. Cariarā na cañni wiiri jettore etanucūñami, na ɔcoti etaɔ. Bairo ānoa mena yɔ añiña. Na carorije, riayere bairo cañnierē netōōū ácu yɔ atíarɔ. Torecɔna, yɔ apú ati yeparɔre. “Caroarā marí añiña,” cañtorārē na yɔ macāēñiña. Aperā, “Carorije wapa marí buicɔtiya,” cañtūgoña yaparuarā roquere na macāñacú yɔ apú, na yeri wasoaáto, í —na í quetibajuyupɔ Jesús fariseojāārē.

La cuestión del ayuno

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Tiwatoa cañnopɔre Juan cū cabuerā, bairo fariseo majā na cabuerā cūā ɔgarique betiri Dios jettore cū jēñiñuparā. Bairo na cabairo ñña, jicāārā Jesutɔ etari atore bairo qūñ jēñiñañuparā:

—Ūgarique betiri Dios jetore cū jēninucūñnama Juan cū cabuerā. Fariseo majā na cabuerā cūā tore bairo átiyama na cūā. M̄ cabuerā p̄ame áperiyama. ¿Nopēirā na ūgarique betietinucūñnati? —qūī jēniñañuparā to macāāna Jesure.

19-20 Bairo na caījēniñarō tūgo, atore bairo na iñupū Jesús:

—Caroaro ȳ caátiere mujāā tūgomasīētīña. Caūm̄ cawāmojiyapaure bairo ȳ āniña. Cū yarārē bairo niñama ȳ cabuerā. Caūm̄ cū cawāmojiyari r̄um̄rē cū yarā nipetirā ūgayama paio, cū mena ūseaniāna. Ti r̄um̄rē auatām̄oetiayama. Caūm̄ cū cawāmojiyaro bero roquere, cū yarā caborā ūgarique betiri Diore cū tūgoña jēniñubuebujiorāma tunu. Narē bairo jāā āniña. Bairi ȳ mena āna, ȳ cabuerā auatām̄oetigarāma. Ȳ camano roquere auatām̄obujiorāma —na ī quetib̄juyup̄ Jesús fariseo majārē.

21 Ī yaparo, “Ȳ yaye cawāma quetire cab̄c̄ macāājē mena tūgoūsa masīā maniña,” Īḡ, atore bairi wāme na ĩcōña quetib̄j̄nemōñup̄ Jesús tunu:

—Cab̄c̄uro jutirore cawori opere seretuetiyama camasā camasīrā jutiro cawāma asero car̄gaeti asero mena. Bairo na caápata, ñuetigaro. Cose, ti asero hopo na caáto, rugagaro. Rugari tūgāwonemogaro pajīñurō cawāma asero p̄ame cab̄c̄uro jutirore.

22 Tunu bairoa ūse oco cawāma qūēnoyaparoriquere piojāēt̄nucūñnama camasā cab̄c̄uro poa waib̄c̄uro poap̄ure. Bairo na caápata, ti poa wocogagaro, tie oco cap̄m̄rōī. Ti poa macāājē yasigaro. Bairi ūse ocore cawāma qūēnoyaparoriquere piojānucūñnama camasā cawāma poa mena —na ī quetib̄juyup̄ Jesús fariseo majārē.

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

23 Cabero judío majā na cayerijārī r̄um̄ caāno Jesujāā netōásuparā w̄serip̄. Bairo netōáná, Jesús cū cabuerā p̄ame queyari trigo apeacarē jeri cacatirijerea ūgajūgoyuparā.

24 Bairo na caáto iñarī, fariseo majā atore bairo qūī tutiyuparā Jesure:

—¡Na iñañijate! ¿M̄ cabuerā roro na caátiere miñañiyati? Ati r̄um̄ ūnorē paariquere bairo átiyama m̄ cabuerā, bairo trigo apeacarē j̄egarā. Ati r̄um̄ ūnorē caápericōāpee niña na caátie ūnierē —qūī tutiyuparā fariseo majā Jesure.

25 Bairo na caūtutiro tūgo, atore bairo na iñupū Jesús:

—David ānacū queyamiácú, ¿cū caátajere na caquetib̄j̄uc̄irīqūērē j̄icāni ūno mujāā iñāetinucūñnati Dios ya tutip̄? Mujāā iñānucūrā.

26 Bairo baiyuparo: Abiatar cawāmec̄sc̄ ānacū, sacerdote majā quetiup̄ cū caāno, David p̄ame jāāetayup̄ Dios ya wiire cū ūm̄na mena. Ūgariquere macāārā, jāāetayuparā. Bairi pan añuparō, caroa Dios yaye majū na caic̄urīqūē jeto. Tie p̄āārē sacerdote majā jetore na ūgarotiyup̄ Moisés ānacū. Bairo sacerdote majū jeto na caugarije caānimiatacūārē, tie p̄āārē ūgari bero, cū ūm̄na cūārē na batonuñup̄ David.

27-28 Tunu na ĩnemōñup̄ Jesús fariseo majārē:

—Caroaro marī caānipeere yerijārīcā r̄um̄rē cūñup̄ Dios. Yerijārīcā r̄um̄ p̄ame marīrē to rotiáto ī mee cūñup̄ Dios yerijārīcā r̄um̄rē. Ȳ, Camasā Jūgoc̄ ānirī ȳ átirotimasīña yerijārīcā r̄um̄ cūārē camasā caroare na caátianipeere —na ī quetib̄juyup̄ Jesús fariseo majārē.

3

*El hombre de la mano tullida**(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)*

¹ Ape rãm̃ caãno tunu jããetayurũ Jesús ñubuerica wiirũ. Mai, torũ ãñurũ jĩcãã caricábũricũ.

² Bairi to macããna pũame Jesús cũ caátigarijere caroaro qũñña usayuparã, na quetiuparãrẽ bũsujãgarã. “¿Yerijãricã rãmũrẽã cũ cationãti caricábũũre?” Ì tũgoñãñuparã.

³ Atore bairo qũññurũ caricábũũre Jesús:

—Tiaya. Ato yũ tũrũ asá.

⁴ Bairo Ì yaparou, atore bairo na Ì jẽniñañũpũ tunu Jesús to macããnarẽ:

—¿Ñerẽ marĩ ánaati ati rãmũrĩ ùnorẽ, camasã na cayerijãrĩ rãmũrĩrẽ? ¿Cañũrĩjẽrẽ marĩ ánaati, o carorije pũamerẽ marĩ ánaati? —na Ì jẽniñañũpũ.

Bairo na cũ cajẽniñamiatacũãrẽ, cũ yuesuparã.

⁵ Bairi Jesús pũame na asiayurũ, na yeri na catũgoñãrĩjẽ na cawasoagaetie wapa jãgori. Bairo bai, atore bairo qũññurũ Jesús caricábũũricũre:

—Mũ ricãre ñũpoya.

Bairo cũ caĩrõ, caricábũricũ pũame cũ ricãre ñũpooásurũ. Tocãrõã cũ ricã ñũcoasuparo yua.

⁶ Bairo cũ caãto ñnarã, fariseo majã pũame ti wiire witi yua, neñañuparã quetiuparũ Herode majã mena. Bairo neñarã, “¿Dope bairo marĩ ánaati, Jesure pajãgarã?” ãmeo Ì bũsũpaijũgoyuparã na majũ.

Mucha gente a la orilla del lago

⁷ Cabero ásũrũ Jesús cũ cabuerã mena utabũcũra tãnipũ. Na bero usayuparã capããrã Galilea yepa macããna.

⁸ Judea macããna, Jerusalén macããna, Idumea macããna, Rio Jordán ape nũgõã macããna, Tiro bairi Sidón macã tãni macããna, capããrã Jesús bero usayuparã. Ti yepa macããna capããrã cũ caátijẽñorĩjẽ quetire tãgorã, Jesure qũññagayuparã.

⁹ Bairo na caãmeotuworijere ñña, na jũgoye utabũcũrapũ na árotiyurũ Jesús cũ cabuerãrẽ, cũmũarẽ na caqũẽnoyuparore bairo Ì.

¹⁰ Mai, capããrã camasãrẽ na catioyurũ Jesús. Bairi aperã cariayecũna cãã ãmeo tuworĩ utabijaro majũ cũ neñañuparã, Jesure cũ pãñagarã.

¹¹ Tunu bairo camasã wãtĩ yeri pũna cacãgorã Jesure na caĩñarõ cãnacãni, cãtũ rãropaturĩ mena etanumũrĩ atore bairo qũñ awajayuparã:

—¡Mũ, Dios macũ mũ ãniña!

¹² Jesús pũame bairo na caĩrõ, mai camasã cãrẽ na camasĩrõ boetiri, tutuaro mena tiere na bũsũrotiesurũ.

*Jesús escoge a los doce apóstoles**(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)*

¹³ Cabero Jesús ùtãũrũ etari cũ cabueparã cũ caĩñãjesorãrẽ na piineñojoyurũ. Bairo cũ capiineñojoro tãgo, cũ tũrũ etayuparã.

¹⁴ Bairo na caetaro ñña, na beseyurũ pũga wãmo peti rãpore pũga pẽnirõ cãnacãũ majũ, cũ mena na cabaracũtiparore bairo Ì, tunu bairo na cajũquetibũjũparore bairo Ì. Bairo na bese yaparo yua, “Mũjãã yũ caque-tibũjurotjoparã mũjãã ãnigarã,” na ññurũ Jesús.

¹⁵ Bairo Ì yaparo yua, wãtĩ yeri pũnarẽ wiyomasĩrĩqũẽrẽ na joyurũ.

16 Bairi puga wāmo peti rupore puga pēnirō cānacāu majū āñuparā Jesús cū caquetibujerotijoparā. Cajūgoye āñupū Simón. Simorēā qūñupū tunu “Pedro”.

17 Tunu cabero āñuparā Santiago, bairi cū bai Juan cawāmesuca. Naa, Zebedeo pūnaa āñuparā. Bairi Santiagore bairi Juarēā qūñupū Jesús tunu “Boanerges”. Mai, Boanerges, “Bupo Pūnaa” ĩgaro ĩña.

18 Tunu cabero āñuparā Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, apei Santiago. Cū, Santiago, Alfeo macū āñupū. Tunu cabero āñupū apei Simón. Cū pñame celotea mena macāācū āñupū.

19 Tunu cabero āñupū Judas Iscariote. Cū pñame āñupū Jesure cañerotipañ. Tocārōā niñaa Jesús cū caquetibujerotijoparā, cū cabesericarā yua.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

20 Cabero wiipū jāásúpū Jesús tunu. Topū capāārā camasā neña etayuparā. Torecū, Jesús cū cabuerā mena ugamasiēsupū.

21 Bairo, “Mecūcoayami Jesús,” camasā na cañrĭjē quetire tūgori, cū yarā pñame cū piirásúparā.

22 Bairo Moisés ānacū cū caroticūrĭqūērē cabueri majā pñame Jerusalén macā caatiatana, atore bairo ĩñuparā: “Dios jūgori mee, Beelzebú, wātĭā quetiupañ majū cū camasiōrĭjē jūgori wātĭ yeri pūna, camasārē caānarē na acurewiyojo masĭimi Jesús. Beelzebú cū jāārĭcāmi Jesure,” ĩñuparā.

23 Jesús pñame masĭcōāñupū na catāgoñarĭjērē. Bairi cātu na piijoyupū. Bairo piijo yaparo, ape wāme ĩcōñarĭ atore bairo na ĩñupū: “¿Dope bairo wātĭ cū majūā cū acurocawiyo masĭcati?”

24 Quetiupañ rey cū carotimasĭrĭpañ macāāna na caāmeoboeticōāta, ĩcārō ānimasĭētĭñama.

25 Tunu bairoa ĩcā wii macāāna na caāmeoboeticōāta, na cūā caroaro ānimasĭētĭñama.

26 Tore bairo Satanás, wātĭā quetiupañ, cū yarārē na cū caboeticōāta, ¿dope bairo cū āninetōūati? Āninetōmasĭēcūmi. Yasicoacūmi.

27 Bairo ĩ quetibujū yaparo, cajerutiri majōcure ĩcōñarĭ atore bairo na ĩ quetibujūnemōñupū tunu: “ĩcāū wii upañ, catutuañ majū, cū ya wii macāājērē caroaro cū cañnacoteata, ni ũcū cajerutiri majōcū cū yayere jerutimasĭēcūmi. Jerutimasĭimi baipña, ti wii upañre cū cajiyaājūoata. Bairo cū jiyajūgori bero roque, ti wii macāājē nipetirĭjere jerutipeyo masĭcōāūmi,” na ĩ quetibujūyupū Jesús.

28 “Bairi cariape mujāārē niñā: Cabusupairā dope bairo roro na cañrĭjē tocānacā wāmerē masiriyogūmi Dios, cūrē na cajĕniata.

29 Bairo masiriyobojamĭcūā, Espĭritu Santore roro na cabusupaiata roquere, na masiriyobojaetĭgūmi. Roro na cabusupairĭje wapa na cabuĭcĭtie nicōā ninucūgaro tocānacā rūmua. Petietĭgaro.”

30 Mai, na pñame qū jūgoyuparā: “Wātĭ, cū jāārĭcāmi Jesure.” Bairi tore bairo na ĩñupū Jesús.

La madre y los hermanos de Jesús
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

31 Bairo cū caquetibujero bero, Jesús paco, bairi cū bairā cūā topū etayuparā. Eta yua, cū caāni wii macāpña cū cotenucūñuparā. Bairo cotenucūrā, cū piĭrotiyuparā, cū mena busugarā.

32 Bairo macāpū na cacotenucūrō, Jesutu macāāna carupa beto caruāmejorerā pñame atore bairo qūñuparā Jesure:

—Mu paco, mu bairã mu macãuparã. Macãpu murẽ coterã átiuparã — quĩñuparã Jesure.

³³ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ñupũ Jesús cürẽ caquetibujurãrẽ:

—Naa, yu paco, yu bairã cãã, yu yarã majũ na caãnimiatacããrẽ, aperã cãã, yu yarãrẽ bairo caãna niñama.

³⁴ Ñ quetibuju yaparo, cãtu macããna caruirãrẽ na ñnarĩ, atore bairo na ñnemoñupũ tunu:

—Ñnoa niñama yu pacore bairo caãna, bairi yu bairãrẽ bairo caãna.

³⁵ Noa ñna yu Pacu cã carotirore bairo caãna ruame yu bairãrẽ bairo caãna, bairi yu bairã rãmĩrẽ bairo caãna, bairi yu pacore bairo caãna niñama.

4

La parábola del sembrador

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Cabero acoásupu Jesús utabucura tũnipu. Topu eta, camasãrẽ na quetibuju jũgoyupu tunu. Mai, camasã capããrã majũ na caãnoi, Jesús ruame cũmua turorica capairicapu ájããñupũ. Cãtu catũgorã etarã ruame peta paputiropu nucũñuparã.

² Bairo na cabairo, capee wãme ñcõñarĩ na quetibujuyupu Jesús.

Atoe bairo na ñ quetibujuyupu:

³ “Yu caquetibujurẽjere caroaro tãgoreoya. Jĩcã rãtu ásupu jĩcãũ caãtu cã wesepu, oteriquere otei ácã.

⁴ Topu eta, cã oteriquere wẽbato otejũgoyupu. Bairo caroaro cã caotemi-atacããrẽ, oterique jĩcã rupaa ñañuparõ maapu. Bairo maapu ti rupaa cañarõ ñnarã, minia ruame wũruiatĩ, ugarecõãñuparã.

⁵ Cabero cã cawẽbatoro, ape rupaa ãtã yerapu cayera esemenirõpu ñañuparõ. Tie ruame yoaro mee putĩmĩñuparõ, cayera esemenirõ caãnoi.

⁶ Bairo tie oterique ruame pũtiatĩmii yua, yoaro mee riacoásuparo muipu cã caasijãrõĩ, dope bairo nucõrõĩ jomasĩtĩrĩ yua.

⁷ Cabero cã cawẽbatoro, ape rupaa pota yucu watoapu ñañuparõ. Cabero pota yucu ruame cabũtinetõrõ, tie oterique ruame caroaro pũtimasĩesuparo. Pota yucu ruame otere butĩbiacõãñuparõ. Bairi rĩcamani yucu ásuparo.

⁸ Cabero ape rupaa ruame caroa yerapu ñañuparõ. Cabero puti, buticoasuparo. Bairo butiatõ, jĩcã jatĩ treinta rupaa majũ rĩcacusuparo. Ape jatĩ sesenta rupaa majũ rĩcacusuparo. Ape jatĩ cien majũ rĩcacusuparo,” na ñ quetibujuyupu Jesús.

⁹ Ñ quetibuju yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ tunu: “Mujãã caãmoocuna mujãã ñniña. Bairi ãmerẽ yua, mujããrẽ yu caquetibujurãtajere tũgoãmewiyoya mujãã yeripu,” na ñupũ Jesús cãtu catũgorã etarãrẽ.

El porqué de las parábolas

(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ Cabero Jesús jĩcãũã cã caãno, cãtu macããna bairi cã cabuerã cãã cãtu eta yua, atore bairo quĩ jẽniñañuparã: “¿Dope ñgaro to ññati caotei queti?”

¹¹ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ñ quetibujuyupu Jesús: “Dios cã carotimasĩĩrapu macããjẽrẽ tirũmũpu macããna na catũgoetajere mujãã roquere mujãã masĩõñami. Aperã tiere na camasĩrõrẽ boetiyami. Torecu, ape wãme ñcõñarĩ na quetibuju rotiyami Dios.

¹² Na ruame cacaapee cũgorã nimirãcãã, Dios cã caãtiere ññamasĩtĩñama. Tunu bairoa cã yaye quetire tãgomirãcãã, tiere tãgomasĩtĩñama. Bairi Diore,

‘Jãã mu netõõwã,’ qũĩetĩnucũĩnama. Torena, carorije wapa cacãgorã tuayama Dios cũ caĩñajoro yua,” na ĩ quetibũjuyupũ Jesũs.

Jesũs explica la parábola del sembrador
(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

13 Bairo ĩ quetibũju yaparo, atore bairo na ĩ quetibũjuyupũ tunu: “¿Caotei cũ caátajere ĩ cõñarĩ mujããrẽ yũ caquetibũjuatajere mujãã tũgomasiẽtĩati? Tiere mujãã camasiẽtĩcõãta, ¿Dope bairo rita ape wãmerẽ mujãã masĩcuti? Mujãã masĩẽna.

14-15 ãmerẽ yua, mujããrẽ yũ quetibũjũũ caroaro ĩcõñarĩ caotei quetire camasãrẽ yũ caquetibũjuatajere: Camasã ĩcããrã Dios yaye quetire tũgoyama. Bairo tũgomirãcũã, tũgomasiẽtĩĩnama. Dios bũsũriquere na catũgoatato beroaca, wãtĩ pũame uwaro eta, jecõãñami na camasiũbujioatajere. Minia na cawũje ugaricarore bairo etanecõãñami wãtĩ, na camasiũbujioatajere. Na pũame caotei cũ caoterique maapũ cañarĩcã rupaare bairo niĩnama.

16-17 Tunu aperã camasã Dios yaye quetire useanirõ tũgo, jicõquei, ‘Jau,’ ĩĩnama. Bairo bomirãcũã, bairãpũna na yeripũ caroaro cũ yuetiyama. Capũtirije canũcõmanajẽrẽ bairo niĩnama. Bairi roro na cabairo caãno, o Dios yaye quetire na catũgousaro jũgori aperã narẽ na caĩñatero ĩñarã, yoaro mee jãnaĩnama Dios yaye quetire yua. Dios mena yoaro ãmerĩĩnama. Naa, caotei cũ caoterique ape rupaa ãtã buipũ cañarĩcã rupaare bairo niĩnama.

18-19 Tunu aperã camasã Dios yaye quetire, ‘Jau,’ na caĩrõ bero, apeye ũnie pũamerẽ butiuro tũgoña macãñama. Ati yepa macããjẽ wapatarĩque ũnierẽ, bairi caroaro na caãnigarije cũãrẽ tũgoñaĩnama butiuro. Bairi Dios bũsũriquere tũgoña masiriticõãñama. Caroaro caãnarẽ bairo na caãperoi, carica butimasiẽtĩerẽ bairo niĩnama. Bairi naa, caotei cũ caoterique ape rupaa pota watoapũ cañarĩcã rupaare bairo niĩnama.

20 Bairãpũna, aperã roque Dios yaye quetire useanirõ tũgoyama. Na yeri pũnapũ cariape tũgopeori, tiere tũgousayama. Caotei cũ caoterique ape rupaa, caroa yepapũ cañarĩcã rupaare bairo niĩnama. ĩcã jatĩ treinta rupaa majũ rĩcacusuparo. Ape jatĩ sesenta rupaa majũ rĩcacusuparo. Ape jatĩ cien majũ rĩcacusuparo. Torea bairo niĩnama Dios yayere catũgõsanucũrã pũame,” na ĩ quetibũjuyupũ Jesũs.

La parábola de la lámpara
(Lc 8.16-18)

21 ĩ yaparo, atore bairo na ĩ quetibũjnemoũupũ Jesũs tunu: “¿Camasã carupapãta rocapũ, o cama rocapũ ĩĩñaworiquere na cũñati? Tore bairo cũẽtĩnucũĩnama. Jõbuipũ roque cũnucũĩnama camasã, nipetiro cajããetarã na caĩñamasĩparore bairo ĩrã.

22 Na cajĩñaworipãũ nipetiro baugaro caĩñamaniataje. Torea bairo ape rãmũpũ camasã nipetiro ãme camasiã manierẽ masĩpeticoagarãma.

23 Mujãã caãmoõnna mujãã ãniĩna. Bairi ãmerẽ yua, mujããrẽ yũ caquetibũjuatajere tũgõsmewiyoya mujãã yeripũ.”

24-25 Tunu atore bairo na ĩnemoũupũ Jesũs: “Yũ caquetibũjũriajere mujãã catũgopeoata, Dios pũame mujããrẽ masĩõnemogũmi tunu yũ caquetibũjũriajere. Bairo tũgomirãcũã, petoaca mujãã catũgopeoata roque, cabero mujãã camasiĩniatajere mujãã masiriticõãgarã. Bairi caroaro cariape tũgopeoya,” na ĩ quetibũjuyupũ Jesũs.

La parábola de la semilla que crece

26 Ì yaparo atore bairo na Ì quetibujunemoñupũ tunu: “Dios yaye macããjêrê quetibujurique, jĩcãũ camasocu yeparu otere cã caoterijere bairo niña:

27 Ote yaparori bero, tie otere Ìñapeocõã ãmeimi. Bairi tocãnacã ñamia cãni, tocãnacã rũmua ãnicõã, cã cabaitoye, cã caoterique ruame puticoato. Bairi cã ruame dope bairo bairi caputirore masĩecãmi.

28 Putiro, yoaro mee pũũ witiro. Pũũ witi yaparo, carupa jati jeñarõ. Carupa jati jeña yaparo, carĩca wiyoro, tie buti carupa rupaa jeñarõ.

29 Ti rupaa cabutiro Ìña, jeimi tiere caoterica, ‘Tocãrõã buti yaparoya,’ Ì. Torea bairo Dios yaye macããjêrê quetibujurique cãã niña,” na Ì quetibujuyuru Jesús.

La parábola de la semilla de mostaza

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

30 Ì quetibujun yaparo, atore bairo na Ìnemoñupũ Jesús tunu cãtu catãgorã etarãrê: “¿Dope bairo mujããrê yã masĩõñati Dios cã carotimasĩĩrapure? ¿Di wãme ùnorê Ìcõñarĩ mujããrê yã quetibujuyati?”

31-32 Mostaza na caĩrĩ apeararê jĩcãũ cã weseru cã caotericaacarê bairo niña Dios cã carotimasĩĩrapu. Tia apearã ruame õcããcã majũ nimirõcãã, cabero puti butiató, pairicu majũ áya, nipetirije weseru oterique netõrõ. Paca majũ rurũri cutiya. Bairi minia cãã tũ yucu rurũripure na ria batiirire quẽnorĩ nicõãmasĩñama. Torea bairo niña Dios cã carotimasĩĩrapu cãã,” na Ìcõña quetibujuyuru Jesús.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

(Mt 13.34-35)

33 Torea bairo jeto capee wãme Ìcõñarĩ na quetibujunucũñupũ Jesús nipe-tiro camasã cãtu catãgorã etarãrê. Na camasĩĩãtiparo cãrõ cargoaro na quetibujuyuru.

34 Dise ùnie quetibujuriquere Ìcõñaetiri na quetibujuesuru. Bairuã, aperã na camano na catãgoetoru cã cabuerã ruamerã nipetiro caroaro tãgojĩãtipetiricarõ na quetibujunucũñupũ.

Jesús calma el viento y las olas

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

35 Cabero ti rũmu muiru cã cajããtõ, Jesús ruame atore bairo na Ìñupũ cã cabuerãrê:

—Jito, ati utabucara ape nugõãru marĩ pẽña átõca.

36 Bairo cã caĩrõ bero, cã cabuerã ájããñuparã cũmua cã cajãatacaru, ape nugõãru pẽñagarã. Bairo na caátõ, aperã cãã na cũmu rupaa mena Jesujãã bero usa asuparã.

37 Bairo na caátõ yua, wĩno paiou papu atĩjũgoyuparo. Bairo capapuro ocoturi paiou atĩjabejããñuparõ, cũmua ruagari tãnipu yua.

38 Mai, Jesús ruame na caátõ beroaca, cũmua cawaturõ ruame jutipoti buiru cãniããcoasuru. Bairo cã cabairoi, cã cabuerã ruame cã wãcõñuparã. Cã wãcõrĩ atore bairo quĩĩñuparã Jesure:

—jããrê cabuei, ruarã marĩ baiya! ¿Mu tũgoñaẽtĩñati jããrê? —quĩĩñuparã.

39 Bairo na caĩrõ tũgowãcã, wãmunucãñupũ Jesús. Wãmunucã, wĩnorê jãnarotiyuru. Tunu bairoa oco turi cããrê:

—jããna átoja! —Ìñupũ.

Bairo cã caĩrõ, jicoquei jãnapeticoasuparo yua.

40 Cabero atore bairo na Ìñupũ Jesús cã cabuerãrê:

—¿Nopẽrã butiorõ mujãã uwiya? ¿Dios mena mujãã tũgoña tutuaetiyati mai? —na Ìñupũ.

41 Cū cabuerā ɱame cū caáto ìñaacɱacoasupará. Atore bairo ãmeo ìñupará na majū:

—¡Ago tame! ¡Nocārō majū cū masiñati Jesús! Wīno, ocoturi cūā cū tūgocōāña.

5

El endemoniado de Gerasa

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

1 Cabero ti ɱtabɱcɱra ape ɱgōāɱ pēña etayupará Jesujāā, Gerasa na caīri yepaɱ. Bairo eta yua, maa ɱcāñupū Jesús.

2 Bairo cū camaa ɱcārō, cañmū jīcāñ, wātī yeri pūna cacūgou ɱame cūtu etayupɱ. Camasārē na carerica ũtā wiiripɱ cañniatacɱ cūtu etayupɱ.

3-4 Mai, cū ɱame ũtā wiiripɱ ninucūñupū. Cauwioɱ majū ãñupū. Bairi camasā ɱame cū ñesēārotietimiñupará. Cū wāmorīrē, bairi cū rapori cūārē āpōā wēērī mena nairō cū jīyanucūmiñupará. Bairo na caátimiatacūārē, cū ɱame āpōā wēērīrē tūgājure recoanucūñupū. Bairi ni ũcū cū átinetoñcā masiēsupū.

5 Bairi ɱmurecōo caño cārō, ñami cūārē bairo roro ñesēācōānucūñupū ũtā yucɱ buiripɱ. Camasārē na carericaropɱ awaja ñesēānucūñupū. Bairi ũtā rurarire ñosē ñesēānucūñupū.

6 Bairo Jesure cayoaropɱ ìñajouna, cūtu atueta, rapopaturi mena etanu-
muñupū.

7-8 Jesús ɱame atore bairo qūñupū wātī yeri pūnarē:

—¡Wātī, jicoquei cū witi ácúja! —qūñupū.

Bairo cū caīrōā, wātī yeri pūna cacūgou ɱame awajarique mena atore bairo qūñ awajayupɱ:

—¡Mɱ, Dios jōbui macāācū macū mɱ ãniña! ¿Ñerē ácu mɱ atíyati yutare? ¡Poriye yɱ cabaipeere ápericōāña! —butioro qūñupū.

9-10 Bairo cū caīrō tūgo, qūñ jēniñañupū Jesús wātī yeri pūnarē:

—¿Ñamɱ mɱ wāmecutiyati?

Bairo cū caīrō tūgo, qūñupū wātī yeri pūna Jesure:

—Jāā, capāārā jāā niña. Bairi yɱ wāme, Legiōn yɱ ãniña. ¡Jāārē ape macāpɱ jāā mɱ joepa! —butioro qūñupū wātī yeri pūna Jesure.

11 Mai, totu ũtāupɱ capāārā yesea nurīcārā ugarā ásupará.

12 Bairo na cañgāño, wātī yeri pūna ɱame atore bairo butioro qūñupará Jesure:

—¡Yeseapure jāārē jāārotiya! Napure jāā jāāgarā —butioro qūñupará.

13 Bairo na caīrō tūgo, “¡Jau! Topɱ ánāja toroque,” na ìñupū Jesús, na ároti yua. Bairo cū caīrō, wātī yeri pūna ɱame cañmurē cū witipeticoásupará. Yeseapure jāārásupará. Bairo yeseare na cajāārīpau yua, yesea ũtāñ bui cañnimiatana ɱame mecārā ɱtabɱcɱrapɱ ature ñañuacoásupará. Bairi yua, ruapeticoasupará yesea ɱame.

14 Bairo na cabairo ìña, yeseare cacotemiatana ɱame acuari acoásupará. Macāpɱ etacoasupará. Topɱ na quetibujuyupará nipetiro yesea na cabaiatajere. Macā tūni macāña cūārē na quetibujuyupará.

15 Bairo tiere tūgori, camasā ɱame ìñarásupará cabaiatajere. Bairo topɱ etarā, qūñña acuaacoasupará capāārā wātī yeri pūnarē cacūgomiatacare. Cū ɱame jutii jāñarī, caroaro tūgoñarīgūē mena ruiyupɱ. Bairi dope bairo cū cabaiatajere masiēna, uwijāñuñupará.

16 Bairo baicōã, caĩñaatana p̄ame, na quetibujuyuparã caetarãrê. Wãtĩ yeri p̄narê cacũgomiatacu cũ cabaiataje, bairi yesea na cabaiataje cũarê na quetibujuyuparã.

17 Bairo na caquetibujuro, b̄tioro Jesure cũ uwiri, atore bairo b̄tioro qũĩñuparã: “¡Tunu ácũja m̄ caatĩatator̄!” qũĩñuparã Jesure to macããna, Gerasa yepa macããna.

18 Bairo na caĩrõ, Jesús p̄ame cũmuarê ájããñupũ tunu cũ cabuerã mena. Bairo cũ caájããrõ, wãtĩ yeri p̄narê cacũgomiatacu p̄ame b̄tioro qũĩñupũ Jesure: “¡Jesús, m̄ mena ȳ ágaya b̄tioro!” qũĩñupũ.

19 Bairo cũ caĩrõ, Jesús qũĩñupũ tunu:

—¡Ȳ yau, tuaya! ¡M̄ ya macã p̄ame tunu ácũja! Tor̄ etan, m̄ yarã to macããnarê na quetibujuya marĩ Quetiupau Dios m̄arê mairĩ caroaro m̄ cũ caatĩatajere —qũĩñupũ.

20 Bairo cũ caĩrõ tũgo, tunucoásúr̄m cũ ya macãp̄m. Tor̄ etan, nipetirã Decápolis na caĩrĩ macãã macããnarê na quetibujuyupũ Jesús cũ caatĩatajere. Tiere tũgori nipetiro camasã tũgo ac̄acoasuparã.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

21 Bairo cabero Jesús t̄ utabuc̄urare cũ capẽñaetaro, capããrã camasã cũ coteyuparã. Bairo cũ caetaro ñña, cũ cacoteatana p̄ame capããrã cũtu neñapoyuparã.

22 Bairo Jesús cũ camaa ñcãrõ, cũtu etayupũ caĩm̄ jĩcãũ, Jairo sawãmes̄c̄m. Jairo p̄ame camasã na cañubueri wii sinagoga quetiupau ãñupũ. Torec̄m cũtu eta, rapopaturi mena eta numurĩ Jesure qũĩroayupũ.

23 Atoze bairo qũĩñupũ:

—¡Jesús, ȳ macõ riácõr̄m baiamo! M̄ wãmo mena cõrê ñigã peoñan asá, cõ cacaticoparore bairo ñ.

24 Bairo cũ caĩrõ tũgo, Jairo mena acoásúr̄m Jesús. Bairo cũ caató, camasã p̄ame utabijaro majũ cũ usayuparã Jesure.

25 Mai, na mena macããcõ jĩcãõ carijãnaecõ ãñupõ. Yoaro, p̄ga wãmo peti rapore p̄ga p̄enirõ cãnacã cũmarĩ majũ tiere riayupo.

26 Capããrã caucotiri majã cõ ucotimiñuparã. Na caucotimiatacũãrê, cõ tũgoesuparo. Bairo na caátimiatacũãrê, jĩrã netõrõ roro majũ baiyupo. Tunu bairo cõ cacũgorijeacarê na nunire peyocõãñupõ uco wapa.

27 Bairo baicõã yua, tũgoñañupõ cõ p̄ame Jesús cũ camasĩrjêrê, cũ cariaye netõrjêrê. Bairo tiere tũgoñarĩ, Jesús bero p̄ame asũpo. Bairo cũ bero atĩ yua, cũ jutirore tuañañupõ.

28 Mai, cõ p̄ame cariape tũgoñañupõ Jesús cũ cariaye netõmasĩrjêrê. Bairo cariape tũgoñarĩ yua, “Cũ jutiro cayoaro yapaacarê ȳ capãñaata, ȳ caticoago,” ñ tũgoñañupõ. Bairo tiere ñ tũgoñarĩ, Jesús bero p̄ame atĩri, tore bairo asũpo.

29 Bairo cõ caáto, tocãrõã jicoquei caticoasupo. Cõ caripetirije riaye jãnacooasuparo. Bairi cõ p̄ame tocãrõã masĩcõãñupõ cõ riaye canetõrjêrê yua.

30 Jesús p̄ame, “Ȳ camasĩrjê jũgori jĩcãõ cõ cariaye c̄tiere ȳ netõãpũ,” ñ masĩñupũ. Bairo masĩrĩ, atore bairo na ññupũ Jesús cũtu caãna camasãrê:

—¿Noa na tuañaati ȳ jutirore? —na ñ jẽniñañupũ.

31 Bairo cũ caĩrõ tũgo, cũ cabuerã p̄ame atore bairo qũĩñuparã Jesure:

—Jãã cabuei, rita ãnoa camasã capããrã niñama. Bairi m̄ tunerocayama noo na caboro. Nana na caátiere mi bauya —qũĩñuparã.

32 Bairo na caĩrõ tũgomicũã, cõ ñnamacãñupũ, cãrê capãñaatacore masĩgũ.

³³ Bairo ñnamacã cū cabaiãno, cariamiataco p̄ame, cō cacatiatajere masĩrĩ, tunu bairi uwitũgoñarĩ, Jesutu etayupo. Рупопатури мена Jesús рупори т̄р̄р̄ etanumuñupō. Bairo etanumurĩ, nipetirĩje cō cabaiatajere Jesure cū quetibujuyupo.

³⁴ Bairo cō caĩquetibujuro bero, cō ññupũ Jesús:

—Yũ yao, yũ camasĩrĩjērē cariape mu tũgoñaupa. Bairi mu riayere ya netōōcōãña. Tunu ácōja useanirĩquē mena —cō ññupũ Jesús.

³⁵ Bairo cū caĩñitoyea, jicãārã etayuparã, Jairo ya wii macããna p̄ame. Jairore quĩ quetibujurã etayuparã:

—Mũ macō merē baiyasioaamo. Bairi tocãrōã cū patowãcōña marĩrē cabueire —quĩ quetibujuyuparã Jairore.

³⁶ Bairo Jesús cūã cū caĩrĩjērē tũgoyupũ. Bairo tũgori, atore bairo quĩñupũ Jairore:

—Jairo, tũgo ac̄aeticōãña. Dios cū camasĩrĩjē jetore tũgoñatutuaya —quĩñupũ Jesús Jairore.

³⁷ Bairo ñcōã, Pedro, Santiago, cū bai Juan ásúparã Jesús mena. Aperãrē na árotiesupũ Jesús.

³⁸ Bairo Jairo ya wiipũ na caetaro, ti wii macããna p̄ame oti awaja ãñuparã. Cabaiyasiatacore bopacooro cō cabairijere cō ñña otĩyuparã.

³⁹ Bairo na cabairo ññarĩ, ti wiire jããrĩ bero, atore bairo na ññupũ Jesús:

—Awaja otieticōãña majãã. Atio cawĩmao baiyasietiyamo. Cãnio baiyamo —na ññupũ Jesús.

⁴⁰ Bairo cū caĩrō tũgo, nipetirã to macããna p̄ame roro cū bócaboyeticōãñuparã, “Merē yasicoaamo,” ñrã. Bairo na cabaimiatacũãrē, Jesús p̄ame ti wiire na wiyocōã joyupũ. Áti yaparo, cariacoaataco ãnacō cō caãnop̄ure jããcoasupũ cō ãnacō pacua mena.

⁴¹ Bairo jããeta yua, cō ãnacō wãmorĩrē ñerĩ, atore bairo cō ññupũ:

—jTalita cum! (Bairo ñgaro ñña: “Cawĩmao wãm̄nucãña.”)

⁴² Bairo cū caĩrō, cō p̄ame jicoquei catitunurĩ wãm̄nucã ñesẽãcoasupo yua. Mai, p̄uga wãmo peti r̄upore p̄uga p̄enirō cãnacã cũmarĩ majũ cũgoyupo. Bairo cō cacatitunurō ññarĩ, camasã p̄ame butioro tũgoñacōã manĩásuparã.

⁴³ Bairo na catũgoñamaniamiatacũãrē, Jesús p̄ame na ñnemoñupũ tunu atore bairo: “Aperãrē na quetibujeticōãña cawĩmao cō cacatiatajere,” na ññupũ. Ñ yaparo, ugariquere cōrē na nurotiyupũ yua.

6

Jesús en Nazaret

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Cabero, ti macãpũ witi acoásupũ Jesús. Cū cabuerã p̄ame cū mena ásúparã. Bairo witi acoátĩ yua, cū ya yepa majũpũ etayuparã.

² Eta, yerijãrĩcã r̄umũ caãno ti yepa macããna na cañubueri wiire jããñupũ, na quetibujugũ. Bairo cū caquetibujuro tũgo, camasã capããrã tũgocōã manĩásuparã. Atore bairo ññuparã:

—Ñnia, caroaro jicãrō tãni quetibujuyami. ¿Noorp̄ atie caroaro cū ca-quetibujumasĩrĩjērē cū masĩñuparĩ? ¿Dope bairo átijẽñorĩquē cũãrē cū átimasĩñuparĩ?

³ ¿Ñni, yuc̄pãĩrĩ mena rocapata ñnierē caquẽnon macũ mee cū ãñiñati? ¿Marĩ mena macããcō, Marĩa macũ mee cū ãñiñati? Bairi, ¿Santiago, José, Judas, Simón jũgocu mee cū ãñiñati? Cũ marĩ masĩjãñuña. Bairi, ¿marĩ mena macããna rōmirĩ jũgocu mee cū ãñiñati? —ãmeo ñ jẽniñañuparã na majũ.

Bairi Jesure qũĩroagaetiri, cũ ya macã macããna puame cũ caquetibujurijere tũgogaesuparã.

⁴ Bairo na catũgogaeto Ìña, atore bairo na Ìñupũ Jesũs:

—Profeta majã tocãnacãũpũrea na Ìroanucũñãma camasã nipetiro na cañesãrõpũ. Na ya macã macããna, bairo na ya wii macããna majũ roque na boetinucũñãma. Na yarã jeto na Ìroaetinucũñãma —na Ìñupũ Jesũs.

⁵ Bairi cũ ya macã macããna cũ caquetibujurijere cariape na catũgogaetoi, capee caroa cũ caátijẽnomasĩrĩjẽrẽ topure áti Ìñoesupũ Jesũs. Jĩcããrã cariarã jetore cũ wãmo mena na pãñarĩ na catioyupũ.

⁶ “Cũrẽ cariapea Ìñami,” to macããna camasã na caĩtũgõusaetie jũgori, tũgoñarĩqũẽ pairi tũgoñacõã maniasupũ Jesũs.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

Bairo na cabairo Ìñarĩ, Jesũs puame totũaca caãni macãrĩpũ, na quetibujũ ñesẽãũ ásũpũ.

⁷ Bairo jĩcã rũmũ na neñoñupũ Jesũs cũ caquetibujurotijoparã pũga wãmo peti rũpore pũga pẽnirõ majũ caãnarẽ. Bairo na bese yaparo yua, tocãnacã macãã, pũgarã jeto na árotiyupũ. Mai, na caápáro jũgoye na joyupũ masĩrĩqũẽrẽ, wãtĩ yeri pũnarẽ wiyomasĩrĩqũẽ majũrẽ.

⁸ Tunu apeye na cacũgorije ùnierẽ na jeárotiesupũ. Bairi wasopoa, apeye ùnierẽ na cajããrĩ poa, pan, dinero cããrẽ na jeárotiesupũ. Na tuericũ jetore na neárotiyupũ.

⁹ Tunu rũpo jutii na cacũgorije, na jutii na cajãñarĩjẽ jeto mena na árotiyupũ.

¹⁰ Bairo na ároti yaparo, atore bairo na Ìñupũ:

—Noo mujãã cañesãrõpũ jĩcã wii ùnorẽ etarã, toa tuacõãña, ti macãpũ mujãã caãni rãmũrĩ cãrõ. Capee wiiripũ patowãcõ ñesẽãẽtĩcõãña.

¹¹ Bairi di macã macããna ùna mujãã cabapacato na caboeticõãta, o mujãã yaye quetire na catũgogaeticõãta, na mena ãmerĩcõãña. Bairi na ya macãrẽ witiáná, na macã ñerĩrẽ mujãã rũpo jutii macããjẽrẽ mujãã paregarã, “Roro jããrẽ mujãã átiapũ,” Ìrã —na Ì joyupũ Jesũs.

¹² Bairo cũ caĩrõ bero acoásũparã yua. Bairo áná yua, camasãrẽ, “Roro mujãã caátinucũrĩjẽrẽ tũgoña yapapuari tũgoña wasoaya. Dios yaye busũrique puamerẽ tũgõusajũgoya,” na Ì quetibujũ ñesẽãũñuparã.

¹³ Tunu bairoa camasã capããrã wãtĩ yeri cacũgorãrẽ na acurewiyojoyuparã Dios cũ catutuarije jũgori. Capããrã cariayecũna cããrẽ na rũpõare use aceituna mena na piopeori na catioyuparã.

La muerte de Juan el Bautista

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Ti yũtea caãno camasã nipetiro Jesũs cariarãrẽ cũ canetõmasĩrĩjẽrẽ tũgoyuparã. Bairi quetiupũ rey Herodes cãã queti tũgoyupũ Jesũs cũ caátimasĩrĩjẽrẽ. Bairo tiere tũgo, atore bairo na Ìñupũ cũ carotĩrãrẽ:

—Jesũs na caĩ, cãã ãcãmi Juan el Bautista cabaiyasiricũ ãnacũ tunu cacati majũ. Bairo cabai ãnirĩ capee átijẽño masĩĩmi —na Ìñupũ Herodes.

¹⁵ Aperã qũĩñuparã:

—Dios camasãrẽ cũ caquetibujurotijoricũ ãnacũ, Elías cawãmesucũ ãnacũ catiri buiaetaupũ —qũĩñuparã aperã.

Bairo aperã qũĩñuparã:

—Tirũmũpũ caãnana profeta majã mena macããcũ jĩcãũ catiri buiaetaupũ —qũĩñuparã.

16 Bairo Herodes na caïquetibujurijere tågomicãã, atore bairo ìñupũ:

—Juan, tirãmupũ cã rãpoare yũ capatarocarotirica ãcãmi Jesús. Merẽ caticoatacãmĩ tuũu —ìñupũ.

17-18 Mai, cajũgoyepũ Herodes pũame Juarẽ ñerotiyupũ. Bairo cã ñerotiri bero, ãpõãwẽ mena cã jiyari, preso jorica wiipũ cã cũroca rotijoyupũ. Juan cã caquetibujurijere boesupũ Herodes. Mai, “Mũ bai Felipe ñũmo Herodías na caĩõ mena mũ caãnie ñũẽtĩña. Carorije niña mũ caátie,” cãrẽ cã caïquetibujurijere boesupũ. Bairo boetiri preso jorica wiipũ cã cũroca rotijoyupũ Herodes pũame Juarẽ.

19 Herodías pũame Juarẽ qũĩñatejãñũupõ. Bairo qũĩñateeri yua, cã pajĩã rotigamiñupõ. Bairo átirotigamiocãã, átiroti masĩesupo, quetiupãũ rey Herodes Juarẽ cã camairĩjẽ jũgori.

20 Herodes pũame Juarẽ, “Caroá, Dios cã caquetibujurotijõũ ãcãmi,” ì tũgoña uwijãñũupũ. Bairi Juarẽ cã qũẽnoñupũ. Apeyera Juan cãrẽ cã caïquetibujurijere dope bairo átimasĩetĩmicãã, caroaro mena cã caĩrĩjẽrẽ tãgõganucũñupũ Herodes.

21 Mai, merẽ etayuparo Herodías Juarẽ cõ capajĩãrotimasĩpa rãmũ majũ. Bairi jĩcã rãmũ, Herodes pũame cã cabuiarica rãmũ caetaro, bose rãmũ qũẽnoñupũ. Áticõã, cã mena macããna cã rocajãñũrĩ carotimasĩrã, cã comandante carotirã, Galilea yepa macããna carotimasĩrã cãã cã capiijõatana etayuparã.

22 Bairo na caũgaãno, Felipe ñũmo caãnimirĩcõ Herodías cawãmecũco macõ pũame basao ásupo, Herodes cõ cã caĩñaparore bairo ìõ. Herodes cã capiijõatana cãã cõ cabasarijere ìñajesomajũcõãñuparã. Bairi nipetirã na catãgoro, atore bairo cõ ìñupũ Herodías macõrẽ Herodes pũame:

—Noo, yũre mũ cajẽnigari wãmerẽ yũ jẽniña. Mũ yũ jomajũcõãgu —cõ ìñupũ.

23 Pũgani cãrõ, “Ìtoricarõ mano Dios mena ñiña. Mũ yũ jomajũcõãgu dise ùnie yũre mũ cajẽnirĩjẽrẽ. Yũ ya yepa yũ caquetiupãũ cãti yepa carecomacã ùno cããrẽ mũ yũ jomasĩgu, mũ cabooata,” cõ ìñupũ.

24 Bairo cawãmao pũame tiere tãgori, cõ pacore jẽniñaõ ásupo. Atore bairo cõ ìñupõ:

—Caaco, ¿ñe ùnie pũamerẽ cã yũ jẽnioati?

Cõ paco pũame ìñupõ:

—Juan el Bautista rãpoare cã jẽniojã.

25 Bairo cõ caĩrõ tãgo, tãmurĩ cõ masõrĩcũ tũpũ átĩ, atore bairo qũĩñupõ:

—Bairo yũ boya: Ìmeacã Juan el Bautista rãpoare patanerĩ jotũ bapapũ jããrĩ, yũ mũ jowa —qũĩñupõ.

26-27 Bairo cõ caĩrõ tãgo, tãgoña yapapuacoásupũ Herodes pũame. Bairo tãgoña yapapuamicãã, “‘¡Dios mena ñiña!’ cõrẽ yũ caĩatajere yũ tãgoama yũ capiijõatana,” ì yua, cõrẽ cã caĩatajere bairo átirotiyupũ. Bairi cã ùmũ jicãũ soldaure Juan preso jorica wiipũ caãcãrẽ cã rãpoa pataroti joyupũ.

28 Bairo cã caĩrõ tãgo, cã caĩrõrẽ bairo cã ásupũ Juarẽ. Bairo cã pajĩã yaparori bero, cã ãnacũ rãpoare jotũ bapa buipũ nejããrĩ, Herodías macõrẽ cõ nuniñupũ. Cõ pũame cõ pacore cã rãpoa ãnatõrẽ cõ neásúpo, cã cayasiro cõ masiãto ìõ.

29 Cabero Juan cã cabuemirĩcãã pũame bairo cãrẽ na capajĩãrocarijere queti tãgori preso jorica wiipũ etarã, cã ãnacũ rãpũre neásúparã, masã operũ cã yarocagarã.

Jesús da de comer a cinco mil hombres
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Cabero Jesús cū caquetibujarotijoricarā tunu etayuparā. Bairo eta yua, Jesure cū quetibujayuparā na caátinesēātaje, bairi na caibueñesēātaje cūārē.

31 Bairo na caīquetibujaro bero, atore bairo na ĩñupū Jesús:

—Jito aperopu. Topu eta, uga, marí yerijāgarā mai —na ĩñupū.

Mai, camasā capāārā na tūpūre nairō majū na caetaro, dope bairo átigua maslēsuparā Jesujāā.

32 Bairo topu caāniatacu cūmuarē ájāārī camasā manopu acoásupu Jesús cū cabuerā mena.

33 Bairo Jesujāā na caátiere masīrī yua, nipetiro macāā macāāna Jesujāā na caátópū, utabucura tūni maapu atu ásuparā. Bairo áná, na jūgoye na capēñataparopure ānicote yuyuparā.

34 Bairo Jesús utabucura ape nugōāpu pēñāeta yua, maa nēcāñupū. Maa nēcārī yua, camasā capāārārē na ĩñañupū. Bairo bai, bopacooro na ĩñañupū, nurīcārā oveja narē cacotei camánarē bairo na cabairo jūgori. Bairi capee bueriquere na bueyupu.

35 Bairo na cū cabueāno, ñamicācā nicoasuparo. Bairi cū cabuerā pñame Jesutu etari, atore bairo qūñuparā:

—Merē ñamicā majū niña. Atopure wiiri maniña.

36 Dope camasā capāārārē na marí áperā. Bairi ānoarē na mu árotiwa macāāpu, na majū na caugapeere na wapatirápáro —qūñuparā Jesure.

37 Bairo na caīrō tūgomicūā, atore bairo na ĩñupū:

—Mujāā majū na ugarique nuña —na ĩñupū.

Bairo cū caīrō tūgo, bairo qūñuparā:

—Jāā cawapatiráto mu boyati? ¿Dos cientos denario moneda tiiri cārō mena pan rupare jāā wapatiracuti, narē nugarā?

38 Bairo na caīrō tūgo, atore bairo na ĩñupū Jesús:

—Pan rupaa, ¿nocānacā rupaa majū mujāā cūgoyati? ĩñarájá.

Bairo cū caīrōrē bairo áti yaparori bero, atore bairo qūñ quetibujayuparā:

—Jāā, jīcā wāmo cārō pan jororiaca, wai, pūgarācā tocārōā jāā cūgoya.

39 Bairo cū na caīquetibujū yaparo bero, camasā capāārā to cañarē taa yerapu rupa poari na ruirotiyupu.

40 Bairo jīcā poa macāāna, ape poa macāāna cien majū camasā ruiyuparā. Ape poa macāāna, ape poa macāāna, cincuenta majū camasā ruiyuparā.

41 Bairo na caruiro ĩña, pan rupaa jīcā wāmo cānacā rupaacarē, wai pūgarā mena nerī, jōbuire ĩñamugōjori, “Jāā Pacu, jāā mena mu ñujāñuña,” qūñ jēniñupū Jesús Diore. Bairo qūñ jēni yaparo, pan rupaare carecomacā peeri, cū cabuerārē na nuniñupū, camasārē na cabatoparore bairo ĩ. Wai cūārē carecomacā peeri, cū cabuerārē na nuniñupū, camasā nipetirore na cabatoparore bairo ĩ.

42 Bairo na cabatoro bero yua, nipetiro camasā caroaro ugayapicoasuparā, ugarique na cabatoatajere.

43 Bairo na cauga tuaro bero, jejāñuparā piiripu na caugarugarijere. Puga wāmo peti rupore puga pēnirō cānacā piiri majū jejāā jiroyuparā.

44 To caāna caugaatana jīcā wāmo cānacā mil majū camasā āñuparā.

Jesús camina sobre el agua

(Mt 14.22-27; Lc 6.16-21)

45 Tipau bero cū cabuerārē cūmuapu na ájāārotiyupu Jesús tunu. Camasārē na cū caññatusajotoye, ti utabucura ĩñugōāpu Betsaida macāpu cū jūgoye na capēñatō boyupu.

46 Bairo camasārē na ĩñatusajo yaparo, ũtāũ buipũ wāmucóásúrũ Jesús, Diore cũ jēniácú.

47 Bairo mũipũ cũ cajāārō canaioatírũ Jesús cũ cabuerā cūmua mena merē tira recomacā majūrũ na ĩñajoyũ Jesús. Cũ ruame ĩcāũā ãñupũ ti ũtāũ buipũ.

48 Topũ ācũ, cũ cabuerā popiye mena na capēñaátóre ĩñajoyũ. Mai, wĩno ruame bũtioro na ríapere papu tunuoñuparō. Bairo roro na cabairo, cabusuparo jũgoyeaca oco bui pearĩ natũ asúrũ Jesús. Cũ ruame na netóagure bairo baimiñupũ.

49 Bairo oco buipũ cũ caató ĩña yua, cũ cabuerā uwiri bairo awajayuparā: “ĭñi, camasocũ ānacũ wātĩ marĩtũ atiyami!” ĩñuparā.

50 Cũ cabuerā nipetirā qũññañuparā Jesure. Bairo bũtioro cauwirā ãnirĩ bairo ĩ awajayuparā yua. Bairo na cabairo, jicoquei Jesús ruame na ĩ joyupũ: —ĭTũgoñatutuaya yũ yarā, Jesua yũ ãniña, yũ uwieticóãña! —na ĩñupũ.

51 Bairo cūmuarũ cũ caájāārō, wĩno ruame papu jãnacoasuparo yua. Bairo cabairo ĩña, cũ cabuerā ruame bũtioro ĩña acũacoasuparā.

52 Cajũgoye Jesús pan rupare cũ caátijēñorĩqũērē caĩñarĩcārā nimirācũā, cũ caátimasĩnetōrĩjērē tũgoña masĩsuparā. Na yeri mena tũgoña masĩsuparā.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret (Mt 14.34-36)

53 Bairo pēnaáná, utabucara ape nũgōãrũ etayuparā, Genesaret cawãmecuti yerapũ. Topũ etarā, na cūmuarē jiyatupoo yaparo, maa nucãñuparā.

54 Bairo na caetaro ĩña, jicoquei to macãña ruame Jesure qũñña masĩñuparā.

55 Bairo cũ caetaro ĩñarĩ, ti yepa macãña nipetiropare atuátĩ, na quetibujũ batoyuparā. Cariayecũnarē na canerĩ coro mena na jeatĩ rotiyuparā, “Tiraũrua niñami Jesús,” na caĩrōrũ.

56 Bairo na ruame Jesús noo cũ caboropũ cũ caãñesēārō, o peeti macããcā, o capairĩ macã, o macã tãni macãã macããrĩrũ cũ caató cũārē na jeásuparā camasã cariarārē. Jesús cũ caátĩ wããrĩrũ cariarārē na cũñuparā, bũtioro, “Mũ jutiro yapaacarē jāã pãñarotiya,” cũrē na caĩmasĩparore bairo ĩrā. Bairo cariyecũna tocãnacãũpua cũ jutiro yapare capãñarā caticoasuparā yua.

7

Lo que hace impuro al hombre (Mt 15.1-20)

1 Cabero etayuparā fariseo majã, bairo Moisés ānacũ cũ caroticũrĩqũērē cajũgobueri majã mena. Na ruame Jerusalén macãrũ caátĩtatana ãñuparā.

2 Jesús cũ cabuerā ĩcãārā wãmo coseena na caũgaro na ĩñañuparā fariseo majã. “Ugagarã jũgoye marĩrē bairo wãmo coseetiyama Jesús cũ cabuerã,” ĩ busũpaiyuparã. Bairo, “Carorã ãnama,” na ĩ ĩñañuparã, fariseo majã Jesús cũ cabuerārē.

3 Mai, fariseo majã, judío majã nipetirã na ñicũjãã na caátijũgoatatorea bairo ána ásuparã. Bairo caroaro na wãmorĩrē tocãnacãnia coseri bero jeto uganucũñuparã.

4 Ugarique cawapatiratana tunu etarã cũã na wãmorĩrē cosenucũñuparã, ugagarã jũgoye. Na ñicũjãã na caátinucũrĩqũērē wãme cãrō átinucũñuparã. Tunu bairoa etirique na capiojãrĩ ruri cũārē, na joturi cũārē cosenucũñuparã. Bairo marĩ caápericóãta, Dios, “ ‘Carorã niñama,’ marĩ ĩ ĩñabujioumi,” ĩrã bairo átinucũñuparã.

⁵ Bairo atore bairo qũĩ jẽniñañuparã fariseo majã, bairo Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ cajũgobueri majã mena Jesure:

—¿Nopẽrã mũ cabuerã marĩ ñicũjãã ãnana na caroticũrĩqũerẽ bairo na áperiyati? Coseetiyama na wãmorĩrẽ na caũgaparo jũgoye —qũĩ jẽniñañuparã Jesure.

⁶ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ñĩupũ Jesus:

—¡Caĩtopairã majũ mũjãã ãniña! Dios pũame Isaías ãnacũ cũ cawoaturica pũrõpũ mũjããrẽ cũ caĩquetibũjũ jũgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo mũjãã baimajũcõãña. Atores bairo ñĩupũ Dios mũjããrẽ:

‘Ati poa macããna na bũsũrique mena yũre caĩroarãrẽ bairo baibauyama. Bairo baimirãcãã, na yeri na catũgoñarĩjẽpũ ricaati baicõãñama.

⁷ Na pũame, “Camasã na carotirique pũamerẽ Dios cũ caquetibũjũroticũrĩqũẽ netõjãñurõ caãnimajũrĩjẽ ñiña,” caĩrãrẽ bairo buenucũñama.

Bairo cabuerã na caãnoi, yũre na cañubuegarije dope bairo átimasãĩ maa, ñĩupũ Dios mũjãã cabaipeere.

⁸ Mũjãã pũame mũjãã caátinucũrĩjẽrẽ butioro borã, Dios marĩrẽ cũ caroticũrĩqũẽ pũamerẽ mũjãã áperinucũña —na ñ quetibũjũyupũ Jesús fariseo majãrẽ.

⁹ Ñ quetibũjũ yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ:

—Mũjãã caátinucũrĩjẽrẽ butioro borã, Dios marĩrẽ cũ caroticũrĩqũerẽ cabai-
botiorãrẽ bairo mũjãã baiya.

¹⁰ Moisés ãnacũ pũame atore bairo marĩrẽ ñ woatucũñupũ: “Mũjãã pacũare mũjãã caĩroaro boya. Ni ñcũ cũ pacũre, o cũ pacore roro cũ caĩata, cũ mũjãã pajãã rocacõãgarã,” ñ woatuyupũ Moisés.

¹¹ Bairo cũ caicũmiatacũãrẽ, mũjãã pũame ricaati mũjãã quetibũjũya. Atores bairo mũjãã ñña: “Ni jĩcãũ ñcũ cũ pacũre, o cũ pacore, ‘Yũ yaye ñipetirijere merẽ Diore cũ yũ nuniarũ. Corbãñ na caĩrĩjẽ ñiña. Bairi mũjãã cabopacarijere yũ nunimasĩetĩña,’ cũ caĩata, ñurõ.

¹² Bairo ni jĩcãũ ñcũ tore bairo caĩ ãnirĩ, cũ pacũre, o cũ pacore cũ cajũátinemorõ boetiya,” mũjãã ñ quetibũjũya.

¹³ Bairo ñ quetibũjũrã, Dios marĩrẽ cũ caroticũrĩqũerẽ cajãnarotirãrẽ bairo mũjãã baiya. Bairo caquetibũjũrã ãnirĩ netõjãñurõ mũjãã boya mũjãã caátinucũrĩjẽ mũjãã ya wãme pũamerẽ. Tore bairo jeto capee wãme majũ mũjãã átinucũña.

¹⁴ Ñ quetibũjũ yaparo, camasãrẽ na piineñorĩ, atore bairo na ñĩupũ Jesús:

—Mũjãã ñipetiro camasã tũgopeoya yũ yaye quetibũjũriquere. Tierẽ tũgomasiña:

¹⁵ Camasã na caũgarije wapa jũgori mee carorã ñiñama. Na majũã rorije na yeripũ na catũgoñanucũrĩjẽ jũgori roque carorã ñiñama.

¹⁶ Mũjãã, caãmoocũna mũjãã ãniña. Bairi ãmerẽ yua, mũjããrẽ yũ caque-
tibũjũatajere tũgoãmewiyoya mũjãã yeripũ —na ñ quetibũjũyupũ Jesús.

¹⁷ Bairo ñ yaparo, camasã capããrã watoarũ caãniatacũ na aweyocóásupũ. Á yua, cũ cabuerã mena wĩipũ jããcoásupũ. Bairo ti wĩipũ jããeta, cũ cabuerã pũame atore bairo qũĩ jẽniñañuparã: “Ape wãme ñcõñarĩ camasãrẽ mũ caque-
tibũjũrije, ¿dope bairo ñgaro to ññati?”

¹⁸⁻¹⁹ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo na ñĩupũ Jesús cũ cabuerãrẽ:

—¿Mũjãã cãũ mũjãã tũgomasiẽtĩñati yũ yaye quetire? Ñipetiro camasã na caũgarije tocãnacã wãme pũame na paaropũ yuaya. Yuarĩ yua, cabero netõcoaya. Na caũgarije mee na yeri pũnarẽ to royetuo joroque na átiya.

Bairo ñ, “Tocãnacã wãme ñgarique caroa jeto ñiña,” ñgũ ñĩupũ Jesús.

20 Tunu atore bairo ĩnemoñupũ:

—Na yeripũ roro na catũgoñarĩjẽ roque na yeri pũnarẽ tũgoña asurotiya. Bairi roro na catũgoñarĩjẽ jũgori carorije caánarẽ bairo na ĩñañami Dios.

21 Camasã na yeripũ roro na catũgoñarĩjẽ jũgori tocãnacã wãme carorijere átinucũñama. Ato cãnacã wãme majũ na caátinucũrĩjẽ niña: átiepericarã cutaje, jerutirique, aperãrẽ pajãerique,

22 camasã na ñumoa mee, o na manapũã mena mee ãnajẽ, tunu aye ãnierẽ bonetõrĩqũẽ, roro tũgoñarĩqũẽ, ĩtorique, cawãmarã jeto ãna ãmeo roro ãnajẽ cutaje, roro ĩñaugorique, busũpairique, botiorique ãnajẽ cutaje, tũgomasĩetãjẽ ãnajẽ cutaje.

23 Bairo camasã na yeripũ roro na catũgoñarĩjẽ jũgori roro átiyama. Bairo na wãmorĩ coseena na caugarije wapa mee, roro na caátie jũgori carorije caánarẽ bairo na ĩñañami Dios —ĩ quetibũjuyupũ Jesús cã cabuerãrẽ.

*Una extranjera que creyó en Jesús
(Mt 15.21-28)*

24 ĩ quetibũjũ yaparo, topũ caãniatacũ Tiro cawãmecuti macãpũ ásúpũ. Topũ eta, topũ cã caetarijere camasã na camasĩrõ boesupũ Jesús, capããrã yũ tũpũ na neñarema, ĩ. Bairi ĩcã wiipũ jããcoasupũ. Bairo jããmicũã, dope bairo bairuti masĩesupũ camasãrẽ.

25 Topũ cã caetaro beroaca, ĩcãõ carõmio cawãtĩ yeri pũna jããecorico paco pũame Jesús tũpũ rũropaturi mena etanumuo etayupo.

26 Mai, cõ pũame ape yepa macããcõ sirofenicia na caĩrõ macããcõ ãñupõ. Bairo etari, busũrique tutuaro mena cõ macõpũ wãtĩ caãcãrẽ cã acure rowiyojo rotiyupõ.

27 Bairo cõ caĩmiatacũãrẽ, atore bairo cõ ĩñupũ Jesús:

—Mũa, israelita yao mee mũ ãniña. Bairi mũ yũ cajũãpata, ĩcãũ cã pũnaa na caugarije pan rupaare ãmarĩ cã wii yaiare canureire bairo yũ átibujion —cõ ĩñupũ.

28 Bairo cã caĩrõ tũgo, bairo qũĩñupõ.

—Bairoa mũ átibujion bairũa. Bairo mũ caĩmiatacũãrẽ, bairãpũa cawĩmarã na caugawerije yepapũ cañarĩjẽãcãrẽ ñganucũñama wii yaia cãã. Bairi na caugaricarocacãrẽ bairo yũ mũ juãtigu petoaca —qũĩñupõ carõmio Jesure.

29 Bairo cõ caĩrõ tũgo, bairo cõ ĩñupũ:

—Cariapea miña. Caroaro yũ mena mũ catũgoñatutaro jũgori, wãtĩ mũ macõpũre caãnimiatacure merẽ yũ witirotiya. Tunu ácõja mũ ya wiipũ —cõ ĩñupũ Jesús.

30 Bairo cõ ya wiipũre tunueta ácõ, cõ macõ, wãtĩ yeri pũna cacãgomiataco cacatiopũre cõ etayupo yua.

Jesús sana a un sordomudo

31 Bairo Tiro macãpũ caãniatacũ Jesús acoásúpũ. Bairo netõáná, Decápolis cawãmecuti macãã etari, netõáná, Galilea ñtabucũra tũpũ etayupũ tunu.

32 Bairo topũ cã caetaro, ĩcãũ tũgomasĩetĩ, bairi caroaro busũmasĩetĩ cabaire cã neásũparã Jesús tũpũ, cã wãmo mena cã ñigãpeonetõátõ ĩrã.

33 Bairo cãtũ na cane etaro ĩña, Jesús pũame aperopũ camasã na camanopũ cã neásupũ. Topũ cã neá, cã wãmojũãrĩ mena cã ãmoo operipũ ñũjõrĩ bero, cã wãmojũãrẽ ñcoo wãreri, cã ñemerõrẽ pãñañupũ.

34 Cabero amũrecoõpore ĩñamũgõjori yeri ĩñijãñupũ. Cabero qũĩñupũ cabusũmasĩecũ catũgomasĩecãrẽ: “¡Efata!” Efata ĩgaro ĩña: “¡Pãña!” Cã ãmoo to tusuátõ ĩ, bairo ĩñupũ.

³⁵ Bairo Jesús cū caĩrō tūgomasĩ, bairi tunu busumasĩ baicoasupũ yua.

³⁶ “Aperārē na mujāã quetibuj̄nera,” na ĩmiñupũ Jesús. Bairo, “Mujāã quetibuj̄nera,” cū caĩmiatacũārē, aperārē na quetibuj̄batoo peyocōãñuparā.

³⁷ Bairo cū caátiere ĩña acũacoati, bairo qũĩñuparā: “Nipetiri wāmerĩ caroaro átiyami Jesús. Cabusumasĩēna cũārē na busumasĩō joroque na átiyami. Tunu bairoa catūgomasiēna cũārē na tūgomasiō joroque na átiyami,” ĩñuparā.

8

Jesús da de comer a cuatro mil personas

(Mt 15.32-39)

¹ Ti yutea caānorē camasā capāārā Jesús tapũ tunu na caneñaporo, cū cabuerārē na piijoyupũ. Bairo na caetaro ĩña, atore bairo na ĩñupũ:

² —Ānoa camasā merē itia rūmũ majũ yũ mena nicoayama. Ñe ũnie majũ ũgarique cūgoetiayama. Bairi bopacooro na ñiñaña. Jicoquei na yũ tunuo jogaetiya mai.

³ Caũgarique ũgaenarē na yũ catunuojoata, áwēpũētĩbujiorāma, na ya wi-iripure áná. Jĩcārā na mena macāãna cayoaropũ caatĩatana niñama. Bairi na marĩ ũgarique nuto —na ĩñupũ.

⁴ Bairo cū caĩrō tūgo, atore bairo qũĩñuparā:

—Ānoa camasā capāārā niñama. Tunu atopũ wiiri maniña. Bairi, ¿noorp marĩ bocarāti ũgarique, paio narē marĩ canupeere? —qũĩ jēniñañuparā.

⁵ Bairo na caĩrō, Jesús pũame na ĩnemoñupũ tunu:

—Pan rupaa, ¿nocānacā rupaa majũ mujāã cūgoyati?

Bairo cū caĩrō, atore bairo qũĩñuparā:

—Jāã, jĩcā wāmo peti pũga pēnirō cārō pan rupaaca tocārōã jāã cūgoya — qũĩñuparā Jesure.

⁶ Bairo na caĩrō tūgo, camasārē yeparũ na ruirotiyupũ. Bairo na caruiro ĩña, tie pan jĩcā wāmo peti pũga pēnirō caāni rupaare nerĩ, Diore, “Jāã mena mũ ñujāñuña,” qũĩ jēniñupũ. Bairo qũĩ jēni yaparori bero, tie pāārē carecomacā peeri bero, cū cabuerārē na nuniñupũ, camasārē na batoroti.

⁷ Wai cũārē petoaca cūgoyuparā. Narē nerĩ, Diore, “Jāã mena mũ ñujāñuña,” qũĩ jēniñupũ. Bairo qũĩ jēni yaparo, na cũārē na batorotiyupũ camasārē.

⁸ Bairo na caato yua, nipetiro camasā caroaro ũgayaripicoasuparā, ũgarique Jesús cū cabuerā na cabatoatajere. Bairo na caugatuaro bero, jejāãñuparā cū cabuerā piiripũ na caũgarũgarijere. Jĩcā wāmo peti pũga pēnirō cānacā piiri majũ jejāãjiroyuparā yua.

⁹⁻¹⁰ To caāna caũgaricarā pũame baparicānacā mil majũ camasā añuparā. Cabero Jesús pũame camasārē, “Yũ áya,” na ĩ yaparo, cūmuarē ájāãñupũ. Dalmanuta cawāmecuti yeparũ ásupũ yua.

Los fariseos piden una señal milagrosa

(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Bairi Dalmanuta yeparũ cū caāno, Jesús cū caátiere ĩñarĩ busujāgamirā, cūtu etayuparā fariseo majā. Bairo etarā, dise ũnie átijēñorĩqũē um̄recóo macāãjērē Jesure cū áti ĩñorotimiñuparā. “¿Cariape Dios cū cajoricũ majũ cū ānicuti?” ĩrā, bairo cū átirotimiñuparā.

¹² Jesús pũame yeri jĩnijāārĩ, atore bairo na ĩñupũ:

—¿Nopēĩrā ati yepa macāãna, āme caāna átijēño ĩñorĩqũē jetore na boyati? Bairo na cabomiatacũārē, tieere áti ĩñoetigumi Dios —na ĩ quetibuj̄nyupũ Jesús.

¹³ ĩ quetibuj̄ny yaparo, na cūmuarē etajāã, utabũcura ape pũgōãpũ pēñacoásupũ Jesús cū cabuerā mena.

La levadura de los fariseos

(Mt 16.5-12)

14 Mai, cū cabuerā na caugapee, pan rupaare masiriticōārī jeápéyuparā. Jīcācā cūgoyuparā ti cūmuapure.

15 Bairo na cabairo, Jesús ruame bairo na ĩñupū:

—Tūgoya mujāā. Fariseo, Herodes majā yaye levadura, pan pairica na cawauorijere mujāā boeticōāña —na ĩñupū.

16 Bairo cū caīrō tūgo, cū cabuerā ruame atore bairo āmeo ĩñuparā na majū: “ĭPan rupaa marī cajeatībujioatajere marī masiriticūpā! Bairi bairo marī ĩñi,” āmeo ĩñuparā na majū.

17 Jesús ruame masicōāñupū na caāmeoīrījērē. Bairi atore bairo na ĩnemoñupū tunu:

—ĭNopēīrā, “ ‘Pan rupaa na cajeatībujioatajere na masiritiupari,’ ĩgu ĩcūmi Jesús,” mujāā āmeo ĩñati? Bairo mee ĩgu ĩña. ĭMujāā tūgoña masīētīñati mai?

18 Cayericūna nimirācūā, ĭmujāā tūgoña masīētīñati? Tunu cacaapee cūgorā nimirācūā, ĭmujāā ĩñamasīētīñati? Tunu caāmoocūna nimirācūā, ĭmujāā tūgoetiayati? ĭYoaro mee mujāā masiriticoayati yu caátijēñorīqūērē?

19 Pan rupaa, jīcā wāmo cānacā rupaa jetore cūgomicūā, cañmua jīcā wāmo cānacā mil majū na ũga yapicoao joroque na yu ápu. Tiere mujāā ĩñawū. Bairo caññarīcārā ānirī cabero piiripu na caugarugariquere, ĭnocānacā piiri majū mujāā je jāājirori?

Atore bairo qūññuparā cū cabuerā ruame:

—Puga wāmo peti rurope puga pēñirō cānacā piiri cārō jāā je jāājirowu.

20 Bairo na caīrō tūgo, atore bairo na ĩñupū tunu Jesús:

—Tunu bairoa ape rūmu pan rupaa, jīcā wāmo peti puga pēñirō cānacā rupaa jetore cūgomicūā, cañmua baparicānacā mil majū na ũga yapicoao joroque na yu ápu. Tie cūārē mujāā ĩñawū. Bairo caññarīcārā ānirī cabero piiripu na caugarugariquere, ĭnocānacā piiri majū mujāā je jāājirori? ĭTiere mujāā masiriticoayati?

Cū cabuerā ruame atore bairo qūññuparā:

—Jīcā wāmo peti puga pēñirō cārō jāā je jāājirowu —qūññuparā Jesure.

21 Bairo na caīrō tūgo, atore bairo na ĩñupū:

—Bairo majūā baiwu. ĭBairi mujāā tūgoña masīētīñati mai?

Jesús sana a un ciego en Betsaida

22 Jesús cū cabuerā mena etayupu Betsaida cawāmecuti macāpu. Ti macāpu na caetaro, jīcā cacaapee ĩñamasīēcūrē cū ne etayuparā. Jesús tūpu cū ne etari, atore bairo butioro qūññuparā, “Ānirē cū pāñarī cū netōña.”

23 Bairi Jesús cacaapee ĩñaecūrē cū wāmo mena cū tūgā ásūpu macā tūñipu. Topu cū ne eta, Jesús cū ucoo mena cū wareyupu cū capeere. Bairo áti yaparo cū wāmoorī mena cū capeere ñigā peoyupu. Bairo átiri bero qūññiñañupū, “ĭMerē apeye ũnierē miññati?”

24 Bairo cū caīrō, caññaecū ruame ĩñapāmasīri yua, atore bairo qūññupū:

—Ñiññañ camasārē. Baiřua, yucure bairo cabaurā āñesēññama —qūññupū.

25 Bairo cū caīrō tūgo, Jesús cū wāmoorī mena ñigā peonemoñupū tunu. Bairo cū caátorua, caroaro majū ĩñamasīñupū yua. Tocānacā wāmea caroaro ĩñamasīñupū.

26 Bairo cū cabairo ĩña, atore bairo qūññupū Jesús:

—Tunu ácúja mu ya wiipu. Baiřua, macāpūre mu tunu apérigu —qūññupū Jesús cacaapee ĩñamasīētīmiatacure.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Cabero Cesarea de Filipo na caĩrĩ yeparu Jesús, cū cabuerã mena maapu acá, atore bairo na ñupũ:

—“¿Noa ácũmi?” yu na ñucũñati camasã —na ñ jẽniñañupũ.

²⁸ Bairo cū caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñuparã Jesure cū cabuerã puame:

—Jĩcããrã ñnama: “Juan el Bautista ácũmi.” Aperã ñucũñama: “Elías ãnacũ catiri ácũmi,” miñama. Aperã ñucũñama: “Tĩrũmuru cañana profeta majã mena macããcũ jĩcãũ catiri caatãcu ácũmi Jesús,” minucũñama —qũĩ quetibũjuyparã cū cabuerã Jesure.

²⁹ Bairo cū na caquetibũjuro bero, atore bairo na ñ jẽniñanemoñupũ tunu:

—¿Mujãã ate? “¿Noa ácũmi?” yu mujãã ñucũñati —na ñupũ.

Bairo cū caĩrõ tũgo, Simón Pedro puame qũĩñupũ:

—Mũa, Mesías, Dios cū cajou majũ mu ãniña —qũĩñupũ.

³⁰ Bairo cū caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesús Pedroro: “Cũã, yu ãniña. Bairãrua, cū, yu cañierẽ na quetibũjueticõãna aperã camasãrẽ mai,” na ñupũ Jesús cū cabuerãrẽ.

Jesús anuncia su muerte

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Tĩpaũ bero cū cabuerãrẽ Jerusalẽru roro popiye cū cabaipeere na quetibũju jũgonutuásupũ. Quetiuparã cabũtoa camasĩrã, bairi Dios cū caroticũrĩquẽrẽ cajũgobueri majã, bairi sacerdote majã quetiuparã cãã, ropiye cū baio joroque na caátipeere na quetibũju nutuásupũ, cãrẽ na capa-jãrotipeere majũrẽ. “Bairo yu, Camasã Jũgocu, yu na caátimiatacũãrẽ, itia rũmu bero yu caticoagu tunu,” na ñupũ.

³² Cũ, na caátipeere caroaro cariape na quetibũjuypũ. Bairo cū caĩrõ tũgo, Pedro puame jõjãñurõ Jesure cū neásupũ. Topũ eta, bairo qũĩ jũgoypũ Pedro Jesure: “¿Yu Quetiupaũ, mu caĩrõrẽ bairo to baieticõãto!” qũĩñupũ.

³³ Bairo cū caĩrõ tũgo, Jesús puame cū cabuerãrẽ na ãmejore ñnarĩ, atore bairo qũĩñupũ Pedroro:

—¿Ácũja Satanás! Bairo mu caĩrõ roro yu cabaipeere cabũsujãnemourẽ bairo miña. Dios cū catũgoñarõrẽ bairo mee, camasã na catũgoñarõrẽ bairo mu tũgoñaña, bairo yu mu caĩata —qũĩ tutiyupũ Jesús Pedroro.

³⁴ Cabero Jesús cū buerã, aperã camasã cããrẽ na piineñojori, atore bairo na ñupũ:

—Ni cabou, yu cabuei cañigaũ, cū caátigamirĩjẽrẽ pitigũmi. Yu carotiore bairo jeto roque átigũmi tocãnacã rũmua. Popiye baimicũã, yu yaye quetire jãnaetigũmi yu cabuei cañigaũ puame.

³⁵ Bairo tunu caũmu apeĩ cū cañie puamerẽ mairĩ, yu yaye quetire jãnaoagũmi. Bairo cabai ãnirĩ yasicoagũmi yua. Apei, yu yaye quetire cajãnaecu roque netcõõagũmi. Cãrẽ na capa-jã rocacõãmiatacũãrẽ, caticõã ãninucũgũmi tocãnacã rũmua.

³⁶ Tunu caũmu apeĩ ati yepa macããjẽ nipetirije merẽ cũgoyami, cū caborije caãno cãrõ. Bairo cũgomicũã, Diore cū tũgoñaetĩñami. Bairo catũgoñaecũ ãnirĩ cū cariaatato bero Dios mena ãmerĩgũmi.

³⁷ Bairi dope baieto paio cū cacũgorije puame. Wapa maa tie ati umurecõo macããjẽ, Diore cū camasiẽticõãta.

³⁸ Bairi ni jĩcãũ ùcũ yure tũgoñabobori, “Jesús yau yu ãniña,” ati yũtea macããna carorã ricaati caánarẽ na cū caĩquetibũjugaeticõãta, yu cãã, “Ãni, yu yau niñami,” cū ñi masiẽtĩgu. Yu, Camasã Jũgocu, ati yeparu yu Pasu

cū camasīrījē mena nemo yu catunuetaro, “Āni, yu yau niñami,” cū ñi masīētīgu. Ángelea majā jōbui macāāna, cañurā mena, tunu yu catunuetaro, bairo cū ñimasīētīgu ni jīcāūrē tūgoñabobori, “Jesús yau yu āniña,” cū caīquetibujgaeticōāta.

9

¹ Bairo Jesús camasārē na cū caquetibujaro bero, atore bairo na ñnemoñupū cū cabuerā puamerē:

–Cariape mujāārē yu quetibujaya: Mujāā jīcāārā, ato caāna, mujāā cariaparo jūgoye mujāā ñnagarā Dios cū carotimasīrīpau tutuaro mena caetarore –na ī quetibujayupu Jesús cū cabuerārē.

La transfiguración de Jesús (Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Cabero, jīcā wāmo peti jīcā pēnirō cānacā rūmarī bero Pedroke, Santiagore, Juarē na piāsūpu Jesús ūtāū cañmarīca buipū. Bairo topū na caāno, Jesús puame cū cabaurije wasoacoasupu.

³ Cū jutiro puame botiro baicoasuparo. Camasā coserique mena jutii botirije majū na cacosero netōrō botiyuparo. Asiyau baicoasupu Jesús yua.

⁴ Bairo cū cabaiāno, Elías ānacū, Moisés ānacū mena buiaetayuparā. Bairo buiaetarā yua, Jesús mena busupēninucūñuparā.

⁵ Bairo na caāno, Pedro puame atore bairo quīñupū Jesure:

–Jāārē cabuei, jatopū marī caāno ñumajūcōāña! Bairi itia wiipāirīācā majū mujāārē jāā quēnobjagarā. Jīcā wii mū ya wii, ape wii Moisés ya wii, ape wii Elías ya wii mujāārē jāā quēnobjagarā –quīñupū Pedro Jesure.

⁶ Mai, Jesús cū cabuerā puame ñña acñanetōcoasuparā. Bairi Pedro puame dope bairo ī masīētīrī, tore bairo ññupū.

⁷ Bairo cū caāno, buseriwo atī, na puama tocoasuparo. Bairo catoro, Pedrojāā puame cayusgorū añuparā. Bairo āna, buserique buseriwo watoapu cabusocajorijere tūgoyparā. Ato bairo ññuparō: “Āni, yu macū, yu camai majū niñami. Cū yaye buseriquere tūgosaya,” ī ocajoyuparo jōbui.

⁸ Bairo to caīrō tūgo, tunu āmejore ññajoyuparā. ¡Tame! Elías, Moisés cūā mañuparā yua. Jesús jeto nucūñupā.

⁹ Cabero ūtāūrē na caruiatō, atore bairo na ññupū Jesús Pedrojāārē: “Āme mujāā caññatajere aperārē na mujāā quetibujetigarā mai. Cabero, yu, Camasā jūgocū, cariacoatacū nimicūā, yu cacatiro bero roque na mujāā quetibujgarā,” na ññupū.

¹⁰ Bairo cū caīrōrē bairo aperārē quetibujetimirācūā, na jetoa na yeripu tiere tūgoñañuparā. Bairo tūgoñarī, atore bairo āmeo ī jēñiñañuparā, “¿Dope bairo ĩgu quīñati, ‘Cariacoatacū nimicūā, yu catigu,’ Jesús cū cabaipeere cū cañata?” āmeo ī jēñiñañuparā na majū.

¹¹ Bairi cabero atore bairo quī jēñiñañuparā Pedrojāā Jesure:

–Moisés ānacū cū caroticūrīquērē cajūgobueri majā bairo ññama: “Dios cū cajopau ati yerapu cū caetaparo jūgoye Elías ānacū catiri etanemogūmi tunu,” ññama. ¿Nopēirā bairo na ī quetibujayati camasārē?

¹² Bairo na cañjēñiñarō, atore bairo na ī quetibujayupu Jesús:

–Na caīrōrē bairo atjūgogūmi jīcāū Elías ānacārē bairo caācū. Cū puame nipetirijere quēnojūgogūmi. Tunu bairoa, ¿nopēirā Dios yaye buserica tutipū sawoaturicarā puame, “Camasā jūgocūre popiye cū baio joroque átigarāma. Roro majū quīñatagarāma,” na ī woatu quetibujcūñuparī?

13 Cariape mujãärê ñiña: Elías ãnacürê bairo caãcũ merê etawĩ. Bairo cũ caetamiatacũärê, “Cũã niñami Elías ãnacürê bairo caãcũ,” qũĩ masiẽma camasã ruame. Bairi ricaati, noo na caborore bairo cũ áma, profeta majã na caquetibũju jũgoyeticũĩcãrdõrê bairo —na ï quetibũjuyupũ Jesũs Pedrojãärê.

Jesũs sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

14 Etãũru caetaatana na mena macããna na caãnorũ rui etayuparã. Capãärã camasãrê na ññaũparã. Aperã Moisés ãnacũ cũ caroticũĩqũerê cajũgobuerã Jesũs cũ cabuerã mena bũtioro ãmeo bũsũyuparã, bũsũnetõgarã.

15 Bairo na ruame Jesũs natũ cũ caruietaro ñña acũacoasuparã. Bairi yua, cũtũ atu ásuparã, cũ jẽniránã.

16 Bairo na caatuató:

—¿Ñe õnierê ãmeo bũsurã mujãã átiati na mena? —na ñũpũ Jesũs.

17 Bairo cũ caijẽniñarõ tũgo, camasã capãärã watoaru caãniatacũ jĩcãũ bairo qũĩ yũyupũ:

—Cabuei, yũ macũ jĩcãũã caãcürê mutũ cũ yũ ne atiarũ. Yũ macũ wãtĩ yeri pũna jũgori bũsũmasiẽtĩñami.

18 Bairo wãtĩ yeri pũna ruame yũ macürê cũ cajãärõĩ, cũ jũgoñao joroque átiyami. Bairo cũ caáto, yũ macũ ruame cũ risero jopo witinucũñami. Cũ opi mena bacarapotu nucũñami. Tutuau cũ bwo joroque cũ átinucũñami. Bairi mũ cabuerãrê bũtioro na yũ wiyorotimiarũ wãtĩ yeri pũnarê. Mũ cabuerã ruame cũ wiyoyo masiẽtĩñama —qũĩ quetibũjuyupũ wãtĩ yeri pũna cacũgon pacũ Jesure.

19 Bairo cũ caiquetibũjuro tũgo, atore bairo na ñũpũ Jesũs:

—¡Tame, mujãã, ati yepa caãna Dios cũ camasĩrĩjêrê cariape mujãã tũgoetimajũcõãña! Bairo mujãã cabairoi, yũ tũgoña yaparuajãñũña. ¿Nocarõ yogo mujãã mena yũ ãnibujiocati? Jau, toroque cawãmaurê ato ruame cũ neasã —na ñũpũ Jesũs.

20 Bairo cũ caĩrõ tũgo, cawãmaurê Jesutũ cũ ne etayuparã. Bairo wãtĩ yeri pũna ruame Jesure qũĩñarĩ, caũmurê cũ jũgoñaũpũ yeparũ cũ risero jopo witrinucũpã. Bairo cũ jũgoñau, riañarĩqũerê bairo cũ ásupũ tunu.

21 Bairo cũ cabairo ñña, atore bairo qũĩ jẽniñaũpũ Jesũs capacure:

—¿Nocarõru tore bairo cũ baijũgori?

Cawãmaũ pacũ ruame atore bairo qũĩ yũyupũ:

—Cawĩmaũaca ãcũpũna bairo baijũgowĩ.

22 Capee majũ wãtĩ peerorũ cũ jũgorocajoe ãnucũñami. Ape rãmãrã riaru cũ jũgorocaña mecũnucũñami, cũ caria yasiparore bairo ï. Mũ catutuarije mena cürê mũ canetõmaslata, jãã bopaca ññarĩ jãã juãtinemoña.

23 Bairo cũ caĩrõ tũgo, bairo qũĩñũpũ Jesũs:

—Yũre mũ canucũbũgoata, yũ netõbojamasĩña. Yũ mena catũgoñatutuarã nipetirore nipetiri wãmerĩrê yũ netõbojamasĩña.

24 Bairo cũ caĩrõ tũgo, qũĩñũpũ cariaũ pacũ Jesure tutuaro mena:

—Mũ mena yũ tũgoñatutuaya. Bairi nemojãñurõ mũ mena yũ tũgoñatutuao joroque yũ átinemoña.

25 Bairo Jesũs camasã capãärã cũ tũru na caatuató ññaũ, cũ jãnaoñũpũ wãtĩ roro caácure. Ato bairo qũĩñũpũ Jesũs:

—Wãtĩ yeri, camasãrê cabũsuena catũgoenarê bairo caácu, tũgoya. Murê ñiña. ãni, cawãmaũ rupaurê cũ witi ácũja. Pũgani cũpure jããnemoeticõãña —qũĩñũpũ Jesũs wãtĩ yerire.

26 Bairo cū caĩrō, wātī yeri pūna p̄ame tocārōã jicoquei cawāmaurē butioro cū yugui, cū awajao joroque áti, cū witicoásup̄u yua. Bairo cū caátō, cawāmau wātī yeri pūna cacūgomiatac̄u p̄ame acūēsup̄u. Cariacoatac̄ure bairo baiyup̄u. Bairo cū cabairo ĩnarī, capāãrã ĩnuparã: “Merē riacuupi yua.”

27 Jesús p̄ame cū wāmop̄u ĩerī, cū tūgāwām̄uo n̄cōñup̄u. Bairo cū caáto, cawāmau p̄ame wām̄n̄c̄acoasup̄u yua.

28 Cabero Jesús wiip̄u cū cajããrō, aperã na camano, na jeto ãna, cū cabuerã atore bairo Jesure q̄ũ ĩeniñañuparã:

—¿Nop̄ẽrã wātī yeri pūnarē jāã acurocawiyoyo masĩt̄ic̄uti? —q̄ũ ĩeniñañuparã.

29 Bairo na caĩrō tūgo, atore bairo na ĩnup̄u:

—Wātĩã, jō cañiatac̄ure bairo cañarē na mujãã caãrotigata, cajūgoye ugarique betiri mujãã ĩeniñubuegarã Diore —na ĩ quetib̄ujuyup̄u Jesús.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30-31 To bero ánã, Galilea macãtu netōásuparã Jesujãã. Jesús p̄ame to cū caátiere camasã na camasĩrō boesup̄u, cū cabuerãrē caquetib̄ujñesẽãũ ãnirī. Atoze bairo na ĩ quetib̄ujuyup̄u tunu:

—Yũ, Camasã ĩūgocu, yũ ĩeroticogu camasãrē. Bairi yũ pajĩãroticogu. Bairo yũ na capajĩãmiatacããrē, itia rãmũ bero yũ caticoagu tunu —na ĩ quetib̄ujuyup̄u.

32 Na p̄ame tie cū caĩrĩjērē tūgomajũcōãmirãcũã, tiere tūgomasiēsuparã. Tunu bairoa Jesure cū ĩeniña uwijãñuñuparã tiere.

¿Quién es el más importante?

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Cabero Jesús cū cabuerã mena Capernaum cawāmecuti macãp̄u etayuparã. Bairo ti macã eta, na cañni wiip̄u na cajããrō bero, atore bairo na ĩ ĩeniñañup̄u Jesús cū cabuerãrē:

—Maap̄u ánã, ¿ĩerē mujãã ãmeo busup̄eniatiati?

34 Mai, maap̄u ánã, “¿Ni cū ãnicuti marĩ menarē caãnimajũãrē bairo caãcũ?” ãmeo ĩ busup̄eni ásuparã. Bairo caãmeo ĩatana ãnirī boboorĩ cū yuesuparã.

35 Bairo na cayũeto ĩña, Jesús p̄ame cūmurōp̄u rui yaparori bero, “Tiaya mai,” na ĩnup̄u Jesús cū cabuerã p̄uga wãmo peti ģpore p̄uga p̄enirō cãnacãũ caãnarē. Atoze bairo na ĩ quetib̄ujuyup̄u:

—Aperã netōrō carotimasiãrã mujãã caãnigaata, nipetirã bero macããnarē bairo mujãã caãnajē cutiere boya. Narē capaacoterãrē bairo caãniparã mujãã ãniña —na ĩnup̄u.

36 Bairo ĩ yaparo, ĩcãũ cawĩmaurē na watoap̄u cū n̄cōñup̄u. Bairo cū n̄cō, cū nemũgōrĩ, atore bairo na ĩnup̄u Jesús cū cabuerãrē:

37 —Ni ĩcãũ ũcũ, yũ yaye quetire tūgousari, ãni cawĩmaurē bairo caãcũrē cū camaiata, yũre camairē bairo cū ĩniñgu. Tunu bairoa yũre camai cū caãnoi, yũ jeto mee Dios yũre cajoricũ cũã cũrē camairē bairo q̄ũĩñagumi —na ĩ quetib̄ujuyup̄u Jesús.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

38 Juan p̄ame atore bairo q̄ũĩñup̄u Jesure:

—Jããrē cabuei, apei caãmurē jāã ĩñawã. Cū p̄ame m̄u wãme mena ĩrĩ rotimasiwĩ. Bairo rotimasiĩrĩ yua, cū acurewiyojowĩ wātī yeri pūnarē, caãmurē cajãñamiatac̄ure. Bairo cū caáto ĩña, jāã p̄ame cū caátiere cū jāã átirotiẽp̄u, marĩ mena macããcũ cū caãmerōĩ —q̄ũĩñup̄u Juan Jesure.

39 Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesũs Juarẽ:

—¿Popẽĩrã cãrẽ, “Ápeina,” mujãã ĩrĩ? Bairo ĩtĩcõãña. Ni ũcũ yũ wãme mena Diore jẽnĩrĩ apeye ũnierẽ átijẽñorĩ bero, roro yure ĩ masĩtĩgumi.

40 Jĩcãũ ũcũ caũmũ marĩrẽ cũ catutieticõãta, marĩrẽ cajuãcure bairo caãcu niñami.

41 Tunu bairoa ni jĩcãũ ũcũ pũame mujãã yũ cabuerã mujãã caãno jũgori mujããrẽ cũ canũcũbugoata, caroare cũ jogumi Dios caũmurẽ. Dise ũnieacãrẽ oco mujãã caetipee cããrẽ mujãã cũ cajoata, cũ caãtie wapa nigaro —na ĩñupũ Jesũs cũ cabuerãrẽ.

*El peligro de caer en pecado
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)*

42 ĩ quetibujũ yaparo, atore bairo na ĩnemoñupũ tunu: “Ni jĩcãũ ũcũ apeĩ yũ mena catũgoñatutujũgoare, cũ tũgomawijiao joroque cũ caãpata, roro majũ baigumi Dios cũ caĩñabesepa rũmũ caetaro. Jĩcãũ ũtãã capairica mena cũ wãmurẽ jiyaturi, ria capairiyaru na carurocaricure bairo netõjãñurõ popiye baigumi cũ ũcũ ti rũmurẽ yua.

43 Bairi mujããrẽ ñinemoña tunu: Ni mujãã mena macããcũ cũ wãmorĩ mena jũgori carorije jetore átinucũĩmi. Bairo cũ wãmorĩ mena jũgori roro caãtipai cũ caãmata, apeĩ cũ wãmorĩrẽ cayiseta rocaecoricure bairo cũ caãno, ñuña. Cũ rupau macããjẽ wãmorĩ cacũgoecure bairo baimicãã, rupa tutua Diotu cũ caátó, ñujãñuña. Peeropũ roro cũ caãbujiorijere cũ netõõgumi Dios, tore bairo roro cũ caãtie cũ camasiritiata yua. Cũ wãmorĩ roro cũ átio joroque caãtie mena cũgori roro peeropũ cũ capopiye tãmuoata roque, ñuetibujioro, yura.

44 Topũre peero cãã di rãmũ ũno caũjãnaeti peero, cayatieti peero majũ nigaro. Becoa cãã cariaena majũ nigarãma topũre.

45 Tunu bairoa ni mujãã mena macããcũ cũ rapori mena jũgori carorije caãna na caãnopũ ánuucũĩmi. Bairo cũ rapori mena roro caãpai cũ caãmata, apeĩ cũ raporire cayisetarocaecoricure bairo cũ caãno, ñuña. Cũ rupau macããjẽ rapori cacũgoecure bairo baimicãã, rupa tutua Diotu cũ caátó, ñujãñuña. Peeropũ roro cũ caãbujiorijere cũ netõõgumi Dios, tore bairo roro cũ cabainucũrĩjẽrẽ cũ cajãnaata yua. Cũ rapori roro cũ baio joroque caãtie mena cũgori roro peeropũ cũ capopiye tãmuoata roque, ñuetibujioro, yura.

46 Topũre peero cãã di rãmũ ũno caũjãnaeti peero, cayatieti peero majũ nigaro. Becoa cãã cariaena majũ nigarãma topũre.

47 Tunu bairoa ni jĩcãũ ũcũ mujãã mena macããcũ cũ caapee mena jũgori carorije macããjẽ jetore ĩñanucũĩmi. Bairo cũ caapee mena jũgori carorije macããjẽrẽ caĩñapai cũ caãmata, apeĩ cũ caapeere cawerocaecoricure bairo cũ caãno, ñuña. Cũ rupau macããjẽ cacaapee cũgoecure bairo baimicãã, cacaapee mãcũ Diotu cũ caátó, ñujãñuña. Peeropũ roro cũ caãbujiorijere cũ netõõgumi Dios, tore bairo carorije macããjẽrẽ cũ caĩñajãnaata yua. Cũ caapee roro cũ átio joroque caãtie mena cũgori roro peeropũ cũ capopiye tãmuoata roque, ñuetibujioro, yura.

48 Topũre peero cãã di rãmũ ũno caũjãnaeti peero, cayatieti peero majũ nigaro. Becoa cãã cariaena majũ nigarãma topũre. Bairi roro mujãã caãtinucũrĩjẽrẽ jãnacõãña.

49 “Ati yeraru ãna, popiye mujãã baigarã. Peeropũ marĩ caũrõ capũnirõrẽã bairo roro popiye netõrõ mujãã baigarã.

50 Moa caocarije ñujãñuña. Moa caocaetie roque ñerẽ áti masĩtĩña camasãrẽ. Bairi moa caocarije capeticoausapata, ñe ũnie pũamerẽ ñuetĩña.

Mujãã, yu cabuerã moa caocarijere bairo añajêcusa. ãmeo juátinemoña. Tunu bairoa jicã yericunarê bairo añajêcusa,” na í quetibujuyupu Jesús.

10

Jesús enseña sobre el divorcio

(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Bairo atiere cū caĩquetibujuro bero, Jesús to Capernaum cañniatacu, Judea yeparu acoásupu. Rio Jordán muipũ cū cawãmuaatí nũgõã pũamepu acoásupu. Bairo cū caátó, capããrã camasã cū usayuparã. Bairi cū caátinucũrõrê bairo Dios yaye cū caquetibujunucũrĩjêrê na quetibujuyupu.

² Bairo cū caquetibujuro, qũĩ jêniñarã etayuparã jicããrã fariseo majã. “Caroriye buei átiyami Jesús,” qũĩ busujãgamirã, atore bairo cū jêniñamiñuparã: “Marĩ judío majã mena macããcũ ni jicãũ ùcũ cū majũ cū catãgoñarõ jũgori cū ñumõrê rocaũ, ¿cõ cū roca masĩcuti?” qũĩ jêniñañuparã.

³ Bairo na caĩjêniñarõ tũgo, atore bairo na ññupũ Jesús:

—¿Dope bairo Moisés ãnacũ cū roticũñuparĩ camasãrê? —na ññupũ.

⁴ Bairo cū caĩrõ, atore bairo qũĩñuparã:

—Moisés ãnacũ atore bairo í quetibujũ cũñañupĩ: “Ni jicãũ ùcũ cū ñumõrê cū carocagaata, atore bairo ñrĩcã pũrõrê cõ cū cajoata, ñurõ: ‘Bairo mũ cabairoi, mũrê teei, mũrê yu pitiya,’” í quetibujũ cũñupĩ Moisés —qũĩñuparã fariseo majã Jesure.

⁵ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ññupũ Jesús:

—Mujãã ñicũjãã, mujããrê bairo ãmeo mairĩquêrê camasiẽna na caãnoi, na mena macããcũ jicãũ ùcũ cū ñumõrê carocagaure roro cū caátiere êñotaesupi Moisés.

⁶ Vaĩpũa, bairo boesupi Dios caãnijũgoripũpũre. Ati mũnrecõore atijũgõpũa camasãrê átijũgõu, caũmũ carõmio cũã na qũẽnojũgoyupi Dios.

⁷ Bairi jicãũ caũmũ carõmio mena cū cawãmojiyaata, cū pacua tũre witigami. Ape wiipũ ãnigami cū ñmo mena.

⁸ Bairo na cabairo, jicãũrê bairo na ññañami Dios. Jicã rupũre bairo nigarãma.

⁹ Bairi Dios jicãũrê bairo cū cacũrĩcãrã na caãnoi, ni jicãũ ùcũ na ricawa masĩcũmi. Na majũ cũã ãmeo piti masĩtĩñama —na í quetibujuyupu Jesús fariseo majãrê.

¹⁰ Cabero wiipũ ãna, Jesús cū cabuerã cū caĩquetibujuaatajere cū jêniñanemoñuparã tunu, masĩgarã.

¹¹ Bairo na caĩjêniñarõ, atore bairo na ññupũ Jesús:

—Ni jicãũ ùcũ cū ñumõrê cõ rocari bero, tunu apeo mena cū cawãmojiyaata, roro majũ caãnijũgorico mena acũ átiyami. Dios cū caroticũrĩquêrê caãpei majũ niñami. “Apeo mũ ñmo mee caãcõ mena ãmerĩcõãña,” cū caĩcũrĩquêrê cabaibotioũ majũ niñami.

¹² Tunu bairoa jicãõ ùcõ cõ manapũre cū rocari bero, tunu apei mena cõ cawãmojiyaata, roro majũ áco átiyamo. “Apei mũ manapũ mee caãcũ mena ãmerĩcõãña,” cū caĩcũrĩquêrê cabaibotio majũ niñamo —na í quetibujuyupu Jesús cū cabuerãrê.

Jesús bendice a los niños

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Cabero tunu aperã na pũnaa cawĩmarãrê na jeasúparã Jesús tũpu, na pãñarĩ, Diore na cū jêniñojããto, ñrã. Bairo na pũnaarê na cajeatõ ññarĩ, cū cabuerã pũame, “Na jeapêricõãña mujãã pũnaarê,” na ññuparã capacuare.

14 Bairo na caĩrõ tũgo, asiari atore bairo na ñĩupũ Jesũs:

—Yũtu ɸame cawĩmarãrẽ na atĩrotiya. Na ẽñoataeticõãña. Dios cũ carotimasĩrĩpaũ macããnarẽ bairo caãna niñama cawĩmarã. Narẽ bairo cayeriñurã jeto ãnimasĩñama Dios cũ carotimasĩrĩpaũɸure.

15 Mũjããrẽ cariape ñiña: Ni jĩcãũ ùcũ cawĩmaũ cũ catũgoñarõrẽ bairo Dios mena cũ catũgoñatutuaeticõãta, Dios cũ carotimasĩrĩpaũre etamasĩĩtũgũmi —na ï quetibũjũyũpũ Jesũs.

16 Ñ yaparo, cawĩmarãrẽ na nemũgõ, cũ wãmorĩ mena na bui ñigãpeori, Diore na jẽnibojayũpũ.

Un hombre rico habla con Jesús

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

17 Cabero Jesũs aperopũ cũ caápara jũgoye jĩcãũ cawãmaũ cũtu atuetari, cũ ɸɸopaturĩ mena etanumurĩ qũĩroaũ etayũpũ. Atoe bairo qũĩ jẽnĩñañũpũ cawãmaũ Jesure:

—Cañũũ majũ cabuei, ¿dope bairo yũ átibujocuti, caroa yeri capetietiere bócaɸũ?

18 Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñũpũ Jesũs:

—¿Nopẽĩ “Cañũũ” yũ mi piyati? Cañũũ, jĩcãũã niñami, Dios jeto.

19 Merẽ mũ masĩĩ Dios camasãrẽ cũ caãtiroticũrĩqũẽrẽ: Pajĩãtĩcõãña camasãrẽ. Carõmio mena roro átiepeeticõãña. Aperã yayere jee rutieticõãña. Aperãrẽ cabũgoroã na ñbuitieticõãña. Tunu ïtoeticõãña. Mũ ɸacũ, mũ ɸaco cããrẽ nũcãbũgoya —qũĩ quetibũjũyũpũ Jesũs.

20 Bairo cũ caĩquetibũjũro tũgo, atore bairo qũĩñũpũ cawãmaũ Jesure:

—Cabuei, tie nipetirijere cawĩmaũ ãcãpãna, yũ átipeyocõã jũgowaũ —qũĩñũpũ.

21 Bairo cũ caĩrõ tũgo, cũ maitũgoñarĩ atore bairo qũĩ quetibũjũnemoñũpũ Jesũs tunu cawãmaũrẽ:

—Mai, jĩcã wãme mũ ɸasacõãña. Mũ cacũgorije nipetirijere nunirepeyocõãña. Tie wapare jeri, cabopacarãrẽ na ricawoya. Bairo mũ caápara, jõbũĩpũ ɸairo nĩgaro mũ cawapatapee. Bairo yũ caĩrõrẽ bairo áti yaparori, yũ mena ɸapacũsa —qũĩñũpũ Jesũs.

22 Tiere tũgo, cawãmaũ ɸame tũgoñarĩqũẽ ɸairi acoásũpũ. Capee apeye ñnierẽ cacũgoũ ãnirĩ, Jesũs cũ caĩrõrẽ bairo átigaesupũ.

23 Bairo cũ caátõ ñña, atore bairo na ñũpũ Jesũs cũ cabuerãrẽ:

—¿Camasã apeye ñnierẽ capee cacũgori majã Dios cũ carotimasĩrĩpaũre na caetapee masiriyojãñũña! —na ñũpũ Jesũs.

24 Bairo cũ caĩrõ tũgo, tũgo acũacoasuparã cũ cabuerã. Bairi atore bairo na ñnemoñũpũ Jesũs:

—Yũ yarã, tũgopeoya: Camasã apeye ñnierẽ capee cacũgori majã Dios cũ carotimasĩrĩpaũre na caetapee masiriyojãñũña.

25 Waĩbũcũ capai, camello, ãpõã pota opeacapũ cũ cajã ãmewitiata, masiriyojãñũña. Bairo cũ caãmewitimasĩmiatacããrẽ, netõjãñũrõ masiriyoro niña caãmũ capee apeye cacũgoũ Dios cũ carotimasĩrĩpaũre cũ caetapee ɸame roque —na ñũpũ Jesũs.

26 Bairo cũ caĩrõ tũgo, cũ cabuerã ɸame nemojãñũrõ tũgo acũacoasuparã. Atoe bairo ãmeo ñũparã na majũ:

—Bairi toroque, ¿ni ùcũ cũ netõmasĩcati?

27 Jesũs ɸame na ññarĩ, atore bairo na ñũpũ:

—Dise ñnie camasã na caãtimasĩĩtẽ nipetirije Dios cũ caãtimasĩrĩjẽ jeto niña —na ñũpũ.

28 Bairo cũ caĩrõ tũgo, Pedro ɸame bairo qũĩñũpũ Jesure:

—Jãã Quetiupau, jãã roque merē nipetirije jãã cacāgorijere cūrī, murē jãã bapacuti usajūgowu —quĩñupū Pedro Jesure.

²⁹⁻³⁰ Bairo cū caĩrō tūgo, bairo quĩñupū Jesús:

—Ni jĩcãũ ũcũ yu mena bapacutigu yu yaye caroa quetibujariquere ĩquetibujugũ, cū ya wiire, o cū bairārē, cū bairã rōmirĩrē, cū pacuare, cū pũnaarē, o cū ya yepa cūārē cū caaweyocoápata, narē cū cacāgoro netōjãñurō bócanemogumi tunu ati yepapure ācũ cū yaye ũnierē, bairi cū yarã ũna cūārē. Bairi jĩcãũrē cū caaweyocoápata, cū netōrō cien bui peoro cārō majũ bócanemogumi. Yu yan cū caānie jūgori aperã popiye cū baio roque cū na caátimiatacūārē, bairo jeto bócanemogumi cū ya wiirire, o cū bairārē, cū bairã rōmirĩrē, cū pacuare, cū pũnaarē, o cū ya yepaa cūārē. Tunu are ĩmrecóo caetaro, cāgonemogumi yeri capetietiere.

³¹ Apeyera tunu ati rãmũrĩrē camasã jĩcããrã rotimasĩmirācũã, caberopu na mena macãanarē na rotimasĩtigarãma. Tunu bairoa ati rãmũrĩrē camasã jĩcããrã rotimasĩtĩmirācũã, caberopu na mena macãana capããrārē carotimasĩrã majũ nigarãma.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Cabero Jesujãã Jerusalēpu caāniatĩ wããpu ásúparã. Jesús puame cū cabuerã jūgoyere ásúpu. Bairo cū cabairo ĩña, cū cabuerã tūgocōã maniásuparã. Tunu bairoa nipetirã cū bero caũsarã uwitūgoñañuparã. Bairo na cabairo ĩña, Jesús puame cū cabuerã puğa wãmo peti rapore puğa pēnirō cānacãũ majũ camasã watoa caānarē na piijori, atore bairo na ĩñupũ cū cabaipere:

³³ “Jerusalēpu marĩ caátiere merē mujãã masĩña. Topu ti macã macãana puame yu, Camasã jūgocure, yu ñerĩ, yu jogarãma sacerdote majã quetiuparārē, bairi Moisés ānacũ cū caquetibujucũrĩqũērē cajūgobueri majārē. Bairo na caato, sacerdote majã quetiuparãjãã puame yu pajĩãroca rotigarãma. Bairo átrotiri yua, judio majã caāmerārē yu nuni rocacōãgarãma.

³⁴ Roro ñiepegarãma. Na uco mena yu eyotu epegarãma. Bairo átiri, roro majũ yu bape epegarãma. Bairo yu átieperi, yu pajĩã rocacōãgarãma. Bairo yure na caátimiatacūārē, itia rãmũ bero caāno yu puame yu caticoagu tunu,” na ĩ quetibujuyupu Jesús.

Santiago y Juan piden un favor

(Mt 20.20-28)

³⁵ Cabero Santiago, Juan Zebedeo pũnaa Jesús tũpu atĩ, atore bairo quĩñuparã:

—Jããrē cabuei, murē jãã cajēnirĩ wãme jããrē mu caátibojaro jãã boya — quĩñuparã.

³⁶ Bairo na caĩrō tūgo:

—¿Ñerē mujãã yu caato mujãã boyati? —na ĩ jēniñañupũ.

³⁷ Na puame bairo quĩñuparã:

—Ati yepare mu carotimasĩĩraũ caetaro, mũũ jãã mu caruirotiro jãã boya. Jĩcãũ cariapere nũgōã, apei caācō nũgōã jãã mu caruirotiro jãã boya. “Jau,” miwã —quĩñuparã Juan, Santiago mena Jesure.

³⁸ Bairo na caĩrō tūgo, atore bairo na ĩñupũ Jesús:

—Mujãã cajēnirĩjē cabaipere caroaro mujãã masĩtĩña. Bũtiore popiye bairicarore mujãã jēniñiña. Yu puame popiye yu baigu. Yure bairo popiye mujãã cabaiata, ¿mujãã nũcãmasĩrãti? —na ĩñupũ Jesús Juarē, bairi Santiago cūārē.

39 Bairo cū caĩrō tūgo:

—Murēā bairo jāā nūcāmasīña —qūññuparā.

Bairi Jesús p̄ame atore bairo na ñemoñup̄:

—Ȳn cabaiparore bairo popiye mujāā baigarā mujāā cūā.

40 Baiṛna, ȳn majū ȳre cajurotiparā, ȳnt̄ cariape nūgōā, bairi caācō nūgōā caruiparārē na ȳn besemasīētīña. Ȳn Pacu p̄ame roque bairo caāniparārē na besemasīñami —na ññup̄ Jesús Juarē, bairi Santiago cūārē.

41 Cabero Jesús cū cabuerā p̄ga wāmo cānacāū caāna majū, Santiago, Juan mena Jesure na cañjēniñaatajere catūgoatana ānirī, na mena asiajāññuparā.

42 Jesús p̄ame tiere ñña, cūta na piijori atore bairo na ñ quetibujuyup̄:

—Merē mujāā masīña ati ñmurecōo macāāna na caātianierē. Ati yepa macāāna Diore caĩroaena quetiuparā reyre bairo caāna tutuaro mena rotiepeyama na roca macāānarē. Popiye na baio joroque na rotiepeyama.

43 Mujāā p̄ame roquere tore bairo baietirotiya. Bairo p̄ame bairotiya mujāārē: Mujāā mena macāācū, caānimajūūrē bairo caānigau, mujāā roca netōjāññurō carotimasīrē bairo ānirotiya.

44 Tunu bairoa mujāā mena macāācū, carotimajūūrē bairo caānigau, mujāā ñmūrē bairo cū caāmata, ññurō.

45 Ȳn, Camasā Jūgocu, quetiupar̄n majūrē bairo ȳre capaabojararē macāū acū mee ȳn arū ati yepar̄re. Camasārē na juātinemoñ acū ȳn arū ati yepar̄re. Tunu bairoa ȳn cariarije jūgori camasā na carorije wapare netōñ acū ȳn arū —na ñ quetibujuyup̄ Jesús cū cabuerārē.

Jesús sana a Bartimeo el ciego

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

46 Cabero Jericó na caĩrī macāp̄n etayuparā. Bairo ti macāp̄n caāniatana ti macārē na cawitiro, cū cabuerā Jesús berore usayuparā. Capāārā camasā cūā cū bero usayuparā. Bairo na caátō, jīcāñ cacaapee ññaecū Bartimeo cawāmesuc̄n, Timeo macū maa t̄p̄n dinerore jēni ruiyup̄n.

47 Cū, cacaapee ññaecū p̄ame, “Jesús Nazaret macā macāācū netōácū baiyami,” na caĩrō tūgori, bus̄rique tutuaro mena atore bairo qūñ joyup̄n Jesure:

—¡Jesús, David ānacū p̄rāmi, bopacooro ñiñaña!

48 Bairo cū caĩrō, capāārā camasā p̄ame cū tutiyuparā, cū awajaeticōāto, ñrā. Bairo cūrē na cañmiatacūārē, butiōro jāññurī awajanemoñup̄ tunu:

—¡David ānacū p̄rāmi, bopacooro ñiñaña!

49 Jesús p̄ame bairo cū cañawajarijere tūgori tuanucāññup̄. Tuanucārī yua, “Cū piijoya,” na ññup̄ Jesús cūta caānarē.

Bairo cū capirotiro tūgo, bairo qūññuparā to macāāna cacaapee ññaecūrē:

—Tūgoñarīqūē paieticōāña. Wām̄nucārī asā Jesuta. Murē pii ātiyami.

50 Bairo na caĩrō tūgo, cacaapee ññaecū p̄ame jicoquei cū jutiro cabuimacāātōrē wērocacūrī, pati wām̄nucā acoásúp̄n Jesús t̄p̄n.

51 Bairo cū caetaro ñña, Jesús p̄ame:

—¿Nerē m̄n ȳn caátō m̄n boyati? —qūñ jēniñaññup̄.

Bairo cū cañjēniñarō tūgo, bairo qūññup̄ cacaapee ññaecū Jesure:

—Ȳn Quetiupar̄n, caññamasīēcū ānirī ñiñamasīgaya tunu —qūññup̄.

52 Bairo cū caĩrō tūgo, atore bairo qūññup̄ Jesús Bartimeorē:

—Tunu ácāja m̄n ȳn wīp̄n. Ȳn mena m̄n catāgoñatutuarije jūgori m̄n caapee ññamasīō joroque m̄n ȳn ātiya.

Bairo cū caĩrō, jicoquei ñña masīcoasup̄n yua. Bairo ñña masīrī bero, maap̄n Jesús berore usa ásúp̄n Bartimeo cūā yua.

11

Jesús entra en Jerusalén
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Bairo Jerusalén turu cõñaaná yua, Betfagé, Betania na caĩrĩ macãârê, Olivo buro tare etayuparã Jesujãã. Bairo etarã, Jesús ruame cã cabuerã puagarã macãru na ájügorotiyuru.

² Atore bairo na i joyuru:

—Ánája ato riape caãni macããcãru. Turu etarã, jicoquei burro jiyancõricãrê cã mujãã bõcagarã. Cũ, burro ruame mai camasã na capesañaecũ nigumi. Cãrê cã õwãrĩ, cã mujãã neapã yu turu.

³ Bairi tunu aperã mujããrê, “¿Nopẽĩrã cã mujãã õwãñati?” na caĩata, atore bairo na mujãã ñwã: “Marĩ Quetiurũ cã boami. Yoaro mee mujãã tunuogumi tunu mujãã burrore,” na mujãã ñwã —na i joyuru Jesús.

⁴ Bairo cã caĩrõ tãgo cã cabuerã puagarã ruame acoásuparã. Bairo áná yua, burrore cã bócauparã. Wii jopetu maa tãni na cajiyancõatãcure cã bócauparã. Cũ bócaetari yua, cã õwãñuparã.

⁵ Bairi burrore na caõwãrõ ñnarĩ, to macããna jicããrã atore bairo na ññuparã: —¿Ñerê mujãã átiyati? ¿Nopẽĩrã cã mujãã õwãñati?

⁶ Bairo na caĩrõ tãgo, Jesús cã cabuerã ruame Jesús na cã caĩrotiatatore bairo na i yuyuparã to macããnarê. Bairo na caĩyuro, burro uparã ruame, “Toroque cã neánája,” na ññuparã.

⁷ Bairo Jesutu burrore na cane etaro yua, na jutii, cabui macããjêrê, burro buire peoyurã. Bairo na caató, Jesús ruame burro buiru wãmu peayuru. Bairo cã buiru pesari yua, ásuru Jesús Jerusalẽru.

⁸ Bairo cã caató, to macããna capããrã camasã na jutii cabui macããjêrê esocũñuparã maa cã caátĩ wããrê. Aperã maatu macããjê pepũũ queeri ñnierê patanerĩ Jesús jügoyere piticũ jügoyuparã, Jesure quĩroari ñseanirã.

⁹ Bairo bairã, nipetiro Jesús jügoye macããna, cã bero macããna cãã ñsãrique tutuaro mena atore bairo quĩ basapeo jügoyuparã:

—¿Numajücõãña! ¡Jesús, Dios cã cajoru marĩ Quetiurũ majũ cã caãnoi, cãrê marĩ cabasapeoro ñuña!

¹⁰ ¡Quetiurũ rey David marĩ ñicũ ñnacũ cã caãnatõrê bairo caroaro to baicõã ñmarõ! ¡Nipetiro cã marĩ basapeoroa Dios ñmãrecõo macããcãrê! —quĩ basapeoyuparã to macããna.

¹¹ Bairo na cabasa ñno ñno, etayuru Jesús Jerusalẽru. Turu eta, jããñupã Jesús Dios ya wii, templo wiire. Bairo ti wiire jããncã, nipetioru ññapeyocõãñupã Jesús. Ññapeyo yaparo, tocãrõã acoásurũ Betania macãru cã cabuerã puãa wãmo peti ruore puãa pẽnirõ caãnacãũ mena, merê ñamicã caãnoi yua.

Jesús maldice la higuera sin fruto
(Mt 21.18-19)

¹² Cabusuri rãmu caãno tunucoásurũ Jesús Jerusalẽru tunu. Bairo ti macãru ácũ, queya tãgoñãñupã.

¹³ Bairo queyari, jicãũ yucu higuera cawãmecutiire yoajãñurõruã ácũ ññajoyuru. Bairo ññajo yua, caricare ñña ñsurũ. Bairo caricare cã camacãmiatãcããrê, capũũ jeto nicõãñuparõ. Rica mañuparõ. Caricacuti yutea mee ññuparõ mai.

¹⁴ Bairo tii otei caricãmano, atore bairo ññupã Jesús ti oteire:

—¡Atii tocãrõã ríca manigaro yua! Ni ùcũ ati rícare Ɂgaetigumi yua.
Bairo cã caĩrjêrê cã cabuerã Ɂame tãgoyuparã.

Jesús purifica el templo
(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Cabero JerusalêɁ na caetaro bero, Jesús Ɂame jããñupã templo capairi wii, ñubuerica wiire. Ti wiire jããetari, to macããna nunirĩ cawapatari majãrê, bairi wapatiri majã cããrê na acurewiyojo jũgoyupã. Tunu moneda tíirire cawasoari majã mesarire, bairi buare cawapatiri majã ya mesari cããrê tujerecũ peyocoásupã.

¹⁶ Bairo átiri yua, aperãrê apeye ùnierê cãgori, o Ɂsari, templo wii recomacãɁ caánucũrãrê na netóarotiesupã Jesús.

¹⁷ Bairo áti yaparo, atore bairo na ï quetibũyupã to macããnarê:

—Dios cã caquetibũjuri tutipũ bairo ñña: “Yũ ya wii ati Ɂmurecõo nipe-tiro camasã na cañubueri wii, ñubuerica wii majũ nigaro,” ñña. Bairo caĩquetibũjumiatacããrê, mujãã Ɂame apeye aruare bairo mujãã átiya. Camasãrê jeruti nunirĩ majãrê bairo caãna ãnirĩ jerutiri majã na caãni wii, ùtã wiire bairo mujãã átiya ati wii, Dios ya wiire —na ï quetibũyupã Jesús.

¹⁸ Bairo cã caĩquetibũjuri jere tũgorã, sacerdote majã quetiuparã, bairi Moisés ãnacũ cã caroticũrĩquêrê cajũgobueri majã cãã, “¿Dope bairo átiri cã marĩ pajĩãrãati?” ãmeo ï bũsũpẽni jũgoyuparã na majũ. Mai, cã uwiyuparã Jesure, nipetiro camasã Jesús yaye cã quetibũjuri jere caroaro cã na catũgõsacõã maniátie jũgori.

¹⁹ Cabero canaioatĩɁ caãno ñña yua, Jesús cã cabuerã mena ti macã Jerusalêrê witicoásuparã.

La higuera sin fruto se seca
(Mt 21.20-22)

²⁰ Cabusuri rũmũ caãno higuera yucũtu netóásuparã. Bairo áná, higuera yucũre canũcõrĩɁ cajĩni yasiatacũre ññajoyuparã.

²¹ Bairo na caĩñajoro, Pedro Ɂame Jesús cã caĩrĩquêrê tũgoñabocari, atore bairo qũĩñupã Jesure:

—Yũ Quetiupã, ññajoya. Jicũ, “Tocãrõã ríca manigaro,” mũ caĩñaatacũ Ɂame merê jĩnicuupa —qũĩñupã.

²² Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo na ññupã Jesús cã cabuerãrê:

—Dios mena tũgoñatutuaya.

²³ Cariape mujããrê ñña: Ni jĩcãũ ùcũ atii ùtãũrê etari, “Wãáti ria capairiyã etanũcãrõjã,” cã caĩata, cã caĩrõrêã bairo baĩbujioro tii ùtãũ Ɂame. “Yũ caĩrõrê bairo baicoagaro,” Ɂgani cãrõ tũgoñarĩ mee, cariape cã caĩtũgoñatutuacõãta, cã caĩrõrêã bairo baigaro yua.

²⁴ “Yũ cajẽnirõrêã bairo jogũni Dios,” cariape ï tũgoñatutuacõãña. Bairo mujãã caĩtũgoñatutuacõãta, nipetiri wãme cã mujãã cajẽnirjêrê mujãã jomajũcõãgumi.

²⁵ Tunu bairoa Diore mujãã cajẽnĩparõ jũgoye, aperã camasã mena roro mujãã caátaje caãmata, na mena mujãã cabũsũquẽnorõ ñña, marĩ Paçu Dios Ɂmurecõorũ caãcũ cãã roro mujãã caátajere mujãã cã camasiriyobojaparore bairo ñrã.

²⁶ Bairo roro mujããrê na caátajere na mujãã cabũsũquẽnoeticõãta roque, marĩ Paçu Dios cãã roro mujãã caátajere mujãã masiriyobojetigumi.

La autoridad de Jesús
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Tipau bero etayuparã tunu Jesujãã Jerusalẽpu. Bairo etarã, templo wiipu jããñuparã. Bairo Jesús puame topu cã cañesẽã ãnitoye, sacerdote majã quetiuparã, aperã Moisés ãnacũ cã caroticũriqũerẽ cajãgobueri majã, aperã judío majã cabutoa camasĩri majã cãã cũtu etayuparã.

²⁸ Bairo cãtu etari, atore bairo qũĩ jẽniñañuparã Jesure:

—¿Noa ùna na carotiro mena bairo ma ãtiati ñamicã ma caátiajere?

²⁹⁻³⁰ Bairo na caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo na ñũpũ Jesús fariseojããrẽ:

—Yu cãã mujããrẽ jĩcã wãme yu jẽniñagu. Cariape yu mujãã yuwa: ¿Ni ùcũ camasãrẽ cã bautiza rotijoyupari Juan ãnacũrẽ? ¿Dios, o camasã puame cã na bautiza rotijoyupari? Tĩere cariape yu mujãã caĩquetibujũata, yu cãã cariape mujããrẽ yu quetibujũgu, “Noa ùna na carotiro mena bairo yu átiya,” mujãã ñĩgu —na ñũpũ Jesús.

³¹ Bairo cã caĩrõ tũgo, yasiroaca ãmeo busuyuparã na majũ cãrẽ na caĩyũpeere: “¿Nopẽ bairo cã marĩ yurãati? ‘Dios puame cã bautiza rotijoricũmi Juarẽ,’ marĩ caĩata, ‘Toroque, ¿nopẽirã Juan ãnacũ cã caquetibujũriquere cariape mujãã tũgoeti?’ marĩ ñũjũomi.

³² Tunu bairoa, ‘Camasã puame cã bautiza rotijoricarãma Juarẽ,’ marĩ ñ masĩtĩña, marĩrẽ tutirema irã,” yasiroaca ãmeo ñ busuyuparã. Mai, camasãrẽ na tũgoña uwiyuparã. Na, nipetiro camasã puame, “Juan, Dios cã caquetibujũrotijoricũ ãmi,” ñ tũgoñarãma.

³³ Bairi, “Jãã masĩtĩña Juarẽ cabautiza rotijoricare,” qũĩñuparã fariseo quetiuparãjãã Jesure.

Bairo na caĩrõ tũgo, Jesús puame bairo na ñũpũ:

—Cariape yu mujãã yuetiya. Bairi yu cãã, “Noa ùna na carotiro mena tore bairo yu átimasĩña,” mujããrẽ ñi quetibujuetigu —na ñũpũ.

12

La parábola de los labradores malvados

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Ñ quetibujũ yaparo, ati wãme ñcõñarĩ na quetibujũ jũgoyupu Jesús. Atope bairo na ñũpũ: “Ñũpũ jĩcãũ wese upau. Cã puame use wesere qũẽnoñũpũ. Bairo ti wesere ote yaparo, cã wesere jãñía ñũotayupu ùtã rupaa mena. Áti yaparo, use ocore na canumuparo cããrẽ qũẽnoñũpũ. Áti yaparo, na cacoteri wii caũmarĩ wii, torre cããrẽ qũẽnoñũpũ. Bairo qũẽno yaparori bero, acoásupu cayoaropu. Mai, águ jũgoye, cã wesere wasocũñũpũ aperã paari majãrẽ, wapatagu.

² Cabero yua, use cabutiri yũtea caetaro masĩrĩ, cã ãmũ jĩcãũrẽ cã joyupu cã ya wesere cã cawasoricarã tũpu. Cãrẽ na cawasorique wapare boũ, cã joyupu, tie wapare cã jeatĩbojaato, ñ.

³ Bairo cã ãmurẽ cã cajomiatacããrẽ, wese paari majã puame, cã caetaro cã qũẽñuparã. Bairo cã qũerĩ, ñe ùnie mácũ cã átitunuo joyuparã.

⁴ Tunu ti wese upau puame apeĩ cã ãmurẽ cã joyupu. Cã cããrẽ torea bairo cã ásuparã. Roro cã átieperi, cã rupoare rii witió joroque cã payuparã.

⁵ Cabero ti wese upau apeĩ cã ãmurẽ cã joyupu tunu. Bairo topu cã caetaro, cã pajĩã rocacõãñuparã ti wese cacoteri majã yua. Cabero capããrã na jonemomiñũpũ tunu. Bairo topu na caetaro, ti wesere cacoteri majã puame jĩcããrẽ na qũẽñuparã. Aperãrẽ na pajĩã recõãñuparã.

⁶ “Bairo na caãto bero, jĩcãũã rusayupu yua, cã macũ batioro cã camai majũũ jeto. Bairo bairi ti wesere cã joyupu, atore bairo ñ tũgoñarĩ: ‘Cã roquere cã ñcũbũgobujiorãma, yu macũ cã caãnoi.’

7 Bairo cū caītūgoñamiatacūārē, wese paari majā p̄ame ti wese upau macū cū caatóre ñnarī, āmeo ñnuparā: ‘Atiyami ati wese upau macū. Cūā niñami cū pacu cū cariaro bero ati wesere cacūgousapau. Bairi cū marī pajjārocacōāto. Bairo marī caápara, ati wese uparārē bairo marī tuagarā,’ āmeo ñnuparā na majū.

8 Bairo caīrā ānirī na caīrōrēā bairo ásuparā. Tī wese t̄nīp̄u cū ñeowa átī, cū pajjā rocacōāñnuparā,” na ī quetibujuyup̄u Jesús.

9 Bairo ī quetibujuyaparo, atore bairo na ī jēniñañupū cū caīrj̄ērē catūgori majārē: “¿Dope bairo ácumī mujāā ī tūgoñañati cū macūrē na capajjārocaro bero ti wese upau p̄ame? Bairo átigumi: Top̄u á, ti wese paari majārē na pajjā recōāgumi. Bairo na átireri bero, aperārē cū wesere coteroticūgumi,” na ñnupū Jesús cū caīrj̄ērē catūgori majārē.

10 Ī quetibujuyaparo, atore bairo na ñnemoñupū tunu: “¿Atie quetibujucūrīq̄ūrē mujāā ññatinucūñati Dios yaye busarica tutip̄u? Mujāā masīrā. Bairo ñña:

‘Ūtā mena cawīi q̄ūrēnorī majā jīcā ūtāārē na caboetimiatacūārē, tia p̄ame cañnimajūrīcā nigaro.

Tia camanicōāta, wīi manibujioricaro.

11 Dios p̄ame bairoa ásupi. Bairo cū caátore ñnarā, marī tūgoña useaniña,’ Ī quetibujuyaya Dios yaye busarica tutip̄u,” na ī quetibujuyup̄u Jesús tia ūtāārē bairo cū cabairijere.

12 Bairo cū caīquetibujuro tūgo, to macāña p̄ame masīcōāñnuparā Jesús cū caīrj̄ērē. “Marī p̄ame tia ūtāārē carocari majārē bairo marī āniña. Bairi marīrēā Īgu ĩcūmi Jesús,” ĩ tūgoñañuparā. Bairo ī tūgoñamasīrī jicoquei Jesure cū ñegamīñuparā. Bairo cū ñegamīñacūā, cū ñemasīēsuparā, camasārē na uwirā. Bairi tocārōā jānarī acoásuparā.

El asunto de los impuestos
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

13 Cabero tunu fariseo majā jīcāārā bairi Herodes yarā cūārē Jesutu na joyuparā, “¿Dope bairo rorije cū busuo joroque marī ānaati? Bairo roro Jesús cū cabusuata, cū marī busujā masīgarā,” ĩrā.

14 Bairi na cajoatana Jesús t̄p̄u etarā, atore bairo q̄ūī jēniñañuparā:

—Cabuei, jāā masīña merē m̄u caátīānierē. M̄ua, caroaro cariape minucūña. Aperā roro na cabaurije, aperā caroaro na cabaurije jūgori mee na miñabeseya. M̄ua, cariapea Dios marīrē cū cañniroticarorea bairo mu bueya. Bairo cabai ānirī, ¿dope bairo mi tūgoñañati romano majā marīrē na carōtirijere? ¿To ññati quetiupau emperadore camasā yaye ñnerore jeri, jāā cajoata, o to ñneticuti? —q̄ūī jēniñañuparā.

15 Jesús p̄ame roro na caītūgoñarj̄ērē masīcōārī, atore bairo na ñnupū:

—¿Nopērā, “Roro q̄ūīáto,” caīrārē bairo ȳu mujāā ī jēniñañati? Jau, yare joñijate moneda tiire, caroaro marī caññaparore bairo ĩrā —na ñnupū.

16 Bairo na canunirō, atore bairo na ñnupū:

—¿Noa riapé to tusayati, ti moneda tiicap̄ure? Tunu bairoa, ¿noa wāme waturique to tusayati? —na ī jēniñañupū Jesús.

Bairo cū caīrō, na p̄ame ñnuparā:

—Emperador quetiupau ya wāme, bairi tunu, cū riape tusaya ti tii moneda tiicap̄ure —q̄ūñnuparā.

17 Bairo na caīquetibujuro, atore bairo na ñnemoñupū Jesús tunu:

—Toroque emperador quetiup̄ure cū yaye cañnierē cūrē cū tunujoya. Tunu bairoa Dios yaye cañnierē Diore cū jonucūña —na ī quetibujuyup̄u Jesús fariseojārē.

Bairo cū caĩrõ tũgorã, cū caĩquetibujurijere tũgo acũacoasuparã.

La pregunta sobre la resurrección

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

18 Cabero jĩcããrã saduceo majã na caĩrã qũĩñarásuparã Jesure. Mai, saduceo majã pũame atore bairo caĩtũgoñarĩ majã ãñuparã: “Camasã cariaccoatana, nopẽ bairo catitunu masĩenama,” ĩ tũgoñañuparã. Bairo atore bairo qũĩñuparã Jesure:

19 —Cabuei, Moisés ãnacũ atore bairo marĩrẽ ĩ woacũñañupĩ tirũmũpũre: “Nĩ jĩcãũ ũcũ cawãmojiyaricu cũ nũmo mena pũnaa mácũã cũ cariaccoatana, cũ ãnacũ bai pũame cũ buiacore cõ cũ wãmojiyaáto. Bairo cũ caáto, cũ pũnaa caãniparã pũame cũ ãnacũ pũnaarẽ bairo ãnibujiorãma,” ĩcũñupĩ.

20 Tiere mũ masĩ. Bairo ape wãmerẽ ĩcõñarĩ jãã quetibujupa mai: ãñuparã jĩcãni, jĩcã wãmo peti pũga pẽnĩrõ caãnacũã majũ jĩcãũ pũnaa. Bairo cajũgocu pũame wãmojiya jũgoyupũ. Cabero pũnaa mácũã riacoásũpũ.

21 Bairo cũ ãnacũ bai pũame cũ buiacore wãmojiyayupũ tunu. Cabero pũnaa mácũã riacoásũpũ cũ cãã. Tunu bairoa cũ ãnacũ bai apei pũame cũ buiacore wãmojiyayupũ tunu. Cabero cũ cãã riacoásũpũ pũnaa mácũã.

22 Bairo bairo jeto baiyuparã nipetiro na ãnana bairã, aperã cãã. Bairo nipe-tiro cõ mena nũmocũtimĩrãcãã, cõ mena pũnaa mãna jeto riapeticoasuparã. Cabero na ãnana nũmo caãnimĩrĩcõ cãã riacoásũpo.

23 Bairo ati yerapũ nipetirã nũmo caãnacõ ãnĩrĩ yua, cariaricarã tunu na cacatĩropũ na caãno, ¿nĩ nũmo majũ cõ ãnicũti? —qũĩ jẽniñañuparã saduceo majã Jesure.

24 Bairo na caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo na ĩ quetibujuyupũ Jesús:

—Mũjãã, saduceo majã, Dios yaye cũ caquetibujucũrĩqũẽ, bairo cũ tutuarije cããrẽ mũjãã tũgoña mawijiacoaaya, bairo ĩrã.

25 Ape mũrecõore caũmũa, carõmia cãã catiri caetaparã pũame nũmo manĩgarãma. Ángelea majã, mũrecõo macããna na caãnorẽ bairo nĩgarãma.

26 Apeyera tunu mũjããrẽ yũ quetibujũgũ: Cariaccoatana nĩmirãcãã tunu na cacatĩrore Moisés ãnacũ cũ caquetibujũwoacũrĩcã tutĩpũ mũjãã ĩñaetĩnucũñĩati atĩ wẽẽrẽ. Tĩ tutĩpũ yucũ ãmirõcãã caũpetietĩre cũ caquetibujurĩcarapũpũ atore bairo ĩ woatuyupĩ Moisés: “Yua, yũ ãniña Abraham, cũ macũ Isaac, bairĩ cũ macũ Jacob quetĩpũũ caãnacũ,” ĩñupĩ.

27 Bairo cũ caĩrõĩ, marĩ masĩña: ¡Dios pũame cayasĩrã ãnana ũna quetĩpũũ mee niñami! Cacatĩrã majũ quetĩpũũ roque niñami. Tiere mũjãã tũgoña mawijiacoaaya —na ĩ quetibujuyupũ Jesús saduceo majãrẽ.

El mandamiento más importante

(Mt 22.34-40)

28 Bairo na caãmeo bũsupẽnĩrĩjẽrẽ catũgoatacu jĩcãũ Moisés ãnacũ cũ carotĩcũrĩqũẽrẽ cajũgobuei pũame bairo Jesús caroaro cũ caĩquetibujuro tũgorĩ, Jesũtu etayupũ. Bairo cãtu eta, atore bairo qũĩ jẽniñañupũ Jesure:

—Cabuei, Moisés ãnacũ cũ carotĩcũrĩqũẽ mena macããjẽ, ¿dise pũame caãnimajũrĩjẽ cũ carotĩcũrĩqũẽ to ãniñati? —qũĩ jẽniñañupũ.

29 Bairo cũ caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesús caãmũrẽ:

—Moisés ãnacũ cũ carotĩcũrĩjẽ mena macããjẽ cabujãñũrõ netõrõ carotĩrije atore bairo niña: “Tũgoya mũjãã Israel macããna. Dios marĩ Pacũ jĩcãũ niñami. Apei maniñami.

³⁰ Bairo mujãã caatiãnie nipetirije mena cū maiña. Tunu bairoa mujãã yeripũ, mujãã catũgoñarĩjẽ nipetirije mena cū maiña. Tunu bairoa mujãã catutuarije nipetirije mena cū maiña.”

³¹ Atie rocajãñurĩ cū caroticũrĩqũẽ torea bairo jãñurĩ niña tie cãã. Bairo iña: “Mujããtũ macããna cũãrẽ mujãã rupãre mujãã camairõrẽã bairo na maiña.” Tie Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũẽ tocãnacã wãme netõrõ caãnimajũrĩjẽ niña. Ape wãme tie netõrõ caãnie maa –qũĩ quetibũjũyupũ Jesũs cajũgobueire.

³² Bairo cū caĩrõ tũgo, qũĩñupũ Jesure:

–Cabuei, cariape miña. Mũ caĩquetibũjũrijere bairo baiya: Dios marĩ Pacũ jĩcãã niñami. Apei maniñami.

³³ Marĩ caatiãnie nipetirije mena cū marĩ maigarã. Tunu bairoa marĩ yeripũ, marĩ catũgoñarĩjẽ nipetirije mena cū marĩ maigarã. Tunu bairoa marĩ catutuarije nipetirije mena cū marĩ maigarã. Marĩtũ macããna cũãrẽ marĩ rupãre marĩ camairõrẽã bairo na marĩ maigarã. Tie pũame marĩ catũgopeoro, waibũtoa rii altapũ marĩ cajoemũgõ jonucũrĩjẽ tocãnacã wãme netõrõ caãnimajũrĩjẽ niña –qũĩñupũ.

³⁴ Jesũs pũame caroaro cū cayuro tũgo, atore bairo qũĩñupũ:

–Petoaca rũsaya Dios cū carotimasĩrĩrapũ mũ caetapee.

Bairo cū caĩrõ bero yua, cū jẽniña uwiri, ni jĩcãã ùcũ cū jẽniñanemoesupũ.

¿De quién descende el Mesías?

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Bairo Jesũs Dios ya wii templo wiipũ camasãrẽ na bueãcũ, atore bairo na iñupũ cũtũ caãnarẽ:

–Dopẽrã Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobueri majã pũame, “Mesías, ‘Dios cū cajou,’ na caĩrẽ David ãnacũ pãrãmi ãnigumi” na i quetibũjũnucũñati?

³⁶ David ãnacũ pũame Espĩritu Santo cãrẽ cū camasĩõrĩjẽ jũgori, atore bairo i woatuyupi:

‘Dios pũame yũ Quetiupãre atore bairo qũĩwĩ:

“Ato ruiya cariape nũgõã pũame mai.

Mũ pesua caãnanarẽ na yũ canetõnũcãrõ bero, mũ pũame na mũ rotimasĩgu,” ’

iñupĩ David ãnacũ, Dios cū caĩrĩqũẽrẽ.

³⁷ Bairo Mesĩare, “Yũ Quetiupã,” cū caĩmiatacũãrẽ, ¿dope bairo cū pãrãmi majũ cū ãnibujocũti? –na i jẽniñãñupũ Jesũs cũtũ caãnarẽ.

Na pũame capããrã ãñuparã cū yaye quetibũjũriquere useanirĩqũẽ mena catũgõsarã.

Jesús acusa a los maestros de la ley

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Bairo Jesũs camasãrẽ na quetibũjũãcũ, atore bairo na iñupũ: “Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobueri majã na caatiãnierẽ tũgoñamasĩña: Na pũame juti cayowerijere jãñajesoyama. Bairo cajãñarã ãnirĩ plazapũ na caãñesãta, nipetiro camasã nũcũbũgoricaro mena na cajẽnirõrẽ bonucũñama.

³⁹ Tunu bairoa ñubuerica wiiripũ na caápãta, caroapãri jetore ruiganucũñama. Tunu bose rãmũ caãno narẽ na capiata, caroapãre ruiirĩ ugaganucũñama.

⁴⁰ Tunu bairoa cawapearã rõmirĩ ya wiirire emanucũñama. Tunu yoaro Diore cū jẽniñubue tonucũñama. Na pũame roque aperã netõjãñurõ popiye tãmuogarãma.”

La ofrenda de la viuda pobre
(Lc 21.1-4)

⁴¹ Jicā rūmũ templo wiipũ ācũ, camasã na yaye dinerore na cajãānucũrĩ patatũ ruiyupũ Jesũs. Bairo totũ ruiãcũ, ti patapũ na dinerore jori majãrẽ na iñajoyupũ. Capããrã ãñuparã paioo cadinerocũna. Na pũame dinero jããrĩcã pataripũ na yaye dinerore jããrã ásuparã.

⁴² Na bero cawapeao cabopacao cãã jããñupõ pũga moneda, cobre tiiri-acarẽ, cacũgoeco majũ nimiocãã.

⁴³⁻⁴⁴ Bairo cõ caáto iña, atore bairo na iñupũ Jesũs cã cabuerãrẽ:

—Ñnoa cadinero cãgonetõõrã ãnirĩ narẽ catuarijere, dinerore na cajãānucũrĩ patapũ jããñama. Atio cawapeao pũame cabopacanetõõ ãnirĩ, cõ cacũgomirĩjẽ nipetirijere jããcõãñamo. Bairi cariape mujããrẽ ñiña: Dios cã cañajoro atio pũame cadinero cãgorã netõõjãñurõ jããñamo —na iñupũ Jesũs.

13

Jesús anuncia que el templo será destruido
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Cabero templo Dios ya wii cañniatacu ti wiire witicoásupũ Jesũs. Bairo cã caátõ, jicãũ Jesũs cã cabuei atore bairo qũñupũ:

—¡Cabuei, nocãrõ caroa wii majũ to ãñiñati ati wii! Paca ãtãpãĩrĩ niña. Ati wii, caroa wiuro majũ nicõãña —qũñupũ Jesure jicãũ cã cabuei, templo wiire iñarĩ.

² Bairo cã caĩrõ tũgori, atore bairo qũñupũ Jesũs cãrẽ:

—Ati wii paca ãtãpãĩrĩ ãnie nipetirijere miñaña. Cariape miña: Jicã rūmũ, ati wiire roro na caátipa rūmũ caetaro, jicã ãtãã ãno bui tuticuti pesaricaro manopũ átiyasio rocacõãgarãma ati wiire —qũñupũ Jesũs cã cabuei jicããrẽ.

Señales antes del fin
(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Cabero Olivo buropũ acoásuparã Jesujãã. Mai, Olivo buro Dios ya wii templo jããme ãñuparõ. Bairo ti buropũ na caetaro, topũ ruiyupũ Jesũs. Bairo cã caruiro, aperã na camano, cã cabuerã Pedro, Santiago, Juan, Andrejãã pũame atore bairo qũñiñiñuparã Jesure:

⁴ “Cabuei, ¿nocãrõpũ to bairoati atie mũ caĩrĩjẽ? ¿Dope bairo merẽ, ‘Jesũs cã caĩrĩqũẽ etaro baiya,’ jãã ï masĩrãati?”

⁵ Bairo na cañjẽniñarõ tũgori, atore bairo na iñupũ Jesũs: “Caroaro majũ mujãã tũgoñamasĩgarã, jããpũ jãã itoecore, Irã.

⁶ Capããrã atigarãma itoñesãĩrĩ majã. Alore bairo iñarãma: ‘Yua, Mesías yu ãniña Dios cã cajon,’ iñarãma. Bairo na ãrĩ, camasã capããrãrẽ na itogarãma.

⁷ “Tunu bairoa mujãã queti tũgogarã: ‘Camasã aperopũ cããrẽ ãmeo pajĩãrã átiuparã.’ Bairo na caátie quetire tũgori, tũgo acũaeticõãña. Ati mũrecõo capetiparo jũgoye bairoa cabaijũgoyecutipee niña bairopũ. Bairi tũgo acũaeticõãña.

⁸ Ti yũtea caãno jicã yepa macããna, ape yepa macããna mena ãmeo pajĩãgarãma. Tunu bairoa jicã macã macããna, ape macã macããna mena ãmeo pajĩãgarãma. Tunu tutuaro mena ati yepa cãã yuguigaro nipetiropũ. Apeye aua riarique atĩgaro. Jicãõ carõmio bairirupũ caãcõ cõ macã cã cabuiari mũmũ capũnirõ tũgoñarĩ cõ cawisiojũgoriquere bairo niña ati mũrecõo cabaípee mujããrẽ yu caquetibũjurije.

⁹ “Diore caĩroaena na caátĩnierẽ tũgoñamasacatiya. Mujããrẽ roro atigarãma. Mujããrẽ ñerĩ, popiye mujãã baio joroque mujãã atigarãma. Quetiuparã

tɔpɔ mɔjããrê neágarãma, to macããna mɔjããrê na caĩñabeseparore bairo írã. Aperã cãa sinagogas, na cañubueri wiiripɔ mɔjãã bape epegarãma. Tunu yɔ yarã mɔjãã caãno jũgori na pɔame mɔjããrê roro na catutiparore bairo írã, quetiuparã gobernadores, bairi quetiuparã reyes tɔpɔ cããrê mɔjãã neágarãma. Bairo na caátimiatacããrê, na ùnarê yɔ yaye quetire nemojãñurõ mɔjãã quetibɔjɔ masĩgarã bairãpɔa.

¹⁰ Atie caroa queti cãã ati ɔmurecõo capetiparo jũgoye nipetiporɔ cajesapeticoa jũgoyecãtipree niña bairorɔa.

¹¹ Bairi quetiuparã tɔpɔ roro mɔjããrê na caneátó, ‘¿Dope bairo na marĩ írãati?’ ĩ tũgoña macãetĩcõãña. Tipɔu caetaro ñña, Dios pɔame mɔjãã caĩmasĩpeere mɔjãã jogɔmĩ. Mɔjãã catũgoñamasĩrĩjê mena mɔjãã quetibɔjɔetigarã. Marĩ Pacɔ Dios mena macããcũ, Espĩritu Santo cũ camasĩõrĩjê jũgori roque mɔjãã quetibɔjɔgarã camasãrê.

¹² Tipɔu caãno, jĩcãũ pũnaa caãna nimirãcãã, ãmeo busujãbuitirecõãgarãma. Bairo ãna, gobiernorê na ñerotiri na pajĩãrerotigarãma. Tunu apeĩ cãã cũ macũrê torea bairo cũ átirotigɔmĩ. Tunu jĩcãũ pũnaa na pacuare boetiri, na pajĩãrerotigarãma.

¹³ Bairi yua, ati ɔmurecõo macããna nipetiro mɔjããrê ññategarãma, yɔ yarã mɔjãã caãnoi. Bairɔa, ni ùcũ mɔjãã mena macããcũ yɔ yaye jĩcã wãmeacã ùnorê cũ cajãnaeticõãta, cũ netõgɔmĩ Dios.

¹⁴ “Bairi mɔjãã pɔame Dios ya wiire nocãrõ caroapɔare moecũ carõm majũ tɔpɔ cũ caãnierê ññarã, atore bairo mɔjãã ĩ tũgoñamasĩgarã: ‘Merê ati macã yosigarõ baiya.’ (Mɔjãã, atie yɔ ya pũrõrê caĩñabuerã pɔame tũgopeoya yɔ yaye, yɔ caquetibɔjɔrijere.) Bairo cabairo, Judea yepa macããna ùtã yucɔpɔ na ruti ápáro.

¹⁵ Tunu bairoa jĩcãũ ùcũ cũ wii, cabuimacã arɔpɔ cũ caãmata, ruiatĩri cũ apeyerẽ, ape arɔpɔ caãnierê cũ jei ápericõãto. Cariape cũ ácoa ápáro.

¹⁶ Tunu bairoa cũ, wesepɔ caãcũ cũ jutii ùnierê bomicãã, cũ jetunɔu apericõãto cũ ya wiipɔ.

¹⁷ ¡Carõmia bairirupɔu caãna popiye netõõrõ baigarãma! ¡Tunu bairoa, caũpũrããcãrê, capũnaacɔna cãã popiye netõõrõ baigarãma ti rãmurê!

¹⁸ Bairi Diore cũ jêniña, mɔjãã carutiripɔu camasĩriyoeti rãmɔ to caãniparore bairo írã. Cawãma pue yutea caãno to cabaietiparore bairo írã, Diore cũ jêniña.

¹⁹ Ti rãmurê roro ati yepapɔre bairique nigaro. Dios cũ caátijũgori rãmɔ bero tocãnacã rãmurê netõõrõ popiye bairicapɔu nigaro ti rãmɔ caetaro.

²⁰ Bairi Dios pɔame ti rãmɔ roro cabairijere cũ cajãnarotieticõãta, camasã nipetiro riapeticoabujiorãma. Bairo na cariapeticoamiatacããrê, mɔjãã, cũ cabeserãrê marĩ roque, peeti yutea ùno popiye mɔjãã cabaipe rãmurê átĩ ãñotabojagɔmĩ.

²¹ “Bairi ni jĩcãũ ùcũ, ‘Mesías, Dios cũ cajõu pɔame ati macãpɔ etaupɔ,’ o ‘Jĩ macãpɔ etaupɔ,’ cã caĩata, cariape cũ mɔjãã tũgoetigarã.

²² Caĩtopairã capããrã átigarãma. ‘Yua, Mesías yɔ ãniña,’ o ‘Yua, profeta yɔ ãniña,’ caĩrã átigarãma. Capee átijẽñogarãma, camasã ricaati na catũgõusaparore bairo írã. Mɔjãã ùna, Dios cũ cabesericarã cããrê ĩtomigarãma.

²³ ¡Bairi masacatiya yɔ yarã! Merê mɔjãã tiere mɔjããrê yɔ quetibɔjɔ jũgoyetiya,” na ĩ quetibɔjɔyupɔ Jesús.

24 Ī quetibujū yaparo, atore bairo na ĩ nemoñupū tunu: “Camasā roro majū na cabairi yutea capetiro bero, muipū umarecōo macāācū naitīācoagumi. Nami macāācū cūā bauetigumi.

25 Nōcōā, umarecōore cañimiatana cūā ñacoagarāma. Bairo bairā, umarecōo macāāna nipetirā yugui ñacoagarāma.

26 Tocārōā yū, Camasā jūgocū, buseriwo watoapū nocārō yū catutuarije mena, bairi yū caasyabatorije mena yū caatōre ñajogārāma.

27 Bairo yū caatōre na cañajoro yua, yū ūmua, ángelea majārē nipetiropū na yū árotigu. Bairi ati umarecōo macāāna nipetiropū caānarē na neñogārāma yū cabesericarā pūamerē,” na ĩ quetibujuyupū Jesús.

28 Ī quetibujū yaparo, ati wāmerē ĩcōñarī na ĩnemoñupū tunu: “Mai, higuera yucare mujāā masīña. Ti yucū sawāma pūū cawasoaro ñnarā, ‘Merē cūma cōñarō baiya,’ mujāā ĩ masīña.

29 Torea bairo mujāārē yū caquetibujurijere bairo cabaietaro ñnarā, ‘Merē Jesús ati yeparū nemo cū catunuetaparo cōñarō baiya,’ mujāā ĩ masīgarā.

30 Cariape mujāārē ñiña: Mujāārē yū caquetibujurije baipecticoagaro ti yutea macāāna na cariparo jūgoye.

31 Tunu bairoa ati umarecōo, ati yepa cūā yasipeticoagaro. Yū yaye quetibujurique roque petietigaro. Yū cañrōrēā bairo baicoagaro.

32 “Bairopūa di rāmū, di hora majū mujāā yū caquetibujurije caetaparore ni jīcāū ūcū masīētīñami. Umarecōo macāāna ángelea majā cūā masīētīñama. Marī Pacū Dios macū, yū cūā yū masīētīña. Marī Pacū Dios jeto masīñami ti rāmū caetaparore.

33 “Bairi ti rāmū yū caetapa rāmūrē mujāā masīētīña. Bairi masacatiya yū yarā. Cacānirārē bairo baieticōāna. Caroaro coteya.

34 Ti rāmū caetaparo, jīcāū quetiupū cū cabairiquere bairo niña. Cū pūame ape yeparū cayogorū águ jūgoye, cū paabojari majārē na piijori, na cūñupū tocānacāpūrea cū ya wii macāājē coteriquere caroaro na caqūēnojojaparore bairo ĩ. Ti wii jope cacotei cūārē, ‘Masacatiya, cajerutiri majā jāārema,’ qūī quetibujū cūñupū.

35 Cū caató bero caroaro na cañniyurea bairo baiya mujāā cūā. Na cūā, ‘Tocārō majū tunu etagumi marī quetiupū,’ ĩ masīēnama. ‘Canaiorīpū caāno, ñami recomacā caāno, o ābocū cū capiiripū, o cabusuripū bero tunu etabujiomī,’ ĩ masīēnama. Mujāā cūā narē bairo masīētīmirācūā, yure cotecōā ninucūña.

36 Masīā mano yū caatīpūre cacānirārē bairo mujāā ānibujiorā, tocānacā rāmūa caroaro tūgoñamasīri yure mujāā cacoteeticōāta.

37 Bairo mujāārē yū cañrjērē yū yarā nipetirā cūārē atore bairo mujāā ñiña: ¡Caroaro coteya tocānacā rāmūa!” na ĩ quetibujuyupū Jesús.

14

Conspiración para arrestar a Jesús (Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Merē yua, pūga rāmū rāsuyuparo bose rāmū, Pascua na cañrī rāmū, pāārē cawuarije caasua manierē judío majā na caugapa bose rāmū majū. Quetiupārā sacerdotē majā, bairi Moisés ānacū cū caroticñirīqūērē cajūgobueri majā pūame, “¿Dope bairo camasā na caññaeo Jesure gobierno cū cañeroto joroque marī átiroticūti?” āmeo ññuparā na majū ĩtorique mena, Jesús cū cariarore borā.

2 Bairo āmeo ĩrī cūrē na capajīāgamiatacūārē, jīcāārē na mena macāāna atore bairo ĩñuparā:

—Bairãpna, Pascua caãno cū marī ñerotimasĩena, “Camasã roro awajari marī tutirema,” Irã, ññuparã.

*Una mujer derrama perfume sobre Jesús
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)*

³ Jesús pñame tipna caãno Betania macãpna ãñupã, carupna boamirĩcũ Simón cawãmesucũ ya wĩpna. Bairo ti wii cū caãno, jĩcão carõmio cũtu etayupo. Cõ pñame caroaracarpna jiraro cajutiñurĩjẽ pairo cawapacũtiere neasũpo. Bairo Jesús mesarpna cū caruiro, carõmio caroa pñame tie cajutiñurĩjẽrẽ cū rupoarpna pioreoyupo, Jesure butiuro nũcũbũgoo.

⁴ Jĩcããrã to caãna pñame bairo cõ caãto ññarã, cõ mena asiajãñũñuparã. Atore bairo ññuparã:

—Tame, ¿nopẽĩõ pairo cawapacũtiere bairo cõ átireyati?

⁵ Apeĩ, tieie cabõne cõ canuniata, pairo, trescientos denario moneda tiiri majũ wapa nerĩ, aperã cabopacarãrẽ na juátinemo masĩbujio. ãmerẽ tie yasicoaya cõ cawapatabujioataje yua —ãmeo ññuparã.

Tore bairo ãmeo ĩ bũsuyuparã na majũ carõmio cõ caãtiere ññarĩ.

⁶ Jesús pñame tũgoypna cõ na catutirijere. Bairi atore bairo na ññupã:

—¿Nopẽĩrã patowãcõrõ cõrẽ mujãã bũsypaiyati? Atio carõmio bairo yure cõ caãtie ñujãñũña.

⁷ Cabopacarã nicõãnucũgarãma mujãã watoare. Yũ pñame roque yoaro yũ ãmerĩgn ati yerapure.

⁸ Bairo cajutiñurĩjẽrẽ yũ rupoare cõ capiopeoro jũgori yũ rupaãre caroaro qũẽnoñamo, yũ rupaũri ãnajẽrẽ na cayacũparo jũgoye.

⁹ Cariare mujããrẽ ñĩña: Ati ãmũrecõo nipetiropna, atie yũ yaye queti, camasãrẽ Dios cū canetõõrĩjẽrẽ na caquetibũjoropna atio carõmio bairo yure cõ caãtie cũãrẽ quetibũjugarãma. Bairi cõ caãtiere masĩcõã ninucũgarãma camasã tocãnacã rũmna —na ññupã Jesús.

*Judas traiciona a Jesús
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)*

¹⁰ Bairi yua, jĩcãũ Jesús cū cabuerã pũga wãmo peti rupoare pũga pẽnirõ mena macããcũ, Judas Iscariote cawãmesucũ na ññaũ ásũpna quetiuparã sacerdotẽ majãrẽ. Na tũpna etari, Jesure bũsujã buitirocacõãñupã, cū na cara-jĩãmasĩparore bairo ĩ.

¹¹ Bairo cū caĩrõ tũgo, ãseanicoasuparã sacerdotẽ majã quetiuparã. Bairo ãseanirĩ, “Dinero mũrẽ jãã jogarã tie wapa,” qũññuparã. Tipna bero, Judas pñame dipna ũno dope bairo camasã mano macãjũgoypna, Jesure na ñerotign.

*La Cena del Señor
(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)*

¹² Bairi yua, etayuparo Pascua bose rũmna, caãnijũgori rũmna, levadura pan cawauorĩje caasua manierẽ judio majã na caũgari rũmna. Tunu bairoa oveja nurĩcũ macã cordero na caĩrẽ pajãrĩ na caũgari bose rũmna etayuparo. Bairo ti rũmna caetaro ñña, Jesús cū cabuerã pñame, cũtu etari, atore bairo qũĩ jẽniñãñuparã:

—¿Noopna marĩ caũgapeere jãã caqũẽnoyuro mũ boyati?

¹³ Bairo na caĩjẽniñarõ, na árotiyupna Jesús pũgarã cū cabuerãrẽ:

—Ánãja mujãã Jerusalẽpna. Bairo ti macãrẽ etarã, mujãã bócaetagarã jĩcãũ caũmũrẽ, ocoũ pũsari caãcũre. Cũrẽ cū bócaetari, cū bero mujãã usaápã.

14 Cū usaa yua, cū wiipū cū cajããrõ ti wii upaure atore bairo cū mujãã İgarã: “Cabuei bairo i jëniñajoyami: ‘¿Noopū to ãniñati Pascua bose rûmū caãno yu cabuerã mena yu caugapa aña?’ i jëniñajoyami,” cū mujãã İgarã.

15 Bairo mujãã cañjëniñarõ, mujãã ñnogumi jõbuipū caroaro qũënoweyorica añaure. Topū marĩ caugapeere mujãã qũënoyuwa —na ññupū Jesús cū cabuerã pugarãrẽ.

16 Bairo cū caĩrõ tũgo, acoásúparã Jerusalén macãpū. Topū na caetaro, nipe-tiro Jesús na cū caĩtatorea bairo baipeticõãñuparõ. Bairi topū qũënoyuuparã Pascua bose rûmū na caugapeere yua.

17 Cabero canaiorĩpau caetaro, Jesús pñame ti wii jããetari mesapū ruiyupū pñga wãmo peti rupore pñga pëniřõ caãna cū cabuerã mena.

18 Bairo na caugaurĩpau, atore bairo na ññupū Jesús:

—Cariape mujããrẽ ñiña: Mujãã mena macããcũ jĩcãũ roro yure i busujã buitirocagumi.

19 Bairo cū caĩrõ tũgo, buitiro tũgoña yapapuayuparã cū cabuerã. Bairo bairã, apei, apei, Jesure bairo i jëniña jũgoyuparã:

—¿Yu mee, yu ãnicõãëtĩmicuti marẽ caĩbusujãbuitiri majõcu? —i jëniñañuparã tocãnacãũpua.

20 Bairo na caĩrõ, bairo na ññupū Jesús:

—Ñni niñami yure roro caĩbusujãbuitirocapau, ãmerẽ ati bapare yu mena cū pan cayosegan pñame.

21 Torecuna, yu, Camasã jũgocu, profeta majã yu cabaipeere na caquetibujucũrĩcãrõrẽã bairo yu baĩgu. Cabaiñiatacũãrẽ, jũre caĩbusujãbuitirocapaure cū carorije wapa paio nigaro! Bairi cū cabuiæticõãta, ñubujioricarõ —na ññupū Jesús cū cabuerãrẽ.

22 Bairo na ñrĩ bero, na caugatoye, Jesús pñame cū wãmo mena pããrẽ nerĩ, “Dios, mñ ñujãñuña jãã mena,” i yaparori, carecomacã peenerĩ, cū cabuerãrẽ, atore bairo ñrĩ na batoyupū:

—Atie pan, yu rupan niña. Tiere ugaya —na ññupū Jesús.

23 Bairo i yaparo, cū wãmo mena copa etirica bapare nerĩ, “Dios, mñ ñujãñuña jãã mena,” qũĩ yaparori, ti copare na nunĩñupū. Bairo cū caãto, cū cabuerã nipetiro use oco ti copa macããjẽrẽ etipeticõãñuparã.

24 Bairo na caetiro, atore bairo na ññupū:

—Atie use oco pñame yu riĩ niña. Camasã capããrãrẽ na netõõgn, yu riacoagn. Bairo yu carĩapee jũgori cawãma wãme camasãrẽ Dios cū caãtibojacũrĩqũẽ etacoaya.

25 Cariape mujããrẽ ñiña: ãmea mujãã mena use ocore pñgani yu etinemoetĩgn yu Pacu cū carotimasĩrĩpau tunu caetaro marĩ caetĩnemoparo jũgoye —na ññupū Jesús.

*Jesús anuncia que Pedro lo negará
(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)*

26 İ yaparo, salmos basarique mena Diore basapeoyuparã. Basapeo yaparo yua, acoásúparã Olivo cawãmecuti buropū.

27 Bairo na caãtó, atore bairo na ññupū Jesús:

—Yu cabuerã, mujãã nipetirã aperãrẽ uwirã, yu mujãã aweyocoagarã. Mujãã cabaipeere i quetibuju jũgoyeticũñañupã profeta majã Dios yaye woaturica tutipū: “Ovejare caboteire camasã na capajĩãrõ yu eñotaetĩgn. Bairo cãrẽ na capajĩãrõ bero, cū oveja pñame bata peticõãgarãma,” i quetibuju jũgoyeticũñañupã.

28 Tunu apeyera cariacoataca nimicãã, yu caticoagu tunu. Bairo cati yua, mujãã jũgoye Galilea yeparu yu águ –na ñũpũ Jesús.

29 Bairo cã caĩrõ bero, Pedro ruame bairo quĩñũpũ Jesure:

–Ánoa yu mena macããna nipetirã murẽ na caaweyocoamiatacããrẽ, yu ruame roque di gãmu ñno mu yu aweyoetigu.

30 Bairo cã caĩrõ, bairo quĩñũpũ Jesús:

–Pedro, cariape murẽ ñiña: Áme ñami ábocu ruãani cã capiiparo jũgoye itiani, “Cũ yu masĩetĩña Jesure,” yu mitogu –quĩñũpũ Jesús Pedrorẽ.

31 Pedro ruame butioro tutuaro mena bairo quĩñemoñũpũ:

–Mu mena yure na capajã rocgamiatacããrẽ, “Cũ yu masĩetĩña Jesure,” ñitoetimajũcõãgu –quĩñũpũ Pedro Jesure.

Bairo cã caĩrõ tũgo, Jesús cã cabuerã cãã nipetiro, bairo jeto quĩñũparã.

Jesús ora en Getsemaní

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

32 Bairi Jesujãã ásũparã Getsemaní cawãmecutoru. Toru etari, bairo na ñũpũ Jesús cã cabuerãrẽ:

–Ato ruicoteya mai. Jõ jãñũrõru Diore cã jẽnigu yu átiya.

33 Ñ yaparo, Pedro, Santiago, bairi Juarẽ jõjãñũrõru na jũgoásũru Jesús. Bairo ácã, butioro tũgoña yaparuayuru Jesús.

34 Bairi atore bairo na ñũpũ Pedrojããrẽ:

–Riaure bairo yu tũgoña yaparuaya. Mujãã ruame cãniena, atoa yu mujãã cotewa.

35 Ñ yaparo, na jũgoye jãñũrõru ánemoñũpũ Jesús. Ánemo yua, cã ruropaturi mena etanumuri yeparu cã riapere mucũmuati, Diore quĩ jẽniñũpũ, roro cã cabaipeere Dios cã canetõõbojaparore bairo ñ.

36 Ato bairo quĩ jẽniñũpũ Diore: “Caaca, mu cabooata, atie roro yu canetõpeere yu mu netõõbojagu. Bairopua, yu caborore bairo to baieticõãto. Mu caborore bairo roque to bai áto,” ñ jẽniñũpũ.

37 Cabero tunu ásũru Jesús, Pedrojãã na caãnoru. Bairo cacãñirãpũrẽ na etayuru. Bairi quĩñũpũ Jesús Pedrorẽ:

–Jicã hora ñnoacã cãniena, ¿yu mujãã cotemasĩetĩñati?

38 Cãniena, wãmũncãrĩ Diore cã jẽniña, wãtĩ mujããrẽ cã canetõõẽtiparore bairo ñã. Bairo mujãã cabomiatacããrẽ, mujãã ruãu ruame tutuatiya –na ñũpũ.

39 Ñ yaparo, ásũru tunu Jesús Diore cã jẽninemoũ ácã. Á yua, cãrẽ cã caĩjẽnijũgoatatorea bairo quĩ jẽninemoñũpũ tunu.

40 Ñ jẽni yaparo, tunucoásũru Jesús Pedrojãã tũru. Bairo cacãñirãpũrẽ na etayuru tunu. Na ruame wũgoa cutiri ñãpãã masĩesuparã. Bairi dope bairo quĩ yu masĩesuparã.

41 Bairo na cabairo ñña yua, ásũru Jesús tunu Diore cã jẽniácã. Bairo jẽni yaparo, tunucoásũru Jesús Pedrojãã na caãnoru. Merẽ itiani majũ nature etayuru. Bairo natũ eta, atore bairo na ñũpũ:

–¿Nopẽrã mai cacãñirãrẽ bairo mujãã nicõãnucũñati? Tocãrõã cãniña. Carorijẽ cacãgorãrẽ Camasã Jũgocure, yu na canunirocaripua etaya merẽ.

42 Bairi wãmũncãña. Jito, yure caĩbusujãbuitirocari majõcu ruame marĩtu atiyami merẽ –na ñũpũ Jesús Pedrojããrẽ.

Arrestan a Jesús

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

43 Bairo cã caĩãno, Judas, Jesús cã cabuerã mena macããcũ jicãũ caĩninucũmiataca ruame etayuru. Cũ mena capããrã camasã cãã etayuparã.

Na pɔame jarericapãĩrĩ, bairi yucu rɔcaari cũãrẽ cãgori etayuparã. Sacerdote majã quetiuparã, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ cajũgobueri majã, bairi aperã judío majã cabũtoa camasĩrã na cajoatana ãñuparã.

44 Mai, na caetaparo ãgoye, Judas pɔame atore bairo na ãñupũ Jesure cañeranãrẽ: “Cũ wasoponarẽ ãpũrĩ yũ cajẽniparũ pɔame, Jesũs nigũmi. Bairo mujãã pɔame cũ yũ caáto ãñarã, cũrẽ mujãã ñegarã. Cũ ñe, caroaro cũ jiya, cũrẽ mujãã neãgarã,” na ãñupũ.

45 Bairo Judas Jesutu etari, atore bairo qũĩ jẽniñupũ:

—¡Cabuei, mũ ãnimiñati!

Bairo caroaro mena qũĩtori cũ ãpũñupũ.

46 Bairo cũ caáto, Judas mena caetari majã pɔame Jesutu etari, cũ ñecoásuparã yua.

47 Mai, bairo Jesure na caáto ãñarĩ, jĩcãũ Jesús mena macããcũ pɔame sacerdote majã quetiuparũ ãmũrẽ cũ ãmorõrẽ cũ patañocõã joyupũ.

48 Bairo cũ caáto bero, atore bairo ãñupũ Jesús cũrẽ cañerĩ majãrẽ:

—¿Nopẽĩrã cajerutiri majõcũ yũ caãnorẽ bairo jarericapãĩrĩ mena, bairi yucu rɔcaari mena yũ mujãã ñerã atĩati?

49 Tocãnacã rãmũa mujãã watoa yũ ãninucũãpũ templo wiipure. Bairo yũ caãnimiatacũãrẽ, ni jĩcãũ ãcũ mujãã mena macããcũ yũ ñeemi. Bairopũa, nipetiro yũ mujãã caátie Dios busũrica tutipũ profeta majã na caĩquetibujũ jũgoyeticũrĩqũẽrẽ bairo baietaro baiya —na ãñupũ.

50 Tiparũ caãno yua, Jesús cũ cabuerã pɔame uwirã, Jesure rutiweyo peticoasuparã.

51 Bairo cũrẽ na cañeáto, jĩcãũ cawãmaũ pɔame cũ cãnirĩ jutiro mena dũrũturi ɔsa ásũpũ.

52 Bairo cũ cabairo, cũ cũãrẽ cũ ñegamiñuparã. Cũrẽ na cañemiatacũãrẽ, cũ cacãnirĩ jutirore tuwe rocacũ, jutii macũã atũ ruticoásupũ.

Jesús ante la Junta Suprema

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

53 Bairi Jesure cañerĩ majã pɔame sacerdote majã quetiuparũ majũ ya wiipũ cũ neásuparã. Mai, ti wiire merẽ ãñuparã sacerdote majã quetiuparã, bairi aperã judío majã cabũtoa camasĩrã, bairi Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobueri majã cũã ti ñamirẽ caneñetaatana.

54 Bairi Jesure ti wiipũ na caneátó, Pedro pɔame yoajãñũõrũa na ãña ɔsayupũ. Bairo ti wiire na cajããetaro bero, Pedro cũã etayupũ ti wii macã yeparũ. Bairi ti yepa ãñotaricarore jããetari, templo coteri majã guardia mena ruiyupũ. Na peerotũ jũma ruiyupũ Pedro cũã.

55 Bairi ti wii pupearũ sacerdote majã quetiuparã, bairi nipetiro Junta Suprema macããna mena Jesús cũ cayasiro boyuparã. Bairi, “¿di wãme carorije cũ ásupari?” ãmeo ã macãñuparã na majũ. “¿Dope bairo cũ caátaje wapa cũ marĩ pajĩãrotiyati?” Bairo ãmeo ãmacãmirãcũã, dope bairo cũ caátaje wapa cũ na capajĩãrotimasĩpeere bócaesuparã.

56 Camasã capããrã Jesús cũ caĩrĩqũẽrẽ na caĩtonetõmiatacũãrẽ, dope bairo jĩcã riseroa ã busũesuparã.

57 Bairi jĩcããrã na mena macããna wãmũnũcãrĩ atore bairo ãtoyuparã manãna:

58 —Ñni Jesús, cũ caĩrĩqũẽrẽ jãã tãgowũ. Bairo ãwĩ: “Ati wii templo camasã na caqũẽnorĩ wiire yũ rocacõãgũ. Bairo áti yaparori, itia rãmũ bero yũ pɔame yũ wasoanũcõgũ tunu ape wii camasã mee na caqũẽnorĩcã wii majũ yua,” ãwĩ Jesús —qũĩ busũjãñuparã.

59 Bairo ĩ busumirãcũã, na caĩrĩjẽ cũãrẽ jĩcãrõrẽ bairo tãgoñarĩ busumasiẽsuparã.

60 Bairo na caĩquetibujuro tãgo, sumo sacerdote ruame wãmũncãrĩ atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—¿Mũna mee murẽ na ññati? Roro murẽ na caĩbusumiatãcũãrẽ, ¿nopẽĩ narẽ mũ yuetiyati? —qũĩ jẽniñañupũ Jesure.

61 Jesús ruame cũ yueticõãñupũ. Bairo cũ cayueto ñña, atore bairo qũĩnemoñupũ tunu sumo sacerdote Jesure:

—Jããrẽ cariape quetibujuya: ¿Mũ, Mesías, Dios nocãrõ Caĩũũ macũ mũ ãniñati?

62 Bairo cũ caĩrõ, atore bairo qũĩñupũ Jesús:

—Cũã yũ ãniña. Tunu bairoa ãme beroaca Nipetiro Carotimasĩ tũũ cariape nũgõãrẽ yũ caruiparore mujãã ññamũgõjogarã. Bairi tunu oco roa buseri watoarũ ati yepare acũ yũ caruiatõ cũãrẽ mujãã ññamũgõjogarã —qũĩñupũ Jesús sumo sacerdotere.

63 Bairo cũ caĩrõ tãgo, sumo sacerdote ruame cũ yaro jutirore tũgãworocacõã joyurũ. Bairo átiri, atore bairo ññupũ:

—¿Roro majũ ĩcõãñami Diore, bairo cũ caĩata! Bairi roro cũ caĩrĩqũẽrẽ marĩrẽ caquetibujanemoparãrẽ na marĩ macãnemoetigarã.

64 Merẽ marĩ majũã marĩ tũgo yaparoya roro cũ caĩrĩjẽrẽ. Bairi, dope bairo cũ marĩ ãnaati —na ññupũ sumo sacerdote cũ ya wiire caneñaatĩatanarẽ.

Bairo cũ caĩrõ, to macããna nipetirã ruame bairo ññuparã: “Roro cũ caĩrĩjẽ wapa cũ marĩ pajĩã rocarotigarã,” jĩcãrõ ãmeo ĩ busuyuparã.

65 Bairo ĩ yaparo, jĩcããrã Jesure cũ riapérũ uco eyotu epeyuparã. Bairi tunu cũ bapeyuparã. Aperã tunu cũ caapeere jutii asero mena jiyabiatori, cũ riapére cũ payuparã. Bairo átiri, qũĩ jẽniñañuparã:

—¿Mũ camasĩrĩjẽ jũgori jãã quetibujuya! ¿Noa ãmerẽ murẽ na paayati? —qũĩ epeyuparã to macããna Jesure.

Templo wii coteri majã guardia majã cũã Jesure cũ riapére paepeyuparã.

Pedro niega conocer a Jesús

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)

66-67 Bairo na cabaiãno, Pedro ruame ti wii macã yepa majũrẽ ruiyurũ. Bairo cũ caruiro, jĩcãõ sacerdote majã quetiurũ paabojari majõco ruame qũĩñacõã maniãti, atore bairo qũĩñupõ:

—Mũ cũã, Jesús, Nazaret macã macããcũ mena mũ ãñesẽãwũ. Cũã mũ ãcũ.

68 Pedro ruame ĩtori atore bairo cõ ññupũ:

—Yũ masĩetĩña. ¿Ñe ãnierẽ yũ mũ jẽniñañati? Cũ yũ masĩetĩña Jesure.

Bairo cõ ĩ yaparo yua, ti yepa ãñotarica jope tũũ ásũrũ Pedro. Bairo topũ cũ caetãncãrõ, ãbocu ruame piiyurũ.

69 Cabero tunu carõmio Pedore qũĩñarĩ atore bairo na ññupõ tunu cõtũ caãnarẽ:

—Ãni cũã, Jesús, Nazaret macããcũ mena cabapacũti nucũatacu ãcũmi.

70 Pedro ruame cõ ĩtonemoñupũ tunu:

—¿Cariape Dios mena mũ ñiña! Cũ yũ masĩetĩmajũcõãña Jesure.

Cabero tunu to macããna Pedrotũ etari bairo qũĩñuparã:

—Bairo ĩcũũ miña. Mũã, Jesús mena macããcũ majũ mũ ãniña. Mũ cabũsũrije cũã Galilea macããna na cabũsũrore bairo mũ busũya. Bairi na mena macããcũ mũ ãniña.

71 Bairo na caĩrõ tãgo, Pedro ruame na ĩtonemoñupũ tunu:

—¿Tame, cariape Dios mena ñiña! Netõjãñurõ merẽ mujããrẽ, “¿Cũ yũ masĩetĩña!” mujãã ñimiñajã —na ññupũ.

⁷² Bairo Pedro cū caïto ãnirana, ãbocu pñame piinemoñupũ tunu. Bairo cū capiïro, Pedro pñame tũgoña bocayupũ Jesũs cū cū caïatajere. “Pedro, ãmeacã ãbocu pñagani cū capiïparo jũgoye itiani, ‘Cũ yũ masiẽtĩña Jesure,’ yũ mitogu,” cū caïatajere tũgoña bocayupũ. Bairo tũgoña bocari yua, bũtioro otiyupũ Pedro.

15

Jesús ante Pilato

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bairo ti ñami cabusuetaro, sacerdote majã quetiuparã, aperã judío majã cabũto camasiãrã, bairi aperã Moisés ãnacũ cū caroticũriqũerẽ cajũgobueri majã, nipetirã Junta Suprema macãana cũã neñañuparã. Bairo neña, ãbusu yaparo yua, Jesũs wãmorĩrẽ jiyarotiyuparã. Áti yaparo, cū neásuparã Pilato sawãmesucu turũ.

² Pilato pñame na caĩbusupairijere tãgori, bairo qũĩ jẽniñañupũ Jesure:

—¿Mũ, judío majã Quetiuparũ Rey mũ ãniñati?

Bairo cū caĩrõ, Jesũs pñame qũĩñupũ:

—Mũ caĩrõrẽã bairo yũ baiya.

³ Bairi sacerdote majã quetiuparã Jesure nemojãñurõ cū busujãñuparã.

⁴ Bairi Pilato pñame atore bairo qũĩ jẽniñañupũ Jesure:

—Nocãrõ carpee majũ roro mũrẽ ãña. ¿Bairo na caĩmiatacũãrẽ, na mũ yũgaetiyati?

⁵ Jesũs pñame bairo cū caĩrõ tãgomicũã, jĩcã wãmeacã ãno cū yuesupũ. Bairo cū sayũeto ãña, Pilato pñame tãgocõã maniásupũ.

Jesús es sentenciado a muerte

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Mai, tocãnacã Pascua bose rũmũ caãno, Pilato pñame wiyonucũñupũ jĩcãũ preso jorica wii macããcũrẽ, judío majã na cabõare.

⁷ Bairi tiparũ caãno romano majã preso na cajoricũ ãñupũ jĩcãũ, Barrabás sawãmesucu. Na quetiuparũ gobiernorẽ rogarã camasãrẽ capajãrĩcãrã mena macããcũ jĩcãũ ãñupũ Barrabás.

⁸ Bairo tiparũ caãno, camasã pñame Pilato turũ ásuparã. Bairo cũtu eta, “Bose rũmũ caãno mũ caátinucũrõrẽ bairo ása tunu,” qũĩñuparã.

⁹ Bairo na caĩrõ tãgori, atore bairo na ã jẽniñañupũ Pilato:

—¿Jesũs, “Judío majã Quetiuparũ Rey” mũjãã caĩwãmetinucũãrẽ yũ cawiy-otiro mũjãã boyati? —na ã jẽniñañupũ.

¹⁰ Masĩcõãmiñupũ Pilato Jesure qũĩñatutiri sacerdote majã quetiuparã cū cayasiro na cabotũgoñarĩjẽrẽ.

¹¹ Bairi Pilato Jesure cū cawiyogamiatacũãrẽ, sacerdote majã quetiuparã pñame bairo boesuparã. Na pñame yasioroaca camasã natũ caãnarẽ atore bairo na ã rotiyuparã: “Barrabãre Pilato cū cawiyoro boyã. Jesũs pñamerẽ cū pajãrotiya,” na ã quetibũjũyuparã.

¹² Bairi Pilato pñame atore bairo na ã jẽniña nemoñañupũ tunu:

—Bairi Jesũs “Judío majã Quetiuparũ Rey” mũjãã caĩwãmetinucũãrẽ, ¿dope yũ caáto mũjãã boyati?

¹³ Bairo cū caĩjẽniñarõ, bairo ã awajãjũgoyuparã:

—¿Yucupãĩrũ cū papuatu rotiya!

¹⁴ Tunu na ãnemoñupũ Pilato:

—¿Nopẽĩrã yucupãĩrũ cū yũ capapuaturotiro mũjãã boyati? ¿Dise ãnie carorije cū ásupari?

Bairo cū caļjēniñamiatacūārē, “Ἰϋϋϋϋϋϋ cū papua turotiya!” butioro jāñurī ī awajanemoñuparā.

¹⁵ Bairo roro na caļawajarijere tūgoñ, Pilato pñame, camasā caroaro yñre na ĩáto ĩ, Barrabáre wiyorotiyupñ. Bairo áti yaparo, Jesure wecñ asero wēēřī mena cū baperotiyupñ. Bairo cūrē na caátiyaparoro, na nuniñupñ, Jesure yucñpāřñ na carapuaturapore bairo ĩ yua.

¹⁶ Pilato cū carotirā soldaua pñame Jesure cū neásuparā pretorio cawāmecuti wii macā yepa recomacāpñ. Τορñ etarā, na baparārē na piineñoñuparā, Jesure roro cū átiepegarā.

¹⁷ Bairo neña yaparo, cū jutirore weri, apero cajũārō, quetiupañ rey cū cajāñarō ũnorē Jesure cū jāāñuparā. Áti yaparo, “Quetiupañ rey corona cū capesari beto ũnorē cū pesa áto,” ĩrā, pota wēēřī mena juarica betore cū rñpoarñ peoyuparā.

¹⁸ Bairo áticōā yua, cūrē quetiupañre jēnirārē bairo qũĩ boyeti epeyuparā: —Ἰcū ānicōānincūáto āni judío majā Quetiupañ Rey tocānacā rñmñ! —qũĩ boyeti epeyuparā soldaua Jesure.

¹⁹ Bairo áticōā, yucñ mena cū rñpoare payuparā. Tunu bairoa cū icoo eyotuepeyuparā. Bairo áticōā, cūrē quetiupañre jēnirārē bairo na rñporaturi mena cātñ etanumurī cū boyeti epeyuparā.

²⁰ Bairo Jesure roro cū átiepe yaparori yua, cūrē na cajāatajere cū tuweneñuparā. Cū jutii majū pñamerē cū jāāñuparā tunu. Bairo áti yaparo, cū neásuparā, yucñpāřñ cū rapuaturáná yua.

Jesús es crucificado

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Bairo áná, bócaetayuparā ĩcāñ cañmñ, Simón cawāmecucñ, Cirene yepa macāācārē. Simón pñame Alejandro, Rufo cawāmecuna pacñ āñupñ. Bairo Simorē bócarī cū pñsarotiyuparā, Jesús yucñpāřñ.

²² Bairo áti yua, Gólgota burorñ etayuparā. “Gólgota” ĩrā, “La Calavera” o “Rñpoa coro buro” ĩgaro ĩña.

²³ Bairo etarā, use ocore mirra bññrije cabairije ũnie mena asuriquere Jesure cū tñāmiñuparā. Jesús pñame tiere etigaesupñ.

²⁴ Bairo soldaua yucñpāřñ Jesure cū rapuatuncořī bero, número tiirire āmeo wēnuniñuparā. Bairo átiri, na majū masiñuparā Jesús jutii ānajērē canepañre.

²⁵ Bairo soldaua muiřñ cū caasitutuatiřñ cañño yucñpāřñ cū rapuatu rocayparā Jesure.

²⁶ Tunu bairoa Jesús rñpoa buire yucñpāř woaturicapāřē rapuatuyparā, Jesure na cū capajārotirique wapare nipetiro camasā na ĩñao joroque ĩrā. Tipāřē atore bairo ĩ woaturique tusayuparo: ἌNI, JUDÍO MAJĀ QUETIUPAÑ REY NIÑAMI.

²⁷ Bairo Jesús mena yucñpāřñ na rapuatuyparā pñgarā cañmñ jerutiri majārē. ĩcāñ cariape pñgōārē, apei caācō pñgōārē na rapuatuyparā.

²⁸ Bairo na caátie pñame Dios yaye quetibññarica tutiřñ na cawoatujāgoyeticūřicārōřē bairo cariape baietaro baiyuparo: “Cū cāā carorā mena macāācū niñami, ĩ tūgoñagarāma.”

²⁹ Bairo yucñpāřñ rapuaturicñ Jesús cū cañño yua, camasā canetōānucūrā pñame Jesure qũĩroaena na rñpoare yureyuparā. Roro majū tore bairo qũĩñuparā:

—ἸMñ, templo wiire roca yaparori, itia rñmñ bero ape wii cawāma wiire caqũēnomasĩgan ũcū ānirī, mñ majūā netōña!

³⁰ |Yucupãirp̄ papuaturic̄ caãc̄ nimicũã, m̄ camasĩrĩjẽ jũgori yucupãirp̄re ruiasá! —qũĩ epeyuparã to macããna caĩñanetõánucũrã p̄ame.

³¹ Torea bairo qũĩ epeyuparã sacerdote majã quetiuparã, bairi Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũĩerẽ cajũgobueri majã cãã. Atore bairo qũĩñuparã:

—Aperãrẽ na netõũpũ. Bairo na netõmicũã, ãmerẽ cã majũã netõmasĩetĩñami.

³² |Israel yepa macããcũ Mesías, Quetiuparã Rey majũ cariape cã caãmata, cã majũã cã camasĩrĩjẽ mena atopũ ruiatĩbujioũmi! Bairo cã caruiapáta, tiere ãnarĩ bero cariape marĩ tũgobujiorã.

Bairi jerutiri majã, Jesús mena na capapuatuatana cãã tore bairo roro qũĩñuparã.

Muerte de Jesús

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Merẽ yua pasaribota caãno, caãno tũsaroa naitĩãcoásúparo ati yepa nipetiropũ. Yoaro naitĩãñuparõ. Ñamicã, tres de la tarde caãno majũ tunu busuyuparo.

³⁴ Tĩrapũ caãno, Jesús p̄ame bũsarique tutuaro mena atore bairo ãñupũ:

—Eloĩ, Eloĩ, ¿lema sabactani? Tĩ wãme p̄ame ãrã, “Yũ Pacũ Dios, yũ Pacũ Dios, ¿nopẽĩ yũ m̄ aweyocoatĩ?” ãgaro ãña.

³⁵ Bairo cã caĩrõ tũgo, to macããna p̄ame bairo ãmeo ãñuparã na majũ:

—jã, tũgoñijate! Profeta Elías ãnacũrẽ cã pii ãñami Jesús.

³⁶ |cõã yua, na mena macããcũ jĩcãũ carupajitia mena use oco, cajũgũẽatajere yosene ásúpũ. Bairo átĩcõã, yucũ yapapũ ti jitiare jiyaturi, Jesutũ ásúpũ. Cãtu eta yua, tiere cã ñumũgõ joyupũ, cã etiãto, ã. Bairo átĩ yaparo, bairo na ãñupũ:

—Marĩ ãñacoteroa maĩ. Cã caĩrĩjẽrẽ tũgori, ¿Elías ãnacũ yucupãirp̄ cã caãno cã cã ruioũ acũati? —ãñuparã.

³⁷ Jesús p̄ame bũsarique tutuaro mena ã wisiotũsa, riacoásúpũ yua.

³⁸ Tĩrapũ caãno, templo wii arũare ãñotaricarõ jutii asero carecomacã woocõã ruiásúparo.

³⁹ Bairo soldaua quetiuparã capitãn Jesús cã cariyasicoato ãnarĩ, atore bairo ãñupũ:

—Cariapea ãni, Jesús, Dios macã majũ nimiupĩ.

⁴⁰ Bairi Jesure cajuãtinemorĩcãrã jĩcããrã carõmia jõpũã tuari qũĩñacõã nucũñuparã. Jĩcãõ na mena macããcõ ãñupõ María Magdalena cawãmesũco. Apeo, María, Santiago cabai, bairi José paco ãñupõ. Apeo Salomé ãñupõ.

⁴¹ Na rõmirĩ p̄ame Jesús Galileapũ cã caãno cãrẽ cajuãtinemorĩcãrã rõmirĩ ãñuparã. Aperã capããrã rõmirĩ Jerusalẽpũ Jesús mena caetaatana cãã ãñuparã.

Jesús es sepultado

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Bairo ti rãmũ ãñuparõ judío majã na cayerijãrĩ rãmũ jũgoye macã rãmũ. Tĩ rãmũ ñamicã merẽ judío majã qũẽno weyopeyogarã baiyuparã, na cayerijãrĩ rãmũ caetaparo jũgoye. Bairi ti rãmũ canaioĩrapũ jũgoyeaca José cawãmesũcũ, Arimatea macã macããcũ Pilatotũ etayupũ. Maĩ, José cãã, quetiuparã, Junta Suprema majã mena macããcũ jĩcãũ caãnimajũũ ãñupũ. Tunu bairoa Dios cã carotimasĩrĩrapũ caetarore cacotei jĩcãũ ãñupã. Bairi yua, tũgoñatuarique mena Pilato tũpũ átĩ, Jesús rupãrĩ ãnarjẽrẽ yarocagũ, cã jẽni ásúpũ.

⁴⁴ Pilato p̄ame bairo cã caĩjẽnirõ tũgo, “¿Merẽ cã riacoabaupari?” ã masĩgũ, cã ãmũ capitãrẽ cã piijori cã jẽniãñupũ: “¿Merẽ cã baiyasicooatĩ?”

45 “Merē baiyasicoaami,” capitán cū caĩquetibujero tũgo, Jesús rupauri añajērē cū ūmu capitārē Josere ruio rotiyupu.

46 Bairo cū caĩrō bero, José pñame lino juiti aserore wapati yaparo, Jesús rupauri añajērē ti asero mena cū ūmañupū. Bairo átiri bero, cawāma ūtā ope, na cayesearica operu Jesús rupauri añajērē cūñupū. Áti yaparo, ūtāpāi mena ti opere tubiatoyupu.

47 Mai, María Magdalena bairi apeo María cawāmesco José pacojāā cāā toru etari Jesure cū na cacūrocaripare ññañuparā.

16

La resurrección de Jesús

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Cabero yerijārīcā rūmu bero macā rūmu caño María Magdalena, bairi apeo María Santiago paco, bairi apeo Salomé, cajutifurijērē wapatiyuparā. Jesús rupauri añajērē pioturagarā baimiñuparā.

2 Bairo ti rūmu, cabusuripauaca muiṛu cū cawāmuatīrau caño, ape semana caāni jāgori rūmārē Jesús rupauri añajērē na cacūrocaatapauṛe ásuparā.

3 Bairo toru áná, atore bairo āmeo ī ásuparā na majū:

—¿Noa marīrē ti ope na cabiaatatiire na tupābojarāati?

4 Bairo ti masā opere etarā yua, ññajoyuparā. Ti opere na cabiaatatii, capairi ūtā ti pñame tupāworicaropu bauyuparo.

5 Bairo cabairoi, ti operu jāññuparā. Bairo jāñetari, jīcāñ cawāmau cariape nūgōā pñame juiti carōaro cabotiri wure cajāñaruire qūññañuparā. Bairo qūññarā yua, acuaocoasuparā.

6 Bairo na cabairo, atore bairo na ññupū cañmu pñame:

—Mujāā, uwieticōñña. Yu masīña. Jesús, Nazaret macā macāñcū, yucpāīru na carapuaturocamiatacure cū macārā mujāā baiya. Ññañjate cūrē na cacūmiatatore. Merē catitunucoami. Bairi atore maniñami.

7 Bairo ñña yaparori bero, tunu ánāja macārū. Cū cabuerā, bairi Pedro cūārē na quetibujarājá. Atope bairo na mujāā iwā: “Merē caticuupi Jesús. Bairi mujāā jūgoye Galilea yeparu águmi. Toru mujāā cotegumi,” na ī quetibujarājá. Bairo cū cabaipeere mujāā cū caquetibujucūrīcārōrēā bairo toru cū mujāā bocagarā yua —na ī quetibujuyupu ángel María Magdalena-jāārē.

8 Bairo cū caĩquetibujero tũgo, carōmia pñame yoaro mee acoásuparā. Nanauwirā, bairi tunu tie cabairijere tũgoacuari atucoásuparā. Bairi aperārē na caññaatajere na quetibujesuparā, bññoro uwirā yua.

Jesús se aparece a María Magdalena

(Jn 20.11-18)

9 Bairo judío majā na cayerijārī rūmu busuri rūmu cabusuro bero Jesús cacatitunuatacu cō buiaetajūgoyupu María Magdalenarē. Mai, María pñame cajūgoyepure jīcā wāmo peti puga pēñirō cārō majū wātī yeri pñaarē Jesús cū caawiyojobojarico añupō.

10 Bairo Jesús Mariare cū cabuiaetaro bero, cū mena caquetibujñēsēñucūrīcārārē na quetibujmo áco ásupo. Mai, na pñame bññoro yaparuari otirā baiññuparā.

11 Bairo, “Jesús merē tunu catiupi. Meru cū ññaarū,” cō caĩrō tũgomirācūā, cariape cō tũgoesuparā.

Jesús se aparece a dos de sus discípulos

(Lc 24.13-35)

¹² Tipau bero aperã cū cabuerã pugarã caañesẽãrãre apeire bairo tunu na buiaetayupu Jesús.

¹³ Bairo na cū cabuiaetaro bero, na cūã tunucoásúparã Jerusalẽpu cū cabuerãre na quetibujaránã. Na cūãre cariape na tũgoesuparã cū cabuerã pame.

El encargo de Jesús a los apóstoles

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Cabero tunu cū cabuerã puga wãmo peti rupore jĩcãã pẽnirõ caãnacãũ majũ na caugaruiripana buiaetayupu. Bairo natu buiaetari, “Tunu caticuupi,” na yarã na caĩrjẽrẽ cariape na catũgoetoi jũgori, “¿Nopẽĩrã, “Tunu caticuupi,” na caĩrjẽrẽ cariape mujãã tũgoetiyati?” na ĩ tuti etayupu Jesús.

¹⁵ Bairo ĩ yaparo, atore bairo na ĩ quetibujunemoñupũ: “Camasã tocãnacã poari macããnarẽ noo na caãnopu, yu yaye caroa quetire na quetibujũ ñesẽãrãjá, na cūã yu yaye quetire na catũgousaparore bairo ĩrã.

¹⁶ Bairo noa ũna yu yaye quetire tũgousari, cabautiza rotirã ũna caroaro netõcõãgarãma. Aperã catũgousaena pame roro popiye baigarãma.

¹⁷ Bairi tunu yare catũgousarãrẽ cū camasĩrjẽrẽ na jogumi Dios. Tiere narẽ cū cajoro capee wãmerĩ átimasĩgarãma. Yu catutuarije mena wãtĩã camasãrẽ cajãñarãrẽ na acurewiyoyo masĩgarãma. Bairi tunu aperã yayere na cabusumasĩõtãjere busumasĩgarãma.

¹⁸ Ñãrẽ ñerã cūã, bairi capũnirjẽrẽ etirã cūã, dope bairo baietigarãma. Apeyera tunu cariarãrẽ na wãmorĩ mena na cañigãpeoroa, na cariayecutie netõcoagaro,” na ĩñupũ Jesús.

Jesús sube al cielo

(Lc 24.50-53)

¹⁹ Bairo Jesús cū cabuerãrẽ na ĩ quetibujũ yaparori bero, na wũweyori, mũnrecõo pũamerẽ wãmũcoásúpu. Cū pacũ Dios tũpũre etau, cariape pũgõã pame etari ruiyupu yua.

²⁰ Bairo mũnrecõopũ cũ sawãmũatato bero, cū cabuerã tocãnacãũpu nĩpĩtĩropũ Jesús yaye quetire quetibujũ ñesẽãñuparã. Na caquetibujũñesẽãrõ, marĩ Quetiupau pame masĩrĩqũẽrẽ na joyupu. Capee wãmerĩ átijẽño masĩrĩqũẽrẽ na joyupi, camasã, “Na caquetibujũrijere cariapea niña,” na ĩ masĩãto ĩ yua.

Tocãrõã ñiña.

El Santo Evangelio Según SAN LUCAS

Prólogo

¹⁻³ M̄, Teófilo, nocārō majũ caānimajũūrē, ati carta mena m̄ ȳ quetibuj̄m woatujopa mai, Jesucristo cū caātiānajērē caroaro cōñarīcārōrē bairo. Mai, capāārā camasā tiere, Jesús cū caātiānajērē merē quetibuj̄m woajomīupā. Bairo na caátimiatacūārē, ȳ cūā tiere ȳ quetibuj̄m woajoḡm. Mai, Jesús cū caātiānajērē cañarīcārā p̄ame na caquetibuj̄mnetōrīqūērē jāā cūārē jāā quetibuj̄mwā. Caānij̄goripau Jesús cū caātiānajērē na cañarīqūērē jāā cūārē jāā quetibuj̄mwā. Bairo tiere t̄gori yua, caroaro cōñarīcārōrē bairo m̄ ȳ quetibuj̄m woatujopa ati carta mena.

⁴ Teófilo, merē Jesús cū caātiānajē j̄icā wāme ūnorē m̄ t̄goyupa. Bairo cū caātiānajē nipetirije caroaro cariape cū masīnemoáto ĩ, m̄ ȳ quetibuj̄m woajopa ati carta mena.

Un ángel anuncia el nacimiento de Juan el Bautista

⁵ Bairo baiyupa: Herodes cawāmec̄sc̄m ānacū Judea yepa macāānarē quetiup̄m rey cū caāni ȳteare j̄icāū sacerdote āñup̄. Abías ya poa macāācū j̄icāū āñup̄. Cū p̄ame Zacarías wāmec̄sc̄sup̄. Cū n̄mo Isabel wāmec̄sc̄supo. Cō p̄ame Aarón ānacū p̄ārāmeo majũ āñup̄.

⁶ Bairo na, p̄ugarāp̄m Dios cū caroticūrīqūē nipetirijere t̄goȳsayuparā. Bairo baiṛā, carorije wapa mánarē bairo baiyuparā, Dios cū cañajoro. Tunu bairoa nii ūcū, “Roro ásuparā na,” ĩ masīēsuparā narē.

⁷ Na p̄ame tiwatoare capūna mána āñuparā. Isabel p̄ame pūnaa bomiocūā, yoaro pūnac̄ti masīēsupo. Tunu bairoa cab̄toa āñirī na capūna c̄tigamirīcāp̄m merē netōcoásuparo.

⁸ Bairo na cabairip̄m j̄icā r̄m̄ Zacarías templo wiip̄m p̄aaū ásūp̄, cū ya poa macāāna mena cū caj̄p̄aari r̄m̄ caetaro ĩñarī.

⁹ Bairo top̄m eta, j̄p̄aa yua, j̄icā r̄m̄m̄ cū yarā p̄ame cū beseyuparā. “Templo wii pupeap̄m werea caj̄tiñurj̄ērē cū joeáto,” q̄iñuparā cū yarā Zacariare.

¹⁰ Bairo Zacarías, “Jau,” ĩ, ti wii pupea ape ar̄ap̄m jāásup̄m. Ti hora Zacarías caj̄tiñurj̄ērē cū cajoeri hora majũ Diore cū j̄enirā baiyuparā camasā p̄ame.

¹¹ Bairo Zacarías tiere cū cajoēño yua, cū t̄p̄m ángel p̄ame buiaetayup̄m. Altar, caj̄tiñurj̄ērē cū cajoem̄gōrī mesa cariape p̄ngōā p̄ame buiaetan̄cāñup̄.

¹² Bairo ángel cū cabairo, Zacarías p̄ame q̄iñ̄a ac̄nac̄oasup̄m. Q̄iñ̄a uwij̄ñ̄uñup̄.

¹³ Bairo cū cabairo ĩña, ángel p̄ame q̄iñ̄up̄ Zacariare:

–Ȳm uwieticōāña Zacarías. Caroa quetire m̄ quetibuj̄m acū ȳ at̄ap̄m. Dios, m̄ caj̄ñirj̄ērē t̄goyami. Bairo baiṛi m̄ caborore bairo m̄ n̄mo, macū c̄timasīgomo. Baiṛi m̄ macū caānip̄m cū cabuiaro yua, “Juan” cū m̄ wāmetigu.

¹⁴ Ti r̄m̄m̄, cū cabuiari r̄m̄m̄rē m̄ useanigu b̄tioro. M̄ mena macāāna cūā capāārā useanigarāma, cū cabuiaro ĩñarī yua.

¹⁵ Tunu bairoa m̄ macū caānip̄m p̄ame Dios yaye quetire cat̄gomasī āñirī caānimajũ niḡami Dios cū cañajorore. Baiṛi tunu use oco cacūmuorj̄ērē cū

etieticōáto. Bairi tunu Espiritu Santo, Dios Yeri cū camasīōrījē carusaecu majū ānicōāgumi. Cū cabuiaparo jūgoyepua merē cū mena ānicōāgumi.

16 Bairo mū macū caānipau butiácú yua, Israel yepa macāāna capāārā cū caquetibujurijere tūgousagarāma. Bairo bairā, marī Quetiupau Diore cū bogarāma tunu, na cū caquetibujurije jūgori yua.

17 Tunu bairoa marī Quetiupau ati yeparu cū caetaparo jūgoye camasārē na quetibujugumi mū macū caānipau pūame. Elías sawāmesucu ānacū Espiritu Santo jūgori caroaro cū caquetibujumasīrīcārō cārō cū cūā Dios Yeri jūgori camasārē caroaro na quetibujū masīgumi. Bairo cū caquetibujero, capūnacuna pūame na pūnaa mena na asiajānao joroque na átigumi. Tunu bairoa Dios yaye quetire catūgogaena cūā cariape tūgousagarāma tunu, mū macū caānipau caroaro cū caquetibujurije jūgori yua. Bairo bairi mū yarā Israel yepa macāāna marī Quetiupau cū caetaparore caroaro yugarāma mū macū caānipau caroaro na cū caquetibujurije jūgori yua —qūī quetibujuyuru āngel Zacariare.

18 Bairo cū caīmiatacūārē, Zacarías pūame cariape cū tūgoesupu:

—¿Ñe jūgori, “Cariape mū busuya,” ñi masīcuti? Merē cabutoa majū jāā āniña yu, yu nūmo cūā. Torena, jāā pūnacuti masīētīña —qūīñupū Zacarías āngel pūamerē.

19 Bairo cū caīrō tūgo, āngel pūame Zacariare qūīñupū tunu:

—Yū, Gabriel, Diotu macāācū yu āniña. Cū majūā yu joāmi mū tūpu, caroa quetire cū masīāto, ī.

20 Baipua, cabusumasīēcū mū tuagu āmerē. Yu caīrījērē cariape mū catūgoetie wapa bairo mū tuagu. Cabero mū macū caānipau cū cabuiaropu roque tunu mū busumasīgu. Yu yaye quetire mū caīroaetimiatacūārē, tore bairo nipetirije baipecticoagaro ti yutea caetaro —qūī quetibujuyuru āngel Zacariare.

21 Bairo āngel mena Zacarías cū cabusūānitoye yua, to macāāna cañubueri majā pūame Zacarías ti arua cū cawitietoi, yoaro coteyuparā. Na pūame: “¿Nopēi yoaro cū baiyati?” āmeo ī jēniñañuparā na majū.

22 Cabero Zacarías witietau, na quetibujū masīēsupu. Cū wāmo mena jeto na quetibujūmiñupū. Bairo cū cabairo īña, atore bairo āmeo īñuparā: “Qūēguericarore bairo apeye ūnierē īñaatacumi Zacarías,” āmeo ī busuyuparā cañubueri majā macāpu cacoterā pūame. Bairo busumasīēcūā, ānicōāñupū yua.

23 Bairo Zacarías nocānacā rāmū bero templo wii coterique cū capaari rāmūrī capetiro īña, tunuocāsūpu cū ya wiipu.

24 Bairo topu eta, āni yua, tocārōā cū nūmo Isabel pūame bairirupau āñupō merē. Bairi wii pupearu ānicōā ninucūñupō. Jīcā wāmo cānacāñ muipna, aperā tūpu átáto mano ānicōāñucūñupō cō ya wiipu.

25 Cō pūame bairo ī tūgoñañupō: “Āmerē yu átinemoñami Dios, camasā pūame, ‘Capūna mácō niñamo Isabel,’ yure na caībusūraietiparore bairo ī. Bairi, ñujāñuñami Dios yu mena,” aseanirī ī tūgoñanucūñupō Isabel.

Un ángel anuncia el nacimiento de Jesús

26 Cabero Isabel jīcā wāmo peti jīcā pēnirō cānacāñ muipna majū bairirupau cō caāno, āngel Gabriel sawāmesucure cū joyuru Dios tunu. Galilea na caīrī yeparu, Nazaret cabwāmesuti macāpu cū joyuru.

27 “María sawāmesucore mū quetibujūárá,” ī, cū joyuru. Mai, María pūame samapanu mácō āñupō. Saīmū mena āmeñupō. José sawāmesucu nūmo caānipao ānirī apei mena āmeñupō. José pūame David ānacū pārámi āñupū.

28 Bairo bairi Gabriel ruame Mariare cō buiaetayuru. Bairo cōtu buiaetari yua, cō ĩñurp̄:

—¡María, Dios cū caĩroao majũ, mu ãnimitiati! Marĩ Quetiurau mu mena ãniñami. Tocãnacão camasã rōmirĩ netōrō caroaro mu átinemoñami —cō ĩ quetibũju etayuru ángel Mariare.

29 Bairo cū caĩrō tũgo yua, cō ruame tũgo acũacoasupo: “¿Dope bairo ĩgu qũĩñati, yare bairo cū caĩjēniata?” ĩ tũgoñañurp̄.

30 Bairo cō caĩtũgoñarō yua, ángel ruame cō ĩñurp̄ tunu:

—Yu uwieticōãña María. Caroa quetire murē quetibũju acú yu atĩaru. Caroaro mu caátĩanierē ĩñajesoyami marĩ Quetiurau Dios. Bairi mu beseami.

31 Bairi bairirurau mu ãnigo. Cawĩmauaca mu cũgogo. Bairi mu macũ cañirau cū cabuiaro yua, “Jesús” cū mu wãmetigo.

32 Tunu bairoa mu macũ cañirau ruame caátirotimasĩ nigumi. Bairi nipetiro camasã, “Dios jōbui macããcũ macũ majũ niñami,” qũĩgarãma camasã cãrē. Cũ, marĩ Quetiurau Dios ruame mu macũ cañiraurē quetiuraurē bairo cū cũgumi. Cũ ñicũ ãnacũ David ãnacũrē bairo cū cũgumi mu macũ cañiraurē.

33 Bairo cū cacũrō yua, mu macũ cañirau ruame rotimasĩgumi. Israel yera macããnarē tocãnacã rũmu na rotimasĩ ãnigumi yua. Cũ carotiãnie petietigaro —cō ĩ quetibũju yuru ángel Mariare.

34 Bairo cū caĩrō tũgo, María ruame atore bairo qũĩ jēniñañurp̄:

—Yu ruame, ¿dope bairo yu baioti? Caũmu mena yu ãmerĩnucũña —qũĩñurp̄ María ángel ruamerē.

35 Bairo cō caĩrō, cū ruame cō ĩñurp̄:

—Espíritu Santo, Dios Yeri majũ buseriwo ruiatĩ, catorore bairo baiñajãetagumi murure. Bairo Dios, nipetiro netōrō caátimasĩ, cū camasĩrĩjē jãgori cawĩmauaca mu cũgogo. Bairo bairi nipetiro camasã, “Caroã cañu, Dios macũ majũ niñami,” qũĩgarãma camasã cãrē, murē cabuiarau ruamerē.

36 Areyera tunu mu yao Isabel cawãmecũco cãã cabũcũo ãnimiocũã, ãmerē bairirurau ãniñamo cō cãã. Jicã wãmo peti jicã pēnirō cãnacãũ muirua merē cũgoyamo carũna mácō na caĩmirĩcō ruame.

37 Dise ũnie Dios cū caátimasĩētĩē maniña. Nipetiro cū caátimasĩrĩjē jeto niña —cō ĩ quetibũju yaparoyuru ángel Mariare.

38 Bairo cū caĩrō tũgo, María ruame qũĩñurp̄:

—Mu caĩrōrē bairo to baiáto toroque. Dios cū carotio yu ãniña. Bairi cū cabore bairo yu cū áparo —qũĩñurp̄ María.

Bairo cō caĩyaparoro, ángel ruame acoásuru yua.

María visita a Isabel

39 Cabero nocãnacã rũmu bero caãno, María ruame Judea caũtãyucu pairi yeraru, cariape acoásupo.

40 Topu eta, Zacarías, bairi Isabel ya wiiru jããñurp̄. Bairo jããrĩ yua, Isabere cō ĩ jēniñurp̄: “¡Mu ãnimitiati!”

41 Bairo María cō caĩrō, Isabel macããcã ruame cō paroru yuguiyuru. Bairo cū cabairo, Espiritu Santo Isabel yerire jããñurp̄.

42 Bairo cū cajããrō, Isabel ruame Mariare useanirĩqũē mena atore bairo cō ĩñurp̄:

—¡Yu yao, camasã rōmirĩ tocãnacão netōrō caroare mu joyami marĩ Pacu Dios! Mu macũ cañirau cããrē caroare cū joyami.

43 Cabũgoro macããcō yu ãniña. Bairo cabairo yu cañimiatacũãrē, mu, yu Quetiurau raco, yu mu nucũbũgoya, bairo yare ĩñao acó. ¡Yu mena mu ñujãñuñã!

⁴⁴ Tũgoya. Yũre mũ cajẽnirõ, yũ macũ caãniparũ pũame yũ parorũ yuguiami.

⁴⁵ ¡Yũ yao ỹseanirĩ ãña! Murẽ marĩ Quetiuparũ cũ caĩrĩqũerẽ cariape mũ tũgoyupa. Bairi caroare mũ joupĩ Dios —cõ ñũpõ Isabel Mariare.

⁴⁶ Bairo cõ caĩrõ, María pũame cõ ñũpõ Isabere:

“Yũ yerĩ ñũjãñũña. Ñe ỹnie yũ rũsaetiya.

Yũ mena ñũmajũcõãñami marĩ Pacũ Dios.

⁴⁷ Dios, yũre canetõõũ, caroaro cũ caátiere tũgoñarĩ yũ ỹseaninetõña yũ yerĩpũ.

⁴⁸ Yũũ, cũ carotio cabũgoro macããcõ yũ ãñiña.

Bairo cabaio yũ caãnimiatacũãrẽ, yũ beseami.

Cũ cajomũ paco yũ ãnigo cũ camasĩrĩjẽ jũgorĩ.

Bairo bairi nipetiro camasã ñiroagarãma.

‘Camasã rõmirĩ tocãnacãõ netõrõ ỹseaniñamo María,’ ñigarãma.

⁴⁹ Marĩ Pacũ Dios nipetiro caátimasĩ ãnirĩ caroare yũ joami.

Cũ caátimasĩrĩjẽ ñũjãñũña yũre.

¡Caroũ caĩũũ majũ ñiñami!

⁵⁰ Tunu bairoa noa ỹna cũrẽ canũcabũgorãrẽ na ññamaiñami Dios.

Ape tuti, ape tuti macããnarẽ bairo jeto na ññamaiñami.

⁵¹ Tunu cũrẽ canũcabũgorãrẽ cũ caátimasĩrĩjẽrẽ na ññoñami Dios.

‘Cabũgoro macããna mee marĩ ãñiña,’ caĩtũgoñarã roquere na caátigamĩrĩjẽrẽ na ẽñotayami.

⁵² Quetiuparã cũãrẽ na rotijãñoñami.

Aperã cabũgoro macããna roquere caãnimajũrã na ãnio joroque na átiyami.

⁵³ Tunu bairoa caqueyarãrẽ ỹgariquere paio na joyami.

Aperã capee apeye ỹnierẽ cacũgorã roquere ñe ỹnie mánarẽ bairo na átiyami.

⁵⁴⁻⁵⁵ Marĩ ñicũjãã, Abrahãjããrẽ cũ caĩrcãrõrẽ bairo átiyami Dios. Tiere masiritietiyami.

Bairi marĩ, Israel yepa macããnarẽ marĩ juátiyami ãmerẽ caroaro,”

cõ ñũpõ ỹseanirĩ María Isabere.

⁵⁶ Bairo ñ yaparõ yua, Isabejãã mena ãninucũñũpõ María. Itiarã muipũa bero caãno, cõ ya wiipũ tunucoásũpo tunu.

Nacimiento de Juan el Bautista

⁵⁷ Cabero Isabel pũame cõ macũ cũ cabuiari rãmũ etayuparo. Bairo caetari rãmũ cõ macũ buiaetayupũ yua.

⁵⁸ Bairo cũ cabuiaro, Isabejãã yarã, bairi natũ macããna cũã cõ macũ cũ cabuiaro tũgorĩ ỹseaniñuparã. “Bairi cõ ññamaiñami Dios,” ỹseanirĩ ãmeo ñũparã na yarã, bairi natũ macããna cũã.

⁵⁹ Bairo jĩcã wãmo peti itia pẽnirõ cãnacã rũmũrĩ cõ macũ cũ cabuiaro bero etayuparã na yarã pũame. Cũãcã ruparũ macããtõrẽ yisetarã etayuparã. Bairo áti yaparõ yua, cũ pacũ wãmerẽ bairo, Zacarías cũ wãmetigamiñuparã cũãcã cũãrẽ.

⁶⁰ Bairo na cabomiatacũãrẽ, cũ paco pũame atore bairo ñũpõ:

—Bairo jãã boetiya. “Juan” roque jãã boya. Bairo marĩ wãmetiroa yũ macũãcãrẽ —na ñũpõ.

⁶¹ Bairo cõ caĩrõ tũgo, cõ ñũparã:

—¿Nopẽĩõ “Juarẽ” mũ boyatĩ? ¿Ni ỹcũ mũjãã yau Juan cawãmesũcũ cũ ãñũparĩ? Jĩcãũ ỹcũ mãcũmi —cõ ñũparã.

⁶² Bairo cõ ñ yaparõ, Zacarías cabũsumasĩecũrẽ na wãmorĩ mena qũĩ jẽniñañũparã, “¿dise wãme pũame cũ boyatĩ?” ñrã.

⁶³ Bairo na caĩjẽniñarõ, Zacarías pũame cũ wãmorĩ mena “Woaturicapãĩ, yucũpãirẽ neasã,” na ñũpũ. Bairo na canenunirõ bero, Zacarías, “Juan

wāmecūtīgumi cāācā,” ĩ woatuyupū tipāipure yua. Bairo cū caīwoaturo, to macāāna caetari majā pñame ĩña acñacoasuparā, “¿Nopēĩ bairo cū boyati?” ĩrā yua.

⁶⁴ Tocārōā Zacarías cabusmasiētīmiatacū jicoquei busmasiēcoasupū tunu. Bairo busmasiēcōā yua, Diore qūĩ basapeoyupū.

⁶⁵ Bairo bairi natū macāāna tūgo acñayuparā nipetirā. Tunu bairoa Judea yepa macāāna cañmuarī yepa macāāna nipetirāpū āmeo quetibujuyuparā Zacaríajāā na cabairiquere.

⁶⁶ Bairo āmeo quetibujurā yua, na yeripū tūgoñañuparā nipetirā batioro. “¿Dope cabairāñ cū ānicūtī āni cawīmañ?” āmeo ĩñuparā. “Cariape Dios cū maitūgoñañupī,” āmeo ĩñuparā.

El canto de Zacarías

⁶⁷ Zacarías pñame cū macū cū caátipeere quetibujuyupū. Espíritu Santo cū camasīōrījē jūgori atore bairo ĩñupū:

⁶⁸ “¡Marī Pacū Dios carou majū niñami, marī, Israel yepa macāāna, marī caīroañ!

Bairi marītū atiyami. Marī netōōñ acū atiyami, cū yarā majū marī cañnoi.

⁶⁹ Marīrē jou atiyami catutuañ majū, marīrē canetōōpñure.

Cū carotiricū David ānacū pāramerā poa watoai marīrē jou atiyami marīrē canetōōpñ majūrē.

⁷⁰ Tirāmupñure profeta majārē cū caquetibujū jūgoyeticūrīcārōrē bairo bai-
etaro baiya.

⁷¹ Bairo boyupi Dios: Marī wapana roro marīrē caátigarārē marī canetōōrō boyupi.

Tunu bairoa marī pesua roro marīrē caátigarārē marī canetōōrō boyupi.

⁷² Bairo bairi marīrē jou atiyami marīrē canetōōpñure.

Marī ñicūjāārē cū caīrīcārōrē bairo ácū, marīrē ĩñamairī, marī jou atiyami cārē. Cū caījūgoyeticūrīcārōrē bairo tiere masiritietiyami Dios.

⁷³ Marī ñicū Abraham ānacūrē cū caīcūrīcārōrē bairo tiere masiritietiyami.

⁷⁴ Bairi marī wapanarē cū canetōōrō, marī pñame uwiricaro mano cū yaye quetire marī tūgousagarā.

⁷⁵ Tunu bairoa carorije caāperā, cariape caāna majū marī ānigarā Dios cū caīñajoro tocānacā rūmū marī cacatiri rūmū cārō,” ĩ quetibujuyupū Zacarías.

⁷⁶ ĩ quetibujū yaparo, qūĩñupū tunu cū macāācārē:

“Macū, atore bairo migarāma:

‘Dios jōbui macāācū yañ niñami Juan.

Cū yaye quetire caquetibujūjūgoyecūñ niñami,’ migarāma.

Marī Quetiupañ camasārē cū caquetibujuparo jūgoye mñ quetibujū jūgoyecūtigu.

Marī Quetiupañ yaye quetire caroaro na tūgoáto ĩ, cū jūgoye mñ quetibujū jūgoyecūtigu.

⁷⁷ Bairo mñ caquetibujuro, Israel ya poa macāāna atore bairo ĩ masīgarāma:

‘Roro marī caátiere masiriyogūmi marī Pacū Dios.

Marī netōōgūmi,’ ĩ masīgarāma yua.

⁷⁸ Marī Pacū Dios pñame cū camairījē mena marī netōōñami.

Ti rūmū marīrē cū canetōōrī rūmū merē etaya.

Īcā rūmū cabusuetarore bairo merē etaya.

⁷⁹ Bairi camasārē caroaro na masīōgūmi Dios cū cajorāñ.

Camasā pñame canaitīārōpñ ruirārē bairo caāna niñama.

Bairo caãna nimirãcũã, caroaro cabusurore ñnarãrẽ bairo nigarãma, cã caquetibujijere tũgorã.

Jicãrõ tãnia ãnimasĩgarãma,” qũĩñupũ Zacarías cã macããcãrẽ.

⁸⁰ Bairo cabero Zacarías cã caĩrõrẽ bairo baiyupũ. Cã macã yeri ñuu batiásupũ. Bairo batiácũ, desierto cayucũmanopũ ãninucũñupũ Juan. Israel ya poa macããnarẽ Dios yaye quetire cã caquetibujuparo jũgoye topũ ãninucũñupũ Zacarías macã pũame.

2

Nacimiento de Jesús (Mt 1.18-25)

¹ Mai, tiwatoapũre quetiupũ emperador Augusto cawãmecũcu ti yepa nipetiro caroti ãñupũ. Bairo ãcũ, na cõñarotiyupũ nipetiro camasãrẽ. Na wãmerĩrẽ woatu rotiyupũ.

² Mai, tiere, Siria cawãmecũti yepa macããnarẽ, Cirenio cawãmecũcu na quetiupũ cã caãnipũ camasãrẽ na cõñajũgo rotiyupũ.

³ Torena, nipetiro camasã na ñicũjãã na caãni macãĩrũ ãsũparã, na wãmerĩrẽ woatu rotirãnã.

⁴ José cãã Galilea cawãmecũti yepa, Nazaret macã macããcũ caãniatacu ãsũpũ. Quetiupũ rey David ãnacũ pãrãmi ãnirĩ, David cã cabuiaricaropũ ãsũpũ, Belén cawãmecũti macã Judea yepapũ.

⁵ María cã nũmo caãnipao mena ãsũpũ José, na wãmerĩrẽ woaturoti ãcã. María pũame merẽ macã jãñañupõ cõ parore.

⁶ Bairi Belén macãrẽ na caetaro bero, cõ macããcã cã cabuiari rũmũ etayuparo.

⁷ Mai, ti macãpũ camasã cañesẽãrĩ majã na cacãnirĩ wii jiranetõcoasuparo merẽ. Torecũ, ti wii upũ wecũã cã canurã na cacãnirĩ wiipũ yosarotiyupũ Mariãjããrẽ. Bairi topũ macãcũsupo, cõ macã caãnijũgoũre. Bairo macãcũti, jutii aseri mena cã ãmañupõ. Cã ãmarĩ yua, wecũã, na caũgari coropũ cã cũñupõ, topũ cã cãniãto, iõ.

Los ángeles y los pastores

⁸ Bairo ti ñamirẽ waibũtoa nurĩcãrã oveja cawãmecũnarẽ cacoteri majã ãñuparã. Topũ Belén macãtũre na coteyuparã.

⁹ Bairo na cacoteãno caãnoa yua, ángel Dios mena macããcũ natu buiaetayupũ. Bairo cã cabuiaetaro, na tũpũ bũtioro asiwoyuparo Dios yaye mena cã caasiyarije. Bairi ovejare cacoteri majã pũame bũtioro uwitũgoñañuparã, bairo cabairoi.

¹⁰ Bairo na cauwitũgoñarõ ñña, ángel pũame atore bairo na ññupũ: “Mũjãã, ovejare cacoteri majã yũ uweticõãña. Caroa quetire mũjããrẽ quetibũju acũ yũ atĩapũ. Nipetiro camasã tiere tũgorã bũtioro ỹseanigarãma.

¹¹ Bairo baiya queti: ãme ñami David ãnacũ cã caãna macãpũre buiãmi mũjããrẽ canetõõpũ. Mũjãã Quetiupũ, Mesías, Dios cã cajon majũ merẽ buiãmi,” na ññupũ ángel oveja cacoteri majãrẽ.

¹² Bairo na ñ yaparo, atore bairo ñnemoñupũ: “Wecũã wiipũ na caũgarique nurĩcã coro buipũ pesayami. Jutii aseri mena ãmarĩcũ topũ pesayami. Bairo mũjãã cããcãrẽ bócarã yua, ‘Cũã ñĩnãmi,’ mũjãã ñ masĩgarã,” na ñ quetibũjuyupũ ángel ovejare cacoterãrẽ.

¹³ Bairo cã caãno, ángelea majã capããrã buiaetayuparã jõbui macããna. Diore cã basapeorã etayuparã. Atore bairo ñ basayuparã:

14 “¡Dios jǒbui macããcũ cañunetõũ niñami!
 ¡Bairi jĩcãrõ tũni tũgoñariqũerẽ cũ joáto narẽ cũ mena caroaro cañnarẽ!”
 ĩ basapeoyuparã ángelea majã.

15 Bairo ĩ basapeo yaparori bero, tunucoásúparã jǒbuiꝑũ tunu. Bairo na caátó bero, ovejare cacoterã ɣame ãmeo ĩñuparã:

—Jito, marĩ átóca Belẽꝑũ. Marĩ Quetiupau ãme ñami cũ caquetibujerijere bairo cabaiatajere marĩ ĩñaróca —ãmeo ĩñuparã na majũ.

16 Bairo ĩ yaparo, tãmurĩ ásúparã Belẽꝑũ. Topũ eta, Maríare, bairi Josére na bócauyuparã. Cawĩmanacarẽ, wecua nuricã coro buiꝑũ capesaure cũ bócauyuparã cũ cũarẽ.

17 Bairo qũñari, bairo ángel narẽ cũ cañatajere na quetibujũ netõñuparã Maríajãarẽ. “‘Mujãã Quetiupau buiãmi,’ jãã ĩãmi ángel,” na ĩñuparã.

18 Bairi nipetiro camasã ovejare cacoteri majã na cañquetibujunetõõrĩjẽrẽ tũgorã, butioro tũgoñañuparã na yeripũ.

19 María ɣame capee majũ tũgoñanucũñupõ cõ yeripũ ovejare cacoteri majã na cañĩjẽrẽ.

20 Cabero ovejare cacoteri majã ɣame useanirĩqũẽ mena tunucoásúparã. Bairo áná, Diore qũĩ basapeoyuparã: “Jãã Pacũ Dios, mũ roque caroã mũ ãñaña,” qũĩ basapeoyuparã. Nipetirije na cañtaatajere, bairi na catãgoataje cũarẽ tũgoñari bairo qũĩ basapeoyuparã. “Ángel marĩrẽ cũ caquetibujuatatore bairo baiarũ,” ĩñuparã oveja cacoteri majã, tunu áná yua.

El niño Jesús es presentado en el templo

21 Bairo na caátó bero, jicã wãmo peti itia pẽnirõ cãnacã rãmurĩ canetõrõ, cũãcãrẽ cũ rupau macããtõrẽ yiseta rotiyuparã cũ pacua ɣame. Bairo áti yaparorã, “Jesús” cũ wãmetiyuparã. María bairirupau cõ cañniparo jũgoye ángel cũ cawãmeti rotiricarorea bairo cũ wãmetiyuparã.

22 Cabero nocãnacã rãmũ María cõ cacatipetiro bero, Jesús pacua ásúparã Jerusalẽꝑũ, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩcãrõrẽ bairo átiraná. “Merẽ ñucoayamo María,” to templo wii macããnarẽ na ĩ quetibujugarã ásúparã. Bairo áná, Jesuacare cũ neásúparã, Diore qũĩñogarã.

23 Tore bairo camasãrẽ na átirotiyupa. Dios yaye woaturica tutipũ bairo ĩ quetibujuyupa: “Mujãã pũnaa tocãnacãũ caũmua cabuiajũgorãrẽ yũre mujãã ĩñogarã,” ĩ quetibujuyupa Dios yaye woaturica tutipũ.

24 Tunu bairoa ape wãme Dios yaye cũ caroticũrĩqũerẽ bairo átiraná baiyuparã. Bairi buare ɣugarã, o buaaca cawĩmarã majũrẽ Diore ĩroari joemũgõjoránã baiyuparã.

25 Bairo áná, Dios ya wii, templo wiipure etayuparã. Mai, tiwoatore ti macã Jerusalẽꝑure Dios ya jicãũ Simeón cawãmecũ ãñupũ. Diore caroaro cañroau, carorije wapa cacãgoecu ãñupũ. Bairo ácũ, Israel yepa macããnarẽ canetõõꝑau cũ caetaparore ĩñagayupũ. Tunu bairoa Espiritu Santo, Dios Yeri majũ Simeón mena ãñupũ.

26 Bairo cũ mena cũ cañnoi, cũ masĩõñupũ cũ cariparo jũgoye Mesías, marĩ Quetiupau Dios cũ cajoure cũ caññapeere.

27 Bairo ti rãmũ, Joséjãã templo wiipure na caetari rãmũ, Espiritu Santo cũ camasĩrĩjẽ jũgori Simeórẽ cũ joyupũ ti wiipũ. Bairo ti wiipũ cũ cañno, Jesús pacua ɣame ti wiire jãñuparã na cũã, Moisés ãnacũ cũ caroticarore bairo átiraná.

28 Bairo na cajããtõ ĩña, Simeón ɣame natũ atĩ, Jesuacare useanirĩ cũ neñupũ. Bairo cũ ne yua, atore bairo Diore qũĩ basapeoyupũ:

29-30 “Үн Quetiupаn Dios, уәге мн саірісәрөрә байро әмерә байя.

Ñaniacarē mн саjoure ñiñaña.

Camasārē canetōōpаn majūrē ñiñaña.

Bairi Һseanirīqūē mena ун riacoagn.

31 Cūā niñami nīpetiro camasārē canetōōpаn mн cacūjūgoyetiricн.

32 Cabusuatipаn caetaro, camasā iñamasīñama.

Tore байро āniaca Һtiácápn cū саquetibүjuro, judío majā саāmerā cūā masīgarāma.

Tunu jāārē, mн yarā Israel yepa macāāna cūārē jāā iroagarāma, camasārē canetōōpаn jāā ya poa macāācū jīcāū cū саāno jūgori yua,” qūī basapeoyupн Simeón Diore.

33 Байро cū саірō tūgorā, José, bairi María Һtiōro tūgoñañuparā, Simeón na macūācārē cū саіріjērē.

34-35 Байро na catūgoñarō, Simeón pүame atore байро na iñupū: “Marī Pacн Dios caroare cū jonemoáto mүjāārē,” na iñupū. Байро na i yарарон, tunu cō iñupū Simeón Mariare:

—Үн yao, tūgoya. Mн macūācā pүame caroaro cariape Israel yepa macāānarē саquetibүjupаn Dios cū cacūjūgoyetiricн niñami. Байро Һtiácá, cū саquetibүjuroi, Israel yepa macāāna jīcāārā netōgarāma. Aперā yasico-agarāma. Nīpetiro camasā na yeripн na catūgoñarījē pүame baujaro na iñamasīō joroque átigami, cū саquetibүjurije jūgori. Torena, jīcāārā mн macārē cū tejañugarāma. Mн pүame tiere na cateero iñao, Һtiōro mн yараруajāñugo —cō iñupū Simeón Mariare.

36 Mai, ti wiipн āñupō Ana sawātesнco cūā. Fanuel ānacū macō, Aser ānacū ya poa macāācō majū āñupō. Cō pүame profeta āñupō. Bairi jīcāōā āninucūñupō Ana. Mai, sawāmao ācō, манарнсауро. Jīcā wāmo peti pүga pēnirō cānacā cūmarī majū cō манарн mena ānīmīñupō.

37 Байро cō манарн cū cariaro bero yua, jīcāōā āninucūñupō. Apei boesupo. Байро bairi templo wiipнre āninucūñupō Ana. Topнre ācō, Diore cū jēninucūñupō. Һmurecōo, ñami cūārē cū jēninucūñupō. Үgarique betiri Diore cū jēni ñubuenucūñupō. Байро āti ācō yua, сабнсно āñupō. Ochenta y cuatro cūmarī majū cūgoypо.

38 Байро bai yua, Simeón Mariare cū саquetibүjn yарарoripаna cō cūā natн etayupo. Байро etanacā, cūācārē qūīñarī, “Dios mн ñujāñiña jāā mena,” qūīñupō. Байро i yарарo, narē canetōōpаnre cacoteri majārē atore байро na i quetibүjuyupo: “Үseanirī āña ун yarā Jerusalén macāāna. Merē etayami marīrē canetōōpаn,” na i quetibүjuyupo.

El regreso a Nazaret

39 Cabero, Joséjāā Dios cū carotiricarore байро ātipeyori bero, tunucoásuparā Galilea yepарн Nazaret macā, na ya macā majūrн.

40 To bero Jesús pүame caroaro tutuaн Һtiyupн. Bairi tunu caroaro tūgoñamasīcoasupн. Torecн, Dios caroare cū joyupн Jesure.

El niño Jesús en el templo

41 Tunu tocānacā cūma Jesús pacūjāā Jerusalēpn ānucūñuparā, Pascua bose rāmūrīrē iñaráná.

42 Bairi Jesús pүga wāmo peti rүpore pүga pēnirō cānacā cūmarī cacūgon cū саāno ásuparā Jerusalēpn. Na cabainucūrīcārōrē байро baiyuparā.

43 Bairo topu eta, ani, pascua bose rāmuri bero yua, tunuásuparā na ya paupu. Jesús puame Jerusalēpūa tuayupu. Cū pasua puame masīesuparā cū catuarijere.

44 Bairo aná, Jesure qūññatimirācūā, “Marī mena macāāna mena ācūmi,” ī tūgoññuparā. “Marī berore usaami,” qūñ tūgoññuparā Jesure ti rāmna, na caájūgori rāmure. Cabero qūññatiri yua, cū macājūgoyuparā. “¿Jāā macūrē mujāā īññatiati?” ī jēññañuparā. Na yarā, na bapa cūārē na ī jēññamiñuparā.

45 Bairo cū bócaetimirā yua, tunucoásuparā Jerusalēpu, cū macāránā.

46 Bairo ti macāpu etarā, itia rāmna bero cū bócauparā Dios ya wii templo wiipu. Mai, Jesús puame to macāāna cajūgoññubueri majā mena ruiyupu. Na caquetibujarijere tūgoññu baiyupu. Tunu bairoa narē, “¿Dope bairo īgaro to īññati tie?” na ī jēññanucūñupū.

47 Bairi nipetiro camasā cū caīmasīrjērē tūgorā, narē cū cayurije cūārē tūgorā, cū tūgocōā maniásuparā. “Cawīman nimicūā, masījññami,” īñuparā na puame, Jesure.

48 Bairi yua, cū pasua topu cū bócauparā. Cū bóca, qūññā acñacoasuparā. Cū paco puame atore bairo qūññupō:

—Macū, ¿nopēī jāārē, bairo mu baiyati? Yu, mu pasu mena mūrē yoaro jāā macāmiarū. Bairi jāā tūgoññarjūē paiapu —qūññupō María Jesure.

49 Bairo cō caīrō tūgo, cō īñupū:

—¿Nopēīrā yure mujāā macāati? Yu Pasu yure cū carotirijere yu caátigaro, ¿mujāā masīētīati? —cō īñupū Jesús Mariare.

50 Bairo cū caīrjērē tūgomasīesuparā cū pasua puame. “¿Dope bairo īgu qūññati marī macū?” īcōññuparā.

51 Cabero yua, na mena tunucoásupu Jesús Nazaret macāpu. Bairo topu eta, ācū yua, cū pasua na caīrōrē bairo caroaro yuyupu. Mai, cū paco puame cū caātiānierē caroaro tūgoññā qūñnocōā āninucūñupō cō yeripu.

52 Jesús puame cū catūgoññarjē, cū rupañ mena buticōā usaásupu. Bairi Dios puame cū caātiānierē caroaro qūññajesoyupu. Camasā cūā caroaro qūññajesoyuparā Jesure.

3

Juan el Bautista en el desierto (Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

1-2 Cabero yua, nocānacā rāmuri bero, Juan ānacū desierto cayucmanopu āninucūñupū, Zacarias ānacū macū majū. Mai, tiwatoa Tiberio sawāmesucu nipetiro yepa quetiupañ āñupū. Merē wāmorī peti jīcā ruo pēñirō cānacā cūmarī majū quetiupañ āñupū Tiberio. Apei, Poncio Pilato sawāmesucu Judea yepa macāānarē cūrē carotibojau āñupū. Apei cūā Herodes sawāmesucu Galilea yepa macāānarē cūrē carotibojau āñupū. Apei, Herodes bai cūā, Felipe sawāmesucu Iturea, Traconite puğa yepa macāānarē cūrē carotibojau āñupū. Apei cūā Lisania sawāmesucu Abilinia yepa macāānarē cū rotibojayupu cū cūā Tiberiore. Tunu bairoa Anás, Caifás sawāmesucu sacerdote majā quetiuparā majū āñuparā na cūā. Tiwatoa majū Dios Juarē cū quetibujū āñēsēarotiyupu yua.

3 Bairo cū caīrō tūgo, topu ásupu Juan, Rio Jordán na caīri yaa tūñipu. To macāānarē atore bairo na ī quetibujayupu: “Tūgoññā qūñnoñā roro mujāā caātiānierē. Tie mujāā cabairijere cū tūgoññā jēññā mujāā majū Diore. Tunu bairoa cabautizarotiparā mujāā āñiñā. Bairo mujāā caáto, mujāā netōgumi Dios,” na īñupū Juan to macāānarē.

⁴ Atore bairo ī woatu quetibujucūññañupī Isaiás ānacū, Dios yau profeta Juan cū cabaipere:

“Bairo īgumi jīcāñ desierto cayucumanopu cañnicōñniatacu:

‘Marī Quetiupau yoaro mee etagumi.

Torena, caroaro cariape ānicoteya.

Camasā na quetiupau cū caetaparo jūgoye cū caatípwāwē na caqūēnorōrē bairo cū qūēnoyuya mujāā cūā.

⁵ Na pñame na quetiupau cū caatípwāwēre ope to caāmata, ñerī mena tore cūbiayama.

Tunu bairoa ūtā buri to caāmata, yesea qūēnoñama.

Tunu bairoa carupa betori cūā to caāmata, cariape qūēno āmewiyoyama ti wāārē.

Caroa wāā majū qūēnoñama cū caatípwāwē.

Tore bairo mujāā cūā marī Quetiupau cū caetaparore caroaro qūēnoyuya mujāā yeripu.

⁶ Bairo nipetiro camasā narē Dios cū canetōōroticūrīcārē qūñnagarāma, ‘īgumi cayucumanopu cañnicōñniatacu,”

ī woatu quetibujū jūgoyeticūñupī Isaiás ānacū Juan cū caīquetibujupere.

⁷ Bairo Isaiás cū caīwoatuquetibujuro bero, cayoato bero Juan pñame etayupu. Bairo cūrē cabautiza rotiratīatanarē atore bairo na ī quetibujuyupu: “īmujāā caītopairā, āña pūnaarē bairo caāna mujāā cañnoi, mujāā yu bautizaecu! Atore bairo mujāā ī tūgoñarā: ‘Dios camasārē cū caīñabeseri rēmūrē popiye marī cabaibujioatajere oco mena marī cosenetōbujioami,’ mujāā ī tūgoñarā. ¿Namu mujāā cū quetibujuyati, ‘Tie mena jāā netōgarā,’ mujāā caīrījērē? Bairo pñame mujāā caatīānierē boya:

⁸ Rorije mujāā caātiere yapapuari caroaro ānajē pñame átijūgoya. Bairo mujāā caāto, camasā nipetiro īñarā, ‘Torena, na yerire merē wasoa yaparoupa,’ ī masīgarāma. Tunu bairoa, ‘īMarīā, Abraham ānacū pārāmerā marī cañnoi, marī netōōgumi Dios!’ ī tūgoñaeiticōñña. Bairo mujāā caītūgoñamiatacūārē, dope bairo ātinetōmasīā maniña. Dope bairo Dios boñ, atie ūtā rupaa mena Abraham pārāmerārē bairo ātiqūēno jēñomasīñami.

⁹ Bairi caroaro mujāā caāpericōñāta, jīcāñ yucu, carīca maniirē quetījoerocacōārīcārōrē bairo mujāā ātirecōāgumi Dios mujāā cūārē. Petoaca rūsaya mujāārē Dios cū caīñabesepa rāmū,” na ī quetibujuyupu Juan cūrē cabautiza rotiratīatanarē.

¹⁰ Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo qūī jēñiññañuparā to macāāna capāārā:

—Tame, toroque, ¿ñerē jāā átibujiocatī?

¹¹ Bairo na caījēñiñarō tūgo, Juan pñame atore bairo na īñupū:

—Nii ūcū jutiro pugaro cacūgou, apeī cacūgoecare jīcārō cū nuniāto. Tunu bairoa ūgarīque cacūgou, apeī cacūgoecare cū batoāto —na ī quetibujuyupu Juan catūgorā etarārē.

¹² Na watoa etayuparā jīcāārā dinerore jejjobojari majā. Roma gobiernorē camasā yaye dinerore impuestos cawāmecatiere jejjobojari majā etayuparā, cū bautiza rotirāna Juarē. Na cūā qūī jēñiññañuparā:

—Cabuei, ¿dope jāā caātoore cū boyati Dios?

¹³ Bairo na caījēñiñarō tūgo, atore bairo na ī quetibujuyupu:

—Mujāā quetiuparā na carotiricaro jīcārō tūni jeya. Tie netōrō jeeticōñña.

¹⁴ Cabero tunu soldaua cūā cū eta, qūī jēñiññañuparā:

—Jāā ate, ¿ñerē jāā caātiere cū boyati Dios?

Bairo na caījēñiñarō tūgo, na cūārē na ī quetibujuyupu:

—Tutuaro mena camasãrê na êmaeticôãña. Tunu na busujãetĩcôãña caáperãrê, marĩrê na wapatiáto, ìrã. Tunu mujãã capaapee wapare mujãã quetiuparã na cajorijerea tocãrôã ñseanicôãña. Bonemoeticôãña —na ì quetibujuyurũ Juan soldauare.

¹⁵ Camasã ruame Juan cã caquetibujuriye jãgori butioro tũgoñañuparã. Bairi nipetiro camasã na yerũ atore bairo ì tũgoñañuparã: “¿Ñni, Juan, Mesías, Dios cã cajorũ majũ cã ãnicũti?” ãmeo ì tũgoñañuparã na majũ.

¹⁶ Bairo na caĩtũgoñarõ, Juan ruame atore bairo na ì quetibujuyurũ: “Yũ paarique niña mujããrê oco mena yũ cabautizariye. Yũ paarique to cañumiatacũãrê, yũ bero caetaũ cã capaariye ruame ñnetõgoro. Cã roque Espiritu Santore jõmasĩgũmi camasãruere. Tunu bairoa camasã roro na catũgoñarĩjê na wasoao joroque na átigũmi. Cã roque yũ netõrõ cañnimajũũ nigũmi. Bairi yũ ruame jĩcãrõ tũni yũ átipeyomasĩtĩña.

¹⁷ Yũ bero caetaru ruame marĩ ññabesegũmi. Bairo carorãrê na beseregũmi. Trigo aseri carorijere joerocacõãricãrõrê bairo camasã carorãrê na beseregũmi. Caũpetieti peerorũ na joeregũmi. Caroarã roquere caroarõ na qũenogũmi. Trigo caroa majũrê caroarõ na caqũenocũrõrê bairo caroarõ na qũenogũmi caetaru cã yarã majũrê,” na ì quetibujuyurũ Juan catũgorã etarãrê Jesũs cã caátipeere.

¹⁸ Bairo yua, atore bairo capee wãme, camasãrê na quetibujuyurũ Juan caroa queti majũrê.

¹⁹ Bairo caroarõ cã caquetibujumiatacũãrê, quetiuparu gobernador Herodes cawãmecũcũ ruame Juan cã caĩrĩjêrê tũgõusaesurũ. Mai, Herodes bai Felipe ñmorê cõ êmañupã. Herodías cawãmecũcõ mena ãninucũñupã. Tore bairo apeye ñnie cũãrê roro majũ ásurũ Herodes. Bairo bairi roro cã caátiere cã quetibujumiñupũ Juan Herodere.

²⁰ Cabero Herodes ruame cã caĩrõ tũgo, nemorõ roro ásurũ. Juarê preso jorica wiirũ cã jorocacõãñupũ yua.

Jesús es bautizado

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Mai, Juan ruame to macãña nipetirãrê oco mena na bautizayurũ. Bairo cã caáto watoa, Jesũs cũãrê cã bautizayurũ. Bairo Jesũs cã cajëñirĩraua yua, jõbui ññurecõo ruame pããñncãcoasuparo.

²² Bairo capãrõ yua, buare bairo ruiasũru Espiritu Santo, Dios Yeri majũ, Jesũs tũru. Bairo cã cabauriató, jõbuirũ busurique atore bairo ì ocajoyuparo: —Mũ, yũ macũ, yũ camai majũ, mũ ãniña. Mũ caátianierê ññijesoya butioro —ì bũñ ocajoyuparo jõbuirũ busurique.

Los antepasados de Jesucristo

(Mt 1.1-17)

²³ Bairi yua, Jesũs camasãrê cã caquetibujujõgoriparu treinta años majũ cãgoyurũ. Mai, Dios macũ cã cañnimitacũãrê, “Cã pacũ José niñami,” qũĩ tũgoñañuparã camasã Jesure.

José ruame Elí cawãmecũcũ ãnacũ macũ ãñupã.

²⁴ Elí ruame Matat cawãmecũcũ ãnacũ macũ ãñupã.

Matat ruame Leví cawãmecũcũ ãnacũ macũ ãñupã.

Leví ruame Melquí cawãmecũcũ ãnacũ macũ ãñupã.

Melquí ruame Jana cawãmecũcũ ãnacũ macũ ãñupã.

Jana ruame José cawãmecũcũ ãnacũ macũ ãñupã.

²⁵ José ruame Matatías cawãmecũcũ ãnacũ macũ ãñupã.

Matatías ɾɯame Amós sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Amós ɾɯame Nahúm sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Nahúm ɾɯame Esli sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Esli ɾɯame Nagai sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

²⁶ Nagai ɾɯame Maat sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Maat ɾɯame Matatías sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Matatías ɾɯame Semei sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Semei ɾɯame Josec sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Josec ɾɯame Judá sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

²⁷ Judá ɾɯame Joanán sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Joanán ɾɯame Resa sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Resa ɾɯame Zorobabel sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Zorobabel ɾɯame Salatiel sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Salatiel ɾɯame Neri sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

²⁸ Neri ɾɯame Melqui sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Melqui ɾɯame Adi sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Adi ɾɯame Cosam sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Cosam ɾɯame Elmadam sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Elmadam ɾɯame Er sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

²⁹ Er ɾɯame Jesús sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Jesús ɾɯame Eliezer sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Eliezer ɾɯame Jorim sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Jorim ɾɯame Matat sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

³⁰ Matat ɾɯame Leví sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Leví ɾɯame Simeón sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Simeón ɾɯame Judá sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Judá ɾɯame José sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

José ɾɯame Jonám sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Jonám ɾɯame Eliaquim sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

³¹ Eliaquim ɾɯame Melea sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Melea ɾɯame Mena sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Mena ɾɯame Matata sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Matata ɾɯame Natán sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

³² Natán ɾɯame David sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

David ɾɯame Isaí sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Isaí ɾɯame Obed sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Obed ɾɯame Booz sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Booz ɾɯame Sala sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Sala ɾɯame Naasón sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

³³ Naasón ɾɯame Aminadab sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Aminadab ɾɯame Admin sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Admin ɾɯame Arni sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Arni ɾɯame Esrom sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Esrom ɾɯame Fares sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Fares ɾɯame Judá sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

³⁴ Judá ɾɯame Jacob sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Jacob ɾɯame Isaac sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Isaac ɾɯame Abrahám sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Abrahám ɾɯame Taré sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Taré ɾɯame Nacor sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

³⁵ Nacor ɾɯame Serug sawãtesɯsɯ ãnasũ masũ ãñipũ.

Serug ruame Ragau sawātescsu ānacū macū āñurpū.

Ragau ruame Peleg sawātescsu ānacū macū āñurpū.

Peleg ruame Heber sawātescsu ānacū macū āñurpū.

Heber ruame Sala sawātescsu ānacū macū āñurpū.

³⁶ Sala ruame Cainán sawātescsu ānacū macū āñurpū.

Cainán ruame Arfaxad sawātescsu ānacū macū āñurpū.

Arfaxad ruame Sem sawātescsu ānacū macū āñurpū.

Sem ruame Noé sawātescsu ānacū macū āñurpū.

Noé ruame Lamec sawātescsu ānacū macū āñurpū.

³⁷ Lamec ruame Matusalén sawātescsu ānacū macū āñurpū.

Matusalén ruame Enoc sawātescsu ānacū macū āñurpū.

Enoc ruame Jared sawātescsu ānacū macū āñurpū.

Jared ruame Mahalaleel sawātescsu ānacū macū āñurpū.

Mahalaleel ruame Cainán sawātescsu ānacū macū āñurpū.

³⁸ Cainán ruame Enós sawātescsu ānacū macū āñurpū.

Enós ruame Set sawātescsu ānacū macū āñurpū.

Set ruame Adán sawātescsu ānacū macū āñurpū.

Adán ruame Dios cū caqũenojũgoricū ānirĩ cū macārē bairo caācū āñurpū yua.

4

Jesús es puesto a prueba

(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Bairo Juan Jesure cū cabautizaro bero, Jesús ruame Espíritu Santo, Dios Yeri cū camasiōrjē carušaescu majũ ānicōāñurpū. Bairo cū caāno yua, Jesure, Rio Jordán caāniatacure cū jũgoásúpũ desierto cayucũmanopũ Espíritu Santo ruame.

² Bairo desierto cayucũmanopũ cuarenta rāmũrĩ majũ āñurpū. Bairo topũ cū caāno yua, wātĩ ruame rorije cū átirotimiñurpū Jesure, “Cariape cū átinucũñati,” ĩ. Tunu topũ ācũ, ñe ũnie ũgaesurpũ Jesús. Bairo cuarenta rāmũrĩ bero yua, queyarique tũgoñañurpū.

³ Mai, wātĩ ruame atore bairo cū átirotimiñurpū Jesure:

—Mũ, Dios macū mũ āniña. Bairo cariapea Dios macū caācū ānirĩ, atia ũtārē pan qũēnorĩ ũgaya —qũñurpū wātĩ Jesure.

⁴ Bairo cū caĩrō tũgo, atore bairo ruame qũñcōāñurpū Jesús:

—Mũ caĩrōrē bairo yũ áperigu. Dios yaye quetire na sawoaturica tutipũ ricaati yũ átirotietiya. Bairo ñña ti tuti: ‘Ũgarique marĩ caũganucũrō jeto boetiyami Dios. Nipetirije cū yaye quetibũjuriquere marĩ catũgoñarjē cūārē boyami,’ ĩ quetibũjũya Dios yaye quetire na sawoaturica tutipũ —qũñurpū Jesús wātĩrē.

⁵ Bairo cū caĩrō bero, wātĩ ruame Jesure ũtāũ buipũ cū neásúpũ. Topũ etari yua, qũññurpū ati yepa macāña tocānacāñurpũ macāña quetiuparā na carotimasĩrĩpaũrire.

⁶⁻⁷ Bairo qũñño yaparo, bairo qũññurpū tunu Jesure:

—Atie mārē yũ caĩñorjērē yũ cũgoya. Bairo noo yũ caboũre cū yũ nuninetōmasĩña. Mũ ruame mũ cabooata, tocānacā macā macāñarē carotimasĩrjērē mārē yũ nunigu. Nipetiro camasā mārē ĩroagarāma, ĩropaturĩ mena etanumũrĩ yũre mũ caĩroaata. Carotimasĩ mũ ānio joroque mũ yũ átigu. “Jau,” miwā —qũññurpū wātĩ Jesure.

⁸ Bairo cū caĩrō tũgo, bairo qũññurpū Jesús:

—Mũ caĩrõrê bairo yũ áperigu. Dios yaye quetire na cawoaturica tutipũ ricaati yũ átirotietiya. Bairo ñña ti tuti: ‘Jĩcãũã niñami marĩ caĩroaũ, Dios jeto. Cũ caĩrĩjê jetore tãgoya,’ ĩ quetibũjuya Dios yaye quetire na cawoaturica tutipũ —qũĩñupũ Jesũs wãtĩrê.

⁹ Bairo cũ caĩrõ bero, wãtĩ ruame Jesure cũ neánemoñupũ. Jerusalén macãpu Dios ya wii, templo wii buirũ cũ neánemoñupũ. Bairo topũ eta, qũĩñupũ wãtĩ Jesure:

—Mũ, Dios macũ mũ ãniña. Bairo cariapea Dios macũ caãcũ ãnirĩ, mũ majũ patĩñaruĩ ácũja jõ yeparũ. Mũ riaecu.

¹⁰ Tore bairo ĩ quetibũjuya Dios yaye queti:

‘Dios ruame cũ yarã ángelea majãrê mũ coterotigũmi.

¹¹ Na, ángelea majã, mũ bocãñegarãma ãtã rupaaru mũ cañarocapeaetiparore bairo ĩrã,’

ĩ quetibũjuya Dios yaye quetire na cawoaturica tutipũ —qũĩñupũ wãtĩ Jesure.

¹² Bairo cũ caĩrõ tũgo, bairo qũĩñupũ Jesũs:

—Bairo mũ caĩquetibũjurore bairo caĩmiatacããrê, mũ caãtirotirotore bairo yũ áperigu. Bairo yũ caãto boetiyami Dios. Ape wãme ape pũrõpũ atore bairo ĩ quetibũjuya: ‘Marĩ Quetiupaũ Diore cũ camasĩrĩjêrê átiepecõãrĩ cũ jëneticoãña,’ ĩ quetibũjuya Dios yaye queti na cawoaturica tutipũ —qũĩñupũ Jesũs wãtĩrê. Cũ yerusũ.

¹³ Bairi wãtĩ ruame ape wãme roro cũ átiroti masĩẽsupũ. Bairo átiroti masĩẽtĩrĩ yua, Jesure cũ aweyocoásũpũ mai.

Jesús comienza su trabajo en Galilea (Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Bairo cabero Jesũs Galilea yeparũ Espĩritu Santo cũ camasĩrĩjê mena ñe ãnie rusaricaro mano tunucoásũpũ yua. Bairi to macããna nipetiro camasã ti yepa tũni macããna ruame cũ cabairĩjere tũgorã tocãnacãũpũ ãmeo quetibũju netõõñuparã na majũ.

¹⁵ Jesũs ruame tocãnacãpũri na cañubuenearĩ wiiripũre camasãrê na quetibũjuyũpũ. Bairo cũ caĩquetibũjuro, camasã nipetiro qũĩroayuparã.

Jesús en Nazaret (Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Cabero Nazaret cawãmecuti macãpu etayupũ tunu Jesũs. Cawĩmaũ ãcũ, cũ cabutirica macãpu etayupũ. Topũ eta, ti macã macããna na cañubuenearĩ wiiripũre jããñupũ yerijãrĩcã rũmũ caãno. Bairo jeto átinucũñupũ Jesũs ti rũmũ ãnorê. Bairi ti wii camasã riaperũ nucũñupũ, Dios ya tutire jũgoquetibũjũgũ.

¹⁷ Bairo cũ cabairo, profeta Isaías ãnacũ cũ cawoaturiquere cũ nuniñuparã. Bairo cũ na canunirõ, ti pũrõ macããjê quetibũjuri que jĩcã wãmerê bõcayupũ. Atore bairo caĩrĩpũre bõcayupũ:

¹⁸ —“Espĩritu Santo yũ mena ãniñami merê, Dios yũre cũ caroticũrĩcãrõrê bairo yũ caãtiparore bairo ĩ.

Yũ mena ãniñami, caboracarãrê caroa quetire na yũ caquetibũjũparore bairo. Yũ jowĩ Dios, camasãrê cũ caqũẽnõparore bairo na yũ caquetibũjũparore bairo ĩ.

Jĩcããrã preso cañe ecoricarãrê bairo caãna niñama.

Aperã cacapee ĩñaenarê bairo niñama.

Aperã wãtĩrê roro caãtiecorãrê bairo caãna niñama.

Na ãnarê yũ caqũẽnõparore bairo ĩ, yũ jowĩ Dios.

¹⁹ Camasãrê Dios cũ canetõrĩ yũtea caetarore yũ quetibũjũ rotijowĩ yua,”

İña ati pūrō —na ĩ quetibujuyuru Jesús cārē catūgori majā, sinagoga wii macāānarē.

²⁰ Bairo ti pūrōrē İñayaparo, ti tutire biayuru. Bairo áti yua, ti wii papera tutirire cacoteire cā pitinuniñupū. Pitinuni, etanumucosayuru Jesús. Bairo cā caato, nipetiro camasā qũñnacōā usayuparā.

²¹ Bairo cārē na caññasaro, atore bairo na İñupū Jesús:

—Isaías ānacū cū cañquetibujū woaturicua yu āniña. Āmerē cū cañquetibujuricarore bairo baietaya —na İñupū Jesús ti wii macāānarē.

²² Bairo cū cañrō tūgorā, cū caññjērē tūgo acñacoasuparā. Atoze bairo İñuparā:

—Ago tame, āni, caroaro ĩcārō tūni busuyami. ¿José macū mee cū āniñati? Bairo cūā nimicūā, ¿caroaro cū masññati? —āmeo ĩ busuyuparā na majū.

²³ Cabero Jesús pñame na İñupū tunu:

—Ati yepa macāāna apei narē cū cacatiorore borā, cū na caññucūrōrē bairo mujāā cāā yu mujāā ĩ tūgoñarā: “Мъ, ѱcotiri majōcu, мъ majūā ѱcoti catioya. Bairi Capernaupure ācū, мъ caātjēñorīqũērē bairo atore, мъ ya macārū cāārē мъ átigu, Dios cū cajou мъ caāmata,” yure mujāā ĩ tūgoñarā —na ĩ quetibujuyuru Jesús ti wii macāānarē.

²⁴ ĩ quetibujū yaparo, bairo na İñupū tunu:

—Cariape mujāārē ñiña: Ni ũcū Dios yañ profetare cū ya macā macāāna cū boenama. Noa majū qũñroaenama.

²⁵ Tunu bairoa marī ñicū profeta Elías ānacū, cū cañni yñtearū cawapearā rōmirī capāārā āñuparā. Āti yepa Israel yeparure itia cūma ape cūma recomacā caoco ocaeti yñteare capāārā āñuparā. Tunu ti yñteare bñtioro auariarique āñuparō.

²⁶ Bairo capāārā na ũna na caññimiatacūārē, cawapearā rōmirī ĩcāōā na mena macāācō jetore cū juātinemō rotiyuru Dios Eliare. Sarepta cawāmecūore ape yeparū Sidón macāācōrē cō juātinemō rotiyuru.

²⁷ Tunu bairoa profeta apei Eliseo cawāmecūcu ānacū cū cañni yñtea carupū boarā capāārā āñuparā ati yeparure. Bairo capāārā na ũna na caññimiatacūārē, ĩcāūā na mena macāācū jetore cū catiorotiyuru Dios Eliseore. Naamán cawāmecūcure, ape yepa, Siria yepa macāācūrē cū catiorotiyuru —na ĩ quetibujuyuru Jesús cū ya macā macāānarē.

²⁸ Bairo cū cañquetibujuro tūgorā, ñubuerica wii macāāna pñame bñtioro asiajāñuñuparā Jesús mena.

²⁹ Bairo cū mena asia yua, cū ñe, ti macā jūgoye ũtāñ buiru cū neásuparā. Bairo torū etarā, cū tuneroca ñojogamiñuparā Jesure.

³⁰ Bairo na caātigamiatacūārē, Jesús pñame na watoarū, cū jāā ĩ masīā mano, na netō acoásupū.

Un hombre que tenía un espíritu impuro (Mr 1.21-28)

³¹ Cabero Galilea yeparū Capernaum cawāmecūti macārū acoásupū Jesús. Torū eta, yerijārīcā rūmū cañno na jūgobueyuru camasārē.

³² Carotimasī cū cañquetibujurore bairo na quetibujuyuru. Bairo cū caque-
tibujurijere tūgorā, to macāāna pñame tūgo acñacoasuparā.

³³ Mai, ti wii sinagoga ñubuerica wiirū āñupū ĩcāñ wātī yeri pūna cacūgon. Bairo Jesús cū cabueāno, wātī yeri pūna cacūgon pñame atore bairo bñtioro qũñ awajayuru:

34 —Mũ, Jesús Nazaret macããcũ, ¿nopẽĩ mũ atíati jáã ture? ¿jáãrẽ rei acú mũ baiyati? Mũrẽ jáã masĩjáñũña. Mũ, Dios macũ, caũũũ, mũ ãniña —qũĩ awajayuparã wãtĩ yeri pũna, caũũũ risero mena jũgorĩ.

35 Bairo na caĩrõ tũgo, na ãñupũ Jesús:

—¡Bũsueticõãña mũjãã! ¡ãni caũũũ rupaure witi ánãja! —na ãñupũ Jesús wãtĩãrẽ.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, wãtĩ yeri pũna pũame caũũũrẽ cũ jũgoñãñupũ yepapũ, cãrẽ caĩñarĩ majã watoare. Bairo áticoã, roro cũ átiri mee witicoásúpũ.

36 Bairo caũũũrẽ cũ caátiere ãñarã, nipetiro camasã qũĩña acũacoasuparã.

—¿Ñe to ãniñati cawãma Jesús cũ carotirije? ¡Nocãrõ caroaro majũ cũ masĩñati! Wãtĩ yeri pũna cãã cũ yũcõãñama. “Witi ánãja,” cũ caĩrõ, witi-coayama yua —ãmeo ãñuparã na majũ Jesure.

37 Bairo cũ caáto bero, cũ tũgoyuparã camasã nipetiro ti yepa tũni macããna, Jesús cũ caátiere, cũ camasĩrjẽrẽ yua.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Bairo na quetibũjũ yaparo, na ñubuerica wiire witicoásúpũ Jesús. Ti wiire witiã, jáãcoasupũ Simón cawãmecũũ ya wiipũ. Mai, Simón mañicõ pũame riãjãñũñupõ. Bũtiõro bũgoyupo. Bairo cũ cajããrõ, cũ quetibũjũyuparã cabũũo cõ cariarijere.

39 Bairo na caĩquetibũjũro tũgo, cõtu eta, “Bũgoye tocãrõã jãnaña cõrẽ,” ãñupũ. Bairo cũ caĩrõ, jicoquei jãnacõasuparo bũgoye pũame. Tocãrõã caticoasupo. Bairo catiãcõ yua, tocãrõã ugarique na qũẽnonũñupõ Jesujããrẽ.

Jesús sana a muchos enfermos

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 Cabero muipũ cũ cajããrĩrapũ, canaioatĩrapũ caãno Simón ya wiipũre etayuparã nipetiro ti macã macããna. Dise ãnie riaye caãno cãrõ cacũgorã yarã pũame na neasuparã Jesús tũpũ. Bairo Jesús pũame na caetaro ãña, nipetirãrẽ na catioyupũ. Cũ wãmorẽ na bui ñigãpeori tocãnacã wãme riaye cacũgorãrẽ na catioyupũ.

41 Tunu bairoa na mena macããna cariarã capããrã wãtĩ yeri pũnarẽ cacũgorã cũãrẽ na netõõñupũ Jesús. Bairo cũ caáto, wãtĩ yeri pũna pũame qũĩ awajayuparã, bairo witi ánã:

—¡Mũ roque Dios macũ mũ ãniña! —qũĩñuparã.

Bairo na caĩmiatacããrẽ, Jesús pũame na ãrotiesupũ. Yũ, Mesías, Dios cũ cajou yũ caãnierẽ na quetibũjũeticõãto ã, bairo na ãrotiesupũ.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

(Mr 1.35-39)

42 Ape rãmũ cabusuatĩrapũ Jesús wãcã, ti macãrẽ witicoásúpũ. Bairo ácu yua, etayupũ Jesús camasã na camanĩrapũ. Bairo topũ cũ caãno, ti macã macããna cũ macãñuparã. Bairo cũ macãrĩ, cũ etacoasuparã. Atoare bairo qũĩñuparã:

—Aperopũ mũ ápewa. Jáã mena mũ ãnicõãwã —qũĩñuparã.

43 Bairo na caĩrõ tũgo, bairo na ãñupũ Jesús:

—Ape macã macããna cũãrẽ na yũ quetibũjũgũ. Caroa quetire, Dios cũ carotumasĩrapũ caetarore na yũ quetibũjũ masĩõgũ. Torecũna, yũ jowĩ Dios ati yepapũre —na ãñupũ Jesús ti macã macããnarẽ.

44 Cabero cũ caĩrõrẽ bairo quetibũjũ ñesẽãñupũ Jesús Judea yepapũre. Ñubuerica wiiri macããnarẽ na quetibũjũ ñesẽãñupũ Jesús.

5

La pesca milagrosa

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

1 Ape rūmū ũtabũcũra Genesaret cawãmecũtira tũnipũ ãñupũ Jesũs. Topũ cũ caãno, camasã rũame Dios yaye quetire tũgogarã, cũtu neñañuparã dope baiã masĩã manopũ.

2 Bairo na cabairo yua, tira tũnipũ ãñajoyupũ Jesũs rũga cũmuu, capaca turorica cũmuu majũrẽ. Mai, ti cũmuu uparã mañuparã. Na cũmuurẽ maa weyo, raputiropũ na bapĩ yucũre coserã baiyuparã. Wai pajĩarĩ majã ãñuparã.

3 Bairo Jesũs rũame ti cũmua jĩcãrẽ ájããñupũ Simón ya cũmua majũrẽ. Bairo Simorẽ jøjãñurĩ tuwiyo rotijoyupũ. Simón rũame, “Jau,” í, cũ tuwiyo joyupũ. Bairo ti cũtuarũ jãñarĩ Jesũs rũame petarũ canucũrĩ majãrẽ caroaro na quetibũju jũgooyupũ.

4 Bairo na quetibũju yaparori bero, atore bairo qũĩñupũ Jesũs Simorẽ: —Jito, ũtabũcũra recomacãpũ marĩ átoca. Topũ etari mujãã bapire mujãã roca ãuawa. Bairo ãna, marĩ wai pajĩãgarã —qũĩñupũ Jesũs Simorẽ.

5 Bairo cũ caĩrõ tũgo, Simón rũame qũĩñupũ: —Cabuei, ati ñami jãã wai macãmiarũ. Jãã bocaetiarũ. Maniãma. Bai rũa, mũ caĩrõrẽ bairo yũ átigu. Bapire yũ rocañuagu —qũĩñupũ Simón Jesure.

6 Bairo Simojãã na caáto, tocãrõã wai capããrã ti bapire jããñuparã. Bairo jããnetõrã yua, na bapĩ wori nũcũpũ jããñuparã.

7 Bairo capããrã waire ãna acũari, na baparãrẽ ape cũtuarũ caãnarẽ na piijoyuparã. “Jãã juátirasá,” na ãñuparã. Bairo na caetaro yua, waire na jejããñuparã. Rũga cũtuarũrea waire na jejããñuparã. Cũmuu rũame rua-cobubujoyuparo.

8 Bairo Simón rũame Jesũs cũ caátimasĩrĩjẽrẽ ãñarĩ, cũtu rũropaturi mena etanumurĩ qũĩroayupũ. Bairo áticcõã, qũĩñupũ Simón Jesure:

—Yũ Quetiurãũ, caróũ yũ ãniña. Carorije wapa cacũgonũ majũ yũ ãniña. ¡Bairi yũtu ãmeina! —qũĩñupũ.

9 Mai, bũtioro ãna acũacoasupũ Simón, Jesũs cũ caátimasĩrĩjẽrẽ. Tie jũgori waire capããrã pajĩãñuparã. Bairo Simón, cũ mena macããna cũã ãna acũacoasuparã.

10 Bairo cũ caáto, Jacobo, cũ bai Juan cũã, Zebedeo rũnaa rũame cũã ãna acũacoasuparã. Mai, naa, Simón bapa ãñuparã. Jĩcãrõ wai pajĩãñucũñuparã. Bairo Jesũs rũame, Simón bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ:

—Simón, uwiecũa. Caroaro waire cawãsãmasĩ mũ ãniarũ, wai na rutieticoáto, í. ãmerẽ yua, caroaro camasãrẽ caquetibũju mũ ãnio joroque mũ yũ átigu, na yasieticcõãto, í —qũĩñupũ Jesũs Simorẽ.

11 Bairo cũ caĩrõ bero, Simojãã petarũ maarásúparã. Topũ etarã, na cũmuurẽ, na apeye ãnie cũãrẽ toa cũcõã, Jesũs mena bapacũtiracoásúparã.

Jesũs sana a un leproso

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

12 Cabero Jesũs jĩcã macãpũ cũ caãno, caũmũ jĩcãũ sagurãũ boãũ rũame qũĩñajoyupũ Jesure. Bairo qũĩñajo yua, cũtu etari rũropaturi mena etanumurĩ Jesure qũĩroayupũ. Bairo qũĩroa, atore bairo qũĩ jẽniñañupũ:

—Yũ Quetiurãũ, mũ cabooata, yũ mũ netõõgnũ yũ caboariaye cutiere —qũĩ jẽniñañupũ Jesure.

13 Bairo cũ caĩjẽniñarõ tũgo, Jesũs rũame cũ wãmo mena cũ pãñañupũ. Bairo áticcõã, atore bairo qũĩñupũ Jesũs:

—Mɛ cacatiro yɛ boya. ¡Bairi mɛ yɛ netōdōña! —qũĩñupũ cariaure.

Bairo Jesús cɛ caĩrō, jicoquei caticoasupɛ carupɛ boamiatacɛ.

14 Bairo cɛ cabairo ñña, Jesús pɛame cɛ quetibujɛ rotiesupɛ aperārē cɛ cabaiatajere. Bairo qũĩñupũ:

—Cariape acoácɛja sacerdote tɛpɛ. Qũĩñoña mɛ rupɛ, mɛ cacatiatajere. Bairo tunu Diore cɛ nuniña mɛ cacatirije wapare. Tore bairo marĩ átirotiyupi Moisés ānacũ. Bairo mɛ caátiatato bero, nipetiro camasã masĩgarãma mɛ cacatiatajere yua —qũĩñupũ Jesús carupɛ boamiatacɛre.

15 Bairo Jesús cɛ caátiatajere camasã na camasĩrōrē cɛ caboetimiatacũārē, nipetiropɛ queti batapeticoasuparo. Bairi capãārã camasã Jesús tɛpɛ etayuparã. ¡Cãārã cɛ yaye busuriquere tãgogarã, bairi aperã na riayere cɛ netōrotigarã cɛtu etayuparã.

16 Bairo na cabaimiatacũārē, Jesús pɛame aperopɛ acoásupɛ. Ácoa yua, etayupɛ Jesús camasã na camanopɛ. Topɛ Diore cɛ jēniñupũ yua.

Jesús sana a un paralítico

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

17 ¡Cã rãmɛ Jesús camasārē tunu cɛ caquetibujãno, fariseo majã, Moisés ānacũ cɛ caroticũriqũērē cajũgobueri majã mena Jesutɛre tãgo ruiyuparã. Mai, na, tocãnacã macã macããna caatĩatana ãñuparã. Galilea yepa macããna, bairi Judea yepa macããna, tunu bairi Jerusalén macã macããna caatĩatana cũã ãñuparã. Bairo na catũgoĩñaruiro, Jesús pɛame cariayecɛnarē na catioyupɛ. Dios cãrē cɛ camasĩrjē jũgori bairo na catioyupɛ Jesús.

18 Bairo camasārē cɛ catiooãno, caĩmɛna Jesutu etanemoñuparã tunu cariaɛ, ñicãrĩ cabɛricɛ mena. Mai, na canerĩ coro mena cɛ neasuparã ñicãrĩ cabɛricɛre. Jesutɛre cɛ cũgamiñuparã, marĩ yaure cɛ catiooato, ĩrã.

19 Bairo cɛtu cɛ cũgamirãcũã, ti wii pupearɛ na yaure cɛ nejãã masĩesuparã, camasã capãārã na cajiraro jũgori. Bairi wii buipɛ wãmɛcoásuparã ñicãrĩ cabɛricɛ mena. Ti wii buipɛ etarã, ope qũenorĩ, cɛ pitiruiro joyuparã pũũ rɛro wēērĩ mena Jesús tɛpɛ ñicãrĩ cabɛricɛre.

20 Bairo na caato ñña, Jesús pɛame tũgoña masĩñupũ na catũgoñarjērē. “Yɛ camasĩrjērē cariape tũgoñatutuayama,” na ĩ tũgoñañupũ. Torecɛ, atore bairo qũĩñupũ Jesús ñicãrĩ cabɛricɛre:

—Yɛ yaɛ, merē mɛ carorije wapare yɛ netōdōcãña —qũĩñupũ Jesús.

21 Bairo cɛ caĩrō, ti wii macããna Moisés ānacũ cɛ caroticũriqũērē cajũgobuerã, aperã fariseo majã mena ãmeo ĩ jēniñañuparã na majũ Jesús cɛ caĩatajere tũgori, “¿Ñamɛ ũcũ majũ caĩmɛ cɛ ãniñati, ‘Yɛ yaɛ, merē mɛ carorije wapare yɛ netōña,’ caĩa? Dios jeto netōmasĩñami marĩ carorije wapare. Āni, Jesús, Diore cɛ netōncãũ átiyami bairo cɛ caĩrjē mena,” ãmeo ĩ busnyuparã na majũ.

22 Masĩcōãñupũ Jesús cɛ yeripɛ na caãmeobusurijere. Bairi atore bairo na ĩñupũ:

—¿Nopēĩrã yɛ caĩatajere tũgori, mɛjãã tũgoñarjēqũē paiyati?

23-24 “Mɛ carorije wapare yɛ netōña,” ãnirē yɛ caĩata, “Bairo ĩcōãũ ĩñami,” mɛjãã ĩbujiorã. Bairãpɛ, “Wãmɛncãña,” cãrē yɛ caĩata, to bero cɛ sawãmɛncãto ĩñarã roque, “Bairo ĩcōãũ mee ĩñami Jesús,” mɛjãã ĩbujiorã. Yɛ, Camasã jũgocɛ, ati yepapɛ yɛ carotimasĩrjērē mɛjãã camasĩparore bairo, tiere ñigu —na ĩñupũ Jesús fariseojãārē.

Ī yaparo, cɛ caĩrōrē bairo qũĩnemoñupũ Jesús ñicãrĩ cabɛricɛre:

—Murē ñiña: ¡Wām̄nucāña! M̄ cacũñarĩ corore nep̄sari m̄ ya wiip̄ tunu ácúja. Merē m̄ riayere ȳ netõña —qũñ̄up̄.

²⁵ Bairo cū caĩrõ tũgo, tocārõã jicoquei wām̄nucā yua, cū cacũñarĩ corore ne p̄sa, ti wiire witicoásup̄ cū ñicārĩ cab̄n̄miat̄ac̄ p̄ame. Diore basapeorĩ, cū ya wiip̄ acoásup̄ yua.

²⁶ Bairo cū caátõ ñnarã, nipetiro camasã tũgoña acuari, atore bairo ññuparã: —Ago tame, ¿diwatoa ñno tore bairo caroa majurē marĩ ñnarĩ? Marĩ ññap̄. ¡Camasĩ niñami Dios! —qũñ̄ basapeoyuparã nipetirã.

Jesús llama a Leví
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Cabero acoásup̄ Jesús tunu. Bairo ácú, Leví cawām̄mecucure qũñ̄ajoyup̄. Mai, Leví p̄ame Roma gobiernorē camasã yaye dinero impuesto na caĩrĩjērē jejobojari majõc̄ ññup̄. Bairi cū capaari aruar̄ cū caãno, qũñ̄ajoyup̄ Jesús Levíre. Bairo qũñ̄ajori bero, cūta etaátĩ, atore bairo qũñ̄up̄:

—Jito, ȳ bapacusa.

²⁸ Bairo cū caĩrõ tũgo, tocārõã jicoquei Leví p̄ame cū yaye paarique nipetirore cūcõã, Jesús mena bapacutĩ ácú acoásup̄ yua.

²⁹ Nocārõ bero Leví cū ya wiip̄ bose r̄m̄ jũgo qũñoñup̄. Bairo bairi ti r̄murē cū ya wiip̄ capããrã camasã ññuparã cū capiioatana. Na mena macããna jicããrã Leví ñna, gobiernorē camasã yaye dinerore cajejobojari majã ññuparã. Na ñna Jesujãã mena ũga bapac̄suparã.

³⁰ Bairo na caugabapacutore ñnarã yua, fariseo majã p̄ame na ñ tutiyuparã Jesús cū cabuerãrē. Na yarã, Moisés cū caroticũriqũērē cajũgobueri majã mena atore bairo na ñ tutiyuparã:

—¿Nop̄ĩ dinero jejori majã mena, bairi aperã roro caãna mena mujãã etiuga bapacutiyati? Roro mujãã átiya —na ñ tutiyuparã fariseojãã Jesús cū cabuerãrē.

³¹ Bairo na catutiro tũgo, bairo na ññup̄ Jesús:

—Ucotiri majõcure bairo ȳ ñniña ati wiire. Ucotiri majõc̄ áperiyami cacatirã na caãni wiirip̄re. Cariarã na caãni wiiri jetore etanucũñami, na ucoti etam̄. Bairi ñnoa mena ȳ ñniña. Na carorije riayere bairo caãnierē netõõ ñc̄ ȳ atiar̄.

³² Torec̄na, ȳ arú ati yerar̄re. “Caroarã marĩ ñniña,” caĩtorãrē na ȳ macãẽtĩña. Aperã, “Carorije wapa marĩ buic̄tiya,” caĩtũgoña yapauparã roquere na macããac̄ ȳ arú, na yeri wasoáto, ñ —na ñ quetibujuyup̄ Jesús fariseojããrē.

La cuestión del ayuno
(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Cabero Jesure qũñ̄ j̄ñiñañuparã tunu to macããna camasã:

—Ugarique betiri Dios jettore cū j̄ñinucũñama Juan cū cabuerã. Fariseo majã na cabuerã tore bairo átiyama na cūã. M̄ cabuerã p̄ame áperiyama. ¿Nop̄ẽrã na ũgarique betietinucũñati? —qũñ̄ j̄ñiñañuparã to macããna Jesure.

³⁴⁻³⁵ Bairo na cañj̄ñiñarõ tũgo, atore bairo na ññup̄ Jesús:

—Caroarõ ȳ caãtiere mujãã tũgomasiẽtĩña. Caũm̄ cawãm̄mojiyap̄are bairo ȳ ñniña. Cū yarãrē bairo niñama ȳ cabuerã. Caũm̄ cū cawãm̄mojiyari r̄murē cū yarã nipetirã ũgayama paio, cū mena ũseanirĩ ñna. Tĩ r̄murē auatãmuoetiya. Caũm̄ cū cawãm̄mojiyaro bero roquere, cū yarã caborã ũgarique betiri Diore cū tũgoñaj̄ñi ñubuebujorãma tunu. Narē bairo jãã ñniña.

Bairi yu mena ãna, yu cabuerã auaatãmuoetigarãma. Yu camano roquere auaatãmuobujiorãma —na i quetibujuyupu Jesús fariseo majãrẽ.

³⁶ I yaparo, “Yu yaye sawãma quetire cabucu macããjẽ mena tãgousa masiã maniãa,” iãu, atore bairi wãme na icõña quetibujunemoñupũ Jesús tunu:

—Cabucuro jutirore cawori opere seretuetiyama camasã camasãrã jutiro sawãma asero carũgaeti asero mena. Bairo na caápata, ñuetigaro. Cose, ti aserore bopo na caáto, rãgagaro. Rũgari tũgãwonemogaro pajãñurõ sawãma asero ruame cabucuro jutirore.

³⁷ Tunu bairoa use oco sawãma quẽnoyaparoriquere piojãẽtñucũñama camasã cabucu poa waibucu asero poarũre. Bairo na caápata, ti poa wocoagaro, tie oco capãmurõ. Ti poa macããjẽ yasigarõ.

³⁸ Bairi use ocore sawãma quẽnoyaparoriquere piojãñucũñama camasã sawãma poa mena.

³⁹ Tunu bairoa use oco cabucure caetiatana ni ucũ jicãũ sawãmarẽ boecumi. Cũ ruame, “Use oco cabucu jeto yu ñuãa,” i tãgoñañami —na i quetibujuyupu Jesús fariseo majãrẽ.

6

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Cabero judío majã na cayerijãrĩ rũmu caãno Jesujãã netõásuparã wesaripu. Bairo netõánã, Jesús cũ cabuerã ruame queyari trigo apeacarẽ cacatirijerea peenerĩ bure uãgajũgoyuparã. Bairo na caáto, fariseo majã ruame na iñãñuparã.

² Bairo na caáto iña yua, atore bairo na i tutiyuparã:

—¿Nopẽirã ati rãmu ñnorẽ paariquere bairo mujãã átiyati? Ati rãmu ñnorẽ caápericõãpee niña mujãã caátie ñnierẽ —na i tutiyuparã fariseo majã Jesús cũ cabuerãrẽ.

³ Bairo na caĩtutiro tãgo, atore bairo na iñupũ Jesús:

—David ãnacũ queyamiácũ, ¿cũ caátajere na caquetibujucũrĩquẽrẽ mujãã iñãetinuñati Dios ya tutipũ? Mujãã iñanucũrã.

⁴ Bairo baiyuparo: David ruame jããetayupu Dios ya wiire cũ ãmua mena. Uãgariquere macããrã jããetayuparã. Bairi pan ãñuparõ, caroa Dios yaye majũ na caicũrĩquẽ jeto. Tie pããrẽ sacerdote majã jetore na uãgarotiyupu Moisés ãnacũ. Bairo sacerdote majã jeto na caũgarije caãnimitacũãrẽ, tie pããrẽ uãgari bero, cũ ãmuarẽ na batonuñupũ David —na iñupũ Jesús.

⁵ Tunu na ñnemoñupũ Jesús fariseo majãrẽ:

—Yu, Camasã jũgocu ãnirĩ yu átirotimasĩña yerijãrĩcã rũmu cũãrẽ camasã caroare na caátĩãnipeere —na i quetibujuyupu Jesús fariseo majãrẽ.

El hombre de la mano tullida

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Ape rãmu caãno tunu judío majã na cayerijãrĩ rũmu caetaro iña, jããetayupu Jesús ñubuerica wiipu. Bairo jããeta, na buejũgoyupu. Torũ ãñupũ jicãũ cariape nuãgõã caricábũricũ.

⁷ Mai, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩquẽrẽ cajũgobueri majã, bairi fariseo majã mena Jesús cũ caátigarijere caroaro quĩña usayuparã, na quetiuparãrẽ buñũjãgarã. “¿Yerijãrĩcã rũmũrẽã cũ catiouãti caricábũrẽ?” i tãgoñañuparã.

⁸ Jesús masiãñũñupũ na catũgoñarĩjẽrẽ. Bairo masĩmicũã, atore bairo quĩñupũ caricábũrẽ:

—Tiaya. Ato yu tɔpɔ asá.

Bairo cū caĩrō tũgo, wãmanucã, cū tɔpɔ etanucã etayupɔ.

⁹ Bairo cū caetaro ñña, atore bairo na í jëniñañupũ Jesús fariseojããrê:

—¿Ñerê marí ánaati ati rũmurí ùnorê, camasã na cayerijãrĩ rũmurĩrê? ¿Cañurĩjêrê marí ánaati, o carorije pũamerê marí ánaati? Cañurĩjêrê marí átigarã. Bopacooro cabairãrê marí canetõrõrê boyami Dios —na ññupũ Jesús fariseo majãrê.

¹⁰ Bairo na í yaparo, nipetirãrê na ñña, atore bairo qũĩñupũ Jesús caricáburiçure:

—Mu ricãre ñupoya.

Bairo cū caĩrõ, caricáburiçurẽ pũame cū caĩrõrê bairo ásupɔ. Tocãrõã cū ricã ññuocoasuparo yua.

¹¹ Bairo cū caãto ññarã, fariseo majã pũame asia netõcoasuparã Jesús mena. Bairo asia netõcõãti, atore bairo ámeo í jëniñañuparã na majũ: “¿Dope bairo marí ánaati, Jesure cū pajãgarã?” Cū tejãñũñuparã fariseo majã Jesure.

Jesús escoge a los doce apóstoles

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Ti rãmurĩrã Diore jëniçũ, ãtãũ buipũ acoásupũ Jesús. Topɔ eta, ti ñamirê Diore qũĩ jëniñubue busucoásupũ.

¹³ Bairo baiabuseta, na piyupũ Jesús cū cabueparãrê. Bairo na caetaro ñña, na beseypũ pũga wãmo peti rɔpore pũga pëniro cãnacãũ majũ. Bese yaparo yua, “Mujãã yũ caçuetibũjurotijoparã mujãã ãnigarã,” na ññupã.

¹⁴ Bairi pũga wãmo peti rɔpore pũga pëniro cãnacãũ majũ ãñuparã Jesús cū caçuetibũjurotijoparã. Cajũgoye ãñupũ Simón. Simorẽã qũĩñupũ tunu “Pedro”. Tunu cabero ãñupũ Pedro bai, Andrés cawãmecçũ. Tunu cabero ãñuparã Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé,

¹⁵ Mateo, Tomás, apei Santiago. Cū, Santiago, Alfeo macũ ãñupũ. Tunu cabero ãñupũ apei Simón. Cū pũame celotes na caĩrã mena macããcũ ãñupũ.

¹⁶ Tunu cabero ãñupũ Judas, Santiago macũ pũame. Tunu cabero ãñupũ Judas Iscariote. Cū pũame ãñupũ Jesure cañerotipau. Tocãrõã niñama Jesús cū caçuetibũjurotijoparã, cū cabesericarã yua.

Jesús enseña a mucha gente

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Bairo Jesús na bese yaparo, buro bui caãniatacu ti burore cū cabuerã mena ruietayupũ yua. Bairo cū caruiro, capããrã camasã qũĩñacoteyuparã. Na, camasã nipetiropũ caatiatana ãñuparã. Torena, Judea yepa macããna, Jerusalén macã macããna, capairiyatũ macã macããna, Tiro, Sidón na caĩrĩ macã macããna cũã nipetiro ãñuparã. Jesús yaye çuetire tũgogarã baiyuparã. Tunu bairoa, marí riayere cū netõõãto, ñrã baiyuparã.

¹⁸ Bairo bairi Jesús pũame wãtĩ yeri pũna jũgori popiye cabairãrê na netõõñupũ.

¹⁹ Bairo to macããna cariyecũnarê na catioyupũ Jesús cū camasĩrĩjê mena. Bairi nipetiro camasã cū pãñagayuparã, marí cũãrê cū catioãto, ñrã.

La felicidad y la infelicidad

(Mt 5.1-12)

²⁰ Cabero Jesús cū cabuerãrê na ññamai, atore bairo na ññupũ:

“Useanirĩ ãña mujãã yũ cabuerã. Capee apeye ùnierê cacũgoenarê bairo caãna nimirãcũã, ámerê Dios cū carotimasĩrĩpau macããna mujãã ãniña.

catūgousaena cūā. Narē nipetirā na cawasorijere catunuomasīrā jetore na wasonucūñama. Bairi mujāā, Dios yarā ānirī mujāārē catunuomasīēna cūārē na rotijoya.

³⁵ Bairi yu yarā, mujāā pesuare na maiña. Caroaro na átirotiya. Na wasoya mujāā cacūgorijere. 'Marī tunuomasīēnama,' ī tūgoñaeticōāña. Bairo mujāā caápata, mujāā cawapatapee paio nigaro. Caroaro mujāā caátie wapa jūgori paio nigaro. Dios pūame nipetirārē caīñamai niñami. 'Yū mena mū ñujāñuña,' caīēna, bairi rorije caāna cūārē na iñamaiñami Dios. Bairi cū pūnaa, nipetirā netōōrō carotimasī pūnaa majū mujāā ānigarā, bairo mujāā caápata.

³⁶ Marī Pacu Dios camasārē cū caīñamairōrēā bairo mujāā cūā mujāā yarārē na iñamaiña," na ī quetibujuyuru Jesús cātu catūgorā etarārē.

No juzguen a otros (Mt 7.1-5)

³⁷ Bairo ī quetibujū yaparo, na iñupū tunu: "Aperā noo na caátianierē roro busupaieticōāña, mujāārē bairo Dios cūā mujāā caátie, 'Roro átiyama,' cū caīētīparore bairo Irā. Tunu bairoa camasārē, 'Carorā mujāā āniña,' na iētīcōāña, mujāārē bairo Dios cūā, 'Carorā mujāā āniña,' mujāārē cū caīētīparore bairo Irā. Caroaro ása. Aperā roro mujāārē na caátie masiritiya. Bairo mujāā caápata, Dios cūā roro mujāā caátie masiriyobojagumi. Mujāārē netōōgumi yua.

³⁸ Tunu aperā na cabopacarijere na joya. Bairo mujāā caápata, caroare mujāā jogumi Dios cūā. Petoaca cabopacarārē mujāā cajoata, petoaca mujāā juátigumi. Netōjāñurō mujāā cajoata, netōjāñurō mujāā juátigumi. Aperārē mujāā cajuátato cārō mujāā juátigumi Dios," na ī quetibujuyuru Jesús.

³⁹ Ī quetibujū yaparo, ape wāme na ī cōñañupū tunu: "Ni jīcāñ ūcū cacaapee mácū pūame, apeī cū bapare cacaapee mácārē, 'Mū yu jūgogu,' cū caīata, ñuetō. Na, pugarāpna operu rocajācōābujiorāma.

⁴⁰ Tunu bairoa ni jīcāñ ūcū bueri majōcu, cūrē cabuei netōōrō masīētīñami. Bairo masīpeyoeticūā, cabero roquere masīpeyoeru, cūrēā bairo masīgumi," na iñupū Jesús.

⁴¹⁻⁴² "Tunu bairoa jīcāñ cañmū cū baire, 'Mū caapearu pūrōācā jāñña. Yū nerocapa,' qūñupū. Bairo qūñmicūā, cū pūame tutu majū cūgocōāñami cū caapearu. Tore bairo baiyami jīcāñ ūcū paio roro caátacū cū cūā petoaca roro caátacure, 'Roro mū baiya,' cū cū caībusupaiata. ¡Caītopairā mujāā āniña! Torena, mujāā pūame roque rejūgoya mujāā carorijere. Bairo átiri bero roque, mujāā quetibujū masīgarā aperārē rorije na caátie," na ī quetibujuyuru Jesús.

El árbol se conoce por su fruto (Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Ī quetibujū yaparo, na iñupū tunu: "Yucu, caroú pūame carorijere rīcasuperiya. Tunu bairoa apeī yucu caroricu caroare rīcasuperiya.

⁴⁴ Tocānacā yucu carīcacūtiire ugarā, tiire marī masīña. Tunu marī caugarije, higuera na caīñjērē marī jeetiya pota yucuru. Tunu bairoa use cūārē marī jeetiya pota wopu.

⁴⁵ Torea bairo camasā caroarā na yeripū caroaro tūgoñañama. Bairi caroaro busuyama. Aperā carorā na yeripū roro tūgoñañama. Bairi roro busuyama. Marī yeri marī catūgoñamasīñjērū caānoi, marī busupucūña," na ī quetibujuyuru Jesús.

Las dos bases
(Mt 7.24-27)

46 Ī quetibujm yaparo, na ĩnemoñupũ tunu: “Mujãã ym yaye quetire átigaetimirãcũã, ĩnopẽĩrã, ‘Jãã Quetiupam,’ yure mujãã ĩñati?”

47 Āmerẽ ape wãme ĩcõñarĩ mujããrẽ ym quetibujm camasĩ cũ cabairijere. Ni ũcũ yutũ caetam, ym yaye quetire tãgori, cabero ym caĩrõrẽ bairo caãcũ atore bairo niñami:

48 Tutuari wiire caqũẽnoũrẽ bairo camasĩ niñami. Cũ rũame pupea yeseari cũ wii botare ãtã buire nucõñupũ. Bairi cabero ria putaro, oco rũame ti wiipm etayuparo. Bairo ti wiire bũtioro to cajabemiatacũãrẽ, ti wii rũame toa niõãñuparõ, usũro cũ caqũẽnorĩcã wii ãnirĩ.

49 Tunu bairoa apei cũã ym yaye quetire tãgogetiri, ym caĩrõrẽ bairo caãpei atore bairo niñami: Tutuaeti wiire caqũẽnoũrẽ bairo caãcũ niñami. Cũ rũame ãtã bui mee cũ wii botare nucõñupũ. Paputiropm cũ wiire qũẽnoñupũ. Bairi cabero ria putaro, oco rũame ti wiipm etayuparo. Bairo eta, ti wiire bũtioro to cajaberio yua, ti wii rũame pecoasuparo. Uũeto cũ caqũẽnorĩcã wii ãnirĩ ñee mano ñapeticoasuparo,” na ĩ quetibujmyupm Jesús.

7

Jesús sana al criado de un oficial romano
(Mt 8.5-13)

1 Bairo camasãrẽ na ĩ quetibujm yaparo yua, acoásupm Jesús Capernaum na caĩrĩ macãrũ.

2 Mai, ti yeparũ ãñupũ ĩcãũ, romano soldaua quetiupam capitán. Cũ rũame caraabojari majõcũre cãgoypm, cũ camai majũrẽ. Ti watoare riajãñũñupũ cũ caraabojari majõcũ rũame. Riãcũrũ baiyupm.

3 Bairo bũtioro majũ cũ cariaroi yua, tãgoypm quetiupam capitán ti yepare Jesús cũ caetarijere. Bairo tiere tãgo yua, ĩcããrãrẽ judío majã cabũtoa camasĩrãrẽ na piiroti joyupm Jesure. “Tãmurĩ ym yãre cũ catiõm apáro,” na ĩ piiroti joyupm.

4-5 Bairi yua, Jesutũ etarã, tutuaro mena qũĩñuparã:

—Quetiupam capitán, jããrẽ cajõm carou niñami. Marĩrẽ, judío majãrẽ marĩ nucũbũgoyami. Jãã cañubueri wiire qũẽnorotibojawĩ. Bairi mũ cajuãto boya. Jito tãmurĩ jãã mena —qũĩñuparã cabũtoa camasĩrã Jesure.

6 Bairo na caĩrõ tãgo, “Jam,” ĩ, na mena ásupm Jesús. Bairo quetiupam capitán ya wiipm na caetaparo jãgoye, aperã cũ mena macããnarẽ na joyupm tunu Jesús tũm quetiupam capitán rũame. Atore bairo na ĩ rotijoyupm Jesure: “Mũ, caãnimajũũ mũ ãñiña. Yũ rũame roque mũrẽ bairo ym baletiya. Bairi ym ya wiire mũ cajããrõ ñuetõ.

7 Bairi ym majũ mũ ym macãũ ápériarũ. Bairi topmã ãcũ, cũ catiãto, ĩ joya. Bairo mũ caĩrõ, caticoagumi ym yam.

8 Yũ netõjãñũrõ carotirã na carotircũ ym ãñiña. Tunu bairoa ym cũã quetiupam ãnirĩ ym ãmãrãrẽ na ym rotimasĩnucũña. Bairi ‘Tiaya,’ ym caĩrõ, jicoquei atĩnucũñama. Tunu ‘Ánãja,’ ym caĩrõ, jicoquei ãnucũñama. Tunu ‘Bairo ása,’ ym paabojari majãrẽ ym caĩrõ, jicoquei ym caĩrõrẽ bairo atĩnucũñama,” na ĩ rotijoyupm quetiupam capitán Jesure.

9 Bairo na caĩrĩjẽrẽ tãgo, Jesús rũame tãgoacũacoasupm. Bairi cãrẽ causarãrẽ na ãmejore ĩña, atore bairo na ĩñupũ:

—Mujããrê cariape ñiña: Ato Israel yepa macããna jicãũ ùcũ cãrê bairo yu mena catũgoñatutuare yu bócaetañaetĩña. Cũ ruame tũgoña tutuajãñuñami Dios cũ carotimasĩrjêrê —na ñũpũ Jesús cũ bero causerãrê.

¹⁰ Bairo cabero quetiupau capitán cũ cajoatana wiipure tunueta ãna, paabojari majõca cacatipure cũ etayuparã yua.

Jesús resucita al hijo de una viuda

¹¹ Jesús ruame atie bero ásũpu tunu Naín cawãmecuti macãpu. Cũ mena bapacũtiásũparã cũ cabuerã. Apeã capããrã camasã cũã na bero usayuparã.

¹² Bairo ti macãtu na caetaripau Jesús ruame ñajoyupũ capããrã camasã ti macã, cawitiánãrê. Na ruame cabaiyasiatacure cũ yaránã, cũ neásũparã. Cabaiyasiataca ruame jicãũã ãñũpũ cawapearico macã.

¹³ Bairo Jesús cawapearicore ñña, cũ ññamañũpũ. Bairi atore bairo cũ ñũpũ:

—Yu yao, otieticõãña.

¹⁴ Bairo ñ yaparo, ti masã potire etanacã, pãñañũpũ. Bairo cũ caáto, ti potire caneatana ruame tuanacãñũparã. Bairo na cabairo, cariaacoatacure qũñũpũ Jesús:

—Cawãmañ, tũgoya yu caĩrjê. Murê ñiña: ¡Wãmũnucãña! —qũñũpũ Jesús cariaacoatacure.

¹⁵ Bairo cũ caĩrõ, cariaacoamiataca ruame jicoquei cati wãmũnumũñũpũ yua. Baicõã, bũñjũgoyupũ. Bairo cũ cabairo ñña, Jesús ruame cũ joyupũ cũ racopere.

¹⁶ Bairo Jesús cũ caátijẽñorjêrê ññarã, nipetiro camasã bũtioro uwiyuparã. Tunu Diore qũñũ basapeoyuparã:

—Profeta carouã cañũũ majũ marĩtu etayami.

Tunu atore bairo ñ basapeoyuparã:

—Dios cũ yarãrê juátinmogũ marĩtu etayami —ñ basapeoyuparã Jesús cũ caáto caññaatana.

¹⁷ Bairo ti yepa, Judea yepa macããna, bairi ti yepa tũni macããna cũã nipetirã Jesús cũ caátiatajere tũgopeticoasuparã.

Los enviados de Juan el Bautista

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Juan cũã, presopũ na cacũrocaricũ tũgoyupũ tie quetire. Cũ cabuerã ruame cũ quetibũjũyuparã. Bairi na mena macããnarê na piijoyupũ.

¹⁹ “Jesure na jẽniñarã áparo,” ñ, na piijoyupũ. “ ‘¿Cariapea Mesías Dios cũ cajõũ majũ mũ ãñiñati? ¿Cũ mee mũ caãmata, apei ruamerê jãã coterãati?’ qũñ jẽniñarãjã,” na ñũpũ Juan cũ cabuerã pũgarãrê.

²⁰ Bairi cũ cabuerã cũ caĩrõrê bairo ásũparã Jesús tũpu. Bairo cũ tũpu eta yua, atore bairo qũñũparã Jesure:

—Juan, camasãrê cabautizamirĩcũ ruame jãã joami. Murê jãã jẽniñarotiami: “¿Cariapea, Mesías, Dios cũ cajõũ majũ mũ ãñiñati? Cũ mee mũ caãmata, ¿apei ruamerê jãã coterãati?” —qũñ jẽniñañũparã Juan cũ cajoatana Jesure.

²¹ Mai, na cajẽniñaparo jũgoyeaca, Jesús ruame capããrã camasãrê na catiõyupũ. Cariayecũnarê, bairi popiye cabairã cũãrê, bairi wãtĩ yeri pũna cacãgorã cũãrê, nipetirãrê na catiõyupũ. Tunu bairoa cacaapee ññamasĩena cũãrê na catiõyupũ Jesús.

²² Bairi Juan cũ cabuerã na cajẽniñarõ, atore bairo na ñũpũ:

—Ññañjate mujãã majũ yu caátiatajere. Tiere Juarê cũ quetibũjurãjã. Yu camasĩrjê jũgori caññamasĩetãna merê ññamasĩñama. Tunu caãmasĩetãna cũã merê ãmasĩñama. Carupau boaatana cũã merê caticoayama. Catũgoetana

cũã merẽ tũgomasĩñama. Tunu cabaiyasiatana cũã merẽ caticoayama. Tunu cabopacarã cũã caroa queti tũgoyama Dios narẽ cũ canetõrjẽrẽ. Tiere cũ quetibũjurájá.

23 Tunu bairoa mũjããrẽ ñiña: ¡Useanirĩ niñama camasã yũ mena catũgoñatutuajãnaena ñame! —na ĩ joyupũ Jesús, Juan cũ cabuerãrẽ.

24 Bairo Juan cũ cajoatána na caátõ ñña, to macããna capããrã camasãrẽ na quetibũjũ jũgoyupũ Jesús, Juan cũ cabairiquere. Atore bairo na ĩñupũ: “¿Nopẽĩrã desierto cayucũmanopũ mũjãã ásupari? ¿Jĩcãũ yerucaca, wĩnoi cayuguiricũacarẽ ĩñagarã, topũ mũjãã ásupari?”

25 ¿O caũmũ, caroa jutii cajãñanrẽ qũĩñagarã, topũ mũjãã ásupari? Mũjãã baiyesupa. Camasã caroa jutii cajãñarã ñame caroa wiiripũ, quetiuparã ya wiiripũ añiñama. Desierto cayucũmanopũ etaetiyama na ñna.

26 ¿O profetare qũĩñagarã, topũ mũjãã ásupari? Bairoa mũjãã baiyupa. Cariare mũjããrẽ ñiña: Mũjãã ñame, ‘Profeta acũmi Juan,’ mũjãã caĩtũgoñamiatacũãrẽ, Juan profeta netõõjãñurõ cañimajũũ niñami.

27 Cũã niñami Dios yaye quetibũjurica tutipũ na sawoatujuũgoyecũtaca majũ. Atore bairo ti tutipũ ĩ quetibũjũyayupi Dios cũ macãrẽ, Juan cũ cabaipeere: ‘Mũ, yũ cajorapũ, ti yerapũ mũ cabuiaparo jũgoye, apeire cũ yũ qũẽnoroti jøjũgogũ.’

Camasã mũ yaye quetire na tũgõsaátõ ĩ, apeire yũ qũẽnoroti jøjũgogũ,’ ĩ quetibũjũyayupi Dios Juan cũ cabaipeere.

28 Cariare mũjããrẽ ñiña: Ni jĩcãũ ũcũ ati yerapũ cabuiaricũ Juan netõrõ caquetibũjũnetõõmasĩ maami. Bairũna, Dios cũ carotimasĩrĩrapũ macããcũ ñame nipetirã netõrõ cabũgoro macããcũ añimicũã, ape rũmapũ roquere Juan netõrõ masĩõãgũmi.

29 “Bairo cũ caĩrõ tũgo, nipetiro camasã Juan cũ cabautizaricarã ñame Diore qũĩroayuparã. Gobiernorẽ camasã yaye dinerore cajejobojari majã cũã qũĩroayuparã. ‘Torecũ, marĩ Pacũ Dios caroaro cariare átinucũñami,’ qũĩ tũgoña masĩñuparã Dios cũ caátiere.

30 Aperã fariseo majã, bairi Moisés añacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobueri majã ñame roque Juan cũ cabautizarijere boesuparã. Bairo buena, Dios narẽ cũ cajuátigamirĩjẽrẽ batioro ĩñateyuparã,” na ĩ quetibũjũyupũ Jesús.

31 Cũ ñame masĩõãñupũ na catũgoñarĩjẽrẽ. Bairi atore bairo na ĩñupũ: “¿Dore bairo mũjãã, ati yũtea macããna mũjãã ũnarẽ ñicutĩ? ¿Noa ũnarẽ bairo mũjãã añicutĩ?”

32 Cawĩmarãrẽ bairo mũjãã añiña. Cawĩmarã ñame camasã na caneñaporipapũ ũno plazapũ eperã, awajari atore bairo ĩ joyama na baparãrẽ: ‘Jãã catõrõã putiro mũjãã basaeiapũ. Tunu bairoa jãã caotiro cũãrẽ, jãã mũjãã otinemoetiapũ,’ ĩ joyama cawĩmarã na baparãrẽ. Narẽ bairo mũjãã añiña cayugaena majũ.

33 Tũgoreoya maĩ. Yũ jũgoye etayupi Juan, camasãrẽ na bautizapũ etapũ. Cũ ñame rapũ ãgaesupũ. Tunu use oco cũãrẽ etietinucũñupũ. Bairo cũ cabairijere ĩñarã, mũjãã ñame, ‘Wãtĩ yeri pũna cacũgõpũ acũmi. Cũ marĩ tũgoetiroa,’ mũjãã ĩñupã Juarẽ.

34 Bairi Juan bero yũ, Camasã jũgocũ, yũ etapũ. Yũ ñame camasã mena yũ ãganucũña. Na mena yũ etinucũña. Bairo yũ cabairijere ĩñarã, mũjãã ñame, ‘Ugaracajãñũñami. Use oco cũãrẽ etipacajãñũñami. Carorã mena bapacũtiyami. Tunu bairoa Roma macããcũ gobiernorẽ camasã yaye dinerore cajejobojari majã mena bapacũtiyami. Bairi carõnũ acũmi. Cũ marĩ tũgoetiroa cũ cũãrẽ,’ yũ mũjãã ĩnucũña.

35 Baiɾua, Dios ɾuame cū camasĩrĩjẽrẽ camasãrẽ na áti Ìñoñami cū mena catũgoñatutuarã caroaro na caátie jũgori,” na Ìñupũ Jesús.

Jesús en casa de Simón el fariseo

36 Cabero fariseo majã mena macããcũ jĩcãũ, Simón cawãmesũcũ Jesure qũĩñupũ: “Jito, marĩ ugaáto yũ ya wiĩɾũ.” Jesús ɾuame cū caĩrõ tũgo, “Jaũ,” Ì, cū ya wiĩɾũ ásupũ. Topũ eta, ti wiire jãã, cū mesapũ etanumuĩupũ.

37 Mai, ti macãɾũ ãñupõ carõmio roro caáco. Cõ ɾuame tũgoypuro Jesús fariseo ya wiĩɾũ cū caũgaũ etaro. Bairo tiere tũgo, ti wiĩɾũ ásupo cõ cãã. Caroaɾuacapũ cajatiñurĩjẽrẽ cũgori ti wiĩɾũ ásupo.

38 Bairo ti wiire jããeta, Jesús ɾupori tũɾũ ruiyuro. Bairo rui, otiyuro. Bairo cõ caotiro, cõ yaco oco ɾuame cū ɾuporĩɾũ etayuparo. Bairo cabairo Ìña, cõ poa mena cõ caapee ocore pareyuro. Bairo pare yaparo, Jesure cū nucũbugori cū ɾuporire ùpũñupõ. Ùpũ yaparo, caroa cajatiñurĩjẽ, cõ cajeatajere cū ɾuporire piopeoyuro yua.

39 Bairi fariseo ti wii upaũ ɾuame bairo cõ caáto Ìña, atore bairo Ì tũgoñañupũ: “Jesús, cariapea Dios yaũ profeta cū caãmata, atio carõmio cõ caátĩãnierẽ masĩbujioami. Yũre capãñao, rorije caáco ñĩñamo; Ì masĩbujioami, Jesús profeta cū caãmata,” Ì tũgoñañupũ fariseo, ti wii upaũ ɾuame.

40 Jesús ɾuame masĩcõãñupũ cū caĩtũgoñarĩjẽrẽ. Bairi atore bairo qũĩñupũ:

—Simón, jĩcã wãme mũ ñigaya.

Bairo cū caĩrõ tũgo, “Jaũ, Ìña,” qũĩñupũ.

41 Bairi Jesús ɾuame atore bairo qũĩ quetibũjuyupũ Simorẽ:

—Caãmua ɾugarã dinerore cawapamorã ãñuparã. Jĩcãũ pajjãñurõ, quinientos denario moneda tiiri majũ wapamoñupũ. Apei ɾuame petoaca cincuenta denario moneda tiiri majũ wapamoñupũ.

42 Na, ɾugarãɾua tie dinerore tunuo masĩẽsuparã. Bairi na cawapamou ɾuame boracooro na Ìñarĩ, “Ñugaro. Mũjãã cawapamorĩjẽrẽ yũ masiritigũ,” na Ìñupũ yua. Bairi, çni ɾuame cãrẽ cū mainetõcuti? —qũĩ jẽniñañupũ Jesús fariseore.

43 Bairo cū caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ fariseo Jesure:

—Yũra, pajjãñurõ cawapamou ɾuame butiro cū majjãñuñami —qũĩñupũ.

Bairo cū caĩrõ, “Cariape miña,” qũĩñupũ Jesús ɾuame.

44 Ì yaparo, carõmiorẽ ãmejore Ìña, qũĩñupũ Simorẽ:

—¿Atio carõmio cõ caátiaajere miñaetiyati? Mũ ya wii yũ caetaro bero, yũ mũ oco joetiapũ, yũ ɾuporire yũ cacosepeere. Bairo mũ caápericõãmiatacũãrẽ, atio cõ caapee oco mena yũ ɾuporire coseamo. Áticõã tunu, cõ poa mena yũ ɾuporire pareamo.

45 Tunu bairoa mũ ya wii yũ caetaro, caroaro jẽnirĩ yũ mũ ùpũetiapũ. Bairo mũ caápericõãmiatacũãrẽ, atio nucũbugorique mena yũ ɾuporire ùpũ jãñaẽtĩñamo.

46 “Tunu yũ ɾupoare use oco aceite mena mũ peoetiapũ. Bairo mũ caápericõãmiatacũãrẽ, atio caroa cajatiñurĩjẽrẽ yũ piopeoamo yũ ɾuporire.

47 Bairi murẽ ñiña: Atio yũre cõ caátiroarije jũgori yũre butiro cõ camairõrẽ áti Ìñoñamo. Bairi cõ carorije wapa pairo to caãnimiatacũãrẽ, tiere yũ masiriyoya. Baiɾua, apei petoaca cū carorije wapare cū camasiriyooata, petoaca cū camairĩjẽ cũãrẽ áti Ìñoñujioami cãrẽ camasiriyooare,” qũĩñupũ Jesús Simorẽ.

48 Qũĩ yaparo yua, atore bairo cõ Ìñupũ Jesús carõmiorẽ:

—Yũ yao, mũ carorije wapare yũ masiriyoya.

49 Bairo cū caĩrō tūgo, ti wii macããna, cū mena caugari majã p̄ame ãmeo ññuparã na majũ:

—Bairo caĩ, ¿ñamũ ùcũ cū ãnicuti?

50 Bairo Jesũs p̄ame na caĩrjẽrẽ masĩmicũã, carõmiorẽ cõ ñnemoñupũ:

—Yũ mena mũ tũgõñatutuaya. Bairi m̄urẽ yũ netõõña. Caroaro ñseanirĩqũẽ mena ácõja —cõ ññupũ Jesũs carõmiorẽ.

8

Mujeres que ayudaban a Jesús

1 Cabero Jesũs ãñesẽãñupũ ape macããrĩpũ. Bairi tocãnacã macã, capairi macã, o õcã macããcã cũarẽ etau, to macããnarẽ na quetibũjuyupũ. Caroa queti, Dios cū carotimasĩrĩpau caetarore na quetibũjuyupũ. Cũ cabuerã, p̄uga wãmo peti r̄upore p̄uga p̄enirõ cãnacãũ apóstolea majã mena quetibũjũ ñesẽãñupũ.

2 Tunu carõmia, wãtĩ yeri pũnarẽ cacũgomiatana cãã cū mena bapacuti ñesẽãñuparã. Jesũs p̄ame wãtĩ yeri pũnarẽ na acurewiyojobojayupũ. Jĩcãõ Jesũs mena caácó, María Magdalena wãmecusupo. Cõ p̄ame wãtĩ yeri pũnarẽ jĩcã wãmo peti p̄uga p̄enirõ majũ cacũgomiataco ãñupõ.

3 Apeo, Juana cawãmecuco ãñupõ. Cõ p̄ame Cuza, Herodes ya wiire paari majãrẽ carotibojau ñmo ãñupõ, Juana p̄ame. Apeo, Susana cawãmecuco ãñupõ. Capããrã ãñuparã bairãp̄na Jesũs mena cañesẽãrĩ majã rõmirĩ. Na cacũgorije mena Jesujããrẽ na juãtinemoñuparã.

La parábola del sembrador (Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

4 Cabero camasã capããrã, na ya macããpũ caatĩatana Jesutare neña etayu-parã, qũñagarã. Bairo na caneñaetaro ñña yua, na quetibũjũ jũgoyupũ Jesũs. Oteriquere caoteire ñcõñarĩ atore bairo na ñ quetibũjuyupũ:

5 “Jĩcã rãmũ ásurũ jĩcãũ caũmũ cū wesepũ, oteriquere otei ácũ. Topũ eta, cū oteriquere wẽbato otejũgoyupũ. Bairo caroaro cū caotemiatacũarẽ, oterique jĩcã rupa ñañuparõ maapũ. Bairo cabairoi, ti wããrẽ caãnetõrã camasã p̄ame oteriquere pea aboyuparã. Tunu bairoa minia ti rupare ñnarĩ, wũ ruiatĩ, ugarecõãñuparã maapũ cañaatarupare.

6 Cabero cū cawẽbatoro, ape rupa ãtã yerapũ ñañuparõ. Bairo tie oterique p̄ame pũtiatĩmii yua, yoaro mee rĩacoásúparo, ti yepa caoco mano jũgori yua.

7 Cabero ape rupaa pota yucũ watoapũ ñañuparõ. Cabero pota yucũ p̄ame butĩnetõrõ, tie oterique caroaro pũtimasĩsẽsuparo. Pota yucũ p̄ame otere butĩbiacõãñuparõ.

8 Cabero ape rupaa p̄ame caroa yerapũ ñañuparõ. Cabero puti, buticoasuparo. Bairo butiató yua, tocãnacã jatĩp̄na cien rupa jeto rĩcacũsuparo,” na ñ quetibũjuyupũ Jesũs.

Ñ quetibũjũ yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ: “Mũjãã caãmoocũna mũjãã ãniña. Bairi ãmerẽ yua, mũjããrẽ yũ caquetibũjũatajere tãgoãmewiyoya mũjãã yeripũ,” na ññupũ, Jesũs busurique tutuaro mena cũtũ caneñaetari majãrẽ.

El porqué de las parábolas (Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Cabero Jesũs cū cabuerã p̄ame qũĩ jẽniñañuparã: “¿Dope ñgaro to ññati caotei queti?” qũññuparã.

10 Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ñ quetibũjuyupũ Jesũs: “Dios cū carotimasĩrĩpau macããjẽrẽ tirũmupũ macããna na catũgoetajere mũjãã roquere mũjãã masĩõñami. Aperã tiere na camasĩrõrẽ boetiyami. Torecũ, ape wãme

ĩcõnarĩ na quetibũju rotiyami Dios. Na pũame cacaapee cãgorã nimirãcũã, Dios cã caãtiere ñãmasĩetĩñãma. Tunu bairoa cã yaye quetire tũgomirãcũã, tiere tũgomasiẽtĩñãma,” na ĩ quetibũjuyuru Jesũs cã cabuerãrẽ.

Jesũs explica la parábola del sembrador

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 Bairo ĩ quetibũju yaparo, atore bairo na ĩnemoñupũ Jesũs tunu cã cabuerãrẽ: “Ãmerẽ yua, mũjããrẽ yũ quetibũjugũ caroaro ĩcõnarĩ camasãrẽ yũ caquetibũjuatajere. Caotei cã caoterije Dios yaye quetire bairo niña:

12 Camasã ĩcããrã Dios yaye quetire tũgoyama. Bairo tũgomirãcũã, tũgomasiẽtĩñãma. Dios busũriquere na catũgoatato beroaca, wãtĩ pũame uwaro eta, jecõãñami na camasiũbujioatajere. Minia na sawũje ugaricarore bairo etanecõãñami wãtĩ, na camasiũbujioatajere, Dios busũriquere cariape na tũgoeticõãto, ĩ. Na canetõrõrẽ boetiyami wãtĩ. Na pũame caotei cã caoterique maapu cañarĩcã rupaare bairo niñãma.

13 Tunu aperã camasã Dios yaye quetire useanirõ tũgo, jicoquei, ‘Jau,’ ññãma. Bairo bomirãcũã, bairãrũna na yeripu caroaro cã yuetiyama. Capũtirije canũcõmanajẽrẽ bairo niñãma. Bairi wãtĩ pũame, ‘Roro ása,’ cã caĩrõ, yoaro mee jãnañãma Dios yaye quetire. Dios mena yoaro ãmerĩñãma. Naa, caotei cã caoterique ape rupaa utã rupaa buĩpu cañarĩcã rupaare bairo niñãma.

14 Tunu aperã camasã Dios yaye quetire, ‘Jau,’ na caĩrõ bero, apeye ũnie pũamerẽ butiuro tũgoña macãñãma. Ati yepa macããjẽ wapatarĩque ũnierẽ, bairi caroaro na caãnigarije cããrẽ tũgoñañãma butiuro. Bairi Dios busũriquere tũgoña masiriticõãñãma. Caroaro caãnarẽ bairo na caãperoi, carĩca butĩmasĩetĩrẽ bairo niñãma. Bairi naa, caotei cã caoterique ape rupaa pota watoapu cañarĩcã rupaare bairo niñãma.

15 Bairãrũna, aperã roque Dios yaye quetire useanirõ tũgoyama. Na yeri pũnapũ cariape tũgopeori, tiere tũgousayama. Bairi Dios mena tutuaro niñãma. Cũ yaye quetire jãnaẽtĩñãma. Capee caroare átinucũñãma. Caotei cã caoterique ape rupaa, caroa yepapu cañarĩcã rupaare bairo niñãma. Bairi capee carĩcacutacare bairo niñãma yua,” na ĩ quetibũjuyuru Jesũs cã cabuerãrẽ.

La parábola de la lámpara

(Mr 4.21-25)

16 ĩ yaparo, atore bairo na ĩ quetibũjunemoñupũ Jesũs tunu: “Ni ũcũ ĩcãũ ĩññaworiquere bugacũetĩnucũñami jotũ rocapu. Cama rocapu cããrẽ cũetĩñami. Jõbuĩpu roque cũnucũñami, camasã nipetiro cajããetarã na caĩñãmasĩparore bairo ĩ.

17 Na cajĩñaworipau nipetiro baugaro caĩñãmaniataje. Torea bairo ape rãtũpu camasã nipetiro ãme camasiã manierẽ masĩpeticoagarãma.

18 “Bairi yũ caquetibũjurijere mũjãã catũgopeoata, Dios pũame mũjããrẽ masĩõnemogumi tunu yũ caquetibũjurijere. Bairo tũgomirãcũã, petoaca mũjãã catũgopeoata roque, cabero mũjãã camasiãmiatajere mũjãã masiriticõãgarã. Bairi caroaro cariape tũgopeoya,” na ĩ quetibũjuyuru Jesũs.

La madre y los hermanos de Jesús

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Bairo cã caĩquetibũjuro bero, Jesũs paco, bairi cã bairã cãã topũ etayuparã. Bairi camasã capããrã Jesũs tũpu na caãnoi, na yau tũpũre eta ãmasĩẽsuparã. Bairi Jesũs cã caãni wĩ macãpu cã cotenucũñuparã.

20 Bairo macãpu na cacotenucũrõ, Jesũtũ macããcũ ĩcãũ bairo qũĩñupũ Jesure:

—Mu paco, mu bairã mu macãũparã. Macãpua murẽ coterã átiuparã — qũĩũpũ jĩcãũ Jesure.

²¹ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo na ãũũpũ Jesús to macããnarẽ:

—Noa ãna Dios yaye quetire catũgousarã pũame niñama yũ pacore bairo caãna, bairi yũ bairãrẽ bairo caãna —na ãũũpũ Jesús to macããnarẽ.

Jesús calma el viento y las olas

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²² Jĩcã rũmũ Jesús cũ cabuerã mena cũmua capairicaru ájããũũpũ. Bairo ájãã yua, atore bairo na ãũũpũ:

—Jito, ati utabũcũra ape nũgõãpũ marĩ pẽña átoca.

Bairo cũ caĩrõ bero, pẽñacoásũparã.

²³ Bairo na caátõ yua, wĩno paio papu átĩjũgoyuparo. Bairo capapuro, ocoturi paio atĩjabejããũũparõ, cũmua ruagari tãnĩpũ yua. Mai, Jesús pũame cãnijããcoasupũ.

²⁴ Bairo cũ cabairoi, cũ cabuerã pũame cũ wãcõũũparã. Cũ wãcõrĩ atore bairo qũĩũũparã Jesure:

—jããrẽ cabuei, ruarã marĩ baiya! ;Yasirã marĩ baiya! —qũĩũũparã.

Bairo na caĩrõ tũgowãcã, wãmũnũcãũũpũ Jesús. Wãmũnũcã, wĩnorẽ jãnarotiyupũ. Tunu bairoa oco turiri cũãrẽ jãnarotiyupũ. Bairo cũ caĩrõ, jicoquei jãnacõasuparo yua.

²⁵ Cabero atore bairo na ãũũpũ Jesús cũ cabuerãrẽ:

—¿Dios mena mujãã tũgoña tutuaetiyati? —na ãũũpũ.

Cũ cabuerã pũame cũ caátõ ãna acũacoasuparã. Bairi atore bairo ãmeo ãũũparã na majũ:

—Ago tame, inocãrõ majũ cũ masĩñati Jesús! Wĩno, ocoturi cũã cũ tũgocõãña —ãũũparã, Jesús cũ camasĩrĩjẽrẽ ãnarĩ.

El endemoniado de Gerasa

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶ Cabero ti utabũcũra ape nũgõãpũ pẽña etayuparã Jesujãã. Galilea yepa jããme, Gerasa sawãmecutorũ etayuparã.

²⁷⁻²⁹ Bairo eta yua, maanũcãũũpũ Jesús. Bairo cũ camaa nũcãrõ, caũmũ jĩcãũ, wãtĩ yeri pũna cacãgou pũame cũ atũ etayupũ. Mai, caũmũ pũame yoaro jutii mácũ niñesẽãũũpũ. Wiirũ ãmeũũpũ. Ʋtã wiirĩpũ roque camasãrẽ na carericaropũ niñesẽãũũpũ. Tunu wãtĩ yeri pũna cãrẽ cũ caãno jũgori nairõ mecãnũcũũpũ. Bairi camasã pũame cũ ñesẽã rotietimiũũparã. Cũ wãmorĩrẽ, bairi cũ rũpori cũãrẽ ãpõã wẽerĩ mena cũ jiyãnũcũmiũũparã. Bairo na caátimiatacũãrẽ, cũ pũame ãpõã wẽerĩrẽ tũgãjure recoanũcũũpũ. Bairo átĩcõã, camasã manopũ rutiñesẽãcõã nũcũũpũ. Bairo bai, ti rãmũ Jesús tũpũ eta, rũropaturĩ mena etanumurĩ Jesure qũĩ awajayupũ. Mai, Jesús pũame atore bairo qũĩũũpũ wãtĩ yeri pũnarẽ:

—Wãtĩ, jicoquei cũ witi ácãja! —qũĩũũpũ.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, wãtĩ yeri pũna cacãgou pũame, Jesure qũĩ awajayupũ:

—¡Mu, Dios, jõbui macããcũ macũ, mu ãniña! ¿Ñerẽ mu ácuati yũture? ;Poyipe yũ cabaipeere ápericõãña! —bũtioro qũĩũũpũ.

³⁰⁻³¹ Bairo cũ caĩrõ tũgo, qũĩ jeniñaũũpũ Jesús wãtĩ yeri pũnarẽ:

—¿Ñamũ mũ wãmecutiyati?

Bairo cũ caĩrõ tũgo, qũĩũũpũ wãtĩ yeri pũna Jesure:

—Jãã, capããrã jãã niña. Bairi yũ wãme, Legiõn yũ ãniña. jããrẽ aperopũ, poyipe bairicaropũ jãã mũ joepa! —bũtioro qũĩũũpũ wãtĩ yeri pũna Jesure.

32 Mai, totu ùtãupũ capããrã yesea nurĩcãrã ugara ásuparã. Bairo na caugãno, wãtĩ yeri pũna ruame atore bairo butiuro qũĩñuparã Jesure:

—¡Yeseapure jããrẽ jããrotiya! Napure jãã jããgarã —butiuro qũĩñuparã.

Bairo na caĩrõ tũgo, “Ja, topũ ánãja toroque,” na ññupũ Jesús, na ároti yua.

33 Bairo cũ caĩrõ, wãtĩ yeri pũna ruame caũmurẽ cũ witipecticoásuparã. Yeseapure jããrásuparã. Bairo yeseare na cajããĩrapũ yua, yesea ùtãũ bui cañnimitatana ruame mecãrã utabucurapũ ature ñãñuacoásuparã. Bairi yua, ruapeticoásuparã yesea ruame.

34 Bairo na cabairo ñña, yeseare cacotemiatana ruame acuarĩ acoásuparã. Macãrupũ etacoasuparã. Topũ na quetibũjuyuparã nipetiro yesea na cabaiatajere. Macã ñni macããna cũãrẽ na quetibũjuyuparã.

35 Bairo tie tũgori camasã ruame ññarásuparã cabaiatajere. Bairo topũ etarã, qũĩña acũacoasuparã capããrã wãtĩ yeri pũnarẽ cacũgomiatacure. Cũ ruame jutĩ jãñarĩ, caroaro tũgoñarĩqũẽ mena ruiyupũ. Bairi dope bairo cũ cabaiatajere masĩena, uwijãñũñuparã.

36 Bairo baicõã, caĩñaatana ruame, na quetibũjuyuparã caetarãrẽ. Wãtĩ yeri pũnarẽ cacũgomiatacũ cũ cabaiatajere na quetibũjuyuparã.

37 Bairo na caquetibũjuro, butiuro Jesure cũ uwiri atore bairo qũĩñuparã: “Tunu ácũja mũ caatiatorũ,” qũĩñuparã Jesure to macããna, Gerasa yepa macããna. Bairo na caĩrõĩ, Jesús ruame cũmuarẽ ájãñũpũ tunu cũ cabuerã mena.

38 Bairo cũ caájããrõ, wãtĩ yeri pũnarẽ cacũgomiatacũ ruame butiuro qũĩñupũ Jesure:

—Jesús, mũ mena yũ ágaya butiuro —qũĩñupũ.

Bairo cũ caĩrõ, Jesús qũĩñupũ tunu:

39 —Yũ yaũ, tuaya. Mũ ya macã ruame tunu ácũja. Topũ etaũ, to macããnarẽ na quetibũjuyũ marĩ Quetiurapũ Dios caroaro mũ cũ caatiatajere —qũĩñupũ.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, tunucoásupũ cũ ya macãrupũ. Topũ etaũ, nipetirãrẽ na quetibũjuyupũ Jesús cũ caatiatajere.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

40 Bairo cabero Jesús ti utabucurare cũ capẽñaetaro, capããrã camasã cũ coteyuparã. Bairi ñseanirĩqũẽ mena cũ bocáyuparã.

41 Bairo Jesús cũ camaanucãrõ, cũta etayupũ caũmũ jĩcãũ, Jairo cawãmesucũ. Jairo ruame camasã na cañbueri wii sinagoga quetiurapũ ãñupũ. Torecũ, cũta eta, rãporaturi mena eta numurĩ Jesure qũĩroayupũ. Bairi butiuro, “Yũ ya wiipũ mũ caátó yũ boya,” qũĩñupũ.

42 Mai, Jairo macõ ruame riãjãñũñupõ. Cũ macõ, jĩcãõã caãcõ ruãga wãmo peti rãpore ruãga pẽnirõ cãnacã cũmarĩ majũ cacũgo ãñupõ. Bairo bairi merẽ riãcõpũ baiyupõ. Bairi Jesús cũ ya wiipũ cũ caátõre butiuro boyupũ Jairo, cõrẽ cũ catioáto, ñ. Bairo Jesús ruame, Jairo macõ cõ cabairo tũgo, Jairo mena acoásupũ, cariao cõ cañnopũ ácũ.

Bairo cũ caátó, camasã ruame utabijaro majũ cũ ñsayuparã Jesure.

43 Mai, na mena macããcõ jĩcãõ carĩjãnaecõ ãñupõ. Yoaro, ruãga wãmo peti rãpore ruãga pẽnirõ cãnacã cũmarĩ majũ tiere riayupõ. Catimasĩesupõ. Capããrã camasã cõrẽ na caũcotimiatacũãrẽ, cõ tũgoesuparo.

44 Bairo baicõã yua, tũgoñãñupõ cõ ruame Jesús cũ camasĩrĩjẽrẽ, cũ cariaye netõmasĩrĩjẽrẽ. Bairo tiere tũgoñarĩ, Jesús bero ruame asũpõ. Bairo aperã na caĩñaeto, cũ jutiro cayoaro yapaacarẽ tuañañupõ. Bairo cõ caátó, tocãrõã, jicoquei caticoasupõ. Cõ carĩ petirique riaye jãnacõsuparo yua.

45 Bairo cō capññarō bero, atore bairo na ññupū Jesús cūtu caāna camasārē: —¿Noa na tuañaati yu jutirore? —na i jēniñañupū.

Bairo cū cañrō tūgo, nipetirā, “Jāā tuañaetiarpū,” qūññuparā.

Bairo na cañrō bero, Pedro ruame qūññupū Jesure:

—Jāā cabuei, rita ānoa camasā capañārā niñama. Bairo mū tunerocayama noo na caboro. Nana na caátiere mi bauya —qūññupū Pedro Jesure.

46 Bairo cū cañrō tūgomicūā, atore bairo na ñnemoñupū Jesús tunu:

—Yu camasññjērē yu ātiroyaarū. Bairo yu masñña yu caátiatajere. Jicāū ūcū yu jutirore pañaroyaaami —qūññupū Jesús Pedore.

47 Bairo cariamiataco ruame, ruti masññmiácó, uwi tūgoñarī, Jesutu etayupo. Ruropaturi mena Jesús ruropi tarū etanumuñupō. Nipetiro camasā na caññarō, atore bairo i quetibujuyupo:

—Catigo, yua, mū jutirore yu tuañaarū. Bairo yu caáto, jicoquei yu caticoaarū, —qūññ quetibujuyupo.

48 Bairo cō cañquetibujuro bero, cō ññupū Jesús:

—Yu yao, yu camasññjērē cariape mū tūgoñaupa. Bairo mū riayere yu netōcōāña. Tunu ácója useanirñqūē mena —cō ññupū Jesús.

49 Bairo cū caññitoyea, jicāū etayurū, Jairo ya wii macācū ruame. Jairore qūññ quetibujū etayurū:

—Mū macō merē baiyasicoaamo. Bairo tocārōā cū patowācōña marñrē cabueire —qūññ quetibujuyurū Jairore.

50 Bairo Jesús cūā cū caññjērē tūgoyurū. Bairo tūgori, atore bairo qūññupū Jairore:

—Jairo, tūgo acuaticōāña. Dios cū camasññjē jetore tūgoñatutuaya. Bairo mū catūgoñaata, mū macō netōgomo —qūññupū Jesús Jairore.

51 Cabero Jairo ya wiipū etayuparā. Bairo ti wiipū etarā, ti wiire jāāñuparā. Pedro, Santiago, Juan, bairi cawñmao pacua Jesús mena jāāñuparā. Aperārē na jāārotiesurū Jesús.

52 Mai, to macāāna nipetirā otiawaja āñuparā. Bopacooro cō cabairijere cō ñña otiyuparā. Bairo na cabairo ññarī, atore bairo na ññupū Jesús:

—Atio cawñmao baiyasietiyamo. Cānio baiyamo. Awaja otieticōāña mñjāā —na ññupū Jesús.

53 Bairo cū cañrō tūgo, nipetirā to macāāna ruame roro cū bocaboyeticōāñuparā, “Merē yasicōāāmo,” ñrā.

54 Bairo roro cūrē na caboca boyetimiatacūrē, Jesús ruame cawñmao cariacoataco cō cañnorū jāāeta yua, cō ānacō wāmorñrē ñerī, atore bairo cō ññupū:

—¡Cawñmao wāmññcāña!

55 Bairo cū cañrō, jicoquei catitunucosupo. Bairo cati yua, wāmññcācosupo. Bairo cō cawāmññcārō ñña, “Cō nuña űgariquere. Queyao baiyamo,” na ññupū Jesús.

56 Cō pacua ruame bairo cō cabairo ñña, butioro tūgoñacōā maniásuparā. Bairo na catūgoña maniamiatacūrē, Jesús ruame na ñnemoñupū tunu atore bairo:

—Aperārē na quetibujueticōāña mū macō cō cacatiatajere —na ññupū.

9

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

1 Jicā rāmū na neñoñupū Jesús cū cabuerārē, ruğa wāmo peti ruropore ruğa pēñirō cānacāū cañnarē. Bairo narē neño, narē joyurū masñññqūrē. Tocānacā

wãmeppure wãtĩ yeri pũnarẽ wiyomasĩrĩqũerẽ na joyupũ. Baicõã, riaye netõmasĩrĩqũe cũarẽ na joyupũ.

² Baicõã, na quetibũju rotijoyupũ. Camasãrẽ Dios cũ carotimasĩrĩpaũ caetarore na masĩato ĩ, na quetibũju rotijoyupũ. Tunu bairoa, camasã cariyecũnarẽ na catioáto ĩ, na joyupũ Jesũs cũ cabuerãrẽ.

³ Bairi na caápáro jũgoye atore bairo na ĩĩupũ Jesũs:

—Mũjãã yaye apeye ũnierẽ jeápéricõãña. Bairi tuericũ, wasopoa, pan, dinero cũarẽ mũjãã jeápéwa. Mũjãã cajãñarõ mena tocãrõã mũjãã neágarã. Apero mũjãã cawasoaparore mũjãã neápéwa.

⁴ Bairo noo mũjãã cañesẽãrõpũ ĩĩcã wii ũnorẽ etarã, toa tuacõãña, ti macãpũ mũjãã caãni rũmurĩ cãrõ. Capee wiiripũ mũjãã capatowãcõ ñesẽãrõrẽ yũ boetiya.

⁵ Bairi di macã macããna ũna mũjããrẽ na caĩñateata, na mena ãmerĩcõãña. Bairo mũjããrẽ na caboetiẽre ĩñarã, na macã ñerĩrẽ mũjãã rũpo jutii macããjẽrẽ mũjãã paregarã. Mũjãã mena roro na caátĩãnierẽ na masĩato ĩrã, bairo mũjãã átigarã —na ĩ quetibũjuypũ Jesũs cũ cabuerãrẽ.

⁶ Bairo cũ caĩquetibũjuro bero, acoásúparã cũ cabuerã. Macãã caãno cãrõ ãñesẽãñuparã. Caroa quetire, Dios roro cabairãrẽ cũ canetõõrĩjẽrẽ na quetibũju ñesẽãñuparã. Tunu bairoa cariyecũnarẽ na catioyuparã.

Incertidumbre de Herodes

(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Tĩ yutea caãno Herodes, ti yepa macããna quetiupãũ rũame tũgoyupũ nipetirije Jesũs cũ caátimasĩrĩjẽrẽ. Bairo tũgori yua, dope bairo ĩ masĩesupũ Herodes. Mai, cãtũ macããna atore bairo qũĩ quetibũjuyparã: “Juan el Bautista, cabaiyasiricũ ãnacũ merẽ catiupũ,” qũĩñuparã cãtũ macããna ĩĩcããrã Herodere.

⁸ Aperã qũĩñuparã: “Dios camasãrẽ cũ caquetibũjurotijoricũ ãnacũ, Elías sawãmecũcũ ãnacũ catiri buiaetaupũ,” qũĩñuparã. Bairo aperã qũĩñuparã: “Apeĩ, tirũmũpũ caãnana profeta majã mena macããcũ ĩĩcãũ catiri buiaetaupũ,” qũĩñuparã aperã Herodere, Jesũs cũ caãtiere tũgori yua.

⁹ Bairo na caĩrõ tũgo, Herodes rũame na ĩĩupũ:

—Juarẽ cũ boecũna, cũ rũpoare yũ patarocacõã rotiwũ. Bairi, çñamũ ũcũ cũ ãnicutĩ ãni, “Tocãrõ capee áti ĩñoñami,” mũjãã caĩ? —na ĩĩupũ Herodes cãtũ macããnarẽ.

Bairo na ĩ yaparo yua, Jesure qũĩñagamiñupũ butioro.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Cabero apóstolea Jesũs cũ caquetibũjurotijoricã rũame tunu etayuparã. Bairo eta yua, Jesure cũ quetibũjuyparã na caátĩñesẽãtajere. Bairo na caĩquetibũjuro tũgo, “Jito aperopũ,” na ĩĩupũ Jesũs cũ cabuerãrẽ. Bairo ĩ yua, Betsáida na caĩrĩ macãpũ na jũgo ásũpũ.

¹¹ Camasã rũame Jesũs topũ cũ caátõre tũgoyuparã. Bairo tũgo yua, cũ berore usayuparã. Bairo Jesũs na caũsaetarore ĩña, caroaro mena na bocáyupũ. Bairo na boca yua, Dios cũ carotimasĩrĩpaũ caetarore na ĩ quetibũjuypũ. Tunu bairoa aperã cariyecũnarẽ na catioyupũ.

¹² Bairo yoaro capee cũ caáto jeto, ñamicããcã nicoasuparo. Bairi cũ cabuerã rũame Jesutũ etari, atore bairo qũĩñuparã:

—Ãnoa camasã capããrã niñama. Tunu atopũre wiiri maniña. Bairi ãnoarẽ na árotiya macããpũ, topũ yerijã, na caũgaparore bairo ĩ —qũĩñuparã cũ cabuerã Jesure.

13 Bairo na caĩrõ tũgomicãã, atore bairo na Ìñupũ Jesũs:

–Mujãã majũ na ugarique nuña.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, bairo qũĩñuparã na pũame:

–Jãã, jĩcã wãmo cãrõ pan jororiaca, wai pũgarããcã, tocãrõã jãã cũgoya, ãnoa na caũgapeere macãpũ jãã cawapatijeãpericõãta –qũĩñuparã cũ cabuerã.

14 Mai, topũ ãñuparã jĩcã wãmo cãnacã mil majũ camasã, Jesũs cũ cabueri-jere catũgoatãna pũame. Tocãrõ na caãnimiatãcũãrẽ, atore bairo na Ìnemoñupũ Jesũs tunu cũ cabuerãrẽ:

–Camasãrẽ na ruirotiya. Rupa poari na ruirotiya. Cincuenta majũ jĩcã poare na ãmarõ –na Ìñupũ Jesũs.

15 Bairo cũ caĩrõ tũgo, “Jau,” Ì, cũ caĩrõrẽ bairo ásuparã. Bairi nipetiro camasã ape poa, ape poa ruiyuparã.

16 Jesũs pũame bairo na caruiro Ìña, pan rupa, wai mena nerĩ, jõbuire Ìñamũgõjori, “Jãã Pacu, mu ñujãñuña jãã mena,” qũĩ jẽniñupũ Jesũs Diore. Bairo qũĩ jẽni yaparo, pan rupare carecomacã peeri, wai cũãrẽ carecomacã peeri, cũ cabuerãrẽ na nuniñupũ, camasãrẽ na cabatoparore bairo Ì.

17 Bairo átĩcõã yua, nipetiro camasã caroaro uga yapicoasuparã ugarique na cabatoatajere. Bairo na caũgayaparoro bero, jejããñuparã piĩripũ na caũgarugarijere. Pũga wãmo peti rapore pũga pẽnirõ cãnacã piĩri majũ jejãã jiroyuparã yua.

*Pedro declara que Jesús es el Mesías
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)*

18 Ape rũmu Jesũs jĩcããã ãcũ, Diore cũ jẽni baiyupu. Bairo cũ cabairo, cũ cabuerã pũame cũtu etayuparã. Bairo na caetarõ Ìña, atore bairo na Ì jẽniñupũ Jesũs:

–“¿Noa ãcũmi?” yũ na Ìnucũñati camasã.

19 Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñuparã Jesure cũ cabuerã pũame:

–Jĩcããrã Ìñama: “Juan el Bautista ãcũmi.” Aperã Ìnucũñama: “Elías ãnacũ catiri ãcũmi,” miñama. Aperã Ìnucũñama: “Tirũmũpũ caãnana profeta majã mena macããcũ jĩcãũ catiri caatãcũ ãcũmi,” minucũñama –qũĩ quetibũyuparã cũ cabuerã Jesure.

20 Bairo na caĩquetibũjuro bero, na Ì jẽniñanemoñupũ tunu Jesũs:

–¿Mujãã ate? “¿Noa ãcũmi?” yũ mujãã Ìnucũñati –na Ì jẽniñupũ.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, jicoquei Pedro pũame qũĩñupũ Jesure:

–Mua, Mesías, Dios cũ cajou, mu ãniña –qũĩñupũ.

*Jesús anuncia su muerte
(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)*

21 Bairo cũ caĩrõ tũgo, na Ì quetibũjuyupũ Jesũs cũ cabuerãrẽ: “Cũã yũ ãniña. Bairo cũã yũ caãnimiatãcũãrẽ, bairãpũna mai, na quetibũjũeticõãña aperãrẽ.”

22 Ì quetibũjũ yaparo, atore bairo na Ì Ìnemoñupũ tunu Jesũs cũ cabuerãrẽ:

–Yũ, Camasã Jũgocu, bũtiore popiye yũ baigu. Marĩ quetiuparã cabũtoa camasãrã pũame popiye yũ baiõ joroque yũ átigarãma. Dios cũ caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobueri majã cũã yũ tejãñugarãma. Sacerdote majã quetiuparã cũã yũ tejãñugarãma. Bairo bairi yũ pajã rotigarãma. Bairo yũ na carajãrõ, cariacõatãcũ nimicãã, itia rãmu bero yũ caticoagu tunu –na Ì quetibũjuyupũ Jesũs.

23 Cabero atore bairo na Ì quetibũjuyupũ Jesũs tunu nipetirãrẽ:

–Ni cabou, yũ cabuei caãnigaũ, cũ caãtimirĩjẽrẽ jãnagũmi. Yũ carotirore bairo jeto roque átigũmi tocãnacã rũmua. Popiye riaricarõ cãrõ baimicãã, yũ yaye quetire jãnaetigũmi, yũ cabuei caãnigaũ pũame.

24 Bairo tunu caũmu apei cã caãnie pũamerẽ mairĩ, yũ yaye quetire jãnaoagumi. Bairo maimicũã, yasicooagumi yua. Apei roque yũ yaye quetire cajãnaecu roque netõcõõagumi. Cũrẽ na capajĩã rocacõõamiatacũãrẽ, caticõõã ãninucũgumi tocãnacã rũmũa.

25 Tunu caũmu apei ati yepa macããjẽ nipetirije merẽ cũgoyami, cã caborije caãno cãrõ. Bairo cũgomũã, Diore cã tũgoñaetĩĩami. Bairo catũgoñaecu ãnirĩ cã cariaatato bero Dios mena ãmerĩgumi. Bairo dope baieto paio cã cacũgorije pũame. Wapa maa tie ati mũnrecõõ macããjẽ, Diore cã camasĩetĩõõãta.

26 Bairo ni jĩcãũ ãcũ yure tũgoñabobori, o yũ yaye queti cããrẽ tũgoñabobori, “Jesũ yau yũ ãniña,” cã caĩquetibũjugaeticõõãta, yũ cũã, “Ãni, yũ yau niĩami,” cũ ñi masĩetĩgu. Yũ, Camasã Jũgocu, ati yeparũ yũ Pacu cã camasĩrĩjẽ mena nemo yũ catunuetaro, “Ãni, yũ yau niĩami,” cũ ñi masĩetĩgu. Ángelea majã jõbui macããna, cañurã mena tunu yũ catunuetaro, bairo cã ñimasĩetĩgu ni jĩcãũrẽ yure tũgoñabobori, “Jesũ yau yũ ãniña,” cã caĩquetibũjugaeticõõãta.

27 Cariape mujããrẽ yũ quetibũjũya: Mujãã jĩcããrã, ato caãna, mujãã cariaparo jũgoye mujãã ãngarã Dios cã carotimasĩrĩpau majũrẽ —na ã quetibũjũyũ Jesũ cã cabuerãrẽ.

La transfiguración de Jesús (Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

28 Cabero Jesũ atiere na quetibũjũri bero, jĩcã wãmo peti itia pẽnirõ cãnacã rũmũrĩ bero, Pedrore, Juarẽ, bairĩ Santiagore, “Jito,” na ãñupũ Jesũ. Bairo ãtãũ caũmũarĩcu buipũ na mena wãmu ãsũpũ Jesũ. Diore qũĩ jẽniãcu, topũ na jũgoásũpũ.

29 Bairo cã cajẽniãno, Jesũ riapẽ cã baurique wasoacoasuparo. Baicõã, cã jutiro cãã botiro baicoasuparo. Asiyau baicoasupũ Jesũ yua.

30-31 Bairo cã cabaiãno, caũmũa pũgarã asiyarije mena buiaetayuparã. Na pũame, Moissẽ ãnacũ, bairi Elías ãnacũ ãñuparã Jesutu cabuiaetarã. Bairo buiaeta yua, Jesũ mena bũsũpẽniñuparã Jerusalẽpũ cã cariapeere.

32 Bairo na caãno, Pedrojãã wũgoa paimirãcũã, Jesũ bairi cã mena macããna pũgarã na caasiyarijere ãna acũacoasuparã.

33 Bairo cabero Jesũ mena macããna na caatĩpaua, Pedro pũame dope bairo ã masĩetĩrĩ, atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—Jããrẽ cabuei, jatopũ marĩ caãno ñumajũcõõãña! Bairo itia wiipãrĩãcã majũ mujããrẽ jãã qũẽnõbojagarã. Jĩcã wii mũ ya wii, ape wii Moissẽ ya wii, ape wii Elías ya wii mujããrẽ jãã qũẽnõbojagarã —qũĩñupũ Pedro Jesure.

34 Bairo cã caãno, buseriwo atĩ na tocoasuparo. Bairo catoro, Pedrojãã pũame tipoa toyepũ ãñuparã. Bairo bũtiro uwiyuparã.

35 Bairo na cabairo, bũsũrique buseriwo watoapũ cabũsũocajorijere tũgoyuparã. Atore bairo ãñuparõ: “Ãni, yũ macũ, yũ cabesericũ majũ niĩami. Cũ yaye bũsũriquerẽ tũgõũsaya,” ã ocajoyuparo jõbũipũ.

36 Bairo caĩrõ bero, Moissẽ, bairi Elíajãã mañuparã. Jĩcãũã tuayupũ Jesũ jeto yua. Tie na caĩñaatajere quetibũjũesuparã Pedrojãã aperãrẽ.

Jesũ sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro (Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

37 Tĩ rũmũ, cabusuri rũmũ Jesujãã ti ãtãũrẽ ruicoasuparã. Bairo na caruietaro bero, capããrã camasã Jesutu etayuparã.

38 Bairo jĩcãũ na mena macããcũ bũsũrique tutuaro mena qũĩñupũ Jesure: —Cabuei, qũĩñãnasã yũ macũrẽ. Jĩcãũã caãcũ niĩami yũ macũ.

39 Wātī yeri pūna p̄ame cū mecūō joroque átīnucūñami yu macārē. Bairo cū awajao joroque cū átīnucūñami. Tunu cū yugui mecūō joroque cū átīnucūñami, cū risero jopo wītrīnucūp̄a. Roro popiye cū baio joroque cū átīnucūñami. Pitigaetiyaami wātī yeri pūna yu macārē.

40 Bairi mu cabuerārē b̄tioro na yu wiyorotimiaru wātī yeri pūnarē. Mu cabuerā p̄ame na wīyojo masīēñama —quī quetib̄juyuru wātī yeri pūna cacūgon pacu Jesure.

41 Bairo cū caīquetib̄juro tūgo, atore bairo na īñupū Jesús:

—īMujāā, atī yepa caāna Dios cū camasīrjērē cariape mujāā tūgoetimajūcōāñā! ¿Nocārō yoaro mujāā mena yu ānibujocūti? Jañ, mu macārē cū neasā toroque —quīñupū Jesús cariañ pacure.

42 Bairo cawāmañ p̄ame Jesutu cū caetaripañ yua, wātī yeri pūna p̄ame cū jūgoñañupū yepañ. Bairo cū jūgoñañ, riañarīqūērē bairo cū ásupu tunu. Bairo cū caáto, Jesús p̄ame cū jānaoñupū wātī roro caácure. Cū acuwīyo joyuru yua. Bairo cū caáto, cawāmañ p̄ame caticoasupū. Cū cacatiro ñña, cū pacure cū tunuoñupū Jesús cū macārē yua.

43 Bairi camasā p̄ame bairo Dios cū camasīrjē jūgori Jesús cū caáto ññarā, b̄tioro tūgocōā maníasuparā.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Bairo to macāāna Jesús capee caroaro cū caátiere na catūgoñacōā maniatipaña Jesús p̄ame atore bairo na īñupū cū cabuerārē:

44 —Āmeacā mujāā yu caquetib̄juriere tūgopeoya. Mujāā masiritiepa. Yu, Camasā Jūgocu, yu ñerotiecoñu camasārē —na īñupū Jesús cū cabuerārē.

45 Na p̄ame tie cū caīrjērē tūgomajūcōāmirācūā, tiere tūgomasīsuparā. Dios na catūgomasīpeere na joesupū mai. Tunu bairoa Jesure cū jēñña uwijāññuparā tiere.

¿Quién es el más importante?

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

46 Cabero tunu āmeo ī b̄usuyuparā cū cabuerā na majū: “¿Ni majū cū ānicūti marī menarē caānimajūūrē bairo caācū?” āmeo īñuparā na majū.

47 Jesús p̄ame masīcōāñupū na caīrjērē. Bairo masīrī yua, cawīmañacare cūtu cū tūgāētoyuru.

48 Bairo átīcōā, atore bairo na ī quetib̄juyuru. Jesús cū cabuerārē:

—Ni jīcāū ūcū, yu yaye quetire tūgousari, āni cawīmaurē bairo caācūrē cū camaiata, yure camairē bairo cū ññañu. Tunu bairoa yure camai cū caānoi, yu jeto mee Dios yure cajoricu cūā cūrē camairē bairo quīñagumi. Ni jīcāū ūcū mujāā mena macāācū, mujāā roca netōjāñurō carotimasī p̄ame mujāā netōjāñurō caānimajūūrē bairo quīñagumi Dios —na ī quetib̄juyuru Jesús cū cabuerārē.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

(Mr 9.38-40)

49 Juan p̄ame atore bairo quīñupū Jesure:

—Jāārē cabuei, apei caāmurē jāā ññawū. Cū p̄ame mu wāme mena ĩrī rotimasīwī. Bairo rotimasīrī yua, cū acurewīyojowī wātī yeri pūnarē, caāmurē cajāñamiatacure. Bairo cū caáto ñña, jāā p̄ame cū caátiere cū jāā átīrotiepu, marī mena macāācū cū caāmerōī —quīñupū Juan Jesure.

50 Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo quīñupū Jesús Juarē:

—¿Zopēĩrã cãrē, “Ápeina,” mũjãã ĩrĩ? Bairo ĩētĩcõãña. Jĩcãũ ũcũ caũmũ marĩrē cũ catutieticõãta, marĩrē cajuácure bairo caácũ niñami —na ĩñupũ Jesũs cũ cabuerãrē.

Jesũs reprende a Santiago y a Juan

51 Cabero Jesũs pũame jõbuĩpũ cũ pacũtũ cũ caátĩ rũmũ caetagarõ ĩña yua, yerĩ tutuarique mena Jerusalēpũ ájũgoyupũ.

52 Bairi cũ jũgoye cũ mena macããnarē, Samaria yepa macãrē na ájũgorotiyupũ, “Atĩyami jããrē cabuei,” na ĩáto, ĩ. Narē caqũēnoparãrē bou, topũ na ájũgorotiyupũ.

53 Bairo topũ cũ cajomiatacũãrē, to Samaria macããna pũame na caetaro boesuparã. “Jerusalēpũ ácũ baiyami Jesũs,” na caĩrĩjērē na catũgoatato bero jũgori, na boesuparã.

54 Bairo Jesure na caboeto ĩñarã, cũ cabuerã, Santiago, Juajãã pũame atore bairo Jesure qũĩñuparã:

—Jãã Quetiuparũ, ¿peero, jõbui macãã peeroi na marĩ joerecutĩ? Roro na caĩrĩjē wapai, ¿Elias ãnacũ cũ caátatore bairo na marĩ áti yasiorecutĩ? —qũĩñuparã cũ cabuerã Jesure.

55 Bairo na caĩrõ tũgo, narē ãmejore ĩña, na ĩ tutiyupũ Jesũs cũ cabuerãrē: “Mũjãã masĩētĩña mũjãã caĩrĩjērē. Wãtĩ cũ carotĩrore bairo mũjãã tũgoñaña.

56 Yũa, Camasã jũgocũ, camasãrē na rei ácũ mee yũ apũ. Na netõõũ ácũ yũ apũ ati yeparũre,” na ĩ quetibũjuyupũ Jesũs cũ cabuerãrē. Bairo ĩ quetibũju yaparõ, na jũgoacoásũpũ are macãpũ yua.

Los que querían seguir a Jesũs

(Mt 8.19-22)

57 Bairo maarpũ na caátõ, jĩcãũ caũmũ Jesutũ etayupũ. Cũtũ eta yua, atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—Yũ cãã, mũ cabuei yũ ãnigaya. Bairi noo mũ cañesẽãrõpũ yũ águ yũ cãã.

58 Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesũs:

—Macãñscũ macããna waĩbũtoa na caãniparũĩ cũgoyama. Minia cãã na riabatiri na caãniparũire cũgoyama. Bairo na cacũgomiatacũãrē, yũa, Camasã jũgocũ, yũ caãniparũ ũno yũ cũgoetiyã —qũĩñupũ Jesũs caũmũrē.

59 Cabero apeire qũĩñupũ tunu:

—Jĩto, yũ baracũsa.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, caũmũ pũame “Jaũ,” ĩmicũã, atore bairo qũĩñemõñupũ:

—Yũ Quetiuparũ, mai mũ mena yũ baracũperĩgu. Yũ pacũre cũ cotei ácũ yũ baiya. Cũ cariacõato bero roque, mũ mena yũ ábujĩõũ —qũĩñupũ Jesure.

60 Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesũs:

—Camasã cariacõatanarē bairo caãna pũame na qũēnoátõ cabaiyasĩrãrē, ñĩña. Mũ pũame Dios cũ carotimasĩrĩparũ caetarore mũ quetibũju ñesẽãgu yua.

61 Cabero tunu apeĩ qũĩñupũ Jesure:

—Jãã Quetiuparũ, yũ cãã mũ mena yũ baracũtĩgu. Bairũna mai, cajũgoye yũ ya wĩĩ macããnarē na ñĩñagu. “Ácũ yũ baiya marĩrē cabuei mena,” na ñĩágu mai —qũĩñupũ apeĩ caũmũ Jesure.

62 Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesũs:

—Ni jĩcãũ ũcũ jĩcã yerĩ mena caroaro Dios cũ carotĩrique cũ catũgõsaeticõãta, ñũētĩña. Ape wãme, ape wãme ricaati tũgoñarĩqũērē cũ catũgoñaata, ñũētĩña. Bairi yua, Dios cũ carotimasĩrĩparũre dope bairo átimasĩã maniñami —qũĩñupũ Jesũs caũmũ apeire.

10

Jesús envía a los setenta y dos

¹ Cabero Jesús, marí Quetiupam, cū caquetibujurotijoparā setenta y dos majū cañmuarē na beseyupm. Bairo na beseri bero yua, tocānacā macāā, pugarā jeto cū caetaparopm na ájūgo rotiyupm.

² Mai, na caápáro jūgoye atore bairo na ĩñupū: “Oterique camasā na cajepēe pairo cañimiatacūārē, tie uparārē cajujeparā pñame capāārā mee niñama. Torea bairo Dios yaye quetire catūgosaparā capāārā na cañimiatacūārē, marirē cajūquetibujuparā pñame capāārā mee niñama. Bairo na cabairoi, marí Pacu Diore mujāā cajēnirō boya. Cū pñame oterique Urañre bairo cū yaye busurique cajūquetibujū batoparārē na jomasīgumí.

³ Tūgoya, āmerē mujāārē caroa quetire ym quetibujm rotijoya. Corderos nurīcārā, macāñucū macāāna lobos cauwiōrā watoa na caño uwiojāñuñā. Torea bairo mujāā pñame camasā watoa mujāā caño uwiojāñugaro. Baiři masacatiri mujāā cañesēārō ñuñā,” na ĩ quetibujuyupm Jesús cū cabuerārē.

⁴ Bairo na ĩ yaparo, atore bairo na ĩ quetibujunemoñupū Jesús tunu: “Bairo ánā, dinero jāārīcā poa, baiři waso poa cūārē, baiři rupo jutii cūārē mujāā jee ápewa. Tunu maapm mujāā cabocāetarārē na mena mujāā busupēniepa. Cariapea mujāā acoápā.

⁵ Baiři jīcā wii ũno etarā, ‘Dios caroa yericutaje cū joáto ati wii macāānarē,’ mujāā ĩ etagarā ti wiire.

⁶ Baiři ti wii macāāna pñame caroaro mena mujāārē na cajēniata, mujāā cañrōrēā bairo caroa yericutajere na jogumí Dios. Baiřna, caroaro mena mujāārē na cajēnieticōāta, mujāā cañrōrē bairo na áperigumí Dios.

⁷ Bairo mujāārē caqūēnorārē bócarā yua, na ya wiipm mujāā ānicōāwā. Capee wiiripm patowācōētīcōāñā. Baiři jīcā wiia āni, mujāārē na canurijē jettore mujāā ugawā. Mujāā, paari majā ānirī, mujāā ugamasīña na canurijērē.

⁸ Bairo baiři jīcā macā ũno etarā, mujāārē caroaro na cajēniata, na yaye ugarique na canurijē jettore ugaya.

⁹ Tunu bairoa ti macā macāāna cariyecñnarē na catioya. Tunu atore bairo na ĩ quetibujuya: ‘Dios cū carotimasīřipam merē etaro baiya ati yepapñre.’

¹⁰ Bairo mujāā caquetibujūñesēārō, di macā macāāna ũna mujāārē caroaro mena na cajēnieticōāta, ti macā maapm nipetiro camasā na catūgoropm atore bairo na mujāā ĩgarā:

¹¹ ‘Jāā yaye quetire mujāā catūgogaetoi, mujāā ya macā ñerīrē jāā rupo jutii catusarijere jāā pareya! Ape macāpm jāā áya. Bairo jāā caápáro jūgoye tūgopeoya mai. Jāā yaye quetire mujāā catūgoata, Dios cū carotimasīřipam macāājērē mujāā tūgobujiorā,’ na mujāā ĩgarā ti macā macāānarē.

¹² Mujāā, ym yarā cariape mujāārē ñiña: To macāāna mujāārē na catūgoetie wapa, Dios pñame roro na átigumí. Camasārē cū caññabeseri rñmūrē Sodoma macāāna netōjāñurō popiye na baio joroque na átigumí,” na ĩ quetibujuyupm Jesús cū cabuerārē.

*Los pueblos desobedientes**(Mt 11.20-24)*

¹³ Bairo na ĩ yaparo, atore bairo na ĩnemoñupū tunu Jesús ape macāā macāānarē, Corazín, baiři Betsaida macāā macāānarē: “¡Roro majū baigarāma to Corazín macāā macāāna! ¡Roro majū baigarāma Betsaida macāā macāāna cūā! Dios cū caátijēññoñorijē capeere ĩñawā. Bairo caññarā nimirācūā, roro na caátiere jānagaema. Tirūmupm macāāna Tiro, Sidón macāāna ānana, Corazín, Betsaida macāāna na caññarīcārōrēā bairo na cūā na caññaata, roro

na caátajere jãnabujioricarãma Tiro, Sidón macããna p̃ame. Bũtioro yapapuarã na cajãñarĩjẽ jutiĩ ùnierẽ jãñabujioricarãma. Tunu peero òwãwopu ruibujioricarãma, bũtioro na cayapapuarijere Ìnorã yua.

¹⁴ Bairi camasãrẽ Dios cũ caĩñabeseri rãmũ caetaro Corazín, bairi Betsaida macãã macããna p̃ame, Tiro, Sidón macãã macããna netòjãñurò popiye baigarãma yua.

¹⁵ Torea bairo Capernaum macã macããna cũã baigarãma. ‘Jòbuiṙũ jãã ágarã,’ caĩtũgoñarã na caãnimiatacũãrẽ, ¡caũcũãrĩ oṙeṙũ roquere na regũmi Dios!’ na Ì quetibũjũyũṙũ Jesús cũ cabuerãrẽ Corazín, Betsaida, Capernaum macãã macããna na cabaipeere.

¹⁶ Bairo na Ì quetibũjũ yaparo, atore bairo na Ìnemoñũṙũ tunu: “Yũ cabuerã, ni jĩcãũ ùcũ mujãã yaye quetire catũgoũ, yũ yaye quetire catũgogore bairo niñami. Tunu bairoa ni jĩcãũ ùcũ aṙeĩ mujãã yaye quetire catũgogaecũ, yũ yaye quetire catũgogaecũre bairo niñami. Bairo caãcũ ãnirĩ Dios, yũre cajoricũ yaye queti cũãrẽ caboecũre bairo niñami,” na Ì quetibũjũyũṙũ Jesús.

Regreso de los setenta y dos

¹⁷ Cabero Jesús cũ caquetibũjũrotijoricarã setenta y dos majũ useanirĩqũẽ mena tunu etayuparã caquetibũjũñesẽãrátana. Bairo etarã yua, atore bairo qũĩ quetibũjũyũṙũ Jesure:

—¡Jãã Quetiũṙũ mũ wãmei jãã caĩjẽnirò, wãtĩ yeri pũna cũã jãã caĩrotirorea bairo baimajũcõãñama! —qũĩũṙũṙũ.

¹⁸ Bairo na caĩrò tũgo, atore bairo na Ìñũṙũ Jesús:

—Ñũña mujãã caátiataje. Yũ p̃ame wãtĩ quetiũṙũ jòbuiṙũ caãnimiatacũ cũ cañaròrẽ ñiñajoṙũ. Cabũṙo yaberije cañaròrẽ bairo majũ ñaami.

¹⁹ Mujããrẽ masĩrĩqũẽrẽ yũ jowũ, ãña mujããrẽ cũ cabacamiatacũãrẽ, mujãã cariaetĩparore bairo Ì, o cotapa mujããrẽ cũ catoamiatacũãrẽ, mujãã cariaetĩparore bairo Ì. Tunu bairoa mujããrẽ masĩrĩqũẽrẽ yũ jowũ, marĩ pesu wãtĩ cũ catutuarije nipetirijere mujãã canetòṙarore bairo Ì. Bairo tie masĩrĩqũẽrẽ cacũgorã ãnirĩ, dise ùnie wãtĩ roro mujããrẽ cũ caãtigamirĩjẽrẽ mujãã tãmuoetinicũgarã.

²⁰ Bairãṙũ, wãtĩ yeri pũnarẽ cawitiroti jomasĩrã nimirãcũã, tie jetore mujãã catũgoñarò boetiya. Jòbuiṙũ Dios ya ṙũròṙũ mujãã caãno cãrò mujãã wãmerĩrẽ cũ cawoaturicarã mujãã ãniña. Tie p̃amerẽ tũgoñajesoya —na Ì quetibũjũyũṙũ Jesús cũ cabuerãrẽ.

Jesús se alegra

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Bairo tipãna bũtioro Espĩritu Santo mena ãnirĩ atore bairo useanirĩqũẽ mena Diore qũĩ basapeoyũṙũ Jesús: “Caacũ, mũ, ati ùmũrecóo nipetiro ṙũũ, mũ ñũjãñũña yũ yarã mena. Naa, cabũgoro macããnarẽ bairo caãna na caãnimiatacũãrẽ, masĩrĩqũẽrẽ na mũ joyũṙũ. Aṙerã, ati yepa macããna, ‘Marĩ roque marĩ masĩnetõña’ caĩrã p̃amerẽ na mũ joetiya. Caacũ, tore bairo mũ ásupa mũ cabojũgoyetiricarore bairo caãno jũgori,” qũĩ jẽniũṙũṙũ Jesús cũ pacũre.

²² Bairo qũĩ jẽni yaparo, atore bairo na Ìñũṙũ Jesús cũtũ caãnarẽ: “Yũ Pacũ p̃ame nipetirije masĩrĩqũẽrẽ yũ jowĩ. Tunu yũ caãtĩãnie cũãrẽ yũ Pacũ jeto masĩñami. Tunu cũ caãtĩãnierẽ yũ cũã yũ masĩṙeyocõãña. Bairi yũ cũã yũ jeto na yũ masĩõmasĩña camasã yũ cabeserãrẽ yũ Pacũ cũ caãtĩãnierẽ,” na Ìñũṙũ Jesús.

²³⁻²⁴ Bairo Ì yaparo, cũ cabuerãrẽ na ãmejore Ìña, atore bairo na Ìñũṙũ na jetore: “Tirãmũṙũ macããna profeta majã capããrã mujãã caĩñarĩjẽ ùnierẽ Ìñagamiñũṙũ. Quetiũṙũ ãnana cũã tiere Ìñagamiñũṙũ. Mujãã catũgorije ùnie

cũārē tũgogamiñupã. Bairi mujãã ruame capee ñña, tũgo caãna ãniri useaniri ãña,” na ññupã Jesũs cã cabuerãrẽ.

Parábola del buen samaritano

²⁵ Cabero jicãũ, Moisés ãnacũ cã caroticũriqũerẽ cajũgobuei Jesũs tũru etayuru. “Cariape cã quetibũjuyati Jesũs,” ñ masĩgu, cãtu etayuru. Bairo cãtu eta, atore bairo qũĩ jẽniñañupũ Jesure:

—Jããrẽ cabuei, ¿dope bairo yũ ácuti Dios tũru cariamanoru água? —qũĩ jẽniñañupũ cajũgobuei Jesure.

²⁶ Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesũs:

—Moisés ãnacũ cã caroticũriqũerẽ na cawoaturica pũrõru mũ caññaata, ¿nopẽ ĩgaro tie bairo to ĩcuti murã? —qũĩ jẽniñañupũ Jesũs cajũgobueire.

²⁷ Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—Atore bairo ñña ti pũrõru: ‘Mujãã, Israel macããna, mujãã caatiãnie nipetirije mena cã maiña. Tunu bairoa mujãã yeriru, mujãã catũgoñarĩjẽ nipetirije mena cã maiña. Tunu bairoa mujãã catutuarije nipetirije mena cã maiña.’ Tunu torea bairo: ‘Mujããtu macããna cũãrẽ mujãã ruaru mujãã camairõrẽã bairo na maiña,’ ĩ quetibũjuyati ti pũrõru —qũĩñupũ cajũgobuei Jesure.

²⁸ Bairo cã caĩrõ tũgo, bairo qũĩñupũ Jesũs:

—Cariape miña. Tore bairo ĩ woatuyupi Moisés ãnacũ. Bairo bairi cã caĩrĩcãrõrẽã bairo caroaro cariape mũ caãpata, Dios tũru cariamanoru mũ águ —qũĩ quetibũjuyuru Jesũs Moisés ãnacũ cã caroticũriqũerẽ cajũgobueire.

²⁹ Bairo cã caĩrõ tũgomicãã, cã caĩrõrẽ bairo átigaesuru. Bairi atore bairo qũĩ jẽniñanemoñupũ Jesure tunu:

—¿Noa ñna na ãniñati marĩ yarã, marĩ ruaru bairo marĩ camaiparã?

³⁰ Bairo cã caĩrõ tũgo, ĩcõñarĩ atore bairo qũĩñupũ Jesũs cajũgobueire:

—Jicãũ Jerusalẽru caãniatacu Jericõ macãru ásuru. Bairo ti macãru cã caetaparo jũgoye jerutiri majã ruame maaru cã bocãetayuparã. Cã bocãeta yua, roro cã ásuparã. Cã apeyere, cã jutii nipetirijere jeyuparã. Jee yaparo, cã payuparã butioro, ñe mano riaricaroru. Áticõã yua, ruticoásuparã.

³¹ Bairo na caátõ bero, jicãũ sacerdote na caqũẽatacu cã cacũñarĩ wããrẽ ásuru cã cãã. Bairo ácu, etayuru na caqũẽatacuture. Bairo qũĩñamicãã, cã owanetõcoásuru.

³² Bairo cã canetõátõ bero, apeĩ tunu levita poa macããcũ etayuru. Bairo eta, qũĩña, cã owanetõcoásuru cã cãã.

³³ Bairo na canetõátõ bero, apeĩ tunu Samaria yepa macããcũ etayuru. Bairo eta, bopacooro qũĩñañupũ na caqũẽatacure, Samaria yepa macããcũ ruame.

³⁴ Qũĩña mai yua, cãtu eta, cã cãmiirẽ cã ucotiyuru. Aceite, bairi use oco majũ mena cã cãmiirẽ cã ucotiyuru. Tunu jutii mena cã cãmiirẽ jiyayuru. Áti yaparo, cã yau burro buiru cariaure cã nepeoyuru. Bairo áti, cã neásuru camasã ñesẽãri majã na cacãniri wiiru. Toru ácu, cã ucotinemoñupũ tunu.

³⁵ Ape rũmu, cabusuri rũmu cã caãpãro jũgoye Samaria yepa macããcũ ruame atore bairo qũĩñupũ ti wii uraru: “Ejũ, ruãga denario moneda tiiri mũ yu nuniña. Ñni, yu caneatĩatacure cã mũ caqũẽnorõ yu boya. Murgẽ yu canunirĩjẽ to caetaicõãta, cabero acũru, mũ yu wapatinemoñu tunu,” qũĩñupũ Samaria yepa macããcũ ti wii uraru —bairo ĩcõñarĩ quetibũjuyuru Jesũs cajũgobueire.

³⁶ Bairo ĩcõñarĩ bero, atore bairo qũĩnemoñupũ:

—¿Dope bairo m̄ t̄goñañati? Camasã itiarã q̄iññañuparã jerutiri majã na caq̄ueatacure. Bairi, ¿ni p̄ame cã yaure bairo q̄iññañuparĩ? —q̄iññañupã Jesús caj̄ogobueire.

³⁷ Bairo cã caĩrõ t̄go, atore bairo q̄iññañupã Jesure:

—Cãrẽ caĩñamairĩcũ p̄ame cã yaure bairo q̄iññañupã —q̄iññañupã caj̄ogobuei p̄ame.

Bairo cã caĩrõ t̄go, bairo q̄iññañupã Jesús:

—Bairo baimajũcõãñupã. Bairi m̄ cãã cãrẽ bairo ácuja. Aperã m̄ yarã, m̄ ñnarẽ, m̄ rupare m̄ camairõrẽ bairo na m̄ juátinmogũ na cããrẽ —q̄iññañupã Jesús, Moisés ãnacã cã caroticũrĩq̄ũrẽ caj̄ogobuei p̄amerẽ.

Jesús en casa de Marta y María

³⁸ Cabero netõásupũ Jesús. Bairo ácu, jĩcã macãpũ etayupũ tunu. Topũ cã caetaro, jĩcã wii macããcõ, Marta cawãmecucõ p̄ame bairo q̄iññañupõ: “Jãã mena ugaũ asã.”

³⁹ Mai, Marta p̄ame baiocũsupo, María cawãmecucore. Bairo Jesús na ya wii cã caetaro, María cã raporitare etanumuñupõ. Jesús cã caquetibujarijere batiore t̄gogayupo.

⁴⁰ Marta p̄ame jesaesupo: “Yũ jeto paarique nipetirijere yũ átimiña,” ĩ t̄goñañupõ. Bairi Jesutũ cõ baio cõ caruiro ñnarĩ, Jesure q̄iññañupõ:

—Yũ Quetiupau, ¿yũ cabairijere m̄ t̄goñaẽtĩñati? Yũ baio p̄ame yũ juãperiyamo. ¿Bairo cõ cabairije to ñuñati m̄rã? Jĩcãõã yũ p̄ame yũ paaya. Bairi, “Cõ juãpaoja,” cõ ñna —q̄iññañupõ Marta Jesure.

⁴¹ Bairo cõ caĩrõ t̄go, atore bairo cõ ññupã Jesús:

—Marta, m̄na, capee apeye ñnierẽ m̄ t̄goñaña.

⁴² Bairo m̄ cat̄goñañiatacũãrẽ, jĩcã wãme cariape t̄goñañiq̄ũrẽ niña. Bairi María p̄ame ti wãmerẽ t̄gogayamo. Bairi noa una, “Tocãrõã t̄gojãñaña tiere,” cõ ĩ masĩenama —cõ ññupã Jesús Martare.

11

Jesús y la oración

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Ape rãmũ Jesús Diore cã caj̄enirõ bero, cã cabuerã mena macããcũ jĩcãũ, p̄ame atore bairo q̄iññañupã Jesure:

—Yũ Quetiupau, Diore jãã caj̄enimasĩparore bairo jãã m̄ buewa. Juan cã cabuerãrẽ cã caĩrĩcãrõrẽ bairo jãã cããrẽ m̄ buewa —q̄iññañupã Jesure.

² Bairo cã caĩrõ t̄go, atore bairo na ññupã Jesús cã cabuerãrẽ:

—Diore j̄enirã, atore bairo mujãã ĩ j̄eniwã:

‘Jãã Рачũ, j̄obui macããcũ, nipetiro camasã m̄ wãmerẽ na ĩroáto.

Tunu bairoa m̄ carotimasĩrĩpau ati yepapũ to apáro.

J̄obui m̄ carotirorea bairo to baiáto ati yepapũ cããrẽ.

³ Tunu tocãnacã rãmũna jãã caugapeere jããrẽ jonucũña.

⁴ Tunu bairoa roro jãã caátaje cããrẽ jãã masiriyobojaya.

Camasã roro jããrẽ na caátajere jãã camasiritirorea bairo roro jãã caátaje cããrẽ jãã masiriyobojaya m̄ cãã.

Tunu wãtĩ roro jããrẽ cã caátigarijere jãã eñotaya. Jãã netõña,

bairo Diore cã mujãã caj̄enipee ñuña —na ĩ quetibujuyupũ Jesús cã cabuerãrẽ.

⁵ Bairo na ĩ yaparo, ape wãmerẽ ĩcõñnarĩ atore bairo na ĩ quetibujunemoñupũ tunu:

—Jĩcãũ, ñami recomacã cã bapa ya wiipũ etayupũ. Eta yua, bairo q̄iññañupã: ‘Yũ wasoya itia pan ñnoacã.

6 Yn yau jicāu cayoaropu caatiatacu etayami. Cārē yn canupee maniña yu wiire. Bairi mu yn jēniña, quĩñupā.

7 Bairo cū caĩmiatacūārē, cū bapa pñame cū ynesupn: ‘Yn pajũgoeticōāña. Merē jope biaricaro niña. Yn, yn pñaa cānirā jāā baiya. Bairi dope bairo wācārī mu yn jomasīēcū,’ quĩñupū ti wii macāācū cajēniñaurē.

8 Bairi mujāārē niña: Cū bapa cū caānimitacūārē, cū caĩrōrē bairo átigaesupn. Baipña, ‘Nairō yn patowācōremi,’ ī, atore bairo átibujiomni: Wācā, jopere pā, noo cū bapa cū caborore bairo nipetirijere cū jobujiomni yua.

9-10 Tũgopeoya mujāā mai mujāārē icōñarī yn caquetibujarijere: Noa ūna na cajēniata, na cajēnirījērē bōcamasīgarāma. Tunu bairoa apere ūnierē na camacāata, na camacārījērē bōcamasīgarāma. Tunu jopern na capiiata, ti wii upn pñame ti jopere pāāgumi. Bairi tore bairo Diore mujāā cajēniata, mujāā caānimasīpeere jogumi. Bairi Diore mujāā cajēnirō ñuña.

11 “Mujāā, capñnaacūna mujāā pñaa pan rupare na cajēniata, ħtā rupare na mujāā jobujiocuti? Bairo mujāā áperā. Tunu bairoa waire na cajēniata, ħāña ūcārē na mujāā jobujiocuti? Bairo mujāā áperā.

12 Tunu bairoa āmona riare na cajēniata, ħcotapa ūcārē na mujāā jobujiocuti? Bairo mujāā áperā.

13 Mujāā, carorā nimirācūā, mujāā pñaarē caroa wāmerē mujāā jomasīnucūña. Marī Pacn Dios ūmurecōo macāācū roque carou majū niñami. Camasā netōrō carou niñami. ¡Bairi noa ūna cārē cajēnirārē na jogumi Espiritu Santore!” na ī quetibujuyupn Jesús cū cabuerārē.

*Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio
(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)*

14 Ape rūmu Jesús wātī yeri pñarē cū acuwiyojoyupn cañmūrē ca-jāāmiatacure. Mai, cañmu pñame busmasīesupn, wātī yeri cū cajāñarō jũgori. Bairo Jesús cārē cū caacuwiyojoro bero, cañmu pñame tunu busmasīñupū yua. Bairo cū cabairo iñarī, to macāāna camasā iña acūacoasuparā.

15 Jicāārā quĩroaesuparā Jesure. Atope bairo quĩñuparā: “Beelzebú wātī quetiupn majū cū camasīrījē jũgori wātī yeri pñaa, camasārē caānarē na acurewiyojo masīmi Jesús,” quĩ buspaiyuparā Jesure.

16 Áperā tunu, dise ūnie átijēñorīquērē ūmurecōo macāājērē Jesús cū caátijēñorō boyuparā. Na pñame roro cū áti iñarā ásuparā, “¿Dope bairo cū ácuati āni?” ĩrā.

17 Jesús pñame na caĩtũgoñarījērē masīcōāñupū. Bairi atore bairo na iñupū: “Quetiupn rey cū carotimasīrīpau macāāna na caāmeoboeticōāta, jicārō ānimasīētīñama. Tunu bairoa jicā wii macāāna na caāmeoboeticōāta, na cūa caroarō ānimasīētīñama.

18 Tore bairo Satanás, wātīā quetiupn cū yarārē na cū caboeticōāta, ħdope bairo to āninetōrōati cū carotimasīrīpau? Āninetōmasīeto. Yasipeticoagaro cū yarārē, na cū caboeticōāta.

19 Tunu bairoa Beelzebú jũgori wātī yeri pñarē na yn caacurewiyo jomasīata, ħñamū cū camasīrījē jũgori mujāā yarā cūa yure bairo na átimasīcuti? Bairo mujāā caĩrō tũgorā, mujāā yarā pñame, ‘Cariape mee mujāā tũgoñaña,’ mujāārē ĩbujiorāma.

20 Yn pñame, Dios cū camasīrījē jũgori wātī yeri pñarē yn caacurewiyo jomasīata, nipetiro camasā yn caátieere iñarā, ‘Merē Dios cū carotimasīrīpau marīrē etaya,’ ī masībujiorāma,” na ī quetibujuyupn Jesús.

21 Bairo ĩ quetibũju yaparo, cajerutiri majõcsure ĩcõñarĩ atore bairo na ĩ quetibũjunemoñupũ tunu: “Jĩcãũ wii uraũ, catutuaũ majũ cũ ya wii macããjẽrẽ caroaro cũ caĩñacoteata, ni ũcũ cajerutiri majõcsũ cũ yayerẽ jerutimasĩcũami.

22 Baiũa, apei cũ netõõrõ catutuaũ cũ wiire jããrĩ, cãrẽ cũ caqũẽẽnetõata roque, ti wii uraũ yaye cũ besure cũ ẽmapeyo masĩñami. Ti wii uraũ rũame, ‘Yũ besu mena ni ũcũ ati wiire cajãããrẽ cũ yũ netõõcõãgũ,’ cũ caĩtũgoñamiatacũãrẽ, cũ besure cũ ẽmapeyo masĩñami. Bairo ácsũ yua, ti wii uraũ apeye ũnierẽ jeruti masĩcõãñami yua,” na ĩ quetibũjuypũ Jesũs.

23 ĩ quetibũju yaparo, bairo na ĩnemoñupũ tunu: “Yũ mena caãnigaesũ, yure caĩñateire bairo niñami. Tunu bairoa yũ mena caquetibũjunetõõgãesũ, camasãrẽ caquetibũjumawijioũre bairo niñami,” na ĩ quetibũjuypũ Jesũs.

El espíritu impuro que regresa (Mt 12.43-45)

24 ĩ quetibũju yaparo, ape wãme cũãrẽ na ĩnemoñupũ tunu: “Wãtĩ yeri pũna caũmurẽ cũ cawitiatato bero, noo caoco manorĩpũ añesẽãñami. Añesẽã yua, cũ caãniparore cũ cabõcaeticõata, atore bairo ĩ tũgoñãñami: ‘Yũ caãnimiatatorũa yũ tunuãgũ tunu,’ ĩ tũgoñãñami.

25 Bairo ĩ tũgoña yua, tunuá, caũmurẽ qũĩñãñami tunu. Caũmũ yeri rũame wiire, caroaro na caowaqũẽno peyoata wiire bairo bauya.

26 Bairo cabairo ĩña yua, acoásũpũ tunu wãtĩ, aperã jĩcã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacãũ majũ cũ netõõrõ cañuenarẽ na piĩneñõũ ácsũ. Bairo na bõca, ‘Jito,’ na ĩ, caũmurẽ cũ jããñama tunu nipetirã. Bairi cũ yeripũ ãnicõãñama tunu. Bairo na caãno, jõrũame roro baĩbujioũmi tunu caũmũ rũame yua,” na ĩ quetibũjuypũ Jesũs cũtũ catũgorã etarãrẽ.

La felicidad verdadera

27 Bairo cũ caĩãno, na mena macããcõ jĩcãõ atore bairo qũĩñupõ bũtioro: —Caroaro cariape mũ quetibũjũya! Bairi mũ paco, murẽ camasõrĩcõ rũame useanirĩ ácõmo mũ mena —qũĩñupõ bũsurique tutuaro mena.

28 Bairo cõ caĩrõ tũgo, bairo cõ ĩñupũ Jesũs: —Yũ paco netõõrõ useaniñama Dios yaye quetire catũgousarã rũame roque!

La gente mala pide una señal milagrosa (Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Cabero camasã rũame aperã, aperã capããrã majũ na caneñaporõ ĩña, atore bairo na ĩñupũ Jesũs: “Ati yepa macããna, ãme caãna, caroaro tũgoñaetĩñama. Átijẽño ĩñorĩqũẽ jetore boyama. Bairo na cabomiatacũãrẽ, tiere na áti ĩñoetigũmi Dios. Merẽ na quetibũju cũñupĩ Jonás ãnacũ cũ cabairiquere.

30 Tirãmurẽre Jonarẽ cũ caátajere Nĩnive macã macããnarẽ na ĩñoñupĩ. Bairo narẽ cũ caĩñorõ bero, to macããna rũame, ‘Cariapea Dios cũ caquetibũjunetõrotiricu majũ niñami Jonás,’ ĩ tũgoñamasĩñupã. Torea bairo yure Dios cũ caátipeere mujãã ãme caãnarẽ cũ caĩñorõ bero, bairoa mujãã ĩ tũgoñamasĩgarã yũ cũãrẽ yua.

31 Tunu bairoa ti rãmũ camasãrẽ cũ caĩñabeseri rãmũ caetaro, jĩcãõ ãnacõ catitunurĩ, mujãã, ãme caãnarẽ, ‘Cariapea mujãã tũgousaerũ,’ mujããrẽ ĩregomo cõ cãã. Ape nũgõã waru jorẽpũ macããcõ quetiupao ãnacõ bairo mujããrẽ ĩgomo. Cõ rũame noo cayoaropũ asũpo, Salomõn ãnacũ cũ camasĩrĩjẽrẽ tũgogo. Bairo cõ catũgogarico cõ caãnimiatacũãrẽ, mujãã, ãme caãna yũ camasĩrĩjẽrẽ

mujãã tũgogaetiya. Bairo Salomón netõrõ camasĩ yũ caãnimiatacũãrẽ, yũ caĩrĩjẽrẽ mujãã tũgogaetiya.

³² Tunu bairoa ti rũmũ camasãrẽ cũ caĩñabeseri rũmũ caetaro, Nĩnive macã macããna ãnana catitunurĩ, ‘Caroaro mujãã tũgousaerũ,’ mujããrẽ ĩgarãma na cũã. Na pũame Jonás ãnacũ cũ caquetibũjuriere tũgorã, roro na caãtiere tũgoña qũẽnoũparã. Bairo na catũgoñaqũẽnomiatacũãrẽ, mujãã, ãme caãna, mujãã tũgoña qũẽnogaetiya. Jonás netõrõ camasĩ yũ caãnimiatacũãrẽ, yũ caĩrĩjẽ tũgorĩ, mujãã tũgoña qũẽnogaetiya,” na ĩ quetibũjũyũpũ Jesũs.

La lámpara del cuerpo

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ ĩ quetibũjũ yaparo, atore bairo na ĩnemoũpũ tunu: “Ni ũcũ ĩcãũ ĩñaworiquẽ cũ cajĩñawogaata, cayasioropũ cũẽcũmi. Ni ũcũ ĩcãũ carupapata rocapy cũẽcũmi. Jõbũipũ cũnucũñami, camasã nipetiro cajããetarã na caĩñamasĩparore bairo ĩ.

³⁴⁻³⁵ Tunu bairoa mujãã caapee pũame cajĩñaworicare bairo niña mujãã rupaurẽ. Mujãã caapee caroaro to caĩñamasĩata, caroaro mujãã ĩñamasĩgarã. Caroye tuata, caroaro mujãã ĩñamasĩẽtĩgarã. Tore bairo mujãã, cayeriũurã ãnĩrĩ cariape mujãã catũgoñaata, caroaro mujãã átimasĩgarã. Cayeriũuena mujãã caãmata roque, caroaro mujãã átimasĩẽtĩgarã. Bairĩ Dios mujããrẽ cũ camasĩõrĩjẽrẽ tũgousa jãnaeticõãña.

³⁶ Bairĩ mujãã yeripũ caroa jeto tũgoñarĩ, bairĩ tunu carorijere tũgoña ẽñotari, Dios cũ caãtigarije nipetirijere mujãã tũgomasĩgarã. ĩñaworiquẽ mujããrẽ cajĩñaworore bairo caroaro mujãã tũgomasĩgarã nipetirijere yua,” na ĩ quetibũjũyũpũ Jesũs catũgorã etarãrẽ.

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Bairo cũ caĩrõ bero, fariseo majõcũ Jesure, “Jito, marĩ átõca. Yũ ya wiipũ marĩ ugaáto,” qũĩñupũ. Bairo cũ caĩrõ tũgo, “Jau,” ĩ, cũ tũpũ ugaũ ásũpũ Jesũs. Bairĩ cũ wiipũ jããeta, cariapea cũ mesapũ etanumu etayũpũ.

³⁸ Bairĩ fariseo pũame, Jesũs cariapea cũ caetanumurõ ĩña yua, “Tame,” ĩ tũgoñaũpũ, “Marĩ, judio majã marĩ ya wãmerẽ bairo áperiyami Jesũs. Cũ wãmorĩrẽ coseetiyaami cũ caũgaparo jũgoye yua,” ĩ tũgoñaũpũ fariseo Jesũs cũ cabairijere.

³⁹ Marĩ Quetiũpũ pũame masĩcõãñupũ cũ catũgoñarĩjẽrẽ. Bairĩ atore bairo qũĩñupũ:

—Mujãã, fariseo majã jotũ bapaari mujãã cacosepeere nairõ mujãã tũgoñanucũña. Bairĩ tie ũnierẽ nairõ tũgoñamirãcũã, mujãã yerire coseriquẽ pũamerẽ mujãã tũgoñaẽtĩña. Bairĩ yajariquere, bairĩ ape wãme ricaati tũgoñarĩqũẽ cũã nicõãña mujãã yeripũ.

⁴⁰ Caĩtopairã mujãã ãniña. Cajõtũbapariwei pũame jotũ bapa bui cũãrẽ, capupea cũãrẽ qũẽnoũñami. Torea bairo Dios pũame mujãã rupãũ jeto meerẽ, mujãã yeri pũna cũãrẽ ásupi.

⁴¹ Atope bairo mujãã caãtiere boyami Dios: Mujãã yeri mujãã caqũẽnorõ boyami. Bairo mujãã caápata, mujãã ñubujiorã.

⁴² “Bairo átato ũnorẽã, ricaati mujãã, fariseo majã, mujãã átĩnucũña. Bairo ána yua, pũga wãmo cãrõ moneda tiiriacarẽ mujãã cacũgoata, ĩcã tiaca mujãã jonucũña Diore. O ugariquẽ ĩcã wãme ũno, pũga wãmo cãrõ mujãã cacũgoata, ĩcãrõãcã mujãã jonucũña Diore. Bairo cariape tie ũnierẽ átimasĩmirãcũã, ape wãme pajãñurõ Dios cũ carotiriquẽ pũamerẽ mujãã tũgoñaetimajũcõãña. Caroaro ãmeo átaje cũãrẽ marĩ rotiyami Dios. Caroaro

ãmeo mairĩqũẽ cããrẽ marĩ rotiyami. Tie pũamerẽ mujãã tũgoñaẽtĩña. ¡Bairi mujãã carorije wapa paio nigaro!

43 “Tunu bairoa ñubuerica wiipũ mujãã caápata, caroapaure mujãã ruiganucũña. Tunu bairoa maapũ mujãã caañesẽata, nipetiro camasã nũcũbũgoricarico mena na cajẽnirõ mujãã bonucũña. Bairo mujãã caboroi, ¡mujãã carorije wapa paio nigaro!

44 “Mujãã, camasã ãnanarẽ na cayarica opeere bairo mujãã ãniña. ãme caãna pũame ti opee buire ána, ‘Masã operi ãno,’ ¡ masĩetĩñama. Tore bairo mujãã ãniña. ¡Bairi mujãã carorije wapa paio nigaro!” na ¡ quetibũjũyupũ fariseo majãrẽ.

45 Bairo cũ caĩrĩjẽrẽ tũgo, fariseo mena macãacũ jĩcãũ, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobuei pũame atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—Cabuei, bairo mũ caĩata, jãã, jããrẽã roro ¡ micũpa.

46 Bairo cũ caĩrõ tũgo, bairo qũĩñupũ Jesús:

—Jĩcãũ, cũ paabojari majõcure cũ jũpũsaetiyami. Jĩcã wãme ãnoacã cããrẽ cũ juãperiyami. Tore bairo na mujãã átiya camasãrẽ. ‘Moisés ãnacũ cũ carotirĩquere jĩcã wãmeacã rusaeto ása,’ camasãrẽ na mujãã ñnucũña. Bairo caĩrotirã nimirãcũã, mujãã pũame tore bairo mujãã áperimajũcõãña. ¡Bairi mujãã carorije wapa paio nigaro!

47-48 “Tunu bairoa caĩtopairã mujãã ãniña. Profeta majã na rupauri ãnajẽ masã ope buire mujãã qũẽnonucũña caroa ãtã wiicacãrẽ, camasã profeta ãnanarẽ na ãroáto, ãrã. Bairo qũẽnomirãcũã, mujãã ñicũjããrẽ bairoa mujãã ãnicõãña. Na pũame Dios yaye quetire boena, profeta majãrẽ pajĩãreyuparã. Narẽ bairo mujãã boetiya Dios yaye quetire mujãã cũã. Bairi, ‘Marĩ ñicũjãã profeta majãrẽ na capajĩãrĩcãrõrẽ bairo ñurõ. Dios yaye queti to yasicõãto,’ ãrãrẽ bairo mujãã átinucũña. ¡Bairi mujãã carorije wapa paio nigaro!

49 “Dios pũame camasã ãnirĩ atore bairo ññupĩ: ‘Yũ yarãrẽ na yũ jogũ camasã tũpũ. Profeta majãrẽ, apóstolea majã cããrẽ natũ yũ jogũ, na quetibũjũãto, ¡. Bairo yũ cajomiatacããrẽ, jĩcããrãrẽ na pajĩãregarãma. Aperãrẽ roro popiye na baio joroque na átigarãma,’ ññupĩ.

50 Bairi Dios pũame camasã profetare roro na caátaje jũgori ati rãmũrẽ popiye na baio joroque na átigumi. Tocãnacãũ profeta majã, caãñĩnarĩcãrãrẽ na carĩĩ reyarique wapa popiye na baio joroque na átigumi ãme caãnarẽ.

51 Na carĩĩ rejũgoricũ, Abel cawãmecũcũpũ ñijũgoaná, Zacarías, altar, santuario watoa na capajĩãrĩcũpũ nituetayama na carĩĩ rejũgoatana capããrã beropũ. Bairo na ãnana wapa roro popiye na baio joroque na átigumi ãme caãnarẽ yua,” na ññupũ Jesús.

52 ¡ yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ tunu: “Dios yaye queti pũame llavere bairo ñiña camasãrẽ. Llave jũgori wũire biaricarore marĩ pajããmasĩña. Toreã bairo Dios yaye queti jũgori ãmũrecóore marĩ jããmasĩña. Mujãã pũame Dios cũ cabuerijerẽ masĩmirãcũã, cãrẽ mujãã boetiya. Tunu bairoa camasã Diore na camasãgarijere mujãã ãñotaya. ¡Bairi mujãã, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobueri majã, mujãã carorije wapa paio nigaro!” na ¡ quetibũjũyupũ Jesús.

53-54 Bairo cũ caĩrõĩ, to macããna, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobueri majã, bairi fariseo majã mena cũ asiayuparã Jesure. Bairi ape wãme, ape wãme cũ jẽniñañuparã. “Carorije buei átiyami Jesús,” qũĩ bũsjãgamirã, cũ jẽniñamiñuparã nairõ.

12

Jesús enseña contra la hipocresía

1 Bairo na cabairo, capāārā majū camasā, Jesutu neña etayuparā. Bairi capāārā majū āna, dope baiá masiā manopu āñuparā. Bairi Jesús pñame cū cabuerārē atore bairo na ī jūgoyupu: “‘Fariseo majā pan pairica na cawauorijere boeticōāña,’ īricārō pñamata, ‘Na caītopairijere mājāā boera,’ ñiña.

2 Tunu bairoa āme caāna na catūgoñarījē nipetirijere masiōpeyocōāgumi Dios nipetirārē. Baujaro nigaro mājāā yeripū mājāā catūgoñarījē nipetirije.

3 Bairo bairi yasioro aperārē mājāā caīrīqūē cūārē nipetiro camasā tūgogarāma. Mājāā ya aruapu biajāāti, mājāā caīrīqūē cūārē capāārā na catūgojoro tiere quetibujugarāma aperā, busūrique tutuaro mena,” na ī quetibujuyupu Jesús cū cabuerārē.

A quién se debe tener miedo

(Mt 10.26-31)

4 Bairo ī quetibujuyuparo, atore bairo na īñupū tunu: “Yū yarā cariape mājāārē ñiña: Mājāārē capajīmasirārē na uwieticōāña. Mājāārē na capa-jīāatato bero, dope bairo átimasīēnama mājāā yeri pūna pñamerē.

5 Bairo pñame ása: Dios yaye quetire tūgousaya. Cūā, camasā na cariaro bero, caūpetietopu na yeri pūnarē jomasīñami. Bairi Dios pñame roquere cū uwiri jīcārō tāni caroaro ása.

6 “Tunu minia, jīcā wāmo caānacūārē pñga moneda tiaca wapacutiyama. Bairo petoaca wapacutimirācūā, ni jīcāū ūcū Dios cū caīñacoteecu maami. Nipetirārē na cabairijere masīcōāñami.

7 Mājāā cūārē mājāā cabairijere masīpeyocōāñami. Mājāā poa wēēī cūārē cōñapeyocōāñami Dios. Bairi, ‘Marī cabairijere masīēcūmi Dios,’ ī tūgoñaeiticōāña. Minia netōjāñurō mājāā maiñami. Bairi uwieticōāña,” na ī quetibujuyupu Jesús cū cabuerārē.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Ī quetibujuyuparo, atore bairo na īnemoñupū tunu: “Cariape mājāārē ñiña: Ni jīcāū ūcū, ‘Jesús yau yū āniña,’ aperā camasā na catūgoro caīquetibujure yū yau cū cañnierē yū cūā yū Pacu yarā ángelea majā cūārē na yū quetibujugu.

9 Bairi tunu apeī, ‘Jesure yū masīētīña,’ caī pñamerē yū cūā, ‘Cū yū masīētīña cūrā,’ na ñi quetibujugu, yū Pacu yarā ángelea majārē.

10 “Bairi tunu noa ūna yū, Camasā jūgocūre, roro na caīrījē masiriyogumi Dios, cūrē na cajēniata. Tore bairo átimicūā, Espiritu Santore roro na caīata roque, na masiriyobojaetigumi,” na ī quetibujuyupu Jesús cū cabuerārē.

11 Bairo ī quetibujuyuparo, atore bairo na īnemoñupū tunu: “Yū yarā, mājāārē tutigarā, mājāārē jeágarāma. Jīcā rūmū, ñubuerica wīi uparā tūpu, ape rūmū īñabeserica wīi uparā tūpu, ape rūmū īñabeseri majā tūpu, ape rūmū macā quetiuparā tūpu mājāārē neágarāma. Bairo mājāārē na caáto uwiri, ‘¿Dope bairo na marī īrāati?’ ī tūgoña macāētīcōāña.

12 Marī mena macāācū, Espiritu Santo pñame tipu caetaro īña, na mājāā caīpeere mājāārē masiōgumi,” na ī quetibujuyupu Jesús cū cabuerārē.

El peligro de las riquezas

13 Bairo cū caīrō bero camasā capāārā watoa jīcāū qūñupū Jesure:

—Cabuei, yu pacu riacoámí. Bairi cū cacūgomiatajere carecomacā yu boya. Bairi yu mu juḡu yu jūgocare, tiere cū ricawoáto, í—qūñupū.

14 Bairo cū cairō tūgo, atore bairo qūñupū Jesús caāmārē:

—Yu yan, mujāā yayerē cabatoran mee yu āniña. Bairo áti acú mee, yu apá ati yeparare.

15 Í yaparo, atore bairo na ĩnemoñupū tunu to macāānarē:

—Dios ruame, “Carorije wapa cacūgoenarē bairo mujāārē ñiñaña,” na í tūgoñaētīñami, camasārē paio na cacūgorije jūgori. Torena, paio apeye ũnierē ĩñaugaripeaeticōāña. Roro mujāā tūgoñare —na ĩñupū.

16 Í yaparo, capee apeye ũnierē cacūgoure ĩcōñarī bairo na í quetibujunemoñupū tunu: “Jicāñ caām caroa yera majūrē cūgoyuru. Bairi cū otericue capee cū ricacutibojayuparo.

17 Bairo capee caricacuto ĩñarī, atore bairo í tūgoñañupū caām ruame: ‘¿Dope bairo yu ácuati? ¿Yu cajepeere noorē yu cūñati?’ Í tūgoñañupū.

18 Í tūgoña yaparo yua, atore bairo í tūgoñanemoñupū tunu: ‘Merē yu masiña yu caátipeere. Otere yu cacūnucūrī aruarire yu weeregu. Áti yaparo, paca arurī majū yu qūēnogu tunu. Toru yu cacūgorije, bairo yu cajepeere mena nipetiro to jeto yu qūēnocūgu yua.

19 Bairo áti yaparo, yu yerire atore bairo ñigu: “Āmerē yu, capee cāmarī yu cacūgopee nicōāña. Bairi āmerē noo yu caborore bairo jeto yu átiyu. Yeriñā, uga, eti, nseanirī yu baiñigu yua,” Í tūgoñañupū capee cacūgo ruame.

20 Bairo cū caītūgoñamiatacūārē, Dios ruame atore bairo qūñupū: ‘Catūgoñamasīēcū mu āniña bairo mu caītūgoñaata. Ati ñamia mu riacoagu. Bairi ati yepare caāmei ānirī, ¿mu yaye apeye mu cacūgorijere dope mu ácuati yua? ¿Nopē mu ápei?’ qūñupū Dios capee apeyere cacūgomiatacare.

21 Cūrē bairo niñami camasā nipetiro capee apeyere cacūgorā, Dios yaye quetire tūgoussaena. Cū ũna catūgoñamasīēna majū niñama,” na í quetibujayuru Jesús cū cabuerārē.

Dios cuida de sus hijos (Mt 6.25-34)

22-23 Bairo í quetibuju yaparo, atore bairo na ĩnemoñupū tunu: “Mujāā yeri pūna ruame mujāā caugapee netōōjāñurō caānimajūrījē majū niña. Tunu bairoa mujāā cajāñapee netōōjāñurō caānimajūrījē majū niña. Bairi mujāārē ñiña: Ati yera macāājēre butioro bootūgoñaeticōāña. Mujāā cacūgopeere, mujāā caugapeere, bairo mujāā cajāñapee tūgoña macāētīcōāña.

24 Minia na caátīānierē mujāā masiña. Na caugapeere otejūgoetiayama. Na caugapeere jeri wiipu qūēnocūētīnucūñama. Bairo na caáperimiatacūārē, na caugapeere jonucūñami Dios. ¡Mujāā roquere minia netōōrō mujāā maiñami Dios! Bairi āme mujāā caānierē tūgoña macāētīcōāña.

25 Ni ũcū mujāā mena macāācū, cū catūgoñamacārījē jūgori, ‘Yu butinmogū jicā metro recomacā majū, ũmuā ānigu,’ í masīēcūmi. Mujāā catūgoñamacārījē jūgori mujāā átimasīētīña.

26 Bairi cabugoro macāājē ũnierē caátimasīēna nimirācūā, ¿nopērā, ‘Marī átimasīpeyocōārā marī catūgoñamacārījē jūgori,’ caītūgoñarārē bairo mujāā ĩñati?

27 “Tunu bairoa oó, tataboaro macāājē cabairije cūārē mujāā masiña. Oó ruame paaetīnucūña. Eetīnucūña. Bairo áperimīrōcūā, caroa bauya. Quetiupau rey Salomón ānacū caroa majū cū cajutii jāñarīqūē netōōjāñurō caroa bauya oó ruame.

²⁸ Bairo tie taa ũnie Dios cū caqũēnorĩqũē jĩcã rũmu caroa cabaumi-atacããrẽ, ape rũmu peeropũ joeyama camasã, peero riorã. Mujããrẽ taa ũnie netõđõjãñurõ mujãã maiñami Dios. Bairi mujãã cajãñapeere mujãã jogũmi yua. ¡Mujãã, Dios mena catũgoñatutuaenarẽ bairo mujããrẽ ñiñaña!

²⁹⁻³⁰ Ati yepa macããna Diore caĩroaena ruame na caugapeere, bairi na caetipeere tũgoña macãncũñama. Mujãã ruame roque narẽ bairo baiet-icõãña. Marĩ Pacũ Dios, marĩ cabopacarijere masĩpeyocõãñami. Bairi tũgoña macãetĩcõãña.

³¹ Dios cū carotimasĩĩraũ roquere tũgoñaña. Bairo mujãã catũgoñaata, ati yepa macããjẽ mujãã cabopacarije cããrẽ mujãã jogũmi Dios.

Riqueza en el cielo (Mt 6.19-21)

³² “Mujãã yũ yarã, oveja petoaca caãnarẽ bairo mujããrẽ ñiñaña. Bairo capããrẽ mee caãna mujãã caãnimiatacããrẽ, Dios ruame caĩũũ ãnirĩ cū carotimasĩĩraũũ mujãã caãnorẽ boyami. Bairi mujãã uwietigarã.

³³ Tunu bairoa mujãã cacũgorijere nunireri, dinero ñerĩ, aperã cabopacarãrẽ na batorãjã. Bairo mujãã caãpata, jõbuiũũ mujãã cawapatapee pairo nigaro. Ati yeparũũ mujãã caãno, mujãã yaye boacoaya. O jerutiri majã tiere jeruti recõãñama. O moena tiere ugareyama. Jõbuiũũ roquere mujãã yaye caãnipee yasietigaro.

³⁴ Ati yeparũũ macããjẽ jetore mujãã camaitũgoñaata, tie jetore mujãã bootũgoñagarã. Jõbuiũũ mujãã cacũgopeere mujãã camaitũgoñaata roque, ati yepa macããjẽrẽ butioro mujãã bootũgoñaetigarã,” na ĩ quetibũjũyũpũ Jesũs cū cabuerãrẽ.

Hay que estar preparados

³⁵ Bairo ĩ quetibũjũ yaparo, ape wãmerẽ na ĩ cõñañũpũ: “Caroaro mujãã qũēnoyuwa. Mujãã jutii, mujãã cajãñapeere qũēnoña. Tunu bairoa mujãã cajĩñaworijere jĩñapeori mujãã cotewa.

³⁶ Jĩcããrã paabojari majã ũnarẽ bairo ása. Na ruame na quetiũpũũ aperã na cawãmojiyari bose rũmurẽ caĩñaũ atãcũ cū catunuetarore caroaro cū yuyuparã. ‘Jicoquei cū caetaro, cū marĩ pãjõrõã,’ ĩrã cū yuyuparã.

³⁷ Hseanigarãma capacoteri majã, na quetiũpũũ cū catunuetarore caroaro cacotemasĩrã. Cãniena cacoterã ãnirĩ cū mena hseanigarãma. Cariape mujããrẽ ñiña: Na quetiũpũũ ruame mesapũ na ruirotigũmi, ugariquere na nugũ.

³⁸ Bairi noa ũna cãniena cacoterã hseanirĩ nigarãma, noo ñami recomacã, o cabusuatĩpũũ na quetiũpũũ cū catunuetarore cacoterã ruame,” na ĩ quetibũjũyũpũ Jesũs.

³⁹ ĩ quetibũjũ yaparo, ape wãmerẽ na ĩ cõñañũpũ tunu: “Apei wii upũũ, cū ya wii macããjẽrẽ cayajauacũ cū caetaparore cū camasãata, cãnietibujoricũmi. Cũ caetaparore ĩñacotebujoricũmi, jããremi, ĩ.

⁴⁰ Tore bairo yũ, Camasã Jũgocũ, tunu yũ caetari rũmurẽ jĩcãũ cayajari majõcũre bairo yũ etagũũ ati yeparũre. “Tĩ rũmu majũ etagũmi, caĩã mani rũmu majũ yũ etagũ. Bairi caroaro ãña. Yũ catunuetarore caroaro mujãã cotewa,” na ĩ quetibũjũyũpũ Jesũs cū cabuerãrẽ.

El criado fiel y el criado infiel (Mt 24.45-51)

⁴¹ Bairo cū caĩrõ tũgo, Pedro ruame atore bairo qũĩñũpũ Jesure:

—Jãã Quetiũpũũ, jĩcããrẽ cū ũmua cãrẽ na cacoterijere ĩcõñarĩ jãã jetore ĩ quetibũjũ miñati? ¿O nipetiro camasãrẽ ĩ quetibũjuáto miñati? —qũĩ jẽniñañũpũ Pedro Jesure.

42-43 Bairo cū caĩrō tūgo, atore bairo qũĩñupũ Jesús Pedroro: “Ni ũcũ jĩcãũ mayordomorẽ bairo caãcũ, cū quetiupau cū carotirore bairo caátimasĩ ũcũrẽ ñiña. Cū quetiupau pũame cū caápáro jũgoye, ‘Yũ ãmũa aperãrẽ na mũ quẽnowã. Ũgariquere na mũ batowa,’ qũĩ cũñupũ cū ãmurẽ. Bairi cabero tunueta, cū ãmũ, cū caĩrotiricarorea bairo cū caápata, caroare cū jogũmi. Bairi useanirĩ nigũmi mayordomo.

44 Caãnorẽ bairo mũjããrẽ ñiña: Quetiupau cū yaye nipetirije upaure bairo cū cũgũmi, cū, mayordomo pũame.

45 Bairo cū cacũmiatacũãrẽ, cū pũame carõn cū caãmata, ‘Yũ quetiupau tãmurĩ tunu etaecũmi,’ ĩrĩ, aperã cū baparãrẽ roro na átibujioũmi. Cū quetiupau ãmũa, cū paabojari majã rõmirĩ cũãrẽ roro na átibujioũmi. Tunu bairoa ũga, eticũmu baibujioũmi.

46 Bairi cabero cū quetiupau cañesẽãũatãcũ pũame, ‘Ti gãmũ etagũmi,’ cū caĩmasĩtĩ rũmurẽ etabujioũmi. Bairo eta yua, cū caroticũatãcũ roro cū caátiere ĩñabujioũmi. Bairo ĩña yua, popiye cū baio joroque cū átibujioũmi. Cū piticõãbujioũmi, aperã yũ caĩroaena mena cū ãmarõ, ĩ.

47 “Ni jĩcãũ ũcũ cū quetiupau cū caĩrĩjẽrẽ masĩmicũã, tore bairo cū caápata, cū paecogũmi butioro cū quetiupaure.

48 Apeĩ cū quetiupau cū caĩrĩjẽrẽ masĩtĩrĩ roro átiyami. Bairo roro cū caátimiatãcũãrẽ, butioro cū paetigũmi cū quetiupau pũame. Bairi pajĩãñurõ camasjũgoricarã pũame netõjãñurõ caroaro na caátiere átirotiya. Petoaca camasĩrã netõjãñurõ caroaro na caáto ñiña,” na ĩ quetibũjũyũpũ Jesús.

Jesús es causa de división (Mt 10.34-36)

49 ĩ yaparo, atore bairo na ĩñupũ tunu: “Camasãrẽ na quetibũjũ ãcũ yũ apũ ati yeparãre. Tunu yũ yaye busũrique peerore bairo ñiña narẽ. ĩBairi tiere nipetiro na masĩpeycõatõ!

50 Yũ cũã, yũ yaye busũrique jũgori popiye yũ baiya. Bairoa yũ baicõã ãnigũ yũ paarique capetiparo jũgoye.

51 Mũjãã, camasãrẽ yũ caátiatãjere mũjãã masĩtĩña. ‘Dios cū cajõn, cū caetaro bero nipetiro camasã caroaro ãmeo átigarãma,’ mũjãã ĩ tũgoñaña. Bairo mũjãã caĩtũgoñamiatacũãrẽ, bairo mee ñiña. Yũ caetaro jũgori camasã jĩcãrõ tũni tũgoñaetigarãma.

52 Bairo jĩcã wii macããna jĩcã wãmo cãnãcãũ majũ na caãmata, yũ yaye busũriquere tũgorã, itiarã ĩroagarãma. Pũgarã ĩroaetigarãma. Torea bairo ape wii macããna cũã pũgarã ĩroagarãma. Itiarã ĩroaetigarãma.

53 Bairi jĩcãũ cũ macũrẽ cũ pesucãtigũmi yũ yaye busũriquere cũ catũgõusaro jũgori. Torea bairo apeĩ cũ pacũre cũ pesucãtigũmi. Apeo cũã cõ macõrẽ cõ pesucãtigõmo. Apeo cũã cõ pacore cõ pesucãtigõmo. Apeo cũã cõ pẽẽpõrẽ cõ pesucãtigõmo. Apeo cũã cõ mañicõrẽ cõ pesucãtigõmo, yũ yayere cõ catũgõusaro jũgori,” na ĩñupũ Jesús cãtũ catũgorã etarãrẽ.

Las señales de los tiempos (Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

54 Bairo ĩ quetibũjũ yaparo, atore bairo tunu na ĩnemoñupũ camasãrẽ: “Oco poari muipũ cũ cawãmũatõ to cawãmũ atõre ĩñarã, ‘Oco atõ baiya,’ mũjãã ĩ masĩña. Torea bairo bainucũña.

55 Tunu bairoa ape nũgõã warua jõpõpũ cawĩno atõre ĩñarã, ‘Asigaro baiya ãme rũmurẽ,’ mũjãã ĩ masĩña. Torea bairo bainucũña.

⁵⁶ Bairo caoco ocapeere, bairi caasipee cūārē bairo caññamasīrā nimirācūā, ¿nopēīrā Dios ati yuteare cū caátianie puamerē mujāā masītēññati? ¡Cañtopairā mujāā āniña! na i quetibujuyupū Jesús.

Procura ponerte en paz con tu enemigo
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Bairo i quetibujuyupū yaparo, atore bairo tunu na ñnemoñupū: “¿Nopēīrā cariape átajere mujāā majūā mujāā i busu quēnomasītēññati?

⁵⁸ Ni jicāū ūcū, ‘Yū mujāā wapamoña,’ ĩrī, mujāārē juez caññabesei turū cū caneápáro jūgoye, cū mena busuquēnojūgoya. Mujāārē juez turū cū caneápéripárore bairo ĩrā, cū mena busuquēnojūgoya. Mujāā cabusuquēnojūgoeticōāta, juez puame guardiare mujāārē ñerotigūmī. Bairo áti yaparo, na puame preso jorica wiipū mujāārē cūrecōāgarāma.

⁵⁹ Cariape mujāārē ñiña: Dinero mujāā cawapamorījērē mujāā cawap-atipeyoparo jūgoye, topū mujāā ānicōāgarā. Mujāā witimasītigarā,” na ĩñupū.

13

Importancia de la conversión

¹ Jicā rūmū caāno camasā Jesure quññarā etayuparā. Eta, atore bairo quñ quetibujuyuparā: “Pilato puame Galilea macāñnarē na pajīāreupū, Diore na cañubuerā etaro. Waibūtoā riire na cajoemūgōrā etaro na pajīāreupū,” quñ quetibujuyuparā camasā Jesure.

² Bairo na cañquetibujuro tūgo, atore bairo na ĩñupū Jesús: “¿Dope bairo mujāā ĩ tūgoññati na cabaiatajere? ‘Na yarā Galilea macāñna nipetirā netōrō carorā āñupā. ¿Bairi butiuro majū na carorije wapa jūgori yasiupa,’ mujāā ĩ tūgoññati?

³ Bairo mujāā cañtūgoññamiatacūārē, baietiupa. Na yarā netōrō carorā mee āñupā. Caānorē bairo mujāārē ñiña: Mujāā cūā roro mujāā yasigarā, roro mujāā caátiere yapapuarī Diore mujāā cañbusuquēnoeticōāta.

⁴ Tunu bairoa, ¿dope bairo mujāā ĩ tūgoññati cañmuarī wii Siloé macāñjē ūtā rupaa mena catāni yasiricarārē? Dieciocho majū catāni yasiricarārē roro na cabairiquere, ¿dope bairo mujāā ĩ tūgoññati? ‘Jerusalén macāñna nipetiro netōrō carorā āñupā. ¿Bairi butiuro majū na carorije wapa jūgori yasiupa,’ mujāā ĩ tūgoññati?

⁵ Bairo mujāā cañtūgoññamiatacūārē, baiyesupa. Jerusalén macāñna netōrō carorā mee āñupā. Caānorē bairo mujāārē ñiña: Mujāā cūā roro mujāā yasigarā, roro mujāā caátiere yapapuarī Diore mujāā cañbusuquēnoeticōāta,” na i quetibujuyupū Jesús.

La parábola de la higuera sin fruto

⁶ Bairo i quetibujuyupū yaparo, higuera yucū carícamanirē ĩcōñarī tunu na i quetibujunemoñupū: “Jicāū, cū wesepū cūgoypū higuera cawāmecatiire. Bairi jicā rūmū carícare ĩñan etayupū. Bócaesupū. Ríca mañuparō mai.

⁷ Itia cūmarī majū bairo jeto baiyupū. Ríca mañuparō. Bairo cabairoi, quññupū cū ūmarē: ‘Merē itia cūma majū carícare yū macāmiña. Caríca mani āno ati higuera marī caotemirícu. ¿Nopēīrō to ānicōāroati ati yeparū? Bairi quetírocacōāñña,’ quññupū ti wese upau cū ūmarē.

⁸ Bairo cū cañrō tūgo, atore bairo quññupū cū ūmū puame: ‘Yū quetiupau, ati yuteare marī quetítiroa mai. Tii pūtoe yū jetugū. Abono cūārē yū jāāgnū mai.

⁹ Bairi ape yuteare carícacupata, ñujãñugaro. Tii caríca manicõãta roquere, tiire quetirocacõã rotiya, 'qũĩñupũ caũmu ti wese upaure,' na ï quetibujuyupu Jesús camasãrê.

Jesús sana en el día de reposo a una mujer jorobada

¹⁰ Ape rãmu tunu Jesús judío majã na cayerijãrĩ rãmu caãno na cañubuenãrĩ wiipũ jũgobuei asupu.

¹¹ Mai, ti wiipũ ãñupõ jĩcãõ carõmio. Cõ pũame wãtĩ yeri pũna jũgori riajãñũñupõ. Diẽciocho cãmarĩ majũ riayupo. Bairi wãmu pomasiẽsupõ.

¹² Bairo cõ cabairo ñña, Jesús pũame atore bairo cõ ññupũ:

—Yũ yao, mu cariyecutẽ to petiãto, ñña. Mu yũ catioya —cõ ññupũ.

¹³ Bairo ï yaparo, cã wãmorĩrẽ cõ buire pitipeoyupu. Bairo cã caãto, jicoquei wãmpo masĩcoasupo yua. Tunu Diore cã basapeo jũgoyupo, catiãco yua.

¹⁴ Bairo useanirõ cõ cañnimiatacũãrẽ, ti wii ñubuerica wii quetiupaũ pũame asiajãñũñupũ. Judío majã na cayerijãrĩ rãmũrẽ Jesús cã caãtiere ññarĩ asiajãñũñupũ. Bairo asiari atore bairo na ññupũ ti wii canẽnarĩ majãrẽ:

—Marĩ capaari rãmũ jĩcã wãmo peti jĩcã pẽnirõ cãnacã rãmũrĩ majũ ñña. Ti rãmũrĩ jeto catio rotiya. Marĩ cayerijãrĩ rãmũ caãnorẽ catio rotieticõãña —na ññupũ.

¹⁵ Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesús:

—Caĩtopairã mujãã ãniña, bairo mujãã caĩata. ¿Ni ñcũ mujãã mena macããcũ marĩ cayerijãrĩ rãmũ caãno cã wecũre, o cã burrore na oco etiricapaũ na cã jee áperinucũñati? Nipetirã bairo jeto átinucũñama ati rãmũ ñno cũãrẽ.

¹⁶ Bairi mujãã wecũre caqũẽnonucũã nimirãcũã, ¿nopẽĩrã, 'Atiore Abraham ãnacũ pãrãmeorẽ dieciocho cãmarĩ majũ Satanás, wãtĩ quetiupaũ roro cõ cã caãtie jũgori popiye cabaiore cõ marĩ catorotietigarã ati rãmũ ñnorẽ,' ñrãrẽ bairo mujãã ññati? ¡Roro mujãã tũgoñaña! —qũĩñupũ Jesús ti wii ñubuerica wii quetiupaure.

¹⁷ Bairo cã caĩrõ, cã pesua pũame bobotũgoña jãñũñuparã na caĩatajere. Aperã camasã pũame useani peticoasuparã, Jesús nocãrõ caroaro cã caãtiere ññarĩ.

La parábola de la semilla de mostaza

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Cabero atore bairo na ñnemoñupũ Jesús tunu: “¿Dope bairo mujããrẽ yũ masiõñati Dios cã carotimasĩrĩpaure? ¿Di wãme ñnorẽ ñcõnarĩ mujããrẽ yũ quetibujuyati?”

¹⁹ Mostaza na caĩrĩ apeacarẽ jĩcãũ cã wesepũ cã caotericaacarẽ bairo ñña Dios cã carotimasĩrĩpaũ. Bairi caũmu tiacarẽ cã caotero bero pairica bũtiya. Bairi minia pũame tũ rãpũ buire na ria batiirire qũẽnonucũñama. Torea bairo ñña Dios cã carotimasĩrĩpaũ cãã,” na ï cõña quetibujuyupu Jesús.

La parábola de la levadura

(Mt 13.33)

²⁰ Ñ quetibujũ yaparo, ape wãmerẽ ñ cõñanemoñupũ tunu: “¿Dope bairo mujããrẽ yũ masiõñati Dios cã carotimasĩrĩpaure?”

²¹ Levadurare bairo ñña Dios cã carotimasĩrĩpaũ. Jĩcãõ trigo wãĩrĩqũẽ wetare, itia rãrĩ majũ, oco mena weyo yaparo, levadurare petoaca jããñamo. Bairo petoaca cõ cajããmiatacũãrẽ, tie pũame jesapeticoaya yua. Torea bairo ñña Dios cã carotimasĩrĩpaũ cãã,” na ï cõña quetibujuyupu Jesús.

La puerta angosta

(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Bairo bai, Jesús Jerusalēpu ácu, tocānacā macāã cū canetōrī macāārē camasārē na quetibujuyuru. Capaca macāārī, ōcā macāārīacā cūārē na quetibujuyuru.

23 Bairo cū caátó, cū mena macāãcū jīcāũ atore bairo qũĩ jēniñañupũ:

—Jāã Quetiupau, ¿nocānacāũ majũ camasārē marī Pacu Dios cū netōuati? ¿Petoaca majũ na āniñati Dios cū canetōparā? —qũĩ jēniñañupũ caũmu Jesure.

24 Bairo cū caĩjēniñarō tũgo, atore bairo na ĩ quetibujuyuru Jesús:

—Ati yepau mujāã caāno, pũga jopeere bairo niña. Bairi ōcā jopeacarē mujāã capajāãmasĩrō ñuña. Cariape mujāārē ñiña: Capāārā camasā ti jopere jāãgamigarāma. Bairo jāãgamirācūã, jāãmasĩētigarāma.

25 Jīcā rūmu ti wii upau pũame wāmuátī, ti jopere biacōãgumi yua. Pāānemoetigumi. Bairo cū caátó, mujāã macāpu caāna cū piirā, “Jāã pāãña,” mujāã ĩmigarā. Bairo mujāã caĩmiatācūārē, “Mujāārē yu masĩētīña,” mujāã ĩgumi.

26 Bairo cū caĩrō tũgo, mujāã ĩnemoogarā: “Jāārē mu masĩ. Mu mena eti, uga jāã ápu. Tunu bairoa jāã ya macāãpu mu bueñesēãwũ. Jāārē mu masĩ,” mujāã ĩgarā.

27 Bairo mujāã caĩrō tũgo, atore bairo mujāã ĩnemoogumi tunu: “Merē mujāārē ñiapũ: ‘Mujāārē yu masĩētīña. Mujāã, carorije caāna mujāã caānoi, ati wiire mujāārē yu jāãrotietigu. ¡Ánája!’ ” mujāã ĩgumi ti wii upau.

28 Mujāã, marī ñicūjāārē Abraham, Isaac, Jacob, profeta majā nipetirā cūārē, Dios cū carotimasĩrī paupu caānarē mujāã ĩñajogarā. Mujāã pũame ap-eropu wērewiyo joricarārē bairo mujāã ānigarā. Bairi butioro mujāã otigarā. Mujāã opire mujāã bacarupotugarā, butioro yapapuarā yua.

29 Tunu bairoa Dios cū carotimasĩrīpaũ caetero camasā Diotu neña etagarāma. Muĩpu cū cawāmuatōpu caatíatana, bairi cawaru macāã jopepu caatíatana, bairi ape nũgōã waru macāã jopepu caatíatana, bairi muĩpu cū cañajáátopu caatíatana cūã Diotu neñaetagarāma. Bose rūmurē netōrā ána, cātu rui ugagarāma.

30 Ati rūmurē ĩcāārē jīcāārā carotimasĩētāna rotimasĩgarāma. Tunu bairoa ati rūmurē jīcāārā carotimasĩrā rotimasĩētigarāma Dios tũpũre —na ĩ quetibujuyuru Jesús.

Jesús llora por Jerusalén (Mt 23.37-39)

31 Bairo cū caquetibujũ āno, ti rūmu majūrē cūtu etayuparā fariseo majā. Bairo cātu eta, atore bairo qũĩñuparā:

—Ati yepa quetiupau, Herodes, murē pajīã rocacoagayami. Bairi tãmurĩ ruti ácúja —qũĩñuparā.

32 Bairo na caĩrō tũgori, atore bairo na ĩñupũ:

—Tunu ánaja Herodes tũpu, macāñucū yaire bairo caãcū tũpu. Atoe bairo qũĩrájá: “ ‘Áme wātī yeri pũnarē yu acurewiyojoya. Tunu bairoa cariayecuna cūārē na yu catioya. Ñamirōcā cūārē bairoa yu átigu. Bairi itia rūmu bero bairo yu caatiere yu átijānagu,’ ĩñami Jesús,” qũĩrájá Herodere —na ĩ joyupu Jesús fariseo majārē.

33 ĩ yaparo, atore bairo na ĩnemoñupũ tunu: “Áme, ñamirōcā, ñamirōcā ape rūmu bairoa yu átigu, Dios yarā profeta majā camasā na capajā ĩriřericarā ānana Jerusalēpu jeto yasinucũñupã. Bairi topu cariape yu caátó ñuña,” na ĩñupũ.

āninā, caī p̄ame roquere, cabero cabūgoro macācūrē bairo mee cū ānio joroque cū ātigami Dios —na ī quetibūyupū Jesús ti wii macāana, fariseo cūrē capiatacare.

¹² Bairo na ī quetibūyū yaparo, atore bairo qūīnemoñupū:

—Bose rūmurē m̄ caqūēnonemoata, m̄ baparārē na pieticōāña. Tunu bairoa m̄ bairārē, m̄ jūgocūjāā nipetirā m̄ yarārē, mutū macāana paio dinero cacūgorā cūrē na pieticōāña. Na ūnarē bairo m̄ capiata, ape rūmū na cāā murē torea bairo ātiāmebujiorāma. Bairi merē wapaticare bairo m̄ tubujioū yua.

¹³ Bairo bairi bose rūmurē m̄ caqūēnonemoata, cabopacarārē na piya. Tunu bairoa caāmasiēnarē, bairi jīcā r̄po, o jīcā ricā caroyetuaricarārē, bairi caīñamasīēna cūrē, na ūnarē na piya.

¹⁴ Bairo ácu, useanirī m̄ ānigu. Cabopacarā p̄ame m̄ ātiāme masīētigarāma, ñe ūnie cacūgoena ānirī. Bairo na caātiāme masīētīmiatacūrē, cariacatana tunu na cacatirī rūmū caāno Dios p̄ame caroare m̄ jogami, caroaro na m̄ caātie wapa yua —qūī quetibūyupū Jesús fariseo, cūrē capiatacare.

La parábola de la gran cena

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Bairo cū caīquetibūjuro tūgo, jīcāū na mena mesapū carui p̄ame atore bairo qūīñupū Jesure:

—¡Dios cū carotimasīrīpau bose rūmurē cajū ūgaū p̄ame useanirī nigumi! —qūīñupū.

¹⁶ Bairo cū caīrō tūgo, ape wāmerē īcōñarī atore bairo qūī quetibūyupū Jesús:

—Jīcāū nocārō caroaro bose rūmurē qūēnogayupū. Torecū, capāārā camasārē na piineñorotiyupū.

¹⁷ Ūgaricapau caetaro īña, cū capiatanarē cū ūmurē na pirotijoyupū. ‘Merē marī caūgaparō etaya. Ñe ūnie r̄saetiya. Bairi, “Tāmurī mujāā apā,” na ī quetibūjūjā,’ qūīñupū.

¹⁸ Bairo cū caīrō tūgo, cū ūmū cū quetiupau cū caīrōrēā bairo ásupū. Bairo narē cū caīquetibūyū netōmiatacūrē, nipetirā ricaati jeto qūī yūyuparā. Jīcāū na mena macāācū atore bairo qūīñupū: ‘Meerū jīcā yepa, oterica yepare yū wapatiarū. Bairi āme ti yepare īñau āgu yū baiya. “Bairi yū āmasīētīña, īāmi,” cū miwā m̄ quetiupaare,’ qūīñupū jīcāū.

¹⁹ Apei cūā atore bairo qūīñupū: ‘Wecua jīcā wāmo cānacā bapa majū yū wapatiarū. Bairi āme narē īñau āgu yū baiya. “¿Caroaro na paayati?” ī, ñiñau āgaya. “Bairi yū āmasīētīña, īāmi,” cū miwā m̄ quetiupaare,’ qūīñupū.

²⁰ Apei cūā atore bairo qūīñupū: ‘Merū yū wāmoyiiaarū. “Bairi yū āmasīētīña, īāmi,” cū miwā m̄ quetiupaare,’ qūīñupū apei.

²¹ Bairo jeto na caīrō tūgo, narē capiāmiatacū p̄ame tunucoásupū cū quetiupau t̄pū. Eta yua, na caīatajere cū quetibūjūnetōñupū. Bairo tiere tūgo, cū quetiupau p̄ame na mena asiajāñuñupū, cū capiijomiatana mena. Asia yua, atore bairo qūīñupū tunu cū ūmurē: ‘Tāmurī ácūja tunu macāpū. Cabopacarā maarū caānarē, “Ūgarasá,” na miwā. Tunu bairoa caāmasiēnarē, bairi jīcā r̄po, o jīcā ricā caroyetuaricarārē, bairi caīñamasīēna cūrē nipetirā na ūnarē na jee asā yū ya wiipū,’ qūīñupū ti bose rūmū upau cū ūmurē.

²² Cabero cū āmū p̄ame bairo āti yaparo, cū quetiupaare atore bairo qūīñupū tunu: ‘Yñre caroti, m̄ caīrōrēā bairo yū āti yaparoyā merē. Bairorūna, m̄ ya wii p̄ame jiraetiya mai,’ qūīñupū.

²³ Bairo cū caĩrõ tũgo, ti wii upau p̃hame: ‘Ácúja tunu macãp̃h. Maa cañesẽarĩ majãrẽ, wii tũni macããna cũãrẽ na piija. Tutuaro mena, “Ugarasá,” na miwã. Ỹh ya wii to jiraáto ĩ, bairi m̃arẽ ỹh jonemoña,’ qũĩñupũ ti bose rãmu upau cū ãmurẽ.

²⁴ Caãnorẽ bairo mujããrẽ ñiña: Noa ãna ỹh capiijũgomiatana caáperã ỹh mena ugaetigarãma —na ĩ quetibũjuyup̃h Jesús.

Lo que cuesta seguir a Cristo
(Mt 10.37-38)

²⁵ Bairo ti watoare camasã capããrã Jesús berore usayuparã. Bairo na cabairo ñña, cū p̃hame ãmejorenacãrĩ atore bairo na ĩñupũ:

²⁶ “Ni ĩcãũ ũcũ, ỹh mena caágaũ nipetirã netõõrõ ỹre cū camairõ ñña. Cū pacu, cū paco, cū ñumo, cū pũnaa, cū jũgocũjãã, cū jũgocõjãã, cū bairã nipetirã netõõrõ ỹre cū camairõ ñña. Cū rupaũ netõõrõ ỹre cū camairõ ñña. Tore bairo ỹre cū camaieticõãta, ỹh cabueire bairo ãnimasĩetĩñami.

²⁷ Tunu bairoa ni ĩcãũ ũcũ ỹh mena caágaũ, popiye cū cabaigaeticõãta, ỹh cabueire bairo ãnimasĩetĩñami.

²⁸ Tunu ni ĩcãũ mujãã mena macããcũ caũmuaĩ wiire cū caqũenorotiparo jũgoye cū dinerore cõñajũgo masĩñami mai, ‘¿Ỹh dinero ỹh cacũgorije to etaroati?’ ĩ.

²⁹ Bairo cū cacõñaeticõãta, cabero ti wiire qũẽnopeyo masĩetĩbujioũmi. Ũtãpãĩrĩ, na cacũjũgoripãĩrĩrẽ na cacũyaparoro bero, cū dinero cū cacũgomirĩjẽ p̃hame peticoabujioero. Bairi yua, nipetiro camasã cū paariquere ñnarĩ, cū boyeti epebujiorãma.

³⁰ Bairo qũĩbujiorãma: ‘Áni, cū ya wiire paajũgomicãã, paapeyo masĩetĩñami,’ qũĩbujiorãma camasã, cū capaapeyoetoĩ.

³¹ Torea bairo ĩcãũ quetiupau apeĩ mena cū ãmuaarẽ cū caãmeo qũẽrotijoparo jũgoye, atore bairo ĩ tũgoña jũgobujioũmi: ‘Ỹh ãmua, p̃hga wãmo cãnacã mil majũ soldaua niñama. Ỹh wapana p̃hame veinte mil majũ niñama. Bairo na cabairoi, ¿narẽ ỹh netõomasĩcuti?’ ĩ tũgoña jũgobujioũmi.

³² ‘Ỹh netõomasĩcũ,’ cū caĩtũgoñaata, cū wapana caõoarop̃h na caãno mai, cū caquetibũjũnetõõrotire na tãp̃h cū jobujioũmi. ‘Marĩ ãmeo qũẽetĩcõãto. Ñugaro,’ na ĩjã qũĩ rotijobujioũmi.

³³ Bairo bairi ni ũcũ mujãã mena macããcũ cū yaye cū camairĩjẽrẽ cū cajãnaeticõãta, ỹh cabueire bairo ãnimasĩetĩñami.

Cuando la sal deja de estar salada
(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ “Tunu bairoa moa caocarije ñujãñña. Moa caocaetie roque ñerẽ átimasĩetĩña camasãrẽ.

³⁵ Bairi moa caocarije capeticõã usapata, ñe ũnie p̃hamerẽ ñuẽtĩña. Yepa ũnorẽ, o abono ũno cũãrẽ ñuẽtĩña. Rerique niña. Mujãã, caãmoocũna mujãã ãniña. Bairi moa cabairijere mujããrẽ ĩcõñarĩ ỹh caquetibũjũrijere tũgoãmewiyoya mujãã yerip̃h,” na ĩ quetibũjuyup̃h Jesús.

15

La parábola del pastor que encuentra su oveja
(Mt 18.10-14)

¹ Bairi ti watoa Roma macããnarẽ camasã yaye dinerore jejobojari majã, aperã carorije caána cũã Jesús cū caĩquetibũjũrijere tũgogarã, cū tare etanucũñuparã.

² Bairo na caátó ñña, fariseo majã Jesure qũĩ busupaiyuparã. Aperã, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ camasãrẽ cajũgobuerã mena qũĩ busupaiyuparã atore bairo:

—Cũ, Jesũs carorije caãnarẽ boyami. Moena mena ugabapacati nucũñami —qũĩñuparã, Jesũs cũ cabairijere ññarĩ.

³ Bairo na caĩrõĩ, Jesũs ruame oveja cacoteire ãcõñarĩ atore bairo na ã quetibũjũyuru:

⁴ “¿Ni ãcũ mũjãã mena macããcũ cien oveja majũrẽ cũ cacũgoata, bairi jĩcãũ na mena macããcũ cũ camawijjaata, jicoquei cũ macãũ áperibujioacuti? Jicoquei cũ macãũ ácoabujioomi. Noventa y nueve caãnarẽ ãñotaricaropu cũcõã, jĩcãũ camawijjaatacure cũ macãũ ábujioomi.

⁵ Bairi caũmũ ruame cabero ovejare cũ macã bõcari, cũ ruasa, tunuatũbujioomi useanirĩ.

⁶ Bairo cũ ya wiiru tunueta, cũ bapare, bairi cãtu macããna cũãrẽ na neñoporotibujioomi. Bairo na caetaro ñña, na ãbujioomi: ‘Jĩcãũ yũ oveja, camawijjiatacure merẽ cũ yũ bõcaaru. Bairi yũ mena mũjãã cũã useanirasá,’ na ãbujioomi.

⁷ Caãnorẽ bairo mũjããrẽ ñña: Jõbui macããna netõjãñurõ useaniñama ati yepa macããcũ carorije caãtimiatacũ cũ yerire cũ cawasoaro berore. Noventa y nueve camasã cañurã caroaro na caãtiãnie netõrõ ññajesoyama jõbui macããna ruame,” na ãñupũ Jesũs fariseojããrẽ.

La parábola de la mujer que encuentra su moneda

⁸ ã yaparo, ape wãmerẽ ãcõña quetibũjũyuru tunu: “¿Dico ãcõ carõmio moneda ruãga wãmo cãnacã tiiri majũrẽ cõ cacũgoata, bairi jĩcã tũ wiiru to cayasi-coãpata, jicoquei ti tiire cõ macãõ áperibujioacuti? Jicoquei macãõ ácoabujioomo. Cõ jĩñaworique lámparare jĩñawori canaitĩãrõrẽã owa macãbujioomo caroaro mena. Bõcariru owa macãjãnabujioomo yua.

⁹ Bairo carõmio ruame cabero ti tiire macã bõcari, cõ baparã rõmirĩrẽ, bairi cõtu macããna cũãrẽ na neñopo rotibujioomo. Bairi na caetaro ñña, na ãbujioomo: ‘Jĩcã moneda tiire, cayasimiata tiire merẽ yũ bõcaaru. Bairi yũ mena mũjãã cũã useanirasá,’ na ãbujioomo.

¹⁰ Caãnorẽ bairo mũjããrẽ ñña: Torea bairo Dios yarã ángelea majã cũã useaniñama ati yepa macããcũ carorijere caãtimiatacũ cũ yerire cũ cawasoaro berore,” na ãñupũ Jesũs fariseojããrẽ.

La parábola del padre que perdona a su hijo

¹¹ ã yaparo, ape wãme cũãrẽ ã cõñañupũ: “Jĩcãũ ãñupũ ruãgarã caũmũarẽ carũnaacũcũ.

¹² Bairi jĩcã rũmũ cabai ruame atore bairo qũĩñupũ cũ pacure: ‘Caacu mũ cariaro bero, mũ yaye mũ cacũgomirĩqũerẽ yũrẽ na caricawopeere ãmeacã yũ boya. “Jau,” miwã,” qũĩñupũ cũ pacure. Bairo cũ caĩrõ tãgo, cũ caĩrõrẽã bairo ásurũ cũ pacũ ruame. Na, ruãgarãruere na ricawoyuru cũ yayerẽ yua.

¹³ Bairo cabero, nocãnacã rũmũ bero meea cabai ruame cũ cacũgomiataje nipetirijere nunireyuru. Bairo áticõã, tie wapa dinerore ñerĩ, acoásũru cayoaropũ ape yeparu. Bairo topũ eta, noo cũ rupaũ caborije carorije jetore ásurũ. Bairo ácu, tie dinerore átre peyocõãñupũ.

¹⁴ Bairi cũ dinero capetiro beropũ, ti yepa macããjẽ ugarique cũã peticoasuparo. Bairo cabairoi, caãtãcũ ruame aua rijaũgooyuru.

¹⁵ Bairo aũariari, ti yepa macããcũrẽ paarique jẽni ásurũ. Bairo cũ cajẽnirõ, to macããcũ ruame cũ yeseare cũ coterotiyuru.

16 Bairo na cote ãcũ yua, na caugarije, qũẽnu ãnierẽã ɸgagamiñupũ cã cãã, bũtioro queyari. Camasã noa ãna ɸgariquere cã nuesuparã.

17 Bairo roro tãmuoĩ cã pacũ paabojari majã na caãtiãnierẽ tũgoña bõcauyũ: ‘Caacsũ ãmũa capããrã ãma. Ni ãcũ na mena macããcũ queyaemi. Na ɸgarique cãã rusacõãnuũwũ na ya wiĩpũre. ¡Yũ roque atorũ ãcũ, ãnai yũ riaya!’ ĩ tũgoñañupũ cawãmaũ.

18 ĩ tũgoña, atore bairo ĩ tũgoñanemoñupũ tunu: ‘Caacsũ tũpũ yũ tunuãgu tunu. Topũ eta, qũĩña, atore bairo cã ñigu: “Caacsũ, Dios mena roro yũ átiarũ. Mũ mena cããrẽ roro yũ átiarũ.

19 Bairo roro yũ caãtiataje jũgori, mũ macãrẽ bairo yũ ãmerĩña yua. Apei, mũ paabojari majõcsũre bairo yũre miñagu ãmerẽ,” cã ñigu Caacsũre, ĩ tũgoñañupũ cawãmaũ.

20 Bairo ĩ tũgoña, torea bairo baiyupũ. Maapũ cã pacũ ya macã caãtiwãrẽ tunu ásũpũ yua.

“Bairi jõpãã mai cawãmaũ cã caãno, cã pacũ pũame qũĩñajoyupũ. Qũĩñajo yua, bopacooro qũĩñañupũ cã macãrẽ. Bairi cã tũpũ atu ásũpũ. Bairo cã atu boca, caroaro cã jẽni, cã pabario, ɸseanirĩ cã bocáyupũ.

21 Bairo cã caãtimitacããrẽ, cã macũ pũame tũgoña yapapuari atore bairo qũĩñupũ: ‘Caacsũ, Dios mena roro yũ átiarũ. Mũ mena cããrẽ roro yũ átiarũ. Bairo roro yũ caãtiataje jũgori mũ macãrẽ bairo yũ ãmerĩña yua. Apei, mũ paabojari majõcsũre bairo yũre miñagu ãmerẽ,’ qũĩñupũ cawãmaũ cã pacũre.

22 Bairo cã caĩmiatacããrẽ, cã pacũ pũame cã yuesupũ. Cã paabojari majãrẽ jutii cã macũ cã cawasoapeere na neátĩ rotiyupũ: ‘Tãmurĩ jutii caroa majũrẽ jeasã. Tunu bairoa anillo, yũ macũ cã cawãmojããpa beto cããrẽ neasã. Tunu bairoa rãpo jutii cã capeapee cããrẽ jeasã. Cã marĩ jããto,’ na ñũpũ.

23-24 ĩ yaparo, bairo na ñnemoñupũ tunu: ‘Marĩ wecũ macã caroaro majũ cariiõcsũre cã pajĩãrãjã. Cã marĩ ɸgaroa. ãni, yũ macã cariacocabujioatacsũ nĩmicãã, tunu cacatiatacsũre bairo niñami ãmerẽ. Cayasicomirĩcũrẽ cã marĩ bõcaya tunu. ¡Bairi marĩ bõse rãmũ qũẽnoto! ¡ɸseanirĩ marĩ ãnito!’ na ñũpũ cã pacũ cã ãmũarẽ. Bairo cã caĩrõ tũgo, cã caĩrõrẽã bairo ásuparã. Bõse rãmũ qũẽno jũgoyuparã yua.

25 “Bairo na cabaiãno, cajũgocsũ pũame jõpũ wesepũ ãñupũ. Bairo topũ paatũsa, wiĩpũ tunucoásũpũ tunu. Bairo tunuatĩ wiitũ etayupũ. Bairo etaũ yua, na cabasarijere tũgoyupũ wiĩpũre.

26 Bairo tũgo, paabojari majõcsũ jĩcããrẽ cã piijori qũĩ jẽniñañupũ: ‘¿Dope to baiyati?’

27 Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ: ‘Mũ bai, tirãmũpũ cañesẽãũ ámirĩcũ etaami. Bairi catiia cã catunuetaro ñña, mũ pacũ pũame wecũ macã caroaro majũ caũsecũcsũre jãã pajĩãrotiami. “Bõse rãmũ marĩ qũẽnoto,” ñami mũ pacũ,’ qũĩñupũ paabojari majõcsũ cajũgocsũre.

28 Bairo cã caĩrõ tũgo, asiacoasupũ. Ti wiire jããgaesupũ. Bairo cã cabairo tũgo, cã pacũ pũame macãpũ cã pii asũpũ, cã jããparõ ĩ.

29 Cajũgocsũ pũame cã pacũre cã yuesupũ mai. ‘Caacsũ nocãrõ yoaro mũ mena yũ paanucũña. Dĩ rãmũ ñno mũ yũ botioetinuũcũña mũ carotirijere. Bairo caroaro majũ mũrẽ yũ caĩroamiatacããrẽ, di rãmũ ñno jĩcãããcã ãcũ marĩ canũrẽ yũ mũ pajĩãrotierũ. “Mũ baparaã mena ɸseanirĩ bõse rãmũ qũẽnoña,” yũ mierũ.

30 ãmerẽ ãni mũ macũ, carõmia caũmũ mena caepewapatarã mena mũ dinerore caãtireatacsũ pũame etaupi. Bairo cã catunuetaro ñña, jicoquei mũ

puame jĩcãũ wectu macũ caroaro majũ caũsecũcũre cũ mũ pajĩãrotiupa, bose rãũ mũ marĩ qũĩñoũto, ĩ. Bairo mũ caãto ñuetõ, qũĩñupũ cajũgocũ cũ pacũre.

³¹ “Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ cũ pacũ: ‘Macũ mũa, yũ mena mũ ãnĩnucũña. Bairi yũ yaye nipetirije mũ yaye ñiña.’

³² Mũ bai puame cariacobuĩjoatacu nimicũã, tunu cacatiatacũre bairo ñĩnami ãmerẽ. Cayasicomirĩcũrẽ cũ marĩ bõcaya tunu. Bairi marĩ caũseanirõ ñiña. Bose rãũ mũ marĩ caqũĩenorõ ñiña,’ qũĩñupũ capacu cũ macũ cajũgocũre yua,” ĩcõñarĩ na ĩ quetibũyupũ Jesũs fariseojããrẽ.

16

La parábola del mayordomo que abusó de la confianza

¹ ĩ quetibũyũ yaparo, ape wãmerẽ ĩcõñarĩ atore bairo na ĩ quetibũyupũ cũ cabuerãrẽ: “Jĩcãũ capee apeye ñĩnerẽ cacũgoũ puame ãmũ cũgoyupũ cũ roca carotimasĩrẽ, mayordomo na caĩrẽ. Bairo cũrẽ cũ cacũgomiatacũãrẽ, mayordomo puame cũ dinerore cũ átiyasio rebojayupũ cũ quetiupau yayerẽ. Bairo cũ caãtoĩ, aperã puame cũ busujãñuparã.

² Bairo na caĩrõ tũgo, cũ ãmũrẽ cũ piijori atore bairo qũĩñupũ: ‘Merũ yũ quetibũyũama roro mũ caãtiere. ¿Dope bairo mũ átiati yũ yaye dinero mena? Tocãrõã yũ mena mũ paaetigũ. Yũ roca jãñurĩ carotibojau mee mũ ãnigũ yua. Bairi cõñarĩ mũ quetibũyũ woatugũ yũ yaye carũsarijere,’ qũĩñupũ cũ quetiupau cũ mayordomorẽ.

³ Bairo cũ caĩrõ tũgo, mayordomo puame tũgoña macãñupũ: ‘¿Dope bairo yũ ácuati ãmerẽ? Yũre caroti yũ paariquere yũ wiyogayami. Ñerẽ yũ paaecu ãmerẽ. Oterica yepare yeseari yũ paaewẽpũẽcũ. Tunu bairoa aperãrẽ dinerore yũ jẽnibobojãñucũrũ. Bairi, ¿dope bairo yũ ácuati ãmerẽ?’ ĩ tũgoña macãñupũ.

⁴ ĩ tũgoña yua: ‘Yũ caãtipeere merẽ yũ masĩña, yũ quetiupau yũre cũ sawiyoro bero, aperã na ya wiiripũ yũre na camaiparore bairo ĩ, ĩñupũ.

⁵ Bairo ĩ yaparo yua, cũ quetiupaure sawapamorãrẽ jĩcããrã jeto na piijoneño jũgoyupũ, yũ mena na busũpẽniatõ, ĩ. Bairi cũ capijũgoũ cũ caetaro ñiña, atore bairo qũĩñupũ: ‘¿Nocãrõ majũ yũ quetiupaure mũ wapamoñati?’ qũĩ jẽniñañupũ mayordomo puame.

⁶ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ: ‘Pairo, cien raperi majũ aceituna oco rapeerire cũ yũ wapamoña,’ qũĩñupũ caetajũgoũ mayordomorẽ. Bairo cũ caĩrõ tũgo: ‘Ato ruiya mai. Ato ñiña mũ sawapamorĩjẽrẽ caquetibũjarĩ pũrõ. Cien mũ sawapamorõrẽ coseya. Cincuenta puame woatuya tunu. ¡Tãmurĩ ása!’ qũĩñupũ mayordomo caetajũgoũre.

⁷ Cabero etayupũ tunu apeĩ. Bairo cũ caetaro ñiña, bairoa qũĩñupũ tunu: ‘¿Nocãrõ majũ yũ quetiupaure mũ wapamoñati?’ qũĩ jẽniñañupũ mayordomo puame. Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ: ‘Pairo, trigo ugariquere cien piiri majũ cũ yũ wapamoña,’ qũĩñupũ cabero macããcũ mayordomorẽ. Bairo cũ caĩrõ tũgo, ‘Ato ñiña mũ sawapamorĩjẽrẽ caquetibũjarĩ pũrõ. Cien mũ sawapamorõrẽ coseya. Ochenta puame woatuya,’ qũĩñupũ mayordomo cabero macããcũrẽ.

⁸ Cabero yua, quetiupau puame cũ ãmũ carõũ, bairo cũ caãto tũgoñamasĩrĩ, ‘¡Nocãrõ cũ masĩñati!’ qũĩ tũgoñañupũ,” na ĩ quetibũyupũ Jesũs cũ cabuerãrẽ.

ĩ quetibũyũ yaparo, atore bairo na ĩnemoñupũ: “Bairo baiyama ati yepa macããna. ĩto masĩjãñũñama, mayordomo cũ caĩtorore bairo. Bairi Dios yarã cabusurõũ caánãrẽ bairo caãna netõõrõ átiãni masĩjãñũñama ati yeparuere.”

⁹ “Caãnorẽ bairo mujããrẽ ñiña: Mujãã puame mujãã yaye dinero mena caroaro ása. Ati yepa macããna carorã na caãtiqũẽno cũgorijere caroaro

ása. Cabopacarãrê dinerore na joya, mujãã mena na causeaniparore bairo ãrã. Bairo mujãã caápata, jôbuiꝛu mujãã caetaro, useanirĩqũe mena mujããrê bocágarãma.

10 “Noo jĩcãũ ùcũ nucũrĩ yeri pũna mena apeye petoaca caãnie ùnierê cã caĩnarĩcãnuḡo masĩata, pajĩãnuḡo caãnie ùnie cũãrê ñnaricanuḡo masĩubuioumi. Apei, nucũrĩ yeri pũna mena mee apeye petoaca caãnie ùnierê cã caĩnarĩcãnuḡomasĩetĩcõãta, pajĩãnuḡo caãnie ùnie cũãrê ñnaricanuḡoetibuioumi.

11 Torea bairo mujãã ati yepa macããjê paio cawapacatiere nucũrĩ yeri pũna mena mujãã caĩnarĩcãnuḡo masĩetĩcõãta, noa ùna jôbui macããjê nocãro caũnrĩjê quetire mujããrê quetibũju cũẽnama.

12 Tunu bairoa apei yaye cã cacũgorijere nucũrĩ yeri pũna mena mujãã caĩnarĩcãnuḡo masĩetĩcõãta, noa ùna mujãã yaye caãnipeere mujãã joenama.

13 “Tunu bairoa paabojari majõcu ni jĩcãũ ùcũ puḡarãpuã cã quetiuparã na caĩrõrê bairo átimasĩetĩñami, jĩcãrõrêã bairo na carotimasĩetĩcõãta. Bairo na cabaiata, jĩcãũrê qũĩroabuioumi. Apeire qũĩroaetibuioumi. Jĩcãũ mena yeri ñuḡumi. Apeire qũĩñategumi. Torea bairo mujãã cãã dinerore mujãã cabotũgoñaata, Dios yaye mujããrê cã caãtirotirijere mujãã ññatebujiorã,” na ï quetibũjuypu Jesús.

14 Fariseo majã puame dinerore catũgoñamaimajũcõãrã ãnirĩ cã caĩrĩjêrê tũgomirãcũã, cã caĩrĩjêrê cariape tũgopeoesuparã. Cũ bõcaboyeti epecõãñuparã.

15 Bairo na cabairo ñña, Jesús puame atore bairo na ññupũ: “Mujãã camasãrê caĩtorã mujãã ãniña. Camasã na caĩnarõpuã caroarã majũ mujãã bauya, camasã watoa ãna. Baiꝛua, Dios puame roque bairo mujãã cabaimiatacũãrê, masĩjãñuñami roro mujãã yeri pũna caãnierê. Tunu bairoa dise ùnierê, ‘Cabũgoro macããjê mee ñña atie,’ camasã na caĩwãmetimiatacũãrê, Dios puame tiere ññatejãñuñami,” na ï quetibũjuypu Jesús.

La ley y el reino de Dios

16 Ñ quetibũju yaparo, atore bairo na ï quetibũju nemoñupũ tunu: “Moisês ãnacũ camasã na caãtipeere cã caroticũrĩqũẽ, bairi profeta majã na ca-quetibũjuũcũrĩqũẽ cãã mujãã jũḡoãñupã, Juan camasãrê cabautizamirĩcũ cã caetaparo jũḡoye. Ati rãmũrĩã caroa queti, Dios cã carotimasĩrĩpaũ caetaporo tũgorã átiyama camasã. Bairo na catũgoro jũgori cã carotimasĩrĩpaure jããmasĩõ joroque na átiya tie caroa queti.

17 “Bairopua, Moisês ãnacũ cã caroticũrĩqũẽ puame nicõãgaro. Noa ùna mujãã mena macããna ati umurecore, ati yepa cũãrê átiyiasomasĩetĩñama. Torea bairo Moisês ãnacũ cã caroticũrĩqũẽ jĩcã wãmeacã ùno cũãrê átiyasio masĩetĩñama camasã.

Jesús enseña sobre el divorcio

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

18 “Bairi ni jĩcãũ ùcũ cã numorê cã capitata, bairi apeo mena cã cawãmojiyaata, Moisês ãnacũ cã caroticũrĩqũẽrê caãpei niñami. ‘Apeo mũ numo mee caãcõ mena ãmerĩcõãña,’ cã caĩcũrĩqũẽrê caãpei niñami. Tunu bairoa apei camanaru pitirico mena cã cawãmojiyaata, cã cãã Moisês cã caroticũrĩqũẽrê caãpei niñami,” na ï quetibũjuypu Jesús.

El rico y Lázaro

19 Ñ quetibũju yaparo, ape wãmerê ïcõñarĩ na ñnemoñupũ tunu: “Jĩcãũ caũmũ ãñupũ paio cadĩnero cũḡon. Cã puame jutii caroa caũḡueri manie jetore jãñanucũñupũ. Bairi nucũbũgorique mena ãninucũñupũ, caroa majũrê cajutii

jãñau ãnirĩ. Tunu bairoa tocãnacã rãmua bose rãmurĩ qũñenocũñupũ caroa rãmurĩ majũ.

20 Tunu bairoa ãñupũ jĩcã cabopacau, Lázaro sawãmesucu. Cũ ruame bopacooro ãninucũñupũ. Cãmii boarique cãgoyuru. Bairo bopacau ãnirĩ, pairo cadinero cãgou jopetere ruinucũñupũ yeparu.

21 Bairo bopacau ãnirĩ pairo cadinero cãgou cũ caugañorĩjêrê, cũ mesa roca cañarĩjêrê ugaganucũmiñupũ. Bairo ugamicãã, dope átimasĩesupũ. Roro netõrõ baiyuru. Nurĩcãrã yaia cũ cãmiiirê cũ weronucũñuparã roro majũ.

22 Bairi yua, jĩcã rãmũ cabopacau ruame riacoásúpu. Bairo cũ cabaiyasiro yua, ángelea majã cũ necoásúparã Abraham ãnacũ cũ caãnopũ, nocãrõ caroaro caãnopũ yua. Bairo cabopacau ãnacũ cũ cabaiyasiro bero, pairo cadinero cãgomirĩcũ cũã riacoásúpu. Bairo cũ cabaiyasiro ãña, cũ yarocasõãñuparã cũ ãnacũ yarã ruame.

23 “Bairi yua, dinero pairo cacãgomirĩcũ ruame roro majũ netõñupũ cariaricarã ãnana cañuena na caãnopure yua. Bairo topũ ãcũ, ãñamugõjoyuru jõbuiuru. Bairo ãñamugõjon majũ, qũññabocayuru Abraham ãnacũrê. Lázaro ãnacũ cũãrê qũññañupũ Abraham menaru cũ caãno.

24 Bairo na ãña yua, atore bairo qũññupũ pairo cadinero cãgomirĩcũ ruame Abraham ãnacũrê, topũ caãcũrê, busurique tutuaro mena: ‘Jãã ñicũ Abraham, tãgoya mai yũ caĩrĩjêrê. ¡Yũ bopaca ãñaña! Roro netõũ yũ baicaru atopure. Bairi Lázaro cũ joya yũ tũpu. Cũ wãmojũã yapaaca mena ocopũ weyori, yũ ñemerõrê cũ yũsuon apáro. Bũtioro majũ bopacooro yũ netõcũpu, ati peero caũjãnaeti peerore ãcũ,’ qũññupũ pairo cadinero cãgomirĩcũ Abrahãrê.

25 Bairo cũ caĩmatacããrê, atore bairo qũññupũ Abraham ãnacũ ruame pairo cadinero cãgomirĩcũrê: ‘Yũ pãrãmi, mũa caroaro mũ ãmũ ji yeparure. Caroaro netõrõ majũ mũ ãmũ mũ yarã mena. ãni, marĩ yau, Lázaro ruame roque roro majũ netõwĩ, topũ ãcũ. Bopacooro baiwĩ. Bairi ãmerê cũ useanio joroque cũ jãã átiya atopure. Yerijãũ átiyami bopacooro canetõrĩcũ ãnirĩ. Mũa, ãni Lázaro cũ cayerijãrõ ãnoa, mũ ruame bopacooro mũ netõña caroaro caãnacũ ãnirĩ yua.

26 Tunu mũrê ñiña: Ato jãã caãno pairi ope, ope caãni ãñotarore bairo ñiña. Bairi topũ caãna, dope bairo átimasĩenama atopure. Tunu bairoa, dope ámasĩenama ato caãna ruame cũã mũjãã tũpũre. Bairi dope bairo ámasĩecũmi Lázaro cũã mũ tũpũre,’ qũññupũ Abraham ãnacũ.

27 “Bairo cũ caĩrõ tãgo, atore bairo qũññemõñupũ pairo cadinero cãgomirĩcũ ruame Abrahãrê tunu: ‘Jãã ñicũ Abraham mũrê ñiña: Toroque Lázaro cũ árotiya yũ pacu ya wiipu.

28 Topũ ãnama yũ baiřã jĩcã wãmo cãnacãũ majũ yũrea bairo caãna. Bairi Lázaro narê cũ quetibũju apáro, “Na cũã roro bopacooro netõrema ati peero caũjãnaeti peerore na cariarĩ rãmũ,” ¡’ qũññupũ pairo cadinero cãgomirĩcũ Abrahãrê.

29 Bairo cadinero cãgomirĩcũ cũ caĩrõ tãgo, atore qũññupũ Abraham ruame: ‘Merê na, ji yepa macããna Moisés ãnacũ, bairi profeta majã ãnana na caquetibũjuwoatucũñarĩqũêrê masĩñama. Bairi tie na caquetibũjuwoatucũñarĩqũêrê na tãgousaãto, atore roro tãmuogaena,’ qũññupũ Abraham pairo cadinero cãgomirĩcũrê.

30 Bairo cũ caĩrõ tãgo, atore bairo qũññupũ yũyuru pairo cadinero cãgomirĩcũ Abrahãrê tunu: ‘Jãã ñicũ Abraham, bairoa baiya bairopũ. Bairo cabaimiatacããrê, yũ yarã ruame tãgousaetiyama. Bairi cariacoaatũ tunu cacati roquere qũññarĩ, caroaro cũ caĩrĩjê roquere tãgousa jũgobujiorãma. Na yerire

tūgoña wasoabujiorāma yu yarā, qũĩñupũ paio cadinero cūgomirĩcũ pñame Abrahamē.

³¹ Bairo cū caĩrõ tūgo, bairo qũĩ tũsayupũ Abraham pñame: ‘Moisés ānacũ, bairi profeta majã na caĩquetibujawoatucũñarĩquērē na catūgousagaeticõata, tĩ yepa macãāna mũ yarā, cariacoatasũ tunu cacatĩ cū caĩrjē cūārē tūgousaetibujiorāma,’ qũĩ jãnañupũ Abraham pñame paio cadinero cūgomirĩcūrē yua,” na ĩ quetibujuyupũ Jesũs cū cabuerārē.

17

El peligro de caer en pecado

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Jesũs atore bairo na ĩñupũ cabero tunu cū cabuerārē: “Mujãārē ñiña: Tocānacānia nigarāma atĩ yepapũre roro cajūgoĩrĩ majã. Roro majũ baiyama camasã na caátie jūgori. Netõjãñurõ yu pñame bopacooro na ñiñaña, roro caĩtori majārē. ĩNa roquere bopacooro netõrõ na baio joroque na átigami Dios, na yaye wapa!

² Bairi atore bairo ñi tūgoñaña yu busũriquere camasĩpeyoenarē roro cajūgoĩrĩ majārē: Ītãã capairica mena na wãmuarĩrē jiyaturi, ria capairiyapũ na carurecõãpee ñiña.

³ Bairi mujãārē ñiña: Caroaro ása. ĩMujãã cūã mujãã yasire!

“Ni jĩcãũ ũcũ mujãã yaũ, roro cū caápata, cū quetibujuyã tutuaro mena. Bairi cū pñame tunu cū catūgoñawasoata, cū masiriyobojaya.

⁴ Bairi mujãārē ñiña tunu: Mujãã yaũ jĩcã rãmũrē jĩcã wãmo peti pũga pēñirõ cānacāni majũ mujãārē roro cū caápata, ñiña. Bairi cū pñame tunu jĩcã wãmo peti pũga pēñirõ cānacāni majũ, ‘Mujãārē pũgani yu áperigu tore bairo,’ mujãārē cū caĩata, cū mujãã camasiriyobojapee ñiña tocānacānia cū caĩata,” na ĩ quetibujuyupũ Jesũs cū cabuerārē.

El poder de la fe

⁵ Cabero tunu, atore bairo qũĩ jēniñuparã cū cabuerã Jesũs, marĩ Quetiupũre:

–Jãārē paijãñurõ Dios mena tūgoñatutuariquere jãã jonemoña –quĩñuparã.

⁶ Bairo na caĩrõ tūgo, atore bairo na ĩñupũ:

–Yu yarã mujãārē ñiña: Mostaza cawãmecutĩ apecã, õcã apecã majũ ñiña. Tiacarē bairo petoaca Dios mena mujãã catūgoñatutuaata, yucũ capairicũre etari, tiire, ‘Wãáti ria capairiyapũ etanũcãrõjã,’ mujãã caĩata, mujãã caĩrõrēã bairo baibujioro tĩ yucũ pñame –na ĩ quetibujuyupũ Jesũs, bairo na caijēniñarõ cū cabuerārē.

El deber del que sirve

⁷ Na ĩ quetibujuyupũ yaparo, na ĩnemoñupũ tunu Jesũs: “¿Ni jĩcãũ ũcũ mujãã mena macããcũ, cãrē paacoteri majõcũ cū cacũgoata, wesepũ cū quetiupũ wecũare na nuũ, o yepa cū caoteparore quĩēnoũ caatĩatasũ cū caetarõ ĩña, cū quetiupũ pñame: ‘Tãmurĩ etanumurĩ ugaũa ugarĩquere,’ cū quĩbujioũcũti caraatasũ cū caetaroi?

⁸ Īcũami yũra. Atore bairo pñame quĩbujioũmi: ‘Tãmurĩ ugarĩque quĩēnorĩ yu jeasã. Ugaũ yu átiya. Bairi etĩrique cũārē yu joya. Mũa, cabero mũ ugaũa yu caũgayaparoro bero,’ quĩbujioũmi cãtu macããcũrē cū quetiupũ pñame.

⁹ Tunu bairoca cū caraacoteri majõcũre: ‘Yu mena mũ ñujãñũña. Bairi mũ mena yu uẽseaniña,’ qũĩ pitietibujioũmi cū quetiupũ pñame cū ũmũ cū caũgarĩque nuu yaparoro berore.

10 Bairo mujãã p̄ame Dios mujããrẽ cū caroticũrĩqũerẽ nipetirijere átipeyorã, atore bairo mujãã caĩpee niña: ‘Dios cū carotirã marĩ ãniña. Bairo cū caroticũrĩqũerẽ jetore cū marĩ juátibojaya. Bairo noa ũna marĩ mena macããna, “Caãnimajũrãrẽ bairo jããrẽ ãniña, jãã capaayaparoroi,” caĩmasĩrã maniñama,’ mujãã caĩpee niña,” na ĩ quetibujuyup̄ Jesús cū cabuerãrẽ.

Jesús sana a diez leprosos

11 Cabero Jesús Jerusalén macãp̄ ácu, Samaria bairo Galilea na caĩrĩ yepa watoare netõásúp̄.

12 Bairo ácu, etayup̄ jĩcã macããcãrẽ. To cū caetaro ãña yua, p̄uga wãmo cãnacãũ majũ caũmua witi asúparã, na rupaũri cacãmii boarã p̄ame, Jesure cū bocará anã. Bairo atimirãcũã, Jesús t̄p̄p̄ etasuparã.

13 Jõõpũã tuari atore bairo qũĩ busujoyuparã busurique tutuaro mena:

—Jesús cabuei, jããrẽ bopacooro jãã ãniña!

14 Bairo na caĩrõ, na ãñajõõ, atore bairo na ĩ joyup̄ Jesús p̄ame:

—Jan, mujããrẽ yu catioḡu. Bairo ánãja sacerdote majã t̄p̄p̄. Na quetibujerájã mujãã cabaiatajere —na ãñup̄ Jesús.

Bairo cū caĩrõ tãgo, acõásuparã. Bairo na caátutuato, na cãmii caboamiataje na rupaũrire peticoasuparo, cosericarore bairo yua, na riaye caãnimiatate.

15 Bairo yua, na mena macããcũ jĩcãũ tiere ãnarĩ, butioro cū basapeoyup̄ Diore, busurique tutuaro mena.

16 Bairo ĩ yua, na mena caãmiatacũ tunuatĩ, Jesús riape, yepap̄ cū r̄p̄opaturĩ mena etanumurĩ qũĩroayup̄. “Yu mena m̄ ãñumajũcõãña,” qũĩñup̄ Jesure cacãmii boamiatana mena macããcũ jĩcãũ p̄ame. Cū p̄ame Samaria yepa macããcũ ãñup̄.

17 Cãrẽ qũĩña, atore bairo qũĩñup̄ Jesús p̄ame:

—¿Noate aperã m̄ yarã? ¿M̄, jĩcãũ ató m̄ ãniati? Yua, p̄uga wãmo caãnacãũ ãnama, mujãã ãniarũ. ¿Noate aperã jĩcã wãmo peti bapariãnacãũ caãniatana?

18 ¿Áni, apero macããcũ jeto ató Diore cū basapeo masĩñati?

19 ĩ yaparo, atore bairo qũĩñemoñup̄ tunu:

—Wãm̄ncãrĩ tunu ácũja m̄ ya wiip̄. Yu mena m̄ catũgoñatuturije jũgori m̄ riayere yu netõõcõãña —qũĩñup̄ Jesús cacãmii boamiatana p̄uga wãmo cãnacãũ majũ mena macããcũ jĩcãũrẽ.

Cómo llegaré el reino de Dios

(Mt 24.23-28, 36-41)

20 Jicãni fariseo majã atore bairo qũĩ jẽniñañuparã Jesure: “¿Nocãõrõp̄ Dios cū carotimasĩrĩpau to etaroati?” Bairo na caĩrõ tãgo, atore bairo na ãñup̄ Jesús p̄ame:

—Dios cū carotimasĩrĩpau baujaro etaetigarõ.

21 Tunu bairoa ãtĩgarõ: ‘Atoa niña merẽ,’ o ‘Jõõ bauya,’ mujããrẽ ãã mani-garõ. Merẽ Dios cū carotimasĩrĩpau mujãã recomacãp̄ niña —na ãñup̄ Jesús fariseo majãrẽ.

22 ĩ yaparo, atore bairo na ãñup̄ cū cabuerãrẽ: “Jĩcã rãm̄p̄ mujããrẽ atore bairo tũgoñarĩqũerẽ etagarõ: ‘Jĩcã rãm̄p̄ ũno majũ marĩ ãñagamiña Jesús, Camasã jũgocure,’ mujãã ĩ tũgoñagarã. Bairo yure mujãã caĩñagamiatacũãrẽ, yu bauetigũ,” na ãñup̄ Jesús cū cabuerãrẽ.

23 ĩ yaparo, na ãñemoñup̄ tunu: “Aperã ãgarãma: ‘Ati macãp̄ etaup̄,’ o ‘Jĩ macãp̄ etaup̄,’ ãgarãma. Bairo na caĩmiatacũãrẽ, cariapẽ na mujãã tũgoetigarã. Mujãã áperigarã. Na caĩrĩjẽrẽ na mujãã tũgõsaetigarã.

24 Bairi mǎjǎārē ñiña: Buro cǎ cayaberije mena umęcóore jǎñawoyami pǎgatuarna. Torea bairo yu, Camasǎ Jǎgocǎ nemo ati yerapure yu catunuatǎ rǎmure yu baigu. Yoaro mee yu bauetagu.

25 Bairna mai, caññijugoro bairo yu baijǎgogu: Ati yerapure roro popiye yu netogǎ. Camasǎ, ati yepa macǎana ñiñatejǎñugarǎma ati yutea macǎana pǎame.

26 Noé ānacǎ cǎ caññiyuteare cabaiyaricarorea bairo baigaro nemo yu, Camasǎ Jǎgocǎ ati yerapure yu catunuatǎ rǎmure.

27 Atore bairo baiyayuparǎ camasǎ mai Noé ānacǎ cǎ caññi yuteapure: Camasǎ caroaro āñuparǎ. Eti, uga, bairi tunu wǎmo jiya átǎñuparǎ, ñe ũno jǎcǎ wǎmeacǎ cabaiññipeere tǎgoñarǎ mee. Noé, cǎmua capairicare cǎ caǎjǎarǎ rǎmuru bairo baijǎnañuparǎ. Ti rǎmua ati yepare ruayuparo. Bairo caruaro, camasǎ nipetiro ruayasi peticoasuparǎ, caroaro useañirǎ caññimiatana yua.

28 Torea bairo baiyupa Lot cǎ caññi yutearu cǎārē: Camasǎ useañirǎ āñupǎ. Eti, uga, apeye ũnierē wapatijee átǎcǎ, tunu nuni, oterique cǎārē ote, wiiri cǎārē caroa qǎēnorǎ āñuparǎ, ñe ũnie rusaricaro mano, Lot ānacǎ cǎ caññi yuteapure.

29 Bairi Lot ti macǎ, Sodoma macārē cǎ cawitiro bero, oco ocarore bairo wēñuparǎ. Peerori, azufre mena asuyaro jǎbui umęcóoru caatǎ ñañuparǎ. Tie mena yasi peticoasuparǎ ti macǎ Sodoma ānatǎ macǎana ānana.

30 Torea bairo baigaro nemo yu, Camasǎ Jǎgocǎ yu cabauetari rǎmure,” na ĩ quetibǎyuru Jesús cǎ cabuerǎre.

31 ĩ quetibǎyuru yuparo, na ĩnemoñupǎ tunu: “Ti rǎmua caetarore jǎcǎ ũcǎ wii cabuimacǎ aruaru cǎ caāmata, ruiatǎri, cǎ apeyere, ape aruaru caññierē cǎ jei ápericǎto. Tunu bairoa cǎ, weseru caǎcǎ cǎ wiiru cǎ tunu ápericǎto.

32 Tǎgoña masñemoñijate Lot nǎmo ānacǎ cǎ cabaiyariquere. Roro baiyupo.

33 Bairi mǎjǎārē ñiña: Ni jǎcǎ ũcǎ cǎ caññie pǎamerē mairǎ, yu yaye quetire jǎnacǎogumi. Bairi maimicǎ, yasicoagumi yua. Apei roque yu yaye quetire cajǎnaecu roque caticǎ āninucǎgumi. Cǎrē na capajǎ rocoamiatacǎārē, caticoa āninucǎgumi tunu. Cǎ ũcǎ pǎame netogumi.

34 “Mǎjǎārē cañnorē bairo ñiña: Yu, Camasǎ Jǎgocǎ nemo yu caetari rǎmua caāno, ti ñamirē jǎcǎ camaru pǎgarǎ cǎnigarǎma. Bairo pǎgarǎ ñimirǎcǎ, jǎcǎā cǎ mena macǎācǎ jeto neáecogumi. Apei cǎ bapa pǎame neáecogumi.

35 Tunu bairoa pǎgarǎ rǎmia rupa bari trigo wǎñnigarǎma. Bairo pǎgarǎ rǎmia ñimirǎcǎ, jǎcǎā cǎ mena macǎācǎ jeto neáecogomo. Apeo pǎame neáecogomo.

36 Tunu bairoa pǎgarǎ weseru nigarǎma. Bairo pǎgarǎ ñimirǎcǎ, jǎcǎā cǎ mena macǎācǎ jeto neáecogumi. Apei pǎame neáecogumi,” na ĩ quetibǎyuru Jesús cǎ cabuerǎre.

37 Bairo cǎ cairǎ tǎgo, atore bairo qǎi jēñiñañuparǎ:

—Jǎñ quetiuparu, ĩnooru to bairoati atie mu caññetibǎyurije?

Cǎ pǎame atore bairo na ĩ yuyuru:

—Noo rupañri ānajē cacǎñarǎ, yucaā cǎ toru neñateagarǎma —na ĩ yuyuru Jesús cǎ cabuerǎre.

18

La parábola de la viuda y el juez

1 Cabero Jesús ĩcǎñarǎ na quetibǎyuru, jēñijutimirǎcǎ Diore cǎ na cajēñiñateiparore bairo ĩ.

² Atore bairo na ìñupù: “Àñupù jìcāu quetiupau juez na caĩ. Cū ruame nipetirārē cauwiēcu ãñupù. Bairi Dios cūārē Ìroaesupũ. Tunu bairoa camasārē na nucūbuēoesupũ.

³ Cū, juez cū cañni macārē ãñupò jìcāo cawapeao cūã. Cò ruame aperã roro na caĩepeo ãñupò, na pesuore bairo caãcò. Bairi cawapeao ruame tocānacānia ánuçũñupò juez quetiupau tũru. Cārē, ‘Tocārõã yure na pa-towācõēĩcõãtò yure roro caĩrārē na mũ quetibũjũwa, mũ, quetiupau ãnirĩ,’ quĩõ acó ánuçũñupò tocānacānia.

⁴ Baiũa, quetiupau juez ruame capee majũ cò juátigaesupũ. Bairo juátigaetimicūã, cabero atore bairo ì tũgoñañupù: ‘Diore caĩroaesu yũ ãniña. Tunu bairoa camasã cūārē na yũ nucūbuēoetiya.

⁵ Bairo cabai yũ cañnimiatacūārē, atio ruame yũ pajũgo jãnaēĩñamo. Bairi, yure tocārõã cò pajũgo jãnato. Nairõ yũ ture cò apéricõãto Ì, cò yũ juátigu,’ ì tũgoñañupù,” na ì quetibũjũyupũ Jesús.

⁶ Ì yaparo, na Ìnemoñupù tunu: “Tũgopeoya juez cañuecũ cawapeaoe cò cū caátajere.

⁷ Bairi, ¿Nopē bairo Dios, cū yarã cū canetõðparārē, umũrecóo, ñamii nairõ na cajēniata, na cū juáperibujiocti? Cañũ ãnirĩ na juátimajũcõãgũmi. ¿O na cotecõã manio joroque na cū átibujiocti? Bairo na áperigũmi.

⁸ Cañnorē bairo mũjããrē ñiña: Coteri mea, jicoquei na juátibujioũmi. Mũjããrē ñiña tunu: Nemo yũ, Camasã Jũgocu yũ catunuetari rãmũrē, ¿ati yerapũre mai Dios mena catãgoñatutuarārē na yũ bócaetaũ átĩ?” na ìñupù Jesús.

La parábola del fariseo y el cobrador de impuestos

⁹ Cabero tunu Jesús ì cõñanemorĩ, quetibũjũyupũ fariseo, bairi jìcāu gobier-norē dinero jejobojarĩ majõcu menarē. Na quetibũjũgu ásupũ aperã, “Caroarã majũ jãã ãniña,” Ìrĩ aperārē caĩñateri majãrē.

¹⁰ Atore bairo na ìñupù: “Pũgarã ñubuerã ásuparã caũmũa Dios ya wii, templo na caĩrĩ wiipũ. Bairi jìcāu ãñupù fariseo majã mena macããcũ. Apei ruame ãñupù Roma macārē camasã yaye dinerore jejobojarĩ majã mena macããcũ jìcãũ.

¹¹ Atore bairo fariseo ruame nucũrĩ Diore quĩ jēniñupù: ‘Dios nocārõ cañũu majũrē mũrē ñiña. Mũ ñũjãñũña yũ menarē. Yũa, aperārē bairo yũ baietiya. Cañũu yũ ãniña. Narē bairo yũ yajapaietiya. Roriye átajere yũ áperiya. Carõmio mena roriye átaje cūārē yũ áperiya. Tunu bairoa ãni, apei, Roma macārē dinero jejobojarĩ majõcare bairo yũ baietiya.

¹² Yũa, pũgani jeto jìcã semanarē ugarique betiri mũ yũ ñubuenucũña. Tunu bairoa yũ cawapatariye cūārē pũga wãmo petiro cānacã sero cãrõrē jìcã sero cãrõ jeto tocānacānia mũ yũ jonucũña,’ ì jēniñupù Diore fariseo majõcu ruame.

¹³ Apei Roma macã macããnarē dinero jejobojarĩ majõcu ruame, noo, jopetũaca ùnopãã tuacõãñupù. Bairo tuari jĩrĩãcã ùno cūārē umũrecõore ìñamũgõnucũrĩ mee nucũñupù. Bairo nucũã, cū majũ cotiare pari, atore bairo ì jēniñupù Diore: ‘Dios, nocārõ cañũu majũ, mũrē ñiña. ¡Yure bopacooro ìñaña! Yũa, roro caátajecũcu yũ ãniña,’ quĩ jēniñupù Diore Roma macã macããnarē dinero jejobojarĩ majõcu ruame.

¹⁴ Mũjããrē cañnorē bairo ñiña: Ñni, Roma macã macããnarē cadinero jejobojarĩ majõcu, cū ya wiire cū catunuetaparo jũgoye, merē Dios cū caroriye wapare cū masiriyo bojãcõãrĩcũmi. Apei fariseo majõcu ruame roquere cū masiriyo bojaetacũmi. Bairi torea bairo ni jìcãũ ùcũ cū majũã: ‘Cañnimajũũ

yu ãniña,' caĩ puamerẽ, cabugoro macããcũrẽ bairo cũ ãnio joroque cũ átigumi Dios. Apei, 'Caãnimajũ mee yu ãniña,' caĩ puame roquere, cabero cabugoro macããcũrẽ bairo mee cũ ãnio joroque cũ átigumi Dios,' na iñupũ Jesús.

Jesús bendice a los niños

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Bairo cũ caĩquetibujũ yaparoro bero, tunu aperã na pũnaa, cawĩmarãrẽ na jeasúparã Jesús tupu, na pãnarĩ Diore na cũ jeniñojaáto, írã. Bairo na pũnaarẽ na cajeatõ iñarĩ, cũ cabuerã puame, "Na jeapericõãña mujãã pũnaarẽ," na iñuparã capacuare.

¹⁶ Bairo na caáto iña, na piijori atore bairo na iñupũ Jesús cũ cabuerãrẽ:

—Yũtu puame cawĩmarãrẽ na atĩrotiya. Na eñotaeticõãña. Dios cũ carotimasĩrĩpaũ macããnarẽ bairo caãna niñama cawĩmarã. Narẽ bairo cayeriñurã jeto ãnimasĩñama Dios cũ carotimasĩrĩpaũpũre.

¹⁷ Mujããrẽ cariape ñiña: Ni jicãũ ùcũ cawĩmaũ cũ catãgoñarõrẽ bairo Dios mena cũ catãgoñatutueticõãta, Dios cũ carotimasĩrĩpaure jãã masiẽtĩgumi — na i quetibujuyupu Jesús cũ cabuerãrẽ.

Un hombre rico habla con Jesús

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Cabero jicãũ sacerdote majã mena macããcũ atore bairo quĩ jeniñañupũ Jesure:

—Cañũ majũ cabuei, ¿dope bairo yu átibujocuti, caroa yeri capetietiere bócaũ?

¹⁹ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo Jesús puame quĩ yuyupu:

—¿Nopẽi cañũ yu mi piiyati? Cañũ, jicããã niñami, Dios jeto.

²⁰ Merẽ mu masĩ Dios camasãrẽ cũ caãtiroticũriqũerẽ: "Carõmio mena roro átiepeeticõãña. Pajããtĩcõãña camasãrẽ. Aperã yayere jeerutieticõãña. Aperãrẽ cabugoro na i buitieticõãña. Mu pacũ, mu paco cããrẽ nacũbugoya."

²¹ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo quĩñupũ caũmu puame:

—Tie nipetirijere cawĩmaũ ãcũpũna, yu átipecyocõã jũgowũ —quĩñupũ.

²² Tiera tũgo, Jesús puame quĩñemoñupũ tunu:

—Mai, jicã wãme mu rusacõãña. Mu cacũgorije nipetirijere nunirepeyocõãña. Tie wapare jeri cabopacarãrẽ na ricawoya. Bairo mu caãpata, jõbuiũ pairo nigaro mu cawapatapee. Bairo yu caĩrõrẽ bairo áti yaparori, yu mena baracusa —quĩñupũ Jesús.

²³ Tiera tũgo, caũmu puame tũgoñarĩqũẽ paicoasupu. Capee apewe ùnierẽ cacãgou ãniri, Jesús cũ caĩrõrẽ bairo átigaesupu.

²⁴ Bairo cũ catãgoñarĩqũẽ pairo iñarĩ, atore bairo na iñupũ Jesús cũtu caãnarẽ:

—Ni jicãũ ùcũ capee apewe ùnierẽ cacãgou, Dios cũ carotimasĩrĩpaure cũ caetapee masiriyojãñuña.

²⁵ Waibũcu capai, camello, ãpõã pota opeacaru cũ cajã ãmewitiata, masiriyojãñuña. Bairo cũ caãmewitimasĩmatacũãrẽ, netõjãñurõ masiriyo ro niña caũmu capee apeyere cacãgou Dios cũ carotimasĩrĩpaure cũ caetapee puame roque —na i quetibujuyupu Jesús.

²⁶ Bairo cũ caĩrõjẽrẽ catãgorã puame cũ jeniñañuparã:

—Bairi, ¿ni ùcũ toroque cũ netõmasĩcuti?

²⁷ Bairo na caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo na iñupũ Jesús:

—Dise ùnie camasã na caãtimasĩtĩẽ, nipetirije Dios cũ caãtimasĩrĩjẽ jeto niña.

²⁸ Bairo cũ caĩrõ tũgo, Pedro puame bairo quĩñupũ Jesure:

—Jãa Quetiupau, jãa roque merẽ, nipetirije jãa cacãgorijere cūrĩ, mure jãa baracuti usajũgowu.

²⁹⁻³⁰ Jesús pũame atore bairo qũĩ yũyupũ:

—Ni jicãũ ucũ Dios cũ carotimasirĩpau macããjẽrẽ paagu, cũ ya wiire, o cũ ñamorẽ, cũ bairãrẽ, cũ pasnare, o cũ pũnaa cũãrẽ na cũ caaweyocoápata, narẽ cũ cacãgoro netõrõ bõcanemogũmi tunu ati yeparãre. Tunu ape amurecõo caetaro, cãgonemogũmi yeri capetietiere —na ĩ quetibũjũyupũ Jesús.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Cabero Jesús cũ cabuerãrẽ, pũga wãmo peti rũpore pũga pẽnirõ cãnacãũ majũ camasã watoa caãnarẽ na piwũojori na ĩñupũ na jetore: “ãmerẽ Jerusalepũ marĩ ágarã. Topũ profeta majã ãnana yũ, Camasã jũgocũre na caĩquetibũju woatuyaricarorea bairo baigaro.

³² Ti macã macããna pũame judío majã caãmerãrẽ yũ nunirocacõãgarãma. Roro ñiepegarãma. Roro yũ átiepegarãma. Na ucoo mena yũ eyotuepegarãma.

³³ Bairo átiri, roro majũ yũ bape epegarãma. Bairo yũ átieperi, yũ pajãã rocacõãgarãma. Bairo yũre na caátimiatacũãrẽ, itia rũmu bero caãno yũ pũame yũ caticoagu tunu,” na ĩ quetibũjũyupũ Jesús.

³⁴ Na, cũ cabuerã pũame cũ caquetibũjumirĩjẽrẽ tũgomasiẽtĩmajũcõãñuparã. Na pũame, “Jesús bairo baiyasigũmi,” ĩ masĩesuparã. Bairi tũgomasiẽsuparã.

Jesús sana a un ciego de Jericó
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Cabero Jericó macãrẽ cõñaácũ, Jesús pũame cacaapee ĩñaecũrẽ netõásũpũ. Cũ pũame maa tãni camasãrẽ dinero jẽniruĩnucũñupũ.

³⁶ Bairi yua, camasã capããrã na canetõrõrẽ tũgori, “¿Dope to baiyati?” na ĩ jẽniñañupũ cãtu caãnarẽ.

³⁷ Bairo cũ caĩjẽniñarõ tũgo, na pũame qũĩñuparã:

—Jesús, Nazaret macã macããcũ netõácũ baiyami —qũĩ quetibũjũyuparã.

³⁸ Tierẽ tũgori, busarique tutuaro mena qũĩ joyupũ Jesure:

—Jesús, David ãnacũ pãrãmi, bopacooro ñiñaña!

³⁹ Bairo cũ caĩrõ, aperã cũ riape caãna pũame cũ tutiyuparã, cũ awajaet-icõãto, ĩrã. Bairo cãrẽ na caĩmiatacũãrẽ, bũĩoro jãñurĩ awajanemoñupũ tunu: —jDavid ãnacũ pãrãmi, bopacooro ñiñaña!

⁴⁰ Jesús pũame cũ caĩawajarijere tũgori, tuanũcãñupũ. Tuanũcãrĩ, “Cũ neasã,” na ĩñupũ aperãrẽ. Bairo yua, cũ na cane etaro ĩña, cũ jẽniñañupũ:

⁴¹ —¿Ñerẽ mu yũ caáto mu boyati?

Bairo cũ caĩrõ caĩñaecũ pũame qũĩñupũ:

—Yũ Quetiupau, caĩñamasĩcũ ãnirĩ ñiñamasĩgaya tunu —qũĩñupũ.

⁴² Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesús:

—jJau, ĩñamasĩña! Yũ mena mu catũgoñatutuarije jũgori mu caapee ĩñamasĩõ joroque mu yũ átiya.

⁴³ Bairo cũ caĩrõ, jicoquei ĩñamasĩcoasupũ. ĩñamasĩ yua, Jesús bero usari, Diore cũ basapeoyupũ. Nipetiro camasã, tierẽ caĩñaatana cũã Diore cũ basapeoyuparã.

19

Jesús y Zaqueo

¹ Cabero yua, etayupũ Jericó cawãmecuti macãrẽ. Eta yua, ti macãrẽ tẽñota jũgoyupũ.

2 Mai, ti macãpũ añĩpũ Zaqueo cawãтессн. Cũ pũame paio netõrõ apeye ùnierẽ cacũgon añĩpũ. Roma macããnarẽ camasã yaye dinerore jejobojarĩ majã quetiupãũ añĩpũ.

3 Cũ pũame bũtioro ñĩagamiñupũ Jesure. Bairo ñĩagamicũã, сауеранаса añirĩ, tunu bairoa camasã capããrã cũ riapere na caãnoi, dope bairo Jesure qũĩña bocamasĩesupũ.

4 Bairi Jesús cũ caápáro riape atuátĩ, уисрũ wãmũcoásúrũ, cũ cũ caĩñajo masĩparore ì.

5 Bairi Jesús pũame to netõácú qũĩñamũgõ joyupũ Zaqueo, уисũ buipũ capesaure. Qũĩñabocari, atore bairo qũĩñupũ:

—Zaqueo, tãmurĩ ruiasá. Æmerẽ тн ya wiipũ ун tuagaya —qũĩñupũ.

6 Bairo cũ caĩrõ tũgo, uwaro ruiátĩri, ùseanirĩqũẽ mena cũ ya wiipũ cũ jũgoásúrũ.

7 Bairo Jesús cũ mena cũ caátõ ñña, to macããna nipetirã Jesure ãmeo busupai jũgoyparã na majũ, “Rorije саáсн ya wiipũ tuan áyami,” ì busupaiyparã.

8 Cabero Zaqueo ya wiipũ na caetaãno yua, Zaqueo pũame wãmũncãrĩ atore bairo qũĩñupũ Jesure:

—Yũ Quetiupãũ, ãmerẽ yua, ун cacũgorijere carecomacã majũ cabopacarãrẽ na ун jogũ. Tunu bairoa ni jĩcãũ ùcãrẽ cayajaricũ ун саãmata, ун cayajamirĩqũẽrẽ cũ ун tunuojonemogu tunu. Tie netõjãñurõ baparicãnacãni majũ cũ ун tunuojonemogu tunu —qũĩñupũ Jesure.

9-10 Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Jesús pũame:

—Ñni, Zaqueo cũã, Abraham ãnacũ pãrãmi majũ niñami. Bairi ãme cũ, cũ yarã cũãrẽ na netõñami Dios. Torecũna, ун арú, ун, Camasã Jũgosũ, camasã cayasicobujiorãrẽ na netõũ áсн —qũĩñupũ.

La parábola del dinero

(Mt 25.14-30)

11 Camasã pũame Jesús cũ caĩrĩjẽrẽ caroaro cũ tũgousayuparã. Bairo caroaro na catũgousaro ñnarĩ, dinerore ìcõnarĩ na quetibũjũyupũ. Mai, Jesús pũame merẽ Jerusalén macãтсacарũ añĩpũ. Bairi camasã pũame Dios cũ carotimasĩrĩpãũ, “Æmeacã etagaro baiya,” ì tũgoñãñuparã.

12 Bairi atore bairo na ñĩpũ Jesús: “Ñĩpũ jĩcãũ саĩтн quetiuparã уаа. Cũ pũame águ baiyupũ ape yepa сауоагорũ. Торн cũ ya yepare quetiupãũ, reyre bairo cũrẽ na cajõrõ bero, tunuatĩgayupũ tunu cũ ya yeparũa.

13 Bairi águ jũgoye, cũ paabojari majã pũga wãmo cãnacãũ majũ mena macããnarẽ na piijori, na nuniñupũ tocãnacãũrẽã dinerore. Na nuni yaparori, atore bairo na ñĩpũ: ‘Mũjãã majũ atie dinero mena wapataya aperã mena. Tunu, ун catunuetaropũ mũjãã wapata jãnagarã,’ ì ñĩpũ.

14 Bairo cũ caicũmiatacũãrẽ, camasã, cũ caãni yepa macããna pũame bũtioro cũ mena asiajãñũñuparã. Quetiupãũ, reyre bairo cũ cajããrõ boesuparã. Bairo cũrẽ caasiarã ãnirĩ, cũ berore na ì rotĩjoyuparã na quetibũjũbojarĩ majãrẽ: ‘Jãã, reyre bairo тн cajããrõrẽ jãã boetiya jãã ya yepare.’

15 “Bairo cũ na caboetimiatacũãrẽ, aperã, ape yepa macããna pũame quetiupãũ reyre bairo cũ jõõcõãñuparã. To bero tunucoásúrũ tunu cũ ya yeparũa. Bairo tunuetari bero, cũ paabojari majãrẽ na pirotĩjoyupũ aperãrẽ, ‘Dinerore ун canunicũrĩcãrã nocãrõ majũ na wapataupari tocãnacãũpũ,’ ì.

16 Bairi cũ paabojari majõсн саãnijũgon pũame etari, atore bairo qũĩñupũ: ‘Quetiupãũ, тн dinero ун тн cacũrĩqũẽ mena ун wapatanemopũ tunu. Мн

puame puğa wămo cānacă mil tiiri dinerore yu mu cacūmiatacūārē, tunu puğa wămo cānacă mil tiiri mūrē yu tunuo buipeogu, qūiñupū.

17 Bairo cū caīrō, cū quetiupau puame atore bairo qūi yuyuru: ‘Numajūcōāña; cañu mu āniña muu paabojari majōcu. Bairi nucārō mena apreye petoaca cañnie ūnierē mu caññaricānuğō masīrō jūgōri, puğa wămo cānacă macāa quetiupau majū mu jāāō joroque mu yu ātign, qūiñupū.

18 Bairi tunu cū paabojari majōcu cabero macāacū puame etari, atore bairo qūiñupū: ‘Quetiupau, mu dinero yu mu cacūiñiqūē mena yu wapatanemoaru tunu. Mu puame jīcā wămo cānacă mil tiiri dinerore yu mu cacūmiatacūārē, tunu jīcā wămo cānacă mil tiiri mūrē yu tunuo buipeogu, qūiñupū.

19 Bairo cū caīrō, cū quetiupau puame qūiñupū: ‘Numajūcōāña; mu cūā jīcā wămo cānacă macāa quetiupau majū mu jāāō joroque mu yu ātign, qūiñupū.

20 “Apei cū paabojari majōcu puame yua cūtu etari, atore bairo qūiñupū cū cūā: ‘Quetiupau, atie niña mu dinero. Yu mu canunimirīqūē jetore mu yu tunuogu. Yasire ī, jutii asero mena ūmarī mu yu qūēnocūbojawu.

21 Muu, tutuaro mena caroti mu āniña. Apera yayerē na mu ēmanucūña. Tunu bairoa caoteecu nimicūā, apera na caoteriquere mu jenucūña. Bairi mūrē uwiri, caroaro yu qūēnocūwū mu dinerore, yasire ī, qūiñupū.

22 Bairo cū caīrō tūgo, cū quetiupau puame qūiñupū: ‘Mu, paabojari majōcu, cañuecū majū mu āniña. Bairi bairo mu caīrjē menaa mūrē ñiñabesegu. Yure, “Mu, tutuaro mena caroti mu āniña,” yu miarū. Tunu bairoa, “Apera yayerē na mu ēmanucūña. Tunu bairoa caoteecu nimicūā, apera na caoteriquere mu jenucūña,” yu miarū.

23 ¿Dopēi, bairo yu cabairijere masīmicūā, yu dinerore banco wiiru mu cūētī? Bairo cūrī, tie dinerore mu wasorije wapa mu wapata nemobujioricu. Tie mena yu mu tunuobujioatacu, yu wii yu catunuetaro, qūi tutiyuru cū quetiupau cū ūmūrē.

24 Bairo qūi yaparori, atore bairo na iñupū apera, cūtu cañnarē: ‘Dinero cū cacūgomirjērē jeri, apei puğa wămo cārō cawapata nemoricārē cū joya,’ na iñupū.

25 Bairo cū caīrō tūgomirācūā, cūtu caña puame qūiñuparā: ‘Merē paio cūgonemoñami, puğa wămo cārō majū. Bairi bonemoētīñami,’ qūiñuparā.

26 Bairo na caīrō tūgōri, atore bairo na iñupū: ‘Mujāārē cariape ñiña: Noa ūna nucārō mena yu cajorijere na caññaricānuğōata, paijāñurō na yu jonemogu tunu. Apera nucārō mena yu cajorijere na caññaricānuğōeticōāta, na cacūgomirjērē yu ēmapeyocōāgu.

27 Tunu bairoa yu pesua, yure reyre bairo caboetiatanarē na neatiri, yu caññajoro na pajjārecōāña,’ na iñupū quetiupau puame,” na ī cōña quetibujuyuru Jesús.

Jesús entra en Jerusalén

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Bairo atiere quetibujuyuru yaparori bero, Jesús Jerusalēpu amajūñupū yua.

29 Bairi Betfagé, Betania na caīrī macāa tūpu cōñaacú, cū cabuerā puğarārē na arotiyuru. Mai, Betfagé, Betania puame Olivo na caīrī buro tūpu añuparō.

30 Bairi atore bairo na ī joyuru cū cabuerā puğarārē:

—Ánaja ato riape cañni macāacāpu. Topu etarā, jīcā burro jiyaturicure cū mujāā bócarā. Cū, burro puame mai camasā na capesañaecū nigami. Cūrē cū ōwārī, cū mujāā neapā yu tūpu.

31 Bairo tunu aperã, mujããrẽ, ‘¿Nopẽĩrã cù mujãã òwãñati?’ na cañata, atore bairo na mujãã ìwã: ‘Marì Quetiupau cù boami,’ na mujãã ìwã —na ì joyupu Jesùs.

32 Bairo cù caĩrõ tũgo, acoásuparã cù cabuerã pugarã pñame. Bairo na caátó yua, nipetirije Jesùs cù cañatatorea bairo baiyuparo.

33 Bairo burrore na caòwãrõ ìñarì, cù uparã pñame:

—¿Nopẽĩrã cù mujãã òwãñati? —na ìñuparã.

34 Na pñame atore bairo na ì yuyuparã cauparãrẽ:

—Marì Quetiupau cù boami. Bairo cù jãã òwãña —na ìñuparã.

35 Bairo cù òwã yaparori, cù neásuparã burrore Jesùs tũpu. Cù nee etari yua, cù cabuerã pñame na jutii, cabui macããjẽrẽ, burro buire peoyuparã. Peo yaparori, Jesure cù nemũgò peoyuparã burro buirũ yua.

36 Bairo na caátó bero yua, Jesùs pñame ánuatúasupu Jerusalén caátíwãpu. Bairo camasã pñame na jutii cabui macããjẽrẽ esocũñuparã maa cù caátíwãrẽ.

37 Bairo Jesujãã Olivo buro roaro na caetaro yua, camasã Jesure causari majã pñame nipetiro busurique tutuaro mena ì awaja jũgoyuparã. Tunu bairoa useanirĩqũẽ mena Diore cù basapeoyuparã. Jesùs cù caátijẽño ìñorĩqũẽ jũgori batiro Diore cù basapeoyuparã.

38 Atoe bairo qũĩ basapeoyuparã:

—Jesùs, Dios cù cajou, marì Quetiupau majũ cù caãnoi, cãrẽ marì cabasapeoro ñuña! Jesùs cù caatãje jũgori Dios jòbui macããcũ mena caroaro marì ãnimasña! ¡Bairo nipetiro cù marì basapeoroa Dios ãmurecõo macããcãrẽ! —qũĩ basapeoyuparã.

39 Bairo camasã Jesure causari majã na caĩrĩjẽrẽ tũgori, atore bairo qũĩñuparã fariseo majã jicããrã, camasã watoapu caãna pñame Jesure:

—Jãã cabuei, murẽ cañawaja usarãrẽ tocãrõ na jãnarotiya! —qũĩñuparã.

40 Bairo na caĩrõ, Jesùs pñame atore bairo na ìñupũ:

—Mujããrẽ cariape ñuña: Ìnoa camasã yũre na cabasapeoeticõata, ùtã rupaa pñame yũre basapeobujioro —na ìñupũ Jesùs fariseo majãrẽ.

41 Merẽ yua, Jesùs Jerusalén macãtũacapu ãcũ, ti macãrẽ ìñajori, otiyupu.

42 Atoe bairo na ì tũgoña yapapuayupu Jerusalén macã macããnarẽ: “Mujãã, Jerusalén macããna ãme rũmũ mujããrẽ yu quetibujũgamiña caroa yerì cutajere. Mujãã pñame tie quetire apero cayasioporũ caãnierẽ na caññamasietõrẽ bairo tiere mujãã masietũña.

43 Bairo mujããrẽ roro na caátipa rũmurì atigaro. Mujãã wapana pñame Jerusalẽrẽ ùtã mena ãñota, ãmejoregarãma rupa macãpna, mujãã caruti-masietũparore bairo ìrã. Bairo átícoãrì, camasã, mujãã wapana pñame mujãã tocãnacãpũpũrea ãñota ãmejoreri, mujãã ãmeo qũẽgarãma.

44 Ìmeo qũẽrì mujããrẽ pajĩãre peyocõãgarãma mujãã wapana pñame. Bairo mujãã pajĩãreri, Jerusalén macã ãnatõrẽ átiyasio rocamajũcõãgarãma. Tie ùtã rupaa na caññotamirĩqũẽ jicã ùtã ùno buituticãti pesaricaro manopũ átiyasio rocacõãgarãma, mujãã ya macã Jerusalén macã ãnatõrẽ. Mujãã majũ Dios mujããrẽ cù canetõũ atiere mujãã tũgopeoepũ. Bairo mujããrẽ pajĩãregarãma mujãã wapana,” ì yapapuayupu Jesùs, Jerusalén macãrẽ ìñajori.

Jesús purifica el templo

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

45 Bairo ìrì bero, Jesùs etayupu Jerusalén macãrẽ yua. Bairo etari, templo capairi wii, ñubuerica wiire jããñupũ. Ti wiire jããetari, to macããna nunirì wapatarì majãrẽ, bairo wapatarì majã cããrẽ na acurewiyoyo jũgoyupu.

46 Bairo na acurewiyojori, atore bairo na iñupũ:

—Dios cū caquetibujari tutipũ bairo iña: ‘Yũ ya wii ñubuerica wii majũ nigaro,’ iña. Bairo cañquetibujamiatacũarẽ, mujãã pũame apeye arũare bairo mujãã átiya. Camasã jeruti nuniri majãrẽ bairo caãna ãniri jerutiri majã na caãni wii, ãtã wiire bairo mujãã átiya ati wii, Dios ya wiire —na iñupũ Jesús.

47 Bairo áti yaparori bero, ti wiipũ camasãrẽ na bueãñupũ tocãnacã rãmua ti semanarẽ. Bairo to cū caãno, quetiuparã sacerdote majã, aperã Moisés ãnacũ cū caroticũriqũerẽ cajũgobueri majã, aperã cabutoa camasĩri majã pũame na nipetiro, “¿Dope bairo átiri cū marĩ pajĩãrãati?” ãmeo i busupẽni jũgoyuparã na majũ.

48 Mai, camasã pũame nipetiro cū cabuerijere caroaro mena cū tũgousayuparã. Bairi cãrẽ na capajĩãrocagamirjãrẽ átimasĩesuparã fariseo majã pũame.

20

La autoridad de Jesús

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

1 Jicã rãmũ templo wiipũ camasãrẽ na cū cabueãnitoye, quetiuparã sacerdote majã, aperã Moisés ãnacũ cū caroticũriqũerẽ cajũgobueri majã, aperã cabutoa camasĩri majã cãã, na nipetiro Jesutũ etayuparã.

2 Etari atore bairo qũĩ jẽniñañuparã:

—¿Noa na carotiro mena bairo mũ átiati ñamicã mũ caátiajere?

3 Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na iñupũ Jesús cũã:

—Yũ cũã mujããrẽ jicã wãme yũ jẽniñaũ. Cariape yũ mujãã yũwa:

4 ¿Ni ãcũ camasãrẽ na cū bautiza rotijoyupari Juan ãnacũrẽ? ¿Dios, o camasã pũame cū na bautiza rotijoyupari? —na iñupũ Jesús.

5 Bairo cū cañjẽniñarõ tũgo, yasioroaca ãmeo busuyuparã na majũ cãrẽ na cañyũpeere: “¿Nopẽ bairo cū marĩ yũrãati rita? ‘Dios pũame cū bautiza rotijoricũmi,’ marĩ caĩata, ‘Toroque, ¿nopẽĩrã cū caquetibujarijere cariape mujãã tũgoeti?’ marĩ iñujoiũmi.

6 Tunu bairoa, ‘Camasã pũame cū bautiza rotijoyupa,’ marĩ i masĩetĩña. Bairo marĩ caĩata, camasã pũame ãtã rupaa mena marĩ wẽpajĩãbujiorãma. Merẽ nipetiro camasã, ‘Juan ãnacũ Dios cū caquetibujarotijoricũ majũ ãmi,’ i tũgoñamasĩrãma,” ãmeo iñuparã.

7 Bairi atore bairo qũĩñuparã fariseojãã Jesure:

—Jãã masĩetĩña Juarẽ cabautiza rotijoricũre.

8 Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na iñupũ:

—Cariape yũ mujãã yũetiya. Bairi yũ cũã, ‘Noa ãna na carotiro mena tore bairo yũ átimasĩña,’ mujããrẽ ñi quetibujãetigu —na iñupũ Jesús fariseojããrẽ.

La parábola de los labradores malvados

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9 Cabero aperã camasã catũgori majãrẽ ati wãmerẽ icõñarĩ Jesús na quetibujayupu: “Ãñupũ jicãũ wese upau. Cũ pũame use wesere qũẽnoñupũ. Bairo ti wesere ote yaparori bero, acoásupũ cayoaropũ. Mai, águ jũgoye, cũ wesere wasocũñupũ aperã paari majãrẽ, wapatagu.

10 Cabero yua, use cabutiri yũtea caetaro masĩri, cū ãmũ jicããrẽ cū joyupu cū ya wesere cū cawasoricarã tũpũ. Cãrẽ na cawasoricaj wapare bori, cū joyupu, tie wapare cū jeatibojaáto, i. Bairo cū ãmurẽ cū cajomiatacũarẽ, wese paari majã pũame, cū caetaro cū qũẽñuparã. Bairo cū qũẽri, ñe ãnie mácũ cū átitunuo joyuparã.

11 Tunu ti wese upaꝝ pꝝame apei cū āmarē cū joyupa. Cū cūārē torea bairo cū ásuparā. Roro cū átieperi, cū qūēñuparā. Bairo áti yaparori, ñe ūnie mácū cū átitunuo joyuparā cū cūārē.

12 Cabero apei, tunu cū joyupa. Tunu torea bairo cū ásuparā ti wesere capaari majā pꝝame. Roro cū cāmii turi, cū acuiyo joyuparā ti wese camanopa.

13 “Bairo jeto use wese macāāna na caáto ññamirī, atore bairo ī tūgoñañupū use wese upaꝝ majū pꝝame: ‘¿Dope yꝝ ácuati yua? Yꝝ macū, yꝝ camairē cū yꝝ jogꝝ na tꝝꝝ. Cū roquere cū ñcūbꝝgobujiorāma, yꝝ macū cū caānoi,’ ī tūgoñañupū.

14 Bairi cabero yua, wese paari majā pꝝame ti wese upaꝝ macū cū caatóre ññarī, āmeo ññuparā: ‘Atiyami ati wese upaꝝ macū. Cūā ññami cū pacꝝ cū cariaro bero ati wesere cacūgousapaꝝ. Bairi cū marī pajīārocacōāto. Bairo marī caápaata, ati wese uparārē bairo marī tuagarā,’ āmeo ññuparā na majū.

15 Bairo caīrā ānirī na caīrōrēā bairo ásuparā. Ti wese tūnipꝝ cū neowaátí, cū pajīā rocacōāñuparā,” na ī quetibꝝjuyupa Jesús.

Bairo ī quetibꝝjuyupa yaparo, atore bairo na ī jēniñañupū cū caīrījērē catūgori majārē: “¿Dope bairo ácūmi majāā ī tūgoñañati cū macūrē na capajīārocaro bero ti wese upaꝝ pꝝame yua?

16 Bairo átigami: Topꝝ á, ti wese paari majārē na pajīā recōāgami. Bairo na átireri bero, aperārē cū wesere coteroticūgami,” na ññupū Jesús.

Bairo cū caīrō tūgori, atore bairo qūññuparā Jesure:

—¡Tocārōā ī jānaña tiere! ¡jētīcōāña! —qūññuparā.

17 Bairo na caīrō, na ññarī, atore bairo na ññupū:

—¿Nopērā, ‘Tocārōā ī jānaña tiere,’ yꝝ mājāā ññati? ¿Torea bairo na ī quetibꝝjuyupa woacūsupari Dios yaye quetibꝝjurica tutipare? Atore bairo ñña: ‘Ītā mena cawii qūñnorī majā jīcā ūtāārē na caboetimiatacūārē, tia pꝝame caāni majūrīcā nigaro.

Tia camanicōāta, wii manibujioricaro,’ ī quetibꝝjuyupa woacūñupā Dios ya tutipꝝ.

18 Bairi ñi jīcāū ūcū tia ūtāā mena cū cañarocapeata, rocaperocobujiorami. Tunu bairoa tia, jīcāū buipꝝ to cañarocapeata, cū rocaboo rocacōābujioro —na ī quetibꝝjuyupa Jesús.

19 Bairo cū caīquetibꝝjuyupa yaparoro, quetiuparā sacerdote majā, bairi Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cajūgobueri majā pꝝame masīcōāñuparā Jesús cū caīrījērē. “Marī pꝝame tia ūtāārē carocari majārē bairo marī āniña. Bairi marīrēā Īꝝu Īcūmi Jesús,” ī tūgoñañuparā. Bairo ī tūgoñamasīrī jicoquei Jesure cū ñegamiñuparā. Bairo cū ñegamirācūā, cū ñemasīēsuparā, camasārē na uwirā.

El asunto de los impuestos

(Mt 22.15-22; Mr 12.13-17)

20 Bairi Jesutꝝ na joyuparā catūgorutiri majārē. Na pꝝame ñcūbꝝgori majārē bairo Jesure na cabai ññorō boyuparā, rorije cū busꝝo joroque Īrā. Bairi roro cū calata, quetiupaꝝ gobernador cū marī busꝝjāmasīgarā Īrā, bairo na joyuparā.

21 Bairi na pꝝame cūta etari, atore bairo qūī jēniñañuparā Jesure:

—Cabuei, jāā masīña merē mꝝ caátīānierē. Mꝝa, caroaro cariape minucūña. Tunu bairoa caānorē bairo mꝝ quetibꝝjuyunucūña. Aperā roro na cabaurije, aperā caroaro na cabaurije jūgori mee na miñabeseya. Mꝝa, cariapea Dios marīrē cū caānirotiricaroa bairo mꝝ bueya.

22 Bairo cabai ānirī, ¿dope bairo mi tūgoñañati romano majā marīrē na carotirijere? ¿To ñññati quetiupaꝝ emperador camasā yaye dinerore jeri jāā cajoata, o to ññeticati? —qūī jēniñañuparā.

23 Jesús p̄ame roro na caĩtũgoñarĩjērē masĩcõārĩ, atore bairo na ìñupũ:

24 —Jau, yure joñijate moneda tiire —na ìñupũ.

Bairo na canunirõ, na ìñupũ:

—¿Noa riapé to tusayati ti tii moneda tiicap̄are? Tunu bairoa, ¿noa wãme wouturique to tusayati? —na ì jēniñañupũ Jesús.

Bairo cū caĩrõ, na p̄ame ìñuparã:

—Emperador, quetiup̄au ya wãme, bairi tunu, cū riapé tusaya ti tii moneda tiicap̄are —qũñuparã.

25 Bairo na caĩquetibujero, atore bairo na ìnemoñupũ Jesús tunu:

—Toroque emperador quetiup̄are cū yaye cañnierē, cārē cū tunujoya. Tunu bairoa Dios yaye cañnierē Diore cū jonucũña —na ì quetibujuyupũ Jesús fariseojãrē.

26 Bairo cū caĩrĩjērē tũgori yua, nopē bairo p̄ame qũito masĩesuparã fariseo majã p̄ame camasã watoare. Bairoa boca busueticõãñuparã, Jesús na cū cayurijere tũgorã. “¡Nocãrõ cū masĩñati!” ì, tũgoñacõã jãnasuparã yua.

La pregunta sobre la resurrección

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Cabero jĩcãrã, saduceo majã na caĩrã qũñarã asúparã Jesure. Mai, saduceo majã p̄ame atore bairo caĩtũgoñarĩ majã ãñuparã: “Camasã caria-coatana, nopē bairo catitunu masĩenama,” ì tũgoñañuparã. Bairi atore bairo qũñuparã Jesure:

28 —Cabuei, Moisés ãnacũ atore bairo marĩrē ì woatucũñañupĩ tirãmup̄are: “Nĩ jĩcãũ ùcũ cawãmojiyaricu cū ñumo mena pũnaa mácũã cū cariacoatana, cū ãnacũ bai p̄ame cū buiapore cõ cū wãmojiyaãto. Bairo cõ caãto, cū pũnaa caññiparã p̄ame cū ãnacũ pũnaarē bairo ãnibujiorãma,” ìcũñupĩ.

29 Tierē mu masĩñ. Bairi ape wãmerē ìcõñarĩ jãã quetibujepa mai: ãñuparã jĩcãni, jĩcãũ pũnaa jĩcã wãmo peti p̄uga p̄enirõ cañnacũ majũ. Bairi cajũgocu p̄ame wãmojiya jũgooyupũ. Cabero pũnaa mácũã riacoásúpũ.

30 Bairi cū ãnacũ bai p̄ame cū buiapore wãmojiyayupũ tunu. Cabero pũnaa mácũã riacoásúpũ cũ cũã.

31 Tunu bairoa cū ãnacũ bai, apei p̄ame cū buiapore wãmojiyayupũ tunu. Cabero cū cũã riacoásúpũ pũnaa mácũã. Bairi, bairo jeto baiyuparã nipetiro na ãnana bairã, aperã cũã. Bairo nipetiro cõ mena ñumo cutimirãcũã, nipetirã cõ mena pũnaa mãna jeto riapeticoasuparã.

32 Cabero na ãnana ñumo cañnimirĩcõ cũã riacoásúpũ.

33 Bairo ati yepapũ nipetirã ñumo cañnacõ ãnirĩ yua, cariaricarã tunu na cacatirõpũ na caãno, ¿nĩ ñumo majũ cõ ãnicati? —qũñ jēniñañuparã saduceo majã Jesure.

34 Bairo na caĩrĩjērē tũgo, atore bairo na ìñupũ:

—Ati ãm̄recõore caãna, carõmia manapũ cutinucũñama. Cañmua cũã ñumo cutinucũñama.

35 Aperã Dios mena na catũgoñatutuarije jũgori, ape ãm̄recõore tunu catiri, caetaparã p̄ame roque ñumo manigarãma. Tunu bairoa na pũnaa rõmiarē na ñumotietigarãma.

36 Top̄are p̄gani riaetigarãma nipetiro to macããna. Ángelea majã na cañnorē bairo nigarãma. Tunu bairoa Dios cū cacatiorã ãnirĩ, cū pũnarē bairo majũ caãna nigarãma. Bairi ñumo cutaje manigaro ti ãm̄recõop̄are yua.

37 Bairo Moisés ãnacũ cū caquetibujũwoacũñarĩcã tutipũ marĩ quetibujũ masĩõña atore bairo: ‘Nipetiro camasã cariacoatana nimirãcũã, caticoa-garãma.’ Ti tutipũ yucu ãmirõcũã caũpetietire cū caquetibujũricap̄aupũ atore

bairo ĩ woatuyupi Moisés: ‘Уна, уа āniña Abraham, cū macū Isaac, bairi cū macū Jacob quetiupau caānacū,’ ĩñupĩ.

³⁸ Dios pñame cayasirā ānana ũna quetiupau mee niñami. ¡Cacatirā majū quetiupau roque niñami! Dios, cū caññajorore na nipetiro cacatirārē bairo caāna niñama —na ĩ quetibñajuyupū Jesús saduceo majārē.

³⁹ Bairo cū caĩrō tūgori, ĩcāārā fariseo majā mena macāana atore bairo qũñuparā:

—Cabuei, caroaro majū mñ quetibñajya —qũñuparā Jesure.

⁴⁰ Bairi yua, pñgani cū jēniñanemo masĩēsuparā.

¿De quién es descende el Mesías?

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Cabero Jesús atore bairo na ĩ jēniñañupū:

—¿Nopēĩrā, “Mesías Dios cū cajon, David ānacū pārāmi nigumi,” na ĩ quetibñajñucũñati?

⁴² David ānacū pñame Salmos tutipñare atore bairo ĩ woatuyupi:

‘Dios pñame уа Quetiupañre atore bairo qũñwĩ:

“Ato ruiya cariape nũgōā pñame mai.

⁴³ Mñ pesua caānanarē na уа canetōñcārō bero, mñ pñame na mñ rotimasĩgn,”’

ĩñupĩ David ānacū, Dios cū caĩrĩqũērē.

⁴⁴ Bairi Dios cū cajoure, “уа Quetiupañ” cū cañmiatacũārē, ¿nopēĩrā, “David ānacū pārāmi ānigumi,” na ĩ quetibñajñucũñati? —na ĩñupū Jesús, na catūgomasiparore bairo ĩ.

Jesús acusa a los maestros de la ley

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Cabero capāārā camasā na catūgōāno, atore bairo na ĩñupū Jesús cū cabuerārē:

⁴⁶ “Moisés ānacū cū caroticũrĩqũērē cajūgobueri majā na caātiānierē tūgōñamasĩña: Na pñame jutii cayowerijere jāñajesoyama. Bairo cajāñarā ānirĩ maapu na caāñēsēāta, nipetiro camasā nũcũbñagorique mena na cajēñirōrē bonucũñama. Tunu bairoa ñubuerica wiiripñ na caāpāta, caroapanĩ jetore ruiganucũñama. Tunu bose rñmñ caāno narē na capiata, caroapanre ruiirĩ ũgaganucũñama.

⁴⁷ Tunu bairoa cawapearā rōmirĩ ya wiirire ēmanucũñama. Tunu yoaro Diore cū jēniñubuetonucũñama. Na pñame roque aperā netōjāñurō popiye tāmogarāma.”

21

La ofrenda de la viuda pobre

(Mr 12.41-44)

¹ Cabero templo wiipñ ācū, Jesús paioo cadinero cñnarē na ĩñajoyupñ. Na pñame dinero jāñrĩcā pataripñ na yaye dinerore jāñrā ásuparā.

² Na bero cawapeao cabopacao cūā jāññupō pñga moneda, cobre tiiriacarē, cacāgoeco majū nimiocūā.

³⁻⁴ Bairo cō caāto ĩña, atore bairo na ĩñupū Jesús:

—Ānoo cadinero cūgonetōōrā ānirĩ narē catuarijere jāññama. Atio cawapeao pñame cabopacanetōō ānirĩ, cō cacāgomirijē nipetirijere jāññamo. Bairi cariape mñjāārē ñiña: Dios cū caññajoro atio pñame cadinero cūgorā netōjāñurō jāññamo —na ĩñupū Jesús.

Jesús anuncia que el templo será destruido

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Cabero jicāārā to caāna templo wiire iñarī, atore bairo āmeo ī busuyuparā: “¡Nocārō caroa wii majū to āniñati ati wii! Paca ūtāpāiri niña. Tunu bairoa camasā apera na canuniriqūērē na cacūriqūē mena caroa wii majū bauya,” āmeo ī busuyuparā, templo wiire iñarī na majū.

Bairo na caīrō tūgori atore bairo na iñupū Jesús:

⁶ —Jicā rūmu, ati wiire roro na caátipa rūmu etagaro. Bairo caetaro, jicā ūtā ūno bui tuticuti pesaricarō manopū átiyasio rocacōāgarāma ati wiire —na iñupū Jesús camasārē.

Señales antes del fin

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Bairo Jesús cū caīrō, atore bairo qūī jēniñāñuparā:

—Cabuei, ¿nocārōpū to bairoati atie mu caīrījē? ¿Dope bairo merē, “Jesús cū caīrīqūē etaro baiya,” jāā ī masīrāti?

⁸ Bairo na caījēniñarō tūgori, atore bairo na iñupū Jesús: “Caroaro majū mujāā tūgoñamasīgarā, jāāpū jāā itoecore, īrā. Capāārā atīgarāma caītoñesēārī majā. Atoe bairo īgarāma: ‘Yua, yu āniña Dios cū cajou. Āmea niña Dios marirē cū canetōōrī yutea,’ īgarāma. Bairo na caīmiatacūārē, cariape na mujāā tūgoetigarā.

⁹ Tunu bairoa mujāā queti tūgogarā: ‘Camasā aperopū cūārē āmeo pajīārā átuparā.’ Bairo na caátie quetire tūgori, tūgo acuaeticōāña. Ati unūrecōo capetiparo jūgoye bairoa cabaijūgoye cutipee niña bairopua. Bairi tūgo acuaeticōāña,” na ī quetibujuyupū Jesús.

¹⁰ Ī quetibujū yaparo, na quetibujū nemoñupū tunu: “Aperā jicā yepa macāāna, ape yepa macāāna mena āmeo pajīāgarāma. Tunu bairoa jicā macā macāāna, ape macā macāāna mena āmeo pajīāgarāma.

¹¹ Tunu tutuaro mena ati yepa cūā yuguigaro nipetiropū. Apeye aua riarique atīgaro. Riaye cūā noo caāno cānacāpauyua nīgaro. Tunu unūrecōorūre acchorije majū bai iñogaro. Marī caīñāñatīē ūnie bai iñogaro.

¹² “Mai, atie cabaiparo jūgoye mujāārē roro átijūgogarāma. Mujāārē ñerī, popiye mujāā baio joroque mujāā átigarāma. Nūbuercia wiiripū mujāārē jeāgarāma, to macāāna mujāārē na caīñabeseparore bairo īrā. Bairo átiri, mujāārē preso jorica wiiripū mujāā cūrecōāgarāma. Tunu yu yarā mujāā caāno jūgori, na pūame mujāārē roro na catutiparore bairo īrā, quetiuparā gobernadores, bairi quetiuparā reyes tūpū cūārē mujāā neāgarāma.

¹³ Bairo na caátimiatacūārē, na ūnarē yu yaye quetire nemojāñurō mujāā quetibujū masīgarā bairāpua.

¹⁴ Bairi quetiuparā roro mujāārē na caátiparo jūgoye, ‘¿Dope bairo na marī īrāti?’ Ī tūgoña macāētīcōāña.

¹⁵ Yū pūame mujāā caīpeere yu masīōgu. Bairo yu caátōi, ni jicāū ūcū mujāā pesua mena macāācū mujāā caīrījērē nucāmasīētīgumi. Ni ūcū manīgumi mujāārē cabotioū.

¹⁶ Bairāpua, mujāā yarārē bairo caāna nimirācūā, mujāā busujā buitiregarāma. Bairi mujāā pasua, mujāā bairā, aperā mujāā yarā, mujāā baparā cūā mujāā busujā buitiregarāma. Bairo átiri, jicāārārē mujāā pajīāregarāma.

¹⁷ Bairi yua, ati unūrecōo macāāna nipetiro mujāārē iñategarāma, yu yarā mujāā caānoi.

18 Bairi roro mujããrê na caátimiatacũãrê, mujãã yasetigarã. Mujãã poawê jïcãwêãcã ùno yasetigarõ.

19 ¡Bairi yu yaye jïcã wãmeacã ùnorê jãnaeticõãña, mujããrê Dios cã canetõõparore bairo ïrã!

20 “Jïcã rãmũ soldaua, pajïãrĩ majã Jerusalén macãrê na cajotoa ãmejorero ïñarã, atore bairo mujãã ï tũgoñamasĩgarã: ‘Merê ati macã yasigarõ baiya,’ mujãã ï tũgoñagarã.

21 Bairi mujããrê ñiña: Judea yepa macããna ùtã yucũũ na ruti áparõ. Aperã Jerusalén macããna ti macãrê na witiweyoátõ. Tunu aperã weserũ caãna ti macãrê na tunuapéricõãto.

22 Ti rãmũrĩ rũame camasã rorije na caátieĩ jũgori popiye na cabairi rãmũrĩ nigaro. Nipetiro baigaro Dios busũrica tutipũ cã caĩquetibũju jũgoyeticũricãrõrê bairo.

23 Ti rãmũrê roro ati yeparũre bairique nigaro. Dios rũame popiye na bairo joroque na átigũmi, na yaye wapai. ¡Bairi carõmia bairirupau caãna popiye netõõrõ baigarãma! ¡Tunu bairoa, caũpũrããcãrê capũnaacũna cãã popiye netõõrõ baigarãma ti rãmũrê!

24 Bairi ti macã macããna jïcããrã besui riagarãma. Aperã preso joricarã na caãnoi, nipetiro macã macããrĩũ ácoagarãma. Aperorũ macããna rũame Jerusalén macãrê êmacõãgarãma yua. Na rũame ti macãrũ nicõã nigarãma Dios cã caátitotiricarõ cãrõ,” na ï quetibũjũyurũ Jesũs.

*El regreso del Hijo del hombre
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)*

25 ï quetibũju yaparo, atore bairo na ïnemoñurũ tunu: “Jõ ùmũrecõorũ rĩ-caati cabaurije baugaro. Muipũ ùmũreco macããcũ, ñami macããcũ cãã, ñocõã cãã ricaati baugarãma. Bairi yua, nipetiro camasã tiere ïña acũacoagarãma. Tunu bairoa ria capairiya oco turi roro cabusũocajorore tũgori tũgo acũacoagarãma.

26 Camasã rũame bairo cabairo ïñarĩ: ‘¿Dope bairo to bairoati ati ùmũrecõo?’ ï uwitũgoñagarãma bũtioro. Ñocõã cãã yuguiñaacoagarãma.

27 Bairo cabairo berorũ, yu, Camasã jũgocũre ñiñamũgõ jogarãma. Buseriwo watoarũ nocãrõ yu catutuarije mena, bairi yu caasiyabatorije mena yu caatóre ïñajogarãma.

28 Bairi mujããrê ñiña: Mujããrê yu caquetibũjurijere bairo caetaro ïñarĩ wãmũnũcãña. Bairo wãmũnũcãrĩ, jõbui rũame mujãã wãmorĩrê ñumũgõjori coteya. Yu, tocãrõã yu atigũ, mujããrê netõũ acũ,” na ï quetibũjũyurũ Jesũs.

29 Bairo ï quetibũju yaparori, ati wãmerê ïcõñarĩ na quetibũju nemoñurũ tunu: “Higuera sawãmecũti yucũ, o apeĩ yucũ cabairijere mujãã masiña.

30 Ti yucũ sawãma pũũ cawasoaro ïñarĩ, ‘Merê cãma cõñarõ baiya,’ mujãã ï masiña.

31 Torea bairo mujããrê yu caquetibũjurije caetaro ïñarĩ, ‘Merê Dios cã carotimasĩrĩpau cõñarõ baiya,’ mujãã ï masĩgarã.

32 “Cariape mujããrê ñiña: Mujããrê yu caquetibũjurije baijũgogaro ti yũtea macããna na cariaparo jũgoye.

33 Ati ùmũrecõo, ati yepa cãã yasipeticoagaro. Yu yaye quetibũjurique roque petietigarõ. Yu caĩrõrêã bairo baicoagaro.

34 “Caroaro tũgoñãña. Ti rãmũ caetaparo jũgoye mujãã ïña acũare. Nemo yu catunuetari rãmũrê, yu yarã roro na caátĩãnorê ñiñagaetiya. Cacũmurãrê, bairi ati yepa macããjêrê catũgoñarĩqũê pairã cããrê na ñiñagaetiya. Bairi caroaro ãña tocãnacã rãmũa.

³⁵ Waibucɩ ɩame petiire cū cayoata, rutimasīētīñami. Torea bairo ti rāmu caetaro, camasā tocānacāɩ macāāna rutimasīētīgarāma.

³⁶ Bairi yɩ caetaparore caroaro yuya. Tunu atore bairo Diore cū jēniña: “Ti rāmu caetaripɩ tūgoñatutuariquere jāā joya, ti rāmu cabaipere jāā canetōmasīparore bairo ĩrā. Bairi tunu jāā, Camasā Jūgocɩ tɩɩɩ jāā caetaparore bairo ĩrā, tūgoñatutuariquere jāā joya,” qūī jēniña tocānacā rāmua,” na ĩ quetibɩjɩyupɩ Jesús.

³⁷ Jesús ɩame ɩmɩrecore templo wiipɩ ĩubuenucūñupū ti semanarē. Ñami ɩamerē ācoanucūñupū Olivo cawāmecuti buropɩ, ñami netōōgɩ.

³⁸ Camasā nipetiro tocānacā ñamirōcā caāno templo wiipɩ etanucūñuparā, Jesús cū cabuerijere tǵorā etarā.

22

Conspiración para arrestar a Jesús (Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Merē yua, cōñarō baiyuparo bose rāmɩ, Pascua na caĩrī rāmɩ, pāārē cawauarije caasua manierē na caugari bose rāmɩ majū.

² Quetiuparā sacerdote majā, bairi Moisés ānacū cū caroticūriqūērē cajūgobueri majā ɩame, “¿Dope bairo átiri Jesure cū marī pajīārāati?” āmeo ĩ bɩsɩyuparā na majū. Bairāɩua, átimasīēsuparā mai, camasārē uwirā.

³ Bairi yua, wātī cū jāāñupū Judas Iscariote na caĩrē. Cū ɩame Jesús bueri majā ɩga wāmo peti ɩɩpore ɩga pēnirō cānacāu mena macāācū jīcāū āñupū.

⁴ Bairi yua, Judas ɩame na ĩñau ásɩɩ quetiuparā sacerdote majā, bairi tunu aperā templo wii quetiuparā majūrē. Na tɩɩ etari, Jesure bɩsɩjā buitirocacōāñupū, cū na capajīāmasīparore bairo ĩ.

⁵ Bairo cū caĩrō tūgo yua, ɩseanicoasuparā. Bairo ɩseanirī, “Dinero mūrē jāā jogarā tie wapa,” qūñuparā templo wii quetiuparā ɩame Judare.

⁶ Bairo cū na caĩrō, “Jaɩ,” ĩrī, jeyupɩ dinerore. Tie dinerore jeri bero, Judas ɩame camasā manorē ĩnarī macājūgoyupɩ, Jesure na ñerotigɩ.

La Cena del Señor (Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷ Merē yua, etayuparo Pascua bose rāmɩ, pāārē cawauarije asuena na caugari bose rāmɩ. Tunu bairoa oveja nurīcū macū cordero na caĩrē pajīārī na caugari bose rāmɩ etayuparo.

⁸ Bairo ti rāmɩ caetaro ĩña, Jesús ɩame atore bairo na ĩ joyupɩ Juan, apei Pedro menarē:

—Pascua bose rāmɩ marī caugapeere qūēnoyurājā.

⁹ Na ɩame bairo cū caĩrō tūgo, qūñuparā:

—¿Noopɩ marī caugapeere jāā caqūēnoyuro mɩ boyati?

¹⁰ Bairo na caĩjēniñarō, atore bairo na ĩñupū Jesús:

—Jerusalén macārē etarā, mujjāā bócaetagarā jīcāū caūmārē, ocorɩ ɩsari caácure. Cūrē cū bócaetari, cū bero mujjāā usaárpā.

¹¹ Cū ɩsaa yua, cū wiipɩ cū cajjāārō, ti wii upaure atore bairo cū mujjāā ĩgarā: ‘Cabuei bairo ĩ jēniñajoyami: “¿Noopɩ to āniñati Pascua bose rāmɩ caāno yu cabuerā mena yu caugapa arua?” ĩ jēniña rotijoyami,’ mujjāā ĩgarā.

¹² Bairo mujjāā caĩjēniñarō, mujjāā ĩñogumi jōbuipɩ caroaro qūēnoweyorica aruare. Topɩ marī caugapeere mujjāā qūēnoyuwa —na ĩñupū Jesús.

¹³ Bairo cū caĩrō tūgo, acoásuparā. Topɩ na caetaro, nipetiro Jesús na cū caĩtatorea bairo baipeticōāñuparō. Baiñi topɩ qūēnoyuyuparā Pascua bose rāmɩ na caugapeere yua.

14 Cabero yua, na caugari hora caetaro, Jesús bairi cū cabuerā nipetiro etanumurī ruiyuparā mesapu.

15 Bairo nipetiro na caruiro iñarī, atore bairo na iñupū Jesús cū cabuerārē: —¡Nocārō majū ati Pascua bose rāmūrē mujāā yu jūgouwgaganucūmitujoapu yu cariaparo jūgoye!

16 Cariape mujāārē ñiña: Dios cū carotimasīrīpan caetaparo jūgoye mujāā mena yu ũganemoetigu —na iñupū.

17 Bairo i yaparo, cū wāmo mena jīcārū etiricarure nerī, “Dios, mū ñujāñuña jāā mena,” quī yaparori, atore bairo na iñupū Jesús, cū cabuerārē:

—Atie use ocore āmeo tīābato peyocōāña.

18 Cariape mujāārē ñiña: Āmea mujāā mena atie use ocore pūgani yu etinemoetigu yu Pacu cū carotimasīrīpan tunu caetaro marī caetinemoparo jūgoye.

19 Cabero tunu cū wāmo mena pāārē nerī, “Dios mū ñujāñuña jāā menarē,” i yaparori, carecomacā peenerī na batoyupu Jesús cū cabuerārē. Nunirī atore bairo na iñupū:

—Atie pan, yu rupan niña. Mujāārē yu cariajojarije macāājē niña. Bairi mujāā cūā, cabero atore bairo yu caátajere tūgoñarī, pāārē mujāā bato ũganucūgarā —na iñupū.

20 Cabero tunu torea bairo ásupū etiricarure, ũga yaparori bero. Atoe bairo na iñupū Jesús:

—Atiru macāājē use oco pūame yu rii niña. Camasārē netōōgu, yu riacoagu. Bairo yu cariapēe jūgori cawāma wāme camasārē Dios cū caátibojacūrjē niña.

21 Tunu apeyera yure roro caĩbuitirocapu yu mena, yu caugari mesapu ũgaruyami cū cūā.

22 Torecuna, yu, Camasā jūgocu, yu Pacu yu cū cabairotijoricarorea bairo yu baigu. Cabaimiatacūārē, yure caĩbuitirocapure cū carorije wapa paio nigaro —na iñupū Jesús cū cabuerārē.

23 Bairo cū caĩrjērē tūgori, “¿Ni majū cū ānicuti cūrē caĩbuitiri majōcu?” āmeo i jēniña jūgoyuparā na majū, cū cabuerā pūame.

Quién es el más importante

24 Cabero tunu Jesús cū cabuerā pūame, “¿Ni majū cū ānicuti jīcāū marī mena macāācū, caāni majūūrē bairo caācū?” āmeo i busuyuparā.

25 Bairo na caĩrjērē tūgo, atore na iñupū Jesús: “Ati yepa macāāna quetiuparā reyre bairo caāna tutuaro mena na rotiepeyama na roca macāānarē. ‘Camasārē cajuána’ wāmecutiyama bairāpua.

26 Tore bairo na cabaimiatacūārē, mujāā pūame roquere tore bairo baietirotiya. Bairo pūame bairotiya mujāārē: Mujāā mena macāācū, caānimajūūrē bairo caānigau mujāā mena macāācū, mujāā roca netōjāñurō carotimasīrē bairo ānirotiya. Tunu bairoa carotiri majōcure bairo caānigau, mujāā ũmūrē bairo cū āmarō.

27 Toroque, ¿ni pūame cū ānicuti caānimajūūrē bairo caācū: Mesapu caugarui pūame, o cūrē caugarique quēnonu pūame, cū ānicuti caānimajūūrē bairo caācū? Ati yepa macāāna pūame, Mesapu caugarui pūame cūrē caugarique quēnonu netōōrō caānimajūū niñami, i tūgoñabujiorāma. Bairo na caĩtūgoñamiatacūārē, yu pūame ũgarique caquēnonu ũmūrē bairo yu āniña mujāā menarē.

28 “Apeyera tunu ati yeparure popiye yu cabairi rāmūrē mujāā roque tocānacānia yu mena mujāā baracuti āmū.

29 Bairo mujãã cabairoi, ун Рачн унre rotimasĩrĩqũẽrẽ cũ cajoricarorea bairo ун cãã rotimasĩrĩqũẽrẽ mujããrẽ ун joya.

30 Bairi ун carotimasĩrĩpaурн mujãã cãã eti, uga, mujãã átigarã ун ya mesарн. Tunu bairoa quetiupará na caruiro ùno, tronopн mujãã ruigarã. Israel yepa macããna, puga wãmo peti rупore puga pẽnirõ cãnacã poari macããna na caãtajere ãnacõnarĩ na mujãã ãnabesegarã,” na ãnupũ Jesũs cũ cabuerãrẽ.

Jesũs anuncia que Pedro lo negará
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Cabero tunu qũĩnemoñupũ Jesũs Simorẽ:

—Simón, ун уаn, tãgoya ун caĩrĩjẽrẽ: Satanás рнame mujããrẽ busujãgнmi, roro mujãã caãtiparore bairo ã. Jĩcãũ trigo aserire cũ cajugarerore bairo mujãã cããrẽ regayami. Ун mena mujãã caãnorẽ boojãetĩñami.

32 Bairo Satanás mujããrẽ cũ caãtigamiatacããrẽ, ун рнame murẽ Diorure ун jẽnibojaарн, cũ mena caroaro majũ мн catũgoñatutuaparore bairo ã. Bairi yua, ун mena tunu caroaro nemojãñurõ tũgoñatutuari marĩ yarãrẽ caroaro na му jũgoãnigu.

33 Bairo Jesũs cũ caĩrõ tũgo, qũĩñupũ Pedro рнame:

—Ун Quetiupарн, di rãмн ùno мн ун aweyoetigu. Æmea мн mena preso jorica wiipн ун ámasĩña. Tunu bairoa мн mena ун baiyasi masĩña —qũĩñupũ Simón Jesure.

34 Bairo cũ caĩrõ, atore bairo qũĩñupũ Jesũs Simorẽ:

—Pedro cariape murẽ ñiña: Æme ñamia ãbocн cũ capiiparo jũgoye itiani majũ, ‘Cũ ун masĩetĩña Jesure,’ ун mitogu —qũĩñupũ Jesũs Simorẽ.

Se acerca la hora de la prueba

35 Cabero tunu atore bairo na ãñupũ Jesũs:

—Mujããrẽ wasopoa ùno, bairi moneda jããrĩcã poa ùno cããrẽ, bairi tunu rupo juti ùnie cããrẽ cãgoena, mujããrẽ ун caãrotirica rãmurẽ, ¿ñe ùnie mujãã to rusari? —na ãñupũ Jesũs.

Bairo cũ caĩrõ, qũĩñupará:

—Ñe ùnie jãã rusaerн.

36 Bairo na caĩrõ, na ãnemoñupũ tunu:

—Bairi ãmerã, cawasopocнcн, cũ wasopoare cũ neápáро. Tunu bairoa cũ moneda jããrĩcã poa cããrẽ cũ neápáро. Bairi tunu jarericapãĩ cacũgoecн cãã, cũ oco juricarore nunirocari, jĩcãpãĩ cũ jarericapãĩ wapatiató.

37 Bairi mujããrẽ ñiña:

“Atore bairo ã woatuyayupa mai ун cabaipeere Dios busarica tutipн: ‘Carorije caãna watoарн yasigнmi.’ Bairi nipetirije yure Dios ya tutipн na caĩwoatujũgoyetirique, na caĩrĩcãrõrẽã bairo baipecticoagaro,” na ãñupũ Jesũs.

38 Bairo cũ caĩrĩjẽrẽ caroaro tũgoñamasĩetĩrĩ, atore bairo qũĩñupará:

—Jãã Quetiupарн, ato ñiña jarericapãĩrĩ рнagapãĩ. Tie mena na marĩ ãmeo qũẽmasĩña.

Bairo na caĩrõ, Jesũs рнame na ãñupũ:

—Tocãrõ majũ átia mano. Bairo marĩ áperigarã —na ãñupũ Jesũs, bairo na caĩrõĩ.

Jesũs ora en Getsemaní
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

39 Cabero yua, acoásupн Olivos na caĩrĩ buropн. Topн caãjeyanucũrĩcũ ãnirĩ topн ásupн. Bairo Jesũs cũ caátó, cũ cabuerã cãã cũ usa ásupará.

40 Bairi yua, topн na caetaro, atore bairo na ãñupũ:

—Diore cū jēniña, wātī mujāārē cū canetōōētīparore bairo ĩrā —na ĩñupū Jesús cū cabuerārē.

⁴¹ Bairo na ĩ yaparori bero, Jesús p̄ame ūtāārē wējoricaro cārō wari, cū rapopaturi mena etanumurī Diore cū jēnijūgoyp̄u.

⁴² Atore bairo ĩ jēniñupū: “Caacu, mu caboata, atie roro yu canetōpeere yu mu netōōbojagu. Bairop̄ua, yu caborore bairo to baieticōāto. Mu caborore bairo roque to baiāto,” ĩ jēniñupū Jesús.

⁴³ Bairo cū caĵjēniānīp̄ua, ángel buiaetayup̄u, Jesure tūgoñatutuarique cū jogu.

⁴⁴ Bairo roro cū canetōrĵjē watoap̄u, Jesús netōjāñurō jēninemoñupū. Bairo cū cajēnirō, cū caasipuarije oco p̄ame riire bairije tapiwēñuparō yeparu.

⁴⁵ Bairo Diore jēni yaparori, wām̄nucā ásup̄u cū cabuerā t̄yp̄u. Jesús p̄ame cacānirāp̄urē na etayup̄u. Cū cabuerā p̄ame Jesús cū caĵrĵjē tūgoñatutuaetiri cānicoasuparā.

⁴⁶ Cacānirārē na etari, na ĩñupū Jesús:

—¿Nopēĩrā mujāā cāniñati? Cāniena, wām̄nucārī Diore cū jēniña, wātī mujāārē cū canetōōētīparore bairo ĩrā —na ĩñupū Jesús, cū cabuerā cacānirārē na etari.

Arrestan a Jesús

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Bairo cū cabuerārē cū caĵānoa, capāārā camasā etayuparā. Narē cajūgon Judas āñupū. Puga wāmo peti rapore puga pēnirō cānacāū Jesús cū buerā mena macāācū jicāū caāninucūmiricū āñupū. Bairi yua, Judas p̄ame Jesut̄u etayup̄u, cū jēnigu. Etari, caroaro mena átitori, cū ūpūñupū.

⁴⁸ Bairo cū caāto, Jesús p̄ame atore bairo qūññupū:

—Judas, ¿nopēĩ yu, Camasā jūgoc̄ure ūpūrī yu mu ĩbuiti rocagayati? — qūññupū.

⁴⁹ Bairi Jesús mena macāāna p̄ame caetari majā na caátigarijere ĩñarī, qūññuparā Jesure:

—Jāā Quetiup̄u, ¿jarericapāĩrī mena na jāā qūēcuti?

⁵⁰ Bairo ĩrī, jicāū na mena macāācū p̄ame sacerdote majā quetiup̄u ām̄gē cū cām̄ii tuyup̄u. Cū āmorō cariape nūgōā p̄amerē cū patañocōā joyup̄u.

⁵¹ Bairo cū caāto ĩña, atore bairo qūññupū Jesús:

—Bairo ápericōāña. Na mena āmeo qūēētīcōāña —qūññupū.

Bairo ĩ yaparori, cū capataatacu āmorōrē ñerī, cū pititu catioyp̄u tunu.

⁵² Áti yaparori bero, na ĩñupū Jesús. Quetiuparā sacerdote majā, bairi templo wii quetiuparā majā, aperā cabutoa camasĩrī majā, nipetiro cūrē ñegarā caetari majārē, atore bairo na ĩñupū:

—¿Nopēĩrā cajerutiri majōcu yu caānorē bairo jarericapāĩrī mena, bairi yucu r̄ucaari mena yu mujāā ñerā atíati?

⁵³ Tocānacā r̄m̄ua mujāā watoa yu āninucūāp̄u templo wiip̄ure. Bairo yu caānimitacūārē, ni jicāū ūcū mujāā mena macāācū yu ñeemi. Āme ati ñamir̄u mujāā caátigarijere mujāā átimasĩgarā bair̄p̄ua wātī cū carotiore bairo —na ĩñupū Jesús.

Pedro niega conocer a Jesús

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Bairo cū caĩrō bero, cū ñeñuparā Jesure. Bairo cū átiri, cū neásuparā yua, sacerdote majā quetiup̄u ya wiip̄u. Pedro p̄ame yoajāñurōp̄ua na ĩñausayup̄u.

55 Cabero topu etarã, guardia ruame peero rioyuparã ti wii macã yepa recomacãrẽ. Bairo átiri, ti peerotu jũma ruiyuparã. Pedro cãã na ture ruiyupu.

56 Bairo peerotu cã caruuro, jicãõ paabojari majõco Pedrore quĩñaquẽnorĩ bairo iĩupõ:

—Ăni cãã Jesũs mena macããcũ ãcũmi.

57 Pedro ruame ĩtori atore bairo cõ iĩupũ:

—Yũ yao, cã yũ masĩetĩña.

58 Cabero tunu apeĩ Pedrore quĩñarĩ, bairo quĩĩupũ:

—Mũ cãã, Jesũs mena macããcũã mũ ãniña.

Pedro ruame quĩĩupũ:

—Yũ baietiya, tame. Cũ mee yũ ãniña.

59 Bairi tunu jicã hora bero, apeĩ cãã jicãũ na mena macããcũ tutuaro mena na iĩupũ cã yarãrẽ:

—Cariape mujããrẽ ñiña: Ăni cãã Jesũs mena macããcũ ãcũmi. Ănia, Galilea macããcũ ñiñami.

60 Bairo cã caĩrõ tũgo, Pedro ruame quĩĩupũ:

—Tame, merẽ mujããrẽ, ‘Cũ yũ masĩetĩña,’ mujãã ñimiñajã —na iĩupũ.

Bairo Pedro cã caĩtoãnipaũ jicãũ ãbocu piyupu yua.

61 Marĩ Quetiupaũ ruame ãmejoreri, quĩĩajoyupu Pedrore. Bairo cã caãto, Pedro ruame tũgoña bõcayupu marĩ Quetiupaũ cã caĩatajere. “Pedro ãmeacã ãbocu cã capiiparo jũgoye itiani, ‘Cũ yũ masĩetĩña Jesure,’ yũ mitogu,” cã cũ caĩatajere tũgoña bõcayupu.

62 Bairo tũgoña bõcari yua, witicoásupu macãpu. Topu yua, tũgoña yapapuari bũtioro otiyupu Pedro.

Se burlan de Jesús

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

63 Bairi Jesure cacoterã ruame roro quĩ epejũgoyuparã. Cũ bapeyuparã. Cũ payuparã.

64 Tunu cã caapeere jutii asero mena jiyabiatori, na wãmorĩ mena cũ riapere cã payuparã. Bairo átiri, quĩ jẽniñañuparã:

—Mũ camasĩrjẽ jũgori jãã quetibũjya: ¿Noa ãmerẽ mũrẽ na payati? —quĩ epeyuparã.

65 Tore bairo jeto capee wãme quĩ epeyuparã Jesure.

Jesús delante la Junta Suprema

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

66 Cabusuro bero, judio majã cabũtoa camasĩrã majũ, bairi quetiuparã sacerdote majã, aperã Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩquẽrẽ cajũgobuerã cãã neñañuparã. Jesure cã neásuparã Junta Suprema macããna tũpu. Topu etarã, atore quĩ jẽniñañuparã:

67 —Jããrẽ cariape quetibũjya: ¿Mũ, Mesías, Dios cã cajou mũ ãniñati? —quĩ jẽniñañuparã.

Jesũs ruame bairo na iĩupũ:

—‘Cãã yũ ãniña,’ yũ caĩata, cariape yũ mujãã tũgoetibujiorã.

68 Tunu bairoa yũ cãã mujããrẽ yũ cajẽniñaata, mujãã yuetibujiorã.

69 Bairo cariape mujãã catũgoetimiatacũãrẽ, yũ, Camasã Jũgocu, Dios cã caĩñajoro cũtu cariape nugõãrẽ caruipau yũ ãniña. Āme beroaca Nipetiro Carotimasĩ tũpu caruipau yũ ãniña —na iĩupũ Jesũs.

70 Bairo cã caĩrõ tũgo, to macããna nipetirã cũ jẽniñanemoñuparã:

—¿Bairo mũ caĩata, “Dios macũ yũ ãniña,” ĩgu miñati?

Bairo na caĩjẽniñarõ, Jesũs ruame na iĩupũ:

—Cũã yu ãniña, mujãã caĩrõrẽã bairo.

⁷¹ Bairo cũ caĩrõ, ãmeo ñũparã na majũ:

—Roro cũ caĩrĩqũerẽ marĩrẽ caquetibũjanemoparãrẽ na marĩ macãnemoetigarã. Merẽ marĩ majũã, marĩ tũgo yaparoya roro cũ caĩrĩjẽrẽ —ãmeo ñũparã na majũ.

23

Jesús ante Pilato

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bairo ñ yaparori bero, wãmũncãrĩ cũ neásũparã quetiupau Pilato cawãmecũcũ tũpũ Jesure.

² Topũ etarã, Jesure cũ busujã jũgoyuparã. Atore bairo qũĩ busujãñũparã:

—Ãni, cũ caquetibũjuriye jũgori jãã yarã na tũgomawijiao joroque na átiyami. ‘Roma macããcũ quetiupau emperadore, marĩ yaye dinero impuestore cũ marĩ joetigarã,’ jãã ñ quetibũjanucũñami. Tunu bairoa, ‘Mesías yu ãniña,’ ñtonucũñami. Bairo cũ caĩata, ‘Quetiupau Rey yu ãniña,’ caĩrẽ bairo ñnucũñami —qũĩ busujãñũparã Pilatore.

³ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñũpũ Pilato Jesure:

—¿Mũa, judío majã Quetiupau Rey mũ ãniñati?

Bairo cũ caĩrõ, Jesús pũame qũĩñũpũ:

—Mũ caĩrõrẽã bairo yu baiya —qũĩñũpũ.

⁴ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo na ñũpũ Pilato sacerdote majã quetiuparãrẽ, aperã camasã cũãrẽ:

—Yua, ãni roro cũ caátiere yu bócañaẽtĩña. Ñe ñnie buicũperiyami —na ñũpũ.

⁵ Bairo na cũ caĩmiatacũãrẽ, nipetiro camasã pũame tutuaro mena qũĩnemoñũparã tunu:

—Ãni, cũ caquetibũjuriye mena roro camasã na tũgomawijiao joroque na átinucũñami. Galilea macãpũ bairo átiyũgowĩ. ãmerẽ tunu, ati yepa, Judea yepare torea bairo roro na ñton átiyami —qũĩ busujãñũparã.

Jesús ante Herodes

⁶ Bairo na caĩrĩjẽrẽ tũgori, Pilato pũame, “¿Galilea macããcũ cũ ãniñati?” na ñ jẽniñañũpũ.

⁷ Bairi yua, “Cũã niñami,” na caĩrõ tũgo, Herodes cawãmecũcũ tũpũ Jesure cũ neárotiyupũ Pilato. Mai, Herodes pũame Galilea yepa macããna quetiupau ãñũpũ. Baiřua, ti rãmũrĩrẽ cũ cũã ãñũpũ Jerusalén macãpũ.

⁸ Bairo Jesure Herodetu na cane etaro ñña, Herodes pũame bũtioro qũĩñajesoyupũ. Mai, Herodes pũame Jesús cũ caátiere, camasã na caquetibũjuriyere tũgonucũñũpũ. Bairi bũtioro Jesure qũĩñaga nucũmiñũpũ, ape wãme cũ caátijẽñomasĩrĩjẽrẽ ññagu.

⁹ Bairo Jesús cũ caetaro, capee cũ jẽniñamiñũpũ. Jesús pũame cũ yũesupũ.

¹⁰ Topũ ãñũparã quetiuparã sacerdote majã, aperã, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ cajũgobueri majã mena. Na pũame Jesure tutuaro mena cũ busujãñũparã.

¹¹ Bairi Herodes, cũ ãmũa cũã Jesure roro qũĩ epeyuparã. Bairo átiri, juti quetiupau rey ũcũ cũ cajãñarĩjẽ ñnierẽ cũ jãñũparã, cũ boyetiepegarã. Cabero Jesure Pilato tũpũ cũ neárotiyupũ tunu.

¹² Ti rãmũ caãno, Herodes, bairi Pilato mena ãmeo bapacuti jũgoyuparã, cajũgoyepũ mai caãmeo ññatemirĩcãrã.

Jesús es sentenciado a muerte
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

13 Cabero Pilato p̄ame quetiuparā sacerdote majā, aperā carotimasīrī majā, aperā camasā nipetirore na neñoñup̄.

14 Na neñorī, atore bairo na ññup̄:

—Mujāā, ānirē cū busupaigarā, yutu cū mujāā neatíupa. ‘Cū caquetibujarije mena camasārē na tūgomawijiao joroque na átiyami,’ Irī, yutu cū mujāā neatíupa. Bairo mujāā caĩrōi, yu p̄ame mujāā cañajoro, cū yu jēniñamiar̄p̄. Bairo mujāā, ‘Roro átiyami,’ mujāā caĩmiatacūārē, yua, ānirē roro cū caátiere yu bócañaētīña. Ñe ũnie mujāā cabusujām̄ir̄jē cū yu wapa bocaetiya.

15 Herodes mar̄rē cū catunuojoatacu cūā, ‘Ñe ũnie buic̄periyami,’ iup̄. Bairi cū cayasimasīrō maniña.

16 Baihua, cū yu baperotigu. Cārē na cabapeyaparo, cū yu wiyogu —na ññup̄ Pilato camasārē.

17 Mai, tocānacā Pascua bose rūm̄ caāno, Pilato p̄ame wiyonucūñup̄ j̄cāu preso jorica wiip̄ macāācū, judío majā na caboure. Bairi Jesure cū wiyogamiñup̄.

18 Bairo cū caátigamiatacūārē, nipetiro camasā p̄ame bairo boesuparā:

—¡Bairo m̄ āperigu! ¡Barrabás roquere jāārē m̄ wiyobojagu! —qūi awaja jūgoyuparā.

19 Barrabás p̄ame ti macārē ācū, na quetiup̄an gobiernorē rocagu, bairi tunu camasārē na pajīārī, preso jorica wiip̄ aññup̄ tie wapa.

20 Pilato p̄ame Jesure cawiyogau ānirī tunu na ñnemoñup̄:

—Jesure cū yu wiyogu.

21 Bairo cū caĩmiatacūārē to macāāna netōj̄ññurō qūi awajayuparā:

—¡Yuc̄p̄āir̄p̄ cū papuaturotiya!

22 Tunu na ñnemoñup̄:

—Cariape yu quetibujaya: ¿Dise ũnie carorije cū ásupari? Yua, ānirē roro cū caátiere yu bócañaētīña. Bairi cū cayasimasīrō maniña. Baihua, cū yu baperotigu. Cārē na cabape yaparoro, cū yu wiyorotigu —na ññup̄ merē itiani majū.

23 Bairo cū caĩmiatacūārē, “¡Yuc̄p̄āir̄p̄ cū papuatu rotiya!” j̄r̄iā b̄tioro j̄ññur̄i ĩ awajanemoñuparā. Bairi to macāāna, sacerdote majā quetiuparā, bairi aperā camasā mena, b̄tioro na caawajaro jūgori, na caborore bairo baiyuparo.

24 Bairi Pilato p̄ame, “Torecu, na caborore bairo yu átigu,” ĩ tūgoñañup̄.

25 Bairi cárcel caācū gobiernorē carocagamir̄cū, camasārē capaj̄ññicārē cū wiyorotiyp̄. Bairo átiri, Jesure yua, na caborore bairo na átirotiyp̄.

Jesús es crucificado
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

26 Bairi yua, Jesure cū neásuparā, yuc̄p̄āir̄p̄ cū papuaturagarā. Bairo ánā, Simón cawāmec̄sure cū ñeñuparā, Jesús yuc̄p̄āir̄ cū pusabojáto, Irā. Mai, Simón p̄ame Cirene yepa macāācū aññup̄. Ti rūmarē aperop̄ caāniatacu etau baiyup̄ Jerusalén macārē. Bairi Jesús berore cū yuc̄p̄āir̄ p̄sa ásúp̄ Simón.

27 Jesure na capapurátore, capāārā camasā na usayuparā. Bairi carōmia na mena caāna p̄ame, roro Jesure na caátigaro ññarī, b̄tioro tūgoña yapapuari, ot̄usayuparā.

28-29 Bairo na caotiro ññarī, Jesús p̄ame atore bairo na ññup̄ na, rōmir̄rē:

—Mujãã, Jerusalén macããna rõmirĩ. Roro yu cabaipere tãgoña yapapuaet-icõãña. Popiye mujãã cabaipa rûmurĩ etagaro. Ti rûmu caetaro, ati macã macããna rõmirĩ atore bairo İgarãma: ‘Ûseanirĩ niñama carõmia capũnaacuti masiëna, capũna mána, capũnaa ùpũõëna.’ Roro tãgoña yapapuari bairo İgarãma. Bairi mujãã majũã roro mujãã cabaipere, mujãã pũnaa cãã roro na cabaipere pũamerẽ tãgoña yapapuari otiya. Yure, ‘Roro baiyami,’ ĩ otiet-icõãña.

³⁰ Ti rûmu caetaro, camasã pũame riagamirã, ‘Ûtã yucure jããrẽ to tãnio reatõ!’ ãmeo İgarãma.

³¹ Yu, caroaro caãcu ãnirĩ yucu cacatiricure bairo yu ãniña. Bairo caãcũrẽ yure na caátimasãata, nocãrõ roro netõõrõ na átigarãma ati macã macããnarẽ, yucu cajĩniricure bairo caãnarẽ —na İñupũ Jesús.

³² Jesús mena na neásuparã caũmna pũgarã roro caãnarẽ, Jesús mena na cããrẽ yucupãĩru na papuatuegarã.

³³ Bairi yua, La Calavera na caĩõru etarã, Jesure yucupãĩru cũ papuatuyuparã. Cũ mena, roro caãna cããrẽ na papuatuyuparã, ĩcãã cariape nũgõãrẽ, apei caãcõ nũgõãrẽ.

³⁴ Bairo yucupãĩru tusaũ, Jesús pũame Diore qũĩñupũ:

—Caãcu, ãnoa roro na caátiere masiëtĩñama. Bairi tiere na masiriyobojaya —qũĩñupũ.

To caãna soldaua pũame cũ jutirore nipetirã caborã ãnirĩ, número tiirire ãmeo wẽnuniñuparã. Bairo átiri na majũ masiñuparã Jesús jutirore canepaure.

³⁵ Camasã nipetiro to caãna Jesure qũĩñajoyuparã. Bairi tunu carotimasãĩrĩ majã cãã qũĩñajori roro qũĩ boyeti epeyuparã:

—Aperãrẽ na netõũpũ. Bairi ãmerẽ cũ majũã cũ netõáto. Mesías, Dios cũ cabesericũ majũ cariape cũ caãmata, cũ majũã netõõmasĩbujionmi —qũĩ boyetiepeyuparã.

³⁶ Soldaua cãã qũĩ boyetiepeyuparã. Cũtu etari, use oco carorijere, “ĩÛjũ, etiya!” qũĩ epeyuparã.

³⁷ Tunu atore bairo qũĩnemoepeyuparã:

—ĩMũ, judío majã Quetiupau Rey mũ caãmata, mũ majũã mũ netõmasĩbujion! Mũ netõëtĩña —qũĩ epeyuparã.

³⁸ Tunu bairoa Jesús rãpoa buire yucupãĩ woaturicapãĩrẽ papuatuyuparã. Tipãĩpũre atore bairo ĩ woaturique tusayuparo: **ÃNI JUDÍO MAJÃ QUETIUPAU REY NIÑAMI**, ĩ woaturique tusayuparo.

³⁹ Jesús mena na carapuaatacu ĩcãã Jesure tutiri atore bairo qũĩñupũ:

—ĩMesías, Dios cũ cajõũ majũ mũ caãmata, mũ majũã mũ netõõbujion! Jãã cããrẽ mũ netõõbujion. Mũ netõõmasiëcũ —qũĩñupũ.

⁴⁰⁻⁴¹ Bairo cũ caĩrõ, cũ mena macããcũ apei pũame qũĩ tutiyupu cũ bapare:

—Mũ, cariaçoapan nimicãã, ¿Dios mena mũ tãgoña qũĩenogaetiyati mai? Marĩã, roro caãna ãnirĩ marĩ buicũtiya. Bairi marĩrẽ pajĩãrã átiyama. ãnio roque dise ùnie carorije caãpei niñami —qũĩñupũ.

⁴² Cabero Jesús pũamerẽ qũĩñupũ:

—Jesús, mũ carotimasãĩrãũ etau, yure mũ masiritiepa.

⁴³ Bairo cũ caĩrõ, qũĩñupũ Jesús pũame:

—Cariape mure ñiña: Ati rũmna yu mena mũ ãnigu, Diotu, nocãrõ caroaro caãporũ —qũĩñupũ.

Muerte de Jesús

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

44-45 Merê yua, pasaribota caño, caño tusarua yua, naitiãcoásúparo ati yepa nipetiroꝝ. Yoaro naitiãñuparõ. Bairi muipꝝ bauesupꝝ. Ñamicã, tres de la tarde caño majũ tunu busuyuparo. Tunu bairoa templo wii aruare êñotaricarao jutii asero carecomacã woocoasuparo.

46 Bairo cabairo bero yua, Jesús ꝑꝝame busurique tutuaro mena atore bairo iñupũ:

—|Caaccu, yu yeri pũnarê yu bocãñeña!

Atore bairo i yaparo, riacoásúꝝ Jesús.

47 Soldaua quetiupꝝ capitán ꝑꝝame cabaiatajere iñarĩ, atore bairo Diore qũĩ basapeoyupꝝ:

—Cariapea ãnia, Jesús carorije caápei majũ nimiupĩ —iñupũ.

48 Tunu bairoa camasã nipetiro to caña tie cabaiatajere caññatana ãnirĩ, butiuro tãgoña yapapuari na cotiare pari tunuásuparã, Diore tãgoñabobori.

49 Bairi Jesús baparã cañnana cãã nipetiro, aperã carõmia Galilea yepa macããna Jesure causaátiatana ꝑꝝame toa tuari jõpũã iñacõãnucũñuparã cabaiatajere.

Jesús es sepultado

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

50 Mai, ãñupũ iñcãũ caũꝝ cañũũ José cawãmecucũ. Arimatea cawãmecuti macã macããcũ ãñupũ. Ti macã ꝑꝝame Judea yepapꝝ ãñuparõ. Cũ cãã, quetiuparã, Junta Suprema majã mena macããcũ iñcãũ ãñupũ.

51 Mai, José ꝑꝝame Dios cũ carotimasĩrĩꝝ caetarore cacotei ãñupũ. Bairi cũ mena macããna quetiuparã roro na caátiatajere caboetimiatacũ ãñupũ.

52 Bairi yua, Pilato tũꝝ atĩ, Jesús rupaꝝĩ ãñajêrê yarocagũ, cũ jeniásúꝝ.

53 Cabero yua, José ꝑꝝame Jesure, yucꝝpãĩꝝ catusaure cũ ruioyupũ. Bairo cũ átiri, jutii asero lino mena, cũ ãmañupũ. Bairo átiri bero, ãtã operũ Jesús rupaꝝĩ ãñajêrê cũñupũ. Áti yaparori, ãtãpãĩ mena tubiatoyupũ. Ti ope ꝑꝝame mai, aperã cayasirãrê cacũroca mani ope ãñuparõ.

54 Ti rũꝝ ꝑꝝame ãñuparõ judío majã na cayerijãrĩ rũꝝ jũgoye macã rũꝝ. Ti rũꝝ ñamicã merê judío majã na cayerijãrĩ rũꝝ etagaro baiyuparo. Bairi qũẽno weyoyeyogarã baiyuparã, na cayerijãrĩ rũꝝ caetaparo jũgoye.

55 Bairi carõmia Galilea yepa macããna Jesure causaátiatana cãã ásúparã, Jesure ãtã operũ na cayarore iñarãná. Na, rõmirĩ ꝑꝝame Jesús rupaꝝĩ ãñajêrê na cacũatapãure masĩgarã, iñarã ásúparã.

56 Bairo iña yaparori bero, na caãni wiiripũ tunucoásúparã. Topũ etarã yua, caroaro cajutiñurjêrê qũẽnoñuparã Jesús rupaꝝĩ ãñajêrê na capiopeopeere. Bairo átĩ yaparori bero, yerijãñuparã Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩcãrõrêã bairo.

24

La resurrección de Jesús

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Cabero yua, judío majã na cayerijãrĩ rũꝝ bero, ape semanarê na caraajũgori rũꝝ ãñuparõ. Bairi ti rũꝝ caño, ñamirõcãã cajutiñurjê caqũẽnoatana rõmirĩ ꝑꝝame masã operũ ásúparã, cajutiñurjêrê Jesús rupaꝝĩ ãñajêrê pioturãná. Aperã rõmirĩ cãã na bapacuti ásúparã na mena.

2 Bairo ti masã opere etarã yua, iñajoyuparã. Ti opere na cabiaatatii, ãtã tii tupãworicaropũ bauyuparo.

3 Bairo cabairoi, ti operũ jããñuparã. Marĩ Quetiupꝝ rupaꝝĩ ãñajê ꝑꝝame mañuparõ yua, na caññaafa.

4 Bairo cū rupaŕi ānajē camanoi yua, bŭtioro tūgoñacōã maniásuparã. Dope bairo áti masiēsuparã. Bairo na baiãno, puġarã caũma natu etanucãñuparã. Na pŭame jutii caasiriarije cayowerijere jãñañuparã.

5 Baiŕi carõmia pŭame bŭtioro uwiri murĩcũmucõsúparã yepaŕu. Bairo na caato, atore bairo na iñuparã caũma pŭame:

—¿Nopẽĩrã cariaricarã ānanarē na cacũrõpũ cacatirea muġãã macãñati?

6 Jesús atore maniñami. Merē caticoyami. ¿Galileapũ muġãã caãno, cū cabaipeere muġããrē cū caquetibũġriquere muġãã masiẽtiñati?

7 Atoŕe bairo muġããrē iŭĩ: ‘Yũ, Camasã ĵũgocũre, carorije caánarē yũ jorocagarãma, yũre yucapãĩŕũ na capapuaturocaparore bairo ĩrã. Bairo yũ na caãtirocamiatacũãrē, itia rũmũ bero yũ caticoaġũ tunu,’ muġãã ĩ quetibũġwĩ —na ĩ quetibũġyuparã ángelea majã.

8 Bairo na caĩrõpũ, tũgoña bócayparã Jesús narē riagu ĵũgoye cū caĩrĩquẽrē.

9 Bairo tũgoñabócarĩ yua, macãpũ tunucoásúparã. Topũ etarã, Jesús cū cabuerã, puġa wãmo peti rũpore ĵicã pẽnirõ cãnacãũ apóstolea caánarē nipeŕitirije na caĩñaatajere na quetibũġyuparã. Apeŕã cũãrē na quetibũġyuparã.

10 Narē caquetibũġri majã rõmirĩ pŭame ãñuparã: María Magdalena, Juana, apeo María, Santiago paco, apeŕã carõmia cũã ãñuparã.

11 Bairo na caĩrõ tũgo, apóstolea majã pŭame cariape na tũgoesuparã. “Bairo ĩcõãrã muġãã ĩña,” na ĩcõãñuparã.

12 Bairo cariape na catũgoetimiatacũãrē, Pedro pŭame atuátĩ ĩñau ásũpũ masã opere. Baiŕi topũ jãátĩ ĩñañupũ. Bairo cū caĩñarõ, mañuparõ Jesús rupaŕi ānajē. Jutii aserĩ Jesũre na caũmamiataje jeto ãñuparõ. Baiŕi tie jeto caãno ĩña acũari, cū wiipũ tunucoásũpũ. Bŭtioro tũgoñarĩquẽ pairĩ tũgoñamani ásũpũ, tie cabaiatajere ĩñarĩ.

En el camino a Emaús (Mr 16.12-13)

13 Ti rũmũ caãnoa puġarã Jesús cū cabuemirĩcãrã pŭame Emaús na caĩrĩ macãpũ ánã baiyuparã. Puġa wãmo peti rũpore ĵicã pẽnirõ cãnacã kilõmetros majũ yoaro átato ãñuparõ Jerusalén macã pŭame.

14 Topũ ánã, na pŭame Jesús cū baiatajere busũpai ásúparã.

15 Bairo na cabũsututuátõ, Jesús pŭame na emũetari, na mena átutuásũpũ cū cũã.

16 Bairo cãrē ĩñamirãcũã, “Jesús niñami,” ĩ masiēsuparã mai.

17 Baiŕi yua, Jesús pŭame na jeniñañupũ:

—¿Ñe ũnie quetire muġãã busũpaiyati? ¿Nopẽĩrã muġãã tũgoñarĩquẽ paiyati? —na ĩñupũ.

18 Bairo cū caĩjẽniñarõ tũgo, ĵicãũ na mena macããcũ Cleofas cawãmecũcũ quĩñupũ:

—¿Ati rãmũrĩ Jerusalén macãpũ cabaiatajere mũ jetoa mũ tũgoetiyati? Nipeŕitiro ati yepa macããna masĩrãma.

19 Bairo na caĩrõ, Jesús pŭame bairo na ĩñupũ:

—¿Dope to baiati? —na ĩñupũ.

Bairo cū caĩrõ tũgo, atore bairo quĩñuparã:

—¿Jesús, Nazaret macããcũ cū cabaiatajere mũ tũgoetiyati? Cũ pŭame profeta ãmi. Capee caátijẽñomasĩ ãmi. Cũ caquetibũġrije cũã ñumajũcõãwũ. Baiŕi Dios, camasã cũã nipeŕitiro cū mena uŕeaninucũwã.

20 Bairo cū cabaimiatacũãrē, quetiuparõ sacerdote majã, apeŕã marĩ quetiuparã mena, cū ñerĩ cū nuniwã romano majãrē, cū na capajĩãrõrē borã. Bairo átiri, yucapãĩŕũ cū rapuatu rocarotiã.

21 Jãã ɸame, 'Cũã, ati yepa, Israel yepare caẽmarĩ majãrẽ carocapaũ majũ ãnigumi,' jãã ĩ tãgoñamiwũ. Merẽ yua, itia rũmu netõcoaya, cãrẽ na capajĩã rocaatato bero.

22 Bairãɸa, jãã ɸame jãã tũgoacũacoaɸu, jãã mena macããna rõmirĩ jĩcããrã, 'Catiupi,' jããrẽ na caĩquetibũjuro jũgori. Na ɸame cũ rupaũri ãnajẽrẽ ãtã opeɸu na cacũĩrcãrõɸu cabusuripaũaca ĩñarãupa.

23 Bairo topu etarã yua, Jesús rupaũri ãnajẽ camanoi, jãã tũɸu quetibũjurã etaama: 'Angelea majãrẽ jãã ĩñaapũ, "Catiyami Jesús," jãã ĩãma,' jãã ĩ quetibũjuaama.

24 Bairo na caĩrõ tũgori jĩcããrã jãã mena macããna ĩñarãupa Jesús masã opeɸu. Topu na caetaro, nipetiro jããrẽ na caĩatatorea bairo baiuparo, na caĩñaata. Bairãɸa, Jesús ɸamerẽ qũĩñaetiuparã –qũĩ quetibũjuyuparã Jesure.

25 Bairo na caĩquetibũjuro tũgori, atore bairo na ĩñupũ Jesús cũ cabuemirĩcãrãrẽ:

–ĩRũsamajũcõãña mai mujããrẽ mujãã catũgomasĩpetipee! Marĩ ñicãjãã na caĩwoatucũĩrĩqũẽ nipetirijere, ĩnocãrõɸu cariapea mujãã tũgopeyorãati?

26 ĩMesías, Dios cũ cajou, cũ pacũtu cũ catunuáparo jũgoye ati yepaɸu popiye cũ cabaieere cũ cũẽsupari? ĩBairo mee ato na quetibũjuyayupari profeta majã ãnana? –na ĩñupũ Jesús.

27 Bairo na ĩ yaparori bero, na quetibũju jũgoyupũ Jesús cõñarĩcãrõrẽ bairo. Bairi cũ cabaieere Moisés ãnacũ cũ caquetibũjuwoatucũĩrĩqũẽɸu quetibũju jũgoacũ, profeta majã na caquetibũjuwoatucũĩrĩqũẽɸu quetibũju jãñañupũ.

28 Bairi yua, Jesús cũ cabuemirĩcãrã na caatĩ macãɸu na caetaro, Jesús ɸame netõácũre bairo baiupũ.

29 Bairo cũ canetõãmĩatacũãrẽ, cũ cabuemirĩcãrã ɸame bairo qũĩñuparã:

–Netõápẽina. Jãã mena ati ñamirẽ mu tuagu. Merẽ ñamicãɸu niña. Naiorõɸu baiya –qũĩñuparã.

Bairo na caĩrõ tũgo, wiipũ jããñupũ, na mena tuagu.

30 Cabero mesapũ ugagarã na caruiro, Jesús ɸame pããrẽ neñupũ. Nerĩ, Diore jẽniñupũ. Jẽni yaparo, pããrẽ na peebato nuniñupũ cũ cabuemirĩcãrãrẽ.

31 Bairo cũ caátõɸu merẽ yua, "Jesús niñami," ĩ masĩjũgoyuparã. Bairo cũ na caĩñamasĩmiatacũãrẽ, Jesús ɸame yaisicoasupũ. Tunu baunemoesupũ cũ cabuemirĩcãrãrẽ.

32 Bairo cũ cabairo ĩnarĩ, atore bairo ãmeo ĩñuparã:

–Dios cũ caquetibũjucũĩrĩqũẽrẽ marĩrẽ cũ caquetibũjuro, ĩtie meerẽ áto marĩ yeri catiupari? Marĩ yeri caroaro tũgoñao joroque marĩ átiami, maapũ marĩ caátõ –ãmeo ĩñuparã na majũ.

33 Bairo ĩrĩ bero, jicoquei tunucoásuparã Jerusalén macãɸu, na yarãrẽ quetibũjuránã. Topu etarã, Jesús cũ cabuemirĩcãrã ɸuga wãmo peti rãpore jĩcã pẽnirõ cãnacũ apóstolea majã neñarĩ caãnarẽ na etayuparã.

34 Bairo na etari, na ĩñuparã:

–Cariapea marĩ Quetiupaũ cariacoaatũ nimicãã, catiupi. Simón cãã qũĩñaupĩ –na ĩñuparã.

35 Na ĩ yaparo, maapũ Jesús narẽ cũ cabuiaetaatajere na quetibũjuyuparã. Tunu bairoa Jesús pããrẽ narẽ cũ cabatoro cũrẽ na caĩñamasĩátaje cũãrẽ na quetibũjuyuparã.

*Jesús se aparece a los discípulos
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)*

36 Bairo mai tiere na caquetibujũñitoyea, Jesús pũame na recomacãpũ buiaetayupũ. Buiaetari atore bairo ĩ jẽniũpũ:

—Caroa yericũtaje mũjããrẽ cũ joãto Dios.

37 Jesús cũ cabuemirĩcãrã pũame qũĩña acũacoasuparã. Cũ uwijãñũũuparã, “Jesús wãtĩ ãcãmi,” ĩrã.

38 Bairo na cauwiro ĩñarĩ, atore bairo na ĩũpũ:

—¿Nopẽĩrã yãre mũjãã ĩñaacũayati? ¿Nopẽĩrã, “Jesús mee niñami,” mũjãã ĩ tũgoñãñati mai?

39 ĩñañijate yũ wãmorĩrẽ, bairi yũ rupoorĩ cũãrẽ. Yũa, Jesús yũ ãniña. Pãñarĩ ñiñañijate. Espĩritu yũ caãmata, õwãã manĩ, rupau manĩ, yũ baibujion. Cũ mee ãnĩrĩna, õwãã cuti, rupau cuti yũ baiya.

40 Bairo na ĩna, na ĩñoũpũ Jesús cũ rupori, cũ wãmoorĩ cũãrẽ, cũ na capapuaata opeere.

41 Bairo na cũ caĩñomiatacũãrẽ, cũ cabuemirĩcãrã pũame cariapea tũgoesuparã mai. Cũ caĩrĩjẽrẽ ỹseanirõ tũgomirãcãã, tũgo mawijiacõãñũparã. Bairo na cabairo ĩñarĩ, atore bairo na ĩ jẽniñũũpũ:

—¿Hgarique ũnie atore mũjãã cũgoetiyati?

42 Bairo cũ caĩrõ yua, wai pũõrĩcãrẽ cũ nuniñũparã.

43 Na canunirõ yua, nerĩ, petiro cũ cabuemirĩcãrã na caĩñarõ ỹgayupũ.

44 ỹga yaparori bero, na ĩnemoñũpũ tunu:

—Yãre cabaiataje atore bairo mũjãã mena ãcũ, yũ caĩrĩqũẽ baiapũ: “Nipe-tiro yãre bairo baigũmi Moĩsẽs ãnacũ cũ caroticũñarĩqũẽ, bairi profeta yaye cũã, bairi salmos tutiri macããjẽ cũã nipetiro bairo baipeticoagaro yãre na caĩquetibujũ woatucũñarĩqũẽ.” mũjããrẽ ñiwã.

45 Bairo cũ caĩrõpũ, tũgoña bõcayuparã Dios ya tutipũ na caque-tibujucũñarĩqũẽrẽ.

46 Bairo na cabairoi, atore bairo na ĩũpũ Jesús:

—Atore bairo ĩ quetibujũyupa mai: “Dios cũ cajoure roro cũ átiyasiogarãma. Bairo na caátimiatacũãrẽ, itia rũmu bero tunu catigũmi.

47 Bairi cũ cacatiro bero, cũ yarã pũame cũ yaye quetire quetibujũ batopet-icõãgarãma nipetiro ati yepa macããnarẽ. Jerusalén macãĩ cũ yaye quetire quetibujũ jũgogarãma. ‘Roro mũjãã caátiere busũqũẽnoña mũjãã yerire Dios mena, mũjããrẽ cũ canetõõparore bairo ĩrã,’ na ĩ quetibujũgarãma,” ĩ woatu quetibujũyupa profeta majã.

48 Mũjãã merẽ atiere caquetibujũmasĩrã mũjãã ãniña.

49 Bairi mũjãã yeripũ yũ jogũ yerĩ tutuariquere, yũ Pacũ cũ caĩrĩcãrõrẽã bairo. Bairi mai, ati macã, Jerusalén macãpũa mũjãã ãnicõãwã, yerĩ tutu-rique jõbui ỹmũrecõo macããjẽ caatĩparo jũgoye.

Jesús sube al cielo

(Mr 16.19-20)

50 Cabero Jesús na jũgoásúpũ macã camanopũ. Betaniapũ na jũgoásúpũ. Topũ etari, Jesús pũame cũ wãmorĩrẽ ñumũgõrĩ, Diore na jẽnibojayupũ: “Caroare cũ jonemoãto mũjããrẽ marĩ Pacũ Dios,” na ĩũpũ.

51 Bairo ĩãcũna, na wũweyori, ỹmũrecõo pũamerẽ wãmũcoásúpũ.

52 Bairo cũrẽ qũĩroari bero, tunucoásúpãrã Jerusalén macãpũ ỹseanirĩqũẽ mena yua.

53 Jesús cũ cabuericarã pũame templo wiipũ tocãnacã rũmũa ánuccũũuparã, Diore cũ basapeorãna.

Tocãrõã ñiña.

17 Moisés ānacū p̄ame cū carotiriquere cūñupī marī ñicūjāā ānana mena. Jesucristo p̄ame roque marīrē ñnamairī, marītu etawī, caroaro cariape ātiānajērē marī ññogu.

18 Ni p̄ame Diore caññarīcū mácūmi. Bairo cū cabaimiatacūārē, Dios macā jīcāāā caroaro cū mena āninucūñupī. Cū p̄ame cū pac̄re marī masīō joroque marī ātiyami.

Juan el Bautista da testimonio de Jesucristo

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Bairi Jerusalén macā macāāna judío majā quetiuparā p̄ame Juan Bautista t̄up̄ na joyuparā sacerdote majārē, bairi levita majā cūārē. “¿Ñam̄ majū m̄ āniñati?” Juarē q̄ū jēniñarotirā, c̄t̄u na joyupa.

20 Juan p̄ame cariapea bairo na ī quetibujwī:

—Ȳna, Mesías, Dios cū cajon mee yu āniña —na īwī.

21 Tunu cabero q̄ū jēniñanemowā:

—Toroque, ¿ñam̄ majū m̄ āniñati? ¿Tirūm̄p̄ macāācū profeta Elías cawāmes̄c̄ū ānacū tunu catitunurī mee m̄ āniñati? —q̄ū jēniñawā.

Juan p̄ame:

—Cū mee yu āniña —na īwī.

Bairo cū caīrō t̄ugori, q̄ū jēniñanemowā tunu:

—Toroquere, ¿ñam̄ majū m̄ āniñati? “¿Jīcāā profeta Dios cū cajopau atīgumi ati yepap̄re,” marī ñicūjāā ānana na caiquetibujajūgoyetiric̄u mee m̄ āniñati? —q̄ūwā Juarē.

Bairo na caījēniñarō, Juan p̄ame:

—Cū mee yu āniña —na īwī.

22 Bairo cū caīrō t̄ugori, atore bairo q̄ū jēniñanemowā tunu:

—Toroquere, ¿ñam̄ majū m̄ āniñati? Jāārē cariapea quetibuj̄ya, jāārē cajoatanarē cariapea na jāā caquetibuj̄netōmasīparore bairo.

23-24 Bairo na caīrō, atore bairo na īwī Juan:

—Ȳna, Isaías ānacū cū cawoatu jūgoyec̄t̄acu yu āniña. Atoore bairo ī woatu quetibuj̄yayupi: “Bairo īgumi desierto cayuc̄manop̄u caānicōāniatac̄u: ‘Marī Quetiupau yoaro mee etaḡumi. Torec̄u, caroaro cariape ānicoteya. Camasā na quetiupau cū caetaparo jūgoye cū caatīpawārē na caq̄ēnoyureora bairo mujāā cūā caroaro āticoteya,’ ī woatu quetibuj̄u jūgoyetiyayupi Isaías ānacū yu caquetibuj̄peere,” na īwī Juan, cārē Jerusalén macāāna fariseo majā na cajēniñarotijoatanarē.

25 Tunu atore bairo q̄ū jēniña nemowā:

—Toroquere ñerē āc̄u, Mesías Dios cū cajon āmerīmicūā, Elías ānacū āmerīmicūā, profeta āmerīmicūā, ¿nop̄ēī camasārē na m̄ bautiza nucūñati?

26-27 Bairo na caīrō t̄ugon, atore bairo na ī quetibujwī Juan:

—Ȳn paarique ñiña camasārē oco mena yu cabautizarije. Ȳn bero caetañ, mujāā watoa caācū, mujāā camasīēcū paarique p̄ame roque, yu paarique to cañumiatacūārē, ñnetōgaro. Cū roque yu netōrō caānimajūñi ñiñami. Bairi yu p̄ame jīcārō t̄āni yu ātipeyo masīētīña —na ī quetibujwī Juan.

28 Bairo bairi atie nipetiro baiw̄n Betania cawāmes̄c̄ti macāp̄u. Ti macā p̄ame Rio Jordán ape n̄gōā muip̄u cū cawāmt̄atī n̄gōār̄p̄ ām̄ Juan cū cabautizaricaro p̄ame.

Jesús, el Cordero de Dios

29 Ti r̄am̄ busuri r̄am̄ caāno cū t̄up̄ Jesús cū caetarore q̄ūñawī Juan.

Bairo q̄ūñiña yua, atore bairo jāā īwī c̄t̄u caānarē: “¡Q̄ūñiñañi cārē! Ānia ñiñami Cordero oveja macārē bairo Dios cū cacūrīcū cawāmes̄c̄u. Oveja na

canuñ cawĩmañ Diopure na cajoemugõjonucũrĩcũrẽ bairo caãcũ niñami. Cũã, cũ caríapee jũgori ati umurecõo macããna nipetiro roro na caátiere camasiriy-obojarau majũ niñami.

³⁰ Ñni niñami mujããrẽ yu caquetibujũgoyetiricu: ‘Yu bero caetañ yu jũgoye caãnacũ ãñupĩ. Bairo cũ cabairoi, cũ capaarije yu paarique netõjãñurõ caãnimajũrjẽ nigaro.’

³¹ Yu cũã, ‘Cũã niñami Dios macũ,’ ñi masĩẽpũ mai. Bairo ñ masĩẽtĩmicũã, Israel yepa macããna cũrẽ na camasĩparore bairo ñ, oco mena na yu bautizau atĩaru,” jãã ñwĩ Juan, jãã, cũtu caãnarẽ.

³² Ñ yaparo, atore bairo jãã ñnemowĩ tunu: “Espĩritu Santo, Dios Yeri majũ umurecõo caacũ ruame buare bairo bau ruiatĩri, ñni Jesũs buipũ etapeami.

³³ Yuñ, mai cũ yu masĩẽpũ. Bairo yu camasĩẽtĩmiatacũãrẽ, Dios oco mena yure cabautiza rotijoricũ ruame atore bairo ñiwĩ: ‘Jĩcãũ caũmũrẽ miñagũ yu Yeri Espĩritu Santo baurui etari cũ buipũ caetapeaecoũre. Cũã nigumi camasã yeripũ Espĩritu Santore cajomasĩ,’ ñi quetibujũwĩ Dios.

³⁴ Bairo Dios yure cũ caĩquetibujũricarore bairoa ñiñãña ãmerẽ. Bairo caĩñau ñniñĩ mujããrẽ cariape ñiña: Cũã niñami Dios macũ,” jãã ñ quetibujũwĩ Juan, jãã, cũtu caãnarẽ.

Los primeros discĩpulos de Jesũs

³⁵ Ti rũmũ cabusuri rũmũ caãno, ñmi Juan tunu cũ cabautiza ñninucũrõpu. Jãã, puãarã Juan cũ cabuerã cũã jãã ñmũ cũ mena.

³⁶ Bairi cũ mena jãã caãno, Jesũs jããrẽ cũ canetõátõ ññarĩ, atore bairo jãã ñwĩ Juan:

—¡Ñirẽ quĩñãña! Ñnia niñami Cordero oveja macũrẽ bairo Dios cũ cacũrĩcũ cawãmecũcũ —jãã ñwĩ Juan Bautista.

³⁷ Bairo cũ caĩrõ tũgorã, Juarẽ cũ jãã aweyocoápu. Jesũs berore jãã usacoápu, jãã puãarã, Juan cũ cabuematana ruame.

³⁸ Bairo jãã causaro, Jesũs ruame jãã ñmejorenucã ñña, atore bairo jãã ñwĩ:

—¿Ñerẽ borã, yure mujãã usayati?

Bairo cũ caĩrõ:

—Rabunĩ, ¿noorũ mũ caãnipau to ñniñati? —cũrẽ jãã ñ jeniñawũ.

³⁹ Bairo jãã caĩjeniñarõ tũgou, atore bairo jãã ñwĩ Jesũs:

—Tiaya yu mena. Yu bapa cutirásã.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, cũ mena jãã acoápu. Bairo cũ caãnipaũre etarã, cũ mena jãã ñnicõã naioapu, merẽ ñamicããcãpu caãno jũgori yua.

⁴⁰ Mai, yu mena macããcũ yure bairo Juan mena caãnimirĩcũ cabero Jesũs yaye quetire catũgousau Andrés ruame Simón Pedro bai ñmi.

⁴¹ Bairi cũ ruame jicoquei cũ jũgocu Simorẽ cũ macãũ ácu baiwĩ. Bairo cũ bócau yua, atore bairo quĩñupĩ:

—Mesías cawãmecũcũre jãã bócaaru. (Mai, Mesías, atore bairo ñgaro ñña: “Cristo, Dios cũ cabesericũ ati yeparũre cũ cajoricũ,” ñgaro ñña.)

⁴² Cabero Andrés ruame cũ jũgocu Simorẽ cũ piietawĩ Jesũs tũpu. Bairi Jesũs, Simorẽ quĩñarĩ, atore bairo quĩwĩ:

—Simón mũ ñniña Juan macũ. Ñmerẽ Cefas mũ wãmecũtign. (Mai, Cefas ruame, “Pedro” ñgaro ñña.)

Jesũs llama a Felipe y a Natanael

⁴³ Ti rũmũ cabusuri rũmũ caãno, Jesũs ruame, “Galilea yeparũ yu águ,” ñ tũgoñawĩ. Bairo topũ ácu, Felipe cawãmecũcũre cũ bocaetari atore bairo quĩwĩ:

—Jito. Yu mũ bapacutiroapa.

44 Mai, cū, Felipe p̄ame Betsaida cawāmecuti macã macãcũcũ āmi. Pedro, cū bai Andrés mena ti macã macãana āma.

45 Bairo Felipe p̄ame Natanaere cū piiámí. Bairo cū t̄p̄u etāu, atore bairo q̄ũĩñupĩ:

—Dios yaye quetib̄jurica tutip̄u Moisés ānacũ, bairo profeta majã ānana na caoatūj̄ugoyeticũrĩcũrẽ jãã bócaap̄u. Cũã, Jesús cawāmecũcũ, José macũ, Nazaret macã macãcũcũ niñami —q̄ũĩñupĩ Felipe.

46 Bairo cū caĩrõ t̄gõu, atore bairo q̄ũĩñupĩ Natanael Felipere:

—¿M̄u catũgoñaata, Nazarep̄ure jĩcãũ ũcũ cañũu cũ ānicuti?

Felipe p̄ame Natanaere bairo q̄ũĩñupĩ:

—Jito ȳu mena. Top̄u m̄u t̄goñãbeseḡu —q̄ũĩñupĩ Felipe Natanaere.

47 Bairo cabero Jesús Natanael cū caetaro iñãu, atore bairo q̄ũĩwĩ cãtũ caãnarẽ:

—Merẽ atiyami Israel macãcũcũ majũ jĩcãrõ tãni caĩbus̄nucũũ —na iwĩ.

48 Bairo Jesús cū caĩrõ t̄gõu, atore bairo q̄ũĩ jẽniñawĩ Natanael Jesure:

—¿Dope bairi ȳu m̄u masĩñati?

Jesús p̄ame bairo q̄ũĩwĩ:

—M̄u niñawũ Felipe m̄urẽ cū capiiparo j̄ugoye, higuera cawāmecutii roca m̄u caãno.

49 Bairo cū caĩrõ t̄gõu, Natanael p̄ame q̄ũĩwĩ:

—Cabuei, ¡Dios macũ m̄u āniña, atí yepa Israel macãana quetiup̄u Rey majũ m̄u āniña!

50 Bairo cū caĩrõ t̄gõri, atore bairo q̄ũĩnemowĩ Jesús Natanaere:

—“Higuera yucũ roc̄ap̄u m̄u niñawũ,” ȳu caĩr̄j̄erẽ t̄gõri, “Dios macãã niñami,” ȳure mi nucũb̄ugoyati? Cabero ȳu caátimasĩr̄j̄ẽ netõjãñurõ caroa macããj̄erẽ miñagũ —q̄ũĩwĩ Jesús Natanaere.

51 Bairo q̄ũĩ yaparou, atore bairo na ñemowĩ Jesús cãtũ caãnarẽ:

—Cariapea mujããrẽ ñiña: Cabero m̄m̄eḡeocõ capãñucãrõ mujãã iñagarã. Bairo capãñucãrõ iñarã, Diotũ macããna ángelea majã ȳu, Camasã j̄ugocũ buip̄ure ruiatí, bairi tunu wãmãã na cabairo cũãrẽ mujãã iñajogarã.

2

Una boda en Caná de Galilea

1 Cabero itia r̄ũm̄u bero caãno Galilea yepar̄u Caná cawāmecuti macãp̄u to macããna na cawãmo jiyari bose r̄ũm̄u q̄ũẽnowã. Jesús paco cũã top̄u āmo.

2 Bairo Jesús, jãã, cū cabuerã cũã, na capiioatana ānirĩ, top̄u jãã ām̄u, ti bose r̄ũm̄u caãnorẽ.

3 Bairo bose r̄ũm̄u na caáto, na caetirije use oco peticoap̄u. Bairo capetiro iñarĩ, cū paco p̄ame atore bairo q̄ũĩwõ Jesure:

—Macã, etirique use oco peticoaya.

4 Bairo cõ caĩrõ t̄gõu, atore bairo cõ iwĩ Jesús cū pacore:

—¿Caaco, dopẽĩõ bairo ȳu miñati? Dios cū catutuarije camasãrẽ ȳu caátĩ iñoparo etaetiya mai.

5 Bairo cū caĩmiatacũãrẽ, cū paco p̄ame ti wii macããna cause oco tĩã coterãrẽ atore bairo na iwõ:

—Mujããrẽ cū caátitotiri wãme cãrõ cū mujãã átĩ usawa.

6 Mai, top̄u ām̄u jĩcã wãmo peti jĩcã p̄enirõ cãnacã joturi, ãtã joturi. Capaca r̄urĩ nocãrõ cincuenta, o setenta litro majũ caoco jeri r̄urĩ ām̄u tocãnacãr̄p̄ua. Judío majã caroarã nigarã Dios cū caĩñajoro, t̄ir̄u macããj̄ẽ oco mena na causanucũr̄ĩr̄uĩ ām̄u.

⁷ Bairo cabairo yua, Jesús p̄ame atore bairo na ĩwĩ ti wii macããna catĩã coterãrê:

—Atie jot̄ure oco mena pio jiroya.

Bairo cã caĩrõ tãgorã, cã caĩrõrê bairo áma. Caroaro piojirocõãwã.

⁸ Bairo na caáti yaparoro ĩñau, atore bairo na ĩwĩ tunu:

—Bairi yua, bose r̄amu cajũgoácsu t̄up̄u jeánãja petoaca tiru macããjẽrê, cã etiñaáto —na ĩwĩ Jesús.

Na p̄ame, “jau,” ĩrãna, cã caĩrõrê bairo petoaca cã jeámã bose r̄amu cajũgoácsu.

⁹ Bairo bose r̄amu cajũgoácsu p̄ame tiere etiñañup̄u. Merê, tie oco p̄ame use oco majũ jẽñacoasupa. Mai, “Jesús cã caátiateje niña,” ĩ masĩesupi. Catĩã coteri majã jeto masĩwã, na majũã ocore capiojãatana añirĩ. Bairi bose r̄amu cajũgoácsu p̄ame cawãmojiyaatacure cã piijoyup̄u.

¹⁰ Ato bairo qũĩñup̄u:

—Camasã nipetiro bose r̄amu caãno nipetirore use oco caroa p̄amerẽ na tĩã jũgonucũñama. Cabero na capiijoatana paio na caetiuaro bero roque, use oco cabũgoro macããjẽ ãnierê na tĩãnucũñama. M̄u p̄ame use oco caroa p̄amerẽ m̄u rugaupa, tame —quĩñup̄u ti bose r̄amu cajũgoácsu cawãmojiyatacure.

¹¹ Bairo bairi ato Galilea yepap̄u Canã cawãmecuti macãp̄u atie Jesús cã caáti ĩñorĩqũẽ p̄ame cã cawãma átijẽño ĩñoõ jũgorique majũ ãm̄u. Bairo ácu, camasãrê na ĩñowĩ nocãrõ cã catutuarijere. Bairo cã caáti ĩñorõ, jãã, cã cabuerã cãã caroaro cariape cã jãã tãgojũgowu.

¹² Tip̄au bero ámi Jesús Capernaum cawãmecuti macãp̄u. Cã mena ámã cã paco, bairi cã bairã cãã. Jãã, cã cabuerã cãã cã mena jãã áp̄u. Bairi ti macãp̄ure nocãnacã r̄amu mea jãã ãm̄u.

Jesús purifica el templo

(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³ Jãã, judío majã bose r̄amu Pascua jãã caĩrĩ r̄amu caetagarõ caãno, Jerusalén macãp̄u ámi Jesús.

¹⁴ Bairo top̄u etaũ, templo capairi wii ñubuerica wiip̄u jãámĩ. Ti wiire jããetari, to macããna wecuare, ovejare, buare nunirĩ cawapatari majãrê na ĩñawĩ. Tunu bairo aperã moneda tiirire cawasoari majã na caruip̄oru caãna cããrê na ĩñawĩ.

¹⁵ Bairo na caáto ĩñau, bapericawẽẽ qũẽnowĩ Jesús yuta wẽẽrĩ mena. Bairo tiwẽẽ mena waibũtoare nunirĩ cawapatarãrê na bape acurewiyojowĩ ti wii pup̄ea caãniatanarê. Na ovejare, na wecuã cããrê na acurewiyojowĩ. Moneda tiirire cawasoari majã yaye dinero tiirire mabato recõãwĩ. Na mesarire tujerecũ p̄eyocõãwĩ.

¹⁶ Bairo átiri, atore bairo na ĩwĩ buare canuni wapatarãrê:

—¡M̄ujãã cawapatarijere jeánãja! Ȳu Pac̄u ya wiire ap̄eye nunirĩcã wiire bairo ápericõãña —na ĩwĩ.

¹⁷ Bairo cã caáto ĩñarĩ, jãã, cã cabuerã p̄ame Dios yaye quetib̄uj̄urique na cawoatucũrĩqũẽrê jãã tũgoña bõcawu. Ato bairo ĩ quetib̄uju jũgoyeticũñañup̄u Jesús cã caátipeere mai: “Caacu, m̄u ya wiire b̄utioro yu qũẽnogu, aperã ti wiire roro na ápericõãto ĩ.”

¹⁸ Bairo cã caáto ĩñarĩ, judío majã quetiuparã p̄ame atore bairo qũĩ jẽniñawã Jesure:

—“Cariape Dios cū carotiro mena jūgori nunirī majārē na acurewiyojouami Jesús,” jāā caīmasīparore bairo ī, ¿di wāme átijēñorīqūērē jāārē miñouati? —qūī jēniñawā Jesure judío majā quetiuparā.

¹⁹ Bairo na caīrō tūgou, atore bairo na īwī Jesús:

—Ati wiire rocacōāña. Bairo mujāā carocamiatacūārē, itia rūmū bero yū pñame yū qūēno yerijāgū tunu —na īwī Jesús.

²⁰ Bairo cū caīrō tūgorā, judío majā quetiuparā pñame bairo qūīwā tunu:

—Marī ñicūjāā ānana ati wiire yoaro majū qūēnoñupā cuarenta y seis cūmarī majū. ¿Mū pñame ñerē ácu, itia rūmū beroa mū qūēnocūā átī? —qūīwā Jesure.

²¹ Mai, Jesús ti wiire ī, cū majūā cū rupau pñamerē ī quetibujū masīōgu īmiwī.

²² Bairo Jesús na capajā rocaricu nimicāā, itia rūmū bero nemo cacatī cū caāno, jāā, cū cabuerā pñame tie cū caīrīqūērē jāā tūgoñabócauw. Bairo tūgoñabócarā yua, Dios yaye cū caquetibujucūrīqūērē cariapea jāā tūgowū. Jesús yaye cūārē cariapea jāā tūgowū.

Jesús conoce a todos

²³ Bairo capāārā camasā Jerusalēpu Pascua bose rūmū caāno caneña etaatāna pñame Jesús cū caátī ñnorjērē ñnarā, “Dios cū cajoricu niñami,” qūī tūgoñarowā Jesure.

²⁴ Bairo na catūgoñamiatacūārē, na mena tūgoña űseaniemi Jesús. Cū pñame camasā nipetirore na yeripu na catūgoñarjērē tūgoñamasī peyocōāwī.

²⁵ Camasā na caátīānierē aperā cūrē na caquetibujuro boemi Jesús. Cū pñame camasā nipetiro na yeripu na catūgoñarjērē tūgoñamasī peyocōāwī.

3

Jesús y Nicodemo

¹ Jīcāū āmi fariseo majā mena macāācū Nicodemo cawāmesucu. Cū pñame judío majā quetiuparā mena macāācū jīcāū caānimajūū āmi.

² Torecu, cū pñame jīcā ñami caāno Jesure cū jēniñagu, cū tūpu ásupu. Bairo cūtu etari, atore bairo qūīñupū Nicodemo Jesure:

—Ni jīcāū űcū mena Dios cū camanicōāta, ape wāme cū caátijēñorjērē manibujoro. Bairo mū caátijēñorjērē ñnarā, “Jesús mena niñami Dios,” jāā ī tūgoñamasīcōāña. Tunu bairoa, “Camasārē cū quetibujūáto ī, murē jou ásupi Dios,” jāā ī masīña —qūīñupū Nicodemo Jesure.

³ Bairo cū caīrō tūgou, atore bairo qūīñupū Jesús:

—Cariape murē ñiña: Ni jīcāū űcū pñame tunu cū cabuia nemoeticōāta, Dios cū carotimasīrīpaure eta masīētīgami.

⁴ Bairo cū caīrō tūgori, Nicodemo pñame qūī jēniñañupū Jesure:

—¿Cabucu marī caāno beropu marīā ñerē āna pñani cārō marī paco paropu tunu marī butijā buiamasībujocati?

⁵ Jesús pñame bairo qūīñupū:

—Cariapea murē ñiña: Ni jīcāū űcū oco mena, bairi Espiritu Santo mena cūā cū cabuianemoeticōāta, Dios cū carotimasīrīpaure etamasīētīgami.

⁶ Camasā na capūnaacuna, camasā pūnaa majū niñama. Dios pūnaa roque Espiritu Santo cū catutuarije jūgori cū pūnaa majū niñama.

⁷ Bairi, “Camasā na cawāma buia jūgoricareo bairo na cabuianemopee boya,” mū yū caīquetibujurjere tūgomawijaeticōāña.

⁸ Wīno pñame noo caboropu papuya. Bairo tie cabusuro tūgomasīmirācūā, noopu caatiere, o noo caatiere marī masīētīña. ñnarīqūē mee niña wīno. Torea

bairo niñama nipetiro camasã Espiritu Santo jūgori cabuianucūrã cūã. Narē Espiritu Santo cū cajãārō ñnamasĩã maa –qũĩñupū Jesús.

⁹ Bairo cū cairō tūgo, atore bairo qũĩ jēñiñanemoñupū tunu Nicodemo Jesure:

–¿Ñe ñnie jūgori Espiritu Santo mena buianemoriqũē to ñnicuti?

¹⁰ Jesús pñame bairo qũĩñupū:

–¿Mñ, Israel yepa macãñarē Dios yaye quetire caquetibujūgou nimicũã, tiere mñ masiētññati?

¹¹ Cariape murē ñña: Jãã camasĩñjērē mujãārē jãã quetibujunucũña. Jãã caĩñarĩqũē cūārē mujãārē jãã quetibujunucũña. Bairo cariaepa mujãārē jãã caquetibujumiatacũārē, mujãã pñame tiere mujãã tūgouñatĩnucũña.

¹² Ati yepa macãñjērē mujãã yñ caquetibujoro cariape yñ mujãã tūgoroetiya. Bairi ñmurecío macãñjē Dios yayere yñ caquetibujua roquere, nemojññurō mujãã tūgomasiēna.

¹³ “Ni jĩcãñ ũcũ camasocñ ñmurecíoñpñre cawãññarĩcũ mácũmi. Yñ, Camasã jūgocñ jeto ñmurecíoñpñre cañnacũ yñ rui apũ ati yepapñre. Bairi ñmurecío macãñjē Dios yayere yñ masiña.

¹⁴⁻¹⁵ Bairi tirãmupñre cayucñmani yepapñre Moisés ñnacũ ññarē bairo cabauñ cū cawerĩcũre yucñpñ cū papuatuyupi. Torea bairo yñ, Camasã jūgocñ cũã yucñpñpñ yñ papuatu rocacocñ, nipetiro camasã yñre catūgouñsarã na canetõmasĩparore bairo ĩ. Bairi nipetirã yñre catūgouñsarã yeri capetieti pñnarē cūgogarãma. Ñnicõã nigarãma tocãnacã rãmña,” qũĩñupū Jesús Nicodemorē.

El amor de Dios para el mundo

¹⁶ Dios pñame ati ñmurecío macãña nipetiro camasãrē bñtioro maiñami. Bairo marĩrē mairĩ, cū macũ jĩcãñũ cū caññimiatacũārē, cū joyupi ati yepapñre, nipetirã cū macũrē catūgouñsarã na yasieticõãto ĩ. Cū mena caroaro ñnicõãññucũgarãma tocãnacã rãmña.

¹⁷ Dios ati ñmurecío macãña nipetiro cabuicñna na ñmarõ ĩ mee, cū joyupi cū macũrē. Narē cū netõbojato ĩ roque, cū joyupi Dios ati yepapñre.

¹⁸ Ni ũcũ Dios macũrē catūgouñsañ ñe ñnie cawapa cūgoecñre bairo cū tuao joroque ñsupi Dios. Cū macũrē catūgouñsaena roque carorije wapa cacũgorã caysĩparã majũ tuacõññama merē.

¹⁹ Cũrē catūgouñsaena popiye catãmñoparã majũ niñama. Atoze bairo niña: Jesucristo jññabusuricarore bairo caãcũ cū caató, cū boesupa. Roro átaje pñamerē cū netõrõ bomirã, canaitñãrõpñ cañnarē bairo ññupã.

²⁰ Nipetiro carorije caátĩnucũrã Dios macũ jññabusuricarore bairo caãcũrē qũĩña tejãññupã. Cū tñpñ ññigaetĩnucũññupã, roro yasioropñ na caátĩññinucũññjērē Jesús pñame baujaropñ to ññipeticoao joroque cū caáperiparore bairo ĩrã.

²¹ Dios yaye cariape quetire catūgouñsarã pñame Dios macũ tñpñ ññiganucũññama, “Nipetiro na caátie Dios cū caborore bairoa átaje niña,” camasã na caĩmasĩparore bairo ĩrã.

Juan el Bautista vuelve a hablar de Jesús

²² Cabero Judea cawãmecuti yepapñ cū cabuerãrē, jãã jūgo ámĩ Jesús. Topñ etari, jĩcã yutea cãrõ camasãrē na jãã bautiza ñmñ.

²³ Bairo topñ jãã caño, Juan Bautista cũã Salim cawãmecuti macã tñpñ, Enón cawãmecuti macã majũrē bautizañ ñcũ baiyupa. Topñre pairo oco ññuparõ. Bairi camasã cū tñpñ etayuparã, cū bautiza rotirã etarã yua.

²⁴ Mai, atie nipetirije baiyupa cū, Juarē preso jorica wiipñ na cajoparo jūgoye.

²⁵ Bairo jĩcã rãmũ Juarẽ na cañeparo jũgoye, cũ cabuerã pũame apeí judío majõcũ mena busuyuparã, cũ busunetõgarã. Judío majã caroaro ãnigarã Dios cũ cañĩajoro oco mena na caátinucũrĩjẽrẽ ãmeo busupẽniñuparã na majũ.

²⁶ Bairo ãmeo busupẽni yaparo, Juan tãpũ ásũparã. Bairo cãtũ eta, atore bairo qũĩ quetibũjuyuparã Juarẽ:

—Jããrẽ cabueí, tĩrãmũjãñũrõã Rio Jordán ape nũgõãpũ mũ mena caãniatacu, jããrẽ mũ caquetibũjuriçũ pũame ãmerẽ camasãrẽ na bautizacu átiupũ cũ cãã. Bairo cũ caáto, nipetiro camasã cãrẽ usarã baiuparã —qũĩñuparã Juarẽ cũ cabuerã, Jesús cũ caátĩãnierẽ quetibũjũrã.

²⁷ Bairo na caĩrõ tũgou, atore bairo na ãñupũ Juan:

—Dios cũ carotieticõãta, camasã cũ usaetibũjiorãma.

²⁸ Mũjããrẽ yũ caquetibũjuriquere mũjãã tũgoricarã. “Yũa, Mesías, Dios cũ cabesericũ mee yũ ãniña,” mũjããrẽ ñiwũ. Yũa, cũ jũgoye cũ cajojũgoricũ yũ ãniña.

²⁹ Ape wãme ĩcõñarĩ atore bairo mũjããrẽ yũ quetibũjũgũ: Jĩcãũ camasocũ cũ nũmo caãniãpaore cõ cũ sawãmo jiyari rãmũ caãno cũ yao majũ tuayamo. Cũ bapa cũ mena macããcũ cõ mena cũ sawãmo jiyaro ãñau, useani nemoũmi. Jesús pũame sawãmo jiyaricũre bairo caãcũ niñami. Camasã cãrẽ caũsarã pũame, cũ nũmo, cũ sawãmo jiyaricore bairo caãna niñama. Bairi, yũ, Jesús mena macããcũ ãnirĩ, camasã cãrẽ na caũsaro ãñau, yũ useani nemoña.

³⁰ Jesús pũame tocãnacã rãmũ nemojãñũrõ caãnimajũũ ãninutuagũmi. Yũ pũame roque nemorõ cabũgoro macããcũ yũ caãnicõãnutuarpee majũ niña —ĩcõñarĩ na ĩ quetibũjuyupũ Juan cũ cabuerãrẽ.

El que viene de arriba

³¹ Jesús, mũnũrecõopũ caatãcũ ãnirĩ, nipetirã netõrõ caãnimajũũ niñami. Noo ati yepa macããcũ pũame roque ati yepa macããjẽ jetore quetibũjũ masĩñami. Cũ, mũnũrecõopũ caatãcũ ãnirĩ nipetirã netõrõ caãnimajũũ niñami.

³² Mũnũrecõopũ cũ cañĩarĩqũẽrẽ, cũ catũgoricũre cããrẽ quetibũjuyami. Cũ caquetibũjũrĩje pũame cariape majũ to caãnimiatacããrẽ, tiere cariape tũgoetiyama camasã.

³³ Jĩcããrã niñama bairãpũa cũ yaye quetire cariape catũgõũsarã. Bairo catũgõũsarã ãnirĩ, “Cariape quetibũjuyami,” ĩ tũgoña masĩñama.

³⁴ Dios pũame Espĩritu Santo cũ camasĩrĩjẽrẽ bũtioro majũ cũ joyupi Jesure, ati yeparu cũ cajoricũre. Bairo cũ cajoroí, Jesús pũame caroaro cariape quetibũjũnucũñami Dios yaye quetire.

³⁵ Dios cũ macãrẽ mairĩ, nipetiro rotimasĩrĩqũẽrẽ cũ joyupi.

³⁶ Torecũ, noo macããcũ Jesure catũgõũsau pũame merẽ yeri capetieti pũnarẽ cũgoyami. Apei, Jesure catũgõũsagaecũ roque tie yeri capetieti pũnarẽ cũgoetiyami. Popiye cũ baio joroque cũ átigumi Dios, cũ macãrẽ cũ catũgõũsaetie wapa.

4

Jesús y la mujer de Samaria

¹ Cabero camasã capããrã majũ Jesure na catũgõũsarijere tũgoyuparã fariseo majã. Tunu bairoa Juan Bautista cũ cabautizaricarã netõjãñũrõ Jesús cũ cabautizarã pũame na caãnierẽ tũgoyupa.

² (Mai, Jesús pũame camasãrẽ na bautizaemi. Jãã, cũ cabuerã pũame roque cũ carotiro jũgori na jãã bautizawũ.)

³ Bairi Jesús pũame, “Yũ cabairijere masĩcõãñama fariseo majã,” ĩ tũgoñarĩ, Judea yeparu caãniatacu Galilea yeparu tunucoámĩ.

4 Bairo tunuácá, Samaria yeparu cū canetóápée āmu.

5 Bairo netóácá, Sicar cawāmecuti macāru etawī. Mai, ti macā turu niña jāā űicū Jacob ānacū cū macū Josere cū cacūricā yera majū.

6 Ti yeparure niña oco warica ope, Jacob ānacū ya oco ope majū. Bairo Jesús ruame maarē caatimitacu jutiri, ti opetare etanumu etawī. Muiru amarecōo recomacā majū cū caānirau āmu.

7-8 Mai, jāā cū cabuerā ruame jāā acoárú macāru, apeye űnie ugariquere wapatiráná. Toru jāā caānitoye, jīcāo carōmio etayuro, ti ope macāājērē oco waao acó. Bairo cō caetaro īñau, atore bairo cō īñupū Jesús:

—Oco peeto yu joya. Yu cūā yu etigaya.

9 Mai, ti yeparure jāā, judío majā, Samaria yera macāāna mena jāā āmeo busupēnietinucūña. Bairi to macāācō ruame tie tūgoñari atore bairo qūñupō Jesure:

—¿Norēī muña, judío majōcu nimicūā, yu, Samaria yera macāācōrē yu mu oco jēñiñati? —qūñupō.

10 Bairo cō caīrō tūgon, atore bairo cō īñupū Jesús carōmiorē:

—Muña, Dios camasārē cū cajogarijere mu masētiña. Yu cūārē mu masētiña. Yure mu camasāta roque, mu ruame ocore yu mu jēnibujioataco. Bairo yu mu cajēniata, yu ruame oco caticōā nio joroque caátiere mu yu jobujioatacu —cō īñupū.

11 Bairo cū caīrō tūgo, carōmio ruame qūī jēñiñanemoñupō tunu:

—¿Ñe mena ocore mu waneiāti? Ati ope űcūājāñuña. Bairi, ¿nooru oco cacaticōānucūñjērē mu bocabujiocti?

12 Marī űicū Jacob ānacū ati ope macāājērē etinucūñañupū. Cū pūnaa, cū yarā, cū canurā cūā etinucūñañupā. Ati opere ati yera macāānarē na cūñañupū Jacob ānacū. ¿Mu ruame roque cū netōrō caānimajūū mu āñiñati? —qūī jēñiñañupō carōmio Jesure.

13 Bairo cō caīrō tūgon, atore bairo cō īñupū Jesús:

—Nipetiro ati opere caoco etirā ruame bairoa ñeme jipicōāgarāma tunu.

14 Ni űcū atie oco yu cajogarijere caetii ruame ruğani cārō ñeme jipinemoetigami tunu. Cūruge cū yeriru oco tutuaro cawitipetietore bairo yeri tūgoñatutuacōāñajē cūārē cūgocōā ninucūgumi. Tie jūgori caticōā ninucūgumi tocānacā rūmu —cō īñupū Jesús.

15 Bairo cū caīrō tūgo, carōmio ruame bairo qūñupō tunu:

—Toroquere, tie ocore yu joya, ruğani cārō yu cañemejipinemoetiparore bairo ī. Ati operure ruğani cārō oco wago yu bainemoetigo yua —qūñupō Jesure.

16 Bairo cō caīrō tūgomicūā, atore bairo cō īñupū Jesús:

—Mai, mu manarure cū pioja. Cū piiri bero, atopu asá cū mena.

17 Bairo cū caīrō, carōmio ruame atore bairo qūñupō:

—Camanaru mácō yu āñiña.

Jesús ruame bairo cō caīrō, bairo cō ī yuyuru:

—“Camanaru mácō yu āñiña,” mu caīata, cariapea miña.

18 Jīcā wāmo cānacū majū camanaru cutimirīcō mu āñiña. Āme mu mena caācū cūā mu manaru majū mee niñami. Toreco, cariapea miña —cō īñupū.

19 Bairo cū caīrō, carōmio ruame atore bairo qūñupō Jesure.

—Mu caīrjērē tūgori, merē yu masiña: Muña, profeta, Dios yaye quetire caquetibujari majōcu mu ācū.

20 Bairi jāā, Samaria yera macāāna jāā űicūjāā jicu űtāūru Diore cū űubuenucūñupā. Mujāā judío majā roque aperoru Jerusalēru mujāā űubuenucūñā —qūñupō.

21 Bairo cō caĩrō, atore bairo cō ññupū Jesús:

—Yñ caĩñjērē cariape tūgoya: Jicu ũtāũpũ áperimirācūā, o Jerusalén macāpũ áperimirācūā, marĩ Pacũ Diore cū mujāā cañubuemasĩpa rũmũ cõñarō baiya.

22 Mujāā, Samaria yepa macāāna Diore tūgonucũmirācūā, cū mujāā masĩētĩña. Jāā, judío majā roque Dios camasārē cū canetõgarije quetire cū caquetibũcũricārā majū ānirĩ cū jāā masĩña.

23 Baiř camasā caroaro cariape Diore na cañubuerica yũtea etaro baiya. Merē ti yũtea ānijũgoya. Bairi camasā noo na cañubuenucũrĩpaũ jũgori mee, Espĩritu Santo na yerĩpũ cū caāno jũgori pũame roque Diore cū ñubuegarāma. Tore bairo na cañubuero boyami Dios cūrē caroaro cariape cañubuerā pũamerē.

24 Marĩ caĩñacēcũ niñami Dios. Bairi cūrē caroaro cariape cañubuerā pũame na yeri na catũgoñarĩjẽpũ roque cūrē cañubueparā niñama —cõ ññupũ.

25 Bairo cū caĩrō, carõmio pũame atore bairo qũññupõ Jesure:

—Ape rũmũ Mesias Dios cū cabesericũ, Cristo cawāmesicũ cū caetapeere yũ masĩña. Cũ, etaupũ, cū majū nipetirijere marĩ quetibũjugumi —qũññupõ.

26 Bairo cõ caĩrõ tũgou, bairo cõ ĩ masĩõñupũ Jesús:

—Yũ, mũ mena cabũsupēni, cūā yũ āniña Cristo, Dios cū cabesericũ majū —cõ ññupũ Jesús.

27 Bairo cõ cū caĩquetibũjurĩpaũ, jāā, Jesús cū cabuerā, macāpũ caugarique wapatiratāna cū tũpũ jāā etawũ. Bairo etarā yua, dope bairo jāā ĩ tũgoñamasĩepũ, Jesús carõmio mena cū cabũsupēnirõ ññarā. Bairi, “¿Ñe ũnierē mũ átiyati?” jāā ĩ jēniñaeppũ Jesure.

28 Bairo carõmio pũame jāā caetaro ññao, cõ oco warica joture toa piti ropocõāwõ. Bairo piti ropo yaparo, macāpũ acoāmó. Topũ etari, atore bairo na ĩ quetibũjũyupo to macāānarē:

29 —Tiaya mujāā cūā. Nipetiro ññarásá. Jõ jĩcāũ camasocũ niñami dope bairo yũ caátajere camasĩpeyocõāũ. ¿Cristo, Dios cū cabesericũ mee cū ānibauyati? —na ĩ quetibũjũyupo.

30 Bairo na cõ caĩquetibũjũro tũgorā, to macāāna pũame ti macārē witiá yua, jāā caānopũ etawā.

31 Mai, na caatĩpaũ Jesure, “Ugariquere ugaya,” cū jāā ĩmiwũ.

32 Bairo jāā caĩrõ tũgomicā, atore bairo jāā ĩwĩ Jesús:

—Yũna, apeye ũnie ugarique yũ cũgoya mujāā camasĩētĩērē.

33 Bairo cū caĩrõ tũgorā, jāā, cū cabuerā pũame atore bairo jāā āmeo ĩ busuwũ:

—¿Aperā merē ugariquere cū na jeatibaupari? —jāā ĩwũ.

34 Bairo jāā caĩrõ tũgou, Jesús pũame atore bairo jāā ĩwĩ:

—Dios, yũre cajou, cū caborijere ácu yũ átiya. Bairi jĩcāũ butiuro caugagatũgoñarē bairo yũ cūā yũ cū caátirotijoriquere yũ átipeyogaya.

35 Atope bairo yũ mujāā ñña: Vapariçānacāũ muĩpũna rũsaya oterique carĩca cutiparo jũgoye. Bairo yũ mujāā caĩmiatacũārē, ape wāme ĩcõñarĩ mujāārē yũ quetibũjũpa: Oteriquere ññañijate. Yũra, merē jeriquerpũ niña.

36 Oterique rĩcare cajeri majõcu cū capaarique wapa wapatagumi. Cū capaarique wapa pũame Dios cū cajoriye yeri capetieti pũna majū niña. Bairo bairi oterique caotei, cabero cū caoterique carĩca cutopũ tiere cajei cūā pũgarāpũa useanĩgarāma.

37 Camasā na caquetibũjũnucũrĩ wāmerē bairo cariape baiya: “Jĩcāũ jicoqueĩpũna oteimi. Cabero cū caoterique carĩca cutopũ apei jeimi tunu,” ĩ nucũñama camasā.

³⁸ Mújãã, yu cabuerã, na cañucũrõrẽã bairo mujãã baiya. Mujããrẽ yu yaye quetire mujãã yu quetibũju rotijoya merẽ aperã na caquetibũjujũgoricarã tũru, caroaro jĩcãrõ tãni na catũgopeti jĩatietaparore bairo i. Mujãã, aperã na caraajũgoriquerepe caraayaparo petietabobarãrẽ bairo mujãã yu átirotijoya na watoarure. Bairi merẽ mujããrẽ masiriyoyetiya mujãã yu caquetibũjurotijorije yua —jãã ìwĩ Jesús yua.

³⁹ Bairi capããrã to macããna Samaria yepa macããna, “Nipetiro yu caátajere masĩpemocããnami Jesús,” carõmio cõ caĩrõ jũgori, qũĩroa jũgowã Jesure.

⁴⁰ Bairo bairo Jesús tũru etarã, “Ápéricõãña,” qũĩwã Jesure. “Jãã mena mu tuagu mai,” bairo na caĩrõ tũgon, ruğa rãmũ majũ na mena ãmi Jesús, narẽ bue ácũ.

⁴¹ Bairo Jesús cũ caquetibũjujũrije tũgorã, cũrẽ caĩroarã menarẽ ãninemowã capããrã to macããna camasã.

⁴² Na ruame atore bairo cõ ìwã carõmiorẽ:

—Ñamicãã jããrẽ mu caquetibũjuataje jũgori Jesús mena jãã tũgoñatutuajũgoaru. ãme roque jãã majũ cũ caquetibũjujũrije tũgori, nemojãñurõ cũ mena jãã tũgoñatutuaya. Cariape cũã niñami ati umarecõo macããna na carorije wapare canetõũ majũ —cõ ìwã to macããna carõmiorẽ.

Jesús sana al hijo de un oficial del rey

⁴³ Bairi ruğa rãmũ Samaria yepa macããna mena cũ caãniatato bero, Jesús Galilea yeparu acoámí.

⁴⁴ Mai, Jesús, cũ majũ cũ caátatore bairo baiwu: “Ni ùcũ Dios yau profetare cũ ya macã macããna cũ boenama. Noa majũ qũĩroaenama.”

⁴⁵ Bairo bairo Jesús Galilea yeparu cũ caetaro ìnarã, camasã to macããna ruame caroaro cũ jẽniwã. Mai, na cũã Jerusalẽru Pascua bose rãmũ ìnarã etayupa. Toru Jesús cũ caátĩ ñnorĩqũerẽ ññañupã. Bairo bairo caroaro qũĩña useaniwã Jesure.

⁴⁶ Bairo Jesús Galilea yeparu ãñesãã, Canã na caĩrĩ macãru ocorea, use oco majũ cũ caátijẽñoricã macãru tunucoámí. Ti macãru ãñurĩ jĩcãã ti yepa quetiuraru rey roca carotimasĩ majũ. Cũ macũ ruame butiro riayuru ape macãru Capernauru.

⁴⁷ Bairo bairo, “Jesús Judea yeparu caãniatacu Galilea yeparu etauru,” na caĩrjẽrẽ queti tũgori, Jesús tũru ásũru. Cũtu etaru, “Jito yu ya wiiru. Yu macũ ruame cariacaru niñami. Cũ catioũ asã,” butiro qũĩwĩ caparu Jesure.

⁴⁸ Bairo cũ caĩrõ tũgon, atore bairo qũĩwĩ Jesús:

—Mújãã camasã, yu caátimasĩrjẽrẽ átijẽñorĩqũerẽ mujãã caĩñaepata, yu mena mujãã tũgoñatutuainucũña.

⁴⁹ Bairo cũ caĩrõ tũgomicãã, atore bairo qũĩwĩ quetiuraru rey roca carotimasĩ Jesure:

—Yu Quetiuraru, jito, diwatoa! Yu macũ cariacaru niñami.

⁵⁰ Bairo cũ caĩrõ tũgon, atore bairo qũĩwĩ Jesús:

—Mu ya wiiru tunucoa ácũja. Merẽ mu macũ catigumi —qũĩwĩ.

Bairo cũ caĩrjẽrẽ cariape tũgon, carotimasĩ ruame acoámí cũ ya wiiru.

⁵¹ Bairo cũ catunu átirana, cũ paacoteri majã ruame maaru cũ bocãetari, atore bairo qũĩñuparã:

—jMu macũ caticoami merẽ!

⁵² Bairo na caĩquetibũju tũgori, “¿Diraru muiru cũ caãno majũ cũ cati jũgoati yu macũ?” na ìjẽniñañupã. Bairo cũ caĩrõ, qũĩñuparã:

—Ñamicã, jĩcãrõ riape beroaca cũ bugojãnaaru —qũĩ quetibũjuyuparã.

⁵³ Bairo na caĩquetibujuro tũgou, capacu pũame tũgomasĩ rocajoyupũ: “ ‘Merẽ mũ macũ caticoayami,’ Jesũs yũ cũ caĩata hora majũ niupã,” ĩ tũgomasĩ rocajoyupũ. Bairo tiere na cũ caquetibujuro tũgorã, cũ, cũ ya wii macãana nipetiro cũã cãrẽ bairo Jesũs mena tũgoñatutua jũgoyuparã.

⁵⁴ Mai, carotimasĩ macãrẽ Jesũs cũ cacatiorique pũame Galilea yeparure ocorea, hse oco majũ cũ caãtijẽñoriqũẽ bero cũ caãti ĩñobaporique ãmũ ti wãme.

5

Jesũs sana al paralítico de Betzata

¹ Bairo jĩcã yũtea canetõrõ bero Jesũs pũame judío majã na cabose rũmũ qũẽnorõ ĩñan ácu, tunu ámĩ Jerusalén macãpũ.

² Mai, ti macã Jerusalén pũame ãtã mena ãmũarõpũ na caẽñotaãmejorerica macã ãmũ. Bairi jĩcã jope oveja nurĩcãrã na cajããrĩ jope cawãmecũti jope ãmũ. Bairo bairi ti jope jãátãpau ture ãmũ jĩcã ope caoco witiri ope. Tipau Betzata wãmecũpũ yũ yaye hebreo mena. Tĩ opetãre jĩcã wãmo cãnacã jopee majũ jopeeri werique ãmũ.

³ Bairo bairi ti jopeeri tũre capããrã cariarã ãma. Jĩcããrã cacaapee ĩñamasĩena, aperã caãmasĩena, aperã cabũrã cũña jowã tipãre. Na pũame oco cajabewẽrĩjẽrẽ coterã baiwã.

⁴ Mai, ángel pũame masĩã mano cũ cabori rũmũpũ caãno ti oco operũ etanucũũpũ. Bairo etari, ocore átijabencũũpũ. Bairo cũ caãtijabero bero, ni ũcũ tie ocore cañaũuajũgou pũame cũ cariyecũti cũ netõcõã nucũũparõ.

⁵ Mai, na menarẽ jĩcãũ ãmi treinta y ocho cãmarĩ majũ cariyecũtiãcũ.

⁶ Bairo bairi Jesũs ti operi tũpũ netõácũ, torũ cacũñãrẽ qũĩñawĩ. Yoaro cũ cariyecũto qũĩñamiãcu, atore bairo qũĩ jẽniñawĩ Jesũs cariaũre:

—¿Mũ riaye canetõrõ mũ boyati?

⁷ Cariaũ pũame atore bairo qũĩ yũwĩ Jesure:

—Yũ Quetiupau, yũre cãjuãtinemoũ manimajũcõãñami. Tocãnacã nia oco cajabenetõrĩpau caãno tie ocorũ yũ cañaũuagaro, aperã pũame yũ jũgoye ñãũuaweyocõã nucũñama —qũĩwĩ Jesure.

⁸ Bairo cũ caĩrõ tũgou, atore bairo qũĩwĩ Jesũs:

—Wãmũñucãña, mũ cacũñarõrẽ nepũsari ácuja. Merẽ mũ riayere yũ netõcõãña.

⁹ Bairo cũ caĩrõ, jicoquei ñucõami cariaye cãtimiatacu pũame yua. Bairo wãmũñucã yua, cũ cacũñarõrẽ ne acoámĩ. Mai, ti rũmũ pũame judío majã na cayerijãrĩ rũmũ ãmũ.

¹⁰ Bairo bairi Jesũs cũ cacatioatacu cũ cacũñarõrẽ cũ caneátõ ĩñarã, judío majã quetiuparã pũame atore bairo qũĩwã cãrẽ:

—¿Nopẽĩ ãme rũmũ marĩ cayerijãrĩ rũmũ caãnimiatacũãrẽ, mũ cacũñarõrẽ mũ ne ñesẽãñati? Ati rũmũ ũnorẽ bairo boetiya —qũĩwã.

¹¹ Bairo na caĩrõ tũgou, atore bairo na ĩwĩ cariamiatacu:

—Yũre cariaye netõatacu pũame, “Mũ cacũñarõrẽ nerĩ ácuja,” ñiami —na ĩwĩ.

¹² Atore bairo qũĩwã tunu:

—¿Ñamũ majũ, “Mũ cacũñarõrẽ nerĩ ácuja,” mũ qũĩati? —qũĩ jẽniñawã.

¹³ Bairo na caĩjẽniñarõ tũgori, cacatiatacu pũame qũĩña macãmiwĩ Jesure. Qũĩña bócaemi. Jesũs pũame bauemi, merẽ capããrã camasã caĩñarã etarã watoaru caácũ ãnirĩ.

¹⁴ Cabero Dios ya wii templo wiipũ cũ boca etau, atore bairo qũĩwĩ Jesũs cũ cacatioatacure:

—Tũgopeoya yu caĩrĩjẽrẽ: Merẽ canetõatacu ruame añiña. Bairi roro mu átinemoera. Carorije mu caátinemoata, nemojãñurõ mu támugoyu tunu —quĩwĩ Jesús.

¹⁵ Bairo Jesús cū caĩrõ bero, caĩmu ruame judío majã quetiuparãrẽ na quetibũju ámi. “Yũre cariaye netõatacu ruame ‘Jesús’ wãme cutiyami,” na i quetibũjuwĩ.

¹⁶ Bairo cū caĩrõ tũgorã, judío majã quetiuparã Jesús, yerijãrĩcã rãmurẽã caĩmurẽ cū canetõrĩquẽ jũgori cū mena asiarã popiye cū baio joroque átigayupa.

¹⁷ Jesús ruame bairo na iwĩ:

—Yu Pacu tocãnacãnia paanucũñami. Yu cūã cũrẽã bairo yu paanucũña.

¹⁸ Bairo cū caĩrõ tũgorã, nemojãñurõ Jesús cū cariaro boyuparã judío majã quetiuparã ruame. Mai, “Marĩ cayerijãrĩ rãmũ macããjẽ marĩ ñicũjãã na caroticũrĩquẽrẽ nucũbugoetiyami Jesús, bairo cariayecucure cū cacatioata,” i tũgoñarĩ, cū mena asiajãñuñuparã. Bairo tunu, “ ‘Dios niñami yu Pacu majũ,’ cū caĩata, ‘Yu, Dios mena jicãrõrẽ bairo jãã añiña,’ caĩrẽ bairo iñami Jesús,” i tũgoñarĩ, netõrõ majũ cū mena asiajuparã.

La autoridad del Hijo de Dios

¹⁹ Bairo na caĩtũgoñarĩjẽrẽ masĩcõãrĩ, atore bairo na iwĩ Jesús: “Cariaye mujããrẽ ñiña: Yu, Dios macũ nimicãã, dise ñnie átijẽñorĩquẽrẽ yu majũã yu áti masĩtĩña. Yu Pacu cū caátigarijere masĩrĩ, cū carotiro mena jeto tiere yu áti masĩña. Yu Pacu cū caátigarijere masĩrĩ, tie nipetirijere yu átinucũña.

²⁰ Yu Pacu yũre mairĩ, nipetirije cū caátinucũrĩjẽrẽ ñiñoñami. Ñme caãmasĩcũrẽ cū yu caátiorije netõjãñurõ caroa macããjẽ cū caátigarijere yu áti iñogũmi caberopye. Tie roquere iñarã, nemorõ mujãã iña acũmajũcõãgarã.

²¹ Yu Pacu ruame cabaiyasiricarãrẽ tunu na caticõõãñami. Cũrẽ bairoa yu cūã noo yu caborãrẽ na yu joya catiriquere.

²² Yu Pacu ruame ni ñcũ camasocure quĩña beseetiyami. Yu ruamerẽ nipetiro camasãrẽ na iñabeseroti yu jowĩ.

²³ “Yũre na caĩroarore bairo yu macũ cũãrẽ na iroáto,’ i, yu jowĩ yu Pacu Dios. Bairi yũre caĩroaecu ruame yu Pacu yũre cajoricu cũãrẽ caĩroaecu bairo nicõãñami mai.

²⁴ “Cariaye mujããrẽ ñiña: Ni jicãũ ñcũ yu yaye quetire catũgousau, bairo Dios yũre cajoricu mena catũgoñatutuan ruame caticõã ninucũgũmi tocãnacã rãmua. Popiye cū baio joroque Dios cū caátipau mee niñami. Bairi cū, ñamicã cabaiyasiricu nimicãã, ñmerẽ yua, cacaticõãninucũrẽrẽ bairo tuayami.

²⁵ Cariaye mujããrẽ ñiña tunu: Petoaca rusaya ati yepa macããna yu, Camasã Jũgocure, yu na catũgousaparo. Merẽ yu na catũgousari yutea añijũgoya. Yũre catũgousaena ruame yasiricaropye caãpãrã majũ tuagarãma. Yu yaye quetire cariape catũgorã ruame roque caticõã ninucũgarãma tocãnacã rãmua.

²⁶ Yu Pacu camasãrẽ ñnicõãninucũrĩquẽrẽ cajon niñami. Bairo bairo yu cũãrẽ camasãrẽ ñnicõãninucũrĩquẽrẽ na yu cajoro boyami.

²⁷ Tunu bairoa Camasã Jũgocũ yu caãnie jũgori yu ruamerẽ nipetiro camasãrẽ na iñabeseroti yu jowĩ.

²⁸⁻²⁹ Bairo yu caĩquetibũjurijere tũgorã, acuaeticõãña. Jicã rãmũ nipetiro cabaiyasiricarã cūã yu yaye busũriquere tũgogarãma. Tiere tũgorã, masã operipũ caãnimiatana catitunugarãma. Caroar cariape caátana catitunurĩ bero, useanirĩ ñnicõã ninucũgarãma tocãnacã rãmua. Roro caátana ruame roque catitunurĩ bero caũpetietopye popiye baicõã ninucũgarãma tocãnacã rãmua,” na i quetibũjuwĩ Jesús judío majã quetiuparãrẽ.

Pruebas de la autoridad de Jesús

³⁰ Ī quetibujū yaparo, atore bairo na ĩwī tunu: “Yū majū jīcāñā camasārē ñiña besemasīētīña. Yū Pacu cū caboro cū carotirore bairo na ñiña besemasīña. Bairo bairi na yū caññabeserije pñame caroaro cariape ñiña. Yū majūā yū caboro yū caátigarijere yū áperiya. Yū Pacu, yure cajoricu, cū caborore bairo yū átinucūña.

³¹ Tunu bairoa yū majū, ‘Yū yaye busarique cariape ñiña,’ jīcāñā mujāārē yū cañata, ‘Mñana, marī ĩtoyami,’ mujāā ĩbujiorā.

³² Bairo mujāā cañmiatacūārē, apei yū caátianierē ĩñarī, ‘Cū yaye busarique cariape ñiña,’ mujāārē ĩñami. Yure cū cajūgoñrījē pñame roque cañnimajūrījē ñiña.

³³ Tunu apei Juan Bautista tñpñe yū yaye quetire mujāā yarā mena mujāā jēñiña rotijoyupa. Juan pñame cariape majū mujāārē quetibujū joyupī yū caátianie quetire.

³⁴ Jīcāñā camasocu, ‘“Jesús yaye busarique cariape ñiña,” mujāārē cū cañquetibujueticōāta, yū átimasīētībujion,’ ñi tūgoñāētīña bairpna. Dios mujāārē cū canetōrō roque yū boya. Bairo bairi Juan narē cū caññqūērē na tūgobocaáto ĩ, tiere mujāārē ñinemoña.

³⁵ Juan pñame cajññabusujūgori majōcure bairo caācū āmi. Cajññabusurica caroaro jññawoya. Tía jññabusurica cañbusuorore bairo āmi Juan, Dios yaye caroa quetire quetibujū ācū. Tie cū yaye quetibujuriquere tūgorā, nocārō mea tiere mujāā tūgo useanimiñupā.

³⁶ Yū caátijēñorījē pñame Juan cū caquetibujurique netōrō cañnimajūrījē ñiña. Yū caátijēñorījē yū Pacu cū caátitiririje majū ñiña. Bairo bairi tiere ĩñarī, ‘Cariapea Jesús, Dios cū cajoricu majū ñiñami,’ yure mujāā cañmasīpee ñiña.

³⁷ Yū Pacu, yure cajoricu pñame, yū caátianierē caroaro quetibujuyami mujāārē. Di ģūmñ ũno cū cabusurije majūrē mujāā catūgoetimiatacūārē, bairi tunu cū cabaurijere mujāā caññāetimiatacūārē, tore bairo mujāā quetibujuyami bairpna yū Pacu.

³⁸ Bairo mujāārē cū caquetibujūmiatacūārē, yū, cū cajoricure mujāā ĩroaetiya. Bairo bairi cū caquetibujurijere mujāā tūgo ũsaetinucūña. Cayeri tūgousaena mujāā āñiña.

³⁹ Yeri capetietiere bōcagarā, Dios yaye quetire na cawoaturica tutire caroaro ĩroarique mena mujāā buecōā ninucūmiña. Yūna, ti tutire cawoaturicarā na cawoatujūgoyetacu yū āñiña.

⁴⁰ Bairo na cawoatujūgoyetacu yū cañnimiatācūārē, mujāā pñame yū mujāā boetiya. Bairo yure mujāā caboeticōāta, yū cajomasñrījē yeri capetieti pūnaarē mujāā cāgoetigarā,” na ĩwī Jesús judío majā quetiuparārē.

⁴¹ Ī quetibujū yaparo, atore bairo na ĩ quetibujūwī tunu: “Camasā, ‘Caroaro majū caquetibujū ñiñami,’ yure na cañpee yū macāētīña.

⁴² Bairo macāētīñī, bairo mujāārē ñinemoña: Mujāā yeri mujāā catūgoñarījērē yū masīña. Mujāā pñame roque mujāā yeripñ Diore camasiēna majū mujāā āñiña.

⁴³ Yū Pacu cū carotiro jūgori mujāārē buei acú yū apú ati yeparapure. Bairo cū cajoricu yū cañnimiatācūārē, yū mujāā boetiya. Apei cabuei cū majūā cū caboro mujāā tñpñ cū caapáta, cū mujāā tūgousabuñiorā.

⁴⁴ Aperā, ‘Caroarā mujāā āñiña,’ mujāārē na caññjērē mujāā boya. Bairo bomirācūā, Dios jīcāñā caācū pñame, ‘Caroarā mujāā āñiña,’ mujāārē cū cañpee pñamerē mujāā macāētīña. Bairo cabairā āñirī, dope bairo yū mena mujāā tūgoñatutua jūgomasiēna.

⁴⁵ Tunu bairoa, ‘Marī caátiere qũĩ busujãbujiorami Diopare,’ ĩ tũgoñaeticõãña. Bairo mee yu átiya. Moisés ãnacũ pũame roro mujãã caátiere quetibuju buitiyami mujããrẽ Diopare. Moisés ãnacũ mujãã caĩroanucũũ majũ pũame roque bairoa átiyami.

⁴⁶ Yu pũame Moisés ãnacũ cũ cawoatujũgoyecutacu yu ãniña. Bairi cũ yaye quetire caroaro cariape mujãã catũgoata, yu yaye queti cũãrẽ mujãã tũgoñsabujiorã.

⁴⁷ Cabũgoroa cũ yaye cũ cawoatucũĩrĩqũẽrẽ cariape mujãã catũgoñsaerata, nemojãñurõ ãnirĩ mujããrẽ yu caĩrĩjẽ roquere mujãã tũgoñsaena,” na ĩwĩ Jesũs judío majã quetiuparãrẽ.

6

Jesũs da de comer a cinco mil hombres

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Tipau bero Jesũs tunucoãmĩ Galilea yeparare tunu. Topare ãcũ, Galilea macãara utabucuraru pẽñawĩ. Mai, tira pũame ape wãme Tiberias wãmecutiya.

² Bairo bairi to macããna camasã cũ camasĩrĩjẽ mena Jesũs cariyecũnarẽ cũ canetõrõ ĩñawã. Bairo cũ caátĩ ĩñorĩjẽrẽ ĩñarã, cũ berore usawã capããrã camasã.

³ Bairi jãã, Jesũs cũ cabuerã cũã, ape nũgõãru pẽña etarã yua, ãtããru jãã wãmũcoãpũ. Wãmũã, jãã etanumũcoãpũ.

⁴ Tipau caãno judío majã na ya bose rãmũ Pascua cawãmecuti rãmũ caãniparo cõñarõ baiwu.

⁵ Bairo Jesũs camasã capããrã cũ bero na causaro ĩñau, atore bairo qũĩwĩ Felipe:

—¿Nooru ugariquere marĩ wapatirãti, ãnoa nipetiro camasãrẽ marĩ canu-peere?

⁶ Mai, Jesũs pũame merẽ dope bairo cũ caátipeere masĩmicũã, tore bairo cũ jẽniñawĩ Felipe, “¿Dope bairo yure cũ yuati?” ĩ.

⁷ Bairo cũ caĩrõ tũgon, atore bairo qũĩwĩ Felipe Jesure:

—¡Ago, tame! docientos denario moneda tiiri mena pããrẽ na marĩ cawap-atinumiatacũãrẽ, nipetiro camasãrẽ petoaca caãnie etatuaetibujioro —qũĩwĩ Felipe.

⁸ Bairo cũ caĩrõ tũgon, apei jãã mena macããcũ Andrés, Simón Pedro bai pũame, atore bairo qũĩwĩ Jesure:

⁹ —Atore niñami cawĩmau ĩcãũ. Cũ pũame ĩcã wãmo cãnacã rupaa cebada mena na caátaje pããrẽ cũgoyami. Bairi tunu wai pũgarããcã cũgoyami. Atie ugariqueaca, ãnoa camasã capããrã na caãnoi, na etatuaetimajũcõãbujioro —qũĩwĩ Andrés.

¹⁰ Bairo cũ caĩrõ tũgori, atore bairo qũĩwĩ Jesũs:

—Nipetiro camasãrẽ na rui rotiya.

Mai, to na caruiparo pũame caroaro cataa cuto ãmu. Bairo bairi etanumu peticoama taa buĩru nipetirã, ĩcã wãmo cãnacã mil majũ camasã.

¹¹ Bairo na caruĩro ĩñau, Jesũs pũame pan rupaare nerĩ, Diore, “Jãã mena mu ñujãñuña,” qũĩ jẽniwĩ. Bairo qũĩ jẽni yaparori bero, yeparu caruirãrẽ tie pããrẽ jãã batorotiwĩ. Torea bairo ámi wai cũãrẽ. Bairo átiri bero, camasã na caũgagaro cãrõ ugwawã.

¹² Bairo na caũgatuaro bero, atore bairo jãã ĩwĩ Jesũs, jãã, cũ cabuerãrẽ:

—Na caũgarũgarije jeneñoña, yasire ĩrã —jãã ĩwĩ Jesũs.

13 Bairo cū caĩrō tūgori, cū carotirore bairo jāā árꝱ. Jĩcā wāmo cārō pan rupaa caānimiatajere jāā jeneño jirowꝱ pꝱga wāmo peti rꝱpore pꝱga pēnirō cānacā piiri majū.

14 Bairi to macāāna camasā, bairo Jesús pan, wai mena cū caāti iñoatajere iñarĩ, atore bairo āmeo ĩwā na majū:

—Toroquere, āni Jesús, “Jĩcā profeta Dios cū cajorꝱ majū ati yerarꝱe atĩgꝱmi,” mari ñicājāā ānana na caĩquetibujꝱ jūgoyetiricꝱ ācūmi. Cariarpea cāā ānibauyami —āmeo ĩwā na majū.

15 Bairo āmeo ĩrā yua, butiuro ti yepa Quetiupꝱ rey cū jōōgarā cū neágamiwā Jesure. Cū pꝱame bairo cū na caátigarijere boecꝱ, ũtāū buirꝱ wāmucóamĩ yua, jĩcāā ānigꝱ.

Jesús camina sobre el agua

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

16 Cabero canaiocūmuatĩpꝱ jāā, Jesús cū cabuerā pꝱame ũtabꝱcꝱrꝱ jāā roaápú.

17 Bairi cūmuarꝱ etajāā, ti ũtabꝱcꝱrare jāā pēña jūgoarꝱ, Capernaum macārꝱ etarágara. Tocārōā merē naitĩā peticoárꝱ. Jesús pꝱame jāā tꝱrꝱ etaemi mai.

18 Bairo jāā capēña atĩpꝱ, wĩno butiuro papu jūgoarꝱ. Bairi oco turi paca majū jabewꝱ.

19 Bairo bairi yoarorꝱ jĩcā wāmo cānacā kilómetro majū jāā caatusatĩpꝱ, Jesús pꝱame jāā tꝱrꝱ acú, oco buirꝱ peacoamĩ. Bairo cū caatō iñarā, butiuro jāā uwicoárꝱ.

20 Bairo jāā cauwiuro iñꝱ, atore bairo jāā ĩjowĩ Jesús:

—jꝱ yarā, Jesua yꝱ āniña, yꝱ uwieticōāña! —jāā ĩwĩ.

21 Bairo cū caĩrō tūgorā, cūmuarꝱ cū caetajārō jāā bowꝱ. Bairo cū caetajārō bero, jicoquei ape nꝱgōā tꝱrꝱ jāā etacoárꝱ yua.

La gente busca a Jesús

22 Ti rāmꝱ busuri rāmꝱ caāno, camasā ũtabꝱcꝱra ape nꝱgōārꝱ catuaricarā pꝱame jĩcāā caānia cūmua mena jāā capēñaatajere masĩñupā. Tunu bairoa Jesús jāā mena cū caáperiataje cūārē masĩcōāñupā.

23 Tĩpꝱ beroaca aperā Tiberias macāāna etayuparā na cūmuu mena, Jesure cū macārā. Bairi, Jesús Diore, “Jāā mena mꝱ ñujāñuña,” cū caĩ jēniricārō bero, capāārā camasā na capan ũgaricarorꝱ etayuparā.

24 Bairo na capan ũgaricarpꝱ etari bero, Jesús bairi jāā cū cabuerā cūārē jāā bócaetiri, na cūmuurꝱ etajāñuparā tunu. Bairo etajāā yua, jāātꝱ Capernaupꝱ atĩ acoásúpa Jesure macāráná.

Jesús, el pan de la vida

25 Bairo bairi jāā tꝱrꝱ pēñaeta yua, atore bairo qũĩ jēniñawā Jesure:

—Jāā Quetiupꝱ, ¿dope bairo bairi mꝱ peñaetaāti ũtabꝱcꝱra ati nꝱgōārꝱ? —qũĩ jēniñawā.

26 Bairo na caĩjēniñarō tūgo, atore bairo na ĩwĩ Jesús:

—Cariarpea mujāā ñiña: Yꝱ caátijēñorĩqũē pꝱamerē, “¿Dope bairo ĩgaro to iñati?” ĩ tūgoñarā mee yꝱre mujāā macārā atĩupa. Pan, mujāā caꝱgayarĩrique jūgori roque yꝱre mujāā macārā atĩupa.

27 Mujāā caꝱgapee jeto meerē macāña. Ati yepa macāñjē ũgarique yoaro mee peticoaya. Mujāārē yꝱ cajogarije yerĩ carpetieti pūna pꝱame roquere

butiuro macãña. Tie p̄ame niña capetietie majũ. Torecuna, ȳu jowĩ ȳu Pacu Dios, “Caticõãninucũpeere camasãrẽ na mu jogu,” ı̄ —na ı̄wĩ Jesũs.

²⁸ Bairo cũ caĩrõ tũgorã, atore bairo qũĩ jẽniñawã Jesure:

—¿Dope bairo jãã átibujocuti, Dios cũ caátipeere cũ carotirore bairo átipeyogarã?

²⁹ Bairo na caĩjẽniñarõ tũgo, atore bairo na ı̄ nemowĩ Jesũs:

—Dios mujããrẽ cũ caátitotirije atore bairo niña: Ȳu, cũ cajoricu, ȳu yaye quetire cariape mujãã catũgousaro boyami —na ı̄wĩ Jesũs.

³⁰ Bairo cũ caĩrõ tũgorã, atore bairo qũĩ jẽniñanemowã Jesure:

—¿Ñe ùnie átijẽñorĩqũerẽ jãã mu áti ı̄ñonati, mu yaye quetire cariape jãã catũgousaparore bairo ı̄? ¿Dope bairije jããrẽ mu áti ı̄ñonati?

³¹ Marĩ ñicũjãã ãnana desierto cayucũmanopũ ãna, ugarique manã cawãmecutiere uganucũñañupã. Dios yaye quetibujarica tutipũ cãã torea bairo quetibujaya: “Dios p̄ame um̄recóo macããjẽ ugarique pan ùnierẽ na jonucũñupĩ,” ı̄ña ti tutipũ —qũĩwã Jesure to macããna.

³² Bairo na caĩrõ, atore bairo na ı̄wĩ Jesũs:

—Cariapea mujããrẽ ñiña: Moisés ãnacũ ugarique um̄recóo macããjẽrẽ marĩ ñicũjãã ãnanarẽ na joesupi. Ȳu Pacu p̄ame roque na joyupi. Cãã niñami um̄recóo macããjẽ ugariquere bairije caroa majũrẽ cajocõãninucũ.

³³ Ȳu, um̄recóopũ caãnacũ ati yeparũ Dios cũ cajoricu ȳu ãniña. Pan, Dios cũ cajorijere bairo ȳu ãniña ati um̄recóo macããna camasãrẽ. Yeri capetieti pũnarẽ cajoãcũ ȳu ãniña —na ı̄wĩ Jesũs.

³⁴ Bairo cũ caĩrõ tũgorã, bairo qũĩwã Jesure:

—Jãã Quetiupau, tie pan ùnierẽ jãã jonucũña —qũĩwã.

³⁵ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ı̄nemowĩ Jesũs tunu:

—Ȳu, ȳu ãniña ugarique pããrẽ bairo caãcũ cacaticõãninucũrĩqũerẽ cajoãcũ. Bairi ni ùcũ ȳutu caatigau p̄ame di rãmũ ùno aatãm̄oetigami. Tunu bairo ni ùcũ ȳu yaye quetire catũgousau di rãmũ ùno ñeme jipietigami. Ȳure catũgousarã p̄amerẽ ñe ùnie na rusaetigaro na caãniuseanipee caroa yeri cutaje, ı̄gu ñiña.

³⁶ Mujãã p̄ame roque ȳu caátianierẽ ı̄ñamirãcũã, ȳu mena mujãã tũgoñatutuaetiya. Tereã merẽ mujããrẽ ȳu quetibujũ yaparomiña. Mujãã p̄ame mujãã tũgogaetiya.

³⁷ Nipetiro ȳutu caatiparãrẽ mai ȳu Pacu p̄ame na yeripũ ȳutu na atitũgoñao joroque na ásupi. Bairo cũ caátana ȳutu na caetaro, di rãmũ ùno na boeticõã ȳu baietigu.

³⁸ Ȳu, um̄recóopũ caatãcu ati yeparũ etari, ȳu caboro mee, ȳu Pacu, ȳure cajoricu, cũ caátitotiriquere áti acũ ȳu baiwu.

³⁹ Ȳu Pacu, ȳure cajoricu, ȳu cũ caátitoticũrĩqũẽ atore bairo niña: Ȳu yarã nipetiro cũ cacũrĩcããrẽ ȳu canetõrõ boyami. Bairo bairi ati um̄recóo capetiro caãno, cariaricarã na caãnimiatacũãrẽ, narẽ ȳu cacatiuro boyami.

⁴⁰ Ȳu, Dios Macũ, atore bairo ȳu caáto boyami ȳu Pacu: Nipetiro camasã ȳu caátianierẽ ı̄ñarĩ bero, ȳu yaye quetire cariape catũgousarã na cacaticõãninucũrõ átiritoyami. Bairo bairi ati um̄recóo capetiro caãno, caria-coatana na caãnimiatacũãrẽ, narẽ ȳu catiogũ tunu —na ı̄ quetibujawĩ Jesũs cãtu caãnarẽ.

⁴¹⁻⁴² Bairo cũ caĩrõ tũgorã, judıo majã quetiuparã p̄ame cũ busupai jũgoyuparã. Jesũs, “Um̄recóo macããcũ ugarique pan majũrẽ bairo caãcũ ȳu ãniña,” cũ caĩrĩjẽ jũgori, atore bairo ãmeo ı̄ busupai coteyuparã na majũ:

—¿Ānia, Jesús, José macū mee cū āniñati? Cū pacu, cū paco marī camasīrā jeto niñama. Torecu, ¿nopēī, “Ŭmurecóoru caānacū yu rui apú ati yeparure,” qūññati?

43 Bairo na caīrjēre tūgomasīrī, atore bairo na ĩwī Jesús:

—Yu busupaeticōāña.

44 Ni jīcāū ũcū yu atīmasīētīñami, yu Pacu yure cajoricu pñame cū yeripu yutu cū caatitūgoñapeere cū cajoeticōāta. Baiřna, cū cajoata, yu yau ānigumī. Bairo caācū ānirī ati ũmurecōo carpetiro caāno, cariaccoatacu cū caānimiatacūārē, cū yu catiogū tunu.

45 Dios ya tutipu tore bairo ĩwoatu quetibūju cūñañupā profeta majā ānana: “Dios nipetiro camasārē na masīōgumī cū yaye quetire.” Baiři nipetiro yu Pacu cū caquetibūjurijere cariape catūgousarā pñame yutu etagarāma, yu yaye quetire tūgousagarā.

46 “Ni jīcāū ũcū yu Pacu Diore caññarīcū maniñami. Jīcāū yu āniña cūrē caññarīcū cū mena caānacū ati yeparu caetaricu.

47 Cariape mūjāārē ñiña: Yu mena catūgoñatutuarā yasietigarāma. Na pñame caticōā ninucūgarāma tocānacā rūmua.

48 Yu, yu āniña ũmurecōo macāācū, ũgarique pan majūrē bairo caācū. Bairo baiři yeri capetieti pñarē cajou yu āniña yu yarārē.

49 Mūjāā ñicūjāā roque desierto cayucūmanoru āna, ũgarique maná cawāmesutiēre ũgayupa. Tere ũgamirācūā, baiyasi peticoásúparā.

50 Yu pñame, ape wāme ũgarique ũmurecōo macāājē pñamerē mūjāārē quetibūjūgn ñiña. Tere caugarā caticōā ninucūgarāma tocānacā rūmua.

51 Yu, yu āniña atie ũgarique pan ũmurecōoru caruiatájere bairo caācū. Tie pāārē caugarā caticōā ninucūgarāma. Tie ũgarique pan ũnie pñame yu rupaure bairo niña. Bairo baiři ati ũmurecōo macāāna na cacaticōāninucūparore bairo ĩ, yu rupaū mena roro yu baigu. Ati ũmurecōo macāāna yu yaye quetire caborā roro na caátaje wapa jūgori popiye na cabaiparo ũnorēā, yu pñame roque popiye yu baigu na caroriye wapa jūgori, ĩgu ñiña.”

52 Bairo cū caīrō tūgorā, judío majā quetiuparā pñame atore bairo āmeo ĩwā na majū:

—¿Dopēī āni, cū rupaure marī cū ũgarotibujiocūti?

53 Bairo na caīrō tūgori, atore bairo na ĩwī Jesús:

—Cariapea mūjāā ñiña: Yu, Camasā Jūgocu, yu rupaure mūjāā caugaeticōāta, tunu bairoa yu riire mūjāā caetieticōāta, cacaticōāninucūparā mee mūjāā tuagarā.

54 Ni ũcū yu rupaure caugaū, baiři yu riī cūārē caetii pñame caūpetietoru áperīgumī. Bairo baiři ati ũmurecōo carpetiro caāno, cariaccoatacu cū caānimiatacūārē, cū yu catiocōāgn tunu.

55 Yu rupaū pñame ũgarique majūrē bairo niña. Yu riī cūā etirique majūrē bairo niña. Tie ũgarique ati yera macāājē netōjāñuro caānimajūrījē niña.

56 Baiři ni ũcū yu rupaure caugaū, baiři yu riī cūārē caetii yu mena macāācū niñami. Yu cūā cū mena yu ānicōāgn. Jīcārōrē bairo cayericūna jāā āniña.

57 Yu Pacu, yure cajoricu pñame, cacaticōāninucūñiñami. Cū catutuarije jūgori yu āniña. Torea bairo yu rupaure caugarā cūā yu catutuarije jūgori caticōā ninucūgarāma tocānacā rūmua.

58 Bairo baiři ũmurecōo macāājē ũgarique caruiatáje majūrē mūjāārē yu quetibūjūya. Atie ũgarique maná, mūjāā ñicūjāā na cauganucūrīqūērē bairo baietiya. Tie manārē ũgamirācūā, baiyasi peticoásúpa. Pan ũmurecōo

macããjê caruiatájere caugarã roque caticõã ninucũgarãma —na ï quetibũjũwĩ Jesús cũtu caãnarê.

⁵⁹ Mai, tiere na quetibũjũwĩ Jesús Capernaum macãpũ judío majã neñarĩ na cañubueri wiipũ.

Palabras de vida eterna

⁶⁰ Jesure causerã pũame bairo cũ caquetibũjũrijere tũgorã, atore bairo ãmeo ïwã na majũ:

—Atie cũ caquetibũjũrije masiriyõãñũña. Noa tiere tũgo ãmewiyoenama —ãmeo ïwã.

⁶¹ Bairo Jesús pũame cũ camasĩrĩjêrê cũ na cabũsupairijere tũgoñarĩ yua, atore bairo na ïwĩ:

—¿Bairo yũ caĩquetibũjũrije mena mujãã asiao joroque ñĩñati?

⁶² Bairo tie yũ yaye quetire mujãã catũgojesoeticõãta, yũ, Camasã Jũgocũ, yũ caatãtopũ yũ catunuwãmuátõ ññajorã, ¿dope bairo mujãã tũgoñabujiorãti?

⁶³ Dios Yeri Espĩritu Santo jeto yeri capetieti pũnarê cajomasĩ ñĩñami. Camasã roque rupau tutuarã nimirãcũã, na majũã na yeripũ jomasĩetĩñama na cacaticõãninucũpeere. Baiũa, merê mujããrê yũ quetibũjũarũ dope bairo yeri capetieti pũnarê mujãã cacãgopeere.

⁶⁴ Bairo mujããrê yũ caquetibũjũmiatacũãrê, mujãã mena macããna jĩcããrã mai yũ yaye quetire cariape tũgoetiyama —na ïwĩ Jesús cãrê catũgoõsarãrê.

Mai, caãnijũgoripãrũna merê masĩcõãñũpĩ Jesús cũ yaye quetire catũgoõsaetiparãrê. Cãrê cabũsjãbuitipãũ cũãrê cũ masĩjũgoyeticõãñũpĩ.

⁶⁵ Torecũ, atore bairo na ñemowĩ Jesús tunu:

—Merũ mujããrê yũ caĩata wãmerẽã bairo mujããrê ñinemoña tunu: Ni jĩcãũ ïcũ yũ yau ãnimasĩetĩñami, yũ Pacũ pũame cũ yeripũ yũtu cũ caatĩgatũgoñapeere cũ cajoeticõãta —na ïwĩ Jesús.

⁶⁶ Tipãũ bero capããrã camasã cãrê caõsamiatana pũame cũ aweyocoatĩ, cũ usajãnacõãwã yua.

⁶⁷ Bairo na caátõ ññau, Jesús pũame, jãã, cũ cabuerãrê atore bairo jãã ï jẽniñawĩ:

—¿Mujãã cãã yure mujãã aweyocoagayati? —jãã ï jẽniñawĩ Jesús jãã, cũ cabuerã pũga wãmo peti rũpore pũga pẽnirõ cãrõ caãnarê.

⁶⁸ Bairo cũ caĩrõ, jicoquei atore bairo qũĩwĩ Simón Pedro pũame:

—Jãã Quetiupãũ, ¿noa pũamerê jãã tũgoõsabujiocuti? Mũ jeto jĩcãũũ mu ãniña caroa yeri pũna caticõãninucũrĩqũẽ macããjêrê caquetibũjũ. Ni apei jãã catũgoñatutuau mãcũmi.

⁶⁹ Merê mũ yaye quetibũjũriquere cariape jãã tũgoya. Bairo bairi, “Jãã Quetiupãũ Jesús, Caróũ, Dios cũ Cajoricũ majũ ñĩñami,” cariape mũrê jãã ï tũgoñãña —qũĩwĩ Simón Pedro Jesure.

⁷⁰ Bairo cũ caĩrõ tũgori, atore bairo jãã ïwĩ Jesús:

—Mujãã yũ cabuerã pũga wãmo peti rũpore pũga pẽnirõ cãrõ majũ yũ cabesericarã mujãã ãniña. Bairo tocãnacũ yũ cabesericarã mujãã caãniñiatãcũãrê, jĩcãũ mujãã mena macããcũ wãtĩ quetiupãũ Satanás cũ carotĩ majũ ñĩñami —jãã ïwĩ Jesús.

⁷¹ Bairo ï, Judas Iscariote, Simón macãrê qũĩgũ ïwĩ Jesús. Judas pũame jãã mena macããcũ pũga wãmo peti rũpore pũga pẽnirõ cãnacũũ mena macããcũ nimicãã, cabero Jesure cũ basũjãbuiti rocãcõãwĩ.

7

1 Tiparᵐ bero Galilea yerarᵐ baiñesēāwī Jesús. Judea yerarᵐre ágaemi. Mai, torᵐ caāna judío majā quetiuparā pᵐame Jesure cū pajīāgarā cū macārā baiāñuparā.

2 Bairo bairi torᵐ cū caāno, judío majā bose rūmᵐrī mena macā rūmᵐ jīcā rūmᵐ Enramadas cawāmecuti bose rūmᵐ majū cōña ató baiwᵐ.

3 Bairo ti rūmᵐ cacōñaató ĩñarā, Jesús bairā pᵐame atore bairo qūīwā na jūgosarᵐ:

—Atorᵐ tuaeticōāña. Ácúja Judea yerarᵐre. To macāāna murē catūgousarā cūa mᵐ caāti ĩñorĭjērē na ĩñaáto.

4 Ni jīcāū ũcū camasā cūrē na camasīrō cū cabooata, cayasioorᵐ árēimi cū caátimasĭrĭjērē. Baujaro roque átīnucūmī. Bairo bairi atī ũmurecōo macāāna nipetiro murē na masiáto ĩ, mᵐ cūa baujaro átī ĩñouja mᵐ caāti jēñomasĭrĭjērē —qūī boyeti epewā Jesure cū bairā pᵐame.

5 Mai, na, cū bairā majū nimirācāā, “Dios cū cajoricᵐ niñami marĭ yau Jesús,” ĩ tūgoñamasīēma Jesure.

6 Torecᵐ, atore bairo na ĩwī Jesús:

—Noo yᵐ cabori rūmᵐ torᵐre yᵐ ámasĭētīña. Yᵐ Pacᵐ yᵐre Judea yerarᵐ yᵐ caárá rūmᵐ cū cacūrĭcā rūmᵐ etaetiya mai. Mujāā roque noo mujāā cabori rūmᵐ torᵐre mujāā ámasīña.

7 Atī ũmurecōo macāāna Diore catūgousaena di rūmᵐ ũno mujāārē ĩñateetiya. Yᵐ pᵐame roquere ĩññatejāñuñama, “Carorĭje caáticōāna mujāā āñña,” cariape na yᵐ caĭrĭjē jūgorĭ.

8 Mujāā jeto bose rūmurē ĩñarājá. Yᵐ Pacᵐ yᵐre cū cacūrĭcā rūmᵐ etaetiya mai. Torecᵐ, yᵐ ámasĭētīña —na ĩwī Jesús cū bairārē.

9 Bairo na ĩ yaparori bero, narē cū caĭrĭcārōrēā bairo Galilea yerarᵐ tuacōāwī mai.

Jesús en la fiesta de las Enramadas

10 Bairi cū bairā Jerusalén macārᵐ bose rūmurē na caññarā átáto bero roque, cū cūa bose rūmᵐ ĩñau ácú baiwī. Bairᵐa, camasā capāārā cūrē na caññajorᵐrᵐ árépī. Bairi yasioro camasā cūrē na caññaetorᵐ ámi.

11 Bairo ti bose rūmᵐ caāno, judío majā quetiuparā Jesure macārā:

—¿Ĭ cañniatacᵐ ate? ¿Noorᵐ cū ānicᵐtī? —āmeo ĩñuparā na majū.

12 Mai, torᵐ caāna camasā patoaca pᵐame, Jesús cū caátīānierē ĩñarĭ, atore bairo āmeo ĩ busuyupa na majū: “Caroú niñami. Cū cabuerĭje cariape niña,” qūññuparā jīcāārā. Áperā pᵐame, “Caroú mee niñami. Cū cabuerĭje jūgorĭ camasārē na tūgoña mawijiao joroque ácu átiyami,” ĩñuparā.

13 Bairārᵐa, nipetiro camasā, judío majā quetiuparārē na uwirā, na catūgojorᵐrᵐ Jesure na catūgoñarĭjērē na busᵐ ĩñoema, marĭ tutirema, ĩrā.

14 Bairo bairi Jesús pᵐame Jerusalén macārᵐ etari bero, na cabose rūmᵐ qūēno recomacā cūtiparᵐre Dios ya wii templo wiire jāāetawī. Bairo jāāetari yua, to macāāna camasārē na quetibujᵐ jūgoámi.

15 Bairo cū caquetibujarĭjere tūgorā, jīcāārā judío majā quetiuparā pᵐame cū tūgo acᵐacoama:

—Āña, cabueetacᵐ nimicāā, ¿dopēī tocārō capee wāme majū cū masĭñati? —āmeo ĩwā na majū.

16 Bairo na caĭrō tūgoᵐ, atore bairo na ĩwī Jesús:

—Yᵐ cabuerĭje yᵐ yaye mee niña. Yᵐ Pacᵐ yᵐre cajoricᵐ yaye macāājē pᵐame roque niña.

17 Ni ũcũ Dios cũ caboro caátigau pũame yũ cabuerijere tũgori bero, “Cariapea niña. Dios cũ carotiro mena quetibũjuyami Jesús,” o “Cũ majũã cũ caboro mena busũyami,” ñi besemasĩgumi.

18 Ni jĩcãũ ũcũ cũ majũã cũ caboro mena cabusũnucũũ pũame, camasã, “Caãnimajũũrẽ bairo niñami,” cũ na ĩãto ĩ, na quetibũjuyami. Apei, “Nipetiro camasã cũrẽ cajoricure na ĩroãto,” caĩ pũame roque cariape quetibũjũ átiyami. Bairo caĩ añirĩ di rãmũ ũno ĩtoecumi.

19 “Apeyera tunu Moisés ãnacũ, ¿Dios cũ caroticũrĩqũerẽ mujãã ñicũjãã ãnana mena mee cũ cũñuparĩ? Na menaa cũñupĩ. Bairo tiere cũ cacũmiatacũãrẽ, ni ũcũ mujãã mena macããcũ, Moisés ãnacũ cũ carotiriquere catũgousaũ macũmi. Bairo baiiri mujããrẽ ñiña: ¿Nopẽĩrã yũre mujãã pajĩãgayati?” na ĩwĩ Jesús judio majã quetiuparãrẽ.

20 Bairo cũ caĩrõ tũgorã, atore bairo qũĩwã to caãna Jesure:

—¿Noa murẽ na pajĩãgayati? ¡Cawãtĩ yeri pũnacũcũ mũ ãcũ! —qũĩwã.

21 Bairo na caĩrõ tũgou, bairo na ĩwĩ Jesús:

—Mujãã nipetirã mujãã cayerijãrĩ rãmũ caãno cariaricure cũ yũ canetõrõ mujãã ĩña acũacoarũ. Bairo caĩña acũaricarã añirĩ, yũ mujãã pajĩãgaya, ti rãmũrẽ jĩcã wãmea yũ caãtaje caãnimiatacũãrẽ.

22 Mujãã cũã paariquere bairo mujãã átinucũña ati rãmũ ũnorẽ. Moisés ãnacũ mujãã pũnaa rupau macããjẽrẽ yiseta rotiriquere mujããrẽ átirotiyupi. (Mai, Moisés ãnacũ tiere cũ caroticũrĩqũẽ jũgoyepua, aperã mujãã ñicũjãã pũame roque tiere átijũgoasũpa.) Bairo baiiri mujãã pũame tie na caãtiroticũrĩqũerẽ tũgousarã, mujãã pũnaa na cabuiatato bero, torea bairo na mujãã átinucũña yerijãrĩcã rãmũ caãnimiatacũãrẽ.

23 Bairo baiiri Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ cõñarĩcãrõrẽ bairo átiagarã, mujãã pũnaa rupau macããjẽrẽ yisetariquere mujãã átirotinucũña, yerijãrĩcã rãmũ caãnimiatacũãrẽ. Bairo átirotinucũmirãcũã, yerijãrĩcã rãmũ caãno jĩcãũrẽ cũ yũ cariaye netõrõ ĩñamirãcũã, ¿dopẽĩrã yũ paarique macããjẽrẽ mujãã ĩñateyati?

24 Yũ catũgoñarĩjẽrẽ camasĩena añirĩ, yũ caãtiãnierẽ tocãrõã yũ busũpajĩãnaña. Ni jĩcãũ ũcũrẽ cũ caãtiãnierẽ mujãã caĩñabesegeata, caroaro cariape tũgoñarĩ qũĩñabeseya.

Jesús habla de su origen

25 Bairo Jerusalén macãrũ Jesús camasãrẽ na cũ caquetibũjũripau caãno to macããna jĩcããrã atore bairo ãmeo ĩwã na majũ Jesure ĩñarĩ:

—¿Ãnia, na capajĩãrocaganucũũ mee cũ añiñati?

26 Nipetiro camasã na catũgojoropũ na quetibũjũ añiñami. Bairo nipetiro na caĩñarõpũ cũ caquetibũjũmiatacũãrẽ, ¿ñerẽ ãna, “Jãna ácũja,” cũ na ĩetĩĩtati marĩ quetiuparã? Toroquere, “Ãni, Mesías, Dios cũ cajoricua ãcũmi,” ¿cũrẽ na ĩ tũgoñarõayati?

27 Bairãpua, nipetiro camasã, “Mesías, Dios cũ cajorau ati yeraru cũ caetaro, ni jĩcãũ ũcũ nooru cũ caatiatajere masĩetĩgũmi,” marĩ ĩ tũgoñamasĩña. Ãni, Jesús roquere, “To macããcũ niñami,” cũ marĩ ĩ masĩcõãña. Dios cũ cajoricũ majũ cũ caãmata roque, “To macããcũ niñami,” cũ marĩ ĩ masĩetĩbujiorã —ãmeo ĩwã to macããna, tũgoñamawijiarã.

28 Bairo na caãmeo ĩrõ tũgou, Jesús pũame Dios ya wii templo wiipu cabueãniatacũ atore bairo na ĩwĩ busũrique tutuaro mena:

—“Cũ jãã masĩña Jesure. Cũ caãni macã cũãrẽ jãã masĩña,” yũ mujãã ĩmiña. ¡Bairo ĩmirãcũã, yũre cajoricure cũ mujãã masĩetĩña! Yũ caboro mee yũ apũ ati

yepapure. Apei cū cajoricu yu āniña. Bairi tocānacāpua camasā cū mena na catūgoñatutuapeere boya.

²⁹ Bairo yu pñame cū cajoricu ānirī, caroaro cū yu masiña —na īwī Jesús to macāāna quetiuparārē.

³⁰ Bairo cū caīrō tūgori, cū mena asiajāñuwā. Bairo asiari, jicoquei cū ñegamiwā. Bairo cū ñegamirācūā, Dios cū cacūrīcāpau caetaeto jūgori cū ñemasīēma mai.

³¹ Bairāpua, aperā capāārā camasā qūiroawā Jesure. Atore bairo cū caātiānierē āmeo īwā na majū:

—Mesías, Dios cū cabesericu, ati yepapu acú, ¿āni, Jesús, cū caāti īñorījē netōrō cū átimasīati? Bairo āpeimi. Torena, cūā āniñami Mesías —āmeo īwā na majū.

Los fariseos intentan arrestar a Jesús

³² Mai, fariseo majā pñame camasā Jesure na caīroarije quetire tūgoyupa. Bairo tūgori, jicoquei Jesure cū ñegamiñupā. Bairo bairi na, aperā sacerdote majā quetiuparā mena templo wiire cacoterā soldauare na joyupa Jesús tūpu, “Cū na ñeáto,” Irā.

³³ Bairo na caetaro īñau, atore bairo na īwī Jesús to macāāna camasārē:

—Mujāā mena tocānacā rām̄u yu ānicōāmerīnucūgu. Cabero yure cajoricu tūpu yu ācoagu tunu.

³⁴ Yure mujāā macāmigarā. Bairo yu macāmīrācūā, yu caátīrapupure caetamasīēna ānirī, yu mujāā bócaetigarā.

³⁵ Bairo cū caīrō tūgorā, judío majā quetiuparā pñame atore bairo āmeo ī jēniñawā na majū:

—¿Noopu cū ágabayati āni, “Yu mujāā bócaetigarā,” caīā? ¿Marī yarā judío majā ape yepa macāāna tūpu caábataricarārē na cū quetibūju ñesēāgababayati? O, ¿ape yepa macāāna cūārē cū quetibūju ñesēāgababayati?

³⁶ ¿Dope bairo īgu, “Yu caānipapupure mujāā ámasīētīgarā. Bairo yu macāmīrācūā, yu mujāā bócaetigarā,” marīrēā qūñati? —āmeo ī jēniñawā na majū.

Ríos de agua viva

³⁷ Bairo bose rām̄rī caānitusari rām̄u caānimajūrī rām̄u caāno, Jesús pñame wām̄nucāwī. Bairo wām̄nucārī busarique tutuaro mena atore bairo na ī quetibūjwī to macāānarē:

—Cañemejipirā, yu tūpu oco etirasá.

³⁸ Bairo yutu mujāā caetiro, mujāā yeri pūnapure ria oco ūmayurore bairo cacatiorije nigaro. Torena bairo ī quetibūjya Dios yaye busarica tutipū cūārē —na ī quetibūjwī Jesús.

³⁹ Mai, Jesure catūgoñsarā na yeri pūnapure ria oco ūmayurore bairo cabairijere quetibūju, “Espiritu Santore na yeri pūnapu cabairijere,” ī quetibūjugu īwī Jesús. “Ñe ūnie rusaricarō mano cūgogarāma Espiritu Santo cū camasīrījērē,” ī quetibūjugu īwī. Mai, Espiritu Santo pñame camasā yeripure ñajāāetaemi, Jesús amarecōpū cū sawām̄hāpéro jūgori.

División entre la gente

⁴⁰ Bairo cū caīrō tūgorā, na mena macāāna jīcāārā atore bairo āmeo īwā na majū:

—Cariape cūā profeta Dios cū cajopau marī ñicūjāā na caīquetibūju jūgoyetirīcu majū niñami —āmeo īwā na majū.

41 Atore bairo ãmeo ïwã aperã cãã:

—Ãnia, Jesús, Mesías, Dios cã cabesericu majũ niñami —ãmeo ïwã na majũ.

Bairo na caĩrõ tũgomirãcãã, atore bairo ïwã aperã tunu:

—Cũ mee niñami. Dios cã cabesericu majũ cã caãmata, Galilea yepa macããcũ ãmeribujiamĩ.

42 Dios yaye quetibujurica tutipũ atore bairo marĩ ï quetibujuya: “Mesías, Dios cã cabesericu pũame, quetiupau rey David ãnacũ pãrãmi nigumi. Bairo caãcũ ãnirĩ, David ãnacũ cã caãna macã, Belén cawãmecuti macã macããcũ ãnigumi,” ï quetibujuya Dios yaye cã caquetibujucũrĩqũẽ —ãmeo ïwã na majũ.

43 Bairo camasã Jesús cã caátianierẽ tũgoñarĩ, jĩcãrõrẽ bairo yericupewa. Bairo na majũ ricaati jeto ãmeo tũgoñarĩqũẽ ricawaticõãma.

44 Na mena macããna jĩcããrã preso jorica wiipũ cã neãgamiwã. Bairo átigamirãcãã, cã neãmasĩema.

Las autoridades no creían en Jesús

45 Bairo bairi soldaua Dios ya wii coteri majã pũame tunucoásuparã fariseo majã, bairi sacerdote majã quetiuparã tũpũ. Bairo topũ na caetaro ïñarã, atore bairo na ïñuparã sacerdote majã quetiuparã narẽ:

—¿Nopẽĩrã Jesure cã mujãã ñeapériati? —na ïñuparã.

46 Soldaua pũame atore bairo na ï yuyuparã sacerdotea quetiuparãrẽ:

—jĩcãũ, cãrẽ bairo caĩquetibujure di rãmũ ïno jãã tũgoetimajucõãnucũwũ! —na ïñuparã.

47 Bairo na caĩrõ tũgorã, fariseo majã pũame atore bairo na ïñuparã tunu:

—¿Bairi mujãã cãã ato cãrẽ caĩtoecorãrẽ bairo tuarã mujãã baiyati?

48 ¡Ni jĩcãũ ïcũ marĩ mena macããcũ quetiupau, o fariseo majõcu cãrẽ catũgousau macãumi!

49 Bairo cãrẽ marĩ catũgousaetimiatacũãrẽ, ati macã macããna, Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũẽrẽ camasĩena roque, cã tũgousarã átiyama. Torena, moena Dios popiye cã caátiparã majũ tuayama —na ïñuparã fariseo majã ñerotirã na cajomiatana soldauare.

50 Bairo na caĩrõ tũgori, Nicodemo, ñamipũ Jesure caĩñau etaricu, jĩcãũ fariseo majã mena macããcũ pũame atore bairo na ïñupũ:

51 —Marĩ ñicũjãã na caroticũrĩqũẽrẽ tũgori, atore bairo marĩrẽ caátipee niña: Ni ïcũ camasocu roro cã caátajere caroaro ïñaetimirãcãã, cã majũ cã caquetibujuretoa, cã marĩ popiye átimasĩetibujiorã. Cã caquetibujuro bero, rorije cã caátajere masĩrĩ bero roque, cariape cã marĩ popiye átimasĩebujiorã —na ïñupũ Nicodemo, cã mena macããna fariseo majãrẽ.

52 Bairo cã caĩrõ tũgorã, atore bairo qũĩñuparã tunu:

—¿Mũ cãã Galilea yepa macããcũ mũ ãniñati? Dios yaye quetibujurica tutipũ buenemoña. Ni jĩcãũ ïcũ profeta majõcu caãnipau Galilea yepai caacũ manigayupi —qũĩ tutiyuparã Nicodemorẽ.

53 Bairo bairi cabero camasã Jerusalén macãpũ bose rãmũ caetaatana pũame na ya wiiripũ tunu peticoámã.

8

La mujer adúltera

1 Jesús pũame roque Jerusalẽpũ tuari, Olivo cawãmecuti buroru ámi.

2 Bairo cabusuri rãmũ caãno Dios ya wii templo wii ámi Jesús tunu. Bairo to macããna camasã Jesure qũĩñarĩ, cã tũpũ neñapowã, cã caquetibujurijere tũgogarã. Bairo na cabairo ïñau, Jesús pũame topũ ruiri na quetibujũ jũgowĩ.

³ Bairo narē cū caquetibujmāniraure, Moisés ānacū cū caquetibujmāncūrīqūērē cajūgobueri majā, bairi fariseo majā cūā Jesús tūpū etawā. Jīcāō carōmio cō manapū mee caācū mena roro caātiatacore nipetiro camasā na caīñajoropū cō ne etawā.

⁴ Bairo cō ne eta yua, atore bairo qūīwā Jesure:

—Jāā Quetiupān, atio carōmio cō manapū mee caācū mena roro caācore jāā bócaetaapū.

⁵ Marī ñicū Moisés ānacū cū caroticūrīcā tutipū, cōrē bairo caánarē ūtā rupaa mena wēējāre rotiyupi. ¿Muate, dope bairo miñati? —qūī jēniñāñuparā fariseo majā Jesure.

⁶ Tore bairo qūī jēniñawā Jesure, roro cū busuáto, írā. Na quetiuparārē cū caīrjērē busujābuitigarā īwā. Bairo na caīrō tūgori, Jesús pūame mubianu-muāti yua, cū wāmojūā mena yeparū woawī.

⁷ Bairo cārē na cajēniña jānaeto tūgori, camubiataca wāmū nucārī, atore bairo na īwī Jesús:

—Mujāā mena macāācū jīcāni ūno carorije caātiñaetacu cū caāmata, ūtāārē nerī, cōrē cū wēē jūgoáto —na īwī.

⁸ Bairo ī yaparo, yeparū mubia numuāti tunu, cū wāmojūā mena woatunemowī.

⁹ Bairo cū caīrjērē tūgori fariseo majā pūame witipeticōámá, jīcāūrī jeto yua. Mai, cabutoa pūame witiájūgowā. Na bero aperā cūā witiámá. Bairi Jesús pūame jīcāūā carōmio mena tuacōāwī.

¹⁰ Bairo cabero wāmūnucārī, carōmio jīcāōā cō caāno īñan, atore bairo cō īwī:

—¿Murē cabusujāatana noo na áyati? ¿Ni jīcāū ūcū, “Mū carorije wapa mū buicutiya,” caī ūcū cū maati yua? —cō īwī Jesús carōmiorē.

¹¹ Bairo cū caīrō tūgo:

—Ni jīcāū ūcū maniñami —qūīwō.

Bairo cō caīrō, Jesús pūame atore bairo cō īwī tunu:

—Yū cūā, “Mū buicutiya,” mū ñiecū. Tunu ácója. Carorijere átinemoeticōāña yua —cō īwī Jesús carōmiorē.

Jesús, la luz del mundo

¹² Cabero tunu Jesús camasārē na quetibujnemogu, atore bairo na ī cōña quetibujwī:

—Ati ūmñrecóo macāānarē cajīñawoyre bairo caācū yū āniña. Bairi ni ūcū yūre catūgousau pūame caroaro cariape tūgoñamasīgūmi. Tie cū yū camasīōjorije jūgori yeri capetieti pūnarē cūgogūmi —na īwī Jesús.

¹³ Bairo cū caīrō tūgorā, atore bairo qūīwā fariseo majā Jesure:

—Mū majūā mū caātiānipeere quetibujmū mū átiya. Apei murē cajuñemomū mácūmi. Bairi mū caquetibujerije wapa maa —qūīwā Jesure.

¹⁴ Bairo na caīrō tūgori yua, atore bairo na īwī Jesús fariseo majārē:

—Yū majūā yū caātiāninucūrījērē yū caquetibujmūiatacūārē, yū caīquetibujerije caānimajūrījē majū nicōāña. Yū caānatōrē, bairi tunu yū caáráropū cūārē yū masīña. Mujāā pūame roque, “Torū caatácu niñami,” o “Torū caárácu niñami,” yū mujāā ī masīētīña.

¹⁵ Ati ūmñrecóo macāāna na caīñabesenucūrōrē bairo mujāā īñabeseya mujāā cūā. Yū pūame roque ni jīcāū ūcū cū caātiānie jūgori ñiñabeseetiya.

16 Bairo yu caápata roque, cariapea mujãärê ñiñabesebujion. Yu majũã yu caboro ñiñabese masiëtiña. Yu Pacu yure cajoricu mena roque ñiñabese masiña.

17 Mujãärê carotirije, atore bairo niña: Apei jïcãu cü caátajere pugarã camasã na cañnarĩquërê quetibujurã, na pugarãrna caroaro jïcãrõ tãni na cañquetibuju netõata, na caquetibujurije cariape niña, ï quetibujuya.

18 Bairo bairi yua, jïcãu yu ãniña, “Yu caátianierê cariapea niña,” cañquetibuju. Yu Pacu yure cajoricu cüã torea bairo jïcãrõ tãni quetibujuyami. Bairi jãã yaye quetire mujãã catãgousaro ñiña —na ïwĩ Jesús judío majã quetiuparãrê.

19 Bairo cü caĩrõ tãgorã, atore bairo qũĩ jëniñanemowã Jesure tunu:

—¿Toroquere, noopy mu pacu cü ãnicuti?

Bairo cãrê na cajëniñarõ tãgo, atore bairo na ï yuwĩ Jesús:

—Yure mujãã masiëtiña. Bairi yu Pacu roquere nemorõ mujãã masiëna. Yure mujãã camasiata, yu Pacu cãärê mujãã masibujiorã.

20 Mai Jesús, bairo atiere na quetibuju, Dios ya wii templo wiiru ãni. Camasã dinero jorã na cajãari patari tãru nucũwĩ. Topu cü caãno, judío majã quetiuparã dope bairo roro cü átimasieña. Dios cãrê cü cacũricã rãmu caetaetoi, cü ñemasieña mai.

“A donde yo voy, ustedes no pueden ir”

21 Atoe bairo na ñnemowĩ Jesús judío majã quetiuparãrê:

—Caápau yu ãniña. Bairo yu caátó bero, yu mujãã macãgarã. Bairo macãmirãcã, yu mujãã bócaetigarã. Yu caátirapure mujãã ámasiëtiña. Bairo bairi carorije mujãã caátianinucũrĩjê mena mujãã baiyasicoagarã —na ïwĩ Jesús.

22 Bairo cü caĩrõ tãgorã, judío majã quetiuparã pñame atore bairo ãmeo ï jëniñawã na majũ:

—“Yu caátõpore mujãã ámasiëna,” cü cañata, ¿cü majũã pajãyasigu qũññati? — ïwã na majũ.

23 Bairo na caãmeoĩrõ tãgori, atore bairo na ï nemowĩ Jesús:

—Mujãã, ati ãmurecõ macããna mujãã ãniña. Yu pñame roque jõbuiru macããcũ yu ãniña. Ati yepa macããcũ mee yu ãniña.

24 Bairi merê cajũgoye torea bairo mujãärê yu quetibujuaru: “Roro mujãã caátie wapa jũgori mujãã baiyasigarã,” mujãã ñiarũ. “Mesías, Dios macũ majũã niñami,” yu mujãã ï tãgoñaëtiña. Torena, roro mujãã caátinucũrĩjê mena mujãã baiyasigarã —na ïwĩ Jesús judío majã quetiuparãrê.

25 Bairo cü caĩrõ tãgorã, atore bairo qũĩ jëniñanemowã Jesure:

—¿Mua, ni ïcũ majũ mu ãniñati?

Bairo na cañjëniñarõ tãgo, Jesús pñame atore bairo na ïwĩ:

—Cañijũgoripauru mujãärê merê yu caãnierê yu quetibuju jũgomiwã.

26 Apeyera tunu capee majũ niña mujãärê yu caquetibujugarije. Roro mujãã caátie jũgori mujãärê popiye yu caátipee cüã niña. Yure cajoricu pñame cariape caquetibuju niñami. Bairo bairi cü caquetibujuriquere catãgoricu ãnirĩ mujãã ati yepa macããnarê cariapea mujãã yu quetibujunetõã —na ïwĩ Jesús judío majã quetiuparãrê.

27 Bairo narê cü cañquetibujuro, na pñame cü tãgomasiëña. Cü pacure na ï quetibuju ïmiwĩ Jesús.

28 Bairi atore bairo na ñnemowĩ Jesús:

—Yu, Camasã jũgocure, jõbui yucãpãru yure mujãã capuatuotiropu, Mesías, Dios macũ majũ yu caãnierê mujãã ñnamasiagarã yua. Yua, yu Pacu yure cü caquetibujuricaro cãrõã mujãã camasãrê yu quetibujunucũña.

29 Yn Pacu yure cajoricu pñame yn mena nicōññami. Yn caátianierē ññarī catūgoññauseani ācū ānirī di rūmu ũno yn aweyoetiayami —na ĩwī Jesús.

30 Bairo Jesús cū caquetibujurijere tūgorā, to macāāna capāārā camasā qũiroa jūgowā Jesure.

Los hijos de Dios y los esclavos del pecado

31 Cabero atore bairo ĩwī Jesús judío majā cūrē catūgousajūgorā pñamerē:
—Yn caquetibujurijere caroaro cariape mujāā catūgousa āmata, yn yarā, yn cabueri majā majū, mujāā tuagarā.

32 Tunu bairoa cariape macāājē quetibujuriquere mujāā masīgarā. Bairo tiere caroaro cariape mujāā camasīata, ni ũcūrē carotiecorārē bairo mujāā baietigarā.

33 Bairo cū caĩrō tūgori, atore bairo qũiwā Jesure:
—¿Nopēī, “Ni ũcūrē carotiecorārē bairo mujāā baietigarā,” jāā miñati? Jāā, Abraham ānacū pārāmerā cañnibuipearā majū jāā āniña. Ni ũcū cū carotirijere caáticotenucūrīcārā mee jāā āniña —qũiwā Jesure.

34 Jesús atore bairo na ĩnemowī tunu:
—Cariape mujāārē ñiña: Nipetirā carorije caāna roro na caátinucūrījērē jānamasīētīññama. Bairo carorijere caátirotiēcocōāninucūrā majū tuayama.

35 Jīcāū ũcū aperārē paacoteri majōcu cū caāmata, cū ya wii macāāna mena macāācū āmerīcōā ninucūññami. Cū, quetiupau macū pñame roque cū ya wii macāāna mena macāācū majū nicōā nīgumi.

36 Torecu, yn, Dios macū ānirī carorije mujāā caátinucūrījērē carotiire mujāā netōbojan acū yn apú. Bairo mujāārē yn canetōbojaro bero, carorije macāājērē cajānarīcārā majū mujāā tuacōāgarā yua.

37 Merē yn masīña Abraham ānacū pārāmerā majū mujāā cañnierē. Cū pārāmerā nimirācūā, yn caquetibujurijere cabaibotiorā ānirī yure mujāā pajāga coteāninucūñña.

38 Yn Pacu yure cū caquetibujurotjoriquerea mujāā yn quetibujunucūñña. Mujāā pñame roque mujāā pacu cū carotirijere catūgorā ānirī cū caatore bairo mujāā ātinucūñña.

39 Na pñame atore bairo qũiwā:
—Jāā ñicū ānacū majū ñiñami Abraham!
Bairo na caĩrō, atore bairo na ĩwī Jesús tunu:
—Abraham ānacū pārāmerā majū mujāā caāmata, cū caátianinucūññarīcārōrēā bairo mujāā átianibujiorā.

40 Yn Pacu cū caquetibujurije cariape cañnierē yn caquetibujumiatacūārē, yn mujāā pajāgaya. J Abraham ānacū pñame tore bairo caāpei āñupī!

41 Mujāā pacu cū caátinucūrōrē bairo mujāā átīya mujāā cūā —na ĩwī Jesús.
Bairo cū caĩrō tūgori, atore bairo qũiwā:
—Jāā pacna noo caboro átieperi na capūnaa cutana mee jāā ñiña. Jjāārā, jāā pacu Dios jīcāūā ñiñami!

42 Jesús na ĩnemowī tunu:
—Cariapea, “Dios, jāā pacna ñiñami,” mujāā caīata, yn cūārē mujāā maibujiorā. Yna, Dios tūpu cañnacū yn apú. Yn majūā yn caboro jūgori yn apéwu. Dios pñame roque yure yn jowī.

43 Bairo, ¿nopēīrā yn caquetibujurijere mujāā tūgousagaetiayati? Atore bairo ñiña: Yn caquetibujurijere catūgogaena ānirī tiere mujāā tūgonucūbugogaetiya.

44 Mujãã pacu wãtĩ niñami. Cũ yarã mujãã ãniña. Bairi cũ caborije ruamerẽ mujãã átiganucũña. Caãnijũgoriparuca cañuecũ camasãrẽ capajãrei ãnijũgoyupi. Cariape caãpei majũ niñami. Jcã wãme ùnoacã cariape quetibũjetinucũñami. Caĩtopai majũ niñami. Bairo caĩtopai ãnirĩ caĩtopairã pacu niñami.

45 Torena mujãã, cũ mena macããna ãnirĩ cariape macããjẽ yũ caquetibũjuriye ruamerẽ cariape mujãã tũgoetiya.

46 ¿Bairi ni ruame mujãã mena macããcũ, “Ati wãme carorijere caátacu majũ niñami,” cariapea yũre qũĩ masiñati? Cariape yũ caquetibũjuriye to ãnimiatacũãrẽ, ¿nopẽĩrã yũre mujãã tũgousaetiyati?

47 Dios yarã caãna caroaro tũgousayama Dios yaye quetire. Mujãã, Dios yarã mee ãnirĩ yũ caquetibũjuriye mujãã tũgousagaetiya —na ãwĩ Jesús.

Cristo existe desde antes de Abraham

48 Bairo cũ caĩrõ tũgori, atore bairo qũĩwã judío majã:

—Samaria yepa macããcũ mũ ãcũ. Tore bairo ãrã, cawãtĩ cãgou cariapea mũrẽ jãã ãña —qũĩ tutiwã Jesure.

49 Bairo na caĩtutiro tũgo, atore bairo na ãwĩ Jesús:

—Cawãtĩ cãgou mee yũ ãniña. Yũ Pacu roquere cũ nacũbũgou yũ átiya. Mujãã ruame roque yũ caátiere ãnarã, “Carorijere caácsu niñami,” yũ mujãã ãnucũña.

50 Caroaro yũ caátinucũrĩjẽrẽ ácu, “Caãnimajũũ niñami,” camasã yũre na ãto ã mee yũ baiya. Jcãũ ruame yũre camasã na caĩroapeere cũ caboro jũgori roque yũ baiya. Bairi camasã yũre caĩroaena ruamerẽ popiye na bairo joroque na átigumĩ.

51 Cariapea mujãã ñiña: Yũ caquetibũjuriyere catũgousarã baiyasietigarãma —na ãwĩ Jesús.

52 Bairo cũ caĩrõ tũgori, atore bairo qũĩwã judío majã:

—“Yũ caquetibũjuriyere catũgousarã baiyasietigarãma,” mũ caĩrĩjẽrẽ tũgori, cariapea, “Cawãtĩ cãgou majũã niñami,” mũrẽ jãã ã masiña. Cajũgoye macããna profeta majã ãnana nipetirã baiyasi peticoasupa. Abraham ãnacũ cũã baiyasicoasupi. Mũ ruame, ¿dopẽĩ, “Yũ yaye quetire catũgousau baiyasietigumĩ,” miñati?

53 ¿Mũ ruame jãã ñicũ Abraham ãnacũ netõrõ caãcũ majũ mũ ãniñati? Profeta majã ãnana cũã baiyasi peticoasupa. Bairo mũ caĩbusuata, ¿“Noa netõrõ caãcũ yũ ãniña,” ã tũgoñau miñati?

54 Bairo na caĩrõ, atore bairo na ãwĩ Jesús:

—Yũ majũã, “Caroaro caácsu yũ ãniña,” yũ caĩata, yũ caquetibũjuriye wapa manibujioro. “Dios jãã pacu niñami,” mujãã cañnucũmii ruame yũ caátiere ãñajesonucũñami.

55 Mujãã ruame cãrẽ mujãã masiẽtĩmajũcõãña. Yũ roque cãrẽ yũ masiña. Cãrẽ masiñicũã, “Cãrẽ yũ masiẽtĩña,” yũ caĩata, mujããrẽ bairoa caĩtoriquepai majũ yũ ãnibujioũ. Cariapea, “Cãrẽ yũ masiña,” mujããrẽ yũ caĩata, ñuña. Bairi cũ carotirijere yũ átinucũña.

56 Mujãã ñicũ Abraham ãnacũ ati yeparu yũ caátĩpa rũmũrẽ queti tũgori, useanijũgoye cutiyayupi.

57 Bairo cũ caĩrõ tũgori, atore bairo qũĩwã judío majã tunu:

—¿Cincuenta cũmarĩ majũ cãgoetimicũã, “Abraham ãnacũrẽ cũ ñiñawũ,” caĩrẽ bairo miñati?

58 Bairo na caĩrõ, atore bairo na ãwĩ Jesús tunu:

—Cariape mujããrẽ ñiña: Abraham ãnacũ cũ cabuiaparo jũgoyepua merẽ yũ ãnijũgowũ.

⁵⁹ Bairo cū caĩrō tūgori, ūtā rupaa mena cūrē wējĩãgamiwã. Cū p̄ame ti wii, Dios ya wiip̄u cañniatac̄u na watoap̄u “Cū jãã,” ĩ masiã mano na witiweyocoámí yua.

9

Jesús da la vista a un hombre que nació ciego

¹ Jesús, ĩcãp̄aure netóacú, ĩcãũ cacaapee ĩñaecũ cabuiaric̄ure qũĩñajowĩ.

² Bairo cūrē etari bero, jãã, cū cabuerã p̄ame atore bairo cū jãã ĩ jēniñawũ: —Jããrē cabuei, ¿dopēĩ caapee ĩñaecũ, ãni caĩm̄u cū buiayupari? ¿Cū pac̄ua roro na caátaje jūgori caapee ĩñaecũ cū buiayupari? o ¿cū majũ cū carorije wapa tore bairo cū buiayupari? —cū jãã ĩ jēniñawũ.

³ Bairo cū jãã caĩjēniñarō tūgori, atore bairo jãã ĩ yuwĩ:

—Cū majũ cū carorije wapa jūgori mee tore bairo buiayupi. Tunu bairoa cū pac̄ua na carorije wapa jūgori mee tore bairo caapee ĩñaecũ buiayupi. Bairo p̄ame baiyupa: Dios nocãrō cū catutuarijere cū jūgori camasãrē na átĩ ĩñogu, tore bairo cū buiao joroque ásupi.

⁴ Bairi marĩ p̄ame ãmea yu Pacu yu cū caquetibuj̄u rotijoriquere tãmurĩ marĩ quetibuj̄u yaparogarã camasãrē. Ñami cañnorē camasã p̄aetinucũñama. Ūm̄areco roquere paanucũñama. Bairi cabero ati yutea canetōrō berop̄u roquere dope bairo quetibuj̄u masiã manigaro Dios yaye quetire.

⁵ Bairi yu p̄ame ati yerap̄u ãcũ, mujãã ati yepa macããnarē, cajĩñawojūgoure bairo caãcũ yu ãniña. Caroaro cabusurijere bairo cañnie caroa quetire mujãã quetibuj̄u acú yu apú —jãã ĩ quetibuj̄uwĩ.

⁶ Bairo jããrē ĩ quetibuj̄u yaparori bero yua, yerap̄u ucoo eyocũwĩ. Bairo eyocũrĩ, paawitōwĩ ñerĩ mena cū ucoore. Bairo átiri, cacaapee ĩñaecūrē cū caapeep̄u cū warepajĩñowĩ.

⁷ Cū caapeere cū warepajĩñorĩ bero, atore bairo qũĩwĩ:

—Siloé cawãmecutĩ oco oper̄u m̄u caapeere wacoseija —qũĩ jowĩ Jesús cacaapee ĩñaecūrē. (Mai, Siloé ĩgaro ĩña: “Jĩcãũrē cajooecorica oco ope,” ĩgaro ĩña.)

Bairo Jesús cū caĩrō tūgo, cacaapee ĩñaecũ p̄ame ti oco oper̄u cosei acoámí. Bairo cū caapeere top̄u coseri bero, tunu acú, caroaro ĩñamasĩcoasupi yua.

⁸ Bairo cū caĩñamasĩrō ĩñarã, cū cañnipautu macããna, aperã limosna cū cajēniruinucũrō caĩñarĩcãrã cūã atore bairo ãmeo ĩ jēniñawã:

—¿Ñnia, átawãtu calimosna jēni ruinucũatac̄u mee cū ãniñati mujããrã? —ãmeo ĩwã.

⁹ Jĩcããrã bairo ãmeo ĩwã:

—Cūã niñami. Apei mee niñami.

Aperã p̄ame atore bairo ãmeo ĩwã:

—Cūrē bairo baumicũã, cū mee niñami. Apei niñami.

Bairo na caĩmiatacũãrē, cū majũ cūã bairo na ĩwĩ:

—Cū majũã yu ãniña. ¡Tame! —na ĩwĩ.

¹⁰ Bairo ãmeo ĩrĩ bero yua, cūrē jēniñawã:

—Ãmerã, ¿ñe ũnie jūgori m̄u caapee ĩñamasĩcoayati?

¹¹ Cū p̄ame bairo na caĩjēniñarō, bairo na ĩwĩ:

—Jĩcãũ Jesús cawãmecuc̄u p̄ame atore bairo yu átiroyaámí. Cū ucoore yerap̄u eyocũrĩ, paawitōō átiri, tie mena yu caapeere ware pajĩñoroyaámí. Bairo yu átiri bero, “Siloé cawãmecutĩ oco oper̄u m̄u caapeere wacoseija,”

ñijowĩ. Bairo cū caĩrõ tũgori, cū caátirotirore bairo yu ápu. Bairo yu cū caátirotiro bero yua, ñiñamasĩña —na ĩ quetibujuwĩ.

12 Bairo cū caĩrõ tũgori, na ñhame cū jēniñawã tunu:

—Cū, murē cacatioatacu, ¿nooru cū ānicuti? —quĩwã.

Cū ñhame bairo na caĩrõ, atore bairo na ĩwĩ:

—Ūba, ¿noo ācū ācūmi rita? Yu masiētĩña —na ĩ quetibujuwĩ.

Los fariseos interrogan al ciego que fue sanado

13-14 Mai, Jesús, cacaapee ĩñacũrē cū ucoo mena ñerĩrē paawĩtõrĩ cū cacatiorica rũmu ñhame, judío majã na cayerijãrĩ rũmu āmu. Bairi fariseo majã tũpu cū neamá cacaapee ĩñamasĩētĩmiatacuere.

15 Bairo fariseo majãtu cū na cane etaro, fariseo majã ñhame bairo quĩ jēniñuparã: “¿Dope bairo yua caroaro miñamasĩcoati?” Cū ñhame bairo na ĩ quetibujuyuru:

—Jĩcãũ, Jesús cawãmesucu, cū ucoore ñerĩ mena pawĩtõrĩ yu pajĩñowĩ yu caapeere. Bairo cū caáto bero, yu ñhame yu caapeere yu wacosewu. To bero ñiñamasĩcõãña yua —na ĩ quetibujuyuru.

16 Bairo cū caĩquetibujuro tũgori, jĩcããrã fariseo majã atore bairo āmeo ĩñuparã:

—Ānirē cacatioatacu, Dios yuũ mee ācūmi. Dios yuũ mee ānirĩna, marĩ cayerijãrĩ rũmurē nucãbugoetiupi.

Aperã ñhame bairo āmeo ĩñuparã:

—¿Dope bairo carorijere caátipai nimicã, caroa Dios yaye macããjērē cū áti ĩñobujocuti? —āmeo ĩñuparã.

Bairo ĩrã, na ñhame jĩcãrõrē bairo tũgoñarĩ busuesuparã.

17 Bairo āmeo ĩrĩ bero, cacaapee ĩñætimirĩcãrē cū jēniñanemoñuparã tunu:

—Murē miñamasĩõ joroque caátiatacuere, ¿ñamu majũ ācūmi, cū mi tũgoñañati?

Bairo na caĩrõ, cū ñhame bairo na ĩñupũ:

—Yura, Dios yuũ profeta majũ niami —na ĩ quetibujuyuru.

18 Bairo cū caĩquetibujumiatacũãrē, judío majã quetiuparã ñhame cariape cū tũgoesuparã cacaapee ĩñacũ cajũgoye cū caãñajērē. Tunu bairoa Jesús cãrē quĩñamasĩõ joroque cū caátiataje cũãrē cariape tũgogaesuparã. Bairi yua cū pacuare na piijoyupa.

19 Na piijori, atore bairo na ĩ jēniñañuparã:

—Ānia, ¿majãã macũ majũã cū āniñati? ¿Cariape majũã cacaapee ĩñamasĩēcũ cū buiari mũjãã macũ? ¿Dopēĩ āmerē yua caroaro cū caapee ĩñamasĩjãñuñati?

20 Bairo cū caĩrõ, cū pacua ñhame bairo na ĩ yuyuparã judío majã quetiuparãrē:

—Jãã macũ majũã niñami. Cũã, cacaapee ĩñamasĩēcũ buiawĩ.

21 Cũ, jãã macũã cū caãnimiatacuãrē, dope bairo cū cacaapee ĩñamasĩatajere jãã masiētĩña. Bairi tunu cãrē cū caapee ĩñao joroque caátiatacu cũãrē jãã masiētĩmajũcõãña. ¡Mujãã majũ cãrē cū jēniñañijate! Merē cū majũ cabutitũgoña masĩcoacupu niñami. Torecu, cū majũã cū cabaiatajere cariape mũjãã quetibujũ masĩñami —na ĩ quetibujuyuparã cū pacua judío majã quetiuparãrē.

22 Cũ pacua ñhame tore bairo na ĩ quetibujuyuparã judío majã quetiuparãrē, na uwimirã. Mai, na, judío majã quetiuparã ñhame jĩcãrõ tũgoñarĩquē cutiri, “Ni jĩcãũ ũcũ, ‘Jesús, Mesías niñami,’ cariape caĩ ũcãrē ñhuberica wiipua cū marĩ wiyogarã,” āmeo ĩñuparã. Bairo na caátigarijere tũgoña uwiri, tore bairo na ĩñuparã cū pacua.

²³ Bairo tiere masĩrĩ, cacacua p̄ame, “Mujãã majũ cãrẽ cũ jẽniñañijate. Merẽ cũ majũ cabutitũgoña masĩcoacupũ niñami,” na ñũparã judío majã quetiuparãrẽ.

²⁴ Bairi judío majã quetiuparã p̄ame cacaapee ññaetimiatacure, cũ piijori bairo qũĩũparã tunu:

—Cariape Dios mena jããrẽ quetibujuya. Cũ, murẽ cacatioatacũ carorije caácũ cũ cañnierẽ jãã masĩña.

²⁵ Bairo na caĩrõ tũgori, cũ p̄ame na ñũpũ:

—¡Ūba! “Carorije caácũ ãcũmi,” o “Caroa caácũ ãcũmi,” cũ ñi masĩtĩña. Ati wãme jetore yũ masĩña: Cañnijũgorore mai cacaapee ññaecũ yũ ãnimiwũ. Cabaimirĩcũ ãmerẽ yua ñiñamasĩcõãña. Tie roquere yũ masĩña —na ñũpũ, judío majã quetiuparãrẽ.

²⁶ Bairo cũ caĩrõ, judío majã quetiuparã p̄ame atore bairo qũĩ jẽniñanemoñũparã tunu:

—¿Dope bairo majũ mũ cũ áticioati? ¿Dope bairo átiri miñamasĩõ joroque mũ cũ átiami?

²⁷ Bairo na caĩjẽniñarĩjẽrẽ tũgo, bairo na ñũpũ:

—Merẽ cariape mujãã yũ quetibujuarũ. Bairo yũ caĩquetibujumiatacũãrẽ, cariape yũ mujãã tũgogaetiya. ¿Dopẽrã p̄gani caĩrõ yũ caquetibujuro mujãã boyati? ¿Mujãã cãã cãrẽ cũ tũgousagarã, tore bairo mujãã ññati?

²⁸ Bairo cũ caĩrõ yua, na p̄ame roro qũĩ tutiri, bairo qũĩũparã:

—Mũa, cũ ñcũrẽ cũ tũgousaya. Jãã, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ catũgousarã jãã ãnicõã nigarã.

²⁹ Jãã masĩña: Moisés ãnacũrẽ Dios cũ quetibujũ roticũñũpĩ. Apei, murẽ cacatioatacũ p̄amerẽ jãã masĩtĩmajũcõãña. “Noo atiatacũmi,” cũ jãã ñi masĩtĩña.

³⁰ Bairo cũ na caĩrõ, cacaapee ññaetimirĩcũ p̄ame bairo na ñ yũyupũ:

—¡Ago tame! “‘Noo atiatacũmi,’ cũ jãã ñi masĩtĩña,” ¿mujãã ññati? Mujãã p̄ame cũ mujãã caĩmasĩtẽo ñno, yũ p̄amea cũ yũ masĩña yũre caapee ññaõ joroque caátiaatacure.

³¹ Merẽ cariape marĩ masĩña: Dios, carorije caáticõãninucũrãrẽ cũ yaye, cũ camasĩrĩjẽrẽ na átirotietyami. Cãrẽ caĩroarã, cũ caborore bairo caãna jetore cũ yaye cũ camasĩrĩjẽrẽ na átirotinucũñami.

³² Bairi ni ñcũ ati yepa macããcũ camasocũ ññamasĩtẽcũ cabuiaricure cũ caapee ññamasĩõ joroque cũ átimasĩtẽcũmi.

³³ Dios cũ cajou ãnirĩ, Dios cũ camasĩrĩjẽ mena yũ catiowĩ. Cũ mee cũ caãmata, yũre yũ catioetibujioatacũmi —na ñũpũ.

³⁴ Bairo cũ caĩrõ, atore bairo qũĩ tutiyuparã:

—Bũseticõãña. Mũ p̄ame mũ carorije wapa cacaapee ññaecũ mũ buiyupa. Bairo carorije caátipai ãnirĩ jããrẽ mũ rotimasĩtĩña —qũĩ tutiyuparã.

Bairo qũĩ tutiri yua, ti wii ñubuerica wiire cũ acuwiyõ jocõãñũparã.

Ciegos espirituales

³⁵ Bairo cacaapee ññaecũrẽ cũ tutiri cũ na caacuwiyõatajere queti tũgori bero, cũ bõcaetari, atore bairo qũĩ jẽniñawĩ Jesús:

—¿Cariapea, “Mesías, Dios cũ cajou majũ niñami,” mi tũgoñañati?

³⁶ Cũ p̄ame bairo qũĩ yuwĩ:

—Yũ Quetiuparã, ¿ñamũ ñcũrẽ cũ miñati? Yũ cãã cãrẽ cũ yũ tũgousagamĩña.

³⁷ Jesús p̄ame bairo cũ caĩrõ, bairo qũĩwĩ:

—Mũ mena cabusua, cãã yũ ãniña. Cũrẽã miñaña merẽ —qũĩwĩ Jesús.

³⁸ Bairo Jesús cū caĩrō, cacaapee ññaetimirĩcū pñame atore bairo qũĩwĩ r̄p̄ropaturi mena etanumurĩ:

—Yñ Quetiupañ, cariape mu tũgori mu ñiroaya —qũĩwĩ.

³⁹ Tie bero, bairo qũĩnemowĩ Jesús tunu:

—Ati yeparap̄re caroa cariape macããj̄erē átĩ acú yñ ap̄ú. Ati yepa macããna cacaapee ññaenarē bairo caãnarē caroa macããj̄erē na tũgousaáto ĩ pñame, yñ ap̄ú. Tunu bairoa aperã, “Dios yaye macããj̄erē camasĩrã ãnirĩ cacaapee ññamasĩrãrē bairo jãã ãñaña,” caĩtonucũrã caĩñamasĩena majũrē bairo na tuao joroque ĩ, yñ ap̄ú.

⁴⁰ Bairo Jesús cū caĩquetibũj̄urijere tũgori, jĩcãrã fariseo majã atore qũĩwã:

—¿Jãã cũarē, “Caĩñaenarē bairo catũgomasĩena majũ mujãã ãñaña,” jãã ĩgu miñati?

⁴¹ Bairo na caĩrō, Jesús pñame atore bairo na ĩwĩ:

—Cacaapee ññaenarē bairo mujãã cũã Dios yaye macããj̄erē camasĩena mujãã roro mujãã caátie wapa cabuicũperã mujãã ãnibujiorã. “Jãã, camasĩrã majũ jãã ãñaña,” caĩrã nimirãcũã, jĩcãrō tũni mujãã ápericõã ninucũña. Tie jũgori cabuicũna majũ mujãã tuaya yua —na ĩ quetibũj̄uwĩ Jesús fariseo majãrē.

10

El pastor y sus ovejas

¹ Bairo na ĩ yaparori bero, atore bairo na ĩ quetibũj̄unemowĩ Jesús: “Cariape mujããrē ñña: Ni ũcũ camasocũ nurĩcãrã oveja na cajããnucũrĩ jopepũ jããcũã, aperopũ cawãmunetõjããũ cañuecũ, jerutiri majõcũ niñami.

² Apei, eñotaricare jããrĩcã jope majũpũ cajããũ pñame roque nurĩcãrã ovejare cacotei majũ niñami.

³ Bairo jopetũ cū caetaro, ti jopere cacotei pñame cū cū capããj̄õrõ bero, cū canurã oveja cūã cū busuriquere tũgomasĩcõãñama. Tunu bairoa cū canurã ovejare na wãmerĩ jeto na piĩwiyo jomasĩñami, na jãnirõ macãpũ.

⁴ Bairo na piĩwiyojo yaparori, na neñorĩ, na jũgoyecuti ámasĩñami. Bairo cū caáto, na, oveja nurĩcãrã pñame caroarõ qũĩñamasĩrĩ cū usanucũñama. Bairo tunu cū capiirijere tũgori, caroarõ cū pitietinucũñama, na upaure caĩñamasĩrã ãnirĩ.

⁵ Bairãpũa, apei na camasĩecũ pñamerē cū usat̄inucũñama. Cū cabusurijere catũgojeyaena ãnirĩ, cū uwiri aperopũ cū aweyocõãnucũñama. Bairi noa ũna na camasĩenarē nurĩcãrã oveja na usat̄inucũñama,” na ĩ quetibũj̄uwĩ Jesús fariseo majãrē.

⁶ Jesús atore bairo fariseo majãrē na cū caĩquetibũj̄umiatacũãrē, na pñame, “Atore bairo pñame ĩgu ĩcũmi,” cariape ĩ tũgomasĩema.

Jesús, el buen pastor

⁷ Bairo na ĩ quetibũj̄u yaparori bero, Jesús pñame atore bairo na ĩ quetibũj̄unemowĩ fariseo majãrē tunu: “Cariape majũ mujããrē ñña: Yñ pñame oveja na cajããrĩ jopere bairo majũ yñ ãñaña.

⁸ Aperã, yñ jũgoye caquetibũj̄nrã etajũgoricarã pñame carorã cañuena, cayajapairãrē bairo majũ ãñupã. Bairi yñ yarã oveja nurĩcãrãrē bairo caãna cũã narē na ĩroaetiri na tũgõusaesupa.

⁹ Yñ, oveja na cajããrĩ jope majũrē bairo caãcũ yñ ãñaña. Bairi yñre caĩroaũ pñame yñ jũgori cū carorije wapare canetõecoricũpũ niñami. Jĩcãũ oveja jãáti, o witiáti bero cataa bócaugamasĩrē bairo tuayami yua caroa yericũtaje mena.

10 “Yajari majõcsu, yajau acú jeto atínucũñami. Tunu bairoa pajĩãrei acú jeto atínucũñami. Yu ñame roque mujããrẽ yeri capetietipeere nocãrõ majũ paio mujãã cacũgopeere jou acú yu apũ.

11 Yu ñame roque oveja nurĩcãrãrẽ caroaro caĩñarĩcãñugõ cotemasĩrẽ bairo yu añiña. Bairi ni jĩcãũ ùcũ oveja coteri majõcsu cañuñ, cã canurã ovejare mairi popiye tãmũomasĩñami.

12 Apei, ovejare cũ yarã meerẽ cacotei añirĩ, paawapatarique jetore bonucũñami. Bairo cabou añirĩ, yai ovejare caũgañ cũ caatõ ñarĩ, na aweyocoayami, ovejare cacoteecu añirĩ. Bairo cã caaweyoro bero, yai ñame na ñeacubato recõãñami, na ugañ yua.

13 Cũ, ovejare caaweyou ñame na ovejare camaiecũ añirĩ, tunu bairo wapatarique jetore cabonucũũ añirĩ na aweyocoayami.

14-15 “Yu ñame roque oveja nurĩcãrãrẽ caroaro caĩñarĩcãñugõ cotemasĩrẽ bairo yu añiña. Bairi yu Pacu Dios yu masĩñami yu paariquere. Yu cãũ yu Pacu Dios yure cũ camasĩrõrẽ bairo yu masiña cũ caãñajẽ cutiere. Torea bairo yu yarã ovejare bairo caãna cããrẽ na ñiñaricanugõ cotenucũña. Bairo yu coterã, nurĩcãrã oveja na upaũre caroaro na caĩñamasĩrõrẽ bairo ñiñamasĩcõã ninucũñama. Bairi yu ñame yu yarã ovejare bairo caãnarẽ netõgu, popiye yu tãmũomasĩña.

16 Bairi tunu aperou cããrẽ ovejare bairo caãna, yu ya jãñirõ mee caãna mai, capããrã niñama. Bairi na cããrẽ na yu neñomasĩña. Bairo na neño yaparorĩ, jĩcãrõ tãni ãnio joroque na yu qũẽnoçu. Bairo na yu caqũẽnorõ, jĩcãrõ tãni ãnigarãma. Bairo yu caneñojoatana yua jĩcã poa macããnarẽ bairo jeto tuagarãma. Yu narẽ cacotei cãã jĩcãũũ yu ãñigu. Bairo na, yu yarã ovejare bairo caãna ñame caroaro mena yu tãgoussagarãma.

17 “Yu ñame camasãrẽ na carorije wapa jũgori yu riacoagu, na netõgu. Bairo cariaocoacu nimicãã, yu majũ rupañ to catio joroque yu baigu. Bairi yu Pacu ñiñamai jãñunucũñami.

18 Bairi ni ùcũ ñame cabũgoroa yu pajĩãroca masĩẽtĩñami. Yu cabaimasĩpee atore bairo niña: Camasãrẽ na netõgu, yu cabori rãmũ caãno na carorije wapa jũgori yu riacoagu. Bairo cariaocoacu nimicãã, yu majũ rupañ to catio joroque yu baigu. Tore bairo yu Pacu yu bairotijowĩ,” na i quetibũjwĩ Jesũs fariseo majã cãrẽ catãgorã etarãrẽ.

19 Bairo Jesũs cũ caĩquetibũjuriyere tũgori yua, ãmeo busurique ricawati-coama tunu judío majã.

20 Bairo bairã, na mena macããna capããrã atore bairo ãmeo ñwã:

—¿Dopẽrã wãtĩ yeri pũna cacũgoñ, camecũrẽ cũ mujãã tũgopeo usayati?

21 Aperã ñame bairo ãmeo ñwã:

—Ni jĩcãũ ùcũ cũ yeripu wãtĩ yeri pũna cacũgoñ tore bairo i quetibũjũ masĩẽtĩñami. Mujããrã, ¿wãtĩ yeri pũna cacũgoñ cãã casaapee ñeacũrẽ caapee ñiño joroque cũ átimasĩcati? —bairo ãmeo i busuwã fariseo majã na majũ.

Los judíos rechazan a Jesús

22 Mai, ti watoare pue yũtea ãmũ. Ti yũtea caãno Jerusalén macãpũre Dios ya wiĩ templo wiire na cabose rãmũ átipeo jũgorica rãmũ caetaro, na cabose rãmũ qũẽnopeori yũtea ãmũ.

23 Bairo na cabose rãmũ qũẽnorõ, Jesũs ñame templo wiitũ Pórtico de Salomón na caĩrĩ arua tũpũ añesẽãwĩ.

24 Bairo tipañ cũ caãñesẽãrõ, judío majã ñame cũ jotoanucãrĩ bairo qũĩ jeniñawã:

—¿Nocārō yoaropu jāārē, “Dios cū cajou yu āniña,” jāā mitoācūāti? Bairi Dios cū cajou, Mesías mu caāmata, jicoquei cariapea cū mu caānierē jāā quetibujacōāña —qūī jēniñawā Jesure judío majā quetiuparā.

²⁵ Bairo na caīrō, Jesús p̄ame bairo na ī yuwī:

—Merē mujāārē yu quetibujnucūña. Mujāā p̄ame cariape yu mujāā tūgogaetiya. Merē nipetirije yu Pacu cū caātirotirije mena Mesías yu caānierē mujāā yu āti īñonucūña.

²⁶ Bairo yu caāti īñorjērē īñamajūcōāmīrācūā, cariape mujāā tūgoetinucūña. Yu cacoterā yu yarā oveja mena macāāna mee ānirī yu mujāā tūgogaetiya.

²⁷ Yu yarā ovejare bairo caāna yu cabusurijere yu tūgomasīcōāñama. Bairo yu cūā narē na yu masījāñuña. Bairi na p̄ame cūā caroaro yu tūgousanucūñama.

²⁸ Bairo cariape yu mena catūgousarārē yu mena caānarē caticōānjērē na yu jonucūña. Na p̄ame ati yepa na caāno ūno, jīcāū na mena macāācū yasietigumi. Namu jīcāū ūcū na yasio joroque yu jiya ātibojaetigumi.

²⁹ Yu Pacu p̄ame roque yu yarā caānparārē yu jowī. Cū, yu Pacu p̄ame nipetiro netōrō catutuan majū niñami. Bairo ni ūcū p̄ame na yasio joroque yu jiya ātibojaetigumi yua.

³⁰ Torenā, yu Pacu Dios mena jīcārōrē bairo jāā ānajē caticōāña —na ī yuwī Jesús.

³¹ Bairo cū caīquetibujuro tūgorā, judío majā p̄ame ūtā rupaa jeri cū wējīāgamiwā.

³² Bairo na cajeripana, Jesús p̄ame bairo na īwī:

—Yu Pacu Dios cū catutuarije mena capee majū caroa wāmerē mujāā caīñajoro yu āti īñonucūña. Bairo capee caroa wāmerē mujāā yu caāti īñomiatacūārē, ¿di wāme jūgori yu mujāā ūtā wējīāgayati? —na ī jēniñawī Jesús.

³³ Bairo cū caījēniñarō, judío majā p̄ame bairo qūī yuwā:

—Bairāpua, caroa wāme mu caātie wapa jūgori mee mūrē ūtā mena jāā wējīāgaya. Roro cabūgoro Diore n̄cūbūgoesna, mu caībusypairije jūgori roque, mūrē jāā pajīārōcagaya. M̄na, cabūgoro macāācū, ati yepa macāāna camasārē bairo caācū mu āniña. Bairo caācū nimicūā, mu majūā, “Dios yu āniña,” caīrē bairo mi busunucūña —qūīwā Jesure.

³⁴ Bairo na caīrō tūgo, Jesús p̄ame judío majārē atore bairo na īwī:

—Dios ya tutip̄u mujāārē carotirije p̄ame bairo īña: “ ‘Mujāā cūā Diore bairo caāna mujāā āniña,’ mujāā niña,” ī quetibujū woatuyupa.

³⁵ Bairi, “Dios ya tutip̄u na cawoatucūrīqūē, bairo īcōārō īña,” marī ī masīētīña. Tiere merē cariape marī masīña. Bairi Dios p̄ame cū yaye quetire cū caquetibujū rotijoricarārē, “Mujāā cūā Dios yarārē bairo caāna mujāā āniña,” na ī busuyupī.

³⁶ Dios p̄ame roque yu beserī, ati yeparu yu jowī. Bairo Dios cū cajoricu yu caānimiatācūārē, ¿dopēirā yure, “Diore cabaibotioure bairo majū niñami,” yu mujāā īnucūñati? “Dios macū yu āniña,” yu caīrjērē tūgori, ¿dopēirā tore bairo yu mujāā īnucūñati?

³⁷ Yu Pacu cū carotiri wāmerē bairo mee mujāārē yu caāti īñoata, cariapea yure catūgousaetiparā mujāā āniña.

³⁸ Bairāpua, Dios jūgori caroa wāmerē yu caāpata roque, yure īroaetimirācūā, caroaro tūgousaya Dios yaye macāājērē yu caāti īñorjērē. Bairo yu caātiere caānarā ānirī yu Pacu yurure cū caānierē caroaro jīcārō tūni catūgousaparā mujāā āniña. Bairi tunu yu cūā yu Pacu cū caānajē cutiere bairoa yu caānajē cutiere catūgousaparā mujāā āniña —na īwī Jesús judío majārē.

³⁹ Bairo Jesús cū caĩquetibujurijere tūgorā, judío majā p̄ame preso jorica wiip̄ cū neágamiwā tunu. Bairo Jesure judío majā preso jorica wiip̄ na caneágamiatacūārē, Jesús p̄ame camasā capāārā watoa cū jāā iā mácūā, apero p̄ame na rutıweyocoámı.

⁴⁰ Tie bero, Jesús p̄ame yua, Río Jordán cawāmecutiya ape nugōāp̄ jāā jūgo tunucōā p̄ñaámı tunu. Bairo p̄ña ácu yua, Juan cawāmecucı cajūgoyep̄ camasārē oco mena cū cabautiza ānatōp̄ jāā jūgo tuacōāwı Jesús.

⁴¹ Bairo to jāā catuaro, capāārā majū camasā jāā ĩñarā etawā. Bairo etari, na p̄ame atore bairo āmeo ĩbusuwā:

—Cariape majū ĩñupı Juan Jesús cū cabairijere, Dios cū camasırıjē mena caroare átıjēño ĩñoeticimicūā. Āni, Jesús cū cabaıpee nipetirijere cariapea ĩ quetibujuyupi Juan —āmeo ĩbusuwā na majū.

⁴² Tıpaure capāārā majūp̄na camasā Jesure cū tūgousa jūgowā.

11

Muerte de Lázaro

¹ Jıcāū āñupı riayewai Lázaro cawāmecucı. Cū p̄ame Betania cawāmecuti macā macāācū āmi. Ti macāp̄na macāācō María, apeo cū yao Marta cūā āmo.

² Mai, cō, María, Lázaro yao p̄ame marı Quetiup̄na Jesure cajutiñurıjē mena cū raporire capioporicō āmo. Bairo piopeori bero, cō poañapō mena cū raporire capaareboporico āmo.

³ Bairi Lázaro yarā rōmirı p̄ame atore bairo qūı quetıjoyupa Jesure:

—Jāā Quetiup̄na, m̄ bapa Lázaro riajāñuñami —ı joyupa Jesure.

⁴ Bairo cū na caĩquetıjoatajere tūgorı, Jesús p̄ame atore bairo jāā ĩwı:

—Atie Lázaro cū cariaıe cutıānie cū riayasımajūcoao joroque caátıpee mee niña. Dios cū catutuarije camasārē ȳ caátı ĩñoıpe roque nigaro. Tunu bairoa ȳ, Dios macū ȳ caátıtuānie cūārē na ĩñao joroque ȳ átıgu, Lázaro cū carıarije jūgorı —jāā ĩwı Jesús.

⁵ Mai, Jesús p̄ame Martare, Marıare, bairi Lázaro cūārē camai majū āmi.

⁶ Bairo Lázaro cū carıarijere tūgomicūā, tunu p̄ga rūm̄ cārō tıpaure jāā jūgotuacōāwı mai.

⁷ Cabero atore bairo jāā ĩwı Jesús, jāā, cū cabuerārē:

—Jıto tunu Judea yep̄na.

⁸ Bairo cū caırō, jāā cū cabuerā p̄ame atore bairo cū jāā ĩwū:

—Jāārē cabueı, yoáperiya ti yepa macāāna m̄rē ūtā rupaa mena na cawēpajıābujıoata rūm̄. Bairo to macāāna m̄rē na caátıje caānimıatacūārē, ĩm̄ ágayatı ti yep̄na tunu?

⁹ Bairo jāā caırō, Jesús p̄ame jāā ĩwı:

—Merē marı masıña: Jıcā um̄reco, p̄ga wāmo petı rapore p̄ga p̄nırō cānacā hora majū cūgonucūña. Bairi um̄recore marı caāñesēāta, p̄gatarıcaro mano caroaro marı āñesēācōāña, mıip̄na um̄reco macāācū cū cabusuro jūgorı.

¹⁰ Bairāp̄na, ñamırē marı caāñesēāta, p̄gatarıque nıbujioro mıip̄na um̄reco macāācū cū cabuswoeto jūgorı.

¹¹ Bairo jāā ĩ quetıbujı yaparo, atore bairo jāā ĩnemowı tunu:

—Marı bapa Lázaro p̄ame cāniı baiımi. Bairo cū cacānimıatacūārē, cū wācōū águ ȳ átiya.

¹² Bairo cū caırō tūgorā, jāā cū cabuerā p̄ame bairo cū jāā ĩwū:

—Jã Quetiupau, ¿cacãñirẽ bairo cū cabaiata, cū cacatinemopee ãno to baicuti?

13 Mai, Jesús p̄ame Lázaro cū cabaiyasioatiere ãgu, tore bairo jãã ãmiwĩ. Bairo cū caĩmiatacũarẽ, jãã cū cabuerã p̄ame, “ ‘Catirã marĩ cawũgoa cãñirĩjẽ mena cãñii baiimi Lázaro,’ marĩ ãgu Ìcũmi Jesús,” jãã ã tũgoñacõãwã.

14 Bairo jãã catũgomasĩetõĩ, Jesús p̄ame atore bairo cariape jãã ã quetibujawĩ:

—“Lázaro merẽ riacoayami,” ãgu ãña.

15 Bairi Lázaro tũpũ yũ caãmerĩataje mena yũ tũgoña useaniña. Mujãã p̄ame tore bairo átĩ ãñorĩcãrõpũ mujãã tũgousanucũña. Bairi Lázaro cariaatacũ tũpũ marĩ ãñarãrõa —jãã ãwĩ Jesús.

16 Bairo Jesús, jãã cū caĩrõ tũgo, Tomás, apeyera Gemelo na caĩ wãmetinucũũ p̄ame atore bairo jãã ãwĩ:

—Jito, marĩ cũã cū mena marĩ cariyasiro ãñurõ.

Jesús, la resurrección y la vida

17 Bairo topũ etarã, jãã wiroñawũ: Merẽ Lázaro ãnacũrẽ baparicãnacã rãmu netõñupã cū rupaurĩ ãñajẽrẽ ãtã operũ na cacũrocaatato bero yua.

18 Mai, Betania p̄ame Jerusalén macã tũaca itia kilómetro cãrõ majũ etaricaro ãmũ.

19 Capããrãp̄na judío majã mena macããna Martare, bairo Mariãjããrẽ na ãñarásúra, na yau cū cariaro jũgori na tũgoña yapapuaeticõãto ãrã.

20 Bairo Jesús ti macãpũ cū caetaatõ tũgori, Marta p̄ame jãã bocáo asũpo. Cõ yao Mariã p̄ame wiĩp̄na tuacõãñupõ.

21 Bairo Marta p̄ame jãã bocãri, atore bairo qũĩwõ Jesure:

—Yũ Quetiupau, jããtũ mũ caãmata, yũ yau baiyasietibujioatacãmi.

22 Baiorp̄na, yũ masĩña: Nipetirije mũ cajẽñirĩjẽrẽ mũ jogũmi Dios. ãmerũ cũãrẽ mũ cajẽñirõrẽ bairo átimasĩñami Dios —qũĩwõ Jesure.

23 Bairo cõ caĩrõ, Jesús p̄ame cõ ãwĩ:

—Mũ yau catitunucoagũmi tunu —cõ ãwĩ Jesús.

24 Bairo Jesús cõ cū caĩrõ, Marta p̄ame atore bairo qũĩwõ tunu:

—Yũ masĩña merẽ tiere. Nipetiro cariaricarã nemo na cacatitunurĩ rãmũ, catũsari rãmũ caãnopũ cū cũã catitunugũmi —qũĩwõ Jesure.

25 Bairo cõ caĩrõ tũgo, Jesús p̄ame bairo cõ ãwĩ Martare tunu:

—Yua, yũ ãniña cariyasiricarãrẽ cacatijũgon. Bairi nipetiro yure catũgousarã atĩ yerapũre cariaconoana nimirãcũã, caticõã ninucũgarãma.

26 Tocãnacãũp̄na mai, cacatiãna, yure catũgousarã cariaconoana nimirãcũã, caticõã ñigarãma. ¿Cariape mũ tũgoyati atore bairo mũ yũ caĩquetibujarijere? —cõ ãwĩ Jesús Martare.

27 Bairo Jesús cõ cū caĩrõ tũgo, Marta p̄ame atore bairo qũĩ yãwõ:

—Yũ Quetiupau, mũrẽ cariape majũ yũ tũgousaya. Mũa, mũ ãniña Mesías, Dios macã. Dios cū cajõn majũ mũ ãniña. Mũa, atĩ yerapũ caatĩpau na caĩwoatujũgoyeticũĩcũ majũ mũ ãniña —qũĩwõ Marta Jesure.

Jesús llora junto al sepulcro de Lázaro

28 Atore bairo Jesure qũĩ bũsũ yaparori bero yua, cõ baio Mariãre cõ piijori yasioroaca cõ ã quetibujuyupo:

—Marĩrẽ cabuei atoa ñiñami. Bairi mũrẽ yũ piijorotiami.

29 Bairo Marta cõ caĩrõ tũgo, jicoquei wãmũñacã Jesure qũĩñao atũcoasupo.

30 Mai, Jesús p̄ame macã tũñipũ jãã jũgoãnicõãwĩ. Ti macãpũre jãã jããetaepũ mai. Marta jããrẽ cõ cabocãetatarapũna jãã ãnicõãwã.

31 Bairo Marta cō cō caĩrō, tāmuri wāmūnucārī na wiire witi aticoasupo María, Jesutu acó. Bairo tāmuri cō cawitiátō ñnarā, judío majā cō ya wiipu cōjāārē na tūgoña yapapuaeticōátō ĩrā, cañnarātana pñame cō usacoásúparā. “María cō ya masā opepu otio acó baiomo,” ĩ tūgoñarī cō usacoásúparā.

32 Bairo María atí, Jesús cū cañnopu etari, Jesús rapori tpu cō rēpopaturi mena etanumuo etawō. Bairo etari, María qūiwō Jesure:

—Yñ Quetiupañ, jāātu mñ caāmata, yñ yañ baiyasietibujoatacami.

33 Bairo María, judío majā cō mena caatiatana cūā na caotiro ñnarī, Jesús pñame cū yeripu butioro na tūgoñamairī yapapujāñuwī.

34 Bairo tūgoña yapapuari, bairo na ĩ jēñiñawī:

—¿Noopu Lázaro rupaui añajērē mujāā rocari?

Bairo qūiwā na pñame:

—Jāā Quetiupañ, marī ñnaátó ti masā opepu.

35 Bairo na caĩrō, Jesús pñame butioro otiwī.

36 Bairo Jesús butioro cū caotiro ñnarā, judío majā pñame bairo na majū āmeo ĩwā:

—Ññañijate. ¡Nocārō butioro majū cū cū maimiñuparī Lázaro ānacūrē Jesús!

37 Bairo na caĩrō, judío majā mena macāña jīcāārā na majū bairo āmeo ĩwā:

—Āni Jesús, cacaapee ñnaetacu cūārē cacatiocōārīcū nimicūā, ¿dopēī jīcā wāme ũno Lázaro ānacūrē cū juátinemo masīētibujoyupari? —āmeo ĩwā jīcāārā judío majā.

Resurrección de Lázaro

38 Tunu Jesús pñame bairo na caāmeo ĩtoye, cū yeripu butioro tūgoñarī, Lázaro ānacū masā opetnacapu ámi. Mai, Lázaro ānacū masā ope pñame ũtā opepu āmñ. Bairi tunu ũtā tii mena ti ope biaricaró cūgowñ.

39 Bairo ĩwī yua Jesús pñame:

—Masā ope ũtā tii biaricatiire newoya.

Bairo Jesús cū caĩrō tūgo, Marta, Lázaro cabaiyasiatacu ānacū yao pñame atore bairo qūiwō Jesure:

—Yñ Quetiupañ, merē baparicānacā rāmñ majū netōcoaya. Toreto, merē roro majū ānijucoato.

40 Bairo cūrē cō caĩrō tūgo, Jesús pñame atore bairo cō ĩwī Martare:

—Merē mñ yñ quetibuñapu: “Cariape yñ mñ catāgousaata, Dios caroa camasārē cū caátī ĩñorjērē miñago,” mñ ñiapū —cō ĩwī.

41 Bairo Jesús Martare cō cū caĩ yaparoro, Lázaro ānacū masa ope ũtā tii biaricatiire pāwocōāwā yua. Bairo na capāworo ñnarī, Jesús pñame ñmārecóopu ĩñamgōjori, atore bairo Diopure qūī jēñiwī:

—Caacu, yñ mena mñ ñujāñuñā. Tocānacāni yñ cajēñirō yñ mñ tūgocōāña.

42 Yñ masīña merē: tocānacāni yñ mñ tūgonucūña. Bairi tunu ānoa camasā caāna jūgori bairo ñña: “Cariapea āña ññaami Dios cū cajon majū,” na ĩáto ĩ, bairo mñ ñña —qūiwī Jesús cū Pacñ Diopure.

43 Bairo Diopure qūī jēni yaparori bero, Jesús pñame busarique tutuaro mena atore bairo ĩwī:

—¡Lázaro, witiásá topure!

44 Bairo Jesús cū caĩrō, cariyasiricu pñame ti masā opepūre witiocoamí. Cū wāmori cū rapori cūā juti mena na cadurñaricu witiámí. Tunu bairoa cū rapoa cūārē juti asero mena paumarīcū witiámí. Bairo cū cawitiátó, Jesús, bairo na ĩwī:

—Cū ōwāña, cū caámasīparore bairo ĩrā —na ĩwī Jesús.

*Conspiración para arrestar a Jesús
(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)*

45 Bairo Jesús cū caátiere ñnarĩ, capãarã judío majã Mariãjããrẽ caba-pacutirãtana, Jesús cū caátĩ ñnoatajere caññaatana cū tũgousajũgowã.

46 Bairo na catũgousamiatacũãrẽ, aperã jĩcããrã pũame fariseo majãrẽ na ñnarãsũpa. Bairo na ñnarãtĩ yua, nipetirije Jesús cū caátiatajere na quetibũyũyupa.

47 Bairo na cañquetibũjũrijere tũgori, fariseo majã sacerdote majã quetiuparã cũã nipetirã neñañuparã Junta Suprema na caĩrõpũ. Topũ neñarĩ, atore bairo ññuparã:

—¿Dope bairo cū mena marĩ ánaati? Cũ, caũmũ capee majũ caroa áti ññorĩquẽrẽ na áti ññou átiyami camasãrẽ.

48 Cũrẽ, bairoa marĩ caátiroticõãmata, capããrã camasã cū jetore cū tũgopaje usagarãma. Bairo tunu Roma macããna carotirã marĩ tũpũ atĩri, marĩ ñũbuercia wii templo wiire átiyasio rocacõãgarãma. Tunu bairoa marĩ nipetiro ati yepa caãna cũãrẽ marĩ pajĩãre peyocoagarãma —ãmeo ñ busũyuparã na caneñarõpũ.

49 Mai, na mena macããcũ jĩcãũ Caifãs cawãmecũcũ ti cũmarẽ sacerdote majã quetiupũ caãcũ pũame bairo na ññupũ:

—Mũjãã, catũgoñarĩquẽ mãna majũ mũjãã ãniña.

50 Bairoa tunu mũjãã atore bairo mũjãã ñ tũgoñaẽtĩñati: “Nipetiro marĩ camasãrẽ aperã na capajĩã repeyoparo ñnorẽã, jĩcãũã caũmũ jeto cū cariaro roque ñũbujoro,” ¿mũjãã ñ tũgoñaetimañũcõãñati?

51 Mai, Caifãs pũame atore bairo cū caĩyaparoata, cū majũã cū catũgoñarõ mee bairo ññupũ. Ti cũmarẽ sacerdote majã quetiupũ cū caãnoi, Dios pũame, “Bairo ñña,” ñrĩquẽrẽ cū catũgoñarĩquẽ joro jũgori bairo ññupũ. Jesús, judío majã na carorije wapare netõgu, ti yepa macããnarẽ na cū cariabojapeere ñgu, bairo ññupũ.

52 Bairi tunu Jesús judío majã na carorije wapa jeto meerẽ cū canetõbojapeere bairo ññupũ. Nipetiro aperã ati yepa macããna caãbataricarã Dios yarã cū pũnaa caãniparã cũãrẽ na cū canetõpeere ñgu ññupũ Caifãs sacerdote majã quetiupũ.

53 Bairo Junta Suprema na caĩrõpũ na caneñabusũri rãmũa, Jesure cū na capajĩãrocapeere ãmeo busũpẽni weyocõãñuparã fariseo majã bairi sacerdote majã quetiuparã mena.

54 Bairi yua, Jesús pũame cū na capajĩãgarijere masĩrĩ, bujaro judío majã quetiuparã na caãnopũre ãniñesẽãemi yua. Bairi Jesús Judea yepa caãnimiatacu jãã cū cabuerã mena jĩcãpũ desierto tũaca macã, Efrañ cawãmecũti macãpũ jãã jũgoetawĩ. Bairo ti macãpũ jãã cū cabuerã mena etari, ti macãpũ jãã jũgoãnicõãwĩ Jesús.

55 Bairo Jesús ti macãpũ jãã cū cajũgoãno, merẽ petoaca rũsawũ judío majã bose rũmũ Pascua caetaparo. Bairo ti rũmũ caetaparo jũgoye nipetiro judío majã Jerusalén macãpũ jeto ámã. Caroarã nigarã Dios cū caññajoro, na caãtinucũrõrẽ bairo átigarã ásuparã.

56 Bairo bairã, judío majã quetiuparã pũame Jesure cū macã ñesẽãñuparã, cū ñerĩ cū preso jogarã. Bairo cū macã ñesẽãrĩ, tocãnacãũpũrea templo wiipũ na jẽniñamacã ñesẽãñuparã. Atoce bairo ññuparã:

—¿Dope mũjãã ñ tũgoñañati? ¿Jesús cũã ati bose rãmũrẽ cū etaũati, o cū etaecũati ato? —na ñ jẽniñañuparã.

⁵⁷ Mai, judío majã aperã sacerdote majã quetiuparã cãã ni jĩcãũ ùcũ Jesure cã caetarije quetire cã catũgoata, “Jicoquei cariape cã quetibũjuáto,” ĩ roti cũñuparã, bairo na caĩquetibũjuro Jesure cã ñe masĩgarã yua.

12

Una mujer derrama perfume sobre Jesús (Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Jicã wãmo peti jicã pẽnirõ cãnacã rũmũ Pascua bose rũmũ caetaparo jũgoye, Jesũ Betania macãpũ jãã jũgoámĩ. Ti macãpũ cariayasiricũre cã cacatioricũ Lázaro tũpũ jãã jũgoámĩ.

² Topũ, cã cacatioricũ Lázarojãã ya wiipũ jãã jũgo ugarique ugawã, Jesure bũtioro qũĩroarã. Mai, Marta pũame jããrẽ ugarique batoo ámo. Lázaro pũamea jãã menarẽ mesapũ ugarui ámi.

³ Bairo jãã caũgaruiro, María pũame nardo caroa cajutiñurĩjẽ cawapa pacarije paio trescientos gramos majũrẽ jeamõ. Bairo jeatĩri, Jesũ rũporire piopewõ. Bairo áti yaparo, cõ poañarõ mena pare bowowõ. Bairo cõ caáto, nĩpetiro ti wii pupearũ jutiñũ bijapeticoapũ yua.

⁴ Bairo Jesure cõ caátiere ñña, Judas Iscariote, jãã mena macããcũ, Jesure cabero cabusujãbuitirocapaũ pũame bairo ĩwĩ:

⁵ —¿Dopẽĩ tie cawapa pacarijere trescientos denario moneda tiiri majũ nuniwapatari, cabopacarãrẽ na cõ jũãreyupari? —Ĩwĩ Judas jãã mena macããcũ pũame.

⁶ Mai, Judas pũame cabopacarãrẽ caĩñamai ùcũ meena, tore bairo ĩ busuwĩ. Cajeruti jeyanucũri majõcũ añirĩ bairo ĩwĩ. Mai, cũ, Judas pũame jãã yaye dinero cajãñarĩ poare caĩñarĩcãñũgõbojau ãmi. Bairo caácũ nimicãã, ti poa macããjẽrẽ jericawori cã majũ cã caborijere cawapatinucũ añirĩ, tore bairo ĩwĩ.

⁷ Bairo Judas cã caĩrõ, Jesũ pũame qũĩwĩ:

—Patowãcorõ cõ ĩ busũrajũgoeticõãña. Atio carõmio pũame yũ rupaari caãnipeere caroaro átijũgoyeticõã átiyamo tie cajutiñurĩjẽ mena.

⁸ Cabopacarã roquere tocãnacãnia na mũjãã ññacõã ninucũgarã, mũjãã watoa na caãno. Yũ pũame roque tocãnacãnia mũjãã mena yũ ãmerĩũ —qũĩwĩ Jesũ Judare yua.

Conspiración contra Lázaro

⁹ Capããrã judío majã mena macããna masĩñupã Betania macãpũ Jesũ jãã cã cajũgoãnierẽ. Torena, bũtioro Jesure caĩñagarã añirĩ, ti macãpũ jãã ññarã etawã. Bairi Jesũ jeto meerẽ caĩñagarã añirĩ etawã. Lázaro cariayasiricũ ãnacũrẽ Jesũ cã cacatioricũ cũãrẽ ññagarã, topũ etawã.

¹⁰⁻¹¹ Mai, sacerdote majã quetiuparã pũame, “Cũ, cariaricũre Jesũ cã cacatio ññorĩqũẽrẽ caĩñarĩcãrã añirĩ capããrã judío majã marĩrẽ ricawatiri, Jesũ pũamerẽ cã tũgõsarã átiyama,” ãmeo ĩñuparã. Bairo ĩri yua, Lázaro cũãrẽ cã pajãã rocacõãgayuparã.

Jesús entra en Jerusalén (Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Mai, ti watoa caãno, capããrã camasã Jerusalẽpũ ásupa, Pascua bose rũmũ netõrãna. Bairi ti rãmũ busuri rãmũ caãno merẽ masĩñupã Jesũ ti macãrẽ cã caetapeere.

13 Bairo cū caetapeere camasīrā ānirī yua, peepū ūnie carupaño querire pajure jeri, Jesure cū bocáwā. Bairo cū bocárana, atore bairo ī basa awajabusu useanipeowā:

—¡Nocārō tō űumajūcōāñati! ¡Nocārō cañu majūrē Dios cū catutuarije mena marī cū cajoure cū marī basapeoto! ¡Nocarō cañu Israel macāāna Quetiparu Rey majūrē cū marī basapeoto!

14 Jesús pñame burrore bocāetari cū buipū pesari ámī Jerusalēpū. Mai, Dios ya tutipū cūārē torea bairo cū cabaieere ī quetibūyuya:

15 “Tūgoña uwieticōāña mujāā Sión macā macāāna. Īñañijate.

Mujāā Quetiparu Rey burro buipū pesari atiyami,” ī quetibūyū woutuyupa Dios ya tutipū.

16 Mai, cañnijagoro jāā, cū cabuerā, jāā tūgomasīēpū tore bairo ī quetibūjuriquere. Cabero, Jesús riari bero umurecōoru cū cawāmuátó beropū roque, nipetirije Jesús cū cabaieere na cawoatujūgoyetiriquere jāā masīwā. “Jesús cū cabaieere ī quetibūjurā bairo ī woutuyupa,” jāā ī tūgoñamasīwā.

17 Mai, Jesús Lázarore masā operū caācūrē cū cacatiro caññarīcārā pñame tie nipetiro na caññarīqūērē na quetibūyū netōrā āma camasārē.

18 Bairi nipetiro camasā Jesure cū bócarásupa. Jesús, ti wāme catorique caroare cū caāti ĩñorīqūērē na caquetibūjuro jūgori cū bócarásupa.

19 Aperā fariseo majā pñame atore bairo āmeo ĩñuparā:

—Merē mujāā masīña: Tore bairo na caññjērē marī caēñtoeticōāta, dope marī āti masīētīgarā. Īñañijate. ¡Nipetiro camasā cū jetore tūgousarā ātiyama! —āmeo ĩñuparā fariseo majā.

Unos griegos buscan a Jesús

20 Jerusalēpū cabose rūmu netōrātana mena macāāna cūā āñupā jīcāārā griego majā. Bairi na cūā ti bose rūmu caāno Diore cañroaratāna āñupā.

21 Bairi na pñame Jesure caññagarā ānirī, Felipe tūpū etawā. Mai, Felipe pñame Galilea yepa jīcā macā Betsaida macāācū āmi. Bairi na pñame butiuro atore bairo Felipe qūiwā:

—Jesure butiuro cū jāā ĩñagaya.

22 Bairo cū na cañrō tūgo, Felipe, Andrés pñamerē cū quetibūjūmī. Bairi na pñagarāpñu Jesure cū quetibūjura etawā.

23 Bairo cū na cañquetibūjuro tūgo, Jesús pñame atore bairo jāā ĩwī:

—Merē petoaca cōñacoatīya yū, Camasā Jūgocure yū na capajīarocarō bero caññimiatacūārē yū cacatitunu wāmuāpáro umurecōo buipū nocārō caroaro cañnorū.

24 Cariape majū mujāā yū quetibūyuya: Trigo apea ūnorē ñerī pupearū marī caotero bero, tie oterique boaweri caputieticōāta, bairica majū rica jomasiētīgaro. Bairopñu, ñerī pupearū marī caotero bero, tie oterique boaweri caputiata roquere, caroa capee majū ricacutinucūña.

25 Bairi tunu Diore caboena ānirī, ati yepa macāājē jetore butiuro mujāā caugaripea ĩñacōāninucūata, cayasiparārē bairo mujāā tuagarā. Bairi ati yepa macāājē carorijere mujāā caboeticōāta roque, Dios mena caññicōāninucūparā mujāā ānigarā.

26 Bairi noo caborā yū caquetibūjuriere catūgousagarā na tūgopaje usaato yū yayere, yū paabojari majārē bairo na cañnigaata. Tore bairo na caāpata, na cūā yū cañnopure ānigarāma. Bairi yū caquetibūjurore bairo tūgousari caroaro caāticōānarē yū Pacu Dios pñame na ĩñamairī caroare na jogumi —jāā ī quetibūjūwī Jesús.

Jesús anuncia su muerte

²⁷ Bairo jáã ĩ quetibujũ yaparo, bairo jáã ĩwĩ Jesús: “¡Ámea bũtioro majũ yũ yerĩpũ yũ tũgoña yaparuaya! ¿Bairi, nopẽ bairo Diore cũ ñi jẽnicũti? ‘Caacu popiye yũ baio joroque cabaípee to baíeticõãto,’ cũ ñi jẽnietigu. Bairo Diore cũ ñi jẽnietigu, itorecuna popiye yũ catãmuorĩjẽ jũgori ati yepa macããna na carorije wapare netõũ acũ yũ apũ!” jáã ĩwĩ Jesús.

²⁸ ĩ yaparo, atore bairo qũĩ jẽniwĩ Diopure: “Caacu, ãmerẽ mũ catutuarije pũamerẽ camasãrẽ na ĩñoña,” qũĩ jẽniwĩ Jesús.

Bairo cũ caĩjẽnirõ, umũrecóopũ atore bairo ĩ bũsũocajowũ: “Merẽ yũ catutuarije caroa áti ĩñoĩqũerẽ camasãrẽ na yũ áti ĩñoñucũña. Bairi tunu yũ catutuarije caroa mena camasãrẽ na yũ áti ĩñoñomogũ tunu,” ĩ bũsũocajowũ jõbũipũ.

²⁹ Camasã, cũtu catũgoãna pũame bairo caĩbũsũocajorijere tũgori, bairo ĩwã: –Bũpore bairo ocajopũ.

Aperã camasã jĩcããrã bairo ĩwã:

–Diotũ macããcũ ángel Jesús mena bũsũroyaami –ĩwã.

³⁰ Bairo na caĩrõ tũgo, Jesús pũame bairo na ĩwĩ:

–Yũ yaye macããjẽ rotie meerẽ bairo ĩ bũsũami Dios. Mũjãã yaye macããjẽ rotie majũ roquere bairo ĩ bũsũami.

³¹ Bairi tunu merẽ ãmea ñiña Dios ati yepa macããna nipetiro camasãrẽ cũ caĩñabeseri rũmũ. Bairi wãtĩ ati yepa quetiupũ cũãrẽ ãmea Dios cũ rocadõãgũmi yua.

³² Bairi tunu yucupãĩpũ yũ papuatũri yũ na canemũgõñucõrõ jũgori, ati yepa macããna capããrã na carorije wapare netõĩ, yũ yarã jeto na ãnio joroque na yũ átigu –jáã ĩ quetibujũwĩ Jesús.

³³ Bairo Jesús cũ caĩrĩjẽrẽ cũ tũgomasiata, bairo yucupãĩpũ cũ na capapũaro cũ cariãpeere quetibujũgu ĩniwĩ.

³⁴ Camasã pũame bairo cũ caĩquetibujũrijere tũgorã, atore bairo qũĩwã Jesure:

–Dios ya tutipũ na cawoaturiquere camasã jáã na caquetibujũro atore bairo jeto jáã tũgonucũña: Mesías Dios cũ cajõũ tocãnacã rũmũ cacaticõãñinucũũ nigũmi. ¿Nopẽ mũ pũame, “Dios cũ cajõũ Camasã jũgocũ pũame yucupãĩpũ yũ na capapũarocarõ yũ riacoagũ,” miñati? ¿Bairi ñi pũame cũ ãnicũti cũ, camasã jũgocũre bairo caãcũ? –qũĩ jẽniñawã camasã Jesure.

³⁵ Bairo camasã cũ na caĩrõ tũgo, Jesús pũame atore bairo na ĩwĩ:

–Mũjãã mena mai ati yepapũ ãcũ, yũna, yũ ãniña ati yepa macããna canaitĩãrõpũ caãnarẽ bairo caãnarẽ cajĩñawoãure bairo caãcũ majũ. Bairũna, yoaro majũ mũjãã mena yũ ãmerĩgu. Bairi mũjãã mena yũ caãno mai, yũ caquetibujũrijere caroaro yũ tũgõũsaya, roro jáã tãmuore, ĩrã. Bairi merẽ mũjãã masĩña: Camasã ñami canaitĩãrõpũ jĩñawoena ána, “Cariãpe jáã ána,” ĩ masĩtĩñama.

³⁶ Bairi yũ, cajĩñawõũre bairo caãcũ, mũjãã mena mai yũ caãno ĩñarĩ, caroaro majũ yũ tũgõũsaya. Canaitĩãrõpũ caãnarẽ bairo mũjãã caãmerĩparore bairo ĩrã, caroaro cariãpe yũ caquetibujũrijere yũ tũgõũsaya –na ĩwĩ Jesús camasãrẽ.

Bairo na ĩ quetibujũ yaparo, aperopũ na rutiweyocoámĩ Jesús yua.

Por qué los judíos no creían en Jesús

³⁷ Bairo Jesús pũame nocãrõ caroa Dios yaye áti ĩñoĩqũerẽ na caĩñarõ, na cũ caátĩ ĩñoñiatãcũãrẽ, judío majã pũame, “Cariãpe caroare marĩ áti ĩñoũ átiyami,” qũĩ tũgõũsaema Jesure.

38 Bairi profeta Isaías ānacū Dios ya tutip_u cū cawoaquetib_ujcūricārōrē bairo bai etaw_u yua. Mai, profeta Isaías ānacū p_uame Dios ya tutip_u atore bairo ī woatujūgoyeticūñupī:

“Dios, jāā Quetiup_u, jāā caquetib_ujurijere, noa ūna tiere tūgousaetiyama.

Bairi tunu m_u yaye caroa āti īñorīqūērē īñamajūcōāmirācūā, cariape jāā tūgousaetiyama,” ī woatuyupi.

39 Bairi camasā profeta Isaías ānacū cū caīwoaquetib_ujaricarore bairo Jesús cū caquetib_ujurijere cū tūgousagaema. Tunu profeta Isaías ānacū aperaup_u cūārē atore bairo ī woatu quetib_ujcūñañupī:

40 “Cacaapee cūgorā nimirācūā, di rām_u ūno caroa Dios cū caāti īñorījērē na īñamasētīō joroque na ātigūmi.

Ati poa macāāna na yerip_u catūgoñamasīgaetoi, cacaapee cūgorā nimirācūā, cū caātiere na īñamasētīō joroque na ātigūmi.

Tunu bairoa caāmo cūgorā nimirācūā, cū yaye quetire na tūgomasētīō joroque na ātigūmi.

Na yerip_ure tūgoñamasētīñama na cū caquetib_ujugamirījērē.

Bairi, ‘Jāā m_u netōwā,’ īētīnucūñama Diore,” ī quetib_ujuyupi Isaías ānacū.

41 Mai, Isaías ānacū p_uame tore bairo cū caīwoaturijere merē īñañupī Dios cū catuaurije mena ati yerap_u Jesús cū cabaipere. Bairo Jesús cū cabaipere caīñarīcū ānirī tore bairo quetib_ujuyupi.

42 Bairo Jesure cū na catūgousaetimiatacūārē, capāār_una judío majā mena macāāna cū caquetib_ujurijere tūgousawā. Bairi tunu jīcāārā judío majā quetiuparā caānimajūrā cūā Jesús cū caquetib_ujurijere cū tūgousawā. Bairo Jesure cū tūgousamirācūā, fariseo majārē uwiri, baujaro, “Jesure catūgousarā jāā āniña,” īema. “Bairo marī caīata, sinagoga űubuerica wiirip_u marī caāno fariseo majā marī acuwiyorema,” īrā, baujaro Jesure cū na catūgousarijere bai īñogaema.

43 Mai, na p_uame Dios b_utioro na cū caīñajesopee ūnorēā, b_utioro camasā p_uame narē na caīroaro bowā. Bairi Jesús p_uamerē baujaro tūgousagaema.

Las palabras de Jesús juzgarán a la gente

44 Bairo jāā ī quetib_uju yaparo, Jesús p_uame b_usarīque tutuaro mena atore bairo īwī: “Ni jīcāū ūcū y_u caquetib_ujurijere catūgousau p_uame, y_u jeto merē tūgousau ātiyami. Y_ure cajoric_u y_u Pac_u Dios cūārē cū tūgousau ātiyami.

45 Bairi tunu ni jīcāū ūcū y_ure caīñanucūb_ugou y_u jeto meerē īñanucūb_ugou ātiyami. Bairi y_ure cajoric_u y_u Pac_u Dios cūārē caīñanucūb_ugoure bairo āc_u baiyami.

46 Y_ua, y_u āniña camasārē canaitīārōp_u caānarē cajīñawoure bairo caātiatāc_u ati yerap_ure. Bairi y_u caquetib_ujurijere catūgousarā p_uame canaitīārōp_u caānarē bairo roro ātiāmerīgarāma.

47 Bairi y_u caquetib_ujurijere tūgocōāmirācūā, y_u caquetib_ujugore bairo caāperārē popiye na baio joroque na ātiacū mee y_u ar_u. Bairi tunu ati yepa macāāna camasārē y_u majūā na ātirei acū mee y_u baiw_u. Na carorije wapa roquere ati yepa macāāna camasārē na netōū āc_u y_u baiw_u.

48 Bairo y_ure boetiri, y_u caquetib_ujurijere catūgousagaenarē carep_u merē nicōāñami. Bairi atie mujāā y_u caquetib_ujurijere na catūgousagaetie wapa jūgori popiye na baio joroque na ātigūmi camasārē Dios, cū caīñabeseri rām_u cat_usari rām_u caāno yua.

49 Yn pñame yn majũã yn catũgoñarijẽ mena mee busuri mujãã yn quetibujunucũña. Yn Pacu Dios yure ati yeparu cajoricu pñame roque yn caĩpeere, yn caátipree cũãrẽ yn átiroticũwĩ.

50 Bairi yn masiña bairna yn Pacu Dios yn cũ caátiroticũrĩqũerẽ: Camasã yeri carpetiere na cacũgomasĩparore bairo i, tore bairo yn quetibuju rotijowĩ. Bairi yn caĩrjẽ pñame yn majũã yn caĩrjẽ mee niña. Yn Pacu cũ caĩquetibujurotjoricarore bairo jeto roque cariape ñi quetibujunucũña,” jãã i quetibujuwĩ Jesũs.

13

Jesús lava los pies de sus discípulos

1 Judío majã bose rãm Pascua caetaparo, jĩcã rãmna rusawu merẽ. Cũ pacu cũ cacũricã rãmna caetaro, jããrẽ pitiri cũ pacu Dios tũru átĩ cũ caãniãpẽre masicõãwĩ merẽ Jesũs. Bairi ati yepa macããna marĩ cũ yarãrẽ marĩ maimajũcõãwĩ Jesũs. Bairo jeto marĩ maicõã ninucũgumi tocãnacã rãmna.

2-4 Bairi merẽ Judas, Simón Iscariote macũrẽ cũ yeripu wãtĩ cũ jãcõã bauwĩ, Jesure cũ cabusujãbuitirocamasĩparore bairo i. Bairi Jesũs pñame masicõãwĩ, Dios cũ carotjoricu añirĩ. Tunu bairoa Dios tũrũna cũ catunuãpẽe cũãrẽ masicõãwĩ Jesũs. Bairi cũ pacu Dios pñame nipetirije rotimasĩrĩqũerẽ cũ joyupi Jesure. Bairi jãã jĩcãrõ mesapu caũgaruimiatacu, Jesũs pñame wãmũnucãwĩ. Bairo wãmũnucãrĩ, cũ jutiro cabui macããtõrẽ tuwe cũcõãwĩ. Bairo átĩ yaparo, juti aserore neãtiri, tore cũ isitawẽpu nejyatuwĩ Jesũs.

5 Bairo átĩ yaparo, ocore jotũ bapapu waapiojãwĩ. Bairo átiri, jãã, cũ cabuerã rũporire cosejũgowĩ Jesũs. Bairo cose yaparori bero, jutii asero cũ isitawẽpu cũ capajũãtuatato mena jãã rũporire parebopowĩ Jesũs.

6 Simón Pedro pñame cũ rũporire Jesũs cũ, cũ cacosegaro, bairo qũĩwĩ:

—Yn Quetiupau, ¿yn cũãrẽ yn rũporire mu coseiãti?

7 Bairo Simón Pedro cũ caĩrõ tũgo, Jesũs pñame bairo qũĩwĩ:

—Ãmeacã bairo mu yn caãtigarijere mu tũgoña masiẽtĩña mai. Caberõpu tiere mu tũgoña masĩgu yua —qũĩwĩ.

8 Pedro pñame bairo Jesũs cũ caĩrõ tũgo, bairo qũĩwĩ:

—jYna, yn rũporire mu yn cose rotietimajũcõãgu!

Bairo cũ caĩrõ, Jesũs pñame bairo qũĩwĩ Pedrorẽ:

—Bairo mu yn cacoseeticõãta, mna, yn yarã mena macããcũrẽ bairo mu ãmerĩgu.

9 Jesũs bairo cũ caĩrõ tũgo, bairo qũĩwĩ Simón Pedro pñame:

—Yn Quetiupau, toroque yn rũpori jetore coseeticõãña. jBairi yn wãmorĩ, yn rũroa cũãrẽ yn cosepeycõãña yua! —qũĩwĩ Pedro Jesure.

10 Bairo cũ caĩmiatacũãrẽ, Jesũs pñame bairo qũĩnemowĩ tunu:

—Ãmeacã merẽ caroaro caũgueri usacosero yaparoatana marĩ caãmata, nairõãcã usanemoa maninucũña, merẽ caroaro nipetiro rupa caũgueri mãna añirĩ. Bairi marĩ rũpori jetore marĩ cacosenemopee niña. Bairãpna, carorije cawapa mãna, caũgueri mãnarẽ bairo caãna mujãã ãniña. Bairo cabairã nimirãcãã, bairãpna nipetiro tocãnacãũpna bairo mujãã ãmerĩña —qũĩwĩ.

11 Mai, “Bairãpna, nipetiro tocãnacãũpna caũgueri mãnarẽ bairo mee mujãã ãniña,” jãã cũ caĩata, cũrẽ cabusujãbuitirocapure cũ masĩrĩ, bairo jãã iwĩ Jesũs.

12 Bairo jãã, cũ cabuerã rũporire cose yaparo, cabuimacããtõ jutiro cũ cawecũatatore nejãñawĩ tunu Jesũs. Bairo átĩ yaparo, mesapu ruiwĩ jãã mena. Bairo etanumurĩ bero, atore bairo jãã i jẽniñawĩ Jesũs:

—¿Mujáã masĩñati dope ĩgu mujáã r̄porire yu coseupari?

13 Mujáã ruame yare, jáãrē Cabuei, jáã Quetiupau, yu mujáã ĩ piinucũna. Bairo yare ĩ piirã, cariapea ĩrã yu mujáã ĩnucũna. Cũã yu añiña baiRNA.

14 Bairi yu ruame jáãrē Cabuei, jáã Quetiupau, mujáã caĩpiinucũ ruame, mujáã r̄porire yu cose yaropau merē. Bairi mujáã cũã torea bairo mujáã majũ mujáã r̄porire caãmeo coseparã mujáã añiña tocãnacãũp̄rea.

15 Bairi mujáãrē ati wãmerē mujáã yu átĩ ĩñoña, mujáã cũã tore bairo mujáã caãmeo átinucũparore bairo ĩ yua.

16 Cariape mujáã ñi quetibũyua: Ni ĩcãũ ũcũ cũ quetiupau capaabajari majõcũ cũ quetiupau netõrõ ãmerĩñami. Bairoa tunu ni ĩcãũ ũcũ cajoocõu ruame cãrē cajoricũ netõrõ ãmerĩñami.

17 Bairo yu caĩquetibũjurijere tũgõusari caroaro mujáã caátĩ ãmata, caroaro useanĩrĩqũē mena mujáã ãnimasĩgarã.

18 “Bairna, mujáã nipetirãrē, ‘Bairo mujáã baigarã,’ ĩ busũ mee mujáã ñiña. Yu ruame roque merē yu masĩña yu cabesericarã mujáã cañnierē. Bairi Dios yu tutipũ na caĩwoatuquetibũju jũgoyeticũricãrõrē bairo baigaro. Atore bairo ĩ woatu quetibũyupa: ‘Yu mena caũgarui nimicãã, yare cateei yu waracu majũ tuagũmi,’ ĩ woatuypa.

19 Bairi merē mujáãrē cariape mujáã quetibũju weyojũgoyeticũũ ñiña. Bairi mujáã yu caquetibũjurore bairo cabairo ĩñarã yua, ‘Dios cũ cajoricũ majũ ñiñami,’ yu mujáã ĩgarã yua.

20 Cariape mujáãrē ñi quetibũyua: Ni ĩcãũ ũcũ yu caquetibũjurotĩõre catũgõusaũ ũcũ ruame yare catũgõusaũre bairo ñiñami. Bairi tunu ni ĩcãũ ũcũ yu caquetibũjurijere catũgõusaũ ruame yare cajoricũ cũãrē catũgõusaũre bairo ñiñami,” jáã ĩ quetibũjũwĩ Jesũs, jáã, cũ cabuerãre yua.

Jesũs anuncia que Judas lo traicionarã
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

21 Bairo jáã ĩ quetibũju yaparo, Jesũs ruame butioro tũgoñarĩqũē pairi cariapea jáã quetibũjucõãwĩ cũ cabapeere. Atore bairo jáã ĩwĩ:

—Cariape majũ mujáãrē ñi quetibũyua: Mujáã mena macããcũ ĩcãũ roro yure ĩ busũjãbutirocagũmi.

22 Bairo Jesũs jáã cũ caĩrõ tũgori, jáã cũ cabuerã ruame jáã majũ tocãnacãũp̄na, jáã ãmeo ĩña maniapũ. “Cũrē ĩ ĩmi Jesũs,” jáã ĩ masĩepũ.

23 Mai, yu ruame Jesũs butioro cũ caĩñamai majũ yu ãmu. Bairi yu mena Jesũs ruame cũ cabusũnemopee ãmu, jáã caũgaruiãnitoye mai, cũ cabapeere.

24 Bairi Pedro ruame yare ĩnarĩqũē mena yasiroga yu quetibũju jowĩ: “Noa na caátipeere tore bairo qũĩñati,” qũĩ jẽniñãto ĩ, tore bairo ãmi Pedro.

25 Bairo cũ caátimasĩõrĩjẽrē ĩnarĩ, yu ruame cũtu jãñũrĩ etanucãrĩ atore bairo cũ ñi jẽniñawũ Jesure:

—Yu Quetiupau, ¿ni majũ cũ añiñati?

26 Jesũs ruame bairo cũ yu caĩjẽniñarõ, atore bairo ñiwĩ:

—Pan yosenerĩ yu canuni ruame cũ majũ nigũmi.

Bairo jáã ĩ quetibũju yaparo, Jesũs tocãrõã yua cũ pããrē yosenunijowĩ Judas Simõn Iscariote macũrē.

27 Bairo pããrē cũ cañerõ bero, Judas yeripũ wãtĩ merē nicõãñupĩ. Bairo cũ cabairo ĩña, tocãrõã Jesũs ruame bairo qũĩwĩ yua:

—Bairo mu caátigarijere tãmurĩã átĩcõãña.

28 Bairo Jesũs cũ caĩrõ, jáã cũ cabuerã mesaru caũgaruiatana, ĩcãũ ũcũ ruamena, “Bairo Jesũs ĩgu ĩñami,” jáã ĩ tũgoña masĩepũ, tiere tũgorã.

29 Mai, Judas ruame jáã yaye dinero cajãñarĩ poare caĩñarĩcãnũgõbojari majõcũ ãmi. Bairi atore bairo ĩcããrã jáã mena macããna ĩ tũgoñacõãwã:

“‘Bose rām̄ macāājē rotie m̄ wapati ápá,’ qũĩgu ĩatacumi, o ‘Apeye ũnie wapatiri cabopacarārē na nunijā,’ ĩgu ĩatacumi,” jāā ĩ tũgoñacōāwū jāā p̄ame.

³⁰ Mai, Judas p̄ame Jesús p̄ārē cū, cū cayosenunirō beroaca, jicoquei witicóamí merē yua. Bairo cū cawitiátip̄au merē ñamip̄u ām̄u.

El nuevo mandamiento

³¹ Judas cū cawitiatato bero, Jesús p̄ame bairo jāā ĩwī yua:

—Āmea Dios macū yu caānierē, yu, Camasā Jũgocu, yu áti ĩñogu. Bairi Dios p̄ame yu jũgori nocārō cū catutuarije caroare áti ĩnogumi camasārē.

³² Yū, Camasā Jũgocu nocārō yu catutuarije yu caāti ĩñoata, yu Pacu Dios cūā jāā catutuānierē ĩnogumi. Tāmuriā tore bairo áti ĩnogumi Dios cū camasĩrĩjērē.

³³ Yū yarā, yu p̄naarē bairo caāna yoaro mujāā mena yu tuaetigu ati yepap̄ure. Bairo mujāā yu caawayoro bero, mujāā p̄ame b̄utioro yu mujāā macāmigarā. Bairi mujāā ñinemoña tunu, judío majārē na yu caĩquetibũjatuore bairo ñi quetibũjugu: Yure mujāā macāmigarā. Bairo yu macāmĩrācūā, yu caátipap̄ure caetamasĩna ānĩrĩ, yu mujāā bócaetigarā.

³⁴ Bairi atie cawāma wāmerē mujāā yu átiroti cũña: Mujāā majū tocānacāũp̄na mujāā āmeo maicōā ninucūwā. Bairi yu, mujāārē yu camairōrēā bairo mujāā cūā tocānacāũp̄urea āmeo maicōāña.

³⁵ Bairi tocānacāũp̄urea mujāā caāmeomairō ĩñarā, nipetiro camasā mujāārē, “Na roque Jesús cū cabuerā majū ñĩnama,” mujāā ĩ ĩñagarāma —jāā ĩwī Jesús, jāā, cū cabuerārē.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Bairo Jesús cū caĩquetibũjuro bero, Simón Pedro atore bairo qũĩ jēniñawī:

—Yū Quetiup̄au, ĩnoorp̄u āgu, tore bairo mi quetibũjayati jāārē?

Jesús p̄ame atore bairo qũĩ yuwī:

—M̄na, noo yu caátóp̄ure yu m̄ usamasĩtĩgu mai. Caberop̄u roque yu t̄p̄u m̄ amasĩgu.

³⁷ Bairo cū caĩrō tũgo, Pedro p̄ame atore bairo qũĩwī:

—Yū Quetiup̄au, ĩdop̄ēĩ āmerē mai m̄ yu usamasĩtĩbũjocuti? ¡Cotericaro mano m̄ cariaparo ũnorēā, yu p̄ame roque yu riamasĩña! —qũĩwī Pedro Jesure.

³⁸ Bairo Pedro cū caĩrō, Jesús p̄ame bairo qũĩwī:

—ĬCariapea cotericaro mano yu jũgori m̄ riagayati? Bairi m̄rē cariapea ñĩña: Ābocu cū capiiparo jũgoye, itiani majū, “Cū yu masĩtĩña Jesure,” yu mitogu.

14

Jesús, el camino al Padre

¹ “Yū yarā, tũgoñarĩquē paieticōāña. Dios mena tũgoñatutuari yu mena cūārē tũgoñatutuacōāña.

² Yū Pacu cū caāno um̄urecóp̄ure ānapauri capee majū ñĩna. Yū Pacu t̄p̄u ānimasĩrĩquē caāmerĩcōāta, ‘Mujāā caānipap̄ure mujāā yu qũēnojũgoyetibojau áya,’ mujāā ñietibujioricu.

³ Bairi mai, yu p̄ame mujāā caānipap̄au roto mujāā qũēnobojuu ácu yu baiya. Bairo qũēno yaparori bero roque, mujāārē yu nei atĩgu, yu mena mujāā caānimasĩparore bairo ĩ. Bairo yu caató, mujāā cūā yu caānipap̄u mujāā ānigarā.

⁴ Merē mujāā etamasĩña yu jũgori yu caátipap̄ure.”

⁵ Bairo jāā cū caĩrō tũgo, Tomás p̄ame Jesure bairo qũĩwī:

—Jãa Quetiupau, jãa masĩetĩña. ¿Noopure águ bairo miñati? ¿Dope bairo jãa masĩraati mu caápawãpуре?

⁶ Jesús pũame bairo cũ caĩrõ, atore bairo qũiwĩ:

—Yua, yu añiña, maa átawãrẽ bairo caácũ. Yua, yu añiña cariape caácũ. Caticõãnio joroque caácũ yu añiña camasãrẽ. Yu jũgori mena jeto mujãã etamasĩgarã yu Pacu cũ caãnopure.

⁷ Yure mujãã camasiata, yu Pacu cũãrẽ cũ mujãã masĩcõãgarã. Merẽ ãmea yu mujãã masĩña. Bairo yure camasĩrã ãnirĩ, yu Pacu cũ caãtiãnie cũãrẽ caĩñacõãnarẽ bairo mujãã añiña.

⁸ Bairo Jesús jãa cũ caĩrõ tũgo, Felipe pũame Jesure bairo qũiwĩ:

—Yu Quetiupau, mu Pacure jãa iñoña. Bairo jãa mu caĩñoata, jããrẽã tocãrõã ñucõãña yua.

⁹ Bairo cũ caĩrõ, Jesús pũame atore bairo qũiwĩ:

—¡Ago tame Felipe! Nocãrõ yoaro mujãã mena yu caãnimiatacũãrẽ mai, ¿yu mu masĩetĩrecoayati? Yure caĩñanucũũ, yu Pacu cũãrẽ caĩñacõãninucũũrẽ bairo acũ baiyami merẽ. ¿Dopẽĩ, ‘Mu Pacure jãa iñoña,’ yu miñati?

¹⁰ ¿Cariape yu Pacu mena yu caãnierẽ, bairi yu Pacu cũã yu mena cũ caãnierẽ mujãã masĩetĩñati? Bairi atore bairo mujãã yu caĩquetibũjuriye yu majũã yu catũgoñarõ mee bairo niña. Yu Pacu, yu mena caácũ mena roque cũ carotiro mena bairo caroaro cũ paariquere yu átĩãninucũña.

¹¹ Mujãã cãã cariape masĩña yu Pacu mena yu caãnierẽ. Bairi yu Pacu cũã yu mena cũ caãnierẽ masĩña. Bairo baiena cũã, jĩrĩãpũra mujãã yu caãti ñõnucũrĩjẽrẽ iñarĩ, mujãã cũã cariapea masĩña.

¹² Bairi mũna mee mujããrẽ ñiña: Yu caquetibũjuriye cariape catũgousau ãnirĩ yu caãtie ñnierẽ cũ cũã átimasĩgumi. Yu roque yu Pacu tũpu yu caácoato jũgori, cũ pũame jĩrĩã netõjãñurõ caroaro majũ átimasĩgumi.

¹³ Bairi yu wãme mena ĩrĩ nipetiriye mujãã cajẽnirõ, mujãã caĩrõrẽã bairo mujãã yu átibojagu. “Yu Pacu Dios yu jũgori yu Pacu cũ catutuarijere na iñãto na cãã,” ĩ bairo mujããrẽ yu átĩ iñoũ.

¹⁴ Bairi yu wãme mena ĩrĩ tocãnacã wãme mujãã cajẽnirõ cãrõ mujãã cajẽnirõrẽã bairo mujãã yu átibojanucũgu yua —jãã ĩ quetibũjũwĩ Jesús, jãã, cũ cabuerãrẽ.

Jesús promete enviar el Espíritu Santo

¹⁵ Bairo jãã ĩ quetibũju yaparori bero, bairo jãã ĩ quetibũjũwĩ tunu Jesús: “Yure mujãã camaiata, yu caroticũrĩjẽ cũãrẽ torea bairo caroaro mujãã átĩcõã ninucũgarã yua.

¹⁶⁻¹⁷ Yu pũame yu Pacupũre mujãã yu jẽnibojagu, apeĩ mujããrẽ cajũgoãnitutupau, Espĩritu Santo cariape majũ caãcũrẽ, tocãnacãni mujãã mena cũ caãninucũparore bairo ĩ. Ati yepa macããna roque, cũ, Espĩritu Santore na yeripũ cũ cũgoetinucũñama. Bairo cũ cũgoetĩrĩ, cũ caãtie, cũ catutuarije cũãrẽ iñajesoetinucũñama. Bairi mujãã pũame roque cũ mujãã masĩjãñũña, cũ pũame mujãã mena tocãnacãni mujããpũre cũ caãno jũgori. Bairi tocãnacãnia mujãã mena, mujããpũre ãnicõã ninucũgumi yua.

¹⁸ “Bairũna, mujãã yu aweyocoápérĩgu. Yu atĩgu tunu, mujãã mena tocãnacã rãmũna ãnicõã ninucũgu.

¹⁹ Merẽ petoaca rusaya ati yepa macããna camasã yure na caĩñajãnaparo yua. Mujãã pũame roque tocãnacã rãmũna yu mujãã masĩcõã ninucũgarã mujãã mena yu caãnicõãninucũrĩjẽrẽ. Yu pũame caãnicõãninucũũ yu añiña. Bairi torea bairo mujãã cũã mujãã ãnicõã ninucũgarã.

20 Mujããrê Espírítu Santo cū caetari rēm̄ caãno yua, mujãã masĩgarã yu Pacu mena yu caãnierê. Bairi mujãã cūã yu mena ãna, yu cūã bairi mujãã mena yu caãnie cūãrê mujãã masĩgarã yua.

21 Yu caroticũrĩjêrê tũgoũsari, yu caroticũrĩjêrê bairo caáticõãninucũũ pũame cariapea yu maicõãninucũũ átigumi yua. Bairi yũre camaicõãcũrê yu Pacu cūã cū maicõã ninucũgumi. Yu cūã cū yu maicõã ninucũgũ. Bairi cū ñiñogu yu camasĩrĩjêrê yua,” jãã ĩ quetibũjũwĩ Jesũs cū cabuerãrê yua.

22 Apei Judas cawãmescũcũ, Judas Iscariote mee caãcũ pũame atore bairo Jesure quĩ jẽniñawĩ:

—Yu Quetiupũ, ¿dopẽĩ jãã jetore mũ camasĩrĩjêrê jãã miñouati? ¿Dopẽĩ ati yepa macããna camasã cūãrê na miñoesuati? —quĩ jẽniñawĩ.

23 Jesũs pũame bairo Judas cū cajẽniñarõ, atore bairo quĩ yũwĩ:

—Yũre camai, yu busurique cūãrê catũgoũsau niñami. Bairi yu Pacu cūã cū maijãñugumi. Bairi yua yu Pacu mena pũgarãpũã cū mena jãã ãnicõã ninucũgarã tocãnacã rũmũã yua.

24 Yũre camaicũ pũame roque yu busurique cūãrê catũgoũsaecu niñami. Tunu bairoa yu caĩquetibũjũrije yu majũã yu catũgoñarõã, yu caĩbusurije mee niña. Yu Pacu Dios yũre cajoricũ cū caĩbusũ quetibũjũrotirije majũ roque niña.

25 “Bairi mujãã mena ãcũ mai, nipetirije atiere mujãã ñi quetibũjũã.

26 Bairi Espírítu Santo mujããrê cajũgoãnitutuapũã, yu Pacu yu jũgori mujããrê cū cajorapũ pũame nipetirije mujãã masĩõgumi. Bairi tunu atie mujãã yu caquetibũjũrije nipetirijere tũgoña masĩpetio joroque mujãã átigumi yua.

27 “Bairi yu pũame yu ãcoagu. Bairo ãcũ, mujããrê yu joya jĩcãrõ tũni tũgoña yeri jãña ãnajêrê. Tie jĩcãrõ tũni tũgoña yeri jãñarĩquẽ caãnicõãnie yu yaye majũrê mujãã yu joya yua. Ati umũrecõo macããna camasã na cajonucũrõrê bairo mee mujãã yu joya. Torena, tũgoña yaparuaeticõãña. Uwitũgoñaeticõãña.

28 Merê yu mujãã tũgoapũ, ‘Yu áya,’ mujãã yu caĩrĩjêrê. Bairi tunu, ‘Mujãã mena yu ãni atĩgũ,’ yu caĩrĩjê cūãrê mujãã tũgoapũ. Yũre camaitũgoñamajũcõãrã mujãã caãmata, ‘Yu Pacu tũpũ yu áya,’ yu caĩrĩjêrê tũgori bũtioro mujãã ñseanibujioatana. Yu Pacu Dios pũame yu netõrõ caãnimajũũ niñami.

29 Torecũ, cariape majũ mujããrê ñi quetibũjũ jũgoyetiweyocõãña merê. Bairo yu caĩrĩjêrê bairo cabairõpũ, ‘Cariape majũ jãã ĩ quetibũjũyupĩ,’ mujãã ĩ masĩgarã yua.

30 “Tocãrõã yua, mujãã mena capee yu busuetigu. Merê atĩgũ baiyami ati yepa macããnarê carotimasĩrĩ majõscũ. Cũ pũame bairo rotimasĩmicãã, yũre nopẽ caátijĩãtimasĩẽcũ niñami.

31 Bairoa cabaipee niña bairopũã, ati yepa macããna nipetiro camasã yu Pacu Diore cū yu camaĩrĩjêrê na camasĩparore bairo yua. Tunu bairoa masĩgarãma yu Pacu Dios yũre carotijoricũ yu cū carotirorea bairo yu caátie cūãrê,” jãã ĩwĩ Jesũs.

Bairo ĩ yaparori bero: “Wãmũñcãña. Jito, tãmurĩ marĩ átõca merê,” jãã ĩwĩ Jesũs, jãã, cū cabuerãrê yua.

15

La vid verdadera

1 Bairo jãã ĩ yaparori bero, Jesũs bairo jãã ĩnemowĩ tunu: “Yu pũame ñsewũ caãnimajũrĩ wure bairo caãcũ yu ãniña. Bairi yu Pacu Dios pũame cause otericũ majũrê bairo caãcũ niñami.

² Bairi ʉsewɛɛ jĩcã rɛpɛ carĩca manicõãta, ti rɛpɛre pajure recõãmasĩñami yɛ Pacɛ. Caroaro ti rɛpɛ carĩca cɛpata, carorije ũnierẽ jee reri, caroaro ññanɛnɛje masĩñami, capee to carĩca cɛtinemoparore bairo yua.

³ Bairi mujãã ɛɛame torea bairo yɛ caãtiroticũrĩqũerẽ tũgõɛsari caroarã majũ catuarã mujãã ãniña.

⁴ Bairi yɛre tũgõɛsa jãnaeticõãña. Yɛ cãã, mujããrẽ mairĩ, mujãã yɛ caritietorea bairo mujãã cãã yɛre yɛ tũgõɛsajãnaeticõãña. Bairi merẽ mujãã masĩña: Jĩcã rɛpɛ ʉsewɛɛ rɛpɛ carupɛɛ majũɛɛ to caãmerĩcõãta, rĩca jomasĩtĩña. Carupɛɛ majũɛɛ caãni rɛpɛ ãnirĩ rĩca cɛtimasĩnucũña. Torea bairo mujãã cãã caroa wãmerẽ mujãã átiãnimasĩena, yɛre tũgõɛsari jĩcãrõrẽ bairo yɛ mena mujãã caãmerĩcõãta.

⁵ “Bairi yɛ ɛɛame ʉsewɛɛ carupɛɛɛ majũrẽ bairo caãcũ yɛ ãniña. Mujãã ɛɛame tiwɛ ʉsewɛɛ rɛpɛre bairo caãna mujãã ãniña. Bairi ni jĩcãũ ũcũ yɛre catũgõɛsacõãcũ, yɛ cãã cũ mena cũ yeri yɛ caãmata, jĩcãrõ tũni caroa macããjẽrẽ átiãnimasĩñami nocãrõ paio majũ yua. Yɛ, yɛ camanicõãta, nopẽ bairo caroa macããjẽrẽ mujãã átimasĩena.

⁶ Yɛre tũgõɛsari yɛ carotirore bairo caãtiãmerã na caãmata, rocae-cocõãgarãma. Bairo rocaecori yua, peeropɛ joe ecogarãma, carorije cajñirĩjẽ ʉsewɛɛ rɛpɛre jeri peeropɛ na cajoererore bairo yua.

⁷ “Bairo yɛre tũgõɛsari yɛ carotirore bairo jeto botioricarõ mano caãtiãna mujãã caãmata, noo mujãã caborijere yɛ jẽniña. Bairo mujãã cajẽnirõ, noo mujãã caborijere mujãã yɛ jomasĩña.

⁸ Cariapea yɛ cabuerã majũ caãna nocãrõ paio caroa macããjẽrẽ átiãnimasĩñami. Bairo na caãtiãnimasĩrĩjẽ jũgori yɛ Pacɛ ɛɛame netõjãñurõ camasãrẽ caĩroaesoɛ cañɛɛ majũ tuagɛmi.

⁹ Torecɛ, butioro mujããrẽ ñiñamaĩña, yɛ Pacɛ yɛre cũ camairõrẽã bairo. Bairo yɛ camairã ãnirĩ jĩcãrõrẽ bairo yɛ mena ãnicõã ninucũña tocãnacã rũmɛa.

¹⁰ Yɛ caroticũrĩjẽrẽ caroaro tũgõɛsari, yɛ carotirore bairo jeto mujãã caãtiãmata, yɛ camairã, yɛ yarã majũ mujãã tuagarã. Yɛ cãã yɛ Pacɛ yɛ cũ carotirore bairo ácɛ, cũ camai majũ yɛ caãnorẽã bairo mujãã cãã yɛ camairã majũ mujãã tuagarã.

¹¹ “Atore bairo mujãã ñi quetibɛɛyua, caroaro yɛ mena mujãã caũseanimasĩparore bairo ĩ. Tunu bairoa mujãã caũseani coterije caroaro jĩcãrõ tũni to caãnijãtiparore bairo ĩ, tore bairo ñi quetibɛɛyua.

¹² Bairi atore bairo mujãã yɛ átiroticũña: Mujããrẽ yɛ camainucũrõrẽã bairo mujãã cãã tocãnacãũɛɛã ãmeo maiña.

¹³ Nocãrõ cũ yarãrẽ camaimajũũ cũ caãmata, cũ majũ rupɛɛ mena cããrẽ ropiye tãmɛorĩ cũ jũgori riamasĩñami.

¹⁴ Bairi mujãã yɛ caroticũrĩjẽrẽ jĩcãrõ tũni mujãã caãtimasĩata, yɛ yarã, yɛ baparã majũ mujãã ãniña.

¹⁵ Bairi ãmerẽ yua yɛ paabojari majãrẽ bairo mujãã ñiñaetĩña. Mai, caraabojari majõcɛ ɛɛame cũ quetiupɛɛ nipetirije cũ caãtiãninucũrĩjẽrẽ masĩtĩñami. Bairi ãmerẽ ‘yɛ baparã’ mujãã ñiña, nipetirije yɛ Pacɛ yɛ cũ caquetibɛɛjurotiriquere mujãã yɛ camasĩõrõ jũgori yua.

¹⁶ Mujãã, yɛre borĩ yɛ mujãã beseeɛɛ. Yɛ ɛɛame roque mujããrẽ mairĩ mujãã yɛ besewɛɛ. Bairo mujããrẽ beseri caroa quetire mujãã yɛ quetibɛɛɛ rotijoya capããrã camasãrẽ, yɛ yarã na ãnicõã ninucũõ joroque mujãã caãtiparore bairo ĩ. Tore bairo mujãã caãtiãnimasĩata, yɛ wãme mena ĩrĩ nipetirije mujãã cajẽnirĩjẽrẽ mujãã jogɛmi yɛ Pacɛ.

17 Bairi atiere mujãã yu átiroticũña: Nipetiro tocãnacãũpua ãmeo maiña,” í quetibujuwí Jesús, jáã, cã cabuerãre yua.

El mundo odia a Jesús y a los suyos

18 Í quetibuju yaparo, atore bairo jáã ñnemowí tunu: “Ati umãrecóo macããna, mujãã, yu yarãre na caññateata, merẽ yure caññatejũgoricarã ññaama. Tiere mujãã camasĩrõ yu boya.

19 Mujãã cãã ati yepa macããna cariapea mujãã caãmata, na, camasã cãã mujãã maibujiorãma, na yarãre na camairõrẽã bairo. Yu ñame roque mujããrẽ ati yepa macããna mena macããnarẽ mujãã yu besewu. Bairi mujããrẽ ati yepa macããna ñame butiõro mujãã teyama, merẽ ati yepa macããna mee mujãã caãno jũgori yua.

20 Cajũgoye atore bairo mujãã yu caquetibujuaatajere tũgoñanemoñijate: Ni jĩcãũ ùcũ paabojari majõcũ cũ quetiupau netõjãñurõ ãmerĩñami. Yure roro yu áti usanucũwã, yu pajĩãgarã. Bairi mujãã cããrẽ torea bairo roro mujãã átigarãma. Tunu bairoa yu yaye quetire na catũgousaata, mujãã cããrẽ mujãã tũgousagarãma mujãã caquetibujuriere.

21 Bairãpua, aperã camasã mujããrẽ roro jeto átinucũgarãma, yu caquetibujuriere tũgousari camasãrẽ na mujãã caquetibujunetõrĩjẽ jũgori. Bairo mujããrẽ caátinucũũrẽ ñame yu Pacu Dios yure ati yepau cajoricure camasĩena ãniri bairo mujãã átinucũgarãma.

22 “Ati yepa macããna nipetiro camasã na carorije wapare na yu caquetibujumasĩõũ ápericõãta, yure na catũgousaetie wapa, wapa cũgoetibujiorãma. ãmerẽ yua narẽ yu caquetibujuro bero, ‘Carorije cawapa mãna jáã ãñaña,’ í netõmasĩetĩñaama.

23 Bairi tunu jĩcãũ ùcũ yure caññatei ñame yu Pacu Dios cããrẽ caññateire bairo ãcũ baiyami.

24 Ati yepa macããna camasãrẽ caroa wãme áti ññorĩqũrẽ na yu caáti ññou ápericõãta, yu caátie na caĩroaetie wapa, wapa cũgoetibujiorãma. Bairo na yu caáti ññorĩjẽrẽ ññamirãcãã, ññagaetiyama. Bairo bairã, yu Pacu Dios cããrẽ caññaterãrẽ bairo ãna baiyama.

25 Atoe bairo cabaĩpeere Dios ya tutipũ í woatujũgoyeticũñañupã: ‘Ñe apeye ñnie jũgori cabuicũpeire qũña tejãñugarãma,’ í woatu quetibujuyupa.

26 “Bairi mujããrẽ cajũgoãnitutuapau Espĩritu Santo cariape caãcũ majũrẽ yu Pacu jũgori mujãã yu cajopau ñame, yu, cariape yu caãnierẽ mujãã masĩõgũmi.

27 Mujãã ñame merẽ yu mena cajũgoripauyũna yu mujãã masĩcõã ninucũwũ. Bairo mujãã cãã yure camasĩrã ãniri cariapea na masĩõ joroque na mujãã átigarã camasãrẽ yu caátĩãnierẽ.

16

1 “Atoe bairo mujãã ñi quetibujuya, yu mena mujãã catũgoñatutuacõãñiparore bairo í.

2 Mujããrẽ roro ñubuerica wiiripũ caãnarẽ mujãã acuwiyoregarãma ati yepa macããna camasã. Tunu bairo átiri, mujãã pajĩãrecõãgarãma. Bairo noa ñna mujããrẽ capajĩãregarã ñame, ‘Dios cũ carotiro mena ãna marí átiya,’ í tũgoñamigarãma.

3 Tore bairo átigarãma, yure bairi yu Pacu cããrẽ camasĩena majũ ãniri.

4 Atoe bairo mujããrẽ ñi quetibujucũña, camasã roro mujããrẽ na caáto ññarí, yu caĩquetibujuriquere cabero mujãã catũgoñamasĩparore bairo í,” tore bairo í quetibujuwí Jesús, jáã, cã cabuerãre.

Lo que hace el Espíritu Santo

Í quetibujm yaparo, atore bairo jáã ĩ nemowĩ tunu: “Atie mujããrẽ yu caquetibujurijere cañijugoripauna mujãã yu quetibujerũ, mujãã mena caãcũ añirĩ mai.

⁵ Bairi ãme roquere yu Pacu yure cajoricu tũpũ águ majũ yu baiya. Bairo yu caágamiatacããrẽ, ni ũcũ mujãã mena macããcũ, ‘¿Noorpũ mũ ácúati?’ yure caĩjẽniãgaũ manimajũcõãña.

⁶ Bairo Íricãrõ ũnorẽã, mujãã ruame yu cabaipeere mujããrẽ yu caquetibujurije jũgori butioro mujãã tũgoñarĩquẽ paicõãña yua.

⁷ Bairi mujããrẽ atore bairo cariape majũ mujãã ñiña: Mujããrẽ yu caaweyo-coato ñiña. Mujããrẽ yu caaweyoeticõãta, mujããrẽ cajũgoãnitutupaare cũ yu joetibujion. Mujããrẽ yu caaweyocoápata roque, yu majũã cũ yu jogũ Espiritu Santore.

⁸ Cũ, Espiritu Santo acũpũ, ati yepa macããna nipetiro camasãrẽ, caroaro majũ na masĩõgumi carorije macããjẽ na caátinucũrĩjẽrẽ. Cariape macããjẽ cããrẽ na masĩõgumi. Bairi Dios cũ caĩñabesemasĩrĩjẽ cããrẽ na masĩõgumi yua.

⁹ Bairi Espiritu Santo ruame camasãrẽ na masĩõgumi yure na catũgoũsaetie wapa jũgori na cayasipeere.

¹⁰ Bairi tunu cariape yu Pacũtũ yu ácoagu. Yũ mujãã ññaetigarã yua. Bairo yu Pacu tũpũ yu caátie mena jũgori mujãã masĩõgumi Espiritu Santo ruame caroaro cariape caãcũ yu caãnierẽ yua.

¹¹ Tunu bairoa ati yepa macããnarẽ carotimasĩ wãtĩ popiye cũ baio joroque Dios cũ caátipee cããrẽ mujãã masĩõgumi.

¹² “Bairũna, capee majũ mujããrẽ yu quetibujugamicũpũ. Mai, ãmerẽ mujãã ruame jicoquei caroaro yu mujãã tũgojĩati masĩẽtibujiorã.

¹³ Bairi Espiritu Santo mujããtũ acũpũ, mujãã masĩpeyo joroque mujãã átigumi cariape macããjẽ majũ masĩrĩquẽrẽ yua. Cũ ruame cariape macããjẽ majũrẽ mujãã quetibujugumi. Bairũna, cũ majũ cũ caborore bairo mujãã quetibujuetigumi. Dios yaye macããjẽ cũ catũgorijere mujãã quetibujugumi. Bairi tunu nipetirije caberorpũ cabaipee cããrẽ mujãã quetibujũ masĩõgumi yua Dios Yeri Espiritu Santo ruame.

¹⁴ Cũ ruame caroaro majũ yu nucũbugori ñiroagumi. Cũ, Espiritu Santo ruame yu yaye yu camasĩrĩjẽ macããjẽrẽ camasĩ añirĩ, tiee mujãã quetibujũ masĩõgumi. Bairo yu yayere camasĩ añirĩ, yu cããrẽ butioro ñiroagumi.

¹⁵ Bairi nipetirije yu Pacu caroa cũ caátĩãnie yu yaye jeto ãno baiya. Bairi, ‘Espiritu Santo ruame tie yu yaye yu camasĩrĩjẽ macããjẽrẽ mujããrẽ masĩõ joroque mujãã átigumi,’ ñiapũ.

¹⁶ “Bairi ãme bero cayoápẽroa yu mujãã ññaetigarã. Bairo ñiñaetimirãcũã, cabero jãñurĩpũ roque yu mujãã ññanemogarã tunu,” ĩ quetibujupwĩ Jesús, jáã, cũ cabuerãrẽ.

La tristeza se cambiará en alegría

¹⁷ Bairije Jesús jáã cũ caĩquetibujurijere tũgori, jáã ruame jáã majũ atore bairije jáã ãmeo ĩ jẽniñawũ:

—¿Dope bairo Ígu, tore bairije marĩ qũĩ quetibujuyati? ¿Dopẽĩ, “Cabero jãñurĩ yu mujãã ññaetigarã yua,” marĩ ĩmicũã, “Tunu cabero jãñurĩpũ yu mujãã ññanemogarã,” marĩ qũĩñati? ¿Norpẽ Ígu, “Yũ Pacu tũpũ yu águ,” marĩ qũĩ quetibujuyati?

¹⁸ ¿Dope bairo ĩ quetibujũgu, “Ãme bero cayoápẽroa,” qũĩñati? Bairi, “Tie ĩ quetibujũgu ññami,” marĩ ĩ tũgomasiẽtmajũcõãña —jáã ãmeo ĩwũ.

19 Jesús p̄ame bairo jāã caãmeo ĩrõ, cūrē jāã caĩjēniñagarijere masĩcõãñupĩ. Bairi atore bairo jāã ĩwĩ:

—Mujããrē bairo ñiapũ: “Āme bero cayoápéroa yu mujãã ĩñaetigarā yua. Bairi tunu cabero jāñurĩp̄u roque yu mujãã ĩñanemogarā tunu.” ¿Atie mujãã yu caĩatajerea mujãã ãmeo jēniñacõã niñati?

20 Cariape majũ atore bairo mujãã ñi quetibujuya: Mujãã otigarā. Bairo bairā, butiuro mujãã tũgoña yapapuagarā. Bairo mujãã cabaimiatacũarē, ati yepa macããna p̄ame useanigarāma. Bairo mujãã catũgoñayapapuaatato bero, useani tũgoñarĩqũē p̄ame mujãã ãniwasoa etagaro yua.

21 Jĩcãõ carõmio bairirup̄au caãcõ cõ macũ cũ cabuiagaro, butiuro wisio tũgoñaño. Tunu bairoa cõ macũ cũ cabuiaro bero roque, wisio tũgoñaētĩñamo yua. Bairo cõ macũ jĩcãũ ati yepap̄u cũ cabuiaro jũgori, cawisiomiataco yua cõ macũrē ĩñarĩ butiuro tũgoña useanicõãño.

22 Jĩcãõ carõmio cõ cabairore bairo mujãã cũã ãmeacãrē butiuro roro popiye majũ tãmuorĩ mujãã yapapuaya. Cabero tunu mujãã tũre etaup̄u, mujãã ñiñagũ tunu. Bairo yu cabairop̄u ñiñarā, butiuro mujãã yerip̄u mujãã tũgoña useanigarā. Bairo mujãã causeanirĩjērē ni jĩcãũ ùcũ mujãã useani jānao joroque mujãã átimasĩētĩgumi.

23 Cariapea mujããrē ñiña: “Mujãã mena yu caãmerĩ rãm̄u caãnorē yua, mujãã caborijere yũre mujãã jēnietigarā. Yu Pacup̄u roquere cũ mujãã jēnimasĩgarā. Bairo cũ jēnirā, mujãã caborijere yu wãme mena ĩrĩ cũ mujãã cajēnirõ, nipetirijere mujãã jomajũcõãgumi yua.

24 Mai, mujãã mena yu caãno, jĩcãni ùno yu wãme mena ĩrĩ, mujãã jēnietinucũña. Bairi ãmea mujãã jēnigarā. Bairo mujãã cajēniata, Dios p̄ame mujãã jogumi mujãã caborijere, jĩcãrõ tũni mujãã causeanirĩjē to caãnijĩãtiparore ĩrā,” ĩ quetibujuwĩ Jesús, jāã, cũ cabuerārē.

Jesucristo, vencedor del mundo

25 ĩ quetibujũ yaparo, atore bairo jāã ĩ nemowĩ tunu. “Bairi atore bairo mujãã yu caĩquetibujũnucurĩjērē ĩcõñarĩ mena jeto mujãã yu quetibujũnucũña: Bairi ãme ato jũgoyere tocãrõã ĩcõñarĩ, mujãã yu quetibujũetigũ. Cariapea yua caroaro majũ yu Pacu yaye caroare mujãã yu quetibujũ masĩõp̄eyocõãgũ, ĩ cõñarĩcãrõ mano yua.

26-27 Mujãã mena yu caãmerĩ rãm̄urē yua mujãã p̄ame yu wãme mena ĩrĩ, yu Pacure cũ mujãã jēninucũgarā. Yu p̄ame yu Pacure mujãã yu cajēnibojacõãninucũp̄ee jeto nigaro ĩ mee, bairo mujãã ñiña. Yu Pacu p̄ame mujãã maiñami, yu cũãrē mujãã camairõ jũgori. Tunu bairoa cariape Dios cũ cajoricũ yu caãnierē masĩrĩ caroaro yu mujãã catũgousarije jũgori mujãã maiñami. Torena, mujãã p̄ame roque mujãã majũã cũ mujãã jēninucũgarā yua.

28 Yu p̄ame yu Pacu cũ carotimasĩrĩp̄au caãnacũ yu apũ ati yepap̄ure, mujãã camasã mena ãni acũ. Bairo caatãcũ ãnirĩ, tunu mujãã ati yepa macããna camasãrē aweyo ágũ yu baiya yu caatãtõp̄na tunu. Bairi yu caatãto, yu Pacu tũp̄na yu tunuágu tunu,” jāã ĩwĩ Jesús, jāã, cũ cabuerārē.

29 Bairo cũ caĩrõ tũgorā, atore bairo cũ jāã ĩwĩ:

—Āme roque caroaro cariape majũ jāã m̄u quetibujuya yua. Apeye ùnie cũãrē ĩ cõñanucurĩ mee, caroaro majũ jāã m̄u quetibujuya.

30 Āmerē yua caroaro majũ jāã m̄u caquetibujũmasĩõrõ tũgorā, ni jĩcãũ ùcũ m̄u jēniñanemo nucurĩcãrõ mano jĩcãrõ tũni majũ murē jāã tũgousa masĩña. Bairi tiere jāã m̄u caquetibujũro tũgorā, cariape majũ murē jāã masĩña Dios cũ carotimasĩrĩp̄au caãnacũ m̄u caatãje cũãrē —cũ jāã ĩwĩ Jesure.

³¹ Bairo jāā, cū cabuerā, cū jāā caīrō tūgori, atore bairo jāā īwī Jesús:

—¿Āmerē yua caroaro majū ñe ūnie r̄saricarō mano cariape yu mujāā tūgoūsacōāñati?

³² Mujāā p̄ame yu mujāā caaweyoparo merē etaro baiya. Bairo yure aweyorā, tocānacāp̄ra noo mujāā caborop̄ mujāā ábatacoagarā. Bairo mujāā cabairo, yu p̄ame roque jīcāūā yu tuagu. Jīcāūā yu āmerīña baip̄na. Yu Pacu Dios p̄ame yu mena āniñami.

³³ Bairi atore bairo nipetirije mujāā ñi quetib̄j̄m̄yua, yu mena cūārē jīcārō tūni caroaro mujāā catūgoña yerijāñacōāninucūparore bairo ī yua. Mujāārē ati yepa macāāna popiye mujāā baio joroque mujāā átiopenucūgarāma. Mujāā p̄ame bairo mujāā na caátimiatacūārē, tūgoñatutuacōāña. Merē yu roque ati ūm̄recōo macāājē carorijere yu botionetōn̄cācōāwū —jāā ī quetib̄j̄m̄wī Jesús.

17

Jesús ora por sus discípulos

¹ Bairo jāā ī quetib̄j̄m̄ yaparori bero, ūm̄recōop̄ īñam̄gōjori, atore bairo cū pacu Diore qūī jēniwī: “Caacu, merē tocārōā yu m̄ cacōrīcā yutea etaro baiya. Bairi yu, m̄ macārē nocārō m̄ caátitutuānierē yu p̄rocūña. Bairo m̄ caāto, yu, m̄ macū cūā nocārō m̄ caátitutuānierē nipetiro camasārē na yu áti īñoḡu.

² Bairi m̄ macārē nipetirā ati yepa macāāna camasā netōrō rotimasīrīqūē cūārē yu m̄ jowu. Bairo m̄ caāto yua, caticōāninucūrīqūērē nipetiro yu m̄ cajoricarārē na yu cajomasīparore bairo ī, tiere yu m̄ jowu.

³ Caticōānajērē masīrīqūē p̄ame m̄, jīcāūā Dios cariape majū m̄ caānierē, yu, Jesucristo m̄ cajoricu cūārē camasā na camasīpee niña.

⁴ “Ati yepar̄p̄re ācū merē m̄ catutuarije mena m̄ carotirore bairo yu áti yaparobojaya. Ati yepa macāāna camasārē na yu masīōp̄eyocōāña m̄ caátitutuānierē merē yua.

⁵ Bairi Caacu, m̄rē ñiña tunu: M̄ caññajorop̄ nocārō m̄ caátitutuarije mena yu átimasīō joroque yu ása tunu, m̄ mena jīcārō yu cacūgoriquere bairo ati ūm̄recōo caññiparo jūgoyer̄na.

⁶ “Camasā ati yepa macāānarē na beseri, yu m̄ cacūrīcārārē merē na yu masīō p̄eyocōāña m̄, yu Pacu Dios, m̄ caānajē cūtiere. Na p̄ame m̄ cabesericarā m̄ yarā caāna niñama. Bairo caāna ānirī, m̄ carotiro mena m̄ yaye quetire m̄ yu caquetib̄j̄m̄bojaro, caroaro majū yu tūgoūsayama.

⁷ Bairi āmerē nipetirije yu m̄ cajonucūrījērē, ‘Dios cū cajorije majū niña,’ ī masīp̄eyocōāñama merē yua.

⁸ Cariape majū yu m̄ caquetib̄j̄m̄rotirijere na yu quetib̄j̄m̄nucūña. Na p̄ame caroaro majū yu tūgoūsayama. Bairi masīñama m̄tu m̄ carotim̄asīr̄p̄añ caānacū ati yepar̄p̄ yu m̄ cajoriquere cūārē.

⁹ “Caroaro na ānio joroque na m̄ caátiparore bairo ī, m̄rē na yu jēnipeobojaya, m̄ yarā yu m̄ cacūrīcārā na caānoi. Ati yepa macāāna camasārē m̄ yaye quetire catūgoūsagaenarē na yu jēnibojaetinuacūña.

¹⁰ Nipetirā yu yarā yure catūgoūsarā p̄ame m̄ yarā niñama. Bairi nipetirā m̄ yarā caāna cūā yu yarā niñama. Bairi na cūā yu caátitutuānierē camasārē na áti īñoḡarāma.

¹¹ “Yu p̄ame tocārōā m̄ t̄p̄u yu āniāḡu. Tocārōā ati yepare yu āmerīḡu yua. Yu cabuerā roque ati yepa tuagarāma, bairo m̄tu yu caānitoye. Caacu, nocārō caññu ānirī, m̄ catutuarije mena na coteya, m̄ catutuarije mena na

yꝯ cacote nucĩrĩcãrõrẽã bairo. Na cũã jĩcãrõ tũni marĩ caãnorẽã bairo na caãnimasĩparore bairo ĩ, caroaro na ĩñacoteya.

12 Ati yepa ãcũ, yꝯ mꝯ cacũrĩcãrẽ caroaro majũ na yꝯ qũẽno ãninucũwã, mꝯ catutuarije mena mꝯ carotijoricarorea bairo yua. Bairo na qũẽno ãcũ, ni ũcũrẽ cũ yasio joroque yꝯ ãpewũ. Baĩpna, mꝯ ya tutipn profeta majã ãnana na cawoatujãgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo cabaĩpna jeto yasigũmi.

13 “Baĩri mꝯ tũpũ ãgu yꝯ baiya. Mai, bairo na mena ati yepapũ ãcũna, atore bairo na ñiña, na cũã bũtioro ñe ũnie rusaeto na useaniãto, na mena ãcũ bũtioro yꝯ causeanĩrõrẽã bairo.

14 Yũ, mꝯ caquetibũjurotĩriquerẽ na yꝯ quetibũjnucũña. Tunu apreyera ati yepa macããcũ mee yꝯ caãnoi, na pũame cũã ati yepa macããna meerẽ bairo caãna ñiñama. Baĩri ati yepa macããna camasã pũame na jũnuoñe ĩñajãñunucũñama.

15 ‘Mũ tũpũ tãmurĩ na jejoya,’ ĩ mee ñiña. ‘Caroaro majũ na qũẽnoña,’ ĩ pũame roque bairo ñiña. ‘Carorije wãtĩ na átĩrotiremi, na ĩñaricanũgõña ĩ,’ bairo mꝯ ñiña.

16 Na cũã ati yepa macããcũ mee yꝯ caãnorẽã bairo ati yepa macããna mee ñiñama.

17 Bairo mꝯ caquetibũjuriere mꝯ majũã na pꝯoya, mꝯ yaye cariape majũ caãnorẽã bairo na caãtĩanimasĩparore bairo ĩ. Mũ yaye cariape macããjẽ majũ ñiña.

18 Ati yepapũ yãre mꝯ caquetibũjurotĩjoricarorea bairo yꝯ cũã ãnoa yꝯ yarãrẽ na yꝯ bũerotĩ joya camasãrẽ.

19 Mũ caborore bairo tũgõnsari caroũ ãnĩgu, na carorije wapa na yꝯ ri-abojagũ. Bairo na yꝯ cariabojaro, na pũame cũã caroarã majũ tuagarãma cariapea yua.

20 “Ãnoa jũgori jeto mee mũrẽ na yꝯ jẽnibojaya. Nipetiro camasã cabero na caquetibũjuro catũgõnsaparã cũãrẽ na yꝯ jẽnibojaya.

21 Caroaro na ãnio joroque ĩ, mũrẽ na yꝯ jẽnibojaya. Marĩ mena jĩcãrõrẽã bairo caroaro na ãnicõãto na cũã. Saacsu, mꝯ, yꝯ mena mꝯ caãnorẽã bairo, baĩri tunu yꝯ cũã mꝯ mena yꝯ caãnorẽã bairo na cũã jĩcãrõrẽã bairo na ãmarõ. Bairo na caãno ĩñarã, ati yepa macããna camasã pũame, ‘Cariape majũã Jesús, Dios cũ cajoricu ñiñami,’ ĩ masĩgarãma.

22 Baĩri mꝯ carotimasĩrĩjẽrẽ yꝯ mꝯ cajoricarorea bairo yꝯ cũã roti-masĩrĩqũerẽ na yꝯ joya, jĩcãrõrẽã bairo na tũgoña yeri jãña ãmarõ ĩ. Bairo baĩrã, jĩcãrõ marĩ caãnorẽã bairo na cũã na ãmarõ.

23 Yũ, na mena yꝯ ãniña. Mũ pũamea yꝯ mena mꝯ ãniña. Bairo caãna marĩ caãnoi, jĩcãrõ tũni caãna majũ na tuo joroque na marĩ átigarã. Bairo na marĩ caãto, ati yepa macããna camasã pũame na ĩñarã, ‘Cariape majũã Jesús, Dios cũ cajoricu ñiñami,’ ĩ masĩgarãma. ‘Cũ caquetibũjuriere catũgõnsarãrẽ na maiñami Dios, cũ macãrẽ cũ camairõrẽã bairo,’ ĩ masĩgarãma.

24 “Saacsu, ati umũrecõo caãniparo jũgoyepna mꝯ camairĩcũ yꝯ ãniña. Baĩri mꝯ pũame yꝯ yarã caãniparãrẽ yꝯ mꝯ besebojayupa. Baĩri na cũã yꝯ caãniãto mꝯ tũpũ na caãnorẽ yꝯ boya. Yũ caãtitutuãnie yꝯ mꝯ cajorijere na caĩñaparore bairo ĩ, topũ na caãnorẽ yꝯ boya.

25 Saacsu, caroũ cariape caãcsu majũ mꝯ ãniña. Ati yepa macããna camasã pũame mꝯ masĩtĩnucũñama. Yũ pũame roque bairo mꝯ na camasĩtĩmiatacũãrẽ, mꝯ yꝯ masĩjãñunucũña. Baĩrĩ ãnoa yꝯ mena caãna cũã, ‘Cariape majũã Jesús, Dios cũ cajoricu ñiñami,’ ĩ masĩñama.

26 Yũ pũame mꝯ caãtĩanierẽ caroaro na masĩõ joroque na yꝯ átinucũña. Baĩpna, bairo jeto mũrẽ na masĩcõã ninucũõ joroque na yꝯ áticõã ninucũgũ,

yure m̄ camai āninucūñjērē bairo na cūārē to baiáto ĩ. Ȳ majū cūā na mena ȳ cañiparore bairo ĩ, murē na masícōā ninucūō joroque na ȳ átícōā ninucūḡu,” q̄ū ĩjēniwī Jesús cū pac̄ Diore.

18

Arrestan a Jesús

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Atore bairo cū pac̄ Diore q̄ū ĩjēniyaparo, Jesús jūgoacoámí ríama Cedrón cawāmecutiya ape nūgōāp̄u. Mai, top̄u Olivo wese ām̄u. Ti wesep̄u, jāā, cū cabuerārē jāā jūgoetacoámí Jesús.

² Mai, Judas, Jesure cab̄suj̄abuitiroc̄u cūā ti wesere camasī āmi. Jesús p̄ame jāā mena top̄u capee majū jāā jūgoneñanucūwī.

³ Bairo merē ti wesere camasī ānirī top̄u soldaua mena na jūgoetawī. Soldaua bairi ĩcāārā templo wii coteri majā mena etawī. Mai, na p̄ame sacerdote majā quetiuparā bairi fariseo majā cūā na cajoatana āma. Na p̄ame cabesu cūgocōātana etawā. Bairo bairā, na cajñ̄aworije mena etawā.

⁴ Mai, Jesús p̄ame nipetirije masīpeyocōāwī cārē na caátipeere. Bairi atore bairo na ĩ jēñ̄awī cārē cañerī majārē:

—¿Noarē macārā mujāā átiyati?

⁵ Bairo cū cajjēñ̄arō, na p̄ame bairo q̄ū ȳwā:

—Jesús, Nazaret macā macācūrē jāā macāña.

Tiere tūgori, bairo na ĩwī Jesús:

—Ȳu, ȳ āniña Jesús, Nazaret macā macācū —na ĩwī.

Mai, Judas, Jesure cab̄suj̄abuitiroc̄u cūā toa na mena āmi.

⁶ Bairi Jesús, “Ȳu, cūā ȳ āniña,” na cū cañ̄raua, dutunu peewēcoámá yerap̄u.

⁷ Bairo na cabairo, Jesús p̄ame atore bairo na ĩ jēñ̄anemowī tunu:

—¿Noarē macārā mujāā átiyati?

Bairo cū cajjēñ̄arō, atore bairo q̄ū ȳnemowā tunu:

—Jesús, Nazaret macā macācūrē jāā macāña.

⁸ Jesús p̄ame bairo na cañ̄ō, bairo na ĩnemowī tunu:

—Merē, “Cūā ȳ āniña,” mujāā ñimiña. Bairi yure mujāā camacāata, ānoa ȳu baparārē na árotiya.

⁹ Mai, atie atore bairo cū cañ̄rjē p̄ame Jesús atore bairo cū cajjūgoyetirique etaro baiw̄u: “Caacu, ȳ m̄ cajoricarārē ni ũc̄ cū yasio joroque ȳ ápew̄u.”

¹⁰ Bairo cabairi nimarōā yua, Simón Pedro p̄ame jarericapāi nerocajori, Malco cawāmec̄sure cariape nūgōā cū āmorōrē patañ̄ocōā jowī. Cū, Malco p̄ame sacerdote majā quetiup̄u sumo sacerdote paabojari majōc̄u āmi.

¹¹ Bairo cū caáto ĩñarī, bairo q̄ūwī Jesús Pedrote:

—Tipāi jarericapāirē tāmurī q̄ūēno cūcōāña. Ȳ Pac̄u p̄ame yure popiye ȳ catām̄ooreere ȳ cūwī. Bairi popiye netōrō ȳ tām̄omas̄ign, ȳ Pac̄u cū caboro jūgori yua.

Jesús ante Anás

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Soldaua quetiup̄u comandante mena bairi ĩcāārā judío majā templo wii cacotebojari majā mena Jesure cū ñe, cū jiyari cū neámá.

¹³ Bairo átiri, Anás ya wii p̄ame Jesure cū neájūgōwā. Anás p̄ame Caifás mañicū āmi. Caifás p̄ame ti cūmarē sacerdote majā quetiup̄u āmi sumo sacerdote majū.

14 Mai, āni, Caifás p̄ame Junta Suprema na caneñabusuroḡ, “Nipetiro marī camasārē aperā na capajīarepeyoparo ūnorēā, jīcāūā caam̄u jeto cū cariaro roque ñubujoro,” narē caibusurīca āmi.

Pedro niega conocer a Jesús

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

15 Bairo cū na cañeátó, Simón Pedro mena Jesure cū jāā usawu. Mai, yu p̄ame sumo sacerdotere camasī yu āmu. Bairi Jesús mena ti wii macā yeparu yu jāācoápu.

16 Simón Pedro p̄ame jopetu macāp̄na tuacōāwī. Bairi yu p̄ame sumo sacerdote cū camasī ānirī jopetu cacoteri majōcore átí, cō yu busuwu. Bairo yu caírō, Pedro cūārē cū jāārotiwō.

17 Bairi jopetu cacoteri majōco p̄ame atore bairo Pedrore q̄i jēñīnawō:

—¿Mu, Jesús cū cabuerā mena macāācū mee mu ānicōāētīmiñati?

Bairo cō caírō, Pedro p̄ame atore bairo cō ī yuwī:

—Cū mee yu āniña.

18 Mai, ti ñamirē butiuro yusawu. Bairo cabairo, sacerdote majā quetiupau paabojari majā, bairi templo wiire cacoteri majā mena peero riowā. Bairo átiri, ti peero t̄pu jūmawā. Bairi Pedro cūā na menapu peero jūmau āmi.

El sumo sacerdote interroga a Jesús

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

19 Sacerdote majā quetiupau sumo sacerdote majū Jesure cū jēñīna jūgoyu cū cabuerārē dope cū caátiere, bairi dope bairo cū cabuerije cūārē.

20 Bairo cū cañjēñīnarō, Jesús p̄ame bairo q̄iñupū:

—Yu quetibuju āninucūña nipetiro ati yepa macāāna camasā na caānoturipu. Bairi tocānacāni camasārē na yu jūgobuenucūña ñubuerica wiipu, bairi Dios ya wii templo wiipu judío majā na caneñarōp̄u cūārē. Bairi yasioropu caírē bairo ñietinucūña.

21 ¿Dopēī yure mu jēñīnañati? Yu cajūgobuero yure catāgonucūrā p̄ame roquere na jēñīñaña. Na p̄ame dise ūnie na yu caquetibujunucūrjēē mu quetibujugarāma, merē yu cabuerijere camasīrā ānirī.

22 Bairo Jesús cū caírō tūgori, templo wii coteri coteri majōcu p̄ame Jesure jīcāni majū cū wasopana pari, atore bairo q̄iñupū:

—¿Atore bairije dopēī sacerdote majā quetiupaure cū mi yuyati?

23 Bairo cūrē cū caáto, Jesús p̄ame bairo q̄iñupū:

—Bairo cū yu caírjē mena cūrē rorije majū cū yu cañata, cariapea roro yu cañgarijere yu quetibuju masīōña. Bairo cū yu caírjē mena cariapea cū yu cañmiatacūārē, ¿dopēī yu mu wasopana payati? —ñupū Jesús soldaure.

24 Anás p̄ame yua Jesure cū jiyari, cū neárotiyupu Caifás sacerdote majā quetiupau t̄pu.

Pedro niega otra vez a Jesús

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Bairo Jesure cū na caáto, Pedro p̄ame peero t̄pu jūmacōāmi mai. Bairi atore bairo q̄i jēñīnawā:

—¿Mu cūā, āni Jesús cū cabuerā mena macāācū mee mu ānicōāētīmiñati?

Pedro p̄ame Jesure q̄iñu, atore bairo īwī:

—Cū mee yu āniña.

26 Tunu Pedro, cū caāmorō pataatacu yu sacerdote majā quetiupau paabojari majā mena macāācū p̄ame Pedrore atore bairo q̄i jēñīnawī:

—¿Olivo wesepu Jesús mena mu caāno yu caññaatacu mu ānicōāētīmiñati?

27 Pedro p̄ame bairo cū caĩrõ, tunu ìtocõãwĩ. Bairo Pedro cū caĩtori nimarõã, âbocu piwĩ merê yua.

Jesús ante Pilato

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

28 Caifás ya wii Jesure cū cane etamiatana quetiup̄a Roma macããcũtu p̄ame cū neámá. Bairo Jesure cū neáná, romano majã majũ quetiup̄a cū carotiboj̄a gubernador majũ ya wiip̄a cū ne etowã. Bairo Jesure cū na caáto, merê busuñumugõcoarú. Bairi judío majã Jesure cañeatana p̄ame romano majõcu ya wiire jããgaema. Aperã romano majã ùna mena cañnigaena añirĩ bairo baiwã. Bairo na cabaieticõãta, “Dios cū caññajorop̄a, jãã, carorije wapacuna jãã tuabujiorã,” irã, bairo baiwã. Bairi tunu ti wiire na cajããpata, na Pascua bose rãmu na cauganucũrĩjêrê ugamasietĩbujioricarãma.

29 Bairo judío majã na cabairo ñnarĩ, Pilato p̄ame na jeniñan witiámí. Atore bairo na ìwĩ:

—¿Mujãã, añirê ñe ùnie jũgori yure cū busujãraná mujãã baiyati?

30 Bairo cū caĩrõ, atore bairo qũiwã judío majã quetiuparã:

—Ñni, cañuñ cū caãmata, mutũ añirê cū jãã neápéribujoatana —qũĩ yuwã.

31 Bairo cū na caĩyuro, Pilato p̄ame na ìwĩ tunu:

—Ñnirê cū neánája. Mujãã majũ mujãã caãtirotinucũrõrêã bairo cū ása.

Bairo na cū caĩrõ, na p̄ame bairo qũiwã:

—Jãã, judío majã camasãrê jĩcãũ ùcũ cããrê jãã carotiro mena cū riao joroque jãã átimasietĩña.

32 Bairi Jesús cū majũã, “Roro yũ átiri yũ pajĩãrocagarãma,” cū caĩjũgoyeticũrĩcãrõrêã bairo baiwu.

33 Pilato p̄ame cū ya wiip̄a jããcoámí tunu. Bairo cū ya wiip̄a jããetari, Jesure cū piũjõri, atore bairo qũĩ jeniñañup̄:

—¿Mũa, judío majã Quetiup̄a Rey majũ mũ añiñati?

34 Bairo cū caĩrõ, Jesús p̄ame bairo qũĩñup̄a Pilatore:

—¿Bairo yũ mũ caĩjeniñarĩjêrê mũ majũã yũ masĩrĩ, bairo miñati, o aperã p̄ame yure mũ na caquetibujuro jũgori bairije yũ mi jeniñañati?

35 Bairo Jesús cū caĩrõ, Pilato atore bairo qũĩñup̄a:

—¿Toroque yũ cãã judío majõcu yũ añiñati? Cũ mee yũ añiña. Mũ ya yepa macããna, sacerdote majã quetiuparã p̄ame yutu mũ neatĩri yũ nunĩama murgê. ¿Bairi ñerê na mũ átibuicãtiati?

36 Jesús p̄ame Pilato bairo cū caĩjeniñarõ, atore bairo qũĩñup̄a:

—Ati yepa macããna quetiuparã na carotimasĩnucũrõrê bairo mee carotimasĩ yũ añiña. Ati yepa macããna quetiuparãrê bairo yũ caroti ãninucũãta, yure caãmeoqũê ãñotabojarã yũ cũgobujioatacu, judío majã yũ na cañemasietĩparore bairo ì. Yũ carotimasĩrõ ati yepa mee ñiña.

37 Bairo Jesús cū caĩrõ, Pilato atore bairo qũĩ jeniñañup̄a:

—¿Bairi toroque Quetiup̄a Rey majũ mũ añiñati?

Bairo cū caĩrõ, Jesús p̄ame atore bairo qũĩ yuyup̄a:

—Merê mũ caĩrõrêã bairo cãã Quetiup̄a Rey majũ yũ añiña. Bairi caroa cariape macããjê majũrê ati yepa macããna camasãrê na quetibujũ acú, ati yepap̄a yũ buiañ arú. Bairi nipetiro camasã caroa cariape macããjêrê catũgogarã p̄ame yũ caquetibujurijere caroaro tũgouñanucũñama.

38 Pilato qũĩñup̄a Jesure:

—¿Ñe ùnie to añiñati caroa cariape macããjê mũ caĩrĩjê? —qũĩñup̄a.

*Jesús es sentenciado a muerte**(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)*

Pilato Jesure bairo qũĩ jēniñapeyo yaparori bero, witiásupi tunu. Bairo witiētari atore bairo judío majārē na ĩwĩ tunu:

—Ānirē di wāme ũno rorije cū caátibuicutajere yu bócaetimajũcōāña.

³⁹ Mũjāã pũame presopũ caācārē Pascua bose rũmu caāno jĩcāũ cū yu cawiyoro majāã bonucũña. ¿Bairi judío majā Quetiupau Rey majūrē cū yu cawiyaro majāã boyati?

⁴⁰ Bairo Pilato na cū caĩjēniñarō, na pũame nipetirā bairo ĩ awajawā:

—ĩcūrā cū wiyoticōāña! ¡Barrabás pũame roquere cū wiyoya!

Mai, Barrabás pũame preso jorica wiipũ caācũ āni, camasārē na cū capa-jĩrĩqũē wapa jũgori.

19

¹ Camasā bairo na cañawajaro tũgo, Pilato pũame Jesure na baperotiwĩ cū ũmũa soldauare.

² Bairo soldaua pũame Jesure cū baperi bero, pota juarica beto mena cū rũpoare peowā. Tunu bairo cū átiri, apero cū jutiro jāāwā cajũārō quetiupau rey cū cajāñanucũrō ũno majūrē.

³ Bairo Jesure cū átiri, cātũaca etanũcārĩ, atore bairije qũĩ boyetiepewā:

—ĩcũ ānicōā ninucũáto āni judío majā Quetiupau Rey tocānacā rũmũa!

Bairo Jesure qũĩrĩ, cū panucũwā cū riapére.

⁴ Pilato pũame bairo na caato, witiatĩri, atore bairo na ĩnemowĩ tunu:

—Caroaro tũgoñapeoñijate. Yu pũamerā āni di wāme ũno rorije cū caátibuicutaje manimajũcōāña. Bairi cū yu piiwiyojopa mũjāã caĩñarō.

⁵ Bairo Pilato cū caĩrō, Jesús pũame witiámĩ, pota juarica beto mena cū rũpoare na capeoatacu. Bairi apero jutiro cajũārō na cajāátacu witiētawĩ. Bairo cū cawitiētaro, atore bairo na ĩwĩ Pilato:

—ĩRoro mũjāã caátigau majũ, ānia niñami!

⁶ Bairo Jesús cū cawitiētaro ĩñarā, sacerdote majā quetiuparā, bairi templo ñubuerica wii cacotebojari majā mena atore bairo ĩ awajajũgowā:

—ĩYucũpāĩrũ cū papuaturotiya! ¡Yucũpāĩrũ cū papuaturotiya!

Bairo na cañawajaro, Pilato pũame atore bairo na ĩwĩ:

—Mũjāã majũ cū neátĩ, yucũpāĩrũ cū papuaturocarájá. Yu pũame di wāme ũno rorije cū caátibuicutaje cū yu bócaetimajũcōāña —na ĩwĩ.

⁷ Bairo Pilato na cū caĩrō, judío majā atore bairo qũĩ yawā:

—Jāã pũame jĩcā wāme bairo caátitrotiri wāme jāã cũgoya. Bairo tiere tũgoñarĩ cū cayasiro jāã boya, cū majũā, “Dios macũ yu āniña,” cū caĩtorije wapa jũgori.

⁸ Atope bairo na caĩrō tũgori, Pilato pũame tunu bũtioro jāñurĩ uwitũgoñañupũ.

⁹ Bairo bairi Pilato Jesure cū piijāátĩ, atore bairo qũĩ jēniña bapoyupũ tunu:

—¿Mũa, noo macācũ majũ mu āniñati?

Bairo Pilato cū caĩ jēniñamiatacũārē, Jesús pũame cū yueticōāñupũ.

¹⁰ Bairo Jesús cū cayueto ĩña, atore bairo qũĩñupũ:

—¿Nopēĩ yu mu yuetiyati? ¿Mu yu capuaturocarotimasĩrĩjērē, bairi tunu mu yu cawiyorotimasĩrĩjērē cũārē mu masĩētĩñati?

¹¹ Bairo Pilato cū caĩrō tũgo, Jesús pũame atore bairo qũĩñupũ:

—Dios, rotimasĩrĩqũērē mu cū cajoeticōāta, mu rotimasĩētĩbujion. Bairi yure cabũsũjābuitirocaatacu pũame mu carorije wapa netōjāñurō buicutiyami.

12 Bairo cabairi nimarōã, Pilato p̄ame Jesure cū wiyogu tūgoña macāpeyomiñupū. Bairo baimicūã, nopē bairo majū átimaslēsupū. Bairo Pilato cū cabairo ñnarã, judío majã p̄ame atore bairo qũiwã:

—¡Ni ũcū cū caboroa cū majũã rey quetiupau majũ cañnigatūgoña p̄ame emperador wapac̄u majũ açū baiyami! ¡Bairi cū ũcū caãcū Jesure cū m̄u cawiy-oroñicōãta, m̄u cãã emperador quetiupare cateeire bairo m̄u tuabujioñ!

13 Atore bairo cū na caĩñjêrē tūgo, Pilato p̄ame Jesure cū piiwiya árotiwĩ ũtã mena na cawerica yeparu. Ti yepa yu yaye hebreo mena Gabata wãmecutiya. Bairo cū atírotiri, Pilato p̄ame camasãrē na cū cajëñiñabesenucũrõp̄u ruiwĩ.

14 Merē ti rãm̄rē pasaribota nicoapu. Merē ti rãm̄u bose rãm̄u Pascua jũgoye macãã rãm̄u ãno baiwu yua. Pilato judío majãrē bairo na ñwĩ tunu:

—¡Ñia niñami m̄ujãã Quetiupau Rey majũ!

15 Bairo Pilato na cū caĩrõ, judío majã p̄ame atore bairo ñ awajawã:

—¡Cũ riaáto! ¡Cũ riaáto! ¡Yuc̄p̄ãĩr̄u cū papuaturotiya!

Bairo cū na caĩrõ tūgo, Pilato p̄ame bairo na ñwĩ:

—¿Dopëĩ m̄ujãã Quetiupau Reyre yuc̄p̄ãĩr̄u cū yu papuatu rotibujiocuti?

Bairo Pilato na cū caĩrõ, sacerdote majã quetiuparã p̄ame atore bairo qũiwã:

—¡Jãã quetiupau majũ, emperador jĩcãñã jãã cãgoya! ¡Bairi cū netõrõ quetiupau caãcū apeĩ maniñami!

16 Bairi yua, tocãrõã Pilato p̄ame Jesure na nunirocacõãwĩ, yuc̄p̄ãĩr̄u cū na capuaturocamasĩparore bairo ñ. Na p̄ame Jesure cū necoãmá yua.

Jesús es crucificado

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Bairo cū neaná yua, Jesure yuc̄p̄ãĩr̄ē cū p̄sarotiri, cū neamá Calavera cawãmecutoru. (Calavera ñrõ, Gólgota, o “r̄p̄oa coro” ñgaro ñña yu yaye hebreo mena.)

18 Toru cū ne etari yua, yuc̄p̄ãĩr̄u cū papuatuwã. Cū mena jĩcãrõ aperã cããrē yuc̄p̄ãĩr̄u na papuatuwã. Jĩcãñ caãcõ ñugõã p̄amerē, apeĩ cariape ñugõã p̄amerē na papuatuwã yuc̄p̄ãĩr̄u jeto yua.

19 Bairo cū na capuaturu bero, Pilato p̄ame yuc̄p̄ãĩr̄u atore bairo ñ woaturiquere Jesús r̄p̄oa buip̄u papuatu rotijoyupi: ÑNI, JESÚS NAZARET MACÃÃC̄JUDÍO MAJÃ QUETIUPĀREY MAJÛ NIÑAMI.

20 Bairo na cawoatuatajere capããr̄p̄na judío majã ññawã yuc̄p̄ãĩr̄u woaturique caĩbusatusarijere. Mai, Jesure yuc̄p̄ãĩr̄u na capuaturicarapu p̄ame macãñaca jãñurĩ ãmu. Bairi capããr̄ camasã ñnarã etawã. Tunu bairo Jesús r̄p̄oa bui na caĩwoatuataje cãã ato cãnacã bus̄rica risero mena na cawoaturique ãmu: Hebreo yaye bus̄rique mena, latín yaye bus̄rique mena, griego yaye bus̄rique mena cããrē woaturique ãmu.

21 Tore bairo woaturique caãno jũgori, sacerdote majã quetiuparã judío majã p̄ame atore bairo qũñuparã Pilatore:

—“Ñni, judío majã Quetiupau Rey majũ niñami,” ñ woatueticõãña. Atore bairo p̄ame ñ woatuya cū r̄p̄oa buire: “Ñni niñami, ‘Yua, judío majã Quetiupau Rey majũ yu ãniña,’ cū majũã caĩbusu niñami,” ñ woatuya — qũñuparã Pilatore.

22 Bairo na caĩñjêrē tũgori, Pilato p̄ame atore na ñ yuypu:

—Yu cawoaturotiataje merē woaturiquea tuacõãrõ baiya. Dopëĩ yu wasoa masĩtĩña tunu.

23 Cabero yua, soldaua Jesure yuc̄p̄ãĩr̄u cū papuaturi bero, Jesús jutiro bui macããtõ ãnatõrē ãmeo wobatowã. Bapariñacã seero majũ wobatori ãmeo

nuniwā jīcārō jeto yua. Cū jutiw_u cūārē newā soldaua majā. Mai, ti jutiw_u p_uame jīcāpāi jutipāirēā na caeruiátaw_u ām_u.

²⁴ Bairi soldaua p_uame atore bairo āmeo īwā tocānacāp_una:

—Ati jutirora marī wobatoeticōāto. Bairo p_uame marī átiroa: Número mena cōñarī marī āmeo wēnunito. Bairo átiri, marī masīgarā Jesús jutirore canepaure yua —āmeo īwā soldaua.

Mai, atore bairo Dios ya tutip_u Jesús jutirore na caátipeere na caīwoaturiquere bai etaro baiw_u. Atores bairo īña: “Y_u jutirore āmeo wobatogarāma. Bairi tunu y_u jutiw_u cūārē número mena cōñarī āmeo wēnunito masīgarāma y_u jutiw_u canepaure,” ī woatuyupa Dios ya tutip_u soldaua majā bairo Jesús jutirore na caāmeo átipeere yua.

²⁵ Bairo Jesure yucpāip_u cū na capapuatunecōátatot_u īñarā etawā María Jesús paco, apeo cū mugō María Cleofas n_umo, bairi María Magdalena yua.

²⁶ Bairi Jesús p_uame cū pacore īñarī, bairi y_u, Jesús cū cabuei, cū camai majū cūārē īñarī, atore bairo cō īwī:

—Caaco, cūā, m_u macū majūrē bairo caācū m_u mena tuayami.

²⁷ Bairi y_u cūārē atore bairo fīwī tunu:

—Cōā, m_u paco majūrē bairo caācō m_u mena tuayamo.

Atores bairo Jesús y_ure cū caīrō tūgo, y_u p_uame y_u ya wiip_u cō y_u jūgo āniacoāp_u yua.

Muerte de Jesús

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Bairi atore bairo ī yaparo, merē Jesús masīrī cū pac_u Dios cū caátiroticūīqūērē átī yaparopeyori, bairi Dios ya tutip_u na caīwoatujūgoyeticūīcārōrē bairo to baiáto ī, atore bairo īwī Jesús:

—¡Y_u ñeme jipijāñucp_u!

²⁹ Mai, na p_uame jīcār_uaca use ocor_u carorije capiyarijere cūgoyupa. Bairi Jesús, “Y_u ñeme jipijāñucp_u,” cū caīrō tūgo, tie use oco carorije capiyarijere mena carupajitia mena hisopo na caīr_uca r_up_u mena jiyaturi use ocor_u carorije capiyarijere mena yose nerī, Jesús riseror_u ñumugō etowā tie carorijere, “Cū etiáto,” īrā yua.

³⁰ Bairo cūrē na caáto, Jesús p_uame tie use oco carorije capiyarijere etiwī. Bairo tie use oco carorijere eti yaparori, atore bairo īwī Jesús:

—Caacu, y_u m_u caátiroticūīqūērē merē nipetiro jīcārō tāni y_u átiyaparopeticōāña.

Bairo ī yaparo, cū rupoare rocayo riacoámí Jesús yua.

Un soldado abre con su lanza el costado de Jesús

³¹ Ti rām_u p_uame bairo Jesure cū na capajīārī rām_u Pascua bose rām_u jūgoye macāñ rām_u ām_u. Bairi judío majā na rupa_uri ānajē yucpāip_una ape rām_u na cayerijārī rām_u caānimajūrī rām_urē catusaro boema. Mai, ti rām_u p_uame judío majā na cayerijārī rām_u caānimajūrī rām_urē bairo caāni rām_u ām_u. Bairi ti rām_u jūgoyep_una Pilato na capapuatatanarē, tām_urī na riaáto īrā, na ñicāñrīrē cū capapererotiro boyuparā. Bairo átiri na rupa_uri ānajē cūārē na cū cajereruo rotiro boyuparā.

³² Bairo na caīrō jūgori yua, Pilato p_uame cū yarā soldauare na joyupi, na capapuatatanarē na ñicāñrīrē na capaperarore bairo ī. Na p_uame yua caāñijūgo_u apei Jesut_u ape nūgōā na capapuatatacu cūārē na ñicāñrīrē paperecōāwā.

³³ Bairo átiãna, Jesús cûãrê cû ñicããrîrê papegarã na caĩñarõ, merê caria-coatacũpũ ãmi. Baiři cû ñicããrîrê papereema.

³⁴ Bairo na caãperimiatacũãrê, jïcãũ na mena macããcũ soldau pũame cû ãpõã besuro mena cû waru majũ cû jareoñawĩ. Bairo cû caãto, riĩ, oco cûã witiwũ cû cajareori opere yua.

³⁵ Mai, atie yũ caquetibũjũrijere yũ majũpũna ñiñawũ. Baiři yũ caĩñarĩqũrê cariapea majãã quetibũjũ yũ átiya, majãã tiere tũgori Jesucristore caroaro majãã catũgõusaparore bairo ĩ yua.

³⁶ Dios ya tutipũ bairo na caãtipeere na caĩwoatujũgoyeticũrĩcãrõrêã bairo baietawũ. Bairo ĩ woatuyupa ti tutipũre mai: “Cũ õwãrõ jïcã õwãrõ ũno pabebojaecoetigaro,” ĩ woatuyupa.

³⁷ Apero cûãrê atore bairo ĩ woatujũgoyeticũñupã: “Jïcãũ na cajareoricure camasã qũĩñagarãma,” ĩñupã tie cûãrê.

Jesús es sepultado

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Tie bero José cawãmecũcũ Arimatea macããcũ pũame cû jëniñupĩ Jesús rupauri ãnajêrê. Mai, José pũame Jesure catũgõusau ãmi. Baiřua, baujaro mee catũgõusanucũũ ãmi, judío majã quetiuparãrê cauwi ãnirĩ. Bairo cû cajëniřõ, Pilato pũame cû yũri, cû rupauri ãnajêrê cû neãrotiyupũ Josere yua. Bairo cû caãtirotiro yua, José pũame Jesús rupauri ãnajêrê necoásũpi.

³⁹ Apei jo caãnacũ, jïcãni ñamipũ Jesure cabusupënieticũ Nicodemo cûã cû ĩñau ásupi. Bairo ĩñau ácu, treinta kilos cãrõ majũ caroa cajutiñurĩjê mirra, áloe mena asuriqere jeasũpi, Jesús rupauri ãnajêrê cû waregu.

⁴⁰ Baiři José Nicodemo mena Jesús rupauri ãnajêrê nerĩ, jutii wêerĩ mena cû dũũayuparã. Bairo cû dũũagarã jũgoye, cajutiñurĩjê Nicodemo cû ca-jeatĩataje mena wareyuparã cû rupauri ãnajêrê. Mai, judío majã, na ñicũjãã ãnanarê bairo cariarãrê na caãtinucũrĩ wãme ãmu. Baiři tore bairo cû ásuparã.

⁴¹ Mai, Jesure yucũpãipũ na caparuaturocaricaro pũame jïcã wese tũpũ ãmu. Ti wesepũre ãmu jïcã ope ãtã ope mai jïcãũ camasocũ rupauri ãnajêrê na cacũñaeti ope.

⁴² Ti operũ Jesús rupauri ãnajêrê cũñupã. Catuacã ãmu ti ãtã ope pũame mai. Baiři toa cû cũcõãñupã Josêjãã yua. Tunu bairoa ti ñamicã caãno merê judío majã na cayerijãpa rãmu nijũgoro baiwu yua. Baiři tãmarĩã ti ãtã operũ cũñupã Jesús rupauri ãnajêrê.

20

La resurrección de Jesús

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Cabero ape semana caãnijũgori rãmu cabusuato ĩña, canaitĩã jãñũrõpũna María Magdalena pũame Jesús masã operũ ĩñao ásupo. Bairo topũ etao, ãtã tii masã ope biarica tii aperopũ caãno ĩñañupõ.

² Bairo cabairo ĩña, jããtu pũame atũ tunuasũpo. Jãã pũame ato cãnacũũ jãã ãmu: yũ, Jesús cû cabuei, cû camai majũ, Simón Pedro mena jãã ãmu. Jããtu etao, atore bairo jãã ĩ quetibũjũwõ:

—¡Marĩ Quetiupau rupauri ãnajêrê aperopũ necoaura! ¡Noopũ cũ cũatanama ĩ masĩã maniña! —jãã ĩ quetibũjũwõ.

³ Bairo jãã cõ caĩquetibũjũro tũgo, pũgarãpũna Simón Pedro mena Jesús masã operũ jãã ĩñarãpũ.

⁴ Bairo İnaráná, puġarãpuã aturi jãã ápá. Bairo aturi áná, yu puame Simón Pedro netojãñurõ yu atawu. Bairi Simón Pedro jũgoye Jesús masã ope ãnatõpu yu etacoápu.

⁵ Bairo etau, ti masã opere murĩ jãñurĩ ñiñajõ jowu. Juti wẽerĩ jeto baucũñawũ. Yu jãápewu ti masã opere baipua.

⁶ Yu berore ti masã operu yu caãno, yu emuetawĩ Simón Pedro. Cũ puame ti masã operu İñacõã jãámí. Bairi cũ caã İñawĩ juti wẽerĩrẽ.

⁷ Ape juti asero Jesús ruoore na caũmamiatato, apeye juti wẽerĩ mena jĩcãrõã ãmewũ. Ricaatipu tupetutia cũricãrõ cũñawũ.

⁸ Yu, Simón Pedro jũgoye caetaatacu cũã ti masã ope pupearu yu jããcoápu yua. Bairo nipetirije cabaiatajere İnarĩ, cariape majũ “Caticoaupi Jesús,” ñi tũgoñamasĩwũ yua.

⁹ Mai, jãã puame jãã masĩeticõã recõãwũ Dios ya tutipu, “Mesĩare cũ na carajĩãrocaro bero catigũmi tunu,” na caĩwoatujũgoyeticũrĩqũerẽ.

¹⁰ Bairo Jesús masã operu caĩñaratiatana jãã tunucoápu jãã ya wiipu yua.

Jesús se aparece a María Magdalena

(Mr 16.9-11)

¹¹ María Magdalena puame Jesús masã ope turuã oticõã tuaámo. Bairo otiona, Jesús masã ope ãnatõpu murĩ İñajõ joyupu.

¹² Bairo áco, İñañurõ puġarã ángelea majãrẽ caroa juti botirije cajãñaatana Jesús rupaũri ãnajerẽ na cacũata operu na caruiro. Na, ángelea majã puame Jesús rupaũri ãnajerẽ na cacũataraũre ruiyuparã. Jicãũ Jesús ruoã caãniataraũre, apei cũ ruõori caãniataraũre ruiyuparã.

¹³ Na, ángelea majã puame topu ruirã, María Magdalenarẽ atore bairo cõ İ jeniñañuparã:

—Mũã, ĵnopẽĩõ mũ otiyati?

Bairo cõ na caĩjẽniñarõ tũgo, María Magdalena puame atore bairo na İñurõ:

—Yu Quetiupau rupaũri ãnajerẽ aperõpu cũ necuõpa. “Noõpu cũ neatanama rita,” ñi masĩetiña. Bairi yu yapaõuajãñuña —na İñurõ ángelea majãrẽ.

¹⁴ Bairo ángelea majãrẽ na İ yapaõo, ãmejorenucã İñagona, Jesure qũñañurõ yua. Bairo qũñamioçũã, María Magdalena puame, “Jesua niñami,” İ masĩesupo.

¹⁵ Bairo cõ cabairo İña, atore bairo cõ İñurũ Jesús puame:

—Mũã, ĵnopẽĩõ mũ otiyati? ĵÑamurẽ macãõ mũ baiyati?

Mai, cõ puame, “Oterica wesere cacotei ãcũmi,” İ tũgoñarĩ atore bairo qũñurõ:

—Mũ, Jesús rupaũri ãnajerẽ aperõpu mũ cacũata, yu quetibũjũya. Bairo mũ caquetibũjũro, yu puame cũ rupaũri ãnajerẽ macãõ ágo ñiña —qũñurõ.

¹⁶ Bairo cãrẽ cõ caĩrõ tũgo, Jesús puame atore bairo cõ İñurũ:

—İMaría!

Bairo Jesús cõ cũ caĩrõ tũgo, María Magdalena puame ãmejorenucãrĩ, bairo qũñurõ Jesure hebreo majã busũrique mena:

—İRabuni! (Mai, atĩ wãme, “Yũre cabuei,” İgaro İña yu yaye hebreo majã mena.)

¹⁷ Jesús puame María Magdalenarẽ bairo cõ İñurũ:

—Yu pãñaeticõãña. Yu Pasu turu yu wãmuáreriãru mai. Bairi yu yarã yu bairãrẽ bairo caãnarẽ atore bairo ñi quetibũjũbojaoja: “Yu Pasu Dios turu wãmucoágũ yu baiya mai. Cũ, yu Pasu Dios puame mũjãã Pasu majũ niñami. Cũã niñami yu Pasu Dios majũ. Mũjãã cũãrẽ, mũjãã Pasu Dios majũ niñami,” cõ İ quetibũjũ rotijoyupu Jesús María Magdalenarẽ.

18 María p̄ame bairo Jesús cō cū caīquetibuj̄u rotijoro t̄go, jicoquei jāā cū cabuerā cañinucūatana t̄p̄u quetibuj̄uo aticoasupo. Bairo jāā t̄p̄u etao, María Magdalena Jesure cō caīñaatajere, bairi cū caquetibuj̄u rotiataje cūārē jāā quetibuj̄u w̄o yua.

Jesús se aparece a los discípulos

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

19 Ti semana cañinj̄gori r̄m̄u María Magdalena Jesure cō caīñaata r̄m̄u merē naiocoato baiwu. Bairi jāā, Jesús cū cabuerā cañimiatana p̄ame caroaro jāā caāni wii joperire biari jāā neñawū. Jāā, Jesús cū cabuerā cañimiatana p̄ame judío majā quetiuparārē uwirā, bairo jāā caāni wii joperire biari jāā neñawū. Bairo jāā caneñarō, Jesús p̄ame jāā recomacā majū buia nucāetawī. Bairo jāā t̄p̄u buianucā etau, atore bairo jāā ī jēniwī:

—¡Caroa yeri cutaje muj̄āārē cū joáto Dios! —jāā ī jēniwī Jesús.

20 Bairo jāārē ī jēni yaparori, cū wāmorirē na capapua cāmitiátajere jāā īñowī. Tunu bairoa cū warure na cajareo cāmitiáta ope cūārē jāā īñowī. Bairo cacatiatac̄u cū caānorē īñarī yua, jāā p̄ame butioro jāā t̄goña useaniwū.

21 Bairo jāārē īñorī bero, tunu bairo jāā ī jēninemowī Jesús:

—¡Caroa yeri cutaje muj̄āārē cū joáto Dios! Ȳn Pac̄u p̄ame muj̄āāt̄u ati yerap̄u ȳn jowī. Bairi ȳn cūā muj̄āārē ati yepa macāña camasā watoap̄u muj̄āā ȳn joya, caroa quetire camasārē na muj̄āā caquetibuj̄umasīparore bairo ī.

22 Bairo jāā īrī bero, jāā buire putibatori, atore bairo jāā īwī:

—Espíritu Santore muj̄āā ȳn joya āmerē. Cūrē cū bocáñeña yua muj̄āā mena caānip̄aure.

23 Tunu bairoa ni j̄icāū ūcūrē roro cū caātiere cū muj̄āā camasiriyobojata, carorije cawapa cūgoecure bairo tuaḡumi. Bairi tunu ni ūcūrē cū carorije wapore cū muj̄āā camasiriyō bojaeticōāta, carorije cawapa cūgoña tuacōāḡumi —jāā īwī Jesús.

Tomás ve al Señor resucitado

24 Mai, jāā, p̄uga wāmo peti r̄p̄ore p̄uga p̄enirō caānacāū Jesús cū cabuerā mena macāñcū j̄icāū, Tomás cawāmec̄uc̄u ap̄eyera “Gemelo” na caīpiinucūū p̄ame jāā mena āmewī Jesús cū cabuiaeta j̄gorip̄aure.

25 Bairo cabero, jāā, Jesús cū cabuerā p̄ame jāā mena merē cū caāno yua, atore bairo cū jāā ī quetibuj̄umiwū Tomárē:

—Marī Quetiupau Jesure cū jāā īñaap̄u.

Bairo cū jāā caīquetibuj̄umiatacūārē, atore bairo jāā ī yucōāwī:

—Jesús wāmorirē na capapua cāmitiátajere īñarī, ȳn wāmoj̄ūā mena ti opere ȳn capāñeticōāta, cariape muj̄āā ȳn t̄goetiḡu. Tunu bairoa cū waru na cajareoāta opere ȳn wāmo mena ȳn capāñeticōāta, cariape muj̄āā ȳn t̄goetimaj̄ucōāḡu —jāā ī yucōāwī Tomás.

26 Cabero, j̄icā wāmo peti itia p̄enirō cānacā r̄m̄u canetōrō bero, tunu jāā, Jesús cū cabuericārā jāā neñawū tunu jāā ya wii pupear̄u. Bairo ti watoa jāā caneñarīp̄aure Tomás cūā āmi yua jāā menarē. Caroaro ti wii jopeerire jāā biatupeyocōāwū. Bairo jāā caātimiatacūārē, Jesús p̄ame jāā t̄p̄u jāā buiaetawī. Bairo jāā watoap̄u etari, atore bairo jāā jēniwī:

—¡Caroa yeri cutaje muj̄āārē cū joáto Dios! —jāā ī jēniwī Jesús.

27 Bairo jāā ī jēnirī bero, Jesús Tomárē atore bairo q̄ūwī:

—Īñaña ȳn wāmorirē na capapua cāmitiátajere cāmiirē. Bairo īñarī, mu wāmoj̄ūā mena űujoñaña ti cāmiirē. Tunu bairoa mu wāmo mena ȳn waru na

jareoáta cãmĩrõrẽ pãñau asá. Cariape catũgoecũ majũ ãmerĩcõãña. ¡Cariapea tũgoya mũ cãã!

²⁸ Bairo Jesús cũ cũ caĩrõ, atore bairo Tomás ñhame qũĩ nucãbũgocõãwĩ yua: —¡Yũ Quetiupau, yũ netõrõ caãcũ Dios majũ mũ ãniña! —qũĩwĩ.

²⁹ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩwĩ Jesús Tomarẽ:

—¿Ãmerẽ yure ññarĩpũ cariapea yũ mũ tũgousayati? ¡Ñseanĩrĩ na ãmarõ noa ùna ññætimĩrãcãã cariape catũgousanucũrã!

El porqué de este libro

³⁰ Baiřna, Jesús capee majũ caroa Dios yaye mena cũ caátĩ ññomasĩrĩjẽrẽ jãã áti ññonucũwĩ. Tie nipetirijere ati tutipũre yũ woatu quetibũjũpeyoetiya.

³¹ Bairo woatu peyoetimicãã, atie mũjããrẽ yũ caquetibũjũwoaturijere mũjãã yũ quetibũjũcũña, tiere ññarĩ cariapea Jesús Dios macũ, Dios cũ cajou Mesías cũ caãnierẽ mũjãã camasĩparore bairo ĩ. Bairo cũrẽ cariape tũgousari, mũjãã ñhame yeri capetietie cũ cajorije majũrẽ mũjãã cãgogarã yua.

21

Jesús se aparece a siete de sus discípulos

¹ Cabero Jesús, jãã, cũ cabuerãrẽ jãã baujaetawĩ tunu Tiberias utabũcũra cawãmecũtira tũnipũ. Atoe bairo baiřwũ:

² Topũre caãna ato cãnacãũ jãã ãmũ: Simón Pedro, Tomás cawãmecũcũ apeyera Gemelo na caĩpiinucũũ, Natanael, Galilea yepa Caná cawãmecũti macã macããcũ cãã ãmi. Jãã, Zebedeo pũnaa cãã ñũgarãřna jãã ãmũ. Bairi tunu jãã mena macããna ñũgarã aperiã cãã ãma.

³ Bairo topũ jãã caãno, Simón Pedro ñhame atore bairo jãã ĩwĩ:

—Wai wei ácũ yũ baiya —jãã ĩwĩ.

Bairo jãã cũ caĩrõ, jãã cãã bairo cũ jãã ĩwũ:

—Jãã cãã mũ mena jãã wai werágãrã —cũ jãã ĩwũ.

Bairo qũĩrĩ yua, cũmuapũ ájããrĩ jãã acoápũ, wai weráná. Bairo wai werãmirãcãã, ti ññamirẽ jãã wai pajĩãẽpũ.

⁴ Bairo jãã cabaiãno, cabusuñũmũgõatĩpau, Jesús ñhame ti utabũcũra tũnipũ bauetawĩ. Bairo cũ cabauetaro, jãã cũ cabuerã ñhame, “Cãã, Jesús ññami,” jãã ĩ masĩẽpũ, qũĩñamirãcãã yua.

⁵ Bairi Jesús ñhame atore bairo jãã ĩ jẽniñawĩ:

—Yũ yarã, ¿mũjãã wai pajĩãẽtĩñati? —jãã ĩ jẽniñawĩ.

Bairo cũ caĩjẽniñarõ, bairo cũ jãã ĩwũ:

—Jãã pajĩãetiapũ.

⁶ Jesús ñhame tiere tũgori, bairo jãã ĩwĩ:

—Bapire cariape ñũgõã ñhame wẽroca ñũajoya. Bairo ána, capããrã mũjãã wai pajĩãgarã —jãã ĩwĩ.

Bairo cũ caĩrõ, cũ carotirore bairo jãã ápũ. Bairi yua, bairo jãã caáto, dope bairo bapire jãã áti tũgãmũgõpãmũo jomasĩẽpũ, capããrã majũ bapire wai na cajããrõ jũgori yua.

⁷ Mai, yũ, bũtiuro Jesús cũ camainucũũ ñhame wai capããrã na cajããrõ ññarĩ, Pedore atore bairo cũ ññiwũ:

—¡Marĩ Quetiupaua ññamimal! —cũ ññiwũ.

Bairo yũ caĩrõ tũgo, Pedro ñhame jicoquei jãã Quetiupau Jesure qũĩñamasĩrĩ, uwaro cũ jutirore jãña, riapũ rocañuarĩ baacoámĩ, Jesús tũpũ ácũ.

⁸ Jãã, cũ cabuerã ñhame bapire wai jiraricũ majũ jãã tũgã pããpũ cũmua capairica mena raputiro tũnipũ. Mai, jãã ñhame jõpũ mee, raputiro wijaro

cien metros cārō jāñurĩã caãnoi bapire jāã tūgāpāápu, wai capāārã majū na cajāārō ĩnarĩ.

⁹ Bairi yua, jāã p̄ame paputiropu maa etanucārã, peero riorica peerore jāã ĩñawū. Bairi ti peeropu wai jĩcāũ p̄õncõricũ cūārē jāã ĩñawū. Pan cūã āmu ti peero ture.

¹⁰ Paputiropu t̄anip̄ũ jāã camaa nucārō ĩña, Jesús p̄ame atore bairo jāã ĩwĩ:

—Jĩcārã ũna āmeacã mujāã cawai pajĩāetarārē na jeasá ato p̄ame —jāã ĩwĩ.

¹¹ Bairo Jesús jāã cū caĩrō tūgo, Simón Pedro p̄ame cūmuap̄ũ etajāã, bapire tūgāatĩ, paputiropu wai capāārã na cajāārĩcūrē tūgāmojowĩ. Mai, capacarã jeto ciento cincuenta y tres majū wai capāārã ti bapire jāñupã. Bairo ti bapire capāārã majū wai na cajāāmiatacūārē, ti bapĩ p̄ame woepu.

¹² Jesús p̄ame bairo Pedro waire, bapĩ mena paputiropu na cū caweemocū yaparoro ĩña, atore bairo jāã ĩwĩ:

—Tiaya. Uga wācārasá mai mujāã cūã —jāã ĩwĩ Jesús.

Jāã p̄ame merē, “Marĩ Quetiupau Jesua niñami,” jāã ĩ masĩcõawū. Bairi bairo jāã cū caĩrō, jāã p̄ame jĩcāũ ũcū p̄amena, “¿Ñamũ majū mu āniñati?” cū jāã ĩ jēniñap̄ũ Jesure.

¹³ Bairi yua, Jesús p̄ame p̄ārē nerĩ, jāã batojowĩ. Wai cūārē torea bairo jāã batojowĩ.

¹⁴ Āme mena merē itiani majū Jesús, jāã, cū cabuerã cañnimiatanarē, cūrē na capajĩārocáro bero cacatitunuatacũ jāã t̄up̄are buiaeta ĩñou baiwĩ Jesús.

Jesús habla con Simón Pedro

¹⁵ Bairo jāã caugawācã yaparoro bero, Jesús p̄ame Simón Pedroro atore bairo qũĩ jēniñawĩ:

—Simón, Juan macũ, m̄arē ñiña: ¿Ānoa mu baparã netõjāñurõ yu mu maiñati?

Bairo Jesús cū caĩrō tūgo, Simón Pedro p̄ame atore bairo qũĩ yuwĩ:

—Yu Quetiupau, mu yu maimajũcõañã. Merē mu masĩña mu yu camairĩjērē.

Bairo Pedro cū caĩrō, Jesús p̄ame bairo qũĩwĩ:

—Baiupa, toroque yu caquetib̄uj̄ucũrĩjērē cariape catũgon̄sarārē caroaro na coteri na jũgoañã.

¹⁶ Bairo Jesús Pedroro qũĩ quetib̄uj̄u yaparo, bairo qũĩ jēniñanemowĩ tunu:

—Simón, Juan macũ, m̄arē ñiña: ¿M̄ua, cariapea yu mu maiñati?

Bairo Jesús cū cajjēniñarõ, atore bairo qũĩwĩ Pedro:

—Yu Quetiupau, mu yu maimajũcõañã. Merē mu masĩña mu yu camairĩjērē.

Bairo Pedro cū caĩrō, Jesús p̄ame bairo qũĩwĩ:

—Baiupa, toroque yu caquetib̄uj̄ucũrĩjērē cariape catũgon̄sarārē caroaro na coteri na jũgoañã.

¹⁷ Bairi yua āme mena merē itiani majū atore bairo qũĩ jēniñanemowĩ Pedroro:

—Simón, Juan macũ, m̄arē ñiña: ¿M̄ua, yu mu maiñati?

Bairo Jesús itiani majū cū cū cajjēniñarõ jũgori, tũgoñarĩqũē pairique mena atore bairo qũĩ yuwĩ Pedro Jesure:

—Yu Quetiupau, nipetirije yu mu masĩña. Mu masĩña merē mu yu camairĩjērē cūārē.

Bairo Pedro cū caĩrō, Jesús p̄ame bairo qũĩwĩ:

—Baiupa, toroque yu caquetib̄uj̄ucũrĩjērē cariape catũgon̄sarārē caroaro na coteri na jũgoañã.

¹⁸ Cariape mu ñiña: Sawāmaũ ācũ, mu caborore jutiro jāñarĩ, noo mu caboropu mu āñesēānucũñupã. Mu cab̄nc̄aro yua, apegã camasã p̄ame mu

wāmorīrē ñumugōrī, m̄ juti jāārī, m̄ caágaetop̄ m̄ neárocagarāma yua — qūīwī Jesús Pedrore.

¹⁹ Mai, bairije Pedrore Jesús cū caīquetibuj̄mata, Pedro cū cariaapa wāmerē ī quetibuj̄ masiōḡ īwī Jesús. Bairo Pedro cū cabairiapee j̄ḡori camasā Dios cū catuuarijere na cū caīñopeere ī quetibuj̄ īwī Jesús. Bairo ī quetibuj̄ yaparo, bairo qūīwī Jesús tunu Pedrore:

—ñipetirije ȳ caātiāninucūrōrē bairo caroaro áticōā ninucūña! —qūī cūwī Jesús Pedrore yua.

El discípulo a quien Jesús quería mucho

²⁰ Cabero Jesús cū caīquetibuj̄bero bero, Pedro p̄ame āmejore īñau yua, ȳ majūrē ñiñacōāwī, ȳ, b̄tioro Jesús cū camairē. Mai, ȳ p̄ame Jesús mena j̄cārō jāā cauḡarui t̄sari watoa Jesús cūtaaca ruiṛi, atore bairo cū caījēniñarīcūā ȳ āniña: “Ȳ Quetiup̄a, ¿ni majū m̄rē, bairo qūī b̄suj̄ā buitirocañati?” cū caījēniñarīcūā ȳ āniña.

²¹ Bairo ȳ āmejore īñarī, atore bairo Jesure qūī jēniñawī Pedro:

—Ȳ Quetiup̄a, ānira, ¿dope bairo cū to bairoati? —qūī jēniñawī Jesús.

²² Bairo Pedro cū caījēniñarō, bairo qūīwī Jesús:

—Cū cabaiyasicoapata cūārē, o ati yepar̄ tunu ȳ caetaro cū cacaticōāmata cūārē, m̄ camasīpee mee niña. M̄na, tiere t̄goñarī mee, nipetirije ȳ caātiāninucūrōrē bairo caroaro áticōā ninucūña —qūīwī Jesús Pedrore.

²³ Atoe bairo Pedro Jesure cū caījēniñarō, Jesús cū caīquetibuj̄mataje queti etacoasupa Jesús yarā ñubueri maj̄p̄ure: “Juan riaetiḡumi. Caticōā niḡumi,” īrīq̄ē queti. Bair̄na, Jesús p̄ame ȳre, “Riaetiḡumi,” ī mee bairo qūī quetibuj̄awī Pedrore. Atoe bairo jeto īwī: “Cū cabaiyasicoapata cūārē, o ati yepar̄ tunu ȳ caetaro cū cacaticōāmata cūārē, m̄ camasīpee mee niña.” Tie jetore īwī.

²⁴ Ȳna, Jesús cū cabuei, cū cabuerique ȳ caīñarīq̄ērē caquetibuj̄, ati tutire sawoana ȳ āniña. Bairi atie ȳ caquetibuj̄woaturije caroa cariape macāājē queti niña.

²⁵ Apeye capee majū Jesús cū caátaje nimiña. Bairi nipetirije Jesús cū caātiānajērē marī sawoatupeyocōāta, tī tutirī p̄ame ati ñm̄recōore bijare-tiro cārō nicoabujioro.

Tocārōā ñiña.

LOS HECHOS de los Apóstoles

La promesa del Espíritu Santo

1-2 M̄n, Teófilo, nocārō caānimajūūrē merē m̄n ȳn quetibuj̄n woajojūgow̄n. Jesucristo ati yepar̄n ācū, cū caātijūgoriquere, bairi cū cabuerique nipetirije cūārē ʔm̄recōo cū cawāmuā́tí r̄m̄m̄p̄n cū cabaijānarīqūērē m̄n ȳn quetibuj̄n woajow̄n. Āmerē m̄n ȳn quetibuj̄nemoña tunu ati carta mena: ʔm̄recōorp̄n cū cawāmuā́páro jūgoye, cū yarā apóstolea majā cū cabesericarā na caātipere na quetibuj̄ncūñup̄l, Espiritu Santo cū camasīrjē jūgori.

3 Mai, riar̄i bero Jesús p̄name cū yarā apóstolea majā watoap̄n ati rupau mena na buia etayup̄i. Yoaro narē na buia āñup̄i cuarenta r̄m̄m̄r̄i majū, “Ca-catii niñami,” na caīmasīparore bairo ī. Bairo buia ācū, Dios cū carotimasīrīpau macāājērē na quetibuj̄n āñup̄l.

4 Mai, cajūgoyer̄n cū cabuerā mena ācū, “Jerusalén macārē mujāā witiwey-oepra mai,” na ī cūñup̄l. Atore bairo na īñup̄l:

—Ȳn Pacu mujāārē cū caijūgoyeticūrcārōrēā bairo átiḡm̄i. Merē tiere mujāārē ȳn quetibuj̄w̄n. Torena, mujāā cotegarā mai.

5 Juan ānacū p̄name mujāārē oco mena bautizaw̄l. Āme berore ȳn Pacu p̄name roque Espiritu Santo mena mujāā bautizaḡm̄i. Cū Yeri majūrē mujāārē joḡm̄i —na īcūñup̄l Jesús.

Jesús asciende al cielo

6 Ape r̄m̄m̄ Jesús mena āna, cū jēniñañuparā:

—Jāā Quetiupau, ¿nocārōp̄n Israel yepa marī ya yepare marī ñicūjāā na carotijūgoricarore bairo m̄n rotimasījūgonati? ¿Nocārōp̄n Roma macāāna, ati yepare caēm̄rcārārē na m̄n acureiati? ¿Āmea m̄n ācūati? —qūl jēniñañuparā.

7 Bairo na caīrō tāgo, atore bairo na īñup̄n:

—Tiere ȳn Pacu jeto átimasīñami. Bairi cū jeto ti r̄m̄m̄ cūārē masīñami. Mujāā tiere mujāā camasīpee mee niña.

8 Bairi Dios p̄name ti r̄m̄m̄rē mujāārē masīōētīmicūā, quetibuj̄n masīrīqūērē mujāārē joḡm̄i. Espiritu Santo mujāā yerip̄n cū caetaro jūgori, ȳn yaye bus̄riquere mujāā quetibuj̄n masīgarā. Bairi Jerusalén macā macāānarē na mujāā quetibuj̄n jūgorarā. Cabero Judea yepa macāāna nipetiro caānarē, cabero Samaria yepa macāānarē, cabero ati ʔm̄recōo nocārō cayoarop̄n macāāna cūārē na mujāā quetibuj̄garā ȳn yaye bus̄riquere quetire —na ī quetibuj̄yup̄n Jesús cū cabuerārē.

9 Bairo narē quetibuj̄n yaparori bero, cū cabuerā na caīñatoyea, Dios p̄name ʔm̄recōorp̄n Jesure cū newām̄no jocōāñup̄n. Bairo cū caāto, buseriwo p̄name cū tocoásuparo. Bairi yua, tocārōā qūlña jānacōāñuparā Jesure. Tunu qūlñanemoesuparā.

10 Bairo cūrē na caīñam̄gōnucūrō, caīm̄na p̄garā jutii cabotirijere ca-jāñaatana natu buiaetanucāñuparā.

11 Na p̄name atore bairo na īñuparā:

—Mujāā, Galilea yepa macāāna, ¿nop̄ērā jōbui ʔm̄recōo p̄amerē mujāā īñam̄gōcōāñucūñati? Cū, Jesús, mujāā watoa caāniatacu ʔm̄recōorp̄n caácsú ati yepar̄n atiḡm̄i tunu. Āmerē cū caátó mujāā caīñajororea bairo atiḡm̄i tunu —na ī quetibuj̄yuparā.

Se escoge a Matías para reemplazar a Judas

12 Bairi apóstolea majã Olivo cawãmecuti buropu cañimiatana tunucoásúparã Jerusalêpu. Olivo buropai átáto, yoaesuparo Jerusalén macã. Judío majã na cayerijãrĩ rûmu ùno cûarê na cañesêamasĩrô añuparô.

13 Bairo ti macãrê etarã yua, na cacãnĩrĩ wiipũ cabui macã arua puamerê wãmuátĩjãañuparã. Na puame ato cãnacãũ añuparã: Pedro, Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago Alfeo macũ, bairi Simón, Celotea mena macããcũ, bairi Judas, Santiago macũ añuparã.

14 Na puame nipetiro tocãnacãnia neñanucũñuparã Jesús yarã mena. Cũ bairã, cũ paco María, bairi aperã carõmia mena neñanucũñuparã, ñubuenãrã.

15 Bairi jĩcã rûmu na cañubueãno, Pedro puame na watoapu wãmunucãñupũ. Cañubuenãrã puame ciento veinte majũ añuparã. Narê yua, atore bairo na ñupũ Pedro:

16 “Yũ yarã tũgopeoya yũ caĩrĩjêrê: David ãnacũ Espĩritu Santo jũgori Judas cũ cabaipere cũ caquetibũjũwoatuyaricarorea bairo baigaro. Judas ãnacũ puame Jesure cañeparãrê cajũgoricu ãmi.

17 Marĩ mena macããcũ ãnimiwĩ. Marĩ mena capaapu ãnimiwĩ cũ cãã.

18 Bairo marĩ mena macããcũ cañibujiorapu nimicũã, Jesure cũ caĩbuitirocarique wapa mena, jĩcã yepa wapatiyupu. Cabero ti yepa ãcũ, Judas puame cũ majũã rajĩãyasicoasupi. Bairo cũ cabaiyasiro, cũ paaro puame wooyasicoasuparo. Cũ utamijĩ wêrĩ ãnajê witiyuparo.

19 Bairo roro cũ cabairijere tũgori, Jerusalén macããna ti yepare Acéldama wãmetiyuparã. ‘Acéldama’ ïgaro, ‘Rii Yepa’ ïgaro ñna na aaye bũsũrique mena.

20 David ãnacũ Salmos tutipũ cũ caquetibũjũcũrĩqũê atore bairo ñna Judas cũ cabaipere:

‘Cũ ya wii macããna na ábatacoápáro.

Ni jĩcãũ ùcũ cũ tuaeticõãto ti wiire.’

Tunu bairoa apewêpu atore bairo ï cũnemoñupĩ:

‘Apei cũ jãwasoáto cũ capaa ãnimitajere,’ ï cũñupĩ David ãnacũ.

21 “Ato marĩ mena caãna marĩ Quetiupau Jesús ati yerapu cũ caãno cabapacũtana niñama.

22 Juan ãnacũ Jesure cũ cabautizaro beropai bapacuti ána, umũrecõopu Jesús cũ cawãmuátĩ rûmupu cabapacuti jãnarĩcãrã nicõãñama. Bairi na mena macããcũ jĩcãũ ùcũ jããrê bairo caquetibũjũpau cũ cajããrô ñña. Judas wasoaye cañipau majũrê marĩ boya. Cũ cũã quetibũjũgũmi marĩ Quetiupau caria-coatacũ nimicũã tunu cũ cacatirijere,” na ñupũ Pedro to macããnarê.

23 Bairo cũ caĩrô tũgo, puãrã na mena macããnarê na bootũgoñañuparã. José Justo, ape wãme Barsabás cawãmecũcũre boyparã. Apei Matías cawãmecũcũ cããrê boyparã.

24 Bairo na puãrãrê na beseri yua, atore bairo Diore qũĩ jëniñuparã: “Jãã Quetiupau, mũ roque nipetiro camasãrê na yeripu na catũgoñarĩjêrê camasi mũ ãniña. Bairo caãcũ ãnirĩ jããrê mũ masĩõwã. Ni mũ cabõre cũ mũ besewa.

25 Judas ãnacũ puame roro cũ caátie jũgori roro popiye bairicaropu ásupi. Bairi cũ paarique cũ capitimiatajere apeĩ cũ paawasoáto,” qũĩ jëniñuparã Diore.

26 Bairo qũĩ jëniyaparori bero, ãtã rupaacãrê ãmeo wêê nuniñuparã. Bairo átiri masĩñuparã Judare cawasoapaure. Matiare cũ beseyupi Dios. Bairi yua, Matías puame puãa wãmo peti rupore jĩcã pëniro cãnacãũ catuaricarã apóstolea majã mena macããcũ jĩcãũ cañinemojũgõu añupũ.

2

La venida del Espíritu Santo

¹ Cabero Pentecostés bose rām caetaro, nipetiro Jesucristore catāgousarā jīcāpāna űubuerā neñarā baiyuparā.

² Bairo na cañubueāno, caāno ṯsaroa paio ḇs̱uocajoyuparo ım̱rec̱oṟu caatīe. Wīno paio caḇs̱uricarore bairo ḇs̱uocajoyuparo. Ti wii, na caāni wii nipetiro̱ ḇs̱uetauyuparo.

³ Bairo cabairo yua, peero cañwām̱rīcā wēñṟṟe bairo cabaurije tocānacāñũ ṟp̱roa buiṟp̱rea bauetauyuparo.

⁴ Bairo to macāna nipetirore na yerip̱na na jāñũp̱ũ Esp̱ritu Santo p̱name. Bairi ñe űnie ṟsaesuparo na camas̱ēṯē. Bairo caāna āniṟi, aperā yaye ḇs̱uriquere ḇs̱uj̱ogoyuparā. Esp̱ritu Santo narē cū camas̱ōṟj̱ē j̱g̱ori bairo ḇs̱uyuparā.

⁵ Mai, ti rām̱ṟṟē āñuparā Jerusalēp̱re judío majā ati ım̱rec̱o̱o nipetiro̱p̱na macāna caatiatana. Jerusalēp̱na űubuerā baiyuparā.

⁶ Bairo caḇs̱uocajorore ṯg̱ori yua, neñaetauyuparā ap̱stolea majā na caāni wiiṟna. Neñaetarā yua, tocānacāñp̱na na yaye i na caḇs̱urijere ṯg̱oyuparā. Bairi, dope bairo i ṯgoña mas̱ēs̱uparā.

⁷ Bairo ṯgoña macāñṟi yua, atore bairo āmeo iñuparā:

—¿Ānoa nipetiro caḇs̱urā, Galilea yepa macāna mee na āniñati?

⁸ Bairo cabairā nimirācūā, ¿ñe j̱g̱ori marī yaye ḇs̱uriquere caroaro na ḇs̱umasiñati?

⁹ Marī mena caāna jīcāārā, Partia macāna niñama. Aperā Media yepa macāna, aperā Elam macāna, aperā Mesopotamia macāna, aperā Judea yepa macāna, aperā Capadocia yepa macāna, aperā Ponto yepa macāna, aperā Asia yepa macāna niñama.

¹⁰ Aperā Egipto, Frigia, bairi Panfilia na cañṟ yepaaṟna macāna niñama. Aperā Africa yepa macāna, Cirene macā j̱g̱oye macāna niñama. Tunu bairoa Roma cawāmec̱ati macāi caatiatana niñama.

¹¹ Jīcāārā na mena macāna judío majā p̱naa na caānoi, judío majārē bairo na marī iñaña. Aperā na mena macāna judío majā p̱naa āmeṟmirācūā, mariṟē bairo Diore na cañroarije j̱g̱ori judío majārē bairo na marī iñaña na cūārē. Tunu bairoa marī mena macāna jīcāārā, Creta yuc̱p̱roa macāna niñama. Aperā Arabia yepa macāna niñama. ¡Bairo ati yepa nipetiro̱p̱na caatiatana nimirācūā, tocānacāñp̱na marī ṯg̱oya marī yaye ḇs̱urique mena Dios cū catutuarije mena cū caātiere! —āmeo i ḇs̱uyuparā na majũ camasā p̱name.

¹² Bairo ṯgoña macāñṟi yua, nopē bairo i ṯgoñamas̱ēs̱uparā. Bairi atore bairo āmeo i j̱eniñañuparā na majũ:

—¿Nopē bairo mariṟē Igu q̱i̱c̱ati Dios? —iñuparā.

¹³ Bairo na cañmiatacūārē, aperā jīcāārā, “¡Cūmurā baiyama!” na i boyetiyuparā ap̱stolea majārē.

Discurso de Pedro

¹⁴ Bairo na cañṟo ṯgo, Pedro, aperā cū mena macāna p̱ga wāmo peti ṟpore jīcā p̱ñiṟo cānacāñ ap̱stolea majā mena wām̱nucāñp̱ũ. Pedro p̱name ḇs̱urique tutuaro mena atore bairo na iñup̱na camasā caññarā etaatānarē: “M̱j̱ñā, Judea yepa macāna, m̱j̱ñā ati macā Jerusalén macāna cūā ṯgopeoya m̱j̱ñārē yu cañpeere.

15 **Ἄνοα** **υη** **mena** **macããna** **cũmuẽtĩĩnama.** **Μηῖãã** **narẽ** **μηῖãã** **caĩtũgoñarõrẽ** **bairo** **mee** **niĩnama.** **Ni** **ũcũ** **ñamirõcãcã** **muipũ** **cũ** **caasitutuatiĩpaũ** **caãnorẽ** **cũmucũmi.**

16 **Bairo** **mee** **baiya.** **Profeta** **Joel** **ãnacũ** **jãã** **cabaipere** **quetibũju** **jũgoyeticũĩupĩ** **cũ** **ya** **tutipũ.** **Atore** **bairo** **ĩ** **woatuyayupi:**

17 **‘Atore** **bairo** **υη** **quetibũjuwĩ** **Dios:** **Ati** **ũmũrecóo** **caãnitusari** **rũmũĩ** **caãno** **nipetiro** **camasãrẽ** **na** **υη** **jogu** **Espĩritu** **Santo,** **υη** **Yeri** **majũrẽ.**

Bairo **υη** **caãto,** **μηῖãã** **pũnaa** **caũmũa,** **μηῖãã** **pũnaa** **rõmirĩ** **cãã,** **υη** **yaye** **bũsũriquere** **quetibũju** **netõõgarãma** **aperã** **camasãrẽ.**

Tunu **bairoa** **cawãmarã** **υη** **yaye** **macããjẽ** **cabau** **ĩñorĩjẽrẽ** **ĩñagarãma.**

Tunu **cabũtoa** **cããrẽ** **na** **υη** **quetibũju** **υη** **na** **caqũẽgueropũ.**

18 **Bairĩ** **ti** **rũmũ** **caãnorẽ** **υη** **carotĩrã** **caũmũa,** **carõmia** **cããrẽ** **na** **υη** **jogu** **Espĩritu** **Santo,** **υη** **Yeri** **majũrẽ.**

Bairo **υη** **caãto,** **υη** **yaye** **bũsũriquere** **quetibũju** **netõõgarãma** **aperã** **camasãrẽ.**

19 **Jõ** **ũmũrecóopũ** **ricaati** **cabairije** **baugaro.**

Ati **yepapũ** **cãã** **ricaati** **cabairije** **baugaro.**

Rĩre **bairije,** **peerore** **bairije,** **peero** **buserire** **bairije** **cabaurije** **cãã** **bau** **ĩñogaro.**

20 **Bairo** **cabairo,** **muipũ** **ũmũreco** **macããcũ** **naitĩĩcoagũmi.**

Ñami **macããcũ** **ρũame** **riĩ** **cuire** **bairo** **jũãũ** **baigũmi.**

Bairo **baigaro** **ati** **yepapũ** **υη** **caetaparo** **jũgoye.**

Ti **rũmũ** **ρũame** **caãnimajũrĩ** **rũmũ** **nigaro.**

21 **Bairĩ** **nipetiro** **camasã,** **“Υη** **Quetiupapũ** **υη** **netõõña,”** **caĩjẽnirã** **ρũame** **netõõõgarãma,** **ñiwi** **Dios,’**

ĩ **quetibũju** **yupi** **Joel** **ãnacũ** **cũ** **ya** **tutipũ,”** **na** **ĩñupã** **Pedro,** **to** **caneñarã** **etaatãnarẽ.**

22 **Ĩ** **quetibũju** **yaparo,** **na** **ĩ** **quetibũjunemoñupũ** **tunu:** **“Υη** **yarã,** **Israel** **yepa** **macããna** **tũgoreoya** **υη** **caĩrĩjẽrẽ:** **Jesús,** **Nazaret** **macã** **macããcũ** **Dios** **cũ** **cabesericũ** **majũ** **ãmi.** **Merẽ** **μηῖãã** **caroaro** **μηῖãã** **masĩña** **cũ** **caãtajere.** **Capee** **átijẽño** **ĩñowĩ.** **Caroaro,** **camasãã** **manierẽ** **átijẽño** **ĩñowĩ.** **Dios** **cũ** **camasãrĩjẽ** **jũgori** **cũ** **catutuarijere** **marĩ** **ãti** **ĩñowĩ.**

23 **Bairo** **caroaro** **cũ** **caãtimiatacũãrẽ,** **μηῖãã** **ρũame** **cũ** **μηῖãã** **boerpũ.** **Tirũmũpũ** **ati** **ũmũrecóore** **Dios** **cũ** **caqũẽnoparo** **jũgoyerũa,** **merẽ** **cũ** **macũrẽ** **goro** **μηῖãã** **caãtipere** **masĩyerijãñupĩ.** **Bairĩ** **μηῖãã** **ρũame** **cũ** **μηῖãã** **ñerotiwũ.** **Cũ** **cariarore** **borã,** **goro** **caãnarẽ** **yucũpãĩpũ** **cũ** **μηῖãã** **rapuaturotiwũ.**

24 **Bairo** **cũrẽ** **μηῖãã** **caãtimiatacũãrẽ,** **Dios** **ρũame** **cũ** **catioyupi.** **Cariaricarã** **ãnana** **na** **caãnopũ** **caãnimiatacũre** **cũ** **witio** **joroque** **cũ** **ãsupi** **Dios.**

25 **Quetiupapũ** **rey** **David** **ãnacũ,** **Jesús** **cũ** **cabaipere** **quetibũju** **woatucũĩupĩ** **atore** **bairo:**

‘Dios, **υη** **Quetiupapũ,** **υη** **mena** **ãnicõã** **ninucũĩami.**

Υũtũre **cariape** **ρũgõãrẽ** **ãninucũĩami,** **ñe** **ũnierẽ** **υη** **cauwietiparore** **bairo** **ĩ.**

26 **Bairĩ** **bũtiogoro** **υη** **ũseaniña.** **Ñe** **ũnie** **ũsãetiya** **υη** **yeripũre.**

Tunu **bairoa** **Diore** **υη** **basapeoya.** **Bairĩ** **υη** **tũgoñarĩqũẽ** **paetiya.**

27 **Υη** **yeri** **pũnarẽ** **cariaricarã** **ãnana** **na** **caãnopũ** **mũ** **jorocaetigũ.**

Mũ **carotire** **camai** **ãnirĩ** **υη** **rupapũ** **ãnatõrẽ** **to** **boao** **joroque** **mũ** **ãperigũ.**

28 **Cariacoatapũ** **υη** **caãnimiatacũãrẽ,** **υη** **mũ** **catioyũ** **tunu.**

Bairĩ **mũ** **tũpũ** **υη** **caãno,** **ũseanio** **joroque** **υη** **mũ** **átigũ,’**

ĩ **quetibũju** **yupi** **David** **ãnacũ** **Jesús** **cũ** **caĩperee,”** **na** **ĩñupã** **Pedro,** **to** **caneñarã** **etaatãnarẽ.**

29 Ī quetibujū yaparo, na ĩnemoñupū tunu: “Yū yarā, marī ñicū David ānacū riacoásupi. Bairo cū cariaro ĩña, cū yaarocacōāñupā. Nipetiro tiere marī masiña. Marī nipetiro marī ĩñanucūña cū ānacūrē na cayaayarica ope ūta opere.

30 David ānacū pñame profeta majōcñ āñiñañupī. Bairi cū pñame masiñcōāñupī: ‘Dios cañnorē bairo yure cū caññcārōrēā bairo yū pñāmerā mena macāācū ĩcāñ nigūmi Cristo. Yure bairo Israel macāānarē na rotimasīgūmi,’ ĩ masiñcōāñupī David.

31 Bairi David ānacū pñame ape gūmupñ cabaipere camasiñrē bairo majū Jesucristo cariacoatacñ nimicūā tunu cū cacatipeere quetibujū jūgoyetiayupi. Bairo ĩñupī: ‘Yū yeri pñnarē cariaricarā ānana na cañnorñ mñ jorocaetiğñ. Tunu yū rupañ ānatōrē to boao joroque mñ āperigñ,’ ĩ quetibujūyupi David, Jesucristo cū cabaipere.

32 Bairi cūrēā catioyupi Dios. Jāā nipetirā Jesure caññarñcārā jāā āñiña cū cacatiriquere.

33 Bairi āmerē yua, Diotñ cariape nūğōāpñ carui ācūmi, cūrē rotibojağñ. Tunu bairoa Dios cūrē cū caññcārōrēā bairo Espiritu Santo cū caatipeere rotimasñami. Mujāā nipetirije mujāā catūgoataje, mujāā caññataaje cūā Jesucristo cū caáto jūgori baiapñ.

34 Marī ñicū ānacū David rupauri āñajērē neapreyupi Dios umarecōopure. Tunu bairoa David ānacūna atore bairo ĩ woatuyupi: ‘Dios pñame yū Quetiupare atore bairo qūññupū: “Ato ruiya cariape nūğōā pñame mai.

35 Mñ pesua caññanarē na yū canetōññcārō beropñ, mñ pñame na mñ rotimasīgñ,” qūññupū,’ ĩ quetibujū woatuyupi David ānacū.

36 “Bairi ati yepa, Israel yepa macāāna nipetiro cariape atiere na masiáto: Cū, Jesús yucapāipñ mujāā capuatu rocarotiricare Dios pñame nipetiro Quetiupare bairo cū cūñupī. Tunu bairoa nipetiro camasārē netōōğñ, marññ cū cajoricare bairo cū cūñupī,” na ĩ quetibujūyupñ Pedro to caneñarā etaatānarē.

37 Bairo cū caññō tūgori, bñtiro tūgoña macāñuparā. Bairo tūgoña macāārā yua, atore bairo na ĩ jēñiñañuparā Pedrojāārē:

—Jāā yarā, ĩñerē jāā caáto to boyati āmerē?

38 Pedro pñame na ĩñupū:

—Jesucristo yarā āñigarā, mujāā caāno cārō Dios mena busquēñoña rogo mujāā caátiere. Roro mujāā catūgoñarñjērē jānarī, caroa pñamerē tūgoñajūgoya. Bairi tunu mujāā nipetiro mujāā cabautiza rotiro ñuñña. Roro mujāā caátiere Dios pñame cū camasiriyomasiparore bairo ĩrā, bairo mujāā caáto ñuñña. Bairo mujāā caáto, Espiritu Santore mujāā jogūmi Dios.

39 Toreā bairo marī ĩ quetibujū cūñupī: “Yū yeri pñnarē na yū jogñ nipetiro yure catūğousarārē,” marī ĩ quetibujū cūñupī. Bairi mujāā, mujāā pñnaa cūārē, noo aperopñ macāāna cūrē na jogūmi Dios, Espiritu Santore, cūrē mujāā nipetiro mujāā catūğousaata —na ĩñupū Pedro.

40 Tore bairo jeto na quetibujūñemoñupū Pedro:

—Bairo mujāā caáto ñuñña: Ati yepa macāāna ĩcāārā cayasiparā ñiñama na carorñje wapa. ĩNarē bairo mujāā cūā baieticōāññ! Dios mena busquēñoña —na ĩñupū Pedro camasārē.

41 Bairi yua, nipetiro tie quetire catūğousajūgorā pñame bautiza rotiyuparā. Ti rēmūrē catūğousari majā mena macāāna, itia mñ majū āñinemoñuparā tunu.

42 Cabero na, catūgousajūgori majā p̄ame caroaro tūgousayuparā apóstolea majā na caquetibūjurijere. Tunu bairoa caroaro nipetiro jīcā majārē bairo ānimasījūgoyuparā. Bairo āna, nipetiro neñarī, Diore cū jēninucūñuparā. Tunu bairoa Jesús cū caugatusarica rāmūrē tūgoñarī, pāārē ūganucūñuparā nipetiro.

La vida de los primeros cristianos

43 Nipetiro to caāna camasā p̄ame apóstolea majā na caātiere īñarī, tūgocōā maniásuparā. Capee na caātijēñomasīrījērē na caāti īñorījērē īñarī, tūgocōā maniásuparā.

44 Tunu bairoa nipetiro catūgousajūgori majā caroaro jīcārōrē bairo āñuparā. Bairi na mena macāāna cabopacarā na caāmata, na cabopacarijere na nuniñuparā.

45 Bairi na yaye majū na cacūgorije caāno cārōrē nuniñuparā, wapa jegarā. Bairo áti yaparori, tie dinerore āmeo ricawoyuparā, narē carusari wāmerē na cawapatiparo ñurō.

46 Tunu bairoa tocānacā rāmua templo wiip̄a neñanucūñuparā. Na ya wiirip̄a cūārē Jesús cū caugatusarica rāmūrē tūgoñarī pāārē ūganucūñuparā. Ūseanirīqūē mena jīcā majārē bairo jīcārō mena ūgariquere ūganucūñuparā.

47 Tunu bairoa Diore basapeonucūñuparā. Bairo na caātiāno īñarī, to macāāna camasā nipetiro na īroayuparā. Bairi tocānacā rāmua, catūgousari majā menarē capāārā āninemo nucūñuparā. Marī Quetiup̄a p̄ame cū canetōōrārē cū yarā majū na ānio joroque na átinemo nutuásup̄a.

3

Un cojo es sanado

1 Jīcā rāmua Pedro, Juan mena templo wiip̄a ásúparā. Tres de la tarde caāno camasā na cañubueri hora majū āñuparō.

2 Mai, to templo wii jope t̄up̄a āninucūñup̄a jīcā cawīmañ ācūp̄ana caāmasīētacu. Cū yarā p̄ame Caroa Jope cawāmec̄tī jope t̄up̄a cū cūnucūñuparā, camasā caetari majārē dinero limosnarē na cū cajēnimasīparore bairo īrā.

3 Bairi yua, caāmasīēcū, Pedro, Juajāā na cajāāetaro īñarī, dinerore na jēnimiñup̄a.

4 Bairo cū cajēnirō, Pedrojāā qūññañuparā. Qūñña yua, atore bairo qūññup̄a Pedro p̄ame:

—Ȳu yañ, tūgopeoya —qūññup̄a.

5 Bairo cū cairō tūgo, Pedrore qūññañup̄a, “Dinero ȳa nuniḡa ácmi,” ī tūgoñarī.

6 Bairo cū caītūgoñamiatacūārē, atore bairo qūññemoñup̄a Pedro p̄ame:

—Ȳua, plata, oro moneda tiirire ȳa cūgoetiya. Bairo cūgoetīmicā, Jesucristo ȳre cū camasīōrījē jūgori m̄arē ȳa juátiḡa. Jesucristo, Nazaret macāācū cū catutuarije mena m̄arē ñiña: Wām̄nucārī ájūgoya —qūññup̄a Pedro caāmasīēcūrē.

7 Bairo ī yaparori, cū wāmo cariape ñugōā mena cū tūgāwām̄noñup̄a. Bairo cū caato, caāmasīēcū rap̄ori p̄ame, cū āñadobea cūā tutuacoásup̄a.

8 Bairo cabairo yua, caāmasīētīmiatacu p̄ame patiwām̄nucācoásup̄a. Bairo patiwām̄nucārī, āmasījūgoyup̄a yua. Bairi Pedrojāā mena ūseanirī templo wiire jāññup̄a. Diore basapeori paticōā ñesēñup̄a.

9 To macāāna p̄ame nipetirā cū caāmasīrījērē, cū cabasapeorije cūārē īññañuparā.

10 Bairo qũĩnarĩ yua, butioro tũgocõã maniásupará. Mai, cũ masĩcõãñupará. “Cũã niñami Caroa Jope cawãmecatĩ jope tũpũ cadinero jẽniruinucũmiatacũ,” ĩ masĩcõãñupará.

Discurso de Pedro en el Pórtico de Salomón

11 Cacatiatacũ pũame Juan, Pedrore pitigaetiri, na mena nicõã ñesẽãñupũ. Bairi ti wii macããna cũ cabairijere tũgori na tũpũ atuásupará Portal de Salomón na caĩrõpũ, qũĩñagarã. Topũ ãñupará mai Pedrojãã.

12 Pedro pũame bairo na caetaro ñña, atore bairo na ññupũ: “Yũ yarã, Israel yepa macããna, ¿nopẽĩrã, ‘Pedrojãã na camasĩrĩjẽ jũgori, o Diore na caĩroamasĩrĩjẽ jũgori caãmasĩcũrẽ cũ catioupa,’ caĩrãrẽ bairo mujãã tũgoñañati?”

13 Jãã majũ, jãã camasĩrĩjẽ jũgori mee jãã átiapũ. Marĩ ñicũjãã, Abraham, Isaac, Jacojãã ãnana na caĩroajũgoricũ Dios pũame cũ macũ Jesure caãnimajũũrẽ bairo caãcũ cũ cũñupĩ. Bairo cũ caátimiatacũãrẽ, mujãã pũame cũ ñerĩ, ati yepa macããna carotimasĩrĩ majã tũpũ cũ mujãã neápũ. Bairo mujãã caato, Pilato pũame cũ wiyogamiwĩ. Mujãã pũame cũ cawiyogarijere mujãã boepũ.

14 Jesũs, ñe ùnie carorije caápei cũ caãnimiatacũãrẽ, cũrẽ cũ cawiyoro mujãã boepũ. Roro caácũ pũamerẽ cũ cawiyorore mujãã bowũ.

15 Bairo átiri, yeri capetietiere cajomasĩrẽ cũ mujãã pajĩãrocõã rotiwũ. Bairo roro cũrẽ mujãã caátirocamiatacũãrẽ, Dios pũame cũ cariacoamiatacure cũ catioyupĩ. Jãã, cũ jãã ññawũ tunu cũ cacatiriquere.

16 Cũ camasĩrĩjẽ mena cũ wãmaina jãã caĩrĩjẽ jũgori, ãni caãmasĩtĩmiatacure cũ catio joroque cũ jãã átiapũ. Jesũs mena jãã tũgoñatutuaya. Bairo cũ mena tũgoñatutuari, ãni mujãã camasĩrẽ cũ catipeticoao joroque cũ jãã átiapũ. Mujãã ññaña merẽ tiere,” na ĩ quetibũjuyupũ Pedro to caneñarã etarãrẽ.

17 ĩ quetibũjũ yaparo, na ĩ nemoñupũ tunu: “Yũ yarã, merẽ yũ masĩña mujãã catũgoñamawijariquere. ‘Dios macũrẽ cũ pajĩãrã marĩ átiya,’ mujãã, mujãã quetiupará cãã, mujãã ĩ tũgoñamasĩẽsupa. Bairo ĩ tũgoñamasĩtĩrĩ, cũ mujãã pajĩãrocõã rotiwũ.

18 Tirũmũpũre profeta majã Dios cũ caquetibũjũnetõõrotiricãrã jũgori quetibũjũ jũgoyeticũñupĩ, cũ macũ, cũ cajou atĩ yeparũ popiye cũ cabaipeere. Mujãã pũame popiye cũ baio joroque mujãã caátaje jũgori, Dios cũ caĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽã bairo baietawũ.

19 Bairi Dios mena busũqũẽnoña roro mujãã caátiere. Roro mujãã catũgoñarĩjẽrẽ jãnarĩ caroa pũamerẽ tũgoñajũgoya. Dios mena tũgoñatutujũgoya, roro mujãã caátiere cũ camasĩrĩyoparore bairo ĩrã. Bairo mujãã caápata, marĩ Quetiupã pũame caroa yericutajere mujãã jogũmi.

20 Tunu caãnijũgoripãrupũna mujããrẽ cũ cajogaricure cũ jogũmi Dios, Jesũs Mesías majũrẽ.

21 Baipũa, ati yeparũre apérigũmi mai. Ëmũrecõopũ nicõã ãnigũmi cũ pacu Dios, tirũmũpũ profeta majã cañurãrẽ cũ caĩrĩcãrõrẽã bairo cabaietiparo jũgoye.

22 Atope bairo na ĩ quetibũjũ cũñupĩ Moisés ãnacũ marĩ ñicũjãã ãnanarẽ: ‘Marĩ Quetiupã Dios pũame mujãã tũre yũ jowĩ. Toreã bairo apeire mujãã jogũmi profeta majõcsure. Mujãã mena macããcũ ĩcãũ caãñipãũ nigũmi cũ cãã. Cũ, mujããrẽ cũ caquetibũjũpeere caroaro tũgopeoya.

23 Torecũ, ni ĩcãũ ùcũ cũ, profeta majõcsure catũgõsagaesũ pũame yasi-coagũmi. Dios yarã, Israel ya poa macããna cawãmecũna mena ãmerĩgũmi,’ ĩ quetibũjũ cũñupĩ Moisés ãnacũ.

24 “Nipetiro profeta majã cãã ãme rãmu cabaipeere quetibũju jũgoyetiayupa. Samuel cawãmecucupũ quetibũju jũgoaná, ãme macããnapũ quetibũju tuetayupa.

25 Nipetiro Dios camasãrẽ caroaro cũ caátigarije, profeta majã jũgori cũ caĩcũrĩqũẽ marĩ yaye caãnipee ãñupã. Tunu bairoa marĩrẽ caroaro átigu, Dios pũame marĩ ñicũjãã ãnana mena cawãma wãme camasãrẽ cũ caátipeere quetibũju cũñupĩ. Atore bairo ñcũñupĩ Dios Abraham ãnacãrẽ: ‘Mũ pãrãmerã jũgori ati yepa macããna nipetiro caroaro ãnigarãma,’ qũĩñupĩ Abraham ãnacãrẽ.

26 Bairi cũ macãrẽ cũ catori bero, marĩ judío majã marĩ tũre cũ jojũgoyupi. Caroaro marĩ caãnorẽ bori, marĩ nipetiro roro marĩ caátiere marĩ cajãnaparore bairo ñ, marĩ judío majãtũre cũ jojũgoyupi Jesure,” na ñ quetibũjũyupũ Pedro to caneñarã etarãrẽ.

4

Pedro y Juan ante las autoridades

1 Bairo Pedro, Juajãã camasãrẽ na caĩãnitoyea, sacerdote majã, bairi Dios ya wiire coteri majã quetiupau, bairi saduceo majã cãã etayuparã.

2 Na pũame Pedro, Juajãã mena asiajãñũñuparã. Camasãrẽ na caquetibũjũro boesuparã. Tunu bairoa, “Camasã cariacoatana nimirãcãã tunu catiyama Jesure bairo,” na caĩquetibũjũro boesuparã.

3 Bairi yua, Pedro, Juajããrẽ ñerĩ, preso jorica wiipũ na cũcõãñũparã, merẽ ñnamicã caãnoi.

4 Bairo narẽ na cacũmiatacũãrẽ, na caquetibũjũriijere catũgoatana to macããna pũame na caĩatajere cariape tũgoyuparã. Bairi Jesure catũgõsari majã caũmũa jetoa merẽ jĩcã wãmo cãnacã mil majũ ãñũparã.

5 Ti rãmu, busuri rãmu Jerusalén macãpũre quetiuparã judío majã, bairi cabũtoa camasĩrĩ majã, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ cajũgobueri majã cãã neñañũparã.

6 Na mena sacerdote majã quetiupau, Anás cãã ãñũpũ. Bairi Caifás, Juan, Alejandro, nipetiro sacerdote majã quetiuparã yarã cãã na mena ãñũparã.

7 Bairo na caneñapetiro bero, Pedro, Juajããrẽ na neatĩ rotiyuparã. Bairo narẽ na cane etaro yua, na recomacã na nucõrĩ atore bairo na ñjẽniñañũparã:

—¿Noa na carotiro mena, o noa na camasĩrĩjẽ jũgori caãmasĩtĩmiatacũre cũ mujãã catioáti?

8 Bairo na caĩrõ tũgo, Pedro pũame ñe ñnie rũsaricarõ mano Espĩritu Santo cũ camasĩõrĩjẽ jũgori atore bairo na ññũpũ:

—Mujãã, ato macããna quetiuparã, mujãã cabũtoa camasĩrĩ majã cãã, tũgopeoya mujããrẽ yũ caĩpeere:

9 “¿Noa na carotiro mena cariayecũcũre cũ ñno joroque cũ mujãã átiati?” jãã mujãã ñjẽniñaña.

10 Bairi cariape mujããrẽ jãã ñña, ati yepa, Israel yepa macããna nipetiro na camasĩparore bairo ñrã: Jesucristo, Nazaret macããcũ cũ camasĩrĩjẽ jũgori, ãni mujãã watoa caãcũrẽ cũ catio joroque cũ jãã átiapũ. Cũrẽã yucupãĩpũ cũ mujãã papuaturõca rotiwũ. Bairo cãrẽ roro mujãã caátimiatacũãrẽ, Dios pũame cariacõamirĩcũrẽ cũ catioyupi.

11 Mujãã, ãtã mena cawii qũẽnorĩ majãrẽ bairo mujãã ãniña. Jesús pũame mujãã caĩñarõ mujãã caátimasĩtĩã ãtãrẽ bairo niñami. Bairo mujãã, cãrẽ mujãã caboetimiatacũãrẽ, ti wii mujãã caqũẽnorĩ wii macããcã ãtãã caãnimajũrĩcãrẽ bairo cũ cũñupĩ Dios.

12 Bairo ni ũcū apei ati ɯmɛrecóo macããcū camasãrē na netōomasĩęcūmi. Apei roro marĩ cabairijere canetōōpaure cū cūēsupĩ Dios —na ĩ quetibujuyupu Pedro quetiuparãrē.

13 Bairo to macããna quetiuparã Pedro, Juajãã camasĩrãrē bairo tũgoñatutuari na caquetibujurijere tũgorã, tũgocōã maníasuparã. Merē, “Cabũgoro macããna, cabueetana niñama Pedro, apei Juan,” ĩ tũgoña masĩñuparã. Tocãrōã yua, “Jesús mena caãnana niñama,” na ĩ tũgoña bōcayuparã.

14 Apeyera tunu caamasĩęcĩmiatacure na cacatioatacũ cūã na watoapu nucũñupũ. Bairo dope bairo narē cabuicũtiere ĩ masĩęsuparã.

15 Bairo Pedro, Juarē macãpũ na witiãrotiuparã mai, narē na cabũsrotipeere ãmeo busugarã na majũ.

16 Atore bairo ĩñuparã:

—Pedro, Juajããrē ĩnopē marĩ ánaati? Ati macã macããna nipetiro masĩñama na caãti ĩñoatajere. Bairo marĩ pũame, “Caãmasĩęcũrē cū catioetiupa,” marĩ ĩ masĩęcĩña.

17 Bairo tiere ĩ masĩęcĩmirãcũã, tutuaro mena, “Tocãrōã jãnaña mujãã cabuerijere,” na marĩ ĩgarã. Bairo marĩ caĩrō bero yua, Jesús ãnacũ cū caĩquetibujucũrĩqũērē quetibuju jãnagarãma —ãmeo ĩñuparã na majũ.

18 Bairo ĩrĩ bero, na piijoyuparã tunu Pedrojããrē. Na piijori yua, atore bairo na ĩñuparã:

—Jĩcã wãmeacã ũno Jesús ãnacũ cū caquetibujucũrĩqũērē pũgani quetibujueticōãña. Camasãrē tiere na bueticōãña —na ĩñuparã Pedrojããrē quetiuparã.

19 Bairo na caĩmiatacũãrē, atore bairo na ĩñupũ Pedro:

—Mujãã caĩrĩjērē jãã cayuata, Dios cū carotirijere canetōōrãrē bairo jãã baibujiorã, Dios cū caĩñajoro. Bairo, ĩDios yaye netōjãñurō, mujãã yayere jãã catũgousaro mujãã boyati?

20 Jãã pũame jãã caĩñarĩqũē, jãã catũgorique cũãrē camasãrē jãã quetibuju jãnamasĩęcĩña —na ĩñuparã Pedrojãã.

21 Bairo na caĩrō tũgo, quetiuparã pũame tutuaro mena na quetibujunemoñuparã tunu. Nemo dope bairo na ĩ masĩęcĩrĩ yua, na wiyocōãñuparã. Mai, ti macã macããna nipetiro camasã pũame Diore basapeorã baiyuparã, caãmasĩęcĩmiatacure cū cacatioataje jũgori. Bairo quetiuparã pũame Pedrojããrē popiye na baio joroque na átimasĩęsuparã.

22 Mai, to macããcū caroa wãme jũgori na cacatioricũ pũame cuarenta cũmarĩ netōrō cũgoyupu.

Los creyentes piden confianza y valor

23 Bairo Pedro, Juan na cawiyootana ãnirĩ na yarã na caãnopũ ásúparã. Topũ etarã yua, nipetirije sacerdote majã, bairo cabũtoa camasĩrĩ majã narē na caĩatajere na quetibujuyuparã.

24 Bairo na caĩquetibujuro tũgo, nipetiro jĩcãrō Diore atore bairo ĩjēniñuparã: “Jãã Quetiuparũ, mũa ati ɯmɛrecóo, ati yepa, ria capairiya cũãrē, nipetirije caãnierē caqũēnorĩcũ mũ ãniña.

25 Mũa, tirãmũpũre Espĩritu Santo jũgori David, mũ caroti ãnacũrē atore bairo cū mũ quetibuju jũgoyeticũrotiyayupa murē na caãtipeere:

‘Jnopēĩrã camasã na asiajãñũñati Dios cū cajon mena?

ĩNopēĩrã, “jĩcũ marĩ netōnũcãcōãgarã!” na ĩ tũgoñãñati?”

26 ‘Ati yepa macããna quetiuparã ãmeo qũęgarã, na ũmũarē, “jĩQũēnojũgoyetiya!” na ĩrã baiyama.

Bairi quetiuparã ati yepa macããna neñapori, Dios mena ãmeo qũëgarã coterã baiyama.

Tunu bairoa cū macū Cristo, ati yepa cū cajopau cããrẽ ãmeo qũëgarã coterã baiyama,

mi quetibũju jũgoyeticũrotiyayupa Davire.

²⁷ “Bairi mu cañricãrõrẽã bairo Poncio Pilato, bairi Herodes mena, Jerusalén macããna israelita, bairi ape yepa macããna mena neñarĩ, Jesús, mu cajoricu, Mesías majũrẽ roro cū áma. Cũrẽã mu puame cañnimajũũ cū ãnio joroque cū mu ápu.

²⁸ Bairo cū na caáto, mu macũ cū cabaipee nipetirijere mu caquetibũju jũgoyeticũñaricãrõrẽã bairo baipecticoapu.

²⁹ Bairi jãã Quetiupau ámerẽ tutuaro mena, ‘Jãnaña,’ jããrẽ na cañatajere tũgoya. Bairo tũgori yua, jãã, mu carotirã puamerẽ, jãã mu jogu tũgoñatutuariquere. Bairo mu caáto, mu yaye busariquere uwiricaró mano caroaro jãã quetibũju masĩgarã.

³⁰ Tunu bairoa mu camasĩõjorije mena cariyecunarẽ jãã catio masĩgarã. Apeye áti ññorĩqũë cããrẽ jãã áti ññomasĩgarã, mu macũ caroã majũ cū camasĩrĩjẽ jũgori,” qũũ jẽniñuparã Pedrojãã Diore.

³¹ Bairo na cajjẽniyaparoro yua, na caneñarĩ arua puame butiuro yuguiyuparo. Bairo cayugui ãno, Espĩritu Santo puame na yeri pũnapu ñajããetayupu. Torena, ñe ùnie rusaricaró mano cũgoyuparã Espĩritu Santo cū camasĩrĩjẽrẽ. Tũgoñatutuari, Dios yaye quetibũjuriquere quetibũju masĩcõãñuparã yua.

Todas las cosas eran de todos

³² Tunu apeyera, to macããna catũgõnsari majã jĩcã majãrẽ bairo tũgoñañuparã. Bairi ni jĩcãũ ùcũ na mena macããcũ cū yaye cū cacũgorijere maiesupu. Caroaro ãmeo juátinemoñuparã na majũ.

³³ Apóstolea majã puame tũgoñatutuari, marĩ Quetiupau Jesús cariacóatacu nimicũã nemo cū cacatiriquere camasãrẽ na quetibũjuyuparã. Bairo na caquetibũjuro, Dios puame caroare na jonucũñupũ.

³⁴ Tunu ni jĩcãũ ùcũ Jesús yarã mena macããcũ cabopacau mañupũ. Nipetiro catũgõnsarã caweseeri, o wiiri cacũgorã tiere nunirĩ dinerore jeyuparã.

³⁵ Bairo tiere jeri apóstolea majãrẽ na nuniñuparã. Na puame tie dinerore camasã nipetirore na ricawoyuparã, narẽ carusari wãmerẽ na cawapatiparo ñurõ.

³⁶ Torea bairo ásupu levita mena macããcũ jĩcãũ José cawãmecucu cãã. Cū puame Chipre yucu roapu cabuiaricu añupũ. Cũrẽã apóstolea majã puame Bernabé qũũ wãmetiyuparã. Bernabé ígaro ñña, “Tũgoña yeri ñuo joroque caácu”.

³⁷ Bairi Bernabé puame cū wesere nunirĩ dinerore jeyupu. Bairo tiere jeri, apóstolea majãrẽ tiere na nuniñupũ, camasã cabopacarãrẽ na na ricawoáto í.

5

El pecado de Ananías y Safira

¹ Apei na mena macããcũ puame ñuesupũ. Bairo ásupu: Ananías, bairi cū ñumo Safira mena na wesere nunirĩ dinerore jeyuparã.

² Tiere jeyuparo yua, Ananías puame cū ñumo mena jĩcãrõrẽ bairo tũgoñarĩ dinero carecomacã mena tuayuparã. Apeye catuarijere na nuniñuparã apóstolea majãrẽ, “Nipetiroa mujããrẽ tie dinerore jãã nuniña,” írã.

³ Pedro puame na cañtorijere masĩcõãrĩ atore bairo qũũñupũ Ananĩarẽ:

—Ananías, ¿dopēi Satanás m̄ cū carotirore bairo m̄ átiati? Espírítu Santore qũitoure bairo m̄ átiupa, bairo carecomacā m̄ wese wapare m̄ cajoata.

⁴ ¿M̄ ya wese mee to ániati, m̄ canuniata wese? Tunu bairoa ti wesere m̄ canunirō bero, ¿ti wese wapa m̄ yaye dinero mee to ániati? Bairi carecomacā jāārē m̄ cajoata, ñubujioatato. Cariapea quetibujureere m̄ p̄ame, “Nipetiro mujāārē jāā joya,” mitoap̄. Jāā meerē, Dios p̄ame roquere mitoap̄ —qũĩñup̄ Pedro Ananiarē.

⁵ Bairo cū caĩrĩjērē t̄go, jicoquei riañacoasup̄ Ananías ānacū yua. Bairi nipetiro Ananías cū cabairijere t̄gorā, butiuro uwiyuparā.

⁶ Bairo Ananías cū cariaro bero, cawāmarā átiri, cū rup̄an ānatōrē ūmarĩ cū yara acoásuparā.

⁷ Itia horas bero cū ānacū n̄mo p̄ame ti wiire jāāetayupo. Masĩesupo cō manap̄ ānacū cū cabaiatajere.

⁸ Bairo cō caetaro ñña, atore bairo cō ĩ jēniñañup̄ Pedro:

—¿Jāārē mujāā caĩrĩcārō cārōā ti wesere mujāā nuniati?

Bairo cū caĩjēniñarō t̄go, atore bairo qũĩñup̄ Ananías ānacū n̄mo Pedrorre:

—Tocārōā jāā wapa jeap̄ —qũĩtoyupo cō cūā.

⁹ Bairo cō caĩrō t̄go, atore bairo cō ĩñup̄ Pedro:

—¿Nopēiō m̄ manap̄ mena jĩcārōrē bairo t̄goñarĩ Dios Yeri majūrē mujāā ĩtoati, bairo āna? ĩñajoñijate. Jōā atiyama m̄ manap̄ ānacūrē cayarátana. Ámea m̄ cūārē m̄ yara ágarāma.

¹⁰ Bairo cū caĩrō t̄go, Safira cūā riañacoasupo Pedrot̄na yua. Bairo cawāmarā p̄ame ti ar̄ap̄ jāāetarā, merē cariaatacor̄pe cō ĩñañuparā. Bairo cō ĩña yua, cō ānacō cūārē yara acoásuparā cō manap̄ ānacū t̄p̄.

¹¹ Bairi camasā nipetiro Ananías bairi Safira na cabairijere t̄gorā, butiuro uwiyuparā Dios yarā, bairi aperā cūā.

Muchos milagros y señales

¹² Ti r̄m̄arĩ caño, apóstolea majā p̄ame camasā watoare capee Dios cū camasĩrjē mena caroare áti ĩñoñuparā. Nipetiro camasā neñanucũñuparā Pórtico de Salomón cawāmeçator̄p̄.

¹³ Aperā ricaati cat̄goñarā na mena neñagaesuparā. Bairo baimirācūā, cariape cat̄gousari majārē na ĩroayuparā.

¹⁴ Bairo bairā, Jesucristo yaye quetire cat̄gousari majā menarē capāārā āninemo nucũñuparā cañm̄ua, carōmia cūā.

¹⁵ Bairi cariayec̄narē na cacũñarō mena Pedro cū caátiw̄ap̄ na cũñuparā. Pedro narē cū capāñaeicōāta, “Cū canetōátie wātĩfāc̄ ũno na etagaro,” ĩrā, na cũñuparā.

¹⁶ Tunu Jerusalén macā t̄ni macāāna na yarā cariayec̄narē, bairi aperā wātĩ yeri p̄na mena capaj̄gorā cūārē na jeasuparā. Nipetiro na ũna caticoasuparā yua.

Los apóstoles son perseguidos

¹⁷ Bairi sumo sacerdote, saduceo majā jĩcāārā cū mena, Pedrojāā na caátie t̄gorā, na ĩñatutijāñuñuparā.

¹⁸ Bairo na ĩñatutiri yua, na ñerotiri, preso jorica wiip̄ na cūrerotiyuparā apóstolea majā p̄amerē.

¹⁹ Bairo narē tor̄p̄ na cacũmiatacūārē, marĩ Quetiup̄an cū cajon ángel p̄ame ñamip̄ etari, preso jorica wii jopere p̄ācōāñup̄. P̄ārĩ, atore bairo na ĩñup̄ Pedrojāārē:

20 “Tunu ánája templo wiipɩ. Топɩ ānirĩ, ati yepa macããna nipetiro ti wiire cañubuerã etarãrê na quetibujɩya cawãma yeri na cacũgopeere,” na ìñupũ àngel.

21 Bairo na caquetibujãno, sumo sacerdote bairo cũ mena macããna mena neñarotiyupará, nipetiro israelita majã cabũtoa camasĩri majãrê, Junta Suprema macããjêrê ãmeo busugarã. Bairo neñarĩ bero yua, apóstolea majãrê preso jorica wiipɩ cañnarê na neatĩrotiyupará.

22 Bairo na caneatĩrotijoatána pɩame preso jorica wiipɩ etarã, Pedrojããrê na bócaesupará. Na bócaetiri yua, tunucoásupará Junta Suprema macããna tɩpɩa tunu.

23 Atores bairo na ìeta ásúparã:

—Preso jorica wiire caroaro biaricaro cañnimiatacũãrê, tunu bairoa ti wii coteri majã caroaro na caññacotemiatacũãrê, ti wiire jããetarã, jãã bócaetiapɩ Pedrojããrê. Ni jĩcãũ ùcũ maniami ti wiipɩre —na ì quetibujɩyupará.

24 Bairo na caĩrõ tũgo, sumo sacerdote, bairo templo wii policia majã quetiupɩa, bairo sacerdote majã cañnimajũrã cũã tũgoñacõã maniasupará. “¡Ago tame! Bairo na caátie, ¿nocãrõpɩ na jãnarãati?” ì tũgoñañupará.

25 Atores bairo na caĩtũgoña ãno, jĩcãũ natɩ etari atore bairo na ìñupũ:

—Preso jorica wiipɩ mujãã cacũmiatana pɩame templo wiipɩ camasãrê na quetibujãrã átiamana tunu —na ì quetibujɩyupɩa.

26 Bairo cũ caĩrõ tũgo, ti wii coteri majã quetiupɩa cũ ãmɩa mena Pedrojããrê macãrã áná acoásupará. Bairo na bócamirãcũã, roro na átimasĩesupará. Camasã Pedrojãã na caĩrĩjêrê catãgorã etaatãnarê uwijãñuñupará, “Marĩrê ùtã rupaa mena wêrêema,” ìrã.

27 Bairãpɩa, Pedrojããrê na neásupará Junta Suprema macããna tɩpɩa. Bairo na caetarõ ìña, sumo sacerdote pɩame atore bairo na ìñupũ:

28 —Tutuario mena, “Cũ ãnacũ cũ cabairiquere camasãrê na quetibujɩnemo eticõãña,” mujããrê jãã ìwũ. Bairo jãã caĩmiatacũãrê, tiere mujãã tũgoetimajũcõãña. Jerusalén macã macããna nipetirore na quetibujãrã mujãã átिया. Tunu bairoa nemojãñurõ roro, cũ ãnacũ cũ cariarique jũgori jããrê cabucũnarê bairo jãã busujãrã mujãã átिया —na ìñupũ sumo sacerdote Pedrojããrê.

29 Bairo cũ caĩrõ tũgo, Pedro aperã cũ baparã apóstolea majã atore bairo quĩñupará:

—Dios jããrê cũ caátĩrotirije pɩame, camasã jããrê na caátĩrotirije netõjãñurõ cañnimajũrjê niña.

30 Dios, marĩ ñicũjãã na caĩroaricɩ pɩame Jesús yucapãĩpɩ mujãã capapurocarotiricure tunu cũ catioyupĩ.

31 Bairo cũ catoriĩ bero, ãmurecõopɩ cũ neámĩ. Cũ neátĩ yua, cariape nũgõãpɩ cũ ruirotiyupĩ. Bairo cũ átiri, marĩ, Israel yepa macããnarê, Marĩ jũgocure bairo cũ cũñupĩ. Tunu bairoa cũã, Marĩ Carorije Wapare Canetõũ cũ cũñupĩ, marĩ nipetiro roro marĩ caátiere jãnacõãrĩ, tunu Dios cũ carotirore bairo marĩ caátiparore bairo ì. Bairo marĩ caápata, marĩ carorije wapare masiriyogumi.

32 Jãã tiere catãgoricarã ãnirĩna jãã quetibujɩya. Espĩritu Santo cũã bairoa tiere masĩõñami. Cũã niñami Dios cũ carotirijere catãgousarãrê cũ cajoricũ —na ìñupará Pedrojãã.

³³ Bairo na caĩrõ tũgo, tutuaro majũ asiayuparã. Pedrojããrẽ na pajãã recõãgamiñuparã.

³⁴ Mai, Junta Suprema mena macããcũ añupũ jĩcãũ Gamaliel cawãmecucu. Cũ puame fariseo majã yau, Moisés añacũ cũ caroticũrĩqũerẽ cajũgobuei añupũ. Tunu bairoa nipetiro camasã qũĩroanucũñuparã Gamaliere. Bairo cũ yarã Pedrojããrẽ na capajããregarijere ñnarĩ wãmũnucãñupũ, na ñ quetibũjũgu. Mai, na quetibũjũgu jũgoye, macãpu apóstolea majãrẽ na witi árotiyupu.

³⁵ Bairo na cawitiatato bero, atore bairo na ññupũ cũ ñna aperã caãnimajũrãrẽ:

—Yũ yarã Israel yepa macããna, caroaro tũgoñaña ãnoarẽ mujãã caátipeere. Roro na mujãã átire.

³⁶ Mujãã masiña: Tirãmũpure añupũ Teudas cawãmecucu añacũ. Cũ puame, “Yũ, caãnimajũũ yũ ãniña,” ñ tũgoñañupũ. Bairo cũ caĩtũgoñarõ jũgori cuatro cientos majũ camasã cũ caĩrĩjẽrẽ cũ tũgousayuparã. Bairo cũ cabaimiatacããrẽ, cũ pajããrocacõañuparã. Cũrẽ catũgousamirĩcãrã puame cũ cayasiro bero yua, ábatapeticoasuparã.

³⁷ Cabero tunu camasãrẽ cõñarĩ na wãmerĩrẽ na cawoaturi rãmũrĩ caãno añupũ tunu apei Judas, Galilea yepa macããcũ. Cũ cũã cũgoyupu cũrẽ catũgousari majãrẽ. Bairo cũ cabaimiatacããrẽ, cũ cũãrẽ cũ pajããrocacõañuparã. Cũrẽ catũgousamirĩcãrã cũã cũ cayasiro bero ábatapeticoasuparã.

³⁸ Bairi mujããrẽ atore bairo ñiña: ãnoa Pedrojããrẽ roro na ápericõãña. Na pitiya. Atie camasãrẽ na caquetibũjũnetõrĩjẽ na majũã na catũgoñarĩjẽ caãmata, camasã puame yoaro mee jãnacõãgarãma tiere.

³⁹ Bairopua, na caquetibũjũrije cariapea Dios cũ camasĩõrĩjẽ majũ caãmata, tiere mujãã ãnotamasĩõtĩgarã. Bairi tũgoñaña ãnoarẽ mujãã caátipeere. Dios pesuare bairo mujãã tuare —na ññupũ Gamaliel.

Bairo cũ caĩrĩjẽrẽ tũgo, cũ caĩrõrẽ bairo boyuparã.

⁴⁰ Bairi apóstolea majãrẽ na piijorotiyuparã tunu. Na caetaro ñña yua, na baperotiri bero, “Pũgani Jesús cũ cabairiquere camasãrẽ quetibũjũeticõãña,” na ñ yaparori bero yua, na piticõãñuparã.

⁴¹ Bairo na caĩrõ bero yua, apóstolea majã puame caãnimajũrã watoa caãnimiatana useanirĩqũẽ mena witicoásúparã. “Jesucristo yarã marĩ caãno jũgori popiye marĩ cũã marĩ cabaipeere cũñupũ Dios,” ñ tũgoñarĩ useanirĩqũẽ mena witicoásúparã.

⁴² Bairi tocãnacã rãmua apóstolea majã caroa queti Jesús Mesías cũ caãnierẽ camasãrẽ na quetibũjũnucũñuparã. Templo wiĩpu, bairi camasã ya wiĩripũ cũãrẽ quetibũjũñesẽãnucũñuparã.

6

Se nombra a siete ayudantes

¹ Ti yũtea caãnorẽ Jesucristo yaye quetire catũgousarã puame capããrã ãnimonucũñuparã. Na mena macããna griego yayerẽ cabusarã useanirõ ãnimesiẽsuparã hebreo yaye cabusarã mena. Atore bairo na ñ busũpaiyuparã: “Marĩ yarã griego cawapearã rõmirĩrẽ tocãnacã rãmua jĩcãrõ tũni na batotiyama narẽ carusarijere. Na yarã hebreo cawapearã rõmirĩ jetore netõjãñurõ na maiñama,” ñ busũpaiyuparã.

² Bairo na caĩbusũpairo tũgo yua, pũga wãmo peti rũpore pũga pẽnirõ caãnacãũ apóstolea majã puame Jesucristo yarã nipetirãrẽ na neñorĩ atore bairo na ññuparã:

—Jãã, camasãrê carusarijere cabatorã jãã caãmata, Dios yaye quetire jãã quetibujũ masitibujiorã. Tore bairo jãã caápata, ñuetibujioro.

³ Bairi jãã yarã, mujãã majũã mujãã watoa caãnare jicã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacãũ majũ caãmuarẽ na beseya. Marĩ nipetiro marĩ caĩroarãrẽ, bairi camasãrã, ñe ùnie Espĩritu Santo cũ camasĩõrĩjẽ carusaena ùnarẽ na beseya. Bairo mujãã cabesero bero, na marĩ cũgarã tie paariquere.

⁴ Jãã pũame Diore jãã jẽnicõã ninucũgarã. Tunu bairoa cũ yaye quetire jãã quetibujũcõã ninucũgarã —na ñũparã apõstolea majã.

⁵ Bairo na caĩrõ tũgo, nipetiro jicãrõrẽ bairo tũgoñarĩ, Esteban cawãmecũcure beseyuparã. Esteban pũame Jesucristo mena bũtioro tũgoñatutuayupũ. Tunu bairoa Espĩritu Santo cũ camasĩõrĩjẽ carusaecu majũ ãñupũ. Cũ berore beseyuparã Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás. Nicolás pũame Antioquia yepa macããcũ ãñupũ. Jesucristo yaye quetire cũ catũgousaparo jũgoye, ricaati cañubemirĩcũ tunu judío majãrẽ bairo Diore caĩroajũgoricu ãñupũ.

⁶ Bairo na bese yaparori bero, apõstolea tũpu na jeásuparã. Na caetaro ñña yua, apõstolea majã pũame na wãmorĩ mena na rũpoari buire ñigãpeori, Diopũre na jẽnibojayuparã na capaapeere.

⁷ Bairi yua, nipetiropũ Dios yaye quetire tũgopeticoasuparã. Jerusalén cũãrẽ Jesús yarã capããrã majũ ãninemoñuparã. Na mena macããna sacerdote majã cũã capããrã Jesucristo mena tũgoñatutua jũgoyuparã.

Arrestan a Esteban

⁸ Mai, ãñupũ Esteban cawãmecũcu jicãũ Jesucristo yarã mena macããcũ. Cũ pũame Dios cũ camasĩõrĩjẽ mena tutuajãñũñupũ. Bairi camasã watoa capee caroare áti ññoñupũ.

⁹ Bairo cũ caátĩãno, judío majã jicããrã cũ boesuparã. Jicããrã Esclavos Libertados cawãmecũti wii, ñubuerica wii macããna, bairi jicããrã Cirene macã macããna, Alejandría macã macããna, Cilicia yepa macããna, bairi Asia yepa macããna cũã cũ boesuparã. Bairo cũ boetiri yua, cãtu etari, cũ mena busuyuparã, cũ busunetõgarã.

¹⁰ Bairo cũ busunetõgamirãcũã, cũ busunetõmasĩesuparã, Esteban pũame Espĩritu Santo cũ camasĩõrĩjẽ mena na cũ caquetibujũro jũgori.

¹¹ Nopẽ bairo cũ busunetõmasĩetĩrĩ yua, aperãrẽ yasioro dinerore na joyuparã, Estebãrẽ atore bairo cabũgoroa na ñ busujããto quetiuparãpũre ñrã: “Ñni Esteban, ‘Marĩ ñicũ Moisés ãnacũ cũ carotiriquere ñuetĩña,’ ññami. Dios cũãrẽ roro qũbusuyami.”

¹² Bairo na caĩjocarije jũgori, Esteban mena na asiao joroque ásuparã. Bairi ti yepa macããna, cabũtoa camasãrã, bairi Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ cajũgobuerã cũã Esteban mena asiajãñũñuparã. Asiarã yua, Estebãtu atãátĩ, cũ ñee, cũ neásuparã Junta Suprema macããna tũpu.

¹³ Bairo topũ etarã, aperã cajocarã cabũsupairãrẽ na macãñuparã. Atore bairo ñ jocayuparã Esteban cũ cabairijere:

—Ñni, Dios ya wii caãnimajũrĩ wiire roro majũ ñ busunucũñami. Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ cũãrẽ bairoa roro majũ ñ busunucũñami.

¹⁴ Atore bairo cũ caĩrĩjẽrẽ jãã tũgoapũ: “Jesús Nazaret macã macããcũ ãnacũ templo wiire rocacõãgumi. Tunu bairoa marĩ caátĩãnipeere Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ wasoacoagumi,” ññami Esteban —jocaraana ñũparã.

¹⁵ Bairo caãnimajũrã quetiuparã, to macããna nipetirã caruirã Estebãrẽ na caññojoata, cũ riapẽ pũame ángel riapẽre bairo bauyuparo.

7

Defensa de Esteban

1 Bairi sumo sacerdote p̄ame atore bairo q̄i jēniñanemoñup̄ Estebārē: “¿Murē na caib̄usujārjē cariape to āniñati?”

2 Bairo cū cairō t̄ago, Esteban p̄ame atore bairo iñup̄: “Ȳu yarā, ȳu j̄ugocujāārē bairo caāna, bairi ȳu pacuare bairo caāna cūā t̄agopeoya mai ȳu caĩpeere: Marī Pacu Dios catutuau majū, marī ñicū ānacū Abrahārē cū buiyayup̄ Mesopotamia cū caānor̄u, Harán yeparu cū caāniápáro j̄ugoye.

3 Atore bairo q̄iñañup̄ Dios Abrahārē: ‘M̄u caāni yepa, bairi m̄u yarā cūārē na aweyocoác̄aja murē ȳu cayepa iñoparop̄.’

4 Bairo Dios cū cū cairō bero, Abraham Caldeap̄u caāniatacu Harāp̄u āniásup̄. Cabero cū pacu ānacū riacoásup̄. Bairo cū cariaro bero, Dios p̄ame cū j̄ugoásup̄ āme marī caāni yeparu Abrahārē tunu.

5 Mai, ti yepare cū nuniesup̄ Dios Abrahārē. Petoaca ūno cūārē cū joetimajucōañup̄ cū caāniparore. Bairo cū joeticicūā, Abraham ānacū cū cayasiro berop̄ cū pārāmerāpure na joyup̄. Abraham ti yutearpure capūnaa mácū cū caānimiatacūārē, napure jogayup̄ na caāniparore.

6 Bairi tunu Dios q̄iñup̄ Abrahārē: ‘M̄u pārāmerā caāniparā aperop̄u macāānarē bairo ānigarāma ti yeparure. Ti yepa ape yeparu na caāno j̄ugori, roro ti yepa macāāna ūm̄uarē bairo ānigarāma. Roro majū na paarotiri na q̄iē epegarāma cuatro cientos cāmarī majū,’ q̄iñup̄ Dios.

7 Tunu q̄iñup̄ Dios: ‘Ȳua, ti yepa macāānarē, m̄u pārāmerārē roro carotiri majārē popiye na baiio joroque na ȳu átigu. Bairo ȳu caáto bero, roro na caátana p̄ame tore witiri yua, ati yeparu ānigarāma. Ȳure iroagarāma tunu,’ q̄iñup̄ Dios.

8 Bairi tunu cawāma wāme Abrahārē cū caátipeere cū caĩj̄ugoyeticūñicārō bero, caūmurē na rupau macāāj̄erē yisetariquere cū átiroticūñup̄ Dios Abrahārē. Bairo cū cair̄icū ānirī cū macū j̄icā wāmo peti itia p̄enirō cānacā r̄um̄urī cū cacūgoro, cū rupau macāātōrē yisetayup̄ Abraham. Torea bairo ásup̄ Isaac cūā cū macū Jacob cawāmesuc̄ure. Cabero Jacob cūā torea bairo ásup̄ cū p̄ūnaa caūm̄uarē. Na añuparā p̄uga wāmo peti rapore p̄uga p̄enirō cānacā poari Israel yepa macāāna caānij̄ogoricarā.

9 “Marī ñicū Jacob ānacū p̄ūnaa p̄ame, na bai Joséré q̄iññatutiyuparā. Bairo q̄iññatutiri yua, Egipto yeparu cañesēārā ánárē cū nunirocascōañuparā, topu cū yasiáto, Irā. Bairo cū átiri, dinero jeyuparā cū wapa. Bairna, ti yeparu cū caāno, José mena ānicōañup̄ Dios.

10 Topu popiye cū cabaimiatacūārē, cū juáticōā ninucūñup̄ Dios Joséré. Masir̄iq̄erē cū joyup̄. Tunu bairoa ti yepa Egipto quetiupau faraón na caĩ Joséré q̄iññajeso joroque ásup̄. Bairo cū caáto, quetiupau rey p̄ame cū roca macāācū gobernador majū cū cūñup̄ Joséré. Bairo cū caáto, Egipto yepa, bairi quetiupau rey ya wii cūārē carotimasī majū añup̄ José.

11 “Cabero Egipto yepare bairi Canaán yepa cūārē aua riarique añuparō. Tie caāno nipetiro camasā popiye baiyuparā. Marī ñicūjāā ānana cūārē na caugapee peticoasuparo.

12 Bairo Jacob ānacū, ‘Egipto yepare trigo pan q̄iñnor̄iq̄iē cūgoyup̄ mai,’ na caĩquetib̄uj̄ero t̄ago, cū p̄ūnaa, marī ñicūjāā ānana majūrē na árotiyayup̄, tie ūgariquere na wapatirápáro ĩ. Tiwatoai Egiptore áj̄ugoyayuparā marī ñicūjāā ānana.

13 Cabero tunu Egiptore na caátí watoai, José p̄ame cū jūgocujjāārē cū cabairijere na quetibujuyur̄. Bairo cū caīquetibujuroi, faraón p̄ame masīñur̄p̄ José ya poa macāānarē yua.

14 Cabero José p̄ame cū pacu Jacob, bairi cū yarā nipetiro setenta y cinco majū caānarē na piatīrotiyur̄.

15 Bairi yua, Egipto yeparu āniacoásúr̄ Jacob. Topu riacoásúr̄. Marī ñicūjāā ānana cūā topu riacoásúr̄.

16 Bairi Jacob cū cariaro bero, cū rupañri ānajērē neásúr̄parā Siquem cawāmecuti macār̄. Topu etari, cū yayur̄parā masa ope ūtā operu. Mai, Abraham ānacū p̄ame Siquem macār̄ ācū, nocānacā dinero tiiri ūno majū mena Hamor pūnaarē ti masa opere wapatiyayur̄.

17 “Abraham p̄ārāmerārē Dios cū caátigajūgoricarorea bairo caetaripau, marī ñicūjāā Israel yepa caāniparā p̄ame capāārā masabuyur̄parā, Egipto yeparu āna.

18 Bairi ti yatea caāno, Egipto yepare apei quetiur̄pau rey jāāñur̄p̄ Josere camasīēcū.

19 Cū, rey ānacū p̄ame marī ñicūjāā ānanarē roro na ītoeperotiyayur̄. Tunu bairoa roro majū na paarotiri na qūē eperotiyayur̄. Bairo átiri tutuaro mena na pūnaa cawāmauiarērē rerotiyayur̄, na masabueticōāto ī.

20 “Ti yuteai buiyayur̄p̄ Moisés ānacū p̄ame. Dios p̄ame cū cawīmauacārē butiuro qūñajesoyur̄. Bairo cū cabuiaro bero, cū pacua caipūācārē cū cūgoyparā na ya wiipure itiarā muir̄na cārō mai.

21 Itiarā muir̄na bero yua, ‘Cū pajjārema Egipto macāāna,’ īrā, riaru cū pojoyur̄parā caracua Moisés ānacū rocure. Faraón macō p̄ame na caro-caatacure riaru carapacure neñañur̄ō. Bairo cū nerī bero, cū butioyuro cō macū majūrē bairo yua.

22 Bairo na caátibutoricu ānirī Moisés ānacū p̄ame egipcio majā na cabuerije caāno cārōrē masī butiyur̄. Cūā yua, butiácúr̄, caām̄ caītutuan majū āñur̄p̄. Tunu bairoa dise caāno cārō átimasī peyocōāñur̄p̄.

23 “Bairi yua, cabero cuarenta cāmarī majū cūgoñ, israelita majā cū ya poa macāāna majūrē na īñau ājūgoypur̄.

24 Topu cū caetaro yua, jīcāñ Egipto macāācū cū yau israelitare cū caāmeoqūērō īñarī, Moisés ānacū p̄ame cū āmebojayur̄. Bairo cū āmebojan yua, Egipto macāācūrē cū pajjārocacōāñañur̄p̄, ñe wapa manoa cū yau israelitare cū caqūērō jūgori.

25 Mai, Moisés ānacū p̄ame atore bairo ī tūgoñañur̄p̄: ‘“Marī israelita majārē Moisés jūgori marī netōōgami Dios,” ī masīcōārāma yu yarā,’ ī tūgoñañañur̄p̄ Moisés ānacū. Bairo cū catūgoñamiatacūrē, na p̄ame bairo mee cū tūgoñañañur̄parā.

26 Cabusuri rām̄ caāno tunu na etayur̄p̄ Moisés pugarā israelita majā caāmeoqūērārē. ‘Āmeo qūēēna, caroaro na āmarō,’ ī, atore bairo na īñur̄p̄: ‘Mujāā jīcā majā mujāā āniña. ¿Nopēīrā jīcā majāāna pugā pugōā mujāā āmeo qūēñati?’

27 “Bairo cū cārō tūgori, cū bapare caqūēī p̄ame atuatīri Moisere cū tunerocajoyur̄. Bairo cū tunerocajori atore bairo qūñur̄p̄ Moisere: ‘¿Noa murē jāārē caroti, caññabeseire bairo jāā watoare mu cū cūati?’

28 ¿Yure pajjārocaguáto miñati, ñamicā egipcio yaure mu capajjārocaatore bairo átigu?’

29 Bairo cū caĩrĩjērē tēgo, Madián yepapu ruticoásurū Moisés p̄ame. Topu ānicoteyurū ape majōcure bairo. Bairi tunu n̄mo bōcari p̄garā p̄naa c̄supu Moisés.

30 “Cuarenta cūmarĩ bero, camasā mano desierto p̄ utāu Sinai cawāmecutiitu cū caāno, jīcāu ángel cū buiaetayurū yucu caĩrĩc̄u watoapu.

31 Moisés p̄ame tiere ĩnarĩ ĩna ac̄uacoasurū. Bairo ĩna ac̄uamicūā, caroaro ĩnanemogu t̄i caĩrōtuaca ásurū. Bairo catuacā ac̄na yua, t̄goyurū marĩ Quetiurap̄u cū cabusurijere. Atore bairo ĩ ocajoyurū:

32 ‘Yua, yu āniña mu ĩnicūjāā ānana Dios caānacū majū. Yua, Abraham, Isaac bairi Jacob Dios caānacū yu āniña,’ ĩ ocajoyurū Dios. Tiere t̄gori, Moisés p̄ame butioro nanañurū. Uwiri ĩnacānamuesurū yua t̄i peerore.

33 “Bairi tunu q̄ũñurū marĩ Quetiurap̄u: ‘Mu canuc̄ĩr̄raua yu caāniparū niña. Bairi n̄c̄ub̄gorique mena mu rapo jutiire weya.

34 Tunu, caroaro majū ĩñ̄h̄ajonuc̄ũna yu yarā Israel macāāna bopacooro na cabairijere. “Butioro majū popiye marĩ netōña, atore āna,” na caĩrĩjērē yu t̄gonuc̄ũna. Tiere t̄gori āmerē narē netōōgu yu ruiat̄arū. Bairi tiaya. Murē árotigu yu átiya Egiptorū, yu yarā israelita majārē na mu canetōōbojaparore bairo ĩ, q̄ũñurū Dios Moisés ānacārē.

35 “Israelita majā p̄ame cārē na caboetato bero caānimitacūārē, Dios p̄ame cū boyurū. ‘¿Noa murē jāārē caroti, caĩñabeseire bairo jāā watoare mu cū c̄uati?’ na caĩr̄cārō bero caānimitacūārē, Dios p̄ame Moiserē narē canetōōrap̄u, tunu bairoa na cajūgorap̄re bairo cū c̄ũñurū, ángel jūgori yucu caĩr̄rap̄u cū caāno.

36 Cū, Moisenā na witio joroque na ásurū marĩ ĩnicūjāā ānana Egiptorū popiye cabaimir̄cārārē. Cūā, tunu capee caroare áti ĩñoñurū cuarenta cūmarĩ majū ria capairiya Mar Rojo, bairi tunu desierto cayuc̄manorū ācū.

37 “Cūā, atore bairo na ĩñurū israelita majārē: ‘Dios p̄ame mujāā mena macāācūrē, jīcāu yarē bairo caācū ūcū profeta cū ānio joroque átigami,’ na ĩñurū.

38 Tunu Moisenā Israel poa macāāna mena āñurū desierto cayuc̄manorūre. Tunu bairoa ángel mena busuyayurū utāu Sinai cawāmecutiit̄u. Tunu bairoa marĩ ĩnicūjāā ānanarē na quetibujū netōñañurū tie ángel cūrē cū caĩr̄q̄ūe caroa quetiere. Marĩ cūā tie cū caquetibujūnetōōr̄iq̄ūērēā marĩ cūgoya āme cārē.

39 “Bairo marĩ ĩnicūjāā ānana p̄ame tiere cacūgorā nimirācūā, yugetiyayuparā. Bairo tiere boetiri tunucoagayuparā tunu Egipto yepap̄ua.

40 Bairi Moisés utāurū cū caānitoye yua, atore bairo q̄ũñurū Moisés bai Aarōn cawāmec̄sure: ‘Moisés jāārē Egipto yepare cajūgowitiric̄u dope bairo cū cabairijere jāā masīēt̄iña. Bairi wericarā jāā caĩroaparārē na q̄ñenobojaya. Na nigarāma marĩ jūgūēā, marĩrē cajūgoānarē bairo caāniparā,’ q̄ũñurū.

41 Bairi yua na caĩroap̄u wec̄re bairo cabauere cū weq̄ñenofurā. Bairo cū q̄ñenorĩ bero yua, waibutoare na pajt̄añurū, cū weric̄ure basapeogarā. Tunu bairoa bose r̄m̄u q̄ñenofurā, cū, wec̄re bairo cabaū na majūā na caātiatacure q̄ũroagarā.

42 Bairi Dios p̄ame na aweyocoátĩ yua, um̄rec̄o macāāna ĩocōārē na cabasapeorege eñotaesurū. Bairoa quetibujaya profeta majā na caĩwoatuyarique cūā:

‘Israelita majā, ¿mujāā cuarenta cūmarĩrē desierto cayuc̄manorūre āna, waibutoare pajt̄arĩ, caroaro cariape yu mujāā ĩroari?’

43 Bairo mee mujãã ápu. Wericu Molóc ya wii ñubuerica wiiaca mena mujãã áñesëãnucũwũ.

Bairi tunu ñocõ umñecóo macããcũ Refán cawãmecucure mujãã ñroawũ.

Mujãã majũã mujãã caqũenorícãrãrê na mujãã ñroawũ.

Bairi mujããrê yũ wêjogu ape yerapu, Babilonia jãgoye jãñurĩpu,'

ĩ quetibujũ woatuyayupa profeta majã marĩ ñicũjãã ãnana na cabairiquere.

44 "Na, desierto cayucũmanoru ãna, cãgoyuparã Dios ya wii, waibũtoa aseri mena qũenorícã wiire. Dios puame Moisere, 'Mu caññaata wiirea bairo mu ápa,' cũ cañicãrõ bero cũ caata wiire cãgoyayuparã.

45 Marĩ ñicũjãã ãnana cãã ti wiire cãgoyayuparã, na pacua na cariaro bero. Bairi Josue ãnacũ mena macããna cãã ti wiire neãñañuparã ati yepa macããna cañnjũgoricarãrê Dios cũ camasĩrĩjê mena narê na careri watoare. Bairi ape tuti, ape tuti macããna beroru David ãnacũ cũ caãni watoa majũ ti wiire cãgojãñañuparã.

46 Rey David puame Dios cũ caññajoro carou cañuu ãñupũ. Jacob ãnacũ pãrãmerã Diore na cañroapa wii, wii majũrê qũenogamiñupũ.

47 Bairo cũ caqũenogamiatacããrê, cũ macũ Salomón roque qũenoñañupĩ ñubuerica wii templo Dios ya wii majũrê.

48 "Dios nocãrõ catutuaũ majũ camasã, 'Dios ya wii nigaro,' ñrĩ na caqũenorícã wiire cũ caãmerĩmiatacããrê, ti wiire qũenoñañupũ Salomón. Profeta majõcu cũ cawoatuyarique cãã bairo ñña:

49 ' "Ati umñecóoru ãnirĩ yũ rotijonucũña nipetiropure.

Mujãã ya yepa roque yũ caññaõata, õcãrõãcã bauya.

Bairi, ¿di wii ñno yũ mujãã qũenobojarãati?" ññami marĩ Quetiupau.

"¿Dipau to ãnoati toroque yũ cayerijãpapau?"

50 Yũ jetao ritaa yũ qũenowũ atie nipetirijere," ññami Dios,'

ĩ woatuyayupi profeta majõcu," na ññupũ Esteban.

51 Ñ yaparo, atore bairo na ñnemoñupũ tunu: "Mujãã Dios cũ cañrĩjêrê mujãã botiomajũcõãña. Mujãã yeripu Diore camasĩgaenarê bairo majũ mujãã ãniña. Mujãã ãmoo ope cãã tãgomasiñtĩña Dios yaye quetire. Tunu bairoa Espĩritu Santo cũ camasĩõgarijere mujãã átigaetiya. Mujãã ñicũjãã ãnanarêã bairo mujãã ãnicõãña mai mujãã cãã.

52 ¿Ni majũ profeta majõcure mujãã ñicũjãã ãnana roro átiri na na pajĩãreesupari? Tocãnacããrêã popiye na baio joroque ásupa. Mujãã ñicũjããna Cañuu majũ cũ caatĩpeere caquetibujurãrê na pajĩãreyupa. Cañuu carou majũ merê etamiwĩ. Cãrê tunu mujããna cũ busujãbuitiri, cũ mujãã pajĩãrocarotiũ.

53 Marĩ ñicũjãã roque ángelea majã jũgori na caatĩãnipeere Dios cũ roticũrĩqũêrê tãgoyupa. Bairo mujãã puame marĩ ñicũjãã na cañrĩjêrê catãgojũgoatana nimirãcãã, tiere caroaro mujãã tãgousaetiya," na ññupũ Esteban cabutoa camasĩrĩ majãrê.

Muerte de Esteban

54 Bairo cũ cañrĩjêrê tãgori yua, netõjãñurõ cũ asiayuparã. Opi bacaruporturica tãnipũ asiayuparã Esteban mena.

55 Bairo cãrê na caasiamiatacããrê, Esteban puame ñe ñnie rusaricaro mano Espĩritu Santo mena tãgoñatutuari umñecóoru ññamũgõjoyupu. Bairo ññamũgõjõu yua, ññabocáyupu Dios catutuaũ majũ cũ caasiyabaurõre. Tunu bairoa Jesús cããrê qũññabócaypu Dios yapau cariare nũgõã puame caññanucũãrê.

56 Bairo ññarĩ yua, atore bairo na ññupũ:

—ĩĩnamugōjoñijate! Umurecōo pãñncãrĩcãrõrẽ bairo ñiñaña. Camasã Jũgocu Dios yapaɱ cariape nugõã pũame canucũũ cũãrẽ ñiñaña —na ĩñupũ.

⁵⁷ Bairo cũ caĩmiatacũãrẽ, na pũame na ãmoo operire bocabiãcõãñuparã, cũ caĩĩjẽrẽ tũgogaena. Bairo tũgogaetiri yua, tutuaro awajari, cũ jetore nipetiro Junta Suprema macããna cãrẽ cateerã atuãti, cũ ñeñuparã.

⁵⁸ Bairo cũ ñerĩ yua, ti macã ãñotarico ro cãgoyepũ cũ neásuparã. Topũ ãtã rupaa mena cũ wẽẽ, cũ wẽẽ cũ átipajãã rocacõãñuparã yua Esteban ãnacũrẽ. Mai, Estebãrẽ capajããrã pũame na jutii cabui macããjẽrẽ Saulo cawãmecũcũre cũ coterotiyuparã.

⁵⁹ Esteban pũame cãrẽ ãtã rupaa mena na cawẽẽtoye, atore bairo ĩ jẽniñupũ Diore: “Yũ Quetiupaɱ Jesũs yũ yerire bocãñeña,” ĩñupũ.

⁶⁰ Bairo ĩrĩ bero, rũpopaturi mena etanumurĩ busũrique tutuaro mena atore bairo ĩñupũ: “Yũ Quetiupaɱ, roro na caãtiere na mũ wapa boepa. Na mũ masiriyobojawa,” quĩñupũ Diore.

Bairo ĩ yaparo, riacoásupũ Esteban ãnacũ yua.

8

¹ Saulo cũã toa ĩñañupũ Estebãrẽ na capajããrõ. “Ñujãñuña bairo na caãto Estebãrẽ,” ĩ tũgoñañupũ.

Saulo persigue a la iglesia

Ti rãmũina Jesũs yaye quetire catũgousari majã Jerusalén macããna nipe-tĩrãrẽ roro popiye na baio joroque ásuparã narẽ cateeri majã. Bairi nipetiro ábatapeticoasuparã Judea yepa, bairi Samaria yepa tũnirĩpũ. Apóstolea majã jeto Jerusalẽpũ tuayuparã.

² Aperã cañurã caũmũa jĩcããrã Esteban rupauri ãnajẽrẽ yayuparã. Butioro cũ ãnacũrẽ otiyuparã.

³ Mai, Saulo cũã roro popiye Jesucristore catũgousari majãrẽ na baio joroque ácu ásupũ. Wiiri caãno cãrõrẽ jããrĩ, tutuaro mena carõmia, caũmũa cũãrẽ ñerĩ na jeãrotiyupũ preso jorica wiĩpũ.

Anuncio del evangelio en Samaria

⁴ Bairãpũa, aperã Jerusalẽrẽ cawitiweyoatana pũame caroa queti Jesu-cristo camasãrẽ cũ canetõõrĩquẽ quetire quetibũjuñesẽãñuparã noo na caãtõ cãnacãpũpũa.

⁵ Na mena macããcũ jĩcãũ Felipe cawãmecũcũ pũame Samaria yepa macãã macã, cañimajũrĩ macãrẽ ásupũ. Topũ etari yua, Jesucristo cũ cabairique caroa quetire quetibũjuñesẽãñupũ.

⁶ Nipetiro camasã to macããna Felipetu ñeñarĩ cũ caĩĩjẽrẽ caroaro tũgopeoyuparã, caroa wãmerẽ Felipe na cũ caãti ĩñorõ caĩñarã ãnirĩ.

⁷ Capããrã wãti yeri pũna cacãgorãrẽ catioyupũ Felipe. Bairo cũ caãto, wãti yeri pũna pũame camasãrẽ witiánã, awajari witiánucũñuparã. Capããrã carupauri bũnrã, aperã caãmasĩena cũãrẽ catioyupũ Felipe, topũ ácũ.

⁸ Tie cũ caãti ĩñorĩjẽrẽ ĩnarĩ, butioro ñseaniñuparã ti macã macããna yua.

⁹ Ti macãrẽ ãñupũ jĩcãũ Simón cawãmecũcũ cajũgoyepũre cũmurẽ bairo caãti ĩñorĩcũ. Cũ, Simón pũame Samaria yepa macããna camasãrẽ, “Yũa, cañimajũũ yũ ãniña,” na ĩtoeypũ.

¹⁰ Tie cũ caquetibũjuriyere cawãmarã, cabutoapũ cũã nipetiro caroaro majũ cũ tũgousayuparã. Bairo cũ tũgousari, atore bairo ĩnucũñuparã camasã: “Ãnia, Dios cũ camasĩrĩjẽrẽ cacũgoũ majũã ácũmi,” ĩ tũgoñañuparã.

11 Cū caĩrĩjērē cariape tũgoyuparā ape wāme mena yoaro cū caátito ñĩorĩjē jũgori.

12 Bairo cārē catũgomirĩcārā yua, Felipe caroa quetire cū caquetibũjuro tũgori, cū pũamerē caroaro tũgousayuparā. Dios cū carotimasirĩpau, bairi tunu Jesucristo cū cabairiquere cū caquetibũjuro jũgori carõmia, caũma cūā bautiza rotiyuparā.

13 Simón cajũgoyepũ camasārē caĩtomirĩcū cūā Felipe caroa queti, cū caquetibũjuri jere tũgousayupũ. Cū cūā bautiza rotiyupũ. Bairo bautiza rotiri bero, Felipe mena añesēãñupũ. Felipe caroa wāmerē cū caátĩ ñĩorĩjērē ñĩarĩ, tũgoñacõā maniásupũ Simón cūā.

14 Bairi yua, Felipe mena macãña apóstolea majā Jerusalēpũ caña, “Samaría yepa macãña Dios yaye quetire boyama,” na caĩrĩjērē tũgori, Pedro, apeĩ Juan mena na joyuparā Samaria yepa macãña tũpũ.

15 Topũ etarā, ñubueri majā catũgousarārē Diopũre na jēnibojayuparā, Espĩritu Santo, Dios, cū Yeri majũrē na cū joáto, ĩrā.

16 Mai, narē Espĩritu Santo na jāãēsupũ. Marĩ Quetiupau Jesús wāme mena bautizarique jetore ásuparā mai to Samaria yepa macãña catũgousari majārē.

17 Bairi Pedro, apeĩ Juan mena rũpoa buire na wāmo mena ñĩgãpeoyuparā. Bairo na caátõpũ, Espĩritu Santo, Dios Yeri majũ na jāãñupũ yua.

18 Simón pũame apóstolea majā camasā rũpoa bui na caĩgãpeoroa, Espĩritu Santo cū caatóre ñĩarĩ, apóstolea majārē dinero nunigayupũ.

19 Bairo nunigari, atore bairo na ñĩupũ:

—Yũ cāārē yũ joya tie masirĩqũērē. Yũ cūā ni jĩcāũ ũcũrē yũ wāmo mena yũ caĩgãpeoroa, Espĩritu Santo cū jāáto mujāã caátorea bairo ĩ, yũ boya —na ñĩupũ Simón apóstolea majārē.

20 Bairo cū caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñupũ Pedro pũame:

—Mũa, dinero mena mũ wapatiga tũgoñaña Dios cū catutuarijere. Roro mũ tũgoñaña. Bairi, jũũ dinero mũ mena to yasiáto!

21 Dios cū caĩñajoro mũ catũgoñarĩjē cariape mee niña. Bairi jĩcā wāmeacã ũno Dios yerire mũ ñemasĩtĩña mũa.

22 Roro mũ catũgoñarĩjērē jãñaña. Tunu bairoa Diore bũtioro cū jēniña, carorije mũ catũgoñarĩjērē cū camasiriyobojaparore bairo ĩ.

23 Mũ yeri ñũtĩña. Caroaro cariape mũ tũgoñaetĩña mũa —qũĩñupũ Pedro Simorē.

24 Bairo cū caĩrõ tũgo, atore bairo na ñĩupũ Simón Pedrojāārē:

—Diopũre yũ mujāã jēnibojawa, yũre mujāã caĩrõrē bairo to baieticõáto, ĩrā —na ñĩupũ yua.

25 Cabero to macãñanrē marĩ Quetiupau Jesús cū caátaje na caĩñarĩqũērē, bairi tunu Dios yaye quetire na quetibũjuri bero, tunucoásuparā apóstolea majā Jerusalēpũ. Topũ áná, capee macãārĩrē Samaria yepapũ quetibũjuyuparā caroa quetire.

Felipe y el funcionario etiope

26 Cabero ángel marĩ Quetiupau cū cajõũ pũame atore bairo qũĩñupũ Felipe: “Ácúja ape ñũgõā warua jope macã wāã Jerusaleĩ caátĩ wāã, Gaza macã caetari wāãpũ.” Ti wāã pũame desierto cayucũmanopũ ãñuparõ.

27 Bairo ángel cū caĩrĩjērē tũgo, ti wāãpũ acoásupũ Felipe. Bairo ti wāãpũ eta yua, jĩcāũ Etiopía yepa macããcũrē bocáyupũ. Cū pũame ti yepa macããcũ cañimajũũ ãñupũ. Bairo caãcũ ãnirĩ, ti yepa macãña quetiupao yaye

dinerore caĩñausau añupũ. Ti rãmũrĩrẽ Jerusalẽrũ Diore caĩubuepeou átacu añupũ.

²⁸ Bairo Jerusalẽrũ caĩniatacu cũ ya yeparũ tunuácũ baiyurũ. Bairo ácu yua, cũ ya caturicacaru rui, profeta Isaías añacũ cũ cawoatucũrĩqũẽrẽ bueásurũ.

²⁹ Bairo cũ buenutuátó, atore bairo qũĩñurũ Espĩritu Santo rũame Felipere: “Tia caaturicaacatu rũame ácuja.”

³⁰ Bairo Felipe rũame caaturicaacatu ácu, tũgoyurũ Etiopía macããcũ Isaías tutire cũ cabuero. Bairo tũgori, atore bairo qũĩ jẽniñañupũ:

—¿Mũ cabuerijere mũ tũgomasĩñati?

³¹ Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñurũ Etiopía macããcũ rũame:

—Yũ tũgomasĩtẽña yũre caquetibũ cũ camano jũgori —qũĩñurũ.

Í yaparo yua, Felipere cũ caaturicacaru wãmu ájããrotiri bero, cãtu cũ ruĩrotiyurũ.

³² Etiopía macããcũ cũ cabueataje rũame atore bairo ñũparõ, Jesucristo cũ cabaipeere profeta Isaías añacũ cũ caquetibũwoaturique:

“Oveja nurĩcũ camasã cũ pajĩãgarã, cũ na caneátatore bairo caũmu cũãrẽ cũ pajĩãgarã cũ neãgarãma.

Tunu bairoa cordero poa mena jutii qũẽnogarã, cũ poare na cajuaro, busuetiyami.

Torea bairo caũmu cũã busuetigami, roro cũ na caátimiatacũãrẽ.

³³ Cũ, caũmu carõmũ cũ caãnorẽ bairo cũ rori, cũ boyeti epegarãma.

Ñe wapa mee roro cũ átigarãma.

Ati yeparũ, cũ camasãcuti ãnie to manio joroque cũ átigarãma cũ caãni yũtea macããna rũame.

Bairi ni jĩcãũ ùcũ, roro cũrẽ na caátaje wapare cõñapeyomasĩcũmi,”

Í quetibũyua Dios ya tuti, Etiopía macããcũ cũ cabueataje.

³⁴ Etiopía macããcũ rũame atore bairo qũĩ jẽniñañupũ Felipere:

—Noarẽ í quetibũyũ bairo qũĩ quetibũwoatuyupari profeta majõcu: ¿Cũ majũã cũ cabaipeere qũĩñati? ¿O apei ùcũ rũame cũ cabaipeereata qũĩñati? Yũ quetibũyua tiere. Yũ masĩgaya yũ cũã —qũĩñurũ.

³⁵ Bairo cũ caĩjẽniñarõ, Felipe rũame cũ quetibũyurũ nipetiro. Etiopía macããcũ cũ cabuejũgoatarani quetibũ ácu, caroa queti Jesús yaye cũãrẽ nipetirijere cũ quetibũyurũ Felipe.

³⁶ Cabero jãñurĩ ria caãnipaure na caetaro, atore bairo qũĩñurũ Etiopía macããcũ Felipere:

—Ato niña oco. Bairi, ¿yũre mũ bautizagaetiyati?

³⁷ Bairo cũ caĩrõ, Felipe rũame atore bairo qũĩñurũ:

—Cariape mũ catũgoñatutarije nipetirije mena mũ catũgoñsaata, mũrẽ yũ cabautizaro ñũña.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo qũĩñurũ:

—“Cariape Jesucristo, Dios macũ majũ niñami,” ñi tũgoñaña —qũĩñurũ Etiopía macããcũ Felipere.

³⁸ Bairi yua, caaturicare tuarotiyurũ. Bairo tuarotiri yua, rũgarãrũa ruĩncãrĩ riarũ ásúparã. Topũ Felipe rũame oco mena cũ bautizayurũ Etiopía macããcũrẽ yua.

³⁹ Bairi yua, riarũ caãniatana na camaátó bero, marĩ Quetiurũ yeri, Espĩritu Santo rũame Felipere cũ necoásurũ apegorũ. Etiopía macããcũ rũame qũĩñanemoesurũ Felipere yua. Bairo qũĩñanemoetimicũã, useanirĩqũẽ mena ájũgo ásurũ tunu, cũ ya yeparũ ácu.

40 Cabero Felipe p̄ame Azoto sawāmecuti macār̄u ãñur̄u. Top̄u ãc̄u, tocānacā macāār̄e quetib̄uju netōñur̄u. Cesarearu caroa quetire quetib̄uju etayuru.

9

Conversión de Saulo (Hch 22.6-16; 26.12-18)

1 Mai, Saulo p̄ame Jesucristo yarā catūgousari majār̄e na asiajānaesuru. Nipetiro na ũnarē pajīāregayuru. Bairi Saulo p̄ame sumo sacerdote t̄p̄u ás̄uru.

2 Damasco macāāj̄e “Narē ñeña,” ĩr̄iq̄e paperare q̄ñenorotiásuru sumo sacerdotere. Ñubuerica wiiri macāāna caroa quetire catūgousarā, carōmia, cañm̄ua cañnarē Jerusalēru na preso jogu top̄u cū caár̄aro jūgoye, bairo cū átirotiyuru Saulo sacerdote majā quetiupare. Tiere bóca yua, acoás̄uru ti macār̄u.

3 Bairo cū caátó, Damasco macār̄e cū caetagarō majū caānoa, caasiyarije majū cū asiyaetayuparo.

4 Bairo cabairo, Saulo p̄ame ñacoasuru yeraru. Yeraru ãc̄u, atore bairo cañcajorijere tūgoyuru: “Saulo, Saulo, ¿nop̄eĩ yure mu pesuc̄tiyati?” ĩ ocajopyaro.

5 Saulo p̄ame, “Quetiuparu, ¿ñam̄u ũc̄u mu ãñiñati?” ĩ jēniñañur̄u. Bairo cū caĩrō, cabusurije p̄ame atore bairo q̄ñnemoñuparō: “Yua, Jesús Nazaret macāãc̄u yu ãñiña. Roro yu átigu, mu causana yu ãñiña.

6 Wām̄uncār̄i mu caátí macār̄u ác̄uja. Top̄u mu caátipeere mu quetib̄ujugarāma.”

7 Cū baparā cū mena caáná p̄ame masamanim̄irōc̄uā, cabusurijere catūgoatana ãñir̄i ac̄uanetōcoasuparā.

8 Cabero Saulo p̄ame yua, yera cañniatacu wām̄uncār̄iñur̄u. Bairo wām̄uncār̄i cū caññagamiatasc̄uār̄e, cū caapee p̄ame ĩñap̄ãesuparō. Bairo cū caññamas̄ētōt̄i yua, cū baparā p̄ame Damasco macār̄u cū necoás̄uparā.

9 Ti macār̄u etari bero, itia r̄am̄u majū ĩñamas̄ēc̄uā, tunu bairoa ugaecu, etiesc̄u, ãnicōãñur̄u.

10 Mai, ti macār̄u ãñur̄u catūgousari majōcu Ananías sawāmec̄ucu. Cūr̄e mar̄i Quetiuparu p̄ame q̄ñēgueriarore bairop̄u buiaetari, atore bairo q̄ññur̄u: “¡Ananías!” q̄ñi jēniñañur̄u. Bairo cū cañjēniñarō, Ananías p̄ame, “Atoa yu ãñiña yu Quetiuparu,” q̄ññur̄u.

11 Ato bairo q̄ññur̄u mar̄i Quetiuparu p̄ame tunu: “Wām̄uncār̄i ác̄uja átáwā Cariape sawāmec̄utiwā p̄ame. To ác̄u, Judas ya wii macāānarē, ‘¿Noorp̄u cū ãñiñati Saulo sawāmec̄ucu Tarso macāãc̄u j̄ic̄u?’ na mi jēniñagn. Cū, Saulo p̄ame yu jēni baiyami mai.

12 Merē q̄ñēgueriarore bairop̄u cū t̄p̄u mu caár̄epe cū ñiñoaru Saulore. Mu, Ananías sawāmec̄ucu jāati, cū r̄uroa bui ñiḡapeo mu caátipeere ĩñaami, Saulo tunu cū caññamas̄iparore bairo ĩ. Bairo cū mu caátipeere merē ĩñaami.”

13 Bairo cū caññjēr̄e t̄gori, Ananías p̄ame atore bairo q̄ññur̄u Jesure: “Capee majū Saulo roro cū caátie quetire yu tūgonuc̄uā. Roro majū carori wāmerē átiocajonuc̄uāmi murē catūgousari majā Jerusalén macāānarē.

14 Āmerē at̄upi tunu atore. Sacerdote majā quetiuparār̄e ñerotirica papera p̄r̄orē q̄ñenorotiri at̄upi, ato macāāna nipetiro murē catūgousarār̄e preso jorica wiip̄u na jeáḡu,” q̄ññur̄u mar̄i Quetiupare Ananías.

15 Bairo cū caĩrõ, marĩ Quetiupau p̄ame atore bairo q̄ũnemoñupũ Ananiarẽ: “Ácúja cū t̄up̄u. Cū, Saulo yu cabeseatac̄u niñami. Cũã, yu yaye quetibujuḡumi nipetirōp̄u macãanarẽ. Na quetiuparã reyes majã, aperẽ israelita majã cũãrẽ caquetibujup̄au niñami cū, Saulo.

16 Yu yaye quetire cū caquetibujuro j̄gori popiye baiḡumi. Yu majũ tie cū cabaireere cū yu quetibujuḡu Saulore,” q̄ũñupũ Jesús Ananiarẽ.

17 Bairo cū caĩrõ bero, Ananiás p̄ame ásup̄u Judas ya wii, Saulo cū cañni wiip̄u. Ti wii cū cañni wiip̄u jããetari bero yua, Saulo rapoa bui cū wãmorĩ mena ñigãpeori atore bairo q̄ũñupũ:

—Saulo, yu yaure bairo caãcũ, marĩ Quetiupau Jesús maap̄u m̄u caátó m̄urẽ cabuiatac̄u p̄ame m̄u t̄up̄u yu joami, tunu caĩñamasĩt̄imiatac̄u miñamasĩõ joroque ĩ. Tunu bairoa ñe ùnie Espiritu Santo cū camasĩõr̄jẽ carusaec̄u cū ãnio joroque ĩ, m̄u t̄up̄u yu joami —q̄ũñupũ Ananiás Saulore.

18 Bairo cū caĩrõ, jicoquei ññamasĩcoasup̄u tunu. Wai nut̄arẽ bairije cū caapeep̄u cañniataje cañaweyorore bairo caroaro jicoquei ññamasĩcoasup̄u tunu. Bairo cū caĩñamasĩõ bero yua, cū bautizayup̄u Ananiás.

19 Cabero ugayup̄u yua ugariquere. Bairo ugari berop̄u tutuayup̄u tunu itia r̄um̄u caugaetiatac̄u añiri. Bairi yua, Damasco macããna Jesucristo yaye quetire cat̄ugõsarĩ majã mena nocãnacã r̄um̄u ùno ãninemoñupũ.

Saulo predica en Damasco

20 Cabero Jesús Dios macũ cū cañnierẽ quetibujũ j̄goyup̄u Saulo ñubuerica wiiri macããnarẽ.

21 Bairi nipetiro cū caĩr̄jẽrẽ cat̄ugorã p̄ame t̄ugocõã maniáti, atore bairo ãmeo ññuparã na majũ:

—Ñni, Jerusalẽp̄u ãcũ, Jesure cat̄ugõsarãrẽ roro caátac̄ua niñamijã. Ati macã macããna Jesure cat̄ugõsarã cũãrẽ ñei acũ baiup̄u, Jerusalẽp̄u sacerdote majã quetiuparãrẽ popiye narẽ na áparo ĩ —ãmeo ññuparã na majũ Saulore.

22 Bairo na caĩmiatacũãrẽ, Saulo p̄ame netõjãñurõ t̄ugoñatutuari camasãrẽ na quetibujuyup̄u Jesucristo Mesías cū cañnierẽ. Bairo cū caĩquetibujuroĩ, judío majã Damasco macããna p̄ame dope bairo q̄ũñetõmasĩẽsuparã.

Saulo escapa de los judíos

23 Capee r̄um̄urĩ canetõrõ bero, judío majã p̄ame j̄icãrõrẽ bairo t̄ugoñarĩ, Saulore cū pajĩãgamiñuparã.

24 Bairo cū pajĩãgamiñĩ yua, ñmureco, ñami cũãrẽ ti macã ãñotaticaro macããjẽ jopeerip̄u cū cotenucũñuparã. Saulo p̄ame bairo na caátigarijere masĩõãñupũ.

25 Tiere t̄gori yua, Jesucristore cat̄ugõsarã p̄ame pii capairiw̄up̄u cū ájããrotiri, ti macã ãñotaticaro j̄goyep̄u cū ruio joyuparã ñamip̄u caãno. Bairo na caáto, rutiyp̄u Saulo ti macã macããna judío majã cãrẽ capajĩãgarãrẽ.

Saulo en Jerusalén

26 Cabero Jerusalẽp̄u etau, ti macã macããna Jesucristore cat̄ugõsarã mena ãñigamiñupũ. Ti macã macããna p̄ame roque cū uwijãñuñuparã mai. “Jesucristo yau yu ãniña,” cū caĩr̄jẽrẽ cariape t̄goesuparã.

27 Bairo na cabaimiatacũãrẽ, Bernabé p̄ame apóstolea majã t̄up̄u cū j̄ugoásup̄u Saulore. Bairo natu cū j̄goetari, Saulo cū cabairiquere na quetibujuyup̄u. Atore bairo na ññupũ: “Ñni, Saulo, marĩ Quetiupaure q̄ũñañupũ, maap̄u ácũ. Tunu bairoa cū mena busuyupi. Bairi tunu Damascop̄u ãcũ, Jesús cū cabairijere t̄goñatutuarique mena quetibujuyupi,” na ññupũ Bernabé apóstolea majãrẽ.

28 Bairo cū caĩquetibujero jūgori na mena ānimasĩñupū Saulo yua. Bairi Jerusalén macā macāānarē marī Quetiupau cū caānierē tūgoñatutuarique mena na quetibujunucūñupū.

29 Judío majā griego yayer cabusarā cabusarique netōrā mena cūārē busupēñiñupū. Bairo cū cabusupēñimiatacūārē, na pñame cū caĩrĩjērē tūgoaesuparā. Bairi cū pajĩāga tūgoñañuparā.

30 Bairo na caátigarijere tūgori, Dios yarā Saulo mena macāāna pñame cū jūgoásúparā Cesarea macāpñ. Topñ etarā, cū árotiuparā cū ya macā Tarsopñ.

31 Cabero Jesure caĩroarā Judea yepa caāna, bairi Galilea yepa caāna, bairi Samaria yepa macāāna cūā caroaro jĩcārō tūni ānimasĩñuparā. Dios cū carotirore bairo jeto caroaro átícōā ninucūñuparā. Tunu bairoa, nucūbūgorique mena Diore íroayuparā. Bairo qūĩroari, Espiritu Santo cū camasiōrĩjē jūgori capāārā Jesucristore catūgousarā āninemonucūñuparā.

Curación de Eneas

32 Pedro pñame catūgousari majārē caĩñañesēāū ānirĩ, Lida macā macāāna cūārē ĩñau ácú baiyupñ.

33 Topñ etañ, Eneas cawāmesucñ jĩcā wāmo peti itia pēñirō cānacā cūmarĩ majū cūgourpñna caāmasĩēcū, camapñ cacūñuarē qūĩñañupū.

34 Bairo qūĩñarĩ, atore bairo qūĩñupū:

—Eneas, Jesucristo mñ cariyecuti ānierē mñ netōōgumi. Bairi, wāmñnucārĩ mñ cacūñarōrē qūēñoña.

Bairo cū caĩrō tūgo, Eneas pñame jicoquei wāmñnucācoásúpñ.

35 Nipetiro Lida macā macāāna, apearā Sarón macā macāāna cūā ĩñañuparā catirĩ cū cawāmñnucārĩjērē. Bairo cū cabairo, caĩñaatana pñame marĩ Quetiupare cū tūgousajūgoyuparā.

Resurrección de Dorcas

36 Tĩ yūtea caāno añupō jĩcāō carōmio Jesucristore catūgousari majōco, Tabita cawāmesucñ, Jopē cawāmesuti macāpñ. Griego yaye menarē Dorcas wāmesucñupo. Cō, Dorcas pñame caroaro átícōā ninucūñupō. Cabopacarārē na juátinucūñupō.

37 Tĩ yūtea macāā rūmñrĩ caānoa riaye bocayupo cō pñame. Bairo riaye bocari yua, riacoásúpo. Bairo cō cariaro bero yua, cō rupañri ānajērē cose yaparori, ti wii bui macā arñapñ cō cūñuparā.

38 Jopē na caĩrĩ macā pñame Lida na caĩrĩ macā tñpñ añuparō. Pedro pñame mai Lida macāpñ añupū. Bairi Jesucristore catūgousari majā topñ Pedro cū caānierē tūgori yua, na mena macāāna pñgarā āmñuarē na joyuparā Pedro tñpñ. “ ‘Ato Jopēpñ tāmñrĩ cū ápáro, miama’ cū mñjāā ígarā,” na ĩ joyuparā.

39 Bairo na caĩjoatana na caĩrĩjērē tūgo, Pedro pñame na mena acoásúpñ Jopēpñ. Cabero yua, topñ cū caetaro, cō ānacō rupañrire na cacūata arñapñ cū jūgoásúparā Pedrore. To na caetaro, cawapearā rōmirĩ pñame cō ānacōrē ĩñarĩ, butiōro cō otĩamejoreyuparā. Tunu bairoa jutĩrori, apeye jutĩpāĩri catiopñ mai Dorcas cō caqūēñoñarĩqūērē Pedrore qūĩñorĩ otiyuparā.

40 Bairo na caátimiatacūārē, Pedro pñame nipetirore na witi árotiupñ macāpñ. Bairo átiri bero, cū rñropaturĩ mena etanumñrĩ jēñiñupū Diopñre. Jēñi yaparori bero yua, Dorcas ānacō pñamerē ĩñarĩ, atore bairo cō ĩñupū Pedro:

—¡Tabita, wācāñña!

Bairo cū caĩrōā, cō ānacō pñame ĩñapāāñupō. ĩñapāārĩ yua, Pedrore qūĩñabocārĩ wāmñnumññupō cama buipñ.

⁴¹ Bairo cõ cabairo, Pedro ruame cõ wãmopu ñerĩ cõ tãgãwãmoñupũ. Cabero yua, catãgousari majã, aperiã cawapearã rõmirĩ cããrẽ na piijõjoyuru Pedro tunu. Pedro ruame catio caãcõpãrẽ na iñoñupũ Dorcare yua.

⁴² Tie Pedro Jesucristo cã camasĩrĩjẽ jãgori cã cacatiatajere nipetiro Jope macã macããna tãgoyuparã. Tiere tãgori, capããrã tãgousayuparã marĩ Quetiupãre to macããna.

⁴³ Pedro ruame yua, capee rãmũrĩ ãñupũ ti macãpãre. Waibũtoa aserire cabopori majõcu Simõn sawãmesucu ya wiipũ tuayuru Pedro.

10

Pedro y Cornelio

¹ Cesarea macãpãre ãñupũ jĩcãũ Cornelio sawãmesucu. Romano yua, pajĩãrĩ majã poa Italiano sawãmesuci poa quetiupãu capitã ãñupũ.

² Cũ ruame saũmũ saũũ ãñupũ. Cũ pũnaa, bairi cũ nãmo mena jĩcãrõ Diore qũĩroarã cã basapeonucũñuparã. Tunu bairoa paio dinerore na jõnucũñupũ judío majãrẽ, na juãcu. Bairi tocãnacãnia Diore cũ jẽninucũñupũ.

³ Bairi yua, jĩcã rãmũ tres de la tarde caãno ñubueãcũ cã caãto, qũẽguericare rore bairo apeire qũĩñañupũ:

Caroaro majũ qũĩñañupũ ángel, Dios cã cajou cã tũpũ cã caetarore. Cãtũ etari yua, ángel ruame atore bairo qũĩñupũ: “¡Cornelio!”

⁴ Bairo cũ cajẽniñarõ, Cornelio ruame qũĩñacõã maniásupũ. Bairo qũĩñarĩ yua, uwimicãã, atore bairo qũĩ jẽniñañupũ Cornelio: “Yũ Quetiupãu, çñerẽ yũ caãtore mũ boyati?” Atore bairo qũĩñupũ ángel ruame tunu: “Dios cãrẽ mũ cajẽniñerẽ tãgoyami. Tunu bairoa cabopacarãrẽ mũ cajuãtiere iñajesoyami.

⁵ Bairi mũ mena macããna jĩcããrã ãnarẽ na árotiya. Na ruame Simõn, cãã, tunu Pedro sawãmesucu, Jope macãpũ caãcãrẽ na piirãpãro.

⁶ Cũ, Pedro ruame, apeĩ Simõn sawãmesucu waibũtoa aserire cabopori majõcu ria capairiya tãni caãcũ ya wiipũ niñami,” qũĩñupũ ángel Corneliore.

⁷ Cãrẽ cabusũ ãniãtacu ángel cã caãtó bero, cã ãmũa pũgarã, apeĩ jĩcãũ soldau saũũ capũcũbũgõũ, petiro cã caĩroaũ mena, na piijoyuru Cornelio.

⁸ Bairo na piijori, nipetirije cã caĩñaatajere na quetibũjũ yaparori bero, na joyuru yua Jope macãpũ.

⁹ Cabusuri rãmũ pasaribota majũ caãno ti macã tũni maaru na caãnutuátó, Pedro ruame wiĩ buipũ wãmũ ásupũ, Diore jẽniãcũ.

¹⁰ Bairo jẽniãcũ, Pedro ruame queyari ugagamiñupũ. Bairi cũ caugapeere na caqũẽnotoye, qũẽguericare rore bairo apeye ãnierẽ iñañupũ:

¹¹ Cũ caĩñajoata, ãmũrecõo pããñucãcoasuparo. Bairo capããrõ yua, jutii asero capairi aserore bairo cabauri asero ruiasúparo. Ti asero ruame bapariãnacãpãu jiyarica asero rocayoa ruiasúparo Pedro tũpũ.

¹² Ti aseropũ yosayuparã nipetiro waibũtoa caãna cãrõ yepa macããna. Bairi nipetiro ãña ãna, aperiã cawũrã cãã nipetiro ãñuparã ti asero buipãre.

¹³ Pedro ruame yua, atore bairo tãgoyuru: “Pedro, wãmãñucããna. Waibũtoare pajĩãrĩ ugaya,” caĩbusũocajorijere.

¹⁴ Bairo caĩrõ tãgo, Pedro ruame atore bairo iñupũ: “Yũ Quetiupãu, yũ ugãetigu. ãnoa moena jãã, judío majã, jãã caũgaena niñama.”

¹⁵ Bairo cã caĩrõ bero, atore bairo busũriqũe quẽnemoñuparõ tunu: “Caroarã Dios cã caãticũrĩcãrãrẽ, ‘Moena niñama,’ iẽtĩcõãña.”

¹⁶ Itiani majũ ti aserore cã áti iñoñupũ. Bairo cã caĩñorõ bero yua, wãmũcoásuparo ti asero tunu ãmũrecõoru.

17 Pedro p̄ame ti asero cawãmuátó bero, b̄tioro tãgoñañupũ. “¿Dope bairo ïgaro to baiupari yu caññaataje?” ï tãgoñañupũ. Bairo cã cañtãgoñaño, Cornelio cã cajoatana p̄ame Simón waibutoa aserire caqũenorĩ majõcu ya wiire jẽniña macañuparã. Bairo baiiri cã ya wii jope t̄p̄u etayuparã.

18 Bairo etarã yua, b̄sarique tutuaro mena, “¿Ati wii Simón Pedro cã cañni wii to ãniñati?” ï jẽniñañuparã.

19 Pedro mai, cã caññaatajere cã catãgoña ãnincũrõ, Espiritu Santo p̄ame atore bairo qũĩñupũ: “Caãmua itiarã murẽ macãrã átiyama.

20 Wãm̄ncãrĩ ruiácúja na t̄p̄u. Yua, na yu joap̄u. Baiiri caroaro mena na m̄u bocáḡu,” qũĩñupũ Espiritu Santo Pedrose.

21 Bairo cã caĩrõ tãgo, Pedro p̄ame ruiáti, na eta, atore bairo na ññupũ caãm̄uarẽ:

—Yua, yu ãniña mujãã camacãũ. ¿Dope bairo átiraná mujãã baiati?

22 Bairo cã caĩrõ tãgo, atore bairo qũĩñuparã:

—Cornelio cawãm̄ec̄cu soldaua quetiuparũ capitán jãã joami. Cornelio p̄ame cariape caác̄u niñami. Diore caĩroanucũ niñami. M̄u yarã judío majã cãã Cornelio qũĩroari cã bonucũñama. Baiiri ángel p̄ame atore bairo qũĩñupũ Cornelio: “Pedrose cã piijorotiya. M̄u ya wiip̄u cã apáro. Bairo cã caetaro, cã caquetib̄jup̄eere tãgopeoya,” qũĩñupũ ángel Cornelio —qũĩñuparã cã cajoricarã Pedrose.

23 Bairo na caĩrõ tãgo, Pedro p̄ame cã cañni wiire na jããrotiyupũ. Ti ñamirẽ cã mena tuayuparã. Cabusuri r̄m̄u caño acoásúp̄u Pedro na mena yua. Cã mena bapac̄ti ásúparã jĩcãrã Jope macã macãña Jesucristore catãgõsarã cãã.

24 Ti r̄m̄u busuri r̄m̄u etayuparã Cesarea macãp̄u. Cornelio p̄ame jĩcãrã cã yarã mena, baiiri aperã cã baparã majũ, cã capiijoatana mena na coteyuparã Pedrojããrẽ.

25 Pedro ti wii cã caetaro tãgo, Cornelio p̄ame cã bocãu witiásúp̄u jop̄ep̄u. Bairo qũĩñarĩ yua, r̄p̄opaturĩ mena etanumurĩ qũĩroayupũ Cornelio Pedrose.

26 Bairo cã caátõ ñña, cã tãgãwãm̄orĩ, atore bairo qũĩñupũ Pedro:

—Yu cãã, murẽã bairo caãcũ yu ãniña. Baiiri wãm̄ncãña.

27 Bairo qũĩrĩ, jãásup̄u Pedro Cornelio mena. Ti wii pup̄eap̄u eta, na etayupũ Pedro aperã capããrã camasã caetayuatãrẽ.

28 Top̄u na etari, atore bairo na ññupũ Pedro:

—Jãã, judío majãrẽ, “Aperã mena bapac̄pericõãña. Na wiirip̄u ãñesããtĩcõãña,” jãã ñnucũñama jããrẽ cajõgoñubuerĩ majã. Merẽ mujãã masĩrã tiere. Bairo jãã, judío majã, jãã cabaimiatacããrẽ, Dios p̄ame atore bairo ñi quetib̄jup̄ami: “Caroarã Dios cã caátĩcãrãrẽ, ‘Moena niñama,’ ñtĩcõãña ñp̄etirore,” ñiamĩ.

29 Bairo judío majõcu nimicãã, jicoquei yure mujãã capiijoatajere tãgori yu atĩap̄u. Baiiri, ¿dope caátiparũ ñrã, yure mujãã piijoati? Yu masĩgaya tiere —na ññupũ Pedro.

30 Bairo cã caĩrõ tãgo, atore bairo qũĩñupũ Cornelio p̄ame Pedrose:

—Baparcãnacã r̄m̄u netõña ato yu wii ãcũ, ati hora ñnoa ñgarique betiri Diore yu caññubẽãniatato bero. Bairo yu cajẽniño yua, caño tusarõa jĩcãũ caãm̄u asiyarije cajutii jãñaátacu yu t̄p̄u buiaetaamĩ.

31 Bairo buiaetari yua, atore bairo yu quetib̄jup̄ami: “Cornelio, Dios, cãrẽ m̄u cajẽniñjẽrẽ tãgoyami. Tunu bairoa cabõpacarãrẽ m̄u cajũãtiere ññajesoyami.

³² Bairi m̄u mena macããna jĩcããrãrẽ na pirotijoya Simón Pedro Jope cawãmecuti macãp̄u caãcũrẽ. Cũ, Simón Pedro p̄uame, apei Simón waibũtoa aserire caqũenori majõcũ capairiya ria tũnip̄u caãcũ ya wĩip̄u niñami,” ñi quetibũjumi cũ p̄uame.

³³ Bairo yare caĩmũ cũ caĩrjẽrẽ tũgo, jicoquei m̄urẽ yũ macãrotijoa. Bairi m̄u p̄uame caroaro mena jãã tũp̄ure m̄u atũpa. ãmerã yua, nipetiro Dios cũ caĩñajorore marĩ ãniña. Bairi atop̄u nipetiro neñari m̄urẽ jãã coteap̄u, marĩ Quetiup̄u m̄urẽ cũ caĩrotirijere tũgogarã —quĩñupũ Cornelio Pedrose.

Discurso de Pedro en casa de Cornelio

³⁴ Bairo Cornelio cũ caĩrjẽrẽ tũgo, atore bairo na ĩ jũgoyup̄u Pedro:

—ãmerẽ yũ tũgoña masiña yua. Marĩ tocãnacãũp̄urea judio majã, bairi judio majã caãmerã cããrẽ marĩ mai ĩñañami Dios.

³⁵ Dios ẽsanirĩqũẽ mena ĩñañami tocãnacã poa macããna camasã cãrẽ caroaro caĩroarãrẽ, caroa macããjẽrẽ caãtiãnarẽ.

³⁶ Mai, Dios p̄uame Israel poa macããnarẽ na quetibũjuyupi, Jesucristo jũgori caroa macããjẽ quetire tũgori caroaro na ãnimasĩo joroque ĩ. “Cũ, Jesucristo camasã nipetiro Quetiup̄u nigumi,” ĩcũñupĩ Dios.

³⁷ Mũjãã, merẽ mũjãã masĩrã judio majã jãã caãni yepap̄u cabairiquere. Juan camasãrẽ quetibũjuri cũ cabautizaro berop̄u Jesús p̄uame caroa quetire quetibũjũ jũgowĩ Galilea yepap̄u.

³⁸ Dios p̄uame cũ, Jesús Nazaret macããcãrẽ catutuaũ, ñe ãnie Espĩritu Santo cũ masĩõrjẽ carũsaecũ majũ cũ ásupi. Merẽ mũjãã masĩrã tiere. Bairi Jesús p̄uame caroa wãmerẽ átiñesẽãwĩ. Tunu bairoa wãtĩ cũ camasĩrjẽ jũgori camasã roro cabairãrẽ na catiowĩ Jesús. Dios cũ camasĩrjẽ jũgori tore bairo átimasĩwĩ Jesús.

³⁹ “Bairi jãã nipetirije Jesús Jerusalén, bairi Judea yepap̄u cũ caãtajere caĩñarĩcãrã jãã ãniña. Bairo cũ cabueñesẽãrõ bero yua, cũ pajĩãrocawã. Yucũpãĩp̄u cũ papuaturocawã, cũ, Jesure yua.

⁴⁰ Bairo cũ na caãtirocamiatacããrẽ, Dios p̄uame itia rũmũ bero tunu cũ catioyupi. Bairo cũ cacatiro bero, Jesús p̄uame jãã tũp̄u buiaetawĩ tunu.

⁴¹ Bap̄uã, nipetiro camasãrẽ na buia ĩñoemi. Jãã jetore buiaetawĩ, Dios, ‘Yũ macũ cũ caquetibũjuri jere caquetibũjũnetõparã,’ cũ caĩweyoricarã jetore. Bairo Jesús tunu cũ cacatiro bero, cũ mena ẽga, eti, jãã áp̄u. Cãrẽ caĩñarĩcãrã jãã ãniña.

⁴² Cũ, Jesua, jãã quetibũjũ rotijowĩ camasãrẽ, cũ pacũ Dios p̄uame ãme cacatirã, aperã cariaricarã cããrẽ caĩñabesei majũ cũ cũ cacũrjẽrẽ na masĩato ĩ.

⁴³ Merẽ nipetiro profeta majã ãnana Jesús cũ cabaipeere quetibũjũ cũñañupã. Bairi Jesure noa ãna cariape catũgõusari majã p̄uame Jesús jũgori ñe ãnie carorije cacũgoenarẽ bairo na catuapeere quetibũjũ cũñañupã profeta majã ãnana,” na ĩñupũ Pedro Corneliojããrẽ.

Los no judíos reciben el Espĩritu Santo

⁴⁴ Mai, Pedro narẽ cũ cabũsũrecomacãcũtoa, Espĩritu Santo p̄uame, Pedro cũ caĩrjẽrẽ catũgorã nipetirore na etayup̄u.

⁴⁵ Bairi yua, judio majãrẽ bairo caãna catũgõusari majã Pedro mena caãtiatana p̄uame tũgocõã manĩãsuparã, Espĩritu Santo aperã judio majã caãmerã cããrẽ cũ cajããmasĩrjẽrẽ ĩñari yua.

⁴⁶ Bairo Espĩritu Santo na cũ cajããrõ yua, na p̄uame apeye bũsũriquere na cabũsũro tũgoyuparã. Tunu bairoa Diore quĩroari, cũ na cabasapeorije cããrẽ tũgoyuparã.

⁴⁷ Bairi yua, Pedro ɾame atore bairo cū mena macããnarẽ na ññupũ:

—Dios, Espiritu Santo, cū Yeri majũrẽ na joyami ãnoa cããrẽ, marĩ judío majãrẽ cū cajoricarorea bairo. Bairi, “Na bautizaeticõã rotiya ãnoarẽ,” marĩ Ñ masĩtĩña Espiritu Santore na cacũgoro jũgori —na ññupũ cū baparãrẽ Pedro.

⁴⁸ Bairi yua, na bautiza rotiyupũ Jesucristo wãme mena. Bairo na caãto bero yua, Pedrore cū tuarotiyuparã Corneliojãã ɾame nocãnacã gãmũ ñno na tare.

11

Informe de Pedro a la iglesia de Jerusalén

¹ Cabero apóstolea majã, aperã catũgousari majã Judea yepa macããna queti tũgoyuparã judío majã caãmerã cãã Dios yaye quetire na catũgousarijere.

² Tere caqueti tũgoatana ãnirĩ yua, Pedro Jerusalẽrũ cū caetaro, jĩcããrã judío majã catũgousari majã ɾame cū busũpaicoteyuparã.

³ Bairi atore bairo qũññuparã Pedrore:

—¿Dopẽĩ judío majã mee na caãnimiatacããrẽ, na baracuti, na mena uga, mũ áti ñesẽãati? —qũññuparã.

⁴ Bairo na caĩrõ tũgo, Pedro ɾame nipetirije cajũgoyerũ cū cabaiñesẽãriqũrẽ na quetibũjũyurũ. Atoe bairo na ññupũ:

⁵ —Yũ ɾame Jope cawãmecuti macãrũ yũ ãmũ. Bairo topũ ãcũ, yũ cañubuetoye, qũẽguericarore bairo areye ñnierẽ ñiñawũ. Bairo yũ cañnarõ, capairi asero jutii aserore bairo cabauri asero ruiarũ. Ti asero ɾame bapariãnacãrã jiyarica asero amũrecõorũ rocaoyoruĩarũ yũ tũrũ.

⁶ Yũ ɾame ti aserore, “¿Ñe ñnie to ãniñati?” Ñrĩ, ti aserore caroaro ñiñabesewũ. Bairo yũ cañnarõ, ti aserorũ yosawũ waibũtoa ati yepa macããna. Bairi waibũtoa cauwarã, bairi ãña ñna, bairi aperã cawurã cãã ãma ti asero buĩrũre.

⁷ Bairo yũ caññaãno, busũrique atore bairo caĩrĩjẽrẽ yũ tũgowũ: “Pedro, wãmũnucãña. Waibũtoare pajĩãrĩ ugaya,” caibusũocajorijere yũ tũgowũ.

⁸ Bairo caĩrõ tũgori, atore bairo ñiwũ: “Yũ Quetiuparũ, yũ ugaetigũ. Di gãmũ ñno ãnoa, moena jãã judío majã jãã caũgaenarẽ yũ ugañãtĩña.”

⁹ Bairo yũ caĩrõ bero, busũrique amũrecõorũ cabusũocajorije atore bairo ñinewowũ tunu: “Caroarã Dios cū caãticũrĩcããrẽ, ‘Moena niñama,’ ñetĩcõãña.”

¹⁰ Itiani majũ ti aserore yũ áti ñnowĩ. Bairo yũ cū cañnorõ bero yua, wãmũcoãrũ ti asero tunu amũrecõorũ.

¹¹ Bairi ti asero cawãmũatõ beroa, Cesarea macãpũ yũre na camacãrotijoatana itiarã caãmũa jãã caãni wiĩrũre etayupa.

¹² Bairi Espiritu Santo ɾame, “Na, judío majã mee na caãnoi na mena baracutiguetimicãã, ácũja na mena,” ñiwĩ. Bairo cū caĩrõ na mena yũ árũ. Yũ mena amã ãnoa marĩ yarã jĩcã wãmo peti jĩcã pẽnirõ cãnacãũ topũre. Jãã nipetiro capiijoatacũ yũ wiire jãã jããwũ.

¹³ Topũ jãã caetaro, cū wii ãcã, cū caññaatajere jãã quetibũjũwĩ. Atoe bairo jãã Ñ quetibũjũwĩ cū ɾame: “Jĩcãũ ángel yũtũ buiaetanucãrĩ, atore bairo ñiwĩ: ‘Mũ mena macããna jĩcããrãrẽ na pirotijoya Simõn Pedro Jope cawãmecuti macãrũ caãcũrẽ.’”

¹⁴ Cũ, Pedro ɾame, mũ, mũ yũ wii macããna mena mũ canetõpẽere mũ quetibũjũgũmi, ñiwĩ caãmũ,” ñi quetibũjũwĩ to Cesarea macããcũ ɾame.

¹⁵ Bairo cũ caĩquetibũjũro bero, yũ ɾame to caneñarãrẽ na yũ quetibũjũ jũgowũ caroa quetire. Bairo narẽ yũ caquetibũjũtoyẽ, Espiritu Santo ɾame na etawĩ marĩ judío majãrẽ cū caetajũgoricarorea bairo.

16 Bairo Espiritu Santo cū cabairijere İnarī yua, marī Quetiupau atore bairo cū caīrīqūērē yu tūgoñabocáwu: “Juan ānacū pñame mujāārē oco mena bautizawī. Bairo oco mena cū cabautizarique caānimiatacūārē, yu pacu pñame āme berore mujāārē Espiritu Santo mena bautizagamī. Cū Yeri majūrē mujāā jogumi,” cū caīrīqūērē yu tūgoñabocáwu.

17 Torecu, judío majā na caāmerīmiatacūārē, na jowī Dios Espiritu Santo, cū Yeri majūrē. Marī judío majā Jesucristo marī Quetiupaure catūgousarārē cū cajoricarorea bairo na jowī na cūārē. Bairo na cū caátibojarore İnarī, “Dope bairo na mena yu bapacuperigu,” ñimasīēpū. Dios yu cū carotirore yu bai-botiomasiēpū —na ī quetibujuyuru Pedro to Jerusalén macāāna catūgousari majārē.

18 Bairo cū caīrījērē tūgori, Jerusalén macāāna catūgousari majā pñame Pedrore nemojāñurō cū busupaimasiēsuparā. Bairo busupaimasiētīrī yua, atore bairo Diore qūī basapeoyuparā:

—İNa, judío majā na caāmerīmiatacūārē, roro na caátajere jānarī, tunu cū yaye quetire na catūgousaparo ūnoa āno baiya, na cūā yeri capetietopu na ānio joroque İrā! —qūī basapeoyuparā Diore.

La iglesia de Antioquía

19 Esteban ānacūrē na capajīārocaro bero, Jesús busūriquere catūgousari majārē roro popiye na baio joroque na ásúparā. Bairo na caáto jūgori, İlcāārā Fenicia yeparu rutiásuparā. Aperā Chipre yucu poaru rutiásuparā. Aperā Atioquía macāpu ásúparā. Bairo caábataricārā topu āna, judío majā jetore caroa quetire na quetibujuyuparā. Aperā judío majā caāmerā pñamerē na quetibujuesuparā.

20 Bairo judío majā caāmerārē na caquetibujuetimiatacūārē, İlcāārā catūgousari majā, Chipre, bairi Cirene macāārīpu caatīatana pñame Antioquía macārē etarā, caroa quetire na quetibujuyuparā judío majā caāmerā cūārē, Jesús, marī Quetiupau cū cabairiquere.

21 Na, caquetibujuri majā pñame marī Quetiupau cū catutuarije mena quetibujuyuparā. Bairi capāārā camasā tirūmuru macāājē na caīroariquere jānarī, marī Quetiupau pñamerē qūīroajūgoyuparā.

22 Jerusalén macā macāāna ñubueri majā pñame tie quetire tūgori, Bernabé cawāmecucure qūīñarotijoyuparā Antioquía macāpu.

23 Bairo na cajoatacu ti macāpu etau, Bernabé pñame Dios narē caroaro cū caátiere İnarī butiōro useaniñupū. Bairi atore bairo na ī quetibujunemoñupū Bernabé: “Ñipetiro caroa yericutaje mena marī Quetiupau cū caborore bairo āsa,” na İñupū Bernabé, Antioquía macāāna catūgousari majārē.

24 Bernabé pñame mai, caūmu cañu āñupū, ñe ūne Espiritu Santo cū camasiñjērē carusaecu. Tunu bairoa caroaro Dios mena catūgoñatutuau majū āñupū. Bairi cū caīrījērē tūgori, capāārā camasā marī Quetiupaure tūgousayuparā.

25 Cabero yua, Bernabé pñame Tarso macāpu acoásupu, Saulore cū macāū ácu.

26 Bairo topu cū etari bero, Saulore cū jūgoasupu tunu Antioquía macāpu. Bairo Antioquiaru etari, to macāāna catūgousari majā mena İlcā cūma majū caroaro āñuparā. To āna, Bernabéjā capāārā majū camasārē na bueāñuparā caroa quetire. Antioquía macāi Jesucristore catūgousari majārē cristianos na ī wāmetijūgoyuparā.

27 Ti yuteapure profeta majā İlcāārā Jerusalén macāi ásúparā Atioquía macāpu.

²⁸ Bairi, etari bero, na mena macããcũ jĩcãũ, Agabo cawãmesucu wãmũncãĩ Espĩritu Santo cũ camasĩõrĩjẽ jũgori atore bairo na ĩñupũ Atioquĩa macããnarẽ: “Ati yepa nipetiroprẽ auariarique etagaro,” na ĩ quetibũjuurũ Agabo. Tie cũ caĩquetibũjurique baiyuparo yua, emperador romano Claudio cawãmesucu quetiupũ cũ caãni yutea majũ.

²⁹ Bairo Agabo cũ caĩrĩjẽrẽ tũgori Antioquĩa macããna catũgousari majã ruame na cacũgorije mena Judea yepa macããna catũgousari majãrẽ na caborore bairo na juátigayuparã. Na cajũátimasĩrõ cãrõ, na cacũgorijere na jogayuparã Judea yepa macããna catũgousari majãrẽ.

³⁰ Bairo na caĩrõrẽ bairo ásuparã yua. Bernabé, apei Saulojãã mena joyuparã dinero na canefõatajere. “Judea yepa ñubueri majãrẽ cajũgobuerã cabũtoa ruame, cabopacarãrẽ na batoáto tie dinerore,” ĩrã, na joyuparã.

12

Muerte de Santiago y encarcelamiento de Pedro

¹ Ti yuteare quetiupũ Herodes ruame jĩcããrã catũgousari majãrẽ roro ropiye na baio joroque na átijũgoyupũ.

² Bairo Santiago cawãmesucu, Juan jũgocũre jarericapãĩ mena cũ pajure rocarrowupũ Herodes.

³ Bairo cũ caãtirotirijere ĩnarĩ, judío majã Jesure catũgousaena ruame useaniñuparã. Bairo na causeanirõĩ, Pedro cããrẽ ñerotiupũ Herodes, judío majã nemojãñurõ useanigarãma, ĩ. Cũ, Herodes ruame pããrẽ cawauarije asuena na caũgari bõse rũmũ Pascua caãno bairo na átirotiupũ Pedrojããrẽ.

⁴ Bairo Pedrõre cũ ñerĩ bero, preso jorica wiipũ cũ jorotiupũ yua Herodes. Bairo topũ cũ jori yua, soldaua baparcãnacã poa majũ, jĩcã poare baparcãnacãũ jeto caãna soldauere na ĩñacote rotiiupũ Herodes. Mai, Herodes ruame atore bairo ĩ tũgoñañupũ: “Pascua bõse rũmũ canetõrõ beropũ camasã na caĩñarõ Pedro cũ caãtiere yũ besegũ,” ĩ tũgoñañupũ.

⁵ Bairo Pedro preso jorica wiipũ caroaro ĩñacotericu ãñupũ. Topũ Pedro cũ caãnitoye, ñubueri majã ruame tũgoñatutuarique mena cũ jẽnibõja ãñuparã Diorẽ.

Dios libra de la cárcel a Pedro

⁶ Camasã nipetiro na caĩñarõ, Pedro cũ caãtiere Herodes cũ caĩñabesepa rũmũ caetapa ñamirẽ Pedro ruame ruarã soldaua watoaru cãnicũñupũ. Cũ wãmorĩ ruãga ruãgõãruã soldaua wãmorĩruã cadena mena jiyaturicu cũñupũ. Tunu bairoa ti wii jope cããrẽ aperã soldaua ĩñacoteri majã ãñuparã.

⁷ Bairo yua, caãno tusarõa marĩ Quetiupautũ macããcũ ángel ruame buiaetayupũ. Bairo cũ cabuiaetaro, ti arua preso jorica arua ruame busujira-coasuparo. Ángel yua, Pedro cũ cacãnicũñarõrũ cũ pãñawãcõñupũ. Bairo cũ átiwacõrĩ, atore bairo qũĩñupũ: “¡Wãmũncãña merẽ!” Bairo ángel cũ caĩrĩjẽ mena cadena Pedro wãmorĩruã jiyaturique caãnimiataje ruame wetiñacoasuparo.

⁸ Tunu qũĩnemoñupũ ángel Pedrõre: “Mũ jutirore jãñaña, mũ ruo jutii cããrẽ pea ása,” qũĩñupũ. Bairo cũ caĩrõ, Pedro cãã cũ caĩrõrẽ bairo ásupũ. Qũĩnemoñupũ tunu ángel: “Mũ jutiro cabui macããtõrẽ jãña átiri yũ bero usaya,” qũĩñupũ.

⁹ Bairo ángel cũ caĩrõ tũgo, cũ bero usawitiásupũ Pedro. “¿Cariape to baimicũti? o ¿ángel mee cũ caãtie to ãnicũti, qũẽgueriarore bairo ĩñau yũ baicũti?” ĩ tũgoñañupũ Pedro.

10 Bairo cū caītūgoñamiatacūārē, cacoteri majā soldaua caānijūgorārē na netōñuparā. Narē netōá, aperā soldaua cacoterā cūārē na netōñuparā tunu. Bairi yua witieta, jope, āpōā mena na caqūēnoricā jope na caetaro, ti jope pñame to majūñ pāācoasuparo. Bairo capārō, witicoásúparā preso jorica wiire yua. Bairo witiāti bero, yojāñurō cū jāgoa yasiweyocoásúpu ángel pñame yua.

11 Tocārōpu Pedro tūgoñamasīñupū ángel cūrē cū caātiere. Bairo tūgoñamasīñi yua, atore bairo īñupū: “Āmerē yñ masīña yua, cariape yñ Quetiupñ cātu macāācū ángel majūrē cū netōdrotijoupi, yñe Herodes roro cū caátibujiopeere. Tunu bairoa judío majā yñe roro na caátigarijere na áperio joroque ī, cū joupi cātu macāācū ángel majūrē,” ī tūgoñamasīñupū Pedro.

12 Bairo ī tūgoñamasīñi bero, acoásúpu Pedro, Juan apreyera Marcos sawāmesucñ paco María ya wiipñ. Ti wiipñ capāārā camasā neñarī Diopñe cū jēnibojarā ásuparā Pedrore.

13 Ti wii etajūgorica jopepñ etari piijupñ Pedro. Bairo cū capiiirijere tūgori, Rode sawāmesuco pñame, “¿Noa ūna na ānicuti?” Īō Īñao ásúpo.

14 Bairopñ, jōpūā Pedro busuriquere tūgomasīñi, butiōro majū useaniñupō. Bairo cañseañio ānirī yua, Pedrore cū pāājōrī mee, Diore cajēniānatñ pñamerē atucōājāásúpo, na quetibñjmo ácó. Topñ na etari, “¡Pedro jopepñ niñami!” na Īñupō.

15 Bairo cō caīrō, cañubuerā pñame bairo cō boca Īñuparā:

—¡Bairi Īcō miña! Īmecūō miña —cō Īñuparā.

Bairo na cañmiatacūārē, cō pñame, “¡Bairicōō mee mñjāārē ñiña! ¡Cūā niroyaami!” na Īmiñupō.

Bairo cō cañmiatacūārē, atore bairo Īnemoñuparā na pñame tunu:

—Pedro mee ācūmi. ¡Cū wātī pñame ācūmi! —Īñuparā.

16 Bairo na caññitoye, jopepñ piinemocōāñupū Pedro pñame mai. Bairo cū capiiānoi yua, cū pāājōñuparā Pedrore. Cū pāājōrī, quñña acñacoasuparā Pedrore, María ya wii cañniatana pñame yua.

17 Pedro pñame cū wāmorīrē ñumūgōrī na busujānarotijupñ. Bairo na Ī jānaorī, ángel preso jorica wiipñ caācūrē cū cū cawiyooataje nipetirijere na quetibñjyupñ. Tiere na quetibñj yaparō, atore bairo na Īnemoñupū Pedro tunu:

—Atie yñ cabaiataje nipetirijere cū mñjāā quetibñjwa Santiagore. Tunu bairoa na mñjāā Īwā marī yarā catūgousarā cūārē —na Īñupū Pedro yua, ti ñamirē María wiipñ caneñāatanarē.

Bairo na Ī yaparori bero, witi acoásúpu aperepñ Pedro.

18 Ti ñami cabusuri rūmārē mawijioeroa na baicōāñuparō yua Īñacoteri majā soldauare. Bairi, “¡Dope cū baiuparī Pedro!” āmeo Īñuparā soldaua pñame na majū. Bairo Īrī, butiōro tūgoñariqūē paiyuparā.

19 Pedro cū camanierē queti tūgo, Herodes pñame Pedrore na macāārotimiñupū tunu. Na, soldaua pñame cū bócaesuparā. Torecñ, Herodes pñame caññacotemasīēna na caānoi, Pedrore cacotemiatanarē na pajjāre rotijupñ yua. Bairo ātirotiri bero, Judea yepare witiñi, Cesarea macāpu āniásúpu.

La muerte de Herodes

20 Mai, Herodes pñame Tiro, bairi Sidón macāā macāāna mena asiajññupū. Bairo asiari, cū ya yepa macāājē ugariquere na jorotiesupñ. Bairi na pñame cū mena āmeo busuqūēnogarā, jīcārōrē bairo tūgoñarī, “Cātu

marĩ busurároa,” ĩ tãgoñañuparã. Bairi Blasto cawãmecucu, Herodes roca carotimasĩ cañimajũurẽ, “Jãarẽ mu jubusubojagu,” quĩñuparã.

²¹ Bairo na cañatacu cã cabusuroi, Herodes pũame, “Jan, ti rãmu majũ na mena ya busugu,” quĩ cũñupũ. Bairi ti rãmu caetaro ñña, jutii caññabeseri majã na cajãñarijẽ ñnierẽ jãñari, quetiuparã na caruiroru ruiyuru. Bairo rui yaparo yua, Tiro, Sidón macãaña caetaátanarẽ na busujũgoyuru.

²² Bairo cã cabusurijere tũgori, camasã pũame awajari atore bairo ññuparã: “¡Ñani, marĩrẽ cariape caquetibũju, marĩ ñcũ camasocu mee, jũgũẽ ñcũ ãcãmi!” quĩñuparã Herodere.

²³ Bairo na cã cañano, tocãrõã yua, ángel marĩ Quetiupauñu macããcũ pũame Herodere cã rianão joroque ásupu, “Dios jĩcãũã niñami marĩ cañroaru,” cã cañtẽtẽ wapa. Cabero yua, cãrẽ becoa ugarocacõãñuparã.

²⁴ Bairo cabaimiatacũarẽ, nipetioru Dios yaye quetire tũgopeticoasuparã Jesucristore catũgousari majã na caquetibũjunetõrõ jũgori.

²⁵ Bernabé, bairi Saulo narẽ na caátirotiyoatajere áti yaparori bero, Jerusalén cañiatana tunucoásuparã Antioquiapũ tunu. Na mena Juan, apeyera Marcos cawãmecucure cã piãásuparã.

13

Bernabé y Saulo comienzan su trabajo misionero

¹ Antioquia macãaña ñubueri majã menarẽ ññuparã profeta majã, aperã cajũgobueri majã cãã. Ato cãnacãũ ññuparã na pũame: Bernabé, bairi Simón, ape wãmerã Cañii, bairi Lucio Cirene macããcũ, bairi Manaén, Herodes Galilea yepa quetiupau mena cabutiricu, bairi apeĩ Saulo ññuparã torũre.

² Bairi yua, to macãaña pũame jĩcã rãmu ugarique betiri marĩ Quetiupauere na cajẽñirõ, Espiritu Santo pũame atore bairo na ññupũ: “Bernabé, bairi Saulo mena aperãrẽ caquetibũjuparã na ya boya. Bairi na árotiya narẽ, na ya caátirotirijere na átio joroque ñrã,” na ññupũ Espiritu Santo caneñarãrẽ.

³ Bairo cã cañrõ, ugarique betiri Diore jẽni yaparori bero, na wãmorĩrẽ Bernabé apeĩ Saulo ruoã bui ñigãpeori, “Caroare cã joãto mujããrẽ Dios,” na ĩ joyuparã yua.

Los apóstoles en Chipre

⁴ Bairo Espiritu Santo cã cañjoatana Bernabé, apeĩ Saulojãã pũame Seleucia cawãmecuti macã pũamerẽ ásuparã. Ti macã etari bero, cũmua mena ásuparã Chipre yucu poaru.

⁵ Toru Salamina cawãmecuti macãrẽ etarã, judío majã na cañubueri wiiripu Dios yaye caroa quetire quetibũju jũgoyuparã Saulojãã camasãrẽ. Mai, Juan cãã na mena ásupu, narẽ cajuãtiri majõcure bairo.

⁶ Ti yucu poa macããnarẽ quetibũju ãmejore peyocõãñuparã. Bairo quetibũju ãmejore peyori bero, Pafos cawãmecuti macãrẽ etayuparã. Ti macãru judío majõcu cũmu carorijere camasĩ “Barjesús” griego yaye mena Elimas cawãmecucure cã etayuparã. Mai, cã pũame cañtopai ññupũ. “Yña, Dios cã caquetibũjurotiro jũgori mujãã ya quetibũjuya,” na ĩtoyuru cã pũame camasãrẽ.

⁷ Barjesús pũame to macããcũ quetiupau Sergio Paulo cawãmecucu mena ññupũ. Cũ, quetiupau pũame cañmu caroaro catũgoñamasĩ ññupũ. Bairi Bernabé apeĩ Saulo menarẽ cãtu na piijorotiyuru, na caquetibũjuriye Dios yaye caroa quetire tũgogu.

⁸ Bairo cã catũgogaro, Elimas, carorijere camasĩ pũame, Quetiupau Sergio tie quetire tũgousaremi ĩ, busu eñnotagamĩñupũ.

⁹ Bairo cū catūgoñarījē masīrī, Saulo ape wāmerā Pablo cawāmesucū pñame Espīritu Santo cū camasīōrījē carūsaecū ānirī Elimarē caroaro qūññacōāñupū.

¹⁰ Bairo qūññarī yua, atore bairo qūññupū Pablo:

—¡Mñ, caītopai, cañuecū, wātī macārē bairo caācū, caroa macāñjē nipetirijere capesucūca majū mñ āniña! ¿Dopēī Dios cariape cū caquetibujarijere ricaati mñ átigayati?

¹¹ Bairi āmerē popiye mñ baio joroque mñ átigumi jāā Quetiupañ Dios. Mñ caapee īñaecū, jīcā yūtea mai, muipñ cū cabusurijere to īñætiō joroque mñ átigumi —qūññupū Pablo Elimarē.

Bairo Pablo cū caīrījē mena jicoquei Elimas pñame canaitīārōpñ nucūārē bairo baicoasupñ. Bairi yua, jīcāñ ūcū cārē wāmo mena catūgāárāpñre macāñupū, caapee caññaecū ānirī.

¹² Bairo Elimas cū cabairijere īñarī quetiupañ Sergio Paulo pñame tūgoñsajēgoyupñ. Marī Quetiupañ cū cabairique quetire Pablojāā na caquetibujoro pñgani cārō tūgocōā maníasupñ Sergio Paulo.

Pablo y Bernabé en Antioquía de Pisidia

¹³ Cabero Pablo, cū bapa mena Pafos macāī ásúparā cūmua mena Perge cawāmesucūti macāpñ. Tī macā Perge pñame Panfilia yeparñ āñuparō. Topñ na caátó, Juan pñame na tunuweyocoásupñ Jerusalén macāpñ tunu.

¹⁴ Topñ etari bero, Pisidia yepa macāā macā Antioquíapñ etayuparā. Tī macā āna, yerijārīcā rāmñ caāno to macā wīī ñubuerica wīīpñ jāātruiyuparā.

¹⁵ Ñubuerica wīī quetiuparā pñame Moisés ānacū camasā na caátipeere cū caquetibujawoacūrīqūērē, bairi profeta majā ānana na caquetibujawoatucūñarīcā tutirire bue yaparori bero, atore bairo na īñuparā Pablojāārē:

—Jāā yarārē bairo caāna, tūgoñā yeri ñurīcā wāme ūnierē marī mena caneñarārē na mujāā cabusugaata, īñā āmea —na īñuparā.

¹⁶ Bairo na caīrījērē tūgo, Pablo pñame wāmñnacā, cū wāmōrīrē ñumugōrī camasārē na busujānaroti yaparori, atore bairo na ī jūgoyupñ:

—Mujāā israelita majā, bairi mujāā ape yepaa macāāna Diore cañroari majā cūā tūgopeoya mujāārē yñ caīpeere.

¹⁷ Marī Israel poa macāāna Quetiupañ Dios pñame marī ñicūjāā ānanarē cū yarā caāñiparārē na īñabeseyayupi. Bairo na īñabeseri, capāārā na masabuo joroque na ásúpi, ape majā na caāni yepa Egiptorñ na caāno mai. Cabero Dios pñame cū camasīrījē mena tī yepare na witiō joroque ásupi tunu.

¹⁸ Bairo na ātiri bero, cuarenta cūmarī majū desierto saucñmanopñ na caāno, dope bairo na cabairijere pñcācōāññañupū Dios.

¹⁹ Cabero Canaán yepare na caetaro, tī yepa macāā poari jīcā wāmo peti pñga pññirō cānacā poa majūrē na pajāre rotiyupñ, tī yepare marī ñicūjāā ānanarē na joga.

²⁰ Atope bairo na caātiānie cuatrocientos cincuenta cūmarī majū yoaro āñuparā.

“Cabero narē carotirā cajūgoāñiparā caudillos majūrē na cūñupī Dios. Na, narē carotirā pñame profeta ānacū Samuel cū caāni rñmñpñ na jūgoāni jñañañupā marī ñicūjāā ānanarē.

²¹ To bero yua, marī ñicūjāā ānana pñame na quetiupañ caāñipañ rey ūcārē boyayupa. Bairo na caboroi, Dios pñame Cis macū, Saúl cawāmesucūre cuarenta cūmarī majū na quetiupañ reyre bairo cū cūñañupī. Cū, Saúl pñame Benjamín ya poa macāācū majū āñupū.

22 Cabero tunu Dios quetiupau cañimirĩcũ, Saulore cũ wiyoyupi. Bairo cũ wiyori bero, David cawãmecucu puamerẽ quetiupau reyre bairo cũ cũñupĩ tunu. Mai, atore bairo David cũ cabairijere ñũpĩ Dios: ‘Ñani David, Isai macũ jĩcãũ caũmu cañuu niñami. Cũ mena yu u seanio joroque baiyami. Tunu bairoa yu caãtirotirije nipetirijere yu caĩrõrẽ bairo caátigau niñami,’ ñũpĩ Dios Davire.

23 “Cũ, David ãnacũ majũ pãrãmerã mena macããcũ jĩcãũ ãmi Jesús. Cũ, Jesurea Dios cũ joyupi, Israel poa macããnarẽ na netõõgu. Tirãmupũ cũ caĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽã bairo átigu cãrẽ joyupi.

24 Bairo Dios cũ cajogaricu Jesús cũ caatiparo jũgoye, Juan Bautista puame nipetiro Israel poa macããnarẽ quetibũjuyupi caroa quetire. Bairo na ñ quetibũjuyupi: ‘Dios mena tũgoña qũẽnoña roro mujãã caatĩanajẽrẽ. Tiere tũgoña qũẽnorĩ, Dios cũ carotirore bairo puame ása. Tunu bairoa bautiza rotiya,’ na ñ quetibũjuyupi Israel macããnarẽ.

25 Cabero Juan puame, cãrẽ na capajĩãparõ cacõñarõ, atore bairo ñũpĩ: ‘Yure mujãã caĩtũgoñarõrẽ bairo yu baetiya. Yu, Mesías mujãã cacotei mee yu ãniña. Cabero caetapau nigumi Mesías. Yu netõrõ caãnimajũũ nigumi.’

26 “Yu yararẽ bairo caãna Abraham ãnacũ pãrãmerã, bairi mujãã ape yepaa macããna Diore caĩroari majã cãã atore bairo mujããrẽ ñiña: Atie caroa queti Dios camasãrẽ na carorije wapare cũ canetõõriqũẽ mujãã yaye rotie niña mujãã cããrẽ.

27 Bairo cabaimiatacããrẽ, Jerusalén macããna, bairi na quetiuparã cãã Jesús, Dios macũ, cũ cañnierẽ masĩesupa. Tunu bairoa yerijãrĩcã rũmu caãno ñubuerica wiipũ neñarĩ, profeta majã ãnana na caquetibũju woatucũñarĩqũẽrẽ buemirãcãã, tũgomasiẽsupa na cabuerijere. Bairi na majũã Jesure na capajĩãrĩ rũmũ, tirãmupũ profeta na caĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽã bairo to baio joroque ásupa.

28 Dise ñnie Jesús roro cũ caátie camanimiatacããrẽ, Pilato cũ capajĩãrocarotirore boyupa.

29 Bairi yua, nipetirije Jesús cũ cabaipere na caquetibũju woatucũriqũẽ cabaipetiro bero, yucupãipũ na capapuaturocaatacare cũ ruiori, ãtã operũ cũ jõcũñupã.

30 Bairo na caátacu cũ caãnimiatacããrẽ, Dios puame tunu cũ catioyupi.

31 Bairo cũ cacatioro bero, Galileapũ Jerusalén macãpũ Jesure cabapacãtiñesẽãrĩcãrãrẽ capee rãmũrĩ na buia ñnoãñupĩ. Na, cũ cabuia ñnorĩcãrã puame ãmerẽ cũ, Jesús, cũ cabairique quetire quetibũju ñesẽãñama camasãrẽ.

32-33 “Bairi jãã cãã mujããrẽ atie caroa quetire quetibũjurã jãã átiya. Tirãmupũ marĩ ñicũjãã ãnanarẽ, ‘Bairo yu átigu,’ cũ caĩjũgoyeticũñarĩqũẽrẽ cũ caĩrĩcãrõrẽã bairo marĩ, na pãrãmerãrẽ, átibojayaparowĩ Dios. Cũ caĩrĩcãrõrẽã bairo Dios cũ macũrẽ cũ catioyupi tunu. Salmo pũrõ caãnjũgori pũrõ bero macã pũrõ caĩquetibũjurorea bairo ásupi. Atoe bairo ñũpĩ Dios ti pũrõpũre: ‘Muã, yu macũ majũ mu ãniña. Ati rãmũ carotimasĩ mu yu cũña,’ qũñũpũ Dios cũ macũrẽ.

34 Bairi merẽ Dios cajũgoye majũpũã Jesús rupãrĩ ãnajẽ caboetipeere quetibũju jũgoyeticũñupĩ. Atoe bairo ñnemoñupĩ tunu cũ ya tutipũ: ‘Davire caroaro cariape cũ yu caĩquetibũjuricarorea bairo yu átigu,’ qũñũpũ Dios.

35 Bairi tunu aperopũ atore bairo ñ quetibũju cũñupĩ: ‘Mu, Dios, mu caroti nocãrõ cañuu rupãrĩ ãnatõrẽ to boatío joroque mu átigu.’

36 “Mai, David catiipũ Dios cũ cabori wãme cãrõ ásupi cũ caãni yutea macããna mena. Dios cãrẽ cũ caĩrĩcãrõrẽã bairo ásupi David. Cabero David

ānacū p̄ame riacoásupi. Bairo cū cariaro bero, cū ñicūjāā ānana rupāuri t̄upu cū yaayayuparā. Bairo na caáto bero, cū rupāuri ānajē boacoayayuparo.

³⁷ Dios cū cacatoricū Jesús rupāuri ānajē p̄ame roque boaesupa.

³⁸⁻³⁹ “Bairi yu yarārē bairo caāna, atore bairo masiña mujāā cūā: Jesu-cristo jūgori carorije marī caátiere camasiriyobojaecoricarā marī āniña, cū yaye quetire marī catūgousaata. Cū, Jesús jūgori nipetiro catūgosari majā carorije camánarē bairo tuayama. Nipetirā Moisés ānacū cū caroticūrīqūē jūgori canetōmasiēna cūā carorije camánarē bairo tuayama, cū yaye na catūgousaata.

⁴⁰ Bairi maijūgoya profeta majā ānana atore bairo, na caĩrīqūērē bairo mujāā tām̄ore:

⁴¹ ‘Mujāā, yu yaye quetire caboena tūgopeoya mai mujāārē yu caīquetibujurijere:

Mujāā cacatiri rām̄urē caroa wāmerē yu átigu.

Bairi tie yu caátiere apeī mujāārē caroaro cū caquetibujumiatacūārē, cariape cū mujāā tūgoetigarā.

Bairo mujāā catūgogaetaje wapa mujāā yasicoagarā,

ī quetibujū cūñupī Dios profeta majā ānanarē mujāā cabaipeere,” na ī quetibujuyup̄u Pablo to macāānarē.

⁴² Bairo ī quetibujuri bero, Pablo cū baparā mena ñubuerica wiip̄u caāniatana na cawitiátō, atore bairo na iñuparā judío majā caāmerā p̄ame: “Ape rām̄u yerijārīcā rām̄u caāno cūārē atie mujāā caquetibujūataje ūnierē jāā mujāā quetibujūwā tunu,” na iñuparā.

⁴³ Ñubuerica wiip̄u neñarī bero yua, capāārā judío majā, aperā judío majā mee caāna catūgousarā p̄ame Bernabé, Pablojāā mena usayuparā. Bairo na causaro, Pablojāā p̄ame atore bairo na ī quetibujunemoñuparā: “Mujāārē Dios camai ānirī cū yaye quetire mujāā tūgousao joroque átiyami. Bairi caroaro āña, Dios cū caborore bairo,” na iñuparā.

⁴⁴ Ape semana yapa macāā rām̄u yerijārīcā rām̄u caetaro, capāārā ti macā macāāna neñañuparā, marī Quetiup̄u yaye quetire Pablojāā na caquetibujurijere tūgogarā.

⁴⁵ Bairo capāārā majū na caneñarō iñarī, judío majā p̄ame na pesu cusuparā Pablojāārē. Bairo na pesu cutiri, atore bairo iñuparā: “Cariape mee niña atie na caquetibujurije. Ricaati quetibujuyama ānoa Pablojāā,” roro na iñuparā judío majā p̄ame.

⁴⁶ Bairo na caĩrījē tūgo, Pablo Bernabéjāā p̄ame tūgoñatutuarique mena atore bairo na iñuparā:

—Jāā p̄ame mujāā judío majārē atie Dios yaye quetire jāā quetibujū jūgogamiap̄u. Bairo jāā caquetibujū jūgogamiatacūārē, tiere mujāā boetiya. Yeri capetietop̄u caágaenarē bairo mujāā baiya. Torena, apero macāāna judío majā caāmerā p̄amerē jāā quetibujūrágarā.

⁴⁷ Bairi atore bairo marī Quetiup̄u jāā ī jowī:

‘Ati yepar̄ne cabusurijere bairo mujāā yu cūña camasā na caññajoro.

Bairo yu caáto, camasārē yu canetōōrīqūērē na mujāā quetibujugarā nocārō cayoarop̄u macāāna cūārē tie quetire,’

jāā ī jowī marī Quetiup̄u —na iñuparā Pablojāā judío majārē.

⁴⁸ Bairo Pablojāā na caĩrījērē tūgori, judío majā caāmerā p̄ame useaniñuparā. Bairo useanirī atore bairo āmeo iñuparā na majū: “Marī Quetiup̄u yaye queti Pablojāā na caquetibujurije ñujāñuña,” āmeo iñuparā. Bairi Dios cū caññajoro, nipetiro yeri capetietiere cacūgoparā p̄ame cariape tūgousayuparā.

⁴⁹ Bairo Pisidia yepa nipetiropu quetibujuyuparā Pablojāã marī Quetiupau yaye quetire.

⁵⁰ Bairo na caátoi, judío majā Pablojāãrē cateerā puame carōmia, cañurā, cadineropairā rōmirirē na busujāñuparā. Tunu torea bairo na iñuparā ti macā macāana caānimajūrā ūna cāārē. Bairo na i busujārī bero, Pablo, Bernabéjāãrē roro popiye na baio joroque na ásuparā, ti yepare na wiyogarā.

⁵¹ Bairo na caátoi, Pablojāã puame ti macā Antioquíare witigarā jūgoye, na ruo jutii macājē ñerirē paareyuparā. “Mujāã, Jesús yaye quetire cateeri majā puame mujāã buicutiya,” cañrārē bairo ásuparā Pablojāã. Bairo átiri bero, Iconio cawāmecuti macāpu acoásúparā yua.

⁵² Bairo na caawayomiatacūārē, ti macā macāana catūgousajūgoatana puame caroaro useanirō añuparā. Tunu bairoa ñe ūnie rusaricarō mano Espiritu Santo cū camasĩrjē mena ānimasĩñuparā.

14

Pablo y Bernabé en Iconio

¹ Cabero Pablo, Bernabéjāã Iconio macāpu āna, jicārō jāãñuparā judío majā na cañubueri wiipu. Bairo ti wiipu jāãrī camasārē na quetibujuyuparā Pablojāã. Bairo caroaro na caquetibujeroi, judío majā, bairo aperā judío majā caāmerā cū capāãrā cariape tūgojūgoyuparā.

² Bairo na catūgoñamiatacūārē, aperā judío majā catūgousaena puame judío majā caāmerārē na busujāñuparā. Bairo na na caibusujārō jūgori roro marī yarā Pablojāãrē na tūgoñaō joroque na ásuparā.

³ Bairi apóstolea majā to macāanarē quetibujū nemogarā Iconiopu yoaro añuparā. Ti macāpu āna, marī Quetiupau mena tūgoñatutuari, caroaro cariape na quetibujuyuparā. Marī Quetiupau puame, “Cariapea yu yaye queti camasārē yu camairjērē quetibujuyama,” i, cū catutuarije mena Pablojāã caroa wāmerē camasārē na áti iño joroque ásupu.

⁴ Bairo cū caátimiatacūārē, ti macā macāana puame jicārō āmeñuparā. Jicāãrā judío majā, Jesucristore catūgousaenarē bairo tūgoñañuparā. Aperā apóstolea majārē bairo tūgoñañuparā.

⁵ Bairi yua, catūgogaena judío majā, aperā judío majā caāmerā cū ti macā macāana carotimasĩrī majā mena jicārōrē bairo tūgoñarī, apóstolea majārē popiye na baio joroque na átigayuparā. “Ētā rupaa mena na marī wēgarā,” āmeo i tūgoñañuparā na majū.

⁶⁻⁷ Bairo na caátigamiatacūārē, Pablo, bairi Bernabéjāã tiere queti tūgori, Lистра, bairi Derbe macāãrē Licaonia yeparu ruticoásúparā. Bairo rutiáti bero, ti yepa tñi quetibujū ñesēãñuparā caroa quetire.

Apedrean a Pablo en Lистра

⁸ Lистра macāpu añupū mai jicāu caūm pu caāmasĩcū. Bai jicoquei cabuiaricu añupū. Cū puame Pablo cū caquetibujū āno, cūtu ruiyupu.

⁹⁻¹⁰ Cū cūã Pablo cū caĩrjērē caroaro tūgousayupu. Bairi Pablo puame qũĩñarī, “Yu cūārē yu netōomasĩñami Jesús,” cū caĩtūgoñarjērē masĩrī, atore bairo qũĩñupū busurique tutuaro mena:

—¡Wāmunucāñi!

Bairo cū caĩrō, caāmasĩtĩmiatacu puame patiwāmunucārī ámasĩjūgoyupu.

¹¹ Bairo Pablo cū caátimasĩrjērē iñarī, ti macā macāana puame Licaonia yepa macāana yaye busurique tutuaro mena atore bairo iñuparā:

—¡Ānoa, jūgūēã umrecóropi ati yeparu caruiatātana niñama! —iñuparā.

12 Bairo na ĩrĭ, Bernabére na jŭgŭē Zeus cawāmecucu ya wāmei cŭ wāmetiyuparā. Tunu bairoa Pablo caquetibujŭgou cŭ caānoi, na jŭgŭē Hermes cawāmecucu ya wāmei cŭ wāmetiyuparā.

13 Mai, ti macā etajŭgoricaroum añuparō na jŭgŭē Zeure na cañubueri wii. Ti wii macācŭ sacerdote pŭame bairo Pablo Bernabéjāā na caātiere tŭgori, wecuare, bairi oó mone na jeásuparā. Bairo cŭ, ti macā macāāna mena apóstolea majārē na ĩroagarā, wecuare pajārĭ, na riire joemŭgōjogayuparā.

14 Bairo Bernabé, Pablojāārē na caátigarijere tŭgori, na jutiire tŭgowooyuparā, “Bairo mŭjāā caátigarijere ĩuētĭĭna,” ĩrā. Āti yaparo yua, camasā watoapu atŭátĭ, atore bairo qŭi awajayuparā:

15 —¿Dopēĭrā bairo mŭjāā átiyati? Jāā, mŭjāārēā bairo cabairā jāā āniĭna. Jŭgŭēā mee jāā āniĭna. Torena, jāā atĭapu, tie mŭjāā ya wāme mŭjāā caĭroarije cawapa manierē mŭjāā cajānaparore bairo ĩrā. Tiere jānarĭ yua, Dios cacati-majŭrē mŭjāā caĭroarore jāā boya. Dios pŭame ásupi ati ũmŭrecóo, ati yepa, ria capairiya. Bairi nipetiro tiepu macāāna cŭārē na ásupi.

16 Tĭrŭmŭpŭre camasā na ya wāme ricaati na caĭroarijere ēñotaesupi Dios. Noo na cabori wāmerē ĩroayupa.

17 Bairo na caātiere ēñotaeticŭā, cŭ caānajē cutiere nipetiro camasārē na ĩñoñupĭ. Cŭ, nipetirore caroarō na ácu, caocarije joyupi. Tunu bairoa oterique cŭā to rĭcacatĭo joroque ásupi. Bairo cŭ caátie jŭgori, camasā cŭā na rĭaetĭo joroque ásupi. Tunu bairoa ũseanirō na ānio joroque na ásupi Dios —na ĩ quetibujuyupu Pablo.

18 Bairo atie nipetirije narē Pablo cŭ caĭquetibujumiatacŭārē, butioro majŭ wecuare pajārĭ na riire joemŭgōjogayuparā, Pablojāārē ĩroagarā. Dope bairo na caátigarijere jicoqueĭ, “Tiere ápericōāĭna,” na ĩ jānaocōāñuparā. Masĭā mano átigamiñuparā.

19 Cabero judío majā Antioquía macāāna, aperā Iconio macāāna mena Listrapu etayuparā. Bairo na pŭame etarā yua, Listra macāāna Pablojāā mena ricaati na tŭgoñao joroque ásuparā. Bairo na caátoi, Pablore ũtā rupaa mena wējĭñuparā. Bairo cŭ átĭ yaparori, “Merē riacoayami,” ĩ tŭgoñarĭ ti macā tŭñĭpu cŭ rupaŭre rocacōāñuparā.

20 Bairo na caátimiatacŭārē, cabero Jesucristore catŭgousari majā Pablotu na caneñaetaro, Pablo pŭame catitunurĭ wāmŭncācoásupu. Bairo wāmŭncārĭ yua, ti macārŭa ásupu tunu. Ti rŭmŭ busuri rŭmŭ caāno Bernabé mena Derbe cawāmecuti macārpu ásuparā.

21 Topu etarā, caroa quetire na quetibujuyuparā. Bairo na caquetibujuroi, capārāā camasā tŭgousayuparā ti macā macāāna. Cabero tunucoásuparā Lĭstra, Iconio, bairi Antioquía na caatĭjŭgoatopu tunu.

22 Ti macāā macāāna Jesure catŭgousari majārē yeri ĩajāāō joroque na ásuparā. Tunu bairoa, “Jesucristo mena tŭgoñatutuacōāĭna,” na ĩñuparā Pablojāā. Tunu bairoa, “Dios cŭ carotimasĭrĭpau caágarā marĭ caānoi, popiye marĭ baio joroque marĭ átigarāma camasā,” na ĩñuparā.

23 Bairo ĩ yaparori bero yua, ĩubueri majā tocānacā poapŭrea jĭcāārā na mena macāāna cabutoa camasĭrĭ majārē na besecŭñuparā Pablojāā. Besecŭ yaparori bero, ũgarique betiri Diore jĕni yaparori, “Marĭ Quetiupau, mŭjāā caĭroaatcu pŭame mŭjāārē qŭĭñausaáto,” na ĩ tŭsayuparā ti yepa macāāna ĩubueri majārē.

Pablo y Bernabé vuelven a Antioquía de Siria

24 Bairi Pisidia yepare netōátĭ bero, Panflia cawāmecuti yepapu etayuparā.

²⁵ Ti yepapu āna, Perge cawāmecuti macā macāānarē Jesús yaye quetire na quetibujū jūgoyuparā. Cabero Atalia macā macāāna cūārē na quetibujūyuparā.

²⁶ Bairo to macāānarē na quetibujū yaparori bero, cūmua mena acoásúparā Siria yepa macāā macā Atioquíapu. Ti macāpūī Jesure catūgousari majā pūame, “Mujāārē mairī, Dios caroaro cū coteáto,” na caīpaarotijoricarā mena torea bairo átipeyoetayuparā yua.

²⁷ Bairo Antioquíapu etari bero, űubueri majā pūame neñañuparā. Bairo na caneñarō yua, nipetirije Dios cū camasiōrījē jūgori na caātiatajere na quetibujū peyocōāñuparā. Tunu bairoa marī Quetiupau judío majā caāmerā cūārē cū yaye quetire na tūgousao joroque cū caātiataje cūārē na quetibujūyuparā.

²⁸ Bairo na quetibujū yaparori bero, Pablo, Bernabé mena Jesure catūgousari majā mena yoaro añuparā ti macārē.

15

La reunión en Jerusalén

¹ Ti yutea macāāna jīcāārā Judea yepai Antioquíapu caatána pūame atore bairo na ī quetibujūyuparā ti macā macāāna judío majā caāmerā catūgousari majārē: “Mujāā, Moisés ānacū cū caátijūgocūrīqūē caūmuarē na rupau macāājē yisetarique mujāā caāpericōāta, mujāā netōōmasīēna,” na īñuparā.

² Bairo na caīrōi, na mena Pablo, Bernabéjāā pūame tutuaro mena yoaro āmeobusu añuparā tierē. Bairo āmeo ībusu ānijāñurī bero, to macāāna pūame Pablo Bernabé, bairi aperā jīcāārārē na beseyuparā, “Jerusalén macāpūa apóstolea majā, bairi aperā űubueri majā mena macāāna cabutoa mena na busuqūēnorā ápáro tie marī caīrījērē ti macāpu,” īrā.

³ Bairo Pablojāā, Antioquíā macā macāāna űubueri majā na caījoatana pūame Fenicia, bairi Samaria yepaare netōáná, ti yepaa macāānarē ape yepa macāāna judío majā caāmerā tirūmupū na caīroariquere jānarī, Dios pūamerē na catūgousa jūgoatajere na quetibujū ásuparā. Bairo na caīquetibujūrijere tūgori nipetiro catūgousari majā tūgoña useaniñuparā.

⁴ Bairo Pablo, Bernabéjāā Jerusalēpu na caetaro, űubueri majā to macāāna, aperā apóstolea majā, aperā cabutoa camasīrā cūā caroaro mena na bocáyuparā Pablojāārē. Bairo topu etari narē nipetirije na quetibujūyuparā Dios cū camasiōrījē jūgori na caātiatajere.

⁵ Bairo na caquetibujuro, jīcāārā fariseo majā catūgousaricarā pūame wāmunucārī atore bairo na īñuparā:

—Judío majā caāmerā cūā Jesucristore catūgousari majā cūā na rupau macāājērē na cayisetarotiro boya. Tunu bairoa Moisés ānacū cū caroticūrīqūē cūārē na caáto űuña —īñuparā.

⁶ Bairo na caīrō tūgo, apóstolea majā, cabutoa camasīrī majā mena neñapori busuyuparā, judío majā caāmerā na caátimasīpeere busuqūēnogarā.

⁷ Bairi tutuaro mena yoaro āmeo busu ānijāñurī bero, Pedro pūame wāmunucārī, atore bairo na īñupū:

—Yū yarā, mujāā masīrā tirūmupūre mujāā watoa macāācūrē Dios yure cū cabeseriquere. Judío majā caāmerārē caroa queti, narē yū canetōōrīqūērē na cū quetibujūáto ī, yū beseyupi Dios. Cū yaye quetire na cūā na catūgousaparore boyupi.

⁸ Cū pūame nipetiro camasā na yeripu na catūgoñarījērē masīpeyocōāñami. Bairo camasīpeyū ānirī, judío majā caāmerā na yerire na cawasoaro jūgori

cū yarā majū na ānio joroque ásupi na cūārē. Cū Yeri, Espiritu Santo narē cū cajoro iñarī tore bairo marī masīña cū yarā na cañierē.

⁹ Dios marirē cū camairōrēā bairo na cūārē jīcārō tūni na maiñami. Jesucristo mena na catūgoñatutuaro jūgori na yeri na catūgoñarījē carorijere coseyupi.

¹⁰ Bairi, ¿dopēirā Dios na cū caátibojapeere caēñotarārē bairo mujāā iñati? Marī ñicūjāā ānana Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē átipeyo masīēsupa. Marī cūā torea bairo marī átipeyo masīētīña. Bairi, ¿dopēirā tiere na caátigarore mujāā boyati?

¹¹ Atore bairo roque cariape marī catūgoñarījē niña: Caroa wāme marī caátie jūgori mee, marī Quetiupau Jesucristo marī mairī jīcā nūgōā cū caátigarije jūgori puame marī netōōwī. Tunu bairoa marirē cū canetōōrīcārōrēā bairo judío majā caāmerā cūārē na netōōñupī —na iñupū Pedro.

¹² Bairo cū caīquetibūju yaparoro, to macāāna nipetiro busuesuparā. Na puame caroaro tūgoyuparā Pablo, Bernabéjāā judío majā caāmerā watoapu āna, Dios cū camasīōrījē jūgori caroare na caāti iñoatajere.

¹³ Tiere na caquetibūjuro bero, Santiago puame atore bairo na iñupū:
—Yū yarā, tūgopeoya mai mujāārē yū caquetibūjupere:

¹⁴ Āmeacā Simón marī quetibūju yaparoyami Dios judío majā caāmerārē caroaro cū caátijūgoriquere. Bairo átiri yua, na mena macāāna jīcāārārē na beseyupi cū ya poa macāāna cañiparārē.

¹⁵ Tiere profeta majā ānana na caīquetibūju woatucūjūgoyaricarorea bairo baiya āmerē. Atore bairo icūñupā mai tiere:

¹⁶ ‘Caberopu yū tunugu, David ya wii caboñaricā wiire qūēnonemogu tunu. Bairo yū caātiyaparoro bero, caroa wii nigoro tunu.

¹⁷⁻¹⁸ Bairo yū átigu, aperā judío majā caāmerā cūā tocānacā poa macāāna, yū cabesejūgoyeticūrīcārā, yū yarā na cañipeere na caboparore bairo ī, ī quetibūjuyupi marī Quetiupau ti rāmupūina.

¹⁹ “Bairo bairi atore bairo ñi tūgoñaña: Judío majā caāmerā tirāmupu na caīroariquere jānarī Dios puamerē na catūgousaata, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē na marī tūgousaroti masīētīña.

²⁰ Bairo puame na marī caīquetibūjuwoatujoro ñuña: ‘Camasā na caweerī-carārē iroari waibutoa riire na cajoemugōjorije carusarije ūnierē ūgaeticōāña mujāā. Tunu bairoa carōmia, o caūmua mena roro átipeeticōāña. Tunu bairoa waibutoa wāmua wāīā pajīārīcārā ūna riire ūgaeticōāña. Na rīi cūārē etieticōāña.’ Ato cānacā wāme na marī átirotiroa narē.

²¹ Tirāmupua tocānacā macāārē judío majā marī caneñarī rāmū caño jīcāū marī mena macāācū Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē caquetibūjuri majōcu āninucūñami. Bairi judío majā caāmerā cūā masīrāma ati wāmerē,” na iñupū Santiago.

La carta a los no judíos

²² Bairo cū caīrō tūgo, apóstolea majā, cabutoa camasīrā, bairi nipetiro to macāāna Jesure caīroari poa macāāna puame cū caīrōrē bairo átigayuparā. Bairi na mena macāāna jīcāārārē na beseyuparā Pablo, Bernabéjāā mena cabapacutíapárārē. Bairi Judas, ape wāmerā Barsabás cawāmecucure cū beseyuparā. Silas cūārē cū boyuparā. Na puğarāpu catūgousari majā watoare caānimajūrā āñuparā.

²³ Na mena atore bairo na caīwoatuata pūrōrē joyuparā:

“Jãã apóstolea majã, bairi cabutoa camasĩrĩ majã Jesucristo jũgori mujãã yarãrẽ bairo caãna, mujããrẽ jãã ñurotijoya. Mujãã, judío majã caãmerã Atioquía macã macããna, bairi Siria yepa macããna, bairi Cilicia yepa macããna cããrẽ mujããrẽ jãã ñurotijoya.

24 Jãã tũgowu jĩcããrã áto macããna mujãã tũpũ na caquetibujumawijioñesẽarĩquẽrẽ. Jãã pũame na jãã joepũ mujãã tũpũrẽ. Na majũ na catũgoñarõ mujãã rupau macããjẽ yisetariquere mujãã átirotiga ñesẽãñupã.

25 “Bairi ãmerẽ jĩcãrõrẽ bairo tũgoñapetiri bero, jããrẽ bairo jãã caáto cañurõ tũgoñarĩ, jãã watoa macããna jĩcããrãrẽ na jãã beseapũ Bernabé, Pablojãã, jãã camairĩ majã majũ mena mujãã tũpũ caĩñarápãrãrẽ.

26 Na, Bernabé, Pablojãã pũame Jesucristo yayere na caquetibujũñesẽarõ jũgori aperã tiere catũgogaena pũame na pajĩãbujioyupa.

27 Bairi jãã cabeseatana Judas, Silas na majũrũa mujããrẽ quetibujugarãma nipetirije mujããrẽ jãã caĩquetibujugarijere.

28 “Jããrẽ Espĩritu Santo cũ camasĩõrĩjẽ jũgori capee majũ mujããrẽ jãã átirotigaetiya. Ato cãnacã wãmea mujããrẽ jãã átirotigarã:

29 Camasã na caweericarãrẽ ñroari waibũtoa riire na cajoemũgõjorije carũsarije ñnierẽ ugaeticõãña. Tunu bairoa waibũtoa wãmua wãã pajĩãrĩcãrã riire ugaeticõãña. Na riĩ cããrẽ etieticõãña. Tunu bairoa carõmia, o caũmua mena roro átiepeeticõãña. Atie mujããrẽ jãã caĩjorijere bairo mujãã caápata, caroaro cariape mujãã átiãnigarã. Na ñuáto nipetiro,” ñ woatuyuparã.

30 Bairo ñ woa yaparori bero, na tunuo joyuparã Pablojããrẽ Antioquíapũ tunu. Topũ Pablojãã etarã yua, ti macã macããna Jesure caĩroari pã macããnarẽ neñorĩ bero, ti cartare na nuniñuparã.

31 Bairi Jesure catũgõsarã pũame ti carta mena caĩñaquetibujũ cũ caĩrĩjẽrẽ tũgori butioro useaniñuparã. Tũgoña yeri ñuo joroque na ásuparã marĩ yarã ti carta jũgori yua.

32 Tunu bairoa Judas, Silajãã cãã Dios cũ yaye cũ caquetibujugarijere camasãrẽ caquetibujunetõmasĩrã ãnirĩ to macããna Jesure catũgõsarãrẽ capee na quetibujunemoñuparã. Bairo na quetibujunemorĩ yua, tũgoña yeri ñunemo joroque na ásuparã. Caroa yericũna na tutuao joroque na ásuparã.

33 Na mena yoajãñurõ ãñuparã topũrẽ. Cabero to macããna Jesucristore catũgõsarĩ majã pũame, “Caroa yericũtajere mujãã cũ joáto marĩ pacũ Dios,” narẽ na caĩrõ bero, tunucoásuparã cartare na caneárotijoricarã tũpũ.

34 Silas pũame Antioquíapũ tuagayupũ.

35 Pablo bairi Bernabé cãã topũ tuayuparã. Bairi aperã Jesure catũgõsarã capããrã mena to macããnarẽ marĩ Quetiupau yaye quetire na quetibujuyuparã.

Pablo comienza su segundo viaje misionero

36 Cayoato bero, Pablo pũame atore bairo quĩñupã cũ bapa Bernabére:

—Tocãnacã macããrẽ marĩ Quetiupau yaye quetire marĩ caquetibujericaropũ marĩ ññañesẽãrã ároa tunu, “¿dope bairo marĩ yarã Jesucristore catũgõsari majã na baiyati?” ñrã.

37 Bairo cũ caĩrõ tũgo, Bernabé pũame, “Jau,” ñrĩ bero, Juan ape wãmerã Marcos sawãmesũcare cũ neágayupũ na mena.

38 Pablo pũame bairo boesupũ. Mai, cajũgoye Panfiliapũ na caãno, Marcos pũame na tunu weyocoásupũ, Pablo, Bernabéjãã mena jũpaanemogaetiri. Bairi na mena ti rãmãrẽ cũ caátõ boesupũ Pablo.

³⁹ Bairo bñtioro cū caboetoi yua, p̄garār̄p̄na jīcā yerire bairo catūgoñāetimajūcōārā ānirī āmeo ricawaticoasuparā yua. Bernabé p̄ame Marcos mena cūmuai acoásúp̄na Chipre yuc̄p̄oap̄na.

⁴⁰ Pablo p̄ame Silare cū beseyup̄na. Bairi, “Marī Quetiup̄na m̄ujāārē mairī q̄ūñ̄aricanugōátō,” Jesucristore catūgoñsari majā cū na caīrō bero, Silas mena acoásúp̄na.

⁴¹ Bairo áná, Siria, bairi Cilicia yepaare netóáná, to macāāna Jesucristore catūgoñsari majārē useanirō na tuao joroque na átíásúp̄arā.

16

Timoteo acompaña a Pablo y a Silas

¹ Bairi Derbe, Listra cawāmecuti macāāp̄ure etayup̄na Pablo. Top̄na etari bero, jīcāū to macāācū Jesucristore catūgoñsana Timoteo cawāmecuc̄ure cū bocáyup̄na. Timoteo paco p̄ame judío majā yao, Jesucristore catūgoñsao añup̄ō. Cū pac̄na p̄ame griego majā yau añup̄ā.

² To Listra, bairi Iconio macāā macāāna Jesucristore catūgoñsari majā, “Cañna, caroú nīñami,” na caī āninucūñup̄na Timoteo.

³ Bairi Pablo p̄ame cū, Timoteore cū baraboyup̄na. Mai, Timoteore cū neágn jūgoye, cū rup̄na macāātōrē cū yisetarotiyup̄na, ti yepa macāāna judío majā, “Jāā ya wāmerē nuc̄būgoetiyama,” na caītūgoñāetiparore bairo í. Mai, nipetiro ti yepa macāāna, Timoteo griego majā yau mac̄ cū cañnierē masījāñup̄arā.

⁴ Tocānacā macāā na caquetibūñesēārōp̄na marī yarā Jesucristore catūgoñsari majārē quetibūjanetōñup̄arā apóstolea majā, bairi cabūtoa camasirī majā Jerusalēp̄na Jesucristore caīroari poa macāāna na caīrotijoriquere.

⁵ Bairo na caquetibūñroí, ti yepaa macāāna Jesucristore caīroari poa macāāna cū menā tocānacā r̄mua tūgoñanemoñup̄arā. Torena, Jesucristore catūgoñsarā mena capāārā āninemonucūñup̄arā.

La visión que Pablo tuvo de un hombre de Macedonia

⁶ Cabero Pablojāā Asia yepap̄na Jesús yaye quetire na caquetibūñesēārā ápáro jūgoye, Espiritu Santo p̄ame na eñnotayup̄na. Bairo cū caēñotaroi, Frigia, bairi Galacia yepaare tēñotásúp̄arā.

⁷ Bairo tēñotanetóátí bero yua, Misia yepa jūgoyer̄na etayup̄arā. Tip̄naí áná, Bitinia yepare na cajāāgamiatacūārē, Espiritu Santo, Jesucristo cū cajou p̄ame na eñnotayup̄na tunu.

⁸ Bairo cū caēñotaroi, Misia yepare cariapea netóátí, Troas cawāmecuti macāp̄na etayup̄arā. Troas p̄ame r̄ia capairiya tūñip̄na añup̄arō.

⁹ Bairi Pablo ti macāp̄na ācū, jīcā ñami q̄ūēguericarore bairo jīcāū Macedonia macāācū atore bairo caīñucūārē q̄ūñ̄añup̄na: “Tiaya ato Macedoniap̄na. Jāārē juátinemoñ asá,” cabopac̄ure bairo q̄ūñ̄up̄na.

¹⁰ Timoteo cū caññaatajere jāā cū caquetibūñro yua, top̄na ágarā, jāā yayere jāā q̄ūēñowū. (Mai, yu, ati tutire cawoatun cūā na mena yu ár̄p̄na.) “Macedonia macāānarē caroa quetire jāā caquetibūñesēārō cariapea bou baiimi Dios,” jāā í tūgoñawū.

Pablo y Silas en Filipos

¹¹ Bairo í tūgoñarī yua, Troas macāī cūmua mena cariapea jāā acoár̄p̄na Samotracia yuc̄p̄oap̄na. Cabusuri r̄mna Neápolis macāp̄na jāā etaw̄na.

12 Ti macāi jāā acoápu Filipos cawāmecuti macāpu. Ti macā p̄ame romanoa majā na caāni macā āmu. Macedonia yepa macāā, caānimajūrī macā āmu ti macā. Topu yoajāñurō jāā āmu.

13 Jīcā rūmu marī cayerijārī rūmu caāno, ti macā jūgoye ria tūnipu jāā ápu. “Topu Judío majā na cañubueripau āno,” ī tūgoñarī, topu jāā ápu. To etari bero, jāā ruiwā. Ruirī yua, carōmia topu caneñaetaátanarē Jesús yaye caroa quetire na jāā quetibujūwu.

14 Mai, na mena macāācō jīcāō Lidia cawāmecuco, Tiatira macā macāācō āmo. Caroa jutī cajūmerjērē nunirī cawapatari majōco āmo. Diore caīroao āmo. Bairo Pablo narē cū caquetibujoro, marī Quetiupau p̄ame Pablo cū caquetibujarijere dope bairo cō catūgoeoriye to rusetawī joroque ásupi.

15 Bairo cō, cō yārē nipetiro cūārē na jāā bautizawu. Bairo jāā cabautizaátaco yua, atore bairo jāā īwō Lidia:

—Yare, “Cariapea Jesucristore catūgoñsao niñamo,” mujāā caāta, yu ya wiipu ānirasá ati macā mujāā caāno ūno.

Bairo cō caīrō tūgori, “Aperopu jāā ágarā,” cō jāā ī masīēpū.

16 Jīcā rūmu jāā cañubuenucūrōpu áná, jāā bocáetawu jīcāō cawāmao wātī yeri pūna cacūgo majūrē. Cō p̄ame wātī jūgori ape rūmu cabaipeere caquetibujamasīō āmo. Bairo cō camasīrōi, cō quetiuparā p̄ame pairo wapatanucūñupā.

17 Bairo cawāmao, wātī yeri pūna cacūgo yua, Pablo, bairo jāā cūārē jāā bero usajūgowō. Bairo jāārē usarī yua, atore bairo ī awajawō:

—¡Ánoa, Dios, jōbui macāācū cū carotirore bairo caāna niñama. Bairo mujāārē Dios camasārē cū canetōōgarijere quetibujarāna baiyama! —ī awajawō.

18 Bairo jeto ī awaja ānīnucūñupō capee rūmurī. Bairo Pablo p̄ame tiere jutiri āmejorenucā yua, cō p̄amerē īnarī atore bairo qūīwī cōp̄ure caācū wātīrē:

—Jesucristo cū camasīrjē mena mūrē niña: Cōrē tocārōā witiácūja.

Bairo cū caīrō, jicoquei cō witicoásūpi wātī.

19 Bairo cū caāto īnarī, cō quetiuparā p̄ame asiajāñuwā Pablo mena, “Tocārōā nemo marī yao jūgori marī wapatamasīētigarā,” irā. Bairo asiari yua, Pablo, Silas mena na ñerī quetiuparā ti macārē carotirā t̄upu na neámá ti macā na caneñanucūrō plaza, caānimajūrīrapu.

20 Bairo na t̄upu na neátī yua, ti macā macāāna quetiuparā jueces cañabeserārē atore bairo na īwā:

—Ánoa judío majā ato macāānarē roro patowācōñesēārā baiyama.

21 Marī romanoa majārē na caquetibujarijere p̄amerē marīrē carotieticōāpārō niña. Bairo na cabuerijere marī quetibujū rotimasīētīna —īwā.

22 Bairo na caīrō tūgo, camasā catūgorā etaátana cūā Pablojāā mena asiacoama. Bairo na cūā na caasiaroi, quetiuparā jueces p̄ame Pablo Silas yaye jutire tuwee rotiri bero, na bape rotiwā yuca mena.

23 Butiuro na bape yaparori bero, preso jorica wiipu na jowā. Topu na jori yua, ti wiire cañācotei p̄amerē, “Dope bairo narē rutimasīā mano caroaro majū na īñacoterotiya ānoarē,” qūīrī cū coterotiwā.

24 Bairo na caātīrotirijere tūgori bero, cañācotei p̄ame preso jorica wii capupea catasari ar̄aru na cūñupū. Topu pugā yuca watoapu na raporire ñujorotiri, na jiyar̄po cūñupū.

25 Ti ñami recomacā caetaro, Pablo, Silas, Diore cū ñubue basapeoyuparā. Bairo na cañubue basapeoāno, aperā, narē bairo preso joricarā cūā na caīrjērē tūgoyuparā.

²⁶ Típaña yua caño túsaroa tutuaro yepa pñame yuguiyuparo. Tutuaro majũ cayuguiroi, ti wii macããjê na cacũjũgorica ãtãpãiri cãã yuguiiri nacũpũ ásúparo. Bairo cayuguiirapaña ti wii jopeeri pñame pããnacãpeticoasuparo. Tunu bairoa ti wii macããna preso joricarãrê na cajiyamiataje cadena ãpõã wêeri cãã piti wêcoasuparo.

²⁷ Baiiri yua, ti wiire caññacotei pñame wãcãrĩ bero, ti wii jopeeri pããrĩcãrõpũ caño ññañupũ. Bairo ñña acuarĩ, “Ti wii macããna preso joricarã rutipeti-coatanama,” ñ tũgoññañupũ. Bairo ñ tũgoñnarĩ yua, cã jarericapãirê neñupũ, cã majũã pajĩayasigũ.

²⁸ Bairo cã caãtigaro ññarĩ yua, atore bairo qũĩ awajajoyupũ Pablo pñame: —Mũ majũ roro ápericõãña. Jãã ãnipeticõãña atopũ. Jãã rutietiya —qũĩñupũ.

²⁹ Bairo cã caĩrõ tũgo, “Jĩñaworiquere neasã,” cãtũ macããcũrê ñrĩ, Pabljãã na cañni arũarũ atujãásupũ. Atu jããti yua, uwirique mena nanarĩ Pablo, Silatu rũropaturi mena etanumũ etayupũ.

³⁰ Cabero narê na wiyojori bero, atore bairo na ñ jëniñañupũ:

—¿Dope bairo yũ ácuati, Dios yare cã netõátõ, ñ?

³¹ Pabljãã pñame atore bairo qũĩñuparã:

—Jesucristo mena cariape mũ catũgoññatutuata, mũ, mũ yarã cãã mũjãã netõmasĩgarã.

³² Bairo qũĩ yaparori bero, marĩ Quetiuparũ yaye quetire na quetibujũ nemoñuparã Pabljãã preso jorica wiire caññacoteatacũ cã ya wii macããna cããrê.

³³ Ti ñami ti hora majũã caño preso jorica wiire caññacoteatacũ yua, Pablo, Silajãã cãmiiirê na coseyupũ. Cabero cã, cã yarã cããrê nipetiro na bautizayuparã.

³⁴ Bairo narê na cabautizaro bero, preso jorica wiire caññacoteatacũ pñame cã ya wiipũ na jũgoásupũ. Topũ ugariquere na nuñupũ Pabljããrê. Baiiri yua cã, cã yarã cãã butiõro useaññuparã, Dios yaye quetire na catũgoññaatato bero jũgori.

³⁵ Cabusuri rũmũ caño, quetiuparã jueces na ãmua jĩcããrãrê preso jorica wiire caññacoteatacũ tũpũ na joyuparã, “Pablo, Silare na wiyõjo rotiãto,” ñrã.

³⁶ Bairo na cañjoatana na cañrĩjêrê tũgo, ti wiire caññacoteatacũ pñame atore bairo qũĩñupũ Pablõre:

—Quetiuparã caññabeserã mũjããrê yũ wiyorõtijõupa. Baiiri caroaro mena mũjãã ámasĩña merê.

³⁷ Bairo cã caĩrõ tũgomicãã, atore bairo na ññupũ Pablo quetiuparã caññabeserã na cajoatanarê:

—Ati macã macããna caññabeserã roro jãã caãtiere bócañaãtĩñama. Roro jãã ápewũ. Bairo bócaetimirãcãã, camasã nipetiro na caññajoro jããrê baperotiana. Tunu bairoa preso jorica wiipũ jãã cũrotiana. Jãã cãã romanoa majã jãã caññiatacããrê, roro majũ jãã átiama. Bairo jããrê caãtiatana nimirãcãã, ãmerê yasioro jããrê wiyogayama. Yasioro jãã ápérã. Na majũpũ atĩri jããrê na wiyora apáro —na ññupũ Pablo.

³⁸ Bairo cã caĩrõ tũgo, na quetiuparã juecere na quetibujũrãásuparã soldaua pñame. Bairo Pabljãã romanoa majã na caññierê na caquetibujũro tũgori bero, quetiuparã caññabeserã pñame roro narê na caãtiatajere tũgoñnarĩqũê pajĩãñũñuparã.

³⁹ Bairo tũgoñnarĩqũê pairi yua, acoásuparã Pablo Silas tũpũ, “Roro mũjããrê jãã caãtiatajere mũjãã masiriyowa,” na ñránã. Bairo na tũpũ eta, ti wiire na wiyocõãñuparã. Bairo na wiyori bero yua, aperopũ na caãtó boyuparã.

40 Bairo na cawiyoro bero, acoásúparā Lidia ya wiipũ. Topũ marĩ yarā Jesure catũgousarārē useanirō na tuo joroque na ásuparā. Bairo na áti yaparoro bero, ti macā cañniatana aperiopũ acoásúparā.

17

El alboroto en Tesalónica

1 Bairo ána yua, Pablo, Silajāā Anfípolis bairi Apolonia cawāmecuti macāārē netōáná, Tesalónica macāpũ etayuparā. Ti macāpũ judío majā ñubuerica wii cũgoyuparā.

2 Bairi Pablo judío majā na cayerijārĩ rāmũ caetaro ññarĩ, ti rāmũ ũnorē cū caátinucũrōrē bairo átigu, ti macā ñubuerica wii sinagogare ásupũ. Topũ etari yua, to macāānarē Dios ya tuti mena na ñña quetibujuyupũ, na busunetōgu. Bairo jeto áti añupũ Pablo itia semana majũ yerijāricā rāmũĩ caño.

3 Ti rāmũrē atore bairo na ñ quetibujuyupũ Pablo:

—Dios yaye cū caquetibujurica tuti atore bairo ñña: ‘Mesías, Dios cū caporũ pũame áti yeparũ ácũ, riacoagumi. Bairo cū cariacoamiatacāārē, cū caticocōāgumi Dios tunu,’ ñ quetibujuya Dios ya tuti. Cūā, Jesús ññami Dios yaye quetibujurica tutipũ profeta majā na cawoatujuogoyecutacu, mujāārē yũ caquetibujũ —na ññupũ Pablo.

4 Bairo cū caĩrō tũgo, judío majā jicāārā cariape tũgoyuparā. Na pũame Pablo, Silas mena bapacuti jũgoyuparā. Griego majā Diore caĩroarā cūā capāārā na yaye quetire cariape tũgoyuparā. Tunu bairoa carōmia cañnimajũrā cūā capāārā cariape tũgoyuparā.

5 Bairo na cabairijere ññarĩ judío majā, Pablojāā na caquetibujurijere cariape catũgoena pũame na ññatutiyuparā. Bairo na ññatutiri yua, ñe ũnie caāperā maarĩpũ caānarē na neñoñuparā, nipetiropũ roro na caawajabato ñesēāparore bairo ñrā. Bairo ána, Jasón ya wiipure roro átirā etayuparā, Pablo Silajāārē macāārē. Na ñerĩ camasārē roro na átirotigayuparā.

6 Bairo na bócaetiri, Jasón bairi aperā marĩ yarā Jesucristore catũgousari majā pũamerē ñe, na weeri na neásúparā ti macā macāāna quetiuparā tũpũ. Topũ etari, atore bairo na ñ awajayuparā:

—¡Aperiopũ macāāna caatiatana pũame noo nipetiro na cañesēārōpũre royetuñesēārā átiyama! Bairi áti macāpũ cūārē merē etayama.

7 Jasón pũame cū ya wiipũ na etarotipũ. Na nipetiro, “Apei quetiupũ rey ññami Jesús,” na cañata, ¡marĩ quetiupũ emperador romano cū caroticũriquērē balbotiorā baiyama! —na ññuparā ti macā caña na quetiuparārē.

8 Bairo na caĩrĩjērē tũgori, aperā camasā, bairi ti macā macāāna quetiuparā cūā jicārōrē bairo tũgoñarĩquēcuti masĩesuparā.

9 Bairo baimirācāā, Jasōjāā ya dinerore na mena na wapa cũrotiyuparā. Bairo áti yaparori bero, na piticōañuparā, ti macā macāāna quetiuparā Jasōjāārē.

Pablo y Silas en Berea

10 Ti ñamicā canaiorĩpũ ti macā macāāna marĩ yarā Jesucristore catũgousari majā pũame Pablo, Silajāārē ti macārē na witirotiyuparā. “Tāmũrĩ Berea macāpũ ánaja,” na ññuparā. Cabero ti macāpũ eta yua, judío majā na cañubueri wiipũ ásuparā.

11 Na roque Tesalónica macāāna judío majā netōjāñũrō Jesús yaye queti Pablo cū caquetibujurije catũgogari majā añuparā. Bairo caña añirĩ, Pablo cū caquetibujurijere caroaro tũgousayuparā. Bairo tũgousari yua,

tocānacā rūmua Dios ya tutire ññabuenucũñuparā, “¿Cariapea marĩrē cū quetibujumiñati?” ĩrā.

¹² Bairo ññabueri yua, na mena macāāna capāārā cariape tūgoyuparā. Griego majā cūā capāārā cariape tūgoyuparā carōmia caānimajūrā, aperā caūmua cūā.

¹³ Bairo Pabljāā Berea cūārē Dios yaye quetire na caquetibujero tūgori, judío majā Tesalónica macāāna pñame Bereapñ acoásúparā. Topñ etari, to macāānarē Pabljāā na cabairijere busujāñuparā, roro na cañawajabatoñesēāparore bairo ĩrā.

¹⁴ Bairo na caátigaro ññarĩ, marĩ yarā Jesucristore catūgousari majā pñame ti macārē Pablore cū witirotiyuparā. “Tāmuri ria capairiya tūnipñ ácúja. Timoteo, Silajāā pñame jāā mena tuagarāma,” qũñuparā.

¹⁵ Bairo na cañjoatacñ mena cabapacutiátána pñame cū cũñuparā Atenas cawāmecuti macāpñ. Topñ cū cūyaparori bero, tunucoásúparā na ya macā Bereapñ tunu. Na mena atore bairo ĩ quetijoyupñ Pablo: “Silas, Timoteo mena tāmuri atopñ na apáro,” na ĩ joyupñ.

Pablo en Atenas

¹⁶ Mai, Pablo Atenas macāpñ Timoteo, bairi Silajāārē na cote ácū, ti macā macāāna wericarā jeto na cajūgũēā cūgoro ññarĩ, tūgoñarĩqũē pajjāñuñupñ.

¹⁷ Bairi ññubuerica wii sinagogapñ judío majā aperā judío majā caāmerā Diore cañroarā mena busñucũñupñ, na busñetōgñ. Tunu bairoa camasā na caneñaporipañ plazapñ caneñarā cūārē tocānacā rūmua busñucũñupñ Pablo.

¹⁸ Bairo cū cabusñānitoye, epicúreos yaye bueri majā, aperā estoicos yaye bueri majā cūā cū mena busñjūgoyuparā, cū busñetōgarā. Atore bairo qũñuparā Pablore jicāārā:

—Āni, cabusñriquepai, ¿ñee ũnierē ĩgñ qũññati?

Aperā atore bairo qũñuparā:

—Ape yepaa macāāna jūgũēārē marĩ catūgousarore bou baiimi.

Pablo pñame Jesús yaye caroa quetire, tunu cū cacatirique cūārē na quetibujñ baiyupñ.

¹⁹ Bairo cū cañrō tūgo, neñarĩ na cabusñucũñrō, Areópago na cañrōpñ cū neásúparā. Bairo topñ cū na cane etaro, atore bairo qũñ jeniññañuparā:

—¿Atie cawāma wāme mñ caquetibujerijere, jāā mñ quetibujugaetiyati?

²⁰ Mñ caquetibujerije ũnierē jāā tūgoñāētiñā. Bairi tiere jāā masĩgaya mñ caquetibujerijere—qũñuparā.

²¹ Mai, Atenas macā macāāna nipetiro, bairi to macāāna ape yepañ caatána cūā butiuro tūgogayuparā apeye cawāma quetire. Tiere tūgori bero, tie jetore āmeo busñpēñinucũñuparā na majū.

²² Bairi Pablo pñame Areópagopñ ácū, na watoapñ wāmñucārĩ atore bairo na ĩñupñ:

“Mujāā, Atenas macāāna, capāārā mujāā jūgũēā mujāā cawericarārē ññarĩ, ‘Na jūgũēārē butiuro catūgoñarĩ majā ññama,’ ñi tūgoñañā.

²³ Mujāā cañubueripañiripñ ññañesēāāpñ. Jicā altar mesa rocapñ atore bairo ĩ woaturiquere ññañapñ: ‘Dios, marĩ camasĩcũrē marĩ cañroaripañ ññā.’ Bairo cū masĩēñmirācūā, mujāā cañroare mujāā quetibujñ acū yñ átirapñ.

²⁴ “Cūā, Dios atĩ mñrecóore macāājē nipetirijere caqũēñorĩcū, atĩ mñrecóore, atĩ yepa cūārē Quetiupañ ññami. Templos, ‘Dios ya wii nigaro,’ camasā ĩrĩ na caqũēñorĩcā wĩirire āmerĩnucũñami.

²⁵ Ñe ũnie cū cañnipeere cūrē marī caátibojapee cū rusaetiya Diore. Cū p̄ame roque niñami marī camasārē marī cacatiānierē cajon. Tunu bairoa marī cayerijoānie, wīno cūrē, apeye nipetirije cū jetoa marīrē cajon niñami.

²⁶ “Bairi jīcāu cañmu jūgori nipetiro camasā poari ati yepa nipetiroḡ na masābatanucāō joroque ásupi. Tunu bairoa tocānacā poare na cañnipa yūtearire cūñupi.

²⁷ Bairo ásupi Dios, tocānacāūp̄na camasā cū na camasīparore bairo ī. Bairi cūrē cabocōāninucūrā p̄ame cū masīgarāma. Dope bairo mee niña Diore masīrīqūē.

²⁸ Cū, Dios cū cajuátoi jūgori marī catiya. Marī paamasīña. Marī ānajē cūtiya. M̄jāā ya poa macāāna poesiare cawoaturi majā cūā torea bairo īñupā: ‘Marīā, Dios pārāmerārē bairo caāna marī āniña,’ īñupā.

²⁹ “Bairi Dios pārāmerārē bairo caāna ānirī camasā na catūgoñarījē jūgori, oro, plata, o ũtā mena camasārē bairo cabaurārē na caqūēnorīcārārē marī caīroaro ñuētīña.

³⁰ Tirūm̄p̄ure camasā roro na caátiere boetimicāā, popiye na baio joroque ápeyupi, cū yaye queti nipetirijere na camasīētoi. Áme p̄ame roque na camasīrōī, tocānacāūā camasā nipetiro na cañnoḡ roro na caátiere na jānarotiyupi.

³¹ Tunu bairoa jīcā rūmu ati yepa macāāna nipetirore cū caññabesepa rūm̄rē cūñupi Dios. Bairi cañmu caroaro cariape caññabesepa cūrē cū cūñupi. Cū, cañmu cariacoatacū cū cañniamiatacūrē, tunu cū catioyupi Dios. Bairo cū cū cacatioro jūgori nipetiro camasā p̄ame cū, caññabesepa cū cañnierē masīcōāñama,” na ī quetib̄juyup̄ Pablo to macāānarē.

³² Bairo to macāāna, “Cariacoatana nimirācūā, tunu catiyama camasā,” Pablo cū caīrō tūgori, jīcāārā na mena macāāna cū boyetiyuparā. Aperā p̄ame atore bairo qūñuparā:

—Cabero ũno cū yaye quetire marī tūgonemorōā tunu —qūñuparā.

³³ Bairo na caīrō bero, Pablo p̄ame na aweyocoásup̄.

³⁴ Bairo na cū caaweyocoamiatacūrē, jīcāārā na mena macāāna cū bero usari, cū yaye quetire cariape tūgoḡsayuparā. Jīcāu na mena macāācū Dionisio wāmeccusup̄. Cū p̄ame Areóragoḡ caneñaporā mena macāācū āñup̄. Apeo Dámaris cawāmeccuco cūā cariape tūgoḡyupo Pablo cū caīrījērē. Aperā cūā cariape cū caīrījērē tūgoḡsajūgoḡyuparā.

18

Pablo en Corinto

¹ Cabero Pablo Atenap̄ quetib̄j̄m̄ ānirī bero, ti macā cañniatacū acoásup̄ Corinto cawāmeccuti macāp̄.

² Top̄ etari yua, jīcāu, Ponto yepa macāācū cañnimirīcū judío majōc̄ Aquila cawāmeccuc̄re cū bocāetayup̄. Mai, cajūgoḡyep̄ Aquila, cū numo Priscila mena Italiap̄ cañniamiatana Corintop̄ etayuparā. Quetiup̄m̄ emperador Claudio, “Nipetiro judío majā ati macā Romarē caāna na witiápáro,” na cū caīrījērē tūgori, Corintop̄ etayuparā. Tere tūgori Pablo p̄ame na īñañesēāñ ásup̄.

³ Aquilajāā cūā Pablo cū caátore bairo paarique cūgoḡyuparā. Caeseb̄tirije jutii paca aseri wii mena aperā ñesēāránā na caneátie ocojurique aseri ũnierē qūēnorīqūē paarique cūgoḡyuparā. Tere capaārā na caānoi, na mena paagu na mena tuayup̄ Pablo.

⁴ Bairo tuari yua, tocānacā rūmu judío majā na cayerijārī rūmu caāno, ñubuerica wii sinagogap̄ áncūñup̄. Top̄ na quetib̄j̄m̄ncūñup̄ Jesús,

Mesías cū cañnierē judío majā, judío majā cañmerā cūā na camasīparore bairo ĩ.

⁵ Bairi Macedoniapū cañniatana, Timoteo Silas mena Corintopū na caetaro bero, Pablo pūame judío majārē caroa quietre na quetibūjū ñesēārīqūē jeto átiāñupū, Jesús Mesías cū cañnierē.

⁶ Bairo judío majārē cū caquetibūjūmiatacūārē, na pūame cū busucānamuñuparā. Roro qūñuparā. Bairo roro cū na cañrōī, Pablo pūame cū jutii macāājē ñerīrē pabatoreyupū na caññajoro, “Roro yū mujāā átiya,” ĩ. Bairo áti yaparo yua, atore bairo na ĩñupū:

—Mujāā catūgogaetie bui popiye mujāā baigarā. Yū yaye wapa mee, mujāā yaye wapa pūame roque nigaro. Torecū, ati rūmai judío majā cañmerā pūamerē yū quetibūjū jūgoū ágū yua —na ĩñupū Pablo judío majārē.

⁷ Bairo na ĩrī bero, ñubuerica wiire witi acoásúpū Pablo. Jīcāū caūmū Ticio Justo cawāmecucū, Diore cañroaū ya wiipū ásúpū. Cū ya wii pūame ñubuerica wii sinagogatūaca añuparō.

⁸ Topū cū caño, Crispo ñubuerica wii sinagoga quetiupau jīcāū cū yarā nipetiro mena marī Quetiupau yaye quietire tūgoūsañūgoyparā. Aperā Corinto macāāna cūā capāārā Jesús yaye quietire tūgori, cariape tūgoñūgoyparā. Bairo cariape na catūgoro jūgori, na bautiza rotiyuparā.

⁹⁻¹⁰ Jīcā ñami qūēgueriarore bairo Pablo cū caño, marī Quetiupau yaye quietire atore bairo tūgoypū: “Yū, mū mena yū ānicōāña. Bairi ni jīcāū ūcū mūrē ricaati caátimasī manīgūmi. Tunu bairoa ati macāpūre capāārā yūre cañroarā niñama. Bairi tūgoña uwieticōāña. Yū yaye quietire quetibūjūcōā āninucūña. Mūrē yū caátirotiriquere jānaeticōāña,” qūñupū marī Quetiupau Pablore.

¹¹ Bairo marī Quetiupau cū cañrōī, Pablo pūame jīcā cūma ape cūma recomacā majū añupū ti macā Corintopūre. Topū ācū yua, to macāānarē na quetibūjū añupū Dios yaye quietire.

¹² Tiwatoare Galión ti yepa Acaya quetiupau gobernador cū caño, judío majā pūame jīcārōrē bairo tūgoñarīqūē catiri Pablore boesuparā. Bairo cū boetiri yua, cū ñee, cū neásuparā quetiupau gobernador tūpū.

¹³ Cū tūpū Pablore cū ne etari yua, atore bairo qūñuparā:

—Āñia, Pablo ricaati camasārē na quetibūjū ñesēāū baiyami ati macāpūre. Jāā ñicū Moisés ānacū Diore jāā cañroapeere cū caroticūrīcārōrē bairo mee quetibūjūyami —qūñuparā judío majā Galiórē.

¹⁴ Pablo pūame bairo na cañrō na yūgū cū caátipūa, Galión pūame atore bairo na ĩ jūgoypū:

—Roro cū caátato bero caāmata roquere, mujāā judío majā ānirē mujāā cabusupairijere yū tūgoña besebujioū.

¹⁵ Bairāpūa, mujāā cabusupairije, mujāā judío majārē rotirique ūnie cañnoi, mujāā majūā tierē busuqūēnoña āni mena. Bairi yū pūame tie ūnierē yū tūgoña besegaetiya —na ĩñupū Galión judío majārē.

¹⁶ Bairo ĩ yaparori bero, cū ūmūa soldauare judío majārē na wiyorotiyupū.

¹⁷ Bairo to caña nipetirā pūame Sóstenes cawāmecucū, ñubuerica wii sinagoga quetiupau jīcāūrē ñerī, tipūa cū bapeyparā, Galión cū caññajoro. Galión pūamerē dope bairo cū baiesuparo bairo na caátie.

Pablo vuelve a Antioquía y comienza su tercer viaje misionero

¹⁸ Pablo pūame mai capee rūmūrī tuayupū Corintopūre. Cabero marī yarā Jesure catūgoūsarārē na átaje uwiri bero, cūmuai Siria yeparū acoásúpū

tunu, cū bapa Aquila, Priscila mena. Mai, Cencrea macārḡm ācū, cū poare juarerotiyrḡm. “Diore cū yḡm caĩjūgoyetiricarore bairo yḡm átı yaparoya,” İgḡm, bairo ásupḡm.

¹⁹ Efeso macārḡm etari bero, cū bapa Aquila, Priscilajāārē topḡm na cūñupḡ. Bairo na cūrı bero, ñubuerica wii sinagoga, ti macā macāana judıo majā na caneñanucūrı wııḡm ásupḡm, na quetibḡm ācū.

²⁰ Ti wii macāana ḡame cū caĩrjērē tūgori yua, bḡtioro yoajāñurō tore cū catuarore boyuparā. Bairo cū catuarore cū na cabomiatacūārē, Pablo ḡame na mena yoaro tuagaesupḡm.

²¹ Bairo tuagaetiri, atore bairo na ĩ átáje uwiyrḡm Pablo: “Dios cū cabooata, ape rāmḡm mājāārē ñiñañesēā atıgḡm tunu. Jerusalērḡm yḡm netōgḡm bose rāmḡm cañnıpa rāmḡrē mai,” na ĩñupḡ.

Bairo na ĩrı bero, cūmua mena Efeso macā cañniatacḡm acoásúpḡm Pablo.

²² Cabero Cesarearḡm maa etari bero, Jerusalērḡm acoásúpḡm, Jesure caıroari poa macāānarē na jēniácú. Na jēni yaparori bero, Antioquía macārḡm tunucoásúpḡm yua.

²³ Topḡre jıcā yḡtea ānırı bero, tunu ánemoñupḡ Galacia, bairi Frigia yepaare tocānacā macāā cū cañesēārıcārōḡm. To macāana Jesure catūgōnsari majā nipetirore na tūgoña yeri ñuo joroque na átiasúpḡm Pablo.

Apolos predica en Efeso

²⁴ Ti yḡtea caño jıcāñ judıo majōcḡm Apolos sawāmesḡcḡm Efeso macārē etayurḡm. Apolos ḡame Alejandría macā macāācū āñupḡ. Caroaro carıape caquetibḡm ması majū āñupḡ. Tunu bairoa Dios ya tuti macāājē cūārē caroaro masıñupḡ.

²⁵ Mai, cajūgoyerḡm aperā marı Quetiurḡm yaye quetire cū quetibḡmjuuparā. Bairo tiere tūgōnsari bero, Apolos ḡame aperārē cū camasırō cārō na quetibḡmjuurḡm. Juan camasārē bautiza ācū, cū cabuerique jetore catūgorıcḡm nımıcā, Jesús cū cañnierē caroaro quetibḡmjuurḡm.

²⁶ Bairi uwirıcaro mano ñubuerica wııḡm na cū caquetibḡmjuāno, Aquila bairi Priscilajāā ḡame cū tūgoyparā. Cū caĩrjērē tūgori bero, cū neásuparā na cañni wııḡm. Topḡm Dios yaye cū camasıree carḡsarıjere cū quetibḡmjuñemoñuparā.

²⁷ Cabero Acaya yeparḡm Apolos quetibḡm ñesēāñ āgḡm cū cabairo ĩñarı, marı yarā Jesucristore catūgōnsari majā ḡame cū juásuparā. Cūrē to macāana catūgōnsari majā caroaro mena cū na bocaáto ĩrā, papera pūrō cartare cū woabojajoyuparā. Bairi Acaya yeparḡm etari bero, Apolos bḡtioro na juátnemoñupḡ to macāana, Dios cū caĩñamairjē jūgori cū canetōōrıcārārē.

²⁸ Tunu bairoa nipetiro na caĩñojoropḡ, judıo majārē na quetibḡmju netōñcañupḡ. Dios ya tutire buejūgori bero, Jesús Mesías cū cañnierē na quetibḡmjuurḡm. Bairo na cū caıquetibḡmjuroi, “Cūā, Mesías mee ācāmi,” qūı netōmasılesuparā.

19

Pablo en Efeso

¹ Apolos, Corıtopḡm cū cañnitoye, Pablo ḡame ütā yucḡm caparı yepare netōátı, Efesopḡm etayurḡm. Topḡm etari, carāārā Jesure catūgōnsari majārē na bocáyurḡm.

² Narē, atore bairo na ĩ jēniñañupḡ:

—¿Dios yaye quetire mujãã catũgousajũgori rãmurẽ Espĩritu Santore mujãã cũgojũgori?

Bairo cũ caĩjẽniñarõ, atore bairo quĩĩũparã:

—Jãã cũgojũgoepũ. Espĩritu Santo cũ caãnierẽ di rãmũ ùno jãã tũgoñaẽpũ.

³ Bairo na caĩrõ tũgo, atore bairo na ĩ jẽniñanemoũũpũ tunu Pablo:

—Toroque, ĩnoa yaye bueriquere tũgousari bero mujãã bautiza rotiri?

Na pũame atore bairo quĩĩũparã:

—Juan cũ cabuerijere jãã catũgousaro bero, jãã bautizawĩ —quĩĩũparã.

⁴ Pablo pũame na ĩũũpũ tunu:

—Bairoa ásupi Juan ánacũ baĩpũ. Camasã roro na caãtiere tũgoña ya-papuari na catũgoñawasoaro bero, na bautizayupi. Tunu bairoa, “Yũ bero macããcũ yaye queti cããrẽ tũgousaya,” na ĩũũpũ. Jesure ĩgũ bairo ĩũũpũ Juan ánacũ —na ĩ quetibũjũyupũ Pablo Efeso macããnarẽ.

⁵ Bairo cũ caĩrõ tũgo, marĩ Quetiupau ya wãme mena bautiza rotiyuparã.

⁶ Cabero Pablo na rũpoari buĩpũ cũ wãmo mena cũ caĩgããpeoro yua, Espĩritu Santo napũre ruietayupũ. Bairo cũ caetaro, apeye busũrique busũjũgooyuparã. Bairo busũri, Dios narẽ cũ camasĩõrĩjẽrẽ quetibũjunetõũũparã.

⁷ Na, caquetibũjurã caũmũa pũga wãmo peti rũpore pũga pẽnirõ cãnacãũ majũ ãũũparã.

⁸ Bairi Pablo pũame ti macãpũ ácũ, itiarã muĩpũa majũ ñubuerica wĩĩ sinagogapũre ánuũũũũpũ. Topũre uwiricaro mano, caroa quetire na quetibũjũnucũũũpũ: Dios cũ carotimasĩrĩpau macããjẽ quetire na catũgousaparore bairo ĩ, na busũnucũũũpũ.

⁹ Bairo cũ cabusũmiatacũãrẽ, jĩcããrã na mena macããna cũ caĩrĩjẽrẽ carĩape tũgousuparã. Cayũgaena majũ ãũũparã. Bairo caãna ãnĩrĩ, camasã na catũgo, Dios yaye cawãma quetire roro ĩ busũpaiyuparã. Bairo roro na cabusũpairo ĩnarĩ, Pablo pũame na piticõãũũpũ. Na pitĩri yua, Jesucristore catũgousari majã mena Tĩrano cawãmecũcũ buerica wĩĩpũ na jũgoásũpũ. Topũ na quetibũjũnucũũũpũ tocãnacã rũmũa.

¹⁰ Bairo jeto átiãninucũũũpũ Pablo pũga cãma majũ. Bairi nipetiro Asia yepa macããna judío majã, judío majã caãmerã cãã tũgopeticoasuparã marĩ Quetiupau yaye quetire.

¹¹ Tiwatoare Dios pũame camasãrẽ Pablo jũgori capee caroa wãmerẽ na áti ĩũũũũpũ.

¹² Bairi Pablo cũ majũ cũ caáperimiatacũãrẽ, aperã camasã na jutii cabuĩmacããtõ ùno, o jutii asero ùno mena Pablore na capãñarotirijere jecuanucũũũparã cariyecũna tũpũ. Bairo na caãto, cariyecũna pũame tiere pãñarĩ caticoanucũũũparã. Wãtĩã yeri pũna cacũgori majã cããrẽ na witi-coanucũũũparã wãtĩã, bairo na caãto.

¹³ Tiwatoare aperã judío majã wãtĩã yeri pũna cacũgori majãrẽ wãtĩãrẽ cawiyõnẽsẽãrĩ majã ãũũparã. Na pũame Jesũs cũ camasĩrĩjẽ mena tore bairo átiagarã, atore bairo ĩũũparã wãtĩã yeri pũnarẽ: “¡Pablo cũ caquetibũjũ, Jesũs wãme mena mujããrẽ, ‘Witi ánája,’ jãã ĩña!”

¹⁴ Tore bairo átiãninucũũũparã Esceva cawãmecũcũ judío majõcũ pũnaa jĩcã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacãũ majũ caãna. Na pacũ, Esceva pũame, sacerdote majã quetiupau jĩcãũ ãũũpũ.

¹⁵ Bairo na caãtiãno, jĩcã rãmũ jĩcãũ wãtĩ yeri pũna pũame atore bairo na ĩũũpũ: “Yua, Jesure yũ masĩña. Pablo cããrẽ yũ masĩña. Mujãã roquere yũ masĩtĩña. ¿Ñamarã ùna mujãã ãniñati?” na ĩũũpũ wãtĩ.

¹⁶ Bairo na cũ caĩãnĩpũa, caũmũ wãtĩ yeri pũna cacũgou pũame napũre patirocapeayupũ. Bairo patirocapeari yua, tutuaro mena jĩcã pũgõã na

qũēnetōnncãcōãñupũ. Bairo roro majũ narẽ cũ caátie jũgori, ti wiire rutiwiti-coasupará caãmua, jutii mána, cãmii cũgori yua.

17 Bairo nipetiro Efeso macã macãana, judío majã, judío majã caãmerã cũã tiere tũgoyupará. Bairo tũgori yua, butiuro tũgoña uwiupará. Torena, marĩ Quetiupau ya wãmerẽ netōjãñurō nucãbugorique mena tũgoñariqũẽ cusupará.

18 Tunu bairoa Jesucristo yayere cariape catũgoricarã capããrã roro na caátaje nipetirijere yapapuari capããrã camasã na cañajoro quetibujurã etanucũñupará.

19 Tunu bairoa cãmua na camasĩrĩjẽ ũnierẽ caátana cũã capããrã ricaati na bueri catutirire nipetiro camasã na cañajoro joerecōãñupará. Ti tutiri wapa, paio cincuenta mil plata tiiri majũ wapacũsuparo.

20 Bairo marĩ Quetiupau yaye queti pũame nipetirorpũ etapeticoasuparo. Bairo caetapetiro yua, tiere catũgousari majãrẽ cũ camasĩrĩjẽrẽ na ññoñupũ Dios.

21 Cabero Pablo pũame cũ yeripũ atore bairo ñ tũgoñañupũ: “Macedonia yepa bairo Acaya yepa cũãrẽ añesẽã yaparori bero, Jerusalén macãpũ yũ ácoagu. Topũ añirĩ bero, Roma macãpũ cũãrẽ ññañesẽãũ águ,” ñ tũgoñañupũ.

22 Bairo ñ tũgoñarĩ, cũ mena cajũpaarã, Timoteo bairo Erasto cawãmecũnarẽ cũ jũgoye na árotiyupũ Macedonia yeparu. Mai, cũ pũame yoajãñurō tuausayupũ Asia yeparũre.

El alboroto en Efeso

23 Ti yũteapũ caño Efeso macãpũre butiuro risetiña aññuparō Jesús yaye cawãma quetire capããrã na catũgousaro jũgori.

24 Demetrio cawãmecũcũ pũame ti macã macãana nipetirorpũ roro na awaja ñesẽãõ joroque na ásupũ. Mai, Demetrio pũame caasiyarije plata mena capaari majõcũ aññupũ. Tie plata mena na jũgũẽõ Artemisa cawãmecũcore na cañubueri wii templo macããjẽ ũnierẽ caqũẽnou aññupũ. Bairo caqũẽnou añirĩ, cũ, cũ paabojari majã cũã tiere camasãrẽ nunirĩ, paio majũ wapatanucũñupará.

25 Bairo Demetrio pũame cũ ãmũarẽ na neño, aperã cũ paariquere bairo capaari majã cããrẽ neño, atore bairo na ññupũ: “Mujãã, yũ paariquere bairo capaariquescũna, mujãã masiña: Marĩ paarique jũgori caroaro wapatarĩ marĩ añicõãña. Tie camanicõãta, marĩ añimaslẽtĩbujiorã.

26 Bairo cabaimiatacũãrẽ, ãmerẽ cũ, Pablo, cũ caĩrĩjẽrẽ mujãã tũgonucũña. Cũ pũame, ‘Jũgũẽãrẽ bairo cabaurã camasã na caweericarã, jũgũẽã mee ññaãma,’ ñ quetibujũ ñesẽãnucũñami. Bairo ñrĩ, capããrã camasãrẽ cariape na tũgoñaõ joroque átiyami. Ati macã Efeso macã jeto meerẽ bairo átiyami. Asia yepa nipetiro jãñurĩpũ etaro baiya cũ caĩrĩjẽ.

27 Bairo cũ caáto, ñuẽtĩña marĩrẽ. Bairo cũ caquetibujunemoata, marĩ paarique yasicoabujioro. Tunu bairoa, marĩ jũgũẽõ caãnimajũõ Artemisa ya wii templo pũame cabũgoro macã wiire bairo tuabujioro. Artemisa cũãrẽ ñroa manibujioro, ati yepa Asia, bairo ñti ãmũrecõõ nipetirorpũ marĩ caĩroao pũamerẽ,” na ññupũ Demetrio cũ paariquere bairo capaari majãrẽ.

28 Bairo cũ caĩrõ tũgo, butiuro asiari, atore bairo ñ awaja jũgoyupará: “¡Artemisare marĩ, Efeso macãana, cõ marĩ caĩroarije to petieticõãto!”

29 Aperã cũã tiere tũgori, Efeso macã nipetirorpũ mawijioroa awajacõã ñesẽãñupará. Bairo na cabaiãno, na mena macãana jĩcããrã pũame Gayo bairo

Aristarco menarē na patirocapeayuparā. Mai, Gayo, Aristarcojāā Macedoniaru macāāna, Pablo baparā majū āñuparā. Bairo narē patirocapeari bero, wēpārō mena na tūgā āsūparā ti macā macāāna na canañanucūrō, teatropu.

³⁰ Bairo na caāto tūgori, na canañarōpu āgamiñupū Pablo cūā, na mena busuḡu. Bairo cū caāgamiatacūārē, ti macā macāāna Jesure catūgousari majā puame cū joesuparā, cūrē pajīārema, ĩrā.

³¹ Aperā Asia yepa macāāna quetiuparā, Pablōre cañroarā cūā, “Topu, camasā watoapu cū āpéricōāto,” ĩ quetijoyuparā.

³² Bairo cū cabaiāno, to macāāna na canañarōpu āna, jīcāārā na mena macāāna jīcā wāmerē ĩ awajanucūñuparā. Aperā cūā ape wāmerē ĩ awajanucūñuparā. Camecārārē bairo baiyuparā. Bairi canañarā nipetiro jāñurīpna, “¿Dopēĩrā marīrē atopu na neñoupari?” ĩ tūgoña masīēsuparā.

³³ Bairo na cabaiāno, jīcāārā na mena macāāna na cabairijere cū quetibujuyuparā Alejandro cawāmecucure. Bairo cū quetibujuri bero, cū tuneroca nucōñuparā camasā na caññajoro, camasā to cañnarē na cū quetibuju masīōāto cabairijere, ĩrā. Bairi Alejandro puame cū wāmorīrē ñumagōrī na busujāna rotiyupu. “Judío majā mee buicutiyama tie ati macāā macāāna na cabaimecūrījērē,” na ĩḡu ĩmiñupū.

³⁴ Bairo cū cañgarije watoa, to macāāna neñarī majā puame, “Cū cūā judío majōcna niñami,” na cañrījērē tūgoyuparā. Bairo tūgori yua, puḡa hora majū, “¿Artemisare marī, Efeso macāāna, cō marī cañroarije to petieticōāto!” ĩ awaja āñuparā.

³⁵ Cabero jīcāū ti macā macāācū quetiuparu puame caawajari majārē na jānarotiri bero, atore bairo na ĩñupū: “Yū yarā, ati macā Efeso macāāna tūgopoyoya yu cañrījērē: Ati amurecōo macāāna nipetiro masīñama marī jūḡūēō Artemisa cañnimajūō ya wii templore marī cacotenucūrījērē. Cōrē bairo cabauo werico amurecōopu caññaatāco cūārē marī cacotenucūrījērē masīñama.

³⁶⁻³⁷ Ni jīcāū ũcū, ‘Tore bairo mee niña,’ caī mácāmi. Bairi tocārōā tie mujāā cañmecūrījērē jānaña. Ānoa mujāā cañeatātana puame marī cañubueri wii templo macāājē jīcā wāme ũnorē jerutiesupa. Tunu marī jūḡūēō cūārē roro cō ĩ busupaiesupa. Bairi caroaro tūgoñajūḡoyetiya mujāā caāparo jūḡoye, roro mujāā caāperiparore bairo.

³⁸ Bairi Demetrio, aperā cārē bairo capaariquesna cūā, noa ũnarē, ‘Roro caāna niñama,’ na caī asiaata, marī quetiuparā jueces tpu tiere na quetibujurā āpāro. Topu na caāpata, juez puame na cañrījērē na busuqūēnoboḡagumi.

³⁹ Tunu bairoa, ape wāme mujāā cañgarije caāmata, ati macā macāāna quetiuparā na canañaporipau ũnopu tiere na mujāā caquetibujuro ñuña.

⁴⁰ Ati rñmu marī caātiere jicoquei marī cajānaeticōāta, tiere ĩñarī, ‘Efeso macāāna nipetiropu mawīñoroa caawajacōā ñesēāpairā niñama,’ marī ĩ busujābujiorāma aperā. Bairi, ‘¿dope bairo bairi, bairo mujāā baijūgori?’ marīrē na cañjēniñaata, marī puame dope bairo na marī yumasīētībujiorā. Ñe jūgori marī cabairique caāno cārōrē marī ĩ masīēna,” na ĩñupū ti macā macāācū quetiuparu jīcāū topu canañarīcārārē.

⁴¹ Bairo ĩ yaparori bero yua, na ábatacarotiyupu.

1 Bairo risetiña capetiatato bero, ti macã macããna Jesure catũgousari majãrẽ na piijoyupũ Pablo jĩcã wãme ùnorẽ na quetibũju tusagũ. Na quetibũju yaparo yua, na átãje uwiri bero, Macedonia yeparũ acoásupũ.

2 To Macedonia netóacú, tocãnacãpau macããna marĩ yarã Jesure catũgousari majãrẽ na cũ caĩrĩjẽ jũgori na tũgoña yeri ñuo joroque na ásupũ. Bairo na átinetóatĩ bero, Grecia yeparũ etayupũ.

3 Topũre itiarã muipũna ãñupũ to macããna mena. Siriapũ cũmua mena tunuágu cabaimiatacu queti tũgoyupũ judío majã cãrẽ na capajĩaga tũgoñarĩjẽrẽ. Bairo na caátigaroi, cũ caátijũgoricarõ Macedonia yepa, maapũna ágatũgoñañupũ tunu Pablo.

4 Baiři yua, cabero cũ caĩtũgoñaatatorea bairo topũ ásupũ. Cũ mena bapacuti ásuparã Sópater, Berea macã macããcũ, Pirro macũ. Tunu aperã Aristarco, Segundojãã Tesalónica macã macããna, baiři apeĩ Gayo, Derbe macããcũ, baiři Timoteo, baiři aperã Tíquico, Trófimojãã Asia yepa macããna cũã Pablo mena bapacuti ásuparã.

5 Na, marĩ yarã pũame jãã jũgoye ámã. Baiři yua, Troas macãpũ jãã coteyupa.

6 Jãã pũame, Pascua, pããrẽ cawauarije asuena na caũgari bose rãmu bero, Filipos macãpũ caãnimiatana cũmua mena jãã acoápũ. Bairo ánã, jĩcã wãmo cãnacã rãmu bero, Troas macãpũ jãã etawũ. Topũre jãã ãmu jĩcã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacã rãmuĩ majũ.

Visita de Pablo a Troas

7 Ape semana cajããjũgori rãmu caãno, marĩ Quetiupau cũ cariariquere tũgoñanemorĩ pããrẽ pebatogarã jãã neñawũ. Bairo jãã cabairo, Pablo pũame marĩ yarã, Jesure catũgousari majãrẽ quetibũjuami. Cabusuri rãmu caãnoa ágũ baiwĩ Pablo. Baiři ti ñamirẽ yoaro, ñami recomacãpũ quetibũju ãnicõã recoawĩ mai.

8 Mai, jãã caneñarĩ arua pũame jõbui pũga arua buipũ ãmu. Tunu bairoa ti aruarũre capee jĩñaworique, na cajĩñawoataje ãmu.

9 Bairo Pablo jããrẽ cũ caquetibũjuãno, jĩcãũ cawãmaũ Eutico cawãmecũcũ ventana joperũ tũgo ruiwĩ. Nocãrõ yoaro majũ Pablo cũ caquetibũjuarõ, cawãmaũ pũame wũgoa tãmuocoabauwĩ. Bairo wũgoa tãmuorĩ yua, toa cãninumuátĩ, pũga arua buipũ ñacoa ruiámĩ yeparũ. Bairo cũ cañaátõ, ti aruarũ caãniatana cũ tũpũ ruiátĩ yua, cariaatacũpũre cũ tũgã wãmuo ropowã.

10 Pablo cũã ruiátĩ, cũ buipũ etanucãrĩ, cũ rupau ãnatõrẽ newãmuowĩ. Bairo cũ átiri, atore bairo na iwĩ cũ yarãrẽ:

—Tũgoñarĩqũẽ paieticõãña; caticõãñami.

11 Pablo cãrẽ cũ cacatiro bero, jãã wãmucoápũ tunu ti aruarũ. Topũ jãã caetaro, Pablo pũame pããrẽ carecomacã pebatori, jãã jũgougawĩ. Bairo átiri bero, jãã quetibũjunemowĩ tunu. Cabusuripaũpũ quetibũjũñawĩ. Bairo quetibũju yaparo, acoámĩ yua Pablo.

12 Caũmu cawãmaũ cañapajĩatacu pũamerẽ cacatipũre cũ neásũpa cũ ya wiipũ. Bairo cũ cacatiro ñnarĩ, to macããna pũame carõa yericuti nemojũcõãñupã.

Viaje desde Troas a Mileto

13 Jãã pũame jãã caãmeõatatore bairo Pablo jũgoye jãã ápũ cũmua mena Aso macãpũ, topũ Pablõre cũ cotegarã. Pablo pũame cũ caágatatore bairo maapũ ásupũ.

14 Bairi Asor_м jãã caãmeo bocáro bero, cūmua mena jãã, nipetirã jãã áprú Mitilene macãр_м.

15 Mitilene caãniatana cabusuri rŭm_м caãno Quío cawãmecuti macã т_рм jãã netõárú. Bairo Quío macãrē netõáná, ape rŭm_м cabusuri rŭm_м jãã etaw_м Samos cawãmecuti petar_м. Bairi tunu jĩcã rŭm_м bero majú jãã etaw_м Mileto cawãmecuti macãр_м.

16 Pablo р_мame Jerusalén macãр_м Pentecostés bose rŭmurē netõг_м pa-towãcãjãñuwĩ. Torec_м, Asia yepar_мre yoaro tuagaemi. Tunu ti yepa macãã macã Efeso cããrē maagaemi.

Discurso de Pablo a los ancianos de Efeso

17 Bairi Mileto macãр_м jãã caãno, na piijorotiwĩ Jesure catãг_мsari poa mena macããna cabutoare.

18 Bairo cū caĩjoatana na caetaro, atore bairo na ĩwĩ: “Mujãã caroaro majú mujãã masĩña mujãã mena y_м caátĩãnajērē. Asia yepar_м y_м caetajũgorica rŭm_мр_м caroaro mujãã mena cabaiãnacũ, ãmerpũ cããrē bairoa y_м baicõã ãniña mai mujãã menarē.

19 Y_м, mujãã watoare marĩ Quetiup_м cū carotirore bairo caátimajõc_м ãnirĩ di rŭm_м ũno, ‘Caãnimajũrē bairo ñiñaña,’ caĩ ũcãrē bairo y_м baiñesẽãep_м. Tunu camasã Dios yaye caroa quetire na catãг_мsaetoi, tũgoña yapapuarĩ y_м otinucũwũ. Tunu bairoa judío majã roro y_мre na caátigarije jũgori popiye y_м bai ãninucũña.

20 Bairo popiye baimicũã, caroaro mujãã canetõparore bairo ĩ, mujããrē y_м quetibujõcõã ãninucũwũ tiere. Bairi noo mujãã caneñarõ ũnor_м, o mujãã ya wiirip_м cããrē tiere y_м quetibujũñesẽãjãnaep_м.

21 Bairi yua, judío majã, judío majã caãmerã cããrē, ‘Tũgoña qũenorĩ, caroaro ãña Dios mena,’ na ñi quetibujunucũmiwũ. Marĩ Quetiup_м Jesús y_м cã caquetibujotutuarore y_м bonucũmiwũ.

22 “Bairi ãmerē yua, Espiritu Santo y_мre cū carotirije jũgori Jerusalẽр_м águ y_м baiya. Top_м etan dope bairo y_м cabaipeere masĩtĩmicũã, top_м y_м ágaya.

23 Ati wãme jetore y_м masĩña Espiritu Santo y_м cū camasĩõrjē jũgori: Noo y_м caquetibujũñesẽãrõр_м cãrõ preso jorica wiip_м y_м cũgarãma. Capee wãme popiye bairiquere y_м átigarãma.

24 Bairo roro y_мre na caátigamiatacũãrē, y_м tũgoñarĩqũē paietiya baip_мna. Eperã caaturĩ majã atu netõgarã na cawẽр_мrjē mena butiuro áyama. Tore bairo y_м cũã y_м cawẽр_мrjē mena caroaro y_м átigu y_м caãni rŭm_м cãrõ. Camasãrē Dios cū camairjē caroa quetire marĩ Quetiup_м Jesús y_м cū caquetibujototicũrĩqũērē y_м átipeyogaya.

25 “Apeyera tunu caãnorē bairo mujããrē ñiña: Mujããtu ãcãр_м, Dios cū carotimasĩrĩр_м macããjērē y_м quetibujw_м. Mujãã tiere y_м caquetibujuricarã р_мgani y_м mujãã ñnanemoetigarã tunu.

26 Bairi atore bairo mujããrē ĩг_м ñiña: Y_м buic_мperig_м Dios cū carotimasĩrĩр_м ni jĩcãũ ũcũ mujãã mena macããcũ top_м cū caápericõãta.

27 Nipetirije mujãã caátipee Dios cū caborijere jĩcã wãme ũno р_мsaeto mujãã y_м quetibujw_м.

28 Bairo y_м caĩrĩcãã ãnirĩ Efeso macããna Jesure caĩroari poa macããnarē caroaro na jũgoátĩãña. Jesucristo cū carĩ rericaro jũgori peerop_м roro cabaijujoparãrē cū canetõõrĩcãrãrē caroaro na jũgoátĩãña. Espiritu Santo р_мame mujããrē ti poa macããna Dios yarãrē carũpoare bairo caãna, pastore mujãã cũñupĩ. Bairi caroaro na coteya.

²⁹ Yn caátó bero, aperã caĩtori majã, macãñucũ yaia cauwarãrẽ bairo caãna mujããtu etari roro mujãã átigarãma, Jesucristore caĩroari poa macããna cũ yayere na cajãnaparore bairo írã.

³⁰ Jĩcããrã mujãã mena macããna cãã ricaati quetibujãgarãma na cabuerije puamerẽ Jesucristo yarã na catũgõusaparore bairo írã.

³¹ Bairi nipetirije mujãã catũgoñarĩjẽ mena tũgoñamasĩcõã ãña. Itia cũma majũ ñami, umureco cããrẽ mujãã nipetiro tocãnacãũrẽ mujãã yn quetibujãwũ. Mujãã cabaipeere butioro tũgoña yapapuari, yn otinucũwũ. Tiere masiritiet-icõãña.

³² “Bairi yn bairãrẽ bairo caãna, ãmerẽ mujããrẽ ñiña: Marĩ pacũ Dios caroaro mujããrẽ quĩñacoteáto. Tunu bairoa cũ yaye marĩrẽ cũ camairĩjẽ queti cããrẽ mujãã írõa ãninucũgarã tocãnacã rũmua. Dios puame caátimasĩ ãnirĩ marĩ yeripũ cũ mena marĩ tũgoñatutuanemo joroque átimasĩñami. Tunu bairoa cũ yarã caroarãrẽ na cũ caĩjũgoyeticũrcãrõrẽã bairo nipetirijere átimasĩñami.

³³ Di rãmũ ãno aperãrẽ jutii, dinero ãnie cããrẽ yn majũ yaye caãnipeere na yn jẽni patowãcõpũ.

³⁴ Caroaro majũ merẽ mujãã masĩña mujãã mena ãcũ, yn caátĩãnajẽrẽ. Yn majũ yn capaarije wapa mena nipetirije yn, yn mena macããna cãã jãã caborije ãnierẽ jãã bócawũ.

³⁵ Bairo yn caátĩãnajẽrẽ ññacõrĩ, caroaro paarique catajere, bairi cabopacarãrẽ caroaro marĩ cajuátimasĩpee cããrẽ mujãã masĩwũ. Atore bairo marĩ Quetiupacũ cã caĩrĩqũerẽ tũgoñarĩ bairo yn ápu: ‘Aperã mũ cabopacarijere na cajoata, useanirĩ mũ ãniña.’ Yn puame aperãrẽ, na cabopacarijere mũ cajoata roque, Dios puame netõjãñurõ useani tũgoñarĩqũerẽ mũ jogumi,” na ã quetibujãwĩ Pablo cabũtoa camasĩrã Efeso macããnarẽ.

³⁶ Bairo na ã yaparo yua, rãropaturi mena etanumurĩ na, nipetirã mena Diore na jũgõjẽniwĩ Pablo.

³⁷ Bairo cũ cajũgõjẽni yaparoro bero, nipetiro to macããna tũgoña yapapuarique mena cũ ãpũ, cũ pabario átiri otiwã.

³⁸ “Ati yepare marĩ cacatiri yũteare mujãã puãani yn mujãã ññanemoetigarã,” Pablo na cũ caĩatajere tũgoñarĩ, butioro yapapuawã. Cabero cũ caátó, peta cũmuapũ cũ bacapãtitũsarãmã yua.

21

Viaje de Pablo a Jerusalén

¹ Marĩ yarã Jesure catũgõusari majãrẽ na átãje uwiri bero, cũmua mena jãã acoápu Cos yucũpoapũ. Cabusuri rũmũ caãno Rodas yucũpoapũ jãã ápu. Tĩ yucũpoai áná, Pátara macãpũ jãã etawũ.

² Bairi Pátara macãpũ ãna, cũmua capairica Fenicia yepapũ caátĩare jãã etawũ. Tiare etari yua, tia mena jãã ápu tunu.

³ Bairo áná, Chĩpre yucũpoare jãã ññajowũ. Caãcõ nũgõã macãã nũgõã puame ti yucũpoare jãã netõápu, Siria yepapũ áná. Tĩ cũmua macããna apeye ãnierẽ Tiro macãpũ na cacũgaro jũgori ti macã petapũ jãã rocatuetawũ.

⁴ Bairo ti macãã petapũ rocatuetaari yua, to macããna Jesure catũgõusari majãrẽ jãã bocãwũ. Narẽ bocãri bero, na mena jãã tuawũ jĩcã wãmo peti puãa pẽnirõ cãnacã rũmũrĩ majũ. Na puame, Espiritu Santo cũ camasĩõrĩjẽ jũgori, “Mũa, ápericõãña Jerusalẽpure. Roro mũ átirema,” quĩwã Pablõre.

⁵ Bairo na caĩmiatacããrẽ, jĩcã wãmo peti puãa pẽnirõ cãnacã rũmũrĩ canetõrõ jãã ápu tunu. Bairo jãã caátó, na nipetiro na ñũmoa, na pũnaa mena ti

macã tñnĩpũ jãã bapacũti tũsarámá. Bairo topũ jãã na cabapacũti átó, peta paputĩropũ rũropaturĩ mena etanumurĩ Diore jãã jẽniwũ.

⁶ Jẽni yaparori bero, na átáje uwiri, cũmua caparicaapũ jãã ájããcoapũ. Jããrẽ caĩña Ƴsaratĩátana pũame tunucoámá na wiiripũ.

⁷ Ria capairiyare jãã caañesẽãjãnaparo jũgoye, ti macã Tiroi áná, Tolemaida cawãmecũti macãpũ jãã etawũ. Ti macãpũ aperã marĩ yarã Jesure catũgousari majãrẽ na jãã bocáwũ. Na mena topũ jĩcã rũmũ jãã tuawũ.

⁸ Ape rũmũ cabusuri rũmũ caãno, ti macãĩ áná, Cesarea macãpũ jãã etawũ yua. Ti macãpũ etari bero, Felipe Dios yaye quetire caquetibũjuñesẽãrĩ majõscũ ya wiiripũ jãã tuawũ cũ mena. Felipe pũame apóstolea majãrẽ cajuáti majã jĩcã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacãũ majũ caãna mena macããcũ jĩcãũ ámi.

⁹ Cũ pũnaa baparcãnacãrã rõmirĩ cawãmojiyaena cawãmarã áma. Na, rõmirĩ pũame Espĩritu Santo cũ camasĩõrĩjẽ jũgori Dios yaye quetire caquetibũjumasĩrã áma.

¹⁰ Capee rũmurĩ Felipe ya wiire jãã caãno, jĩcãũ Judea yepapũ caãniatacũ, Agabo cawãmecũcũ etawĩ jãã tũre. Agabo cũã Espĩritu Santo cũ camasĩõrĩjẽ jũgori Dios yaye quetire caquetibũjumasĩ ámi.

¹¹ Bairo jããtũ etari bero, Pablo yawẽ cinturõn wẽrẽ nerĩ, cũ majũã cũ wãmorĩ, cũ rũpori cũãrẽ jiyatucõñawĩ. Bairo átiri bero, atore bairo jãã íwĩ:

—Espĩritu Santo pũame atore bairo marĩ camasĩrõ boyami: Judío majã Jerusalen macããna atiwẽ upaure cũ jiyari, cũ jogarãma aperopũ macããnarẽ, roro cũ na caátiparore bairo írã —jãã í quetibũjuwĩ Agabo.

¹² Bairo cũ caĩrõ tũgo, jãã, Cesarea macããna cũã, “Bairi Jerusalẽpũ mũ ápérĩgũ,” butioro cũ jãã ímiwũ Pablõre.

¹³ Bairo jãã caĩmiatacũããrẽ, atore bairo jãã íwĩ Pablo:

—¿Dopẽírã tũgoña yapapuari yure mũjãã otiyati? Bairo tũgoñarã, yũ cũã yũ yapapanemo joroque mũjãã átiya. Yũna, Jerusalẽpũ Jesucristo yayere yũ caquetibũjuriye jũgori yure na cajiyaepere yũ uwietiya. Tunu bairoa yure na capajĩãpeere yũ uwietiya —jãã íwĩ Pablo.

¹⁴ Bairi jãã pũame dope bairo qũĩnetõmasĩtĩrĩ, atore bairo jãã íwũ:

—Toroque, Dios cũ caborre bairo cũ baiátõ.

¹⁵ Bairo í yaparori bero yua, jãã yaye apeye ùnierẽ jãã qũẽnowũ. Tere qũẽno yaparo, jãã acóapũ Jerusalén macãpũ yua.

¹⁶ Bairo jãã caátó, jĩcããrã Cesarea macã macããna marĩ yarã Jesucristore catũgousari majã jããrẽ bapacũti ámá. Na pũame jãã jũgoámá jĩcãũ Chĩpre yucũpõapũ caãnimirĩcũ, Mnasón cawãmecũcũ ya wiiripũ. Mnasón pũame tirũmpũ Diore catũgousajũgoricũ ámi. Cũã, Jerusalẽpũ jãã caãno, “Yũ ya wii mũjãã tuagarã,” jããrẽ caĩpau ámi.

Pablo visita a Santiago

¹⁷ Jerusalẽpũ jãã caetaro, marĩ yarã Jesucristo catũgousari majã Ƴseanirĩqũẽ mena jãã bocáwã.

¹⁸ Ti rũmũ cabusuri rũmũ caãno, jãã mena ámi Pablo cũã Santiago ya wiiripũ. Topũ nipetiro, cabũtoa camasĩrĩ majã cũã ãñupã.

¹⁹ Bairo pũame na jẽni yaparori bero, judío majã caãmerã watoa cũ caãno Dios cũ camasĩrĩjẽ jũgori Pablo cũ caátaje caãno cãrõrẽ na quetibũjuwĩ.

²⁰ Bairo cũ caĩrõ tũgori bero, Diore cũ basapeowã. Basapeo yaparori, atore bairo qũiwã Pablõre:

–Jãã yaꝝ, tũgoꝑeoya mai jãã caĩrĩjẽrẽ: Jãã mena macããna capããrã miles majũ Jesure catũgousarã niñama. Na nipetiro Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ bũtioro marĩ caáticõã ninucũrõrẽ boyama.

21 Atore bairo mũ caátaje quetire tũgoyupa: “Marĩ yarã judío majã ape yeparũ caãnarẽ Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ na Ìroarotietiyami Pablo. Na yeparũ caãrã na ruparũ macããjẽrẽ yisetarotietiyami. Marĩ judío majã marĩ caátinucũrõrẽ bairo átirotietiyami,” na mũ caĩrĩqũẽ quetire tũgoyupa.

22 Bairo murẽ na cabusũpairoi, ¿dope bairo pũame marĩ caáto to ñũñati? Yoaro mee tũgogarãma ati macãpũ mũ caãnierẽ.

23 Bairo pũame mũ caáto ñubujoro: Jãã watoare niñama baparicãnacãũ caũma Diore na caĩrcãrõrẽ bairo caátiyaparoparã.

24 Torecũ, na mena ácuja templo, Dios ya wiipũ. Topũ judío majã caroarã ãnigarã Dios cũ caĩñajoro na caátinucũrõrẽ bairo mũ, mũ mena caãná cãã, mujãã átigarã. Tunu sacerdote majã mujããrẽ na caátibojarijere mũ majũ na mũ wapatibojagu. Bairo mũ caáto jũgori na poare juarerotiri bero, “Merẽ Diore marĩ caĩrcãrõrẽ bairo marĩ áti yaparoya,” i masĩgarãma yua. Bairo narẽ mũ caátibojarore ññarĩ, camasã pũame, “Pablo cũ caátajere na cabusũpairije cariape mee niña. Cũ cãã rita, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ Ìroayami,” i masĩgarãma.

25 Apeyera tunu judío majã caãmerã Jesure caĩroarã na caátipeere, merẽ atore bairo na jãã quetibũjowũ: “Camasã na caweericãrãrẽ Ìroari, waibũtoa riire na cajoemũgõjorije carusarije ñnierẽ ugaeticõãña. Tunu bairoa waibũtoa wãma wãã pajãrĩcãrã riire ugaeticõãña. Na riĩ cããrẽ etieticõãña. Tunu bairoa carõmia, o caũma mena roro átiepeeticõãña,” na jãã i quetibũjowũ –qũĩwã Santiagojãã Pablora.

Arrestan a Pablo en el templo

26 Bairo cũ na caátato bero, cabusuri rãma caãno, Pablo pũame na caátatore bairo caũma baparicãnacãũrẽ na jũgoãmĩ templo wiipũ. Topũ eta, judío majã caroarã ãnigarã Dios cũ caĩñajoro na caátinucũrõrẽ bairo amã. Bairo áti yaparori bero, ti wii macããna sacerdote majãrẽ na quetibũjwĩ Pablo Diore na caĩrcãrõrẽ bairo na caátiyaparopa rãma caetaparore. Tunu na caãno cãrõpũa ovejare Diopũre cũ na capajĩãjorotipa rãmurẽ na quetibũjwĩ Pablo sacerdote majãrẽ.

27 Bairi ti rãmurĩ jĩcã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacã rãma caetaparo jũgoye, aperã judío majã Asia yeparũ caátatana pũame Pablo templo wiipũ cũ caãno qũĩñaũpã. Bairo qũĩnarĩ yua, na mena macããnarẽ roro na awaja mecãõ joroque na amã. Bairo átiri yua, nipetiro cũ patirocapeawã.

28 Bairo cũ patirocapeari, atore bairo i awajawã: “Jãã yarã israelita majã, ãnirẽ jãã juñeña! Cãã niñami nipetiropũ macããna camasãrẽ ricaati jeto caquetibũjuñesẽãnucũũ. Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ roro majũ Ìbusũnucũñami. Ati wii Dios ya wii cããrẽ bairo roro majũ i busũpainucũñami. Bairi amerẽ tunu nemojãñurõ roro átiqũ, griego majãrẽ na jũgoatũpi ati wiipũre. Bairo cũ caáto, ati yepa caãnimajũrĩ yepare royetuyami,” qũĩtuti awajawã.

29 Mai, cajũgoyepũ Efeso macããcũ judío majã yaũ caãmei Trófimo cawãmecũcũ Pablo mena cũ caãno qũĩñaũpã ti macãpũ. Bairo caĩnarĩcãrã ãnirĩ, “Griego majã mena atũpi templo wiipũre Pablo,” qũĩ tũgoñawã, mũnana.

30 Bairi ti macã macããna nipetirã roro awaja mecãcõã amã. Bairo awaja mecãrĩ, cãtũ atuetari, cũ ñewã. Cũ ñee yua, templo wii macãpũ cũ weamá. Bairo cũ átiri, ti wii jopeerire jicoquei biarotiwã.

³¹ Pablöre cū na capajīāgaripaua, “Jerusalén macā macāāna nipetiro roro awaja mecācōāma,” ĩrīqūē quetire tūgoyupi romano yaṁ pajīārī majā poa quetiupau pṁame.

³² Bairo tiere tūgori, cū āmua soldaua, aperā quetiuparārē na neñorī, na mena atua asūpi caawajari majā tṁṁ. Bairo romano yaṁ pajīārī majā poa quetiupau cū soldaua mena cū caetaro ĩnarī, Pablöre cañerī majā pṁame cū pajānawā.

³³ Soldaua quetiupau pṁame Pablo tṁṁ eta, cū āmua soldauare na ñerotiri, cū jiya rotiwī Pablöre pṁgawē āpōā wēērī mena. Bairo cū na caáto bero, atore bairo camasārē na ĩ jēniñawī: “¿Ānia, ñamu majōcu cū āniñati? ¿Ñe ũnie carorijere cū átiati?” na ĩ jēniñawī.

³⁴ Bairo cū cajjēniñarō tūgo, jīcāārā na mena macāāna jīcā wāmerē ĩ awajawā. Aperā cūā ape wāmerē ĩ awajawā. Bairi quetiupau pṁame dope bairo na cabajjūgoatajere tūgobōca masīēmi. Bairo tūgobōca masīētīrī yua, cū āmuarē na neárotiwī Pablöre cuartel na caāni wiipṁ.

³⁵ Bairo Pablöre caneáná soldaua na ya wii jopere wāmuatatore etari yua, Pablöre cū pṁsawā, camasā butioro cārē roro na caátigarije jūgori.

³⁶ Nipetiro Pablöre na caneáto caññasará pṁame, “¡Cū riácuáto!” butioro ĩ awajawā.

Pablo se defiende delante de la gente

³⁷ Bairi na ya wiipṁ Pablöre na cacūgaripaua, atore bairo qūiwī Pablo romano yaṁ pajīārī majā poa quetiupauṁe griego yaye mena:

—¿Mṁ mena petoaca yṁ cabusuro ma boetiyati?

Bairo cū caīrō tūgo, atore bairo qūiwī quetiupau pṁame:

—¿Griego yayere mṁ busumasīñati?

³⁸ Toroquere, zegipcio majōcu tirūmṁpṁre camasārē neñorī gobiernorē rocaṁ, cū āmua soldaure cajjūgopajīārīcū mee mṁ āniñati? ¿Mṁ mee bapricānacā mil majū pajīārī majā mena desierto cayucmanopṁ na mṁ jūgoñesēārī? —qūī jēniñañupṁ quetiupau Pablöre.

³⁹ Bairo cū cajjēniñarō, atore bairo qūiñupṁ Pablo:

—Cū mee yṁ āniña. Yua, judío majā yaṁ, Cilicia yepa caānimajūrī macā Tarsopṁ macācū yṁ āniña. Bairi mai yṁre ānoa camasā mena yṁ busurotiya —qūiñupṁ Pablo.

⁴⁰ Bairo cū caīrō tūgo, soldaua quetiupau pṁame cū busurotiyupṁ. Torecṁ, Pablo pṁame ti jopere wāmuatatore etanycārī, cū wāmorērē ñumṁgōrī na busujānarotiypṁ. Bairo cū caáto na cabusujānarō ĩña, atore bairo na ĩñupṁ hebreo yaye mena Pablo:

22

¹ “Yṁ yarā, yṁ jūgocṁare bairo caāna, yṁ pascare bairo caāna cūā tūgopeoya yṁ cabairijere mṁjāārē yṁ caīpeere.”

² Bairo narē hebreo yaye mena cū cabusuro jūgori, netōjāñurō jīrīā busujānañuparā. Bairi Pablo pṁame atore bairo na ĩ quetibujñemoñupṁ tunu:

³ “Yṁ cūā judío majā yaṁ yṁ āniña. Cilicia yepa macāā macā Tarsopṁ cabuairicṁ yṁ āniña. Topṁ cabuairicṁ nimicāā, ato Jerusalén macāpṁ na cabūtioricṁ yṁ āniña. Yṁre cabuericṁ Gamaliel āmi camasī majū. Marī ñicājīā ānanarē Moisés cū caátiroticūrīcā wāme cārō jīcārō tānia yṁ buewṁ. Yṁ catūgoñarjē nipetirije mena Dios marīrē cū caroticūrīqūērē yṁ

catūgoñamasīrō cārō yu átinucūwū, mujāā nipetirā āme ati rāmūrīrē mujāā caatīānorē bairo.

⁴ Mai, cajūgoyepure cawāma quetire catūgousari majārē popiye na bairo joroque na yu árū. Narē yu átirāājāregawu. Bairo narē ñee, preso jorica wiipū na yu jorewū noo caūma, o carōmia caānarē.

⁵ Sacerdote majā quetiupau, bairo nipetirā cabūtoa camasīrī majā cāā torea bairo masīñama yu caātajere. Nana, 'Narē ñeña,' írīcā cartare qūēnorī, Damasco macāru yu jowā, marī yarā judío majā turū. Bairo yure na cajoro, torū yu árū Jesucristore catūgousari majārē macāū ácá. Narē ñee atiri, ato Jerusalén macāru roro na átigu, bairo yu bomiwū.

Pablo cuenta su conversión (Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ "Bairo yu caborije cañnimitacūārē, Damasco caatīwāru yu caátō caānoa, ti macārē yu caetagarō majū, pasaribota caāno, caasiyarije majū umarecōoru caatie yutu asiya etawū.

⁷ Bairo yutu caasiyaetaro yua, yeparū yu ñacūmucoaru. Bairo yeparū ācū, atore bairo yure jīcā cū caibusocajorore yu tūgowu: 'Saulo, Saulo, ¿dopēi yure mū pesucūtiyati?'

⁸ Yu pñame, 'Quetiupau, ¿ñamū ūcū mū ānicūti?' cū ñi jēñīñawū. Bairo yu caīrō, atore bairo ñinewōī tunu: 'Yua, Jesús Nazaret macāācū yu āñiña. Roro yu átigu, mū causaua yu āñiña,' ñiwī.

⁹ Yu mena caánā pñame tie caasiyarijere ñnarī, acuanetōcoama. Bairo caasiyarijere ñnamirācūā, yure caī cū cabusocajorijere tūgoesupa.

¹⁰ Tunu atore bairo cū ñi jēñīñanewōī: 'Yu Quetiupau, ¿ñerē yu caatiere mū boyati?' Bairo yu caīrō, atore bairo ñiwī: 'Wāmñncārī, mū caatī macā Damascoru ácúja. Torū mū quetibujugarāma mū caatipee nipetirijere,' ñiroyawī Jesús.

¹¹ Caasiyaborijere yu caññacānamuátato jūgori, yu pñame ñiñamasīrēpū. Torena, yu mena macāāna Damascoru ánā, wāmo mena yu tūgā ámā.

¹² "Ti macāru āñupī jīcā caūmū Ananías cawāmecucu. Cū pñame butiōro Diore caīroau āmi. Tunu bairoa Moisés ānacū cū carotīcūrīqūē cūārē catūgousau āmi. Bairo, Damasco macāāna judío majā tocānacūā, 'Caroū ñiñami Ananías,' na cañnucū āmi.

¹³ Bairo Ananías pñame ti macāru yu caetaatato bero, ñiñau etawī. Bairo etari, atore bairo ñiwī: 'Saulo, yu yaure bairo caācū, caññamasīētīmiatacu, ññamasīña tunu.' Bairo cū caīrō, jicoquei ñiñamasīcoaru tunu.

¹⁴ Cabero atore bairo ñinewōī: 'Dios, marī ñicūjāā ānana na caīroaricu pñame mū beseyupi, Dios cū caatipeere mū camasīparore bairo ī. Tunu bairoa carīape caácure ñnarī, tunu cū caīrjē cūārē mū catūgousaparore bairo ī, mū beseyupi Dios.

¹⁵ Bairo mū pñame cū cabesei āñirī, tocānacū camasā noo na caānorū, mū caññarīqūē, mū catūgorique cūārē caquetibujñesēāraua mū āñigu.

¹⁶ Bairo āmerē jicoquei bautiza rotiya marī Quetiupau ya wāmerē írī, roro mū caātajere Dios cū camasīparore bairo ī, ñi quetibujawī Ananías.

Pablo cuenta cómo fue enviado a los no judíos

¹⁷ "Tie cabaiátato bero, yu, Damascoru cañnimitacū, yu tunuapū ati macā Jerusalēru. Atorū etari bero, ati wii templo wiipū ñubueācū, qūēgueriarore bairo Jesure cū ñiñawū.

18 Atore bairo ñiwĩ Jesús: ‘Ati macã macããna yu caatĩãnierẽ na mu caquetibũjugarijere tũgousagaetigarãma. Bairi jicoquei ati macã Jerusalerẽ witiweyo ácãja.’

19 Bairo cã caĩrõ tũgo, atore bairo cã ñiwũ: ‘Yu Quetiupã, aperopu macããnarẽ yu quetibũju uwijãñuña. Na ruame, natu ãcũ yu caátajere masĩrãma. Nipetiropu na cañubueri wiiri sinagogare etari, murẽ catũgousarãrẽ preso jorica wiiru na yu cũrerotiwu. Tunu na yu baperotiwu.’

20 Tunu bairoa mu yaye quetire caquetibũju Estebãrẽ na capajĩãrocaripare yu cãã yu ãmu. “Ñũjãñuña bairo na caãto,” ñi tũgoñawũ yu cãã. Yua, cãrẽ capajĩãrã jutii cabui macããjẽrẽ yu coteãmu, cã ñiwũ Jesure.

21 Bairo yu caĩrõ tũgomicãã, atore bairo ñinemowĩ tunu: ‘Ácãja. Apero cayoropu macããnarẽ caquetibũjuápã murẽ jogu yu átiya, ñinemowĩ Jesús.’

Pablo en manos del comandante

22 Tipã narẽ cã caquetibũjuero bero, tocãrõã Pablo cã caĩrjẽrẽ tũgojãnañuparã judío majã. Bairo tũgojãnarĩ, atore bairo i awajajũgoyuparã tunu: “¡Ñni, cã cacatinemorõrẽ jãã boetiya! ¡Cã pajĩãyasio rocarotiya!” i awajayuparã.

23 Bairo awajacõãnirĩ, na jutii cabui macããjẽrẽ tuweri jeeyaye ññoñuparã. Tunu bairoa ñerĩ mena jõbũru wẽẽmũgõ joyuparã. Bũtiroo asiarã bairo ásuparã.

24 Bairo na cabairo ñnarĩ, quetiupã comandante ruame soldaua ya wiiru Pablora na cũrotiyuru. Topu cã ãmuarẽ na baperotigayuru Pablora. Pablo ruame dope bairo roro cãrẽ na cañjũgoatajere, “Yure cariape tiere cã quetibũjuáto,” i, cã baperotigayuru soldaua quetiupã.

25 Bairo Pablora cã jiyari bero, cã na cabapero jũgoye Pablo ruame comandante rocajãñurĩ caroti capitã, topu caãcãrẽ atore bairo qũĩ jẽniñañupũ: —Yua, romano majõcu yu ãniña. Bairi, roro yu caátajere bocañaẽtĩmirãcãã, çyure mu baperoti masĩñati?

26 Bairo cã caĩrõ tũgo, capitã ruame ásũru cã quetiupã comandante tũru. Cã tũru etari, atore bairo qũĩñupũ:

—Jãã mu cabaperotiatacu, romano majõcu niñami. Bairi caroaro tũgoñajũgoyetiya cãrẽ mu caãtipeere.

27 Bairo cã caĩrõ tũgo, quetiupã comandante ruame Pablo tũru ásũru. Cã tũru etari yua, atore bairo qũĩ jẽniñañupũ:

—¿Cariape, romano majõcu mu ãniñati?

Bairo cã caĩrõ, Pablo ruame qũĩñupũ:

—Cã majũã yu ãniña.

28 Bairo cã caĩrõ tũgo, bairo qũĩñupũ comandante tunu:

—Yua, romano majõcu ãnigu, paio majũ dinero mena na yu wapatirewu.

Pablo ruame atore bairo qũĩñupũ:

—Yu roque romano majõcure bairo cabuiriacu yu ãniña.

29 Bairo Pablo na cã caĩrõ, uwiri cãrẽ cabapegamiatana ruame witi-coásuparã. Quetiupã comandante cãã, “Romano majõcu yu ãniña,” Pablo cã caĩrõ tũgori, Pablora roro cadena mena cã çijyarotiatajere tũgoña uwijãñuñupũ.

Pablo ante la Junta Suprema de los judíos

30 Ti rãmũ busuri rãmũ caãno, quetiupã comandante ruame, dope bairo judío majã cãrẽ na caĩbusupai jũgoatajere cariape masĩgu, Pablora na çijyaataje ãpõã cadena wẽẽrĩrẽ na õwãrotiyuru cã ãmuarẽ. Cã õwãroti yaparori

bero, sacerdote majá quetiupará, bairi nipetiro Junta Suprema macããnarê na neñarotiyupũ. Na caneñapetiro yua, Pablo preso jorica wiipũ cañniatacure wiyori bero, natũ cã neásupũ, nipetiro cãrê na caññajoropũ.

23

¹ Bairi Pablo pũame Junta Suprema macããnarê na ññaapeori, atore bairo na ññupũ:

—Yũ jãgocũare bairo caãna, yũ cacatiri rãmũ cãrõ Dios cã caññajoropũ nipetirije cã cabori wãmerê yũ átinucũña. Bairo yũ caátianierê tãgoñarĩ, tãgoñarĩqũê pairi mee yũ ãnicõãña —na ññupũ.

² Bairo cã caĩrõ tãgo, Ananías, sacerdote majá quetiupã pũame Pablota caãnarê Pablo riserore na parotiyupũ.

³ Pablo pũame atore bairo qũññupũ:

—¡Caĩtopai mũ ãniña! Mũ roquere popiye mũ baio joroque mũ átigũmi Dios. Yũ caátajere tãgori, “¿Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũêrê bairo cã átianimiñati?” ñi besegamicãã, mũ pũame roque cã caroticũrĩqũêrê catãgousaecure bairo mũ átiya, bairo yũ riserore mũ caropotiata.

⁴ Bairo cã caĩrõ tãgori, to caãna pũame qũññuparã Pablora:

—Roro cã mitutiya sumo sacerdote, Dios cã caquetibujunetõrotiricure.

⁵ Bairo na caĩrõ tãgo, atore bairo na ññupũ:

—Yũ yarã, yũ masĩetãpũ ãni sumo sacerdote cã cañnierê. Masĩpũ, bairo cã ñietibujoaatacũ. Dios yaye busurica tutipũ cãrê atore bairo ñña: “Mujãã ya macã macãcũ quetiupãure roro qũññicõãña,” ñña —na ññupũ.

⁶ Mai, to macããna Junta Suprema macããna jĩcããrã fariseo majã ãñuparã. Aperã saduceo majã ãñuparã. Bairo pũga poa macããna na cañnierê ññamasĩrĩ, busurique tutuaro mena atore bairo na ññupũ Pablo:

—Yũ yarã, yũ cãã fariseo poa macããcãã yũ ãniña. Yũ pacujãã cãã ti poa macããna ññama. Camasã cariacoatana tunu na cacatirijere cariape yũ tãgoya yũ cãã. Bairo tiere cariape yũ catãgoro jãgori, ñññabeserã átiyama ati rãmurê —na ññupũ Pablo.

⁷ Bairo Pablo cã caĩrõ, jicoquei fariseo majã, aperã saduceo majã mena ãmeo busurique netõgayuparã na majũ. Bairo na caãmeo ñrõi yua, jĩcãrõrê bairo tãgoñamasĩesuparã caneñamiatana pũame.

⁸ Mai, saduceo poa macããna pũame, “Cariacoatana tunu catimasĩetĩñama camasã,” caĩrĩ majã ãñuparã. Tunu bairoa, “Ángelea majã, bairi wãtĩ yeri pũna cãã mánama,” caĩtãgoñarĩ majã ãñuparã. Bairo na caĩtãgoñamiatacũãrê, fariseo poa macããna pũame, tie nipetiri wãmerê cariape catãgori majã ãñuparã.

⁹ Torena, nipetiro to macããna ñ awaja mecũcõãñuparã, ãmeo busunetõgarã. Bairo na caawajamecãrõi yua, jĩcããrã Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũêrê cajãgobueri majã, fariseo poa macããna wãmuncãrĩ, atore bairo qũññuparã:

—Ãnia, ñe ñnie buicuperiyami, jãã catãgoñãata. Ángel, o apei Diota macããcũ ñcũ cã caĩrĩjêrê tãgoricãmĩ —qũññuparã.

¹⁰ Bairo butiro na caãmeoawajãnoi, quetiupã comandante pũame, “Pablora cã pajããrema,” ñ tãgoña uwiyupũ. Bairi cãtũ na joyupũ cã ãmũarê, camasã watoapũ Pablo caãcãrê cã wiyori, cuartel, soldaua ya wiipũ na neápãro tunu ñ.

¹¹ Ape rãmũ ñami caãno, marĩ Quetiupã pũame Pablora buiaetari, atore bairo qũññupã: “Pablo, ato Jerusalén macãpũ yũ yaye quetire mũ caquetibujunucũatatorea bairo Roma macãpũ cããrê mũ caquetibujuro yũ boya. Torecũ, yũ mena tãgoñatutuaya,” qũññupũ marĩ Quetiupã Pablora.

Planes para matar a Pablo

12 Cabusuri r̄m̄u caāno j̄cāārā judío majā, “Pablöre cū marī pajīārocacōāgarā,” j̄cārōrē bairo tūgoñarī āmeo ī b̄s̄uyuparā. Tunu bairoa, “Pablöre marī capajīāparo j̄goye ūgaeti, etieti marī ātigarā. Cūrē marī capajīāet̄icōāta, marī p̄amerē cū pajīāreāto Dios,” īñuparā.

13 Bairo caāmeo īrā, caām̄u cuarenta netōrō āñuparā.

14 Bairi na p̄ame āsúparā sacerdote majā quetiuparā, bairi judío majā cab̄toa camasīrī majā t̄p̄u. Na t̄p̄u etari, bairo na īñuparā:

—Atore bairo jāā āmeo īāp̄u: “Pablöre cū marī capajīāparo j̄goye marī ūgaetigarā. Marī caīrōrē bairo marī caāpericōāta, marī p̄amerē cū pajīāreāto Dios,” jāā īāp̄u.

15 Bairi āmerē mujāā, aperā mujāārē bairo caāna Junta Suprema macāāna mena atore bairo mujāā āpa: Quetiup̄u comandantere cū quetijoya, ñamirōcā Pablo mena cū apáro īrā. “¿Dope bairo Pablöre camasā na caīb̄supaj̄goriquere cariape caroaro mena jāā camasīparore bairo īrā, jāātu cū m̄u neapá tunu?” cū mujāā ītojowa —na īrotiuparā caām̄u.

16 Bairo na caātigamiatacūārē, Pablo p̄amocū p̄ame t̄goyup̄u roro cūrē na caātigarijere. Tiere t̄gori yua, soldaua ya wii cuar̄t̄p̄u acoāsúp̄u, cū mecāp̄rē tiere quetib̄j̄u ācá.

17 Top̄u etari, cū mecāp̄u Pablöre cū quetib̄j̄uyup̄u tiere. Bairo tiere t̄go, Pablo p̄ame j̄cāñ capitajāā mena macāācūrē cū piijori, atore bairo q̄ññup̄u:

—Āni, caām̄u quetiup̄u comandante mena j̄cā wāme b̄s̄ugaup̄u. Bairi cātu cū neácúja.

18 Bairo cū caīrōi, capitán p̄ame caām̄rē cū neásúp̄u quetiup̄u comandante t̄p̄u. Bairo q̄ññup̄u:

—Pablo marī preso jorica wiip̄u caācū yu piijori, ānirē m̄u t̄p̄u yu neatī rotiyamī. Cū p̄ame m̄u mena j̄cā wāme b̄s̄ugaup̄u.

19 Bairo cū caīrō t̄go, quetiup̄u comandante p̄ame caām̄rē wāmo mena cū t̄gāātí, camasā na cat̄goetop̄u atore bairo q̄ññiññup̄u:

—¿Ñe ūnie quetire yu quetib̄j̄uy m̄u baiati? —q̄ññiññup̄u.

20 Caām̄u p̄ame bairo q̄ññup̄u:

—Judío majā j̄cārōrē bairo t̄goñarī, bairo m̄u caáto boyama: Ñamirōcā Junta Suprema t̄p̄u Pablöre m̄u caj̄goátó boyama. Bairo bori, “Dope bairo Pablöre camasā na caīb̄supaj̄goriquere cariape caroaro mena jāā camasīparore bairo īrā, jāātu cū m̄u neapá,” mitojogarāma.

21 Na p̄ame caām̄u cuarenta netōrō majū yasioro Junta Suprema macāāna t̄p̄u Pablo cū caetaparore cotegarāma. “Pablöre cū marī capajīāparo j̄goye, etieti, ūgaeti, marī baigarā. Marī caīrōrē bairo marī caāpericōāta, marī p̄amerē cū pajīāreāto Dios,” na caāmeoīr̄j̄ērē yu t̄goápu. Bairi āmerē Pablöre cū yucōā āna baiyama, cū pajīāgarā. M̄u p̄ame narē, “Jañ, cū yu neágu Pablöre mujāā t̄p̄u,” na m̄u caīpee jetore coterā baiyama. Bairi m̄u p̄ame cariape na t̄goet̄icōāña —q̄ññup̄u Pablo p̄amocū quetiup̄u comandantere.

22 Bairo cū caīquetib̄j̄arijere t̄go, comandante p̄ame, “Aperārē na m̄u quetib̄j̄uera yu m̄u caīr̄j̄ērē,” q̄ññup̄u. Bairo q̄ññi b̄ero, cū tunuárotiup̄u cū, caām̄rē.

Envían a Pablo ante Félix el gobernador

23 Cabero quetiup̄u comandante p̄ame cū rocaññurī carotimasīrā capitajāā p̄garārē na piijori atore bairo na īñup̄u: “Marī ām̄u soldauare na q̄ññoyurotiya. Āme ñami nueve de la noche caāno Cesarea macāp̄u Pablöre

—Mu, jãã quetiupau gobernador mu carotimasĩrĩjẽ jũgori caroaro jãã ãnimasĩña. Tunu bairoa ati yepa macããnarẽ camasĩ ãnirĩ, caroa wãmerẽ na mu jũgo átiãniña.

³ Bairo mu caátoi, jãã, nipetiropu macããna cãã, “Ñujãñuñami marĩ quetiupau marĩ mena,” jãã iña, mu nocãrõ carotimasĩ majũrẽ.

⁴ Yoaro murẽ yu patawãcõ ãnigaetiya. Bairo murẽ jãã caĩgarijere caroaro mena jãã mu catũgopeorore jãã boya bairãpu yoaro meeaca ãno.

⁵ ãni, Pablo cawãmecucu jãã judio majã nipetirore bairoa quetibũju patowãcõmawijio ñesẽãnucũñami. Bairo cã caáto jũgori, jĩcãrõrẽ bairo tũgoñarĩ jãã ãnimasĩtĩña. Tunu bairoa ‘nazarenos’ na caĩrĩ poa ricaati catũgoñarãrẽ cajũgoátiãcũ niñami.

⁶ Tunu bairoa templo wiire roro majũ ãroaemi, ape majãrẽ ti wiipũ cã caneágarije jũgori. Bairo cã caátigarijere iñarĩ, cã jãã ñewũ Pablore. Bairo cã ñerĩ bero, jãã judio majã jãã caátinucũrõrẽ bairo cãrẽ jãã iña besegamiwã.

⁷ Bairo jãã caátigamiatacããrẽ, quetiupau comandante Lisias puame jãã tũpu etari, tutuaro mena Pablore jãã ãmawĩ.

⁸ Bairo jããrẽ ãmarĩ bero, “Mujãã majũpu Felix tũpu átĩ, mujãã caĩgarijere cã catũgoro busũqũenorájã,” jãã iwĩ. Mu majũpu cã jẽniñañijate, atie nipetirije cãrẽ jãã caĩbusũjãrĩjẽrẽ cariape bairo cabairijere masĩgu —quĩñũpũ Tértulo, quetiupau Félix cawãmecucure.

⁹ Tértulo mena macããna judio majã cãã nipetirã, “Cariape majũ iñami Tértulo Pablo roro cã cabairijere,” iñuparã.

¹⁰ Bairo na caĩrõ, quetiupau gobernador puame cã wãmo mena ñũpuari Pablore cã busũwiyorotiyupu. Bairo cã caĩrotiro, Pablo puame atore bairo quĩñũpũ:

—Mu, ati macã macããna na caátiere caĩñbesenucũ mu ãniña capee cãmarĩ majũ. Bairĩ ãseanirĩqũẽ mena yu cabairiquere mu yu quetibũju.

¹¹ Puga wãmo peti rũpore puga pẽnirõ cãnacã rãmũrĩ netõcoaya merẽ Jerusalẽpu Diore yu cañubuei etaatato bero. Tiera mu camasĩgaata, na jẽniñañijate aperãrẽ.

¹² Bairo Jerusalẽpu ãcũ, ni jĩcãũ ãcũ apeĩ mena yu cabusũnetõgaro iñãecũmi. Tunu ni jĩcãũ ãcũ aperãrẽ na awaja mecãõ joroque na yu caátajere iñãecũmi. Noo ãno templopũ, o sinagoga ñubuerica wiiripũ, o ti macãrẽ aperãuripũ bairo yu caátĩnesãrĩjẽrẽ ni jĩcãũ ãcũ iñãecũmi.

¹³ Torena, ãnoa Jerusalẽpu caatĩatana, yure caĩbusũpairã puame, “Cariape ati wãme jũgori buicũtiyami,” mi quetibũju masĩtĩñama.

¹⁴ Atie yu catũgoñarĩjẽrẽ murẽ yu quetibũjuroa: Yu ñicũjãã Diore na catũgousaricarore bairoa yu cãã cã yu tũgousaya. Bairo cã tũgousari yua, Dios yu tutipũ Moises ãnacã cã caroticũrĩqũẽ nipetirije, bairĩ profeta majã na caĩquetibũjucũrĩqũẽ cããrẽ cariape yu tũgoya. Bairĩ Jesús caroa wãme cã caátĩnirotiricarore bairo yu átiãninucũñami. Tiera yure caĩbusũpairã puame, “Cariape mee niña cã caĩrĩjẽ,” i busũpainucũñama.

¹⁵ Tunu yu cãã ãnoarẽã bairo, “Marĩã camasã, caroarã caãna, carorije caãna cããrẽ marĩ catiogũmi tunu Dios marĩ cariaro bero, marĩ iñãbesegu,” ñi tũgoñaña.

¹⁶ Bairo caĩtũgoñañ ãnirĩ, yu cayeritutuaro cãrõ caroare yu átiãnimasĩnucũñami, Dios cã caĩñajorore, camasã mena cããrẽ.

¹⁷ “Bairo cabaiãnirĩ, ape yepapu capee cãmarĩ cabaiñesẽãtacu, ati macã yu ya macãpu yu tunuetawu, cabopacarãrẽ dinero limosnarẽ na nunĩgu. Tunu

bairoa Diore ñubueri, waiḅuḅu riire templo wiipḅ joemugōjogu, yḅ yḅ macāpḅ yḅ etawḅ.

18 Bairo Jerusalēpḅ ācū, judío majā caroarā ānigarā Dios cū caññajoro na caátirotinucūrōrē bairo yḅ cāā yḅ ápḅ. Bairo áti yaparori bero yua, templo wiipḅ yḅ ápḅ, yḅ caátigariquere átiácú. Bairi templopure jīcāñā, aperā caawa-jamecūrā na camano yḅ caāno, judío majā Asia yerapḅ caatíatana pḅame yḅ bocáetawā.

19 Topḅ yḅre caetaricarā na majūā yḅre atopḅ na cabḅḅñjārō ñiña, 'Bairo cū caátaje jūgori buicḅiyami Pablo,' na cañtūgoñāata mai.

20 Bairo na caapéricōāta, ānoa caatíatana pḅame Junta Supremapḅ yḅ caāno, dise ũnie rorije yḅ caátaje wapare cabócaricarā na caāmata, tiere mḅ na quetibḅjūáto. Tiere masiētīrī, mḅ quetibḅjḅ masiēnama.

21 Atie jetore Junta Suprema macāñā watoa ācū, bḅḅriique tutuaro mena na ñiwū: 'Camasā cariacoaatana tunu na cacatirijere cariapē yḅ tūgoya. Bairo tiere cariapē yḅ catūgoro jūgori, ñiñabeserā mujāā atiya atī rāmārē,' na ñiwū," qūññupḅ Pablo quetiupḅ gobernador Félice.

22 Bairo tiere cū cañrō tūgo, quetiupḅ Félix pḅame Jesús caroa wāme cū caátirotiriquere caqueti tāgoricḅ ānirī, tiere piticōññupḅ mai. Bairo pitiri, atore bairo na ññupḅ:

—Cabero soldaua quetiupḅ comandante Lisias cū caetaropḅ, yḅ masīnemogu tunu tie mujāā cabḅḅpairijere.

23 Bairo na ī yaparo yua, cū āmḅ capitárē bairo qūññupḅ: "Pablōre cū marī wiyōetigarā mai. Preso jorica wiipḅ nimicūā, noo cū caboro ñesēāmasīgumi. Tunu bairoa cū baparā cū na cajñátinemogaata, na ēñotaeticōñña," qūññupḅ. Cabero ásúpḅ Félix ape macāpḅ.

24 Nocānacā rāmḅ bero mea etayupḅ Félix tunu cū nḅmo Drusila cawāmesuco, judío majā yao mena. Bairo etari bero, cū āmḅrē cū piijorotiyupḅ Pablōre. Pablo cūtu etari, Jesucristo mena marī catūgoññatutuarijere cū caquetibḅjaro tūgoypḅ Félix.

25 Pablo atore bairo qūññupḅ quetiupḅ Félix:

—Dios, marīrē caroa jetore átirotiyami. Marī majū roro marī caátigarijere marī catūgoññanētōmasīrōrē boyami Dios. Ape rāmḅ camasā nipetiro na caátajere cū caññabeseri rāmḅ etaro baiya —qūññupḅ quetiupḅ.

Bairo cū cañrō tūgoacuarī, atore bairo qūññupḅ Félix pḅame:

—Tocārōā yḅ tūgogḅ. Ácūja. Ape rāmḅ ñe ũnie yḅ caátipee camano mḅ yḅ piijogu tunu mḅ cabuerijere tūgonemogu —qūññupḅ Pablōre.

26 Apeyera tunu gobernador Félix pḅame Pablo cūrē dinero cū cajorore bootūgoññupḅ cūrē cū cawiyopee wapa. Bairo bootūgoññarī yua, nairō cū piijori cū mena bḅḅnucūññupḅ.

27 Pablo cū cū cawapatieto jeto pḅga cūma majū netōcoasuparo. Bairi cabero yua, Félix pḅame quetiupḅ cū caānierē witicōññupḅ. Apei Porcio Festo cawāmesucu pḅame cū wasoaye quetiupḅ jāññupḅ tunu. Mai, Félix cū cawitiparo jūgoye, judío majā cūrē caroarō mena na caññaparore bairo ī, Pablōre cū wiyorotiesupḅ.

25

Pablo delante de Festo

1 Itia rāmḅ quetiupḅ gobernadore bairo cū cajāātato bero, Festo pḅame Cesarea macāpḅ caññiatacu Jerusalēpḅ acoásupḅ.

2 Topu cū caetaro, sacerdote majā quetiuparā, aperā judío majā caānimajūrā cūā rupatutia tunu Pablo cū cabairijere cū busujārā ásúparā Festore.

3 Bairi Pablore Jerusalēru cū caneatī rotijobojarore boyuparā. “Ati macāru Pablo cū caānorē jāā boya,” Festore qūimīrācūā, “Maaru cū caató cū marī pajīārocacōārōā Pablore,” ī tūgoñañuparā.

4 Bairo na cabomiatacūārē, Festo ruame na yuesuru. Bairi Pablo, Cesarea macā preso jorica wiiru cū caānierē, tunu nocānacā rāmū mea topu cū catunuágarijere na quetibuju yaparori bero, atore bairo na īnemoñupū tunu:

5 —Bairi mujāā quetiuparā yu mena na ápáro Cesarearu. Topu yu catūgoro cūrē na busujāáto, Pablo roro cū caátaje caāmata —na īñupū Festo judío majārē.

6 Bairo ī yaparori bero, nocārō jīcā wāmo peti itia pēnirō, o ruğa wāmo cānacā rāmūrī cārō ānirī bero, tunucoásúru Festo Cesarearu. Cū caetari rāmū busuri rāmū caāno, camasārē īñabesei cū caruīnucūrōru ruiri cū pirotiyoypu Pablore.

7 Bairo Pablo cūtu cū caetaro, judío majā Jerusalēru caatātana ruame Pablotu etari, capee rorije majūrē cū busujāñuparā. Bairo na caibusujārījē to caānimiatacūārē, nipetirije na caīrījē cariape mee añuparō.

8 Pablo ruame atore bairo qūi quetibujuypu cū cabairiquere cū cūā:

—Yu, marī judío majā marī carotirique jīcā wāme ūnorē yu baibotioeru. Dios ya wii templo cūārē roro ñi busupaetīnucūwū. Quetiuparu emperador romano cū carotīcūrīqūē cūārē jīcā wāme ūno yu baibotioeru —qūñupū Pablo Festore.

9 Festo ruame judío majā cūrē caroaro mena na cañaparore bairo ī, atore bairo qūi jēniñañupū Pablore:

—¿Jerusalén macāru tu āgaetiyati? Topu tu caāno, tu caátajere ñiñabesequ yu ruame yua —qūi jēniñañupū.

10 Bairo cū caījēniñarō, atore bairo qūñupū Pablo:

—Ato romano majā na caññabesenucūrōru yu āniñā. Atopua ñiñabesegarā, ñiñabese rotiya. Merē tu masiñā caroaro yu yarā judío majā na carotiriquere yu cabaibotioetiere.

11 Baihua, roro majū yu caátaje caāmata, tie jūgori yure na capajīārocagaata, na yu ēñotaetigu. Tunu bairoa yure na cabusujārījē cariape caāmerīcōāta, ni jīcāū ūcū judío majā tūru yu preso cūrotimasīcāmī. Torecu, quetiuparu emperador yu caátajere cū caññabesero roquere yu boya —qūñupū Pablo Festore.

12 Bairo cū caīrō tūgo, Festo ruame cū rocajāñurī carotimasīrārē na jēniñañupū Pablore cū caīpeere. Na jēniñaña yaparori bero, atore bairo na īñupū caneñaatanarē:

—“Emperador romano yu cabairijere cū caññabesero roquere yu boya,” cū caīrō jūgori emperador tūru āgumi Pablo —na īñupū.

Pablo ante el rey Agripa

13 Nocānacā rāmū bero mee caāno quetiuparu rey Agripa, cū nūmo Berenice mena etayuparā Cesarearu Festore cū jēnirā etarā.

14 Topu capee rāmūrī na caānoi, Festo ruame cū quetibujuypu Agripare, Pablo cū cabairijere. Atore bairo qūñupū:

—Atore preso jorica wiiru niñami jīcāū Félix cū capreso jocūrīcū.

15 Bairi Jerusalēru yu caāno, sacerdote majā quetiuparā, judío majā cabutoa camasīrī majā mena yutu etari, preso joricure yu capajīārotibojarore bowā.

16 Bairo na cabomiatacũârê, atore bairo na ñiwã: “Jãã romano majã bairo jãã átaje cutiya: Jĩcãũ ùcũrê cũ jãã pajĩamasĩetĩña, cũrê cabusujãrã ñame cũ catũgoro cũ cabairijere na cabusujãetĩcõãta. Bairo na caãpericõãta, dope bairo cũ caátajere quetibujũ masĩetĩñami,” na ñiwã.

17 Bairo ato Cesarepa na caetaro ñña, jicoquei yowori mee cabusuri rãmu caãno, camasãrê ññabesei yũ caruincũrõpũ ruiri bero, cũ yũ piijorotiwa cũ, Pablore.

18 Bairo cũ caetaro, cũrê cabusujãrã atiatana ñame, “ ‘Capee atore bairi wãme majũ roro caãcu ññami Pablo,’ ñigarãma,” yũ caĩtũgoñaatatore bairo qũ busujãẽma.

19 Na ya wãme, na caĩroarije ùnie macããjê jetore busuwã. Na ñame, jĩcãũ Jesús cawãmesũcũre, “Riacoami,” na caĩmiatacũârê, Pablo ñame, “Tunu cãã, catiri ãnicõãñami,” na ñwĩ.

20 Yũ ñame, atie ùnierê, “¿Dope bairo yũ ácuati?” ĩ tũgoñarĩ, atore bairo cũ ñiwã Pablore: “Mũa, ¿Jerusalẽpũ mu ágaetiyati? ¿Topũ mu ya wãme mu caĩroarije ùnierê na ññabeserotigu?” cũ ñiwã.

21 Bairo cũ yũ caĩmiatacũârê, bairo boemi. Cũ caátajere nocãrõ carotimasĩ marĩ quetiupaũ emperador ñame cũ caĩñabesero roquere bowĩ. Bairo cũ caboroi, ato preso jorica wĩipũ cũ yũ tuarotiwa mai, cũrê yũ cajomasĩpa rãmu caetaparo jũgoye –quĩĩñupũ Festo Agripare.

22 Bairo cũ caĩrõ tũgo, atore bairo quĩĩñupũ Agripa:

–Yũ cãã, cũ, Pablo cũ caĩrĩjêrê yũ tũgogamicũpũ.

Bairo cũ caĩrõ, Festo ñame quĩĩñupũ:

–Ñamirõcãã cũ mu tũgogu.

23 Torena, cabusuri rãmu caãno, Agripa, cũ numo Berenice mena nocãrõ carogo ñucũbugo masĩrĩquẽ mena, “Quetiuparã jãã ãniña,” ĩrã, jããñuparã na caneñanicũrĩ arũaru. Na bero jããñuparã soldaua quetiuparã, bairi ti macã macããna caãnimajũrã cãã. Bairo na caetaro ñña, Festo ñame cũ ãmũarê na piatĩ rotijoyupũ Pablore.

24 Bairo Pablo cũ caetaro, atore bairo na ññupũ Festo caneñarãrê:

–Mũ, Quetiupaũ Rey Agripa, mũjãã ato jãã mena caneñarĩ majã cũãrê, ãni Pablo cũ cabairiquere mũjãã yũ quetibujũpa mai: Judío majã nipe-tiro, Jerusalén macããna Cesarea macããna cãã yutu etari, ãni cũ caátajere busũpainucũñama. Bairo cũ busũpainucũrĩ yua, awajarique mena “¡Cũ pajĩãrotiya!” nairõ ññinucũñama.

25 Bairo na caĩmiatacũârê, yũ ñame roro cũ caãtiere yũ bócañaetĩña. Bairo cũ cayasimasĩrõ maniña. Bairo, cũ caátajere nocãrõ carotimasĩ marĩ quetiupaũ emperador cũ caĩñabeserore cũ caboroi: “Toroque cũ emperador tũpũ cũ yũ jogũ,” ñi tũgoñaarũ.

26 Bairo cũ jogatũgoñamicãã, cariape ãni dope bairo cũ cabaijũgoriquere masĩetĩrĩ, marĩ quetiupaũ emperadore yũ quetibujũ woajomasĩetĩña mai. Bairo cũ yũ piatĩrotijoyupũ, mu, Quetiupaũ Rey Agripa, mũjãã aperã cãã, cũ cabairijere mũjãã cajẽniñaparore bairo ĩ. Bairo cũ mũjãã cajẽniñarĩjêrê tũgo yaparori bero, jĩcã wãme ùno yũ ñame emperadore yũ quetibujũ woajomasĩũ yua.

27 Bairo, caĩpeire bairo yũ baibujion tie ùnie quetire woajoecua, marĩ quetiupaũ emperador tũpũ preso joricũre yũ cajoata –na ññupũ Festo to macããna caneñaatãnarê.

26

Pablo presenta su caso ante el rey Agripa

¹ Bairo cū caĩrō bero, atore bairo qũĩĩurũ Agripa Pablöre:

—Mũ majũ quetibũjũya mũ cabairijere.

Bairo cū caĩrō, Pablo rũame cū wãmorẽ ñumũgõrĩ atore bairo qũĩĩurũ Agripäre:

² “Yũ hseanjãñũña ãmerẽ yũ cabairijere mũ nocãrō carotimasĩ, mũ cabũsũrotiro jũgorĩ. Bairo mũ cabũsũrotiroi, yũ rũame judío majã yũre na cabũsũjãrĩjẽ nipetirijere mũ yũ quetibũjũ masĩgũ.

³ Mũ, nocãrō carotimasĩ, judío majã marĩ caatiãnierẽ mũ masĩjãñũña. Tunu bairoa marĩ ya wãme marĩ caãmeo bũsũriqũe netõnucũrĩjẽ cũãrẽ mũ masĩjãñũña. Bairo cabai mũ caãnoi, caroaro mena yũ caquetibũjũrijere mũ catũgoro yũ boya.

La vida de Pablo antes de su conversión

⁴ “Judío majã nipetiro masĩrãma cawãmaũ ãcũpũã na watoare ãcũ yũ caatiãnijũgoatajere. Yũ ya yeparu ãcũ, bairi Jerusalén macãrũ cũãrẽ ãcũ, yũ caatiãnajẽrẽ masĩrãma.

⁵ Tunu bairoa fariseo ya poa macããcũ yũ caãnie cũãrẽ masĩrãma. ‘Torea bairo ñĩñami,’ mũrẽ ĩ quetibũjũ masĩrãma, na mũ cajẽniñaata. Fariseo poa macããna rũame judío majã tocãnacã poa macããna netõjãñũrõ Dios yaye quetire jãã tũgõũsanucũña.

⁶ Marĩ ñicũjãã ãnanarẽ Dios cũ caĩjũgoyeticũrĩqũẽrẽ cariape yũ catũgorije wapa ãmerẽ ñĩña beserotirã átiyama yũ pesua.

⁷ Marĩ yarã Israel yepa macããna rũga wãmo peti rũpore rũga pẽnirõ cãnacã poari majũ caãna rũame Dios cũ caĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo cũ caatipeere coterã átiyama. Bairo coteri yua, mũrũrecõo, ñamii cũãrẽ, cũrẽ caĩroarã rũame cũ ñubuesõã ãninucũñama. Tierea yũ cũã yũ cacoterije wapa yũ pesua rũame ãmerẽ yũ bũsũjãrã átiyama.

⁸ Mũjãã, yũ caĩrĩjẽrẽ catũgorã, ¿dopẽĩrã camasã cariacoatanarẽ tunu Dios cũ cacatorijere cariape mũjãã tũgoetiyati?

Pablo cuenta cómo perseguía a los cristianos

⁹ “Yũ cũã cajũgoyepũre, ‘Jesús Nazaret macããcũ yaye quetire catũgõũsarãrẽ capepe roro majũ na yũ átiqũ,’ ñi tũgoñawũ.

¹⁰ Bairo ĩ tũgoñarĩ, tore bairo yũ áru Jerusalén macãrũ. ‘Narẽ ñeña,’ sacerdote majã quetiuparã na caĩwoarica pũrõ, papera pũrõrẽ cũgori, preso jorica wiĩrũ na yũ jowũ Jesucristore catũgõũsarãrẽ. Tunu na ñnarẽ aperã, na capajãrero ñnarĩ, ‘Ñujãñũña bairo na caãto,’ ñi tũgoñanucũwũ.

¹¹ Nairõ popiye na baiõ joroque na yũ áru, Jesús mena na catũgoñatutujãnaparore bairo ĩ. Ñubuerica wiiri caãno cãrõ caãnarẽ, bairo na yũ áru. Bũtiõro majũ na ñnarẽ yũ pesucũrũ. Bairo narẽ bũtiõro capesucũcũ ãnirĩ, ape macããrĩrũ cũãrẽ yũ áru, to macããnarẽ popiye na átiácũ.

Pablo cuenta otra vez su conversión

(Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² “Torecũ, popiye na baiõ joroque átiqũ, jĩcã gãmũ Damasco macãrũ yũ áru. Bairo sacerdote majã quetiuparã, ‘Narẽ ñeña,’ na caĩwoarica pũrõ mena na cañerõtioricũ yũ ãmũ.

13 Bairo na cañerotjoricu añirĩ Damasco caátíwã yu caátó caãnoa, pasaribota caãno jöbui macããjê caasiyarije ünierê ñiñawã. Bairo tiere yu cañnarõ, muipru netõrõ caasiyarije ruame yu, yu mena caaná tũru asiya etawu.

14 Bairo caasiyaetaro, jãã nipetiro yeparu jãã ñacoaru. Bairo yeparu jãã caãno, atore bairo jĩcãũ yure cã caĩbũuocajorore yu tũgowu hebreo yaye mena: ‘Saulo, Saulo, ¿dopẽi yure mu pesucatiyati? Wecu cã caãgaetie jũgori cã urau ruame ãpõã yucu mena cãrê cã catuapuaatato bero cã majũã royetunemoñami. Torea bairo mu cãã mu majũã mu royetuya mu caátipeere yu caborore bairo mu caãperie jũgori.’

15 “Yu ruame, ‘Quetiupau, ¿ñamu ùcũ mu añiñati?’ cã ñi jëniñawã. Bairo yu caĩrõ, atore bairo ñinemowĩ tunu: ‘Yua, Jesús Nazaret macããcũ yu añiña. Roro yu átigu, mu causaua yu añiña.

16 Wãmũncãrĩ mu caátí macãpũ ácúja. Yure cajuácũ mu añigu. Tunu bairoa ãme yu mu cañnarjê, tunu yu mu cañnanemopee cããrê caquetibujupru mu añigu. Bairi ãmerê murê yu buiaeta iñoña.

17 Judío majã, judío majã caãmerã cããrê na yu netõõgu. Bairi murê natu jon yu átiya ãmerê.

18 Camasã ruame cacaapee biarãrê bairo caãna niñama. Bũtioro canaitãrõpũ caãñesããrãrê bairo caãna niñama. Bairo caãna nimirãcũã, cacaapee pããrãrê bairo, tunu cabusurõpũ caãñesããrãrê bairo caãna nigarãma mu caquetibujurijere na catũgõusaro jũgori. Wãtĩ, na quetiupauere bairo cã caãñinemorõ yu boetiya. Dios yaye queti ruame roquere na catũgõusarore yu boya. Tunu bairoa yu mena na catũgoñatuturõre yu boya. Bairo na catũgoñatuturõ, roro na caãtajere na yu masiriyobojuã. Dios yarã caroarã mena na cãã na ãnio joroque yu átigu. Bairi murê natu yu quetibujũ rotijoya, ñi quetibujuwĩ Jesús.

Pablo obedece a la visión

19 “Bairi quetiupau rey Agripa murê ñinemoña: Æmurecõõpũ caãcũ yure cabuiaetaricu yure cã caátirotiore bairo yu ápu. Cãrê yu botioeru.

20 Bairi atie, cã yaye quetire Damasco macããnarê yu quetibujũ jũgowu. Cabero Jerusalén macããna, bairi nipetiro Judea yepa macããna, judío majã, judío majã caãmerã cããrê atore bairo na ñi quetibujuwũ: ‘Dios mena tũgoña qũenoña roro mujãã caátianajêrê. Tiera tũgoña qũenorĩ, Dios cã carotiore bairo ruame ása. Bairo caroaro ãnajê ruamerê mujãã caátõ iñarã, camasã ruame, “Bairi na yerire merê wasoa yaparoupa,” ï masigarãma,’ na ñi quetibujuwũ.

21 Atiere yu caquetibujurijere wapa, judío majã ruame templo wiipru yu caãno, ñerĩ yu pajãgamiwã.

22 Bairo yu na caátigamiatacããrê, Dios ruame yu juáticõã ninucũñami. Bairo yu cã caátõ, nipetiro camasã quetiuparã, cabũgoro macããna cããrê yu quetibujucõã ãninucũña ati rãmurĩ cããrê mai. Profeta majã, bairi Moisés ãnacũ cãã, cabaipere na caquetibujucũrĩqũêrê bairo jeto na yu quetibujunucũña camasãrê. Di rãmũ ùno ricaati wãmerê na yu quetibujuetiya.

23 Atore bairo marĩrê ï quetibujũ jũgoyeticũñañupã Moisejãã: ‘Popiye bairi bero, riacoagumi Mesías, Dios cã cajõu. Cãã nigumi cariaacoatacu nimicũã tunu cacatijũgorau. Tunu bairoa marĩ Israel poa macããna, ape poari caãna cããrê caroa queti, na canetõpeere na quetibujugumi Mesías,’ ï quetibujũ jũgoyeticũñañupã Moisejãã,” ï quetibujuyupu Pablo Agripare.

Pablo trata de convencer a Agripa de que se haga cristiano

²⁴ Bairo Agripare cū cabairiquere cū caĩquetibujuripaꝝ, Festo pꝛame atore bairo qũĩñupũ Pablore busurique tutuaro mena:

—¡Pablo mi mecũcõãña! Bũtioro tiere mũ cabuerije jũgori camecãrẽ bairo ácu mũ baiya.

²⁵ Bairo cū caĩmiatacũãrẽ, atore bairo qũĩñupũ Pablo:

—Nocãrõ caãnimajũũ Festo, cariape mũrẽ ñiña: Mecũ mee yũ baiya. Yũ cabuerije cariape ñiña. Bairi tiere cariape catũgoñaꝝ pꝛame cabero, “Cari-ape caquetibujurije ñiña,” ĩ masĩbujioũmi.

²⁶ ãnia ñiñami quetiupaꝝ rey Agripa tie yũ caĩquetibujurijere caroaro camasĩ cũã. Bairo caãcũ cũ caãnoi, uwiricarõ mano tiere cũ yũ quetibujũya. Yũ caquetibujurije pꝛame cayasiõro ùnorũ cabairique mee ñiña. Nipetiro camasã judio majã na caĩñarõ baiyupa. Bairi quetiupaꝝ rey Agripa cũã tiere masĩjãñuñami —qũĩñupũ Pablo Festore.

²⁷ Qũĩ yaparõ yua, atore bairo qũĩñupũ Pablo quetiupaꝝ rey Agripare:

—Nocãrõ caãnimajũũ Rey Agripa, ¿profeta majã marĩrẽ na caĩjũgoyeticũĩrũqũẽrẽ cariape mũ tũgoyati? “Cariape tiere tũgoyami,” ñi tũgoñaña.

²⁸ Bairo cū caĩrõ, bairo qũĩñupũ Agripa Pablore:

—Ato cãrõã mũ caquetibujurijeaca mena Jesure caĩroaꝝ, ¿cristiano yũ ãnio joroque yũ mũ átigayati?

²⁹ Pablo pꝛame atore bairo qũĩñemoñupũ tunu:

—Capee busurique mena, o petoaca yũ cabusurije to ãnimitacũãrẽ, mũ, nocãrõ caãnimajũũ, bairi ato macããna nipetiro ãme yũ caĩrũjẽrẽ catũgorã cũã yũre bairo Cristore catũgoũsarã mũjãã caãnierẽ yũ boya. Ārõãwẽ cadena mena popiye yũre bairo jiyaricarã mũjãã caãno roquere yũ boetiya —qũĩñupũ Pablo Agripare.

³⁰ Bairo cū caĩrõ tũgo, quetiupaꝝ rey Agripa wãmunucãñupũ. Tunu bairoa quetiupaꝝ gobernador Festo, bairi Berenice mena, nipetiro to caruirã cũã wãmunucãñuparã.

³¹ Bairo wãmunucãñũ bero yua, ape arũarũ acoásũparã, Pablo cū cabairijere ãmeo busurãná. Topũ atore bairo ãmeo ñũparã na majũ:

—Cũ, Pablo, ñee ùnie buicũperiyami. Bairi cū cayasimasĩrõ maniña. Tunu bairoa preso jorica wĩĩrũ cū caãnipee cũã maniña —ãmeo ñũparã.

³² Bairo ãmeo ĩ yaparori bero, bairo qũĩñupũ Agripa Festore:

—“Emperador romano yũ cabairijere cū caĩñabesero roquere yũ boya,” cū caĩtũcõãta, mũ majũã cū mũ wiyomasĩbujioũ —qũĩñupũ.

27

Pablo enviado a Roma

¹ Pablore Italia yeparũ na cajogatũgoñarĩcãrõrẽã bairo caetaro, Pablo, aperã preso jorica wĩĩ caãna cããrẽ na nuniwã jĩcãũ quetiupaꝝ capitãn, Julio sawãmecũcũre, “Topũ narẽ cū neápãro,” ĩrã. Julio pꝛame soldaua quetiupaꝝ emperador ãmũa mena macããcũ jĩcãũ ãmi.

² Torena, Adramitio macãrẽ etari, cũmua capairica, Asia yepa macããrĩrũ caãgãrona mena ájããrĩ, jãã acoápũ. Jãã mena ãmi Aristarco cũã. Cũ pꝛame Macedonia yeparũ Tesalõnica macã macããcũ ãmi.

³ Bairo ãnã, cabusuri rũmũ caãno Sidõn macã petaru jãã etawũ. Topũ jãã caetaro, Julio pꝛame caroaro nũcũbũgorique mena cū ãmi Pablore. Cũ bapa to macããnarẽ na ññañesẽã rotiwĩ Pablore, cū na cajũátinemoparore bairo ĩ.

⁴ Cabero ti macāpṛu cañniatana cūmua mena jāā ápú tunu. Chipre yucpṛoa etarā, caācō nṁgōā pṛame jāā netōmasiēpṛu, wīno jāā riape capapuro jūgori. Torenā, cariape nṁgōā pṛame jāā netōápá.

⁵ Bairo ti yucpṛoare netōáná, Cilicia, bairi Panfilia cawāmecuti yepaa tṛpṛu, ria capairiyare jāā pēñanetōápú. Bairo pēñanetō áná yua, Mira cawāmecuti macā Licia yepa macāā macāpṛe jāā etawṛu.

⁶ Bairo topṛu jāā caetaro bero, soldaua quetiupṛu capitán pṛame cūmua caparica Alejandría macāi caatiataca, Italia yepapṛu caatiare bócaetawī. Tiare bócaetari yua, tia mena jāā árotiwī.

⁷ Bairo cū cajoatana áná yua, wīno jāā riape capapuro jūgori, capee rāmṛi majū jāā yowowṛu. Bairo yowomirācūā, bṛtiore popiye petiri beropṛu jāā etawṛu Gnido cawāmecuti macā riapepṛu. Bairo wīno jāā riape mai capapucōā ānirecoaro jūgori, Creta yucpṛoapṛu Salmón cawāmecuti petatṛu caācō nṁgōā pṛame jāā netōápú.

⁸ Ti yucpṛoa tūnipṛu netōáná yua, dopēi iēna majū popiye bero, Caroa Petaari cawāmecuti petare jāā etawṛu. Ti peta pṛame Lasea macā tṛpṛu āmṛu.

⁹ Yoaro jāā cabaitutuátói, merē puebṛu cōñarō majū baiwṛu. Wīno bṛtiore capapuro jūgoye āmṛu. Bairi yua, uwiomajūcōāwṛu, jāā canetōápáta. Bairo cabairo iñarī, atore bairo na iñiwī Pablo:

¹⁰ —Majjā, ati cūmuarē cajūgori majā, marī canetōápáta, uwiojāñuñā. Bairo carorore marī caápáta, atia cūmua, bairi marī cajeátie cūā yasicoagaro. Marī cūā marī yasicoabujiorā —na iñiwī Pablo.

¹¹ Bairo cū caīmiatacāārē, soldaua quetiupṛu capitán pṛame Pablo cū cañjērē cariape tūgoemi. Ti cūmua upṛu, bairi cūṛu macāācū capitájāā na cañjērē pṛamerē cariape tūgowī.

¹² Apeyera tunu ti peta, Caroa Petaari pṛame, puebṛu to netōápáta, ñuēpṛu. Bairi tia caáná nipetiro jāñurīpṛu ti petare tuagaema. “Fenice macāā petapṛu roque puebṛu marī canetōata, ñubujioro. Topṛu marī ároa.” iṛwā. Mai, Fenice peta cūā Creta yucpṛoapṛu caānimiatācāārē, wīno, muipṛu cū cawāmuatī nṁgōā cawarua jope caatie, tunu ape nṁgōā cawarua jope caatie cūā tutuaro mena ti petare papuetoesuparo.

La tempestad en el mar

¹³ Bairo jīriācā wīno ape nṁgōā warua jopei caatiere iñarā, “Marī ánemogarā tunu,” jāā i tūgoñawṛu. Bairo i tūgoñarī yua, ti petapṛu caānimiatana jāā acoápú catāni Creta yucpṛoatṛaaca.

¹⁴ Bairo cabero yua, caāno tṛsaroa ape wāme wīno catutuarije majū muipṛu cū cawāmu ató cawarua jope caatie pṛame jāā papuetajūgowṛu.

¹⁵ Bairo tutuaro capapuroi, jāā cūmuarē papu āmejoreo jojūgowṛu. Bairi cūmua pṛame wīno caató riapere caāmasiētōi, “Toroque wīno caató pṛame to ácōāto,” jāā iṛwā.

¹⁶ Tore bairo áná yua, jīcā yucpṛoa Cauda cawāmecuti poaacapṛe jāā netōápú, bṛtiore wīno capapuroaeti nṁgōā pṛame. Bairo ti poare netōátí yua, popiye mena cūmua ócāācā, jāā berore jāā catūgāñicārē jāā nejāāwṛu capairica cūmuapṛu.

¹⁷ Bairo tiare nejāārī bero, yṛtawēērī capaca mena ti cūmua capairicare tūgā āmejoreori jiyatuwā ṛsuro, “Wīno papupeere,” iṛā. Cabero, “Sirte cawāmecuti paputiropṛu marī rocaware,” i uwiri yua, jutii aseri wīno cañerijē tia buipṛu na cayoriquere ówāruiwā. Bairo na caáto, wīno pṛame noo caboropṛu cūmuarē papujowṛu.

18 Cabusuri rām̄ caāno mai netōjāñurō tutuaro wīno capapurecoaro ñnarī, ti cūmua na cajeátie apeyere riap̄ reñuarugowā, “Ti cūmua to wām̄ paáto,” írā.

19 Itia rām̄ caátó, wīno cajānaetore ñnamirī yua, na majūā ti cūmua macāājē majū cūārē riap̄ reñuawā.

20 Capee rām̄rī majū muip̄ ɯm̄reco macāācū, ñocōā cūārē jāā ñnarēp̄. Tunu bairoa wīno batūoro papunucūwā. Bairo cabairoi, “Dope bairo marī bai netōmasiēna. Atoa marī yasicoagarā,” jāā i tūgoñawā.

21 Capee rām̄rī ɯgari mee jāā áp̄. Bairo cabairo ñna, Pablo p̄ame jāā nipetiro watoap̄ wām̄ncārī atore bairo jāā íwī:

—Ȳn yarā, “Creta yuc̄p̄oap̄ marī tuaroa,” mujāārē ȳn caīquetib̄juyátajere cariape mujāā catūgoata, atore bairo roro majū marī tām̄oetibujioatana.

22 Bairo cariape ȳre catūgoetiatana nimirācūā, yap̄p̄uaeticōāña. Marī mena macāācū jicāñ ūcū yasietigūmi. Ati cūmua jeto yasigaro.

23 Āme ñnamirē ȳn buiaetaami ángel, Dios cū cajou, cū ȳn cū carotiricū ȳn caānoi.

24 Cū, ángel p̄ame atore bairo ñiami: “M̄n, Pablo, quetiup̄n emperador romano yaure m̄n cabairiquere caquetib̄jup̄n m̄n āniña. Bairi uwieticōāña. M̄n jūgori, m̄n, nipetiro ati cūmua macāāna cūārē mujāā cayasibujiopeere ēñotabojagūmi Dios,” ñi quetib̄jūami ángel.

25 Torena, ȳn yarā tūgoña yap̄p̄uaeticōāña. Ȳn p̄ame, Dios mena ȳn tūgoñatutuaya. Bairi, “Ȳre ángel cū caīquetib̄jūatatore bairo cariape baigaro,” ñi tūgoñaña.

26 Bairo marī cayasietimiatacūārē, wīno p̄ame marī papurocapeogaro jicā yuc̄p̄oap̄ —jāā í quetib̄jūwī Pablo.

27 Creta yuc̄p̄oap̄ cañiatana áná, p̄ga semana bero ria capariya Adriático cawāmecūiyare jāā etaw̄n. Wīno p̄ame noo caboro jicā ñugōā p̄ame, ape ñugōā p̄ame caatie jāā papujonucūwā. Bairo jāārē wīno caátiano, ti cūmua macāāna marineros p̄ame ñami recomacā caāno, “Marīā yera t̄p̄n etarā marī baibauya,” í tūgoña masicōāwā.

28 Bairo tūgoñamasicōārī yua, jicāwē, yutawē mena riap̄ ruiojo cōñawā, “¿Nocārō to ūcūāñati?” írā. Bairo na caáticōñarō, treinta y seis metros majū ūcūārō ām̄. Cabero cajūgoye jāñurī tore bairo áma tunu. To p̄ame veintisiete metros majū ūcūārō ām̄.

29 Bairi, “Ītā rupaap̄re marī rocaware,” írā, āp̄ōāp̄ārī anclas can̄cārījē bap̄aricānacāp̄ārī majūrē ti cūmua waturicaro causaro p̄ame reñuajori jiy-atuwā. Bairo tie can̄cārō jūgori jicāp̄ana capasaro ūno, Diore, “Tām̄rī to busuáto,” qūī jēniwā.

30 Ti cūmua macāāna paabojari majā marineros p̄ame, “Cūmua ōcāācā mena marī ruticoároa,” āmeo ñnupā. Bairo caāmeo ñatana ānirī yua, “Āp̄ōāp̄ārī anclas can̄cārījērē cajūgoro p̄ame reñuajori jiyatunemogarā jāā átiya,” itori, cūmua ōcāācārē ruiojogamiwā.

31 Bairo na caátigarijere ñnarī, Pablo p̄ame quetiup̄n capitán, cū ūm̄na soldaua cūārē atore bairo na íwī:

—Ānoa ati cūmuap̄ na catuaeticōāta, dope bairo mujāā bai netōmasiētigarā.

32 Bairo Pablo cū cairō tūgo, soldaua p̄ame ti cūmuacārē jiyari cawēērē p̄ajureri weneroca ñuajowā riap̄n.

33 Cabusurip̄n yua, Pablo p̄ame jicā wāme ɯgarique ūnierē nipetiro jāā caugaro bori, atore bairo jāā íwī:

—Merē puga semana etaya mujāã cauganucūrōrē bairo mujāã caugaeto jeto. “¿Dope bairo marī bairāati?” Irīqūē jetore tūgoñarī, yoaro mujāã ugaetiya.

³⁴ Bairi jicā wāme ugarique ūnierē mujāārē tutuaro mena yu ugarotiya. Mujāã caugaro boya, mujāã cacatigaata. Cariape mujāārē ñiña: Ni jicāū ūcū marī mena macācū yasietigūmi. Mujāã poawē jicāwēcā ūno yasietigaro — jāā ĩwī Pablo.

³⁵ Bairo ĩ yaparo yua, pan rupaare nerī, nipetiro na caññajoro Diore, “Mū ñujāñuña jāā mena,” ĩ jēniwī. Jēni yaparori, pāārē carecomacā tiare peenerī ugawī.

³⁶ Bairo cū caugaro ĩnarī, nipetiro tūgoña tutuanemorī na cūā ugawā.

³⁷ Jāā, ti cūmuaru caāna doscientos setenta y seis majū jāā āmū nipetiro.

³⁸ Noo na caboro cārō ugarī bero yua, ti cūmua macāñjē trigo poarire riaru reñuajo peyocōāwā ti cūmua bñtioro canucūrō jūgori, ati cūmua to wāmū paáto, ĩrā.

Se hunde el barco

³⁹ Cabusuriparu caāno yua, ti cūmuarē paari majā marineros pñame yucpōare ĩnarī, “Tame, ¿noo ūnorū marī etayati?” ĩwā. Bairo ti yucpōare masīētīmirācūā, carupa aruarū paputiro yepare ĩñajowā. Ti paputīrorē ĩnarī yua, “Topū ati cūmuarē marī cawatupāamasīata, ti paputīrorū marī maamasīgarā,” āmeo ĩwā.

⁴⁰ Bairo ĩrī yua, canucūrīpāirī, āpōāpāirī anclare na cajiyaata wēērīrē toa pature rucōāwā. Bairo āti yaparori bero, capaca tia cūmuarē waatujoricapāirīrē na cajiyaarūpomiatajere ōwāwā tunu. Tiera ōwā yaparo, ti cūmua ĩqūēā pñame macāā asero, jutii aserore tūgāmugōyowā. Bairo na caáto, cūmua pñame paputiro riaperū pāājūgowū.

⁴¹ Bairo átō yua, ti cūmua pñame cañcūāēto, paputiro buipū rocapeacoaru. Topū rocapeari, cajūgoro pñame dope bairo ātitūgāwūojo masīā mano, usuro majū āmū. Bairo cabairoi, ti cūmuarē waturicatua pñamerē ocoturi jabe peerecōājūgowū yua.

⁴² Bairo cabairo ĩnarī, soldaua pñame preso caānarē na pajīāgamiwā, jicāū roca ñuaāti cū barutieticōāto, ĩrā.

⁴³ Bairo na caātīgamiatacūārē, na quetiuparu capitán pñame, Pablora canetōōgau ānirī, bairo na ātirotiemi. Atore bairo pñame bai rotiwī: “Nipetiro cajūgoye cabaamasīrā rocañua āti, baa ánāja catānirū,” jāā ĩwī.

⁴⁴ Aperā cabaamasīēna pñamerē yucpāirī, o apeye ti cūmua cawatiatapāirī mena na pasa pāārotiwī. Tore bairo ātiri nipetiro catānirū jāā netō etapetīcōāwā, jicāū ūcū yasiricaro mano.

28

Pablo en la isla de Malta

¹ Jāā nipetiro catānirū jāā capāāetapetiro, ti yucpōa macāāna pñame, “Ati yucpōa Malta cawāmecuti poa ñiña,” jāā ĩ quetibujawā.

² To macāāna camasā ñujāñuwā jāā mena. Oco caocaro bñtioro cayusaro jūgori peero, pairi peero jāā riobojawā. Riori bero, jāā piijowā, jāā jūmarotirā.

³ Mai, Pablo pñame pee caboporiere cajeatacū ānirī, ti peerorū wetīawī. Bairo cū cawetīā ānirāna, āña peerū caāniatacū caasirijere uwirī cawitī ácū, Pablo wāmorū cū bacarocayoā etawī. Topūa tusacōāwī.

⁴ Ti yucpōa macāāna pñame, āña Pablo wāmorūa cū tusarore ĩnarī, atore bairo āmeo ĩwā na majū: “Āni camasā pajīāreri majōcū ācūmi. Bairi ria

capairiyare canetōatacū nimicūā, roro cū caátaje wapa riacoagami. Marí jūgūēō cariape caācō cū cacatiro boecomo,” āmeo íwā.

⁵ Bairo na caímiatacūārē, Pablo p̄ame āñarē wēēroca tīawī peerorū. Bairo átiri bero, dope bairo baiemi Pablo.

⁶ Nipetiro to macāna p̄ame, “Jicoquei cū bipicoagaro,” ímiwā. “Cabipi-eticōāta, masiā mano caāno túsarōa ñarocacūmu riacoagami,” í tūgoñamiwā. Yoaro bairo cū cabaipeere ñnacoteñamirī yua, ricaati tūgoñawā tunu: “Āni, caām̄ mee, jūgūē ūcū nibauyami,” íwā.

⁷ To jāā caānotuaca ām̄ Públío cawāmec̄sc̄n, ti yuc̄p̄roa macācū caānimajūū ya yepa. Cū, Públío p̄ame caroaro mena jāā bocáwī. Bairi itia rām̄ majū jāā juátinemowī, cū ya wīip̄n jāā caāno.

⁸ Tiwatoare Públío pasū b̄goye, ríi yopotaje mena rīaŋ yosawī. Bairo cū cabairo, Pablo p̄ame q̄ūñāu āmī. Cū t̄p̄n eta, Diore jēnirī bero, cariaure cū r̄p̄oap̄n cū wāmorīrē ñigāpeowī. Bairo cū caátoa, caticoami cariyec̄t̄imiatacū p̄ame yua.

⁹ Bairo Pablo cū caátiere tūgorā, ti yuc̄p̄roa macāna aperā cariyec̄sna cūā cū t̄p̄n etawā, na riayere cū netōōrotirā etarā. Bairo na caetaro, Dios cū camasiōrjē mena na, nipetirore na catiowī Pablo.

¹⁰ Bairo Pablo na cū caátoi, capee wāmerī jāā átiroawā. Cabero ti yuc̄p̄roa caāniatana cūmua capairicap̄n tunu jāā caájāārī rām̄ caetaro áná, jāā cacūgopee caāno cārōrē jāā nuniwā.

Pablo llega a Roma

¹¹ Bairi itiarā muip̄na majū ti yuc̄p̄roare ānirī bero, cūmua ōcāācā jāñurīrē jāā ájāāwā. Ti cūmua p̄ame Alejandría macāī caatíataca, ti yuc̄p̄oap̄n p̄ueb̄sc̄re canetōátaca ām̄. Tia p̄ame, caīq̄ūēāp̄n aperā camasā jūgūēā Cástor, bairi Polux cawāmec̄sna na cabaurijeji wāmec̄uti tusaw̄n.

¹² Tia mena áná yua, Siracusa petap̄n jāā etaw̄n. Top̄n etari, itia rām̄ majū jāā tuaw̄n.

¹³ Siracusap̄n caānimiatana catāniaca jāñurī jāā áp̄u tunu. Bairo áná yua, Regio macāp̄n jāā etaw̄n. Cabusuri rām̄ caāno, wīno ape ñyūgōā warua jopei caatie jāā etaw̄n. Tie watoa áná, cabusuri rām̄ caetaro, jāā etaw̄n Puteoli cawāmec̄uti macārē.

¹⁴ Ti macāp̄n etarā, jāā bocáetaw̄n jīcāārā marī yarā Jesure catūgousari majārē. Na p̄ame, “Jīcā semana jāā mena mujāā tuagarā,” jāā íwā. Bairo bairi berop̄n jāā etaw̄n Roma macāp̄re yua.

¹⁵ Mai, marī yarā Roma macāna p̄ame merē tūgoyupa jāā cabairijere. Bairo tie quietire catūgoatana jīcāārā maap̄n, Foro de Apio cawāmec̄utop̄n jāā bocáw̄n. Aperā Tres Tabernas cawāmec̄utop̄n jāā bocáw̄n. Bairo jāārē na cabocáro ñnarī, Pablo p̄ame, “Jāā mena m̄ ñujāñuña,” q̄ū jēniwī Diore. Tūgoña yeri tutuanemo joroque cū áma.

¹⁶ Bairi Roma macāp̄n jāā caetaro bero yua, to macāna quietiuparā p̄ame Pablore noo cū caboripaap̄n cū ānirotiwā. Bairāp̄na, jīcāñ soldaure q̄ūñaricanugō rotiwā.

Pablo en Roma

¹⁷ Itia rām̄ Roma macāp̄n jāā caetaatato bero, Pablo p̄ame ti macā macāna caānimajūrārē na piijowī. Cabero cū t̄p̄n na canēñapetietaro bero ñña, atore bairo na íwī:

—Yū yarā tūgoya: Marī yarā judío majārē jīcā wāmeacā ūno roro na yū áp̄ew̄n. Tunu bairoa marī ñicūjāā ānana na caátīānajērē bairo marī caátinuc̄ūrjē cāārē jīcā wāmeacā ūno yū b̄s̄p̄raier̄n. Bairo yū

caáperimiatacãârê, judío majã Jerusalén macããna yure ñerĩ, yu jowã romano majãrê.

¹⁸ Romano majã pũame yu cabairijere jëniña yaparori bero, “Pablo ñe ùnie buicuiperiyami. Bairi cã cayasimasĩrõ maniña,” ñĩ, yu wiyogamiwã.

¹⁹ Bairo yure na cawiyogamiatacãârê, Jerusalén macããna judío majã pũame bairo na caáto boema. Bairo na caboeto ñĩarĩ yua, “Emperador romano yu cabairijere cã caĩñabesero roquere yu boya,” na ñiwã. Yu ya poa macããna na caátiere yu cabusujãgarije camanimiatacãârê, bairo na ñiwã.

²⁰ Bairi yua, ãmerê mujããrê yu piijoápu, mujããrê ñña, mujãã mena busuõu. Marĩ israelita majãrê Dios cã caljũgoyeticũrĩqũêrê cariape yu catũgousarije wapa ati wẽerĩ cõmee wẽerĩ cadena mena jiyaricu yu ãniña —na ñwĩ Pablo Roma macããna judío majã caãnimajũrãrê.

²¹ Bairo cã caĩrõ tũgo, bairo qũiwã:

—Jicã carta papera ùnorê judea yepa macããna judío majã mu cabairijere jãã quetibuju joñaetĩñama. Tunu bairoa marĩ yarã judío majã ti yepapu caatiatana cãã mu cabairijere jicã wãme ùno busupaetinucũñama.

²² Bairãpua, atore bairo jãã tũgonucũña: “Camasã nipetiropu macããna busupairã átiyama cawãma poare, ricaati catũgoñarĩ majãrê,” ñĩrĩqũê jetore jãã tũgonucũña. Bairi dope bairo mu caĩtũgoñarĩjêrê jãã mu caquetibujuro jãã tũgogaya —qũiwã Pablore.

²³ Bairo qũĩ yaparo yua, jicã rãmu Pablo na cã cabusupa rãmurê besewã. Cabero ti rãmu caetaro, capããrã camasã Pablo cã caãni wĩ tũpu ñeñaetawã. Bairo na caneñaetaro bero, Pablo pũame Dios cã carotimasiĩrãpũre, cabusuripau caãno narê cabuejũgoatacu ñamicã caãnopu na buejãnawĩ. Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũêrê bairi tunu profeta majã ãnana na cawoatucũrĩqũê cããrê na ñña quetibujuwĩ, Jesucristo, Mesías cã caãnierê cariape na catũgousaparore bairo ñ.

²⁴ Bairo cã caquetibujuro, jicããrã tiere cariape tũgowã. Aperã cariape tũgoema.

²⁵ Bairo jicãrõrê bairo cariape catũgoena ãnirĩ Pablo tũpu caneñamiatana ti wiiri witiũgoámã. Pablo pũame atore bairo na ñnemowĩ:

—Espíritu Santo mujãã ñicũjãã ãnanarê cã caĩrĩqũê cariapea ãñupã. Atore bairo na ññupĩ profeta Isaías jũgori:

²⁶ ‘Ati yepa macããnarê atore bairo na ñ quetibuju ñesẽãũjã:

Ati yepa macããna yu yaye quetire tũgomirãcãã, di rãmu ùno tiere tũgomasiẽtĩñama.

Tunu bairoa cacaapee cũgorã nimirãcãã, di rãmu ùno yu caátiere ññamasĩetĩñama.

²⁷ Ati macã macããna na yeripu catũgoñamasĩgaetoi, cacaapee cũgorã nimirãcãã, yu caátiere ññamasĩetĩñama.

Tunu bairoa caãmoo cũgorã nimirãcãã, yu yaye quetire tũgomasiẽtĩñama.

Na yeripũre tũgoñamasĩetĩñama na yu caquetibujugamirĩjêrê.

Bairi, “Jãã mu netõõwã,” ñietinucũñama, qũĩ rotiyupi Espiritu Santo mujãã ñicũjãã ãnanarê Isaías ãnacũrê.

²⁸ Bairi mujãã judío majã, mujãã catũgogaetie bui, ati rãmu judío majã caãmerã puamerê yu quetibujujũgoágu camasãrê Jesucristo jũgori Dios cã canetõõgarijere. Na pũame roque tũgousagarãma —na ñwĩ Pablo.

²⁹ Bairo cã caĩrĩjêrê tũgo, Roma macããna judío majã na majũ jicãrõrê bairo tũgoetiri, ãmeo busurique netõrĩ ti wiire witiámã.

³⁰ Pablo p̄ame p̄ga c̄ma majũ āmi, aperiã dinero bori c̄ na cawasocũrĩcã wiire. Ti wiip̄r̄ ācũ, nipetiro c̄rẽ caĩnarã etanucũrãrẽ useanirĩqũẽ mena na boc̄anucũwĩ.

³¹ Ti mac̄ap̄r̄ ācũ, uwiricarō mano c̄ catũgoñatutuarije mena camasãrẽ na quetib̄uj̄r̄ ān̄inucũwĩ Dios c̄ carotimasĩr̄p̄r̄ge. Tunu bairoa aperiã ãñotaricarō mano marĩ Quetiup̄r̄ Jesucristo c̄ cañnierẽ na bueñ̄inucũwĩ Pablo.

Tocãrõã niña atie queti ȳr̄ cawoaturije.

Carta de San Pablo a los ROMANOS

Saludo

¹ Y_u, Pablo cawãmecucu Jesucristore capaabojari majõcu y_u ãniña ati cartare cawoajou. Y_u beseri, y_u piijowí Dios, cū y_u apóstol y_u cañipeere bou. Cū yaye queti camasârê cū canetõorîqûê quetire y_u quetibuju rotijowí Dios.

² Merê baip_u, cū caquetibujurotitorã cū yarã profeta majã ânana mena jûgori quetibujucũñañupí camasârê cū ya tutip_u atie caroa quetire.

³ Atie y_u caquetibujuree p_uame marí Pacu Dios macū Jesucristo marí Quetiup_u yaye queti, caroa queti niña. Mai, cū p_uame ati yepar_ure buiau, ati rup_u cutiri buiaiyupi rey David ãnacū pãramirê bairo.

⁴ Cabero cū cariacomiatacũârê, Dios p_uame cū camasĩrĩjê jûgori cū catioyupi Jesure. Bairi marí camasã p_uame tiere ñnarí, “Jesús, Dios macū catutuac_u majú ñe ñnie carusaecu niñami,” marí caĩmasĩparore bairo í, cū catioyupi. Tunu bairoa, “Cū cãã Dios cū cañajê cutie nipetirijere cacûgon majú niñami,” marí caĩmasĩparore bairo í, cū catioyupi Dios Jesure.

⁵ Dios p_uame Jesucristo jûgori y_u besewí. Cū y_u apóstol paarique, caroa macããjê paarique majürê y_u cūwí. Bairo y_u quetibuju rotijowí ati umarecõo macããna nipetiro_u cū yaye nocãrõ caroa quetire tûgousari, cū carotirore bairo na caãtiparore bairo í.

⁶⁻⁷ Bairi mujãã, Roma macã macããna cũârê Jesucristo yarã mujãã ãnio joroque mujãã ásupi Dios, tie caroa quetire mujãã catûgousaro jûgori. Bwtiogo mujãã maiñami. Cū ya poa cū cabeserica poa macããna mujãã ãnio joroque mujãã ásupi. Bairi mujããrê ñiña: Marí Pacu Dios, bairi marí Quetiup_u Jesucristo mena caroare mujããrê na jonemoáto. Tunu bairoa caroa yericãtaje cũârê na jonemoáto, ñiña.

Pablo quiere visitar Roma

⁸ Cañijûgoro atiere mujããrê y_u quetibujujûgoya mai: Nipetiro_u macããna useanirîqûê mena tûgonucũñama Jesucristo mena caroarõ mujãã catûgoñatutuãnierê. Bairo tocãnacãp_una mujãã cabaiãnierê tûgori, y_u p_uame, “Jãã Pacu, m_u ñujãñuña jãã mena,” ñinucũña Diop_ure. Jesucristo jûgori bairo ñi jëninucũña.

⁹ Nipetirije y_u catutuarije mena Dios cū carotirore bairo y_u átinucũña, cū macū yaye caroa quetire quetibuju. Bairi Dios p_uame masĩñami tocãnacãnia cürê mujãã y_u cajëñibojanucürjêrê.

¹⁰ Apeye cũârê atore bairo cū ñi jëninucũña: “M_u caborije caãmata, y_ure Roma macãp_u y_u m_u árotig_u. Murê catûgousarãrê na ñiñagaya,” cū ñi jëninucũña tocãnacãnia.

¹¹ Yoaro mujãã t_up_u y_u ágatûgoña ãninucũmiña. Mujãã, to macããnarê nemojãñurõ Jesucristo mena catûgoñatutuarã mujãã cañipeere bou, mujããrê y_u quetibujunemogaya. Bairi mujãã t_up_u y_u ágatûgoñanucũmiña bwtiogo.

¹² Bairo mujããrê Igu ñiña: Y_u, mujãã cūã, puga nûgõãp_una Jesucristo mena marí tûgoñatutuaya. Bairo marí catûgoñatutuarije caroarõ yerijõrõ marí caãmeoquetibujuparore bairo í, mujãã t_up_u y_u áganucũmiña bwtiogo.

¹³ Y_u bairãrê bairo caãna, atiere mujãã camasĩrõ y_u boya: Ape yepaa macããna judío majã caãmerãrê na y_u caquetibujuro tûgori bero, jicããrê cū tûgousanucũñama Jesure. Torea bairo mujããtu macããna cūã na

catãgousaparore bairo ĩ, mujãã tũpũ yũ áganucũmĩfĩa. Bairo áganucũmicũã, mujãã tũpũ yũ ámasĩetĩña mai.

¹⁴ Tocãnacãũpũrea camasãrẽ besericaro mano caroaro mena yũ quetibũju rotiwĩ Dios: Marĩ yaye cabusurã, aperã marĩ yayerẽ cabusena, bueri majã camasĩrã, aperã camasĩena cããrẽ nipetirore yũ quetibũju rotijowĩ.

¹⁵ Bairi mujãã ya macã macãña Jesucristore catãgousaenarẽ cũ yaye quetire bũtioro na yũ quetibũjũganucũña.

El poder del evangelio

¹⁶ Noa ũna camasã tie caroa quetire na catãgousaata, na netõõgũmi Dios peeropũ na caãbujiopeere. Bairi tie caroa quetire di rũmũ ũno yũ quetibũjuboboetiyã. Caãnijũgoro tie caroa quetire nipetiro judío majãrẽ na quetibũjũgoyupa Jesujãã. Bairi ãmerẽ yua judío majã caãmerã cããrẽ quetibũjurã jãã átिया.

¹⁷ Atie queti bairo marĩ masĩõña: “Jesucristo mena na catãgoñatutuari wãme mena jeto jũgori carorije cawapa cãgoenarẽ bairo na ĩñañami Dios,” marĩ ĩ masĩña. Torea bairo na ĩñañami cũ mena catãgousajũgorãrẽ. Atiere torea bairo ĩ quetibũju woatuyayupa tirãmũpũre: “Cañuarẽ, cũ mena catãgoñatutuaũ cũ caãnie jũgori, ‘Ñe ũnie carorije cawapa cãgoecũ niñami,’ qũĩ ĩñagũmi Dios,” ĩ woatuyupa Dios ya tutipũ.

La culpa de la humanidad

¹⁸ Bairi bairo baiya: Marĩ Pacũ Dios ãmũrecóopũ caãcũ ati yepa macããna cañuena, cariape caãtiãmerãrẽ roro popiye na tãmũo joroque na átimasĩñami. Na pũame roro na caãtie mena aperãrẽ caroa cariape quetire na tũgousaetio joroque na átiyama aperã camasãrẽ.

¹⁹ Bairo na caãtimiatãcũãrẽ, Dios pũame nipetiro camasãrẽ cũ caãtiãnierẽ na camasĩrõ boyami. Merẽ cũ camasĩrĩjẽrẽ na ĩñoũpĩ. Na, cañuena cũãrẽ tiere na ĩñoũpĩ.

²⁰ Caãnijũgoripãpũna nipetiro camasã ĩñajũgoasũpa ati yepa, ati ãmũrecóo, caãno cãrõ Dios cũ caqũenorĩqũẽrẽ. Tiere cañnarã majũ ãnirĩ Diore ĩñaetimĩrãcũã, “Ati ãmũrecóore caqũenorĩcũ Dios niñami. Cũ catutuarije peti-etiyã,” na caĩpea niña. Bairi, “¿Dios, cũ ãnicuti? Yũra mácãmĩ,” ĩ tãgoñarĩ murẽ jãã ĩroapũ,” Diore na caĩpee mee niña.

²¹ Bairo ĩrĩcãrõ mano merẽ caroaro majũ cũ caãnierẽ masĩñama. Bairo cũ masĩmirãcũã, “Ãniñami Dios ati ãmũrecóore caqũenorĩcũ,” qũĩ nũcũbugoetĩnucũñama. Diore qũĩroagaetiyama. Tunu bairoa tocãnacã rãmũ camasãrẽ na cũ caññaricanugõmiatãcũãrẽ, “Jãã mena mũ ñujãñũña,” qũĩ basapegaetĩnucũñama Diore. Nemojãñurõ cañuena ãnirĩ ricaati majũ tãgoñarĩqũẽ jetore tãgoñanucũñama. Torenã, caroa macããjẽ cariape quetire tãgomasiẽtĩñama.

²² “Jãã, camasĩrã majũ jãã ãniña,” caĩrã nimirãcũã, catãgomasiẽna majũ niñama.

²³ Bairo caãna ãnirĩ Dios tocãnacã rãmũca caãnicõãninucũãrẽ qũĩroaetiyama. Bairo qũĩroaetiri yua, yucũ, ãtã ũnie mena camasã bauriquere bairo cabaurãrẽ na qũẽnonucũñama. Camasã cayasiparã na caãnimiãtãcũãrẽ, na bauriquere bairo cabaurãrẽ na ĩroanucũñama. Tunu macãñcũ macããna minia, ãña, aperã walbũtoa bauriquere bairo cabaurã cããrẽ na qũẽnorĩ na ĩroanucũñama.

²⁴ Bairo cũrẽ na caĩroaetie wapa Dios cũã na piticõãñami. Na caboro carorije nipetirije na caãtigarije na áparo ĩ, na piticõãñami. Bairo na cũ capitiro yua, na pũame netõjãñurõ roro caboborije ũnierẽ ãmeo átĩnucũñama.

25 Cariape macããjê quetibujeriquere tũgousaricaró ùnorẽã, ricaati roro ìtorique majũrẽ tũgousanucũñama. Tunu Diore qũĩroaricaró ùnorẽã, ati umurecõo macããna cũ caqũẽnoricãrã bauriquere bairo cabaurãrẽ na ìroanucũñama. Bairo na caĩroamiatacũãrẽ, Dios roque nipetirijere caátacu cũ caãno tocãnacã rũmua cũ marĩ cabasapecõã ninucũrõ ñũña. Bairoa to baiáto.

26 Bairo cãrẽ na caĩroatie wapa Dios cãã na piticõãñami, na rupau caborore bairo carorije nipetirije na caátigarije caboborijere na áparo ì. Bairo na pitiri yua, carõmia, caũmua mena na caãmeo átiparo ùnorẽã, ricaati na majũ carõmia pugarãpua roro ãmeo átiepenucũñama.

27 Caũmua cãã na majũ roro ãmeo átinucũñama. Roro átaje caboborije ùnie majũrẽ átinucũñama. Carõmia mena na caãmeo átiparo ùnorẽã, na majũ caũmua pugarãpua roro ãmeo átiepenucũñama. Bairo roro ána yua, na majũ na rupaure rorije riaye to baió joroque átinucũñama.

28 Nipetirije cũ caátajere ñnamirãcũã, Diore qũĩroagaeti yama. Bairo cũ na caĩroagaetie wapa, Dios cãã na piticõãñami. “Na caboro roro ricaati na catũgoñarĩjẽ mena na tũgoña ãmarõ,” ì, na piticõãñami. Bairo cũ caáto, na puame nemojãñurõ roro átinucũñama.

29 Nipetiri wãme carorijere caátinetõmajũcõãrã niñama. Bairo caána ãnirĩ bopaca ñnarĩcãrõ mano roro átinganucũñama camasãrẽ. Tunu carõmia mena roro átiepenucũñama. Tunu bairoa apeye ùnierẽ cacãgorã nimirãcũã, netõjãñurõ cãgonemoganucũñama. Nipetirije carori wãmerẽ átinucũñama. Aperã yayere ñnãgaripeanucũñama. ãmeo pajĩãganucũñama. Roro ãmeo tutinucũñama. Camasãrẽ na ìtoepenucũñama. Aperã cãã roro busupainucũñama.

30 Aperã cũãrẽ roro na átigarã, na caáperimiatacũãrẽ, roro na busujãnucũñama. Diore cateerã majũ niñama. Aperãrẽ na tũgoña yapapuaó joroque na átinucũñama. “Jãã roque caãnimajũrã jãã ãniña aperã netõrõ,” ìnucũñama. Na majũ na catũgoñarĩjẽ mena roro na caátipeere tũgoñabõcari roro átinucũñama. Na pacua cũãrẽ na baibotionucũñama.

31 Cariape tũgogaetimajũcõãñama. “Bairo jãã átigarã,” na caĩrĩjẽ cũãrẽ na caĩrõrẽ bairo áperinucũñama. Ni jĩcãũ ùcũrẽ cũ maiëtĩñama. Tunu apeyera roro aperã na na caĩrĩjẽrẽ tũgori, na masiriyobojagaetinucũñama. Aperã cũãrẽ na bopaca ñnãgaetinucũñama.

32 Bairo cabaiãnarẽ cabero na recõãgumi Dios peeropu. Tere ati yepapu Dios cũ caĩcũrĩqũerẽ masĩmirãcũã, na puame carorijere áticõã ninucũñama. Bairo caána ãnirĩ aperã narẽ ñnãcõrĩ roro na caátie ñnarã, “Marĩ caátorea bairo na cãã roro átiyama,” ì useaninucũñama.

2

Dios juzga conforme a la verdad

1 Bairi noo caána mujãã mena macããna puame, “ãnoa carorã cañuena niñama,” na caĩata, camasã na caátie caĩñabeserãrẽ bairo bainucũñama. Mujãã cãã narẽã bairo roro caátipairã mujãã ãniña. Bairi mujãã puame aperãrẽ, “Mujãã yaye wapa mujãã buicuti yã,” na mujãã caĩata, mujãã cãã narẽã bairo cabuicuna mujãã tuacõãña.

2 Atore bairo marĩ ì masĩña: “Dios puame roro caánarẽ, ‘Na yaye wapa popiye na baió joroque na yu átiyu,’ cariapea cũ caĩcũrĩcãrõrẽã bairo átimajũcõãgumi,” marĩ ì masĩña.

³ Mujãã, “Ãnoa roro caána niñama,” camasãrê caĩbeserã nimirãcũã, mujãã cãã narẽã bairo roro mujãã átinucũña. Bairi, “Jãã caátiere ññabeseecumi Dios,” mujãã ñ masiẽtĩña. Mujãã cããrê mujãã caátiere ññabesemajũcõãgumi Dios.

⁴ Baiɾua mai, mujããrê caĩñamai ãnirĩ jicoquei mujããrê ññabesetigumi. Roro mujãã caátianierẽ tũgoña yapapuari mujãã catũgoñawasoarore bori caroaro yerijõrõ cotei átiyami Dios. Mujãã ɾuame roque ricaati tũgoñarĩ, “Marĩ caátianie, ñurõ Dios cã caĩñajoro. Bairi ñe ñnie cawapa cũgoena marĩ ãna,” mujãã ñ tũgoñanucũña.

⁵ Catũgomasiẽna mujãã ãniña. Dios ɾuame caroaro yerijõrõ roro mujãã caátiere mujãã catũgoñawasoapeere cã cacotemiatacããrê, mujãã ɾuame yapapuari roro mujãã caátiere mujãã tũgoña wasoagaetiya. Bairo caána mujãã caãnoi, mujãã yaye wapa paioo ãninemorõ baiya. Bairi cabero Dios cã caĩñabeseri rũmu caetaro, cã caĩricãrõrêã bairo cariapea netõjãñurõ popiye mujãã bairo joroque mujãã átigumi.

⁶ Ti rũmu caãno Dios ɾuame camasã tocãnacãũɾeã na caátawãmerĩ caãno cãrõrê ññacõñarĩ na ññabesegumi.

⁷ Camasã jĩcããrã caroaro áticõã ninucũñama. Caroaro caroa macããjẽrê átiãniganucũñama. Dios cã caĩñajesorije ñnierẽ átiãninucũñama. Tocãnacã rũmu Dios mena ãñijãnagaetinucũñama. Na ñna roquere yeri capetietie majũrê na jogumi Dios.

⁸ Aperã roque na caátore bairo áperinucũñama. Na ñna Diore baibotiori cã yaye cariape macããjẽ quetire catũgousagaena roquere tutuaro mena popiye na bairo joroque na átigumi. Carorije macããjẽrê na caborije jũgori tutuaro mena popiye na bairo joroque na átigumi.

⁹ Nipetiro roro caátipairã roro popiye tãmuogarãma. Caãnijũgoro judío majã cañuena tore bairo tãmuojũgogarãma. Na bero judío majã caãmerã cãã cañuena popiye tãmuogarãma.

¹⁰ Aperã caroa macããjẽrê caátianinucũrã roquere caroaro na átigumi Dios. Nipetiro camasã na catũgoro, “Caroaro majũ mujãã áɾu,” na ñgumi. Tunu caroa yericutajere na jogumi. Caãnijũgoro tore bairo na átigumi judío majã cañurãrê. Na bero judío majã caãmerã cañurã cããrê bairoa na átigumi.

¹¹ Bairi judío majã, aperã judío majã caãmerã cããrê na ññaricawoetiyami Dios. Jĩcãrõ tãni caroaro cariape na ññañami nipetiro camasãrê.

¹² Judío majã caãmerã, Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũẽrê masiẽtĩñama. Bairo tiere masiẽtimirãcãã, tocãnacãũɾeã yasicoagarãma, roro na caátie jũgori. Judío majã roque cã caroticũrĩqũẽrê masiñama. Bairo masiẽmirãcãã, tiere na cabaibotiorije wapa yasicoagarãma na cãã.

¹³ “Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũẽrê na catũgorije jũgori, ñe ñnie carorije wapa cacũgoena niñama,” na ñ, ññaẽtĩñami Dios camasãrê. Cã caroticũrĩqũẽrê tũgori bero caroaro caána roquere, “Ñe ñnie carorije wapa cacũgoena niñama,” na ñ, ññañami.

¹⁴ Judío majã caãmerã Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũẽrê masiẽtimirãcãã, na majũ caroa macããjẽrê na caápata, Dios cã carotirore bairo ãna átiyama. Bairo na caápata, na yeripu tie carotirore bairo caátimasãrã tuayama.

¹⁵ Bairi caroaro na caátianie mena cariape na caãnierẽ marĩ masiõ joroque átiyama. Moisés ãnacũ cã caroticũrĩqũẽrê camasãrãrê bairo niñama. Bairi cariape na caãpericõãta, na majũ na yeripu, “Marĩ buicetiya,” ñ masiñama. Tunu bairoa caroa macããjẽrê na caátiatato bero caãmata roque, “Cabuimãna marĩ ãniña,” ñ masiñucũñama.

16 Atie Dios yaye queti ум caquetibujurore bairo baicoagaro: Dios cū macū Jesure cū caññabeserotiri rūmu caetaro nipetiro roro na catūgoñarjērē, yasioropu na caátaje cūārē ññabesegumi Dios.

Los judíos y la ley de Moisés

17 Mujāā, judío majā atore bairo mujāā Irīqūē cūtinucūña: “Jāā judío majā jāā āniña. Bairi Dios pñame caroaro jāā átigumi, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē camasīrā jāā caānoi;” mujāā ī tūgoña wēpñucūña. Tunu bairoa aperārē na mujāā ĩnucūña: “Jāā, jāā āniña Dios yarā cū cabesericarā majū,” mujāā ī wēpñucūña.

18 Bairo cañwēpārā ānirī atore bairo mujāā ĩnemonucūña: “Jāā, Dios cū caborije ũnie jāā caátipeere jāā masjāñuña. Tunu bairoa Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē jāā camasīrō jūgori caroa macāājē jetore jāā ññabesemasīña,” mujāā ĩnucūña.

19 Tunu cacaapee ññaenarē bairo caānarē cajūgomasīrārē bairo, Dios yaye quetire camasīēnarē, “Jāā quetibujū masīña,” mujāā ĩnucūña. Tunu bairoa canaitārōpu caānarē cajññaworārē bairo, roro caānarē, “Caroaro na jāā átiritomasīña,” mujāā ĩnucūña.

20 Tunu, “Jāā pñame Dios yaye quetire camasīēnarē tie quetire jāā quetibujū masīña. Tunu bairoa catūgoñatutuawēpūēna cūārē caroaro na átianio joroque jāā átimasīña,” mujāā ĩnucūña. “Jāā, merē jāā cūgoya Moisés ānacū cū caroticūrīqūē cariape quetibujurique majūrē. Tie jūgori tore bairo jāā átimasīña,” mujāā ī tūgoñanucūmiña.

21 Bairo, “Aperārē caquetibujumasīrī majā jāā āniña,” cañrā nimirācūā, ĩnopēirā mujāā majū yeri roro mujāā caátie pñamerē mujāā quetibujūgaetiyati? “Yajaeticōāña,” cañquetibujurā nimirācūā, ĩnopēirā mujāā cūā mujāā yajapainucūñati?

22 Tunu aperārē, “Apei numo mena roro átiepeeticōāña,” cañquetibujurā nimirācūā, ĩnopēirā tore bairo mujāā cūā apei numo mena mujāā átiepenucūñati? Tunu camasā na cawericarārē, “Na ĩroaeticōāña,” cañquetibujurā nimirācūā, ĩnopēirā na cañroari wīl macāājērē mujāā yajanucūñati?

23 Tunu, “Jāā, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē camasīrā majū jāā āniña aperā netōrō,” cañrā nimirācūā, tiere cabaibotiorārē bairo mujāā tuaya, tie quetire tūgousaena. Tie jūgori aperā pñame Diore cū na boyetiepeo joroque āna mujāā átiya.

24 Torea bairo cariape ī quetibujuyupa Dios ya tutipñ cūārē: “Mujāā, judío majā Dios cū caroticūrīqūērē mujāā cabaibotioñorjē jūgori, aperā judío majā caāmerā pñame Diore roro cū na busupaio joroque mujāā átiya,” ī quetibujuyupa.

25 Bairopñā, judío majā na cañnierē áti ññorā rupāñ macāājērē yisetarique ññājñuña, ni ũcū Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē catūgousañ cū caāmata. Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē catūgousaecu cū caāmata roque, cū rupāñ macāātōrē cayisetarotiricu nimirācūā, cayisetaa mácūrēā bairo tuacōāñami cū catūgousaetie jūgori.

26 Bairopñā, apei cū rupāñ macāātōrē cayisetaa mácū nimirācūā, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē bairo caroaro cū caátie jūgori, cū rupāñ macāātōrē cayisetarotiricare bairo tuayami Dios cū caññajoro.

²⁷ Bairo judío yaꝝ caãmei cū rupaꝝꝝ cayisetarotieꝝ nimicūã, Dios cū carotirore bairo caáꝝꝝ ꝑꝝame qũĩñabesegumi apei cū rupaꝝꝝꝝ cayisetarotiricū nimicūã, tunu bairoa Moisés ânacū cū caroticũrĩqũerē cãgomicūã, tiere catãgousaꝝꝝ ꝑꝝamerē.

²⁸ Judío majãrē bairo ânajē cutaje ꝑꝝame bui macããjē átiãnanjē mee niña. Marĩ rupaꝝ macããjē yisetarotirique cãã bui marĩ rupaꝝ macããjē átaje jeto mee niña.

²⁹ Cariape judío majãrē bairo majũ ânajē cutaje ꝑꝝame marĩ yeri marĩ pupeaꝝꝝ ânajē cutaje niña. Tunu bairoa marĩ rupaꝝ yisetarotirique mena átiãnanjē cutaje cãã rotirique woaturique mee niña. Marĩ yeripũ macããjē Espĩritu Santo jũgori marĩ catũgoñawasoarique niña cariape judío majã majũ ânajē cutaje. Tore bairo cū yeripũ catũgoñawasoaricū roquere, “Ñe ùnie carorije wapa cacũgoꝝꝝ niñami,” qũĩ ññañami Dios, aperiã camasã tore bairo cū na caĩ ññaetimiatacũãrē.

3

¹ Mũjãã ꝑꝝame bairo yũ caĩquetibujarijere tãgorã, “¿Toroque judío majãrē bairo marĩ caãnanjē cutie to wapa manicũti?” mũjãã ñrã. “¿Marĩ rupaꝝ macããjē yisetarotirique cãã to wapa manicũti?” mũjãã ñrã.

² Yũ ꝑꝝame, “Judío majã marĩ caãnanjē cutie wapacũtimajũcõãña,” ñiña capee marĩ cabairique jũgori. Bairi caãnijũgoro marĩ judío majãrē cū yaye quetire marĩ cũjũgoyupi Dios.

³ Aperiã jĩcããrã judío majã Diore na catũgousaetimiatacũãrē, cū caĩjũgoyeticũrĩqũē cariape nicõãña. Bairi cū caĩquetibujacũrĩcãrõrẽã bairo áticõãmasĩñami Dios.

⁴ Nipetirije cū caátigariquere cariapea áticõãgumi cū caĩrĩcãrõrẽã bairo. Nipetiro camasã caĩtopairã na caãnimiatacũãrē, cū ꝑꝝame cariapea cū caĩrĩcãrõrẽ bairo átimasĩñami. Dios ya tutipũ cãã atore bairo quetibujaya: “Mũã, Dios, tocãnacã rũmũ caroaro cariape caquetibujũ mũã ñniña.

Bairi ni jĩcãũ ùcũ camasocũ caãnorē bairo marē cabũsujãũ mácũmi,” ñ quetibujaya.

⁵ Mai, ¿dope bairo ñicuti? ¿Aperiã camasã na caĩtũgoñarõrē bairo ñicuti? Atore bairo ñbujiorãma: “Rorije marĩ caáti ññoata, Dios caroaro cariape cū caãnanjē cutiere nipetiro camasã na masĩõ joroque ána marĩ átiya. Bairi carorije marĩ caátie ñujãñuñã. Tore bairo, ‘Caroã macããjē niña,’ marĩ caĩmiatacũãrē, ¿nopẽĩ roro marĩ caátie wapa marĩ qũĩñabesecũti Dios?” ñ tũgoñabujiorãma jĩcããrã camasã.

⁶ ¡Bairo mee niña! Bairo na caĩtũgoñarĩjē caãnorē bairo caãmata, ni ùcũ jĩcããrē qũĩñabese masĩẽtĩbujioũmi Dios.

⁷ Apeyera, aperiã atore bairo ñnemorãma: “Marĩ caĩtorije mena Dios cariape cū caĩrĩjẽrē marĩ áti ññogarã. Bairi camasã cũrē, ‘Caĩũũ majũ cariape cū caĩrĩcãrõrẽã bairo caáꝝꝝ niñami,’ ñbujiorãma. Bairo na caĩmiatacũãrē, ¿dopẽĩ Dios ꝑꝝame marĩrē, ‘Mũjãã caĩjũgoricarore bairo mũjãã átiyaparoetiya,’ marĩ qũĩcuti? Bairo cū caĩata, cariape ñẽtĩñami Dios,” ñbujiorãma camasã. Tame, bairopũã bairo na caĩrĩjẽ wapa maniña.

⁸ Bairo ñrã yua, atore bairo ñmecũnucũrãma: “¿Nopẽĩrã carorije macããjẽrē marĩ ápericũti? Caroã macããjē ꝑꝝame to átio joroque ñrã, carorije macããjē marĩ caáto ñuñã,” ñmecũnucũrãma. Na ꝑꝝame, “Pablo cãã torea bairo buenucũñami,” ñi bũsũpaiyama. Camasã yũre na catũgousaro boetiri, tore

bairo ñi busupainucũñama. Bairo na caĩbusupairije wapa Dios pñame roro popiye na baio joroque na átigumi.

Todos somos culpables

⁹ ¿Tame, dope to baimiñati? Marĩ, judío majã, ¿aperã netõjãñurõ caroarã cañurã majũ marĩ ãniñati? ¡Marĩ baietiya tame yura! Bairi marĩ, judío majã, aperã judío majã caãmerã nipetiro camasã rorije caãna jeto marĩ ãniña. Torea bairo yũ cãũ yũ quetibujunucũña.

¹⁰ Tirãmupũ cããrẽ atore bairo ĩ woatuyupa Dios ya tutipũ:

“¡Ni jĩcãũ ũcũ camasocũ cañũũ caroarõ cariape caácu mácũmi!

¹¹ Ni jĩcãũ ũcũ caroarõ catũgomasĩ mácũmi.

Ni jĩcãũ ũcũ Diore bori cãrẽ camacãũ mácũmi.

¹² Nipetiro camasã Dios yaye caroa quetire jãnarĩ ricaati quetibujurique pñamerẽ tũgousarã átiyama.

Caroa wãme ũnierẽ besemasĩtĩrĩ tũgoñamawijicoayama.

Bairi, ¡ni jĩcãũ ũcũ camasocũ cañũũ cariape caácu mácũmi!

¹³ Na busurica, masa ope cayaamani opere bairo niña.

Ti ope cañirijẽ cañiwitirorea bairo roro na cabusarije witinucũña. Ītopajãñũñama.

Tunu bairoa ãña nima capũnirõrẽ bairo, pũnirõ na risero mena busunucũñama.

¹⁴ Roro na caĩrĩjẽ jũgori aperãrẽ na tũgoña yapapuaõ joroque átinucũñama.

¹⁵ Yoaro mee asiari noa ũna na caboenarẽ jicoquei na pajĩãrenucũñama.

¹⁶ Noo na caátõpũ aperãrẽ roro na tũgoña royetuaõ joroque na átinucũñama.

Tũgoñarĩqũẽ paio joroque na átinucũñama.

¹⁷ Jĩcã majãrẽ bairo yerijõrõ ãnimasĩtĩñama.

¹⁸ Petoaca ũno Diore cũ masĩgaetimajũcõãñama.

Na cũ caĩñabesepee cããrẽ di rũmũ ũno tũgoñagaetiyama,”

ĩ quetibujayupa Dios ya tutipũ.

¹⁹⁻²⁰ Atope bairo marĩ masĩña: Dios pñame Moisés ãnacũ jũgori cũ caroticũrĩqũẽrẽ marĩ judío majãrẽ marĩ cũñupĩ. Tiere cũ cacũmiatacããrẽ, tiere marĩ caátipeyomasĩtĩtẽ jũgori marĩ buicatiya. Bairi nipetiro judío majã, judío majã caãmerã cãã, “Cabuiçuna marĩ ãniña. Dios popiye cũ caátiparã marĩ ãniña,” marĩ caĩmasĩparore bairo ĩ, marĩ cũñupĩ Dios Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ. Bairi ni jĩcãũ ũcãrẽ Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ caátipeyogamirĩcãrẽ, “Tie mũ catũgousarije jũgori mũ yũ netõõgu,” di rũmũ ũno jẽtĩgumi Dios.

La salvación es por medio de la fe

²¹⁻²² ãmerẽ yua, Dios pñame ñe ũnie cawapa mánarẽ bairo marĩ ãnio joroque cũ caátaje quetire marĩ ññoñami. Mai, tie queti pñame cawãma queti mee niña. Tirãmupũna Moisés ãnacũrẽ, bairi profeta majã cããrẽ na quetibujũ jũgoyeticũñupĩ. Bairo na cawoatucũrĩcã tutiripũre cabuerã ãnirĩ atore bairo marĩ masĩña: Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ marĩ catũgousaro jũgori mee, Jesucristo mena marĩ catũgoñatutuarije jũgori roque ñe ũnie cawapa mánarẽ bairo marĩ tuao joroque marĩ átiyami Dios. Nipetiro camasãrẽ jĩcãrõ tũni torea bairo na netõõgumi cũ mena na catũgoñatutuarije jũgori.

²³ Bairi marĩã camasã nipetiro roro caãna jeto marĩ ãniña. Ni jĩcãũ ũcũ Dios cũ caborore bairo caátietueta peti mácũmi.

24 Bairo caãna marĩ caãnimitacũãrẽ, Dios pũame camasãrẽ camai ãnirĩ cũ macũ Jesucristo cũ cariarique jũgori, ñe ãnie cawapa mánarẽ bairo marĩ tuao joroque marĩ ásupi. Ni jĩcãurẽ wapa jẽnirĩcãrõ mano tore bairo marĩ átibojayupi.

25 “Yũ macũ yucupãĩpũ cũ cariarije jũgori camasã na carorije wapare na yũ masiriyobojagũ,” i tũgoñañupĩ Dios. Bairi marĩ pũame tiere masirĩ, Jesucristo mena marĩ catũgoñañatutuata, caroaro marĩ emuetamasĩgarã yua marĩ cũ canetõõrĩqũerẽ. Bairo átiri marĩ masiõñami, Dios cañũ cariape caácũ cũ caãnajẽ cutiere. Bairi tunu tirũmũpũ macããna roro na caátiere ññamicũã, cariapea yerijõrõ catũgoñañ ãnirĩ, roro popiye na baio joroque na ápeyupi.

26 Torea bairo ãme cããrẽ cañũ cariape cũ caãnajẽ cutiere marĩ masiõcõã niñami. Tore bairo cũ caãnajẽ cutiere marĩ ññonemocõã ninucũñami, Jesucristore catũgoñsarãrẽ ñe ãnie cawapa mánarẽ bairo na ãnio joroque cũ caáticõãninucũrĩjẽ jũgori.

27 Bairi marĩ pũame marĩ majũ caroaro marĩ caátĩãnie jũgori, “Dios cũ caññajoro cañurã marĩ ãniña,” marĩ calbotomasĩpee maniña. Moisés ãnacũ cũ caátitoticũrĩqũẽ marĩ caátie jũgori mee caroarã marĩ ãniña. Jesucristo mena marĩ catũgoñañatutuarije jũgori roque Dios pũame, “Cañurã mũjãã ãniña,” marĩ i masiñami.

28 Bairi yua, atore bairo marĩ i yaparoetaya: “Ni jĩcãũ ãcũ Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ cũ caátipeyogamirĩjẽ jũgori mee, Jesucristo mena cũ catũgoñañatutuarije jũgori mena roque, ñe ãnie cawapa mácãrẽ bairo qũññagumi Dios,” marĩ i masiña.

29 Bairi Dios pũame, ¿judiõ majã quetiupãũ jeto cũ ãniñati? ¿Aperã judiõ majã caãmerã nipetiro ati ãmũrecõo macããna quetiupãũ mee mũjããrã cũ ãnicuti? ¡Yũra, ati ãmũrecõo macããna cããrẽ nipetiro quetiupãũ majũ niñami!

30 Jĩcãũã niñami camasã quetiupãũ. Apei maniñami. Cũ, jĩcãũã niñami, ñe ãnie carorije wapa mánarẽ bairo marĩ ãnio joroque caátimasĩ, Jesucristo mena marĩ catũgoñañatutuario jũgori. Tore bairo átinucũñami Dios na rupãure cayisetarotiricarã judiõ majã, o cayisetarotiena judiõ majã caãmerã cãã na caãnierẽ ññapeoricaro mano jĩcãrõ tũnia.

31 Bairi yua, ¿Jesucristo mena marĩ catũgoñañatutuarije jũgori, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ, wapa manorẽ bairo to tuao joroque marĩ áticuti? ¡Baietiya bairopũ! Jesucristo mena marĩ catũgoñañatutuario jũgori tie Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ caroaro cariape tiere marĩ átinemomasiõ joroque marĩ átiya.

4

El ejemplo de Abraham

1 ãmerẽ mũjããrẽ yũ quetibũjũpa Abraham ãnacũ cũ cabairiquere: Mũjãã camasiõrõẽã bairo cũ pũame marĩ judiõ majã yũ caãñijũgoricũ ãñupĩ.

2 Cariapea Abraham ãnacũ caroaro cũ caátĩãnie jũgori Dios pũame, “Ñe ãnie cawapa mácãrẽ bairo mũrẽ ñiñaña,” cũ cañĩqũẽ caãmata, Abraham ãnacũ pũame, “Yũ majũ caroaro yũ caátĩãnie jũgori yũ netõwũ,” i botiomasĩbujoricũmi. Baipũa, Dios cũ caññajoro tore bairo i botiomasĩẽñimicũã, tore bairo i botiobujoricũmi aperã camasãrẽ.

3 Atore bairo pũame i quetibũjũyupa Dios ya tutipũ Abraham cũ cabairiquere: “Abraham ãnacũ pũame Dios cũ cañĩjẽrẽ caãnorẽ bairo cariape tũgoyupi. Bairo cũ cabairijere ññarĩ bero, Dios pũame, ‘Ñe ãnie cawapa mácãrẽ bairo cũ ñiñaña, iñupĩ,’ i quetibũjũyupa.

4 Īcōñarī mujāārē yu quetibujupa mai: Īcāũ ūcū apeye ūnierē cū capaáta, bairoa wapa mano apeye ūnierē cū jorā mee átinucũñama. Cū capaarije wapa majũ cū wapatirā átiyama.

5 Baiɾua, Dios ɾuame paari majārē na cawapatirore bairo mee átinucũñami camasārē. Caroaro na caátie jūgori mee, cū mena na catūgoñatuarije jūgori, ñe ūnie cawapa cūgoenarē bairo na ññanucũñami. Tore bairo na netōñnucũñami Dios, camasā na majũ na caátie mena na canetōmasiētĩmiatacūārē.

6 Tirũmũɾu macāácũ David cūa yu caĩrōrēa bairo ññupĩ: “Dios camasā na caátie ññarī mee, cū mena na catūgoñatutuarije ññarī, ‘Cañurā ñe ūnie carorije cawapa cūgoena ññama,’ na ññucũñami Dios. Tore bairo cū caĩrā ɾuame butiro useaninucũñama,” ññupĩ David ānacū cūa.

7 Atore bairo ĩ woatuyupi Dios ya tutipũ:

“Noa ūna roro na caátie Dios cū camasiriyobojaricarā useanirĩ ñññama.

8 Tunu bairo, ñni ūcūrē, ‘Mũ carorije wapa yu jēnietigu,’ cū caĩ ɾuame cūa useanirĩ ñññami!” ĩ woatuyupi.

9 David ānacū cū cawoatucũrĩqũē ɾuame, ¿marĩ judío majā jetore marĩ cū caĩquetibujũ jūgoyeticũrĩqũē to āñññati? ¿Aperā judío majā caāmerā cūārē na cū caĩquetibujũ jūgoyeticũrĩqũē mee mujāārā to āñññati? Yura, nipetiropua catūgoñatutarā, David cū caĩquetibujucũrĩqũērēa bairo useanigarāma. Merē torea bairo mujāārē jāā quetibujupa. Dios ɾuame Abraham, cū mena cū catūgoñatutuario ññarī, “Cañuu, ñe ūnie cawapa cūgoecure bairo murē ñññaña,” qũññupĩ.

10 ¿Diwatoapũ Dios, “Cañuu ñññami,” cū qũññuparĩ Abrahārē? ¿Cũ rupau macāātōrē cayiseticũ cū caāno, o cayisetamácũ cū caānopua, tore bairo cū qũññuparĩ? Bairo cū caátitiparo jūgoyepua tore bairo qũññupĩ Dios.

11 Bairi Abraham, Dios cū cū caĩrĩjērē caānorē bairo cariape cū catūgoro beropũ, cū rupaure cū yiseyupa. Tore bairo átirotiyupi Abraham, Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori cūrē ñe ūnie cawapa cūgoecure bairo cū cū cacũrĩjērē cū camasĩparore bairo ĩ. Tore bairo cabairicũ āññĩ Abraham ānacū ɾuame nipetiro na rupau cayiserotiena nimirācūa, Dios mena catūgoñatutarā cūārē na ññicũ caāñijūgoricũ āññupĩ. Bairi Dios cūa torea bairo cariape cañurā ñe ūnie cawapa mánarē bairo na ññññami na rupau cayiserotiena cūārē.

12 Tunu bairoa marĩ judío majā marĩ rupaure cayisetarotiricarā, Abraham ānacū cū rupaure cayisetamácũɾua Dios mena cū catūgoñatutuaajūgoricarore bairo Dios mena catūgoñatutarā majũ ññicũ cūa ācũ baiyami.

La promesa se cumple por medio de la fe

13 Mai, Dios ɾuame atore bairo qũññupĩ Abrahārē: “Mũ, bairi mũ pāramērā cūārē atĩ yepare mujāā yu jogu mujāā caāñipa yepa,” qũĩ jūgoyupi, Abraham ɾuame caānorē bairo cariape Dios mena cū catūgoñatutuario jūgori. Cū caroticũrĩqũērē caroaro cū caátie jūgori mee, cū mena cū catūgoñatutuarije jūgori roque tore bairo qũññupĩ Dios. Bairi, “Ñe ūnie cawapa cūgoecure bairo caācũ mũ āññña,” qũññupĩ Dios yua.

14 Dios ɾuame, “Mujāārē yu juátinemoɾu,” cū caĩcũrĩqũērē, Moisés ānacū cū caroticũrĩqũērē caāna jetore cū cacũrĩqũē caāmata, Dios mena marĩ catūgoñatutuarije ɾuame wapa manibujioro. Tunu bairoa Abrahārē, “Caroare mũ yu jogu,” cū caĩrĩqũē cūa wapa mani yaparo etabujioro.

15 Bairi nipetiro camasã Moisés ânacũ cũ caroticũrĩqũerẽ caãtipeyogamirã pũame popiye na baio joroque Dios cũ caãtiparã niñama. Bairopũa, tie roticũrĩqũe camanicõãta, tiere cabaibotiorã cũã manibujiorãma.

16 Bairi Abraham jũgori nipetiro cũ pãrãmerã caãniparãrẽ Dios cũ caĩcũrĩqũẽ caroaro caãnicõãnipeere Irã, Dios mena camasã na catũgoñatutuacõãno boya. Bairo Igu niña: Moisés ânacũ cũ caroticũrĩqũerẽ caãtipeyogamirã jeto meerẽ, nipetiro Abrahãrẽ bairo Dios mena catũgoñatutuarãrẽ caroare na jogumi Dios, na cũ caĩcũrĩcãrõrẽã bairo. Bairo bairi Abraham ânacũ pũame yua, marĩ nipetiro Dios mena catũgoñatutuarã ñicũ caãnacũ majũ nijũgoyupi.

17 Dios ya tutipũ cããrẽ atore bairo ĩ quetibũju woatuyupa: “ãmerẽ, mũrẽ nipetiro camasã poari ñicãrẽ bairo caãcũ majũ mũ ãnio joroque mũ yũ átiya,” ĩ quetibũjuyupa. Tiere caĩ pũame niñami marĩ Quetiupau Dios, Abraham ânacũ caroaro cariape cũ catũgoñsaricũ. Cũã niñami Dios cariaccoatana na caãnimiatacũãrẽ na yeri catio joroque caãcũ. Tunu bairo apeye camãnajẽ to caãnimiatacũãrẽ, nipetirije caãnierẽ caãtijẽñorĩcũ niñami.

18 Mai, Abraham pũame cabũcũ ãnirĩ cũ capũnaacuti yũtea to capeticoãmiatacũãrẽ, Dios cũrẽ cũ caĩrĩqũerẽ tũgoñatutua jãnaesupi. Dios Abrahãrẽ, “Mũ pãrãmerã caãniparã, capããrã nigarãma,” cũ cũ caĩrĩqũerẽ caãnorẽ bairo cariape tiere cũ catũgoñatutuarique jũgori nipetiro camasã poari ñicãrẽ bairo caãcũ majũ ãnijũgoyupi.

19 Cabũcũ cien cãmarĩ majũ merẽ cacũgoñ nimicũã, Abraham pũame di rãmũ ãno Dios mena tũgoñatutua jãnaesupi. Pũgarãrũa cũ nũmo mena cabũtoa ãnirĩ na cayasipee cũãrẽ masĩñupĩ Abraham. Bairi pũgarãrũa cabũtoa ãnirĩ na capũnaa cutĩpee cũã mañupã.

20 Dios cũrẽ cũ caĩcũrĩqũerẽ pũgani cãrõ, “Tore bairo ápeimi Dios,” ĩ tũgoñãesupi. Bairo ĩ tũgoñãetĩrĩ yua, nemojãñurõ roque Dios cũrẽ cũ caĩcũrĩqũẽ mena tũgoñatutuanemoñupĩ. Diore cũ basapeoyupi Abraham.

21 “Dios yũre cũ caĩrcãrõrẽã bairo átimasĩpeyocõãñami,” caroaro ñe ãnie rusaeto ĩ tũgoñatutuacõãñupĩ.

22 Tore bairo cũ catũgoñatutuario ĩñarĩ, Dios pũame Abrahãrẽ, “Cañũũ ñe ãnie cawapa cũgoecure bairo cũ ñiñaña,” ĩñupĩ.

23 Atie Dios, “Cañũũ, ñe ãnie cawapa cũgoecure bairo mũ ñiñaña,” cũ mena cũ catũgoñatutuario jũgori cũ caĩcũrĩqũerẽ Abraham ânacũ jetore ĩ quetibũju cũẽsupa Dios ya tutipũre.

24 Marĩ cũãrẽ cũ caĩpeere tore bairo ĩ quetibũju woatucũñupã. Bairi marĩ cũãrẽ, “Cañurã, ñe ãnie cawapa cũgoenarẽ bairo mũjããrẽ ñiñaña,” marĩ ĩ masĩñami Dios, cũ macũ marĩ Quetiupau Jesucristo cariaccoatacu cũ caãnimiatacũãrẽ cũ cacatioricũ mena marĩ catũgoñatutuario jũgori.

25 Cũã, marĩ carorije wapa jũgori yucapãĩpũ riayupi. Bairo cariaccoatacu nimicũã, tunu catiyupi, marĩ carorije wapa jũgori roro popiye marĩ cabaibujiopeere netõõgu.

5

Libres de culpa

1 Bairi marĩ pũame marĩ carorije wapare cũ canetõõbojaricarã ãnirĩ yua, jĩcãrõrẽ bairo Dios mena yerijõrõ marĩ ãniña. Tore bairo marĩ tuaya yua, marĩ Quetiupau Jesucristo yucapãĩpũ cũ cariarique jũgori.

2 Jesucristo mena marĩ catũgoñatutuario jũgori Dios pũame cũ mena nocãrõ caroaro majũ marĩ caãnajẽ cutĩãnipeere marĩ cũñupĩ. Bairi tore bairo caroaro cariape marĩ ãnicõã ninucũgarã. Bairi Dios cũ caãnajẽ cutie macããjẽrẽ marĩ cũã jĩcã wãme ãno cacũgoparã ãnirĩ marĩ useanicõã niña.

3 Apeyera tunu popiye baimirãcã, marĩ useaniña. Bairo popiye marĩ cabairo jũgori nemojãñurõ Dios mena marĩ tũgoñatutuagarã.

4 Bairo marĩ catũgoñatutuaro, Dios ruame, “Mujãã, caroaro mujãã áru,” marĩ ĩgumi. Tiere masĩri yua, marĩrẽ caroaro cũ caátipeere tũgoñarĩ, pairo marĩ useanicõã nigarã.

5 Bairo caroaro marĩrẽ cũ caátipeere marĩ catũgoña useaninucũrĩjẽ ruame marĩ usearitia joroque marĩ áperiya. Bairi merẽ Dios ruame marĩ yeripũ marĩrẽ cũ camaicõãninucũrĩjẽrẽ ñe ũnie ruãseto marĩ masĩõ joroque átiyami, cũ yeri Espiritu Santo marĩ cũ cajoricũ jũgori.

6 Mai, marĩ ruame roro marĩ caátie jũgori marĩ majũã tie wapare marĩ netõmasĩepũ. Bairo marĩ canetõmasĩeto ĩnarĩ, Dios cũ caĩñabesejũgoyeticũrĩcã rãmũ caetaro, Jesucristo ruame roque marĩ carorije wapare netõõgũ riayupi.

7 Ni ĩcãũ ũcũ marĩ mena macããcũ, apeĩ cũ yãure qũĩñamairĩ, “Murẽ na capajĩãparo ũnorẽã, yure na pajĩãto,” caĩmasĩ macũmi. Bairũã, cũ yãũ caĩũũ majũ cũ caãmata, tore bairo ĩ masĩbujioũmi.

8 Dios ruame roque nocãrõ majũ marĩ cũ caĩñamairĩjẽrẽ marĩ masĩõñupĩ, Jesucristo marĩ cũ canetõõrĩqũẽ jũgori. Marĩã, roro caátipairã marĩ caãnimiatacũãrẽ, cũ ruame yucũpãĩru riacoásũpi, marĩ carorije wapare netõõgũ.

9 Bairi marĩ ruame marĩ carorije wapare cũ canetõõbojaricarã ãnirĩ ãme roquere yua atore bairo nemojãñurõ marĩ ĩ masĩña: “Dios camasãrẽ cũ caĩñabeseri rãmũ caãno popiye cũ caátiparã mee marĩ ãniña,” marĩ ĩ masĩña, Jesucristo marĩ netõõgũ yucũpãĩru cũ cariarique jũgori.

10 Cajũgoyepure mai, Diore caboena ãnirĩ cũ wapanarẽ bairo marĩ ãmũ. Bairo caãna marĩ caãnimiatacũãrẽ, marĩ mairĩ cũ mena ĩcãrõrẽ bairo marĩ ãnio joroque marĩ ásupi, cũ macũ cũ cariarique jũgori. Bairo cũ caátana ãnirĩ ãme roquere nemojãñurõ atore bairo marĩ ĩ masĩnemoña: “Jesucristo cariacõatacũ nimicũã tunu cũ cacatirique jũgori, cũ canetõõparã majũ marĩ ãniña,” marĩ ĩ masĩña yua.

11 Atie cũãrẽ marĩ ĩ masĩña: Dios mena marĩ useaniña, marĩ Quetiupãũ Jesucristo jũgori. Dios ruame cũ macũrẽ yucũpãĩru cũ cariarotirique jũgori ĩcãrõrẽ bairo cũ mena yeri jõrõ marĩ ãnio joroque ásupi.

Adán y Cristo

12 ĩcãũ caãmũ ati yepa caãnijũgoricũ Adán cawãmecũcũ jũgori carorije átaje nijũgoyupa ati yepapũre. Bairo carorije átaje caãnijũgoro bero yua camasã yasiũgoyupa. Bairi nipetiro camasã carorije caãna ãnirĩ cayasiparã marĩ ãniña.

13 Mai, camasã Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ na cacũgoparo jũgoyepũã merẽ carorije macããjẽrẽ áticõãjũgoyupa ati yepapũre. Bairo camasã roro na caátĩãnimiatacũãrẽ, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ na cacũgoeto jũgori, cũ cacũrĩqũẽrẽ cabaiBOTIORãrẽ bairo na ĩñaesupĩ Dios.

14 Bairo cabaimiatacũãrẽ, Adán ãnacũ cũ caãnijũgori rãmũpũĩ nijũgoatõ Moisés ãnacũ cũ caãni yuteapũ nituetayupa roro caãna na cayasirije. Bairãrũã, Dios Adãrẽ, “Ti yucũ rĩcare ugaeticõãña,” cũ caĩcũrĩqũẽrẽ bairo caãnierẽ na cabaibotiorije jũgori mee yasiyupa camasã. Adán ãnacũ carorijere caátijũgoricũ majũ ãñupĩ. Jesús ruame roque caroa macããjẽrẽ ati yepapũ cajeatĩjũgoricũ majũ ãñupĩ.

15 Bairõpũã, Adán roro cũ caátaje mena quetibũũ cõñamasĩã mano caroa Dios camasãrẽ cũ caátibojarique menarẽ. Bairo cabaimiatacũãrẽ, ĩcãũ caãmũ roro cũ caátijũgorique jũgori camasã capããrã yasiyupa. Apei ĩcãũ caãmũ

Jesucristo jūgori wapa jēnirīcārō mano Dios camasārē cū caátibojarique paio netōrō cañurjē nijūgoyupa. Nocārō camasā capāārārē caroaro cū caátipee nijūgoyupa.

¹⁶ Bairo cabaimiatacūārē, jīcāū caūmu roro cū caátaje mena quetibujū cōñamasīā mano caroa Dios camasārē cū caátibojarique menarē. Bairo cabaimiatacūārē, Adán jīcāū caūmu caānijūgoricū jīcā wāma Diore roro cū cabaibotiorique jūgori nipetiro camasā carorije cawapa cūgorā jeto tuayama. Bairo na catuamiatacūārē, camasārē na īñamairī ñe ūnie cawapa cūgoenarē bairo na īñañami Dios nipetiro cū mena catūgoñatutuari majārē, cape wāme majū cārē cabaibotioricarā na caāniamiatacūārē.

¹⁷ Mai, jīcāū caūmu roro cū caáticūjūgorique jūgori nipetiro camasā mena ānicōāñupā baiyasirique. Bairo caāna ānirī nemojāñurō atore bairo marī ī masīña: “Dios nipetiro camasārē nocārō paio na īñamairī wapa jēnirīcārō mano, ‘Caroarā ñe ūnie cabuicuparērē bairo mujāā ñiñña,’ cū caīrīcārā pūame ūmurecōopu caroaro majū ānicōā ninucūgarāma Jesucristo jīcāū jūgori,” marī ī masīña.

¹⁸ Bairi Adán roro cū caátaje jūgori nipetiro camasā cabuicunarē bairo na tuo joroque ásupi. Jesucristo pūame roque caroaro cariape ácu, cū cariarique mena nipetiro cabuimánarē bairo tuamasīcōā ninucūñama.

¹⁹ Bairo ĩgu ñiña: Jīcāū caūmu Diore cū cabaibotiorique jūgori capāārā camasārē rorije caānarē bairo na īñañami Dios. Apei pūame roque Diore cū catūgousarique jūgori capāārā camasārē caroarā ñe ūnie cawapa mánarē bairo na īñañami Dios.

²⁰ Apeyera tunu Moisés ānacū mena cūñupī Dios cū caroticūrīqūērē, nipetiro camasā tocānacā wāme roro na caátiere na camasīparore bairo ī. Bairo tie cū cacūrīqūērē masīmirācūā, nemojāñurō carorije macāājērē átinemoñupā. Bairo camasā na cabaimiatacūārē, Dios pūame nemojāñurō na īñainemocōā jūgoyecusupi.

²¹ Roro marī caátie wapa jūgori marīā nipetiro camasā cabaiyasiparā jeto marī āniña. Bairo cabaiyasiparā marī caāniamiatacūārē, Dios pūame caroaro marī cū caátie jūgori caroarā ñe ūnie cawapa cūgoenarē bairo marī ānio joroque ásupi. Bairo átiri yua, yeri pūna capetietie cūārē marī joyupi marī Quetiupau Jesucristo jūgori.

6

Muertos respecto al pecado pero vivos en Cristo

¹ Bairi yua, yu caátajere tūgori bero, ¿dope marī caáto to ñucuti? “Dios pūame nemojāñurō marī qūññamaiáto,” ĩrā, ¿nemojāñurō carorije macāājērē marī átinemocōācuti?

² Tore bairo marī áperigarā. Merē marīā, roro átiāñajērē cajānamajūcōārīcārā marī āniña. Bairo caāna ānirī, ¿dope bairo tunu carorije macāājērē marī átiāninemobujocuti?

³ ¿Atore bairo mujāā masīētīñati? Mujāā masīrā. Mujāā pūame Jesucristo yarā ānigarā na mujāā cabautiza rotirica rūmu caāno atore bairo mujāā tuayupa: Jesucristo yucupāipū cariaricure bairo caāna mujāā tuayupa, Dios cū cañajoro.

⁴ Bairi mujāārē na cabautizari rūmu Jesucristo mena cayaecoricarārē bairo baimirācūā, tunu cū mena Dios cū cacatioricarārē bairo mujāā baiyupa. Bairo cū mena cacatiricarārē bairo caāna ānirī caroarā cawāma yerīcūna

mujãã tuayupa yua. Tore bairo marĩ ásupi cū macārē Dios nocārō caroaro cū caátimasĩrĩjē jūgori.

⁵ Jesucristo mena marĩ cañnicōãmata, cariapea cariaricupũ nimicūã, tunu cū cacatiricarorea bairo marĩ cūã cacatinemoparã marĩ ãnigarã.

⁶ Bairi, bairo marĩ masĩña: Marĩã, cajūgoyepũe roro marĩ caátianimirĩqũērē Jesucristo cū cariarique jūgori yucũpãĩpũ papuatureri-carore bairo baiyupa Dios cū caĩñajoro. Dios pũame atĩ rupau mena roro camasã na caátianigarije to yasio joroque ĩ, bairo ásupi Jesús. Bairi ãmerē roro átianajērē cañnotamasĩenarē bairo marĩ baietiya.

⁷ Nĩ jĩcãũ ũcũ baiyasiri bero, cū rupau roro caátigamirĩqũērē átinemoẽtĩñami.

⁸ Bairi, bairo marĩ ĩ tũgoñacõã niña: Jesucristo mena cariaricarãrē bairo caãna ãnirĩ, cū caátore bairo marĩ átigarã. Cariaricũ nimicūã catitunurĩ ãmũrecóopũ cū caátatore bairo marĩ cūã riamirãcũã tunu catitunurĩ ãmũrecóopũ marĩ ágarã.

⁹ Tunu atore bairo marĩ masĩnemoña: Jesucristo riari bero catitunurĩ ãmũrecóopũ ãcũ pũgani cãrō tunu rianemoetigami. Di rãmũ ũno riarique cū ãmũetaeto.

¹⁰ Jicãnia rianãnañupĩ, marĩ carorije wapare netõõgũ. ãmerē yua, catiri bero Dios mena caroaro ãnicõã ninucũñami.

¹¹ Bairi ãmerē yua, mujãã pũame tirũmupũ roro mujãã caátianajērē cacũmajũcõãricãrãrē bairo tũgoñaña. Cariaccoatana ãnana carorijere na caátimasĩtõrõã bairo mujãã cūã tiere tũgousanemoeticõãña. Jesucristo mena caãna ãnirĩ, mujãã caátianipeere Dios cū caborore bairo jeto átianicõãña.

¹² Bairo bairi yua, mujãã pũame atĩ rupau bũtiro roro mujãã caátiganucũrĩjērē mujãã majũrē átijĩãtirotieticõãña. Roro marĩ rupau caátiganucũrĩjērē tũgoñaenarē bairo tiere tũgoñanetõcõãña.

¹³ Marĩ caĩñarĩjē, marĩ cabũsũrije nipetirije marĩ rupau macããjē mena roro marĩ áperigarã. Bairo roro átajere átato ũnorẽã, Dios cū caborore bairo caroa macããjē pũamerē marĩ átianigarã. Riacoati tunu cacatiricarãrē bairo caroa macããjērē marĩ áticõã ninucũgarã.

¹⁴ Bairi yua, ãmerē roro átianajē mujãã catũgoñarĩjē mujãã netõnucãẽtĩgaro. ãmerē yua, Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũērē carotiecocõãna mee mujãã ãniña. Dios pũame roque mujããrē mairĩ, caroaro mujãã rotiyami mujãã yeripũ. Bairo cū mena mujãã caãnoi, carorije átaje mujããrē ãmũetaetiya.

Un ejemplo tomado de la esclavitud

¹⁵ Bairi yua, yũ caãtatajere tũgori bero, ¿dope marĩ caáto to ñucuti? ¿Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũērē carotiecocõãna mee, Dios yayere caĩroarã ãnirĩ carorije macããjērē marĩ átinemocõãnicuti? Tore bairo marĩ áperigarã.

¹⁶ Caroaro mujãã masĩña merē atiere: Mujãã pũame apeĩ cū carotirore bairo mujãã caáticõãmata, cũrē capaabojacoteri majã majũ jããrã mujãã baiya. Cũã, mujãã quetiupaũre bairo tuau baiyami. Torea bairo carori wãmerē mujãã caáticõãmata, tie carorijere caátirotiococotenucũrã majũ mujãã tuaya. Dios cū carotirore bairo marĩ caáticõãmata roque, cũrē capaacoterãrē bairo marĩ ãnigarã. Bairo cū carotirore bairo ãna carorijere átato mano marĩ ãnigarã.

¹⁷⁻¹⁸ Mai, mujãã pũame cajūgoyepũe carorijere áticõã ninucũrã tiere cañnotamasĩena majũrē bairo mujãã baiyupa. Cabaimirĩcãrã ãmerē yua aperã Jesucristo yaye quetire mujãã na caquetũbujaro tũgori, mujãã yeripũ tiere mujãã tũgousajũgoyupa. Bairi Jesucristo jūgori roro átajere cañnotamasĩrã

ānirī caroa macāājē majūrē mujāā átiānicōā jūgoyupa. Bairo mujāā caānajē cutiere tūgoñarī, yu pūame Diore, “Mu ñujāñuña,” cū ñinucūña.

19 (Bairāpua mai, catūgoñatutuawēpūēna mujāā caānoi, camasā na cabairijere ĩcōñarī mujāā yu quetibujuya.) Mujāā pūame cajūgoyepure mujāā caññarījē, mujāā cabusurije nipetirije mujāā rupau macāājē mena roro átiānajērē mujāā átiāñupā. Bairo roro átajere átato ũnorēā, āme roque Dios cū caborore bairo caroa macāājē pūamerē átiāñā. “Cū mena caānimajūcōārā ānirī nemojāñurō cū caborore bairo marī átigarā,” ĩ tūgoñarī caroaro áticōā ñinucūña.

20 Mai mujāā, cajūgoyepure roro caáticōāna ānirī tie carorijere caáticotenucūrā majū mujāā āñupā. Bairo caāna ānirī ñe ũnie caroa macāājērē mujāā átiga tūgoñamasēsupa.

21 Cajūgoyepure roro mujāā caátianajē mena ñe ũnie caroare mujāā bócarī? Mujāā bócaesupa. Tiera tūgoñamasīrī yua, āmerē mujāā bobotūgoñāña. Roro mujāā caátaje wapa peero yasiricaropu roro mujāā baibujioyupa.

22 Bairo baibujiomirācūā, āmerē yua roro mujāā caátiganucūrījērē ēñotamasīrī, Dios cū caátitirore bairo caroa macāājē pūamerē mujāā átijūgoyupa. Tie roque wapaçtīya mujāārē. Bairi nemojāñurō cū caborore bairo mujāā caápata, cū caátianitirijere caāna majū mujāā tuaya. Bairo mujāā caáticōāñinucūata yua, yeri capetieti pūnarē mujāā jogami Dios.

23 Bairi roro camasā caátipairā na yaye wapa peeropu caápārā ñīñama. Dios marīrē cū cajorije pūame roque yeri capetietie ñīña. Jesucristo marī quetiupau jūgori wapa jēñirīcārō mano tiera marī joyami.

7

Un ejemplo tomado del matrimonio

1 Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē mujāā masīña. Tie pūame atī yepapu mai marī cacatiāno, marīrē tutuaro rotirore bairo marī átiya. Marī cariaro bero roque, tiera carotiecoena marī tuacōāña yua.

2 Mai, ĩcōñarī mujāā yu quetibujura: Jīcāō ũcō samapanpucso, sawāmojiyarico cō caāmata, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē caīquetibujuro jūgori cō manapure cō capitiro maniña. Cō manapu cū cariaro bero roquere yua, na sawāmojiyamirīqūērē peticoaya. Bairi yua, Moisés ānacū, “Mu manapure cū pitieticōāña,” cū caīroticūrīqūērē carotiecocōācō mee tuayamo.

3 Bairi tunu cō manapu cū cacatimiatacāārē, apeī caāmu mena cō caāmata, roro áco átiyamo. Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cabaibotiore bairo baiyamo. Bairo caācō nimiocūā, cō manapu cū cariacopata roque, Moisés ānacū, “Mu manapure cū pitieticōāña,” cū caīroticūrīqūērē carotiecocōācō mee tuayamo. Bairi apeī caāmu mena wāmojiyari cō caāmata, carorije áco mee átiyamo.

4 Yu yarā, yu bairārē bairo caāna torea bairo mujāā cūā Jesucristo cū carique jūgori āmerē yua Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecocōāna mee mujāā āñīña. Bairi jīcāō cō manapu cū cariaro bero apeire samapanpucscore bairo catuarā ānirī, apeī yarā majū mujāā tuaya yua. Bairi mujāā āmerē Jesucristo cariacoamirīcū tunu cacatiricu yarā majū roque mujāā āñīña. Bairo caāna ānirī caroa átaje tocānacā wāmerē mujāā átiāñigarā.

5 Cajūgoyepure mai marī cajesorije ũnie carorijere marī ĩñaugaripeanucūwū. Bairo caīñaugaripearā ānirī Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē tūgori bero tie roticūrīqūērē marī baibotiojūgowu. Bairo

tiere cabaibotiorā ānirī nemojāñurō tutuaro carorijere marī ápu. Bairo carorijere ána yua, peeropu cayasiráná majūrē bairo marī baimiwā.

⁶ Cajūgoyepure Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecorā majū marī ānimiwū. Áme roquere yua, Jesucristo mena ānirī tie rotiriquere carotiecorā mee marī āniña. Bairo caaña ānirī Dios cū caborore bairo caroa macāājē pñamerē marī átiānijūgomasiña, Dios, Espiritu Santore marī yeripu cū cajoro jūgori. Bairo Moisés ānacū cū cawoaturiquere marī catūgousaro jūgori mee, cawāma yeri marī cacūgoro jūgori roque Dios cū caborore bairo marī átiānimasīña.

El pecado que está en mí.

⁷ Bairo Moisés ānacū cū caátiroticūrīqūē, “Carorije niña,” ¿marī ĩrāati? Bairo marī ĩetigarā. Tie rotiriqūe camanicōāta, “Yua, carorije caacu yu āniña,” marī tocānacāpñua marī ĩ tūgoña masīētībujoricarā. Mai, ĩcā wāme roticūrīqūē macāājērē yu quetibujupa: “Aperā yayere ĩñaugaripeaeticōāña,” ĩ quetibujuya. Tie roticūrīqūē camanicōāta, “ĩñaugaripearique, carorije niña,” marī ĩ masīētībujoricarā.

⁸ Bairo Moisés ānacū cū caroticūrīqūē caāno jūgori yua, marī rupaupu rorije marī caátigarije caānie pñame tocānacā wāme roro átajere nemojāñurō marī átinemo joroque baiyupa. Tie roticūrīqūē camanicōāta roque, carorije pñame camanierē bairo tuabujoro.

⁹ Mai, roticūrīqūērē masīēcūpū yu caāna yuteare cacatimajūrē bairo yu ānimiwū. Cabero tie roticūrīqūērē yu camasirō bero yu rupaupu rorije yu caátigarije caānie pñame āninemoñupā.

¹⁰ Bairo caátiecou ānirī peeropu yu cayasipeere merē yu masīwū. Bairo tie rotiriqūe jūgori camasārē Dios mena caroaro na catuabujioparo ũnorēā, yu pñamerē carorije wapa cacūgoure bairo yu tuao joroque yu ápu.

¹¹ Yu majū yu tūgoña mawijiyupa. “Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē yu átipeyocōāgu,” ĩ tūgoñamicūā, yu rupaupu rorije yu caátigarije caānie jūgori tiere yu átipeyomasīērū. Bairo átipeyomasīētīrī, carorije cawapacacu peeropu cayasipaure bairo yu tuamiñupā.

¹² Bairo atore bairo marī ĩ yaparoya Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē: Tie cañurījē majū niña bairopña. Tocānacā wāme roticūrīqūē caroaro cariape quetibujurije cañurījē niña.

¹³ Toroquere Moisés ānacū cū caroticūrīqūē cañurījē nimirōcūā, ¿nopērīō tie jūgori marīrē carorije cabuicunarē bairo marī tuao joroque to ásupari? Tie jūgori mee tore bairo marī baiwā. Marī carorije jūgori carorije wapacunarē bairo marī tuao joroque marī ápu. Bairo bairi tie rotiriqūe caroa macāājērē masīrī bero yua, roro marī rupaure caátiganucūrījē pñamerē, “Tie carorije átaje majū niña,” marī ĩ tūgoñamasījūgowu. Bairo ĩ tūgoñamasīrī, peeropu cayasicobujiorārē bairo marī caānajē cātie cāārē marī masīwū.

¹⁴ Bairo atore bairo marī masīña: Moisés ānacū cū caroticūrīqūē pñame Dios cārē cū caquetibujucūrīqūē majū niña. Bairo cañurījē majū niña. Yu rupaupu rorije yu caátigarije cacūgou ānirī yu pñame roque carorije macāājērē caáticōāninucūū yu āniña.

¹⁵ Yua, yu caátigarije caroa ũnierē yu áperinucūña. Apeye carorije caátiamanipee ũnie pñame roquere yu átinucūña. Bairo yu caátinucūrījērē dope bairo ñi masīētīña. ¿Dopērī tore bairo yu átibaucuti?

¹⁶ Yu caátigaetie pñamerē ácu, atore bairo yu masīña: “Moisés ānacū cū caroticūrīqūē cañurījē niña,” ñi masīña.

17 Bairi āmerē yu majū tie carorijere yu āperiya. Yu yeri yu catūgoñarījēru carorije macāājē átaje nicōāña. Tie pñame roro yu ātiāninucūō joroque yu ātiya.

18 Bairi caroa macāājērē átigamicūā, yu átijīātiyetiya. Bairo átijīātiyeti atore bairo ñi masīña: Yu rupau mena roro yu caátigarijere yu caápata, petoaca ūno caroa macāājē manimajūcōāña.

19 Yua, yu caátigarije caroa ūnierē yu āperiya. Apeye yu caátigaetie pñame roquere yu ātinucūña.

20 Yu caátigaetie pñamerē ácu, atore bairo yu masīña: Yu majū tie carorijere yu āperiya. Yu yeri yu catūgoñarījēru carorije macāājē átaje nicōāña. Tie pñame roro yu ātiāninucūō joroque ātiya.

21 Atoe bairo jeto yu baicōā ninucūña: Caroa macāājērē átiganucūmicūā, rorije átaje pñame jetore yu áticōā ninucūña. Carorije pñame yu ānijūgoyecutinucūña.

22 Yu majūpua, Dios cū caroticūrīqūērē yu bomajūcōāmiña.

23 Bairi atiere yu masīña: Yu catūgoñarījē mena caroa macāājērē yu átigamiña. Bairo yu caátigamiatacūārē, yu pñare niña caroaro yu caátigatūgoñarījērē ēñotarore bairo yu caátinucūrījē. Bairi yu majū rupau mena carorijere tutuaro yu átiganucūña. Bairo yu pñare caāno jūgori carorijere yu átijānamasīlētiña.

24 Bairo carorije macāājērē caáticōāninucūñi ānirī, ¡butiro roro yu tūgoñarīqūē paiya! Peero caūpetietoru caápau yu āniña. ¡Tame, roro majū yu tāmucupri! Bairi, ¡ni ūcū majū carorije yu rupauru cacūgon yu caānie wapare yu cū netōōbujocuti?

25 Dios pñame Jesucristo mena yu catūgoñatuturo jūgori, yu carorije wapare yu netōōgumi. Bairo cū caátipeere tūgoñarī, “Mu ñujāñuña,” cū ñinucūña. Bairi atore bairo ñi yaparoya yu cabairijere: Dios cū caroticūrīqūērē, cū cabororea bairo yu caátipea niña. Baimicūā, yua, ati rupau caācū ānirī roro átaje yu pñare caāno jūgori carorije yu caátipee caā ūno bairopua.

8

La vida conforme al Espíritu de Dios

1 Bairi Dios pñame noa ūna Jesucristo mena caānarē, “Mujāā buicutiya,” di rūmu ūno na īreetigumi.

2 Jesucristo jūgori Espiritu Santo cawāma yeri catiriquere cajon pñame roro marī caátaje wapare cabuicupērārē bairo marī ānio joroque marī ásupi. Tunu bairoa peeroru marī cayasirābujiopee cūārē marī netōōñupī.

3 Marīā, rorije caātiāninucūrā marī caāno jūgori, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē marī caátipeyomasīpee mañupā. Tie roticūrīqūē jūgori marī carorije wapare marī canetōmasīlētimiatacūārē, Dios pñame roque marī carorije wapare netōōgu, cū macūrē ati yeparu cū joyupi. Cū macū pñame marī roro caátipairā marī carupaucutorea bairo ati rupau cacūgon āñupī. Ti rupau mena riari marī carorije wapa caānierē merē reepeyocōāñupī.

4 Tore bairo marī ásupi Dios, cū camasīōrījē jūgori marī pñame cū carotirore bairo marī caátipeyomasīparore bairo ī. Bairi marīā, āmerē yua ati rupau mena roro marī caátiganucūrōrē bairo marī ātiāmerīgarā. Espiritu Santo cū caátirotirore bairo jeto roque caātiāniparā majū marī āniña.

5 Tocānacāpua camasā ati rupau mena roro caátinucūrā p̄ame, ti rupau roro na caátie jetore átiāniganucūñama. Aperā, Espiritu Santo cū carotirore bairo caátinucūrā roque, cū caborije cañurjē p̄amerē átiāniganucūñama.

6 Noa ũna ati rupau mena roro caátianinucūrā p̄ame tore bairo na caaticōāninucūata, peero yasiricaropu ágarāma. Aperā, Espiritu Santo cū caborije cañurjē ũnie p̄amerē caátianinucūrā roque tocānacā r̄mua Dios mena yerijōrō ānicōā ninucūgarāma.

7 Noa ũna ati rupau mena roro caátianiganucūrā p̄ame Dios cū carotirore bairo átijātimasīgaetiama. Bairi Dios pesuare bairo caāna majū tuayama.

8 Bairi tore bairo ati rupau mena roro caátianinucūrā p̄ame di r̄mua ũno Dios cū caññajesorije ũnierē áperimajucōāñama cū caññajoro.

9 Mujāā roque āmerē, na rupau caborore bairo caátianinucūrā na caátianinucūrōrē bairo mujāā átiāmeriña. Espiritu Santo cū camasiōrjē jūgori roque cū caátirotirore bairo jeto mujāā átiāninucūña. Tore bairo mujāā átiāninucūgarā, caānorē bairo Espiritu Santo Dios Yeri majū mujāā yeripu cū caāmata. Tunu bairoa Jesucristo cū cajou Espiritu Santo majūrē ni ũcū cū yeripu cacāgoesa p̄ame Jesucristo ya mee niñami.

10 Ati rupau, roro marī caátinucūrī rupau p̄ame caboapa rupau niña. Bairo caboapa rupau caāniamiatacūārē, Jesucristo marīp̄ure cū caāmata, Dios p̄ame cañurā ñe ũnie cawapa mánarē bairo marī ānio joroque átiyami. Bairi marī rupau caboamiatacūārē, marī yeri p̄ame ũm̄arecōopu caticōā ninucūgaro.

11 Dios Yeri Espiritu Santo, Jesucristo cariaricap̄ure tunu cū catio joroque caátacu p̄ame marīp̄ure cū caāmata, marī rupau cayasiro bero tunu ti rupauere catio joroque átigumi. Espiritu Santo marīp̄ure cū caānoi, cū camasiñjē mena tore bairo marī átigumi.

12 Bairi ya yarā, ya bairārē bairo caāna, marī yeripu Espiritu Santo cū caāno jūgori ati rupau mena roro marī caátiganucūrjērē áperirotiya. Espiritu Santo cū carotirore bairo p̄ame roque átirotiya.

13 Ati rupau mena roro mujāā caátiganucūata, peeropu mujāā yasi-garā. Baimirācūā, tie carorijere Espiritu Santo cū camasiñjē jūgori mujāā caátijānaata roque, mujāā caticōā ninucūgarā.

14 Nipetiro Espiritu Santo cū camasiñjē jūgori cū carotirore bairo caátiusarā p̄ame Dios pūnaa majū niñama.

15 Dios, Espiritu Santore marī cū cajoroī, paacoteri majā na quetiupaare cauwirā na cabairore bairo marī baietiya. Dios p̄ame marīrē cū pūnaa marī ānio joroque átiyami. Cū, Espiritu Santo marī cū cajūgomasiñjē jūgori marī Pacu Diore, “Caacu,” cariape cū marī ī masiña.

16 Espiritu Santo p̄ame marī yeri marī catūgoñarjēpu, “Dios pūnaa majū marī āniña,” marī ī tūgoñao joroque átiyami.

17 Bairo cū pūnaa caāna ānirī Dios, cū pūnaarē, “Caroare mujāā ya jogu,” nipetiro cū caññicārōrē bairo marī cūgopeyogarā. Jesucristo jūgori tiere marī cūgoGARā. Jesucristo cū carotirore bairo marī caátie jūgori marīrē roro na caápata, cū mena ũm̄arecōopu caroaro caānopu caroaro marī ānicōā ninucūgarā.

La gloria que ha de venir

18 Ati yepapu āna, roro popiye marī cabainucūrjē mena quetibūju cōñamasā mano ũm̄arecōo caroaro caānopu caroare Dios marī cū cajopee menarē. Bairo ati yepapu roro popiye baimirācūā, cabero caroaro majū marī ānicōā ninucūgarā Jesucristo mena yua.

19 Nipetirije ati ɯmɯrecóo macããjê Dios cū caqũ̃enoriqũ̃e pɯame camasã pajutiricaró mano apeye ùnierê na cacoterore bairo coteró baiya. “Ánoa yu pũnaa niñama,” Dios cū caĩpa rũmɯ caetaparore coteró baiya.

20-21 Caãnijũgoropɯ Dios cū caqũ̃enoriqũ̃e nipetirije caroa cañurjê añijũgoyupa. Cabero ati yepa macããjê roye tuapeticoasupa. Ati yepa to majũã roye tuaesupa. Adãn cū cabaibotiorijere Ìnarĩ, Dios pɯame roque nipetirije to roye tuo joroque ásupi. Bairi nipetirije ati yepa macããjê cayasipee majũ tuayupa. Bairo cayasipee caãnimiatacũãrê, caberopɯ Dios pɯame tiere caroaro wasoagũmi tunu. Bairo ti rũmɯ caetaro cū pũnaarê cawãma rupau cū cawasoaparorea bairo ati ɯmɯrecóo macããjê cū caqũ̃enoriqũ̃e cããrê cawãma jeto wasoacõãgumi. Bairo cū caato, tirũmɯpɯ cū caãtijũgoricarore bairo caroaro nigaro tunu. Pɯgani roye tuatigaro yua.

22 Bairi atore bairo marĩ masiña: Ati ɯmɯrecóo macããjê nipetirije Dios cū caqũ̃enoriqũ̃e pɯame, jĩcãõ carõmio pũnaa cutigo popiye cõ canetõrõrê bairo tie cãã rorõ popiye netõrõ baiya.

23 Tie ati ɯmɯrecóo macããjê jeto mee roro popiye netõrõ baiya. Marĩ cãã torea bairo popiye marĩ bainucũña. Bairo caãna nimirãcũã, merê caãnijũgoro Espiritu Santore Dios cū cajoricarã majũ marĩ ãniña. Popiye netõrõ marĩ ãnicoteya mai ape rupau, rorije cacũgoeti rupauere, marĩ, cū pũnaarê cū caĩrĩcãrõrêã bairo Dios cū cawasoaparo jũgoye.

24 Jesucristo mena marĩ catũgoñatutaro jũgori marĩ netõõñupĩ Dios. Bairi caberopɯ marĩ rupauere cū cawasoapeere caãnorê bairo cariape marĩ tũgoñatutucoteya. Ni jĩcãũ ùcũ dise ùnie cū cacoteriquere merê cū caññaata, tiere cotenemoetiyami. Marĩ cañnarĩqũ̃epɯ caãmata, dope bairo merê ìnarĩqũ̃epɯere cotemasĩã mano.

25 Bairi marĩ caññaetiere mai cacoterã ãnirĩ tiere pajutiricaró mano marĩ cacotetũgoñarõ ñuña.

26 Marĩ pɯame Diore caroaro cariape caãnorê bairo cū marĩ jẽnimasĩ peyoetinucũña. Bairo cajẽnipemyomasĩena marĩ caãnoi, Espiritu Santo pɯame marĩ juãtinemonucũñami. Bairi marĩ caãtiãnipere marĩ jẽnibojayami cū yaye busurique mena. Tie busurique pɯame camasã busurique mena cabusajẽñomasĩã manie niña.

27 Dios pɯame roque marĩ yeri marĩ catũgoñarjẽrê caññabesemasĩ ãnirĩ Espiritu Santo marĩ cū cajẽnibojarijere cariape tũgomasĩñami. Dios cū caborore bairo Espiritu Santo pɯame, marĩ, cū yarãrê marĩ jẽnibojanucũñami.

Más que victoriosos

28 Atore bairo marĩ masiña: Nipetiri wãme caroa, o popiye marĩ cabainucũpeere marĩ cũñupĩ Dios, marĩ, cãrê camairã cū caborore bairo caroaro marĩ caãtiãnimasĩparore bairo ĩ. Tore bairo marĩ cũñupĩ Dios marĩ, cū cabesericarã, cū cabojũgoricarorea bairo catũgousarãrê.

29 Dios merê caãnijũgoripapɯa marĩrê Ìnabeseri, “Ánoa caãniparã yu pũnaa majũ nigarãma,” ĩcũcõãñupĩ. Cū macũ cū caãnierê bairo marĩ caãnierê bou, bairo ĩcõã jũgoyupi. Bairi tunu cū macãrê, nipetiro cū mena catũgoñatutuarã jũgocure bairo cū caãnierê bou, bairo ĩ jũgoyeticũcõãñupĩ Dios.

30 Caãnijũgoripapɯa merê cū yarã cū caãnirotiricarã marĩ caãnoi, cū pũnaa caãniparãrê marĩ beseyupi. Bairo cū cabesericarã marĩ caãnoi, “Ñe ùnie cabuimãna, cañurã niñama,” marĩ ĩ Ìnãñami. Bairo cū caĩ Ìnarã marĩ caãnoi, caroaro majũ cū caãnajê cutie macããjẽrê marĩ cũã jĩcã wãme ùnorê marĩ cũgoo joroque ásupi.

31 Bairo tie caroa queti majūrē tūgoņarī, atore bairo marī tūgoņa masīnemoņa: Dios cū caīñamaicoterā marī caānoi, noa ūna aperā marīrē caīñaterā nimirācūā, roro marī átiyaparoetiyama.

32 Dios cū macū caānimajūūrē cū riaroti joyupi ati yepapure, marī nipetiro marī carorije wapare netōōgu. Marī mairī, “Cū yu joetigu yu macārē,” ĩesupī. Bairo caátacu majū ānirī nipetirije caroaro marī caānajē cūtipēe cūārē marī jomajūcōāgumi.

33 Dios roque, “Ānoa ñe ūnie cawapa cūgoena niñama,” marī, cū cabeserī-carārē marī ĩ masīñami. Bairi ni ĵicāū ūcū, “Ānoa, cañuena niñama,” marī ĩ busujāmasīēcūmi.

34 Mai, atore bairo niña: Jesucristo pūame yucpāīrū marī carorije wapare netōōbojagu riayupi. Bairo riacoamicūā, tunu nemo catiyupi Dios cū camasīrjē jūgori. Bairo catiri bero āmerē yua, cū pacu cū carotīmasīrīpau carīape nūgōāpū ruiiri, marī yaye caānipeere jēnibojau átiyami cū pacu Diore. Bairi ni ĵicāū ūcū, “Ānoarē na yaye wapa popiye na baio joroque na átirotiya,” marī, Dios cū cabesericarārē marī ĩ busujāmasīēcūmi.

35 Jesucristo marīrē cū camairjērē ni ĵicāū ūcū ēñotamasīēcūmi. Tunu bairoa popiye marī cabairije, o marī cāuseariti tūgoņarjē, o aperā Jesucristo yarā marī caānie jūgori roro marīrē na caātie to caānīmatācūārē, Jesucristo pūame marīrē maicōā ninucūñami. Tunu bairi marī caaariarije, marī cajutī bopacarije, o cauwiōrije watoa marī caānie, o aperā marīrē na capa-ĵāgarīje caānīmatācūārē, Jesucristo pūame marī maicōā ninucūñami.

36 Dios yaye quetire woarica tutipū cūā atore bairo ĩña cū yarārē: “Dios, mu yarā jāā caāno jūgori tocānacā rāma jaārē pajīārīcārō uwīoro jāā átinucūñama. Ovejare pajīāgarā, narē pajīārīcārōpū na cajeánārē bairo jāā cūārē roro jāā átinucūñama,”

ĩ quetibūju woatuyupa Dios ya tutipū.

37 Bairo roro netōō marī cabairije caānīmatācūārē, marī pūame Jesucristo marīrē camai cū cajuátie jūgori roro marī cabainucūrjērē netōōncārī jōpūame tiere tūgoñaenarē bairo marī tūgoñanetōcōāgarā.

38 Bairi ñe ūnie rusaeto atore bairo ñi tūgoñatutācōāña: Dise apeye ūnie Dios marīrē cū camairjērē marī ēñotamasīētīña. Marī cabaiyasiata, o marī caticōāmata cūārē, dise ūnie marī ēñotamasīētīña. Bairi tunu ángelea majā, wātī yeri pūna quetiuparā cūā marīrē Dios cū camairjērē marī ēñotamasīētīñama. Tunu apeye āme caānie, caberopū caānipee cūā marī ēñotamasīētīña.

39 Bairi tunu jōbui ūmārecōopū macāājē, caūcūārōpū macāājē, nipetirije Dios cū caqūēnorīqūē, marīrē Dios cū camairjērē marī ēñotamasīētīña. Marī Quetiupau Jesucristo yarā marī caānoi, ĵi rāmu ūno marī maijānaetīnucūgumi Dios!

9

Dios ha escogido a Israel

1 Yū, Jesucristore catūgousau ānirī mujāārē carīape yu quetibūjūya. Mujāā ñitoetiya. Tunu bairoa Espīritu Santo yure carīape cū caquetibūjuro jūgori carīape mujāārē ñiña.

2-3 Yū yarā, yu ya poa macāāna judío majā Jesucristore na catūgousaetiēre ĩñarī roro yu tūgoñarīqūē paicōā ninucūcūpū. Yu yeri yu catūgoņarjēpū roro capūnirōrē bairo yu tūgoñanucūcūpū. Bairo tūgoņarī yua, yu yarā Jesucristore na catūgousapeere boū, Jesucristo cū camano, peero caūpetietōpū

yū ágatūgoñaña, bairo na yū cabaibojaro ñnarĩ roro na caátie wapare netōbujiorāma ĩ.

⁴ Na, yū yarā judío majā p̄ame Jesucristore tūgousaetimirācūā, Israel ānacū p̄ārāmerā, Israel ya poa macāāna majū niñama. Bairo narē Dios p̄ame cū p̄unaarē bairo caānparā majū na beseyupi. Bairo na beseri bero yua, nocārō cū catutuarije cū caasiyarije mena natu āñupĩ. Bairo na mena ācū, caroa wāme cū na caátipeere na átirotiyupi. Tunu bairoa Moisés ānacū cū caroticūriqūē cawāmeçatīe cūārē na cūñupĩ. Tunu bairoa cūrē na cañubuepee, caroaro na cū caátipee cūārē na joyupi.

⁵ Na cūā judío majā jāā ñicūjāā ānana p̄ārāmerā, jāā ya poa macāāna majū niñama. Tunu apeyera camasā ya wāme marĩ catūgoñarō p̄amata, Jesucristo cūā judío majā yaure bairo buiyupi ati yepap̄ure. Cūā, niñami ati yepa macāājē caānie nipetirije Quetiupau. Bairo cūrē marĩ cabasapeopee niña. Bairoa to baiáto.

⁶ Dios, Israel ya poa macāānarē caroaro na cū caátigariquere na átipeyoeçu mee baiyami. Bairo p̄ame roque niña: Diore na catūgousaetie jūgori nipetiro judío majā Israel p̄ārāmerā nimirācūā, na mena macāāna aperā apeĩ p̄ārāmerārē bairo caāna tuayama Dios cū caññajoro.

⁷ Bairo judío majā nipetiro Abraham ānacū p̄ārāmerā caāna nimirācūā, cariape cū p̄ārāmerā majū nipetietiyama Dios cū caññajoro. Bairo bairo qūññupĩ Abrahārē Dios: “P̄ugarā m̄u capūnaa çatimiatacūārē, m̄u macū Isaac jūgori capāārā nigarāma m̄u p̄ārāmerā caānparā,” qūññupĩ.

⁸ Bairo ĩgaro ñña: Nipetiro Abraham ya poa macāāna cabuianucūrā Dios pūnaa majū mee niñama. Dios Abrahārē, “Caroaro m̄u yū átigu,” cū caññiqūērē catūgousarā roque Dios pūnaa niñama. Na ũna roque, Abraham ānacū p̄ārāmerā majū tuayama Dios cū caññajoro.

⁹ Mai, atore bairo āñupā Dios caroaro cū cū caátipee Abrahārē: “Ati yutea ũno caāno ape cūmarē yū caetaro, merē Sara m̄u n̄mo ĩcāū macū çatigomo,” qūññ quetibujū jūgoyeticūñupĩ Dios Abrahārē, cū macū cū cabuia-pee macāājērē.

¹⁰ Atie yū cañquetibujurije jeto mee niña. Apeye atore bairo ĩcōññanemorĩqūē roque cariape majū niña: Abraham macū Isaac, butiri bero, n̄mo çusupi Rebecare. Bairo cō pūnaa ĩcāñia p̄ugarā cabuiaricarā Isaac ĩcāū pūnaa āñupā.

¹¹⁻¹³ Mai, na cabuiaparo jūgoye, caroa, o carorije macāājērē na caátiparo jūgoyep̄ua merē Dios ĩcāūrē cū besecūcōāñupĩ. Atoe bairo cō ĩñupĩ Rebecare: “Cajūgoc̄u caānirau p̄ame cū baire capaacoteire bairo nigumi,” cō ĩñupĩ. Tie cō cū cañjūgoyetirique p̄ame cū ya tutip̄u cañrōrēā bairo cariape ñña: “Jacore mairĩ cū yū besewu. Apei Esau p̄amerē cū ññatewu,” ĩ quetibujūya. Tore bairo cū caátajere masĩrĩ, atore bairo cariape marĩ ĩ masĩña: “Dios, cū caboro, cū caátigajūgoyetiricarore bairo camasārē na besemasĩñami cū caborārē. Dope bairo caroaro na caátie ññajesori mee na beseyami,” marĩ ĩ masĩña.

¹⁴ Tere masĩrĩ yua, “Toroquere, cariape caāçu mee niñami Dios bairo cū caápata,” ¿marĩ ĩraati? ¿Tore bairo marĩ ĩ masĩña bairāp̄ua!

¹⁵ Atoe bairo p̄ame qūññupĩ Dios Moiserere: “Yū camai jetore cū ññamaigu,” qūññupĩ.

¹⁶ Bairo atore bairo marĩ masĩña: Dios, cū majū cū caboro marĩ camasārē marĩ bopaca ĩñamasĩñami. Cū marĩ camairotiro jūgori mee marĩ mainucūñami. Tunu bairoa caroaro marĩ caátie jūgori mee marĩ maiñami.

¹⁷ Tore bairo cū majū cū caborore bairo átiri, atore bairo qūññupĩ Dios quetiupau rey Egipto macāācūrē Moisés ānacū cū caāna yuteap̄ure: “Yū

catutuarijere m_u mena ñog_u, m_urē quetiupa_ure bairo m_u y_u jōw_u. Nipetiro camasā, catutua_u y_u caānierē na camasīparore bairo ñ, tore bairo m_u y_u áp_u,” qũñupí Dios.

18 Bairo Dios camasā noo cū caborārē na ññamaiñami. Tunu aperā na yerip_u catũg_usagaena p_uamerē nemojāñurō catũg_usagaena majū na ānio joroque na átimasíñami.

19 Bairo y_u cañrījērē tũgorā, atore bairo mujāā ñbujiorā: “Dios, cū majū cū caboro caāno jũgori marí camasā marí caátianipee caēnotamasíā manie cū caáticũjũgoyetiata, ¿dope bairo Dios cū majūā tunu, ‘Cabuic_una mujāā āniña,’ cariape marí qũñmasíbujiocuti? Í masíētíbujiocumi Dios,” mujāā ñ tũgoñabujiorā.

20 Ato_ure bairo ñi quetibuj_uya mujāārē: Mujāā camasā cabugoro macāāna nimirácūā, ¿netōōrō caānimajūū Diore cū mujāā tutiyati? Ríi jot_u caqũēnorí_ucārē, “¿Dopēí tore bairir_u y_u m_u weeri?” tir_u caímasíparorea bairo mujāā cāā ñrā mujāā ñña Diore, tore bairo mujāā cañata.

21 Ríi jot_u caqũēnorí majōc_u p_uame ríi mena noo cū cabori jot_u ũnierē qũēnomasíñami. Tie ríi mena jícār_u jot_u caroar_u majū qũēñomasíñami. Tie menaina tunu aper_u cabugoro caānir_u majū qũēnomasíñami.

22 Tore_u bairo marí camasā cū caqũēnorí_ucārārē cū caboro marí átimasíñami Dios. Bai_up_ua, cū p_uame roro caānarē cū caññabeseri rām_u caetaparo jũgoye roro na caátianierē caroaro yerijōrō mena n_ucācōā coteāninucũñami. Tí rām_u caetaro roque popiye na bai_u joroque cañuenarē cū caátipee mena cū catutuarije, nocārō cū caátimasí_urījērē marí nipetiro camasārē marí áti ñnocōñagumi.

23 Tunu bairoa marí cū caññamairā p_uamerē nocārō caroaro majū cū caānierē marí camasí_urō boyupi. Bai_uri cajũgoyep_ua, y_ure bairo caroarā cañurā na āmarō ñ, marí besecũjũgoyupi.

24 Bairo marí besi_u yua, judío majā jícāārārē, aperā judío majā caāmerā cūārē marí beseyupi.

25 Dios yaye quetire woarica tutip_u cūārē tirām_up_u macāācū Oseas cawāme_uc_u p_uame atore bairo ñ woatujũgoyeticũñañupí judío majā caāmerārē na cū caátipeere:

“Y_u yarā na caāmerí_umiatacūārē, y_u yarārē bairo na ññiñagu.

Tunu y_u camaietimirīcārārē, y_u camairārē bairo na ññiñagu,” ñ woatuyupi Oseas Dios cū cañrīqũērē.

26 Tunu apewē_up_u bairo ñnemoñi:

“ ‘Mujāā y_u yarā mee mujāā āniña,’ Dios na cū cañrīcā yepap_ua tunu,

‘Dios cacaticōāninucũ pūnaa ññiñama,’ ñecogarāma,’ ñ woatuyupi Oseas, Dios judío majā caāmerārē cū caátipeere.

27-28 Jāā yarā judío majā Israel ya poa macāāna na cabaípee p_uamerā atore bairo ñ quetibuj_u woatujũgoyeticũñañupí Isaías: “Dios p_uame yoaro mee na ññabesegumi atí yepa macāāna nipetirore. Cū cañjũgoyeticũñrīcārōrēā bairo cariape átigumi. Bai_uri Israel pāārē, ña capairiya paputiro macāājē paare bairo capāārā nimirácūā, capāārā mee netōjñā_utigarāma roro na caátaje wapare,” na ñ woatujũgoyeti_uyupi Isaías ānacū.

29 Cū, Isaíana tunu apewē_up_u atore bairo ñnemoñupí mai cajũgoyep_ure:

“Dios ñe ũnie carusaec_u catutuamajūū p_uame marí mairí jícāārā ũnarē cū carugaeticōāta, marí judío majā marí manibujiorā.

Sodoma, bai_uri Gomorra macāā macāānarē cū caátatore bairo marí judío majā cūārē marí repeyocōābujioricumi merē,” ñ woatuyupi Isaías ānacū.

³⁰ Toroquere, ¿dope bairo marĩ ĩcuti? Bairo p̃ame niña: Judío majã caãmerã Dios mena caroaro na caãnipeere macãesupa. Tiere macãetĩmirãcũã, Jesucristo mena na catũgoñatutuarije jũgori tiere masĩjũgoyupa. Jesucristore na catũgoñasaroĩ, Dios p̃ame, “Caroarã, ñe ũnie rorije cawapa cũgoena niñama,” ĩri na ĩñanucũñami.

³¹ Marĩ yarã israelita majã p̃ame roque Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ na catũgoñasaro jũgori Dios mena caroaro ãnigamiñupã. Bairo ãnigamiñãcũã, tie rotiriquere caroaro átipeyoesupa. Bairi Dios mena caroaro ãnimasĩesupa.

³² ¿Dopẽĩrã Dios mena caroaro na ãnimasĩesupari? Bairo p̃ame niña: Jesucristo mena na catũgoñatutuarije mena mee, Dios mena caroaro ãnigamiñupã. Na majũ na catũgoñatutuarije mena p̃ame roque tore bairo ãnigamiñupã. Bairo Dios cũ cajoricũ Jesucristo mena catũgoñatutuagaena ãnirĩ Dios tũpũ áperigarãma. Bairi ũtããpũre carocawanucũrãrẽ bairo tuayama yua.

³³ Tore bairo cariape ĩ woatuyupa Dios ya tutipũ:

“Yũ p̃ame Siõn cawãmecuti buropũ jĩcã ũtããrẽ cũãrẽ bairo jĩcãũ cũ yũ cũña. Bairi ni ũcũ cãrẽ cũ caboeticõãta, tiere carocawanũre bairo ropiye cũ baio joroque cũ yũ átigu.

Tunu ni ũcũ cãrẽ cariape catũgoñasaru p̃ame roque di rãmũ ũno, ‘Cabũgoro majũ cũ yũ boyupa,’ ĩ tũgoña yarapuaetigumi,” ĩ quetibũjũya Dios ya tutipũ cããrẽ.

10

¹ Bairi yũ bairãrẽ bairo caãna, yũ p̃ame, yũ yarã Israel ya poa macããna na canetõjĩãtipeere butioro yũ boya. Bairo bori yua, butioro Diopũre na yũ jẽnibojanucũña.

² Na p̃ame Dios cũ caborore bairo caroaro átiganucũmiñama. Bairo átiga ãninucũmirãcũã, na majũ na ya wãme ũnierẽ átiri, cũ caborore bairo átijĩãtietinucũñama.

³ Bairi, “Dios p̃ame Jesucristo mena marĩ catũgoñatutuario jũgori, ‘Ñe ũnie carorije cawapa cũgoena niñama,’ marĩ ĩ masĩñami,” ĩ tũgoñamasĩetĩnucũñama. Bairo tũgoñamasĩetĩrĩ yua, na majũ na caátitutuarije mena ñe ũnie cawapa mánarẽ bairo ãniganucũmiñama.

⁴ Jesucristo ati yepapũ etari, marĩ nipetiro camasã cũ mena catũgoñatutuarãrẽ, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ carotiecocõãna meerẽ bairo caãna marĩ ãnio joroque ásupi, ñe ũnie carorije cawapa cũgoenarẽ bairo marĩ caãnimasĩparore bairo ĩ, Dios cũ caĩñajoro.

⁵ Atore bairo ĩ woatuyupi Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩjẽrẽ na catũgoñasarije jũgori canetõparãrẽ: “Ni jĩcãũ ũcũ roticũrĩqũẽ nipetirijere caátipeyomasĩ p̃ame Dios mena ãnicõã ninucũgumi,” ĩ woatuyupi.

⁶ Bairopũ, apeyera Jesucristo mena marĩ catũgoñatutuarije jũgori marĩ canetõpee p̃amerẽ tũgoñarĩ, apewẽpũ Moisés ãnacũ cũ cawoatucũrĩqũerẽ marĩ tũgoroã mai. Atore bairo ĩ woatuyupi: “¿Ni ũcũ ãmũrecõopũ cũ wãmuãcũati?” ĩ woatuyupi. Bairo ĩgu ĩñupĩ: “Jesucristo marĩ cũ netõparõ ĩrã, ¿ni ũcũrẽ ãmũrecõopũ cũ wãmuãrotiri, cũ marĩ piũruiojoroticuti?” ĩgu ĩñupĩ Moisés.

⁷ Apewẽpũ tunu ĩ woatunemoñupĩ: “¿Ni ũcũ caũcããrĩ ope cariaricarã na caãnopũ cũ ruiãcũati?” Bairo ĩgu ĩñupĩ: “Jesucristo marĩ cũ netõparõ ĩrã, ¿ni ũcũrẽ ti opepũ cũ ruiãrotiri cũ marĩ piũwãmuojoꝛoticuti?” ĩgu ĩñupĩ Moisés.

⁸ Bairopũ, marĩ cajopee mee niña. Merẽ Moisés ãnacũ cũ cawoaturicarore bairo niña: “Merẽ mujãã masĩña Dios yaye quetire. Bairo mujãã yeripũ tie

queti caño jügorina, tiere mujãã bæsuncũña," i woatuyupi. Bairi ni ücärë marĩ cajopee mee niña. Tie quetibujurique Jesucristo mena tãgoñatutuarique macããjé quetirea camasãrë jãã quetibujunucũña.

⁹ Tie quetibujurique atore bairo i quetibujuya cariape marĩ cabæsuriye mena: "Jesús marĩ Quetiupau niñami," írĩ bero tunu, "Jesús cã cariaacoami-atacããrë tunu cã catioyupi Dios," marĩ yeripũ marĩ caĩtãgoñaata, Dios ruame roro marĩ caátaje wapare marĩ netõõgumi.

¹⁰ Bairi marĩ yeripũ Jesucristo mena tãgoñatutuari, tunu cã yarã marĩ caänierë aperãrë na marĩ caquetibujuaata, Dios ruame, "Caroarã, ñe ünie carorije cawapa cãgoena niñama," marĩ i ñagumi. Bairo marĩ caápata, marĩ netõjãtigarã roro marĩ caátaje wapare.

¹¹ Torea bairo i quetibujuya Dios ya tutipũ cããrë: "Ni ücã cã mena cariape catãgoñatutuaũ ruame di rãmu ñno, 'Cabũgoro majũ cã yũ boyupa,' i tãgoña yapapuaetigumi," i quetibujuya.

¹² Bairi Dios ruame judío majã, judío majã caãmerã cããrë na ññaricawoetiyami. Jicãrõ tũni caroaro cariape na ññãñami Dios camasãrë. Cã, marĩ Quetiupau, nipetiro Quetiupau jicããã niñami. Bairi cãrë cajëñirãrë tocãnacã wãme caroare netõjãñurõ na jomajũcõãgumi.

¹³ Dios ya tutipũ atore bairo i woatuyupa: "Tocãnacãũrua camasã roro na caátaje wapare Dios cã canetõõrõ borã, marĩ Quetiupau wãmerë írĩ cã na cajëniata, na netõõgumi," i woatuyupa.

¹⁴ Dios yaye quetire caãnorë bairo cariape camasã na catãgoũsaeticõãta, marĩ Quetiupaure cã jënimasiënama. Bairo Jesucristo yaye quetire na catãgoeticõãta, cã yaye queti cããrë caãnorë bairo cariape tãgoũsamasiënama. Tunu bairoa narë caquetibujurã na camanicõãta, tie Jesucristo yaye quetire dope bairo tãgoamasienama.

¹⁵ Tunu bairoa Dios tocãnacãũrua caquetibujurã cã cajoeticõãta, cã yaye quetire camasãrë caquetibujuparã manibujiorãma. Baihua na joyupi. Dios yaye woarica tutipũ cããrë na caetarijere atore bairo ñña: "Aperã marirë, yeri ñajããõ joroque caátie caroa quetire na caquetibujurãetaro ññarĩ butioro marĩ useaniña," i woatuyupa.

¹⁶ Atie caroa quetire capããrã tãgomirãcãã, tocãnacãũrua Israel ya poa macããna tãgoũsapetietiyama. Isaías ãnacũ cã caĩwoaturicarore bairo niñama: "Dios, jãã Quetiupau, jãã caquetibujurijere ¿noa ñna tiere na tãgoũsayatĩ? Jicããrã ñnaacã jeto tãgoũsanucũñama," i woatuyupi.

¹⁷ Bairi camasã caroa quetire na catãgoũsaro jügori Jesucristo mena catãgoñatutuarã tuanucũñama. Tie caroa queti, Jesucristo yaye majũ niña.

¹⁸ Yũ ruame atiere mujãã yũ jëñiñapã mai: ¿Israel ya poa macããna tie quetire na tãgoesupari? Tãgoricarãma. Dios ya tutipũ cããrë atore bairo i woatuyupa: "Dios yaye quetire caquetibujuri majã nipetiropu quetibujubatoyupa. Bairi atĩ yepa nocãrõ cayoaropũ macããna cãã tie quetire nipetiropu tãgoypa," i woatuyupa Dios ya tutipũ.

¹⁹ Tunu mujãã yũ jëñiñanemopa: ¿Israel ya poa macããna caroa quetire tãgomirãcãã, tiere na tãgoamasiesupari? Tãgoamasiricããma. Tiere quetibujunemogu, Moisés ãnacũ cã caĩriqũerë mujãã yũ quetibujugu. Atope bairo i woatuyupi Moisés, Dios cã yarãrë cã caĩriqũerë: "Yũ yarã jeto meerë na yũ maigu.

Tore bairo aperãrë na yũ camairõ ññarĩ, mujãã, yũ yarã ruame na mujãã pesucutigarã.

Na mena mujãã asijãñugarã," ññupĩ.

²⁰ Caberopũ tunu Isaías ãnacũ israelita majã caãmerãrë ñgu, atore bairo ñnemoñupĩ:

“Noa ũna yure camacãētĩmirĩcãrã pũame merẽ ãmerẽ yũ masĩjãñũñama. Bairo yure camacãētãna pũamerẽ yũ camasĩrĩjẽrẽ na yũ áti ñnowã.”

²¹ Tunu apewẽpũ Isaiás pũame israelita majãrẽ ĩgu, atore bairo ĩ woatuyupi: “Tocãnacã rũmu yũ wãmorĩrẽ jewãmũorĩ na yũ cotemiwã, yũ yarã yutu na apáro ĩ. Na pũame catũgousagaena, cabaibotorã ãnirĩ yutu atũgaema,” ĩ woatuyupi Isaiás ãnacũ israelita majãrẽ Dios cã caĩrĩqũrẽ.

11

El Israel escogido

¹ Bairi ãmerẽ atore bairo mũjãã yũ jẽniñaña: Bairo israelita majã cũrẽ cabaibotorã na caãno jũgori, “Yũ ya poa macããna mee mũjãã ãniña ãmerẽ yua,” ¿na qũĩati? Bairo na ĩ ñnaecũmi. Yũ cãã, israelita majã yau judío majõcu yũ ãniña. Abraham ãnacũ pãrãmi, bairi Benjamín ya poa macããcũ pãrãmi majũ yũ ãniña.

² Caãnijũgoripũpũ merẽ Dios israelita majãrẽ cũ ya poa caãniparãrẽ bairo na ññajũgoyupi. Bairi narẽ, “Yũ yarã mee niñama yua,” na ĩ ññaetĩñami ãme cũãrẽ. Mũjãã masĩrã profeta Elías ãnacũ yaye quetire. Cũ pũame Diore, “Israelita na carorije wapa buicutiyama,” na ĩ busũjãñupĩ, Diore jẽniñacũ. Tere mũjãã masĩrã. Atoe bairo ĩ quetibũjũyupa Dios ya tutipũ Elías cũ caĩrĩqũẽ quetire:

³ “Yũ Quetiupũ, mũ yarã profeta majã mũ caquetibũjũjoricarãrẽ na pajĩareama israelita majã pũame. Na pajĩãreri, waibũtoare peori joemũgõjorica mesaari cããrẽ yasiorepeyocõããma. Yũ jetore yũ pajĩãetĩñama. Bairi yũ cããrẽ yũ pajĩãgarã yũ macããrã átiyama,” qũĩñupĩ Elías Diore.

⁴ Bairo cũ caĩrõ tũgomicũã, Dios pũame atore bairo qũĩñupĩ: “Jĩcããrã israelita majã yũ boyama bairãpũã. Baal cawãmecucũ aperã jũgũrẽ rũropatuuri mena cũ riape etanumurĩ caĩroetanarẽ merẽ jĩcã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacã mil cãrõ majũ, yũ yarã caãniparãrẽ na yũ beseyaparoya,” qũĩñupĩ Dios Eliãre, ĩ woatuyupa Dios ya tutipũ.

⁵ Bairi ãme cããrẽ torea bairo judío majã jĩcããrã ũna tuacõãñama Diore catũgousari majã. Narẽ Dios pũame na ññamairĩ na beseyupi.

⁶ Bairi Dios marĩrẽ cũ caĩñamairĩjẽ jũgori marĩ cũ canetõõata, dope bairo marĩ netõmasĩena caroaro marĩ caãtiãnie jũgori yua. Caroaro marĩ caãtiãnie jũgori marĩ canetõmasĩata, Dios marĩrẽ cũ camairĩqũẽ pũame cawapa manierẽ bairo tuabujoro.

⁷ Bairi, ¿dope bairo pũame marĩ ĩrãati? Atoe bairo pũame marĩ ĩ masĩgarã: Israelita majã pũame caroaro Dios mena nigamirãcũã, na majũ na caborore bairo caãtigarã ãnirĩ nipetiro cũ mena ãnipetiesupa. Jĩcããrã cũ cabesericarã roque cũ caborore bairo caroaro ãnimasĩñupã. Aperã cũrẽ caboena roquere netõõjãñurõ caãmoope mãna, cũ yaye quetire catũgoena majũ na tuo joroque ásupi.

⁸ Torea bairo ñña Dios ya tutipũ cũãrẽ: “Dios, cũrẽ catũgousagaenarẽ na yeripũ nemojãñurõ cũ yaye quetire catũgomasiẽna majũ na ãnio joroque na ásupi. Bairi ati rũmurĩ cũãrẽ catũgousaena majũ nicõãñama israelita majã mai. Cacaapee cũgorã nimirãcũã, caĩñaenarẽ bairo na tuo joroque ásupi. Tunu bairoã cũ yaye quetire catũgorã nimirãcũã, tere catũgoena majũrẽ bairo na ásupi,” ĩ quetibũjũya Dios ya tutipũ cãã.

⁹ David ãnacũ cãã atore bairo qũĩñupĩ Diore: “Na, israelita majã na cabose rũmu qũẽnorĩ rũmu caãno roro majũ átinucũñama.

Bairo roro na caátiere ñnarĩ popiye na baio joroque na m̄ caáto ñuñã.

¹⁰ Cacaapee cūgorã nimirãcũã, caññaenarẽ bairo na tuao joroque na ása.

Tunu bairoa popiye na rupau mena na tãmuo joroque na ása,” ññupĩ David cū ya tutip̄u Diore.

La salvación de los no judíos

¹¹ Bairi āmerẽ mujãã ȳ jēniñaña: Bairo judío majã Jesucristore na catūgousaeto jūgori, ¿nipetiro judío majã na yasipeticoásupari? ¡Yasipetiesupa, bair̄r̄pua! Bairo p̄ame baiyupa: Judío majã Diore baibotiori na catūgousagaetimiatacũãrẽ, aperã judío majã caāmerã p̄ame Diore tūgousari roro na cabairijere netōjĩatiyupa. Dios p̄ame na netōōñupĩ. Bairo na cū canetōōrō ñnarã judío majã p̄ame, “Narẽ bairo jãã cũãrẽ Dios cū canetōōrō jãã boya,” na ñ tūgoñao joroque ásupi Dios.

¹² Bairo judío majã p̄ame Diore na catūgousaetie jūgori aperã ati um̄recóo macããna judío majã caāmerã p̄amerẽ caroaro majũ na baiyupa. Cabero judío majã tunu Jesucristore na catūgousaro bero caāmata roque, ¡netōjãñurō caroaro majũ na bainemogaro ati um̄recóo macããna nipetirore!

¹³ Bairi mai, mujãã judío majã caāmerãrẽ jĩcã wãme ũno mujãã ȳ quetibujugaya: Mujãã, judío majã caāmerãrẽ Dios ȳ cū caquetibuj̄rotijoriquere masĩrĩ, ȳ paariquere caroaro cariape majũ ȳ átipeyogaya.

¹⁴ Bairo mujããrẽ caroaro ȳ caquetibujuro, ȳ yarã ȳ ya poa macããna majũ p̄ame caroaro mujãã caatiānierẽ na caññacōrō ȳ boya. Bairo mujãã ññacōrĩ yua, na cũã tūgomasibujiorãma Dios na cū canetōōgarijere. Bairo tūgomasĩrĩ yua, jĩcããrã netōjĩatibujiorãma na carorije wapare.

¹⁵ Judío majã Dios macãrẽ na catūgousaetoi, aperã ati um̄recóo macããna judío majã caāmerã p̄amerẽ cū mena jĩcã yeric̄narẽ bairo caññiparã majũ na ásupi. Cabero judío majã p̄ame tunu Jesucristore na catūgousaro bero caāmata roque, netōjãñurō caroaro na bainemogaro. ¡Camasã cariaricarãp̄rẽ catoricarãrẽ bairo caroaro majũ na bainemogaro yua!

¹⁶ Ī cōñarĩ quetibuj̄ricaro p̄amata, atore bairo niña: Jĩcã pããrẽ, jĩcã cuiaca peenerĩ, “Dios yaye nigarō,” marĩ caññatato bero caāmata, car̄sari cui cũã caroa cui Dios ya cui tuaya, cū caññajoro. Bairi tunu yuc̄ n̄cōōrẽ, “Dios yaye n̄cōō nigarō,” marĩ caññatato bero caāmata, tii r̄r̄p̄n̄ cũã caroa Dios ya r̄r̄p̄n̄ majũ tuacōãña. Atope bairo marĩ caññcōñabueata, Abraham, jãã ñicũ ānacũ cũã caññũ cū caāmata, cū p̄ãrãmerã cūrẽ bairo Diore catūgousaparã cũã caroarã caññurã nigarãma, Dios cū caññajoro.

¹⁷ Apeyera tunu judío majã p̄ame yuc̄, olivo sawãmecutii r̄r̄p̄n̄ majũrẽ bairo niñama. Bairo na cabaimiatacũãrẽ, tie r̄r̄p̄n̄ jĩcã r̄r̄p̄n̄re pajure rericarore bairo jĩcããrãrẽ na reyupi Dios cūrẽ na catūgousaetie wapa. Mujãã, judío majã caāmerã p̄ame macãñucũ macããcũ olivo r̄r̄p̄n̄re bairo mujãã ãniña. Bairo caãna mujãã caññimiatãcũãrẽ, Jesucristo mena mujãã catūgousarije jūgori, pataaneatĩrĩ tunu olivon̄ majũp̄n̄ tii r̄r̄p̄n̄re na capataa-woricarop̄n̄ mujãã p̄amerẽ wasoateire bairo ásupi Dios. Bairi mujãã cũã āmerẽ olivon̄ majũ r̄r̄p̄n̄re bairo mujãã ãniña. Bairo caãna ãnirĩ mujãã cũã Dios yarã jĩcãũ p̄naa majũ mujãã ãniña āmerẽ.

¹⁸ Bairo caãna ãnirĩ mujãã p̄ame, “Judío majã olivon̄ majũ r̄r̄p̄n̄re bairo caãna netōjãñurō caññimajũrã jãã ãniña,” ĩ tūgoñæticōãña. Bairi atie p̄amerẽ tūgoña masir̄tieticōãña: Tii olivon̄ r̄r̄p̄n̄ mee tii n̄cōōrẽ jūgocatiãniña. Tii n̄cōō jūgori roque nipetirije tii r̄r̄p̄n̄ cũãrẽ jūgocatiãniña. Bairi, “Judío majã netōjãñurō Dios cū camairã jãã ãniña,” ĩ tūgoñæticōãña.

19 Bairo yu cañquetibujumiatacuãrê, mujãã jicããrã atore bairo mujãã i tũgoñabujiorã: “Olivo ruru cañueti ruru re pajure reyupa, apeí ruru ruamerê tunu wasoapugarã. Torea bairo jãã judío majã caãmerã ruamerê Dios cã yarã jãã caãnparore bairo i, judío majãrê na reyupi,” i tũgoñarãma.

20 Bairo mujãã cañtũgoñarjê cariape caãnimitacuãrê, atiere tũgoñamasiriteticõãña: Dios mena na catũgoñatutuaetie jũgori israelita majãrê na reyupi Dios. Bairo na átomicãã, mujãã ruamerê cã yarãrê bairo mujãã iñañami, cã mena mujãã catũgoñatutuarie mena jeto jũgori. Cã mena mujãã catũgoñatutuaeticõãta, mujãã cãã mujãã netõetibujiorcarã. Bairi, “Caãnimajũrã jãã ãniña judío majã netõõrõ,” i tũgoñaticõãña. Dios ruame roquere cã tũgoña uwiya, “Jãã cããrê jãã reremi,” irã.

21 Judío majã cãrê na catũgousaetie jũgori roro na caátaje wapare na masiriyobojaesupi Dios. Olivou majũ ruru caãnijũgorica ruru re pajure rericarore bairo na reyupi. Bairi mujãã judío majã caãmerã cãã mujãã catũgousaeticõãta, torea bairo mujãã átigumi.

22 Bairi caroaro mujãã catũgoñamasĩrõ ñuña: Dios camasãrê caññamaimasĩ cañu majũ niñami. Baimicãã, tunu cã yaye quetire na cabaibotioata, tutuaro mena roro popiye na baio joroque caacu niñami. Judío majã cabaibotiorãrê tutuaro mena na iñabeseyupi. Bairo caátimasĩ nimicãã, mujãã judío majã caãmerã ruamerê caroaro mujãã ásupi, mujãã catũgousaro jũgori. Bairi mujãã ruame mujãã cã caññamairõ jũgori caroaro cã caborore bairo caátianparã mujãã ãniña. Tore bairo mujãã caátijãnacõãta, mujãã cããrê tutuaro mena popiye mujãã baio joroque mujãã átigumi. Olivou ruru re pajure reire bairo mujãã regumi mujãã carorije wapa yua.

23 Bairo cabairije caãnimitacuãrê, judío majã cariape na catũgousagaetiere jãnarĩ cã mena na catũgoñatutujũgoata, cã yarãrê bairo na ãnio joroque na átigumi tunu. Olivou ruru na capaatarica ruru re jeeri tunu na capuaotemomorõrê bairo na átigumi tunu. Dise ñnie Dios cã caátimasĩtẽtẽ maniña. Bairi tore bairo na átimasĩñami tunu cã pũna majũ roquere.

24 Olivou macãñucã macããcũ ruru re pataaneatĩri apeí olivou majũru na capuaotemomasĩata, nemojãñurõ na capuaotemasĩpee niña, tii macãã ruru majũ ruame roquere. Tore bairo mujãã, judío majã caãmerãrê mujãã cã caátimasĩata, jjudío majã cã yarã caãnijũgomirĩcãrã ruame roquere nemojãñurõ cã yarã na ãnio joroque na átinemomasĩñami Dios tunu!

La salvación final de los de Israel

25 Yu yarã, yu bairãrê bairo caãna, Dios cã caátigarique camasã mai na camasĩtãjẽrê mujãã yu quetibujupa, “Jãã jeto Dios yayere camasĩrã jãã ãniña,” mujãã cañtũgoñaitiparore bairo i: Capããrã israelita majã Diore catũgousagaenarê bairo tuayama, aperã judío majã caãmerã nipetiro ati ñnegocõ macããna Dios cã cabesericãrã cãrê na catũgousapetiro ñno mai.

26 To bero caãno israelita majã catũgousaenarê bairo Dios cã caáticũrĩcãrã cãã cã tũgousa jũgogarãma tunu. Bairo tũgousa jũgori yua, nipetiro israelita majã cãrê caborã netõjãtipeticõagãrãma na carorije wapare. Dios ya tutipũ cããrê atore bairo i woatuyupa israelita majã na canetõpeere:

“Camasãrê canetõõpũ judío majõcu Sión cawãmecuti macãpũ caacu etagumi. Bairo etari, Jacob pãrãmerã roro na caátaje wapare netõõgumi.

27 Bairo na carorije wapare cã canetõõrõ bero caãno, cariape cajũgoyeru na cã cañquetibuju jũgoyeticũrĩcãrõrê bairo baigaro,”
Dios cã cañĩquẽrê i quetibuju woatuyupa cã ya tutipũ.

28 Jesucristo yaye caroa quetire catūgousaetimajūcōārã ānirī judío majã Dios pesuare bairo tuayama. Mujãã, judío majã caāmerã p̄ame Jesucristo yaye caroa quetire mujãã catūgousaparore bairo ī, tore bairo na tuao joroque átiyami Dios. Bairo átimicũã, ape watoara judío majãrē na maicōãñami mai. Caānijūgorop̄na na ñicūjããrē cabesejūgoricũ ānirī na cūãrē na maicōãñami.

29 Bairo Dios cū caījūgoyeticūrīcārōrē bairo cariape átimasĩñami. Camasãrē caroare na jori bero, di r̄m̄ũ ũno tiere na ěmaēĩñami tunu.

30 Mujãã, judío majã caāmerã cūã tir̄m̄up̄ure Diore cū mujãã bailotio āninucũñupã. Ati yutea caāno p̄amerē tunu judío majã cūrē na cabaibotioro ĩñarī, mujãã judío majã caāmerã p̄amerē mujãã ĩñamair̄ñami Dios.

31 Tore bairo mujãã, judío majã caāmerã mujãã cabairicarorea bairo āmerē judío majã cūã Diore cū baibotionucũñama. Torea bairo tuacoa ninucũñama mai ati r̄m̄ũr̄rē. Dios p̄ame mujãã ĩñamaigu, tore bairo na tuao joroque átiyami judío majãrē. Bairo āmerē na átimicũã, mujããrē cū caĩñamair̄rēã bairo caberop̄na na cūãrē na ĩñamaiḡumi tunu Dios.

32 Bairo ĩḡũ ñiña: Nipetiro camasã na cabaibotioro ĩñarī ĩcārō tãni cabuic̄narē bairo na cũñup̄ĩ Dios. Camasãrē tocãnacãup̄urea ĩcārō tãni na ĩñamaigu, tore bairo na cũñup̄ĩ.

33 Bairo Dios, ĩnocārō majũ marī camasã carorã caānarē marī qũĩñamair̄ñatī! B̄utioro marī ĩñamaimajūcōãñami. Nipetirijere masĩpeyocōãñami. Bairo ni ĩcãũ ũcũ, Dios cū catūgoñarīj̄erē, cū caátie cūãrē masĩpeyoetiyami.

34 Dios ya tutip̄ũ cūãrē atore bairo ī quetib̄uj̄uyupa: “Dios cū catūgoñarīqũē c̄utiere ni ĩcãũ ũcũ masĩcũmi. Ni ĩcãũ ũcũ cūrē, ‘Atore bairo p̄ame m̄ũ caáto ñiña,’ qũĩ quetib̄uj̄upo masĩcũmi.

35 Ni ĩcãũ ũcũ Diore net̄õncārōr̄ũ apeye ũnierē cajoricũ ānirī, ‘Yũ wam̄oñami Dios,’ caĩmasĩ mácũmi,” ĩ quetib̄uj̄ũ woatuyupa Dios ya tutip̄ũ.

36 Ati um̄recóo macããj̄ē nipetirije cū caqũēnorīqũē jeto niña. Cū catutuarije mena jūgori nipetirije ānicōã ninucũmasĩña. Cū caboro jūgori cū yaye nicōã ninucũña. ĩBairi cū jetorea basapeorique caroa majũ to ānicōã ninucũáto! Bairoa to baiáto.

12

La vida consagrada a Dios

1 Yũ yarã, yũ bairãrē bairo caāna, Dios marĩrē caroaro ĩñamai āninucũñami. Bairo mujããrē tutuaro mena atore bairo mujãã yũ átirotiya: Diore qũĩroarã camasã waib̄uc̄ũ riire altar mesap̄ũ cūrī na cajoem̄uḡojoricarore bairo mujãã cūã Diore qũĩroarã mujãã rup̄au mena roro mujãã caátiganucũr̄j̄erē cūcōãrī cū carotirore bairo jeto áticōã ninucũña. “M̄ũ yarã majũ jãã āniña,” cariape qũĩrī, caroa macããj̄erē áticōã ninucũña. Dios mujãã mena cū causeaniparore bairo ĩrã, tore bairo mujãã caáto ñiña. Tore bairo átiri, Dios mena mujãã catūgoñatutuarijere cariape cū masĩō joroque mujãã átigarã.

2 Ati um̄recóo macããna cañuena na caátianinucũr̄rē bairo átiãmerĩcōãña. Atore bairo p̄ame mujãã caátipee ñiña: Mujãã cacatiri r̄m̄ũ cārō nemojãñurō mujãã catūgoñarīj̄erē tūgoñawasoacōã ninucũña, caroaro cariape mujãã caátianimasiparore bairo ĩrã. Bairo mujãã caátiamata, caroaro Dios cū caborore bairo mujãã caátianipeere mujãã masĩgarã. Caroaro átajere, bairi Dios cū caĩñajesorije ũnierē, bairi ñe ũnie car̄saetie cariape macããj̄ē átaje cūãrē mujãã átimasĩgarã.

³ Dios, yare mairĩ mujãã quetibujarotijogu yu besewĩ. Bairi mujãã nipe-tirore ñiña: Ni ũcũ mujãã mena macããcũ cũ caatiñinucũmasĩrĩjẽ mena netõjãñurõ cañimajũrẽ bairo cũ majũã cũ tũgoñaeticõãto. Atore bairo pũame cũ catũgoñarõ boya: “Jesucristo mena yu catũgoñatutuario jũgori cũ caatiñimasĩpeere yu cũ cajorica wãme cãrõ yu caãtĩmasĩrõ jeto ñiña,” qũĩ tũgoñaãto.

⁴ Īcõñarĩ mujãã yu quetibujapa mai: Marĩ rupau jĩcã rupau nimirõcũã, capee wãmecuti ricawatiya. Tie nipetirije jĩcãrõrẽ bairo ãmeriña. Ricaati jeto ñiña. Marĩ caapee mena marĩ iñaña. Marĩ ãmoõ operi mena marĩ tũgoya. Marĩ rapori mena marĩ áya.

⁵ Marĩ, Jesucristo mena catũgoñatutuarã cũã torea bairo marĩ ãniña. Capããrã nimirãcũã, cũ mena macããna jĩcã rupau bairo caãna marĩ ãniña. Marĩ nipetiro jĩcã rupau ãnitororicarore bairo marĩ ãniña.

⁶ Marĩ tocãnacãũpũrea ricaati wãme jeto cariape marĩ caãtĩmasĩpeẽ ũnierẽ marĩ joyupi Dios. Noo cũ cajogarijere marĩ joyupi. Bairi tiere caroaro marĩ átigarã. Dios yaye quetire marĩ caquetibujamasĩpeere cũ cajoricarã marĩ caãmata, marĩ catũgoñatutuario cãrõ tiere camasãrẽ na marĩ quetibujegarã.

⁷ Camasãrẽ juãtinemomasĩrĩqũerẽ cũ cajoricarã marĩ caãmata, caroaro mena na marĩ juãtinemogarã. Tunu bairo jũgobuemasĩrĩqũerẽ cũ cajoricarã marĩ caãmata, camasãrẽ caroaro na marĩ buegarã.

⁸ Camasãrẽ yeri ñajããõ joroque átĩmasĩrĩqũerẽ cũ cajoricarã marĩ caãmata, caroaro mena na tũgoñaõ joroque na marĩ átĩcõã ninucũgarã. Tunu bairo camasãrẽ dinero, o apeye ũnierẽ jomasĩrĩqũerẽ cũ cajoricarã marĩ caãmata, useanirĩqũẽ mena na marĩ cajoro ñiña. Camasãrẽ átijũgoñimasĩrĩqũerẽ cũ cajoricarã marĩ caãmata cũãrẽ, caroaro tũgoñamasĩrĩ, nũcũbugorique mena na marĩ caatiñijũgoñimasĩrõ ñiña. Tunu bairoa camasãrẽ iñamaimasĩrĩqũerẽ cũ cajoricarã marĩ caãmata cũãrẽ, useanirĩqũẽ mena na marĩ juãtinemogarã.

Deberes de la vida cristiana

⁹ Cariape ãmeo maiña. Di rãmũ ũno carorije macããjẽrẽ iñaboeticõãña. Caroa macããjẽ pũamerẽ átĩãnicõã ninucũña.

¹⁰ Jesucristore catũgousarã ãnirĩ jĩcãũ pũnaarẽ bairo ãmeo maiña. Mujãã caborore bairo mujãã caátĩgaparõ ũnorẽã, aperã na caborore bairo pũame ása. Nũcũbugorique mena ãmeo iñaña.

¹¹ Yeri tũgoñatutuarique mena Dios cũ caborore bairo átijãtĩcõã ninucũña. Cateyepairãrẽ bairo tũgoñaeticõãña.

¹² “Caroaro majũ marĩ átĩgumi Dios,” ĩ tũgoña useanicõã ninucũña. Popiye tãnuomirãcũã, tũgoñaenarẽ bairo tiere tũgoñanetõõcõãña. Di rãmũ ũno Diore cũ jẽnijãnaeticõãña.

¹³ Jesucristore catũgousarã na cabopacarijere mujãã cacũgorije mena na ricawoya. Tunu mujãã tũpũ caetarãrẽ caroaro mena na qũẽnoña.

¹⁴ Mujããrẽ roro caãnarẽ, “Caroare mujãã cũ joãto Dios,” na iña. Caroaro na cabaĩpee pũamerẽ Diore na jẽnibojaya. “Roro cũ áparo mujããrẽ Dios,” na iẽtĩcõãña.

¹⁵ Noa ũna causeanirĩ na caãmata, na jũũ useaninemoña. Tunu noa ũna cayapuarã na caãmata, na mena otiri na yeri tutuao joroque na átĩnemoña.

¹⁶ Jĩcã majãrẽ bairo useanirõ jĩcãrõ mena caroaro ãnajẽcusa. “Jãã, aperã netõrõ cañimajũrã jãã ãniña,” ĩ tũgoñaeticõãña. Tore bairo caĩena ãnirĩ, cabũgoro macããna na caãnajẽ cutiere bairo ãnajẽcusa. “Aperã netõrõ camasĩrã majũ jãã ãniña,” ĩ tũgoñaeticõãña.

17 Noa ũna mujããrẽ roro na caáto, mujãã cãã roro na átiãmeeticõãña. Caroaro átiãnajẽcusa, noa ũna mujããrẽ na busupaietio joroque írã.

18 Noo mujãã caátijãtiro cãrõ nipetiro camasã mena jĩcã majãrẽ bairo useanirõ jĩcãrõ mena caroaro ãnajẽcusa.

19 Yũ yarã, yũ bairãrẽ bairo caãna, yũ camairã, mujããrẽ ñiña: Noa ũna mujããrẽ roro na caáto, mujãã majũ roro na áticãnamueticõãña. Dios pũame roque mujããrẽ roro caánarẽ na ññabesegũmi. Cũ yaye woaturica tutipũ cããrẽ atore bairo ñ woatuyupa: “Yũ roque camasãrẽ caññabesepũ yũ ãñiña. Roro na caátajere cariape na ñññabesegũ, ññũpĩ marĩ Quetiupã,” ñ woatuyupa cã ya tutipũ cããrẽ.

20 Aperopũ cããrẽ atore bairo ñ woatunemoñupã: “Mũ pesu, mũrẽ catutii, cã caãariata, cã ũgarique nuña. Cũ cañemejipiata, cã etirique joya. Bairo cãrẽ caroaro mũ caápata, roro mũ cã caátajere bobotũgoñagũmi,” ñ woatuyupa.

21 Bairi aperã mujããrẽ roro na caátimiatacããrẽ, roro na átiãmeeticõãña. Caroa pũamerẽ na átiãmeña. Bairo mujãã caápata, roro mujãã caãmeo átibujioataje buipearo ãninemoetigaro yua.

13

1 Dios jeto rotimasãrĩqũẽrẽ jomasññami camasãrẽ. Torena, ati yepa quetiuparã cãã Dios cã carotimasãrĩjẽ jũgori ati yepa macããna camasãrẽ na rotimasññucũñama. Cũ cacũrĩcãrã majũ ñiñama. Bairi nipetiro na quetiuparã na caátirotirore bairo jĩcãrõ tãni tũgousaya.

2 Bairi ñi jĩcãũ ũcũ ati yepa quetiuparãrẽ cabaibotioũ, Dios cã caátiroticũrĩqũẽrẽ cabaibotioũre bairo tuayami. Bairo roro cabaibotiorãrẽ popiye na baio joroque na átigũmi Dios.

3 Ati yepa macããna quetiuparã, caroaro caátiaãna camasãrẽ roro caátiparã mee ñiñama. Camasã roro caátipairã roquere, uwitũgoñao joroque roro na átinucũñama na yaye wapa. Bairi quetiuparã mena tũgoña uwiricaro mano mujãã caãnigaata, caroaro átiãnajẽ cutimasñña. Bairo caroaro mujãã caátianimasññata, quetiuparã pũame, “Caroaro mujãã átiãnimasñña mujãã roque,” mujãã ñgarãma.

4 Ñnoa quetiuparã Dios cã cacũrĩcãrã cã caborore bairo mujããrẽ cajuátiparã majũrẽ na cũñupĩ. Tore bairo cã cacũrĩcãrã na caãnimiatacããrẽ, roro caãna mujãã caãmata, na mujãã uwigarã mujãã quetiuparãrẽ. Na pũame cabũgoro majũã carotimasãrĩparã, Dios cã cacũrĩcãrã mee ñiñama. Dios roro caánarẽ na caññabeseparore bairo ñ, quetiuparãrẽ bairo cã cacũrĩcãrã ñiñama.

5 Bairi mujãã quetiuparã na caññjẽrẽ caroaro tũgopeorotiya, mujããrẽ popiye na áperio joroque írã. Tunu bairo, “Dios, marĩ quetiuparã marĩ na carotiro boyami,” mujãã yeripũ ñ tũgoñarĩ, mujãã quetiuparãrẽ caroaro tũgopeorotiya.

6 Dios cã caborore bairo capaacoteparã majũrẽ bairo cã cacũrĩcãrã na caãno jũgori, impuestos gobierno yaye na cawapajẽñirĩjẽ ũnie cããrẽ na wapa joya.

7 Tocãnacãũpũna ati yepa macããna quetiuparãrẽ caroaro mujãã caátipeere na caátirotirore bairo na átibojaya. Ni ũcũrẽ apeye ũnierẽ cã mujãã cawapamoata, tie wapare cã wapa joya. Tunu bairo impuestos na cawapajẽñirĩjẽ ũnie cããrẽ na wapa joya. Nipetiro na ũnarẽ ñcũbũgorique mena ññarĩ, caroaro na ñroaya.

8 Aperãrẽ na wapamoeticõãña. Jicoquei na mujãã cawapamorĩjẽrẽ na wapatipecocõãña. Ñmeo mairĩqũẽ pũame capetietie ñiña. Bairi

ãmeo maicõãninucũña. Ni ùcũ aperãrẽ camaicõãninucũũ pũame Dios cũ caátiroticũrĩqũẽ nipetirijere caroaro cariape ácu átiyami.

⁹ Dios atore bairo átiroticũñupĩ: “Mujãã nũmoa caãmerã mena, o mujãã manapũã caãmerã mena roro átiepeeticõãña. Tunu camasãrẽ na pajãeticõãña. Tunu yajaeticõãña. Tunu aperã yaye cũãrẽ ìñaugoticõãña,” ì cũñupĩ Dios. Atie, bairi apeye roticũrĩqũẽ mena neñorĩ jicã risero mena atore bairo marĩ ì quetibũjũ masiña: “Mujãã majũ rupaure mujãã camairõrẽã bairo aperã camasã cũãrẽ na maiña,” marĩ ì masiña.

¹⁰ Camaimasĩrã pũame aperãrẽ roro áperinucũñama. Bairi tore bairo narẽ na camaimasĩcõãmata, Dios cũ caroticũrĩqũẽrẽ caátipeyocõãrãrẽ bairo tuayama.

¹¹ Atie nipetirije ãme marĩ caãnierẽ catũgoñamasĩnemocõãnipree niña. Merẽ Dios marĩrẽ cũ canetõõpa rũmũ cõñarõ majũ baiya. Cajũgoyepũ Dios yaye quetire cariape marĩ catũgõusajũgorica rũmũ netõjãñurõ cõñarõ majũ baiya. Bairi ãmea masacatiri caãnijũgoyecũtiparã marĩ ãniña. Cacãnirãrẽ bairo baietirotiya.

¹² Jesucristo cũ caetapa rũmũ cõñarõ majũ baiya. Ape rũmũ cabusuatõre bairo merẽ ti rũmũ etaro baiya. Bairi ati ùmũrecõo macããna cañuena canaitãrõpũ caãnarẽ bairo caãna roro na caátiere bairo áperirotiya. Jicãũ soldau cũ wapana mena ãmeo qũẽgn, ãpõã jutirore jãñarĩ, cũ besu mena cũ caãnorẽã bairo marĩ cũã wãtĩ marĩ wapacũ roro marĩ cũ caátigarijere netõnũcãcõãgarã, Jesucristo mena tũgoñatutua nemorotiya.

¹³ Bairi ùmũreco cabaupetiro majũ caãnarẽ bairo caãna ãnirĩ caroa macããjẽ jeto caátiparã marĩ ãniña. Ati ùmũreco macããna bõse rũmũ caãno eticũmurĩ na caawajãnesãrõrẽ bairo cabaietiparã marĩ ãniña. Tunu carõmia mena roro caáperiparã marĩ ãniña. Carõmia cũã caũmua mena roro caáperiparã niñama. ãmeo qũẽrĩqũẽ cũãrẽ caáperiparã marĩ ãniña. Tunu aperã yayere caĩñaugaripeaetiparã marĩ ãniña.

¹⁴ Bairo pũame marĩ átiarã: Soldau cũ rupaure cũ caqũẽnorõrẽ bairo marĩ cũã marĩ Quetiupau Jesucristo cũ catutuarije mena tutuaro marĩ yeri tũgoñatutuagarã. Ati rupau mena roro marĩ caátiganucũrõrẽ bairo marĩ átiãmerĩgarã yua.

14

No critiques a tu hermano

¹ Ni ùcũ Jesucristo mena catũgoñatutua wẽpũecũ cũ caãmata, caroaro cũ bocarĩ cũ qũẽnoña ñubueri majã mena. Cũ ùcũ mena bũsũri, tutuaro mena ãmeo bũsũrique netõẽticõãña.

² Mai, ìcõñarĩ mujãã yũ quetibũjũpa na ùna na cabairijere: Jicããrã, “Nipetiri wãme ùgariquere jãã caũgaro ñurõ,” ì tũgoñanucũñama. Bairo na caĩtũgoñamiatacããrẽ, aperã Jesucristo mena caroaro catũgoñatutua wẽpũena pũame otẽ jeto ùgari ãninucũñama. Waibũta rii ùnierẽ ùgaetinucũñama.

³ Bairi ni jicãũ ùcũ nipetiri wãme ùgariquere caũgau cũ caãmata, ape jicã wãme ùnie caũgaetinucũũ pũamerẽ cũ qũĩñateeticõãto. Tunu bairo jicã wãme ùno ùgariquere caũgaecu pũame cũã, ape nipetiro ùgariquere caũganucũũrẽ roro cũ cũ bũsũpaicoteeticõãto. Merẽ cũ cũã Dios cũ cabesericũ niñami.

⁴ Bairo Diore capaacoteri majõcu cũ caãnoi roro cũ bũsũpaicoteeticõãña. Caroaro cabaimasiata, o roro cabaiata cũãrẽ, jicãũ cũ quetiupau jeto tie cabairijere qũẽnomasiñami. Bairi marĩ Quetiupau Jesucristo roque caroaro cũ

cabaipere caátimasĩ majũ niñami. Bairi nipetirije caugamasĩ cããrẽ caroaro cã tuao joroque cã átigumi cã caátimasĩrĩjẽ jũgori.

⁵ Apeyere mujãã ñi cõñanemogu tunu: Jicããrã, ape rãmũ netõjãñurõ cañnimajũrĩ rãmũ cãgonucũñama Diore na cañbuepa rãmurẽ. Apeã ñame, “Tocãnacã rãmua jicãrõ tãni Diore cañbuepee niña,” ï tũgoñanucũñama. “Tore bairo marĩ caãto boyami Dios,” ï tũgoñarĩ, tore bairo cariape caãtiparã mujãã ãniña, mujãã caĩtũgoñarõrẽã bairo yua.

⁶ Jicãũ ucũ jicã rãmurẽ, “Dios ya rãmũ niña,” ïrĩ Diore cã caĩroacõãmata, caroaro ácu átiyami. Apei, “Tocãnacã rãmua jicãrõ tãni Diore cañbuepee niña,” ï tũgoñarĩ Diore cã caĩroacõãmata, caroaro ácu átiyami cã cãã. Torea bairo apei cãã, “Nipetiri wãme ugariquere ugariotiya,” ïrĩ Diore cã caĩroacõãmata, caroaro ácu átiyami. Bairo ugari, Diore, “Yũ mena mũ ñujãñuña,” qũñucũñami. Apei, “Waiũcu riire ugaetirotiya,” ï tũgoñarĩ Diore cã caĩroacõãmata, cã cãã caroaro ácu átiyami. Cũ caugarije otẽre ugari, Diore, “Yũ mena mũ ñujãñuña,” cã yeripũ qũĩ jẽnimascõãñami cã cãã.

⁷⁻⁸ Jesucristo niñami marĩ Quetiupau. Bairi marĩ caborore bairo jeto caãtiãnimasĩparã mee marĩ ãniña. Marĩ cacatiri rãmũ caãno, o marĩ cariaro bero cããrẽ marĩ Quetiupau cã carotirore bairo caãtiparã marĩ ãniña.

⁹ Jesucristo ñame riacoamicãã tunu catiyupi, nipetiro camasã cacatirã, cariaricarã cããrẽ quetiupau majũ cã cañnimasĩparore bairo ï.

¹⁰ Bairi, ¿dopẽĩrã mujãã ñame apeã Jesucristore catũgousarãrẽ na mujãã busupaicotenucũñati? ¿Dopẽĩrã narẽ cabũgoro macããnarẽ bairo na mujãã ññanucũñati? Marĩ nipetiro Dios cã caññabeseri rãmũ caãno, marĩ caãtaje caãno cããrõrẽ marĩ ññabese ecogari. Bairi marĩ yarã Jesucristore catũgousarãrẽ na ññabeserãrẽ bairo caãtiparã marĩ ãniña.

¹¹ Dios yaye woaturica tutipũ cããrẽ Dios cã caĩrĩqũerẽ atore bairo woatuyupa:

“Yũ, caãnicõãninucũũ ãnirĩ mujããrẽ cariape quetibũju ñiña cabaipere: Nipetiro camasã ñiroagarãma.

Rũpopatuuri mena etanumurĩ nipetiro, ‘Mũ, Dios, cañũũ catutuaũ majũ mũ ãniña,’ ñi basapeogarãma,” ï woatuyupa.

¹² Tie na cawoaturiquere tũgori bero, atore bairo marĩ masiña: Marĩ, tocãnacãũpũrea ati yeparũ ãna, nipetirije marĩ caãtajere marĩ jẽniñagumi Dios. “¿Dopẽĩrã tore bairo mujãã áti?” marĩ ï jẽniñagumi. Bairo cã caĩjẽniñarõ, cã marĩ caquetibũjuepa niña.

No hasas tropezar a tu hermano

¹³ Bairo tiere tũgoñarĩ marĩ caãmeobusupainucũrĩjẽrẽ marĩ jãnarõã. Bairo ñame átirotiya: Mujãã yarã Jesucristore catũgousari majãrẽ, mujãã caãtiãnie mena roro na tũgoña yarapuaõ joroque na ápericõãña. Jesucristo mena na catũgoñatutuarijere royetueticõãña.

¹⁴ Yũ, marĩ Quetiupau Jesucristore catũgousau ãnirĩ, ñe ñnie rusaeto atore bairo ñi tũgoñatutuacõãña: Nipetirije yũ caugarije cañurĩjẽ jeto niña. Apei ñamerã apeye ñnie ugariquere, “Tie ugarique carorije niña,” cã caĩtũgoñaata, tie cãrẽ carorije niña.

¹⁵ Bairi apeã na caugaetinucũrĩjẽrẽ na caññajoro mujãã caugaata, na ñame roro tũgoñabujorãma. Bairo mujãã caãpata, narẽ mairã mee mujãã átiya. Jesucristo yucupãipũ riari na cããrẽ na netõõbojayupi. ¡Bairi ugarique mujãã caugaãninucũrĩjẽ jũgori Jesucristore na catũgoñatutuarije to yasio joroque na ápericõãña!

16 Mujãã caátianimasĩrĩjẽ jũgori aperãrẽ tũgoña yapapuaio joroque na mujãã caápata, na caĩñajoro tore bairo átinemoeticõãña, mujãã caátieie busupairema írã.

17 Marĩ, Dios cũ carotimasĩrĩpau macããna marĩ caãnoi, jĩcã wãme ùnie ugariquere uga, eti, marĩ caátinucũrĩjẽ wapa maniña Dios cũ caĩñajoro. Atore bairo marĩ caátieie puame caãnimajũrĩjẽ niña: Caroaro cariape átianajẽ, tunu bairo aperã mena caroaro yerijõrõ mena añajẽ, tunu useanio joroque ãmeo átaje puame roque caãnimajũrĩjẽ niña. Espĩritu Santo cũ camasĩõrĩjẽ jũgori tiere caátiparã marĩ añiña.

18 Ni ùcũ tore bairo átianajẽ cutiri Jesucristo cũ caborore bairo caácu caroaro ácu átiyami Dios cũ caĩñajoro. Bairo caroaro cũ caáto ìñarĩ camasã cãã, “Caroaro átiyami,” qũĩgarãma.

19 Bairi marĩ puame nipetiri wãme yerijõrõ añajẽ cutaje macããjẽrẽ caátianinucũparã marĩ añiña. Tiere caãna añirĩ yua, Jesucristo mena tũgoñatutuanemo joroque marĩ ãmeo átigarã.

20 Bairi ugarique mujãã caugaãninucũrĩjẽ jũgori Dios cũ caborore bairo na caátieie na átijãnao joroque ápericõãña. Bairopua, nipetirije ugarique cañurĩjẽ jeto niña. Aperã na caugaetinuucũrĩjẽrẽ na caĩñajoro marĩ caugarije jũgori Jesucristo mena na catũgoñatutuarijere na jãnao joroque átaje puame roque cañuetie niña.

21 Aperã catũgoñatutuawẽpũẽnarẽ, “Marĩ caátianie mena jũgori Jesucristore na tũgousajãnao joroque na marĩ átire,” írã, atore bairo marĩ caáto ñuña: Marĩ yau cariare caugaecu cũ caãmata, marĩ cãã ugaetirotiya. Use ocore caetiecu cũ caãmata, marĩ cãã etietirotiya.

22 “Nipetiri wãme ugariquere caugamasĩrã jãã añiña,” caĩtũgoñatutuarã na caãmata, na caátianimasĩrĩjẽrẽ Dios jetore cũ na caquetibujero ñuña. ¡Ni jĩcãũ ùcũ cũ caátieie mena, “Dios cũ caĩñajoro caroaro yu átia,” caĩtũgoñamasĩ puame useanirĩ niñami!

23 Ni ùcũ cũ caugapeere, “Atiere yu caugaro ñuetõ,” ì tũgoñamicũã, tiere cũ caugaata, tie wapa buicũtiyami, cariape cũ catũgoñatutuaetie jũgori. Nipetirije marĩ caátipeere, “Atie marĩ caátipee cañurĩjẽ niña Dios cũ caĩñajoro,” caĩtũgoñatutuarã nimirãcũã, ricaati marĩ caápata, carorije macããjẽrẽ ána marĩ átia.

15

Agrada a tu prójimo, no a ti mismo

1 Marĩ, Jesucristo mena tutuaro catũgoñatutuawẽpũrã marĩ caãmata, aperã catũgoñatutuawẽpũẽnarẽ na juána, marĩ majũã catũgoñatutuawẽpũẽnarẽ bairo tũgoñarĩqũẽ cutirotiya. Marĩ majũã marĩ caátiesorije ùnie jetore áperirotiya.

2 Marĩ nipetiro aperã caroaro na caãnipee, na caĩñajesorije ùnie puamerẽ caátiparã marĩ añiña, Jesucristo mena nemojãñurõ na catũgoñatutuanemoparore bairo írã.

3 Jesucristo cãã cũ yaye caãnipee jetore ápeyupi, ati yepapu ãcũ. Dios yaye woaturica tutipu cããrẽ cũ cabairiquere atore bairo ì woatuyupa: “Murẽ roro caĩbujioatana yu puamerẽ roro ìnucũñama,” ì woatuyupa Cristo cũ pacure cũ caĩrĩqũẽrẽ.

4 Nipetirije tirãmuru Dios yaye queti na cawoaturiquere marĩ masĩrotirã woatuyupa. Bairi popiye baimirãcũã, tie caquetibujerore bairo caátimasĩrã añirĩ Jesucristo mena marĩ tũgoñatutuacõã ninucũgarã. Tunu bairoa tiere

bueri bero caroaro yerijōrō marī ānimasīgarā. Tore bairo caāna ānirī Dios mena marī caānipeere useanirīqūē mena marī coteugarā.

⁵ Bairo roro popiye marī cabaiata, Dios p̄ame roque Jesucristo mena marī tūgoñatutuacōānio joroque marī ātinucūñami. Tunu yerijōrō marī ānio joroque caācu niñami. Bairi mujāārē Jesucristo cū caātiānatōrē bairo, jīcārōrē bairo caānajēcuna mujāā ānio joroque ātigumi.

⁶ Bairo cū caāto jūgori, tocānacāp̄ua jīcārōrē bairo tūgoñarī useanirō atore bairo mujāā ātigarā: Dios, marī Quetiupau Jesucristo pac̄ure jīcārō mena, “M̄u, cañuu m̄u āniña,” cū mujāā ī basapeogarā.

El evangelio es anunciado a los no judíos

⁷ Jesucristo mujāārē cū caātatorea bairo mujāā cūā mujāā mena macāānarē na īñamairī caroaro n̄cūb̄ugoriquē mena na īñaña. Bairo mujāā caāto īñarā, “Caroú cañuu niñami Dios,” ī īñagarāma camasā cūā.

⁸ Tunu atore bairo mujāā ñi quetib̄junemoña: Jesucristo p̄ame jāā, judío majārē jāā juātigu asūpi ati yepar̄ure. Tie Dios cū caātipeere jāā ñicūjāā ānanarē cū caijūgoyeticūīrcārōrē bairo cañuu ānirī cū caātipeyorijere marī masīō joroque ī, asūpi Jesús ati yepar̄ure.

⁹ Tunu bairoa mujāā, judío majā caāmerā cūā nocārō mujāā cū caññamairō jūgori Diore mujāā cabasapeoparore bairo ī, asūpi Jesús ati yepar̄u. Dios ya tutip̄u cūā Jesucristo cū pac̄ure cū caīb̄us̄riquerē atore bairo ī woatuyupa: “Bairi judío majā caāmerā watoar̄u ācū, j̄nocārō cañuu majūrē m̄u ȳu basapeogu!

‘j̄Nocārō Dios catutuāu majū niñami!’ Īrī m̄u yaye basarique mena m̄u ȳu basapeogu,”

ī woatuyupa Cristo cū cañīrīqūērē.

¹⁰ Tunu apear̄upu Dios ya tutire na cawoaturique atore bairo īnemoña:

“j̄Dios ya poa macāāna cū cabesericarā mena mujāā ape yepaa macāāna judío majā caāmerā cūā useanirī āña!”

¹¹ Tunu aperop̄u ī woatunemoñupā ti tutip̄ure:

“Ape yepaa macāāna judío majā caāmerā nipetiro tocānacā poa masapoari macāāna cūā,

j̄marī Quetiupare cū basapeoya!” ī woatuyupa.

¹² Isaías cūā atore bairo ī woatuyupi:

“Isaī p̄ārāmi ape tuti bero macāācū buiagumi. Cūrē Dios p̄ame judío majā caāmerā quetiupare bairo caācū cū cūgumi.

Bairi na p̄ame, ‘Jāārē canetōōp̄au niñami,’ cū mena ī tūgoñatutuagarāma,” ī woatuyupi Isaías ānacū.

¹³ Bairi camasārē Jesucristo mena tūgoñatutua masīrīqūērē cajonucū Dios p̄ame useanirīqūē, yerijōrō ānajē cutaje cūārē ñe ūnie r̄saricaro mano mujāārē cū jonemoāto. Tunu bairoa Espiritu Santo cū camasirijē jūgori nemojāñurō cū mena mujāā catūgoñatutumasīpeere cū jonemoāto.

¹⁴ Ȳu yarā, ȳu bairārē bairo caāna, ñe ūnie r̄saricaro mano mujāārē atore bairo ñi tūgoñatutuacōāña: Caroaro ñe ūnie r̄saeto caātiāna mujāā āniña. Tunu Jesucristo yayerē caroaro majū camasirā mujāā āniña. Bairo caāna ānirī mujāā majū mujāā āmeo quetib̄ju masīña caroaro mujāā caānajē cutipeere.

¹⁵ Mujāā, bairo caātinimasirā mujāā caānimiatacūārē, ati tutip̄ure tutuaro mena ȳu quetib̄ju woajoya, mujāā catūgōjūgorique jīcā wāmerī mujāā caānipee carusarijere mujāā camasiritietiparore bairo ī. Dios ȳure caroaro ācu, Jesucristo yaye quetire mujāārē quetib̄ju rotijou ȳu cūwī.

16 Bairo Jesucristore capaacoteire bairo yu cūwī, judío majā caāmerā caroaro na caānparore bairo ī. Bairo Jesucristore capaacoteire bairo yu caānie p̄ame atore bairo niña: Dios, judío majā caāmerā cūārē na cū canetōōgarije macāājē quetibujurique quetire na yu quetibujunucūña. Bairo na quetibujuri yua, sacerdote majā Diore cū useanio joroque āna waiwacu riire na cajoemgōrīcārōrē bairo yu cūā Diore, “Ānoa, m̄u yarā niñama,” cū yu caīquetibujurije jūgori Dios p̄ame cū useanio joroque átigu, na quetibujū yu átiya judío majā caāmerārē. Bairo yu caáto, Espírītu Santo p̄ame narē Dios yarā na ānio joroque na átinucūñami.

17 Torec̄u, yu p̄ame Jesucristo mena catūgoñatutuañ ānirī Dios yure cū caquetibujurōtījocūrīq̄ūrē tūgoñarī batioro tie paarique mena yu useaniña.

18 Judío majā caāmerā Jesucristo yaye quetire na tūgoñsao joroque ī, Jesucristo yu cū camasiōjorije mena yu caátimasirī wāme jetore na yu quetibujunucūña. Ape wāme ūno na yu quetibujuetinucūña. Bairi yu caquetibujurije jūgori, tunu yu caátīāni iñomasirījē jūgori jīcāārā na tūgoñsao joroque na yu átinucūña.

19 Tunu Espírītu Santo yu cū camasiōjorije mena yu caátijēño iñomasirījē jūgori na tūgoñsao joroque na yu átinucūña. Tore bairo ácu, Jerusalén macāī quetibujū jūgoacá, Iliia cawāmecutor̄u Jesucristo camasārē cū canetōōrīq̄ūrē quetire caroaro jīcārō tūni cariape na yu quetibujuetawa.

20 Aperā na caquetibujū ñesēāētīnucūrōp̄u macāānarē Jesucristo yaye quetire yu quetibujū ñesēāganucūña. Aperā na caquetibujuricarop̄u yu quetibujubuípeo ñesēāgaetinucūña.

21 Tore bairo yu caátie p̄ame Dios yaye quetire woarica tutip̄u na cawoatujūgoyticūrīcārōrēā bairo baiya. Mai, atore bairo ī quetibujū woatuyupa:

“Aperā camasā cū yaye quetire camasiētāna nimirācūā, tiere quetibujuecogarāma.

Cū yaye queti na catūgoetajere tūgomasījūgogarāma,” ī woatuyupa Dios ya tutip̄u.

Pablo piensa ir a Roma

22 Yu caīrōrē bairo ape macāārīp̄u macāānarē quetibujūñesēānucūrī, m̄ujāā t̄up̄u yu ámasiētīña mai. “Roma macāp̄u yu āgu,” nairō ī tūgoñamicūā, yu ámasiētīña.

23 Baip̄ua, merē yu paariquere yu átiyaparoya ati yepaa macāāna mena. Nocārō yoaro capee cūmarī majū m̄ujāārē ñiñañesēāū āganucūmiña.

24 Bairi Españap̄u ácu roque m̄ujāārē ñiñanetōāgu. Bairo nocārō caroaro useanirō m̄ujāārē yu caīñarō bero, m̄ujāā p̄ame roque yure m̄ujāā cajuáto yu bootūgoñaña, Españap̄u yu caátī r̄ūm̄u caāno.

25 Baimicūā mai, Jerusalén macāp̄u yu āgu, to marī yarā Jesucristore catūgoñsari majārē na juāti ácu.

26 Jesucristore catūgoñsari majā Macedonia macāāna, bairi Acaya yepa macāāna cūā na majūā na caboro dinerore neñoñupā. Jerusalén macāāna Jesucristore catūgoñsarā cabopacarārē na jogarā, tiere neñoñupā. Torec̄u, tie dinerore Jerusalēp̄u na jeábojagu yu átiya mai.

27 Na majūā na caboro tie dinerore neñoñupā. Bairo na caátaje ñujāñuñā. Mai, cajūgoyperre judío majā Jesucristore catūgoñsajūgoricarā cū yaye macāājē caroa quetire na quetibujū batojūgoyp̄u. Bairo caroaro na na caátaje āmeoñe, na cūā na cacūgorije ūnie mena na cajuátinemopea niña.

²⁸ Bairo tie dinerore Jerusalén macããnarê na nuni yaparori bero, Españaru ácu mujããrê ñiñanetóágu.

²⁹ Bairi ñe ùnie rusaricaro mano atore bairo ñi tãgoñatutuacõãña: Mujãã turu yu caetaro marí nipetiropurea caroa majürê marí jomajücõãgumi Jesucristo.

³⁰ Yu yarã, yu bairãrê bairo caãna, mujãã Jesucristore catãgousarã mujãã ãniña. Tunu Espíritu Santo cã camasíõjorije jãgori caãmeomaimasĩrã mujãã ãniña. Bairo caãna mujãã caãnoi, yure juátinemorã, atore bairo mujãã caato yu boya: Popiye baimicãã caroaro yu caátianipeere Diopure yu jënibojaya.

³¹ Dios, Judea yepa macããna Jesucristore catãgousaena cañuena, roro yure na caátipeere cã caẽñotaparore bairo írã, Diopure butiuro yu mujãã jënibojawa. Tunu bairo Jesucristore catãgousarã Jerusalén macã macããnarê na cajuátijorije na yu cajeátiere ñnarí bero na useanio joroque írã, Diopure yu jënibojaya.

³² Bairo Diore yu mujãã cajënibojaro jãgori useanirĩqũe mena mujãã ñiñan etagu, Dios cã caboata. Bairo toru mujããrê ñiñanesẽãũru roque yua, mujãã turu yu tãgoña yerijãmasĩgu.

³³ Bairi marí Pacu Dios caroaro yerijörõ ãnimasĩrĩqũerê cajou mujãã nipe-tiro mena cã ãnicõã ninucũáto. Bairoa to baiáto.

16

Saludos personales

¹ Bairi ãmerê mujãã ñiña: Marí yao Febe cawãmecucore mujãã turu cõ caetaro, caroaro mena cõ mujãã bocãwa. Caroaro cõ mujãã cajuáto yu boya. Cõ cãã Cencrea macã macããna ñubueri majãrê butiuro cajuátinucũõ ñiñamo.

² Jesucristo mena cõ cãã cõ catãgoñatutuario jãgori, mujãã cãã jicãrõrẽã bairo Jesucristore catãgousarã ãniri jicã majã ãmeo qũënoricãrõrê bairo cõ qũënoña. Bairi nipetirije cõ cabopacarijere cõ joya. Cõ pũame capããrã ñubueri majãrê caroaro mena na juátianinucũñupõ. Yu majü cããrê caroaro yu juátinemonucũwõ.

³ Apeyera, Prisca bairi Aquila cawãmecuna na ñuáto. Na, pũgarãrua yurea bairo Jesucristo yaye macããjërê capaabojarã, cã carotirã, yu baparã ñiñama.

⁴ Na pũame roro tãmuobujiowã, yure roro aperã yu na caátibujiopeere ãñotamirã. Bairo caroaro yu na caátajere tãgoñarí butiuro, “Yu mena ñumajücõãwã,” na ñijoya. Yu jeto mee tore bairo ñiña. Nipetiro ñubueri majã poari judío majã caãmerã cãã ñnucũñama.

⁵ Torea bairo tunu na ñuáto nipetiro marí yarã ñubueri majã Prisca, bairi Aquila ya wiiru caneñanucũrã cãã. Bairi apeí, yu baire bairo caãcã, yu camai Epeneto cawãmecucu cã ñuáto. Cã pũame Asia yepa macããcã, aperã ti yepa macããna jũgoye Jesucristore catãgousajũgoricu majü ãmi.

⁶ María cawãmecuco cãã cõ ñuáto. Cõ pũame mujããrê butiuro caroaro mujãã caãnorê bori, mujãã juátinucũñamo.

⁷ Aperã yu ya macã macããna Andrónico, apeí Junias cawãmecuna yu mena preso jorica wiiru caãnana cãã na ñuáto. Mai, na pũame apóstolea majã mena macããna na camairã majü ñiñama. Bairi tunu yu jũgoye Jesucristore tãgousajũgoypa.

⁸ Ampliato cawãmecucu cãã cã ñuáto. Marí Quetiupaure catãgousau cã caãnoi, yu bapa, yu camai majü ñiñami cã cãã.

⁹ Apei Urbano cãã cã ñuáto. Cã cãã jããrẽã bairo Jesucristo yaye macããjërê capaanucũ majü ñiñami. Apei yu camai Estaquis cãã cã ñuáto.

10 Cū ñuáto Apeles cawāmecucu cūā. Cū p̄ame Jesucristo mena cū catūgoñatutuarijere marī masīō joroque caroaro átīāninucūñami. Bairi aperā Aristóbulo ya wii macāāna cūā na ñuáto.

11 Apei yu ya macā macāācū Herodión cūā cū ñuáto. Bairi Narciso ya wii macāāna Jesucristore cariape catūgousarā cūā na ñuáto.

12 Marī Quetiupau yaye macāājērē capaabojanucūrā rōmirī Trifena, apeo Trifosa cūā na ñuáto. Bairi apeo jāā baiore bairo caācō Pérsida cō ñuáto. Cō p̄ame tutuaro mena marī Quetiupau yaye paarique macāājērē paanucūñamo.

13 Rufo cūā cū paco mena cū ñuáto. Cū p̄ame Jesucristo mena catūgoñatutuan nipetiro to macāāna na camasī majū ñiñami. Cū paco cūā cañuo, yu paco majūrē bairo caroaro yu cañño ninucūñamo.

14 Ānoa cūā na ñuáto: Asíncrito, apei Flegonte, apei Hermes, apei Patrobas, apei Hermes, bairi aperā marī yarā na mena macāāna ñubueri majā cūā na ñuáto.

15 Na ñuáto ānoa cūā: Filólogo, apeo Julia, apei Nereo, apeo cū baio cūā, apeo Olimpas cawāmecucu cūā cō ñuáto. Bairi nipetiro Jesucristo mena catūgoñatutuarā marī yarārē bairo caāna na mena caāna cūā na ñuáto.

16 Bairi mujāārē ñiña: Mujāā to macāāna tocānacāūr̄na nucābugorique mena āmeo bocári caroaro āmeo jēninucūñā. Nipetiro ato macāāna ñubueri majā Jesucristore catūgousari poari macāāna mujāārē ñurotijoyama.

17 Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, tutuaro mena atore bairo mujāārē ñiña: Masacatiri āña. Jesucristo mena jīcārōrē bairo mujāā tūgoñatutuamasētīō joroque caāna mena āmerīcōāñā. Tunu roro mujāārē yapapuaō joroque caāna mena āmerīcōāñā. Na yaye queti p̄ame mujāārē jāā caquetibujurique macāājē ūnie mee, ricaati quetibujurique ñiña. Torena, na mena āmerīcōāñā.

18 Na p̄ame marī Quetiupau Jesucristo cū caātirotirijere caquetibujunucūrā mee ñiñama. Na majūā roro na rupau caborore bairo na caátie macāājērē quetibujurā átīnucūñama. Tunu bairoa caroaro ĩtori, tūgoricarō ñurō carorije macāājērē quetibujuri, camasā cayeri tūgoñatutuaenarē roro na ĩ quetibuju mawijionucūñama.

19 Mujāā p̄ame roque caroaro Jesucristo yaye quetire mujāā tūgousaya. Camasā nipetiro cūā cūrē mujāā catūgousanucūrījērē caroaro masīñama. Bairi yu cūā mujāā mena yu useaniña. Tunu bairo caroa Espírītu Santo mujāārē cū camasīōrorije jūgori caroa macāājē jetore mujāā caátīāno yu boya. Carorije macāājē roquere mujāā caátīāno yu boetiya.

20 Tore bairo mujāā caátimasīrō jūgori marī Pacu Dios yerijōrō ānajērē cajomasī p̄ame, wātī mujāārē caītonucūūrē yoaro mee cū mujāā netōncāō joroque átīgumī. Mujāā r̄pori mena apeye ūnierē pea aborericarore bairo cū mujāā átio joroque átīgumī Dios. Marī Quetiupau Jesucristo caroare mujāā cū jonemoáto.

21 Mujāārē ñurotijoyami yu bapa yūre cājp̄raanucūā Timoteo cawāmecucu cūā. Aperā yu ya macā macāāna, yu mena caāna Lucio, Jasón, Sosípat̄er cūā ñurotijoyama mujāārē.

22 Yu, Tercio cūā, ati cartare Pabl̄ore cawoabojañ, marī Quetiup̄are catūgousañ ānirī mujāā yu ñurotijoya.

23 Gayo cūā mujāā ñurotijoyami. Yu, Pablo p̄ame, cū ya wiip̄u yu āninucūñā. Atop̄u nipetiro ñubueri majā p̄ame ñubuerā etanucūñama. Apei Erasto cawāmecucu, ati macā macāāna yaye dinerore caññacotebojari majōcu

cũa mujããrẽ ñurotijoyami. Torea bairo mujãã ñurotijoyami cũ bai Cuarto cawãmecucu cũa.

²⁴ Marĩ Quetiupau Jesucristo nipetiro mujããrẽ caroare cũ jonemoáto. Bairoa to baiáto.

Alabanza final

²⁵ Marĩ Pacu Diore cũ marĩ cabasapeoro ñũa. Cũ pame mujããrẽ cũ mena nemojãñurõ mujãã tãgoñatutuo joroque caácu majũ ñĩami. Tore bairo mujããrẽ átimasĩñami Dios, cũ yaye caroa queti camasãrẽ cũ canetõrĩqũe quetire mujãã yu caquetibujunucũrĩjẽ jũgori yua. Tunu bairoa Jesucristo yaye quetire mujãã yu caquetibujunucũrĩjẽ jũgori tore bairo mujããrẽ yeri tutuarã mujãã átimasĩñami. Atie yu caquetibujunucũrĩjẽ pame camasãrẽ cũ camasiõetaje, ati yepa caãniparo jũgoyepua caãnajẽ ñũa.

²⁶ Cabaimiatacũãrẽ, ãme roque profeta majã na cawoatucũrĩqũe jũgori marĩ masiõ joroque marĩ átiyami Dios. Cũ, caãnicõãninucũũ, cũ caátirotiore bairo marĩ átiãnio joroque ì, ãmerẽ tiere marĩ masiõñami. Atie cũ caquetibujugarique mai camasãrẽ cũ camasiõetajere ãme roque nipetiro camasã poari ati umãrecóo macããnarẽ na masiõ joroque átiyami Dios. Bairo tiere na cũ camasiõrõ jũgori yua, cariape tiere tãgori bero na catãgousaparore bairo ì, na masiõñami Dios.

²⁷ ¡Marĩ Pacu Dios, jĩcãũã caãcũ, ñe ñnie rusaeto camasĩ majũrẽ cũ marĩ basapeoto! “Cũ, Dios jetorea cũ caátimasĩrĩjẽ cũ catutuarije, tocãnacã rãmua to ãnicõã ãmarõ,” marĩ ì tãgoñatutuacõã ninucũgarã, marĩ Quetiupau Jesucristo jũgori. Bairoa to baiáto.

Tocãrõã ñũa atie queti yu cawoaturije.

Primera Carta de San Pablo a los CORINTIOS

Saludo

¹⁻² Үм, Pablo cawāmecуcу, Dios cū cabesericу yу caānoi, yу piijowī, Jesucristo yау аpóstol cū caquetibujerotijou yу caānipeere боу. Marī yау Sóstenes mena ati cartare mujāārē woajou yу átiya. Mujāā, jāā yarā Corinto macā macāāna Diore catūgousari majā, Jesucristo jūgori Dios yarā caroarā caānarē mujāā yу woajoya ati cartare. Bairi tunu tocānacāpау macāāna Jesucristore caīroari poari mena macāāna mujāā caānipeere боу, mujāā cūārē mujāā beseypu. Bairi marī cūārē marī Quetiupау, na cūārē na Quetiupау majū niñami, marī Quetiupау Jesucristo pуame yua.

³ Bairi caānijūgoro atore bairo mujāārē ñiña: Marī Pacу Dios, bairi marī Quetiupау Jesucristo mena caroare mujāā na jonemoáto. Tunu bairoa caroa yericutaje cūārē na jonemoáto, ñiña.

Bendiciones por medio de Cristo

⁴ Bairi tocānacānia, “Dios, jāā mena mу ñujāñuña,” ñi jēninucūña, Jesucristo jūgori Dios mujāārē caroaro majū cū caátiere ĩñarī.

⁵ Baipуа Dios, Jesucristo mena jūgori nocārō majū paio netōrō cū caátibojarique cañurĭjērē mujāā joyupi. Bairo cū caáto jūgori cū yaye busarique cūārē nemojāñurō mujāā quetibujу masīō joroque ásupi Dios. Tunu bairoa cū yaye caroa quetire cariape masīrĭqūē cūārē mujāā joyupi.

⁶ Bairi caānorē bairo cariape, “Ape yeri majūrē mujāā jogami Dios,” mujāā yу caīquetibujaricarorea bairo baimajūcōāna merē yua.

⁷ Tore bairo mujāā caāno jūgori yua, ñe ũnie rusaeo tocānacā wāme caroa macāājē átiāni masīrĭqūērē mujāā cūgocōāna Jesucristo marī Quetiupау nemo ati yepау cū cabauetaparo jūgoye.

⁸ Bairi Dios pуame tūgoñatuariquere mujāā jocōā nigami ti rāmu catusari rāmu caāporу. Bairo áticao ninucūgami Dios, marī Quetiupау Jesucristo ati yepау cū catunuetari rāmūrē, ni ĭicāū ũcū mujāārē, “Mujāā buicūtiya,” qūĭĕtĭcōáto ĩ.

⁹ Bairi Dios pуame roque caānorē bairo cariape cū caĭjūgoteticarorea bairo caācу niñami. Cū, Dios pуame roque mujāā piijowī, cū macū marī Quetiupау Jesucristo mena ĭicārōrē bairo mujāā caānīparore bairo ĩ.

Divisiones en la iglesia

¹⁰ Үм yarā, yу bairārē bairo caāna, marī Quetiupау Jesucristo cū catutuarije mena mujāārē ñiña: ĭicārōrē bairo tūgoñanemorī masaricawoena, caroaro ānicōāna. Үseanirō āña. ĭicārōrē bairo tūgoñarī, ĭicārō tāni āmeo tūgoñaña mujāā yeripу.

¹¹ Atiere mujāā ñiña, yу yarā yу bairārē bairo caāna, capee wāme mujāā cabaihotionucūĭjērē Cloé ya poa macāāna jūgori caqueti tūgonucūū ānirī.

¹² Atore bairo ĭicāārā mujāā mena macāāna na cañnucūĭjērē ĭgu ñiña: “Jāā, Pablore catūgousarā jāā āniña,” tunu aperā cūā: “Jāā, Apolos yarā jāā āniña,” aperā cūā: “Jāā, Pedro yarā jāā āniña,” aperā cūā: “Jāā roque Cristo yarā pуame majū jāā āniña,” ĩ busubotionucūñama. ĭicā majārē bairo mujāā busuĕtiya.

¹³ ¿Dopērā tore bairo mujāā ĩ busupainucūñati? ĭicāūñ niñami Cristo. Ricawatiri caācū mee niñami. ¿Үм, Pablo ato yucpāipу mujāā yaye wapare

netõgũ yũ riayupari? ¿O, yũ wãme mena írĩ mujãã na bautizayupari? Bairo ápeyupa, tame.

¹⁴ Yũ roque ni jĩcãũ ùcũrẽ mujãã yũ bautizaerũ baiũa. Bairi Diopare, “Yũ mena mũ ñujãñũa,” ñi jêninucũña. Baiũa, Crispo, apei, Gayo sawãmesũna roquere yũna na yũ bautizawũ.

¹⁵ Torecũ, ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ, “Pablo wãme mena írĩ, cabau-tizaecoricũ yũ ãniña,” ï masĩetĩñami.

¹⁶ Estéfanus ya poa macããna cũãrẽ na yũ bautiza royawũ. Aperã noa ùnarẽ yũ bautizaetroyawũ.

¹⁷ Baiũa, Jesucristo yare bautiza rotijoemi. Cũ yaye queti, camasãrẽ cũ canetõrĩqũẽ queti roquere yũ quetibũju rotijowĩ. Ati ãmũrecóo macããjẽ tũgoñarĩqũẽ jũgori tutuaro camasĩnetõmajũcõãũrẽ bairo yũ cũemi baiũa. Jesucristo yucũpãĩrũ cũ cariarique, wapa manorẽ bairo to tuaeticõãto ï, tore bairo yũ cũwĩ Jesús.

Cristo, poder y sabiduría de Dios

¹⁸ Cristo yucũpãĩrũ cũ cariarique caroa quetire cariape mee cañnierẽ bairo tũgoñanucũñama yasiricarorũ caápárã rũame. Bairo cabaimiatacũãrẽ, atie caroa queti Dios catutuaũ yaye queti rũame marĩ cũ yarãrẽ cũ canetõpee majũ niña yua.

¹⁹ Torea bairo ï quetibũjũya tirãmũrũ Dios yaye busũrica tutipũ na ca-woatucũrĩqũẽ cũã:

“Masĩrĩ majãrẽ camasĩenarẽ bairo na ãnio joroque na yũ átigu.

Tunu bairoa caroarõ catũgomasĩrãrẽ catũgomasĩenarẽ bairo na ãnio joroque na yũ átigu,” ï woatuyupa.

²⁰ Bairi ati ãmũrecóo macããjẽrẽ camasĩrĩ majã cañnimircãrã rũame camasĩena cabũgoro macããnarẽ bairo tuagarãma. Apei, “Cajũgobuei yũ ãniña,” caĩ cũã torea bairo tuagũmi. Torea bairo busũnetõmasĩetĩgũmi ati ãmũrecóorũ macããjẽrẽ masĩrĩ butiorõ cabũsubõtionucũũ cũã yua. ¡Dios rũame ati ãmũrecóo macããjẽ na camasĩrĩjẽrẽ nemojãñũrõ na masĩetio joroque na átiyami!

²¹ Nipetirijere caátimasĩ niñami Dios. Bairi mai ati ãmũrecóo macããna camasã na majũã na camasĩrĩjẽ mena cãrẽ na camasĩrõ boesupi Dios. Bairo rũame boyupi: “Yũ yaye quetire na catũgousaro jũgori na yũ netõõgũ,” ï cũjũgoyupi. Bairo Dios cũ caĩmiatacũãrẽ, “Cabũgoro macããjẽ niña,” ï tũgoñanucũñama aperã Diore camasĩena rũame tie quetire.

²² Bairi judío majã cũã Dios yaye quetire cariape tũgogarã jũgoye, cũ yaye macããjẽ átijẽño ïñorĩqũẽrẽ butiorõ bonucũñama. Bairi aperã griego majã rũame cũã ati yepa macããjẽ masĩrĩqũẽ jetore butiorõ tũgousaganucũñama.

²³ Jãã rũame roque yucũpãĩrũ na capapuatunicũ Mesias yaye queti majũrẽ jãã quetibũjunucũña camasãrẽ. Bairi ãnoa judío majã rũame tiere tũgoteejãñũa. Aperã judío majã caãmerã rũamerã cabũgoro macããjẽrẽ bairo tuanucũña tie queti.

²⁴ Bairo na cabaimiatacũãrẽ, aperã Dios cũ capiiricarã, cũ cabesericarã judío majã, aperã judío majã caãmerã rũamerẽ Mesias, Dios macũ catu-tuaũ majũ niñami. Tunu bairoa, “Dios yayere camasã majũ niñami,” ï tũgoñamasĩcõãñama.

²⁵ Ati ãmũrecóo macããna, Dios tore bairo wãme átimasĩrĩ marĩ cũ canetõrĩqũẽrẽ cabũgoro macããjẽrẽ bairo tũgoñanucũñama. Bairo na caĩtũgoñarĩjẽ cariape mee niña. Ati ãmũrecóo macããna na camasĩrĩjẽ nipetiro

netōjāñurō caānimajūrījē niña tie Dios cū caátimasīrījē p̄ame roque. Tunu bairoa Dios cū catutuarijere caānimajūrījē meerē bairo ati um̄arecōo macāāna na caññamiatacūārē, camasā na caátimasīrījē netōjāñurō catutuarije niña.

26 Ȳu yarā, merē mujāā tūgoñamasīrā. Ati um̄arecōo macāāna na caññajoro, camasīēna mujāā caānimiatacūārē, mujāā beseyp̄i Dios cū yarārē bairo yua. Bairi jīcāārācā jeto ninucūñama mujāā mena macāāna carotimasīrā. Tunu bairoa jīcāārācā jeto quetiuparā caānipoa macāānarē bairo caāna cūā ninucūñama mujāā watoare. Bairo caāna mujāā caānimiatacūārē, mujāā beseyp̄i Dios cū yarārē bairo yua.

27 Bairi, “Camasīēna niñama,” camasā na caññārē na cūñupī Dios cū yarā caāniparārē. Ati yepap̄u macāājērē camasīrā p̄ame na camasīmirījērē, “Wapa maa,” na ī tūgoñaboboāto ī, tore bairo ásupi Dios. Tunu bairoa tutuaro cabaibotiorā, “Jāā catutuarije wapa maa,” na ī tūgoñaboboāto ī, ati um̄arecōo macāāna catūgoñatutuaenarē na beseyp̄i Dios cū yarā ronarē.

28 Dios p̄ame na beseyp̄i camasā aperā na caññaterārē. Tunu bairoa ati um̄arecōo macāājērē caboenarē na beseyp̄i. Bairo p̄ame īgn̄ niña: Dios na beseyp̄i ati yepap̄ure ñe ūnie cawapa mānarē bairo camasā na caññarārē. “Caānimajūrā jāā āniña,” ati yepap̄ure caññārē cabugoro macāānarē bairo na ānio joroque ātigū, tore bairo ásupi Dios.

29 Tore bairo Dios cū caāto yua, ni jīcāū ūcū, “Ȳua, ȳu majūā caānimajūrē bairo caātijīatimasī yu āniña,” ī tūgoña botiomasiētīñami Dios cū caññajoro.

30 Dios p̄ame roque cū macū Jesucristo jūgori cū mena macāāna majū mujāā ásupi. Tunu bairoa Jesucristo jūgori caroa wāme marī camasīp̄ee cūārē marī joyupi. Cū, Cristo jūgori marī carorije wapare marī canetōp̄ee cūārē cūñupī Dios. Cū yarā caroarā, cū canetōdōrīcārā majū marī cūñupī Dios.

31 Bairi Dios ya tutip̄u cūārē atore bairo ī woatuyupa: “Ni jīcāū ūcū caānimajūrē bairo catūgoñau p̄ame, ‘Dios roque marī netōdōrō caānimajūū niñami,’ qūī tūgoñamasīcōāto Dios cūārē,” ī quetib̄uju woatuyupa.

2

El mensaje de Cristo crucificado

1 Torecū yu yarā, Dios camasārē cū camasīōetaje āme roquere cū camasīōrījē queti cariare p̄ame macāājērē mujāā quetib̄uju etau, camasīnetōārē bairo botioro mujāārē yu quetib̄uju ñesēāēp̄u.

2 Ȳu roque mujāā t̄up̄ure ācū, Jesucristo yuc̄p̄āip̄u cariaricū yaye queti jetore mujāā yu quetib̄ujuw̄u. Ape wāme ricaati mujāārē yu quetib̄ujuerp̄u, “Jesús yuc̄p̄āip̄u na carapuatūricūre na masiāto,” ī.

3 Mujāā t̄up̄ure etau, caquetib̄ujumasīēcūrē bairo yu tūgoñawū. Bairo catūgoñau ānirī tūgoña uwirī yu nananucūwū, mujāārē quetib̄uju yua.

4 Bairi t̄up̄ure mujāārē caroa quetire quetib̄uju ācū, caroaro masiriyeto jeto mujāā yu quetib̄ujuw̄u. Nocārō ati yepa macāāna na camasībotiorije ūnie mena masīrī, mujāārē yu quetib̄ujuerp̄u, “Camasī majū niñami Pablo,” yu mujāā caññetiparore bairo ī. Espiritu Santo cū camasīōrījē jūgori roque, “Pablo cariare quetib̄uju yami,” mujāā ī tūgoñao joroque yu āp̄u. Tunu bairoa Dios cū catutuarijere āti īñorī, tore bairo mujāā īō joroque yu āp̄u.

5 Tore bairo yu āp̄u, Dios cū caátimasīrījē, cū catutuarijere īñarī bero, cū mena mujāā catūgoñatutuaenarē bairo ī. Camasā ati yepa macāāna na camasīrījē macāājērē t̄ugori bero, Dios mena mujāā catūgoñatutuario roquere yu boerp̄u.

Dios se da a conocer por medio de su Espíritu

⁶ Tore bairo quetibujumirácūā, aperā merē Diore caroaro cariape catūgousaricarā na caāmata, pairo Dios cū camasiōrījē mena jāā quetibujunucūña. Bairāpna, ati umarecōo macāāna camasīrī majā, o quetiuparā camasīrā cayasiparā na camasīrī wāme ūnie mena mee jāā quetibujunucūña.

⁷ Dios yaye queti, camasārē cū camasiōetaje masīrīqūērē mujāārē jāā quetibujuya. Marī camasīētājē, ati yepa caāniparo jūgoyerpa marīrē caroaro majū cū canetōga jūgoyetirique macāājē queti roquere jāā quetibujunucūña.

⁸ Atie wāme quetibujuriquere ati umarecōo macāāna quetiuparā cariape tūgoboca masīēsupa. Tore bairo tiere cariape catūgomasīrā na caāmata, nocārō caroū caācū Jesucristore yucpāīrū cū papuatuetibujoricarāma.

⁹ Torea bairo ī quetibujū woatuyupa Dios ya tutipū cūārē:

“Dios pūame cūrē camairārē caroa majūrē na cūgoyuyami.

Camasā na caāñetaje, na catūgoetaje, na catūgoñacoteetaje majūrē na qūēnoyuyami,”

ī quetibujū woatuyupa ti tutipūre.

¹⁰ Tiera Dios āmerē yua marī masīō joroque átiyami cū Yeri Espírītu Santo jūgori. Espírītu Santo pūame nipetiro wāme caāñamasīpeyou majū niñami. Nocārō Dios cū camasīnetōncācōārījērē, camasā na camasīētīē cūārē camasī majū niñami Espírītu Santo pūame.

¹¹ Ni jīcāū ūcū, jīcāū camasocū cū yeripū cū catūgoñarījērē marī masīētīña. Cū, caācū jeto cū yeri cū catūgoñarījērē masī masīñami. Torea bairo Dios yeri pūña Espírītu Santo jeto masīñami cū yeripū cū caātiānimasīnucūrījē pūamerē.

¹² Bairi marī pūame roquere ati umarecōo macāāna yeri pūña ūnie meerē marī jowī Dios. Cū Yeri Espírītu Santo majūrē marī jowī. Cū pūame nocārō cañūñ ānirī tore bairo cū Yeri majūrē marī jowī, cū yaye macāājērē marī camasīparore bairo ī.

¹³ Bairi jāā pūame Espírītu Santo Dios Yeri majū cū camasīōrījē jūgori jāā quetibujunucūña. Jāā majūā jāā catūgoñarījē mena jāā camasījūgoatāje meerē jāā quetibujunucūña. Bairi Espírītu Santo yaye masīrīqūē macāājē mena camasā aperā Espírītu Santorea cayericunārē na jāā quetibujū netōnucūña.

¹⁴ Ni jīcāū ūcū ati yepa macāācū Espírītu Santo cacūgoecū pūame cū camasīōgarijere boetinucūñami. Cabūgoro macāājērē bairo tūgocōānucūñami Espírītu Santo cū caquetibujugarijere. Tunu bairoa tie quetiere tūgomicāā, tiere tūgomasī jīātietinucūñami. Espírītu Santo jūgori Dios yaye macāājērē marī masīña. Bairo Espírītu Santore cacūgoena pūame roque cū yayere tūgomasī jīātietinucūñama.

¹⁵ Bairi apeī camasocū, Espírītu Santo Dios Yeri majūrē cacūgoū tocānacā wāme ati umarecōo macāājē caroa wāmerē besemasīñami. Bairi tunu noa ūna camasā Dios Yeri cacūgoena pūame qūñābese masīēnama cū caātiānierē.

¹⁶ Bairi torea bairo ī quetibujuya Dios ya tutipū cūārē: “Ni jīcāū ūcū marī Quetiupā cū yeripū cū catūgoñarījērē masīēcāmi. Tunu bairo ni ūcū, Dios cū caātipēere cū quetibujūpomasīēcāmi,” ī quetibujū woatuyupa Dios ya tutipū. Tore bairo cabaimajūcōāmiatacūārē, marī pūame Espírītu Santo jūgori Cristo cū catūgoñarōrēā bairo catūgoñarā ānirī Dios yaye macāājērē marī masīcōāña.

3

1 Toroque yu yarã, Espiritu Santo cū cañijūgorārē bairo cañnarē mujãã yu quetibujū masiēpã. Baiřna, ati umurecōo macããna na catūgoñarijērē bairo catūgoñariqūēcuna ya wãmei cañnarē mujãã yu quetibujūwũ. Baiři cawĩmarãcãrē quetibujure bairo masiriyoetoaca yu quetibujūwũ mujããrē Cristo yaye queti řamerē yua.

2 Baiřna, camasiriyoetie wãme jetore mujãã yu quetibujūwũ. Cawĩmau caũpũãrē ũpēcõãrē joure bairo yu ářu, mujããrē ũgarique majūrē joricaro ũnorēã yua. Baiři mujãã řuame Jesucristo yaye queti camasiriyorijere mujãã tūgopeyo masiētĩña mai. ¡Mujããrē řusamařũcõãña mujãã catūgomasiřeyopee!

3 Baiři mai Dios yaye quetire mujãã tūgomasiřeyoetiya, ati umurecōo macããna na catūgoñanucūrõrē bairo jeto mujãã catūgoñarijē jūgori. Baiři ati umurecōopure mai ãna, roro ãmeo ĩñatee, ãmeo ĩñaugo apeye ũnierē mujãã átiya. Ati umurecōo macããna na catūgoñarijē mena tūgoñari na caátinucūrõrē bairo jeto caátitūgoñarã mujãã ãniña mai.

4 Baiři aperã ĩcããrã mujãã mena macããna atore bairo ĩnucũñama: “Yua, Pablõre catūgõusau yu ãniña,” tunu apeĩ řuame: “Yua, Apõlore catūgõusau yu ãniña,” ãmeo ĩbusurique netõnucũñama. Tore bairo mujãã caĩata, ati umurecōo macããna ya wãme catūgoñariqūēcuna majū mujãã ãniña mai.

5 Baiři yu, Apõlos mena noa ũna mee jãã ãniña. Dios yaye quetire ca-quetibujurã, cãrē cajuãti majãrē bairo caãna jãã ãniña. Jãã, mujããrē jãã quetibujūwũ marĩ Quetiupare cariapea mujãã catūgõusapeere yua. Baiři jãã řugarãřna marĩ Quetiupau cū caátirořijoricore bairo jeto jãã átinucũña.

6 Yua, Jesucristo yaye quetire mujãã yu quetibujū jūgõure, otere oteřgõõure bairo. To bero Apõlos řuame mujãã quetibujūnemoñurĩ, mujãã camasiri-tietiparore bairo ĩ, yu bero otere oco pĩõure bairo. Bairo cū caãto, Dios řuame roque nemojãñurõ cū mena mujãã tūgoñatutuo joroque ásupi, tii otei cabutiwãmuátõre bairo yua.

7 Baiři yu ote jūgõure bairo caquetibujūjūgoricu, tunu apeĩ yu bero, tii otei caputiricu to butiátõ ĩ, caoco pĩoricare bairo caquetibujūnemoriçũ mena cabũgoro macããnarē bairo jãã ãniña. Dios řuame roque caãnimajũũ niñami. Cū roque otei caputiwãmuátõre bairo nemojãñurõ cū mena mujãã tūgoñatutuo joroque caãcu majū niñami.

8 Baiři caquetibujūjūgoricu, apeĩ cū bero quetibujūnemoriçũ mena ĩcãrõ tũnia nicõãñama. Bairo na caãnimiatacũãrē, Dios řuame narē, caroare na jogumi na paariquere ĩñarĩ cū cajogaro ĩcãrõ tũnia.

9 Dios yaye quetire, yu, Apõlos řugarãřna Diore caquetibujūbojarã jãã ãniña. Baiři Apõlos řuame yu paarique bapa majū niñami. Mujãã řuame yua, Dios yarã cū wese, cū caoteri wesere bairo caãna mujãã ãniña. Tunu bairoa cū wii roto cū cawii qũenorõrē bairo mujãã ãniña.

10 Yu řuame, “Yu yaye quetire caquetibujū jūgõyecutipau nigumi,” Dios cū caĩřicũ majū yu ãniña. Bairo caãcũ ãniri wiire paariquere capaajūgomasiřē bairo caãcũ cañnijūgorije ũtã rupaare capeojūgõyecuçure bairo yu ãniña. To beropure apeĩ řuame apeyere capeonemõusare bairo niñami. Cū řuame yu berore quetibujūnemoñami Dios yaye quetire. Baiřãřna, toçãnacãřna camasãrē quetibujuri majã caroaro cariape jeto na caquetibujuro ñiña.

11 Baiři Jesucristo ũtãã na capũjūgoricare bairo caãcũ yaye queti jetore yu quetibujūnucũña. Baiři apeĩ ricaati quetibujū buipeomasĩētĩñami. ĩcãũã niñami Jesucristo ũtãã caãnimajũřicãrē bairo caãcũ.

12 Baiři camasã ũtãã caãnimajũřicãrē wii qũenorã, na cacũjūgorica buire tunu ape wãme ũtã oro, o ũtã plata, o ũtã nocãrõ caroa mena qũenomasĩñama. O tunu bairoa yucũpãĩrĩ, apeye taa, o carupañõrĩ ũnie mena ti wiire

qũenobujiorãma. Torea bairo yua, ni jĩcãũ ùcũ caroa wãme oro ùtãrẽ bairo cabairije quetibujuriquere quetibujuyami. Apei pũame ricaati wãme, taa ùnierẽ bairo cabairijere quetibujubujioami camasãrẽ.

¹³ Bairi Dios pũame catusari rãmu caãno tocãnacãũpũrea na paariquere ññabesegumi yua. Ti rãmu caãno Dios pũame peero mena atĩgumi. Bairo etari yua, tocãnacã wãme camasã na paariquere peero mena joecõña beseire bairo átĩgumi.

¹⁴ Torea bairo ni ùcũ cã caquetibujuriye Dios yaye caãmata, caroa majũrẽ cã jogumi tie wapa yua.

¹⁵ Bairi tunu ricaati cã paarique Dios yaye mee caãnie caãmata, cã paarique pũame taa wiire peero caũrerore bairo yasicoagaro. Baiũa, caquetibujumirĩcũ pũame caticõãgumi, apei cã ya wii caũrõ, caaturutimasĩricũrẽ bairo yua.

¹⁶ Mujãã, templo Dios ya wiire bairo caãna mujãã ãniña, Dios Yeri Espĩritu Santo mujãã yeripũ cã caãno jũgori. ¿Tiere mujãã tũgoña masĩtĩñati?

¹⁷ Ti wii, Dios ya wii pũame caroa wii majũ niña. Ti wiire bairo caãna cã yarã majũã mujãã ãniña mujãã cãã. Bairi ni jĩcãũ ùcũ mujãã Dios ya wiire bairo caãnarẽ ricaati cã caquetibujuroyetuata, Dios pũame popiye cã baio joroque cã átĩgumi.

¹⁸ Torecũ, ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ cã majũã qũĩto ãmerĩcõãto. Ni jĩcãũ ùcũ ati ùmũrecõo macããna na camasĩrĩjẽ ùnie jũgori aperã netõrõ camasĩmajũũrẽ bairo cã catũgoñabotioata, tie cã camasĩrĩjẽrẽ cã jãnacõãto. Tiera camasĩcũ majũrẽ bairo cã áparo tunu. Tore bairo cã caápata, cariapea masĩrĩqũẽ majũrẽ cã jogumi Dios.

¹⁹ Dios pũame roquere ati ùmũrecõo macããjẽ na camasĩrĩjẽ cabũgoro macããjẽ, cawapa manie majũ niña. Torea bairo majũ ñ quetibujuya Dios ya tutipũ na cawoatucũrĩqũẽ cãã: “Dios, ati ùmũrecõo macããjẽrẽ camasĩrĩ majãrẽ, tie na camasĩrĩjẽ menaina na átimawijioregumi,” ñ woatu cũñupã.

²⁰ Tunu ape wẽẽpũ ñ woatunemoñupã: “Ati ùmũrecõo macããna masĩrĩ majã na catũgoñarijẽ mena na camasĩãnie, cabũgoro macããjẽ, cawapa manie niña,” ññami marĩ Quetiupã Dios,” ñ woatuyupa Dios ya tutipũ.

²¹ Bairi ni jĩcãũ ùcũ, “Ati ùmũrecõo macããjẽrẽ camasĩrẽ, catũgoũsãũ majũ yũ ãniña,” qũĩ botioeticõãto. Baiorpũ, jãã nipetiro jãã caquetibujuriye mujãã yaye rotie jetoa niña.

²² Bairi yũ, Pablo, apei Apolos, apei Pedro, bairi ati ùmũrecõo macããjẽ, marĩ cacatiãnie cãã nipetiro mujãã yaye jeto niña. Tunu bairoa riarique, ati rãmu caãnie, ape rãmu caatĩpee nipetirijere cũñupĩ Dios. Tie nipetirije mujãã yaye jeto niña.

²³ Bairi mujãã pũame Cristo, jĩcãũ yarã mujãã ãniña. Cristo pũame cãã Dios yãũ jetoa caãcũ niñami. Bairi, “Cũ yãũ pũame yũ ãniña,” camasã ùnarẽ caĩetĩparã mujãã ãniña.

4

El trabajo de los apóstoles

¹ Bairi jããrẽ, “Jesucristo cã caãtirotirijere caãna, cãrẽ cajuáti majã niñama,” caĩparã mujãã ãniña. Dios yaye queti camasãrẽ cã camasĩõetaje ãme roquere cã camasĩõgariquere Diore caquetibujubojarã jãã ãniña.

² Tore bairo jĩcãũ paabojari majõcũ cã quetiupã cã caãtirotirorea bairo caroaro jĩcãrõ tãni caãtipãũ niñami. Tore bairo cã caãto, cã quetiupãũ pũame caroaro ññauseanĩgumi cã paariquere yua.

³ Bairi yare, “Pablo caroaro quetibujuyami,” o “Roro quetibujuyami,” yu mujää caítũgoñarijêrê butioro majũ yu tũgoñamacãetĩña. Bairi noa ũna jĩcãarã ati yepa macããna quetiuparã cãã ñiñabesemasĩetĩñama. Yu majũ cãã tore bairo yu paariquere ñi besemasĩetĩña.

⁴ Bairna, yu paariquere roro yu tũgoñaetĩña. Tore bairo catũgoñaecũ nimicãã, “Dios cã caĩñajoro ñe ũnie cabui mácũrê bairo yu ãniña,” ñi masĩetĩña. Marĩ Quetiuparũ ruame roque ñnacõñarĩ ñiñabesegumi cã caborore bairo yua.

⁵ Bairi mujää ruame roque ti yutea caetaeto cajũgoyeya ñiñabeseeticõãña. Marĩ Quetiuparũ ruamerê cã coteya. Cã ruame roque ati yeparũre etari canaitãrõrũ caãnarê bairo baujaeto na caãtaje nipetirijere caroaro cabusurorũ na ñnapetio joroque átigumi. Tocãnacãũpũrea camasã na yeri na catũgoñarijêrê marĩ ñnopeyocõãgumi. Bairo átiri bero yua, tocãnacãũpũrea, “Caroaro mujää áru,” na igumi Dios cã caĩparã cajesorãrê yua.

⁶ Yu yarã, mujää yaye caãnipee caroaro mujää canetõpeere ĩ, ati wãmerê mujää yu quetibujuya. Bairi yu, Apolos mena jãã cabairijere ĩcõñarĩ, mujääre yu quetibujuya. Tie jãã cabairijere mujää ruame ñnacõñarĩ, Dios yaye waturique caĩquetibujuro netõjãñurõ ape wãme átiũpeo ámericõãña. Ricaati wãme mujää átiãmerĩgarã. Bairi mujää ruame, “Jããrê caquetibujũgou ruame mujääre caquetibujũgou netõõrõ camasĩnetõũ niñami,” mujää ĩ tũgoña botioetinicũgarã.

⁷ Mujää, aperiã netõõrõ caãnimajũrã cañurã mee mujää ãniña. Camasĩnetõõrã mee mujää ãniña. Nipetirije mujää cacãgorije mujää camasĩrĩjê Dios mujääre cã cajorique jeto niña. Bairo Dios mujääre cã cajorique caãnimitacũãrê, ĩnopẽĩrã mujää majũ camasĩjũgoriquere bairo mujää tũgoñañati? Bairo mujää catũgoñarijê ñuẽtĩña.

⁸ Bairo caãna ãnirĩ atore bairo mujää tũgoñanucũña: “Dios yaye nipetirijere jãã masĩña. Ñe ũnie jãã rusaetiya. Nipetirije jãã cabotũgoñarijêrê jãã cãgopeyocõãña. Pabljããrê na marĩ macãetĩña,” mujää ĩnucũña torũ jãã caãmerõ. Quetiuparã reyere bairo mujää tũgoñanucũña merê. ĩBairãrũna, cariapea rey masĩrĩqũerê bairo ñe ũnie rusaeto mujää camasĩata, ñubujoro! jãã cãã mujää camasĩrĩjêrê jãã tũgonemobujorã, tame!

⁹ Bairo yu caĩrĩjê caãnimitacũãrê, atore bairo ñi tũgoñaña: “Jãã, Jesús yaye quetire Dios cã caquetibujurotjoricarã ruamerê cabũgoro macããna, catũsaari majãrê bairo jãã cũñupĩ. ĩDopẽĩ bairo cã cayasioreparãrê bairo jãã cã cũñuparĩ?” ñi tũgoñaña. Bairi nipetiro ati yepa macããna, ãmũrecõ macããna ángelea majã cãã popiye roro jãã cabairijere ñnanucũrãma.

¹⁰ Jãã ruame Cristo yaye quetire jãã caquetibujurije jũgori cabũgoro macããna camasĩenarê bairo jãã tuaya camasã na caĩñajoro. Mujää roque Cristo nocãrõ cañuu jũgori catũgoñamasĩrã majũrê bairo mujää tuaya na caĩñajoro. Tunu bairoa jãã ruame catũgoñatutuawẽpũẽna jãã caãnimitacũãrê, mujää ruame catũgoñatutuarã majũ mujää ãniña. Jããrê camasã jãã ññatejãñũñama. Mujää ruame roquere caroaro ñncãbũgoro mena mujää ññanucũñama.

¹¹ Bairi ãmepũ cããrê roro popiye jãã baiya. Roro jãã aua tãmũocõã niña. Tunu bairoa oco etigarã, o juti cãgoena roro popiye jãã tãmũonucũña. Camasã cãã roro popiye jãã bairo joroque jãã átiepenucũñama. Jãã caãni wii majũ cããrê cacãgoena jãã ãniña.

¹² Bairi jãã juticoanucũña, popiye paamirã. Tunu apeyera camasã roro jãã na caĩtutiata, “Caroare cã joãto Dios,” jãã ĩ yucoanucũña. Dios yarã jãã caãnoi, roro popiye jãã átiepenucũñama. Tunu bairoa tiere nocãrõ mena jãã ñncãcõãnucũña.

13 Roro majũ camasã jãã busupainucũñama. Bairo roro jãã na caĩmatacũãrẽ, caroa wãme mena na jãã yunucũña. Ati umurecõo macããjẽ camasã na caboetiere na carerijere bairo jãã ññanucũñama aperã camasã ati umurecõo macããna ruame. Tore bairo cajũgoyepua jããrẽ caĩepericarã ãmepũ cããrẽ torea bairo jãã Ñcõã ninucũñama mai.

14 Atie yu caquetibũjũwoatujorijere ññarĩ, “Na bobotãgoñato,” ĩ mee yu woajoya. Yu pũnaarẽ bairo caãna, yu camairã mujãã caãno jũgori beyoure bairo mujãã ñi quetibũju woajoya.

15 Bairi nocãrõ capããrã ruãga wãmo petiro cãnacã mil cãrõ majũ Cristo yaye quetire cajũgobuerã na caãmata cããrẽ, yu ruame roque mujãã pacure bairo yu tuaya. Yua, Cristo yaye quetire mujãã yu quetibũjujũgowu. Yu jũgori Jesucristo mena mujãã tũgoñatutujũgowu, caroa queti camasãrẽ Dios cã canetõõrĩquẽ quetire yu caquetibũjuero bero yua.

16 Bairo yu pũnaarẽ bairo mujãã caãno jũgori yua, yu caatiãnorẽ bairo mujãã cãã yure ññacõrĩ caroaro mujãã caatiãno yu boya.

17 Tore bairo bori, mujãã tũru cã yu joya Timoteore. Yu camai, Jesucristore caroaro cã catũgousaro jũgori yu macãrẽ bairo caãcãrẽ cã yu joya. Cã ruame Jesucristore cariape catũgousau ãnirĩ nipetirije yu caquetibũjuaricaroarea bairo mujãã quetibũjunemogumi. Noo yu caatõru ñubueri majãrẽ yu caquetibũjunucũrõrẽ bairo Timoteo cãã mujãã quetibũjunemogumi.

18 Mai, aperã jĩcããrã mujãã mena macããna, “Merẽ caãnimajũrã marĩ ãniña. Pablo nemo marĩ quetibũju apẽimi,” ĩ tũgoñanucũñama.

19 Bairi marĩ Quetiupau cã cabooata, tãmurĩã mujãã tũru ñiñañesẽãũ atũgu tunu. Tore bairo mujããrẽ ññau etaũru roque, cariapea Dios cã camasiõrĩjẽ jũgori caãtimasĩrãrẽ, o ricaati caĩbusupainucũrã cããrẽ na ñiñabesegu.

20 Dios cã carotimasĩrĩpau macããjẽ ati risero mena ãmeo busunetõõrĩquẽ jeto mee niña. Dios cã catutuarije jũgori jĩcãrõ tãni marĩ caatiãnimasĩrĩjẽ majũ niña.

21 Bairi mujãã tũru etau, ¿dope bairo yu caatõre mujãã boyati? ¿Roro popiye mujãã yu caatõre mujãã boyati? ¿O caroaro ññamairĩquẽ mena mujãã yu cabocãrore mujãã boyati? Caroaro mena mujãã yu cabocãro ñiña, yura.

5

Juicio sobre un caso de inmoralidad

1 Jĩcãũ mujãã mena macããcũ carori wãme majũrẽ cã caatiere jãã queti tũgonucũña. “Cũ pacu nyũmo, cã mũñorẽ roro átiepenucũñami,” jãã ĩ quetibũjunucũñama. Ti wãme ñuetimajũcõãña. Aperã Diore camasiẽna cãã ti wãme ñũporãrã áperimajũcõã nucũñama.

2 ĩTore bairo mujãã mena macããcũ roro caãcũ mena nimirãcũã, “Ñe ñne carorije caãperã majũ jãã ãniña,” mujãã ĩ tũgoña botionucũña! ĩBoori puari cayarapuapeere tore bairo mujãã ĩ tũgoñanucũña! Bairi mujãã mena macããcũ rorije caatiãcãrẽ cã wiyocõãña. Mujãã caneñarõru cã cãã cã ãmerĩcõãto yua.

3 Mai, yu ruame mujãã tũru ãmerĩmicũã, yu catũgoñarĩjẽrua mujãã mena ãcãrẽ bairo yu ãnicõãña. Bairo mujãã tũru yu yeri mena caãcũ ãnirĩ carorijere caatiãnipaire Jesucristo cã camasiĩrĩjẽ mena cã ñiñabesecõãña merẽ.

4 Diore ñubuerã mujãã caneñarõru cããrẽ mujãã tũru yu ãnicõãnucũgu. Tunu bairoa Jesucristo cãã cã catutuarije mena mujãã tũru nicõãgumi.

5 Bairo topu neñarã yua, carorije caãtipaire cã wiyorocacõãña, wãtĩ ati ruãu cã cacũgori ruãure cã cayasiorocaparore bairo ĩrã. Bairua, cã yeri

puamerē netōḡami Dios, marī Quetiupau Jesús nemo cū catunuetari rāmu caāno yua.

6 Bairo roro caátipairā mena nimirācūā, “Cañurā, carorije caáperā jāā āniña,” mujāā caītḡoñobotiorije űuētīña. Bairi merē, jīcā wāme ĩrīqūērē ĩrīcārō puamata, mujāā masīña: “Petoaca levadurare marī cajāāmiatacūārē, pan qūēnorīcā burḡare petīropu jesapeticoaya.” Tore bairo pairo butinucūña roro mujāā caátipairije cūā.

7 Bairi tie roro mujāā caátipairije mujāārē caroyeturijere tocārōā jānacōāña. Pascua bose rāmu caāno judío majā levadurare asuena pan cawāma trigo weta burḡa mena na caqūēnorōrēā bairo mujāā cūā caroa wāmerē átiānajē puamerē átiāni wasoajḡoaya. Merē Jesucristo puame marī carorije wapare netōḡu, pajīāecori riayupi. Cārēā, Pascua bose rāmu macāācū oveja macārē bairo Dios cū cūñupī. Bairi āmerē yua mujāā puame pan levadura caasua manierē bairo caāna mujāā āniña, carorije cawapa māna ānirī.

8 Bairi Pascua macāājē pan levadura caasua manie caugarārē bairo carorije áperā ānirotiya. Cariapea caroaro jeto átiānirotiya ati yepa marī caāno űno mai. Ricaati marī āmerīgarā.

9 Ape carta yu sawoarica cartapure mujāārē atore bairo űi quetibḡu woajowu: “Na rupau mena roro caátiepairā mena bapa cūpericōāña,” űi quetibḡu woajomīwū.

10 Baiḡna, ati űmḡecóo macāāna carorije caátipairā, apeye űnierē cūgomirācūā pajīāñurō cabonemonucūrā, cayajapairā, aperā na cawericarārē caīroapairā űnarē na ricawati weyonetōmajūcōāña ĩ mee, tore mujāā yu quetibḡu woatujowu. Tore bairo nipetiro roro caátipairārē mujāā cawiti weyomajūcoagata, ati űmḡecóore mujāā aweyocoabujiorā.

11 Bairo puame mujāārē ĩḡu űiwū: Caītopairā mena bapa cūpericōāña. Na puame, “Jesucristore catḡoḡsarā jāā āniña,” ĩmirācūā, carōmia mena roro átieperainucūñama. Tunu bairoa capee apeye űnie cūgomirācūā, nemojāñurō bonemonucūñama. Bairi tunu camasā na wericarā űnarē ĩroayama. Na űna roro yajapai, roro busapai, cūmupai bainucūñama. “Na űna mena baracūtiri ḡgarique űnie cūārē ḡgaeticōāña,” ĩ quetibḡu űiwū.

12-13 Bairi yu puame Diore caīroaenarē na űñābesemasīētīña. Cū majū Dios puame na ĩñabesegumi, cūrē caīroaena roro caátipairārē. Mujāā roque mujāā mena macāāna roro caānarē mujāā majūā na mujāā cañābesero űniña. Bairi cū pasu űmo, cū mḡḡrē caátiepaira mujāā watoare cū wiyorocacōāña yua.

6

Pleitos ante jueces no creyentes

1 Jīcārā mujāā mena macāāna cañuetiere āmeo átiri bero, ¿dopēirā tiere busu qūēnogarā aperā Diore camasīēna quetiuparā jueces tḡpu átī, mujāā busu qūēnogayati? ¿Dopēirā Dios ya poa macāāna űbueri majā mena neñarī tiere mujāā busu qūēnoetiyati? Tore bairo roque boya.

2 Dios ya poa macāāna roque Jesucristo mena ati űmḡecóo macāāna roro na caátajere ĩñabesegarāma. ¿Tiere mujāā masīētīñati? Bairo ati űmḡecóo macāānarē cañābesemasīparā nimirācūā, ¿dopēirā āmerē cabaimajūētīēācā puamerē mujāā ĩñabesemasīētībujocuti?

3 Merē mujāā masīrā: Ángelea majā cūārē catḡsari rāmu caetaro na marī ĩñabesegarā. ¡Bairo caátiparā majū ānirī ati yepa marī caátīānie roquere nemojāñurō marī ĩñabesemasīña!

4 Bairi ati umarecáo macããjê roro ãmeo átajere mujãã caãmeoápata, ñubueri majã marí caátianierê camasîenapûrê quetiupará jueces roro mujãã caátiere na qûenoroteticôãña. Narê na ññabese roteticôãña.

5 Atore bairo mujãã ñi quetibujuya, yu caîrîjêrê tûgori mujãã catûgoñabobopare bairo î. Bairi mujãã menarê ñubueri majã jîcããrã, roro mujãã caãmeoîrîjêrê cabusûqûênobojamasîrã ãnama. ¡Tame, jîcãã ùcû ãcûmi tie ùnie cabaimajûétîêãcãpãrã cabusûqûênomasî mujãã menarê!

6 Bairi ãmerê yua, jîcã majã nimirãcûã, mujãã majû roro mujãã ãmeo átinucûña. Bairo átaje ñuétîña. ¡Bairo mujãã caátie netôjãñurô ñuetimajucôãña quetiupará jueces Diore camasîena tûpû mujãã cabusûjãrenucûrîjê roque!

7 Tore bairo roro mujãã majû ãmeo ána, netôjãñurô mujãã majû royeturã mujãã átiya, tie wãmerê bairo mujãã caápata. ¿Dopêîrã roro ãmeo busûjãrîcãrô ùnorêã, tie roro mujãã caátiere mujãã nucãcôã ãmerîñati? “Ñugaro, cayajapairã marí yayera na yajacoáto,” mujãã caíata, ¿to ñueticatî?

8 Bairo îrîcãrô ùnorêã, mujãã puame roro mujãã átipainucûña. Bairo caána ãnirî yua, mujãã mena macããna ñubueri majã yayera mujãã ãmeo yajanucûña.

9-10 Tore bairo roro caátipairã petoaca ùno cûãrê Dios cû carotimasîrîpaure etaetigarãma. ¿Tiere mujãã masîétîñati? Bairi mujãã majû roro ãmeo îtopeeticôãña. Atore bairo carorijere caátipairã Dios cû carotimasîrîpaure etaetigarãma: Roro carômia mena caátiepepairã, aperã wericarãrê caîroapairã, aperã na ñmoa caãmerãrê caátiepepairã, aperã caûmua carômio mena átato ùnorêã na majû roro caátiepepairã, o carômia cûã torea bairo caátiepepairã, aperã cayajapairã, aperã cûgomirãcûã caubeys ùnierê pajîjãñurô cabonemopairã, aperã etiri cacûmupairã, aperã roro caûbusupairã, aperã îtori caõemapairã cûã Dios cû carotimasîrîpaure áperigarãma.

11 Torea bairo jîcããrã mujãã mena macããna roro caátipairã ninucûwã. Cabaimirîcãrã ãmerê yua carorijere caáperã Dios yarã cañurãrê bairo caána mujãã ãniña. Marí Quetiupau Jesucristo cû camasîrîjê jûgori ñe ùnie cawapa cûgoenarê bairo mujãã tuaya. Tunu bairoa Espîritu Santo Dios Yeri jûgori tore bairo mujãã tuaya.

La santidad del cuerpo

12 Aperã jîcããrã camasã atore bairo î tûgoñarãma: “Ñe ùnie yu êñotaetiya. Bairi noo yu caborije yu átimasîña,” î tûgoñarãma. Bairopua, cariape tore bairo baimiña. Bairo cabaimiatacûãrê, nipetiro marí caátijesorije jeto ãmerîña. Bairo nipetiro yu caátigarije noo caborijere átimasîmicûã, yu caátie puame yure rotirore bairo caẽmunetônucãata roque, ñuétîña.

13 Tunu aperã jîcããrã na rupau caborore bairo caátiganucûrã ãnirî atore bairo ñnucûñama: “Ugajãrîcã poa macããjê poa macããjê ñiña ugarique. Tunu bairoa ugajãrîcã poa cûã, ugarique cajãñari poa ñiña,” î busûnucûñama camasã. Bairo na caîrîjê cariape ñiña bairopua. Bairo cabaimiatacûãrê, Dios puame tie puãa wãmerpuea to yasio joroque átigami, marí paaro, ugarique cûãrê. Bairi marí rupau cûã carômia mena roro marí caátiepepa rupau mee ñiña. Marí rupau puame marí Quetiupau yu rupau caãñipa rupau majû ñiña. Bairi tunu marí Quetiupau puame marí rupau caroaro caátipau majû ñiñami.

14 Marí Quetiupau Jesucristore cariacoatacu cû caãnimitacûãrê, cû catitunuo joroque ásupi Dios. Torea bairo marí cûã cariacoatana nimirãcûã, marí catitunuo joroque marí átigami Dios nocãrô cû camasîrîjê jûgori.

15 Bairi marī rupaṃ puame Jesucristo mena macãã rupaṃ majū niña. ¿Tiere mājãã masĩtĩñati? Tore bairo marī rupaṃ cañnimitacũãrẽ, ¿dopẽĩrã mājãã puame carõmio caũmua mena roro caepewapatao mena mājãã rupaṃre mājãã átiepenucũñati? ¡Di rũmu ũno tore bairo roro áperirotiya, tame!

16 Merẽ atiere mājãã masĩrã: Ni jĩcãũ ũcũ caũmũ, carõmio caepewapatao mena roro cũ caápata, na pũgarãpua jĩcã rupaṃre bairo roro caãna tuayama. Bairi torea bairo ĩ quetibũjũya Dios ya tutipũ caãrẽ: “Na pũgarãpua jĩcã rupaṃre bairo tuagarãma,” ĩ quetibũjũ woatuyupa.

17 Toreba bairo ni jĩcãũ ũcũ marī Quetiupau Jesucristore catũgousau puame, cũ mena macããcũ jĩcã rupaṃre bairo caãcũ, cũ yerire cacãgou majũ tuayami.

18 Bairi tocãrõã jãnacõãña roro carõmio mena mājãã caátiepepainucũĩrjẽrẽ. Bairua, ape wãme jãñurĩã jĩcãũ caũmũ roro cũ caápata, cũ rupaṃre royetu-majũcõãũ mee átiyami. Apei carõmia mena roro caátiepepai roque cũ rupaṃre royetu majũ átiyami.

19 Atore bairo mājãã masĩrã: Dios, Espĩritu Santore mājãã joyupi. Bairi mājãã rupaṃ puame Dios ya wĩ templo wiire bairo caãni rupaṃ niña. Tie wiĩpũre caãcũrẽ bairo Espĩritu Santo puame mājããpũre ninucũñami. Bairi mājãã majũã mājãã caboro carotiparã mee mājãã ãniña.

20 Dios yarã, cũ macũ yucũpãĩpũ pajĩãecori cũ cariarique wapa jũgori cũ cabesericarã majũ mājãã ãniña. Bairo cũ yarã caãna ãnirĩ, mājãã rupaṃ mena caroaro cariape átiri, Diore caĩroaparã roque mājãã ãniña.

7

Consejos sobre el matrimonio

1 ãmerẽ mājãã ya carta mena yũre mājãã cajẽniñawoatujoriquere mājãã yũ quetibũjũgu. Bairua, caũmũ ati ũmũrecõo macããcũ nũmo mácũã cũ caãnicõãta, ñumajũcõãbujioro.

2 Cabaimiatacũãrẽ, camasã na majũ rupaṃ mena roro na caátiepepairije jũgori tocãnacãũpua na nũmo majũ, o carõmio cũã cõ manapũ majũ cacũgoparã niñama.

3 Bairi na pũgarãpua, samapanũ, canũmo cũã jĩcãrõ tũni na ãnimasĩãto. Samapanũcũna, bairi canũmocũna ũna na caãmeoãtiãninucũĩrjẽrẽ na átiãmarõ.

4 Carõmio samapanũcũna cõ manapũ, cõ mena cũ caãnigaro, “Mũ mena yũ átigaetiya. Yũ majũ yũ rupaṃre yũ rotimasĩña,” cãrẽ cõ ĩ netõẽtĩcõãto. Tunu bairoa caũmũ canũmocũcũ, cũ nũmo, cũ mena cõ caãnigaro, “Mũ mena yũ átigaetiya. Yũ majũ yũ rupaṃre yũ rotimasĩña,” cõ quĩ netõẽtĩcõãto.

5 Bairi na pũgarãpua na caãmeo átinucũĩrjẽrẽ cõ manapũ cũ caátigaro boeticõã, o cũ cũã boeticõã na ãmeo baieticõãto. Jĩcãrõ tũni na ãmeo boãto. Bairãpua, Diore jẽnigarã, “Tocãrõ yoari yũtea marĩ ãmeo áperigarã,” na caĩatato bero caãmata roque, tore bairo na ápericõãto. Na cacõĩcã yũtea caetaropũ tunu ãmeo cãgogarãma. Tore bairo na caáto ñugaro. Na majũ na caátinucũĩrjẽrẽ tunu na caátinemoeticõãta, wãtĩ puame roro na átio joroque átiremi ĩrã, tore bairo átigarãma.

6 Atie nipetirije yũ caĩrjẽrẽ mājãã átirotimajũũ mee ñiña. “Tore bairo mājãã caápata roque, ñumajũcõãbujioro,” ĩ, tore bairo yũ quetibũjũya.

7 Yũ majũpua, nipetiro yũre bairo canũmo mãna jeto mājãã caãno yũ bomiña. Bairua, Dios tocãnacãũpũrea ricaati wãme, o ape wãme baiãnimasĩĩrĩquẽ cũãrẽ marĩ joyupi, cũ caborore bairo marĩ caátimasĩparore bairo ĩ.

⁸ Bairi cawāmarā, o cawapearā rōmirī cāārē atore bairo ñiña: Yurea bairo mujāā cāā ñmo cūperi, o manapu cūperi mujāā cabaiata, ñujāñuña, ñiña.

⁹ Bairāpua, tore bairo mujāā rupare, ñmo borā mujāā canācāñātieticōāta, ñmocuñi rotiya. O carōmia cāā camanapu borā, manapucñi rotiya. Ñmocuñi, o carōmia cāā manapucñiri āmata, ñujāñuña. Carōmiorē bomicāā, ñmo mácū, o carōmio cāā manapu mácōā cō caāmata roque, ñuētīña.

¹⁰ Carōmia, o cañmua cāā merē cawāmo jiyaricarā roquere atore bairo yu ātirotiya. Mai, yu majū mee tore bairo yu ātirotiya. Marī Quetiupau roque tore bairo yu quetibujū rotiyami: Carōmio, mū manapure cū pitiri cū aweyoeticōāña.

¹¹ Mai, dico ūcō ape watoara cō manapure capitirico cō caāmata, nemo cō manapu cūpericōāto. Cabero cō camanapu booata tunu, cō manapu caññijūgomirīcū mena busñqūēnorī, cū mena cō tuacōāto tunu. Torea bairo cañmū cāā cū ñmorē cū rocaeticōāto.

¹² Ape wāmerā mujāārē ñinemoña yu majū yu catūgoñarijē mena. Marī Quetiupau yu cū cañquetibujū cūrotijorique macāñjē mee ñiña bairōpua: Ni jīcāū ūcū Diore catūgoñsau ñmo, cō pñame Diore catūgoñsaeco ñimicōā, “Cū mena caroaro yu ānimasīgo,” cō cañata, cōrē cū pitieticōāto.

¹³ Tunu bairoa dico ūcō carōmio Diore catūgoñsao manapu, cū pñame Diore catūgoñsaecu ñimicāā, “Cō mena caroaro yu ānigu,” cū cañmasñata, cārē cō pitieticōāto.

¹⁴ Bairo carōmio Diore catūgoñsao mena jīcāū cañmū cū canmo cūpata, Diore camasīēcū cū caññimiatacūārē, cū ñmo jūgori cañuārē bairo quññapeogumi Dios bairpua. Tunu bairoa cañmū Diore catūgoñsau mena jīcāo carōmio cō camanapu cūpata, Diore camasīēcō cō caññimiatacūārē, cō manapu jūgori cañuorē bairo cō ññapeogumi cō cūārē Dios bairpua. Tore bairo Dios cū caññapeoeticōāta, na pñnaa pñame Diore camasīēna pñnaarē bairo buiajūgoyecaticōābujiorāma. Bairo cabaipēe caññimiatacūārē, camanapu, o canmo Diore na camasīrō jūgori, ñe ūnie cawapa cūgoena pñnaa na caññiparore bairo jāñurī na ññapeogumi Dios bairpua.

¹⁵ Bairo cabaimiatacūārē, Diore catūgoñsaecu camanapu, o catūgoñsaeco canmo cāā butiro āmeo pitiriquere na caboata, na āmeo piticōāto. Ati wāme ūnierē tore bairo na caāpata, camanapu Diore catūgoñsari majōcu, o canmo Diore catūgoñsari majōco ñe ūnie wapa cūgoena tuacōāñama. Dios pñame roque caroaro yerī jōrō mujāā caññipeere bojūgoyeticūñupī.

¹⁶ Bairi, ¿dope bairo mujāā tūgoñañati? Mū, canmo, mū manapu Diore catūgoñsaecure cū mū caroacaata, ¿dope bairo bairi Dios tūpū cū etao joroque mū ātimasīōati? Tunu bairoa, mū camanapu, mū ñmo Diore catūgoñsaecore cō mū caroacaata, ¿dope bairo bairi Dios tūpū cō etao joroque mū ātimasīati? Bairo mujāā āmeo ātimasīēna.

¹⁷ Tocānacāpūporea ricaati wāme jeto marī cabaiāñimasīpēe ūnierē Dios cū cajoricaro jīcārō tūña ātiāñimasīña. Dios mujāārē cū cabeseri rñmū mujāā cañnatōrēā bairo ānicōāña, mujāā carōmia manapñacñna, o cañmua canmoacñna cāā. Dope bairo cabairije watoa caññimiatacūārē, caroaro ānimasīcōāña. Atie yu cañrījē nipetirijere yu ātirotinucūña tocānacāpau macāāna ñubueri majārē.

¹⁸ Bairi ni jīcāū ūcū cū rupau macāātōrē cayisetarotiricu cū cañno Diore cū cabese ecoata, tiere cū bobotūgoñæeticōāto. Tunu bairoa cū rupau macāātōrē cayisetarotiecare Dios cū cabesericū cū caāmata, cabero cū yiseta rotieticōāto.

¹⁹ Yisetarotirique ūnie, o yisetarotietaje cāā caññimajūrījē mee ñiña. Dios cū caātirotirijere tūgopeori marī caātiāñinucūrījē roque caññimajūrījē ñiña.

20 Cañijügoro Dios mujããrê cû cabesejügoripau dope bairo caãna mujãã caãnatõrêã bairo tocãnacãþrua átiãnicõãña.

21 Bairi murẽ Dios, ãmu paabojari majõcure bairo mu caãno, cû cabesericu mu caãmata, tãgoñariqûe paeticõãña. Vairua, jicã rãmu caãno mu quetiupau ãmu mu caãnorê mu wiyobujioumi. Bairo mu quetiupau cû caãpata, tãmurã mu witoçoagu cãture yua.

22 Marĩ Quetiupare cû catãgousajügori rãmu caãno paabojari majõcu ãmurẽ bairo caãnacû nimicãã, ãmerê ãmurẽ bairo mee tuayami. Camasocu caroaro caãcû Dios yaye macããjêrê caraabojau majürê bairo niñami. Torea bairo apei caãmu cãã Dios cãrê cû cabeseri rãmu caãno paabojari majõcu mee caãnacû nimicãã, ãmerê Dios yayere paabojari majõcure bairo niñami. Dios ãmurẽ bairo tuayami yua.

23 Bairi mujãã, Dios yarã, cû macû yucurãirũ pajãecori cû cariarique nocãrõ paio wapa jügori cû cabesericarã majũ mujãã ãniña. Bairi noa ãna ati ãmurecõ macããna camasãrê carotiepe ecorãrê bairo baeticõãña.

24 Tore bairo cabairoi, yu yarã, tocãnacãþrua Dios mujããrê cû cabeseri rãmu caãno, mujãã caãna wãmerêã bairo nicõãña ãme cããrê Dios cû cañajoro.

25 Apeyera, sawãmarã carõmia, o caãmu cãã, manaru mãna na caãnipeere jicã wãme ãno marĩ Quetiupau mujãã cû caãtirotirijere mujãã yu caquetibujnetõpee maniña. Bairi, "Ti wãmerê mujãã átigarã," ñi masiẽtiña. Bairo i masiẽticãã, yu majũ yu catãgoñarõ mujãã yu quetibujgu bairua. Marĩ Quetiupau ñiñamairĩ, camasãrê canucãþgoeçoare bairo cû cacuricû yu caãno jügori, yu caĩquetibujurijere nucãþgorique mena mujãã tãgousagarã.

26 Yu catãgoñaata ati yutea capee wãme cañuetie caãni yutea jügori atore bairo boya: Caãmu sawãmau numo mãcãã cû caãno ñiña.

27 O cû canmo cãpata, cû numorê cû pitieticõãto. O numo mãcû cû caãmata cããrê, carõmiorê cû macãẽticõãto.

28 Tunu bairoa carõmiorê bócarĩ cû canmo cãpata, roro ána mee átiyami. Tunu bairoa jicãõ sawãmao carõmio cãã cõ camanaru cãpata, roro áco mee átiyamo. Bairo na cabaimiatacããrê, ati yeraru na caãno capee wãme na caãnierê tãgoñariqûe pairique nigaro. Tiere i, yu ruame aperiã na canmo cãtiere yu boojãẽtinucũña.

29 Yu yarã, atore bairo mujããrê iõu ñiña: Ati yutea merê catãsari yutea ñiña. Yoaro mee peticoagaro ati ãmurecõ. Bairo capetiparo jügoye caãnoi, caãmu canmoacãna, o carõmia camanarããcãna ãmeo cãgoenarêã bairo ãnicõãrĩ Diore cû tãgousaya.

30 Tunu bairoa ãmerê booripuari caãna ãseaniriqûe mena na ãmarõ. Tie booripuarique capetipee ñiña. Aperiã ãseaniriqûe mena caboserãmu qũenoãninucãã cãã cayaparuarãrê bairo na ãmarõ. Tie ãseaniri na caãnie capetipee ñiña. Aperiã paio wapatiri cacãgorã cãã tiere cacãgoenarê bairo na ãmarõ. Tie na cawapaticãgorije cãã capetipee majũ ñiña.

31 Aperiã ati ãmurecõ macããjêrê ãgaripeari tiere bütioro cabonucãã cãã tiere na jãnacõãto. Merê ati ãmurecõ petigarõ baiya. Nipetiro ati ãmurecõ macããjê marĩ cañãarijê cãã manigarõ yua. Bairi Dios ruamerê na tãgousaãto.

32 Bairi yu roque nipetirije ati ãmurecõ macããjêrê borĩ mujãã catãgoñariqûe pairijere yu netõõgamiña. Caãmu numo mãcû caãcû roque marĩ Quetiupau yaye macããjê jetore tãgoñanucũñami. Dios cû caborije cû cañãjesorije ãnie nemojãñurõ átiãnimasĩnucũñami.

33 Apei canmoacãnu cû numo mena caãcû ruame roque ati ãmurecõ macããjê jetore bütioro tãgoñanucũñami. Bairo caãcû ãniri cû numo cõ cañãjesorije jetore átinucũñami.

³⁴ Capee wāme cū catūgoñamacāārījē ninucūña. Torea bairo carōmio camanaru mácō, apeo di rūmu ūno camanaru mánaco cūā marī Quetiupau yaye macāājē jetore tūgoñanucūñama. Dios cū caborije cū caññajesorije ūnie nemojāñurō átīānimasīnucūñama na ūna rōmirī pñame. “Dios yarā rōmirī marī ānigarā,” ĩrī bero, na yeri mena, na rupa mena cūā jīcārō tñni Diore qūñroanucūñama. Apeo carōmio camanarucūco pñame ati ūmñecōo macāājē jetore batioro tūgoñanucūñamo. Tunu bairoa cō manaru cū caññajesopee ūnie jetore átīnucūñamo.

³⁵ Atore bairo mñjāā yu quetibujjōya, yu caññājē tūgori bero caroaro mñjāā caññimasīpeere ĩ. Tutuaro mena mñjāā caborije mñjāā caátigarijere ĩ ēñotau mee, tore bairo ñi quetibujjaya. Dios mñjāā caátīānierē ĩñarī, qūññajeso joroque caroaro átīñā. Diore capaabojarārē bairo nipetiro caroaro jīcārō tñni átīānimasīña.

³⁶ Bairi ni jīcāū ūcū caūmu merē cabūticoácú ānirī cū ñumo roco caññipao mena cawāmo jiyagaricu cū caāmata, cō mena cū wāmojiyaáto. Tunu bairoa, “Yu canñmocūto ñugaro,” cū caññtūgoñamasīata, cū ñumo cūparo. Tie ñumo cūtajere roro átaje mee niña.

³⁷ Jīcāū apei caūmu ñumo cūtajere tūgoñacū nipetirije cū caboro cū caátigarijere tūgoñamasīrī, “Yu ñumo boetigu,” cū yeri mena cū caññtūgoñatutuata to bero caāmata, caroaro átīyami cū cūā baipña.

³⁸ Bairi ni jīcāū ūcū cū ñumo roco caññipao mena cū cawāmo jīyaata, ñiña. Bairopña, cū cawāmo jīyaeticōāta pñame roque, ñunetōmajūcōāña.

³⁹ Jīcāo carōmio cawāmo jiyarico, mai cō manaru cū cacatiro, cō manaru mena macāācō majū niñamo. Cō manaru cū carīacoapata roque, nemo apei caūmu noo cō cabore manarucūti masīñamo tunu. Bairña, cō manaru caññipau pñame Diore catūgoñasañ cū cañño ñiña.

⁴⁰ Bairo cō cabaimiatacūārē, “Netōjāñurō caroaro nimasībujjōmo, nemo cō camanaru cūpericoata roque,” ñi tūgoñāña. Atie niña yu majū yu catūgoñarījē mena mñjāārē yu caquetibujjirije yua. Bairña, yu masīña yu cūā Dios Yeri Espiritu Santo majūrē yu cacūgorijere. Bairi tore bairo yu quetibujjaya.

8

Los alimentos consagrados a los ídolos

¹ Āmerē tunu ape wāme camasā na cawerīcarārē ñubuepeogarā, ūgariquere na cajoemūgōjorije macāājē mñjāā yu quetibujjugu. Bairñpña, nipetiro tie macāājē peeto mñjāā masīña. Tiere peeto masīmīrācūā, netōjāñurō camasībotiorārē bairo mñjāā tūgoñanucūña. Marī caāmeomairījē roque marī yeripñ marī āmeo mainemo joroque marī átīya, aperā marī yarārē nemojāñurō marī cajuátimasīparore bairo.

² Bairi ni jīcāū ūcū jīcā wāmerē masīētīmīcūā, “Tiere camasī yu āniña,” cū cañata, netōōro masīēcū majūrē bairo caācū tuayami.

³ Torea bairo ni jīcāū ūcū Diore masīrī cūrē cū camaiata, Dios pñame cū yanre bairo qūññanucūñami.

⁴ Bairi merē marī masīña: Camasā ĩroagarā, na cawerīcū ūcū ati yepapñe ñe ūnie wapa maami. Jīcāū niñami Dios marī cañroapau. Bairi, na cawerīcarārē ĩroarā, waiñtoa rīi na cajoemūgōjorije rñsarījere marī cañgaro dope bairo marī ápero.

⁵ Bairñpña, ati yepare, o ūmñecōo cūārē capāārā, jūgūēā na cañrā āñama. Na ūna jūgūēā, quetiuparā ūmñecōo majārē bairo cañna capāārā niñama.

6 Bairo jūgūēā capāārā na caāniamiatacūārē, marī pūamerē, jīcāūā niñami Dios marī Pacu majū. Cū, marī Pacu Dios, nipetirije ati ūmurecōo macāājērē qūēnoñupī. Marī cūārē, cūā, marī qūēnoñupī, cū yarā marī caānīparore bairo ī. Tunu bairoa jīcāūā niñami Jesucristo marī Quetiupau. Cū jūgori nipetiro ati ūmurecōo macāājē baiānimasīna. Cū jūgori marī cūā marī masacuti āniña.

7 Bairāpua, nipetiro atiere masētīñama. Jīcāārā camasā, aperā na cawerīcarā ūnarē caīroajeyanucūmirīcārā ānirī, na jūgūēārē īroarā na cajoemugōjorije ūnie waibūtoa riire ugari bero yua, “Roro majū marī ātiya,” ī tūgoñarīqūē painucūñama cayeri tūgoñatutuawēpūēna pūame.

8 “Tie rii macāājērē ugari caroarā majū marī ānigarā, o tie rii macāājērē marī caugaepata, netōōro carorā riire majū marī ānigarā,” ī tūgoña masīā mano. Mai, Dios pūame waibūtoa riire aperā na jūgūēārē īroarā na cajoemugōjorije macāājērē marī caugaro, o marī caugaeto jūgori mee marī besenucūñami.

9 Bairi mujāā pūame majūgoya tore bairo mujāā caátimasīrījērē. Aperā Dios mena catāgoñatutuawēpūēnarē roro ātajere na ātio joroque āpercōāñā.

10 Mujāā merē cayeritutuārā ānirī mujāā pūame aperā na jūgūēārē īroarā na cajoerugarije macāājērē na caroanurī wīpū mujāā caugaro, apei Diore caīroau cayeritutuacū cūā mujāārē īnacōrī ugabuñomi. Cū yeripura, “Tie ūnierē caugaetipee niña,” ī tūgoñamicūā, ugabuñomi.

11 Bairo mujāā pūame caátimasīrā, cayeritutuārā nimirācūā, roro apei mujāā yau cayeritutuacū cū yasio joroque mujāā ātiya. Jesucristo cūā cūrē netōōgu cū riabojayupi.

12 Mujāā pūame waibūtoa riire caugamasīrā, roro aperā mujāā yarā cayeritutuacūaena na tūgoña yapapua joroque mujāā ātiya. Roro ātajere Cristo cū caññajoro mujāā ātiāninucūñā.

13 Tore bairo na jūgūēā yaye macāājērē waibūtoa riire yu caugarije jūgori roro yu yaure cū baio joroque yu caāpata, carīapea tie waibūcu riire jīcāni cūā yu caugañōeto, ñiña. Bairo yu caugañōepata, roro cū baio joroque cū yu āperibujou ī, tore bairo boya.

9

Los derechos de un apóstol

1 Jesús, cū yaye quetire yu quetibujū rotijowī camasārē. Bairi yu cūā aperā apóstolea majā Jesús cū caquetibujūrotijoricārārēā bairo yu quetibujū masīna Jesucristo yaye quetire. Mai, yu cūā ñiñawū marī Quetiupau Jesucristore. Bairo caññarīcū ānirī cū yaye macāājērē capaaure bairo mujāā yu quetibujūjūgowu marī Quetiupau yaye quetire. Tie yu caātajere tūgoñarī bero, apóstol yu caānierē mujāā masīrā.

2 Bairo yu cabairijere masīmirācūā, mujāā mena macāāna jīcāārā Jesucristo cū caquetibujūrotijoricū apóstol meerē bairo ñiñanucūrāma. Mujāā roque Dios cū caquetibujūrotijoricū apóstol majūrē bairo yaure caññaparā mujāā āniña. Merē yu caquetibujūriquerē tūgori bero, carīape marī Quetiupaure mujāā catāgousarique jūgori, “Pablo apóstol niñami,” carīape mujāā ī masīrā.

3 Bairi yu, apóstol yu caānierē cabūsupainucūrārē atore bairo na ñi quetibujūya:

4 Yu cūā apóstol ānirī, yaure ugarique mujāā cajorijere ūga, o eti, nipetiro yu ātīmasīña. Yu cūā aperā apóstolea majā na cawapatanucūrōrē bairo yu wapatamasīña.

5 Tunu bairoa yu cūā jīcāō Diore catāgousaore nūmo cūtiri yu mena cō yu neāmasīña, bairo yu cabooata. Tore bairo ātinucūñama aperā Jesucristo cū

caquetibujarotijoricarā apóstolea majā cūā. O aperā, marī Quetiupau bairā cūā tore bairo átinucūñama. Torea bairo Pedro cūā átinucūñami.

6 Yu, Bernabé mena, ¿jāā jetore ñubueri majā na juátinemomasīētīñati? ¿Jāā jeto, jāā majū paari jāā caugapeere jāā wapatamasīñati? Tore bairo jāā cūārē na cajuátimasīpee āno.

7 Bairi ni ūcū majū soldaure bairo ācū, cū majū paa wapatari quetiupau gobiernorē paabojaecami. Tiere mujāā masīrā. Tunu bairoa ni ūcū majū usere oterimajōcu cū caāmata, cū caoterique cabutiro ññarī tiere caugaecu majū āmeimi. Cabutiro, tie usere ugamasīñami. Tunu bairoa ni ūcū majū ovejare cacoteri majōcu na ūpēcōārē riperi bero, ¿tie cū cajerijere cū etieticuti? Cū cūā tiere etimasīñami. Bairi yu cūā apóstol ānirī nipetirije aperā apóstolea majā na caátore bairo yu átimasīña.

8 Atie yu caquetibujarijere, “Camasā na camasīrjē jūgori bairo ññami Pablo,” ñi tūgoñaeticōña. Atie yu caquetibujarorea bairo ī quetibujaya Dios, Moisés ānacūrē cū caátiroticūrjūqūē cūā.

9 Atope bairo ī quetibujay woatuyupa Moisés ānacū cū caroticūrjūqūērē na cawoaturica tutipare: “Wecu trigo rupaare cawāīā āmejoreire cū risero jiya biaeticōña. Cū caátī wērjērē cū cūā cū ugaáto,” ī woatuyupa ti tutipu. Mai, Dios pñame wecuare na ññamairī, tore bairo ī quetibujay woaturotiesupi.

10 Marī camasā roquere marī ññamairī tore bairo ī quetibujayupi. Marī, cū yarā, caroaro marī caátīānimasīpeere ī jūgori, roticūrjūqūērē marī woatur-oticūrjūpī Dios. Bairi atore bairo marī masīña: Ni ūcū catrigo jeetu, o apeī catrigo wāīā cūā cabero tie cū paarique caāno, peeto cū cacūgopeere tūgoñarī tore bairo paanucūñami.

11 Bairi jāā, mujāārē Jesucristo yaye quetire mujāā yeripu oterārē bairo tiere jāā quetibujajūgowu. Bairo jāā caquetibujarique jūgori, ¿tie wapa jāārē ugarique ūnie mena jāā mujāā cajuátinemorō to ñueticuti? Ñurō.

12 Aperā apóstolea majārē mujāā cajuátinucūrō ñujāñuña. Cabaimi-atacūārē, nemojāñurō jāā roquere mujāā juátimasīña, mujāārē jāā caquetibujajūgorique jūgori yua.

Tore bairo caátimasīparā nimirācūā, mujāārē jāā pajūgoetinucūña. Jāā majū popiye petiri bero, jāā caugapee, o jāā cacūgopee ūnierē jāā bócanucūña. Jesucristo yaye caroa quetire caroaro mena jāā caquetibujarijere caroaro jicārō tūni mujāā catūgousaparore bairo ĩrā, roro mujāārē jāā patowācōētīnucūña.

13 Merē atie cūārē mujāā masīrā: Noa ūna sacerdote majā templo wii macāājērē capaanucūrā na caāmata, ti wii macāājē na cajorijere ugarī paanucūñama. Bairo ĩgu ñiña: Noa ūna sacerdote majā altar mesaru waibūtoa rii camasā Diore na cajorijere cajoemugōjobjoanucūrā, to waibūtoa na capa-jātāna rii carusarijere ugamasīnucūñama. Tiere mujāā masīrā.

14 Torea bairo átirotiyupi marī Quetiupau Jesucristo cūā: “Noa ūna caroa quetire caquetibujari majā na caāmata, ñubueri majā na cacūgorijere ugarī quetibujagarāma camasārē,” ĩcūñupī Jesús.

15 Tore bairo mujāārē ugariquere cajēnimasībujopau nimicūā, mujāā ñubueri majārē tiere yu jēnietinucūña. Tunu bairoa dise ūnie yu cabopacarije, o dinerore yu mujāā cajoparore bairo ī mee, atore bairo mujāārē ñi quetibujay woatujoya. ¡Yu roque yu caboro yu ana riamasīña, Dios yaye macāājērē yu caquetibujay āno ūno mai, aperā roro yure na cabuspaipetiparore bairo ĩ, yua!

16 Mai, yu pñame Dios yaye camasārē cū canetōpājūqūē quetire yu caquetibujarije jūgori, caānimajūrē bairo yu ānitūgoñaeticūñama. Yu paarique tie ñiña. Jesucristo yu cū caquetibujarotirique majū ñiña. ¡Bairo tiere yu caquetibujaticōāta, bopacooro yu tāmubujion!

17 Bairi yu caborore bairo caroaro jicārō tūni camasārē yu caquetibujuaata, merē marī Quetiupau tie wapa yu cū cajopee nicōāña. O yu caborore bairo mee caāmatacūārē, Dios ruame roque tie paariquere yu cūñupī. Bairi yu quetibuju jānamasētīña Dios yaye quetire.

18 Bairi ñerē yu wapatanucūñati? Yu ruame Dios yayere quetibuju, caroaro yu tūgoña useaninucūña. Tere cawapataure bairo caroaro, mujāārē wapa jēniricārō mano yu quetibujunucūña Dios camasārē cū netōōrīqūē quetire. Bairo ĩgu ñiña: Yu, Dios yayere caquetibuju yu caānie jūgori, yu caquetibujurije wapare mujāā yu jēnietinucūña. “Yu paarique cawapa manie ñiña,” cairē bairo mujāārē apeye ũnierē jēnimasīmicūā, mujāā yu jēni pajūgoetinucūña.

19 Tunu bairoa noa ũna na carotiepei mee yu āniña. Bairo caācū nimicūā, nipetiro ũmarē bairo yu tuaya, Jesucristore capāārā ũnarua na catāgousaparore bairo ĩ.

20 Bairi, yu yarā judío majā watoaru ācū, yu cūā na judío majā na caānajē cutiere bairo yu āninucūña. Na caānajē cutore bairo ānirī Cristo yaye quetire yu caquetibujuro na tūgousao joroque ĩ, tore bairo yu bainucūña. Bairo ruame ĩgu ñiña: Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecorā majū na caānierē, carotiecorā majū na āmerīcōāto ĩ, yu cūā tere carotiecoure bairo ānirī na yu quetibujunucūña. Bairua, cariapera Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecoure bairo majū mee yu āniña.

21 Tunu apeyera, aperā Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē carotiecoenarē na quetibujugu, na caānajē cutiere bairo ānirī na yu quetibujunucūña. Bairua cariapera, yu ruame Dios cū caroticūrīqūērē caācu majū yu āninucūña. Bairo caācū ānirī Cristo cū caroticūrīqūērē carotiecoure bairo majū caācū yu āninucūña.

22 Tunu bairoa aperā Dios mena mai caroaro catāgoñatutuawēpūēna watoaru ācū, yu cūā narē bairo tūgoñarīqūē cutiri na yu quetibujunucūña. Narē bairo yu cūā ānajē cutiri na yu caquetibujuro caroaro na tūgousao joroque ĩ, tore bairo yu bainucūña. Ape wāme ĩricārō ruamata, atore bairo ĩgu ñiña: Noo camasā na caāni wāme cārō nipetiro yu cūā caroaro mena ānajē cuti cōñamasīrī na yu quetibujunucūña camasārē Dios yaye quetire. Bairo ānajē cutiri camasārē yu caquetibujuro bero, noa ũna jicāārā Diore tūgousari na canetōmasīrō yu bonucūña.

23 Tore bairo yu ātinucūña, Dios yaye caroa quetire ñe ũnie mano caroaro mena na yu caquetibujumasīparore bairo ĩ. Yu cūā tore bairo quetibujari jicā wāme ũno Dios caroa cū cajorijere cūgogu, jicārō tūni caroaro mena yu ātiāninucūña.

24 ĩcōñarī mujāā yu quetibujupa mai. Mujāā masīrā: Eperā aturi majā atu ēmuetagarā, nipetiro caeperā jicārō atunucūñama. Bairo nipe-tiro na caatumiatacūārē, cayaparu jicāūā atu ēmuetanucūñami. Cū jeto cū caatu ēmuetarije wapa ñemasīnucūñami. Bairi mujāā cūā caaturārēā bairo caroaro jicārō tūni tūgousaya, Dios yayere caroa cū jopeere mujāā caēmuetamasīparore bairo ĩrā.

25 Tunu bairoa eperiquere caātimajā caānigarā caroaro na rupaure maijūgonucūñama, na rupa to roye tuaeticōāto, ĩrā. Tore bairo caroaro ātimasīnucūñama eperi majā, na caatuēmuetajūgorije wapa pesarica beto laurel na caīrīcu pūū mena qūēnorīcā beto ũnorē na cajopee caāniamiatacūārē yua. Ti beto ruame yoaro mee jīnicoamasīña. Marī roque ti beto ũno meerē marī macāāña. Bairi di rām ũno capetieti yerire marī Pacu Dios cū cajopeere borā, tutuaro mena jicārō tūni caroaro marī ātiāninucūña.

26 Torecu, yu cūā caroaro jicārō tūni Dios yu caātirotirore bairo caroaro yu ātiānimasīnucūña. Yu caboroa, eperi majā mena caature bairo nimicūā, caatu

cacaapee ñaæcūrē bairo yu baietiya. Tunu bairoa caqũẽbueire bairo nimicãã, cabũgoroa caãmeo qũẽmacãūrē bairo yu ãmerĩnucũña. Torea bairo jĩcãrõ tũni Dios yaye macããjērē ãmuetagu, caroaro yu átĩãninucũña.

²⁷ Toreca, bairo pũame roque yu átĩnucũña: Yu rupau mena bũtioro yu caátiganucũrĩjērē ãnotari, Dios yaye macããjē jetore caroaro tutuaro mena yu átĩnucũña. Bairo yu caátĩãnicõãmata, aperãrē yu caquetibũjuyaparoro bero, Dios caroare yu cã cajoree pũame yasietigaro.

10

Consejos contra la idolatría

¹ Bairi yu yarã, atiere masiritieticõãña: Jãã ñicũjãã ãnana pũame desierto cayucũmanopũ na caátó, Dios pũame oco buseri poa mena na maajũgoyupi. Tunu bairoa tore bairo Dios cã cajũgoátó, nipetiro jãã ñicũjãã ãnana pũame ria capairiya Caocojũãrĩya cawãmecatĩyare Dios cã catutuarije jũgori pẽña ásũpa Moisés ãnacũ mena.

² Bairo oco poare usaaná ria capairiya cũãrē pẽñarĩ bero yua, Moiserere catũgoũsarãrē bairo cawãmetuecoricarãrē bairo caãna tuayupa.

³ Tunu bairoa na nipetiro Dios cã cajoriye manã ãmũrecóo macããjē ãgarique cañurĩjērē ãgayupa.

⁴ Tunu etirique cũãrē Dios cã cajoriye macããjērēã etiyupa caroa macããjērē. Tie na caetirije oco pũame caroa cañurĩjē ãñupã. Jesucristo pũame ãtãrē bairo caãcũ caroare caocojou ãnicõãñupĩ na mena desierto cayucũmanopũ. Bairi cã cajoriye macããjē oco caroare etiyupa jãã ñicũjãã ãnana pũame, Moisés ãnacũ jũgori yua.

⁵ Bairo cabaimiatacũãrē, na nipetiro jãñurĩpua Dios na mena qũĩñajeso joroque áperimajũcõãñupã. Bairi cayucũmano desierto na nipetiro ti tuti macããna riayasiyupa. Tie nipetirijere merē mũjãã masĩrã.

⁶ Tore bairo jãã ñicũjãã ãnana marĩ bai ñũojũgoyupa, marĩ cũã narē bairo ãmerē caroriye macããjērē marĩ cañũagaripeaetiparore bairo ñrã. Bairi narē bairo caroriye macããjērē caboetiparã marĩ ãniña.

⁷ Torena, mũjãã cũã jãã ñicũjãã ãnana jĩcããrã, ati yepa macããna jũgũẽãrē na caĩroaricarore bairo, na ãnarē na ñroeticõãña. Torea bairo ñ quetibũjuya Dios yaye woaturique cũã: “Na, camasã pũame ãga, eti, átĩ yaparori bero neñarĩ, na jũgũẽrē cã basapeo useaniñupã noo na caboro yua,” ñ quetibũju woatuyupa.

⁸ Bairi mũjãã cũã jãã ñicũjãã ãnana jĩcããrã carõmio mena roro na caátiepericarore bairo átiepeeticõãña. Bairo roro na caátie wapa jĩcã rũmua veintitrés mil cãrõ majũ na yasio joroque ásupi Dios.

⁹ Bairi marĩ cũã, “Roro marĩ caátie wapare marĩ ñãbesecumi Cristo,” caĩbusetiparã marĩ ãniña. Tore bairo jãã ñicũjãã jĩcããrã Diore na caĩbusurije jũgori, ãña na na bacajããreo joroque ásupi Dios.

¹⁰ Tunu bairoa yasioropũ Diore roro ñ busueticõãña. Jãã ñicũjãã ãnana pũame jĩcããrã yasioropũ roro ñ busunucũñupã Diore. Tore bairo roro na caĩbusurije jũgori na riao joroque caãcu ángel pũame na pajããreyupi.

¹¹ Atie yu caquetibũjuriye nipetirije baiyupa jãã ñicũjãã ãnanarē. Tie roro na cabairiquere ñãcõrĩ, roro marĩ cũã marĩ caátinemoetiparore bairo ñrã, tore bairo baiyupa. Bairi marĩ ati yutea catasari yutea macããna marĩ catũgoñamasĩparore bairo ñrã, tore bairo ñ quetibũju woatucũñupã Dios ya tutipare.

12 Bairo ni jĩcãũ ùcũ Dios cã carotirore bairo jĩcãrõ tũni cã caátĩanimasĩata, caroaro tũgoñamasĩrĩ cã ãmarõ, wãtĩrẽ cã caĩtoecoetiparore bairo ĩ.

13 Mai, mujãã pũame wãtĩ roro mujãã átio joroque cã caátinucũrĩjẽrẽ mujãã átieconucũña. Tie pũame ati ãmurecõo caãna camasã Dios ya poa macããna na canucãmasĩjãtietie majũ mee niña. Bairo mujãã pũame, “Dios roque, roro wãtĩ marĩ cã caátiganucũrĩjẽrẽ marĩ ãñotabojagumi,” Dios mena ĩ tũgoñatutuacõãña. Cã pũame, nocãrõ roro popiye mujãã bairo joroque caátie caãnimiatacũãrẽ, tore bairo mujãã tãmũo rõtietigumi, cã yarã mujãã caãnoi. Dios pũame roque roro mujãã catãmũobujiopeere ãñotabojagumi. Bairo cã caãto, roro caátiecoenarẽ bairo caroaro mujãã netõcoagarã yua.

14 Bairo yũ yarã, yũ camairã, ati yepa macããna jũgũẽãrẽ ñubuerique ùnie macããjẽrẽ tocãrõã jãnacõãña.

15 Mujãã, yũ yarã, catũgoñamasĩrãrẽ bairo atiere atore bairo mujãã yũ quetibujuya. Bairo mujãã majũã yũ caĩquetibujurijere caroaro catũgobeseparã mujãã ãniña, roro átajere mujãã caátiecoetiparore bairo ĩrã.

16 Di rãmũ ùno ñubuerã Jesucristo cã caátajere tũgoñarĩ use ocore etigarã jũgoye Diore cã jẽnirĩ bero yua, “Jesucristo yucupãĩpũ cã carĩreriye jũgori cã canetõrcãrã marĩ ãniña,” ĩ tũgoñarã marĩ átinucũña. Tunu bairoa pããrẽ batoori ugarã, “Capããrã nimirãcãã, jĩcã rupãure bairo Jesucristo cã caĩroari poa macããna majũ marĩ ãniña,” ĩ tũgoñarã marĩ átinucũña.

17 Bairãpũ, capããrã marĩ ãniña Jesucristo mena macããna. Bairo capããrã nimirãcãã, nipetiro pan jĩcãrẽã marĩ Quetiupãũ rupãure bairo caãnierẽ marĩ uganucũña. Bairo cã rupãure bairo caãnie pããrẽ caugarã ãnirĩ marĩ Quetiupãũ Jesucristo mena jĩcã rupãure bairo caãna marĩ tuaya yua.

18 Tũgoñañijate Israel ya poa macããna na cabairiquere: Noa ùna sacerdotie majã waibũtoa Diore na cajorãrẽ cajoemũgõ joboanucũrã pũame, tie macããjẽ waibũtoa riire uganucũñama.

19 Mai, atie yũ caĩrĩjẽ mena, “Aperã jũgũẽ ùcũ peeto ùno wapacũcumi,” ĩ mee tore bairo yũ quetibujuya. Tunu bairoa, “Waibũcũ rii cabũgoro caãnie, netõjãñũrõ na jũgũẽãrẽ na cajorije pũame caroa majũ niña,” ĩ mee tore bairo mujãã yũ quetibujuya.

20 Bairo pũame ĩgũ ñiña: Aperã, Diore camasĩena, na jũgũẽãrẽ ĩroarã waibũtoa riire na cajoemũgõjonucũata, wãtĩãrẽ na ĩroarã átinucũñama. Diore ĩroarã mee tore bairo átinucũñama. Bairo yũ pũame wãtĩã yarã caãnarẽ bairo caãna mena mujãã cabapacũtinemonucũrõ yũ boetiya.

21 Tunu bairoa Jesucristo yucupãĩpũ cã cariaparo jũgoye cã cabuerã mena use ocore cã caefiriquere tũgoñarĩ marĩ cãã use ocore etiri bero, wãtĩãrẽ ĩroarã na caetirije macããjẽrẽ marĩ caetiata, ñũẽtĩña. Tunu bairoa marĩ Quetiupãũ pããrẽ, cã cabuerã mena cã caugariquere tũgoñarĩ, marĩ cãã Cristo ya mesapũ ugarĩ bero, tunu wãtĩãrẽ ĩroarã na caugarije macããjẽrẽ marĩ caugaata, ñũẽtĩña.

22 ¿Bairo mujãã pũame marĩ Quetiupãũ mujããrẽ quĩñateo joroque roro cã mujãã baibotogayati? ¿Cã netõrõ catutuarã majũ ato mujãã ãniñati? Mujãã baletiya. Bairo marĩ Quetiupãũ jetore cã marĩ caĩroaro ñiña.

La libertad y el amor cristiano

23 Aperã jĩcããrã camasã atore bairo ĩ tũgoñarãma: “Ñe ùnie, yũ caátipeere ãñotaetiya. Bairo noo yũ caboro yũ átimasĩña,” ĩ tũgoñarãma. Cariapea tore bairo baiya. Bairopũ, nipetiro tore bairo marĩ caátijesorije jeto mee ãniña. Bairũ, nipetiro yũ caátigarije noo caborijere yũ caátimasĩpēcõãta, ñũjãñiña.

Cabaimiatacūārē, tie nipetirijepu yu caátinucūrījē nemojāñurō Dios mena yu tūgoñatutuanemo joroque átimasīētīña.

²⁴ Bairi marī majū rupau mena caroaro marī caānipeere macāētīrotiya. Aperā marī yarā caroaro na caānipee ūnie puame roquere caátiparā marī āniña.

²⁵ Bairi tunu nipetiro waibutoa rii na cawapatiri arua macāājē waibutoa riire wapatiri mujāā caugaata, ñujāñuña. Bairāpu, tie riire na jūgūēārē ĩroarā na cajoerugaátaje caānie macāājērē masīgatūgoñaeticōāña, mujāā catūgoñarījēpu mujāā catūgoñayapapuaetiparore bairo ĩrā.

²⁶ Mai, ati ūmārecóo, bairi nipetiro ati yepa caānie cūā Dios cū caqūēnorīqūē, cū yaye jeto niña.

²⁷ Bairi ni ūcū Diore catūgoñsaecu mujāārē cū ya wiipu piijori cū cajūgoñgaro, mujāā cabooata, nipetiro waibucu rii mujāā cū canurījērē ugaicōāña. Bairāpu, tie riire na jūgūēārē ĩroarā na cajoerugaátaje caānie macāājērē masīgatūgoñaeticōāña, mujāā catūgoñarījēpu mujāā catūgoñayapapuaetiparore bairo ĩrā.

²⁸ Meerē tiere mujāā masīña. Bairi jīcāū ūcū mujāārē, “Atie waibucu rii na cajoemūgōjorie macāājē carūsarije niña,” cū cañata, toroque tie riire ugaeticōāña. Mujāārē tiere caquetibujnatacu cū catūgoñarījēpu roro cū tūgoña yapapuaetio roque ĩrā, tiere ugaeticōāña.

²⁹ “Mujāā puame tūgoña yapapuari tiere ugaeticōāña,” ĩ mee niña. Aperā tie waibucu rii joemūgōjorie macāājērē caugaetinucūrā puame bairo mujāā caátiere ĩñarī na catūgoñayapapuaetiparore bairo ĩ, tore bairo yu quietibujya.

Bairo yu cañmiatacūārē, jīcāū ūcū atore bairo ñi jēñiñabujioami: “¿Dopēĩ apei cū yeri cū catūgoñarījēpu cū caátimasīētīē bui yu puame yu majū yu caátimasīrījērē yu átijñabujiocuti?”

³⁰ Tunu bairoa, “ ‘Dios, yu mena mu ñujāñuña,’ Diore qūĩ jēñirī bero, tie ugariquere yu caugamiatacūārē, ¿dopēĩrā tie waibucu riire yu caugaro ĩñarī, roro na bñspainucūñati?’ ĩ jēñiñabujioami.

³¹ Bairo cabaimiatacūārē, mujāārē atore bairo ĩgu niña: Waibutoa riire uga, etiriquere eti, o apeye ūnie mujāā caátinucūrījē cūārē ása, tore bairo mujāā caátie jūgori aperā cūā Diore cū na basapeo joroque mujāā caáto to cañuata.

³² Caroaro átianajēcusa. Noa ūna camasā aperā roro na átio joroque átijūgoeticōāña. Judío majā, aperā judío majā caāmerā ūna cūārē tore bairo áti ĩñoeticōāña. Aperā, marī yarā, Dios ya poa macāāna cañubueri majā cūārē tore bairo roro na átio joroque ápericōāña.

³³ Bairi yu cūā tocānacāni jāñurīpu Dios cū caññajesopee ūnie tocānacā wāmerē yu átijūgonucūña. Yu majū caroaro yu caānipeere yu áperinucūña. Aperā roque caroaro na caānimasīpee ūnie puamerē jīcārō tūni na yu áti ĩñonucūña. Bairo yu caáto, na cūā roro na caátaje wapare netōrī, Dios tūpu na caetajātīparore bairo ĩ, tore bairo yu cūā yu átinucūña.

11

¹ Bairi, yu, Cristo cū caátiere ĩñacōrī caroaro yu caátorea bairo mujāā cūā caroaro yu caátiere ĩñacōrī átianajērē átianimasīña.

Las mujeres en el culto

² Mujāā puame yure tūgoñarī, mujāā yu caquetibujnicarore bairo caroaro jīcārō tūni caroa wāmerē mujāā áticōā ninucūña. Tiere quieti tūgori mujāā mena yu useaniña.

³ Mai, atie cããrẽ mujãã camasĩrõ yu boya: Cristo pũame marĩ caũmũarẽ caãnijũgou, carũpoare bairo caãcũ niĩami. Bairi tunu caũmũ canũmocu pũame carõmio, cũ numorẽ caãnijũgou, cõ rũpoare bairo caãcũ niĩami. Dios, Cristore caãnijũgou, cũ rũpoare bairo caãcũ cã caãnorẽã bairo caũmũ cãã cũ numorẽ caãnijũgou niĩami.

⁴ Bairi ni jĩcãũ ùcũ caũmũ Diore cũ jẽnigh, o Dios yaye macããjẽrẽ cũ caquetibũjũparo jũgoye, jutii asero, o apeye ùnie mena cũ rũpoare peotori cũ cajẽniate, Cristo cãrẽ caãnijũgou, cũ rũpoare bairo caãcũrẽ cũ nũcũbugoecu átiyami.

⁵ Tunu bairo jĩcãũ ùcõ carõmio cãã Diore cũ jẽnigo, o Dios yaye macããjẽrẽ cõ caquetibũjũparo jũgoye cõ rũpoare jutii, o apeye ùnie mena cõ capeotoeticõãta, cõrẽ caãnijũgou, cõ manapũre cũ nũcũbugoeco átiyamo. Cõ manapũre cabotio ãnirĩ cõ poare cajuapere reecõãrĩcõrẽã bairo baiyamo yua.

⁶ Bairi jĩcãũ ùcõ carõmio cõ rũpoare cõ capeotogaeticõãta, jicoquei cõ poare cõ cajuare peyocõãrotiro ñũña. Bairo átirotimiocũã, cõ capoa tarotiateje, o cõ capoa juarepeyotiatateje cõ cabobotũgoñaata, toroque cõ rũpoare cõ bũgatoãto apeye ùnie mena yua.

⁷ Caũmũ roque cũ rũpoare cũ bũgatoeticõãto. Mai, caũmũ pũame, Dios bauriquere bairo cabauũ, Dios cũ caqũẽnojũgoricu majũ niĩami. Tunu bairoa Dios nocãrõ caroaro cũ caãnajẽ cutiere bairo cabauũ majũ niĩami, caũmũ pũame. Carõmio pũame roque caũmũ cũ caãnajẽ cutiere bairo cabauo majũ niĩamo.

⁸ Bairi merẽ atore bairo marĩ masĩña: Mai, carõmio rupau mena nerĩ cũ qũẽnoesupi Dios caũmũrẽ. Caãnijũgoricu caũmũ waru õwãrõ macããtõ mena nerĩ roque carõmiorẽ cõ qũẽñoñupĩ Dios carõmio caãnijũgoricore.

⁹ Carõmio jũgori mee caũmũrẽ cũ qũẽñoñupĩ Dios. Caũmũ jũgori roque carõmio caũmũ mena caãnipaore cõ qũẽñoñupĩ Dios.

¹⁰ Bairo caũmũ roca cõ carotimasĩrjẽ jũgori carõmio pũame jutii asero ùno mena cõ rũpoare bũgatori caquetibũjũpao niĩamo. Tunu bairoa ángelea majã cõ rũpoare bũgatori cõ caãno na caĩñajesopare bairo iõ, tore bairo cõ caãto ñũña.

¹¹ Tore bairo caroca carotimasĩõ carõmio cõ caãnimiatacũãrẽ, ni jĩcãũ ùcũ Cristo yau carõmio jũgori mee caroaro caãtiãnimasĩnucũũ mácũmi. Tunu bairo dico jĩcãũ ùcõ Cristo yao caũmũ jũgori mee caroaro caãtiãnimasĩnucũõ mácõmo. Na pũgarãrũa yeri ñajãã joroque na caãmeo átipeere bojũgoyupi Dios.

¹² Merẽ cariape marĩ masĩña: Carõmio caãnijũgoricore caũmũ rupau mena jũgori cõ qũẽñoñupĩ Dios. Bairo cabaimiatacũãrẽ, cabero caũmũ pũame tunu carõmio mena jũgori buiamasĩñami. Na pũgarãrũa Dios cũ caqũẽnorĩcãã majũ niĩama.

¹³ Bairi mujãã majũã tũgoña beseya mujãã caãtipee cañurjẽrẽ. Bairi, “Carõmio cõ rũpoare apeye ùnie mena peotoeco Diore cõ cajẽnirõ ñurõ,” mujãã caĩata, ñuẽtĩña.

¹⁴ Merẽ, caũmũa marĩ caãnajẽ cutiere camasĩrã marĩ ãniña. Bairi caũmũ cũ poare juareecu, paio bũtiori cũ caãmata, boboõjãñũña cãrẽ, poa yowerije cũ cacũgoro jũgori yua.

¹⁵ Bairo marĩ caũmũa pũame marĩ cabaimiatacũãrẽ, carõmio roque cõ poare bũtiori cõ caãno ñũña. Poa yowerije cũgori cõ caãnie cõ jesoye majũ ãno baiya. Cõ poa cayowerije pũame cõ rũpoare catorije cõ jesoye majũ Dios cũ cacũrĩqũẽ niĩña.

16 Bairo yu caïquetibujurijere tũgomicũã, ni jĩcãũ ũcũ, “Bairo mee niña,” caïbusubotioogaure atore bairo cũ camasĩrõ yu boya: Jãã, caquetibujuri majã, bairi aperã, Dios ya poa macããna ñubueri majã cũã ape wãme marĩ caatiãnijũgoatajere marĩ masĩetĩña. Tie yu caquetibujurije jetore marĩ masĩña.

Abusos en la Cena del Señor

17 Mai, ato jũgoye mujããrẽ yu cawoatujopeere tũgoñarĩ mujãã mena yu useanimasĩetĩña. Mujãã puame neñarĩ ñubuerã, Dios mena nemojãñurõ tũgoñatutuo joroque mujãã caátiparo ũnorẽã, cũ mena mujãã caãnie to royetuao joroque roro mujãã átinucũña.

18 Caãnijũgoro atore bairo ñi quetibujunucũñama jĩcããrã mujãã mena macããna: “Ñubuerã neñarã na majũ jĩcãrõ tãni tũgoñarĩ neñaetinucũñama. Na majũ ãmeo ricawatiri jĩcãrõ ñubuemasĩetĩnucũñama,” mujãã ñnucũñama. Bairo yu na caïquetibujunucũñijẽrẽ baipua cariapea yu tũgoya.

19 Toreã bairo mujãã baicõã ninucũgarã. Tore bairo mujãã cabairije cañuetie caãnimiatacũãrẽ, mujãã catũgoñaricawatirije jũgori yua, “¿Noa puame Jesucristore catũgousarã majũ na ãniñati?” marĩ ĩ masĩgarã.

20 Bairo ricawatiri, caroaro caãmerã ãnirĩ Jesucristo riagu jũgoye cũ caũgatũsariquere tũgoñarĩ ugarã, roro majũ átigarã, mujãã neñanucũña. Marĩ Quetiupau riagu jũgoye cũ cabuerã mena cũ caũgatũsaricareore bairo mee majũ mujãã átinucũña.

21 Mujãã puame ugaricapau caetaro, tocãnacãũpuã cajũgoyea ugariquere jeeri paio mujãã ugaũjũgoye cũtinucũña. Bairo cajũgoyea mujãã caũgaweyoroi, aperã puame bocãqueya cotenucũñama. Tunu bairoa cũmurĩ tũnipũ aperã mujãã mena macããna cũã use ocore etinucũñama.

22 Bairi mujããrẽ ñiña: ¿Dopẽĩrã mujãã ya wiiripua ugariquere uga, o use ocore eti, mujãã áperiyati, tore bairo átigamirãcũã? Tunu bairoa, ¿dopẽĩrã Dios ya poa macããna ñubueri majãrẽ na mujãã nacũbũgoetinucũñati? Tunu bairoa aperã, apeye ũnie cacũgoena cũã roro bobooro na majũ na tũgoñaõ joroque mujãã átiya. Bairi, ¿ne ũnie puamerẽ mujãã ñicuti? “¿Ñujãñiña! Caroaro majũ mujãã átiya,” ¿ñicuti? Tore bairo roro mujãã caãtiere ññarĩ, ¿dopẽĩ, “Ñujãñiña,” ñibujiocũti? ¡Tore bairo ñieçũ, tame!

La Cena del Señor

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

23 Mai, yu puame marĩ Quetiupau yũre cũ caquetibujuricareora bairo mujããrẽ atore bairo yu quetibujupũ: Marĩ Quetiupau Jesure cũ cabũsũjãbuitiri ñamia caãno, cũ puame cũ cabuerã mena neñarĩ cũ wãmorũ pããrẽ neñupũ.

24 Bairo ne yaparo Diore cũ jẽnirĩ bero carecomacã pebatori cũ cabuerãrẽ na nunirĩ, atore bairo na ñĩupũ: “Atie pan yu rupau niña. Mujããrẽ yu cariabojarije macããjẽ niña. Bairi mujãã cãã cabero atore bairo yu caátajere tũgoñarĩ pããrẽ mujãã bato uganucũgarã.”

25 Tunu bairoa ásupũ Jesús: Pããrẽ uga yaparori bero, cũ wãmorũ copa etirica bapare nerĩ atore bairo na ñĩupũ cũ cabuerãrẽ, “Atirũ macããjẽ use oco puame yu riĩ niña. Camasãrẽ netõõgu yu riacoagu. Bairo yu cariapee jũgori cawãma wãme camasãrẽ Dios cũ caátibojacũñijẽ niña. Bairi di rãmu ũno mujãã caetiri rãmu cãrõ use ocore etirã, yu caátajere tũgoñarĩ mujãã átinucũgarã,” ñĩupũ Jesús.

26 Bairi mujãã puame Jesucristo cũ caátajere tũgoñarĩ pããrẽ uga, bairi use oco cããrẽ mujãã caetinucũrõ cãnacãnia Jesucristo marĩ cũ cariabojariquere

masĩrĩ áti ñnorã mujãã átinucũña. Tore bairo áticõã ninucũña mai marĩ Quetiupau ati yepapũ cã caatĩparo jũgoye.

Cómo se debe tomar la Cena del Señor

²⁷ Bairi caroaro ása. Ni jĩcãũ ùcũ marĩ Quetiupau cã caátatore bairo pããrẽ ɣga, o ɣse oco cããrẽ eti, áticimicãã, ñucũbɣorique mano cã caápata, roro ácu átiyami. Marĩ Quetiupau cã rupau mena roro popiye bairi yucɣrãĩrũ cũ cariariquere ñucũbɣogocure bairo ácu átiyami. Bairi tore bairo cã caápata, roro cã caátie wapa paio nigaro.

²⁸ Bairo cabairo jũgori tocãnacãũpua na yeripũ catũgoñabeseparã niñama, marĩ Quetiupau yaye macããjẽ pan, bairi ɣse oco cããrẽ na caetiparo jũgoye mai.

²⁹ Bairi mujãã yeripũ caroaro tũgoñajũgoyetiena, Jesucristo yaye macããjẽrẽ ɣga, o eti, mujãã caápata, roro popiye mujãã cabaipee wapare macããrã ñucũbɣoricaro mano eti, ɣga mujãã átinucũgarã.

³⁰ Tie jũgori mujãã mena macããna capããrã riaye painucũñama. Tunu aperã catutuaena cãã ninucũñama. Tunu bairo tie jũgori aperã jĩcããrã mujãã mena macããna baireyupa. ¿Tiere mujãã masĩtĩñati?

³¹ Bairi marĩ majũã marĩ yeripũ marĩ catũgoñarĩjẽ mena roro marĩ caátinucũrĩjẽrẽ caroaro marĩ rupauɣe marĩ catũgoñabesepeyocõãta roque, marĩ Quetiupau pũame marĩ yaye wapa, roro popiye marĩ baio joroque áperibujioũmi.

³² Baipua, marĩ Quetiupau pũame roro popiye marĩ tãmuo joroque cã caápata, caroaro marĩ caãnipere marĩ beyon, tore bairo marĩ átinucũñami. Bairo marĩ cã caáto jũgori marĩ pũame ati ɣmɣrecõo macããna roro popiye cayasiparã mena roro marĩ catãmuoetiparore bairo Ì, tore bairo marĩ átinucũñami.

³³ Bairo cabairoi, ɣu yarã ɣu camairã, di rũmu ùno neñapori Jesucristo riagu jũgoye cã caũgariquere tũgoñarĩ mujãã caũgari rũmu caãno tocãnacãũpũrea ámeo yuri, jĩcãrõ ɣganucũña.

³⁴ Bairi ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ butiuro majũ queyari mujãã caĩrõrẽ bairo cã caboeticõãta, cã ya wĩipua cã ɣgacõãto ɣgariquere. Mai, Dios pũame neñapori mujãã caũganucũrĩjẽrẽ cã canucũbɣoetie jũgori roro popiye cã baio joroque cã caáperiparore bairo Ì, cã ya wĩipua cã ɣgacõãto. Baipua, apɣye ɣu caĩquetibujugarijere mujããrẽ ñña ácsũ, caroaro mujãã ɣu quetibujũ quẽnonemogu.

12

Los dones espirituales

¹ ɣu yarã, Espĩritu Santo jũgori marĩ joyupi Dios tocãnacã wãme, caroa wãme marĩ caátĩanimasĩpeere. Tie macããjẽrẽ mujãã camasĩrõ ɣu boya.

² Merẽ atiere mujãã masĩrã: Mai, Jesucristo yaye quetie catũgouasarã mujãã caãniparo jũgoye roro wericarã jũgũẽãrẽ caĩtoecorã majũ mujãã ánimiwũ. Cacaapee ññaena wericarã ùna cabũsuenarẽ na mujãã Ìroanucũwũ.

³ Bairi atiere mujãã camasĩrõ ɣu boya: Ni jĩcãũ ùcũ, “¡Jesure roro cã baiáto!” caĩbusuetipau niñami, Dios Yeri Espĩritu Santo jũgori cabũsnucũũ cã caãmata. Tunu bairo ni jĩcãũ ùcũ, “¡Jesús ɣu Quetiupau jĩcãũ niñami!” Ì masĩtĩñami Espĩritu Santo cã catutuarije jũgori cã yeripũ cã cabũsueticõãta.

⁴ Bairi Dios yarã capããrã na caãnimiatacããrẽ, tocãnacãũpũrea ricaati jeto masĩrĩquẽ caroa wãme na caátipeere jonucũñami Espĩritu Santo. Bairo

capããrãrê ricaati jeto caroa wãme na caátipeere cajonucũũ pũame jĩcãũã niñami Espĩritu Santo.

5 Tunu bairoa capee wãmerĩ camasãrê na marĩ caátiroamasĩrĩjê ninucũña. Tie bairo marĩ caátimasĩnucũrĩjê pũame jĩcãũã marĩ Quetiupau cũ caátiroticũrĩqũê niña.

6 Tunu bairoa capee wãmerĩ cũ catutuarijere marĩ caátĩ ñnopeere marĩ jonucũñami Dios. Bairo tocãnacãũpũrea ricaati marĩ jomicãã, Dios jĩcãũã marĩ caátipee tocãnacã wãmerê marĩ quetibũjunucũñami.

7 Dios pũame cũ yarã caãna tocãnacãũpũrea cũ Yeri Espĩritu Santore jonucũñami, cũ jũgori nipetiro aperãrê caroaro marĩ caátĩãnimasĩparore bairo i.

8 Marĩ jĩcããrãrê cũ, Espĩritu Santo jũgori Dios pũame masĩrĩqũê mena cũ yaye quetire marĩ quetibũjũo joroque átinucũñami. Tunu bairoa aperãrê Espĩritu Santo jũgori nocãrõ camasĩpetirãrê bairo majũ na quetibũjũo joroque átinucũñami.

9 Jĩcããrã Espĩritu Santo jĩcãũ jũgori catũgoñatutuarã ninucũñama. Tunu bairoa aperã Espĩritu Santo jũgori caroa wãme na caátipee Dios cũ cajorijere upari camasã cariarãrê na catiomasĩnucũñama.

10 Aperã jĩcããrã Dios yaye macããjê átijêño ñnomasĩrĩqũêrê upanucũñama. Aperã Dios na cũ caquetibũjũrotirijere tũgori bero, caroa quetire quetibũjũnetõnucũñama camasãrê. Aperãrê Dios pũame wãĩ yaye macããjêrê, o Espĩritu Santo yaye macããjê quetibũjũriquere caroaro na catũgobesecõñamasĩpeere na jonucũñami. Aperãrê, apeye busũrique catũgomasĩã manierê na busũmasĩõ joroque átinucũñami Dios. Tunu bairoa aperãrê tie apeye busũrique caĩrĩjê catũgoã manierê na quetibũjũ ãmewiyo joroque átinucũñami Dios.

11 Tie nipetiri wãme caroa marĩ caátipeere Espĩritu Santo jĩcãũ jũgori tore bairo capee wãme marĩ átimasĩña. Cũ, Espĩritu Santo pũame caroa wãme camasãrê na caátipeere cũ cajogari majã tocãnacãũpũrea na jonucũñami.

Todos pertenecemos a un solo cuerpo

12 Merê mujãã masĩña marĩ rupau cabairijere: Marĩ rupau pũame jĩcãã rupau nimirõcãã, capee wãme catĩricawatiya. Tore bairo Jesucristo ya poa macããna cãã jĩcãã rupaure bairo caãna marĩ ãniña.

13 Tore bairo noo caãna cãrõ judĩo majã, judĩo majã caãmerã, aperã ãmua rotiepericarã, o caroaro caãnicõãrã cãã jĩcãũ rupau caãniparãrê bairo Espĩritu Santo jũgori cabautiza ecoricarã majũ marĩ ãniña. Tunu bairoa cũ yau Espĩritu Santo jĩcãũrẽã nipetiro cacũgorã marĩ ãniña.

14 Mai, marĩ rupau pũame jĩcãã rupau nimirãcãã, capee wãme catĩricawatiya.

15 Bairi icõñarĩ mujãã yu quetibũjũpa: Marĩ rupo, cabusũmasĩrĩ rupo caãmata, atore bairo ñbujoro: “Yua, wãmo mee ãnirĩ, rupau macãã rupo mee yu ãniña,” i busũbujoro. Bairo caĩrĩ rupo ãnirĩ rupau macãã rupo ãnijãnaoã baietibujoro.

16 Tunu bairoa marĩ ãmorõ cabusũmasĩrĩ ãmorõ caãmata, atore bairo ñbujoro: “Yua, caapee mee ãnirĩ rupau macãã ãmorê mee yu ãniña,” i busũbujoro. Bairo caĩrĩ ãmorõ ãnirĩ rupau macãã ãmorõ ãnijãnaoã baietibujoro.

17 Bairi tunu marĩ rupau petiro caapea jeto caãmata, ¿dope bairo marĩ tũgomasĩbujocutĩ? Tunu bairoa marĩ rupau petiro, ãmoo ope jeto caãmata, ¿dope bairo apeye ñnie cajusurijere marĩ wĩnimasĩbujocutĩ?

18 Bairo cabairoi, Dios p̄ame marĩ rupaure q̄ñenojũgon, ti rupa macããjẽ nipetirije mena marĩ caátimasĩpee, cũ caboroera bairo jĩcãrõ tũni marĩ q̄ñenoñupĩ.

19 Bairi marĩ rupa macããtõ jĩcãrõ ãno jetore bairo marĩ rupa caãmata, rupa ãnijĩati petietibujoro.

20 Bairo marĩ rupa macããjẽ caátimasĩrĩjẽ capee cawãme cutiricawatimiatacũãrẽ, cariapera marĩ rupa p̄ame jĩcã rupaã ãno baiya.

21 Bairo jĩcã rupa caãno jũgori caapea p̄ame cabũsũrica caãmata, wãmorẽ atore bairo ĩ masĩetĩbujoro: “Mũ yũ boetiya,” ĩ masĩetõ. Tunu bairoa marĩ rupa p̄ame rupaore: “Mũjãã yũ boetiya,” ĩ masĩetõ.

22 Bairo p̄ame marĩ bainucũña: Marĩ rupa macããjẽ caátitutuaetiere bairo marĩ caĩñanucũrĩjẽ p̄amerẽ netõjãñurõ marĩ bomasĩnucũña.

23 Bairi tunu marĩ rupa macããjẽ cabũgoro macããjẽrẽ bairo marĩ caĩñanucũrĩjẽ p̄amerẽ netõjãñurõ caroaro maijũgori marĩ cãgonucũña. Tunu bairo marĩ rupa macããjẽ bauro caãmerĩ p̄amerẽ caroaro marĩ jutii jãñatonucũña.

24 Tore bairo átimirãcũã, bauro caãnie marĩ rupa macããjẽ p̄amerẽ marĩ jutii jãñatoetinuũña. Dios p̄ame jĩcãrõ tũni caroaro áticũñupĩ marĩ rupa macããjẽrẽ. Bairi marĩ rupa macããjẽ, cabũgoro macããjẽ marĩ camaijũgoetie p̄ame caroaro to caãnimasĩpeere boyupi Dios.

25 Marĩ rupa jĩcã rupaã caãno jũgori nipetiro marĩ rupa macããjẽ mena jĩcãrõ tũni marĩ caraamasĩparore bairo ĩ, ricaati wãmerĩ jeto marĩ rupa macããjẽrẽ cũñupĩ Dios.

26 Bairi jĩcãrõ ãno marĩ rupa macããtõ cariaye tuata, caroaro jĩcãrõ tũni marĩ ãnimasĩetĩña, apeye marĩ rupa macããjẽ carũsarije menarẽ. O tunu bairoa jĩcãrõ ãno marĩ rupa macããtõ cariaye tuatatore marĩ caucoti catioata, caroaro jĩcãrõ tũni useanirĩ marĩ rupa macããjẽ mena marĩ ãnimasĩña.

27 Bairi, atore bairo mũjããrẽ ĩ quetibũ p̄ masĩõgn ñiña: Mũjãã nipetiro Jesucristo yarã, cũ rupaure bairo caãna majũ mũjãã ãniña. Bairo cũ rupaure bairo caãna ãnirĩ mũjãã tocãnacãũp̄na cũ rupa macããjẽ tocãnacã wãme caãniricawatiroera bairo caãna majũ mũjãã ãniña.

28 Bairi Dios p̄ame atore bairo cũ ya poa macããna ñubueri majã menarẽ na cũñupĩ: Caãnijũgoro, cũ caquetibũjurotijorã apóstolea majãrẽ na cũñupĩ. Na berore profeta majãrẽ na cũñupĩ. Na, profeta majã berore jũgoñubueri majãrẽ na cũñupĩ Dios. Na berore aperã cũ yaye macããjẽ caroare caátijẽño ĩnoparãrẽ na cũñupĩ. O aperã cariarãrẽ cacatiori majã cũãrẽ na cũñupĩ. Aperã camasãrẽ caroaro cajuáti majã cũãrẽ na cũñupĩ. O aperã ñubueri majã quetiuparã caãniparã, o aperã apeye bũsũrique catũgomasĩã manierẽ cabũsũmasĩparã cũãrẽ na cũñupĩ Dios.

29 Bairãp̄na, tocãnacãũp̄na apóstolea majã ãnimasĩetĩñama. Tunu tocãnacãũp̄na profeta majã ãmerĩnucũñama. Tunu bairoa tocãnacãũp̄na cajũgoñubueri majã ãnimasĩetĩñama. Tunu tocãnacãũp̄na Dios yaye macããjẽ caroare caátijẽño ĩnomasĩã ãmerĩnucũña.

30 Tunu bairoa tocãnacãũp̄na Dios cũ catutuarijere upari, cariarãrẽ na catiomasĩetĩnucũñama. Tunu bairoa apeyera nipetiro camasã apeye bũsũrique bũsũetĩnucũñama. Tunu apeyera jĩcããrã jeto apeye bũsũrique macããjẽrẽ tũgomasĩrĩ bero caĩrĩjẽrẽ camasãrẽ na quetibũjũ ãmewiyomasĩõnucũñama.

³¹ Bairi mujãã p̄ame caroa wãme mujãã caátipeere Espírítu Santo cã cajogarije macããjê netôjãñurô caroaro juátimasĩrĩqũêrê bootũgoñarĩ caroaro átĩãña.

El amor

Mai, yu p̄ame mujããrê netôjãñurô caroaro mujãã caátimasĩpeere mujãã yu quetibuj̄nemogu:

13

¹ Yu p̄ame aperã camasã bus̄uriquere, o ángelea majã bus̄urique cũãrê Dios yu cã cajoriye jũgori cabus̄umasĩ majũ nimicũã, camasãrê camaiecũ yu caãmata, dope bairo caápei majũ yu ãniña. Ápõã tii ùnorê roro capaapa-towãcõurê bairo caátĩãcũ yu ãnibuj̄ion.

² Tunu bairoa Dios yu cã caquetibuj̄arijere camasãrê caquetibuj̄netõmasĩ yu ãnibuj̄ion. O tunu bairoa nipetiro Dios cã caátipee camasã na camasĩetĩe cũãrê camasĩpeyõu yu ãnibuj̄ion. O apeyera tunu tocãnacã wãme ñe rusaricarõ mano caroaro camasĩpeti majũ yu ãnibuj̄ion. Bairo caãcũ nimicũã, camasãrê camaiecũ yu caãmata, dope bairo caápei majũ yu ãniña. Tunu bairoa nocãrõ netõõrõ tũgoñatutuariquere cacũgõu ãnirĩ ùtãũ ùnorê aperõpũ caárotimasĩ majũ nimicũã, peeto ùno camasãrê yu camaieticõãta, cabũgoro macããcãrê bairo majũ yu ãniña.

³ Tunu bairoa nipetiro yu cacũgorijere cabopacarãrê na yu batopey-ocõãbuj̄ion. Bairo na batomicũã, narê caĩñamaiecũrê bairo yu catũgoñaata, bairo áticũũ yu átibuj̄ion. O aperãrê maietimicũã, narê yu cariabojaata, wapa mano cabũgoro riaũ yu baibuj̄ion.

⁴ Mai, bairi ãmeo mairĩqũê p̄ame atore bairo ãnajê cutaje niña: Roro aperã marĩ na caátimiatacũãrê, na caĩrjêrê, o na caátiere marĩ nucãcõãmasĩña. Tunu bairoa camasã mena caroaro átĩãnajê niña. Tunu aperã na cacũgorijere cũãrê narê marĩ camaiata, marĩ ññaugomasĩetĩña. Tunu aperã netôjãñurô, marĩ majũã tũgoñarĩ aperãrê baibotiori marĩ caãmata, camasãrê camaiena marĩ ãniña.

⁵ Camasãrê caĩñamai p̄ame camasãrê roro boborije ï bus̄uetinucũñami. Tunu bairoa jĩcãã apeye ùnierê cabotũgoñaurê bairo baietinucũñami. ãmeo mairĩqũê p̄ame ãmeo asiarique mee niña. Tunu bairoa ãmeo mairĩqũê p̄ame yoaro marĩrê roro caátacu mena asiãnajê mee niña.

⁶ Bairi aperã camasã carorije macããjêrê na caãto ññarĩ useani tũgoñaetinucũñama camasã caãmeomaimasĩrã p̄ame. Caroaro cariape na caátĩãnie p̄amerê ññajesori tũgoña useaninucũñama.

⁷ Bairi ñi jĩcãũ ùcũ camasãrê camaimasĩ cã caãmata, nipetiro popiye baimicũã, caroaro tũgoñanetõrĩ, caroaro maimasĩcõã ninucũñami. Tunu bairoa aperã roro na caátimiatacũãrê, narê ññamairĩ na cãã caroaro na caãnipere masĩrĩ na mena cariape tũgoñatutuacõãñami. “Caberõpũ caroaro átigarãma,” na ï tũgoñarĩ na maicõã ninucũñami. Bairo caroaro na caãnipere bori, cã cãã caroaro jĩcãrõ tãni tie nipetiri wãme Dios cã cajorijere átĩãninucũñami.

⁸ Bairi ãmeo mairĩqũê di rũmũ ùno capetietipee majũ niña. Jĩcã rũmũ caãno camasã ape rũmũ cabaipeere caquetibuj̄mirĩcãrã quetibuj̄u jãnacõagarãma. Tunu bairoa apeye bus̄urique cũãrê bus̄ujãnacõagarãma. Dios yaye quetire camasã na cabuenucũrĩjê cãã cabero manigaro, merê jĩcãrõ tãni nipetiro marĩ camasĩpetiro jũgori yua.

⁹ Æme ati yuteare Dios yaye macããjêrê marî masîpeyoetiya. Torena, cû yaye queti cûârê jîcârô tûni marî quetibujû peyomasîtîña. Marî camasîpeyojîãtipee marî rusamajûcôãña mai.

¹⁰ Bairi Æme ati yutea caãno peeto masîrî marî caquetibujûãninucûmirîjê peticoagaro, Jesucristo tunu etari nipetiro jîcârô tûni caãnierê marî cû camasîõrî rûmu caãno yua.

¹¹ Îcõnarî mujãã yû quetibujûra: Mai, yû pñame sawîmanaca Æcûrê, sawîman ya wãme busu, tûgoña, o tûgoña besemasî yû baiãninucûwû. Bairo cabairicu nimicûã, Æmerê cabucu niãcû, nipetiro sawîman yû caãnajê catjere yû cûpeyocõãwû.

¹² Torena bairo Æmerê mai Dios yaye macããjê nipetirijere marî masîpeyoetiya. Êñoorô caroaro cabauetoru înarârê bairo caroaro marî masîpeyoetiya mai. Bairo Æmerê baimirãcûã, jîcã rûmu caãno nipetiro, caãnorê bairo jîcârô tûni cariape marî îñamasîpeyocõãgarã. Mai, ati rûmu caãno nipetirore marî masîpeyoetiya. Ape rûmu caãno roque Dios marî yerire jîcârô tûni cû camasîpeyoreora bairo marî cûã tocãnacã wãme Dios yaye macããjêrê marî masîpeyocõãgarã jîcârô tûni yua.

¹³ Bairopña, itia wãme niña tocãnacã rûmua caãnicõãninucûpee: Jesucristo mena tûgoñatutuarique, bairi Dios marî cû cajopeere marî cacoteãninucûrîjê, bairi marî caãmeomairîjê cûã yua. Bairo itia wãme caãnimajûrîjê caãnimiatacûãrê, jîcã wãmea niña netõjãñurõ caãnimajûrîjê: Æmeo mairîqûê jeto.

14

El hablar en lenguas

¹ Bairi mujãã pñame tocãnacã rûmua Æmeo maicõã ninucûña. Bairo caroaro caãmeomaimasîrã Ænirî yua, caroa wãme mujãã caãtipee Espiritu Santo jûgori Dios cû cajorijere caroa wãmerê bootûgoñarî bütioro Diore cû jêniña. Ati wãmerê Diore mujãã cajëniata roque, ñumajûcõãña: Dios mujãã cû caquetibujûrijere tûgori bero, Dios yaye quetire camasãrê mujãã caquetibujûnetõpeere mujãã cajëniata roque, ñuña.

² Mai, ni jîcãû ñcû apeye busûriquere cabusûmasînucûû pñame, camasã mena busu mee, Dios mena jeto busu átinucûñami. Bairi ni jîcãû ñcû camasocu apeye busûrique mena cû cabusûrijere tûgomasiêtînucûñami. Espiritu Santo cû camasîõrõ jûgori tore bairo busûnucûñami. Bairi ni ñcû tie busûrique mena cû caîgarijere tûgomasiêtîñami.

³ Apei Dios yaye macããjêrê tûgori bero, camasã ñubueri majãrê caquetibujûnetõnucûû roque, na yeripu cariape na tûgousao joroque átimasînucûñami. Tunu bairo caroaro na tûgousanemo joroque jîcârô tûni na juãtinemomasînucûñami.

⁴ Apeye busûriquere cabusûmasînucûû pñame cû majû yeri mena Diore nemojãñurõ cû masîõ joroque ácu átiyami. Apei, Dios yaye macããjêrê tûgori bero, camasãrê caquetibujûnetõnucûû pñame roque nemojãñurõ Diore na masîõ na átimasînucûñami Dios yarã ñubueri majãrê.

⁵ Bairopña, yû pñame mujãã nipetiro apeye busûriquere mujãã cabusûro bomicûã, netõjãñurõ Dios yaye macããjêrê tûgori bero, camasãrê caquetibujûnetõrã ñna mujãã caãnie roquere yû bojããña. Apeye busûriquere busûmasîrîqûê netõjãñurõ ñuña Dios yaye quetire caquetibujûnetõ Ænajê pñame roque. Bairopña, ñunetõbujioro, apeye busûrique caîquetibujûrijere

tūgoāmewiyori bero, ñubueri majārē na yeripũ caroaro na tūgoũsanemo joroque marī caátimasĩata.

⁶ Bairi yũ yarā, apeye bũsũrique mujāã catūgoetie mena bũsumasĩrĩ mujāã tũpũ yũ caquetibũjuñesēãta, dope bairo mujāãrē yũ áperibujioũ. Dios jāãrē cũ caquetibũjurotirijere mujāã catūgorije mena bũsũri mujāãrē yũ caquetibũjata roque, ñujāñũña. Tunu bairo cariape macāãjē jāã camasĩrĩjērē yũ caquetibũjata, ñujāñũña. Tunu bairoa Dios yaye macāãjē quetire tūgori bero mujāãrē yũ caquetibũjũnetõrĩjē, o caroaro mujāã caátĩãnipeere yũ caquetibũjũnucũrĩjē roque, ñumajũcõãña.

⁷ Tunu apeyera merē mujāã masĩña basarique macāãjē cabairijere: Tõrõã, o paricarõ arpa ñno ricaati wãme jeto cabũsũrique cūgoeticõãta, tie wãmerē marī wãmeti masĩetĩbujiorã.

⁸ Tunu bairoa camasã na wapanarē na capajĩãrãtĩpũre, putiricarõ trompetare cũ caputimiatacũãrē, baujaro wãmecuto cabũsũeticõãta, ni jĩcãũ ñcũ cũ wapanarē pajĩãũ ámasĩecũmi.

⁹ Torea bairo baiya, mujāãrē apeye bũsũrique mena mujāã caãmeoquetibũjata. Mujāã cabũsũrije mujāã catūgomasĩrĩjē mena mujāã caãmeoquetibũjata roque, nipetirije mujāã caĩrĩjērē caroaro mujāã tūgopeyo masĩcõãña. ¡Tore bairo mujāã catūgorije bũsũrique mena mujāãrē na caquetibũjeticõãta, cabũgoro bũsũrecõãrã átibujiorãma!

¹⁰ Merē marī masĩña. Ati umũrecõore capããrã ñĩñama masapoari ricaati wãme jeto cabũsũnucũrã. Bairo capee bũsũrique caãnimiatãcũãrē, tocãnacã wãme bũsũrique tiere cabũsũrã tūgomasĩrĩquē ñĩña.

¹¹ Bairo jĩcãũ cũ ya poa macāãjē bũsũrique mena yũre cũ cabũsũro, yũ catūgomasĩetĩcõãta, yũ pũamerē apeye bũsũri majã ya poa macããcũrē bairo ñĩñãmi. Tunu bairoa yũre cabũsũ ñcũ pũame, yũ cabũsũrijere cũ catūgomasĩetĩcõãta, cũ cũãrē apeye bũsũri majã ya poa macããcũrē bairo cũ ñĩñãbujioũ.

¹² Mujāã pũame roque caroa wãme mujāã caátĩpee Espĩritu Santo cũ cajogarije macããjērē bũtiorõ cajẽninucũrã mujāã ãñĩña. Bairo caãna ãñĩrĩ marĩ yarã Diore caĩroari poa macããnarē cãjuãtinemopee ñnie pũame roquere netõõrõ bootũgoñãnucũña, marĩ Quetiupãũ mena na catũgoñãtutuanemoparore bairo ĩrã.

¹³ Yũ caĩquetibũjurore bairo cabairo jũgori ni jĩcãũ apeye bũsũriquere cabũsumasĩnucũũ cũ caãmata, tie cũ cabũsũrijere cũ catũgoãmewiyomasĩpee cũãrē cũ jẽniãto Diore.

¹⁴ Ni ñcũ Diore jẽni, apeye bũsũrique mena cũ cajẽniata, cũ yeripũ Espĩritu Santo cũ caãno jũgori jẽni átiyami. Bairo cũ, Espĩritu Santo mena jẽnimicũã, cũ cajẽnĩrĩjē caĩrĩjērē tūgomasĩetĩñãmi cũ majũ rupãũ pũame.

¹⁵ Bairi, ¿dope bairo cũ átiñẽnibujiocuti? Bairo pũame cũ áparo: Espĩritu Santo cũ catutuarije mena apeye bũsũriquei jẽnimicũã, cũ cajẽnĩrĩjē cũãrē tũgoãmewiyomasĩrĩ cũ jẽniãto. Tunu Espĩritu Santo cũ catutuarije mena apeye bũsũriquei basamicũã, cũ cabasarije cũãrē tũgoãmewiyomasĩrĩ Diore cũ basapeoãto.

¹⁶ Bairo Espĩritu Santo mena jeto Diore cũ cajẽnibasapeoata, ni ñcũ apei tũgomasĩecũmi, tiere catũgojeyãtinucũũ ãñĩrĩ. Bairo catũgoecũ ãñĩrĩ cũ cũã Diore mujāã cabasapeoro, mujāã jubasapeo nemomasĩecũmi. Tunu bairoa, “Dios, jãã mena mũ ñujãñũña,” ĩ jẽnimasĩecũmi, mujāã cajẽnĩrĩjērē cũ catũgoeticõãta.

¹⁷ Diore mujāã cabasapeorije cañumajũcõãmiatacũãrē, aperã catũgorã pũamerē nemojãñũrõ na yeripũ Diore na tũgoũsao joroque mujāã

átimasietíña, tore bairo apeye busurique mena jeto Diore mujãã cabasapeoata yua.

18 Yn pñame apeye busuriquere mujãã netõjãñurõ yn busumasíña. Bairo cabusumasí ãnirí butioro Diore, “Yn mena mñ ñujãñuña,” cñ ñi basapeonucũña.

19 Bairo busumasímicũã, ñubueri majãrẽ quetibujũ ãcũ pñame, jicã wãmo cãnacã risero ñnoa yn quetibujuganucũña, caroaro na catãgomasíparore bairo í. Capee risero pũga wãmo petiro cãnacã mil cãrõ majũ apeye busuriquere yn cabusnata, yn caírjêrẽ tãgopeyomasietibujiorãma.

20 Torena, yn yarã, cawímarã na catãgomasíjãtietore bairo baieticõãña. Cabũtoa tãgoñarícarõrẽ bairo tãgoñaríqũẽ cutiri caroaro tãgomasípeyocõãña yn caquetibujurijere. Carorijere cawímarã na catãgomasíetõrẽã bairo mujãã cãã carorije macããjê pñame roquere ápericõãña.

21 Mai, Dios cñ caroticũrĩqũẽrẽ na cawoaturica tutipũ cããrẽ atore bairo í, quetibujũ woatuyupa: “‘Ape yepaa macããnarẽ yn pñame na yn quetibujũ rotijogu apeye busurique mena yn ya poa macããna camasãrẽ. Bairo aperã jũgori yn caquetibujumiatacããrẽ, tie apeye busuriquere catãgoena ãnirí nemojãñurõ yn yaye quetire tãgousaetigarãma,’ ññupí marí Quetiupañ,” í woatuyupa.

22 Bairi apeye busurique pñame, aperã Diore camasíẽnarẽ na yeripũ cñ na tãgoñamasacatio joroque átajere bairo ãno baiya. Merẽ Diore camasírcãrãrẽ nemojãñurõ Dios mena na tãgoñanemo joroque átajere bairo mee niña. Bairo cabaimiatacããrẽ, Dios yaye macããjêrẽ tãgori bero camasãrẽ quetibujũ netõrĩqũẽ pñame roque, ñubueri majãrẽ nemojãñurõ Diore na masíñemo joroque átajere bairo ãno baiya. Diore camasígaena pñamerẽ tore bairo átimasíã maa marí caquetibujurije ñnie mena.

23 Bairi ni ñcũ Diore camasíẽcũ ñubueri majã ñubuerica wiipũ neñapori nipe-tiro apeye busurique jeto na cabusnata, na caírjêrẽ tãgomasíẽcũmí. O bairo catãgoetãũ ñcũ cãã, cãã caãmata, tie rã tãgori, “Camecãrãrẽ bairo busuyama,” í tãgoñabujioũmí.

24 Nipetiro mujãã Dios cñ caquetibujurotirijere cñ yaye quetire camasãrẽ na mujãã caquetibujurnetõata roque, ni ñcũ Diore camasíẽcũ, o bairo catãgoetãũ ñcũ cãã, mujãã caírjêrẽ caroaro tãgopeobujioũmí. Bairo mujãã caquetibujurijere tãgori yua, roro cñ caátinucũrĩjêrẽ tãgoñarí, cñ majũ yeripũ caroa wãme átajere tãgoña besejũgogũmí, Diore camasíẽcũ pñame yua.

25 Bairo mujãã caquetibujurijere tãgori bero yua, nocãrõ roro majũ cñ caátinucũrĩjêrẽ jãnarí caroa pñamerẽ átijũgogũmí. Bairo átiri yua, cñ rãpopatuuri mena etanumurí Diore cñ basapeogũmí. Mujãã cããrẽ, “Dios yarã niñama. Bairi cñ yaye macããjêrẽ cariape quetibujurã átiyama,” í tãgoñamasíũmí cñ yeripũ yua.

Háganlo todo decentemente y con orden

26 Yn yarã, atore bairo mujããrẽ ígn ñiña: Mujãã cañubuenẽñanucũrĩpaure, jicããrã salmos basarique mena Diore na basapeoãto. Aperã Dios yaye quetire na quetibujũãto camasãrẽ. O aperã Dios cñ camasíõrõ jũgori na camasíjêrẽ cããrẽ na quetibujurnetõãto cañubueri majãrẽ. Tunu bairoa aperã cãã apeye busuriquere na busnãto. O aperãrẽ tie apeye busuriquere tãgoãmewiyori, tie caĩgarijere na quetibujũãto Espiritu Santo jũgori. Bairo tie nipetirije tocãnacãũpũna mujãã caátinucũrĩjêrẽ pñame mujãã yeripũ Dios yaye quetire nemojãñurõ tocãnacã rũmũna mujãã masíñemo joroque to caãto ñuña.

27 Bairo apeye busuriquere cabusumasirã na caãmata, pugarã, o itiarã cãrõã na busunucũãto mujãã caneñarõpue. Tunu bairoa jicãũ bero jeto ãmeo wasoari na busuãto tie apeye busuriquere. Bairo apeye busuriquere mena na cabusuro bero, jicãũ ucũ tie caĩgarijere cã quetibuju masiõãto to caãna ñubueri majãrẽ.

28 Bairo jicããrã apeye busuriquere na cabusumasimiatacũãrẽ, jicãũ ucũ tie caĩgarijere caquetibujumewiyomasĩ cã camanicõãta, apeye busuriquere cabusurã nipetiro na caneñarõpu na busueticõãto. Na majũ riape, na yeri mena tũgoñarĩ Dios cã caĩñajorõpu na busuãto tie apeye busuriquere.

29 Tunu tore bairo aperã Dios na cã caquetibujurotirijere camasãrẽ caquetibujonetõnucũãrẽ cãũ pugarã, o itiarã cãrõã na quetibujuãto. Aperã na mena macããna narẽ bairo caquetibujumasirã na caãmata, caroaro nucũbugoriquere mena na tũgobeseãto na caquetibujurijere, “¿Cariape na ññati?” ñrã.

30 Bairo cabaimiatacũãrẽ, tipau caãno Dios puame apei cã bapa catũgoruire Espiritu Santo jũgori cã cã caquetibujurotiata, caquetibuju jũgomiatacu puame cã quetibuju jãnacõãto. Bairo cã cajãnarõ, cã puame Dios cã cã caquetibujurotiatajere quetibuju masiũmi to catũgori majãrẽ yua.

31 Tore bairo na caãtimaslata, tocãnacũũpuã jicãũ bero ãmeo wasoari jeto Dios na cã caquetibujurotirijere na quetibujugarãma camasã cañubueri majãrẽ. Bairo na caãtimasirõ yua, na, catũgori majã puame nemojãñurõ Dios yayerẽ masiũgogarãma. Tunu bairoa yeri ñajãrĩquẽ mena tũgousagarãma na caquetibujurijere.

32 Bairo ni ucũ Dios yaye macããjẽrẽ camasãrẽ caquetibujonetõnucũũ apei puame, aperã cã baparã na caquetibujuro ñno, caroaro tũgoñatutuarique mena caĩñacotepau niñami. Bairo cã caãpata, caroaro cã cãã quetibuju masiũmi, cãrẽ quetibujuricarõ caetaro ññarĩ yua.

33 Mai, Dios puame roro mawijoro, o nucũbugoriquere mano marĩ caãtie ñnierẽ ññajesoetinucũñami. Caroaro yerijõrõ jicãrõ tãni ãtiãnajẽ puamerẽ ññajesonucũñami.

Dios ya poa macããna na caãtiãninucũrõrẽ bairo ãna, atore bairo mujãã caãto ññã:

34 Carõmia mujãã cañubuenenãrãpau neñarã busuena na tũgoãto mujãã caquetibujurijere. Na busurotieticõãña mujãã caneñarõpue nipetiro na catũgorore. Na manapũã na cabairotirore bairo jicãrõ tãni na mena na tũgocõãmarõ. Tore bairo carõmia na cabaiãnipere roticũñupĩ Dios cã ya tutipũ cããrẽ.

35 Bairo carõmia puame jicã wãme ñno na camasĩnemogaata, na manapũãrẽ na na jẽniñaãto na wiipũ etarã na cajẽniñagarijere. Carõmio ucõ neñarĩ ñubuericarõpu petiro na catũgoro cõ cajẽniñaata, jesoetiya.

36 Bairo merẽ atiere camasĩparã mujãã ãniña: Mujãã mee Dios yaye quetire mujãã masiũgoyupa. Tunu bairoa mujãã jeto mee tie Dios yaye quetire mujãã tũgousajũgoyupa.

37 Bairo cabairo jũgori ni jicãũ ucũ, “Dios cã caquetibujurotijõu yũ ãniña,” caĩ, o “Espiritu Santo cã camasĩõrĩjẽ jũgori cariape caĩñabesemasĩ yũ ãniña,” caĩ cãã cã caãmata, “Marĩ Quetiupã cã carotirijere quetibuju átiyami Pablo,” ñ tũgoñamasicõãñami.

38 Bairo yũ caquetibujurijere cã catũgogaeticõãta, ñubueri majã puame cã cããrẽ nemojãñurõ cã na ñroaeticõãto.

39 Bairo cabairo jũgori yũ yarã, yũ camairã, mujãã puame Dios yaye quetire quetibujumasirĩquẽrẽ netõjãñurõ Diore cã jẽniña. Tunu bairoa apeye busuriquere cabusurã cããrẽ na busujãna rotieticõãña.

⁴⁰ Bairãpua, tocãnacã wãmerẽ ána, caroaro nucãbugorique mena jĩcãrõ tãni qũẽñorĩcãrõrẽ bairo átinutu ánãja.

15

La resurrección de Cristo

¹ Bairi ãmerẽ yu yarã, Dios yaye queti camasãrẽ cã canetdõõrĩqũẽ, mujããrẽ yu caquetibujuriquere mujãã yu quetibujunemopa mai. Tie mujããrẽ yu caquetibujuriquere tũgori bero, tie quetire mujãã tũgousajũgowu. Tie quetire ãmerẽ caroaro mujãã tũgousacõã ninucũña.

² Tunu bairoa tie Dios yaye quetire tũgousari bero, mujãã cãã Dios cã canetdõrĩcãrã majũ mujãã ãniña, tie caĩrõrẽ bairo jĩcãrõ tãni mujãã caáticõãmata yua. Tore bairo jĩcãrõ tãni tie queti caĩrõrẽ bairo mujãã caátiamerĩcõãta, cabũgoroa caãnijũgoripauere tie quetire mujãã tũgousabujioricãrã.

³ Caãnijũgoro mai, yu ruame Jesucristo yu cã caquetibujuriquere mujãã yu quetibujun masĩõ jũgowu. “Jesucristo ruame marĩ carorije wapare netdõõgu, marĩ riabojayupi,” mujãã ñi quetibujuwu. Atore bairo ñña profeta majã na cawoatujũgoyeticũrĩqũẽ cãã Dios ya tutipũre:

⁴ Cã rupauri ãnajẽrẽ yaroca na caáto, itia rãmu bero cariacoatasu nimicãã, caticoasupi. Torea bairo ñña Dios ya tutipu cããrẽ.

⁵ Bairo catiri bero, Pedrorẽ cã buiaeta jũgoyupi Jesús. Cabero cã cabuerã puãga wãmo peti ruore puãga pẽnirõ cãnacãũ caãnarẽ na buiaetayupi.

⁶ Cabero aperã capããrã marĩ yarã quinientos netdõõrõ majũrẽ na buia ññoũpĩ Jesús. Na, Jesús cã cabuia ññorĩcãrã nipetiro jãñurĩrua caticõãñama mai. Bairãpua, na mena macããna jĩcããrã bairecoásupa.

⁷ To bero Santiagore cã buiaeta ññoũpĩ Jesús. Cabero nipetiro cã caquetibujurõtjioricãrã apóstolea majãrẽ na buia ññoũpĩ Jesús.

⁸ To bero caãnitũsaro majũ yu cããrẽ yu buiaeta ññowĩ Jesús. Bairo catusaropu cã cabuia ññorĩcũ ãnirĩ jĩcãũ cawĩman cã cabuiapa rãmu canetdõõ beropu cabuiaricãre bairo caberopu Jesure catũgousaricũ yu ãniña.

⁹ Bairi yu ruame aperã apóstolea majã roca macããcũ majũrẽ bairo yu tuaya. Tunu bairoa apóstol nimicãã, apóstol mee, cabũgoro macããcũrẽ bairo yu tuaya, roro popiye na baio joroque Dios ya poa macããnarẽ yu caátaje jũgori.

¹⁰ Bairo roro caátasu yu caãnimiatãcũãrẽ, Dios ruame ññamairĩ, Jesús cã carotire bairo majũ yu cũwĩ. Bairo yu cã caññamairĩqũẽ ruame cabũgoro mee ãñupã. Bairi, bairo ruame yu átinucũña: Aperã apóstolea majã netdõãñurõ Dios yaye yu cã carotiriquere yu paanucũña. Bairu, yu majũ mee tore bairo yu átinucũña. Dios ruame roque nocãrõ yure caññamai ãnirĩ bũtioro yu juãtinucũñami.

¹¹ Bairu, “Yu ruame na netdõõ yu quetibujuya, o na ruame yu netdõõ bũtioro quetibujurãma,” ñi masĩetĩña. Tie caãnimajũrĩjẽ mee niña. “Jãã caquetibujurije, Dios yaye queti jĩcã wãmerẽã mujãã tũgousajũgoyupa,” mujãã ñi masĩcõãña. Tie roque caãnimajũrĩjẽ niña.

La resurrección de los muertos

¹² Mai, jãã ruame, “Jesucristo cariacoatasu nimicãã, catitunucõasupi,” mujããrẽ jãã ñ quetibujuwu. Bairo jãã caĩquetibujurijere cariape mujãã tũgousajũgowu. Bairo jãã caĩquetibujurijere cariape tũgomirãcãã, ¿dopẽĩrã jĩcããrã mujãã mena macããna ruame, “Cariaricãrã nemo catitunu masĩetĩñama,” na ñ bũsanucũñati?

¹³ Bairo cariaricarã na cacatitunumasĩtĩcõãta, toroque Jesucristo cãã na capajĩãrocaricarõ bero catitunuetacũmi.

¹⁴ Bairo Jesucristo cũ cacatitunuetimiatacũãrẽ, tie quetire jãã caquetibujuro bero, cũ mena mujãã catũgoñatutuarije cãã cawapa manierẽ bairo tuabujiorõ.

¹⁵ Tore bairo cabaiata, jãã tie quetire caquetibujuri majã pũame cabũgoro macããjẽrẽ Dios cũ caquetibujurõtiorãrẽ bairo jãã tuabujiorã. Caĩtorãrẽ bairo, “Dios pũame Cristore cũ catioyupi,” jãã ĩ quetibujubujiorã. Cariapea cariaricarã na cacatitununemoeticõãta, Dios cũ catioetibujoricũmi Jesucristo cũãrẽ.

¹⁶ Bairo cariaricarã na cacatitunumasĩtĩcõãta, toroque Jesucristo cãã na capajĩãrocaricarõ bero catitunuetacũmi.

¹⁷ Bairo Cristo cũ cacatitunueticõãta, cũ mena mujãã catũgoñatutuarije wapa manimajũcõãña. Mai, rorije caãtipairã, carorije cawapacũnarẽ bairo mujãã tuacõãña.

¹⁸ Tore bairo mujãã cãã mujãã cabaiata, aperã Cristore tũgousari cariaricarã cãã canetõecoena, cayasirã majũrẽ bairo tuayama.

¹⁹ Jesucristo mena marĩ caãnajẽ cãtie ati yeparũ marĩ caãno ũno jeto to caũuata, aperã netõõrõ cabopacarã majũ marĩ tuabujiorã.

²⁰ Cariape majũ niña: Cristo cariacoatacũ cũ caãnimiatacũãrẽ, tunu cũ catitununemo joroque ásupi Dios. Cũ, Cristo pũame caãnijũgou, Dios macũ cariacoaamirĩcũ nimicũã, cacaticõãjũgoricũ majũ niñami.

²¹ Mai, ĩcãũ caũmũ jũgori ati yeparũre marĩ cariaayasipee etajũgoyupa. Toreã bairo ĩcãũ caũmũ jũgori cariacoatana nimirãcũã, tunu marĩ cacatipee cãã ãnijũgoyupa ati yeparũre.

²² Bairo Adãn rorije cũ caãtaje jũgori nipetiro cariaparã jeto marĩ ãniña. Toreã bairo tunu Cristo jũgori nipetiro cãrẽ catũgousarã yeri capetietiere cacãgoparã majũ marĩ ãniña.

²³ Bairãpũã, cõñarĩcãrõrẽ bairo tocãnacãũpũã marĩ catinemogarã tunu. Bairi Jesucristo merẽ cariacoatacũ nimicũã, catijũgoyupi. Cabero Cristo yarã cãã ati yeparũ nemo cũ catunuetari rũmũ caãno nipetiro marĩ catipeticoagarã.

²⁴ Bairo marĩ cabairo bero yua, ati yepa capetipa rũmũ etagarõ. Ti rũmũ caãno Cristo pũame quetiuparã ati yepa macããna carotimasĩrã, aperã cabauena catutuarã cũ wãpãna cããrẽ na netõñucãpeticõãgũmi. Bairo na netõñucãpetiri bero, cũ carotimasĩrĩpaurẽ cũ pacũ Diore cũ jogũmi yua.

²⁵ Mai, Cristo pũame cũ pacũre cũ cajoparo jũgoye cũ carotiri yũtea caãno cũ wapanarẽ bairo caãna cũ pesua nipetirore na netõñucãpeticõãgũmi.

²⁶ Cãũsaripãũ majũ marĩ pesuare bairo caãnie riarique cũãrẽ netõñucãcõãgũmi Cristo. Bairi baiyasirique manigarõ yua.

²⁷ Dios pũame cũ macũ Cristo nipetiro caãnierẽ cũ rotimasĩõ joroque cũ ásupi. Bairũã, cũ pacũ Diore cũ rotimasĩetĩĩami Cristo. Cũ pacũ pũame roque cũ macũ Cristo nipetirore cũ rotimasĩõ joroque cũ caãto jũgori, cũ rotimasĩetĩĩami cũ pacũre.

²⁸ Cristo nipetiro cũ wãpãna cũ pesuare cũ canetõñucãrõ bero majũ, cũ pacũ Dios mena, Dios cũ carotimasĩrõrẽ bairo pũgarãpũã átijũgogarãma. Bairo cũ pacũ Dios cũ caãto, cũ macũ Cristo cãã cũ carotirore bairo átijũgogũmi yua. Cũ, Dios pũame roque nipetirore carotimasĩjũgoricũ ãnirĩ nipetiro majũrẽ rotimasĩgũmi.

²⁹ Apeyera tunu, “Cariaricarã tunu catienama,” ĩ tũgoñamirãcũã, ĩdopẽĩrã aperã pũame cariaricarã ãnana yaye rotie caãnipeere na bautiza rotibo-

janucũñati? Cariaricarã na cacatinemoeticõãta, dopẽĩrã cabũgoro na jũgori bautiza rotimasã mano.

³⁰ Toroque, ¿dopẽĩrã jãã ãame tocãnacã rãmua cauwiuro watoapu ãnarẽ bairo jãã uwi tũgoña ãninucũñati?

³¹ Bairi yu yarã, yu ãame tocãnacã rãmua riariquere yu uwitũgoña ãninucũña, yure aperã na caññatero jũgori. Marĩ Quetiupau Jesucristore mujãã cãã mujãã catũgousarijere ñnarĩ caroaro cariape nocãrõ yu catũgoñauseanirõrẽã bairo cariape niña yu capopiye petirije cãã yua.

³² Butiuro popiye yu tãmõnucũña Efeso macããna, macãñucũ yaia cauwiõrãrẽ bairo caãnarẽ na quetibũyũ ãcũ. Bairo popiye tãmõmicũã, ñe ãnierẽ caãpeire bairo yu tuacõãbujion, yu yaye queti cabũgoro macããjẽ to caãmata. Cariapea cariaricarã tunu na cacatinemoeticõãta, toroque jicããrã ñrĩqũerẽ na caññucũrõrẽ bairo marĩ baibujiorã: “¡Yoaro mee, ñamirõcã ãnoa cariacoaparã ãnirĩ, marĩ caboro uga, eti, marĩ áticõãñirõã mai!”

³³ Bairi mujãã ãame aperãrẽ ñtoecoeticõãña. Jicãũ cũ caññicãrõ ãmamata: “Carorã camasã mena marĩ cabapacupata, caroaro marĩ caãtiãninucũmirĩqũerẽ marĩ masiriticoaya.”

³⁴ Bairi mujãã ãame caroaro átiaña. Carorije macããjẽrẽ átiamerĩcõãña. Jicããrã mujãã mena macããna Diore camasiẽna majũ niñama. Atore bairo mujããrẽ yu quetibũyũya, yu caññijẽrẽ tũgori mujãã catũgoñaboboparore bairo ñ.

Cómo resucitarán los muertos

³⁵ Bairo yu caññetibũjuriere tũgori, jicãũ ãcũ atore bairo ñ tũgoñabujionmi: ¿Dope bairo camasã riacoamirãcũã, tunu na caticuti? ¿Dope bairi rupau ãame na rupau caticuti? ñ tũgoñabujionmi.

³⁶ ¡Tore bairo caññeniña, catũgoñamasĩecũ majũ niñami! Merẽ mujãã masĩña oterique cabairijere: Mujãã wesepũ ote apeacã ãnorẽ mujãã caoteata, putigaro jũgoye boa wecoaya. Tia caboawerõ beropũ carupau otei ãame puti wãmũãya yua.

³⁷ Mai, carupau caññipau meerẽ marĩ otenucũña. Ote apea, trigo apea ãno, o apeye caññie ote ape rupaa caruparupaa ãame roquere marĩ otenucũña.

³⁸ Bairo marĩ caotero bero, Dios ãame roque cũ caborore bairo to puti wãmũão joroque átimasĩñami. Bairi yua, Dios ãame tocãnacã wãme ote apea caññi wãmerẽã bairo, ti wãme jeto to puti wãmũão joroque átimasĩñami.

³⁹ Nipetiro oterique, o apeye ãnie caññie jicãrõrẽ bairo cabaurique cãtie maniña. Jicããrã, marĩã camasã marĩ ãniña. Aperã waibutoa niñama. Aperã cawurã niñama na cãã. Aperã wai cãã ape rupau cũgoyama.

⁴⁰ Torea bairo ati yerapũre ape rupau marĩ cũgoya. Ape rupau cũgoyama ãmũgõõpũ macããna cãã. Carõa rupau majũ cũgoyama. Ati yerapũ caãna cãã carõa rupau marĩ cũgoya. Bairo carõa rupau cũgomirãcũã, ape wãme, ape wãme marĩ ãnimasĩña ãgatua macããnarua.

⁴¹ Muipũ ãmũreco macããcũ, apeĩ muipũ ñami macããcũ cãã ricaati jeto asiyarique cãtinucũñama. Tunu bairoa ricaati asiyanucũñama ñocõã cãã. Na cãã jicã majãrẽ bairo ñimirãcũã, jicããrã ricaati wãme jeto asiyajonucũñama.

⁴² Torea bairo baiya cariaricarã tunu nemo na cacatirije cãã. Marĩ cariaro bero, na cayari rupau ãame caboari rupau majũ niña. Nemo cacatitunurĩ rupau ãame roque caboatipa rupau majũ niña.

⁴³ ãme mai marĩ cacũgori rupau yoaro mee cayasipa rupau niña. Nemo cacatitunupa rupau roque netõõrõ carõa rupau majũ nigaro. Marĩ cariaro bero, na cayari rupau ãame catutuaeti rupãre bairo niña. Nemo cacatipa rupau roque catutuarĩ rupãre bairo nigaro.

44 Marĩ cariaro bero na cayari rupaꝝ pꝛame ati yepa macããjêrê bairo cañni rupaꝝ niña. Nemo cacatipa rupaꝝ pꝛame caroa rupaꝝ cariaetipa rupaꝝ majũ niña. Ati yeparũre cañni rupaꝝ cañnorêã bairo cariaetipa rupaꝝ cãã niña umẽrecórupre.

45 Atore bairo i quetibũyua Dios ya tutipũ cããrê: “Caũmũ cañnijũgoricũ, Adárê ati umẽrecóo macããjêrê bairo yeri cutajere cajocoricũ majũ cã cũñupĩ Dios.” Bairo cã cabaimiatacããrê, apei catusaũ Adárê bairo caãcũ, Cristo pꝛame, umẽrecóo macããjê yeri, yeri catiriquere cajou majũ niñami.

46 Tore bairo cabaimiatacããrê, umẽrecóo macãã rupaꝝ pꝛamerê marĩ cãgojũgoetiya. Ati yepa macãã rupaꝝ roquere marĩ cãgojũgoya mai. Caberoru umẽrecóo macãã rupaꝝre marĩ cãgojũgogarã yua.

47 Caũmũ cañnijũgoricũ ati yepa macããjê ñerĩ mena cã caqũẽnojuũgoricũ ati yepa macããcũ añupĩ. Cabero caũmũ caetaricũ Cristo pꝛame roque jõbui umẽrecóo macããcũ niñami.

48 Bairi ati yeparũ mai ãna, marĩ cacũgori rupaꝝ pꝛame cañnijũgoricũ, caũmũ, ñerĩ mena caqũẽnoericũre bairo carupaꝝcũna niñama camasã. Aperã umẽrecóoru cañniparã pꝛame Cristo umẽrecóoru caatãcũ cã cacũgori rupaꝝre bairo, umẽrecóo macãã rupaꝝ majũ cacũgorarã nigarãma.

49 Jicãũ caũmũ, ñerĩ mena caqũẽnoericũre bairo ãmerê marĩ cabaurique cutorea bairo cabero Jesucristo umẽrecóo macããcũ cã cabaurique cutiere bairo marĩ baurique cutigarã yua.

50 Yũ yarã, atore bairo mujããrê i quetibũyũ ñiña: Camasã ati yepa macããna rii cuti, õwãã cuti na cabairi rupaꝝ mena Dios cã carotimasĩĩrapũre etamasĩetĩñama. Tunu bairoa caboarije ãnie, umẽrecóo macããjê caoaetie mena ãnimasĩetĩña.

51 Mai, cajũgoyepre camasã na camasĩetãjêrê mujãã yũ quetibũyũ masĩõpa: Bairãpna, nipetiro marĩ riapeticoápérigarã. Tocãnacãũpna ape rupaꝝ roquere marĩ wasoapeticoagarã.

52 Bibi ñna pããricãrõrê bairo jicoquei yua marĩ rupaꝝ wasoapeticoagarã. Putirico trompeta catasarore putirique caocajoro majũ tore bairo marĩ baiPETICOAGARã. Bairo putirico trompeta caocajoro yua, nipetiro Dios yarã cariamirĩcãã catibuiapeticoagarãma. Bairo catitunurĩ bero, pũgani rianemoetigarãma yua. Bairo na cabairo, marĩ ti watoare caátĩãna cãã ape rupaꝝ marĩ wasoacoagarã.

53 Ati rupaꝝ marĩ caãnajê cutie caboari rupaꝝre rocari yua, cawãma rupaꝝ pꝛamerê marĩ cãgojũgogarã. Marĩ rupaꝝ ati yeparũre cariamasĩĩ rupaꝝ nimirõcãã, cawãma rupaꝝ cariaeti rupaꝝ majũ wasoacoagaro.

54 Bairo ati rupaꝝ marĩ caãnajê cutie, marĩ rupaꝝ ati yeparũre cariaro rupaꝝ pꝛame, caboeti rupaꝝ, o cariaeti rupaꝝ cawasoaro bero yua, Dios ya tutipũ na sawoaturicorê bairo baiPETI etaro majũ baigaro. Mai, atore bairo ñna ti tutipũre: “Baiyasiriquere Dios netõncã peyocõãgũmi. Marĩ carianucũrijê ãninemoetigaro yua.

55 ¿Dope to baiyupari yua baiyasirique catutuarijere bairo caãnimirĩqũê? ¿Nooru catoaũre bairo capũnirĩjê caãnimirĩqũê to ãnifiati?” i woatuyupa Dios ya tutipũre.

56 Carorije ati yepa macããjê pꝛame marĩ riayasio joroque caátie majũ niña. Tie pꝛame manigaro. Tunu bairoa tirãmũpũ macããjê roticũriqũê carorijere marĩ masĩõ joroque caátie, marĩrê ññabesore bairo caátie cãã manigaro yua.

57 Dios pꝛame roque riariquere marĩ netõncãõ joroque marĩ átigũmi marĩ Quetiupaũ Jesucristo jũgori. ¡Bairi nocãrõ majũ Diore cã marĩ cabasapeoro

ñinetõmajũcõãña!

⁵⁸ Bairo cabairo jãgori yu yarã, caroaro jĩcãrõ tãni tocãnacã rũmũa átĩcõã ninucũña. Marĩ Quetiupau yaye macããjẽ paariquere nemojãñurõ jõrũame átijãgonutu ánãja. Merẽ mujãã masĩña marĩ Quetiupau cũ caññajoro cũ yaye macããjẽrẽ marĩ caápata, cabũgoroa ãna mee marĩ átiya.

16

La colecta para los hermanos

¹ Apeyera, marĩ yarã, marĩrẽ bairo Jesucristo mena catũgoñatutuari majãrẽ mujãã cadinero neñobojapeere mujãã yu quetibũjũpa: Bairi Galicia yepa macããna ñubueri majã poari dinero neñorã na caátipeere yu caátĩrotĩcãrõrẽ bairo mujãã cũã mujãã ápa.

² Yerijãrĩcã rũmũ caãno mujãã mena macããna jĩcãũ jeto cũ jericawoáto, cũ cawapataátajere ñnacõñarĩ yua. Bairo cũ dinerore jericawori bero, cũ qũñocũ yucoteáto. Bairo mujãã caátimasĩata, yu rũame etari, dinerore mujãã neñorotĩricaro mano caroaro yu jemasĩbujion.

³ Bairo yu rũame mujãã tũrũ etaũ, Jerusalẽrũ tie mujãã caneñoataje dinerore na yu jeárotĩgu mujãã cabeseatana, mujãã cajogarãrẽ yua. Na rũame marĩ yarã catũgõũsari majãrẽ tie dinerore na jeábojagarãma. Bairi cartaari cũãrẽ na mena yu woajogu marĩ yarãrẽ.

⁴ Yu cũã Jerusalẽrũ yu caápẽe cañuata, na mena jĩcãrõ jãã ágarã.

Planes de viaje de Pablo

⁵ Yu caátĩ yũtea caãno Macedonia yepa macããnarẽ na ñiña netõájũgogu. Bairo torũ etari bero netõácũrũ roque, mujãã Corinto macããnarẽ ñiñau etagu.

⁶ Bairo mujãã tũre etari yoaro jĩcã yũtea ñno yu ãnĩbujion. O ape watoa yu cabaiata, mujãã tũrũa puere yu netõõbujion. Bairo yu cabaiata, mujãã rũame noo mujãã cajãátie mena yũre mujãã juátijogarã, cabero noo yu caátõrũ tunu yu caátõ yua.

⁷ Bairũa, yoaro mee mujããrẽ ññanetõrĩqũẽ jeto yu átĩgaetiya. Yoaro jĩcã yũtea cãrõ mujãã mena yu tuagatũgoñaña, marĩ Quetiupau cũ cabooata.

⁸ Mai, Efeso macãrũa yu tuacõãgu Pentecostẽs bose rũmũ caetaparo jũgoye.

⁹ Bairo ti rũmũ caetaparo jũgoye marĩ Quetiupau yaye quetire caroaro majũ camasãrẽ yu caquetibũjũmasĩpẽe nigaro ti yũteare. Yu paarique yasietigaro. Capããrã ñiñama atopũre marĩ Quetiupau yayerẽ butiõro catũgõũsagarã. Bairo na cabaimiatacũãrẽ, capããrã ñiñama aperã, yu pesuare bairo caãna, yu caquetibũjũrijere caboena cũã.

¹⁰ Apeyera, mujãã tũrũ Timoteo cũ caetaata, caroaro mujãã mena cũ tũgoña ñseanio joroque ñrã, caroaro jãñurĩrũa cũ mujãã bocãwa. Cũ cũã yũrea bairo marĩ Quetiupau yaye macããjẽrẽ paanucũñami.

¹¹ Bairi ni jĩcãũ ñcũ mujãã mena macããcũ cũ boeticõã cũ baieticõãto. Atore bairo rũame cũ mujãã ápa: Caroaro ñseanĩrĩqũẽ mena yerijõrõã cũ juátinemo joya, noo cũ caátõrũ cũ caátõre. Bairo mujãã caáto, yũre ññau atĩgumi atopũre yua. Yu rũame cũrẽ cũ coteãcũ yu átiya aperã marĩ yarã catũgõũsari majã mena.

¹² Apei, marĩ yu Apolos rũamerã butiõro marĩ yarã mena mujããrẽ cũ ñiñañesẽã rotijomiwũ. Bairo yu caárotimiatacũãrẽ, ãmeacã majũrã mujãã tũre ágaetiya. Bairũa, ape watoa cũ caágari rũmũ yoaro meeã mujãã tũrũ atĩgumi.

Saludos finales

¹³ Bairi yu yarã, caroaro tũgoña masacatiri ãña. Caroaro jĩcãrõ tũni tocãnacã rũmua Jesucristo mena tũgoñatutuacõã ninucũña. Yeri tutuarique mena tocãnacã rũmua caroa wãme jeto áticõã ninucũña.

¹⁴ Bairo nipetirije mujãã caátinucũrĩjẽrẽ mujãã caápata, caroaro ãmeo mairĩqũẽ mena átiãninucũña.

¹⁵ Yu yarã, merẽ mujãã masiña Estéfanos ya poa, Acaya yepa macããna cajũgoye tũgõusajũgowã Jesucristo yaye quetire. Na ruame ãmerẽ marĩrẽ bairo catũgõusarã marĩ yarãrẽ na juátinemo ãninucũñama.

¹⁶ Bairi mujãã cãã na ùna na carotirore bairo caroaro átiãña. O aperã to caãna, jãã capaarore bairo caãna, cajuátinucũrã na caĩrõrẽ bairo jĩcãrõ tũni mujãã caãto yu boya.

¹⁷ Marĩ yarã Estéfanos, Fortunato, apeĩ Acaico yu tũru na caetaro ññarĩ na mena yu useaniña, mujãã ruame yu mena mujãã caãmerĩmiatacũãrẽ.

¹⁸ Na ruame mujãã yare yeri ñuo joroque mujãã caátinucũrõrẽã bairo na cãã yu tũgoña useanio joroque yu átiyama, yu tũru etari yua. Na ùna camasã tore bairo caátinucũrãrẽ caroaro na caĩroanucũparã mujãã ãniña.

¹⁹ Ñubueri majã poari Asia yepa macããna mujããrẽ ñurotijoyama. Aquila, cã ñũmo Prisca bairi aperã cã ya wiĩru cañubuenefianucũrã cãã marĩ Quetiupau mena butiro mujãã ñurotijoyama.

²⁰ Ato macããna marĩ yarã ñubueri majã cãã nipetiro mujãã ñurotijoyama. Bairi mujãã cãã mujãã mena macããnarẽ caroaro ñucũbũgorique mena ãmeo bocári tocãnacãũrua ãmeo jẽninucũña.

²¹ Yu, Pablo, yu majũrua atie catusarijere mujãã yu ñuroti woatujoya.

²² Bairi ni ùcũ Jesucristore camaiecũ cũ caãmata, roro popiye Dios cũ caátipau cũ tuacõãto. ¡Marĩ Quetiupau, tãmurĩ cũ apáro!

²³ Marĩ Quetiupau Jesucristo nipetiro mujããrẽ caroare cũ jonemoáto.

²⁴ Nipetiro mujãã Jesucristo yarã mujãã cãã mujãã caãno jũgori butiro mujãã yu maiña.

Tocãrõã niña atie queti yu cawoaturije.

Segunda Carta de San Pablo a los CORINTIOS

Saludo

¹ Yñ, Pablo cawãmesçñ, Dios yñre cã caboro jũgori Jesucristo yañ apóstol cã caquetibũjrotijom majũ yñ ãniña. Bairi marĩ yañ, Timoteo mena mujãã ñubueri majã Dios ya poa macããna Corinto macã macããnarẽ mujãã woajom yñ átiya. Tunu bairoa aperã Dios ya poa macããna Acaya yepa nipetiropu macããna cããrẽ woajom yñ átiya.

² Bairi tunu marĩ Pacñ Dios, marĩ Quetiupañ Jesucristo mena caroare mujãã na jonemoáto. Caroaro yerijõrõ ãnimasĩrĩqũẽ cããrẽ mujãã na jonemoáto.

Sufrimientos de Pablo

³ Diore cã marĩ basapeoto, marĩ Quetiupañ Jesucristo Pacñ majũrẽ. Cãã, marĩ Pacñ marĩrẽ caññamai majũ niñami. Cã, Dios pũame tocãnacãnia roro popiye marĩ catũgoñayarapuarõ, marĩ yeri ñuo joroque caátinucũ niñami.

⁴ Cã pũame nipetiro roro popiye marĩ catãmũonucũrõ, marĩ juátinemonucũñami. Bairo marĩ cã caátiere masĩrĩ, marĩ cãã roro popiye cabairãrẽ na marĩ juátinemonomasĩgarã. Marĩrẽ cã cajuátinemonomasĩrõ jĩcãrõ tẽnia marĩ cãã aperãrẽ na marĩ juátinemogarã.

⁵ Jesucristo yarã ãnirĩ popiye cã cabairicarorea bairo popiye marĩ bainucũña. Bairo nocãrõ popiye marĩ catãmũorõ cãrõã marĩ catũgoñatutuapee cããrẽ marĩ jonucũñami.

⁶ Bairi jãã cãã popiye jãã tãmũonucũña. Caroaro netõmasĩrĩ Jesucristo mena mujãã catũgoñatutuapeere borã, jãã pũame roro popiye jãã tãmũonucũña. Bairo popiye jãã cabaimiatacããrẽ, jãã juátinemonucũñami Dios, jãã cãã mujããrẽ jãã cajuátinemonomasĩparore bairo ĩ. Bairo jããrẽ ññacõrĩ yua, mujãã pũame tũgoñaenarẽ bairo tutuaro mena mujãã ñcãnetõmasĩcõãgarã popiye jããrẽã bairo mujãã catãmũonucũrĩjẽrẽ yua.

⁷ Bairi mujãã mena caroaro cariape jãã tũgoñatutuacõãña. Cariape merẽ jãã tũgoñamasĩña: Mujãã cãã jããrẽã bairo popiye peeto ñno cabairã ãnirĩ, jããrẽã bairo caroaro tũgoñatutuarique cããrẽ cacũgoparã majũ mujãã ãniña Dios cã cajorije majũrẽ yua.

⁸ Yñ yarã, nocãrõ popiye Asia yeparũ ãna, jãã catãmũorĩqũẽrẽ mujããrẽ jãã quetibũjunemoña tunu. Nocãrõ popiye netõõrõ majũ catãmũorã ãnirĩ, merẽ jãã ñcãjĩãtieticoabujowũ. Cayasicoaparãrẽ bairo jãã tũgoñawũ, ti yeparũ ãna.

⁹ Capajĩãecoyasĩrãrẽ bairo majũ jãã tũgoñawũ. Bairi, “Marĩ majũ rupañ mena marĩ catũgoñarõ jũgori marĩ netõmasĩẽna,” ĩ tũgoñamasĩrĩ yua, Dios mena jeto jãã tũgoñatutuajũgowũ. Cã roque camasã cariaeoana na cañnimiatacããrẽ, tunu na catinemo joroque caãcũ cã caãnoi, cã mena jeto cariape jãã tũgoñatutuajũgowũ.

¹⁰ Dios pũame roque roro jãã catãmũorĩjẽrẽ jãã netõõwĩ. Bairi cã pũame nocãrõ roro jãã cayasibujiopeere jãã netõõgũmi. Caroaro cariape jãã tũgoñatutuacõãña jããrẽ Dios cã canetõõcõãnipeere.

¹¹ Tore bairo roro jãã catãmũorĩjẽrẽ jãã netõõcõã nigumi, Diopũre jãã mujãã cajẽnibojaata. Bairi marĩ nipetiropu jĩcãrõ Diore cã marĩ basapeogarã, nocãrõ caroaro jãã cã caátibojarijere ññarĩ. Capããrã aperã cãã tore bairo cã basapeogarãma.

Por qué no fue Pablo a Corinto

¹² Bairāpua, jīcā wāme jūgori jāā useaniña: Jāā catūgoñaata, caroaro jīcārō tūni ati amurecōopure jāā ātiāniña. Mujāā watoapure āna, tore bairo majū jāā ātiāninucūwū. Tiere tūgoñarī jāā useaninucūña. Tore bairo jāā caātiānie pūame jāā majū jāā camasīrjē jūgori mee, Dios cañuu ānirī tore bairo jāā ātiānimasīō joroque ātiyami.

¹³ Jāā cartaaripure ricaati wāme bueri mujāā tūgomawijiao joroque jāā woajoetinucūña. Bairo cariape jīcārō tūni mujāā catūgomasīrō yu boya jāā caātiāninucūrjērē.

¹⁴ Merē bairāpua peeto mujāā tūgomasīña jāā caātiāninucūrjērē. Nemojāñurō mujāā camasīnemorō boya. Bairo marī Quetiupau Jesús ati yeparu cū catunuati rūmu caāno, caroaro jīcārō tūni jāārē masīpetiri bero jāā mena mujāā useanigarā. Jāā cūā mujāā mena caroaro jīcārō tūni jāā useanigarā, mujāā caātiānajē cūārē īñarī yua.

¹⁵ Tore bairo mai tiere masītūgoñarī, cañijūgoro mujāārē ñiñau āgatūgoñamiwū. Tore bairo mujāārē yu caññauápata, pugani cārō mujāārē ñiñañesēānemobujion.

¹⁶ Mai, cañijūgoro, Macedonia yeparu ácú, mujāā ñiñanetōājūgoga tūgoñamiwū. Tore bero, topu caatácu tunuácu mujāā ñiñanetō ānemogamiwū tunu. Bairo yu cabaiata, mujāā pūame Judea yeparu yu caátō, yu mujāā juátinemo jobujioricarā. Tore bairo yu catūgoñamiatacūārē, cariape yu baimasīēpū.

¹⁷ Bairī mujāārā, ζυη caátipeere caroaro cariape tūgoñaecūā, tore bairo ñiñuparī? ζμujāārē ίτοη, “Yū águ,” o “Yū áperigu,” pugani cārō ñinemopeocati? Tore bairoa jīcā riseroa írāana, jāā ĩnemopeoetinucūña.

¹⁸ Dios cūā caroaro cariape masīñami tiere. “Mujāārē jāā ĩñarágarā,” o “Jāā áperigarā,” jīcā riseroa írāana, jāā ĩnemoetinucūña. Tiere Dios cūā masīñami.

¹⁹ Yū, Timoteo, bairī Silvano mena, Jesucristo Dios macū yaye quetire jāā quetibujunucūña. Cū yaye queti pūame cariape niña. Jīcā risero ĩmicūā, ricaati írīqūē mee niña. Tore a bairo jāā cūā jīcā riseroa jāā busunucūña.

²⁰ Jesucristo pūame Dios cū caīquetibujūgoyeticūrīqūē nipetirijere caátipeyoy majū niñami. Bairo caācū cū caānoi, Diore cū marī cabasapeoripau caāno, “Bairo to baiáto,” marī ĩnucūña.

²¹ Cūā niñami Dios mujāārē, bairī jāā cūārē cabesericu, Jesucristo yarā marī cañnimasīparore bairo ĩ. Tunu bairoa jāārē cū yaye quetire cajūgoquetibujuparā majū jāā cūwī.

²² Bairī cū yarā cawāmecuna marī ānio joroque marī ásupi. Espiritu Santore marī yeripu cū joyupi Dios, “Nipetirije cū caījūgoyeticūrīcārōrēā bairo átipeyocōāgumi,” marī caīmasīparore bairo ĩ.

²³ Bairua, yu caágatūgoñarīcārōrē bairo Corinto macāpu áperiri, jīcā riseroa ĩmicūā, ricaati ĩ mee yu baiya. Mujāā, caroaro mujāā cañnipeere bori mujāā tūpūre yu ápéwu. Tiere Dios cūā cariape masīñami.

²⁴ Bairī tutuaro mena mujāā caátipeere mujāā átirotigarā mee, tore bairo jāā quetibujunucūña. Merē bairāpua Dios mena caroaro catūgoñatutuarā mujāā āniña. Caroaro marī nipetiro useanirīqūē mena nemojāñurō Diore marī camasīparore bairo, mujāārē juátinemorā bairo jāā quetibujuya.

2

¹ Bairī yu pūame tunu, “Roro na yapapua joroque na yu átibujion,” ĩ, mujāārē ñiñañesēānemou ápéwu. “Atopua yu tuacōāgu mai,” ñi tūgoñawū.

² Bairi mujãã yapapuao joroque mujãã yu caĩñarĩjẽ jũgori yu caápata, ¿noa mena yu tũgoña useanibujiocuti? Mujãã roque yu tũgoña useanio joroque caãna majũ mujãã ãniña. Bairi roro mujãã yapapuao joroque yu átinemogaeru.

³ Bairi merẽ mujããrẽ cajũgoye jĩcã carta mujãã yu woaquetibujũ jũgoyetijowũ. Mujãã turũ yu caãno, yu yapapuao joroque mujãã caáperiparore bairo ĩ, yu woaquetibujũ jũgoyetijowũ. Yũ useanio joroque mujãã caato bootũgoñarĩ tore bairo yu áru. Bairi cariapea yu masiña mujãã mena yu causeaninucũrĩjẽrẽ. Jĩcãrõrẽã bairo nicõãña.

⁴ Bairũa mujããrẽ yu sawoajori rũmũ caãno yu caĩwoajopeere tũgoñarĩ roro majũ yapapuari yu otinucũwũ. Bairo cabaimiatacũãrẽ, mujãã tũgoña yapapuao joroque ĩ mee, mujããrẽ yu woaquetibujũjowũ. Mujããrẽ nocãrõ yu caĩñamairĩjẽrẽ na masiãto ĩ roque, tore bairo mujãã yu quetibujũ woajowũ.

Perdón para el que había ofendido a Pablo

⁵ Bairi ni ũcũ yũre yu yapapuao joroque caácũ ruame, yu jeto meerẽ tore bairo ácumĩ. Bairũa mujãã cũãrẽ peeto ũno mujãã yapapuao joroque ásupi. Netõnucãrõ majũ ĩgaecu “peeto ũno” mujããrẽ ñi quetibujũya.

⁶ Tore bairo roro marĩ baiõ joroque caácũre tutuaro merẽ capããrũa mujãã mena macããna mena cãrẽ mujãã cabeyorique merẽ ñujãñũña. Tunu mujãã caátinemopee maniña.

⁷ Bairi yua, ãmerẽ cãrẽ roro cũ mujãã caátajere masiritiri cũ mujãã cajũãto ñũña. Roro netõrõ yapapuari cũ ãnimasĩtĩtõ joroque ápericõãña.

⁸ Bairi tunu mujããrẽ ñinemoña: Caãnijũgoro cũrẽ mujãã camairĩcãrõrẽ bairoa ãme cũãrẽ cũ mainemoña.

⁹ Bairi cajũgoyerũ ati wãme yu caquetibujurijere mujãã yu quetibujũ woajũgowũ. Cariapea, “Yũ caátitirijere na átimasĩgamiñati,” ĩ masĩgn, tiere mujãã yu woatujowũ.

¹⁰ Ni ũcãrẽ roro mujãã caátajere mujãã camasiritibojaata, yu cũã tiere cũ yu masiritibojagũ. Bairi roro cũ caátaje caãmata, cũ yu masiriyobojagũ, nocãrõ mujããrẽ camai ãnirĩ Cristo cũ caĩñajoro yua.

¹¹ Bairo marĩ caãmeo átimasĩata, wãtĩ ruame marĩ rocatu masĩtĩgumi. Bairãrua roro camasãrẽ cũ caátitomasĩnucũrĩjẽrẽ caroaro majũ merẽ marĩ masĩjãñũña.

Intranquilidad de Pablo en Troas

¹² Troas macãru Cristo yaye quetire yu caquetibujũetaro, to macããna capããrã marĩ Quetipũa yaye quetire tũgogamiwã.

¹³ Bairo na catũgogamiatacũãrẽ, yu ruame caroaro yerijõrõ yu ãnimasĩẽpũ marĩ yu Titore yu cabocãtaeto jũgori yua. Bairi to macããnarẽ átãje uwiri bero, ato Macedoniaru yu atĩcoaru yua.

Victoriosos en Cristo

¹⁴ Jĩcãũ pajãrĩ majã quetipũa cũ capajĩãtũnetari bõse rũmũ caetaro, cũ ãmũarẽ cũ capũnaa nucãrotirore bairo marĩ cũ canetõricãrã cũãrẽ Jesucristo mena marĩ neñarotiyami Dios. Tunu bairoa cajũtĩũrĩjẽ werea ũnie na cabusemũgõjoro nipetiropu cabusejesapeticoatore bairo nipetiroperũ cũ yaye quetire quetibujũbatõn atiyami Dios marĩ caquetibujũnetõrĩjẽ jũgori. Tiere tũgoñarĩ, “Dios, jãã mena mũ ñujãñũña,” jãã ĩnucũña.

¹⁵ Bairi marĩ Jesucristo yarã ãna, Dios ruame cũ useanio joroque ána, marĩ átiya. Werea incienso cajũtĩũrĩjẽrẽ Jesucristo cũ pacũre cũ cabusemũgõ jorijere bairo caãna marĩ ãniña. Bairo caroaro cariape marĩ yeri marĩ caãninucũrĩjẽrẽ nipetiro camasã ĩñajesa peticoanucũñama. Bairi canetõparã,

cayasiparã cãã nipetiro jĩcãrõã ññajesa peticoanucũñama caroaro marĩ yeri mena marĩ caátĩãnierẽ.

¹⁶ Cayasiparã puamerã, marĩ puame carorije capũnirijẽ cabusejorore bairo na marĩ ãniña. Marĩ ùna cũ yaye quetire catũgousarã cũ canetõparã puamerã, marĩ puame caroa cajutiũurijẽ cabusejorore bairo na marĩ ãniña. Bairi ni jĩcãũ ùcũ cũ majũã cũ camasĩrĩjẽ mena Dios yayere quetibũju masĩecãmi. Dios cũ camasĩõrĩjẽ jũgori roque quetibũju masĩñami.

¹⁷ Bairãpuã capããrã aperã Dios yaye quetire quetibũjuganucũñama, tie mena paio wapatarã. Jãã puamea narẽ bairo jãã áperinucũña. Jesucristo yarã, Dios cũ cajoricarã ãnirĩ, cũ caññajoro caroaro cariape nacũbugorique mena jãã quetibũjñucũña.

3

El mensaje del nuevo pacto

¹ Mujããrẽ tunu atore bairo jãã caquetibũjuata, “Jãã majũã jãã caátiere ñnarĩ, jãã mujãã cabasapeopee boya,” ñrã mee jãã ñña. Tunu bairoa mujãã puame jããrẽ masĩmirãcũã, “¿Tie na cabuerije ñjũãñuña,” aperã mujãã na caĩwoabojajũgoyetirica pũrõrẽ mujãã bootũgoññati? ¿O ti pũrõ ùnorẽ mujããrẽ jãã cajẽninucũrõrẽ mujãã boyati? Tore bairo jẽninucũñama aperã mujããtu caquetibũjuñesẽãrĩ majã.

² Mujãã puame roque ti pũrõ ùnorẽ bairo caãna majũ mujãã ãniña. Bairi noa ùna camasã, mujããrẽ jãã caquetibũjurije jũgori mujãã yeripũ tũgoññawasoari caroaro cariape mujãã caátĩãnierẽ ñnarĩ, “Pablojãã na cabuerije ñjũãñuña,” na caĩpee niña.

³ Bairo jãã caquetibũjũro jũgori Jesucristo puame mujãã yeri wasoao joroque mujãã ásupi. Camasã apeye ùnie buipũ na cawoaturo ùnorẽ bairo jũgori mee, Espĩritu Santo cacati majũ cũ camasĩrĩjẽ jũgori mujãã yeri wasoao joroque mujãã ásupi. Apeye ãtã ùnie bui mee, camasã cũ yarã yeripũre woatũre bairo mujãã wasoayupi.

⁴ Bairi Dios mena jãã catũgoññatuturije jũgori tore bairo cariape mujããrẽ jãã ñmasĩña, Jesucristo yarã ãnirĩ.

⁵ Jãã majũ jãã camasĩrĩjẽ jũgori mee, Dios jããrẽ cũ camasĩõjorije jũgori roque tore bairo caroaro jãã átiãñajẽ cutimasĩña.

⁶ Dios puame roque masĩrĩqũerẽ jowĩ, camasãrẽ cawãma wãme cũ caátibojacũrĩqũerẽ jãã caquetibũju masĩparore bairo ñ. Cũ caátibojacũrĩqũẽ puame bui macãñjẽ paperapũ woaturiquere bairo mee niña. Espĩritu Santo jũgori marĩ pupearũ yeri tũgoññawasoarique majũ niña. Moisés ãnacũ cũ carotĩcũrĩqũerẽ na cawoatucũrĩqũẽ ùnie marĩ yasio joroque caátipee majũ niña. Espĩritu Santo, Dios Yeri puame roque marĩ caáticõã ninucũõ joroque caãcũ majũ niñami.

⁷⁻⁸ Tie roticũrĩqũẽ ãtããpu Dios cũ cawoaturique puame nocãrõ tutuaro caasiyabatorije mena etajũgoyupa. Bairi israelita majã puame tie Moisés ãnacũ cũ caneatõ, cũ riapere peeto ùno cũãrẽ ññacãnamu masĩesupa. Bairo tutuaro mena caasiyabatomiatãcũãrẽ, jĩcã rũmũ caãno, caasiyabatorije capetipee ãñũpã. Bairo tie Moisés ãnacũ cũ carotĩcũrĩqũẽ camasã na yasio joroque caátipee puame caasiyarije mena caetarique caãmata, ñnocãrõ tutuaro netõrõ to etaetibujocũti camasãrẽ cawãma wãme Dios cũ caátibojacũrĩqũẽ! Espĩritu Santo marĩ yeripũ cũ caãnie puame roque netõjãñurõ caroa niña.

9 Bairo İgu ñiña: Jicã wãme roticũriqũẽ caasiyarije mena caetarique caãmata, ĩnocãrõ tutuaro netõrõ to etaetibujiocuti Dios yaye queti, camasãrẽ, “Carorije wapa mánarẽ bairo majãã ñiñaña,” cã caĩriqũẽ queti pũame!

10 Bairo Jesucristo yaye cawãma queti mena cajũgoyepũ Moisés ãnacũ cã caroticũriqũerẽ marĩ caĩnacõñaata, caãnimajũrijerẽ bairo mee tuacõña yua. Bairo Jesucristo yaye queti pũame ĩnetõmajũcõña.

11 Tore bairo caasiyabatorije capetipee yoaro jãñurõ caãnajẽ caãmata, nemojãñurõ caroa majũ ñiña capetietie Jesucristo yaye queti pũame roque.

12 “Di rũmũ ũno Jesucristo yaye queti capetietie ñiña,” ĩ tũgoñarĩ, uwiricaro mano camasãrẽ tiere na jãã quetibũjũnucũña.

13 Moisés ãnacũ cã caátore bairo jãã, jãã áperinucũña. Cũ ãnacũ pũame, “Israelita majã yũ riapẽ caasiyarije capetiro ĩñarema,” ĩ, cã riapere juti asero mena bugatonucũñañupũ. Cũ ãnacũrẽ bairo yasiori jãã quetibũjũetinucũña camasãrẽ.

14 Bairãpũ, ti yutea macããna israelita majã tiere tũgopuoosupa. Āme cããrẽ torea bairo na pãrãmerã cãã tũgopuoetinucũñaama Dios na cã caquetibũjũgamirĩjerẽ. Na camasĩpeere juti asero caẽñotarore bairo na eñotatonucũña. Bairo ãnimirãcãã, Jesucristo mena na catũgoñatutuata roque, tie Dios yaye caroa quetire tũgomasĩjãtigarãma.

15 Āmepũ cããrẽ Moisés ãnacũ cã cawoaturica tutirire buerã, tũgopuojãtietinucũñaama. Caroaro na catũgomasĩbujiopeere mai, juti aserore bairo na eñotacõã ninucũña na catũgoñarĩjẽpũre.

16 Bairo cabaimiatacããrẽ, ni jicãũ ũcũ roro cã caátinucũrijerẽ pitiri Dios pũamerẽ cã catũgomasajũgoata, jutirore bairo caẽñotarije peticoagaro yua. Bairo cabairo, caroaro tũgomasĩ jũgogũmi yua Dios yaye quetire.

17 Marĩ Quetiupũ cã caátie, bairĩ Espĩritu Santo cã caátie cãã jicãrõrẽã bairo ñiña. Bairo noo ũno Espĩritu Santo cã caãmata, ñe ũnie mano caroaro cariape átĩãnimasĩñama camasã.

18 Bairo cabairo jũgori yua marĩ nipetiro Jesucristo yarã caãna pũame juti asero ũno mena cabugatoecorãrẽ bairo mee marĩ ãniña. Dios yaye quetire caroaro cariape merẽ marĩ masĩña. Tunu bairoa eñoorõrẽ muĩpũ cã caasirocaturore bairo marĩ cãã caroaro marĩ caátĩnie, marĩ Quetiupũ yaye nocãrõ caroa macããjẽrẽ marĩ átĩ ĩnonucũña camasãrẽ. Marĩ Quetiupũ, cã Yeri Espĩritu Santo jũgori marĩ wasoanutuao joroque marĩ átinucũñami marĩ yeri marĩ catũgoñarĩjerẽ. Bairo cã caáto jũgori yua, tocãnacã rũmũ nemojãñurõ cãrẽ bairo caãnajẽcũna marĩ ãninemonutuanucũña.

4

1 Dios pũame jããrẽ caĩñamai ãnirĩ cã yaye caroa quetire jãã quetibũjũnetõrotijowĩ camasãrẽ. Bairo cã caátirotiricarã ãnirĩ jãã pũame tiere paajutiricaro mano caroaro jãã quetibũjũnucũña.

2 Bairo tunu cañuena yasioropũ rorije na caátie ũnie caboborijere jãã boetinucũña. Ītorique mena Dios yaye quetire jãã quetibũjũetinucũña. Diore caĩñapeocorã ãnirĩ tie queti cããrẽ wasoaricaro mano caroaro cariape jãã quetibũjũnucũña. Tore bairo cariape macããjẽrẽ jãã caquetibũjũrijerere jããrẽ camasĩrã tiere caroaro masĩcõãñaama.

3 ¿Bairĩ jãã caquetibũjũrijerere noa na tũgopuoetinucũñati? Cayasiparã jeto tiere tũgopuoetinucũñaama Jesucristo camasãrẽ cã canetõrĩjẽ quetire.

4 Cariape na catũgogaetie bui, ati yepa macããcũ quetiupũ wãĩ pũame caroaro na catũgomasĩbujiopeere catũgomasĩenarẽ bairo na átĩeñotayami. Bairo caĩñapãmasĩena muĩpũ cã caasibatorijere na

caññacñanamumasĩētĩnucũrõrẽã bairo na cãã Jesucristo yaye nocãrõ caroa quetire di rãmũ ãno tũgomasiētĩnucũñama. Nocãrõ carõã, Dios catutuaũ cũ caãnajẽ cutiere bairo caãnajẽcũcũ yaye quetire na tũgomasiētĩõ joroque átĩnucũñami wãtĩ.

⁵ Jãã pũame, jãã majũã jãã caãtiere na ãroãto ãrã mee, mũjããrẽ jãã quetibũjũnetõnucũña. Jesucristo marĩ Quetiupãũ jĩcãũã cũ caãnierẽ quetibũjũrã jãã átĩnucũña. Bairo jãã pũame mũjããrẽ capaabojarã, cajũãtĩ majãrẽ bairo jãã ãnĩnucũña, Jesucristore jãã caññamairĩjẽ jũgõri yua.

⁶ Dios pũame cawãmapãpũre ati yepã naitũãrõ caãnimĩrĩcãrõrẽ to busuo joroque ãsupĩ. Cũã niñami ãme cũãrẽ marĩ yeri canaitũãrõpũ caãnierẽ bairo marĩ caãnajẽ cutiere cabusorõpũ to ãnio joroque caãcũ majũ. Tore bairo átĩnucũñami Dios, cũ macũ Jesucristo nocãrõ cañũũ caroaro cũ caãtiere ãñarĩ bero, Dios cũ caãnajẽ cutiere marĩ camasiãparore bairo ã Jesucristo jũgõri.

El vivir por la fe

⁷ Bairo atie Dios nocãrõ cũ catutuarijere jãã camasiñucũrĩjẽ pũame, cawãpacũtie netõjãñũrõ jããrẽ cañũrĩjẽ niña. Bairo tiere masĩrĩ aperiã camasãrẽ na jãã quetibũjũnetõnucũña. Bairo caquetibũjũrã nimirãcũã, ati rupãũ pũamerã catutuaenarẽ bairo caãna jãã ãniña, rĩrĩũ cawatĩyasiãparure bairo yua. Bairo jãã cabaiãnierẽ ãñarĩ nipetiro camasã, “Na catutuarije jũgõri mee, Dios cũ catutuarije jũgõri roque tore bairo quetibũjũ masĩñama,” jãã ã masĩnucũñama.

⁸ Ati yepãpũre ãna, roro popiye jãã bainucũña. Bairo cabairã nimirãcũã, “¿dõpe bairo marĩ bairãtĩ?” di rãmũ ãno jãã ã tũgoñãaetĩnucũña. Tunu bairoã roro popiye jãã cabairije menã tũgoña yapapũamĩrãcũã, di rãmũ jãã quetibũjũ jããaetĩnucũña.

⁹ Roro popiye jãã tãmũo joroque jãã átiepenucũñama. Bairo roro na caãna jãã caãnimĩatãcũãrẽ, Dios pũame di rãmũ ãno jãã aweyoetĩnucũñami. Jããrẽ capajĩãmasĩrã nimirãcũã, jãã yeri pũamerẽ dõpe átiyasiomasĩētĩñama.

¹⁰ Bairo noo jãã caãnucũrĩpãũ cãrõ jãã cãã Jesucristo roro na cũ caãtiecõgarĩcarõrea bairo roro cayasiãõparãrẽ jãã ãnicõtenucũña jãã wapana jũgõri. Bairo Jesucristo cũ cabairiquere bairo jãã cãã roro popiye tãmũomĩrãcũã, caroaro cũ caãnajẽ cutie macããjẽ cũãrẽ jãã áti ãñomasĩnucũña camasãrẽ.

¹¹ Tunu bairoã jãã nipetiro, tocãnacã rãmũã capajĩãõõparãrẽ bairo jeto jãã ãnĩnucũña, Jesucristo yarã ãnĩrĩ. Bairo cabairã nimirãcũã, caroaro Jesucristo cũ catutuarijere camasãrẽ caãtĩ ãñõparã jãã ãniña ati rupãũ cayasiãã rupãũ menã.

¹² Tore bairo jãã pũame Jesucristo yaye quetire quetibũjũrã, roro jãã tãmũõnucũña. Bairo jãã cabaimĩatãcũãrẽ, jãã caquetibũjũrĩjẽ jũgõri mũjãã pũame yeri capetietiere cacãgõparã majũ mũjãã ãniña.

¹³ Bairo Dios jããrẽ cũ cacõtemasiñucũrĩjẽrẽ tũgoñãtutuari uwĩricaro mano jãã quetibũjũnucũña cũ yaye quetire. Tõrea bairo ã woatuyupa Dios ya tutĩpũ cũãrẽ: “Dios menã tũgoñãtutuari cũ yaye quetire uwĩricaro mano camasãrẽ na yũ quetibũjũnucũña,” ã woatuyupĩ.

¹⁴ Bairo carĩape merẽ marĩ masĩña: Dios pũame, Jesucristo cũ carĩacoamiãatãcũãrẽ cũ catĩtũnoo joroque cũ caãtãtõrea bairo jãã cũãrẽ jãã catĩõgũmi. Bairo jãã catĩõri bero mũjãã jĩcãrõã marĩ neãgũmi cũ caãno umũrecõõpũ yua.

¹⁵ Nipetiro popiye jãã catãmũõrĩjẽ bainucũña, caroaro mũjãã canetõmasĩpeere ãrõ. Bairo mũjãã menã macããna aperiã nemojãñũrõ Cristore catũgõũsarã na caãñĩnõmoãta, nemojãñũrõ Dios cũãrẽ cũ na cabasãpeõpõ cũã ãnĩgãro, nocãrõ marĩ menã cañũũ cũ caãno jũgõri.

16 Bairo popiye baimirãcũã, jãã p̃ame cayeritutuænarẽ bairo jãã tũgoña yapapuaetinucũña. Ati rupaũ mena tocãnacã rũmũa cabũcua jũgoyecua nimirãcũã, jãã yeri jãã catũgoñarĩjẽ p̃ame nemojãñurõ jõp̃ame sawãma yeri majũ cacũgorã jãã añijũgoyecutinucũña.

17 Bairop̃a atie, ati yepap̃ũ ãna roro popiye jãã catãm̃onucũrĩjẽ capetipee niña. Bairo ñe mee niña jããrẽ. Bairo popiye baimirãcũã, cabero netõjãñurõ caroa capetietipeere cacũgoparã majũ jãã ãniña.

18 Bairo cabairo jũgori butioro majũ ati yepa macããjẽ caãnierẽ jãã ãroetinucũña. Bairo ãme marĩ caĩñaetinucũrĩjẽ m̃urecõo macããjẽ Dios marĩ cũ sajoree p̃amerẽ jãã ãroanucũña. Ati yepa macããjẽ capetipee majũ niña. M̃urecõop̃ũ macããjẽ roque tocãnacã rũmũa caãnicõãninucũpee majũ niña.

5

1 Bairo marĩ rupaũ p̃ame ati yepa macãã wiire bairo niña. Ti wii caboarorea bairo caboapa rupaũ majũ niña. Bairo marĩ rupaũ caboami-atacããrẽ, Dios p̃ame roque caroa rupaũ majũ marĩ qũẽnogumi m̃urecõop̃ũ. Ti rupaũ p̃ame di rũmũ ãno caboæti rupaũ, capetieti rupaũ majũ nigaro. Camasã na caãta rupaũ mee nigaro. Tiere merẽ caroaro marĩ masĩcõãña.

2 Bairo marĩ p̃ame ati rupaũ mena ãna, marĩ jutinucũña. ¡Tame! Merẽ ãmea m̃urecõo macãã rupaũ marĩ ya rupaũ caãnipa rupaup̃ũ roquere marĩ ãnicõãgamiña.

3 Ti rupaũ sawãma rupaũ cũgo wasoari sawãma jutii cajãñawasoarãrẽ bairo marĩ ãnigarã. Bairo carupaũ mãnarẽ bairo marĩ ãmerĩgarã yua m̃urecõop̃ũre.

4 Bairo ati yepap̃ũ ãna mai, marĩ yeri jĩnijãnucũña, roro sayapapuanucũrã ãnirĩ. Marĩ p̃ame marĩ rupaup̃ũre cajutiwe ecorãrẽ bairo marĩ ãnigaetiya. Torea bairo Dios marĩrẽ sawãma rupaũ cũ cajããwasoaro roquere marĩ boya. Bairo Dios marĩ cũ caãto ati rupaũ cayasimiatacããrẽ, sawãma rupaũ p̃ame añijũgogaro yua.

5 Dios p̃ame roque tore bairo marĩ cabaimasĩpeere marĩ qũẽnoyubojau átiyami m̃urecõop̃ũre. Cũã, marĩ jowĩ cũ Yeri Espiritu Santo cũãrẽ, sawãma rupaũ mena marĩ cacaticõãnipeere marĩ cacũgomasĩparore bairo ã yua.

6 Bairo marĩ p̃ame Dios mena marĩ tũgoñatutuacõãniña. Ati rupaũ marĩ caãnijũgori rupaũ mena ãna, marĩ Quetiupaũ t̃p̃ũ caãmerãrẽ bairo caãna marĩ ãniña.

7 ãmerẽ mai, cũ marĩ ãñaetinucũña. Bairo cãrẽ caĩñaena nimirãcũã, cũ mena marĩ tũgoñatutuacõãña.

8 Ati rupaup̃ũre marĩ pitigacup̃ũ, jicoquei marĩ Quetiupaũ t̃p̃ũ marĩ caãniparore bairo ãrã.

9 Bairo tocãnacãni jãñurĩp̃ũa marĩ Quetiupaũ marĩrẽ cũ caĩñauseanipeere marĩ bonucũña. Tore bairo marĩ boya, ati rupaũ marĩ cacũgori rũmũ caãno, o cãtu m̃urecõop̃ũ marĩ caãmatacããrẽ yua.

10 Marĩ nipetiro Jesucristo cũ caĩñabeseri rũmũ caãno, ati yepap̃ũ ãna tocãnacã wãme marĩ caãtajere, cãrẽ caĩñabese ecorparã majũ marĩ ãniña. Ti rũmũ caãno ati rupaũ mena ãna, caroa wãme, o rori wãme marĩ caãta wãme cãrõ ãñacõñarĩ, tie wapa marĩ wapa jogaumi.

El mensaje de la paz

11 Bairo, “Marĩ Quetiupaũre nipetiro camasã cũ na canũcũbũgoro boya,” ã tũgoñarĩ, camasãrẽ Cristo yaye quietire na masĩõ joroque jãã átijãitiganucũña. Tore bairo caroaro cariape jãã catũgoñanucũrĩjẽrẽ Dios cũã masĩcõãñami. Bairo m̃ujãã cũã tiere m̃ujãã camasĩrõ ñiña.

¹² Mujããrẽ tunu atore bairo jãã caquetibujuaata, “Jãã majũã jãã caátiere ñnarĩ mujãã cabasapeopee boya,” Irãrẽ bairo mee jãã ñña. Bairo puame mujãã caátore borã jãã ñña: Jãã caátianierẽ caroaro masĩcõñarĩ, “Cari-ape quetibujuyama Pabljãã,” aperã ricaati caquetibujurãrẽ na mujãã caquetibujumasĩpeere ñnierẽ borã jãã ñña. Tore bairo átimasĩetĩmirã, ricaati caquetibujurã puame, “Cañurã niñama,” ñnucũñama, camasãrẽ na rupau bui macããjẽ jetore cañnarã nimirãcũã. Camasã na yeri na catũgoñarĩjẽpũre masĩetĩmirãcũã, tore bairo ñ busũnucũñama.

¹³ Na ñna jããrẽ, “Mecũrã baiyama,” jãã na caĩmiatacũãrẽ, jãã puame Dios yaye macããjẽrẽ ána jãã átiya. Ape watoara caroaro cariape jãã caátiere mujãã caññaata, caroaro mujãã caátianimasĩpeere ána jãã átinucũña.

¹⁴ Jesucristo bũtioro marĩrẽ cũ camairĩjẽrẽ tũgoñarĩ popiye baimirãcũã, cũ caborore bairo jãã átiãnajẽ cutinucũña. Jesucristo jĩcãũã marĩ nipetiro popiye marĩ cabaibujoriquere marĩ riabojayupi. Bairi cũ mena cariaricarãrẽ bairo marĩ tuaya. Bairo cũ cariabojariquere cariape jãã camasĩjũgoricapauũina yua, tocãnacã rãmua cũ carotirore bairo jeto jãã átinucũña.

¹⁵ Marĩ carorije wapare netõgu, marĩ riabojayupi Jesús. Bairo tiere tũgoñarĩ marĩ majũã marĩ cabooro caáperiparã marĩ ãniña. Marĩ Quetiupau marĩ carorije wapare riabojari bero cacatitunurĩcũ cũ carotirore bairo jeto caátiparã marĩ ãniña.

¹⁶ Bairi jãã puame ati mũrecóo macããna, aperã camasãrẽ bui macããjẽ na rupaure na caññabeserore bairo jãã áperinucũña. Mai, cajũgoyepũre torea bairo yu tũgoñarĩqũẽ cutimiwũ. “Jesucristo, cabũgoro macããcũ ãcãmĩ,” ñi tũgoñanucũmiwũ yu cũã. ãmerẽ yua, bairo mee yu tũgoñaña.

¹⁷ Bairi ñi jĩcãũ ñcũ Jesucristore catũgousajũgou ape yeri cacũgoupu niñami. Roro cũ caátinucũrĩqũẽrẽ caátijãnarĩcũpu niñami. Bairo roro cajũgoyepũ cũ caátianajẽrẽ pitiri bero, caroa macããjẽ jeto caátianinucũũ majũ tuayami yua.

¹⁸ Atie nipetirije Dios marĩ cũ cajuátie, marĩ cũ caátibojarije niña. Cũ puame jĩcã yeri pũnarẽ bairo cũ mena marĩ ãnio joroque marĩ ásupi Jesucristo marĩ Quetiupau jũgori. Tunu bairo nipetiro camasã cũ mena jĩcã yeri pũnaacũnarẽ bairo na ãnio joroque ñ, cũ yaye quetire jãã quetibujunetõrotiwĩ.

¹⁹ Bairo puame ñgu ñiña: Dios puame ati mũrecóo macããna nipetirore Jesucristo mena na catũgoñatutuario jũgori cũ mena jĩcã yeri pũnaacũnarẽ bairo na ãnio joroque ácu baiyami. Camasã roro na caátinucũrĩjẽrẽ na netõbojagumi Dios, Jesús mena na catũgoñatutuata. Tie caroa quetire camasã na camasĩparore bairo ñ, jãã quetibujunetõrotiwĩ.

²⁰ Bairo Jesucristo yaye quetire cabuerã, cũ cacũrĩcãrã majũ jãã ãniña. Mujããrẽ Dios cũ majũã cũ caátitirijere, jãã jũgori mujããrẽ tore bairo átirotiyami: Dios mena busũqũẽnoña. Cũ mena jĩcã yericũnarẽ bairo ãnajẽcusa.

²¹ Cristo carorije caápei cũ caãnimiatãcũãrẽ, marĩ carorije wapa cũ riao joroque ásupi Dios. Bairo cũ ásupi cũ macũrẽ, carorije wapa mánarẽ bairo marĩ cũ cañnaparore bairo ñ.

6

¹ Bairi yua, jãã puame Dios yaye paariquere cajuátinemorãrẽ bairo caãna ãnirĩ mujããrẽ jãã ñña: Dios nocãrõ cañuũ ãnirĩ mujãã cũ cajuátianierẽ ññateeticõãña.

² Torea bairo ñcũñupĩ Dios cũ ya tutipũ cũãrẽ:
 “Yoaro mee yũre mũ cajẽnirĩjẽrẽ mũ yu tũgobojagu.”

Bairo mu tũgobojari yua, camasãrẽ yu canetõrĩ rũmurẽ mu yu juátinemogu,” ĩ quetibũyupuri cũ ya tutipare.

Bairi ámea áno baiya Diore marĩ catũgousamasĩpa rũmu majũ. ĩÁmea Dios marĩ carorije wapare cũ canetõrĩ rũmu majũ áno baiya!

³ Bairi jãã ruame noa ũnarẽ ĩicãni ũno roro jãã áti ĩñoetinuçũña. Jãã paarique cawapa manie, cabũgoro macããjẽrẽ bairo to tuaeticõãto ĩrã, roro aperãrẽ jãã áti ĩñoetinuçũña.

⁴ Bairo ruame roque jãã átinuçũña: Nipetiro dise ũnie jãã caáti wãme cãrõ Dios paabojari majã jãã caãnierẽ jãã áti ĩñoãninuçũña. Popiye tãmuomirãcũã, tũgoãnenarẽ bairo tiere caroaro mena jãã nuçãcõãnuçũña. Tunu bairoa jããrẽ carusarijere, jããrẽ roro na caátigarije cũãrẽ caroaro mena jãã tũgoãnetõcõãnuçũña.

⁵ Tunu apeyera roro jãã na cabape eperije, roro preso jorica wiiripu jãã na cacũeperije cũãrẽ jãã nuçãnetõcõãnuçũña. Jããrẽ roro átigarã, aperã neñari na caawajatuti epenuçũrĩjẽ, apeye tutuaro jãã capaanuçũrĩjẽ, popiye ñamii cũãrẽ jãã cawũgoa tãmuonucuĩrĩjẽ, jãã caawatãmuonucuĩrĩjẽ, tie nipetirijere jãã nuçãnetõcõãnuçũña. Tore bairo caroaro jãã canuçãmasĩrĩjẽ jũgori Diore paabojari majã jãã caãnierẽ jãã ĩñonuçũña.

⁶ Torea bairo caroarã jãã yeri jãã caãnajẽ cutie, cariape macããjẽ queti caroaro jãã catũgomasĩrĩjẽ cũãrẽ camasãrẽ jãã áti ĩñoãninuçũña. Tunu bairoa patowãcãrĩcãrõ mano caroaro yeri jõrõ caãna ãnirĩ camasãrẽ caroaro na jãã juátinemonuçũña. Tunu bairo Espĩritu Santo jãã mena cũ caãno jũgori caroaro cariape ĩtoricarõ mano camasãrẽ jãã camairĩjẽ jũgori nipetiro camasã masĩñama Dios yarã paabojari majã jãã caãnierẽ.

⁷ Tunu bairoa jãã caquetibũjurije cariape macããjẽ quetire, Dios cũ catuarije jãã mena caãno jũgori nipetiro camasã masĩñama Dios yarã paabojari majã jãã caãnierẽ. Bairi jãã ruame cariape ãnimasĩrĩ yua, wãtirẽ jãã canetõnuçãpeere, o jãã camasatoye cutipee cũãrẽ jãã cũgonuçũña. Tie, cariape ãnimasĩrĩqũẽ ruame jãã besure bairo caãnie majũ niña. Tie jũgori di rũmu ũno jãã wapana roro jããrẽ na caátigaro jãã eñotamasĩnuçũña.

⁸ Bairi camasã ruame ape rũmurẽ jãã ĩronuçũñama. Ape rũmu caãnorẽ butiro jãã ĩñatenuçũñama. Ape rũmu caãno caroaro busũnuçũñama jãã caátĩãnierẽ. Ape watoare roro busũpainuçũñama jãã caátĩãnierẽ. Ape rũmurẽ caĩtopairãrẽ bairo jãã ĩñanuçũñama, caroaro cariape jãã caquetibũjamiatacũãrẽ.

⁹ Tunu bairoa caroaro jããrẽ camasĩrã nimirãcũã, ape majã na camasĩena ũnarẽ bairo jãã ĩñanuçũñama. Cariacoanarẽ bairo tũgoãmirãcũã, jãã masacuti ãnijũgonuçũña. Apeyera popiye jãã baio joroque átimirãcũã, jãã pajĩãreetinuçũñama baĩrãrũã.

¹⁰ Tunu bairoa yapapuarãrẽ bairo baumirãcũã, tocãnacã rũmũna jãã uẽanicõã ninuçũña. Tunu apeyera cabopacarãrẽ bairo nimirãcũã, jãã caquetibũjurije jũgori capããrã camasãrẽ cabopacaenarẽ bairo na ánio joroque na jãã átinuçũña. Tunu ñe ũnie cacũgoenarẽ bairo baumirãcũã, nipetiro jãã cũgocõãña jããrẽ carusarijere.

¹¹ Yu yarã Corinto macããna, cariape ĩtoricarõ mano ĩicãrõ tũni jãã cabairijere mujããrẽ jãã quetibũyua. Jãã camasã cutĩãnie nipetirijere mujãã masĩõ joroque jãã quetibũyua.

¹² Jãã ruame mujãã mena ricaati wãme jãã tũgoãnarĩqũẽ cũperinuçũña. Mujãã ruame roque jããrẽ roro ricaati tũgoãnarĩqũẽ ũnie mena jãã mujãã ĩña ãninuçũña mujãã yerĩpu mena.

13 Bairi mujããrê atore bairo yu átirotiya, jĩcãũ capacu cã pũnaarê beyou, cã caátirotiore bairo yua: Yu mena caroaro tũgoñarĩqũecusa. Ricaati wãme yure tũgoña macãeticõãña. Yu, mujãã mena caroaro yu catũgoñaũseanirõrê bairo mujãã cãã caroaro tũgoñarĩqũecusa yu menarê.

Somos templo del Dios viviente

14 Jesucristo yaye quetire catũgoñaena mena ãnjesoeticõãña. Dope bairo caroa, carorije mena jĩcãrõ ãnimasĩetĩña. Tunu bairo cabusurije cãã busumirõcũã, canaitĩãrĩjê mena jĩcãrõ ãmerĩnucũña.

15 Torea bairo Jesucristo wãtĩ mena jĩcãrõ tũnia na caãmeo ẽseanipee maniña. Bairi apeĩ Jesucristore catũgoñaen cãã apeĩ catũgoñaesen mena caroaro jĩcãrõ ãnimasĩetĩña.

16 Tunu bairoa apeyera ñe ùnie jũgori Dios ya wii ñubuerica wii ruame aperã na jũgũẽãrê na cañubuerije macããjê mena jĩcãrõ ãnjesomasĩetĩña. Marĩã, Dios, cacati majũ ya wiire bairo caãna majũ marĩ ãniña. Cũ majũ cãã atore bairo ñũpĩ marĩ mena cã caãnipeere:

“Na mena ãcũ, na watoaru yu ãniñesẽãgu ti yeparure.

Yu, na pacu Dios majũ yu ãnigu.

Bairi na ruame yu ya poa macããna majũ nigarãma jĩcã macãrê bairo yua,’ ñũpĩ Dios.

17 Tunu apeyera bairi atore bairo ñnemoñami marĩ Quetiupau: ‘Carorã watoare ãmerĩcõãña.

Na watoare tocãrõã witiweyocõãña.

Tunu bairoa carorije ùnie cañuetie cããrê peeto ùno ápericõãña.

Bairo mujãã caãto roque yua, yu yarã majũ mujãã yu átigu.

18 Bairo mujãã átiri, yu ruame mujãã pacu majũ yu ãnigu.

Mujãã ruame yu pũnaa caĩtma, carõmia cãã, yu pũnaa majũ mujãã ãnigarã yua,’

ĩ quetibũnyami marĩ Quetiupau nocãrõ catutuaũ majũ yua,” ĩ woatuyupa Dios cã caĩrĩqũerê cã ya tutipũ.

7

1 Bairi yu yarã, yu camairã, atie mujããrê yu caquetibũjũrije ruame tirũtũrua Dios caroaro marĩ cã caátiga jũgoyticũrĩqũẽ majũ ñiña. Tore bairo cabairo jũgori marĩ ruame, roro marĩ baio joroque caátiere caátiecoeticõã ñinucũparã marĩ ãniña. Marĩ yerire caroaro ẽgueri manorê bairo cacũgoparã marĩ ãniña. Marĩ rupau cããrê torea bairo cacũgoparã marĩ ãniña. Diore cã tũgoñsari, ñe ùnie wapa mána caroarã majũ cã caĩñajoro caãniparã marĩ ãniña.

La conversión de los corintios

2 Jãã mena asiaeticõãña. ¡Mujãã yeripũ jããrê bootũgoñaña! Jãã ruame noa ùna mena roro na jãã ãmerĩnucũwũ. Tunu bairoa noa ùnarê roro jãã áperinucũwũ. Tunu bairoa ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũrê jãã ĩtoñesẽãẽpã.

3 Atiere yu caĩbusuata, mujããrê roro busupaicotei mee ñiña. Merê bairina mujããrê cajũgoyerũ ñi quetibũjũwũ: Mujãã, yu mena jĩcã yericunarê bairo caãna mujãã ãniña. Catiãna, jĩcã poa marĩ ãniña. Marĩ cariao beropũ cããrê, jĩcã poa marĩ ãnigarã.

4 Bairi caroaro cariape mena mujãã yu quetibũjũya, mujããrê caroaro camasĩ ãnirĩ. Tunu bairoa caroaro mujãã caátĩãnierê masĩrĩ bũtioro majũ yu tũgoña ẽseanĩna mujãã mena yua. Popiye yu cabairĩje watoa to ãnimiatacũãrê, yu yerĩ ñiña. Bairo caroaro yerĩ ñurĩ yua, mujãã mena paio yu tũgoña ẽseanĩña.

⁵ Ato Macedonia yeparu jāã caetaricarō beropuina mai, di rāmu jāã yeri jāētīmajūcōāña. Popiye jāã cabainucūrījē tocānacāūpua nicōā cotenucūña jāārē. Tie jūgori roro tāmōnucūrī yua, bātioro jāã yeri uwitāgoñarīqūē mena jāã āninucūwā.

⁶ Tore bairo jāã cabaimiatacūārē, aperā cayapapuarārē na tūgoñatutuawēpūō joroque caācu, Dios puame jāã tūgoñawēpūō joroque jāã āmi marī yu Tito cū caetarije jūgori yua.

⁷ Bairāpua cū caetarije jūgori jeto meerē īñarī, jāã yeri tūgoñawēpūwā. Cū cūā caroaro mujāã caātīānierē īñarī, nocārō mujāã mena cū catūgoñauseanirījērē īñarī, jāã cūā jāã yeri tūgoña useaniwā. Bairi cū puame jāārē bātioro mujāã caīñagarije queti cūārē jāã quetibujūwī Tito. Tunu bairoa roro popiye mujāã jūgori yu cabairijere tūgori, bātioro mujāã catūgoña yapapuarīje cūārē jāã quetibujūwī. Tie nipetirīje quetire tūgori roque yua, nemojāñurō yu tūgoña useaninucūña.

⁸ Cajūgoyeru mujāã yu sawoajorica carta jūgori mujāã yapapuaō joroque mujāã yu āpu mai. Bairo mujāã baio joroque átīmicūā, yu puame āmerē yu yapapuaetīnucūña. Bairua, cajūgoyeru tī cartare yu sawoaturī rāmūrē bātioro yu tūgoña yapapuwā. Bairopua, yoarōaca mee mujāã yapapuaō joroque āsupa yu carta puame yua.

⁹ Bairi āmerē yu tūgoña useanijāñuña. Tī carta mujāārē yapapuaō joroque caātaje meerē yu useaniña bairua. Yu sawoajoriquerē tūgori yua, mujāã carorijere yapapua tūgoñarī, Dios puamerē cū mujāã catūgousariquere masīrī, bātioro yu useaniña. Bairo cūrē cū tūgousari yua, popiye bai yapapumārīcūā, cū caborore bairo jeto mujāã ātīāninucūña. Bairo mujāã caātīānierē īñarī, “Narē roro marī āpeyupa,” jāã ī tūgoña useaninucūña yua.

¹⁰ Jīcāū caūmūrē roro popiye cū tāmō joroque átīmasīñami Dios, roro cū caātīnucūrījērē cū capitīmasīparore bairo ī. Bairo cū cayeri wasoata, qūñña jesoyami Dios. Bairo roro cū caātīere cū capitīro īñarī yua, Dios cū netōgami roro cū cabaibujiopeere. Yasīricaropu āpérīgumī. Bairi dope bairo puame ī yapapua masīā mano yua. Cabaimiatacūārē, ni ūcū roro popiye cū yaye wapa baiyapapumārīcūā, Dios mena cū cabūsuqūēnoeticōāta, yasicōagumī.

¹¹ Roro popiye mujāã tāmō joroque mujāã cū caātīnucūrījērē mujāã canūcānetōcōā nucūrījērē īñarī useaninucūñami mujāã mena Dios. ¡Popiye mujāã catūgoñayapapuaō bero ape yeri mujāã tūgoñao joroque caātajere tūgoñañijate! Bairi mujāã yu caquetibujūwoajoriquerē bueri bero, tie caīrōrē bairo nucūbūgorique mena mujāã tūgoypa. Tunu bairoa yu cūārē nucūbūgorique mena caroaro yu mujāã tūgoēñotayupa aperā yure roro na caībujiopeere yua. Bairi yua roro mujāã caātīnucūrījē mena tūgoña yapapuari yoaro mee tiere mujāã cūñupā carorijere. Bairo roro mujāã caātīnucūrījē mena tūgoña uwiri, yu puame mujāã mena yu caāno mujāã bootūgoñañupā. Bairo tūgoña uwiri, roro caācu mujāã mena macāācū cūārē mujāã cabe-yogaetīmīrīcārē yua tutuaro mena cū mujāã beyoyupa. Tore bairo mujāã caātīpetīmasīrījē jūgori yua, “Carorijere caboena niñama,” mujāã ī īñagarāma aperā camasā.

¹² Bairo mujāārē woajou, roro caātacure, bairi cū pacu roro caātīecoricu jeto meerē tūgoñarī yu woajowu. Mujāã cūārē tūgoñarī tore bairo yu quetibujū woajowu. Dios cū caīñajoropu jāārē caroaro mujāã catūgousarijere mujāã masīō joroque ī, tī cartare mujāã yu woajowu.

¹³ Atie jāārē mujāã camaitūgoñarījērē queti tūgori bero, jāã yeri tūgoñatutuacōāña.

Bairāpua tie jūgori jeto meerē tūgori jāā yeri tūgoñatutuaya. Tito cūā, caroaro mena cū mujāā cabocárique cū causeanirījērē ĩnarī, jāā cūā butioro jāā yeri tūgoña useaniña. Bairi mujāā puame Titore cū yeri ũuo joroque cū mujāā ásupa tunu.

¹⁴ Merē Tito mujāā tpu cū caápáro jūgoyepua, “Caroaro mu bocágarāma Corinto macāāna,” cū ĩi quetibujū jūgoyetiwu. Bairi cū yu caĩricārōrēā bairo caroaro mena cū mujāā bocáyupa Titore. Yu puame cariape jeto tocānacānia ĩi busunucūña. Di rāmu ũno mujāārē caĩtoure bairo ĩnietinucūña. Bairi mujāā cabairijere Titore yu caĩquetibujuricarea bairo cariape baiyupa.

¹⁵ Tunu bairoa cū puame, cū mujāā caátajere tūgoñarī, mujāārē tūgoñamajāñunucūñami, nocārō nacūbugorique mena cū bocári, cū caĩrījērē mujāā catūgousarique jūgori.

¹⁶ ¡Bairi caroaro mujāā caátijugocōānipeere tūgoñarī, butioro majū yu useaniña!

8

Generosidad en las ofrendas

¹ Bairi āmerē apeyera, yu yarā mujāārē jāā quetibujugaya nocārō Dios cū camairījē jūgori ĩubueri majā Macedonia macāāna caroaro na caátianierē.

² Na puame roro popiye majū wātī na cū caátieco rotimiatacūārē, caroaro useanirīqūē mena tūgousacōā ninucūñama. Tunu bairoa cabopacarā majūrē bairo ĩmirācūā, cabopacaenarē bairo paio jīcārō tūni Diore na cajorijere jonucūñama. Aperārē na cacūgorije mena na juátinemonucūñama.

³ Yu cūā tore bairo na caátiere ĩñanucūwū. Na cacūgoro cārō na cacūgorijere na jomasīnucūñama aperā cabopacarārē. Ape watoara na cacūgoro netōjāñurō na jonucūñama cabopacarārē. Na caboro, na caátimasīrō tore bairo átinucūñama aperārē. Bairi tiere yu masījāñuña.

⁴ Bairo caátimasīrā ānirī jāā cūārē butioro tie dinerore na cajuátie macāājērē jāā cañebojaro bomiwā. Dios ya poa macāāna Jerusalén macāānarē juátigarā, butioro tiere jāā cañebojarore bomiwā.

⁵ Na puame jāā catūgoñarō netōjāñurō caroaro juátinemomasīwā. Caāñijūgoro na majū yerire cū jorārē bairo caroaro marī Quetiupare cū tūgousa āñupā. To bero jāā cūārē na cacūgorije mena jāā juátinemowā Dios cū caátirotiore bairo caroaro jīcārō tūni yua.

⁶ Bairi mujāātu cūārē tie mujāā caroaro mena mujāā caneñorījē macāājērē butioro cū jāā jerotijoya tunu Titore. Merē cajūgoyepu mujāā watoare tie ũnie mujāā caneñorījērē jejūgoyupi.

⁷ Mujāā roque ĩpetirijere netōjāñurō aperā netōrō caátimasīrā mujāā āniña. Bairo caāna ānirī aperā netōjāñurō Jesucristo mena mujāā tūgoñatutuaya. Tunu aperā netōrō camasīrā ānirī, aperā netōjāñurō Dios yaye quetire mujāā quetibujunucūña. Tunu bairoa coterico mano jīcārō tūni caroa wāmerē mujāā átinucūña. Jāā cūārē aperā netōjāñurō jāā mujāā mainucūña. Bairo ĩpetirije caátianimasīrā ānirī, netōjāñurō Jerusalén macāāna cabopacarārē cajuátinemoparā majū mujāā āniña.

⁸ Bairu mujāārē rotiricareo bairo majū, ĩ mee ĩniña. Aperā, cabopacarārē na cajuátimasīrō cārō, na cajuátī ĩñonucūrījērē mujāā quetibujugy ĩniña. Tiere masīrī, mujāā cūā cariapea aperārē mujāā camairījērē mujāā áti ĩnomasīgarā aperā camasārē.

⁹ Marí Quetiupau Jesucristo nocārō cañuu ãnirí marí camasārē cū cabopaca ñnarjērē mujāā masiña. Cū pñame nipetiro upau nimicūā, ati yeparure ācū, cabopacaure bairo ãninusucñupí, mujāārē netōgu. Nipetirije marí cacūgoparore bairo í, bairo baiyupi.

¹⁰ Yu pñame caroaro mujāā caátianipeere bon, atore bairo mujāārē yu quetibujaya. Ji cūmarurē, “Cabopacarārē na marí juátiroa,” írĩqūē jeto meerē mujāā áru. Yoaro cotericarō mano caroaro jicārōrē bairo tie dinerore mujāā jeneñoñupā.

¹¹ Bairo mujāā caátimasĩrō cārō caána ãnirí mujāā caátigajūgoricarorea bairo caroaro jicārō tūni átiyaparocōña. Cañijūgoripare caroaro useanirĩqūē mena mujāā caátijūgomasiñcārōrēā bairo átiyaparoaya.

¹² Bairo ni jicāū ũcū cariapea cajogau cū caāmata, cū cajomasĩrō cārō cū joáto. Tore bairo cū caátimasĩrjērē Dios cariapea ññajesoyami. Bairo Dios pñame cacūgoenarē ññamicūā, netōjãñurō jēnietinusucññami camasārē. Na cajomasĩrō cārō jeto jēninusucññami apeye ũnie na cajopeere.

¹³ Mujāā pñame cabopacarā Jerusalén macāānarē netōjãñurō juátimirā, cabopacanetōrārē bairo mujāā tuao joroque, í mee ñiña.

¹⁴ Jicārōrē bairo ãnajēcusa í, tore bairo ñi quetibujaya. Āmerē mujāā cacūgorije ũnie mena na mujāā juátimasĩña. Cabero na cūā na cacūgorije ũnie mena mujāārē juátibujorāma. Tore bairo mujāā caāmeo ápata, ñe ũnie rusaeto jicārō tūni mujāā cūgogarā mujāārē carusarijere.

¹⁵ Torea bairo í quetibujaya Dios yaye na cawoaturica tutipñ cūārē: “Jicāū capee cacūgon nimicūā, netōjãñurō cūgoetigñmi. Apei petoaca cacūgon cūārē ñe cū rusaetigarō, petoaca cū cacūgomiatacūārē,” í woatuyupa.

Tito y sus compañeros

¹⁶ Caroaro mujāā cañipeere bon, butiuro yu catūgoññanucñrōrēā bairo Tito cūā cū tūgoñao joroque cū ásupi Dios. Bairo tieie tūgoñarí, yu pñame, “Yu mena mñ ñujãñña,” cū ñinusucñña Diopure.

¹⁷ Bairo cañijūgoro Titore mujāā tñpñ yu caárotiro, caroaro mena yuñí. Caroaro mujāā cañipeere butiuro cabotūgoñau ãnirí āmerē yua cū majūā cū caboro mujāā ññau áyami.

¹⁸ Tito mena apaire mujāā tñpñ cū yu joya. Cū pñame marí yaure bairo caācū, marĩrēā bairo catūgousau ññami. Cūrē nipetiro ñubueri majā caroaro cū busñnucññama, Jesucristo camasārē cū canetōrĩqūē quetire cū cūā cū caquetibujñnetōñnucñrjē jūgori.

¹⁹ Apeyera cūrē, ñubueri majā cū besewā jãārē cabapacutiñesēāpare. Bairo dinero mujāā caneñorĩqūērē jãā cajeátō, cū cūā jãā mena bapacutiágñmi. Bairo tie dinero neñorĩqūērē jeátí, marí yarā Jerusalén macāānarē jãā cabatorije jūgori marí Quetiupare camasā cū na basapeo joroque ána jãā átigarā. Tunu bairoa jãā bairo dinerore jorā, camasārē tutuaro marí caāmeo juátigarijere na masĩō joroque ána jãā átigarā.

²⁰ Jãā pñame paio dinerore neñorí, jãā cajeátiere ñnarí, butiuro mujāā cabusupairo jãā boetiya. Bairo capāārā mena tie neñorĩqūērē jãā jeágaya.

²¹ Bairo tunu caroaro jicārō tūni jeto jãā átimasñnucñña. Bairãpna marí Quetiupau cū caññajoro jeto meerē tore bairo jãā átinucñña. Camasā cūā caroaro na caññapare bairo írā, tore bairo jicārō tūni jãā átinucñña.

²² Na, yu cajorā menarē apei cūārē cū yu jonemoña marí yaure bairo caācūrē. Cū pñame cañuu majū ññami. Nipetiri wāme camasārē cotericarō

mano cū cajuátigarijere jáã áti ñnonucũñami. ãme roquere yua, caroaro mujãã caátianie mena tũgoñatutuari netõjãñurõ mujãã juátinemogayami.

²³ Bairi aperã ùna mujããrẽ, “¿Noa cū ãniñati Tito?” na caljẽniñaata, atore bairo na mujãã iwã: “Tito, Pablo bapa, cū mena capaari majõcũ ñiñami. Jáãrẽ cajuátinemou majũ niñami,” na mujãã ñ quetibujõwa. Tunu bairoa marĩ yarã Tito mena caãnarẽ na cajẽniñatacũãrẽ, atore bairo na mujãã iwã: “ãNoa aperã ruamea, ñubueri majã na cajoricarã niñama. Na cũã marĩrẽã bairo Cristore caĩroari majã niñama,” na mujãã ñ quetibujõwa.

²⁴ Bairi mujãã ruame narẽ caroaro nucũbõgorique mena na bocáya. Na ñroaya. Bairo na mujãã caĩroarije quetire tũgorã, nipetiro ñubueri majã puari macããna ruame cariapea masĩgarãma mujãã, Corinto macããna, caroaro mujãã caátianierẽ jáã caquetibujõjũgoriquere.

9

La colecta para los hermanos

¹ Marĩ yarã, marĩrẽ bairo Dios mena catũgoñatutuarãrẽ juátaje macããjẽ ruamerã, capee mujãã yũ caquetibujõwoatujopee mee niña bairopua.

² Merẽ caroaro mujãã, Acaya yepa macããna, mujãã majũã aperãrẽ jicãrõ tũni mujãã cajuátimasĩrĩjẽrẽ yũ masĩjãñuña. Bairi torea bairo cariape caroaro mujãã cajuátie na yũ quetibujõnucũña ato Macedonia yepa macããna cũãrẽ. Ji cũmarua mujãã ruame cotericarõ mano aperãrẽ mujãã juátigawu. Bairo mujãã caátimasĩrĩjẽrẽ tũgori, nipetiro jãñurĩrua ato Macedonia yepa macããna cũã mujãã caátorea bairo aperãrẽ juátinemogayama.

³ Tore bairo mujããrẽ ñ quetibujõmicũã, marĩ yarãrẽ mujãã tũpu yũ joya, mujãã cabairijere cariape yũ caĩmiatacũãrẽ ricaati to cabaieparore bairo ñ yua. Yũ caĩrõrẽã bairo cariape aperãrẽ na mujãã juátiganucũña mujãã caátimasĩrõ cãrõ. Tiere ato macããna na masĩãto ñ, na yũ joya marĩ yarãrẽ. Bairo ñgu ñiña: Caroaro jicoquei mujãã cajopeere mujãã qũẽnoyuwa, ñgu ñiña.

⁴ Ape watoara ato Macedonia yepa macããna mena ácũ, mujãã cajopeere qũẽnoyuena mujãã cacotero mujãã yũ eta tãmuogaetiya. Tore bairo mujãã cabaiecticõãta, boboorõ jáã ruame jáã tãmuobujiorã, “Caroaro juátimasĩñama Corinto macããna,” mujãã mena jáã caĩtũgoñatutuamiatacũãrẽ, tore bairo jicãrõ tũni mujãã caãpericõãta yua. Tunu bairoa mujãã cũã boboorõ mujãã netõbujiorã, tore jicãrõ tũni mujãã cajopeere neñori mujãã cacoteeticõãta, ato Macedonia yepa macããna na caĩnarõ yua.

⁵ Tore bairo cabaipeere tũgoñamasĩrĩ, “Marĩ yarã aperãrẽ na tũpu cajopee ãno,” ñrĩ cañnijũgoro mujãã tũpu caĩñãñesẽãparãrẽ na yũ jojũgoyetiya. Tunu bairoa na ruame topu etarã, mujãã caneñopee carusaata, mujãã juñeñorotibojagarãma, mujãã caátigajũgoricarorea bairo yua. Tore bairo mujãã majũã mujãã caneñomasĩrĩjẽ jũgori yua, caroaro cabopacarãrẽ na mujãã cajuátimasĩrĩjẽrẽ mujãã áti ññogarã. Tore bairo mujãã majũã mujãã cajogarijere mujãã cajogaeticõãta, aperã butiorõ na caĩpajũgoro jũgoripũ cajori majãrẽ bairo mujãã tuabujiorã.

⁶ Cariape tũgoñañijate atie ñrĩqũerẽ: “Petoaca otere caotei petoaca rica jeyami; apeĩ paio otere caotei paio rica jeyami.”

⁷ Bairi mujãã yeripũ mujãã cajopeere tũgoñapetiri bero, mujãã cajomasĩrõ cãrõ jicãrõ tũni joya. Jogaetimirãcũã, mujãã yeripũ roro tũgoñarĩ mujãã cajoata, ñuẽtĩña. Dios ruame caroaro yeri ñurĩqũẽ mena marĩ cajogarijere marĩ cajoro caroaro ññãuseaninucũñami.

⁸ Cū p̄ame tocānacā wāmer̄ua caroare paio majū mujāā jomasīñami. Bairo cū cajoata, mujāā p̄ame ñe ũnie r̄saricaro mano caroaro mujāā ānimasīgarā. Tunu bairoa tie mujāārē cū cajorije car̄sarije ũnie mena tocānacā wāme caroaro ātajare mujāā ātimasīgarā camasā cabopacarā mena.

⁹ Atore bairo Dios ya tutip̄u cūārē ī woatuyupa:

“Ni ũcū, cañuñ ānirī cabopacarārē caroaro mena na joyami narē car̄sarijere. Bairo caroaro na cū caátianie di r̄m̄u ũno petietigaro.

Tocānacā r̄m̄ua nicōā ninucūgaro,” ī quetib̄uj̄ya Dios ya tutip̄ure.

¹⁰ Dios p̄ame, ote, marī caote ũgapeere cūñupī. Tunu bairoa ũgarique cūārē nipetirijere marī jonucūñami. Cū p̄ame roque mujāā joḡumi nipetirije mujāā caotepeere. Tunu bairoa cūā, tie mujāā caoterije to putio joroque ātigumi. Bairo Dios cū caato yua, mujāā p̄ame paio mujāā cūgogarā. Tie mena caroaro jīcārō tāni cabopacarārē na mujāā juátinemo masīgarā.

¹¹ Bairo Dios mujāā cū caáto jūgori, tocānacā wāme ñe ũnie r̄saricaro mano mujāā cūgogarā Dios cū cajorijere. Tie mena aperā cabopacarārē caroaro jīcārō tāni na mujāā juátimasīgarā yua. Tunu bairoa mujāā majū neñorī cabopacarārē mujāā cajorijere jāā cajeáto ñnarā, na, marī yarā p̄ame Diore b̄tioro cū basapeogarāma. “Jāā mena m̄u ñumajūcōāña,” quīgarāma Diore.

¹² Mai, tie marī yarārē mujāā caneñojorije jāā cajeátie p̄ame, narē car̄sarijere jāā cajeátie jeto mee niña. Caroaro na mujāā caátie jūgori Dios cūārē, “Jāā mena m̄u ñumajūcōāña,” na ĩbasapeo joroque āna mujāā ātiya.

¹³ Bairo mujāā caáto, na p̄ame b̄tioro cū basapeogarāma. Tore bairo na, cabopacarārē na mujāā cajuátie ñnarī, masīgarāma caria caroa queti Cristo yayerē mujāā catūgousarijere yua. Bairi na cūā Diore quīroagarāma, nocārō caroaro narē na mujāā cajuátie jūgori. Tunu bairoa nipetiro aperā cabopacarā cūārē na mujāā cajuátie ñnarī, b̄tioro Diore quīroagarāma.

¹⁴ Tunu apeyera na p̄ame caroaro tūgoñamairīquē mena b̄tioro Diop̄ure mujāā jēniboja nucūgarāma. Dios nocārō cañuñ ānirī narē mujāā jūgori caroaro na cū caátie ñnarī, na p̄ame b̄tioro Diore cū basapeo nucūgarāma.

¹⁵ Dios marī mena ñumajūcōāñami. Nocārō cañuñ ānirī cū macārē marī joyupi. ¡Tiere tūgoñarī ati risero mena dope bairo p̄ame paio netōjāñurō ī basapeo masī maa!

10

La autoridad de Pablo como apóstol

¹ Ȳu, Pablo, Cristo caroaro mena cū cabeyorije, caroaro cū cañamairījē mena mujāārē ȳu quetib̄uj̄ya. Bair̄p̄ua, jīcārā ȳure ĩnucūñama: “Ato marī watoar̄u āñesēāū, marī uwire bairo tutuaro mena mee marī quetib̄uj̄nucūñami. Bairo tutuaro mena mee quetib̄uj̄micūā, yoarop̄u ācū p̄ame, tutuaro netōrō marī quetib̄uj̄u woajonucūñami,” ñi b̄s̄nucūñama.

² Bairi mujāārē ñiña: To mujāā t̄p̄u ȳu cañan etari r̄m̄u caño, ȳure tore bairo roro caĩbus̄jārārē tutuaro mena na ȳu quetib̄uj̄no joroque ȳu na āpericōāto. ¡Ȳu tutimasīña, tame! Na p̄ame jāā b̄s̄upairā, “Na majū na catūgoñarījē mena jūgori na caátianierē quetib̄uj̄nucūñama,” jāā ī b̄s̄uj̄nucūñama. Jāārē na cab̄supai jānaeticōāta, cotericarō mano tutuaro mena na ȳu tutigu.

³ Bair̄p̄ua, camasā ati rup̄au cacūgorā marī cañnierē marī masīña. Bairo marī cabaimiatacūārē, jāā p̄ame ati ũm̄arecōo macāāna camasārē bairo jāā ātiñajē c̄periya.

4 Jãã catutuãnie ati ɯmɯrecóo macããjê ũnie mee niña. Dios cã catu-
tuarije mena jãgori roque carorije quetibujariquere quetibujnetõncãõ
joroque jãã átimasĩnucũña. Torea bairo roro na cabusupainucũrĩjê cããrê jãã
quetibujapomasĩña.

5 Bairi jãã ɯame Dios cã catuatuarije jãgori tocãnacã wãme ricaati aperã
na cabue êñotarije, Jesucristore na boetio joroque caátieje jãã, cariape jãã
quetibujapomasĩña camasãrê. Bairo jãã caátimasĩrĩjê mena camasã na majũ
na catũgoñarĩjêrê caroa wãme ɯame tũgoñawasoari, Cristo cã caborore bairo
na átiãnio joroque na jãã átimasĩña. Bairo jãã caátimasĩrõ yua, na ɯame cũ,
Cristore cã tũgõusagarãma.

6 Bairi jãã ɯame cotericaróo mano nipetiro Cristore cabaibotiorãrê popiye
na baio joroque na jãã átimasĩgarã. Mujãã ɯame Jesucristore caroaro mujãã
catũgõusapetiro beropũ, tore bairo na jãã popiye peyojãnagarã.

7 Mujãã ɯame yũ cabauriye bui macããjê jetore mujãã ññapeonucũña. Yũ yeri
yũ catũgoñatutuarije ɯame roquere mujãã masĩetĩnucũña. Bairi ni jĩcãũ ũcũ
cariapea, “Jesucristo yũ yũ ãniña,” caĩnucũ cã caãmata, jãã, Jesucristo yarã
jãã caãnie cããrê cã camasĩpee niña.

8 Yũ ɯame jãã carotimasĩrĩjê buipeoropũ jããrê mujãã caĩroapeere
quetibujamicãã, tie mena yũ tũgoñaboboetiya. Marĩ Quetiupũ ɯame roque
tore bairo jãã carotimasĩpeere jãã jowĩ. Jesucristo mena mujãã yerĩpũ
nemojãñurõ cã mujãã catũgoñatutua nutuaparore bairo ĩ, tore bairo jãã
roticĩwĩ. Mujããrê jãã yapapuõ reo joroque ĩ mee, tore jãã quetibujũ roticĩwĩ
marĩ Quetiupũ.

9 Bairi yũ ɯame yũ sawoquetibujorije mena, “Corinto macã macããna
na tũgoña uwiátõ,” ĩ mee, tore bairo ñi quetibujũ woajoya.

10 Aperã jĩcããrã yũ sawoajorijere ññarĩ, bairo ĩnucũñama: “Tutuario mena
marĩrê quetibujũ woatumicãã, cã majũ etau ɯame, tutuario mena ni ũcũrê
quetibujũ masĩetĩñami. Tunu bairoa caroaro cariape caquetibujuescũ niñami,”
ñi busupainucũñama.

11 Tore bairo jããrê roro caĩbusupairã atore bairo na camasĩrõ yũ boya:
Yoaropũ ãnirĩ tutuario yũ caĩquetibujũrorea bairo mujãã watoa ãcũ cãã, yũ
caátie mena tutuario mujãã yũ quetibujũ masĩña. Tiere na camasĩrõ yũ boya.

12 Bairi jãã ɯame jãã majũã jãã cabairijere ññacõñarĩ, o aperã na majũã
na caãnierê caroaro na cabusubotiorije mena na caĩrõrê bairo caĩbusuetiparã
jãã ãniña. Na, aperã ɯame catũgoñamasĩena niñama, tore bairo cabusurã. Na
ɯame na majũã na caátie mena busurã, o aperã na caátie mena ĩcõñarã, roro
catũgoñamasĩena majũ ãna ññama.

13 Bairi jãã ɯame roque tie ũnierê caãperiparã jãã ãniña. Tiere jãã
átitrotietiyami Dios. Cũ ɯame jĩcãrõ tũni jãã caátimasĩpeere cõñarĩcãrõrê bairo
jãã átibojacũnucũñami. Bairi Dios ɯame roque mujãã Corinto macããna tũpũ
jãã quetibujũñesẽãõ joroque jãã ãmi.

14 Bairi jãã ɯame mujããrê Cristo yaye caroa quetire caquetibujũjãgoricarã
majũ jãã ãniña. Bairi mujããrê quetibujũ ãna, jããrê Dios cã caque-
tibujũroticĩrĩcãrõ netõjãñurõ ãna mee jãã átiya.

15 Bairi jãã ɯame aperã mujãã watoapũ na caquetibujũriquere ññarĩ, “Jãã
roque tiere jãã quetibujũwũ,” jãã ĩetĩnucũña. Jesucristo mena nemojãñurõ
mujãã catũgoñatutuaapeere borã, nemojãñurõ mujããrê jãã quetibujũgaya.
Bairo bori, Dios jããrê cã caquetibujũroticĩrĩcãrõrê bairo jĩcãrõ tũnia
quetibujũrã jãã átiya.

16 Bairo mujãärê quetibujuyaparori bero, mujãã jũgoye nocãrõ cayoaropu macããna cãärê caroa quetire quetibujũñesẽãgarã jãã átiya. Bairãpna aperã ca-quetibujuri majã na caquetibujũñesẽãricã macãrĩpu jãã quetibujurápérigarã. “Aperã na capaariquere êmarã mujãã átiya,” jãärê ĩ busũpairema,” ĩrã, to ũnopu jãã ánuçũgaya.

17 Tore bairo Dios yaye cãã ĩ quetibujuya: “Ni jĩcãũ ũcũ, ‘Caroaro majũ yu paamasĩña,’ cũ majũã cũ caátimasĩrĩjê mena caĩnucũũ cũ caãmata, ‘Dios nocãrõ caroaro cũ camasĩrĩjê jũgori roque, caroaro yu paamasĩña,’ cũ caĩpee pũame roque ñũña,” ĩ quetibujuya Dios yaye busũrique.

18 Bairi ni jĩcãũ ũcũ cũ majũã cũ paariquere cũ caĩñajesoro netõjãñurõ wapaçatiya cũ paariquere Dios cũ caĩñajesoriye pũame roque.

11

Pablo y los falsos apóstoles

1 ĩBairi roro masacatiecure bairo yu caĩbusũnucũrĩjêrê mujãã canucãcõãmasĩrõ yu boya! Dise wãme ũnie yu caquetibujuriye caãmata cãärê, tiere nucãnetõcõãña.

2 Mujããrê roro tũgoña yu mee yu baiya. Dios mujããrê ĩñamairĩ yu cũ caquetibujurotirique jũgori mujããrê quetibuju yu átiya. Dios mujããrê cũ caĩñamairõrẽã bairo yu cãã bũtioro mujããrê yu maiña. Bairo mujããrê mairĩ yu pũame jĩcãũã, Jesucristo jetore cũ mujãã catũgousaro yu boya. Bairo bori, mujããrê ñe ũnie cawapa cũgoena cañurã majũ cũ caĩñajoro mujãã baio joroque yu átigaya, caroarã ñe ũnie cawapa cũgoena majũ Jesucristo tũpũre mujãã caetamasĩparore bairo ĩ.

3 Bairpna, aperã mujããrê na caĩtopee ũnierê yu tũgoña uwijãñũña. Wãti, cũ caĩtopairiye mena Evare cũ caĩtoricarorea bairo mujãã cãã aperãrê mujãã caĩtoescopee ũnierê yu tũgoña uwijãñũña. Bairo mujããrê na caĩtoata yua, mujãã pũame Jesucristore caboenarê bairo caroaro nucãbũgorique mena jĩcãrõ tũni cũ mujãã ĩroaetibujiorã.

4 Bairi noa ũna mujããrê jãã caquetibujujũgoricu Jesucristo yaye queti meerê caquetibujurã cãärê caroaro mena na mujãã tũgousaganucũña. Tunu bairoa jãã caquetibujuricarõ bero, Espĩritu Santo majũrê mujãã yeripũ cabocãñerĩcãrã nimirãcãã, apeĩ espĩritu ũcũ cãärê caroaro cũ mujãã ñeganucũña. Apeyera Dios yaye queti camasãrê cũ canetõrĩquê quetire catũgousajũgoricarã nimirãcãã, ricaati quetibujuriquere caquetibujurã cãärê na mujãã tũgousaganucũña.

5 Bairpna, mujãã catũgousanucũrã ũna caĩtopairã, jãã, apõstolea majã netõrõ caãnitũgoñarã roca majũ macããcãrê bairo yu tũgoñaẽĩña.

6 Yũ pũame yu cabusũriye mena caroaro caquetibujujã ãmeomasĩecũ yu ãcũ. Bairo caãcũ nimicãã, Dios yaye macããjêrê masĩrĩquê pũamerã yu masĩnetõmajũcõãña. Tie yu camasĩrĩjêrê mujãã yu áti ĩñoãninucũña tocãnacãnia mujãã tũpũre. Noo jãã caátie wãme cãrõ mujããrê tiere jãã caáti ĩñorõ mujãã ĩñanucũña.

7 Yũ pũame mujããrê caroa queti Dios camasãrê cũ canetõrĩquê queti majũrê mujãã yu quetibujujũgowu. Bairo tiere quetibuju ãcũ, mujããrê yu wapa jẽnierũ. ¿Ricaati wãme mujããrê roro ácuato, tore bairo wapa jẽniecũ mujãã yu quetibujuyupari? Yũ pũame bopacooro yu baiwu, mujãã pũame caroaro majũ mujãã caãnimasĩpeere boũ.

8 Ape poari caãna ñubueri majã yure dinero jowã, mujããrê yu çajúatimasãiparore bairo írã. Baiũa bairo yure na cadinero jorique jùgori narê dinero êmaurê bairo yu ápu.

9 Mujãã watoapu yu caquetibujũñesêãrĩ watoare, yure carusarije caãnimiatacũãrê, di rãmu ño jĩcãũ ucũrê jũnurõ yu jeni patowãcõepũ. Marĩ yarã Macedonia yepa macããna pũame roque yure carusarijere yu jowã. Bairi mujããrê jũnuu yu çajeni patowãcõepeere yu nucãcõãwũ. Baiũa bairo jeto yu nucãmasicõã ninucũgu.

10 Cristo nocãrõ caroaro cariape caquetibuju cã cañnierê camasĩ ãnirĩ cãrêã bairo yu cãã cariape mujããrê ñiña: Di rãmu ño mujãã Acaya yepa macããnarê yu dinero jënipatowãcõẽcũ. Tiere tũgoñarĩ butioro yu yeri ñiña.

11 ¿Dopẽĩ bairo mujããrê ñi busucuti? ¿Mujããrê cañnamaicũ ãnirĩ tore bairo ñi busucuti? Bairo mee ñiña. ¡Dios cãã caroaro masĩñami nocãrõ mujããrê yu cañnamainucũrĩjêrê!

12 Mujããrê yu cabuerije wapare jëniecũ, yu caquetibujujùgoricarore bairo wapa jëniecũ yu quetibujucõã ninucũgu. Aperã mujããrê na caquetibujurije wapa, wapa jëniĩ caquetibujũñesêãnucũrã, “Pablõ bairo jãã cãã jãã paanucũña,” na caĩmasĩẽtiparore bairo ì, di rãmu ño mujãã yu wapa jënetigu.

13 Na pũame roque caĩtopairã, apõstolea majã mee ñiñama, “Apõstolea majã majũ jãã ãniña,” caĩrã nimirãcũã. Bairo caĩrã nimirãcũã, na rupaũ bui jeto Jesucristo yarã apõstolea majãrê bairo bautonucũñama.

14 Bairo na caãtinasĩnucũrĩjêrê ñnarĩ, baiũa yu tũgoña acuetiya. Ape watoara wãtĩ cãã umurecõo macããcũ ángel bauriquere bairo bauriquecuti tomasĩnucũñami.

15 Tore bairo wãtĩ cãã cũ cabaimasĩrõ jùgori, cũ yarã caĩtopairã cãrê catũgõusari majã pũame cãã caroare caãti majãrê bairo baurique cuti tomasĩnucũñama. ¡Bairãpũa, na ñna jĩcã rãmu caãno yasi acũagarãma, roro na caãtipairije wapa jùgori yua!

Sufimientos de Pablo como apõstol

16 Mujããrê yu caquetibujujùgoricarore bairo mujããrê ñinemoña tunu: Ni jĩcãũ ucũ yure, “Camecãrê bairo quetibujuyami Pablo,” yu qũĩ tũgoñaeticõãto. Bairo camecãrê bairo yure mujãã caĩtũgoñata, camecãrêã bairo yu caquetibujurijere yu tũgopeocõãña mai. Mujãã tũpu caãna quetibujuri majã, na majũã na caãtie mena netõnucãgarã, netõjãñurõ na caquetibujunucũrõrêã bairo peeto ño yu cããrê yu quetibuju roticõãña.

17 Bairopũa marĩ majũ marĩ caãtie mena marĩ caãmeo netõnucãgarije cañuetie ñiña. Camecãrê bairo quetibujurique ñiña. Marĩ Quetiupaũ cã caññajesorije ñnie mee ñiña.

18 Bairo cabaimiatacũãrê, bairãpũa capããrã ninucũñama na majũã na caãtie mena netõnucãgarã caquetibujupainucũrã. Bairi, jyu cãã tore bairo yu quetibujugaya!

19 Mujãã pũame catũgoñamasĩrãrê bairo tũgoñamirãcũã, ¡nopẽĩrã catũgoñamasĩena yaye queti pũamerê caroaro mena mujãã tũgõusanucũñati, tame!

20 Tunu bairoa roro rotirique mena narê caroaro na mujãã çajúatinomepere na cabomiatacũãrê, caroaro mena na mujãã tũgopeonucũña. Tunu bairoa mujããrê carotieperã, mujããrê caĩtori majã ñna cããrê na mujãã ãnotãtinucũña. Tunu aperã mujããrê cabũgoro macããnarê bairo caññarerã, aperã mujããrê roro na cawasopana paepemiatacũãrê, caroaro mena na mujãã tũgopeonucũña.

21 Mújããrê yu caĩpeere bobotũgoñamicũã, atore bairo mujãã ñiña: jãã ruame cayeritutuena majũrê bairo tie ùnierê na caátore bairo jãã átiãnajê cuperinucũña!

Bairi aperã na majũã na caátie mena caquetibujunucũã netõrõ na caquetibujnata, yu cãã netõjãñurõ mujãã yu quetibujn masiña. Bairna camecũrê bairo yu caquetibujrije cabamiatacũãrê, atore bairo mujããrê yu quetibujnaya:

22 Mujãã tũru caãna quetibujnri majã, “Jãã roque hebreo majã majũ jãã ãniña,” i botionucũñama na majũã na caquetibujrije mena. Bairo na caãata, yu cãã hebreo majã yaua yu ãniña. Tunu bairoa, “Israelita majã Dios cũ cabesericarã jãã ãniña,” na caãata, yu cãã israelita majã yau majũã yu ãniña. Tunu, “Abraham ãnacũ pãrãmerã majũ jãã ãniña,” na caãata, yu cãã cũ pãrãmi majũã yu ãniña.

23 Tunu bairoa, “Cristore paabojari majã jãã ãniña,” na caãatacũãrê, yu roque na netõjãñurõ cũrê capaabojari majõcu majũ yu ãniña. Bairna, atiere bairo yu caĩbusuata, camecũrê bairo ñiña. Yu ruame roque na netõjãñurõ Dios yayerere yu paanucũña. Na netõjãñurõ capee majũ popiye preso jorica wiĩru yu jo epenucũñama. Tunu bairo na netõjãñurõ capee majũ yu bape econucũwã. Dios yaye macããjêrê yu caquetibujrije jũgori capee majũ yu rajãã ecobujionucũwã.

24 Jĩcã wãmo cãnacãni majũ judío majã quetiuparã yu ñewã. Bairo yu ñerĩ yua, treinta y nueve cãnacãni majũ yu bape epenucũwã, yure na cañenucũrõ cãnacãnia.

25 Itiani cãnacãni majũ yucu mena yu paerewã. Jĩcãni ùtã rupaa mena yu wẽjãã rocabujioiwã. Tunu bairoa itiani cãnacãni majũ cũmua capairicaru ãñesẽãũ, yu ruawũ. Bairo jĩcãni yu caruاري rũmũ caãno yoaro, ɯmũreco, ñami cũãrê yu baa pasawũ ria capairiya recomacã majũpũre. Yu riacoabujioiwũ.

26 Bairo aperoripũ caãnarê quetibujn ñesẽãgu, roro majũ yu tãmũonucũña. Bairo ãñesẽãnucũã, riyaa cauwiõropũ cũãrê yu ánucũwã. Tunu bairo uwioro cajerutiri majã na capairõpũ yu netõ ánucũwã. Yu yarã jĩcã yepa macããna judío majã nimirãcũã, yu wapanarê bairo caãna watoaru yu ãñesẽãnucũwã. Tunu bairo aperã ape yepa macããna tũripũ cũãrê uwioro yu ãñesẽãnucũwã. Tunu bairoa capaca macããpũ, camasã na camanõripũ cũãrê uwioro yu baiñesẽãwũ. Ria capairiya cũãrê uwioro yu baiñesẽãwũ. Tunu apeyera, “Jesucristore catũgoũsarã jãã ãniña,” cabũgoroa caĩtopairã watoa cũãrê uwioro yu baiñesẽãnucũwã, aperoripũ caãnarê quetibujnñesẽãgu.

27 Capee majũ popiye yu paanucũwã. Apeyera roro popiye yu tãmũonucũwã. Tunu capee majũ yu wũgoa tãmũonucũwã yu paarique jũgori. Tunu bairoa capee majũ etũgu, o ɯgarique ɯgagu, popiye yu ana ñucãnucũwã. Ape watoara capee jutũ cacũgoesũ ãniĩ rogo bopacooro yu yuũyaye tãmũonucũwã.

28 Atie mujããrê yu caquetibujrije, apeye mujããrê yu caquetibujnietiataje mena popiye majũ tãmũonucũmicũã, tocãnacã rũmũa mujãã, o aperã Dios ya roari macããna cũãrê caroaro na caãnipeere boũ, butiõro yu tũgoña patawacãnucũña.

29 Bairi ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ Jesucristo yauere cũ yarapuaõ joroque aperã cũ na caãpata, yu cãã cũ mena yu yarapua tũgoñanucũña. Tunu bairo ni ùcũrê roro cũ átio joroque aperã cũ na caãpata, yu cãã butiõro majũ yu tũgoña asianucũña.

30 Yu ruame, “Aperã netõrõ caquetibujnmasĩ yu ãniña,” irĩcãrõ ùnorẽã, catutuaesũ yu caãnierê bairo mujãã yu quetibujn iñõgu. Botiorique mena tutuaro yu quetibujngaetiyã mujããrê.

³¹ Dios, marī Quetiupau Jesucristo pacu cūā masīmajūcōñāmi caroaro cari-ape yu caquetibujunucūrjērē. Cūrēā tocānacā rūmua cū marī cabasapeoro űña.

³² Apeyera Damasco macāpu yu caāno quetiupau rey Aretare cajuroti gobernador puame yu űerotimiűurī. Bairo yure cañegau ānirī, cū űmua soldauare ti macā witorica joperu na coterotiyurī, yure na űeo joroque ī.

³³ Bairo yure cū cañerotirijere tūgori yua, aperā marī yarā puame yu juāma. Ti macā ēñotaricarō jūgoyeru pii capairi pii mena yu jāārī, wī waru joperu yu pitiyo ruiojowā. Tore bairo yu na caāto, yu rutimasīwū quetiupau gobernador yure cañegaure.

12

Visiones y revelaciones

¹ űe űnie majū marī átimasīētīña, marī majūā marī caātiere marī caībusuata. Bairo cabaimiatacūrē, yu puame marī Quetiupau qūēguericarore bairo yu cū cañorīqūē, cū yaye macāājērē yu cū caátibuio ĩñorīqūē macāājē cūrē mujāā yu quetibujugaya.

² Jīcāu caāmērē űiñawū caroaro majū Cristore jīcārō tūni catūgonasacōāninucūrē. Cū puamerē itia űmurecōo tuti buipū cū neāmī Cristo. Merē puā wāmo peti rūpore baparcānacā pēnirō cānacā cūma majū netōña cūrē cū caneātato bero. Baiřua caroaro majū yu masīētīña: Ati rupau menaa, o cū yeri jetore rita neácú baibauwī. Dios roque cariape cū caátajere masīñami.

³⁻⁴ Baiřua caroaro majū yu masīña: Cūrē Dios nocārō caroaro caāno cū tūpu cū neāmī. (Ati rupau menaa o cū yeri jetore rita neácú baibauwī.) Topu etaācu, cū puame busurī cayasorije, ni űcūrē Dios cū busurotietie űnie busurīque majūrē tūgoroyawī.

(Mai, Pablo puame versīculos 2-4 apei cū cabairiquere ī quetibujumicūā, cabotioagaecu ānirī cū majūā cū cabairiquere quetibujūgū ĩcūmī.)

⁵ Bairo yu roque tore bairo camasī ānirī caroaro netōrō tie mena jūgori yu baibotio ĩñobujioya ni űcū camasocure. Bairo masīmicūā, baiřua yu majūā yu camasīrjē mena tore bairo yu átibotiogetiāya. Tie űnie meerē, yu majūā yu cayeri tūgoñatutuaetie roquere torea bairo mujāā yu caāti ĩñoata, űucōābujioero.

⁶ Bairo netōjāñurō yu majūā yu caātiere, o yu caīrjērē quetibujumicūā, camecūrē bairo quetibujū mee yu baiya baiřua. Cariapea quetibujū roque tore bairo űnucūmiña. Bairo caī nimicūā, baiřua buipearo ni jīcāu űcū tie yu caāperie, o yu caīētīē jūgori yu cū caīroacotero yu boetiya. Caroaro yu caātiāninucūrjērē ĩñabeseri roque yu cū caīroaro űña.

⁷ Bairo marī Quetiupau yaye macāājē nocārō caroare yu cū caátibuio ĩñorīqūē mena jūgori yu cabaibotioetiparore bairo ī, wātī roro yu cū caātiere ēñotaemi Dios. Tie jūgori popiye pota marī rupaure caānorē bairo wātī roro yure cū caātiere ēñotaemi Dios. Tie jūgori popiye pota marī rupaure caānorē bairo wātī roro yure cū caátie ninucūña.

⁸ Bairo roro popiye yu cabaiānierē yu cū netōāto ī, itiani cānacāni majū Diore cū yu jēnimiwū.

⁹ Bairo itiani yu cajēniamiacūrē, itianīpu atore bairo űi quetibujūwī: “Mū caīrōrē bairo yu āperigu. Yū yarā popiye baimirācūā, narē yu mena na tūgoñatutuo joroque na yu caátie jūgori, nipetiro camasārē yu catutuarijere nemojāñurō na űiñomasīña,” űi quetibujūwī. Baiři popiye yu catāmuorjērē

tăgoñarî, tie mena yu tăgoña useanicōãña. Tie jăgori nipetiro camasârê Cristo yu cū catutuarije jorijere na yu âti îñomasîña.

10 Tunu bairoa atiere tăgoñarî yu useaniña: Catutuaecure bairo roro popiye yu cabairije, roro yure na caławajaturinucūrîjê, yure carusarije cūârê tăgoñarî yu useaniña. Apeyera Jesucristore yu catăgousarije jăgori yure na carajăga ñesêanucūrîjê, tunu Jesucristo jăgori popiye capee wăme yu cabainucūrîjêrê tăgoñarî yu useaniña. Bairo roro popiye catutuaecure bairo majû tămnonucū ñame roque nemojăñurō Cristo jăgori catutuaere bairo majû yu tăgoñanucūña.

Preocupación de Pablo por la iglesia de Corinto

11 Yu majûã camecūrê bairo ñiêtîña. Mujăã roque camecūrê bairo ñio joroque yu mujăã áru. Mujăã ñame roque yu caătianierê caroaro yure cabuspară mujăã ânimiña. Bairo yure caroaro cabuspară nimirăcūã, bairo mujăã áperinucūña. Cabugoro macăãcūrê bairo caăcū nimicūã, baiña na, mujăã catăgousanucūră, jăã apóstolea majă netdōr caănităgoñară roca macăãcūrê bairo yu ânităgoñaetîña.

12 Bairo popiye tămnomicūã, mujăã tpu âcū, nipetiri wăme nocārō Dios cū catutuarije mena âti îñorîqŭerê mujăã yu âti îñoaninucūwū. Tore bairo caroaro yu caătimasîrîjê jăgori cariapea Jesucristo yu apóstol majû yu caănierê mujăã masîō joroque yu âti îñomiwū.

13 Baiña jîcă wăme tore aperă Jesucristore catăgousari majă poarire yu caătinucūrōrê bairo mujăã yu ápewu. Yure carusarije caănimiatăcūârê, di rămu ũno patowăcōrō mujăârê yu jênipatowăcōerū. Tore bairo mujăârê yu cajênietîē to cañueticōăta, ŭiere yu mujăã masiriyobojawă!

14 Mujăã tpu águ, merê qŭênojogoyeti âcū yu âtiya. Atie yu caápée mena itiani majû merê mujăã tpuere ñiñañesêăgu. Bairo ati watoare ácu cūã, mujăã apeye ũnierê cajênipatowăcōurê bairo yu baietigu. Caracna ñame na pŭnaarê carusarijere na jomasînucūñama. Na pŭnaa ñame mee na pacuare carusarijere na jonucūñama. Baiři yu ñame mujăã yu pŭnaarê bairo mujăã caănoi, dise ũnie mujăã cacăgorijere mujăã yu jênipatowăcōetîgu. Yure mujăã caăgoaree ñame jetore yu boya.

15 Baiña, dise yu cacăgorije caetuario cārō mujăârê yu juătinemogu. Yu majû rupan mena cūârê popiye yu tămnomasîña, mujăã ñame caroaro mujăã caănimasîpeere bori. Bairo mujăârê netdōjăñurō yu camaimiatăcūârê, mujăã ñame nemojăñurō yure camaiena majû mujăã tuanucūña.

16 Bairo mujăârê di rămu ũno apeye ũnierê yu cajênipato wăcōetimiatacūârê, jîcăără atore bairo înucūñama: “Pablo masîrî, marîrê îtou âtiyami. Di rămu ũno caăno marî camasîeto yua, apeye ũnie marî cacăgorijere jemasîguami,” înucūñama.

17 Baiři, ŭmujăã tpu yu cajoricară mujăârê îtori apeye ũnie mujăã cacăgorijere mujăã na êmarî? Ni jîcăŭ ŭcū mujăârê îtori mujăã yayere êmaesupî.

18 Yu ñame Titore mujăã tpu cū yu jowu. Cū mena apeî marî yu Jesucristore catăgousan cūârê cū yu jowu. Bairo mujăātu yu cajoricu Tîto toru âcū, ŭmujăârê qŭîitori? Mujăârê jîcăni ũno îtoetacumi. Jăã, cū mena pŭgarăpna jîcārō tŭni jăã ânajê cutiya. Jăã, pŭgarăpna jîcă yerire bairo jăã yeri cutinucūña.

19 Ape watoara atore bairo ñame mujăã tăgoñabujioră: “Caroaro jăârê na ñucăbugoăto îră, tore bairo îrăma,” jăârê mujăã î tăgoñară. Bairo mee jăã baiya. Yu yară, yu camairă, Dios cūã tore bairo bori, jăã caătigtăgoñarîjêrê

masiċođñaami. Dios mena nemojãñurõ mujãã catũgoñatutuapee ruame roquere bori, tore bairo mujããrẽ jãã quetibũju ãninucũña.

²⁰ Mujããrẽ yu caĩñañesẽãũátí rãmũ caãno, caroaro yu mujãã caãniyuro yu boya. “Ape watoara ricaati niyubujiorãma,” í tũgoñarí, yu tũgoña uwiya. Carorije macããjẽ mena mujãã caãno mujãã yu eta tãmuogaetiya. Atie ùnie carorije nibujioro mujãã watoare baiorũa: ãmeo tutirique, ãmeo ñña ugorique, ãmeo asiarique, aperã netõrõ baitũgoñaríqũẽ, roro ãmeo busũpairique, causaropũ busũpairique, ãmeo botiorique, caroaro jĩcã yericatiri ãnimasĩetãjẽ cãã nibujioro. Tiere tũgoñarí yu ruame yu tũgoña yrapuajãñũña. Bairo mujãã caãmata, mujãã cãã bũtioro mujãã yrapuabujiorã, mujããrẽ yu catutipeere tũgoñarí yua.

²¹ Tunu bairoa ati watoa mujããrẽ yu caĩñañesẽãũátí rãmũ caãno, roro mujãã caãnie jũgori yu Quetiupũ Dios ruame mujãã mena yu tũgoñaboo joroque yu átibujioũmi. Nocãrõ yoaro carorije macããjẽrẽ mujãã caátĩãninucũrĩjẽrẽ tũgoñarí, bũtioro yrapuari yu otio joroque yu átibujioũmi. Capããrã mujãã mena macããna tocãnacã wãme roro ati rupũ mena átieperique ùnierẽ átí jãnaetinucũñama. Tie nipetirijere tũgoñarí yu majũrua bũtioro yu tũgoña yrapuajãñũña.

13

Advertencias y saludos finales

¹ Atie mujãã yu caĩñañesẽãũápeee mena merẽ itiani majũ mujãã tũruere ñiña ñesẽãágũ. Dios yu tutipũ bairo í quetibũju woatuyupa: “Pũgarã, o itiarã ùna, apeí roro caátacure na cabũsjãrõ ñũña. Bairo na, itiarã ùnarũa jĩcãrõrẽ bairo na cabũsjãata, nipetiro catũgorã cãã na caĩrõrẽ bairo átimasĩñama,” í quetibũjũya Dios yu tutipũ.

² Bairi mujãã tũru caãna carorijere caátanarẽ, o nipetiro to caãna cũãrẽ ãme ato mai cayoaropũa ãcũ, jĩcãni bero tunu mujããrẽ ñña etanemoũ yu caquetibũjũricarorea bairo ñinemoña tunu: Ati watoa mujããrẽ tunu yu caĩña ñesẽãnemoũ ápãta, roro caátipairãrẽ yu bopaca ññaecũ yua. Roro popiye na bairo joroque na yu átigu.

³ Mujãã ruame mai yũre caria Jesucristo yu cũ cajuãtiere masĩgarã, jĩcã wãme áticođña macããrã mujãã átiya. Jan, toroque mujããtu ãcũ, mujããrẽ yu átí ñnogũ cũ catutuarijere. Cristo ruame catutuaecure bairo mujãã watoare ãcãrẽ bairo bainucũñami. Bairo cabai nimicũã, nocãrõ cũ catutuarijere mujãã átí ñnomajũcõãnucũñami yu jũgori mujãã tũruere.

⁴ Bairãrua, cariapea marí masĩña catutuaecurea bairo yucũpãĩru papuatuecori riariquere. Bairo papuatuecori cariaricu nimicũã, Dios cũ camasĩrĩjẽ jũgori cacatiricu majũ ññami. Jãã cãã bairãrua Jesucristorea bairo roro popiye jãã tãmuonucũña. Bairo popiye baimĩracũã, Jesucristore capitiena ãnirí jãã cãã cãrẽã bairo jãã ãnigarã Dios cũ catutuarije jũgori, mujããrẽ juãtinemogarã yua.

⁵ Bairi mujãã majũã caroaro mujãã caátĩãnierẽ tũgoña besemasĩña. ¿Cariapea Jesucristo mena marí tũgoñatutuamiñatí? mujãã caĩtũgoñamasĩparore bairo ñrã, caroaro tũgoña beseya mujãã caátiere. ¿Mujãã yeripũ Jesucristo cũ caãnierẽ mujãã tũgoñamasĩtĩñatí? Caĩtopairãrẽ bairo cabũgoroa, “Jesucristo yarã jãã ãniña,” mujãã caĩata roque, Jesucristo mujãã yeripũ mácũmi.

⁶ Bairo ñmicũã, bairũa yu ruame mujãã mena yu tũgoñatutuacõãña. Bairi jããrẽ bairãrua cariapea Cristo yarã jãã caãnierẽ mujãã masĩcõãrã.

⁷ Bairi jáa p̄ame mujããrê Diop̄are jáa j̄enibojanucũña, dise ũnie carorije macããjêrê mujãã caáperiparore bairo írã. “Na netõrõ caroarã majũ jáa ãniña,” ígarã mee, mujããrê tore bairo jáa átibojagarã. Caroa macããjê p̄ame roque mujãã caátianiparore bairo írã, tore bairo jáa átigarã. “Cabũgoroa quetibũjurã átiyama,” camasã jáa na caĩmiatacũãrê, bairãp̄ua tore bairo jáa átigarã.

⁸ Jáa p̄ame dopẽírã cariape macããjêrê ricaati p̄ame jáa baibotiomasiẽtĩña. Cariape macããjê quetibũjurique caĩrõrê bairo p̄ame jeto roque jáa caátimasĩnucũpee niña.

⁹ Bairi jáa p̄ame jáãrê caĩñaterã cayeritutuenaarê bairo jáa na caĩmiatacũãrê, tũgoña useanirĩqũẽ mena jáa ãnicõãnucũña. Mujããrê juátigarã, tie mena jáa p̄ame popiye jáa catãm̄onucũrĩjê jũgori nemojãñurõ Dios mena mujãã catũgoñatutuaapeere tũgoñarĩ jáa useaninucũña. Bairi tocãñacã r̄m̄na mujããrê Diop̄are jáa j̄enibojanucũgarã, caroaro mujãã caátianie ñe ũnie to carusaetiparore bairo írã.

¹⁰ Bairi ati carta mena mujãã ȳ quetibũjũ woajoya, mujãã t̄p̄ũ ȳ caĩñañesẽãũ ápáro jũgoye. Top̄ũ ȳ caetaparo jũgoye roro mujãã caátianierê mujãã majũã qũẽnocõãña. Bairo mujãã caápata, ȳ p̄ame top̄ũ etaũ, tutuaro mena mujãã ȳ quetibũjũetigũ. Marĩ Quetiup̄aũ p̄ame roque tore bairo ȳ carotimasĩpeere ȳ jowĩ. Jesucristo mena mujãã yerĩp̄ũ nemojãñurõ cã mujãã catũgoñatutuanutuaparore bairo ĩ, tore bairo ȳ roticũwĩ. Mujããrê ȳ ȳarapuo reo joroque ĩ mee, tore ȳ quetibũjũ roticũwĩ marĩ Quetiup̄aũ.

¹¹ Ȳ ȳarã, mujããrê ȳ sawoajo ȳaraparo jũgoye atore bairo mujãã ñiña: Caroaro useanirĩqũẽ mena ãnajẽcusa. Caroaro átianajê p̄amerê átianimasĩña. Tocãnacãũp̄ua caroaro yerĩ ñurõ ãmeo átianajẽcusa. Tunu bairoa jĩcã yericunãrê bairo ãnajẽcusa. Marĩ Pacũ Dios ãmeo mairĩqũẽrê, bairi jĩcã yericutaje cããrê cajou mujãã mena cũ ãmarõ.

¹² Tunu bairoa caroaro n̄cũbũgorique mena ãmeo bocári ãmeo j̄eniña.

¹³ Marĩ yarã ato macããna Jesucristore catũgousarã nipetiro mujããrê ñuroti joyama.

¹⁴ Jesucristo marĩ Quetiup̄aũ caroare cã jonemoáto mujãã nipetirore. Tunu bairo marĩ Pacũ Dios nocãrõ marĩrê camai, bairi cã Yeri Espĩritu Santo cãã mujãã mena cũ ãnicõã ninucũáto.

Tocãrõã niña atie queti ȳ sawoaturije.

Carta de San Pablo a los GÁLATAS

Saludo

¹ Yñ, Pablo cawãmecucñ, Jesucristo cñ caquetibujerotijocñ apóstol majũ yñ ãniña. Camasã aperã ùna beseri na caquetibujerotijoricñ mee yñ ãniña. Jesucristo, cñ paçñ Dios mena roque na caquetibujerotijoricñ majũ yñ ãniña. Mai, Dios pñame cñ macã Jesucristore cñ catioyupi, cariacoatacñ cñ cañniatacũãrẽ.

² Bairi marĩ yarã Jesucristore catũgousarã yñ mena caãna mena, mujãã yñ woajoya, mujãã Galacia yepa macããna ñubueri majãrẽ.

³ Bairi mai, marĩ Paçñ Dios, marĩ Quetiupañ Jesucristo mena caroa yeri cõtajere mujãã na jonemoáto. Caroaro yeri jõrõ ãnajẽ cõtaje cũãrẽ mujãã na jonemoáto.

⁴ Mai, Jesucristo pñame yucupãipñ uwiricaro mano riayupi marĩ carorije wapa. Tunu bairoa roro atĩ ãmñrecóo macããna marĩ caatiãnie wapare netõõgñ riayupi. Tore bairo baiyupi, marĩ Paçñ Dios, Jesucristo paçñ cñ caboro jũgori yua.

⁵ Bairi yñ pñame tiere masĩrĩ, atore bairo ñi basapeoya: “¡Nocãrõ cañuñ cñ ãniñati marĩ Paçñ Dios! Tocãnacã rãmña cañuñ nicõã ninucũgumi. Bairoa to baiáto,” ñiña yua.

No hay otro mensaje de salvación

⁶ ãmerẽ butiuro yñ tãgoña yapapuaya, Diore catũgousaricarã nimirãcũã, cãrẽ yoaro mee mujãã cajãnarĩjẽ jũgori yua. Dios pñame Jesucristo jũgori mujããrẽ maiwĩ. Bairo mujããrẽ cñ camaimiatacũãrẽ, cñ yaye caroa queti camasãrẽ cñ canetõõrĩjẽ quetire jãnarĩ, apeye queti pñamerẽ mujãã tãgousaya. Tiere masĩrĩ, butiuro yñ tãgoña yapapuaya.

⁷ Cariape majũrã, apeye quetibujerique camasã na canetõõpee ùnie maniña. Bairo cabaimiatacũãrẽ, aperã jĩcããrã mujããrẽ quetibujñ mawijiorã átiyama. Jesucristo yaye caroa quetire quetibujñ mawijiobuieogarã átinucũñama mujããrẽ.

⁸ Bairi ni jĩcãũ ùcũ Dios camasãrẽ cñ canetõõrĩqũẽ caroa queti ùnie meerẽ cñ caquetibujñata, peero caũpetietopñ cñ ápáro. Yñ ùcũ, o ãmñrecóo macããcũ ángel ùcũ cñ caãmata cũãrẽ, popiye cñ baiáto, roro ricaati cñ caquetibujerije jũgori yua.

⁹ Merẽ cajũgoyerñ cũãrẽ tore bairo mujããrẽ ñi quetibujñwñ. Bairi ãmerẽ tunu mujããrẽ yñ quetibujñnemoña: Ni jĩcãũ ùcũ Dios camasãrẽ cñ canetõõrĩqũẽ caroa queti mujãã catũgojũgorique ùnie meerẽ mujãã cñ caquetibujñata, peero caũpetietopñ cñ ápáro.

¹⁰ Camasã, yñ caquetibujerijere na ññajesoáto ï mee, tiere yñ quetibujñnucũña. Dios pñame roque yñ caatiere qũññajesoáto ï, mujããrẽ yñ quetibujñnucũña atie cñ yaye quetire. Camasã ricaati caquetibujñrã mena caroaro tuagñ mee yñ átiãniña. ¡Narẽ tutuaro mena yñ caquetibujñeticõãta, Jesucristo cñ caquetibujerotijoricñ mee yñ ãnibujioñ!

Cómo llegó Pablo a ser apóstol

¹¹ Yñ yarã, atiere masĩña mujãã cãã: Caroa queti camasãrẽ Dios cñ canetõõrĩqũẽ quetire mujãã yñ quetibujñnucũña. Atĩ ãmñrecóo

macããna camasã na catũgoñarĩjẽ mena na caĩquetibũjuriye ũnie meerẽ yu quetibũjanucũña.

12 Ni jĩcãũ ũcũ camasocũ yũ quetibũjũ rotijoemi. Tunu bairoa ni ũcũ camasocũ yũ bueemi atie mũjãã yũ caquetibũjũriyere. Jesucristo pũame roque cũ majũrũna yũ masĩowĩ nipetirije mũjãã yũ caquetibũjũriyere.

13 Bairãrũna, mũjãã tũgoricarã mai cajũgoyeyũ judĩo majã na carotirore bairo ãcũ yũ caátajere. Tutuaro mena Dios ya poa macããnarẽ popiye na bairo joroque na yũ átĩusanucũwũ. Bairo ãcũ, Dios ya poa macããna na petio joroque yũ átĩgamiwũ.

14 Bairũna judĩo majã yayere yũ capaa ãniwatoare merẽ aperã yũ yarã, yũ tãniũ cabũtoa caãna netõjãñũrõ camasĩ majũ yũ ãmũ. Mai, judĩo majã na carotirije pũame netõjãñũrõ yũ ñicũjãã ãnana na caátĩanajẽrẽ yũ átĩcõã niganucũwũ. Tie quetibũjũrique jeto caãnicõãninucũrõ yũ bootũgoñanucũwũ.

15 Bairo cabai yũ caãnimiatacũãrẽ, merẽ Dios pũame yũ cabuiaparo jũgoyeyũna yũ besecõãñũpĩ. Bairo yũ beseri yua, nocãrõ yũre camai ãnirĩ, cũ yan yũ ãnio joroque yũ ãmi. Cũ majũ cũ caborore bairo yũ beseyũpĩ.

16 Bairo yũre camai ãnirĩ yua, cũ caborore bairo ãcũ, cũ macũ Jesucristore yũ masĩõ joroque yũ ãmi. Bairo cũ macũrẽ yũ masĩõrĩ yua, cũ yaye caroa queti camasãrẽ cũ canetõõrĩqũẽ quetire yũ quetibũjũ rotijowĩ judĩo majã caãmerãrẽ. Bairo cabairĩpaure ni jĩcãũ ũcũ camasocũ mena jẽniñarĩ yũ masĩjũgoeyũ.

17 Tunu bairoa Jerusalẽrũnã átĩ, yũ jũgoye apõstolea majã caãnijũgoricarã cũãrẽ na yũ jẽniñaerũ yũ cabairijere. Bairo átiri mee, jicoquei yoworicaro mano Arabia yeyarũ yũ acoãrũ. Cabero Damasco macãrũ yũ tunuetawũ tunu.

18 Yoaro itia cũma beropũ roque yua, Jerusalẽn macãrũ yũ ãrũ. Bairo ti macã etan, Pedrore cũ yũ masĩjũgowũ. Cũ mena yua pũga wãmo peti jĩcã rũpo petiro canacã rũmũ majũ yũ tuawũ.

19 Bairo topũ ãcũ, noa ũna aperã apõstolea majãrẽ na yũ bocãeyũ. Santiago, marĩ Quetiuparũ bai jetore cũ yũ bocãwũ.

20 Bairi cariape Dios cũ caĩñajoro mũjããrẽ ñiña: Atie mũjãã yũ sawoajorije cabũgoro macããjẽ mee ñiña. Cariape macããjẽ majũ ñiña.

21 Tie bero yua, yũ pũame Siria, bairi Cilicia yeyaarũ yũ acoãrũ.

22 Mai, bairãrũna marĩ yarã Cristore catũgousari poari, Judea yepa macããna yũ majũpũrã yũ bocãema.

23 Atore bairo na caĩquetibũjuriye jetore tũgonucũñũpã: “Marĩrẽ roro capãjãga usamirĩcũ ãmerẽ yua tũgoñatutuarique caroa quetire camasãrẽ na quetibũjũ átĩupũ. Ji yũteapure mai marĩrẽ cayasioregamirĩcũ camasãrẽ caroa quetire na quetibũjũ átĩupũ,” na caĩquetibũjanucũrĩjẽ jetore tũgonucũñũpã.

24 Bairo yũ cabairijere tãgori, bũtĩoro Diopũre cũ basapeonucũñũpã.

2

Los otros apóstoles aceptan a Pablo

1 Cabero pũga wãmo peti rũpore baparicãnacã pẽnirõ canacã cũma bero majũrũ yũ ãrũ tunu Bernabẽ mena Jerusalẽn macãrũre. Bairo ãcũ, yũ mena cũ yũ pii ãrũ marĩ yan Tito cũãrẽ.

2 Cabũgoro mee yũ ãrũ ti macãrũre. Dios pũame roque topũ yũ árotiwĩ. Bairo to Jerusalẽrũnã ãcũ yua, cabũtoa camasĩrã na caĩroarã mena Jesucristo yarã jesaye jãã neñawũ. Bairo na mena neñarĩ, na jãã quetibũjũwũ nipetirije judĩo majã caãmerãrẽ jãã caquetibũjũ ñesẽãnucũrĩjẽrẽ. Yũ pũame yũ paarique

yú caátaje, yú caátiānie cūā to yasieticōāto ĩ, tore bairo nipetirije na yú quetibujywy. “Mú paarique ñumajücōāña,” na caĩparore bairo ĩ, tore bairo na yú quetibujywy.

³ Mai, Tito yú mena caátacy pñame griego majā yuy āmi. Bairo griego majā yuy cū caāniamiatacūārē, judío majā caāmyarē na caātinucūrōrē bairo cū āpewā. Dios yuy niġn, cū rupan macāāto ũnorē yisetaecoemi cabotoa camasīrārē.

⁴ Jicāārā jāā yarā judío majā caĩtopairā pñame yasioro atiri jāā caneñarōpy jāā mena neñāupā na cūā. Na pñame to jāā cabusurijere catūgorutiri majārē bairo anā baiyupa. “Roro majū Jesucristo pñame jetore cū tūġonsarā ātiyama Pablojāā,” ĩ busujāmasīgarā, jāā caĩrĳjērē tūgorutiranā baiyupa. Bairo jāā ĩ busujārī yua, Moisés ānacū cū caātiroticūrĳqūērē caātiecorā majū tunu jāā tuao joroque ātigarā baimiñupā.

⁵ Bairo jāārē na caātigamiatacūārē, jāā pñame peeto ũno na caĩrĳjērē jāā tūġonsaerpy. Caroa queti Dios camasārē cū canetōrĳqūē quetire caroaro mujāā catūġonsacōāno bootūġoñarī, narē jāā rotiecoerpy.

⁶ Bairāpna, cabotoa camasīrārē bairo caāna ape wāme yú caātinemopeere yú quetibujy masīōēma. Bairpna yú pñame camasīrārē bairo na caānajē cūtiere bñtiroo majū yú tūġoñaeñā. Dios pñame bui macāājē marī caātiānierē cañābesei mee niñami.

⁷ Bairo ape wāme yú caātinemopeere yú quetibujy masīētĳrī yua, cariapea Dios yú cū cabeseriquere tūġoñamasīwā. “Cariapea Dios, caroa queti camasārē cū canetōrĳqūē quetire cū quetibujy rotijoyupi judío majā caāmerārē,” ĩ tūġoñacōāwā. “Judío majārē Dios, Pedrore cū caquetibujy roticūrĳcārōrēā bairo Pablo cūārē judío majā caāmerārē cū quetibujy roticūrĳpī Dios,” cariapea ñi tūġoñacōāwā yua.

⁸ Bairi cū, Dios, Pedrore judío majārē caquetibujypna apóstol majū cacūrĳcūna yú, Pablo cūārē judío majā caāmerārē caquetibujypna apóstol majū yú cūwī.

⁹ Bairo yú cabairo jūgori Santiago, Pedro, bairi Juan ñubueri majā quetiuparārē bairo caāna pñame yú paariquere merē masīwā. Bairo masīrī yua, “Dios pñame caroaro cū quetibujy masīō joroque cū āsupi Pablore,” ĩ tūġoñawā. “Mú paarique ñumajücōāña,” ñiwā yua. Bairo caĩrā ānirī, “Jicārōrēā bairo jāā paarique bapa mñ āniñā,” ñigarā yua, yú wāmo ñewā. Yú bapa Bernabé cūārē cū wāmo ñewā. Bairi yua jicā yericūna, atore bairo jāā āmeo ĩ tuawny: “Mujāā pñame judío majā caāmerārē na mujāā quetibujygarā Dios yaye quetire. Jāā pñamea judío majārē caquetibujyparā jāā ānigarā,” jāā āmeo ĩ tuawny yua.

¹⁰ Bairāpna, Pedrojāā atie jeto jāā caātipeeere bowā: “Cabopacarārē caroaro majū na mujāā juāpa,” jāā ĩcūwā. Merē yú pñamea na, cabopacarārē caroaro mena na cañātinemo āninucūā yú āmny bairpna.

Pablo reprende a Pedro en Antioquía

¹¹ Pedro Antioquīary cū caátá watoare cū majūpñrea tutuaro cū yú tutirocayowny. Mai, cū pñame carorije marī yasio joroque caātie majūrē ācy baiwī. Bairi tutuaro cū majūpñrea cū yú quetibujywy.

¹² Mai, atore bairo baiwī cūrē tore bairo cū ñio joroque: Pedro pñame caānijūgoro judío majā caāmerā mena ũga ruiwī. Bairo cū caugāāno yua, judío majā aperā, Santiago cū cajoātana etawā. Bairo na caetaro ĩñarī yua, Pedro pñame na wāmny weyocoāmī judío majā caāmerārē. Na mena

uga ruinemoe mi yua. Cū p̄ame, “Marī rupau macāātōrē marī cayiseet-icōāta, marī netōmasiēna,” caīquetibujuri majā na caetaro uwiri yua, na mena uganemoemi.

13 Aperā judío majā catūgousari majā cūā roro cū caātiere cūrēā bairo átigawā. “Na rupauge cayiseena mena marī caugaata, űuűa,” caīrā nimirācūā, na caīrōrē bairo apewā. Na teejāűuwā. Roro majū Pedro cū caátijūgorije jūgori yua, tame, Bernabēru cūā na caátorea bairo na átiusawī.

14 Bairo roro majū, caroa queti Dios camasārē cū canetōrīqūē queti caque- tibujurore bairo na caátijātietore űnarī yua, yu p̄ame atore bairo cū űiwū, nipetiro caneñarā na catūgoro Pedroro: “M̄u, judío majā yau nimicāā, judío majā yau meerē bairo judío majā caāmerā watoaru m̄u āniaru. M̄u p̄ame bairo cabai nimicāā, ¿Dopēī judío majā caāmerārē, judío majārē bairo na ānio joroque b̄utiro na m̄u ātirotigayati?” cū űi tutiwu.

Los judíos y los no judíos alcanzan la salvación por fe

15 Mai, jāā p̄ame jicoqueipua judío majārē bairo camasāwācārīcārā jāā āniűa. Carorije caātiānipairā Diore camasiēna űna caāna mee jāā āniűa.

16 Bairo jāā cabaimiatacūārē, ni jīcāū űcū Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē cū caatie mena jūgori carorije cacūgoecure bairo tuamasīētīűami. Jesucristo jetore marī catūgousarije jūgori roque, tore bairo marī tuamasīűa. Merē tiere marī masīcōāűa. Bairi marī, Jesucristore catūgousajūgoricarā majū marī āniűa, cū mena marī catūgoñatutuarije jūgori marī carorije wapare marī cū canetōbojaparore bairo űrā yua. Moisés ānacū cū caroticūrīqūē carotirore bairo marī caatie jūgori mee marī netōmasīűa. Merē atiere marī masīűa: Ni jīcāū űcū Moisés ānacū cū caroticūrīqūē carotirore bairo cū caatie jūgori űe űnie cawapa cūgoecure bairo Dios cū caīűajoro tuamasīētīűami.

17 Marī p̄ame, “Jesucristo mena marī catūgoñatutuarije mena jeto marī netōgarā,” marī ī tūgoűaűa. Bairo ī tūgoűamirācūā, cabero yua, “Marī űicūjāā na caroticūrīqūē marī caaticōānie jūgori roque marī netōgarā,” marī caītūgoñabōcaata, “ ‘Jesucristo p̄ame carorije marī átijūgoū ātiyami,’ űgarā ato,” ¿marī űbujocūti? ¡Baietiya! Jesucristo carorije marīrē caátijūgoū mee niűami.

18 Торесу, yu p̄ame jīcā wāme dope caāperiere cūcōārī, apeye caroa macāājē p̄amerē caaticōājūgoricū nimicāā, tunu tie yu caátijūgorique macāājē p̄amerē yu caātinemoata, űuētīűa. Tore bairo yu caāpata, yu yaye wara paio cabuicūcū majū yu tuabujioū.

19 Mai, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē yu caátijātīmasīētīē jūgori caya- sicoatacure bairo caācū yu ānimiwū. Āmerē yua, tiere catūgousajānarīcū majū yu āniűa. Bairo tūgousajānarī yua, Dios cū canetōrau, cū mena cacat- icōāniūcūp̄aru yu tuaya. Jesucristo p̄ame roque merē yu carorijere netōgū, yuc̄p̄āīru yu riabojayupī. Bairi cū mena yuc̄p̄āīru cariaricure bairo yu tuaya.

20 Торесу, yu p̄ame yu majū rupau mena yu ātiāmerīűa āmerē yua. Je- sucristo yuṗre cū caāno jūgori, cū caborore bairo jeto caātiāniūcū majū yu tuaya yua. Bairo caācū ānirī āme atī rupau mena atī yeparure yu caāno űno mai, cū, Dios macū mena yu catūgoñatutuarije mena jeto yu ānicōāűa. Cū p̄ame nocārō yre camai ānirī, cū majūā yu carorije wapare netōgū, yuc̄p̄āīru p̄ājīāecori yu riabojayupī.

21 Bairi nocārō Dios caűuū, yu mena caroaro cū caātiere boeticōā yu baigaetiya. Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē tūgousari, tie carotirore bairo

marĩ caátie jũgori marĩ carorije wapare canetõecoricarã marĩ caãmata, Jesucristo ɸame cabũgoro wapa mano yucɸãĩɸĩ riabujoricami.

3

La ley o la fe

¹ ¡Galata yepa macããna, mujãã, catũgomasĩena majũ mujãã ãniña! ¿Noa mujããrẽ tore bairo roro majũ mujãã tũgoñamawijiao joroque mujãã na átĩ? Mujããrẽ quetibũju ñesẽãrã, caroaro jĩcãrõ tãni majũ mujãã caĩñarõɸua Jesucristo yucɸãĩɸĩ cũ cariarĩquere mujããrẽ jãã quetibũjuwujã ritaã.

² Bairi atie yũ cajẽniñarĩjẽ jetore cariapea yũ mujãã caquetibũjuɸo yũ boya: ¿Mujãã ɸame Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ mujãã catũgousarije jũgori Espiritu Santo Dios Yeri majũrẽ mujãã ñerĩ? Mujãã baieɸũ. Jesucristo yaye queti caroa queti jãã caquetibũjuriquere tũgousari bero roque, Espiritu Santo Dios Yeri majũrẽ mujãã cũgojũgowũ.

³ Yũ yarã, ¿nocãrõ catũgomasĩena majũ mujãã ãniñati? Dios Yeri Espiritu Santore catũgousajũgoricarã majũ nimirãcũã, ¿dopẽĩrã ãmerẽ mujãã majũã ati rupãũ mena mujãã caãtitutuarije mena Dios yaye macããjẽrẽ mujãã átĩãni jũgogayati?

⁴ Nocãrõ capee caroa mujãã caãtimasĩjũgomirĩqũẽ yua cabũgoro macããjẽ majũ ãñupã mujããrẽ. Yũ ɸamerã, tocãrõ majũ cabũgoro macããjẽ caãnipee mee ãñupã mujããrẽ, jtaame!

⁵ Dios roque cũ Yeri Espiritu Santo majũrẽ mujãã joyupi. Bairro mujããrẽ jori, caroa cũ caãti ñnomasĩrĩjẽrẽ mujãã watoapũre átĩ ññoñupĩ. Tore bairo cũ caãpata, ¿dopẽĩ tore bairo cũ ásupari? “Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ caĩrõrẽ bairo nipetirije na átipeyocõãto,” ĩ mee, tore bairo ásupi. Caroa queti jãã caquetibũjuriquere caroaro mujãã catũgousaparore bairo ĩ, tore bairo átinucũñami Dios.

⁶ Abraham ãnacũ ɸame caroaro Dios mena cũ catũgoñatutuarije jũgori, ñe ñnie cawapa cũgoecũre bairo quĩñãñupĩ.

⁷ Bairro cabairo jũgori atiere mujããrẽ masĩrotiya: Cariapea Abraham ãnacũrẽ bairo Diore catũgousarã, cũ pãrãmerãrẽ bairo caãna Dios mena jeto catũgoñatutuarã ninucũñama.

⁸ Merẽ baipũã Dios cajũgoyepũã judío majã caãmerã cũãrẽ, cũ mena na catũgoñatutuarije jũgori ñe ñnie cawapa cũgoenarẽ bairo cũ caĩñapeere cũ ya tutipũ quetibũju cũweyocõãñupĩ. Atore bairo caroa quetire quĩ quetibũju jũgoyeticũñãñupĩ Dios marĩ ñicũ Abraham ãnacũrẽ: “Tocãnacãũɸua masapoari macããnarẽ murẽ bairo yũ mena na catũgoñatutuarije jũgori caroarã ñe ñnie cawapa cũgoena na ãnio joroque na yũ átigu,” quĩ quetibũju jũgoyetiyupi Dios Abrahãrẽ.

⁹ Bairi Jesucristo mena catũgoñatutuarã ɸame Abraham ãnacũrẽ Dios caroare cũ cũ cajoricarorea bairo na cũã caroare cũ cajorã majũ niñama, Abraham ãnacũ Dios mena catũgoñatutuaricũrea bairo yua.

¹⁰ Bairi noa ñna Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ jetore tũgousari na carorije wapare na canetõgaata, cañuena carorije cawapa cũgorã majũ tuagarãma. Merẽ torea bairo ĩ quetibũjuã Dios ya tutipũ na cawoatucũrĩqũẽ cũã: “Ni ñcũ caroaro mena Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ caĩrõrẽ bairo jĩcã wãme ñsaricaro mano cũ catũgousapeticõãta, cañuecũ, carorije cawapa cũgon majũ tuagũmi,” ĩ quetibũjuãyupa.

¹¹ Bairro cabairoi, merẽ caroaro majũ mujãã masĩrã: Ni jĩcãũ ñcũ roticũrĩqũẽ caĩrõrẽ bairo cũ caátie jũgori ñe ñnie carorije wapa cũgoecu tuamasĩetĩñami.

Atorea bairo ĩ quetibujaya Dios ya tutipm cããrê: “Carorije cawapa cãgoecure bairo yu caĩnaŋ pũame yu mena cũ catũgoŋatutuarije jũgori nicõã ninucũgumi,” ĩ woatuyupa Dios ya tutipure.

¹² Moisés ãnacũ cũ caãtiroticũrĩqũê pũame tore bairo mee quetibujaya. Atore bairo pũame roque ĩ quetibujaya tie, Dios ya tutipm cããrê: “Ni ĩcãũ ùcũ roticũrĩqũê carotirore bairo ñe ùnie rusaricaró mano caãtipeyõ netõmasĩgumi. Dios tũpũ ãnicõã ninucũgumi tocãnacã rãmua. Tore bairo ĩcãrõ tãni cũ caãtipeyoeticõãta, carorije wapa cacũgõũ majũ tuagũmi Dios cũ caĩñajoro.”

¹³ Cristo pũame roque Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũê jũgori nocãrõ paio marĩ carorije wapa marĩ cacũgomirĩqũêrê marĩ netõbojayupi. Cũ pũame carorije caãpei nimicũã, carorije caãcure bairo yua roro majũ marĩ yaye wapa jũgori marĩ riabojayupi. Atore bairo ĩña Dios ya tutipm na cawoatucũrĩqũê cãã: “Ni ĩcãũ ùcũ caĩñecũ majũ caãcũ yucũpãĩpũ papuatuecori cũ riaãto,” ĩ quetibujaya ti tutipm.

¹⁴ Atore bairo baietayupa Dios, “Caroaro majũ mũ yũ átigu,” Abrahãrê cũ cũ caĩcũrĩqũêrê judío majã caãmerã cãã Cristo jũgori ĩcãrõ na cacũgõpetiparore bairo ĩ yua. Tunu bairoa cũ mena marĩ catũgoŋatutuarije jũgori Espĩritu Santo Dios marĩrê cũ cajogaricure nipetiro cũ marĩ cãgõmasĩña marĩ yeripm yua.

La ley y la promesa

¹⁵ Yũ yarã, ãmerê camasã ati umũrecõo macããna na caãmeoãtie ùnie mena ĩcõñarĩ, mũjãã yũ quetibujaya: ĩcãũ caũmũ, “Atore bairo marĩ ãmeo átiroa,” ĩ, cũ wãmerê ĩcã pũrõ ùnopũ woatucõña peyocõãñami, aperã, “Tore bairo mee niña,” na caĩmasĩetĩparore bairo ĩ yua. Tore bairo cũ majũã cũ caĩcũata, ni ĩcãũ cũ caãtigarijere cũ eñõotamasĩetĩñami. O tunu bairoa cũ caãtiataje carusaata, “Atore bairo pũame boya,” ĩrĩ ape wãme ti pũrõpũre woabuipeo masĩetĩñama.

¹⁶ Bairi ãmerê yua marĩ masĩña: Dios pũame Abraham ãnacũrê, “Caroaro majũ mũ yũ átigu. Cabero torea bairo yũ átigu mũ pãrãmi caãnipau cããrê,” qũĩ cũñupĩ Dios. Mai, Dios ya tuti na cawoaturiqũe pũame, “capããrã mũ pãrãmerã,” ĩ quetibujetiya. Atore bairo pũame jeto ĩña: “ĩcãũ mũ pãrãmi cããrê caroaro yũ átigu,” ĩ quetibujaya. Bairo “mũ pãrãmi” cũ caĩrĩcũ pũame Jesucristo niñami. Cũrêã ĩgu tore bairo ĩñupĩ Dios cũ ya tutipure.

¹⁷ Atore bairo pũame mũjãã ĩgu ñiña: Dios pũame Abrahãrê, “Cawãma wãme mũ yũ átigu,” qũĩ cũjãgoyupi. Bairo qũĩãcu, cũ catutuarijere cũ átĩ ĩñoñupĩ, “Yũ caĩrĩjêrê yũ wasoacẽu,” ĩgu yua. Bairo cũ caãtaje jũgori, Moisés ãnacũ cũ caãticũrĩqũê cuatro cientos treinta cũmarĩ beropũ caãnjũgorique nimirõcãã, Dios, “Caroaro mũ yũ átigu,” cũ cũ caĩcũrĩqũêrê yasiomasĩetĩña. Tunu bairoa Dios cũ caĩjũgoyetiriquere cawapa manierê bairo to tuao joroque átimasĩetĩña.

¹⁸ Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũê jũgori Dios caroaro marĩ cũ caãtipeere, cũ caãtigarique to caãmata, cabũgoroa, “Caroaro mũ yũ átigu,” qũĩ cũbujoricumi Dios Abraham ãnacũrê. Cariape majũrã Dios, “Mũ yũ jomajũcõãgu,” cũ cũ caĩrĩqũêrê ñe ùnie wapa jẽnirĩcãrõ mano cũ cajopeere ĩ, bairo ĩñupĩ.

¹⁹ “Toroque, ¿dopẽĩ cũ cũñuparĩ Dios cũ carotiriquere Moisés ãnacũ mena?” mũjãã ĩ tũgoŋabujiorã. Yũra, caberopũ tie rotiriquere cũñupĩ Dios, roro camasã na caãtipainucũrĩjêrê na catũgoŋabõca masacatiparore bairo ĩ. Tie roticũrĩqũê pũame Jesucristo Abraham ãnacũ pãrãmi ati yepa cũ caetari watoapũ rotĩ ãnimasĩjãnañupã. Apeyera Dios pũame cũ majũ mee, cũtu macããna ángelea majã jũgori roque roticũrĩqũêrê cũ joyupi Moisés ãnacũrê. Bairi Moisés ãnacũ pũame camasãrê na quetibujũ netõõñupĩ yua tie roticũrĩqũêrê.

²⁰ Jicãũ cũ caátipeere cũ caĩcũrĩqũẽ caãmata, apeiɾu cũ cabusɩnemobojaru boetiya. Torea bairo Dios cũ majũɾna cũ caátipeere quetibujuyupi Abrahãrẽ. Apeɾapũrẽ quetibuju netõrotijoesupi.

El propósito de la ley

²¹ Bairo bairi, ¿Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ ɾuame Dios cũ caátipeere ri-caati to ãnio joroque to ãtoati? ¡Bairo átimasĩeto! Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ marĩ caticõã nio joroque to caátimasĩata, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ bairo jeto átiri carorije wapa cacũgoena marĩ tuabujioricarã.

²² Bairãɾna, Dios ya tutipũ caĩrõ ɾuamata, nipetiro carorije macããjẽrẽ caátieconucũrã jeto marĩ ãniña. Bairo caãna nimirãcãã, Jesucristore noa ãna na catũgousaata, Dios caroaro cũ caátigariquere cacũgoparã majũ niñama.

²³ Mai, Jesucristo, marĩ catũgoñatutuɾapũ ati yepapũ cũ caetaparo jũgoyere Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ jũgori roro majũ carorije macããjẽrẽ caátiecorã majũ marĩ tuamiwã. Tore bairo roro marĩ átiãninucũwã, Jesucristo cũ majũɾna marĩrẽ cũ caãnajẽ cutiere marĩ cũ camasiõparo jũgoye mai.

²⁴ Ape wãme ĩcõñarĩ ĩrĩcãrõ ɾuamata, Moisés cũ caroticũrĩqũẽ ɾuame marĩrẽ cabuejũgon cũ caquetibujujũgororea bairo marĩ carorije wapare marĩ masiõ joroque marĩ áɾu. Tore bairo marĩ baicõã ãmu, Jesucristo ati yepapũ cũ caetaparo jũgoye mai. Bairo caãna marĩ caãnimiatacũãrẽ yua, ãmerẽ cũ mena marĩ catũgoñatutuɾarije jũgori ñe ãnie carorije cawapa mánarẽ bairo marĩ tuao joroque marĩ ãmi.

²⁵ Bairi ãmerẽ yua, Jesucristo ati yepapũ caatãcure cũ tũgousari, cũ mena catũgoñatutuɾarã majũ marĩ ãniña. Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ carotiecorã mee marĩ ãniña. Tie, marĩrẽ cabueire bairo carotijũgoro marĩ boetiya yua.

²⁶ Bairi ãmerẽ Jesucristo mena mujãã catũgoñatutuɾarije jũgori nipetiro Dios ɾũnaarẽ bairo caãna majũ mujãã ãniña.

²⁷ Tunu bairo Jesucristo wãme mena ĩrĩ, mujãã cabautiza rotirique jũgori cũ yarã cũ mena ĩcãrõrẽ bairo caãna majũ mujãã tuaya. Cũrẽã bairo ĩcã rupã caãna majũ mujãã tuaya yua.

²⁸ Bairi ñe ãnie majũ mee niña judiõ majã yaɩ marĩ caãnie, o griego yaɩ marĩ caãnie cãã. Paabojari majõcu, o caroaro caãnicõãũ marĩ caãnie cãã, ñe mee niña. Caãmu, carõmio cãã ĩcãrõ tũnia cũ mena marĩ tũgoñatutuamasĩña. Bairo yua Jesucristo mena ĩcãrõrẽ bairo tũgoñatutuari nipetiro cũ yarã, cũ mena ĩcãrõ caãna majũ mujãã tuacõãña, mujãã cãã yua.

²⁹ Bairo Jesucristo yarã majũ mujãã caãmata, Abraham ãnacũ ɾãrãmerã caãna majũ mujãã tuaya. Bairo cũ ɾãrãmerãrẽ bairo caãna ãnirĩ Dios caroaro cũrẽ cũ caátipeere cũ caĩcũjũgoyetiriquere mujãã cãã cacũgorã majũ mujãã tuaya yua.

4

¹ Atore bairo ɾuame mujããrẽ ĩ quetibujugu ñiña: Jicãũ cawĩmau cũ ɾacu cũ cacũgomirĩqũẽrẽ cacũgousapan, mai cawĩmau ãcũ, dope bairo átimasĩetĩñami. Cũ ɾacu ɾaabojari majõcu cããrẽ dope bairo cũ botiomasietĩñami. Cũ ɾacu ɾaabojari majõcu caãcũ ɾuame mai nipetirije cũ cacũgopeere caroaro ĩnaricanugõcote masĩcõãñami. Bairo cũ ɾaabojari majõcu cũ caĩnaricanugõcotebojamiatacũãrẽ, cabucu niãcũɾu roque yua, cariape majũrã nipetiro cũ ɾacu yaye caãnajẽ upã majũ catuɾapũ niñami.

² Mai, cawĩmau cũ caãno, cũ ɾaabojari majã ɾuame caroaro cũ qũẽñonucũñama. Tunu bairoa dope bairo cũ caátigarije cããrẽ na ɾuame jeto cũ juãtinemonucũñama. Tore bairo jeto cũ juãtiãninucũñama cũ ɾacu cũ

cacūgoriquere cū cacūgomasiṙpa yutea, cū paṙu cū caĩcūĩcā yutea caetaparo jūgoye mai.

³ Bairi torea bairo baiwū marĩ caārē. Mai, marĩ pūame cawĩmarārē bairo āna, ati ũmurecōo macāāna na carotituarijere carotiecorā majū marĩ āmū. Bairo niña, tore bairo icōña quetibujūgaata.

⁴ Bairo caāna marĩ caānimiatacūārē, Dios pūame cū cacōĩcā yutea caetaro, cū macū marĩrē canetōpaure ati yerapū cū joyupi. Cū pūame jĩcāo carōmio jūgori buiayupi ati yerapūre. Bairo buiari cū cūā Moisés ānacū cū caroticūĩqūērē caátiecoū majūrēā bairo caācū buiayupi.

⁵ Marĩ, Moisés ānacū cū caroticūĩqūērē carotiecorārē marĩ netōōgū, cū cūā tiere carotiecoūre bairo ati yerapūre etayupi. Bairo cū macū marĩ cū caátibojaro yua, cū paṙu Dios pūame cū pūnaarē bairo marĩ qūĩña joroque ásupi Jesús.

⁶ Tunu bairoa Dios pūnaa majū, merē marĩ caānierē marĩ masĩō joroque ĩ, cū macū yaū Espĩritu Santore marĩ yeripū marĩ jowĩ. Bairo cū, Espĩritu Santo marĩpūre cū caāno jūgori, “jāā Paṙu!” cū marĩ ĩnucūña Diore.

⁷ Bairo cabairicārā nimirācūā, āmerē yua marĩ pūame Moisés ānacū cū caroticūĩqūērē carotiecorā mee marĩ āniña. Dios pūnaa majū caāna roque marĩ āniña. Bairo cū pūnaa majū marĩ caānoi, Jesucristo jūgori nipetĩrije marĩ cū cajogarique cūārē cū caborore bairo marĩ jogūmi.

Pablo se preocupa por los creyentes

⁸ Mai, mujāā pūame cajūgoyerūre Diore camasiēna majū mujāā āñupā. Bairo Diore camasiēna ānĩrĩ, Dios mee caāna, jūgūēārē cairoarā majū mujāā āñupā. Na, jūgūēā pūame cariape majūrā Dios ũna mee niñama.

⁹ Bairo cabairicārā nimirācūā, āme roquere yua Dios majūrē camasiā mujāā āniña. O, “Dios pūame jĩcā nūgōā mujāārē ĩnamajūgori mujāā beseyupi,” ĩgū ñiña are watoara. Bairo Diore camasiā nimirācūā, ¿dopēĩrā roticūĩqūērē caátirotiecorā majū mujāā tuagayati tunu? Tie roticūĩqūē pūame dope caāperie catutuaetiere bairo caānie niña. Bairi, ¿dopēĩrā tiere mujāā tūgoṙsagayati tunu?

¹⁰ Mai, mujāā pūame atore bairo mujāā átinucūña: Di rāmu, o di muĩpū ũno, o ti yutea, ti cūmarē caetaro ĩñarā, judío majārē bairo mujāā bose rāmu átipeonucūña. ¿Dopēĩrā tore bairo mujāā átinucūñati?

¹¹ ¡Bairo tiere tūgoñarĩ, yū pūame mujāā cabairijere yū tūgoña uwijāñuñā! “Narē yū caquetibujarique cabūgoro majū āñupā. Yū paarique yasicoáto,” ñi tūgoña uwiya.

¹² Yū yarā, bairi atore bairo mujāā yū átirotiya: Caroaro tūgomasiña mujāā yū cabairijere. Yū pūame roticūĩqūērē carotiecoricū nimicūā, āmerē tiere caátirotiecoū mee yū āniña. Torea bairo mujāā cūā caátirotiecoena majū mujāā āmū cajūgoyerūre. Bairi yūrea bairo caátirotiecoena āninemoña tunu. Bairāpūa, cajūgoyerūna mujāā mena yū caāno, caroaro yū mujāā qūēnowū.

¹³ Roro majū yū riawū, mujāā tūpūre ācū. Bairo riamicūā, tie yū riaye jūgori tuari, caānijūgoro mujāārē caroa queti Dios camasārē cū canetōōĩqūē queti majūrē mujāā yū quetibujūgowū. Tiere merē mujāā masĩña.

¹⁴ Bairo yoaro mujāā tūre yū caria ānimiatacūārē, yūre mujāā ĩñateerū. Tunu bairo yūre cateena ānĩrĩ, caroaro jĩcārō tūni yū caquetibujarijere yū mujāā tūgoṙsawū. ũmurecōo macāācū ángel majūrē catūgoṙsarārē bairo caroaro majū yū caĩrĩjērē mujāā tūgoṙsawū. ¡Jesucristo cū majūrūna mujāārē cū caquetibujūrore bairo caroaro majū yū mujāā tūgoṙsawū Jesucristo yaye quetire mujāā yū caquetibujarijere yua!

15 Bairo caroaro ɥseanirĩqũẽ mena mujãã catũgousamirĩqũẽ mena, ɥdope ămerẽ mujãã baiyati yua? Apeyera, caroaro mujãã caátajere mujãã ñibusupa: Marĩ caapeare nerĩ apeire marĩ cajomasĩrĩjẽ to caámata, mujãã ɥhame coteri-caro mano mujãã caapeere nerĩ, ɥhẽ cajoparãrẽ bairo majũ mujãã baimiwã.

16 Bairo majũ cabairicarã nimirãcũã, ămerẽ, ɥdope mujãã baiyati? ɥh ɥhame cariape macããjẽrẽ mujãã ɥh caquetibujurije jũgori yua, mujããrã, ɥmujãã pesuare bairo ɥh tuayati?

17 Apeyera mujããtu caquetibujũñesẽãnucũrã caroa quetire quetibujurã mee átinucũñama. Roro mujããrẽ na caĩtogarijere bootũgoñarĩ, quetibujurã átinucũñama. Tunu bairoa jãã caquetibujurijere cũcõarĩ, na caquetibujurije carorije macããjẽ ɥhamerẽ mujãã catũgousaro borã, tore bairo ì quetibujũnucũñama.

18 Bairopua, camasã aperãrẽ caroaro marĩ cajuáatinemogarije caroa cañurĩjẽ ăno baiya. Roro camasãrẽ na átigarique mena tũgoñarĩ na marĩ caĩroarije roque cañuetie ñiña. Bairi mujããtu caãna mujããrẽ mairĩ, caroaro mujãã na caĩroagaata, tocãnacã rũmua tore bairo jeto mujãã na áparo. To mujããtu ɥh caãno jeto meerẽ tore bairo mujãã na ñroa ămarõ. Na ɥhame ɥhẽ boena, tore bairo bainucũñama.

19 ɥh ɥhnaarẽ bairo caãna, ɥh camairã ămerã tunu ricaati roro mujãã catũgousaro jũgori butioro ɥh tũgoña yapapuañãñiña mujãã mena. Jĩcãõ carõmio ɥhnaa cutigo, butioro cõ cawisorore bairo roro majũ ɥh cũã mujãã mena ɥh tũgoña yapapuañãñiña. Baiɥna tore bairo jeto ɥh yapapucõã ninucũɥu Jesucristore caroaro jĩcãrõ tũni cũ mujãã catũgousapetiro beropu. Tocãrõɥu roquere yua ɥh yerijãɥu mujãã mena.

20 Baiɥna, ămea mujãã tɥɥu ɥh ănicõãgamiña, apeye mujããrẽ ɥh caĩquetibujugarijere mujãã quetibujũɥu. Tame, mujãã mena capee majũ ɥh tũgoñacõãmiña baiɥna. Cayoaropu marĩ caãnie jũgori dope ñinemomasĩẽtĩña.

El ejemplo de Agar y Sara

21 Mujãã, Moisés ănacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ cabonetõrã, “Tie mena jũgori marĩ netõmasĩña,” caĩrã cariape ɥhẽ jĩcã wãme ɥh quetibujuya: ɥMoisés ănacũ cũ caátiroticũrĩqũẽ caĩquetibujurijere mujãã tũgoetinucũñati? Mujãã tũgonucũrã tiere.

22 Mai, atore bairo quetibujuya: Abraham ănacũ ɥugarã caũmuarẽ ɥhnaa cũsupi. Jĩcãũ cũ paacoteri majõco Agar cawãmecũco mena macã cũsupi. Apei ɥhamerã cũ ñũmo Sara cawãmecũco, cũ paacoteri majõco mee caãcõ mena macã cũsupi.

23 Mai, Agar mena jũgori cũ camacũcũcu ɥhame nipetiro ati yepa macããna camasã na cabuianucũrõrẽã bairo buiayupi. Bairo cũ cabuiami-atacũãrẽ, apei, cũ ñũmo majũ mena cũ camacũcutacu ɥhamea Dios Abrahãrẽ, “Cabũcũɥu nimicũã, mũ macã cutĩɥu Sara mena,” cũ cũ caĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo to baietao joroque ì buiayupi.

24 Tie quetibũ bui macããjẽrẽ bairo ì quetibujuro mee ñiña. Atore bairo ñiña: Na, ɥugarã rõmia ɥhame ɥga poa macããna camasãrẽ, “Tore bairo mujãã ɥh átiɥu,” Dios cũ caĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo caãna ñiñama. Agar ɥhame Moisés ănacũrẽ Sinaĩ cawãmecũti ătãɥɥu cũ caãno, Dios cũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ cũ cajoricarore bairo caãcõ ñiñamo. Bairi tie roticũrĩqũẽrẽ caĩroarã ɥhame tiere carotiecoparã majũ tuacõãñama.

25 Ape wãme ñrĩcãrõ ɥhamata, Agar ɥhame Arabia yepa caãni ătãũ Sinaire bairo caãcõ ñiñamo. Bairi Sinaĩ ɥhame ăme caãni macã Jerusalén macãrẽ bairo ñiña yua. Bairi ti macã caãna cũã Moisés ănacũ cũ caátiroticũrĩqũẽrẽ

carotiecoparã majũ tuacõãñama, paabojarico Agar cõ catuaricarorea bairo yua.

²⁶ Marĩ pũame roque jõbui umũrecóopũ caãni macã cawãma Jerusalén macã macããna caãniparã majũ marĩ ãniña. Bairo caãna ãnirĩ Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ carotiecorã mee marĩ ãniña.

²⁷ Atiere bairo ĩ quetibũjũgũ, Isaías ãnacũ cũã atore bairo ĩ quetibũjũ jũgoyeticũñaũpĩ Dios ya tutipũ:

“Ûseanirĩ ãña mũ, carõmio capũnaa cutimasĩecõ.

Di rãmũ ãno pũnaacutajere cawisioñaecõ useanirĩ ãña.

Bairo mũ caãnimiatacũãrẽ yua, ãme roquere paabojari majõco cõ capũnaacutato netõjãñurõ,

Dios cũ camasĩrĩjẽ jũgori, capũnaacũco mũ ãnicoago yua,”

ĩ quetibũjũcũũpĩ Isaías ãnacũ.

²⁸ Yũ yarã, yũ bairãrẽ bairo caãna, mũjãã pũame Isaac ãnacũrẽ bairo caãna mũjãã ãniña. Bairi mũjãã cũã Dios cũ caĩcũjũgoyetiricarã Abraham, bairi Sara pũnaarẽ bairo caãna mũjãã ãniña.

²⁹ Mai, ti yũteapũre ati yepa macããna camasã na cabuianucũrĩ wãmerẽ bairo cabuiaricũ pũame butiõro qũĩñateyupi, Espĩritu Santo jũgori cabuiaricũ Isaac pũamerẽ. Bairi ãme ati yũtea caãno cũãrẽ butiõro ĩñatejãñũna judio majã Jerusalén macããna, Espĩritu Santo jũgori Dios cũ pũnaa na ãnio joroque cũ caãtanarẽ.

³⁰ Bairi atore bairo pũame ĩ quetibũjũ woatuyupa Dios ya tutipũ cũãrẽ: “Paabojari majõco cõ macũ mena aperopũ cõ acoãpãro. Cũ, cõ macũ pũame apeo macũ mena cũ pacũ yaye caãnajẽrẽ peeto ãno cacũgõũsapaũ mee niñami,” ĩ quetibũjũ woatuyupa.

³¹ Bairo cabairo jũgori, yũ yarã, paabojari majõco pũnaarẽ bairo caãna mee marĩ ãniña. Sara, caroaro caãnacõ pũnaarẽ bairo roque caãna majũ marĩ ãniña.

5

Firmes en la libertad

¹ Mai, Jesucristo pũame Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ carotiecorã majũ marĩ caãnimirĩqũerẽ marĩ netõõ joroque marĩ ámi. Bairo marĩ cũ caãtaje jũgori mũjãã pũame caroaro jeto ãnajẽ cuticõã ninucũña tocãnacã rãmua. Roro majũ tunu caãtirotiecorãrẽ bairo tuanemoeticõãña.

² Yũ Pablo, mũjãã yũ caĩquetibũjũrĩjere caroaro jĩcãrõ tũni majũ tũgopeoya: Judio majã na caãtinucũrĩ wãme, na rupau macããjẽ yisetarique ãnierẽ mũjãã cũã mũjãã caãtiãniganucũata, dope bairo Jesucristo mũjããrẽ cũ canetõõrĩqũẽ wapa maniña.

³ Mũjããrẽ ãinemopã tunu: Ni jĩcãũ ãcũ mũjãã mena macããcũ cũ rupau macããjẽ yisetarique ãnierẽ cũ caãtiãniganucũata, nipetirije Moisés ãnacũ cũ caãtiroticũrĩqũerẽ carotiecoũ majũ tuacõãgũmi.

⁴ Mũjãã, roticũrĩqũerẽ mũjãã caãtie jũgori canetõgatũgoñanucũrã, Jesucristo pũamerẽ cũ tũgõũsajãnarã mũjãã átiya. Bairo caãna ãnirĩ, Dios mũjããrẽ cũ camairĩjẽrẽ, mũjããrẽ cũ canetõõrĩqũẽ cũãrẽ caboena majũ tuarã mũjãã baiya.

⁵ Jãã, tiere caĩroaena pũamea Espĩritu Santo jũgori, bairi tunu Jesucristo mena jãã catũgoñatutuaõãnie jũgori jãã carorije wapare canetõecoparã majũ jãã tuacõãña.

⁶ Bairi Jesucristo mena marĩ caãmata, yisetarotirique ãnie, o yisetarotietaje cũã caãnimajũrĩjẽ mee niña. Jesucristo mena marĩ catũgoñatutuarije roque

cañimajũrĩjẽ niña. Bairo cũ mena marĩ catũgoñatutuarije mena caroaro camasãrẽ na marĩ maimasĩgarã.

7 Mujãã, Galacia yepa macããna, caroaro majũ Jesucristore cũ mujãã tũgousa jũgomiwũ. ¿Noa mujããrẽ cariape quetire mujãã tũgousa jãnao joroque na áti?

8 Dios mee tore bairo mujãã jãnao joroque ásupi. Cũ pũame mujããrẽ cabesericũ majũ roque niñami.

9 Bairi merẽ jĩcã wãme ĩrĩqũerẽ ĩrĩcãrõ pũamata, mujãã masĩña: “Petoaca levadurare marĩ cajããmiatacũãrẽ, pan qũẽnorĩcã burũare petiropũ jesapeti-coaya.” Torea bairo roro ricaati quetibũjũrique jĩcã wãmeacãrẽ mujãã catũgousaata, cabero capee majũ mujãã tũgousagarã carorije macããjẽrẽ.

10 Marĩ Quetiupũ pũame ricaati wãme, roro mujãã catũgoña añimiatacũãrẽ, caroa wãmerẽ mujãã átiãnio joroque mujãã átigumi tunu. Bairo mujãã cũ caátipeere tũgoñarĩ, yũ pũame cariapea marĩ Quetiupũ mena yũ tũgoña tutuacõãna. Bairũna, Dios, roro mujãã átiãnio joroque caátiecorotinuçũrãrẽ potiye na bairo joroque na átigumi. Ni ũcũ cũ caãmata cũãrẽ, jĩcãrõ tũnia potiye na bairo joroque na átigumi.

11 Mai, apeyera tunu yũ yarã, jĩcããrã ricaati caquetibũjũñesẽãnuçũrã atore bairo ñi busũnuçũñama: “Pablo cũã camasã judío majã caãmerãrẽ, ‘Mujãã cũã judío majã na caátinuçũrõrẽ bairo mujãã rupũ macããjẽrẽ yisetarotiya,’ na ĩ quetibũjũ átiyami,” ñi busũnuçũñama. Bairo yũ cũã narẽ bairo yũ caátirotirije caãmata, roro majũ yũre teeri, potiye yũ bairo joroque yũ áperibũjorãma. Bairãrũna, potiye yũ bairo joroque yũ átinuçũñama, “Jesucristo yucũpãĩpũ cũ cariarique jũgori mena jeto marĩ netõmasĩña,” yũ caĩquetibũjũrije jũgori.

12 Bairo mujããrẽ roro pajũgoro mujãã rupũ macããjẽrẽ bũtioro cayiseta-rtarotiganuçũrĩ majã, na pũame roque na majũã na rupũ macããjẽrẽ na yisejure recõãto, ¡tame!

13 Mujãã, yũ yarã, yũ bairãrẽ bairo caãna, caroaro caãniparã, roticũrĩqũerẽ carotiecoetiparã, cũ cabesericarã majũ mujãã añiña. Bairi caroa macããjẽrẽ jeto caátianiparã mujãã añiña. Bairo roticũrĩqũerẽ carotiecoena cũ cacũrĩcãrã nimĩrãcũã, “Marĩ caboro marĩ rupũ mena carorijere marĩ átimasĩña,” di rũmũ ũno ĩ tũgoñaeticõãña. “Tie carorije macããjẽrẽ na átiãmarõ,” ĩ mee, tore bairo mujãã cũñupĩ Dios. Caroa pũame roquere átiri, jĩcãrõ tũni mujãã caãmeomai añierẽ boũ, tore bairo mujãã cũñupĩ.

14 Bairi roticũrĩqũẽ pũame atore bairo caĩrĩjẽ mena neñojori jĩcã riseroa yua quetibũjũya: “Mujãã majũ rupũre mujãã camairõrẽã bairo aperã camasã cũãrẽ na maiña.”

15 Bairo cũ cacũrĩqũẽ caãno jũgori, roro ãmeo ĩñateeticõãña. ãmeo asiari ãmeo tutiepeeticõãña. Masacatiya. Jĩcã majãrẽ bairo mujãã caãnajẽ cutie to petio joroque mujãã átire.

Los deseos humanos y la vida por el Espíritu

16 Bairi mujããrẽ ñiña: Espĩritu Santo mujããrẽ cũ cajũgoãnorẽ bairo jĩcãrõ tũni caroaro átiãnicõãnuçũña. Carorije mujãã rupũ caborore bairo mujãã caátianiga nuçũrĩjẽrẽ átiãmerĩcõãña.

17 Mai, carorije marĩ rupũ caborore bairo marĩ caátigatũgoñanuçũrĩjẽ pũame Espĩritu Santore cateerãrẽ bairo átaje niña. Torecũ, Espĩritu Santo cũã, carorije macããjẽrẽ marĩ rupũ caborore bairo marĩ caãpata, ĩñajesoetiyami. Tere caboecũ niñami. Bairi ati rupũrũ carorije tũgoñarĩqũẽ caãno jũgori pũgatuapũ caãmeoterãrẽ bairo marĩ ãnajẽ cuticõãña. Bairi mujãã pũame carorijere mujãã átiãnijãnamasĩetĩña.

18 Bairãpua Espiritu Santo mujããrê cû cajõgoãnigarijere mujãã caẽñoetaeticõãta, caroaro mujãã átiãnimasiãgarã. Roticũriqũerê carotiecorãrê bairo mujãã baietigarã yua.

19 Carorijere na rupau mena na caátigatãgoãnucũrĩjêrê bairo roro caátinucũrã na caátie nipetirore caroaro marĩ masĩpeticõãña. Na pũame atie ùnie carorijere átinucũñama: Roro carõmio mena átiepẽpairiquere, carorijere macããjêrê átiparique, cawãmarã jeto ãna roro ãmeo átiãnajê cutaje cããrê átiãninucũñama.

20 Tunu bairoa camasã na caweericarãrê ĩroarique, wãtĩ yeri pũna jũgori rori wãme átimasĩrĩqũê cããrê átiãninucũñama. Tunu bairoa ãmeo teerique, ãmeo ĩñapesucutaje cããrê di rãmu ùno jãnagaetinucũñama. Caroaro jĩcãrõ tãni ãnimasĩgaetinucũñama. Tunu bairoa roro majũ caasiañurã ninucũñama. Jĩcã poa, ape poa macããna mena ãmeo asiari roro majũ ãmeo tutinucũñama. Bairo ãna, ãmeo ricawatiri ricaati jeto ãnajêrê átiganucũñama.

21 Tunu bairoa aperã na cacãgorijere butiuro ĩñaugaripeanucũñama. Tunu bairoa eti cũmupainucũñama. Tunu bose rãmu qũenorãcãã, ñucũbugorique mano ugapacari roro majũ baimecũnucũñama. Tore bairo átaje capee wãme majũ átiãninucũñama. Bairi cajõgoyepũ mujããrê yũ caĩquetibũjuricarorea bairo ãme cããrê mujãã ñinemoña tunu: Tore bairo roro caátipairã petoaca ùno cããrê Dios cû carotimasĩrĩpaure etaetigarãma.

22 Mai, Espiritu Santo pũame roque marĩ caãmeomairĩjêrê, useanirĩqũê mena yerijõrõ ãnajê cutaje cããrê cajõu majũ niñami. Tunu bairoa poiyee baimirãcãã, caroaro yerijõrõ ãnajê cutajere, camasãrê caroaro juátinemorĩqũerê, caroaro cariaque camasã mena átiãnajê cããrê cajõu niñami.

23 Tunu bairoa aperã camasãrê baibotioena caroaro jĩcãrõ tãni ãnajêrê, marĩ rupau roro marĩ caátiga tũgoãnucũrĩjêrê eñõtajĩãtimasĩrĩqũê cããrê marĩ jomasĩñami Espiritu Santo. Bairo Espiritu Santo marĩ cû cajorije mena jĩcãrõ tãni marĩ caátiamata, ni ùcũ, “Moisês ãnacũ cû caroticũrĩqũerê áperiyama,” marĩ ĩ masĩẽtĩñami.

24 Bairi merê Jesucristo yarã caãna pũame Jesucristo yucupãĩpũ cû cariarique jũgori roro ati rupau mena tocãnacã wãme roro na caátiga tũgoãnucũrĩjêrê canetõecoricarã majũ niñama.

25 Bairi Espiritu Santo marĩ mena cû caãmata, marĩ cû cajõgoãnigarijere bairo jĩcãrõ tãni caáticõã ninucũparã marĩ ãniña.

26 Bairo caãna ãnirĩ, cabaibotiorãrê bairo marĩ ãmerĩgarã. Tunu bairoa ãmeo ricawatiri ricaati jeto ãnajê cutajere marĩ átiãmerĩgarã. Tunu bairo aperã yayere ĩñaugaripeari na marĩ ĩñateetigarã.

6

Ayúdense unos a otros

1 Yũ yarã, yũ bairãrê bairo caãna, mujããrê ñiña: Ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ carorije macããjêrê cû caátinucũata, tutuaro mena cariape cû quetibũjũya. Mujãã pũame Jesucristo mena catũgoñatutuarã majũ ãnirĩ caroaro cû juátinemoña, roro cû caátimũonemoetiparore bairo ĩrã. Bairãpua, caroaro cû tũgoñamairĩ, ñucũbugorique mena cû mujãã beyogarã. Bairo cû ùnarê na beyorã, tocãnacãũpua caroaro mujãã tũgoñamasacatiwa, roro wãtirê marĩ ĩtoecore, ĩrã.

2 Bairi mujãã pũame tocãnacãũpua ãmeo juátinemorĩ, roro mujãã caátĩninucũrĩjêrê netõnucãcõãnucũña. Tore bairo ãna, Cristo cû caátiroticũrĩcãrõrê bairo átipeyorã mujãã átigarã yua.

3 Tunu apeyera, ni jĩcãũ ùcũ cabũgoro macããcũ nimicãã, “Yua, caãnimajũũ yu ãniãa. Na caquetibũjuriyere yu boetiya,” caĩbotiopai cũ yaye wapa caãnipeere cũ majũã Ìtoũ átiyami.

4 Bairi mujãã pũame roque tocãnacãũpũa caroaro Ìnabesecõñaãa mujãã majũã nipetiri wãme mujãã caátianinucũrĩjẽrẽ. Tore bairo caroaro mujãã majũã mujãã caátiere mujãã caĩnabesemasĩata, caroaro mujãã tũgoña useanigarã. Bairopũa, tore bairo mujãã catũgoñauseanirĩjẽ pũame Dios mena caroaro mujãã caátiane to ãmarõ. Aperã na cabairiyere Ìnacõñarĩ mujãã pũame, “Aperã netõrõ caroaro caátiana jãã ãniãa,” Ìrĩ, mujãã causeanirĩjẽ roque cañuetie niãa.

5 Ni jĩcãũ ùcũ Dios caroa cũ caroticũrĩqũerẽ caátipeyocõãninucũũ maami. Bairi tocãnacãũpũa marĩ majũã roro marĩ caátianinucũrĩjẽrẽ canetõnucãcõãparã marĩ ãniãa.

6 Torecu, ni jĩcãũ ùcũ Dios yaye caroa queti aperã na caquetibũjuriyere catũgonucũũ cũ caãmata, cãrẽ cabuerã cããrẽ nipetiri wãme cũ cacũgoriyere mena cũ juãtinemoáto. Nũbueri majã nipetiro na juãtinemoáto caquetibũjuri majãrẽ na yaye na cacũgoriyere mena.

7 Bairi apeyera, ni jĩcãũ ùcũ Diore roro cũ caĩboyeti epepee maniãa. Bairi mujãã cãã mujãã majũ rupãure Ìtoepeeticõñaãa. Atiere tũgoñañijate: Camasã jĩcã wãme otere na caoteata, cabero cabũtiro carĩcare jegarã otenucũñama.

8 Torea bairo ni jĩcãũ ùcũ cũ rupãũ caborore bairo roriye caátijũgoricu, carori wãme cũ caaticõãmata, caberopũ cããrẽ caroriye jũgori cayasipãũ majũ tuacõãgumi. Baipũa, apeĩ pũame roque Espĩritu Santo cũ caborore bairo caroa wãme caaticõãjũgoricu, cũ caborore bairo jeto cũ caaticõãninucũata, cabero yeri capetietie majũrẽ cacũgopãũ tuacõãgumi yua.

9 Tore bairo cabairo jũgori, marĩ pũame caroa macããjẽrẽ átiãnajẽrẽ caátianijutietiparã marĩ ãniãa. Tore bairo jeto caroa macããjẽrẽ marĩ caaticõãninucũata, ti yũtea caetaro caroare marĩ cũgogarã.

10 Bairi marĩ caátimasĩrõ cãrõ nipetiro camasãrẽ caroaro na marĩ juãtigarã. Tore bairo netõjãñurõ marĩ caátimasĩpee niãa marĩ yarã Dios mena catũgoñaatutuanucũrã roquere.

Advertencias y saluds finales

11 jĩñañijate mujãã cãã! Atie catusariyere capaca woarique mena yu majũpũa mujãã woatujou yu átiya, caroaro mujãã catũgõũsaparore bairo Ì.

12 To caãna, caĩtopairã, mujããrẽ bũtioro mujãã rupãũ macããjẽrẽ cayiserotiganucũrã pũame na majũã caroaro tuagarã, tore bairo átirotiga nucũñama. Na yarã, na quetiuparã, Jesucristo yucpãĩpũ cũ cariarique quetire na caquetibũjuata, “Roro popiye marĩ átirema,” Ìrã jeto, tore bairo mujããrẽ átirotiganucũñama. Na quetiuparã narẽ na caĩroapeere borã, tore bairo jeto átirotiganucũñama.

13 Tore bairo caĩquetibũjurã, na rupãũ macããjẽrẽ cayisetarotiricarã caãna nimirãcãã, nipetirijẽ Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ átipeyoetinucũñama. Bairo caãperã nimirãcãã, mujãã pũamerẽ bũtioro mujãã rupãũ macããjẽrẽ mujãã yisetarotiganucũñama. Bairo mujããrẽ tutuaro mena mujãã rupãure na caãtirotiriyere mena jũgori canetõnucãmasĩrĩ majãrẽ bairo tũgoñaucũñama. Bairo rupãurũ cãmicutaje na caãtirotiriyere cawapa manierẽ bairo caãnimiatacããrẽ, tore bairo tũgoñaucũñama.

14 Bairo na cabaimiatacããrẽ, yu pũame yu caátie mena canetõnucãmasĩ majũrẽ bairo yu ãnitũgoñaetĩãa. “Jesucristo yucpãĩpũ cũ cariarique queti

roque caroa caānimajūrījē niña,” írī bñtioro yñ quetibujnucũña. Yñ pñame Jesucristo yucupāirñ cñ cariarique jūgori ati umñrecóopure roro yñ caátiere canetōricũ yñ āniña. Bairi ati umñrecóo macãña na cabonetōnucūrījē cñārē yñ átinemoētīña yua. Tiere merē yñ jānacōāwũ.

¹⁵ Bairi marī rupañ macãātōrē cayisericũ, o cayise ecoetacũ marī caāmata cñārē, ñe ũnie wapa maniña. Dios cñ caborore bairo cawãma yeri tūgoñarīqũē mena marī cabuanemorīqũē roque cariapea caānimajūrījē niña.

¹⁶ Bairi mñjãã nipetiro yñ caátirotirijere catūgoñsarã caroaro yeri jōrō āñajēcusa. Marī Pacñ Dios caroaro cñ caññamaimasīrījē mena āñajēcusa. Tore bairo jeto āñajēcusa mñjãã nipetiro cariapea Dios ya poa macãña caãna, cñ caborore bairo yua.

¹⁷ Bairo atiere yñ caquetibujñro bero, ato jūgoyere ni jīcãũ ũcũ roro popiye yñ cñ bairique yeoeticōãto. Bairi merē yñ cabairijere masīñama camasã. Roro popiye yñ bairo joroque yñ na caátaje jūgori capee majũ yñ rupañre yñ cãmii cñtiya. Tiere ññarī, camasã cariapea Jesucristo yañ, cñ paabojari majōcũ yñ caññierē masīñama.

¹⁸ Yñ yarã, yñ bairãrē bairo caãna, Jesucristo marī Quetiupañ caroa yeri cñtajere mñjãã cñ jonemoáto, mñjãã to Galacia yepa macãña nipetirore. Bairoa to baiáto.

Tocãrōã niña atie queti yñ sawoaturije.

Carta de San Pablo a los EFESIOS

Saludo

¹ Yn, Pablo cawāmesцн, Dios yure cū cabeserique jūgori Jesucristo yaye quetire cū caquetibujerotijoricн, apóstol yu āniña ati cartare caquetibujwwoajou. Mujãã, Efeso macã macãña Dios yarã, bairi tunu Jesucristo mena catūgoñatutuarārē mujãã yu quetibujw woajoya ati carta mena.

² Bairi caānijūgoro atore bairo mujãārē ñiña: Marĩ Pacн Dios, bairi marĩ Quetiupacн Jesucristo mena caroare mujãã na jonemoáto. Tunu bairoa caroa yericataje cūārē na jonemoáto, ñiña.

Bendiciones espirituales en Cristo

³ Dios pñame cañuу caroú majū niñami. Marĩ Quetiupacн Jesús pacн ñumajūcōñami. Caroare marĩ jowĩ. Jesucristo yarã marĩ caānoi, umñrecóo macãājē tocānacā wāmerē marĩ jowĩ caroare.

⁴ Tirūmұрн, ati umñrecóore cū caátiparo jūgoyepнa, merē marĩrē masĩ yerijãñupĩ Dios. Marĩ caānipeere merē masĩ yerijãñupĩ. Bairo masĩrĩ yua, marĩ beseypu. “Yu yarã majū na ānio joroque na yu átigu,” ĩ tūgoñañupĩ Dios marĩ cabaipere. Carorije cawapa cūgoenarē bairo na āmarō ĩ, marĩ cūjūgoyupi.

⁵ Bairo marĩrē mairĩ, caroaro marĩ caānipeere cūjūgoyupi. “Yu pñaarē bairo na ānio joroque na yu átigu,” ĩ tūgoñajūgoyupi. “Yu macū popiye cū cabaipere jūgori bairo na yu átigu, yu cabojūgoricarore bairo yua,” ĩ tūgoña jūgoyeticūjūgoyupi.

⁶ Bairo bairi marĩ pñame nocārō majū caroaro marĩrē cū caátie tūgoñarĩ yua, cū marĩ basapeoya. Cū macū mena macãña marĩ ānio joroque marĩ ásupi. Bairi cū marĩ basapeonucūña.

⁷ Bairo marĩrē bñtioro mairĩ, cū macū cū cariarique jūgori marĩ netōñupĩ. Tie jūgori roro marĩ caátie wapare marĩ masiriyobojayupi.

⁸ Caroaro majū marĩ ĩñoñupĩ Dios marĩrē cū camairĩjērē. Marĩ catūgoñarĩjē, bairi marĩ camasĩpee cūārē nipetirijere marĩ joyupi.

⁹⁻¹⁰ Mai, atie tirūmұрн macãña camasã na camasĩētājērē āme roquere marĩ masĩō joroque átiyami. Caroaro cariape cū caátipeere marĩ masĩōñami. Atie niña cū caátipee: Īcã rūmн Dios cū cabeserica rūmн caetaro cū macū Jesucristore carotimasĩpeticōāūrē bairo cū jogumi. Jesús pñame nipetiro ati yepa macãña cūārē, jōbui umñrecóo macãña cūārē, cacatirã nipetirore na rotimasĩpeti peyocōāgumi yua, Dios cū cabeserica rūmн caetaro. Bairoa niña cariape cū caátipee yua.

¹¹ Jãã, judío majã, Jesucristore cariape jãã catūgousaro jūgori caroare jãã jojūgoyupi Dios. Cajūgoyepнa bairo cū cacūgoparārē bairo jãã cūjūgoyupi, cū yeripн cū catūgoñajūgoyetiricarorea bairo.

¹² Bairi Dios pñame cārē jãã cabasapeorore boyupi. Jãã, Jesucristo mena catūgoñatutujūgoricarārē nocārō caroaro majū jãārē cū caátie jūgori cārē jãã cabasapeorore boyupi Dios.

¹³ Jãã bero mujãã cãã mujãã tūgowн roro mujãã cabairijere cū canetōōrĩqūē quetire. Bairo tiere tūgori yua, Jesucristo mena mujãã tūgoña tutujūgowн mujãã cãã. Bairo mujãã cabairoi, Dios pñame cū yarã majū mujãã ānio

joroque ásupi. Bairi, Espíritu Santo, cū Yeri majūrē joyupi mujāã yeripure, “¡Cū yarā marī āniña!” mujāã caīmasīpare bairo ī. Cū caijūgoyeticūricārōrēã bairo mujāã cūārē ásupi.

14 Cū Yeri, Espíritu Santore marī yeripū ñajāãō joroque ásupi Dios, atore bairo marī caīmasīpare bairo ī: “Caroaro marī qūēnogumi Dios. Marī, cū yarārē, marī netōōpēcōāgumi cū cairīcārōrēã bairo.” Tie nocārō caroaro majū marīrē cū canetōōpeere tūgoñarī yua, cū marī cabasapeoro boyā.

Pablo pide a Dios que dé sabiduría a los creyentes

15-16 Bairo mujāã cabairijere yū tūgoya: “Efeso macāãna pūame Jesucristo mena tūgoñatutuanemoñama. Tunu bairi, marī yarā nipetirore na juátinemoñama,” ĩrīqūērē yū tūgoya. Bairi Diopure, “Jāã mena mū ñujāñuña,” cū ñinucūña, caroaro mujāã caátianierē tūgori.

17 Ape wāmerā marī Quetiupau Jesucristo Пацн, nocārō caroá majūrē atore bairo mujāã ñi jēnibojaya: “Masīrīqūē caroa majūrē Efeso macāãnarē na jonemoña narē mū camasīōgarijere. Bairi tunu mū caátianierē nemojāñurō na camasīrō ñuña,” ñi jēnibojaya mujāãrē.

18 Tunu bairoa mujāã yeripū tūgoñamasīrīqūē Dios cū cajoro boñ, mujāãrē yū jēnibojanucūña Diopure, “Cū cabesericarā ānirī nocārō majū caroaro ñe ũnie rusaeto Jesucristo cū caānorē bairo marī ānimasīña,” mujāã caītūgoñamasīpare bairo ī. Tunu bairoa nocārō caroa majū to āniñati Dios cū yarārē caroaro cū caátipee cūārē mujāã camasīpare bairo ī, mujāãrē yū jēnibojanucūña Diopure.

19 Tunu bairoa nocārō majū paio ñe ũnie rusaeto Dios cū caátimasīrījērē mujāã catūgoñamasīpare bairo ī, mujāãrē yū jēnibojanucūña Diopure. Marī, Jesucristo yaye quetie catūgousari majā ānirī, catūgoñatutuarā marī āniña tie marīpūre cū caátimasīōjorije jūgori. Merē marī ĩñoñupī Dios nocārō paio cū caátimasīrījērē.

20 Tie menaina jūgori cū macūrē cū catioyupi. Bairo Jesucristore cū catio yaparori bero, ũmārecōopū cū ruirotiyupi. Cūtu cariape ñugōã carotimasīruiricaropū cū ruirotiyupi Dios nocārō paio cū caátimasīrījē jūgori.

21 Bairi carotimasīmajūūrē bairo cū cūñupī Dios cū macū Jesucristore. Ati ũmārecōo quetiuparā tocānacāñ netōō carotimasīrē bairo cū cūñupī Dios. Ati yutea macāãna, ape yutea macāãna cūārē nipetiro quetiuparā marī cawāmetirā netōō carotimasīrē bairo cū cūñupī Dios cū macūrē.

22 Bairi yua, nipetirije ati ũmārecōo caānie caāno cārō carotimasī quetiupau majūrē bairo cū cūñupī Dios Jesure. Tunu marī, Dios yarā, cū caīroari poa macāãnarē cajūgoācūrē bairo cū cūñupī.

23 Marī nipetiro Jesucristore caīroarā, jīcā poa macāãna, jīcā rupaure bairo caāna marī āniña. Bairo marī caānoi, Jesucristo pūame marī rupoare bairo caācū ñiñami, caroaro cariape tūgoñarīqūērē cajou ānirī. Marī mena cū caānie jūgori marī ānimasīcōāña. Tunu bairoa cū pūame nipetirijepūa nijesapeti-coayami.

2

Salvos por el amor de Dios

1 Mujāã, Efeso macāãna, mujāã canetōparo jūgoye carorije jetore mujāã ātiāninucūñupā. Bairi rorije mujāã caátaje jūgori yeri capetietiere mujāã cūgoesupa. Cabaiyasiricarā ānanarē bairo caāna mujāã āñupā mai.

2 Aperā ati yepa macāãna Diore catūgousaenarē bairo mujāã ātiāninucūñupā. Tunu bairoa ati ũmārecōo macāãcū wātī carotimasī cū

carotirore bairo jeto mujãã átiãninucũñupã. Wãtĩ puame, Dios yaye cã carotirijere catũgogaenarẽ rorije na cajũgoátirotiãcũ niñami.

³ Tirãmupure marĩã nipetiro bairo jeto marĩ átiãninucũwũ. Marĩ caborore bairo jeto marĩ ápu. Tunu bairoa roro marĩ rupau nipetiro wãme carorijere caborore bairo jeto marĩ ápu. Roro marĩ catũgoñarĩjẽ mena bairo marĩ átinucũwũ. Bairo caátiana ãnirĩ, aperã roro caãnarẽ Dios cã caátatore bairo marĩ cãã roro majũ marĩ átiacobujioyupa.

⁴⁻⁵ Marĩ carorije wapa jũgori yeri capetietiere marĩ cũgoepu. Cabaiyasiri-carã ãnanarẽ bairo marĩ ámu mai. Bairo marĩ cabairipau Dios puame, nocãrõ pairo camaimasĩ ãnirĩ marĩ ãñamaiwĩ. Bairo ãñamairĩ yua, marĩ netõõwĩ. Jesucristo yarã marĩ caãnoi, cawãma yeri pũna capetietie majũrẽ marĩ jowĩ.

⁶ Tunu bairoa Dios puame Jesucristo yarã marĩ caãnoi, cã cacatioricarãrẽ bairo caãna marĩ ãnio joroque ásupi. Æmurecõõpu Jesús mena caruirãrẽ bairo marĩ ãnio joroque marĩ ásupi Dios.

⁷ Bairi ape tuti macããna, ape tuti macããna nipetiropu, Jesucristo mena marĩ caãnie jũgori bũtiuro marĩrẽ cã camairĩjẽrẽ, bairi tunu nocãrõ caroaro marĩrẽ cã caátie cũãrẽ na camasĩparore bairo ã, bairo marĩ ásupi Dios.

⁸⁻⁹ Bairo marĩrẽ cã camairĩjẽ jũgori marĩ netõõñupĩ, cã mena catũgoñatutuarã marĩ caãnoi. Marĩ majũã caroa wãmerẽ marĩ caátie jũgori mee, Dios marĩrẽ mairĩ jĩcã ñugõã cã caátigarije jũgori roque marĩ netõõñupĩ. Bairi ni jĩcãũ ùcũ, “Yũ majũã caroare átiri yũ netõõwũ,” caĩmasĩ maami.

¹⁰ Dios cã caqũẽnorĩcãrã marĩ ãniña. Bairi Jesucristo yarã marĩ ãnio joroque marĩ ásupi, caroa wãmerẽ marĩ caátimasĩparore bairo ã. Tirãmupua bairo marĩ caátianipeere bojũgoyupi.

La paz que tenemos por medio de Cristo

¹¹ Bairo bairi, Efeso macããna, mujãã caátianajẽrẽ masiritieticõãña. Judío majã caãmerã mujãã caãnoi, judío majã puame mujããrẽ ãroaema. Caũmuarẽ na rupau macããjẽrẽ cayisetarotiricarã puame mujããrẽ, “Dios yarã mee moena, na rupau macããjẽrẽ cayisetarotiena,” mujããrẽ ãepewã.

¹² Tiwatoare Jesucristore cã mujãã masĩẽpũ. Israel yepa macããna, Diore caĩroarã jĩcããrã ùna mena macããna mujãã ãmewũ. Dios yaye quetire mujãã tũgoepu. Tunu bairoa, “Camasãrẽ na yũ netõõgu,” cã caĩquetibujũgoyeticũrĩqũẽ cũãrẽ mujãã masĩẽpũ. Bairo ati yeparu Diore masĩẽna caãna ãnirĩ, marĩrẽ canetõõpau cã caetapeere mujãã masĩẽpũ.

¹³ Bairo tirãmupure nocãrõ majũ Diore camasĩẽtãna nimirãcãã, ãmerẽ yua, Jesucristo yarã ãnirĩ cã mujãã masĩãñũña. Jesucristo yucupãĩpu cã cariarique jũgori, cũtu caãniparã mujãã ãnio joroque ásupi.

¹⁴ Apeyera tunu Jesús puame marĩ caãmeoterijere cajãnaou niñami. Bairo caãcũ ãnirĩ, jãã judío majã, mujãã judío majã caãmerã cãã jĩcã majãrẽ bairo marĩ ãnio joroque marĩ ásupi. Marĩ caãmeoterijere marĩ jãnao joroque ásupi.

¹⁵ Tunu bairoa yucupãĩpu cã cariarique jũgori, jãã, judío majã ñicũjãã ãnana, jããrẽ na caroticũrĩqũẽ jããrẽ dope bairo caátimasĩẽtĩẽrẽ bairo to ãnio joroque ásupi. Bairo áti yaparori bero, judío majã, bairi judío majã caãmerã cãã jĩcã majãrẽ bairo marĩ ãnio joroque marĩ ásupi cawãma poa majũ, cã ya poa macããna yua. Bairo ácu, jĩcã yerĩcũnarẽ bairo marĩ ásupi.

¹⁶ Jesús puame yucupãĩpu cã cariarique jũgori judío majã, judío majã caãmerã cãã, roro marĩ caãmeoterijere marĩ jãnao joroque marĩ ásupi. Tunu bairoa Dios mena caroaro marĩ ãnio joroque ásupi. Bairo ácu, judío majã, judío majã caãmerã cãã jĩcãũ pũnaarẽ bairo caãna, marĩ ãnio joroque ásupi.

17 Jesucristo p̄ame Dios mena j̄icā yericunarē bairo marī caānimasīpeere quetibuj̄u acú asúpi ati yepap̄ure. Muj̄ãã, judío majã caāmerã, nocārō Diore camasīenarē, bairi jāã, judío majã Diore camasīj̄ugoricarã cããrē Dios mena j̄icã yericunarē bairo marī caānimasīpeere quetibuj̄u acú asúpi.

18 Bairi Jesucristo marīrē cū cajuátinemorīq̄ũ j̄ugori, p̄uga poap̄ua marī Pac̄u Diore j̄icārō cū mena marī bus̄masīña. Esp̄iritu Santore marīrē Jesús cū cajoricu j̄icãũ j̄ugori Dios mena marī bus̄masīña.

19 Bairo bairi yua, muj̄ãã, judío majã caāmerã, ape yepa macããna nimirãcãã, Dios ya yepa macããnarē bairo muj̄ãã tuaya Dios cū cañajoro. Bairi judío majãrē Dios caroaro cū caátorea bairo muj̄ãã cãã caroaro cū caátiparã majũ muj̄ãã ãniña. Cũ yarã, cũ caĩroari poa mena macããna muj̄ãã ãniña ãme roquere yua.

20 Wii q̄ũenogarã, caānij̄ugoro yepap̄u cūnucũñama camasã ùtã rupaa capaca rupaare. Mai, ti wii caānitupap̄u caroa majũrē cūj̄ugonucũñama. Tia p̄ame cõñaj̄ugorica niña, ti wii caroaro cariape q̄ũenogarã. Cabero ape rupaa, ape rupaa peowãmuánuñama, ti wiire q̄ũeno yaparogarã yua. Jãã, apóstolea majã, bairi profeta majã cãã muj̄ããrē caroa quetire caquetibuj̄arã ãnirī, ti wiip̄ure na cacũj̄ugoriquere bairo caãna jāã ãniña. Jesucristo p̄ame, marīrē caroaro cariape caquetibuj̄u ãnirī, ti wiire na cacõñaj̄ugorica majũrē bairo caãcũ niñami. Muj̄ãã p̄ame, cūrē catũgousarã menarē caāninemonucũrã ãnirī yua, ti wii na capeowãmuátajere bairo caãna muj̄ãã ãniña.

21-22 Tunu bairoa wii q̄ũenorī majõcu p̄ame ti wii ùtã rupaare caroaro mena peowãmuáti, caroa wii templo wiire bairo q̄ũenoñami. Tore bairo Jesucristo p̄ame cãã ape poa, ape poa, tocãnacã poa macããnarē j̄icã poa macããnarē bairo na ãnio joroque átiyami, cūrē catũgousari majã, cū ya poa macããnarē. Bairi muj̄ãã cãã Jesucristo yarã muj̄ãã caānie j̄ugori templo wiire ùtã rupaare j̄icārō tãni na capeowãmuátore bairo caãna muj̄ãã ãniña. Tunu bairoa Dios, templo wiip̄u cū caānorẽã bairo Esp̄iritu Santo cãã marī watoap̄u nicõãñami.

3

Pablo encargado de llevar el evangelio a los no judíos

1 Bairo bairi yu, Pablo, muj̄ãã, judío majã caāmerãrē Jesucristo yu cū cajuátinemorotiro j̄ugori, preso jorica wiip̄u yu ãniña ãmerē.

2 Tunu bairoa merē atore bairo muj̄ãã camasīrō ñuña: Muj̄ããrē camai ãnirī, Dios p̄ame muj̄ããrē yu juátinemo roticũwī.

3 Cũ p̄ame tirũmup̄ure camasãrē cū caátipee nipetirijere na masĩõēsupi. Ati rãmũrī roquere tiere yu masĩõ joroque ámi, judío majã caāmerã cããrē cū canetõõpeere. Tiere merē petoaca muj̄ãã yu quetibuj̄u woajowu.

4 Atiere yu caquetijori pũrõrē bueri, muj̄ãã masĩgarã atie, Dios yure cū camasĩõrĩq̄ũerē.

5 Tirũmup̄ure ni j̄icãũ ùcũrē atie cū caátipeere na masĩõēsupi Dios ape tuti caānanarē. Ati rãmũrī roquere, jāã, cū cabesericarã apóstolea majãrē, bairi profeta majã cããrē jāã masĩõñupī Dios atiere cū Yeri, Esp̄iritu Santo j̄ugori.

6 Atie niña camasã na camasĩetãjẽ ãme roque Dios cū camasĩõgarije: ãmerē judío majã jeto mee cũgogarãma Dios cū pũnaarē caroare cū cajopeere. Judío majã caāmerã cãã bairo j̄icārō tãnia cũgogarãma, caroa queti Jesucristo na cū canetõõbojariquere na catũgousaro j̄ugori. Na cãã cū ya poa macããna niñama. Bairi, “Caroaro na yu átiyu Jesucristore catũgousarãrē,” Dios cū caĩj̄ugoyeticũrĩcãrõrē bairo j̄icārō tãnia na cããrē caroaro na átiyami.

7 Ун, кароу саӈуеку саӈанаку ун саӈнимиацукӈарӈе, унре мairi, ку yaye quetire ун масiоwи Dios. Масiо yua, tie caroa quetire ку саquetибужубоjаруаре bairo ун куwi. Nocarо majу pairо ку саатимасiрjе jугори bairo ун аmi.

8 Уна, nipetiro Dios ya poa macaana netojanuro cabugoro macaacu ун анина. Bairo ун саӈнимиацукӈарӈе, caroaro ун аmi Dios. Caroa queti, nocarо cacofapetimasia manie ку yarare ку саjнатинеморijere mujaa una judio maja caamerare ун quetibужurotjowu.

9 Tunu bairoa tie camasare ку саатipeere tiramupure na masioesupi Dios. Ame roquere ку, nipetirije caquenoricu aniri, ку саатipeere nipetiro camasare ун quetibужurotjowu.

10 Bairo Dios ку catugona jugoyetiricarorea bairo baietacoaya yua, nipetiro ati umarecопure carotimasira butiro majу maru unare ку camairijere na masiao i. Bairo ati rumarere na pume, maru, Jesucristore cairoari poa macaana jica yericunarere bairo maru caanierere inari, "Dise unie ку саатимасiетie ку русaetiya," imasicodarama umarecоо macaana.

11 Caanijugoripaurua capetietipee ку саатipeere ку саатига jugoricarore bairo atyaparoyupi merere ati rumarere maru Quetiupau Jesucristo ку саатaje jugori.

12 Bairo Jesucristo yara aniri, ку mena tugona tutuari, uwiricarо mano Diore ку maru jenimasina.

13 Torecu, nacabugorique mena mujaree niina: Mujaa, judio maja caamerare, caroaro mujaa canetopeere mujaa ун саquetибужуrije jугори roro popiye ун baiya. Bairo ун cabaimiacuarere, mujaree ун саquetибужуrije jугори caroa macaaje mujaree to etao roque ун аtiya. Bairo tugona yapapuaeticodina.

El amor de Cristo

14 Bairo marere caroaro Dios ку саатajere tugonari, रुपopatuuri mena etanumuru ку niroya maru Pacu majure.

15 Dios yara nipetiro ati yepa macaana, umarecоо macaana cuu ку yara majу maru caanoi, "ун punaa" maru i wametiyami Dios.

16 Dise unie ку саатимасiетie ку русaetiya. Bairo ку cabairoi, atore bairo mujaa ni jenibojanucuna maru Pacupure: "Efeso macaananere ne unie русaeto tugonatatumasiriquere Espiritu Santo jугори na joya.

17 Tunu bairoa Jesucristo mena na catugonatutuarije jугори na yeripu ку аnicoa aninucuatо Jesus," mujaa ni jenibojanucuna Diopure. Bairo ку саато, mujaa pume di rumu uno ricaati wamerere mujaa tugonaetigar. Bairo camasare nocarо majу pairо na mujaa maimasigar.

18 Tunu bairoa mujaa, bairo nipetiro Jesucristore catugousari maja cuu, mujaa masigar nocarо ne unie русaeto Jesucristo ку camairijere.

19 Tie camasare ку camairijere nipetiro masipeyoetimiracu, tie mujaa camasinemonucurore ун boya. Bairo mujaa cabaiata, Dios marere ку carotirore bairo nemojanuro ne unie русaeto mujaa atianinucugar.

20 Dios nocarо majу саатимасi pume care maru cajeniri wame, o marere ку саатipeere maru catugonarо netojanuro ку pume roque саатимасi nihami. Tie ку саатимасiрjе maripure caano jugori amere maru tutuao joroque atiyami. Bairo ку maru cabasapeoro niina.

21 Ati rumu macaana, bairo ape tuti macaana, bairo tocana ку tuti bero caanipara nipetiro Jesure cairoari poa macaana Diore ку na cabasapeoro niina! Bairoa to baiato.

4

Unidos por el Espíritu

1 Bairi, ун, marī Quetiupau yaye quetire ун caquetibujurije jūgori presopu caācū ānirī nucūbugorique mena atore bairo mujāārē ñiña: Mujāā cūā Dios cū cabesericarā mujāā āniña. Bairi nipetiro cū cabesericarārē na cū caānirotiricarore bairo mujāā cūā ānajēcsusa.

2 “Aperā netōrō caānimajūrā jāā āniña,” ĩ tūgoñaeticōñña. Nucūbugorique mena āmeo ññaña. Aperā mujāārē roro na caātimiatacūārē, na āmeeticōñña. Narē mujāā camairījē jūgori tūgoenarē bairo roro na caātiere tūgoña netōcōñña.

3 Espiritu Santo cū camasīrījē jūgori jīcārōrē bairo yericūtiri, jīcā majārē bairo ātiāñña.

4 Dios cū caññajorore marīā cū pūnaa jīcā majārē bairo marī āniña. Tunu jīcāññā ññami Espiritu Santo Dios yeri pūna marī mena caācū. Tunu bairoa marīrē Dios cū caātipee jīcā wāmerēā marī coteya.

5 Tunu marī Quetiupau jīcāññā ññami. Tunu jīcārō tūnia Jesús mena marī tūgoñatutuaya. Tunu jīcā wāmea marī cabautizarotiri wāme cūā ñiña.

6 Tunu marī nipetiro Pacu jīcāññā ññami. Cūā, nipetiro netōrō rotimasññami. Marī nipetiro mena caācū ññami. Tunu bairoa nipetiropu caācū ññami.

7 Jīcā majā marī caānimiatacūārē, marī, tocānacāūrūrea ape wāmerē, ape wāmerē marī caātimasīpeere marī joyupi Jesucristo cū cajogari wāme ũnierē.

8 Tore bairo quetibujuya Dios ya tuti cūā:

“Cū wapanarē na netō yaparori bero, умүrecóopу wāmuásúpi.

Bairo wāmuáetari yua, ati yepa macāāna caroa wāme na caātimasīpeere na joyupi,”

ĩ quetibujuya Dios ya tutipu.

9 ¿Dope bairo ĩgaro, “Умүrecóopу wāmuásúpi,” to ññati? “Mai, ati yepapu ruiatijūgoypu, cū cawāmuápáro jūgoye,” ĩgaro ñña.

10 Bairo ati yepa caruietarīcū pñame умүrecóo buijāññurīpū caetarīcū majū ññami. Bairo caācū ānirī nipetiropu carotimasī ññami.

11 Cūā ññami marī caātimasīpeere cajou. Bairo caācū ānirī jīcāārā marī mena macāānarē apóstolea majā marī ānio joroque āmi. Aperā marī mena macāāna profeta majā, aperā Jesús jūgori camasārē Dios cū canetōrīqūērē caquetibujuri majā, aperā pastores, aperā bueri majā marī ānio joroque āmi.

12 Tore bairo marī āmi, cū yarārē, marī mena macāānarē marī cajuáatinemomasīparore bairo ĩ. Bairo marī caáto jūgori, Jesucristore cañroari poa macāāna pñame nipetiro nemojāññurō átitutua ānimasīgarāma.

13 Bairo caātītutuanimasīrā yua, marī nipetiro jīcārōrē bairo Dios mena marī tūgoñatutuagarā. Tunu cū macū Jesucristo cūārē jīcārōrē bairo cū marī masīgarā. Bairo marī cabaiāno bero, ñe ũnie marīrē rusaetigaro caroaro marī caātiānīpee. Jesucristo caroaro cū caātiānierē bairo marī cūā caroaro marī ātiānigarā.

14 Bairi marī pñame yua, cawīmarā jicoquei jīcā wāmerē na catūgomawijiarore bairo marī baietigarā. Bairo cabaiena ānirī, aperā cañroari majā di wāme ũno cawāma wāme bueriquere caroaro mena na caquetibujumiatacūārē, na cañrījērē carīape marī tūgoetigarā.

15 Bairo pñame marī caātiānīpee boya: Cariape macāājē quetire caroaro mena marī caāmeo quetibujuro boya. Bairo āmeo quetibujurā, Jesucristo, marī jūgocu carou cū caānorē bairo marī cūā marī bainutuagarā.

16 Jesucristo marĩ Jũgocu cũ caãnoi, jĩcãũ rupaure bairo caãna marĩ ãniũa. Cũ, caãmũ rupaũ macããjẽ cũ caapee, cũ ãmoo, cũ wãmoorĩ, cũ rupori, cũ cacatiãnie nipetirije jĩcãrõ tũni to capaapeticõãta, caãmũ pũame caroaro átĩãnimasiĩnami. Tore bairo marĩã Jesucristore caĩroari poa macããna cũã tocãnacãũã marĩ caátimasĩpeere Jesucristo marĩrẽ cũ cajoriquere jĩcãrõ tũni marĩ caãpata, marĩ nipetiro caroaro marĩ átĩãnimasiĩgarã. Nemojãñurõ marĩ ãmeo juátinemoarã.

La nueva vida en Cristo

17 Bairi Jesús mujããrẽ yũ cũ caĩrotiro jũgori, atore bairo mujãã caátĩãnipeere mujããrẽ yũ átirotiya: Ati umãrecõo macããna Diore camasiẽna na caátĩãninucũrõrẽ bairo mujãã cũã mujãã caátinucũrĩjẽrẽ jãnacõãña. Diore camasiẽna pũame, na majũã na catũgoñarĩ wãme mena caátimasĩã manie ùnierẽ átĩãninucũñama.

18 Tunu bairoa cayeri mãna, cariape catũgoñamasĩẽnarẽ bairo niĩnama. Bairo caãna ãnirĩ, cawãma yericutaje Dios cũ cajogamirĩjẽrẽ boetiyama.

19 Bairo carorije jetore caáticõãninucũrã ãnirĩ, tiere átijeyamajũcõãñama. Bairo caátijeyamajũcõãna ãnirĩ, tocãnacã wãme carorije átipeperique ùnierẽ, tũgoñamasĩrĩ mee tiere átinucũñama.

20 Mujãã pũame roque narẽ bairo átĩãnigarã mee, Jesucristo yaye quetire mujãã tũgousajũgoyupa.

21-22 Caãnorẽ bairo cũ caátĩãnierẽ mujãã catũgoata, tunu bairoa cariape quetire mujããrẽ cũ camasiõata, tirãmũpũ mujãã rupaũ mena roro mujãã caátĩãninucũrĩqũẽrẽ bairo átĩãninemoeticõãña. Roro mujãã caátĩãninucũrĩqũẽ jũgori mujãã majũã mujãã roye tuamiñupã.

23 Bairo roro mujãã caátĩãninucũrĩqũẽrẽ jãnarĩ yua, cawãma wãme caroaro átĩãnajẽ pũamerẽ mujãã yeripũ tũgoñajũgoya.

24 Jĩcãũ cawãmaũ cabũcu jutiire cũrĩ, cawãmarõ pũame cũ cajãñawasoarore bairo mujãã cũã roro mujãã caátĩãnigarijere jãnirĩ, cawãma wãme caroaro átĩãnajẽ pũamerẽ tũgoñajũgoya. Tiere mujãã tũgoñamasĩõ joroque ásupi Dios. Nĩ jĩcãũ ùcũ Dios cũ cayeri wãsoaricaro jũgori caroaro átĩãnajẽ pũamerẽ catũgoñamasĩ caroaro cariape ãnigũmi. Roro átieperigũmi.

25 Apeyera tunu tocãrõã ïtojãnacõãña. Marĩ nipetiro jĩcã poa macããnarẽ bairo marĩ ãniũa. Bairi caroaro cariape jeto marĩ caãmeobũsũro boya.

26 Tunu bairoa di rãmũ ùno caãno jĩcã wãme jũgori roro mujãã caasiata, tunu roro buĩpearo asianemoeticõãña. Jicoquei tiere tũgoñaqũẽnoña. Rupa rãmũ asia ãmericõãña tie mena.

27 Wãtĩ pũame cũ cabũsjãrĩjẽrẽ mujãã tũgousare.

28 Tunu apeyera ñiũa: Cajerutiri majõcu tocãrõã, cũ jerutijãnacõãto. Cũ ùna tiere jãnarĩ, caroa wãme paariquere na paáto, aperã cabopacarãrẽ jĩcã wãme ùno na cajuátinemasĩparore bairo ïrã.

29 Tunu bairoa carorijere busãeticõãña. Caroa jetore busãnucũña. Mujãã caĩrĩjẽrẽ catũgorã pũame na catũgoñatutuanemopee ùnie jetore busũya. Na cayeri jãñanemopee ùnie jetore busũya.

30 Dios Yeri Espĩritu Santore cũ yapapuaõ joroque ápericõãña. Marĩ yeripũ cũ caãnie jũgori “Dios yarã marĩ ãniũa,” marĩ ïmasiũa. Tunu bairoa marĩ yeripũ cũ caãnie jũgori, “Dios yarãrẽ cũ canetõõpeyori rãmũ caetaro, marĩ cũã marĩ netõgarã,” marĩ ïmasiũa.

31 Tunu tocãnacã wãme carorije mujãã catũgoñarĩjẽrẽ jãnacõãña: Roro asiarique, asianetõcoátaje, pesucõtaje, awaja tutirique, roro ïbusũpairique, tie ùnie nipetirije carorije mujãã catũgoñarĩjẽrẽ jãnacõãña.

³² Caroaro ãnajêcusa. Tunu bairoa ãmeo ãñamaiña. Jesucristo yarã mujãã caãno jûgori, Dios pñame roro mujãã caátajere masiriyobojayupi. Bairi tore bairo mujãã cûã ãmeo masiriyobojaya roro mujãã caãmeoátiere.

5

Cómo deben vivir los hijos de Dios

¹ Mujãã, Dios pñana, cû camairã ãnirĩ caroaro cû caátianierê ãñacõrĩ caroaro ãnajêcusa.

² Jesucristo marĩrê cû camairõrê bairo ãmeo mairĩ caroaro átianajêcusa. Cû pñame marĩrê mairĩ, pajĩãecoyupi. Bairo pajĩãecori yua, Dios cû caññajoro camasã altar buipñ werea cajutiñurijê mena Diore na cajoemugõjutiñuorijere bairo baiyupa marĩrê netdõgu cû caátaje pñame.

³ Mujãã, Dios cû cañroari poa macããna majũ ãnirĩ camasã roro na rupa mena na caãmeoátierije ãnierê jĩcã wãmeacã ãno ápericõãña. Tunu apeye carorije ãñaugaripearique ãnie cûãrê mujãã caápata, ãñetĩña.

⁴ Tunu roro marĩ cabusnata, ãñetĩña. Bairi dise ãnie roro ati rupau caborore bairo átaje ãnierê busupñeni epeeticõãña. Catũgoñarĩquê mánarê bairo carorije cabugoro macããjê cûãrê busupñeni epeeticõãña. Diore basape-riouque ãnie pñame roquere átianinucũña.

⁵ Merê mujãã masĩrã roro caátipairã na cabaipere: Noa ãna roro caãmeo átiperiquepairã, o caãperipee ãnierê caátipairã, o apeye ãnierê caññaugaripeapairã, Jesucristo, Dios mena cû carotimasĩrĩpaure etamasĩtĩgarãma. Apeye ãnierê ãñaugaripearique pñame camasã na caweericãrê ãroarique mena macããjê jĩcã wãme niña.

⁶ Aperã na majũ na catũgoñamasĩrjê mena carori wãmerê na caque-
tibũnaata, tierê tũgopeoticõãña. Na ãtoecoeticõãña. Tie ãnie carorijere na caáto jûgori, nocãrõ paio popiye netõrõ na baio joroque Dios cû caátipee atĩya. Diore cabaibotiorã nipetiro na ãna popiye netõrõ baigarãma.

⁷ Tunu tore bairo caátianarê na bapacũpericõãña.

⁸ Mujããrê Dios cû canetdõparõ jũgoye, caroaro mujãã átianimasĩsẽsupa. Canaitĩãrõpñ caãnarê bairo mujãã ãñupã. Bairo caãnana mujãã caãnimiatãcũãrê, ãmerê yua marĩ Quetiupañ yaye caroa quetire catũgousarã ãnirĩ caroaro cabusurõpñ caãnarê bairo caãna mujãã ãniña. Bairo caãna ãnirĩ, cû yaye caroa queti pñamerê mujãã catũgousacõãninucũrõ boya.

⁹ Cû yaye caroa quetire catũgousarã pñame tocãnacã wãme caroare átiyama. Aperãrê caroaro nũcũbugomasĩñama. Cariape átajere átiyama. Di rũmu ãno ãtoetiyama.

¹⁰ Torecũ, marĩ Quetiupañ cû caññajesorije ãnierê marĩ caátianimasĩrõ ãñuña.

¹¹ Tunu aperã canaitĩãrõpñ caãnarê bairo caãna dope bairo caátimasĩã manierê na caátie ãnie macããjêrê marĩ caãpero boya. Ricaati catũgoñarãrê na marĩ cabeyoro boya, caroa quetire na tũgoñamasĩjũgoato ãrã.

¹² Canaitĩãrõpñ caãnarê bairo caãna cayasiorõpñ roro na caátiere marĩ caquetibũjũcõãnaata, caboborije majũrê marĩ ãbujorã.

¹³ Bairãpñ, bairo na caátiere ãñabeseri yua, “Dios cû carotirije mee niña bairo na caátie,” marĩ ãmasĩña, Dios yaye caroa quetire marĩ cabuerije jûgori.

¹⁴ Cabusurije pñame nipetirije marĩ ãñamasĩõ joroque átiyama. Torea bairo Dios yaye caroa quetire marĩ cabuerije jûgori nipetiro camasã na caátianierê marĩ ãñabesemasĩña. Bairi atore bairo ãña Dios yã tutipñ cûãrê:

“Mujãã, cacãñirãrê bairo caãna, wãcãña.

Mujãã, cariacõatanarê bairo caãna nimirãcũã, tunu cacatirãrê bairo tũgoya.

Bairo mujãã catãgoro, Cristo pame cã yaye caroa quetire mujãã masĩ joroque átigumi,” ĩ quetibujuya Dios ya tutipũ.

15 Bairi caroaro tũgoñaña mujãã caátianipeere. Catũgomasiẽnarẽ bairo ãmerĩcõãña. Catũgomasiẽrã na caãnorẽ bairo pame roque átiaña.

16 Ati rãmũrĩrẽ camasã roro átinucũñama. Bairi mujãã pame tocãnacãnia caroare áticõã ninucũña. Caroare átijãnaeticõãña.

17 Catũgomasiẽnarẽ bairo ãmerĩcõãña. Marĩ Quetiupau, marĩ caátipee cã caborijere masiña. Tiere masĩrã yua, bairo jeto ása.

18 Tunu bairoa eticũmueticõãña. Caeticũmupai pame cã majũã royetu-anemou baiyami. Mujããrẽ ñe ùnie rusaeto Espĩritu Santo cã camasiõrĩjẽ pame roquere boya.

19 Tunu bairoa Dios caroaro cã caátiere mujãã majũ ãmeo quetibujuya. Salmos, himnos cawãmecuti tuti macããjẽ, bairi tunu Espĩritu Santo jũgori basarique cããrẽ useanĩrĩqũẽ mena basapeoya. Mujãã camasiõrõ cãrõ marĩ Quetiupau cã basapeoya.

20 Tocãnacãnia marĩ Pacu Diore, “ĩMũ ñujãñuña jãã mena!” qũĩña, nipetiri wãme mujããrẽ cã caátiere tũgoñarĩ. Marĩ Quetiupau Jesucristo wãme mena, cã camasiõrĩjẽ mena bairo qũicõã ninucũña.

La vida familiar del cristiano

21 Mujãã nipetiro Jesucristore caĩroarã mujãã ãniña. Bairi nacũbugorique mena ãmeo ññaña mujãã majũ. ãmeo baibotioeticõãña.

22 Mujãã, carõmia, camanarũãcũna cãã, marĩ Quetiupau yaye quetire marĩ catũgousarore bairo mujãã manarũã na caĩrĩjẽ cããrẽ tũgousaya.

23 Jesucristo pame cãrẽ caĩroari poa macããna Jũgocu majũ niñami. Torea bairo mujãã tocãnacããũ canũmoacũna, mujãã nũmoarẽ cajũgocũare bairo cajũgoãna mujãã ãniña. Apeyera tunu Jesucristo pame marĩ, cãrẽ caĩroari poa macããna, cã rupaure bairo caãnarẽ Canetõõpau niñami.

24 Marĩ, Jesucristore caĩroari poa macããna ãnĩrĩ cã yaye quetire marĩ cabai-botioata, ñuẽtĩña. Torea bairo marĩ mena macããna rõmirĩ na manarũãrẽ jĩcã wãmeacã ùno na cabai-botioata, ñuẽtĩña.

25 Jesucristo pame marĩ, cãrẽ caĩroari poa macããnarẽ marĩ mairĩ, marĩ netõõgu riayupi. Torea bairo mujãã cãã canũmoacũna butioro na maiña mujãã nũmoarẽ.

26 Dios cã caĩñajoro carorije cacũgoenarẽ bairo marĩ caãniparore bairo ĩ, riayupi Jesús. Oco mena uguerĩ coserericarore bairo roro marĩ caátiere marĩ coserebojayupi, cã yaye quetire marĩ catũgousaro jũgori.

27 Bairi caroaro jutiro caũguerĩ manorẽ bairo marĩ yeri cããrẽ carorije manorẽ bairo cosecõãñupĩ. Marĩ, cãrẽ caĩroari poa macããna tunu cã caetanemopa rũmu caetaro ñe ùnie caroa macããjẽ rusaeto marĩ caãniparore bairo ĩ, bairo marĩ ásupi.

28 Bairi mujãã canũmoacũna mujãã nũmoarẽ na maiña. Mujãã rupaure mujãã camairõrẽã bairo mujãã nũmoa cããrẽ na maiña. Caroaro na juátinemoña. Ni jĩcãũ ùcũ cã nũmorẽ cajuátinemou pame, cã rupaure caroaro camaijũgoure bairo niñami.

29-30 Noa ùna na rupaure cateerã maniñama. Na rupaure camaijũgorã jeto niñama. Jesucristo cãã marĩrẽ, cã rupaure bairo caãnarẽ marĩ maiñami, cã yarã marĩ caãno jũgori.

31 Atore bairo marĩ ĩ cũñupĩ Dios: “Jĩcãũ caũmu carõmio mena cã cawãmojiyaata, cã pacua tũre witigumi. Ape wiipũ ãnigumi cã nũmo mena.

Bairo na caãno, jĩcãurẽ bairo na ñiñagu. Jĩcã rupaure bairo nigarãma,” marĩ ĩ cũñupĩ Dios.

³² Atie queti caanimajĩrĩjẽ, tirũmũpũre na camasĩetãjẽ ãme rãmũrĩ roquere marĩ camasĩrĩjẽ niña. Jesucristo, bairi marĩ, cãrẽ caĩroari poa macããna jĩcã rupaure bairo marĩ caãnierẽ ĩgu ñiña, bairo yũ caĩata.

³³ Torecũ, atore bairo mũjãã caátipeere yũ boyo: Mũjãã, camũmoacũna tocãnacããã, mũjãã rupaure mũjãã camairõrẽã bairo mũjãã mũmoa cããrẽ na maiña. Tunu bairoa mũjãã, carõmia, camanapũãcũna cãã tocãnacãõã mũjãã manapũãrẽ na nũcũbugoya.

6

¹ Mũjãã, na pũnaa cãã, marĩ Quetiupau yaye quetire catũgousarã ãnirĩ, mũjãã pacua na caĩrĩjẽrẽ tũgousaya. Bairo átaje caroa cariape macããjẽ niña.

²⁻³ Dios, “Caroa wãme mũ yũ átigu,” cũ caĩjũgoyeticũrĩqũẽ mena macããjẽ Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽ jĩcã wãme atore bairo ĩña: “Mũjãã pacuare na nũcũbugoya. Bairo mũjãã caápata, mũjãã useanigarã. Bairo caãna ãnirĩ, ati yerapũre yoaro mũjãã ãnigarã,” ĩña.

⁴ Tunu mũjãã, caracua, mũjãã pũnaarẽ caasiapairã na ãnio joroque na ápericõãña. Caroaro mena roque na beyoya. Marĩ Quetiupau ĩroarique cããrẽ na quetibũjũya caroaro mena.

⁵ Mũjãã, paabojari majã cãã, mũjãã quetiuparã ati yepa macããna na caĩrĩjẽrẽ tũgousaya. Nũcũbugorique mena na carotirijere ása. Jesucristo yaye quetire mũjãã catũgousarore bairo na cããrẽ jĩcãrõ tũnia, ape wãme tũgoñarĩcãrõ mano na tũgousaya.

⁶ Paabojari majã jĩcããrã caroaro paayama, na quetiuparã na caĩñajoro, jãã mena na useaniãto, ĩrã. Bairo caroaro paamĩrãcãã, cabero na caĩñaeto pũamerẽ paaetiyama. Na ũnarẽ bairo baieticõãña. Mũjãã pũame roque Jesucristore capaabojari majã ãnirĩ, Dios mũjãã caátipeere cũ caborore bairo ĩtorique mano ása.

⁷ “Camasã ũmũa marĩ caãno jũgori mee, Jesucristo ũmũa marĩ caãno jũgori pũame roque, caroaro marĩ paagarã,” ĩ tũgoñarĩ, paaya caroa paarique ũnierẽ.

⁸ Merẽ mũjãã masĩña atiere: Marĩ tocãnacãũrũna paabojari majã, o paabojari majã caãmerã cãã caroaro marĩ caátaje cãrõ jũgori caroare marĩ jogũmi marĩ Quetiupau pũame.

⁹ Mũjãã, paabojari majã quetiuparã cãã, mũjãã ũmũarẽ caroaro na nũcũbugoya. Narẽ roro na tuĩ epeeticõãña mũjãã ũmũarẽ. Mũjãã caãnierẽ mũjãã masiritiepa. Mũjãã cãã narẽ bairo mũmũrecõõũ mũjãã Quetiupau cũgoya. Cũ roque nipetiro camasãrẽ jĩcãrõ tũnia marĩ ĩñapeoyami.

Las armas espirituales del cristiano

¹⁰ Bairi yũ yarã, yũ bairãrẽ bairo caãna, caãnitũsari wãme atiere mũjããrẽ yũ quetibũjũ woajoya: Marĩ Quetiupau cũ camasĩõrĩjẽ mena yeri pũna tutuarã ãña.

¹¹ Dios cũ camasĩõrĩjẽ nipetirije mũjããrẽ cũ cajorije mena wãtĩ mũjããrẽ cũ caĩtorijere ĩñotaya. Jĩcãũ soldau pajĩãrĩcãrõũrũ ácũ, cũ rupaure maijũgõũ, rũpoa peorica coro, bairi ãpõã jutiro cããrẽ jãñañami. Torea bairo Dios cũ camasĩõrĩqũẽ jũgori wãtĩ roro cũ caĩrĩjẽ, roro cũ caátigarije cããrẽ mũjãã ĩñotamasĩgarã.

¹² Marĩã, caroaro ãnigarã, ãmeo qũẽrãrẽ bairo marĩ átiya. Bairãrũna, camasã mena mee ãmeo qũẽrã marĩ baiya. Wãtĩ yeri pũna quetiuparã mena ãmeo

qũerãrẽ bairo ána marĩ baiya. Wãtĩ yeri pũna pũame cabauena nimirãcũã, ati umãrecóopũ nicõãñama, catutuarã. Na camasĩrĩjẽ mena camasã carorãrẽ roro majũ na caátipeere rotinucũñama.

13 Bairi mujãã pũame Dios cũ camasĩõrĩjẽ nipetirije mujããrẽ cũ carorije mena tũgoñatutuaya. Bairo tũgoñatutuari, wãtĩ mujããrẽ cũ caĩbusujãrĩ rãmu ãnorẽ cũ caĩrĩjẽrẽ tũgoenarẽ bairo mujãã tũgoñanetõcõãgarã. Bairo tũgoñanetõcõãrĩ yua, Jesucristo yaye quetire cajãnaenarẽ bairo mujãã ãnicõã nĩgarã.

14 Jĩcãũ soldau cũ wapana mena cũ caãmeoquẽẽparo jũgoye ãpõã asero mena jãñañami. Caãnijũgoro ti asero mena carupawẽrẽ jiyayami. Bairo jiya yaparori bero, cũ yerire ãñotagu, ape jutiro ãpõã jutirore cũ cotiapũ jãñaẽñotayami. Mujãã, cũrẽ bairo caroaro netõgarã, Dios yaye caroa quetire mujãã yeripũ mujãã catũgoñacõãno boya. Tunu bairoa caroaro netõgarã, carorije cawapamoenarẽ bairo mujãã ãnicõã ninucũgarã Dios cũ caĩñajoro.

15 Tunu soldau cũ caãmeoquẽẽĩápáro jũgoye rãpo juti peayami. Torea bairo mujãã cãã Dios yaye quetire mujãã caquetibũjũñesẽãparo jũgoye tiere caroaro masĩjũgoyecãsa, caroa yericãtajecãna na ãnio joroque na mujãã caátiparore bairo ãrã.

16 Tunu soldau cũ wãmoa tiire cũgoyami. Cũ wapana, “Yeruã mena na cawẽrĩjẽ caũrĩjẽ yũpũre caetaro yũ ãrẽ,” ã, bairo átiyami. Torea bairo mujãã cãã Jesucristo mena mujãã catũgoñatutuario boya, wãtĩ mujããrẽ roro cũ caátigamirĩjẽrẽ mujãã caẽñotamasĩparore bairo ãrã. Atie caãnimajũrĩjẽ niña.

17 Tunu soldau cũ rãpoa buire pesayami ãpõã coro. Tunu bairoa ñõsẽricãpãrẽ cũgoyami, cũ wapanarẽ na netõñucãcõãgu. Torea bairo mujãã cãã Dios mujããrẽ cũ canetõõrĩjẽrẽ tũgoñacõã ninucũña, wãtĩ marĩ wapacũ roro cũ caátitrotigamirĩjẽrẽ netõñucãcõãgarã. Tunu bairoa Dios yaye quetire Espĩritu Santo cũ camasĩõrĩjẽ mena uwiricarõ mano camasãrẽ na quetibũjũya, wãtĩ roro cũ caátigarijere netõñucãcõãgarã.

18 Apeyera tunu Diore cũ jẽnĩjãnaeticõãña. Espĩritu Santo cũ camasĩõrĩjẽ jũgori Diore cũ jẽnicõã ninucũña tocãnacã rãmũa. Cawũgoapairãrẽ bairo baeticõãña. Espĩritu Santo marĩ yeripũ cũ caĩrĩjẽrẽ caroaro tũgoya. Tunu bairoa, “Marĩrẽ yũesãmĩ,” ãna, Dios yarã nipetirore na jẽnibojaya Diopũre.

19 Tunu yũ cããrẽ Diopũre yũ mujãã jẽnibojawa camasãrẽ yũ caquetibũjũ masĩpeere. Tunu uwiricarõ mano Dios yaye queti tirũmãpũre na camasĩpeoetaje nipetiro camasãrẽ cũ canetõõgarijere caroaro yũ caquetibũjũparore bairo ãrã, yũ mujãã jẽnibojawa.

20 Atie quetire yũ quetibũjũ rotijowĩ Dios. Bairo Dios yũ cũ caquetibũjũrotijomiatacããrẽ, tiẽ queti wapa ato preso jorica wiipũ yũ cũrocacõãwã. Bairo atopũ nimicãã, uwiricarõ mano ato macããnarẽ Dios yaye quetire na yũ caquetibũjũparore bairo ãrã, yũ mujãã jẽnibojawa.

Saludos finales

21 Apeyera, marĩ yau, Tĩquico, marĩ camairẽ mujãã tũpũ cũ yũ joya. Cũ pũame marĩ Quetiupãũ cũ caroticũrĩquẽrẽ yũre cajũpããninucũũ niñami. Mujãã tũpũ etau, mujããrẽ quetibũjũgumi yũ cabairije nipetirijere. ãme ati rãmũrĩ yũ caátie cããrẽ quetibũjũgumi.

22 Torecũ, mujãã tũpũ cũ yũ joya, jãã cabairijere mujããrẽ cũ caquetibũjũparore bairo ã. Bairo cũ caquetibũjũro, mujãã pũame mujãã tũgoña yerijãñagarã tunu.

²³ Y_h yarã, marĩ pac_h Dios, marĩ Quetiup_h Jesucristo mena caroa yeri pũnacutajere cũ jonemoáto m_hjããrẽ. ãmeo mairĩqũẽrẽ, bairi tãgoñatutuarique cũãrẽ cũ jonemoáto.

²⁴ Noa ãna marĩ Quetiup_h Jesucristore cũ na camaijũgoricarore bairo camaitũgoñacõãninucũrãrẽ caroare na cũ jonemoáto.

Tocãrõã niña atie queti y_h cawoaturije.

Carta de San Pablo a los FILIPENSES

Saludo

¹ Ун, Pablo cawāmecуcу, bairi Timoteo menarē, Jesucristore capaabojarī majā ānirī mųjāā Filipo cawāmecуti macā macāānarē ati carta mena mųjāārē quetibųjų woajorā jāā átiya. Mųjāā nipetiro, Dios yarā, Jesucristo yaye quetire catųgousarā, mųjāārē cajųgoñubueri majā obispoa, bairi mųjāā diáconoa cūārē quetibųjų woajorā jāā átiya ati carta mena.

² Bairi mųjāārē jāā ĩña: Marī Pacу Dios, bairi marī Quetiupaу Jesucristo mena mųjāārē caroare na jonemoáto. Tunu bairoa caroa yericutaje cūārē na jonemoáto.

Oración de Pablo por los creyentes

³ Mųjāā, Filipo macāāna, mųjāārē yу catųgoñarō cānacānia, “Dios, yу mena mų ĩųjāñiña,” ĩninucūña.

⁴ Bairo mųjāā cañierē Diore cū jēninucū, tocānacānia ųseanirīqūē mena jeto cū yу jēninucūña.

⁵ Mųjāā ųame Jesucristo mena mųjāā catųgousajųgoripaųpų cū yaye caroa quetire yу caquetibųjuro yу mųjāā juátinewō. Bairi āme cūārē bairoa mųjāā juáticōā ninucūña yу capaarijere.

⁶ Bairi atore bairo mųjāārē ĩi tųgoñaña: Dios ųame mųjāā yeri tųgoñawasoariquere mųjāā joyupi, carorije mųjāā caátaje jānarī, caroa cū cacūrīqūē ųamerē mųjāā caátimasīparore bairo ĩ. Tore bairo jeto caroa wāmerē mųjāā átiāninemonutuaو joroque mųjāā átigumi, Jesucristo nemo cū catunuetari rųmų.

⁷ Mųjāārē yу mainucūña. Tunu bairo caroaro mena yу mųjāā juátinucūña. Bairo yу mųjāā cajuátinemorījē jųgori yу ųame, noo, ato preso jorica wiipų ācū, o quetiuparā watoapų ācū, “Atie Jesucristo camasārē cū canetōōrīqūē queti caítorique mee ĩña,” na ĩi quetibųjų masīōnucūña nipetiro camasārē. Bairi mųjāā nipetiro mena caroaro yу catųgoñarījē ĩiña.

⁸ Jesucristo mųjāārē cū camairōrē bairoa yу cūā mųjāārē yу maijāñiña. Bųtioro mųjāārē yу cañgarijere masīñami Dios cūā.

⁹⁻¹⁰ Bairi tunu atore bairo Diore cū ĩi jēninucūña mųjāā cañierē: “Filipo macāānarē nemojāñurō na caāmeomaitųgoñapeere na joya. Tunu bairoa caroa wāme na caátipee majūrē na cabesemasīparore bairo ĩ, capee caroaro cariape tųgoñarīqūērē, bairi tunu caroaro ānimasīrīqūē cūārē na joya,” ĩi jēninucūña Diopųre. Bairo baiāna, carorije áperā, caroaro majų mųjāā ānimasīgarā. Bairi ĩi ĩicāū ũcū Jesucristo nemo cū catunuetari rųmų caāno mųjāā caátajere busųpaietigumi yua.

¹¹ Mųjāā, Jesucristo cū camasīōjorije jųgori, tocānacā wāme caroa cū caátirotirijere caānarē bairo mųjāā nigarā. Bairo caroaro mųjāā caátajere tųgoñarī, nipetiro camasā ųame Diore cū basapeogarāma.

Para mí la vida es Cristo

¹² Apeyera tunu, yу yarā, yу bairārē bairo caāna, atiere mųjāā camasīrō yу boya: Ato preso jorica wiipų roro yу cabaimiatacūārē, Jesucristo camasārē cū canetōōrīqūē caroa quetire caroaro tųgorā átiyama.

13 Bairo ato nipetiro quetiupau ya wii macãana, bairo aperã cãa yu cabairijere masĩnama. Bairo masĩrĩ, “Jesús yaye quetire cã catãgousarije jãgori ato preso jorica wiipũ na cacũrocaricu niĩami Pablo,” ĩnucũnama.

14 Tunu bairoa marĩ yarã nipetiro jãñurĩpua preso jorica wiipũ yu caãnierẽ tũgorã, netõjãñurõ Jesucristo mena tãgoñatutuayama. Bairo uwiricaro mano quetibujurã átiyama Dios yaye quetire.

15 Bairo quetibujumirãcũã, jĩcããrã na mena macãana yu meerẽ, na ruame roquere camasã na catãgousaro borã, Jesucristo yaye quetire quetibujuncũnama. Aperã yure na canetõga tãgoñarijẽ majũ jũgori, Jesucristo yaye quetire quetibujuncũnama. Aperã roque caroa ruamerẽ tãgoñarĩ quetibujuncũnama camasãrẽ.

16 Naa, yure na camairijẽ jũgori Jesucristo yaye quetire quetibujuncũnama. Atore bairo ĩ masĩnama: “Caroa queti Jesucristo camasãrẽ cã canetõõpeere Pablo na cã caquetibujumasĩõparore bairo ĩ, to preso jorica wiipũ cã caãnie boumi Dios,” ĩnucũnama caroa ruamerẽ catãgoñarĩ majã.

17 Yure canetõgatãgoñarĩ majã roque na majũ na caãtipee jetore borã, caroaro cariape quetibujuetiyama. Bairo cabairã ãnirĩ, “Netõjãñurõ popiye cã tãmuãto,” ĩrãrẽ bairo yu átiyama ato preso jorica wiipũ yu caãno.

18 Bairopua, yure ñe wapa maa yure na caĩtãgoñarijẽ. Yure borã, o yure boena, Jesucristo yaye quetire quetibujunetõrã átiyama bairãpua. Bairo na caãto, yu tãgoña useanijãñuã.

Tunu bairoa bũtioro jãñurĩ yu useaninemogu.

19 Mujãã ruame yure Diorũge mujãã cajẽnibojarijere yu masĩña. Tunu bairoa Jesucristo Yeri ruame yu juãtiyami. “Bairĩ atie nipetirije roro yu cabairijere yu netõcõãgu,” ñi tãgoñamasĩña.

20 Dios yure cã cajuãtinemopeere bũtioro yu boya, di rãmu ñno yu capaarije mena yu сауараруаetiparore bairo ĩ. Nipetiro camasãrẽ tãgoñatutuarique mena na yu caquetibujũãnipee roque boya. Bairo yure na cawiyorõtiata, o yure na capajĩãrocarotiata cããrẽ, ñe wapa maa. Jesucristo mena yu catãgoñatutuacõãninucũrĩjẽrẽ camasã nemojãñurõ na caĩñacõrĩjẽ roque bũtioro waparũtiya.

21 Atore bairo ñi tãgoñaña: Yu cacatiri rãmu cãrõ Jesucristo cã carotirore bairo yu áticõã ninucũgu. Bairopua, yure na capajĩãrocarotiata roque, netõjãñurõ ñubujioro. Tocãrõã yua, Jesucristo mena yu ãnicõãni águ.

22 Bairopua, mai atie yerapare yu caãnicõã ãmata, yu capaarije Jesucristo yure cã carotĩcũrĩqũberẽ netõjãñurõ yu átimasubujion. Bairo, “¿Dope bairo rita yu caãtiãnipee to ñunetõrõati?” ñi masĩtĩña.

23 Pũga wãme tãgoñarĩ ñi masĩtĩña, “¿Dise ñnie yu cabaipee to ñunetõrõati?” Ape wãmerã yu riacoagacupũ, jicoquei Jesucristo mena yu caãniparore bairo ĩ. Bairo yu cabairo roque ñunetõbujioro.

24 Bairopua, ape wãmerã yu caticõãnigacupũ, mujããrẽ yu cajuãtinemoparore bairo ĩ.

25 Tore bairo yu cabairijere boyami Dios. Bairo atore bairo cariape ñi tãgoñaña: Mujããrẽ yu cajuãticõãnipee niña mai. Bairo mujãã mena yu caãnoi yua, mujãã ruame netõjãñurõ Jesucristo cã carotirijere mujãã áticõã ninucũgarã. Tunu bairoa cã mena tãgoñatutuari netõjãñurõ mujãã useanigarã.

26 Bairo cabero yure na cawiyoro, mujãã watoa yu caãno, Jesucristo caroaro yure cã canetõõrĩjẽrẽ ĩñarã, mujãã useanigarã.

27 Atore bairo mujããrẽ yu caĩrĩjẽ caãnimajũrĩjẽ niña: Caroaro ãnjãcusa, Jesucristo yaye caroaro cã caquetibujucũrĩcã wãmerẽ bairoa. Bairo mujãã

tupɯ yu caetaata, o yu caápéricōāta cūārē, atore bairi wāme mujāā caānierē yu queti tūgogaya: “Filipo macāāna pɯame Jesucristo yaye queti camasārē cū canetōōrījērē jānaena, jīcā yericunārē bairo caroaro cariape cū carotirore bairo átīcōā ninucūūparā tocānacā rūmua.

²⁸ Tunu bairoa na pesua narē roro na caátigamirījērē uwietiparā,” tore bairo mujāā na caīrījērē yu queti tūgogaya. Mujāā pesua pɯame bairo mujāā cauwietiere īnarī, “Marī yasicoagarā,” ī tūgoñagarāma. Bairo na caītūgoñamiatacūārē, mujāā pɯame, “Dios marī netōōgumi,” mujāā ī tūgoñamasīgarā, mujāā cauwietitūgoñarījē jūgori.

²⁹ Mujāā caānajē cutipeere cūñupī Dios, cū macū mena mujāā catūgoñatutuaparore bairo ī. Baiɯa, tie jeto mee mujāā cūñupī. Cū yarā mujāā caānoi, Jesucristore bairo popiye mujāā cabaipee cūārē cūñupī. Tie roque caānimajūrījē niña.

³⁰ Yu, bairi mujāā cūā, popiye baimirācūā, camasārē marī caquetibujunetōōrījērē marī jānaētīña. Tirāmɯpɯre tutuaro mena yu caátore mujāā īñawū. Āme cūārē torea bairo yu caáticōāninucūūrījērē mujāā queti tūgorā.

2

La humillación y la grandeza de Cristo

¹ Jesucristo pɯame caroaro mujāā juátinemoñami, mujāā yeri caroaro to cañajāāparore bairo ī. Tunu mujāārē tūgoñamaiñami, caroa yericutajere mujāā cacūgoparore bairo ī. Tunu Espiritu Santo mujāā mena nicōāñami. Bairi mujāā majū mujāā āmeo maimasiña. Cabopacarā cūārē mujāā īnamaimasiña.

² Bairo mujāā cabairoi, atore bairo mujāā caānierē yu boya: Caroaro āmeo maicōāninucūñā. Tunu jīcā yericunārē bairo jīcārōrē bairo mairī, bairi jīcārōrē bairo tūgoñarī, jīcārōrē bairo ānajēcusa.

³ Tunu bairoa aperā na caátiere na netōga tūgoñaeiticōāña. Tunu na īñatuti tūgoñaeiticōāña. “Marī jeto marī masībotioya,” īēna, paaya Jesucristo mujāārē cū caroticūrīqūērē. Mujāā tocānacāɯɯa, nipetiro camasārē na īroaya. Bairo na īroari, di rūmū ūno, “Marī majū aperā netōō caānimajūrā marī āniña,” ī tūgoñaeiticōāña.

⁴ Ni jīcāñ ūcū mujāā mena macāācū cū yaye caroaro cū caānipee jetore cū bootūgoñaeiticōāto. Aperā yaye caānipee ūnie cūārē cū tūgoñato.

⁵ Jesucristo caroaro cū catūgoñarīcārōrēā bairo mujāā cūā tūgoñāna.

⁶ Bairo pɯame tūgoñāñupī Jesús:

Dios macū majū nimicūā, ɯmɯrecōopɯ cū carotimasīrījērē bairo ápeyupi.

⁷ Bairo Dios cū caānierē jānacōārī yua, ati yepapɯre marīrē bairo rupañcutiri buiaetayupi.

Cabero butiácú, paabojari majōcɯre bairo átīāninucūñupī.

⁸ Marīrē bairo rupañcutiri, cū majūā cabūgoro macāācūrē bairo baiyupi.

Bairo cū pacɯ Dios cū carotirore bairo cabai ānirī pajīāecori riayupi.

Camasā na cañajoro bobooro roro majū yucɯpāipɯ papuatuecori riayupi.

⁹ Bairo cū cabairique jūgori tocānacāñ buipɯ netōō caānimajūñ cū cūñupī Dios.

Camasā tocānacā wāme na caāmeoīroarique netōjāñurō caroa cū wāmetiyupi Dios.

¹⁰ Bairi cū wāmerē tūgorā, nipetiro caāna, Diotɯ macāāna, bairi ati tuti macāāna cūā,

bairi ati yepa roca macāāna cūā nipetiro rapopatuuri mena etanumurī Jesure qūīroagarāma.

11 Bairi tunu ati umurecáo nipetiro caãna, “Jesucristo, Quetiupau, caãnimajũũ niñami!” ĩrĩ qũĩroagarãma.

Bairo qũĩroari, cã pacu Dios cããrẽ qũĩroagarãma.

Los cristianos son como luces en el mundo

12 Apeyera tunu yu bairãrẽ bairo caãna, yu camairã mujããrẽ ñiña: Mujãã tũpu yu caãno, yu yaye quetibujuriquere caroaro mujãã tũgousawu. Bairi ãmerẽ cayoaropu mujããrẽ yu caãniweyomiatacũãrẽ, yu caĩjorijere mujãã tũgousagarã. Netõjãñurõ mujãã catũgousaro yu boya. Mujãã, Dios cã canetõõrĩcãrã ãnirĩ, mujããrẽ cã caroticũrĩqũẽrẽ nacũbugorique mena tũgoña jãnaeticõãña.

13 Dios ruame mujãã yeripu caroaro mujãã catũgoñapeere mujãã joyami. Bairo jori yua, mujãã juátinemoçumi, nipetiro caroaro mujãã caátipeere mujãã caátipeyoparore bairo ĩ.

14 Bairi nipetirije mujãã capaarique cãtiere useanirĩqũẽ mena ása. Ámeo busũpaificaro mano, jĩcãũ yericũnarẽ bairo paaya.

15 Tore bairo mujãã capaarique cãtiere yu boya, noa ũna aperã jĩcã wãme ũno mujãã capaarijere na cabusũpaietiparore bairo ĩrã. Dios pũnaa carorije caãperãrẽ bairo ãnajẽcusa. Bairi ati yepa macããna carorã watoapu nimirãcũã, mujãã roque caroaro ãnajẽcusa. Torecũ, ati yepa macããna canaitãrõpu caãnarẽ bairo caãna watoa nimirãcũã, mujãã ruame ñocõã na cabusuworore bairo mujãã caãno ñuña.

16 Bairo ãna, Dios yaye quetire mujãã caáticõãnajẽrẽ na quetibuju masĩõña camasiẽnarẽ. Bairo mujãã caquetibujumasiõata, Jesucristo ati yepapu nemo cã catunuetari rãmu caetaro, caroaro yu tũgoña yerijãñagu, “Myna mee Filipino macããnarẽ na yu quetibujunẽsẽãñupã,” ñi tũgoñagu.

17 Tunu Jesucristo yaye yu caquetibujuri jeçori yure na capajĩãpa rãmu etaro baiya. Bairo cabaimiatacũãrẽ, Dios yaye queti mujããrẽ yu caquetibujuriquere tũgoñarĩ, yu useaniña. Mujãã ruame tiere tũgousari, Jesucristo mena mujãã tũgoñatutuaya. Bairo mujãã cabairijere ĩnarĩ, Dios ruame mujããrẽ ĩñajesoyami. Bairi marĩ nipetiro marĩ useaniña, tiere tũgoñarĩ.

18 Bairi yure bairo mujãã cãã useanicõãña.

Timoteo y Epafrodito

19 Apeyera tunu marĩ Quetiupau Jesucristo cã caborore bairo yoaro mee mujãã tũpu cã yu jogu Timoteore, mujãã caátĩãnie quetire tũgouseanigu.

20 Timoteo ruame yure bairo tũgoñanucũñami. Ni jĩcãũ ũcã cãrẽ bairo caãcũ mujããrẽ camaitũgoñanucũũ maami.

21 Aperã nipetiro na yaye caãnipẽe jetore bonucũñama. Marĩ caátiere Jesucristo cã carotirijere borã mee baiyama.

22 Merẽ Timoteore cã mujãã masĩjãñuña caroaro cã caátĩãnierẽ. Dios yaye quetire caroaro yure cã cajumetibujunemorĩjẽ cããrẽ mujãã masĩjãñuña. Yu macãrẽ bairo caãcũ ãnirĩ yu juátinemoñami Timoteo.

23 Bairi ato presopu caãcũ yure na caátipeere masĩpu, mujããtũ cã yu jogu.

24 Bairo ãmeacã cã jogamicũã, Dios cã caborore bairo yu cãã jicoquei mujãã tũpu yu atĩga ñitũgoñaña.

25 Torea bairo marĩ yu Epafrodito cããrẽ mujãã tũpu cã yu catunuojoro ñuña. Cũ ruame camasãrẽ yu juquetibujunemonucũñami. Tunu yure bairo ropiye baiyami. Bairi yu mujãã cabapacũtirotijoricare ãmerẽ mujãã tũpu cã tunuojogu yu átiya.

26 Epafrodito p̄ame b̄tioro mujãã nipetirore ïñagayami. Tũgoñarĩqũẽ paijãñũami, cũ cariariquere mujãã caqueti tũgoroi.

27 Cariapea mujãã tũgoricarã. Riãjãñuwĩ Epafrodito. Bairo riari, riayasi-coabujowĩ. Bairo cũ cabamiatacũãrẽ, marĩ Pacu Dios p̄ame qũĩñamairĩ cũ catiowĩ. Yũ cũãrẽ ñĩñamairĩ, roro cũ cabairjere ïñarĩ nemojãñurõ cũ tũgoña yapapuaeticõãto ï, cũ catiowĩ Dios Epafroditore.

28 Bairi yoaro mee patowãcãrõ mena cũ yũ tunuojogu, cũ mujãã caññauseani tũgoñatutuaparore bairo ï. Bairo yũ caãpata, yũ caã yũ tũgoñarĩqũẽ paigetũ.

29-30 Yũ mujãã juquetibujumasẽtĩña, cayoaropu caãna ãnirĩ. Bairua, yũre mujãã cajuat̄inemorotjoricu p̄ame caroaro yũ juat̄inemoñami. Cũ cũã Jesucristo yaye quetire camasãrẽ yũ juquetibujunucũñami. Bairo yũ juquetibujuri yua, cauwiorije watoa ãnirĩ riacoabujowĩ. Torena, mujãã tũpu cũ caetaro, useanirĩqũẽ mena cũ mujãã jẽnibocãgarã, marĩrẽ bairo marĩ Quetiupau yau cũ caãnoi. Tunu bairoa nipetiro cũ, Epafroditore bairo caãnarẽ na ïroaya.

3

Lo verdaderamente valioso

1 Yũ yarã, yũ bairãrẽ bairo caãna, ãmerẽ mujããrẽ yũ quetibujutusagu: ¡Jesucristo mena useanirĩ ãnicõãña! Bairo mujããrẽ yũ cañwoatãtjere tunu ãmerẽ yũ cañwoatunemorõ yũre ricaati baiapatowãcõẽtĩña. Tunu tore bairo yũ caãto mujããrẽ ñumajũcõãña.

2 Bairi ricaati caquetibujurãrẽ na tũgoñamasirĩ ãña. Na ãna, roro caãna ãnirĩ, camasã na rupau macããjẽrẽ na yisetarot̄inucũñama, “Dios yarã marĩ ãnirõã,” ï tũgoñamirã.

3 Na p̄ame na rupau macããjẽrẽ cayisetaricarã na caãnimiatãcũãrẽ, cũ yarãrẽ bairo na ïñaẽtĩñami Dios. Marĩ p̄ame roquere cũ yarãrẽ bairo marĩ ïñañami, cũ mena marĩ catũgoñatutuarije jũgori. Bairo ãna, Espiritu Santo cũ camasõrĩjẽ jũgori Diore cũ marĩ ïroaya. Tunu, “Jesucristo yarã marĩ ãniña,” useanirĩqũẽ mena marĩ ï tũgoñaña. Ape wãme, bui marĩ rupau macããjẽ jũgori marĩrẽ dope bairo átimasãã maa.

4 Bairua, ni jĩcãũ ùcũ, “¡Baietia! ¡Átimasãjãñũña marĩ rupau macããjẽrẽ yisetarique!” cũ caãta, yũ p̄ame, “Tocãnacã netõrõ Dios yau yũ ãniña,” ñi masĩbujion, nipetiro netõrõ tie ùnierẽ caãtacu ãnirĩ. Tocãnacã wãme jãã ñicũjãã na caroticũrĩqũẽrẽ yũ átipeyocõãwũ. ¡Tũgoñijate!

5 Jĩcã wãmo peti itia pẽnirõ cãnacã rãmurĩ yũ cabuiaricaro bero, yũ rupau macããtõrẽ yisetayupa, jãã, judío majã, jãã caãtinucũrĩ wãmerẽ bairo. Bairi Israel majã yau ãnirĩ, Benjamín ãnacũ ya poa pãrãmpu yũ buiayupa. Bairi hebreo yaye busu, judío majã yau majũ yũ ãniña. Yũ pacu yarã, judío majã jeto ãma. Bairo tunu butiãcũpũ, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ cañroari majõcu ãnirĩ, fariseo majã mena macããcũ yũ ãmu.

6 Bairo caãcũ majũ ãnirĩ, Jesucristo yaye cũ caquetibujucũrĩqũẽrẽ catũgousari majã p̄amerẽ popiye na baio joroque na yũ ãpu. Tunu bairoa ni jĩcãũ ùcũ, Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũẽrẽ di wãme ùnorẽ, “Jĩcãrõ tũni áperiyami,” ñi masĩẽmi.

7 Bairo tirãmupure yũ caãnajẽ cutajere, “Caãnimajũrĩjẽ niña,” cañtũgoñañarĩcũ nimicũã, ãmerẽ yua, “Tie ñe wapa maa,” ñi tũgoñaña. Jesucristo yau p̄ame ãnigu, tore bairo yũ caãnajẽ cutajere yũ jãnacõãwũ.

8 Bairi yũ Quetiupau Jesucristore yũ camasãrĩjẽ tocãnacã wãme netõrõ caãnimajũrĩjẽ niña. Jesucristo yau p̄ame ãnigu, yũ caãnajẽ cutijũgorique

nipetirijere yu jānapeticōāwū. “Tie ñe wapa maa,” ñi tūgoñaña yu cañajē cutijūgoriquere.

⁹ Nipetirijere yu jānapeticōāwū, cū yu majū ānimasīgu. Bairo Jesucristo mena yu catūgoñatutuarije jūgorī, carorije wapa cacūgoecure bairo ñiñāñami Dios, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē caroaro yu caátie jūgori mee. Bairi ape wāme camasā netōgarā na caátigamirīqūē pñame yure wapa maa.

¹⁰ Atie pñame ñiña caānimajūrījē: Jesucristore cū yu masīgamajūcōāña bñtioro. Jesucristo cariacoatacū cū caānimitacūārē, Dios cū catiotutua masīñupī. Tie tutuarique majūrēā yu cūā yu yeripū yu bomajūcōāña. Tunu yu cūā ñi tūgoñamasīgaya: “Jesucristo mena popiye marī baigarā. Cū mena marī baiyasigarā, ī quetibujūrique dope bairo ĩgaro to ĩñati,” netōjāñurō ñi tūgoñamasīgaya.

¹¹ Bairo bairi yua, Dios cū yarā cariacoatanarē tunu na cū cacatiopa rāmu caetarore tūgoñarī, yu cūārē cū cacatioparore yu coteya.

La lucha por llegar a la meta

¹² Bairo cotemicāā, “Āmerē yu caátie Dios cū caborijere ñe ūnie rusaeto yu ātipecyocōāwū,” mujāārē ñiētīña. Baiṙua, tiere jīcārō tūni ātipecyogu yu baiya. Mai, caānijūgoripapū Jesús pñame yu netōōwī, yure cū caātiroticūrīqūērē bairo yu caātipecyoparore bairo ī.

¹³ Yu yarā, “Yu majūā ñe ūnie caroaro yu caátie rusaeto,” ñiētīña. Bairo pñame ñi tūgoñaña: Tīrūmpure yu caāñajē cūtajere yu majūā yu masiritiya. Pūgani cārō tiere yu tūgoñanemotēgu yua. Caroaro yu caātipec pñame roquere yu tūgoñajūgoyeticōā ninucūña.

¹⁴ Bairi caatēperi majōcū premiorē ñegu, bñtioro wēpārō mena cū caātore bairo yu cūā bñtioro yu ātiya Dios yaye yure cū caātiroticūrīqūērē. Bairo yu caāto yua, Jesucristo jūgori yu cawapatapee Dios yure cū cajogarijere yu jogamī.

¹⁵ Marī nipetiro Jesucristo yaye quetire caroaro catūgousarā yu caīrōrē bairo marī catūgoñarō boya. Nī jīcāñ ūcū mujāā mena macāācū ricaati cū catūgoñaata, Dios pñame caroare cū masīōgumī.

¹⁶ Bairo pñame ñiña marīrē: Jesucristo yaye cū caquetibujūcūrīqūē marī catūgousajūgoricarore bairo marī caāticōāno boya.

¹⁷ Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, yu caātiānierē bairo āñajēcusa mujāā cūā. Tunu noa ūna mujāārē jāā caātiroticūrīqūērē bairo caāna cūārē na ĩñacōrī caroaro āñajēcusa.

¹⁸ Aperā pñame roque caroaro āmerīñama. Na cabairijere jīcāni mee, capee majū mujāā yu quetibujūmiwū. Āmerē tunu tie na caātiānierē tūgoña yapapuarī, caapee oco umayurique mena mujāārē ñinemoña tunu: Naa, bairo baiāna, “Jesucristo yucpārīpū cū cariarique dope bairo ātimasīā maa,” caīrārē bairo baicōā ñiñama.

¹⁹ Na pñame na caātiānijesorije jetore bñtioro tūgoñañama. Tunu bairoa roro na caātiere bobotūgoñaapeera, tiere ātibotioāñiñama. Ati yepa macāājē jetore bñtioro tūgoñañama. Bairo caāticōāna āñirī yua, cabero yasiricaropū āgarāma.

²⁰ Marī pñame roque ūmūrecóopū caāñiparā marī āñiña. Tunu bairoa marīrē canetōā, Jesucristo, ūmūrecóopū caāñiatacū nemo cū catunuetarore caroaro cū marī āñicotegarā.

²¹ Bairo etau yua, marī rupañ, cañueti rupañre wasoagumī, cū rupañ caroa rupañre bairo marī cacūgoparore bairo ī. Ati ūmūrecóo macāājē nipetirijere carotimasī āñirī bairo marī ātigumī.

4

Alégrese siempre en el Señor

¹ Tore bairo cabaiãnio, yu bairãrê bairo caãna, yu camairã, bũtioro majũ yu caĩñagarã, atore bairo mujããrê ñiña: Useanio joroque yu mujãã átiya. Jesucristo mena mujãã caãnicõãnierê tũgoñarĩ, “Yu paarique yasietigaro,” ñi tũgoñatutujãñuña. Bairi, bairo jeto áticõãnajẽcsusa: “Jesucristore cã tũgousajãnaeticõãña,” ñiña.

² Apeyera tunu mujãã mena macããna rõmirĩ Evodia, bairi Síntique cããrê ñiña: Mujãã, pũgarãrũna marĩ Quetiupau yarã rõmirĩ ãnirĩ jicã yeri pũnacunarê bairo tũgoñarĩqũcsusa.

³ Mũ cãã, yu bara, yu mena caroaro caquetibũjuricũ, bairo mũ caátipee yu boya: Evodia, bairi Síntique cããrê na juãsa. Caroa ãnajẽ pũamerê na quetibũjua. Na pũame popiye baimirãcãã, camasãrê yu juquetibũjnemonucũwã Dios na cã canetõõrjẽ quetire. Clemente mena, bairi aperã yũre cajuátinomorã mena cãã camasãrê yu juquetibũjnemonucũwã. Na cãã Dios mena cacatiãniparãrê woaturica tutũrũ merê cawoatuecoricarã ñiñama.

⁴ Bairi tocãnacã rãmua, “Marĩ Quetiupau yau yu ãniña,” ĩ tũgoña useanicõãña. Mujããrê ñinemoña: ¡Useanicõãña!

⁵ Tunu bairoa caroaro nucãbũgoriue mena ãnajẽcsusa, “Cañurã ñiñama,” aperãrê na mujãã caĩeconucũparore bairo, ĩrã. Marĩ Quetiupau pũame yoaro mee atĩgũmi ati yerapũre.

⁶ Bairi ati mũnrecõo cabaipee jicã wãme ãnoacãrê tũgoñarĩqũẽ paipatowãcãẽticõãña. Dios pũamerê cã jẽniña nipetirije ati mũnrecõo cabaipeere. Tunu jẽni yaparorã, “Dios, jãã mena mũ ñujãñuña,” quĩña.

⁷ Bairo mujãã caátĩamata, Dios pũame caroa yeri pũna cutajere mujãã jogũmi. Tie cã cajorije pũamerê ni jicãũ ũcũ tũgomasi peyoetigũmi, netõjãñurõ caroa majũ caãnoi. Bairi mujãã, caroa yeri pũna cacũgorã ãnirĩ mujãã tũgoñatutuacõã ninucũgarã. Jesucristo yarã ãnirĩ bairoa mujãã baicõã ninucũgarã.

Piensen en todo lo que es bueno

⁸ Bairi yu bairãrê bairo caãna atore bairo mujããrê ñitusagu: Nipetirije cariape caãnierê, bairi tunu nipetirije marĩ canucũbũgoriue ãnie cããrê cariape tũgoñaña. Nipetirije cariape marĩ caátie cããrê tũgoñaña. Tunu jicã wãmeacã ũno roro tũgoña asueticõãña. Tunu nipetirije ãmeo maitũgoñarĩqũẽ, bairi tunu, “Cañurjẽ ñiña,” nipetirije camasã na caĩtũgoñarjẽ cããrê tũgoñaña. Tunu nipetirije nocãrõ caroa ãnie, bairi tunu caroa mujããrê Dios cã caátiere cã mujãã catũgoñabasapeopee cããrê tũgoñaña.

⁹ Bairi mujããrê yu caquetibũjucũrĩqũerê bairo áticõãña. Mujãã, yu caĩrĩqũerê catũgoricarã ãnirĩ, bairi yu caátajere caĩñarĩcãrã ãnirĩ bairo ása. Bairo mujãã caátĩano, Dios, caroa yeri pũna cutajere cajou pũame mujãã mena ãnicõã nigũmi.

Ofrendas de los filipenses para Pablo

¹⁰ Apeyera tunu nemorõ yũre mujãã catũgoñarõĩ yu useanijãñuña. Yu cabopacarijere masĩrĩ yu mujãã juátigayupa. Vaĩrũna, “Yu mujãã masiriticoasupa,” ĩ mee ñiña. “Yu mujãã cajuátibujiopee pũame manatõ,” ĩ pũame roque ñiña.

¹¹ Tunu bopacari mujããrê jẽnirê bairo ĩ mee ñiña. Noo yu cacũgorijeaca mena tocãrõã yu useanimasĩña.

¹² Jĩcã rãmũ bopacũ majũ yũ ãmũ. Ape rãmũ paio netõrõ yũ cãgowũ. Bairi noo cabairije watoa yũ ãnicõã masĩña. Queyari ugarique cãgoesũ cãã, o paio ugarique cãgowũ cãã yũ ãnicõã masĩña.

¹³ Noo tocãnacã wãme cabairo yũ nucãcõã nimasĩña, Jesucristo yũre tũgoñatutuarique cũ cajoroi.

¹⁴ Bairo yũ cabaiãnimasĩmiatacũãrẽ, mũjãã rũame yũ cacãgoetipãre yũ mũjãã jũãrũ. Bairo mũjãã caãto ñũjãñũña.

¹⁵ Mũjãã ya yepa Macedoniãrũ caãniatacũ yũ sawitiro bero, Dios camasãrẽ cũ canetõõrĩjẽ quetire yũ caquetibũjũñesẽãjũgoripãrũ, mũjãã, Filipino macããna jeto yũ mũjãã jũãrũ. Mũjãã, Jesucristo yaye quetire yũ caquetibũjũriquere tũgouseanirã, yũ mũjãã joyupa yũre carũsarijere.

¹⁶ Tunu bairoa Tesalõnica macãrũ yũ caãno, jĩcãni mee yũ mũjãã jonemoñũpã tunu yũre carũsarijere.

¹⁷ “Yũre mũjãã cajoriere caĩñajoure bairo yũ ãniña,” ĩ mee ñiña. “Dios marĩrẽ cũ caĩñabeseri rãmũ caetaro mũjããrẽ caroare cũ cajopee netõjãñũrõ to ãmarõ, yũre mũjãã cajoriere jũgori,” ĩgũ ñiña.

¹⁸ Merẽ yũ mũjãã cajoriquere yũ cãgopeyocõãña. Bairi yũ caborije netõrõ yũ cãgoya. Erafrodito mena yũre mũjãã cajori que mena yũ caborije netõrõ yũ cãgoya ãmerẽ yua. Yũre mũjãã cajori que rũame werea ñnie caroa cajũtiñũrĩjẽ mena Diore altar mesarũ na cajoemũgõjoriere bairo baiya.

¹⁹ Bairi Jesucristo yarã mũjãã caãnoi, marĩ pacũ Dios rũame nipetiriye mũjããrẽ carũsarijere jogũmi paio majũ, paio cacãgowũ ãnirĩ.

²⁰ Bairi atore bairo ñiña: ¡To petieticõãto marĩ Pacũ Diore cũ marĩ cabaspeoriye! Bairoa to baiãto.

Saludos finales

²¹ Bairi yũ ñurotijoya mũjãã nipetiro Dios yarã, Jesucristo yaye quetire catãgowũsarãrẽ. Tunu bairoa marĩ yarã yũ mena caãna cãã mũjãã ñurotijoyama.

²² Torea bairo nipetiro ato macããna Dios yarã, bairi quetiupãrũ emperador romano paabojari majã cãã mũjãã ñurotijoyama.

²³ Marĩ Quetiupãrũ Jesucristo mũjãã nipetirore caroare cũ jonemoãto. Tocãrõã ñiña atie queti yũ sawoaturije.

Carta de San Pablo a los COLOSENSES

Saludo

¹⁻² Yꝑ, Pablo cawãmecꝑꝑ, Dios yꝑre cū cabeserique jꝑgori cū caquetibꝑꝑrotijoricꝑ, apóstol yꝑ ãniña ati cartare caquetibꝑꝑwoajou. Marĩ yꝑꝑ, Timoteo mena mujãã, Colosas macã macãña Jesucristo yꝑye quetire catũgousacõãninucũrã, Dios cū caĩroari poa mena macããnarẽ mujãã yꝑ quetibꝑꝑ woajoya ati carta mena. Bairi caãnijũgoro atore bairo mujããrẽ ñiña: Marĩ Pacꝑ Dios mujããrẽ caroare cū jonemoáto. Tunu bairoa caroa yericutaje cũãrẽ cū jonemoáto, ñiña.

La oración de Pablo por los creyentes

³ Tocãnacã rũꝑꝑ Dios, marĩ Quetiꝑꝑꝑꝑ Jesucristo Pacꝑre jẽnirã, mujãã caátĩãnierẽ tũgoñarĩ, “Jãã mena ꝑꝑ mujããña,” jãã ì jẽninucũña.

⁴ Mai, jãã tũgoꝑꝑꝑ caroaro mujãã caátĩãnierẽ. Jesucristo mena mujãã catũgoñatutuarijere, bairi nipetiro Dios cū caĩroari poa macããnarẽ na mujãã camairĩjẽ cũãrẽ jãã tũgoꝑꝑꝑ.

⁵ Mujãã ꝑꝑame caroa cariape queti, Dios camasãrẽ cū canetõõgarijere cariape tũgorã, Dios cū caĩrĩcãrõrẽã bairo mujããrẽ ꝑꝑmrecóꝑꝑꝑ caroaro cū caátipeere mujãã cotejũgoyupa. Bairo coteãna, Dios cū caĩroari poa macããnarẽ na mujãã juátinemoñupã.

⁶ Atie caroa queti mujãã catũgorique ꝑꝑamerẽ nipetiroꝑꝑre tũgorã átiyama camasã aperã cũã. Bairo tũgorã yua, jĩcããrã tũgousarã átiyama. Na, catũgousari majã ꝑꝑame caroaro ãnimasĩrã baiyama tie queti jũgori. Dios camasãrẽ cū camairĩjẽrẽ tũgori, “Cariape queti ñiña,” mujãã caĩtũgoñarĩ rũꝑꝑꝑ bero, caroaro mujãã caãnimasĩrõrẽ bairo na cũã caroaro ãnimasĩrã baiyama.

⁷ Marĩ yꝑꝑ, marĩ camai, Epafra cawãmecꝑꝑꝑ ꝑꝑame tie quetire mujããrẽ quetibꝑꝑꝑ jũgoyupi. Cū roque caroú jãã mena capaanucũũ ãnirĩ Jesucristo cū caroticũrĩquẽrẽ bairo átinucũñami. Mujãã cũãrẽ cajuátinemonucũũ ñiñami.

⁸ Bairo caãcũ ãnirĩ yua, cū ꝑꝑame jããtu etari bero, jãã quetibꝑꝑꝑwĩ mujãã cabairijere. Espiritu Santo cū camasĩõrĩjẽ jũgori mujãã caãmeomairĩjẽrẽ jãã quetibꝑꝑꝑwĩ.

⁹ Bairi caroaro mujãã caátĩãnierẽ jãã catũgõjũgorica rũꝑꝑꝑ bero Diopꝑre jãã jẽnibojajãnaetĩña, mujãã caátipee Dios cū caborijere mujããrẽ caroaro cū camasĩõꝑꝑore bairo ìrã. Tunu bairoa Espiritu Santo cū camasĩõrĩjẽ tocãnacã wãme mujããrẽ cū cajoparore bairo ìrã, jãã jẽnibojanucũña Diopꝑre.

¹⁰ Bairo mujãã ꝑꝑame cū camasĩõrĩjẽ cũgori yua, marĩ Quetiꝑꝑꝑꝑ yarãrẽ bairo caroaro mujãã átimasĩãnigarã. Bairo ãna, mujãã caátie cū caĩñajesorije ñie jetore mujãã áticoã ninucũgarã. Caroa átaje tocãnacã wãmerẽ mujãã átigarã. Tunu bairoa Diore cū mujãã masĩnemogarã.

¹¹ Apeyera tunu mujããrẽ jãã jẽnibojaya Diopꝑre, cū camasĩrĩjẽ ñie ñie carũsaetie mena mujããrẽ cayeritutuarãrẽ bairo cū áparo ìrã. Bairo mujãã ꝑꝑame tũgoñatutuari yua, dope bairo ricaati mujããrẽ cabaiꝑꝑꝑiopeere caroaro mena mujãã nũcãcõãgarã.

¹² Tunu bairi marĩ Pacꝑre, “ꝑꝑ mujããña jãã mena,” useanirĩquẽ mena cū mujãã ìgarã. Cū ꝑꝑame mujãã yerire wasoari bero cū carotimasĩrĩꝑꝑꝑ caroaro

cabusurorɸ cajiãmasĩparã majũ mujãã ãnio joroque mujãã átiyami. Bairo jeto nipetiro marĩ, cū ya poa macããnarẽ marĩ átinucũñami.

13 Wãtĩ cū carotĩrore bairo caãna cū mena canaitãrõpɸ caãnarẽ bairo marĩ caãnimiatacũãrẽ, cū cawiyoricarãrẽ bairo marĩ ãnio joroque marĩ ásupi Dios. Bairo marĩrẽ netõõrĩ yua, cū macũ cū camai, cū carotimasĩrĩpau macããnarẽ bairo marĩ ãnio joroque marĩ ásupi.

14 Cū macũ cū cariarique jũgorĩ marĩ netõõñupĩ. Roro marĩ caátajere marĩ masiriyobojayupi.

La paz con Dios por medio de la muerte de Cristo

15 Dios marĩ caiñãecũ cū caãnimiatacũãrẽ, cū macũ Jesucristo cū caátajere tũgoñarĩ, cū marĩ masĩmasĩña Dios cū caãnajẽ cutiere. Na, pũgarãpɸa jĩcãrõ tũni niñama. Jesũs pũame nipetirije Dios cū caqũẽnorĩqũẽ upau niñami.

16 Jesũs jũgorĩ qũẽnoñupĩ Dios ati umũrecõo macããjẽ nipetirijere. Ati yepa macããna, jõbui macããna cũã, cabauena, cabaurã cũã nipetirore na qũẽnoñupĩ. Bairi jõbui macããna carotimasĩrã cũãrẽ na qũẽnoñupĩ. Jesucristo jũgorĩ nipetiro caãnarẽ na qũẽnoñupĩ Dios, cãrẽ na caĩroaparore bairo ĩ.

17 Nipetirije ati yepa macããjẽrẽ cū caqũẽnõparõ jũgoyepɸa Jesucristo merẽ ãñupĩ. Tunu bairoa cū camasĩrĩjẽ jũgorĩ ati umũrecõo macããjẽ ricaati bai-etiya. Jĩcãrõ tũni ãnijũgoyecutiya cū caátimasĩrĩjẽ jũgorĩ.

18 Marĩ nipetiro Jesucristore caĩroarã, jĩcã rupaure bairo, jĩcã poa macããna marĩ ãniña. Jesucristo pũame marĩ rupoare bairo niñami, marĩ Quetiupau majũ. Cū, nipetiro netõrõ caãnimajũũ cū caãnoi, marĩ, cū caĩroari poa macããnarẽ cū camasĩrĩjẽ jũgorĩ carõa tũgoñarĩqũẽrẽ marĩ jomasĩñami. Caricoatacũ nimicũã cacatijũgoricũ majũrẽ cū cũñupĩ Dios, nipetiro jũgocũ cū caãniparore bairo ĩ.

19 Dios, bairo tũgoñañupĩ: “Yũ macũ cũã yurea bairo cū ãnajẽ cũparo. Nipetirije cū cũã yũ caãnierẽ bairo cū ãmarõ,” ĩ tũgoñañupĩ.

20 Jesũs jũgorĩ ati umũrecõo macããna nipetiro, jõbui macããna, ati yepa macããna cũã cũrẽ roro na caiñãterijere na jãnao joroque átigayupi. Jĩcãũ yeri pũnarẽ bairo cū mena na ãnio joroque na átigayupi, Jesũs yũcũpãĩpɸ cū cariarique jũgorĩ.

21 Mujãã, cajũgoyepure Dios yarã mee, cū pesuare bairo caãna mujãã ãñupã. Roro mujãã caátaje jũgorĩ, tunu mujãã yeripɸ roro mujãã catũgoñarĩjẽ jũgorĩ cũrẽ cateerãrẽ bairo mujãã ãñupã Dios cū caiñãjoro.

22 Bairo mujãã cabaimiatacũãrẽ, Dios pũame cū macũ popiye cū cabairiarique jũgorĩ mujãã qũẽnoñupĩ. Bairi ãmerẽ carõaro cū mena mujãã ãniña. Cū yarã majũ, cũtũ caápãrã carorije cawapamoenarẽ bairo mujãã tuao joroque mujãã ásupi.

23 Carorije cawapamoenarẽ bairo mujãã tuagarã, Jesucristo mena carõaro mujãã catũgoñatutuaocõãmata. Tunu bairoa carõa quetire mujãã catũgoriquere mujãã cajãnaeticõãta, torea bairo mujãã tuagarã. Atie quetire nipetiropũre tũgõrõ átiyama camasã aperã cũã. Yũ, Pablo cawãmesũcũ cũã atie quetire caquetibũjuri majõcũ yũ ãniña.

Pablo encargado de servir a la iglesia

24 Bairo mujããrẽ caquetibũjũãñinucũũ ãnĩrĩ popiye yũ baiya. Yũ useaniña bairna. Jesucristo yarã cū rupaure bairo caãnarẽ popiye cū cabaijojari-carõrea bairo yũ cũã popiye mujããrẽ yũ baijojaya, nemojãñurõ cū yaye quetire mujãã camasĩparore bairo ĩ.

²⁵ Dios ruame mujãã cã caïroari poa macããnarẽ cajrupaau majũ yu cãwĩ. Bairo yu cãrĩ yua, cã yaye quetire caroaro cariape mujããrẽ yu quetibujũ peyorotiwi.

²⁶ Caãnijũgoripaupure mai, capee tutiri bero macããna camasãrẽ na masĩõẽsupi Dios, cã caãtipeere. Tiere ati rãmũrĩ roquere marĩ, cã yarãrẽ marĩ masĩõwĩ.

²⁷ Atore bairo niña Dios cã catũgoñajũgoyetirique: Tirãmupure camasã na camasĩetãjẽrẽ cã yarã ati yutea macããna roquere na masĩõgayami. Atie niña caroaro cariape ãme cã camasĩõgarije: Jesucristo ruame judío majã jeto mee, judío majã caãmerã mena cããrẽ ãnicõã nigumi. Bairo cã yarã ãnirĩ Dios caroaro majũ cã caãnierẽ bairo caãna na ãnio joroque na átigumi judío majã caãmerã cããrẽ.

²⁸ Bairi jãã quetibujũnucũña Jesucristo yaye quetire nipetiro camasãrẽ. Na jãã beyoya. Na jãã quetibujũya nipetirijere jãã camasĩõrõ cãrõ, Jesucristo yarã ruame carorije wapa mánarẽ bairo cãtu na caetaparore bairo írã.

²⁹ Bairo carorije wapa mána cãtu na caetapeere bou, nipetirije yu catutuarije, Jesucristo yare cã cajorije mena yu paãninucũña.

2

¹ Torecu, atore bairo mujãã camasĩõrõ yu boya: Yua, mujãã caãtiãnipere bũtioro yu tũgoñaña. Bairo tũgoñarĩ yua, caroaro mujãã caãtiãnipere yu juátinemoña. Laodicea macã macããna, bairi nipetiro yare caãñaetana cããrẽ caroaro na caãtiãnipere yu juátinemoña.

² Na yeripu tũgoñatutuariquere Dios cã cajoparore bairo ĩ, na yu juátinemoña. Jĩcã poa, jĩcã yericanarẽ bairo na ãmeo maiáto ĩ, na yu juátinemoña. Tunu bairoa Dios yaye quetire ñe ùnie rusaeto na tũgomasiáto ĩ, na yu juátinemoña. Bairo masĩrã yua, tirãmupure camasã na camasĩetãjẽrẽ ati yutea roque Dios cã camasĩõgarijere masĩpeyocõãgarãma, Jesucristo na mena cã caãnicõãnierẽ.

³ Nipetirije Dios yaye macããjẽ masĩrĩqũẽ caroa majũrẽ marĩ masĩmasĩña Jesucristo jũgori.

⁴ Tiere mujãã yu quetibujũya, apei, ni jĩcãũ ùcũ cã caĩtorijere mujãã tũgore ĩ. Cã yaye queti ruame jĩcãrõ tãnia baumirõcũã, ĩtorique macããjẽ niña.

⁵ Bairo yu ruame mujãã mena ãmerĩmicũã, mujãã watoa ãcũrẽ bairo mujããrẽ bũtioro yu tũgoñanucũña. Tunu bairoa jĩcãrõ tũni mujãã caãtiãnierẽ, bairi Jesucristo yaye quetire mujãã cajãnaetiere tũgori yu useaniña.

La nueva vida en Cristo

⁶ Bairi marĩ Quetiupau Jesucristore cã mujãã caïroajũgoricarorea bairo ãme cããrẽ cã mujãã caïroacõãno ñuña. Bairo ãna, Jesucristo mena jĩcãrõ ãnicõã ninucũña.

⁷ Di rãmũ ùno cã aweyoeticõãña. Jesucristo yaye quetire tũgoñarĩ cã mena tũgoñatutanemocõã ninucũña tocãnacã rãmua. Tunu bairoa, “Mũ ñujãñuña jãã mena,” Diore mujãã caĩrõ ñuña.

⁸ Caroaro tũgoña masacatiya aperã mujããrẽ caquetibujũrãrẽ, carorije jãã tũgousare, írã. Na ruame, “Jãã yaye queti cariape niña,” caĩrã nimirãcũã, camasãrẽ ĩmawijorã átiyama. Na yaye queti Jesucristo buerique mee niña. Na majũ na catũgoñarĩjẽ tirãmupũ macããna ya wãme átajere quetibujũrã átiyama camasãrẽ. Tunu bairoa ati ãmurecõã macããna cabauena na carotimasĩrĩjẽrẽ quetibujũrã átiyama. Bairi na tũgousaeticõãña.

⁹ Nipetirije Dios cã caãtiãnie Jesucristo menapu ãniña. Bairi apeye quetibujũrique wapa maa.

10 Mújãã cãã Jesupurea mujãã ãniña. Bairo cã mena mujãã caãnoi, Dios pũame caroarõ mujã cã caãnierẽ bairo caroarã ñe ùnie carusaena mujãã ãnio joroque mujãã ásupi. Jesucristo pũame ati ãmurecõo cabauena nipetirore na rotimasĩñami.

11 Tunu bairoa Jesucristo mena mujãã caãnoi, mujãã rupaũre cayisero-tiena nimirãcãã, cayiserotiricarãrẽ bairo mujãã ãniña. Bairãpua, judío majã na caãtirotirijere bairo mujãã baietiya. Dios pũame Jesucristo mena mujãã caãnie jũgori, mujãã yeri tũgoñarĩqũerẽ wasoayupi, roro átajere mujãã cabojãnaparore bairo ï. Torena, Dios yarãrẽ bairo mujãã tuaya cã caĩñajoro yua.

12 Dios cã camasĩrĩjẽ jũgori, Jesucristo cariacõatacu nimicũã, cãrẽ cã cacatioriquere cariape mujãã tũgoyupa. Bairo catũgorã ãnirĩ mujããrẽ na cabautizari rãmũ atore bairo mujãã baiyupa: Jesucristo, yepapũ cayaecoricũ mena cayaecoricarãrẽ bairo baimirãcãã, tunu cã mena Dios cã cacatioricarãrẽ bairo mujãã baiyupa.

13 Mújãã, cajũgoyepũre roro mujãã caátaje jũgori, bairi tunu Diore camasĩenarẽ bairo mujãã caãnoi, jĩcãũ caũmũ cabaiyasiricũ ãnacũ cañurĩjẽrẽ cã caátimasĩetatorea bairo mujãã cãã caroare mujãã átimasĩesupa. Bairo mujãã cabaimiatacũãrẽ, Dios Jesucristore cã cacatioricarorea bairo mujãã cããrẽ cawãma yeri cutajere mujãã joyupi. Jesucristo yarã ãnirĩ roro mujãã caátaje nipetirijere masĩriyoboyupi.

14 Dios cã caroticũrĩqũẽ marĩ caãperie wapa popiye marĩ catãmũpõee paio ãnimiñupã. Bairo marĩã, carorije wapa pairã marĩ caãnimiatacũãrẽ, Dios roro marĩrẽ cã caátibujõatajere ápeyupi. Jesucristo yucpãrĩpũ cã cariarique jũgori marĩ netõõwĩ.

15 Bairo tunu cã cariarique jũgori ãmurecõõ macããna, wãtĩã catutu-amirĩcããrẽ na netõũcãcõãñupĩ. Jĩcãũ pajĩãrĩ majã quetiupau cã wapanarẽ cã capajĩãtunuetari bose rãmũ cã wapanarẽ cã bero boboo ãsaricarore bairo na átirotiyupi. Torena bairo na ásupi Dios wãtĩãrẽ. Na boboo joroque ásupi. Nipetiro na caĩñajoro rotimasĩrĩqũerẽ cacãgoenarẽ bairo na ãnio joroque na ásupi yua.

Busquen las cosas del cielo

16 Aperã atore bairo mujããrẽ Ìrãma: “Jãã, judío majã, eti, uga, jãã caãtirotinucũrĩjẽrẽ mujãã tũgonucũbugoetiya. Tunu bairoa jãã bose rãmãrĩ macããjẽ, muipũ apei cã cabuiari rãmũ macããjẽ, bairi jãã cayerijãrĩ rãmũ macããjẽ cããrẽ mujãã tũgonucũbugoetiya. Bairo nucãbugoetiri, roro mujãã átiya,” mujããrẽ Ìrãma. Bairo na caĩmiatacũãrẽ, na tũgõũsãeticõãña.

17 Tie ùnie nipetiro mujããrẽ na carotigamirĩjẽ pũame Jesucristo ati yepapũ cã caetaparo jũgoye macããjẽ judío majãrẽ Dios cã caĩroticũrĩqũẽ niña. Bairopũna, merẽ Jesús cã caetaro bero, tie dope átimasĩã maa marĩrẽ yua.

18 Aperã atore bairo mujããrẽ Ìnemorãma: “Jãã, cãnietimirãcãã, qũẽguericarore bairo jãã ññanucũña Dios cã caĩñorĩjẽrẽ. Bairo tiere caĩñarã ãnirĩ caroaro jãã masiña, aperã netõrõ. Bairi jããrẽ bairo ása mujãã cãã. Dios tũpũ ágarã, ángelea majãrẽ mujãã cajẽninucũbugoro ñũña,” mujããrẽ Ìrãma. Bairo caĩrã nimirãcãã, bairo ïcõãrã ññama. Dios mee, camasã na catũgoñarĩjẽrẽ bairo tũgoñanucũña. Bairo tũgoñarĩ, “Caãnimajũrãrẽ bairo jããrẽ ññãña,” caĩtũgoñãrẽ bairo bainucũñama.

19 Na pũame marĩ jũgocũ, Jesucristo yarã mee niñama. Marĩ pũame roque cã yã poa macããna marĩ ãniña. Cãã niñami marĩ rupoare bairo caãcũ, marĩrẽ

nipetirijere camasĩõũ, catutuarijere cajou. Tie jũgori Dios cũ caborore bairo jõpũame caroaro marĩ añajẽ catinemogarã.

²⁰ Jesucristo yucũpãĩpũ cũ cariaro, mujãã cũã, cariaricarã añanarẽ bairo mujãã baiyupa Dios cũ caĩñajoro. Bairo cabairã añirĩ, ãmerẽ ati umurecõo macããna cabauenarẽ carotiecocõãna mee mujãã añiña. Bairo caãna nimirãcũã, çdopẽĩrã ati yepa macããna cacatirãrẽ bairo na mujãã tũgousayati mai, mujããrẽ na carotigarijere?

²¹ Atore bairo rotiriquere mujãã tũgousaya: “Atie ùnierẽ pãñæeticõãña. Atie ùnierẽ ugaeticõãña. Atie ùnie cũãrẽ ñæeticõãña,” na caĩrotirije ùnierẽ mujãã tũgousaya.

²² Bairo mujãã catũgousamiatacũãrẽ, tie ùnie nipetirije mujããrẽ na carotigamirĩjẽ mujããrẽ átimasĩã maa. Dios mee, camasã na catũgoñarĩjẽ mena na carotirije niña.

²³ Mujããrẽ na carotigamirĩjẽ pũame camasiriyorije niña. Tiera catũgousarã pũame, “Aperã netõrõ caãnimajũrã jãã añiña,” ĩ tũgoñãñama. Tunu tore bairo ána, na rupaũrire popiye baio joroque átiyama. Bairi tie ùnie rotirique cariape quietre bairo baibauya marĩrẽ. Bairo baimirõcũã, marĩ rupaũpũ rorije marĩ caátigarije caãnierẽ ãñotamasĩẽtĩña tie ùnie mujããrẽ na carotigamirĩjẽ pũame.

3

¹ Jesucristo cariacoatacũ nimicũã Dios cũrẽ cũ cacatioro jũgori mujãã cũã cariacoatana nimirãcũã tunu cacatirãrẽ bairo mujãã baiyupa Dios cũ caĩñajoro. Bairo cabairã añirĩ, ati umurecõo macããjẽ rotirique mee, Jesucristo jõbui Diotũ cariape nũgõã carui yaye quieti pũame roquere tũgousaya.

² Jõbui umurecõo macããjẽ caroa jetore tũgoñãña, ati yepa macããjẽ carorijere tũgoñaena.

³ ãmerẽ mujãã Jesucristo, Dios mena macããcũ mena mujãã añajẽ cõtuya. Bairi jĩcãũ cawãmaũ cabaiyasiricũ añacũ ati yepa macããjẽ rotirique cũ catũgousaetorea bairo mujãã cũã tie tũgousæeticõãña.

⁴ Bairi mujãã cacatiri rãmũĩ cãrõ Jesucristo cũ carotirore bairo mujãã áticõã ninucũgarã. Bairo áticõã ninucũrã yua, ati yepapũ nemo cũ cabaujaetari rãmũ caetaro mujãã cũã cũrẽ bairo cũ mena cũ caasiyabatorije mena mujãã ãnicõãgarã.

La vida antigua y la vida nueva

⁵ Bairi jãnacõãña ati yepa macããjẽ roro mujãã caátigarijere. Aperã rõmirĩrẽ na ñee epeeticõãña mujãã nũmoa caãmerãrẽ. Mujãã, carõmia cũã, mujãã manapũã caãmerãrẽ na ñee epeeticõãña. Mujãã nipetiro, dise ùnie carorijere ãmeo átiepeeticõãña. Aperãrẽ, mujãã catũgoñarĩjẽpũ narẽ roro rupau mena átieperiquere átiga tũgoñæeticõãña. Tunu bairoa aperã na cacũgorijere ugoeticõãña. Apeye ùnierẽ ugorã, Dios meerẽ ĩroarã mujãã baigarã.

⁶ Tie ùnierẽ caátinucũrãrẽ bũtioro popiye na baio joroque na átigumi Dios.

⁷ Cajũgoyepũre mujãã cũã tie ùnie carorijere mujãã ásupa.

⁸ ãmerẽ yua, Jesucristo yarã añirĩ nipetirije roro mujãã caátiere jãnacõãña: ãmeo asiarique, bairi roro ãmeo awajatutirique, bairi roro ãmeo ĩñatutirique, bairi roro ãmeo busupairique, bairi roro ãmeo ĩrĩqũẽ cũãrẽ jãnacõãña.

⁹ Cajũgoyepũ roro mujãã caátiga nucũñamirĩqũẽrẽ cajãnacõãrĩcãrã añirĩ ãmerẽ yua ãmeo ĩtopeeticõãña.

¹⁰ Jĩcãũ cawãmaũ cabucũ jutirore cũrĩ, cawãmarõ pũame cũ cajãñawasoarore bairo mujãã cũã roro mujãã caátianigarijere jãnarĩ, cawãma wãme caroaro

ɸame roque marī Quetiupaɸ yaye quetire ĩroari tocānacā rūmɸ ĵicārō tūnia ape wāme tūgoñarīcārō mano na tūgoɸsaya.

²³ “Camasā ũmɸa ĵāā caāno ĵūgori mee, Jesucristo ũmɸa ĵāā caāno ĵūgori ɸame caroaro ĵāā paagarā,” ĩ tūgoñarī paaya mɸjāā cawapatarije ũnierē.

²⁴ Merē mɸjāā masīña atiere: Caroaro mɸjāā caátaje ĵūgori caroare mɸjāā jogɸmi Dios. Mɸjāā ɸame Jesucristo, mɸjāā Quetiupaɸ majū, cū caroticūrīqūērē mɸjāā átinucūñā. Bairi caroare mɸjāā jogɸmi mɸjāā yaye caānipee cū caqūēnocūrījērē.

²⁵ Rorije caāna roquere roro na caátaje ĵūgori popiye na baio joroque na átigɸmi Dios. Cū ɸame nipetiro camasā, paabojari majā, o na majū caraariquesɸna cūārē ĵicārō tūnia ĩñapeoyami.

4

¹ Mɸjāā, paabojari majā quetiupará cūā, mɸjāārē capaacoterārē caroaro na nɸcūbɸgoya. Na capaawapatarijere ĵicārō tūni na wapatiya. Mɸjāā cabaipere mɸjāā masiritiepa. Mɸjāā cūā, narēā bairo ũmɸrecóopɸ mɸjāā Quetiupaɸ cūgoya. Cū ɸame mɸjāārē ĵēniñabesegɸmi ati yerapɸ āna, dope bairo na mɸjāā caátianierē.

² Apeyera tunu Diore cū ĵēniñanaeticōāñā. Tocānacā rūmɸa ĵicārō tūni ape wāme tūgoñarīcārō mano cū ĵēniñā. Diore, “Mɸ ĩujāñuñā ĵāā mena,” qūĩ ĵēniñā.

³ Tunu bairoa ĵāā cūārē ĵāā mɸjāā ĵēnibojawa Diopɸre, ēñotariaro mano caroaro cū yaye quetire camasārē ĵāā caquetibɸjuñesēāmasīparore bairo ĩrā. Tirāmɸpɸre na camasīpeyoetaje nipetiro camasārē Jesucristo cū canetōōgarijere ĵāā caquetibɸjumasīparore bairo ĩrā, ĵāā mɸjāā ĵēnibojawa. Tiere yɸ caquetibɸjuñesēārīqūē ĵūgori, ato preso jorica wiipɸ yɸ cūrocacōāwā.

⁴ Bairi caroaro cariape mawijiaricaro mano camasārē na yɸ caquetibɸjuparore bairo ĩrā, Diopɸre yɸ mɸjāā ĵēnibojawa.

⁵ Tunu apeyera, aperā Jesucristore caĩroaena mena cūārē caroaro ānajēcɸsa. Ati rūmɸrē na quetibɸjɸya Dios yaye quetire. Na quetibɸjɸ ĵānaeticōāñā, yasirema, ĩrā.

⁶ Na mena bɸsɸrā, caroaro tūgoroaricaro ñurō na bɸsɸya. Ũseanīrīqūē mena bɸsɸya. Bairi ni ĵicāū ũcū mɸjāārē cū cajēniñarō, caroaro cū mɸjāā yumasīgarā.

Saludos finales

⁷ Marī yau, Tiquico, marī camairē, mɸjāā tɸɸ cū yɸ joya. Cū ɸame marī Quetiupaɸ cū caroticūrīqūērē cajɸraāninucūñā niñami. Mɸjāā tɸɸ etau, mɸjāārē quetibɸjɸgɸmi yɸ cabairije nipetirijere.

⁸ Bairi mɸjāā tɸɸ cū yɸ joya, ĵāā cabairijere mɸjāārē cū caquetibɸjuparore bairo ĩ. Bairo cū caquetibɸjɸro, mɸjāā ɸame mɸjāā tūgoɸseani yerijāgarā tunu.

⁹ Cū mena Onésimo cawāmesɸɸ mɸjāā ya macā macācū cūā ágɸmi. Onésimo ɸame ĵāā baire bairo caācū, ĵāā camai, Jesucristo yaye quetire tūgoɸsacōā ninucūñami. Na, pɸgarāpɸna mɸjāārē quetibɸjɸgarāma ato queti cabairije nipetirijere.

¹⁰ Apei, Aristarco cūā mɸjāārē ñurotĵoyami. Cū cūā yɸ mena preso jorica wiipɸ ruiyami. Marco, Bernabé tēñ cūā, mɸjāārē ñurotĵoyami. Merē mɸjāā tūgoypa cūrē mɸjāā caátipee yɸ caborijere. Bairi mɸjāā tɸɸ cū caetaro, caroaro cū mɸjāā bocāwa.

¹¹ Apei tunu, Jesús Justo pɸga wāme cawāmesɸɸ cūā mɸjāā ñurotĵoyami. Jesucristore caĩroari majā, judío majā mena macāāna, na jeto yɸ

jæquetibũjanucũñama Dios cũ carotimasĩrĩpaũ macããjẽrẽ. Na cajuáto jũgori, yũ yerĩpũ butiuro yũ tũgoñatutuaya.

¹² Apei Epafras cawãmecũcũ cũã Jesucristo yaye cũ cacũrĩqũẽrẽ caraacotei, mũjãã ya macã macããcũ ñurotijoyami. Cũ pũame Diore jãã cajẽnĩrõ, cũ cũã mũjãã cabairijere mũjãã jẽnibojanucũñami, “Jesucristo yaye quetire jãnaetiri, Dios cũ caborore bairo na áticõã ãmarõ,” ĩ.

¹³ Cariapea yũ quetibũjũya. Butiuro mũjããrẽ cũ cajẽnibojaro ñĩñanucũña. Apeã Laodicea macããna, bairi Hierápolis macããna cũãrẽ na jẽnibojanucũñami.

¹⁴ Apei Lucas, marĩ camai, ñcotiri majõcũ, mũjããrẽ ñurotijoyami. Demas cũã ñurotijoyami.

¹⁵ Na ñuáto marĩ yarã Jesucristore caĩroarã Laodicea macã macããna. Ninfa cawãmecũco cũã cõ ñuáto. Bairi tunu nipetiro Diore caĩroarã, cõ ya wiipũ caneñanucũrã cũã na ñuáto.

¹⁶ Ati cartare bue yaparori bero, Laodicea macã macããna Jesucristore caĩroari poa macããna cũãrẽ na mũjãã jowa, “Ati cartare to macããna cũã ti cartare na bueáto,” ĩrã. Mũjãã cũã, Laodicea macã macããnarẽ yũ cajorica cartare bueya, mũjããrẽ na cajoro.

¹⁷ Arquipo cawãmecũcũre atore bairo cũ mũjãã ĩwã: “Marĩ Quetiupaũ mũrẽ cũ caroficũrĩqũẽrẽ caroaro mena paayaparoya,” cũ mũjãã ĩwã.

¹⁸ Mũjããrẽ ñuroti tũsaũ, yũ, Pablo, atie cañitusari wẽrĩrẽ yũ majũpũna yũ woatujoya. Tũgoñaña tunu preso jorica wiipũ yũ caãnierẽ. Ñe ñnie rũsaeto caroare cũ joáto mũjããrẽ marĩ Pacũ Dios.

Tocãrõã niña atie queti yũ cawoaturije.

Primera Carta de San Pablo a los TESALONICENSES

Saludo

¹ Yh, Pablo cawāmeссu, Silvano, bairi Timoteo menarē mujāā yh woajoya ati cartare mujāā ñubueri majā, jāā bairārē bairo caāna Tesalónica macā macāānarē. Tunu bairoa mujāā, marī Pacu Dios, bairi marī Quetiupau Jesucristo mena jīcārōrē bairo caātiānarē mujāā woajou yh átiya. Bairi marī Pacu Dios nipetiro mujāārē caroare cū jonemoáto. Tunu bairoa yerijōrō ānaje cūārē mujāā cū jonemoáto.

El ejemplo de fe que daban los de Tesalónica

² Bairi tunu tocānacānia, “Dios, jāā mena mñujāñuñā,” jāā ĩnucūñā, caroaro mujāā caātiānie quetire tūgori. Bairo tūgori, batiaro Diopure mujāārē jāā jēnibojanucūñā.

³ Jīcā rāmu rusaricaro mano tocānacānia marī Pacu Dios cū caññajoropu mujāārē jāā tūgoñanucūñā, cū mena caroaro tūgoñatutuari jīcārō tūni mujāā caātiānie jūgori. Tunu bairoa caroaro āmeo mairīqūē mena camasārē na mujāā juātiāninucūñā. Tunu marī Quetiupau Jesucristo marī cū canetōōpeere tūgoñarī roro popiye tāmñonucūmirācūā, caroaro jīcārō tūni cū yaye quetire mujāā tūgousacōā ninucūñā.

⁴ Yh yarā, Dios mujāārē ĩñamaiñami. Bairo mujāārē ĩñamairī, mujāā cūārē mujāā beseyupi, cū yarā mujāā cañnparore bairo ĩ. Tiere jāā cūā merē caroaro jāā masīñā.

⁵ Mai, jāā pñame mujāārē Dios yaye caroa queti camasārē cū canetōōrīqūē quetire jāā quetibujawu. Bairo mujāārē tiē quetire quetibujarā, jāā risero mena jeto mee jāā quetibujawu. Espiritu Santo cū catutuarije mena cūārē áti ĩñorī mujāārē jāā quetibujawu. Tunu bairoa jāā caquetibujarije macāājē queti, “Caroa queti cariape macāājē niñā,” mujāā cañparore bairo ĩrā, caroaro cariape jīcārō tūni mujāārē jāā quetibujawu masīōwū. Bairo mujāā tūpñ quetibujawu āna, caroaro nucūbūgorique mena jāā átiāmñ, caroaro mujāā caātiānipeere bori. Tiere merē caroaro mujāā masīrā.

⁶ Bairi mujāā pñame cūā jāā caātiānajērē ĩñacōrī caroaro mujāā átiāninucūñā. Tunu torea bairo marī Quetiupau cūārē ĩñacōrī caroaro jīcārō tūni mujāā átiāninucūñā. Bairi tunu Espiritu Santo mujāā yeripñ useanirīqūē mena mujāā tūgousawu joroque cū caáto jūgori popiye tāmñomirācūā, caroaro mujāā tūgousawu Dios yaye caroa quetire.

⁷ Tore bairo mujāā caātiānierē nipetiro Macedonia, bairi Acaya yepaa macāāna catūgousari majā cūā mujāārē na ĩñacōō joroque caroaro mujāā átiāmñ.

⁸ Mujāā caquetibujawo jūgori marī Quetiupau yaye queti nipetiropu jesapetiro baiya. Macedonia, bairi Acaya yepaa jeto meerē etaro baiya. Tocānacāpñuñā etajesapetiro baiya Dios yaye queti yua. Tunu bairoa nipetiropu macāāna camasā Dios mena mujāā catūgoñatutuānie cūārē masīñama. Bairi jāā pñame dise ũnie caroaro mujāā caātiānierē aperā camasārē jāā quetibujawu moetinucūñā, nipetiro mujāā caātiānierē na camasīrō jūgori yua.

⁹ Na pñame roque jāārē quetibujawunucūñāna mujāārē jāā caññarāetaro caroaro jāārē mujāā caátajere. Tunu bairoa wericarā mujāā cañroanucūrārē jānarī, cacati cariape caācū Dios pñamerē mujāā catūgousajūgoriquere jāā

quetibujunucũñama. Bairo cãrẽ tãgousari bero yua, cã caborore bairo jeto átiri cã jetore cã mujãã caátianijũgorotinucũrĩjẽ cããrẽ jãã quetibujunucũñama.

10 Tunu bairoa Dios macũ Jesũs ãmãrecóõm caátãcũ tunu ati yeparũ cã catunuatĩpeere nocãrõ caroaro mena mujãã cacoterije cããrẽ jãã quetibujunucũñama. Cũ, Jesucristorea cariacõoatãcũ cã caãnimiatãcããrẽ, cã catioyupi Dios tunu. Bairi Jesũs ãame roque roro popiye netõrõ marĩ catãmõobujiopeere marĩ netõmasĩõ joroque ásupi.

2

El trabajo de Pablo en Tesalónica

1 Yũ yarã, mujãã majũrũa merẽ mujãã masĩña atiere: Mujããrẽ jãã caĩñãñesẽãrĩqũẽ cabũgoro majũã ãmewã.

2 Bairo cabaimiatãcããrẽ, Filipo macããna jãã ãroaetiri tutuaro mena roro jãã átiewã. Tiere merẽ mujãã masĩña. Bairo jããrẽ roro na caátiepemiãtãcããrẽ, Dios ãame jããrẽ cã cãjuãto jũgori cã yaye queti camasãrẽ cã canetõõrĩqũẽrẽ mujããrẽ jãã quetibujũwũ. Tunu bairoa popiye tãmõomirãcãã, Dios cã cãjuãto jũgori tũgoñatutuãrique mena mujããrẽ jãã quetibujũwũ Dios yaye quetire.

3 Mai, jãã ãame Dios yaye quetire cabũgoro quetibujunucũrã mee jãã ãrũ. Tunu bairoa roro jãã caátigarije jũgori noa ãna camasãrẽ ãtorã mee tore bairo jãã quetibujũwũ.

4 Bairo ãame roque ámi Dios: Jããrẽ ãñamairĩ jãã bese yaparori bero, cã yaye queti camasãrẽ cã canetõõrĩqũẽ quetire jãã quetibujũ rotĩjowĩ camasãrẽ. Bairi jãã ãame tie quetire mujããrẽ jãã quetibujunucũña. Bairo jãã caquetibujũrijere camasã na ãñãjesoãto ãrã mee, tore bairo jãã quetibujunucũña. Dios, jãã yeri nipetirore caĩñãbesemasĩ ãame roque quĩñãjeso joroque ãrã, tore bairo jãã quetibujunucũña.

5 Merẽ mujãã masĩrã: Di rãmũ ãno daqueoriaca mujããrẽ jãã bũsũerũ. Tunu bairoa jãã cadinero wapatapeere tũgoñãrĩ mujããrẽ jãã quetibujũerũ. Dios cãã torea bairo cariape masĩñami.

6 Tunu bairoa di rãmũ ãno aperã camasã jããrẽ caroaro netõrõ jãã na caátiroapee ãnierẽ jãã macãẽpũ. Mujãã cããrẽ tore bairo jãã mujãã caátipeere jãã macãẽpũ.

7 Jãã ãame Jesucristo cã cajoricarã apõstolea majã ãnirĩ, tore bairo mujããrẽ tutuaro mena caátirotimasĩparã majũ nimirãcãã, tore bairo jãã átirotiẽrũ. Cavĩmarã na cabairore bairo ãame roque mujãã watoare jãã baiñesẽãwã. Jĩcãõ carõmio cõ pũnaarẽ cabutio caroaro cõ pũnaarẽ na ãñãnũjeri na quẽnonucũñamo.

8 Torea bairo jãã cãã mujããrẽ butioro caĩñãmairã ãnirĩ Dios yaye quetire caroaro mujããrẽ jãã quetibujũwũ. ¡O ape watoara nocãrõ majũ mujããrẽ mairĩ, mujããrẽ caribojagarãrẽ bairo majũ jãã ãni tũgoñãnucũwũ!

9 Yũ yarã, mujãã masĩrã: Popiye tãmõomirãcãã, jããrẽ carũsarijere bõcagarã, tutuaro mena jãã paanucũwã. Tocãñãcã rãmũ, ãñami, ãmãrecóõ jãã paanucũwã. Topũ Dios yaye caroa quetire quetibujũ ãna, ni jĩcãũ ãcũ mujãã mena macããcãrẽ apeye ãnierẽ cã jẽni patowãcõgaena, tore bairo butioro jãã paãñinucũwã.

10 Merẽ tiere mujãã cãã mujãã ãñawã. Torea bairo Dios cãã ã masĩñami caroaro jĩcãrõ tãni jãã caátianãjẽrẽ camasã ãnirĩ. Tunu bairoa mujãã ãñubueri majã mena ãñatutiricaro mano caroaro cariape jãã átianinucũwã.

11-12 Tunu bairoa mujãã masĩña: Mujãã yeripũ Dios mena mujãã tũgoñãnemomasĩõ joroque ãrã, caroaro tocãnacããrũrea mujããrẽ

jãã juátinemonucũwũ. Capacu cũ pũnaarẽ caroaro na daqueori cũ cabeyomasĩrõrẽã bairo caroaro cariape mujããrẽ jãã juátinemonucũwũ. Tunu bairoa Dios yarã caroaro jĩcãrõ tũni na caátĩninucũrõrẽ bairo caroaro mujããrẽ jãã átiãniroticũwũ. Tore bairo mujããrẽ jãã átiroticũwũ mujãã, Dios cũ cabesericarã, cũ carotimasĩrĩrapũ nocãrõ cũ catutuarijere caĩñaparã majũ mujãã caãnoi.

¹³ Bairi butioro Diopure mujããrẽ jãã jẽnibojanucũña. “Mu ñujãñũña jãã mena,” cũ jãã ĩ jẽninucũña tocãnacã rũmua. Mujãã pũame mai Dios yaye caroa quetire jãã caquetibũjuro tũgori, caroaro jĩcãrõ tũni mujãã tũgousawu. “Camasã yaye queti mee, Dios yaye queti majũ roque niña,” ĩrĩ cariape mujãã tũgousajũgowu. Bairi cariapea Dios yaye queti majũã niña tie mujããrẽ jãã caquetibũjanucũrĩjẽ. Bairo mujãã tiere catũgousaricarã pũamerẽ tie caroa queti jũgori caroaro añajẽcũna majũ mujãã tuao joroque mujãã átiya.

¹⁴ Yu yarã, tiere mujãã caĩroaro jũgori mujãã cũã roro popiye mujãã tãmuo joroque mujãã ama mujãã ya yepa macããna. Mujãã cabairicarorea bairo roro popiye tãmuwã Dios ya poa macããna Jesús yarã Judea yeparu caãna cũã. Na cũãrẽ na ya yepa macããna judío majã roro na átiepewã.

¹⁵ Na, judío majãna niñama marĩ Quetiupau Jesure capajĩrĩcãrã. Torea bairo na pajĩãrenucũñupã profeta majã añana cũãrẽ. Bairo caátana añirĩ jãã cũãrẽ jãã acurewĩyowã. Bairo caãna añirĩ nipetiro camasã marĩ ùnarẽ boetinucũñama.

¹⁶ Jãã pũame, judío majã caãmerã cũã na canetõmasĩpeere borã, Dios yaye quetire jãã caquetibũjugamiatacũãrẽ, jãã quetibũju rotietinucũñama. Tore bairo na caátirotietie jũgori nocãrõ paio niña na yaye wapa pũame. Bairi ame majũ tie wapa roro popiye na tãmuo joroque cũ caátipa rũmũ cõñarõ majũ baiya yua.

Pablo desea visitar otra vez a los de Tesalónica

¹⁷ Yu yarã, mujããrẽ jĩcã yutea cãrõ jãã caáweyoricaro bero, mujããrẽ ĩñatimirãcũã, tocãnacãnia jãã yeripũ jãã tũgoña añinucũña. Bairo mujããrẽ tũgoñarĩ butioro jãã ĩñarãganucũña tunu.

¹⁸ Bairi mujãã tũre jãã ágatũgoñaña bairãpua. Bairua, yu, Pablo pũame, “Capee majũ mujããrẽ ñiña ñesẽãnucũgu,” mujãã ñimiwũ. Bairo yu caátigamiatacũãrẽ, wãtĩ pũame tore bairo yu átimasĩẽtĩõ joroque yu átinucũñami.

¹⁹ Bairi, ¿noa pũame mena tũgoña useanirĩ cariape jãã tũgoñatutuabujocati? ¿Noa mena jũgori jãã yeripũ jĩcãrõ tũni jãã catũgoña useanirĩjẽ to añipetibujocati? ¡Mujãã mena roque tore bairo jãã baimasĩña, marĩ Quetiupau Jesucristo nemo ati yeparu cũ catunuatĩ rũmũ caãno yua!

²⁰ Mujãã, mujãã añiña jĩcãrõ tũni jãã yeripũ jãã tũgoña useanio joroque caãna majũ.

3

¹ Bairo nucã jĩãtietimiácũ yua, “Jĩcãũã ato Atenas macãpua yu tuacõãgu,” ñiwũ yu baparãrẽ.

² Bairo ĩrĩ yua, marĩ yau Timoteore mujãã tũpũ cũ yu jowu. Cũ pũame Jesucristo yaye caroa queti macããjẽrẽ Dios cũ caquetibũjurotiore bairo jãã mena cajũquetibũjuronemonucũũ majũ niñami. Bairi mujããrẽ gũĩñau áparo ĩ, cũ yu jowu mujãã tũpũ. Tunu bairoa mujããrẽ nemojãñurõ Dios mena mujãã tũgoñatutuanemo joroque cũ áparo ĩ, cũ yu jowu. Dios mena mujãã

catūgoñatutuarije mena nemojāñurō mųjāā yeri ñunemo joroque cū áparo ĩ, mųjāātu cū yu jowu.

³ Bairo mųjāārē juácure bairo cū caáto yua, ni ũcū mųjāā mena macāācū popiye baimicāā, cū cayapapuaetiparore bairo ĩrā, cūrē mųjāārē jāā ĩñarotijowu. Merē mųjāā masiña atie popiye marĭ catāmuonucūrĭjērē.

⁴ Tunu apeyera, mai mųjāā mena ānarų roro popiye tāmwoĭ mųjāā cayapapuaepeere mųjāārē jāā quetibųjųw. Bairo mųjāārē jāā caiquetibųjricarorea bairo, cabero roro mųjāā tāmwoñupā. Merē tiere mųjāā masiña.

⁵ Bairo cabairijere nųcāētĭmiácú, dope bairo cariapea Dios mena mųjāā catūgoñatutuānierē masĭgu, cū yu jēniñarotijowu Timoteore. Mai, yu ruame, “Wātĭ narē carorije macāājē ruamerē na átinemo joroque átĭbujoumi,” ĩ tūgoña uwiri, cū yu jowu. Tunu bairoa jĭcārō tūni caroaro mųjāā caátĭmerĭcōāta, jāā paarique cabųgoro macāājērē bairo tuabujioro ĩ tūgoñarĭ, cū yu jowu mųjāā tųpųre.

⁶ Bairo mųjāātu Tesalónicaru yu cajoricų Timoteo āmerē atopų tunuetayami tunu. Bairo mųjāā tųpų caetaatacų caroa majų jāā queti jeatĭupi: Caroaro jĭcārō tūni Dios mena tūgoñatutuari, caroaro mųjāā caāmeomai āninucūrĭjē quetĭre jāā quetibųjų etaami. Masiritiricaró mano caroaro mena jāā mųjāā catūgoñacōānie cūārē jāā quetibųjųetaami. Bairo jāārē camasiritiena āniĭ nocārō bųtĭoro, mųjāārē jāā cūā jāā caiñagarorea bairo mųjāā cūā bųtĭoro jāārē mųjāā caiñaganucūrĭjērē jāā quetibųjųami Timoteo.

⁷ Bairo cabairo jųgori, yu yarā, nocārō popiye cabairā āniĭ yapapuarique watoa nimirácūā, caroaro jĭcārō tūni mųjāā caátĭānierē queti tųgori jāā yeri ñutūgoñaña āmerē.

⁸ Bairo marĭ Quetiupau mena tūgoñatutua jānaetiri caroaro mųjāā caátĭe quetĭre tųgorā, yeri catĭnemorārē bairo jāā tūgoñaña yua.

⁹ Bairi, ¿dope bairo ruame, “Jāā mena mų ñumajųcōāña,” netōjāñurō mųjāā jųgori Diore jāā caipee to ānibujocuti? Tunu bairoa caroaro mųjāā caátĭānierē nocārō jāā useani tūgoñaŋo joroque jāā mųjāā caátĭere ĩñarĭ, ¿dope bairo ruame netōjāñurō Diore jāā cajēnipee to ānibujocuti? Tore bairo ĩjĭātĭ masĭā mano.

¹⁰ Bairi jāā ruame ųmųrcóo, ñami Diore patowācōrārē bairo tocānacā rųmų cū jāā jēninucūña, mųjāā tųpų jāā majųrua mųjāārē cū caiñarotiparore bairo ĩrā. Tunu bairoa jĭcārō tūni ñe ũnie rųsaricaró mano Dios mena mųjāā catūgoñatutuaepeere quetibųjų masĭŋgarā, tore bairo cū jāā ĩ jēni āninucūña.

¹¹ Bairi marĭ Pacų Dios cūā marĭ Quetiupau Jesucristo mena mųjāārē jāā caiñarápárove bairo ĩ, cū cajuáatinemorō roque jāā boya.

¹² Tunu apeyera marĭ Quetiupau ruame nemojāñurō mųjāā yeripų cūrē masĭnemoĭ tocānacāųrua, mųjāā āmeo maimasĭŋo joroque cū áparo. Mųjāārē jāā camainucūrōrēā bairo mųjāā cūā aperā nipetĭrore na mųjāā maimasĭŋo joroque cū áparo.

¹³ Tunu bairoa caroaro jĭcārō tūni mųjāā yeripų mųjāā tūgoñatutuaŋo joroque cū áparo. Caroarā ñe ũnie cawapa cųgoena Dios cū caiñajoro mųjāā ānio joroque cū áparo marĭ Pacų Dios, marĭ Quetiupau Jesucristo nipetĭro cū yarā ángelea mena ati yeparų cū tunuatĭ rųmųrē yua. Bairoa to baiáto.

4

La vida que agrada a Dios

¹ Yu yarā, apeyera marĭ Quetiupau Jesucristo cū carotiro jųgori atore bairo mųjāārē jāā átirotiya: Marĭ Pacų Dios cū caiñajesorije ũnierē mųjāārē jāā

caquetibujaricarorea bairo jicārō tūni caroaro átíicōā ninucūña. Merē torea bairo mujāā átíaniña bairāpua.

² Merē mujāā masīña marī Quetiupau Jesucristo cū carotimasīrījē jūgori mujāārē jāā caátiroticūrīqūrē.

³ Caroarā, cū cajericaworicarārē bairo caāna, cū yarā ñe ũnie carorije áperā mujāā caāno boyami Dios. Ati rupaꝝ mena roro átieperique ũnierē áperā, caroaro mujāā caāno boyami.

⁴ Bairi canamoscꝝ, cū nꝝmo majū mena jeto nꝝcūbugorique mena, ñe ũnie wapacutato mano, caroa wāme cū caátíanimasīrō ñuña.

⁵ Diore camasīēna na rupaꝝ caborore bairo, roro átaje mena na caátinucūrōrē bairo ápericōāña.

⁶ Tunu bairoa ni jicāñ ũcū apei nꝝmo ũcōrē ĩtori, roro cū átiepeeticōāto. Tore bairo caátipairārē tutuaro mena roro na bairo joroque átiyami marī Quetiupau. Tie nipetirijere merē mujāārē jāā quetibujꝝ yaparowꝝ.

⁷ Mai, Dios pꝝame, “Roro caátíāna majū na āmarō,” ĩ mee, marī beseyupi. Cū yarā, cū caricaworicarā caroarā marī caāno pꝝamerē boꝝ, marī beseyupi.

⁸ Bairi ni ũcū atie jāā caátirotirijere cū caboeticōāta, camasocꝝ ũcūrē cū baibotioꝝ mee baiyami. Dios, mujāārē Espírítu Santore cajoricꝝ majū pꝝame roquere cū baibotioꝝ átiyami.

⁹ Apeye, ñubueri majā mena āmeo mairīqūē macāājē pꝝamerā capee mujāā yꝝ caquetibujꝝwoatujopee mee niña. Merē Dios pꝝame tocānacāñpꝝua mujāā āmeo maimasīō joroque mujāā ásupi.

¹⁰ Merē torea bairo nipetiro marī yarā ñubueri majā Macedonia yepa macāānarē caroaro na mujāā mai āninucūña. Bairi jāā yarā, nemojāñurō mujāā caāmeomaimasīrījē to āninemonutuao joroque mujāā caāto roque jāā bomajūcōāña.

¹¹ Caroaro yeri jōrō jāñurīpꝝua ānicōā ninucūña. Aperā tꝝripꝝ patowācō ñesēētīcōāña. Mujāā majūā mujāā yaye paarique mujāā cacūgorijere caroaro jicārō tūni paacōā ninucūña mujāārē jāā caquetibujꝝ cūrīcārōrēā bairo yua.

¹² Tore bairo mujāā caátíanimasīlata, aperā caroaro nꝝcūbugorique mena mujāā ĩñagarāma. Tunu bairoa dise ũnierē cabopacaena majū mujāā tuagarā, caroaro jicārō tūni mujāā capaa ānimasīlata yua.

El regreso del Señor

¹³ Yꝝ yarā, tūgopeoya: Cariacoatana Jesucristo yarā na cabairije macāājē cūārē mujāā camasīrō jāā boya. Tiere mujāā camasīēpata, aperā Diore catūgousaenarē bairo Jesucristo cū catunuatípee mena mujāā tūgoñatutuacoteetibujorā. Bairi tiere mujāā camasīrō jāā boya.

¹⁴ Merē cariape Jesús riacoamicā, tunu cū cacatiriquere marī masīña. Bairo cariape camasīrā marī caāmata, “Jesure cū cacatioricarorea bairo, cūrē tūgousari cariaricarā cūārē na catiogꝝmi Dios,” marī ĩ masīmajūcōāña.

¹⁵ Bairi mujāārē atore bairo jāā quetibujꝝya marī Quetiupau cū caquetibujꝝrotiro jūgori: Marī Quetiupau nemo cū catunuatí rāmūrē mai marī, cacatiocōāna pꝝame, cariaricarā jūgoye marī jeācoetigarā.

¹⁶ Mai, cajūgoye jicāñ caroti ya riserore marī tūgoгарā. Jicāñ arcángel cū cabꝝsꝝrijere marī tūgoгарā. Tunu bairoa Dios yarā putiricaro trompeta cūārē marī tūgoгарā. Bairi marī Quetiupau cūā cū majūrꝝa ũmꝝrecōorꝝni ruiatígꝝmi. Bairo cū caruiatō yua, Jesucristore tūgousari cariaricarā pꝝame catitunujūgoгарāma.

17 Bairo na cacatinemorõ beropu marĩ ti yuteare cacatiãna pñame na jĩcãrõ marĩ jeáecogará oco poari watoapu yua. Bairo oco poapu áná, marĩ Quetiupaure jõbuipu cū marĩ bocágará. Bairo marĩ Quetiupaure cū bocáetari, cū mena tocãnacã rũmu marĩ ãnicõã ninucũgarã.

18 Bairi mũjãã pñame atie jãã caquetibũjarijere tũgori tocãnacãũpna ãmeo yeri ñuo joroque ãmeo átinemoña.

5

1 Yu yarã, marĩ Quetiupaũ cū catunuatĩpee pñamerã, “Ti yutea, o cū mũipu majũ atĩgumi,” mũjãã yu caĩwoatujupee mee ñiña.

2 Merẽ caroaro majũ mũjãã masĩña: Marĩ Quetiupaũ pñame, “Ti rũmu etagumi,” caĩmasĩã mani rũmu majũ tunu etagumi. Jĩcãũ yajari majõcu ñami camasiã mano cū cayajuũ etarore bairo camasiã mano etagumi ati yerapure.

3 “Caroaro yerijõrõ merẽ marĩ ãnicõãña. Ñe ñnie maniña,” camasã na caĩãno, caãno tusarõa, na cayasipa rũmu na etagaro. Carõmio bairi rupaũ caãcõ, pũnaa cutigo, caãno tusarõa cõ cawisiojũgorore bairo na etagaro. Cõ pñame cõ capũnaa cutipeere dope bairo rutimasĩtĩñamo. Torea bairo dope bairo rutimasĩtĩgarãma na cayasipee narẽ caetarijere.

4 Yu yarã, mũjãã pñame canaitĩãrõpu caãnarẽ bairo mũjãã baietiya. Bairi mũjããrẽ, marĩ Quetiupaũ cū catunuetari rũmu pñame yajari majõcure eta acũoricarore bairo mũjãã camasiẽto mũjãã eta acũoetigaro.

5 Nipetiro mũjãã carõa macããjẽrẽ caãna ãnirĩ cabusuro macããna mũmureco macããnarẽ bairo caãna mũjãã ãniña. Carorije macããjẽrẽ caãtipairã, ñami canaitĩãrõ macããnarẽ bairo caãna mee marĩ ãniña.

6 Bairi aperã na cabainucũrõrẽ bairo masacatiẽna cabaicoteetiparã marĩ ãniña. Cacãnirãrẽ bairo baiena, masacatiri caroaro caãtiãnicoteparã marĩ ãniña marĩ Quetiupaure.

7 Camasã cacãnirã ñamirẽ cãninucũñama. Aperã caeticũmupainucũrã cūã ñamirẽã eticũmunucũñama.

8 Marĩ pñame roque cabusuro, mũmureco macããnarẽ bairo caãna ãnirĩ tocãnacãnia carõa macããjẽ jetore caãtiãnicotenucũparã marĩ ãniña ti rũmu caetaparo jũgoye. Dios mena marĩ catũgoñatutuarije, marĩ caãmeomaimasĩrĩjẽ jũgori wãtĩrẽ marĩ eñotagarã. Soldau ãpõã jutiro mena cū rupaure jãñatori cū caãnorẽã bairo marĩ cūã Dios marĩ cū canetõõpeere caroaro marĩ átiãnicotegarã.

9 Mai, marĩ, cũrẽ catũgõsarã pñame, “Roro popiye cabaiparã nigarãma,” ñrĩ cū cabesericarã mee marĩ ãniña. Marĩ Quetiupaũ Jesucristo jũgori cū canetõjĩãtiparã majũ roque marĩ ãnijũgoyupa.

10 Bairi Jesucristo pñame marĩ yaye wapa jũgori yucũrãipũ riayupi. Cacatirã, o cariacõana nimirãcũã, cū, Jesucristo cū cacatinemorĩcãrõrẽã bairo marĩ cūã cū jĩcãrõ marĩ cacatiãnipeere boũ, marĩ riabõjayupi.

11 Bairi mũjãã cūã tocãnacãũpna ãmeo yeri ñuo joroque, yeri tutuarã ãmeo átinemoña. ãmerẽ tore mũjãã caãmeo átiãninucũrõrẽã bairo ãmeo áticõã ninucũña.

Pablo aconseja a los hermanos

12 Yu yarã, apeyera atore bairo mũjããrẽ jãã átirotiya: Mũjãã watoa ca-paãna, marĩ Quetiupaũ cū caborore bairo mũjããrẽ caquetibũju jũgonucũrãrẽ ñcũbũgorique mena na ñiña.

13 Bairo mũjããrẽ caroaro na cajuãtinemorõ jũgori, na ñroari bũtioro na maiña. Tocãnacãũpna ãmeo asiaricaro mano caroaro yeri ñurã ãnicõã ninucũña.

14 Tunu bairoa, yu yarã, atie cããrẽ mujããrẽ jãã átirotiya: Capaagaena, cateeyepairãrẽ tutuaro mena na quetibujuya. Aperã yapapuarãrẽ bairo caãna cããrẽ yeri ñuo joroque na ása. Tunu bairoa cayeri tũgoñatutuawẽpũẽna ùna cããrẽ caroaro na juátinemoña. Nipetiro camasãrẽ pajetiricaro mano caroaro jicãrõ tũni na quetibujuya.

15 Tunu apeyera tũgomasĩña: Ni ùcũ roro mujããrẽ cũ caápata, mujãã pũame cũã roro cũ átiãmeticoãña. Atore bairo pũame ása: Tocãnacãni jãñurĩpũa caroa macããjẽ pũamerẽ na átiãmeña. Mujãã majũ cãã tore bairo átiri, nipetiro camasã cããrẽ caroa wãme jetore na átiãninucũña.

16 Tocãnacã rãmũa useanirõ caroaro áticõã ninucũña marĩ Quetiupau cũ caññajoro.

17 Di rãmũ rũsaricaro mano tocãnacãnia Diore cũ jẽnicõã ninucũña.

18 “Dios, jãã mena mu ñujãñũña,” qũĩ jẽninucũña, nipetiro mujãã caátiãnierẽ ñnarĩ yua. Jesucristore catũgõusarã ãnirĩ tore bairo mujãã caátiãnipeere boyami Dios.

19 Mujãã yeripu Espiritu Santo jũgori caroa wãme mujãã caátinucũrĩjẽrẽ to yasio joroque ãmeo ápericoãña.

20 Tunu bairoa Dios na cũ camasĩõrõ jũgori caquetibujunucũrã yaye quetire tũgoteeticõãña.

21 Bairãpũa, tũgoñamasĩrĩ caroaro tũgoña beseya na caquetibujurijere. Caroa wãme na caquetibujurije pũamerẽ átiãña.

22 Tocãnacã wãme carorije macããjẽrẽ jãnarĩ tunu átinemoeticõãña.

23 Torecu, marĩ Pacu Dios marĩ yeri ñuo joroque caácu pũame caroarã ñe ùnie wapa cũgoena mujãã ãnio joroque cũ áparo. Mujãã rupau, mujãã yeri, mujãã camasacũtiãnie nipetirore caroarã uguerĩ mánarẽ bairo mujãã cũ áparo Dios, marĩ Quetiupau Jesucristo cũ tunuatiparo jũgoye.

24 Mujããrẽ cabesericu cañũu majũ niñami. Bairi nipetiro atiere cũ caĩrĩcãrõrẽã bairo átimajũcõãgũmi.

Saludos y bendición final

25 Yu yarã, jãã cããrẽ Diopũre jãã mujãã jẽnibojanucũwã.

26 Marĩ yarã nipetiro catũgõusari majãrẽ caroaro nucũbũgorique mena na bocãri tocãnacãũpũa ãmeo jẽninucũña.

27 Bairi marĩ Quetiupau cũ carotiro mena nipetiro marĩ yarã ñubueri majãrẽ mujãã yu jũgobue rotijoya ati carta mena yu caquetibujũwoatujorijere.

28 Marĩ Quetiupau Jesucristo caroare mujãã cũ jonemoáto mujãã nipe-tirore.

Tocãrõã niña atie queti yu cawoaturije.

Segunda Carta de San Pablo a los TESALONICENSES

Saludo

¹ Y_H, Pablo cawãmes_{CH}, Silvano, bairi Timoteo menarê mujãã y_H woajoya tunu ati cartare mujãã ñubueri majã, jãã bairãrê bairo caãna Tesalónica macã macããnarê. Tunu bairoa mujãã, marĩ Pac_H Dios, bairi marĩ Quetiupau Jesucristo mena jicãrõrê bairo caãnarê mujãã quetibuj_H woajou y_H átiya.

² Cañnijügoro atore bairo mujããrê ñiña: Marĩ Pac_H Dios, bairi marĩ Quetiupau Jesucristo mena mujããrê caroare na jonemoáto. Tunu bairoa caroa yericutaje cãarê na jonemoáto.

Dios juzgará a los pecadores cuando Cristo vuelva

³ Y_H yarã, y_H bairãrê bairo caãna, jĩrĩãjãñurõ Dios mena mujãã tũgoña tutuanemonucũña. Tunu bairoa tocãnacãpua mujãã caãmeomairijê cãã jĩrĩãjãñurõ to ãninemo joroque mujãã átiya. Bairi jãã pũame tiere tũgoñarĩ, “Mu ñujãñuña jãã mena,” Diore jãã ñnucũña, tore bairo cajëñinucũpee jããrê cañurõ caãno jũgori.

⁴ Bairi tocãnacãpau macããna ñubueri majã tare etarã, caroaro mujãã caãtiãnierê jãã quetibujñnucũña. Atoare bairo jãã ñnucũña nipetirore: “Marĩ yarã Tesalónica macã macããna bũtioro popiye baimirãcãã, Ñugaro. Tũgoñaenarê bairo marĩ tũgoñanetõcõãgarã, ñnucũñama. Bairo ñrĩ, Jesucristo yaye quetire jãnaena cã mena tũgoñatutuacõã ninucũñama,” jãã ñ quetibujñnucũña nipetirore.

⁵⁻⁶ Bairo roro popiye baimirãcãã, canucãrã ãnirĩ Dios cã carotimasĩrĩpau caápárã majũ mujãã ãniña. Dios pũame, “Y_H na caatõ ñuña,” ññami. Mujããrê roro caãna roquere popiye na baio joroque na átigumi Dios. Bairi noa ñna tiere catũgoñarã, “Cariape átiyami Dios,” ñ masiñama.

⁷ Dios pũame popiye mujãã cabairijere mujãã yerijããõ joroque mujãã átigumi. Jãã cããrê bairoa jãã átigumi, marĩ Quetiupau ati yerap_H nemo cã catunuetari rũmu caãno. Cã yarã ángelea catutuarã mena umurecõropi peero caũwãmurĩjê ñnie watoap_H cã caatĩ rãmurê tore bairo marĩ átigumi.

⁸ Ti rãmurê Diore camasẽnarê popiye na baio joroque na átigu átigumi marĩ Quetiupau Jesucristo. Camasã na carorije wapare cã canetõñiqũ macããjê caroa quetire caboenaerê popiye na baio joroque na átigu átigumi.

⁹ Na pũame marĩ Quetiupau mena manigarãma. Bairi cã catutuarijere, cã caasiyabatorije cããrê di rũmu ñno ññatigarãma. Apero nocãrõ cayoarop_H cã carerã ãnirĩ popiye baigarãma tocãnacã rũmuã.

¹⁰ Jesús nemo cã catunuetari rũmu cã yarã qũiroagarãma. Nipetiro cã yaye quetire catũgõsarã cã basapeogarãma. Mujãã, Tesalónica macããna, merê mujãã cãã cã yaye quetire mujããrê jãã caquetibujero bero, tiere mujãã tũgõsaw_H. Bairi mujãã cãã cã mujãã basapeogarã ti rũmu caãno.

¹¹ Bairo mujãã caãtiparore bairo ñrã, tocãnacãnia mujããrê Diopure jãã jëñibojanucũña. Atoare bairo jãã ñnucũña: “Tesalónica macã macããna, mu cabesericarã majũ na caãnoi, caroaro átiãnajêrê na joya. Tunu mu cajuãtimasĩrĩjê jũgori nipetiro caroaro na caãtigarijere na átimasĩ ãmarõ. Jesucristo mena catũgoñatutuarã ãnirĩ cã carotirore bairo na átimasĩpeyocõã ãmarõ,” jãã ñ jëñibojanucũña marĩ Pac_H Diore.

12 Tore bairo mujãã, Tesalónica macã macããna, caroaro mujãã caátore ñnarã, camasã nipetiro marí Quetiupau Jesucristore quíroagarãma. Jesucristo pũame cũ pacu, Dios mena mujããrẽ ñnamaiñami. Bairi cũ pacu cũ caĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽã bairo mujãã cããrẽ mujãã ñroagumi Jesús.

2

Aclaraciones sobre el regreso del Señor

1 Apeyera tunu yũ yarã, yũ bairãrẽ bairo caãna, mujããrẽ yũ quetibũjũnemoña. Marí Quetiupau Jesucristo nemo cũ catunuetapa rũmu, marĩrẽ nei acũ cũ cabaipeere, cũ mena marí caneñapa rũmũrẽ mujãã yũ quetibũjũnemoña:

2 Mujãã catũgoña ãnincũrõrẽã bairo tũgoñacõã ninucũña. Ape wãmerẽ tũgoñamawijaeticõãña. “Merẽ etaya Jesús cũ catunuetari rũmu,” aperã ricaati na caĩquetibũjurijere caãnorẽ bairo tũgoeticõãña. Bairi aperã, “Espíritu Santo cũ camasĩrĩjẽ jũgori jãã ñña,” o “Aperã camasĩrã na caquetibũjurije jũgori jãã ñña,” o “Carta mena na caquetibũjũro jũgori jãã ñña,” na caĩata, caãnorẽ bairo na tũgoeticõãña. Jĩcããrã, “Pablojãã bairo woatu quetibũjũjupa,” caĩrã nimirãcãã, caĩtopairã ñiñama.

3 Petoaca queti mena tũgomawijaeticõãña. Bairo pũame baigaro: Marí Quetiupau nemo cũ caetapa rũmu jũgoye, capããrã majũ Diore cabaibotiori majã nigarãma. Bairo na cabairipau na mena macããcũ jĩcãũ rorije caátipai cañuecũ majũ buiaetagumi, cabero peero caũpetietopũ caápau pũame.

4 Cũ pũame Diore caĩñatei ãnirĩ Dios yaye macããjẽ nipetirije caroa tũgoñarĩquẽrẽ boetigumi. Diore marí caĩroarije ñnie cũãrẽ boetigumi. Templo Dios ya wiipũ cũãrẽ trono quetiupau ruiricaropũ jããnumugumi, “Diore bairo caãcũ yũ ãniña,” caĩ ãnirĩ. Tunu bairoa camasãrẽ, “Dios ñiñami,” na iõ joroque na baitogumi.

5 Merẽ mujãã mena ãcũ, atorea bairo mujããrẽ yũ quetibũjũwu. Tiere mujãã masĩrã.

6 Mujãã pũame merẽ mujãã masĩña rorije caátipai tãmurĩ cũ caapériere. “Dios cũ caĩcũricã rũmu caetaparo jũgoye etabuia masĩtĩñami,” mujãã i masĩña.

7 Bairo tãmurĩ cũ caapérimiatacũãrẽ, merẽ roro camasãrẽ cũ caátipee cõñarõ majũ baiya. Bairi cũrẽ caẽñotau cũ capitwiyoparo jeto rusaya cũ cabuiaetaparo jũgoye.

8 Bairo cũ capitwiyoro bero buiaetagumi rorije caátipai pũame. Bairo cũ cabuiaetamiatacũãrẽ, marí Quetiupau Jesús pũame cũ camasĩrĩjẽ jũgori cũ pajĩãrocacõãgumi. Tunu bairoa nemo cũ caetari rũmu caãno cũ caasiyarije jũgori cũ yasio rocacõãgumi.

9 Mai, Jesús cũrẽ cũ capajĩãparo jũgoye, capee camasãrẽ ñtori átijẽño ñnogumi rorije caãcu pũame. Wãtĩã quetiupau, Satanás cũ camasĩrĩjẽ jũgori capee átijẽño ñnogumi cariape mee macããjẽrẽ.

10 Bairi capee wãme na ñtomasiũgumi peeropũ caápãrãrẽ. Na pũame cariape quetibũjũriquere caboena ãnirĩ, tunu Jesucristo camasã na carorije wapare cũ canetõõrĩquẽ cũãrẽ caboena ãnirĩ peeropũ caápãrã majũ nigarãma.

11 Bairi Dios pũame ricaati na catũgousarije jũgori wãtĩ narẽ cũ caĩtorijere na ññotabojetigumi.

12 Bairo na cabairoi, “Peeropũ na yũ jogũ,” na ñgumi Dios, nipetiro cariape quetibũjũriquere catũgogaenarẽ, carorije jettore caátijesorã na caãno jũgori.

Escritos para ser salvados

¹³ Cabaimiatacūārē, jāā p̄ame tocānacānia marī Pacu Diore, “M̄ n̄ujāñuñā jāā mena,” caīparā jāā āniña, jāā yarārē bairo caāna Jesucristo cū camairā mujāā caāno jūgori. Dios p̄ame mujāārē besejūgoyupi caānijūgorip̄aṛna, cū yarā cū canetōḍōparā mujāā caāniparore bairo ī. Tunu bairo cū yaye queti caānorē bairo carīape quetibujūriquere mujāā catūgousaro jūgori, cū Yeri Espiritu Santo p̄ame cañurā Dios mena jīcārō caāniparā mujāā ānio joroque mujāā átiyami.

¹⁴ Dios camasā na carorije wapare cū canetōḍōriqūē macāājē mujāārē jāā ca-quetibujūrique mena jūgori mujāārē piire bairo mujāā ásupi, cū canetōḍōricārā mujāā caānijūatiparore bairo ī. Marī Quetiupau Jesucristo mena jīcārōrē bairo nocārō caroaro caānopu mujāā caānimasīparore bairo ī, tie jūgori piire bairo mujāā ásupi mujāā cūārē.

¹⁵ Bairi yu yarā, yu bairārē bairo caāna, Dios yaye quetire tūgoña jānaeticōāña. Caroaro átīānajē ūnie jetore átīcōāña. Mujāātu āna, mujāārē jāā caquetibujūriquere masiritieticōāña. Tunu bairoa mujāārē jāā cawoatu-quetibujūriquere cūārē masiritieticōāña.

¹⁶ Bairi yua, marī Quetiupau Jesucristo, marī Pacu Dios cūā marīrē Īñamairī marī beseyupi. Bairo marī beseri popiye cabairicarā marī caāno jūgori caroa yericūtajē capetietiere marī joyupi. Nipetiri wāme caroaro marī cū caátigariquere caānorē bairo caroaro marī cacotemasīpee cūārē marī joyupi.

¹⁷ Tore bairo mujāā joyupi, yeri tutuaro mena mujāā ānimasīō joroque ī. Tunu bairo caroaro átīānajē jetore mujāā átīānimasīō joroque ī, mujāā joyupi. Bairo caāna ānirī mujāā cabusurije tocānacā wāme caroa jetore mujāā ī masīgarā. Mujāā caátie cūā caroa jeto nīgaro.

3

Oren por nosotros

¹ Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, catusari wāme mujāārē ñiña: Jāā cūārē Diopure jāā mujāā cajēnibojaro jāā boya. Tāmuri marī Quetiupau yaye queti nipetiropu cajesanucāpetiparore bairo Īrā, jāārē mujāā jēnibojagarā. Tunu bairoa nipetiro camasā tiere tūgorā, na caīroaparore bairo Īrā mujāā jēnibojagarā. Mujāā, Jesucristo yaye quetire mujāā caīroajūgoricarorea bairo na cūā na caīroapeere jāā boya.

² Tunu ati yepapu rorije caāna, bairi ricaati catūgoñanucūrā cūā niñama. Na ūna Dios mena tūgoñatutuatiyama. Bairi na ūna jāārē roro na caátigaro, Dios cū caēñotaparore bairo Īrā, jāārē mujāā jēnibojagarā Diopure.

³ Marī Quetiupau p̄ame carīape caācu niñami. Bairi mujāā juátigumi cū yaye quetire mujāā catūgoñajānaetiparore bairo ī. Roro wātī jūgori mujāā cabainucūrījē cūārē mujāā eñotabojagumi.

⁴ Bairi mujāā, Jesucristore catūgousarā ānirī, “Marī caátitiricarore bairo átinucūñama. Bairo jeto átīcōā ninucūgarāma tocānacā rūmua,” jāā ī tūgoñatutuacōāña mujāā caátīānierē.

⁵ Bairi marī Quetiupau p̄ame, Dios mujāārē cū camainucūrōrēā bairo mujāā cūā mujāā āmeo maimasīō joroque cū áparo. Tunu bairoa popiye cabairā mujāā caānimitacūārē, Jesucristo cū canucāmasīrīcārōrēā bairo mujāā cūā tūgoñaenarē bairo tiere mujāā tūgoñanetōmasīō joroque cū áparo.

El deber de trabajar

⁶ Yu yarā, yu bairārē bairo caāna, marī Quetiupau Jesucristo cū catuturije mena atore bairo jāā átirotiya mujāārē: Ni ūcū capaagaecu menarē

bapacupericōāña. “Dios yau yu āniña,” caī cū caānimitacūārē, jāā caquetibujucūīqūērē cū catūgousagaeticōāta, cū mena āmerīcōāña.

⁷ Mujāā mena āna, jāā caátajere caīnarīcārā ānirī merē mujāā masīña caroaro paari mujāā caātiānipeere. Mujāā mena āna, paaena jāā āmewū.

⁸ Ni jīcāū ūcūrē ugariquere wapatiena, jāā ugaepu. Wapatiri jeto jāā uganucūwū. Ni ūcū mujāā mena macāācūrē patowācōgaena, űamii, umyrecóo jāā paawu.

⁹ Jāā cabuerije wapa mujāā yaye ugariquere cajēnimasīparā nimirācūā, mujāārē jāā jēnipato wācōēpū. Caroaro jāā paaīfowū, jāā caátiere mujāā caīnacōparore bairo ĩrā.

¹⁰ Mujāā mena āna, atore bairo mujāārē jāā ĩ quetibujucūwū: “Ni jīcāū ūcū capaagaecu ugarique cūārē cū ugaeticōāto,” jāā ĩ cūwū.

¹¹ Bairo jāā caīrīqūē caānimitacūārē, mujāātu caatātana atore bairo jāā ĩnucūñama: “Tesalónica macāāna jīcāārā paaena āninucūñama. űerē caāperā ānirī aperā turīpu patowācō űesēānucūñama,” jāā ĩ quetibujucūñama.

¹² Bairi marī Quetiupau Jesucristo cū carotimasīrjē mena atore bairo na ūna capaagaenarē jāā ĩña: Caroaro paaya mujāā cūā, mujāā cabopacarijere mujāā cawapata ānimasīparore bairo ĩrā.

¹³ Yū yarā, yu bairārē bairo caāna, caroaro mujāā caātiānierē átijutiri jānaeticōāña.

¹⁴ Ni jīcāū ūcū ati carta mena mujāārē jāā caquetibujurijere cū catūgousaeticōāta, roro cū caátiere ĩñaposeroya. Cū mena bapacupericōāña, roro cū cabairijere tūgoñabobori cū yeri cū catūgoñawasoaparore bairo joroque ĩrā.

¹⁵ Bairārna, mujāā pesure bairo qūñāeticōāña. Mujāā baire bairo caācū cū caānoi, caroaro mena cū beyoya.

Bendición final

¹⁶ Marī Quetiupau caroa yeri cūtajere cajoāninucūū pñame tocānacā rūmna noo mujāā caāno cārōrē caroa yericūtaje, tocānacā wāmerē cū jonemoāto. Mujāā nipetiro mena cū āmarō marī Quetiupau Jesús.

¹⁷ Yū, Pablo, atie yu cañurotījorijere yu majūrna woutujou yu átiya. Atore bairo jeto yu átinucūña nipetirije camasārē yu caquetibujmwoajonucūrī car-taarire.

¹⁸ Marī Quetiupau Jesucristo caroare cū jonemoāto mujāā nipetirore. Tocārōā niña atie queti yu cawoaturije.

Primera Carta de San Pablo a TIMOTEO

Saludo

¹ Y_u, Pablo, Jesucristo ya_u, apóstol majū y_u āniña. Dios marī carorije wapare canetōricū p_uame marī Quetiupa_u Jesucristo mena cū yaye quetire cū caquetib_uj_urotijoricū y_u āniña. Bairi marī p_uame Jesucristo mena cariapea catūgoñatutuarā marī ānicōā ninucūña cabero marī cū caátipee jūgori.

² Timoteo, mūrē ati cartare m_u quetib_uj_u woajou y_u átiya. M_u p_uame y_u macārē bairo caācū m_u āniña, y_u caquetib_uj_uriquere tūgousari bero y_urea bairo Jesucristo mena m_u catūgoñatutuarije jūgori. Bairi marī Pac_u Dios, marī Quetiupa_u Jesucristo mena caroare m_u cū jonemoáto. Caroaro āmeo maimasīrīqūē cūārē m_u cū jonemoáto. Tunu bairoa caroaro yerijōrō ānajē cūtajē cūārē cū jonemoáto mūrē.

Advertencia contra enseñanzas falsas

³ Mai, Macedonia yepap_u y_u caápáro jūgoye, Efeso macāp_u mūrē y_u tuarotiw_u. Bairo mūrē top_u tuarotiri, atore bairo m_u űiwū: “Y_u ya_u, Timoteo, ato Efesop_u m_u tuawa mai. To Efeso macāāna jīcārā ricaati caquetib_uj_unucūārē caroaro na m_u beyowa,” m_u űicūwū.

⁴ “Tunu bairoa apeye quetib_uj_uriquere, na űicūjāā ānana na caátiānajē na cajānagaetie cūārē na quetib_uj_unemoeticōāto tocārōā,” űiwū. “Tiere na catūgousaetiparore bairo ī, na m_u quetib_uj_uwa ricaati cabueri majārē,” m_u űiwū. Tie quetib_uj_uriquere p_uame āmeo bus_uriquere netōricārōrē bairo jeto caátie ninucūña. Tie űnie bueriquere cañuetie niña. Bairi tie p_uame tūgoñatutuarique mena nemojāñurō Dios marī cū caátigajūgoriquere tūgousa masīā manio joroque caátie niña.

⁵ Mai, y_u p_uame atore bairo hori, tore bairo m_u y_u quetib_uj_u roticūwū to Efeso macāānarē: “Ti macā macāāna tocānacāp_u caroaro yeri űurīqūē Dios cū cajorije mena na āmeo maiáto. Caroa wāme na tūgoñarīqūē cūparo. Tunu bairoa cariapea jīcārō tūni ĩtoricarō mano Dios mena na tūgoñatutuáto,” űi tūgoñajūgow_u.

⁶ Bairo y_u caīquetib_uj_umiatacūārē, jīcārā to macāāna tūgomawijīacoayama. Bairo tūgomawijīari yua, űerē átiri mee tie jetore āmeo bus_uriquere netōcōā ninucūñama.

⁷ Tunu bairoa Dios camasārē cū caátiroticūrīqūērē cajūgobueri majā majū niganucūñama, na majūā na caátirotirijere catūgojīātiena nimirācūā yua. Tunu bairoa, “Jīcārō tūni majū buerā jāā átiya,” caīrā nimirācūā, na cabuerije cūārē tūgomasiētīnucūñama.

⁸ Bairāp_u marī masīña: Moisés ānacū cū caátiroticūrīqūē caroa cañurījē āno baiya, tie carotigajūgoricarore bairo jīcārō tūni marī caápata.

⁹ Bairi tocānacā wāme roticūrīqūē caátianierē marī tūgoñanemoto. Caroaro camasā caátiani majārē popiye na tām_uo joroque na áperiya. Carorā roquere torea bairo átimasīña. Ati wāme rorije caána roquere popiye na tām_uo joroque na átiya roticūrīqūē: Roro caasiapairā, roro cabaibotipairā, cañuena, carorije macāājērē caána, Diore boetiri Dios yaye bueriquere canucūb_ugoena, na pac_u, na paco cūārē capajīārepairā, aperā capajīārī majā űnarē popiye na bairo joroque caátie niña.

10 Tunu bairoa roro na rupau macããjê mena caũmua o carõmia cũã caátiepepairã, caũmua carõmio mena átato ùnorẽã, na majũã roro caána, carõmia cũã torea bairo na rupau mena roro caátiepepairã, aperiã camasãrê cajerutinucũrã, caĩtopairã, aperiã, “Caãnorẽ bairo Dios mena jãã ñña,” mnanana Dios cũ caĩñajoro caĩrã, na, nipetirore popiye na bairo joroque na átimasãña Moisés ãnacũ cũ caroticũriqũẽ ruame. Bairo ruame roque ñgu ñña: Nipetiro camasã cañurĩjê Dios yaye quetibũjurique macããjê nipetirijere caboena popiye na bairo joroque ñ cũñupĩ Dios tie roticũriqũẽrê marĩ ñicũjãã ãnana mena. Roro na caátianierẽ na masiãto ñ, tiere cũñupĩ Dios.

11 Yũ yau, atie caroa cañurĩjê buerique ruame Dios yaye macããjê queti camasãrê cũ canetõriqũẽ queti majũ ñña. Bairi Dios ruame nocãrõ cañuũ majũ ãnirĩ tie cũ yaye quetire yũ quetibũju rotijowĩ nipetiro camasãrê.

Gratitud por la misericordia de Dios

12 Marĩ Quetiupau, Jesucristo ruame nocãrõ tũgoñatutuariquere yũ jowĩ, cũ carotirore bairo yũ átio joroque ñ. Bairo yũ átiri, cũ yaye quetire yũ quetibũju roticũwĩ. Bairo tiere tũgoñari yũ ruame butioro, “Yũ mena mu ñumajũcõãña,” cũ ñi basapeonucũña yua.

13 Tũgoñijate mai, cajũgoyepũre Jesucristo yaye macããjêrê roro ñi boyetiepenucũwũ. Bairo roro ñ boyetieperi yua, cũ yaye quetire catũgõsarã cũãrê roro popiye na bairo joroque na yũ átiepenucũwũ. Bairo caãcu yũ caãnimiatacũãrê, Dios ruame butioro ñiñamainupĩ. Mai, yũ ruame Jesucristore camasãcũ majũ yũ ãmũ. Torecu, roro yũ caátaje cũãrê, “Carorije ãno,” ñi masiẽpũ mai.

14 Bairo nocãrõ majũ yũre caĩñamai ãnirĩ, nocãrõ paio cũ yaye macããjê caroare yũ jowĩ. Bairo yũ jori, cũ mena jicãrõ tũni tũgoñatutuamasĩriqũẽ cũãrê yũ jowĩ. Tunu bairoa Jesucristo jũgori Diore nocãrõ marĩ camaimasĩnucũriẽjê cũãrê yũ jowĩ.

15 Apeyera atie Jesucristo yaye queti yũ caquetibũjũpee caãnorẽ bairo cariape ñña. Tiere nipetiro camasã ati mũnrecõo macããna na camasãpee ñña: Jesucristo ruame ati mũnrecõopũre asũpi, nipetiro roro na caátie wapa cabuicũnarẽ na netõũ acũ. Mai, yũ roque roro majũ, carorije yũ caátaje jũgori cawapacũ majũ yũ ãnimiwũ aperiã netõjãñurõ.

16 Tore bairo roro majũ carorije cawapacũ yũ caãno jũgori, Dios ruame butioro ñiñamainupĩ. Tore bairo ñiñamainupĩ Dios, cũ macũ Jesucristo ruame nipetirije camasã mena cũ caátigarijere yũ mena jũgori cũ caátie ññomasĩparore bairo ñ. Torecu, yũ ruame yua, aperiã carorije caátipairã cũã yũ cabairijere masĩri, Jesucristore tũgõsarĩ yerĩ capetietie na cacũgojĩãtiẽpeere ñ, tore bairo yũ ãmi Dios.

17 Bairi yũ yau Timoteo, qũĩroari cũ marĩ basapeoto Diore: ¡Bairi marĩ Quetiupau Rey majũrê cũ catutuarijere tocãnacã rũmua to ãnicõã ninucũãto! To petieticõãto marĩ Quetiupau caãnicõãninucũũ yaye. ¡Di rũmũ ùno cariaecu, caĩñabõcamácũ, jicããã Dios caãcũ tocãnacã rũmua cũ ãnicõã ninucũãto! Bairoa to baiãto.

18-19 Timoteo, yũ yau, yũ macãrê bairo caãcũ, atiere mu yũ átiroticũña. Tiere caroaro tũgopeoya: Caroaro tũgoñatutuarique mena camasãrê na jũgoãtiãña. Caroa macããjêrê tũgoñariqũẽcusa. Tirũmũru macããna marĩ yarã Dios cũ camasãõrõ jũgori, mu, caroaro mu caãtiẽpeere na caĩjũgoyeticũrĩcãrõrê bairo caroaro jeto áticõãña. Jesucristo mena tocãnacã rũmua tũgoñatutuacõã ninucũña. Aperiã jicããã Jesucristo cũ carotirore bairo jicãrõ tũni átimasãtĩrĩ, cũ mena na catũgoñatutuarijere jãnacõãñupã.

²⁰ Tore bairo tãmuoñupã Himeneo, apei Alejandro mena. Roro Diore na cabotiorije jùgori tore bairo baiyupa. Bairi narë yu pñame na masacatiáto Ì, “Mai, wãtí narë roro cù caátigaro cãrõ roro na cù átícõãmarõ,” ñi cùwã. Tocãrõã yua, Diore roro qũí boyetiepetigarãma.

2

Instrucciones sobre la oración

¹ Yu yau, apeyera atore bairo mu yu átirotiya ñubueri majã mena: Mújãã pñame nipetiro ati umñecóo macããna cabopacarãrë Diopure na jëñibojanucũña. Butiuro Diore cù jëñiña, nipetiro ati umñecóo macããnarë cù caññamainemoparore bairo Ìrã. Bairo cù mujãã cajëñirijërë caroaro mujãã cù cayubojarije jùgori tocãnacã gãmua, “Jãã mena mu ñumajũcõãña,” qũí basapeonucũña.

² Marí cañni yepa quetiupará cããrë Diopure butiuro na jëñibojarotiya. Tunu bairoa caroaro marí cañnipeere carotimasirã cããrë butiuro Diopure na jëñibojaya. Bairo Diopure marí cajëñibojata, ñe ùnie mano useanirõ yerijõrõ marí ãnicõãgarã marí Quetiupará mena yua. Bairo caroaro marí caãmata, Dios cããrë cù nucãbugori cù caborore bairo jeto tocãnacã wãmerë marí átiãnimasigarã.

³ Tore bairo marí caátianie ñujãñuñña. Bairo marí caátianierë Dios marírë canetõpau cãã caroaro ññajeso jãñuññami.

⁴ Dios pñame nipetiro ati umñecóo macããna na carorije wapare na canetõpetiro boyami. Bairo bori, nipetiro cariape macããjë cù yaye quetibujeriquere marí camasirõ boyami.

⁵ Merë marí masiña: Jicããã niñami Dios. Tunu bairoa caũmu jicããã niñami nipetiro ati umñecóo macããnarë Dios mena caroaro na ãnimasidõ joroque caácsu. Cãã, Jesucristo wãmecutiayami.

⁶ Mai, Jesucristo pñame ëñotaricaro mano cù majũã yucpãipru papuatuecori riayupi, marí carorije wapare nipetiro marí netõmasidõ joroque Ì. Bairi tie quetire ãmerë yua, cù caquetibujgarica yutea caetaro marí masiõũ átiyami.

⁷ Cã pñame yure cù yaye quetire caquetibujbojan, cù yau apõstol majũ yu cùwí. Bairo yu cürí yua, cù yaye queti tãgoñatutuarique macããjë, cariape quetire yu quetibujm rotijowí nipetiro judío majã caãmerãrë. Atie mujãã yu cañrjë cariape niña. Dios cù majũpna yu quetibujm roticũwí. Mujããrë ñitoetiya tie mena.

⁸ Bairi yu yau, nipetiro caũmua ñubueri majã Diopure na jëniáto noo na cañnipaupu cãrõ. Caroarã na yeripu ãnirí Dios cù caññajoro na wãmorí mena ñumugõrí cù na basapeoáto. Tunu bairoa na majũ ãmeo asiari, roro ãmeo busarique netõpairique mano Diore na basapeoáto.

⁹ Tunu apeyera carõmia cãã caroaro nucãbugoriquere mena na jutii jãñaáto. Caroaro nucãbugoroa, baibotioricaro mano na ãñajë cãparo. Carõmia na rupaure wãmagarã, netõnucãrõ majũ na wãmagaeticõãto. Na poa cããrë netõnucãrí wãme majũ na wugapeoeticõãto. Oro, o perla wëñrí ùnie mena na busa epeeticõãto. Jutii cawapapaca ùnie cããrë netõrõ na jãñagaeticõãto carõmia.

¹⁰ Caroaro carõmia na cajãñariqũë cutie jùgori nipetiro camasã narë na camasiparo ùnorëã, caroaro na caátianie jùgori pñame roque, “Dios yarã rõmirí cañurã niñama,” camasã na na caí ññapee pñame ñuñña.

¹¹ Tunu bairoa carõmia busuricaró mano caroaro nuscubugoríque mena na tũgoáto ñubueri majã quetiupará na caquetibujurijere. Na busuroteticõãña mujãã canefnarõpũre carõmiarê.

¹² Carõmia ruame nipetiro camasã na canefnarõpũ na cãã na caquetibujũgoro yũ boetiya. Tunu bairoa caũma netõrõ carõmia na cabairõ yũ boetiya. Busueroa, na caquetibujero carõmio cõ catũgocõãno yũ boya mujãã canefnanucũrõpũre.

¹³ Merê marĩ masĩña caãnijũgoropũ cabairiquere: Dios caãnijũgoro caũmarê cũ qũenõjũgoyupi Adán marĩ ñicũ ãnacũrê. Carõmio meerê qũenõjũgoyupi. Adárê qũenorĩ beropũ roque, carõmio Evare cõ qũenõpũrĩ Dios.

¹⁴ Tunu bairoa Adán mee roro ãtoecojũgoyupi wãtirê. Carõmio, Eva roque wãtirê roro ãtoecori carorije macããjêrê tãmao jũgoyupo.

¹⁵ Bairo cõ caĩtoecoro bero, roro popiye catãmuopao Dios cũ cacũrĩcõ nimiocãã, nipetirije carõmio cõ caãtipee Dios cũ cacũrĩqũêrê cõ caãtipeyoata, roro cõ caãtaje wapare netõmasĩgomo. Tunu bairoa caroaro nuscubugoro Dios mena tũgoñatutuari, caroaro ãmeo marĩ camasãrê cõ cajuãtinemoata, cõ netõgumi Dios. Caroarã, ñe ãnie na rupapũ carorije wapa cãgoena na caãnimasĩata, na netõgumi Dios carõmiarê.

3

Cómo deben ser los dirigentes

¹ Timoteo, apeyera ni jĩcãũ ãcũ caũmũ, “Ñubueri majãrê cajũgobuei majũ yũ ãnigaya,” cariape cũ yeripũ cũ caĩtũgoñaata, ñujãñũña. Tie tũgoñarĩqũê yũ caquetibujurorea bairo cariape ñiña. Caroa paarique ñiña.

² Bairãpũa, caroarã camasã cañurã jĩcãrõ tãni caãna jetore, na ãna jũgobueri majãrê na marĩ boya. Tocãnacãũpũa jĩcãõ jeto canũmocũnarê na marĩ boya. Tunu bairoa caroaro ãnajê catajere masĩrĩ majã, nuscubugoricarã ãnarê na marĩ boya. Apero macããna etari majã cããrê cotericaró mano caroaro mena na bocári na ya wiipũ caqũenomasĩrã ãnarê na marĩ boya. Tunu bairoa ñubueri majã cããrê caroaro uwiricaró mano caquetibujũ ãmoqũê masĩrĩcããrê na marĩ boya.

³ Caeticũmupairã, caãmeoqũêpairã ãnarê na marĩ boetiya. Caroarã cañurã, canuscubujarã, dinero cããrê butiõro majũ caĩroaena ãnarê na marĩ boya.

⁴ Tunu bairoa na nũmo, na pũnaa jĩcã wii macããnarê caroaro cajũgoãni ãnanũñje masĩrãrê marĩ boya. Bairo cajũgoãnimasĩrã ãnirĩ na pũnaa cããrê caroaro beyori carorije ãena, nuscubugori majã, masĩyujãrã cajũgoãna ãnarê na marĩ boya.

⁵ Na nũmo, na pũnaa jĩcã wii macããnarê caroaro na cajũgo ãnimasĩetĩcõãta, ¿dope bairo caroaro jĩcãrõ tãni Dios ya poa macããnarê na qũenomasĩbujiocũti? Na ãna caroaro qũenomasĩenama. Bairi na ãnarê marĩ boetiya.

⁶ Torecũ yũ yaũ, Timoteo, ñubueri majã quetiupapũ caãnipapũ ãcũ ruame Jesucristore cawãma tũgoũsajũgõũ ãcũ mee cã ãmarõ. Yoaro merê Jesucristore camasĩnetõrĩcũ ãcãrê beserotiya. Jesucristore cawãma tũgojũgõũ cũ caãmata, ape watoara roro tũgoñarĩqũê wasoari, Diore cabalbotiõũre bairo tuabujõũmi. Tore bairo roro tũgoñarĩqũê wasoari, wãtĩ cãã roro cawapa cãgoũre bairo tuajũgoyupi.

⁷ Bairi ñubueri majãrê cajũgobuenuscũpũ ruame ñubueri majã, bairi ñubueri majã mee cãã na canuscubugõũ ãcãrê marĩ boya. Bairo ñubueri majã mee cãã na caĩroaena na caãmata, nipetiro camasã na busupai cotebujiorãma. Bairo na

bɯsɯpai coteri yua, wātī cū carotiro jūgori rori wāme na itoepebujiorāma Dios yayerē caboena pɯame.

Cómo deben ser los diáconos

⁸ Torea bairo caroarārē na marī boya űubueri majārē cajuāti majā diáconoa cūārē. Camasā cañurā, aperā camasā na canucūbugorā, rorije caibɯmena űnarē marī boya. Eticūmu pairique űnierē caboena, roro camasārē átiri cawapata painucūrā űna cūārē na marī boetiya.

⁹ Cariape macāājē Dios āmerē marī cū camasīōrjērē caroaro catūgousarā, ricaati roro catūgoñariqūē cuperārē na marī boya. Tie cariape macāājē quetirea marī cūā marī tūgousanucūña.

¹⁰ Bairārɯna, űubueri majārē cajuāti majārē bairo na cajāāparo jūgoye, jīcā wāmerē na áticoñarotiya, na capaamasīrjērē na iñagarā. Cabero yua, caroaro ñe űnie rusaeto jīcārō tāni na caátijīātimasīata, tocārōñ űubueri majārē cajuāti majā diáconorē bairo na jōña.

¹¹ Torea bairo na nɯmoa cūā caroaro na cañnajēcuto űuña. Camasā na canucūbugorā carorije ocayojaye bɯspairique űnie mána na āmarō na nɯmoa cūā. Tunu bairoa nucūbugorā nipetiro na cabɯsuri wāmerēā bairo jīcārō tāni caāna űna rōmirī na āmarō.

¹² Jīcāū diácono caānigau pɯame jīcāōñ cū canɯmocuto űuña. Cū nɯmo, cū pūnaa jīcā wii macāāna cūārē caroaro cajūgoāni iñanɯnje masī űcū űuñami diácono cajāāpau pɯame.

¹³ Bairi noa űna űubueri majārē cajuāti majā diáconoa caroaro camasā mena capaamasīrā pɯame nipetiro camasārē na iroaecomasiñama. Bairo caroaro camasā na na cañroaro jūgori diáconoa cūā tūgoña uwiricarō mano nemojāñurō Jesucristo yaye queti, cū mena tūgoñatutuariquere na quetibujū masīgarāma.

La verdad revelada de nuestra religión

¹⁴ Yɯ yaɯ, Timoteo, bairɯna tāmuriā murē ñiñau águ. Bairi atiere cajūgoye mɯ yɯ quetibujū woajoya.

¹⁵ Ape watoara tāmuriā mɯ tɯpɯre yɯ caetatimaepata, merē nipetiro Dios ya poa macāāna caroaro na caátīānimasīpee űnierē mɯ camasīparore bairo ī, mɯ yɯ quetibujū woajoya. Bairi mɯ pɯame merē tiere camasī ānirī űubueri majā quetiuparā caāniparārē mɯ majūñ na mɯ besemasīgu. Merē mɯ masīña: Dios caānicōāninucūñ ya poa macāāna cū yaye cariape macāājē quetire iroari nemojāñurō camasārē caquetibujūnetōcōā ninucūrā majū ñiñama.

¹⁶ Cariape merē pugani cārō tūgoñarīcārō mano atore bairo marī masīña. Camasā na camasīētājē Dios yaye buerique nocārō caānimajūrjē ñiña: Jesucristo ati yepapɯre etau, marīrē bairo ati rupau mena ñajāwasoari etayupi.

Bairo ati rupau nimicāā, Espiritu Santo mena cayericɯcɯ ānirī ñe űnie cawapa cūgoecɯ majū tuayupi Dios cū caññajoro.

Bairo cū caāno tunu ɯmɯrecóo macāāna Dios cū caqūñenoricārā ángelea majārē cajuátiecoricɯ majū āñupī.

Bairi tie quetire catūgousaricarā tocānacā camasā poari na quetibujūyupa tie quetire.

Tie quetire tūgori nipetiroɯ ati ɯmɯrecóo macāāna jīcārā cariape tūgousayupa camasā.

Tunu bairoa Jesucristore Dios pɯame cū neásúpi cū ya pau nocārō caroaro caānoɯ tunu.

Merē atiere cariape marī masīña. Cabugoro macāājē quetibujuriq̄ue mee niña.

4

Los que se apartarán de la fe

1 Timoteo, apeyera atore bairo cariapea marī masīñami Espiritu Santo. Ati um̄recóo caānitusari yutea caāno jīcāārā camasā tocārōā Jesucristore cū tūgousajānarī cū mena tūgoñatutua jānagarāma. Caītopairā, wātī yeri pūna jūgori ricaati na caquetibujuriq̄ue mena caquetibujurā p̄amerē na tūgousajūgogarāma.

2 Camasā puame na, catūgomasiēna, caītopairārē na tūgousagarāma. Na ūnarē na catūgoñarījēp̄ nicōāña roro na caātiānigariq̄ue. Baiři di rūma ūno carorijere j̄tiricaro mano itogarāma camasārē caītopairi majā yua.

3 Na, caītopairā p̄ame wāmo jiyarotietinucūñama camasārē. Tunu bairoa ugarique cūārē jīcā wāmerī ugarotietinucūñama. Dios yarā, cariape quetire camasīrā nipetiri wāme ugarique na caugapee cū cacūrīq̄ūrē ugarā, “Jāā mena m̄ űujāñuña,” ĩrī na caugamasīrījē caānimitacūārē, tore bairo ĩ quetibujunucūñama caītopairā.

4 Nipetiri wāme ugarique Dios cū cacūrīq̄ūrē caroa jeto niña. Baiři nipetirijere ugariquere teena, “Dios, jāā mena m̄ űujāñuña,” ĩrī marī caugaata, űujāñuña.

5 Dios cū caīquetibujucūrīcārōrēā bairo marī caugapee ugariquere marī cajēnipeorijere jūgori caroa cañurījē majū tuacōāña.

Un buen siervo de Jesucristo

6 Atie nipetirijere m̄ yu caquetibujurijere caroaro jīcārō tāni to macāānarē na m̄ caquetibujūata, caroaro cariape Jesucristo cū carotirore bairo caācu majū m̄ tuagu. Tunu bairoa caroa macāājē quetire jānaecūā, nemojāñurō Dios mena tūgoñatutuanemorīq̄ūrē m̄ caātiānimasī jūgoata, caroaro cariape Jesucristo cū carotirore caācu majū m̄ tuagu.

7 M̄ roque Timoteo quetibujuriq̄ue carorijere catūgomasiā manie macāājērē tūgopeotīcōāña. Tocānacā rūmua Dios cū caborore bairo m̄ caātiānipee caāno cārōrē átinemojūgoyecutī ānajē jetore átīninucūña.

8 Marī rupaure q̄ūrēnorā, tocānacā rūmua maijūgorique mena marī caq̄ūrēnoāninucūrījē űujāñuña. Caroarā marī rupaū mena catiñurā nigarā, tocānacā rūmua usawācārīq̄ūrē cañurījē niña bairop̄ua. Bairo tie cañurījē caānimitacūārē, tie netōjāñurō cañurījē niña tocānacā rūmua Dios cū caborore bairo átīānajē caāno cārō átinemo jūgoyecutīcōānajē roque. Nipetiro marī rupaure űujāñuña tore bairo átaje. Ati um̄recóore marī cacatiāno ūno marī juátore bairo űujāñuña tore bairo átaje. Tunu bairoa ati rupaure marī cariaro berop̄u cūārē caroaro Dios cū caborore bairo marī caátaje jūgori cañurā ñe ūnie cawapa cūgoena marī tuao joroque átiya.

9 Atie yu caquetibujurijere caānorē bairo cariape Jesucristo yaye queti majū niña. Tiere nipetiro camasā ati um̄recóo macāāna caroaro cariape na catūgousapee niña.

10 Tore bairo cariape nipetiro na catūgousaparore bairo ĩrā, tutuaro paari ropiye marī tāmuonucūña. Marī p̄ame tocānacā rūmua caānicōā ninucūñ Dios mena marī catūgoñatutuaacōānipeere marī cūgojūgowu. Cū p̄ame nipe-tiro ati um̄recóo macāānarē canetōp̄au majū niñami. Tore bairo netōjāñurō cū canetomasīpee niña marī cū mena catūgoñatutuanucūrā roquere.

11 Atie nipetirijere na átīrotiri, caroaro na m̄ quetibujūwa Timoteo to macāāna camasārē.

12 **Y**u yaꝝ, sawāmaꝝ mꝝ āniña mai. Bairo sawāmaꝝ mꝝ cañnie jūgori camasā mūrē na iñateetio joroque caroaro átianajē cusa. Atore bairo pꝝame caátianipꝝ mꝝ āniña: Caroa wāme mꝝ caátiere na caññacōmasiparore bairo caroa wāmea busuriquecusa. Caroaro nꝝcūbugoroa átianajēcusa. Caroaro camasārē na mairī, na juátinemoña. Dios mena tūgoñatutuari ñe ūnie wapa cūgoecꝝ caroaro camasārē mꝝ caquetibujore bairo caroaro mꝝ yeri mena átianajēcusa. Bairo mꝝ caátiamata, mūrē busupairicarō ūnorēã, caroaro mꝝ caátianierē iñacōrī na cūã caroaro átianajē cutigarāma mꝝ mena yua.

13 Baiří yu yaꝝ, Timoteo, to mꝝ cañnopꝝ yu caetaparo jūgoye tocānacã rāmꝝa neñanucūrī Dios yaye woaturique macāājērē na quetibujucōã ninucūña ñubueri majārē. Marī yarā to macāãna catūgousari majā nemojāñurō Dios yaye macāājērē na masīnemo joroque tocānacã rāmꝝa cariare na quetibujucōã ninucūña.

14 Caroa wāme mꝝ caátimasīpee Dios mꝝ cū cajoriquere átianī jānaeticōãña camasā mena. Mai, ñubueri majā quetiuparā cabutoa camasīrī majā pꝝame Dios cū camasōrījē jūgori di wāme caroaro camasā mena mꝝ caátianipeere mꝝ uparotirā, na wāmorī mena mꝝ rꝝpoa buire ñigāpeowā. Tiere mꝝ pꝝame masiriticūētīcōãña.

15 Baiří mꝝ pꝝame atie nipetirije yu caquetibujurijere caroaro nipe-tiro mꝝ catūgojīatiro cārō tūgopeoya. Tore bairo caroaro jīcārō tūni mꝝ caátianimasīata, “Timoteo roque caroaro jīcārō tūni Dios yaye macāājērē nemojāñurō átianījūgoiyami,” ĩrī miñagarāma nipetiro camasā.

16 Caroaro tūgoñamasīña mꝝ caátianierē. Aperārē mꝝ caquetibujurije cūārē caroaro tūgoñamasīrī na quetibujuya. Nipetiro tocānacã wāme mꝝ caátianierē jīcārō tūni átīcōã ninucūña. Tore bairo caroaro mꝝ caátianimasīata, mꝝ majū cūã mꝝ carorije wapare mꝝ netōmasīcōãgꝝ. Mꝝ cabuerijere catūgousari majā cūã mūrēã bairo netōmasījīatigarāma.

5

Cómo portarse con los creyentes

1 Apeyera, Timoteo, sabꝝcꝝ camasīrī majōcꝝ cūārē tutuaro mena cū quetibujeticōãña. Caroaro nꝝcūbugorique mena pꝝame roque, mꝝ pasꝝre bairo cū beyoya. Sawāmarā cūārē mꝝ bairārē bairo caroaro na iñaña.

2 Cabutoa rōmirī cūārē mꝝ pasore mꝝ canꝝcūbugoparoreã bairo nꝝcūbugorique mena na iñaña. Sawāmarā carōmia cūārē roro tūgoñarīqūē mano mꝝ bairārē bairo caroaro nꝝcūbugorique mena na iñaña.

3 Tunu apeyera sawapearā rōmirīrē noa ūna narē cajmána na samanīcōãta, mꝝ roque na juátinemoña ñubueri majā mena.

4 Apeo sawapeao capūnaacꝝco, o capārāmerācꝝco ninucūñamo. Cō ūcō pꝝamerē cō pūnaa, o cō pārāmerā roque caññijūgoro cōrē na cajmátimasīpee ñiña. Na, sawīmarā na caāno, na pasꝝa narē caroaro na cabutoriquere merē masīñama. Torenā, na cūã jīcāũ pūnaa na pasꝝa mena na caátipeere caátiparā ūna ānirī caroaro na na juátinemoátō na pasꝝa sawapearā rōmirīrē. Tiere bairo na pasꝝa narē mairī, na na cajmátatoreã bairo na cūã na na cajmátō ñujāñuña na pasoare. Tiere Dios cūã iñajesojāñuñami.

5 Bairopꝝa jīcāo cariareã amanapꝝ mácō sawapeao jīcāo majūã catuao pꝝame Dios mena jeto tūgoñatutuariquere macānucūñamo. Bairo Dios jettore tūgoñamacārī yua, ymꝝreco, ñami butīoro cū jēni āninucūñamo.

6 Aperā sawapearā rōmirī pꝝame caroaro átiamerīnucūñama. Na rupꝝa caborore bairo butīoro carorije macāājērē ūgaripeapai nucūñama. Na ūna

cayeri mánarē bairo Diore camasīēna niñama. Na ūna rōmirīrē dopēīrā na juátia mano.

⁷ Atie yu caátirotirije nipetirijere na quetibujuya to macāāna mu yarā űubueri majārē. Tore bairo caroaro na mu quetibujawa to macāāna űubueri majā caāna na caátimasīpeere na caátīānīparore bairo ī, tocānacā rūmua yua.

⁸ Noa ūna na yarārē na cajuátipeere caátigaena cañuena niñama. Bairo caāna ānirī, netōjāñurō na paco, o na űicō űcōrē na cajuátigaeticōāta roque, Dios mena tūgoñatutuariquere caboēnarē bairo majū tuacōāñama. Bairi Diore camasīēna netōjāñurō cañuena majū caāna niñama na ūna.

⁹ Apeyera cawapearā rōmirī wāmerē mu cawoatūri pūrōpure cabūtoa rōmirī majū jetore na woatuya. Sesenta cūmarī bui jeto cacūmarī cūgorārē na woatuya. Tunu bairoa jīcāūā camanapu cūtimirīcārārē na woatuya űubueri majārē cajuátinēparā cawapearā rōmirīrē.

¹⁰ Ati wāme űnie caroare cō caátie jūgori camasā na camasīō űcōrē cō woatuya: Caroaro cō pūnaarē cabūtiomasīrīcō, aperā etari majā cūārē caroaro caīroarico, o tūgousari majārē nūcūbugori na rūporire cacoserico, cabopacarā cūārē caroaro cajuátinēmorico űcōrē cō borotiya űubueri majārē cajuátipaore. Tore bairo nipetiri wāme caroa macāājērē caátimasīpetigaricā űnarē na mu woatua ti pūrōpure.

¹¹ Bairi aperā cawapearā rōmirī carocajāñurī cacūma cūgorārē na mu woatuepa ti pūrō cawapearā wāme catusari pūrōpure. Na ūna puame na rūpa caborore bairo átigari, Cristore cū tūgousa jānacōānucūñama. Bairo Jesucristore tūgousajānarī yua, manapu bonemonucūñama tunu.

¹² Bairo na camanapu borije jūgori, “Jāā cūā, jāā caīrōrē bairo jāā juátigarā űubueri majārē,” na caīcūrīqūērē bairo na caāperie wapa paio cawapa cūgorā tuabujorāma.

¹³ Tunu bairoa aperā ya wiirire tocānacā wiirua jāārī, boyetiepe űesēānucūñama. Bairo wiiri jetore caīñāñesēārā ānirī yua, cateyepairā capaagaena rōmirī tuanucūñama. Paaetaje jeto meerē bainucūñama. Ape wiiru átī, roro busūpainucūñama. Bairo busūpairi yua, roro tocānacā wāme busūriquere ricaatī jeto quetibujunucūñama. Camasā marī cabusnetie cabūgoro macāājē űnierē butioro ocayoja űesēānucūñama carōmia cawapearā cawāmarā rōmirī caāna. Na űnarē boetirotiya űubueri majārē cajuátiparārē.

¹⁴ Torena, cawāmarā rōmirī cawapearā caāna yoaro mee na manapu cūparo. Bairo manapu cūtiri yua, na pūnaa cūparo. Na pūnaa pacoa na āmarō. Aperā na pesua roro na caātiere īnarī, roro na na busūpaio joroque carorije macāājē jetore na átīāmerīcōāto.

¹⁵ ¡Tame! Merē jīcāārā cawapearā rōmirī Jesucristore cū aweyorārē bairo cū yaye quetire tūgousagaetiya. Wātī cū caborore bairo jeto átīāninucūñama. Tiere tūgoñarī yu yapapujāñuñā.

¹⁶ Bairi apeyera jīcā wii macāācō, Diore catūgousao caācō cō ya wiire cawapearā rōmirī na caāmata, narē cō cajuátinēnopee majū niña. űubueri majā puame popiye na na cajuáperiparore bairo īō, cō majūā cō ya wii caāna cawapearā rōmirīrē cō qūēnoáto. Bairo cō caátimasīata yua, űubueri majā puame cawapearā rōmirī cariapea noa ūna narē cajuāna cacūgoena jetore na juátimasīgarāma.

¹⁷ Timoteo, apeyera, to macāāna űubueri majā na quetiuparā cabūtoa caroaro jīcārō tāni cajūgoānimasīrārē butioro na na īroáto. Tore bairo netōjāñurō na īroáto Dios yaye macāājē jetore quetibujuri cabueāninucūrī

majã roquere. Ñubueri majã caroaro jïcãrõ tãni na na wapatiãto na quetiuparã quetibujuri majãrê na capaarije wapa.

18 Torea bairo í quetibujuya Dios ya tutipũ na cawoaturique cãã: “Wecu trigore cawãĩmejoreire cũ risero jiyabiateticõãña. Cũ caátiwẽrĩjêrê cũ cãã cũ ñgaáto,” í woatuyupa ti tutipũ. Tunu bairoa aperopũ atore bairo í woatuyupa: “Ni ùcũ paari majõcũ caãcũ cũ capaarije wapa wapatomasĩñami,” í quetibujũ woatuyupa. Torena, tore bairo caroaro na wapatiãto na caquetibujurije wapa na quetiuparãrê ñubueri majã nipetiro.

19 Timoteo, apeyera, cabũtoa camasĩrĩ majãrê jïcãũ ùcũ roro cũ caĩbusujãata, caãnorê bairo cũ tãgoeticõãña. Pugarã, o itiarã ùna roro na caátajere caĩñarĩcãrã ãnirĩ caãnorê bairo jïcãrõ tãni na caĩbusujãata roque, cariape na tãgoya.

20 Aperã ñubueri majã mena macããna jïcããrã carorije macããjêrê caátĩaninucũpairã pũamerã tutuaro mena na mũ quetibujywa nipetiro ñubueri majã na catãgoropũ. Bairo narê mũ caquetibujũ ñnorĩjêrê tãgori, na cãã narê ññacõrĩ roro na caãperiparore bairo í, tore bairo na mũ quetibujywa.

21 Yũ yaũ, Timoteo, atiere mũ yũ átirotya, Dios, Jesucristo, bairi ángele majã cañurã cũ cabesericarã cãã na caĩñajoro: Atie yũ caátiroticũrĩjêrê nipetirijere na átiroticõã ninucũña, ni ùcãrê ññabesericaro mano. Apei mũ bapa ùcũ majũ caãcũ cããrê nipetiro jïcãrõ tãnia na átiroticõã ninucũña.

22 Caroaro camasã na caátĩanierê mũ camasĩẽpata, ni jïcãũ ùcãrê cũ rũpoa ñigãpeoeticõãña Dios cũ caĩñojoro mũ wãmorĩ mena. Bairo mũ caãpata, mũ cãã carorije macããjêrê na caátĩanierê bairo caãcũ mũ tuabujõn. Bairi nipetiro carorije macããjêrê átĩanajêrê di rũmũ ápeia nicõãña.

23 Apeyera, Timoteo, mũ pũame paaro pũnirĩqũẽ mena mũ rianucũña. Torecũ, bairpũa oco jetore mũ etiepa. Ape watoara ñse oco cããrê peeto ùno, jïcãnipũ jeto mũ etinucũwã, butiro murê capaaro pũnietiparore bairo í.

24 Apeyera tunu camasã jïcããrã roro na caátiere nipetiro marĩ ññanucũña, marĩ Quetiupãũ roro popiye na cũ caátiparo jũgoyepũa mai. Aperã pũamerã yasiopõrũ roro na caátie jũgori marĩ ññaetinucũña. Catũsari rũmũpũ roquere nipetiro camasã roro na caátĩanajêrê marĩ ññapeticõãgarã.

25 Torea bairo camasã caroa macããjêrê na caátĩaninucũrĩjêrê cããrê nipetiro caroaro marĩ ññapeticõãnucũña. Bairopũa jïcã wãme caroaro na caátaje marĩ caĩñætaje caãmata, caberopũ marĩ ññapeyocõãgarã.

6

1 Apeyera tunu, noa ùna paacoteri majãrê bairo caãna na quetiuparãrê caroaro cariape nucũbũgorique mena na na ñroáto. Bairo caroaro átĩanajêrê na caátĩamata, ni jïcãũ ùcũ marĩ Quetiupãũ Dios ya wãmerê busũpaietigũmi. Tunu bairoa marĩ yaye, marĩ caquetibujurije cããrê roro í busũpaietigũmi.

2 Bairi tunu noa ùna paabojari majã Jesucristore catũgõsarã ùnarê caquetiuparã cãgorã narê na baibotioeticõãto. Narêã bairo na cãã Jesucristo yarã na caãno jũgori roque netõjãñurõ nucũbũgorique mena na na capaabojapee niña.

La verdadera riqueza

Timoteo, atie yũ caquetibujurije nipetirijere na bueri, na mũ quetibujywa:

3 Ni jïcãũ ùcũ ricaati quetibujuriquere caquetibujunucũ cũ caãmata, o caroa cañurĩjêrê marĩ Quetiupãũ Jesucristo yaye quetire caboecũ cũ caãmata, cañuecũ niñami. Tunu bairoa Jesucristo yaye macããjêrê caroaro marĩ caátĩanipee quetibujurique macããjêrê cããrê caboecũ cũ caãmata, cañuecũ niñami.

4 Cū ūcū m̄nana cabaibotioŋre bairo caācū ñe ūnierē camasīēcū majū niñami. Cū ūcū p̄name Dios yaye quetire catūgomawijian ānirī cabūgoro macāājē dope caātiāmanie busuriquere quetibujugari āmeo busurique netōganucūñami. Bairo na caīrījē jūgori camasā jīcāārā yua āmeo iñaugorique cutaje, āmeo iñaterique cutaje, roro āmeo tutirique cutaje, āmeo yeri ñuetaje mena tuanucūñama ñubueri majā watoare.

5 Catūgoñarīqūē māna wātī cū caroyeturicarā t̄ri cāārē torea bairo di rūmū ūno roro āmeo qūērīqūē petietinucūña. Caroa cariape macāājē quetire camasīēna tore bairo roro ātiāninucūñama. Dios yaye macāājē queti mena wapatarique jetore camasīrā tore bairo roro ātiāninucūñama.

6 Bairop̄na, Dios yaye macāājē masīrīqūē cariapea um̄necóop̄n marī cawapataree majū niña. Tore bairo nocārō paio cūgogumi Dios cū cajorijere ni ūcū āme ati yeparū ācū mai cū cacūgorije ūnie mena cayeriñucūñinucūñ.

7 Bairi merē marī masīña: Ati yeparū marī cabuiari rūm̄rē ñe ūnie marī jeetaep̄n. Bairi tunu ati yeparūre marī cariaweyori rūm̄ caāno cāārē ñe ūnie marī jeápérigarā.

8 Ati yeparū āna marī caugapee, marī cajāñapee cūā ānipeticōā cabaiata, ¿dopēirā marī tūgoñarīqūē paibujioscūti? Tie marī cacūgorije mena merē causeanicōāniparā marī āniña.

9 Aperā p̄name narē carusarijere cacūgopetirā nimirācūā, paio cacūgogari majā ānirī petoaca na cacūgorije mena tūgoña yapapujāñunucūñama. Bairo tūgoñamacārī yua, carorije átaje ati um̄necóo macāājērē tām̄onucūñama. Camasārē cateerije, na yasio joroque caātie macāājērē ātinucūñama yua. Tie ūnie cañuetie cabuipacorije niña.

10 Bairi camasā butiuro dinerore na caugaripearije jūgori tocānacā wāme carorije macāājē ātiānajērē tām̄onucūñama. Jīcāārā Diore catūgousarā cūā dinerore ugaripeamirā yua, Jesucristo mena tūgoñatutua jānacōāñupā. Bairo jānarī yua, na majūā roro popiye tām̄onucūñama.

La buena lucha de la fe

11 M̄n roque, Timoteo, Dios yau ānirī nipetiri wāme cadinero ugaripeanucūrā na cabaiānajē cutiere bairo baieticōāña. Atore bairo p̄name ānajēcusa: Cariape ātiānajē jetore ātiāña. Tunu Dios cū caborore bairo m̄ caātipee jetore ātiānajēcusa. Jesucristo mena tūgoñatutuacōāña. Caroaro camasārē na maiña. Roro popiye tām̄omicūā, m̄ paariquere jānaeticōāña. Aperā camasā cāārē di rūm̄ ūno na baiotioeticōāña.

12 Tutuaro āmeo qūērīē bairo m̄ cūā m̄ catutuarije mena tocānacā rūm̄na Jesucristo mena tūgoñatutuacōā ninucūña. Bairo cū mena m̄ catūgoñatutujānaeticōāta, cū t̄p̄n m̄ ānicōā ninucūgn. Bairi merē m̄rē Dios yau m̄ ānio joroque ī, m̄ beseyupi. Bairo m̄ cū cabesero bero yua, m̄ p̄name capāārā na cañajorop̄n, “Cariapea Jesucristo mena yu tūgoñatutua ninucūgn,” mī quetibuj̄m̄w̄n.

13 Marī Pacū Dios nipetiro ati um̄necóo macāājē cacatiānajē cutiere to catiānio joroque caācu niñami. Bairi cū macū Jesucristo cūā Poncio Pilatore, Dios yaye macāājērē cariapea cū caquetibuj̄ricū niñami. Bairi cū, Dios, Jesucristo mena cū cañajorop̄n atiere m̄ yu ātirotiya:

14 Nipetirije Dios m̄ cū caātirotiricarorea bairo wasoaricoaro mano caroaro ātiānajēcusa. Bairo jīcārō tūni m̄ caápara, ñe ūnie jūgori noa ūna m̄rē busupaietigarāma. Tore bairo caroaro jeto m̄ átīcōā ninucūgn marī Quetiup̄an Jesucristo nemo cū catunuetari rūm̄p̄n yua.

15 Dios ɸame cū cacōrĩcā yutea caetaro, cū macū Jesucristore cū jogami tunu ati yerapɸe. Cū, jĩcāñā niñami Dios cañuu, tore bairo caátimasĩ majũ. Quetiupará reyes caaña Quetiupau Rey majũ niñami. Ati umɸecóo macāaña quetiupará netōrō Quetiupau cañuu majũ niñami.

16 Cū ɸame yeri capetietiere cañijugoropua cacūgojūgoricu jĩcāñā caācū niñami. Tunu bairoa nocārō majũ cū caasiyabatorije noa ũna camasā na caetaetie mena caācū niñami. Ni jĩcāñ ũcū camasocu cūrē qũññañaecūmi. ¡Cūrē nipetiro camasā cū na ĩroáto! ¡Cū catutuānie cāā to petieticōāto! Bairoa to baiáto.

17 Timoteo, ati umɸecóo macāājērē paio cacūgorārē atore bairo na mi quetibujwā: “Aperā netōrō caānimajūrā jāā āniña,” ĩ tūgoña botioeticōāña. Tunu bairoa ati umɸecóo macāājē mujāā cacūgorije jetore tūgoñarĩ tūgoña useanieticōāña. Ati umɸecóo macāājē mujāā cacūgorije mena mujāā netōmasiētigarā. Ati umɸecóo macāājērē tūgoñarĩcārō ũnorēā, Dios ɸame roquere cū tūgoñatutuaya mujāā cū canetōparore bairo ĩrā yua. Cū roque nocārō paio nipetiro marĩrē carusarijere marĩ jomasĩñami. Bairo cū cajorije ɸame cabugoroa cū cajorije mee niña. Marĩ yaye caānipee majũ nigaro.

18 Nipetiro caroa macāājē cūrē na mu átirotiwa. Capee apewe ũnierē cacūgori majā ānirĩ capee wāme caroa macāājē átiānajērē na átiāmarō. Coteri-caro mano na cacūgorijere maiena, cabopacarārē na batori na juátinemoáto.

19 Bairo na caápata, umɸecóopu nemojāñurō caroa macāājē majūrē cūgogarāma. Tunu bairoa ati yerapɸe āna mai, caroaro cariape átiānicōā ninucūgarāma.

Encargo final a Timoteo

20 Timoteo, mu roque caroaro tūgoñatutuarique mena cariape, Dios mɸrē cū caátitroticūrĩcārōrē bairo áticōā ninucūñā. Aperā cabugoro macāājē dope caátiamanie busuriquere quetibujugari na caāmeo busurique netōnucūrĩjē ũnierē di rāmu ũno tūgopeoeticōāña. Tie ũnie na cabusurique netōrĩjē ɸame, “Cariape marĩ camasĩpee niña,” na caĩbotiomiatacūrē, cabugoro macāājē quetibujurique niña.

21 Jĩcāñā tie ũnie quetibujuriquere caquetibujunucūrā ɸame tocārōā tūgomawijari yua, Jesucristo mena cariape tūgoñatutua jānacōāñama.

Marĩ Quetiupau caroa macāājērē mujāā cū jonemoáto mujāā nipetirore. Tocārōā niña atie queti yu sawoaturije.

Segunda Carta de San Pablo a TIMOTEO

Saludo

¹ Yn, Pablo, Dios cū caboro jūgori Jesucristo cū caquetibujm̄rotijoricu cū yaᵐ apóstol majū yn āniña. Jesucristo mena caroaro na caānicōāninucūpeere caānijūgoripaᵠᵠna cū cabojuᵠgoricarorea bairo nipetiro camasā ati ᵠm̄arecōo macāānarē yn quetibujmo joroque ī, yn jowī.

² Bairi yn yaᵠ, Timoteo, yn macārē bairo caācū m̄ caānoi, m̄ quetibujm̄ woajon yn ātiya ati carta mena. Tunu bairoa marī Pacᵠ Dios, marī Quetiupaᵠ Jesucristo mena caroaro, bairo āmeo īnamairīqūē, yerijōrō ānajē cataje cūārē cū jonemoáto mūrē.

Dar testimonio de Cristo

³ Yn p̄ame Diore yn cajēnirō cārō, mūrē yn tūgoñanucūña. Bairo mūrē tūgoñarī yua, tocānacānia Diop̄are jēnibojari, “Yn mena m̄ ñumajūcōāña,” cū ñi jēninucūña. Cū, Diore, yn p̄ame caroaro jīcārō tāni tūgoñarīqūē mena yn ñicūjāā ānanarēā bairo tocānacānia cū yn jēninucūña.

⁴ Tunu bairoa, Timoteo, mūrē yn caāweyoro īnarī otirique mena b̄tioro m̄ cayapapuariquere tocānacānia yn tūgoñanucūña. Bairo tiere tūgoñarī yua, tāmuriā mūrē ñiñau āganucūña, m̄ mena caroaro ᵠseanirō tunu yn caāniparore bairo ī.

⁵ Merē caroaro ītoricaro mano cariape Jesucristo mena m̄ catūgoñatutuarijere yn masiña. M̄ jūgoyere mai m̄ ñicō Loida, m̄ paco Eunice cūā Jesucristo mena catūgoñatutuarā majū nijūgoyupa. Bairi yn p̄ame narēā bairo cariapea Jesucristo mena m̄ catūgoñatutuarijere yn masīcōā ninucūña.

⁶ Bairi atore bairo mūrē yn ātirotiya: M̄ ᵠp̄oa bui yn wāmorīrē m̄ yn cañigāpeorica watoa caroa m̄ caātimasīpeere Dios cū cajoriquere nemojāñurō to b̄tioro joroque ātiānijūgoyecuᵠsa.

⁷ Mai, Dios p̄ame cū Yeri Espiritu Santo marī tūgoña uwio joroque caācu meerē marī jowī. Cū Yeri Espiritu Santo nocārō catutuaᵠ majū roquere marī jowī. Āmeo mairīqūē, caroaro ātiānimasīrīqūērē cajon majūrē marī jowī Dios.

⁸ Torecu, Timoteo, marī Quetiupaᵠ yaye macāājērē na quetibujm̄boboeticōāña camasārē. Tunu bairoa cū yaye quetire yn caquetibujm̄bojarijere jūgori ato preson yn caānie cūārē tūgoñaboboeticōāña. Atoᵠ bairo p̄ame roque āsa: Nocārō tūgoñatutuawēp̄arīqūē Dios m̄ cū cajorije mena tūgoñatutuari, camasārē cū canetōōrīqūē quetire m̄ caquetibujm̄rije jūgori popiye m̄ cabairijere cariapea tūgoñanetōcōāña.

⁹ Dios p̄ame roque merē cū canetōōrīcārā marī āniña. Bairo marī netōrī yua, cū yarā caroarā caāniparā majū marī beseyp̄u. Marī caroaro marī caātie jūgori mee, cū p̄ame jīcā nūgōā caānijūgoripaᵠᵠna cū cabojuᵠgoricaro jūgori marī beseyp̄u. Tunu bairoa Jesucristo jūgori b̄tioro marī mairī, marī beseyp̄u. Merē ati ᵠm̄arecōo caāniparo jūgoyep̄na marīrē camaijūgoricu niñami Dios.

¹⁰ Bairi āmerē marīrē canetōp̄na Jesucristore marī ᵠp̄m̄ cū cajoriquere jūgori cariapea marī cū camairījērē marī masīō joroque ātiyami Dios. Cū, Jesucristo p̄ame marī cū yarā roro peerop̄m̄ marī cayasibujiopeere marī netōñupī. Bairo ātiri yua, “Yn mena catūgoñatutuarā yn Pacᵠ Dios mena

nicõã ninucũgarãma tocãnacã rãmua,” Ì, caroa quetire marĩ quetibũjũ asũpi Jesũs ati yeparũre. Cariaricarãrẽ bairo caãna marĩ caãnimiatacũãrẽ, caroaro cabusurõpũ caãna majũ marĩ ãnio joroque marĩ asũpi.

11 Torecũ, Dios pũame roque atie nipetirije cũ yaye quetire yũ quetibũjũ roticũwĩ camasãrẽ. Bairo camasãrẽ yũ quetibũjũ rotijori yua, cũ yau apõstol majũ yũ cũwĩ.

12 Tore bairo yure Jesucristo cũ caquetibũjũroticũrĩqũẽ jãgori ãmerẽ roro popiye ato preso jorica wiipũ yũ tãmũõña. Bairo roro popiye tãmũomicũã, tie mena yũ tũgoñaboboetiya. Merẽ cariapea yũ masĩcõãña Jesucristo mena yũ catũgoñatutua jũgoriquere. Jesucristo cariapea catutuaũ majũ niñami. Bairi cũ yaye queti yure cũ caquetibũjũroticũrĩqũẽ to ãnicõã ninucũõ joroque átigũmi nemo ati yeparũ cũ catunuetari rãmũpũ. Tiera caãnorẽ bairo cariape majũã yũ masĩcõãña.

13 Bairi mũ pũame caroa queti mũ yũ caquetibũjũriquere bairo cariape áticõã ninucũña. Jesucristo mena tũgoñatutuaya. Jesucristo mena jĩcãrõ marĩ caãnimasĩrĩjẽ jũgori marĩ caãmeomaiãnie mena camasãrẽ na maiãninucũña.

14 Tunu bairoa Espĩritu Santo marĩrẽ cajuátipau, cũ cajoricũ cũ catu-tuarije mena caroa buerique macããjẽ Dios mũ cũ cajoriquere quetibũjũ ãnijãnaeticõãña. Tie quetire tũgõusajãnaeticõãña.

15 Tunu atie apeyera merẽ mũ masĩña: Nipetiro Asia yepa macããna yũ mena atopũ caatãna marĩ yarã yũ tunuweyo peticõãmã. Bairi na mena macããna Figelo, apei Hermõgenejããpũ cũã yure tunuweyocõãmã.

16 Apei Onesiforo roque capee majũ yũ yeri tũgoña useanio joroque ámi preso jorica wiipũ yũ cũ caĩñanetanucũrĩjẽ jũgori yua. Tunu bairoa preso jorica wiipũ yũ caãnie cũãrẽ tũgoñaboboricaro mano yure iñau etanucũwĩ. Yũ pũame tiera tũgoñarĩ, “Marĩ Quetiupau bũtioro cũ ya poa macããna cũãrẽ quĩñamaiãto,” ñinucũña.

17 Tunu bairoa Onesiforo yũ cabairijere tũgoñaboboricaro ñnorẽã, Roma cũ caetari rãmũ caãno yoaro coteri mee, yerijãricãrõ mano yure macãñesẽãñupĩ Romarũre. Bairo yũ macãmajũcõãrĩ yua, yũ bõcaripũ yũ macãjãnawĩ.

18 Torecũ, Jesucristo nemo ati yeparũ cũ catunuetari rãmũ caãno, marĩ Quetiupau cũrẽ iñamairĩ caroa majũ cũ yaye macããjẽrẽ cũ cũ joáto. Efesõpũ marĩ caãno, bũtioro majũ marĩ jũátinemowĩ Onesiforo. Tiera caroaro merẽ mũ masĩña.

2

Un buen soldado de Jesucristo

1 Bairi, Timoteo, yũ macãrẽ bairo caãcũ, mũ pũame, mũ caátĩãnimasĩpẽe Jesucristo mũrẽ cũ cajorique nipetirije mena tutuaro quetibũjũ ãninucũña camasãrẽ.

2 Torecũ, mũ pũame capããrã na catũgorõpũ yũ caquetibũjũriquere mũ catũgoriquerẽ noa ñna aperã caũmũa caroaro caátĩãnarẽ na quetibũjũnetõña. Bairo na mũ caquetibũjũnetõrõ, na pũame cũã aperãrẽ na quetibũjũnutuagarãma tie quetire.

3 Jĩcãũ soldau popiye cũ wapana jũgori tãmũomicũã, cũ cabairijere nũcãnetõcõãñami. Toreã bairo mũ cũã Jesucristo yau soldau caĩũũ ãnirĩ cũ yaye queti jũgori popiye mũ catãmõnucũrĩjẽrẽ nũcãnetõcõãña.

4 Jĩcãũ soldau caãcũ cũ quetiupau cũ carotirore bairo jeto jĩcãrõ tũni átinucũñami. Bairo caácũ ãnirĩ, aperã soldaua caãmerã camasã mena ãnirĩ narẽ bairo átĩãmerĩnucũñami, cũ quetiupau cũ caĩñajesoparore bairo Ì. Tore

bairo m_u cūā Jesucristo ya_m soldaure bairo caācū ānirī cū carotirore bairo jeto átiāña, m_urē qūñajeso joroque ĩ.

⁵ Torea bairo eperi majōc_u cūā, caroaro cū caeperije wapa cū na cajopeere ñemasīētīñami, caroaro eperique macāājē carotirore bairo jīcārō tñni cū caátipeyojīātieticōāta.

⁶ Tunu bairoa jīcāū cū wesere capaanucūū, cū roque caānijūgoro cū yaye cū caoterique cabutiro rīca jemasīñami.

⁷ Timoteo, atie m_urē ĩcōñarī, m_u ya caquetibujurijere caroaro tūgopeoya. Tie m_u ya caquetibujurijere marī Quetiupa_m roque caroaro m_u tūgoāmewiyo masīō joroque m_u átig_umi.

⁸ Timoteo, atie Jesucristo cū cabairiquere masiritieticōāña: David ānacū pāramī majū marirēā bairo caācū āñupī Jesucristo. Bairo caācū nimicūā, Diore bairo cū caānierē marī masīōg_u pajīāecori bero cati tunucoasupi tunu. Y_m ñame tie camasārē cū canetōrīqūē quetire_a ya quetibujunucūña camasārē.

⁹ Tie quetire camasārē ya caquetibujurije jūgori roro popiye ya tām_uonucūña. Tunu bairoa roro majū caátimajūcōāñicūrē bairo ato preso jorica wiipare āpōāwē mena jiyaric_u ya āñiña. Bairo ya cabaimiatacūārē, Dios yaye caroa queti ñamerē ñam_u ũcū yasio masīēcūmi. Nipetiro_m jesapeticoagaro.

¹⁰ Bairo ya ñame, Dios yarā cū cabesericarā caroaro na caānipeere ĩ, roro popiye ya tām_uonucūña. Na cūā ya caquetibujurijere tūgori bero yua, nocārō caroarop_m netōjīātiri, yeri capetietiere Jesucristo jūgori na cacūgoparore bairo ĩ, buti_oro ya quetibujunucūña.

¹¹ Atie caānorē bairo cariape niña: Jesucristo mena tūgoñatutuari cū yaye quetire marī caquetibujurije jūgori marirē na capajīaroacaata, Jesucristo cū cacatitunurīcārōrēā bairo marī cūā marī catitunucoagarā, ri-amirācūā yua.

¹² Ati amarecōop_ure popiye marī catām_uoatacūārē, Jesucristo cū carotimasīrip_ure caāniparā majū marī ānigarā.

Apeyera Jesucristore masīmirācūā, marī caitoata, cū cūā marirē masīētīg_umi.

¹³ Cārē boetiri, cū caborore bairo marī cabaiepatacūārē, cū roque tocānacā rām_u cañ_u nicōā ninucūg_umi.

Cū roque cariape caī majū ānirī cū majūā ĩtomasīētīñami.

Un trabajador aprobado

¹⁴ Timoteo, atiere na m_u quetibujunemowā. Bairo na quetibujunemorī, atore bairo na m_u átirotiwa Dios cū cañajoro: Cabūgoro macāājē bus_urica risero macāājē ũnie mena tocārōā na āmeo bus_urique netōjānacōāto. Tie ũnie āmeo bus_urique netōrīqūē cabūgoro macāājē dope caātiāmanie majū niña. Tie na cab_usurijere noa ũna catūgori majā ñamerē roro na tūgomawijiao joroque caátie ũnie majū niña.

¹⁵ Jīcāū paabojari majōc_u nipetiro átijīātīpetiri, cū quetiupa_ure cū caetarore bairo m_u cūā nipetiro caroaro átijīātīpetiya Dios cū cañajorop_m yua. Tore bairo caroaro átīcōā ninucūña ñe ũnie jūgori Dios mena m_u catūgoñaboboetiparore bairo. Cū yaye caroa quetibujuriquere jīcārō tñni quetibujucōāña camasārē.

¹⁶ Timoteo, m_u roque aperā cabūgoro macāājē dope caātiāmanie bus_urique quetibujugari na caāmeobus_urique netōnucūrījē ũnierē di rām_u ũno tūgopeoeticōāña. Tie ũnierē cab_usupainucūrā nemojāñurō Diore cū tūgousajānarī, carorije macāājē ñamerē jō_uñame átijūgonutuayama.

17 Tunu bairoa na yaye na cabuenucūrjĕ p̄ame riaye gangrena camasārē carupau ɣgarijere bairo cañuetie majū ninucūña. Tore bairo tām̄orā baiyama Himeneo, apei Filetoĵāā p̄ame yua.

18 Bairo na p̄ame cariape quetire t̄gousajānarĭ, ricaati t̄gomawijiarā baiyama. Tore bairo t̄gomawijari yua, “Merē Dios camasā cariaricarārē cū cacatiobujiorica r̄m̄u net̄oasupa,” ĩ quetib̄junucūñama. Bairo na cañquetib̄juriĵe mena yua ĵicāārā camasārē Jesucristo mena na cat̄goñatutuariĵere na átimawijiorā átiyama.

19 Tore bairo na caátimiatacūārē, Dios p̄ame roque wii q̄ñenorā, ūtāpāi na cacūj̄gomajūrĭpāirē bairo capetietipeere marĭ cūñupĭ. Bairo torea bairo cū ya tutip̄u cariapea ĩ woatuyupa: “Marĭ Quetiupau cū yarā cariapea caānarē na masĭcōāñami.” Aperop̄u cūārē bairo ĩ woatuyupa: “Tocānacāp̄ua, ‘Dios yarā ĵāā āniña,’ caĭrā carorije átaje macāājĕrē na ĵānacōāto,” ĩ woatuyupa ti tutip̄u.

20 Ape wāme ĩricārō p̄amata, ĵicā wii capairi wiip̄ure oro, o plata mena na caq̄ñenorĭq̄ñē jeto mee, jot̄m̄ niña. Ape wāme, rĭi, bairi yuc̄u mena na caq̄ñenorĭcār̄ri cūā ninucūña. Ĵicār̄u jot̄u bose r̄m̄u macāār̄u majū niña. Apep̄u p̄ame cab̄goro macāār̄u, tocānacā r̄m̄ua na cac̄gorir̄u ninucūña.

21 Torea bairo marĭ cūā tocānacā wāme carorije macāājĕrē marĭ caāperĭcōāta, oro, o plata jot̄ure bairo caāna majū marĭ tuagarā. Tore bairo marĭ caāmata, marĭ Quetiupau caānimajūrĭĵē cū caátigariĵere caátibojaparā majū marĭ tuagarā.

22 Torec̄u, m̄u roque aperā cawāmarā roro na rupau caborore bairo na caátie ūnierē di r̄m̄u átiga t̄goñaticōāña. Atore bairo p̄ame ása: Caroaro cariape átĭānajĕ c̄usa. Jesucristo mena t̄goñatutuacōā ninucūña. Diore, bairi aperā camasā cūārē na maicōā ninucūña. Dios yarā caroarā ñe ūnie na yerip̄u carorije mána caāna mena caroaro yerĭjōrōā nicōā ninucūña.

23 Aperā cab̄goro macāājĕrē dope caátĭāmanie bus̄riquere quetib̄juriĵere na caāmeobus̄rique net̄onucūrĭĵē ūnierē di r̄m̄u ūno t̄gopoeticōāña. Tie ūnie p̄ame marĭ āmeo teo joroque caátie niña. Tere merē caroaro m̄u masĭña.

24 Bairi marĭ Quetiupau cū carotirijere capaabajari majōc̄u cū yañ caāc̄u p̄ame aperā mena roro caāmeo bus̄rique net̄oñesēāp̄au ūc̄u mee niñami. Bairo p̄ame roque cū caáto ñuña: Nipetiro mena caroaro caátĭānimasĭ niñami. Tunu bairoa camasārē caroaro caquetib̄ju āmoq̄ñemasĭ niñami. Tunu bairoa camasārē yerĭjōrō Dios yaye quetire caquetib̄jumasĭ ñuñami.

25 Tunu bairoa aperā cabotiorā cūārē yeri ñurĭq̄ñē mena cabeyomasĭ ūc̄u cū caāno ñuña. Cū p̄ame, “Roro na caátiere t̄goñawasoari, cariape quetire t̄gori bero Dios p̄amerē t̄gousabujiorāma,” ĩ, torea bairo caroaro mena cū caquetib̄juro ñuña.

26 Tore bairo cū caquetib̄jumasĭata yua, wātĭ roro na cū cañtorijere t̄goñamasacatigarāma. Bairo t̄goñamasacatiri yua, roro wātĭ narē cū caboro cū caátĭāniganucūrĭĵĕrē áticoetigarāma.

3

Cómo será la gente en los tiempos últimos

1 Apeyera, Timoteo, ati am̄urecōo caānitusari yutea caānorē camasā Dios yarā popiye tām̄ogarāma.

2 Tĭ yutea caānorē camasā cañuena nigarāma. Ĵicāārā na majū na caborore bairo jeto átĭāniganucūgarāma. Tunu bairoa cadinero ɣgaripea pairā nigarāma. “Aperā net̄orō caānimajūrā ĵāā āniña,” cañt̄goñarā nigarāma. “Ĵāā

jetu camasĩmajũrã jãã ãniña,” ĩrãrẽ bairo catũgoñarĩqũęcuna nigarãma. Diore cũ baibotiori roro cabusũpairã nigarãma. Aperã na pacua cããrẽ cayuena, cabaibotiopairã nigarãma. Aperã, “Jãã mena mũ ñujãñuña,” di rũmu ũno caĩna nigarãma. Bairo caãna ãnirĩ Dios yaye macããjẽ buerique cããrẽ di rãmu nũcũbugoro ĩñaetigarãma.

³ Tunu bairoa di rãmu ũno bopacooro cabopacarãrẽ catũgoñaena ninucũgarãma. Aperã roro caocayojo pairã nigarãma. Aperã cãã roro na rupau caborore bairo jetu na caátiganucũrĩjẽrẽ catũgoña eñotamasĩena nigarãma. Tunu bairoa aperã tũgoñamairĩcãrõ mano tutuaro mena roro átinucũgarãma camasãrẽ. Na puame nipetiro caroa macããjẽrẽ caboena majũ ninucũgarãma.

⁴ Tunu bairoa jĩcã majã nimirãcũã, roro busajã buitiregarãma aperã na yarã camasãrẽ. Roro majũ caasiapairã nigarãma. Nocãrõ paio roro na caátie mena nimirãcũã, “Caroa macããjẽrẽ caãna majũ jãã ãniña,” ĩ tũgoña botionucũgarãma. Dios yaye macããjẽrẽ tũgousari bero, cũ mena tũgoñatutuuaricarõ ũnorẽã, na majũ rupau caborore bairo na caátigarije puame jetore butiore ugaripeari átĩaniganucũgarãma.

⁵ Bairi tunu Dios yaye macããjẽrẽ cabuerãrẽ bairo majũ baitogarãma, mũnana. Bairo Dios yaye cũ catutuarije macããjẽrẽ masĩmirãcũã, tiere caẽñotarãrẽ bairo jĩcãrõ tãni na yeri mena átĩanimasĩetĩnucũgarãma.

Na ũnarẽ, Timoteo, mũ roque na ĩtoecoeticõãña.

⁶ Na ũna ninucũñama noo na caboro aperã ya wiiripũ cajããñesẽãnucũrã. Bairo ape wiiripũ jããñesẽãrĩ yua, carõmia cayeri tũgoñatutuuaena roro caátipairãrẽ na ĩtoepenucũñama. Bairo ĩtori yua, nipetiro carorije macããjẽrẽ na mena roro átiepenucũñama, na rupau caborore bairo yua.

⁷ Bairi tunu na ũna di rũmu ũno rusaeto buenucũñama Dios yaye quetire. Bairo buemirãcũã, di rũmu ũno cariape macããjẽrẽ tũgojĩati peyoetaet-inucũñama.

⁸ Camasĩrĩ majã cũmua ũna Janes, apei Jambres cawãmecuna Moisés ãnacũrẽ cũ boena, cũ botiori, na camasĩrĩjẽrẽ cũ átĩ ĩñoñupã. Narẽã bairo caĩtopairã cũã cariape macããjẽ Dios yaye quetire caboena niñama. Caũmua catũgoñarĩqũẽ mãna catũgoñamasĩena niñama. Dios mena catũgoñatutuajãnarĩcãrã majũ niñama.

⁹ Merẽ camasã aperã caroaro masĩcõãñama catũgoñamasĩena majũ na caãnierẽ. Tirũmũpũ caãnana Janes, apei Jambrejãã, Moisés ãnacũrẽ caboetãnarẽã bairo roro na cabairijere merẽ masĩcõãñama camasã. Bairi di rũmu ũno nemojãñurõ camasãrẽ na ĩtonemonutua áperigarãma yua.

El último encargo de Pablo a Timoteo

¹⁰ Timoteo, mũ roque caroaro cariape yũ caátitirore bairo yũ cabuerijere mũ átĩaninucũña. Yũrea bairo ati wãmerĩrẽ caroaro mũ átĩaninucũña: Yũrea bairo caroaro mũ átajecuti ãnimasĩña. Yũrea bairo mũ cũã yũ caátĩanipeere mũ tũgoñanucũña. Mũ cũã yũrea bairo Dios mena mũ tũgoñatutuaya. Camasã roro popiye mũ tãmuo joroque na caátimiatacũãrẽ, caroaro yerijõrõ yũrea bairo mũ tũgoñanetõcõã ninucũña. Camasã aperã cũãrẽ caroaro yũrea bairo na miñamaĩña. Tunu bairoa yũrea bairo popiye tãmuonucũmicũã, mũ yeri tũgoñatutuajãñuña.

¹¹ Roro murẽ pajĩãgarã, o tocãnacã wãmerẽ roro popiye tãmuomicũã, mũ nũcãnetõcõãnucũña. Yũ yau, merẽ caroaro mũ masĩña roro majũ Antioquia, Iconio, bairi Listra yũ catãmũorĩqũẽrẽ. Roro majũ Jesucristo yaye queti jãgori yũ pajĩãgawã to macããna. Roro majũ popiye yũ tãmuowũ. Bairo roro popiye yũ catãmuomiatacũãrẽ, marĩ Quetiupau puame tie nipetirijere yũ juãtinemowĩ.

¹² Bairãpua, merẽ marĩ masĩña: Nipetiro Jesucristo cã caborore bairo caroaro caatĩanigarã, tocãnacãpua roro popiye átĩ ecogarãma, aperã jũgori.

¹³ Aperã carorã cañuena, aperã caĩtopairã roque nemojãñurõ jõpuaame carorije macããjẽrẽ átinutuagarãma. Aperãrẽ roro na ãtoepemirãcã, na cãũ roro ãtoecogarãma na yaye wapa yua.

¹⁴ Timoteo, mũ puaame roque tie ùnie ápeia, caroa wãme jetore tocãnacã rãmua áticõã ninucũña merẽ yũ cabuerique mena. Merẽ tie queti, “Cariape majũã niña tie quetibũjuriqe,” ãrĩ caroaro mũ tãgousacõã ninucũña. Mũrẽ tie quetire cabuericarã cããrẽ cariapea mũ masĩña.

¹⁵ Tunu bairoa merẽ caroaro mũ masĩña cawĩmaacã ãcãpãna, Dios yaye macããjẽ caroa quetire mũ camasĩjũgorique. Bairi mũ puaame nemojãñurõ buecõã ninucũña. Bairo tie quetire nemojãñurõ bueri caroaro mũ caatĩãmata, Jesucristo mena mũ catũgoñatutuarije jũgori mũ netõmasĩgu.

¹⁶ Nipetiro Dios ya tuti macããjẽ woaturique Dios cã camasĩõrõ jũgori na cawoaturique niña. Bairi tie buerique marĩrẽ cajuãtiere bairo ñujãñuña. Aperãrẽ tiere bueata, ñujãñuña. Tie mena jũgori aperãrẽ beyogu, marĩ cabueata cããrẽ, ñujãñuña. Tie mena jũgori caroaro cariape na caãnimasĩpeere bori, narẽ marĩ cabueata, tie queti ñumajũcõãña.

¹⁷ Tore bairo marĩ cabueata yua, Dios yau caãcũ puaame tocãnacã wãme caroa macããjẽrẽ caatijãtimasĩpeyoyũ majũ tuagumi.

4

¹ Jesucristo, catũsari yutea caãno quetiupau reyre bairo atĩgumi tunu, nipetiro ati yepa macããna camasã cariaricarã, cacatirã cããrẽ na ññabesei acũ yua. Bairo caatĩpau, Jesucristo, bairi cã pacũ Dios mena cã caññajoropũ atore bairo bũtioro mũrẽ yũ átirotiya.

² Caroa queti Dios yayere bũtioro na quetibũjuyã camasãrẽ. Tunu bairoa noa ùna caroaro catũgorã, o catũgogaena na caãmata cããrẽ, tocãnacãnia na mũ quetibũjũnucũwã, tore bairo mũ caquetibũjuriqe to cañuata yua. “Cariape quetibũjuyami Timoteo,” na ã tãgo joroque caroaro na quetibũjuyã camasãrẽ. Tunu bairoa tutuaro mena noa ùna cabotiorãrẽ na mũ caquetibũjũpue caãmata, tutuaro mena na mũ quetibũjũgu. Nemojãñurõ Dios yarã cã mena na tũgoñatutuo joroque na quetibũjuri na juãtinemoña. Caroaro yerijõrõ tũgoñarĩquẽ mena nũcũbũgoroa na quetibũjuyã camasã to macããnarẽ.

³ Jĩcã yutea etagaro tocãrõã camasã caroa queti Dios yayere boetiri na catũgogaeti yutea. Noa ùna aperã, na rupau caborore bairo jeto ricatĩ cabueri majã, camasã na catũgojesorije ùnie jetore cabuerã puaamerẽ na macãgarãma. Na rupau caborore bairo na caãtigariqe macããjẽ, na catũgojesorijere cabuerã puaamerẽ na tũgousajũgogarãma.

⁴ Dios yaye macããjẽ puaamerẽ yua boetigarãma. Carorije quetibũjuriqe tocãnacã wãme puaamerẽ tũgopeogarãma.

⁵ Bairo na ùna na cabaimiatacããrẽ, mũ puaame roque caroaro majũ caroa wãmerẽ áticõã ninucũña. Roro popiye tãmũomicãã, nũcãnetõcõã ninucũña. Dios yaye queti camasãrẽ cã canetõõrĩquẽ queti puaamerẽ tocãnacã rãmua quetibũjũcõã ninucũña. Caroaro jĩcãrõ tãni átipeyocõã ninucũña mũ paariqe macããjẽrẽ.

⁶ Yũ puaame Jesucristo yaye yũ caatĩãnie jũgori yũ cayasipa rãmũ merẽ cõñarõ baiya. Merẽ Dios tũpũ ãniãgu, cã yũ cariabojapee etaro baiya.

⁷ Jesucristo yũ cã cabueroticũrĩquẽrẽ merẽ nipetiro jĩcãrõ tãni yũ átiyaparo peticõãña. ãmeo quẽrẽ bairo tutuaro caroaro jĩcãrõ tãni yũ átiyaparo. Tunu

bairoa epei caaturi majõcu jicãrõ tãni átiri, cã caatuyaparo etarore bairo yu cãã Jesucristo mena jicãrõ tãni yu átiyaparo petietaya merê.

⁸ Bairi âmêrê yua, yure Dios cã cajoree caãnorêã bairo umãrecóorũe corona pesarica beto yu ãnicotero bairo merê. Marĩ Quetiupãu camasãrê caĩñabesei caĩũũ majũ ti beto pesarica betore yu jogũmi cã cacõrĩcã rãmũ caetaro. Yu jeto merê jogũmi bairũa. Nipetiro cãrê mairĩqũê mena ati yeparũ cã catunuatóre caboocoteãna cããrê na jomajũcõãgũmi.

Instrucciones personales

⁹ Yu yau, Timoteo, mũ caboõata, dope bairo mũ caatĩmasĩrõ cãrõ átiri, yure miñau atĩmajũcõãwã.

¹⁰ Demas ruame ati umãrecóo macããjêrê bũtioro cabonetõũ ãnirĩ yu aweyocoãmí. Tesalónica macãru acoãmí. Apei Crescente ruame roquere Galacia yeparũ cã yu jowũ. Apei Tito ruame cããrê Dalmacia yeparũ cã yu jowũ.

¹¹ Jicãã, Lucas jeto yu mena niñami. Bairi Marcõre cã mũ macãwã. Cũ roquere cã mũ piiapã ato mũ caatĩ rãmũ caãno. Ape watoara cã ruame yu juátibujõũmi ato yu saraãno yu paariquere.

¹² Apei marĩ yau Tiquico ruamerã Efeso macãru cã yu jowũ. Torũ ãcãmí.

¹³ Apeyera atorũ acã, yu jutiro cayõaro, Troas macã yu cacũrĩcãrõrê yu mũ neatũbojawa. Carpo ya wiipũ yu cũwã tore. Apeye yu papera tutiri cããrê mũ jeatĩbojawa. Papera pergaminõ pũũrĩ roquere mũ cũêrã. Mũ jeatĩmajũcõãwã.

¹⁴ Apeyera Alejandro ãrõãrê capaanucũũ ruame roro majũ yu átinucũñami. Yure caroaro nucãbugoetiayami. Bairi marĩ Quetiupãu ruame cã caátaje cãrõ qũĩñacõñarĩ qũĩñabesegũmi cã yaye wapa.

¹⁵ Bairĩ mũ ruame cãrê cã uwiya. Roro mũ tãmno joroque mũ átiremi. Cã ruame yua âmêrê camasãrê marĩ caquetibũjũnucũrĩjê Dios yaye caroa quetire caboecũ majũ catuaricũ niñami.

¹⁶ Caĩñabeseri majã carotimasĩrã tũre yu cabũũqũẽnon etari watoare jicãũ majũã yu ãmũ. Noa ãna yu jũbũũnemoema, quetiuparã carotimasĩrãtũ yu caetajũgorore. Nipetiro yu mena caãnimiatana yu aweyopeticoãmá. Tie na cabairĩque jũgori marĩ yarãrê Dios ruame ropiye na baiõ joroque na cã ápercõãto.

¹⁷ Bairo marĩ yarã yure na cajuáperimiatacããrê, marĩ Quetiupãu roque yu juátĩmajũcõãwĩ. Yeri tãgoñatutuarique majũrê yu jowĩ. Bairo yeri tãgoñatutuarique yu cã cajoro jũgori cã yaye queti camasãrê cã canetõõrĩqũê quetire caroaro na yu quetibũjũ masĩõ joroque yu ãmi. Na, nipetiro judío majã caãmerã cã yaye quetire na yu caquetibũjũro bero, tiere na tãgopeo joroque ãmi Dios. Tore bairo átiri yu netõwĩ marĩ Quetiupãu ruame, macãũcũ yaiare bairo cauwiõrã caãna quetiuparã roro yure na caátibujõpeere yua.

¹⁸ Bairi tunu ato jũgoye cããrê nipetiro roro yu catãmuõpeere yu juátĩnemocã ninucũgũmi Dios. Bairo yu netõrĩ yua, cã carotimasĩrãũ umãrecóorũ caãnirãũ majũ yu tuaõ joroque yu átĩgũmi. ¡Bairi cã jetorea cã caasiyarije caroa cã catuũãnie to ãnicõã ninucũãto tocãnacã rãmua! Bairoa to baiãto.

Saludos y bendición final

¹⁹ Bairi apeyera marĩ yarã Prisca, Aquila, bairi Onesiforo ya poa macããna cããrê yu ñurotijõya.

²⁰ Apei Erasto sawãmecũcũ ruame Corinto macãru tuawĩ. Tróximo ruamerã Mileto macãru cariaure cã yu atĩweyowũ.

²¹ Timoteo, tãmurĩ jãñurõã mũ apá. Tãmurĩã, pue caetaparo jëgoyea mũ apá atopare. Mure ñurotijoyama marĩ yarã. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, bairi marĩ yarã nipetiro ñubueri majã cãã mũ ñurotijoyama.

²² Bairi yua, marĩ Quetiupũ Jesucristo mure cã juaticõã ninucũãmarõ. Bairi Dios cãã nocãrõ caroa cã yaye macããjêrẽ mũjãã nipetirore cã jonemoãto.

Tocãrõã niña atie queti yũ cawoaturije.

Carta de San Pablo a TITO

Saludo

¹ Ун, Pablo cawāmecсн Diore paabojari majōсн ānirī Jesucristo camasārē cū caquetibujurotijoн apóstol majū ун āniña. Dios cū cabesericarā cū yarārē na quetibujū ун átiya cū yaye quetire, tie cariape macāājērē tūgori bero yua, cū mena caroaro na catūgoñatutuaparore bairo ī.

² Bairo tie mena tūgoñatutuari yua, yeri capetietie na cacāgopee cūārē cariapea tūgoñacotegarāma. Mai, Dios cariape caī рuame ati умurecóо саāniparo жүgoуерна, “Ун рūnaа саāniparārē yeri capetietiere na ун jogн,” ī жүgoyeticūñāñupī.

³ Bairi āmerē yua, cū ya уutea, cū саīcōñarīcā уutea caetaro īñarī, Dios marīrē canetōō majū, cū yaye quetire marī masiōñami. Bairo tie quetire masiōrī, ун quetibujū rotijomajūcōāwī yua.

⁴ Мн, Tito, ун caquetibujurijere tūgori bero унrea bairo мн сūā Dios mena catūgoñatutuаа, ун baire bairo саācārē мн ун woajoya ati cartare. Bairi ñiña: Marī Расн Dios, cū macū marī Quetiupаа Jesucristo mena caroa yericutaje, āmeo īñamairīqūē, yerijōrō ānajē cutajere мн сū jonemoáto, ñiña.

El trabajo de Tito en Creta

⁵ Creta cawāmecuti роа ууcрuоарн мн ун cūwū. Bairo мн cūrī, paarique ун саátipee carуsarijere мн ун átipecorotiун. Tunu bairoа, “Ñubueri majā quetiuparā rona cabutoare na мн besewa tocānacā macāā macāānarē caquetibujuparārē,” мн ñicūwū.

⁶ Mai, na, cabutoа camasīrā рuame caroaro ñe ūnie roro na саátie жүgori aperā na cabуспaiena ūnarē na мн besegu. Tocānacāūрuа жүcāó jeto сапuтocнna ūnarē na мн besegu. Bairi na рūnaа ūna сūā Jesucristore catūgoуsarā, ñe ūnie roro na саátie, o na caasiapairije жүgori na cabуспjārā ūna mee na āmarō.

⁷ Bairi ñubueri majārē cajūgoñubuejūgoure bairo catuаа рuame, na ñubueri majārē Dios cū carotirije cū yaye quetire caquetibujū majū ñiñami. Torecн, cū ūcū рuame caroaro átajere саāсн, rorije саāpei ūcū cū саāno ñuña. Caroarā ūnarē na marī boya. Catūgomasiēna, uwarārē bairo саānarē na marī boetiya. Tunu bairo eticūmurī саāmeo qūēpairā ūna сūārē na marī boetiya. Tunu apeyera roro átiri cawapatarā ūna сūārē na marī boetiya. Bairi na ūnarē na мн besetigu.

⁸ Bairo рuame саāna roque ñuñama: Tocānacānia aperā caetarārē caroaro mena na bocári na ya wiipн caqūēnorā ñuñama. Bairi na ūcū рuame саūmн caroa macāājērē саāсн, нacūbugoro mena саācū саñун ñiñami. Bairi Dios cū саññajoro, cū caborore bairo jeto саāсн ñe ūnie roro саāpei ñigami.

⁹ Bairi tunu cariape macāājē jāā caquetibujuriquere cariape cū catūgoуsaro ñuña. Bairo cariape tieie tūgori yua, aperā ñubueri majārē na quetibujū useanionemogami cariape quetibujurique mena. Tunu bairoа aperā tieie catūgoуsagaena ricaati caquetibujurā сūā caroaro cariape сū caquetibujuro tūgori, “Caroaro cariape īñami. Cū marī tūgoroa,” ī tūgoñagarāma na yeripн. Na ūna roquere мн cabesero ñuña.

¹⁰ To мн саānopure саpāārā ñiñama cabaibotiopairā. Na ūna рuame na рuаа macāājē yisetariquere, aperā cayiseta mánarē na cayiserotiro butioro

bonucũñama. Caroaro tũgoñarĩ mee roro apeye ũnierẽ busupainucũñama. Bairo busuri yua, aperã camasãrẽ roro na itooperã átiyama.

11 Na ũna caĩtopairãrẽ na caquetibujarotietipee niña camasãrẽ. Pajũgoro ána átiyama tocãnacãpua camasã caãnarẽ. Tunu bairoa na, camasãrẽ na itori, roro átiwapatarã átiyama. Na ũna caquetibujarãrẽ boetirotiya.

12 Mai, Creta yucũpoa macããcũ profeta majõcũ atore bairo i busuyupi, to mũ caãno macããnarẽ: “Creta yucũpoa macããna caĩtopairã niñama. Macãncũ macããnarẽ bairo caũgapacará, cateeyepairã majũ niñama,” cũ caĩcũrĩqũerẽ yu tũgowu.

13 Cariapea iñupĩ. Na cabainucũrĩjẽrẽ iñarĩna, tore bairo cariape na i, iñupĩ. Bairo to macããnarẽ tutuaro mena na quetibujaya. Dios yaye quetire nemojãñurõ caroaro jicãrõ tũni na catũgoñatutuamasiparore bairo i.

14 Tunu bairoa, “Judío majã cariape macããjẽ quetire caboena na majũ na catũgoñarĩjẽ mena na caquetibujurijere na caátirotinucũrĩjẽ ũnie cũãrẽ camasã tũgoũsarema,” Irã, tutuaro mena na ũnarẽ na quetibujaya.

15 Noa ũna caroa macããjẽ átaje jetore caátitũgoñarã na caãmata, nipetirije na caátie, cañurĩjẽ jeto ninucũña. Aperã caroa macããjẽrẽ catũgoñaena Diore catũgoũsaena pũame roque nipetirije carorĩ wãme jetore átiãninucũñama. Na ũna carorije na yeri na catũgoñarĩjẽrũ paio caãno jũgori carorije jetore átinucũñama.

16 Bairi tunu, “Diore camasĩrã majũ jãã ãniña,” iimirãcũã, roro na caátie jũgori Diore camasĩnarẽ bairo tuanucũñama. Cabalbotiopairã, aperã yaye na cacũgorije ũnierẽ caĩñũgoipairã majũ niñama. Bairo caãna ãnirĩ dise ũnie caroa macããjẽ ũnierẽ petoaca ũno caátijãtiena majũ ninucũñama.

2

La sana enseñanza

1 Mũ roque Tito, camasãrẽ caroaro cariape na mũ quetibujugu caroa macããjẽ Dios yaye quetire. Dios cũ cabõrore bairo caroaro na mũ quetibujugu.

2 Bairi cabutoa camasãrẽ cajũgoñubueparã pũame cãã caroaro caãna, marĩ caĩñanucũbũgorãrẽ bairo nigarãma. Bairo cariape caãna ãnirĩ caroaro mena quetibujugarãma camasãrẽ. Tunu bairoa caroaro cariape roro átato mano Dios mena tũgoñatutuagarãma. Tunu bairoa Dios narẽ cũ camairĩjẽrẽ masĩrĩ caroaro tutuaro, popiye baimirãcũã, tũgoñaenarẽ bairo tiere tũgoñanetõcõãgarãma.

3 Torea bairo cabutoa rõmirĩ cãã ncũbũgorique mena na caãnajẽcũto yu boya. Roro caĩbusũpaicoterã ãnirĩ caeticũmupairãrẽ bairo na caãno yu boetiya. Aperã camasã na caátie na caĩñajesopee ũnierẽ na na caati iñorõ ñũña.

4 Bairo caroa macããjẽrẽ caati iñorã ãnirĩ aperã cawãmarã rõmirĩ camanapũãcũnarẽ na manapũã, bairi na pũnaa cũãrẽ na camaipee ũnierẽ na na quetibujáto.

5 Tunu caroa macããjẽrẽ na caatiãnimasĩpeere na na quetibujáto. Bairo na caáto, na pũame ñe ũnie carorijere áperã nigarãma. Na wii macããjẽ, o na pũnaa cũãrẽ caroaro na cotegarãma ñe ũnie rũsaricarõ mano. Camasã cañurã rõmirĩrẽ bairo caãna, na manapũã na caĩrĩjẽrẽ jicãrõ tũni caroaro catũgoũsarã nigarãma.

6 Torea bairo cawãmarã canũmoa mána cũãrẽ caroaro ncũbũgorique mena na ãnio joroque na quetibujaya.

⁷ M̄a majũ cãã aperã camasã, nipetirije m̄a caátiere na caĩñajesopee ùnierẽ na áti ññoã. Tunu bairoa narẽ m̄a caquetibujuri r̄um̄a caãno, rorije ìrĩcãrõ mano caroaro n̄cũbũgorique mena na m̄a quetibujawa.

⁸ Caroaro cariape carorije ì asuricarõ mano na m̄a quetibujugũ, aperã cañuena murẽ roro na caãperiparore bairo ì. Tunu bairoa caroaro cariape m̄a caquetibujurijere tũgoñabõri, ni jĩcãũ ùcũ murẽ roro ì bũsũgamicãã, carorije m̄a caĩrĩjẽrẽ bocaetiri roro mietigumi. Bairo roro bũsũpaietigarãma yua marĩ caquetibujurije Dios yaye quetire.

⁹ Tunu torea bairo caroaro na m̄a quetibujawa ùm̄a paacoteri majãrẽ: Na quetiuparã na caĩrõrẽ bairo caroaro na tũgõusaãto. Camasã caroaro ãnajẽ cutajere bairo cañurã na ãmarõ. Na quetiuparãrẽ tũgõusaetiri na caĩrĩjẽrẽ cabũsũcãnamupairãrẽ bairo na ãmerĩcõãto.

¹⁰ Tunu bairo aperã, na quetiuparã na cacãgorije ùnierẽ cayajapairã na ãmerĩcõãto. Caroaro n̄cũbũgorique mena roque na ãnimajũcõãto. Bairo na yerip̄a na caátĩãnimajũcõãta, nipetiro camasã p̄ame narẽ ññarĩ, Dios marĩrẽ canetõõrĩcũ yaye quetire, “Caroã majũ niña,” ì masĩgarãma.

¹¹ Dios p̄ame jĩcã ñgõã marĩrẽ camaimasĩ ãnirĩ marĩ ññamajũgoyupi. Bairo marĩ ññamairĩ nipetiro ati ùm̄arecõo macããnarẽ marĩ netõõgayupi cũ macã jũgori.

¹² Tie marĩrẽ Dios cũ caĩñamajũgorique p̄ame roro marĩ caátĩãninucũrĩjẽrẽ jãnarĩ caroaro átiãnajẽ cutaje niña. Tunu bairoa marĩ cabonucũrõrẽ bairo roro marĩ caátiere jãnarĩ caroaro n̄cũbũgorique mena Dios cũ caĩñajoro marĩ caãno ññoã. Bairo átiãna yua, Dios cũ caborore bairo cariape marĩ ãnimasĩgarã. Diore cariape cũ marĩ tũgõusagarã.

¹³ Dios yaye queti p̄ame cũ caĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽã bairo cũ caátipa r̄um̄a caetaro, marĩrẽ canetõõũ Jesucristo nocãrõ cũ caasiyabatorije mena cũ caatipa r̄um̄urẽ caroaro marĩ cotemasĩõ joroque marĩ átiya.

¹⁴ Cũ, Jesucristo p̄ame marĩ yaye wapa jũgori yucũp̄ãrĩp̄a papuatuecori riayupi. Nipetirije marĩ carorije wapa caãnierẽ marĩ netõõpeyobõjari, cũ yarã caãniparã majũ marĩ ãnio joroque marĩ ásupi. Caroã macããjẽrẽ caátĩãnimasĩgarã majũ marĩ tuao joroque marĩ ásupi.

¹⁵ Atie yũ caĩquetibujurijere na m̄a quetibujugũ to macããna ñubueri majãrẽ. Caroaro rotimasĩrĩquẽ mena tutuaro na m̄a quetibujunemomasĩõgũ to macããnarẽ, caroaro na camasĩparore bairo ì. Ni jĩcãũ ùcũ murẽ cũ baibotioet-icõãto m̄a caquetibujurije mena jũgori.

3

Deberes de los creyentes

¹ Tunu atore bairo na mi quetibujũ masĩõnemowã tũgõusari majã ñubueri majãrẽ: “Quetiuparã, o quetiuparã carotimasĩrã mujãã ya macã macããna na caátĩrotinucũrõrẽ bairo cariape na tũgõusaya. Bairo caroaro cariape tũgõusari tocãnacã wãme caroã macããjẽrẽ caátĩãniganucũrãrẽ bairo mujãã átiãnimasĩwã.

² Bairo caátĩãnimasĩrã ãnirĩ yua aperã camasãrẽ roro na mujãã ì bũsũpaiepa. Carorijere camasãrẽ caátĩãmepairãrẽ bairo ãmerĩcõãña. Carorije caĩena camasã cañurãrẽ bairo ãña. Aperã camasã nipetirõre caroaro yeri ñurĩquẽ mena, yerijõrõ ãmeo bapacũtimasĩña,” na mi quetibujawa ñubueri majãrẽ.

³ Marĩ cãã, mai, cajũgoyepure catũgomasiẽna, Diore cabaibotõipairã majũ marĩ ãm̄a. Camawijĩayasiãrãrẽ bairo marĩ baiwu. Bairo caãna ãnirĩ yua, tocãnacã wãme roro marĩ rupãã mena marĩ caátiganucũrĩjẽrẽ caátiecorotirã,

tiere caátijānagaena majū marī ānimiwū. Carorije macāājē jetore átiri aperā yayere marī iñaugaripeanucūmiwū. Tunu caasiapairā ānirī aperā tocānacāū mena marī āmeo asiaiña āninucūmiwū.

⁴ Bairo cabairā marī caānimaatacūārē, Dios marirē canetōōū p̄ame cañu, caññamaimasī ānirī ati yepa macāāna camasārē marī iñamairīupī.

⁵ Bairo iñamairī, marī cūārē marī netōōñupī marī carorije wapa jūgori roro marī cabaibujiopeere. Marī majū caroaro marī caátiere iñajesori mee, Dios p̄ame roque marirē iñamairī marī netōōñupī. Jesucristo yucupāip̄u cū carirerique mena, marī carorije wapare coseire bairo cū caáto tunu cabuianemorārē bairo marī cabairoi marī netōōñupī. Bairo marī netōōrī yua, Espiritu Santo cū Yeri jūgori cawāma yeri marī wasoayupi.

⁶ Tunu bairoa Jesucristo marirē canetōōrīcū jūgori, nocārō netōō cū Yeri Espiritu Santo cū caátimasīrījērē marī joyupi.

⁷ Bairo marī átiri, cū yarā carorije cawapa mánarē bairo marī ásupi cañu majū ānirī. Tore bairo marī ásupi Dios, marī cūā yeri capetietie marī cū cajorique marī cacoteānierē marī cacūgomasīparore bairo ĩ.

⁸ Atie, yu caquetibujarije cariape niña. Torecū tiere, tocānacānia ñubueri majārē na m̄ caquetibujunucūrō yu boya. Bairo tocānacānia na m̄ caquetibujero yua, Diore catūgousarā p̄ame caroa macāājē átaje ūnie jetore átianimasīgarāma. Atie murē yu caīquetibujarije cañurījē caroa macāājē quetibujarique, camasā caroaro na caátianipee ūnie majū niña.

⁹ Bairi cabūgoro macāājē ūnie jūgori āmeo busarique netōētīcōāña. Na ñicūjāā yaye macāājē na camasīrījē ūnie jūgori āmeo busarique netōētīcōāña. Tunu bairoa Moisés ānacū cū caroticūrīqūē jūgori roro āmeo tutiri busarique netōētīcōāña. Tie dope bairo camasārē caāperie, dope bairo cariape caátimasīā manie ūnie niña.

¹⁰ Tunu bairi ni jīcāū ūcū Jesucristore catūgousari majārē caroaro na ānimasīētīō joroque caátiricawou cū caāmata, jīcāni, o p̄gani cārō cū beyoya. Bairo m̄ cabeyomiatacūārē, m̄ caīrījērē cū cabotiocōāmata, cū wiyocōāña ñubueri majā menarē.

¹¹ Merē tore bairo cū átiri m̄ masīña roro cū caátigarijere, cū caborore bairo cū caátiganucūrījērē. Bairo cū majūā roro cū caátie jūgori roro popiye cū tām̄o joroque cū átigami Dios.

Instrucciones personales

¹² Tito, yu yan, apeyerā atore bairo m̄ ñiña: Artemas o Tíquicore m̄ t̄p̄u cū yu jogu. Bairi m̄ t̄p̄u cū caetaro bero yua tāmuriā, dope bairo m̄ caatimasīrō mena Nicópolis macāp̄u yu m̄ bocāu atīmajūgu. Yu p̄ame ti macāp̄u puere yu netōgu, ñi tūgoña yaparoya. Bairi ti macā Nicópolisu yu ānigu ti yuateare.

¹³ Bairi apeyerā camasārē cajuñī, Zenas, apeī Apolos cawāmecunarē m̄ cajuátimasīrō cārō na juátinemoña. Quetibujañesēārā na cacūgopee na cabopacarije cārō na juátinemoña, jīcā wāme ūno na cañesēārōp̄u to rusaeticōāto ĩ.

¹⁴ Marī mena macāāna cūārē caroa átaje, caroaro āmeo juátinemomasīrīqūērē na m̄ quetibujawa. Bairo m̄ caáto, na cūā aperārē na cajuátiparā ūnarē na juátinemomasīgarāma. Marī cūtiupau caānimajūrījē cū caátigarijere caátiboparā majū tuagarāma. Tore bairo na m̄ caápata.

Saludos y bendición final

¹⁵ Nipetiro y_H mena ato caãna m_Hrẽ ñurotijoyama. Marĩrẽ bairo Jesucristore catũgousarã añirĩ marĩ yarãrẽ bairo caãna to macããna na ñuáto. Bairo caroare cũ jonemoáto marĩ Pac_H Dios m_Hjãã nipetirore.
Tocãrõã niña atie queti y_H cawoaturije.

Carta de San Pablo a FILEMÓN

Saludo

1 Ун, Pablo cawãмесцн Jesucristo yaye quetire ун caquetibужрије југори preso jorica wiipн асц, мурѐ ун woajoya ati cartare. Marĩ ун Timoteo mena jĩcãrõ, мн, Filemõн cawãмесцнге јãã woajoya. Мн сãã, јãã camai, јãã bapare bairo caãсц ãnirĩ camasãrѐ na мн quetibужнпucũña. Јãã сããrѐ caroaro јãã мн жуãtinemonucũña.

2 Ñubueri majã мн ya wiipн caneñanucũrã сããrѐ јãã woajoya. Torea bairo јãã woajoya marĩ yao Apia cawãмесцо сããrѐ. Marĩ bapa ArQUIPO popiye baimicãã, camasãrѐ na quetibужнпucũñami. Сц сããrѐ јãã woajoya. Мнјãã, tocãnacãþpуреа јãã woajoya ãmerѐ.

3 Bairi marĩ Pacн Dios, marĩ Quetiupн Jesucristo mena caroare мнјãã na jonemoãto. Nocãrõ caroaro mena yerijõrõ ãnajѐ cutajere мнјããrѐ na jonemoãto.

El amor y la fe de Filemón

4 Tocãnacãnia мурѐ тãгоñanucũrĩ yua, marĩ Pacн Diore, “Јãã mena мн ñujãñuña јãã Pacн Dios,” ñi jëninucũña.

5 Caroaro Jesucristore mairĩ, сц mena мн catãгоñatutuãnie quetire тãgonucũrĩ bero, tore bairo ñi jëninucũña Diopре. Torea bairo nipetiro Dios ya poa macããna mena macããna сããrѐ caroaro na miñamainucũña. Tie queti сããrѐ ун тãgonucũña. Tere тãgori ун useaninucũña.

6 Bairi tunu Diore мн ун jëniбойа: Јããrѐã bairo мн сãã Dios mena catãгоñatutuн ãnirĩ, nipetirije caroa yericutaje Jesucristo marĩrѐ сц cajori-jere мн catãгоmasĩpetiparore bairo ĩ, ун jëniбойанucũña.

7 Bairi ãmerѐ tunu, бтioro ун useaniña мн mena. Nemojãñurõ ун useanio joroque ун мн átiya, Diore catãгонсari majãrѐ na мн camairĩjѐ југори. Ун baire bairo caãсц, “Мн ñujãñuña,” мурѐ ñiña. Мн југори Diore catãгонсari majã na yeripн caroa yeri pñnacuna na ãnio joroque na мн ásupa.

Pablo pide un favor para el esclavo Onesímo

8 Toreсн ãmerѐ, Jesucristo ун apõstol caãсц ãnirĩ tutuaro mena мн caãтиеере мн ун átirotimasĩña.

9-10 Bairo átirotimasĩmicãã, caroaro mairĩqũѐ mena roque мурѐ atore bairo ун átirotiya: Ун, Pablo, merѐ cabусн camasĩ, ãmerѐ Jesucristo yaye queti југори preso jorica wiipн асц, мурѐ ñi jëniña Onésimorѐ caroaro сц мн caãтиеере. Onésimo рнame ãmerѐ caroaro Dios yayerе catãгонсari majõсн, ун macãrѐ bairo caãсц ñiñami. Ato preso jorica wiipн асц, ун caquetibужријере тãgori bero, ãmerѐ yua, Dios mena сц сãã тãгоñatutuayami.

11 Cajõgoyperе mai Onésimo рнame мн ãмн paacoteri majõсн, ñe ùnie caãpei ãnirĩ, caroaro мн paabojaesupi. Cabairicн nimicãã, ãmerѐ tore bairo mee ñiñami yua. Ñujãñuñami marĩ рнгарã menapуреа.

12 Toreсн, мн тәрна сц tunuo jогн ун átiya tunu. Мн рнame caroaro mena унре мн cabocãнucũrõrѐã bairo, сц сããrѐ caroaro сц мн bocãwa.

13 Baiрна ato ун mena сц catuaro ун homiña, унре сц жуãtinemoãto ĩ. Мн, унре мн cajuãtinemoĩcãrõrѐã bairo мн camanoi, ato ун mena сц catuaro ун

bomiña. Bairo cārē yu bomiña mai, ato preso jorica wiipu Jesucristo yaye quetire yu caquetibujarije jūgori topu yu caāno ūno.

¹⁴ Baiṛna, bairo bomicūā, cārē yu tuarotimasīētīña, yu caīrōrē bairo mṛ caātigarijere camasīcū ānirī. Bairo ñiña baiṛna, mṛē yu caījēnirjē tutuaro mena to āmerīcōāto ī. Mṛ majū, mṛ caboro cārē yu mṛ cajoata roque, ñubujoro baiṛpna.

¹⁵ Baiṛna, Onésimo jīcā yutea mṛ witiweyoricṁmi. Cabairicṁ nimicūā, āmerē tocānacā ṛmṁna mṛ tṛpū āninucūḡmṁi yua.

¹⁶ Āmerē mṛ carotieperi majōcṁre bairo mee cū mṛ cūḡogṁ. Netōjāñurō cañuṁ, mṛ camai, mṛ baire bairo caācū nigṁmi. Yu ṛname bṁtloro cū yu maiña. Baiṛi mṛ ṛname roque nemojāñurō yu netōrō cū mṛ maigṁ. Jīcā camasocṁre mairīqūē jeto meerē, marīrēā bairo cū cūā marī Quetiupṁ yu cū caānoi, nemojāñurō cū mṛ maigṁ Onésimorē.

¹⁷ Bairo baiṛi, yu, mṛ, jīcārōrē bairo Jesucristo mena catūgoñatutarā, jīcā pūnaarē bairo caāna marī āniña. Tore bairo caāna marī caānoi, yu mṛ cabocānucūrōrēā bairo Onésimo cūārē caroaro mena cū mṛ bocāwa.

¹⁸ Baiṛi jīcāni ūno mṛē rorije majū caātacṁ cū caāmata, o mṛē jīcā wāme ūno cū sawapamoata, yure mṛ wapajēniwā. Yu majū, yu wapatigṁ.

¹⁹ Yu, Pablo cawāmesucṁ yu majūṛna yu wāmo mena atie quetire yu woatujoya. Cariape mṛē ñiña: Yu, yu wapatigṁ, mṛē Onésimo cū sawapamoata. Baiṛna, yu mṛ sawapamorjērē mṛ camasīrō yu boya. ¡Jesucristo yaye quetire mṛ yu caquetibujarique jūgori cū mena mṛ caānie wapare mṛ yu wapa jēniētīña!

²⁰ Baiṛi Filemón, yu baire bairo caācū, tore bairo yu mṛ átibojawa, mṛ cūā marī Quetiupṁ Jesucristore catūḡosau ānirī. Yu yeri ñajāāō joroque ása, Jesucristo jūgori jīcā majā marī caānoi.

²¹ Bairo mṛē ñi woajoya, “Yu caīrjērē cariapea yu masīñami Filemón. Baiṛi tore bairo átigṁmi,” cariapea ñiña. Tunu yu masīña: Mṛē yu caījēnirō netōjāñurō mṛ roque mṛ átigṁ. Tiere yu masīña merē.

²² Apeyera tunu mṛ tṛpū ácú, yu cacānīparore yu mṛ qūēnocūbojacotegṁ. Baiṛi tāmuriā yu witiḡṁ. Dios ṛname yure mujāā cajēnibojarije catūḡo ānirī, preso jorica wiipṁ caāniatacṁ yu witiō joroque átigṁmi. Bairo witiṛi bero, mujāā tṛpū yu atigṁ tunu. Baiṛi caroaro yu mujāā yuwa mṛ wiipṁ.

Saludos y bendición final

²³ Na ñuáto nipetiro to macāāna. Baiṛi mujāārē ñurotijoyami Epafra. Cū ṛname yu bapa ñiñami ato preso jorica wiipṁre. Cū cūā Jesucristo yaye quetire cū caquetibujarije jūgori atopṁ niñami.

²⁴ Baiṛi Marcos, Aristarcojāā ñurotijoyama. Aperā Demas, Lucas, yure cajṁpanemonucūrā cūā ñurotijoyama.

²⁵ Marī Quetiupṁ Jesucristo nocārō caroare cū jonemoáto mujāā nipe-tiṛore.

Tocārōā ñiña atie queti yu cawoaturije.

Carta a los HEBREOS

Dios ha hablado por medio de su Hijo

¹ Tirãm̄pare marī ñicũjããrē Dios quetibũyayupi tocãnacã nia na cũ caĩmasĩrī wãmerē bairo. Profeta majã jũgori cũ yaye quetire na quetibũyayupi.

² Bairi ati yũtea catusari yũteapũ cũãrē cũ macũ jũgori marī quetibũyayupi. Cũ macũ jũgori ati ãmũrecóo nipetirore qũẽnoĩupĩ Dios. Bairi nipetiro cũ caãtajere cacũgopaure bairo cũ cũĩupĩ Dios cũ macãrē.

³ Dios macũ cũã, cũ pacũ cũ caasiyabatorije nipetirijere bairo jĩcãrõ tũnia niñami. Cũ pacũ Dios cũ caãnorē bairo jĩcãrõ tũnia niñami cũ macũ cũã. Bairi nipetirije ati ãmũrecóo macããjē baiãnimasĩña cũ caãtirotimasĩrĩjē jũgori. Bairo caãcũ ãnĩrĩ, marī carorije wapare cose yaparori bero ãmũrecóorpũ ásũpi, cũ pacũ Diotũ cariape nũgõã carotimasĩruicarorpũ guĩácũ.

El Hijo de Dios es superior a los ángeles

⁴ Dios pũame cũ macãrē ángelea majã netõrõ caãnimajũũ cũ cũĩupĩ. Na netõjãĩũrõ caãnimajũrĩ wãmerē cacũgopũ cũ cũĩupĩ Dios cũ macãrē.

⁵ Noa ũna aperãrē atore bairo ãesupĩ Dios cũ ya tutipũ cũãrē:

“Mũ, yũ macũ majũ mũ ãniña.

Ati rãmũ yũ macũ mũ ãnijũgogũ.”

Ángelea majã ũnarē na ãesupĩ. Cũ macũ jetore bairo qũĩĩupĩ. Bairi tunu noa ũna aperãrē atore bairo ãesupĩ Dios:

“Cũ pacũ yũ ãniña yũã.

Cũã niñami yũ macũ majũ,” na ãesupĩ.

Cũ macũ jetore tore bairo qũĩĩupĩ.

⁶ Apero cũ caquetibũjũropũ cũ macũ jĩcãũ caãcũ ati yepapũ cũ caetarore atore bairo na ãĩupĩ:

“Yũ yarã ángelea majã nipetiro qũĩroagarãma yũ macãrē.”

⁷ Ángelea majã pũamerē atore bairo caãna na cũĩupĩ:

“Yũ yarã ángelea majã wĩnorē bairo na ãnio joroque na yũ átiya.

Tunu bairoa peero caũrõrē bairo na ãnio joroque na yũ átiya, yũre cajũána pũamerē,”

na ãcũĩupĩ.

⁸ Cũ macũ pũame roquere bairo pũame qũĩĩupĩ:

“Mũã, yũ macũ Dios, tocãnacã rãmũã carotimasĩ mũ ãninucũgũ.

Cariape caroa wãme jeto carotimasĩ mũ ãnigũ.

⁹ Caroa macããjē ũnie jetore caĩroãũ mũ ãniña.

Toresũ, carorije macããjē pũamerē miroaetiya.

Bairo caãcũ mũ caãnoi, yũ, mũ pacũ Dios pũame mũ yũ besewũ.

Tunu bairi aperã netõrõ caroa yericatajere mũ yũ jowũ,” qũĩĩupĩ.

¹⁰ Tunu apero cũ caquetibũjũropũ bairo ãĩupĩ:

“Mũ, ati ãmũrecóo quetiurapũ, mũ camasĩrĩjē mena mũ qũẽnowũ ati yepa caãnijũgoripapũina.

Mũna, mũ qũẽnowũ ati ãmũrecóo cũãrē.

¹¹ Atie mũ caqũẽnorĩqũẽ nipetirije peticoagaro.

Ati ãmũrecóo pũame jutii camasã na cajãñarĩjē caboapetirorea bairo peticoagaro.

Cabaimiatacũārē, m̄ p̄ame m̄ petietiḡu.

Тосānacā r̄am̄a m̄ ānicōā ninucūḡu.

¹² ꞑcamasā na jutii cabũcare cũcōārī apeye cawāmarē wasoaricarore bairoa nipetirije m̄ wasoacōāḡu ati um̄recóo macāājērē!

M̄ p̄ame m̄ petietiḡu. Bairoa m̄ ānicōā ninucūḡu” q̄ũĩnupī Dios cū macārē.

¹³ Noa ũna ángelea majārē atore bairo na iēsupī Dios:

“Ȳm̄ cariape n̄gōā p̄ame ruiya caānimajũr̄p̄u.

Тор̄ m̄ caruigo, ȳ p̄ame m̄ pesuare na ȳ netōn̄cācōāḡu,”

na iēsupī Dios.

Cū macū jetore tore bairo q̄ũĩnupī.

¹⁴ Ángelea majā p̄ame ati rup̄a caāna mee niñama. Cabauena niñama. Diore cajuána caāna ānirī cū carotirijere caáticoteri majā niñama. Bairi Dios yarā cū canetōparārē cajuátinemonucūrā niñama.

2

No hay que descuidar la salvación

¹ Bairo Jesús caānimajũū cū caānoi, cū yaye queti marī catāgojūgoriquere nemojānūrō marī tūgousanemogarā, ape wāme marī tām̄ore, irā.

² Tir̄am̄p̄ua Dios ángelea majā jūgori quetib̄uyayupi camasārē cū yaye quetire. Na caĩrīq̄ē cariape āñupā. Bairi cū yaye quetire caboena, aperā roro caátimajā cūārē cariapea popiye na bairo joroque na ásupi Dios.

³ Bairi Jesucristo marīrē cū canetōōrīq̄ērē marī caboeticōāta, dope bairo marī rutimasīētīña. Jesús p̄ame tie quetire caānijūgorip̄u quetib̄ujūgoyp̄u. Cabero aperā cārē catāgoricarā p̄ame marī quetib̄ujūnemoñupā tunu cū yaye quetire.

⁴ Bairi Dios cūā, “Cariapea niña ȳ macū yaye queti,” ī, marī átī iñowī capee wāme cū camasīrjērē. Tunu bairoa Espiritu Santo jūgori marī joyupi nipetiri wāme marī camasīpeere. Cū cabori wāme caānorē bairo marī joyupi tocānacāūrēā.

Jesucristo, hecho como sus hermanos

⁵ M̄jāārē ȳ caquetib̄ujuatatore bairo ati um̄recóo capetiro bero ānigaro ape um̄recóo tunu. Ángelea majā p̄ame cūā yua, carotimasīēnarē bairo na cūḡumi ti um̄recóo caāno Dios.

⁶ Jīcāp̄u Dios ya tutip̄u atore bairo ī quetib̄uyayupi jīcāū:

“ꞑNopēi Dios jāārē tocārō majū miñaposeroyati?

Cab̄ugoro macāāna jāā caānimiatacũārē, ꞑnopēi jāārē tocārō majū m̄ tūgoñanucūñati?

⁷ Ati ȳtea caāno mai ángelea majā roca macāānarē bairo jāārē m̄ cūñupā.

Bairo jāārē cūmicūā, āmerē yua, caānimajũrā jāā ānio joroque m̄ átiya.

⁸ Nipetirije uparārē bairo jāārē m̄ cūñupā,” ī quetib̄uyayupi jīcāū.

Bairo camasārē nipetiro uparārē bairo cūrī yua, dise ũnie na netōn̄cāētīña. Cabaimiatacũārē, camasā nipetiro rotipeyoyiāti masīētīñami mai.

⁹ Jesús cūārē peti ȳtea cārōā ángelea majā roca macāācārē bairo cū cūñupī Dios. Cū p̄ame camasārē camainetōū ānirī, Jesucristo cū riao joroque ásupi. B̄utiro popiye netōñupī, Jesús marī āme caānarē netōōḡu. Bairo cū cabarique jūgori yua, Dios p̄ame caroa tutuarique majūrē cū joyupi. Quetiup̄u majū cū jāāō joroque cū ásupi tunu.

¹⁰ Nipetiro ati um̄recóo macāājē, Dios cū caátaje niña. Nipetirije ati um̄recóo caānie baiānimasīña Dios cū caátirotimasīrjērē jūgori. Dios p̄ame

cū pūna caāna nipetiro cūtu caroaro caānopu na caānorē boyupi. Bairi Jesucristo popiye cū catāmuorīqūē jūgori ñe ũnie carusaecu cariape camasārē canetōdmasī majū cū ásupi.

¹¹ Jesús marīrē canetōdōrīcū, bairi marī cū canetōdōrīcārā cūā jīcārō tūnia Dios pūnaa jeto marī āniña. Bairi Jesús Dios macū puame, “Yū bairārē bairo caāna niñama,” ĩ tūgoñaboboetiyami.

¹² Bairo ĩ tūgoñaboboetiri, atore bairo qūī quetibūyuyupi Jesús Diore: “Mū caátīānierē na yū quetibūyugu yū bairārē bairo caānarē. Na cañubuenañarōpu, ‘Catutuau, cañuñ niñami Dios,’ na ñi quetibūyugu.”

¹³ Apero cū caquetibūyugoru bairo qūīñupī Jesús Diore:

“Yūa, Dios mena yū tūgoñatutuaya.”

Tunu aperoru qūīñupī:

“Atoa yū āniña mū pūnaa, yū mū cajoricarā mena,” qūīñupī Jesús Diore.

¹⁴ Jīcāū pūnaa, jīcāū rupañ na caānorē bairo Jesús cūā ati rupañ caācū etayupi. Bairi cū puame marīrē bairo ati rupañ mena cacāgou riayupi, marīrē cateiri majōcu wātī, yasiriquere caátimajōcure cū netōgu.

¹⁵ Marī camasā marī cayasipeere cauwirā marī ānīmīñupā tocānacā rāmna. Bairo marī cabaimiatacūārē, Jesús puame marīrē caroaro cū caátibojarique jūgori di rāmna ũno marī uwinemoetigarā.

¹⁶ Cariapea, Jesús puame ángelea majārē juátigu mee, marī Abraham pārāmerā roquere marī juátigu, ati yeparu buia etayupi.

¹⁷ Jesucristo puame marī cū yarā rupañre bairo caācū āñupī, marī sumo sacerdote caācūrē bairo tuagn. Dios cū caññajoro yua, Dios yayere caquetibūyūnetōū cañuñ, bopacooro camasārē caññau tuayupi, marī rupañre bairo caācū ānirī. Bairo caācū ānirī, cūā, camasā roro na caátie wapare netōdñupī, roro popiye cū catāmuorīqūē jūgori.

¹⁸ Bairo Jesús roro átiectori, wātī cūārē roro cū caátirotiriquere yuesupi. Bairo cabairicu ānirī āme cūārē Jesús juátimasījāñuñami wātī camasārē roro cū caátigari majārē.

3

Jesús es superior a Moisés

¹ Bairo cabairoi, mujāā yū yarārē bairo caāna, Dios yarā, cū ya poa macāāna mena macāāna, Dios cū yabericarā cū yarā majū, atore bairo mujāārē niña: Jesucristo puame apóstol majū Dios cū caquetibūyurotījoricu niñami. Marī sumo sacerdote majū niñami. Cū jūgori caroaro cariape Dios mena marī tūgoñatutuamasīña. Bairi cū jetorea cariape tūgoñanucūña.

² Marī ñicū Moisés ānacū caroaro cariape átiyayupi Dios cūrē cū caátirocūrīqūērē marī ñicūjāā Israel macāānarē. Moisés cū cabairicarorea bairo Jesús cūā caroaro cariape ásupi Dios cūrē cū caátirocūrīqūērē, Jesús, Dios cū cabesericu majū cūā.

³ Cū puame jīcā wii caqūēnorī majōcure bairo caācū niñami. Moisés puame ti wiire bairo caācū niñami. Jīcā wii caqūēnorīcū ti wii netōdōrō caānimajūñ niñami. Bairo cabairoi, Jesús, Moisés netōrō caānimajūñ niñami.

⁴ Tocānacā wiipua, wiiri jīcāū jūgori caqūēnoecorica wiiri niña. Bairo camasā, jīcā wāme na caqūēnomasīmiatacūārē, nipetirije Dios cū caátimasīrjē jeto niña.

5 Moisés p̄ame caroaro cariape átiyayupi Dios cū caátiroticūrīqũērē. Cū p̄ame Israel macāānarē Dios cū caquetibuj̄garijere na quetibuj̄netōñupī. Jicā wiip̄u capaabojañ ũcārē bairo caācū āñupī Moisés ānacū.

6 Jesús p̄ame roque Dios macū majū ānirī, ti wii up̄añ cariape caācū ũcū niñami. Marīā, ti wii macāānarē bairo caāna marī āniña, cū mena ũseanirī marī catūgoñatutuacōā ninucūata.

Reposo del pueblo de Dios

7 Torec̄u, Esp̄ritu Santo atore bairo iñupī Dios ya tutip̄are:

“Āmerē Dios mujāārē cū caquetibuj̄garijere tūgorā, tiere cateerārē bairo baieticōāña.

8 Mujāā ñicūjāā ānana Diore cū baibotionucūwā.

Desierto cayuc̄manop̄u āna Diore cū tūgogaetiri, butioro cū asiao joroque baiwā.

Bairi mujāā p̄ame narē bairo baieticōāña.

Cayugaenarē bairo baieticōāña.

9 Top̄u mujāā ñicūjāā yu yayerē tūgogaetiri, yu asiao joroque yu áma.

Narē yu camasir̄jē mena cuarenta cūmarī majū yu caátijēño iñor̄jērē iñamirācūā, yu baibotiocōā ninucūwā.

10 Torec̄u, ti tuti macāānarē na yu asiajāñuwā. Atore bairo na ñiwū:

‘Ricaati tūgoñariqũē jetore mujāā yeri p̄na mena mujāā tūgoñamawijia ñesēānucūña, yu yaye quetire boetiri.’

11 Bairo asiari yua, atore bairo na ñiwū: ‘Caānorē bairo mujāārē ñiña:

Yū mena caroaro cayerijōrōp̄u di r̄m̄u ũno mujāā etaetigarā top̄are,’ na ñiwū,” iñupī Dios.

12 Bairi yu yarā, tocānacāñp̄ua maijūgoya mujāā yeri ape wāme roro mujāā catūgoñarijērē. Roro mujāā yerip̄ua mujāā catūgoñaata, Dios caānicōāninucūārē cū jānaweyorārē bairo mujāā baigarā.

13 Bairo p̄ame roque boya mujāārē: Tocānacā r̄m̄ua jicārō tūgoñatutua joroque āmeo ása Dios mena. Bairo áticōā ninucūña mai mujāā cacatiri r̄m̄u cārō, ni ũcū mujāā mena macāācū jicāñ wātirē busuj̄āecoremi irā. Bairi wātirē mujāā cabusuj̄āecoata, Diore cayugaenarē bairo mujāā tuagarā tunu.

14 Jesucristo mena mujāā catūgoñatutua jūgoricap̄ap̄uina tūgoñatutuacōā ninucūña ati ũm̄arecōore mujāā caāni r̄m̄u cārō. Bairo mujāā caátiamata, Jesucristo mena mujāā ānicōā ninucūgarā.

15 Bairi atore bairo iña Dios cū caquetibuj̄ricarop̄u:

“Āmerē Dios mujāārē cū caquetibuj̄garijere tūgorā, tiere cateerārē bairo baieticōāña.

Mujāā ñicūjāā Diore cabaibotionucūñarīcārā ānanarē bairo baieticōāña,” iña ti tutip̄u.

16 ¿Noa ũna na āñuparī Dios bus̄ariquere tūgori bero, tunu tiere catūgogaetana? Naa āñupā marī ñicū ānacū Moisés, Egipto yepap̄u caānarē cū cajewiyoricarā.

17 ¿Noa menarē Dios cuarenta cūmarī majū cū asia āñuparī? Naa āñupā na carorije wapa jūgori desierto cayuc̄manop̄u cayasirīcarā.

18 Tunu, ¿noa ũnarē atore bairo qũñuparī Dios: “Caānorē bairo mujāārē ñiña: Yū mena caroaro cayerijōrōp̄u di r̄m̄u ũno mujāā etaetigarā top̄are,” na qũñuparī? Naa āñupā Diore cabotioricarā.

19 Merē marī masiña na cabairiquere. Diore na cabaibotiorique jūgori cū mena caroaro caānop̄u etamasjēsupā.

4

1 Mai, Dios cū yapaᵐ yerijōrō caānopᵓre marī cajāāmasīpeere cū caīcūrīqūē caāno ūnoa majjūgoya mujāā yeri ape wāme roro mujāā catūgoñarījērē. Baiᵓna, ni jīcāū ūcū mujāā mena macāācū jāāetibujioᵓmi, tiere cū ca-majjūgoeticōāta.

2 Marī űicūjāā ānanarē Dios cū caquetibujariquerea bairo marī cūā marī tūgowᵐ cū yaye queti marīrē cū canetōḡgariquere. Na ᵓname tie quetire catūgoricarā na caānimiatacūārē, tie narē wapa mañupā, na majjū jīcārō tāni Dios yaye quetire na catūgousaetaje jūgori. Dios mena tūgoñatutuagaesupa.

3 Marī ᵓname roque Dios yaye quetibujariquere cariape catūgoricarā ānirī marī jāāetagarā Dios yapaᵐ cayerijōrīᵓraᵓᵓ. Baiᵓna, marī űicūjāārē na asiari, atore bairo na iñupī Dios:

“Caānorē bairo mujāārē űiñā: Yᵐ mena caroaro cayerijōrōᵓᵓ di rāmᵐ ūno mujāā etaetigarā topᵓre,” na iñupī.

Cabaimiatacūārē, Dios ᵓname ati ᵓmᵓrecōore cū caqūēñorīcārō beropᵓa merē na cayerijāpapaᵓre qūēnoyaparo peticōāmiñupī.

4 Jīcāᵓaᵓ Dios ya tutipᵓ atore bairo ī quetibujᵓya ati ᵓmᵓrecōore cū caātiyaparorica rāmᵐ bero macāā rāmᵓrē:

“Dios yerijāñupī cū paariquere yaparori bero ᵓgaᵓa pēnirō cānacā rāmᵐ caāto majjū.”

5 Tunu aᵓeropᵓ cūārē marī űicūjāārē na iñupā Dios ya tutipᵓ:

“Di rāmᵐ ūno mujāā etaetigarā yᵐ yapaᵐ caroaro yerijōrō caānopᵓre,” na iñupī Dios.

6 Dios yaye quetire catūgōjūgomirīcārā Dios yapaᵐ caroaro cayerijōrōᵓᵓre jāāētigarāma, Diore na cabaibotiorique jūgori. Na bero Dios yaye quetire catūgoricarā ᵓname roque jāārē baiyama.

7 Baiᵓrī Dios ᵓname ape yutea cawāma yutea cūnemoñupī tunu camasā na canetōmasīpa yutea ūnorē. Marī űicūjāā ānana Diore cabaibotioyari-carā beropᵓ David ape tuti bero macāācᵓᵓᵓ tunu atore bairo ī woaque-tibujᵓyayupi Dios ya tutipᵓ mujāā yᵐ caīquetibujᵓatajere:

“Āmerē Dios mujāārē cū caquetibujarijere tūgorā, tiere cateerārē bairo baeticōāña,”

iñupī David.

8 Josué, Moisés berore marī űicūjāā israelita majārē cajūgoricᵓ ᵓname jīcāᵓaᵓa caroᵓaᵓ cayerijōrōᵓᵓ na cajūgōátacᵓ cū caāmata, ape rāmᵐ camasā na canetōmasīpa rāmᵐ ūnorē quetibujᵓ cūnemoētībujioricᵓᵓmi Dios.

9 Baiᵓrī mai, Dios yapaᵐ caroaro cayerijōrīᵓᵓaᵓ cū ya poa macāāna na caānīparo nicōāña.

10 Dios cū paariquere átiyaparori bero, cū cayerijārīcārōrēā bairo ni jīcāū ūcū Dios yapaᵐ caroaro cayerijōrīᵓᵓaᵓ caetaᵓ ᵓname cū paariquere jānarī cū cūā yerijāgumi.

11 Torenā, marī cūā tutuaro mena marī tūgoñatutuanemorotiya, topᵓre etagarā, “Marī űicūjāā catūgousaetana na cabaiyari-carore bairo marī baire,” irā.

12 Dios ᵓsᵓrique ᵓname marīrē cacatirā marī ānio joroque marī átiya. űosēricapāi ᵓga ᵓgōā caoripāi marī yeripᵓ caetarore bairo niña Dios ᵓsᵓrique. Tipāi netōrō etamasīña Dios ᵓsᵓrique marī yeripᵓ, marī catūgoñarījē nipetiro macāājēᵓ. Baiᵓrī tiere tūgorā yua, marī ᵓpeapᵓ marī catūgoñarījērē, “Caroa niña,” o “Carorije niña tie,” marī ī tūgoña besemasīña.

13 Marīā, Dios cū caātana marī āniña. Baiᵓrī ni jīcāū ūcū marī mena macāācū yasioropᵓ cū caātiere átimasīētīñami Dios cū caññajoro. Nipetirije marī caātiere masīpeti majjūcōāñami Dios, marīrē caññabesepaᵓ ānirī.

Jesús es el gran sumo sacerdote

¹⁴ Jesús, Dios macū p̄ame marī sumo sacerdote majūrē bairo caācū etayupi um̄recóop̄are. Bairi marī p̄ame Jesucristo mena marī catāgoñatutuacōā ninucūrjērē átícōā ninucūrotiḡa.

¹⁵ Jesús, marī sumo sacerdote p̄ame marī cayeri wēp̄ētīērē masicōāñami. Bairi marīrē bopacooro majū marī īñanemomasīñami, merē cū cūā bopacooro bairique ūnierē marīrēā bairo catām̄oñarīcū ānirī. Bairo cabairicū nimicūā, cū p̄ame jīcā ni ūno roro ápeyupi. Jīcā ni ūno wātī cū caīrjērē ȳesupi.

¹⁶ Bairi uwiricarō mano Diore cū marī jēnigarā nocārō marīrē camaimajūrē. Marī roro marī cabairijere cū cabopaca īñaparore bairo īrā, t̄agoñatutuarique mena cū marī jēnigarā. Bairo marī caápata, marīrē juātinemogumi popiye marī cabairi r̄umarē, nocārō cañuñ majū ānirī.

5

¹ Tocānacāūp̄na sumo sacerdote majā marī mena macāāna camasā na cabesericarā niñama, marīrē Diop̄re cajēnibojaparā na āmarō īrā. Bairi na p̄ame waibutoa riire joem̄gōjobjoanucūñama, camasā na carorije wapare Dios cū netōōátō īrā.

² Bairi tunu sacerdote majōcū marīrē bairo camasocū ānirī Dios cū carotirije nipetirijere átipeyomasīētīñami. Bairo cabai ānirī Dios yayerē camasīpeoenarē, rorije caātimawijiarā cūārē bopacooro majū na īñamaimasīñami.

³ Torecū, cū cūā rorije cū caátie cacūgon ānirī cū yaye wapa, camasā yaye wapa cūārē waibutoa rii mena joem̄gōjo masīñami Diop̄re.

⁴ Jīcā cū majū cū caboro jūgori sacerdote majōcū jāāmasīētīñami. Dios, Aarón ānacūrē cū cabesecūñarīcārōrēā bairo sacerdote majōcū cūā Dios cū caīñabesericū ūcū niñami.

⁵ Jesús cūā cū majūā sumo sacerdote majōcure bairo jāāēsupī. Dios p̄ame roque cū jōñupī. Atore bairo qūññupī cū macārē:

“M̄, ȳ macū majū m̄ āniñā.

Ati r̄um̄i ȳ macū m̄ ānijūgogū.”

⁶ Dios ya tuti apero cū caquetib̄uj̄rop̄n atore bairo qūññupī cū macārē:

“Sacerdote majū, Melquisedec ūcū m̄ ȳ cūñā.

M̄ p̄ame tocānacā r̄um̄na camasārē cajēnibojan m̄ ānicōā ninucūgn,” qūññupī Dios cū macārē.

⁷ Mai, Jesucristo ati yeparū ācū, popiye baigu jūgoye otiri, tutuaro mena Diore qūññupī. Dios jeto cū netōōmasīñupī roro cū cabaip̄ee ūnierē. Cū p̄ame t̄ogoyupi Jesús cūrē cū cajēnirjērē, Jesús caroaro catāgousan cū caāno jūgori. Cū juātinemofñupī.

⁸ Bairi Cristo, Dios macū nimicūā, roro popiye tām̄oñupī. Bairo roro cū catām̄orīqūē jūgori caroaro t̄agonemo masīñupī Jesús, Dios cū pacū cū caātirotirijere.

⁹ Bairo popiye cū cabairique jūgori caroá majū ñe ūnie camácū baietari bero, nipetiro cūrē catāgousari majārē yerijōrō ānicōā ninucūrīcāp̄ap̄na caetaparā na ānio joroque na ásupi Jesús.

¹⁰ Torecū, Melquisedec sumo sacerdote majōcū Dios cū cacūrīcū ūcūrēā bairo cū cūñupī Dios, Jesús cūārē.

Peligro de renunciar a la fe

¹¹ Ati wāme quetibujuriquere capee wāme mujāā yu quetibujunemogamiña. Baimicāā, mujāā p̄ame tāmuri mujāā catāgojēñomasīētō jūgori, tiere yu quetibujunemoētīña.

¹² Tirāmup̄ merē mujāā tūgojūgowu Jesucristo yaye quetire. Bairo tirāmup̄ catūgojūgoricarā āniri tie quetire cajūgobueri majā mujāā ānibujiorā. Bairo caānparā nimirācāā, mujāā p̄ame cariape mujāā tūgojēñomasīētīña mai. Dios yaye queti camasiriyoe tie ūnieacā cūārē caroaro majū tunu mujāārē quetibujuricarore mujāā bonucūña. Ūgarique majūrē caugaena cawīmarā caūpūrāācā ūnarē bairo mujāā āniña mai. Dios mena mujāā tūgoñatutua nemomasīētīña.

¹³ Cawīmarā caūpūrāācā p̄ame, “Atie caroa niña,” o “Atie carorije niña,” na caīmasīētōrēā bairo mujāā cūā caroa macāājērē mujāā tūgoña besemasīētīña mai.

¹⁴ Ūgariquere caugarāp̄ niñama cabutoa. Na p̄ame caroaro tūgomasījāñuñama caroa wāme ūnierē. Bairi, “Atie caroa niña,” o “Atie carorije niña,” i tūgoña besemasīñama.

6

¹ Bairo cabairoi, cabutoare bairo nemorō Dios mena tūgoñatutuagarā, Jesucristo yaye queti camasiriyorijere marī buenemogarā. Marī cabuejūgorique cañurījē to caānimiatacūārē, nemojāñurō camasiriyorije to caānimiatacūārē, buenemorotiya. Marī cabuejūgorique bairo ām̄u: Roro marī caātiere yapuari marī cayeri wasoariquere marī buewu. Roro marī caātiere marī cacūētīcōāta, caūpetietop̄u cayasiránārē bairo marī cabaibujioriquere marī buewu. Apeyera Dios mena tūgoñatutuarique cūārē marī buejūgowu.

² Apeyera bautizarique macāājē cūārē marī buewu. Tunu Diore catūgousari majārē na rūpoa buire na wāmo mena nīgāpeori Diop̄re jēnibojarique cūārē marī buewu. Cariacoatana nimirācūā tunu na cacaticoatie cūārē marī buewu. Apeyera tunu Dios camasārē cū caññabeseri rūm̄u caetaro narē cū caññabesero berō na cabaicōāninucūpee cūārē marī buewu.

³ Tie nipetirije marī cabuejūgorique caānimajūrē to caānimiatacūārē, nemojāñurō camasiriyorije roquere buenemorotiya. Bairoa marī átigarā, Dios cū caboata.

⁴⁻⁶ Jīcāū ūcū camasoc̄u Dios yaye quetire cariape tūgoyp̄u. Dios cūrē cū camairījērē tūgomasīrī ūseanirīqūē mena āñup̄. Espiritu Santo cū camasīōnemorījē cūārē masīñup̄. Bairi Dios yaye caroa queti cūārē ūseanirīqūē mena tūgoyp̄u. Dios cū carotimasīrīp̄u macāājē cū camasīrījē mena cū caātījēñorīqūē cūārē īñañup̄. Cū ūcū caānacū p̄ame tiere catūgoricū nimicāā, Dios yaye caroa quetire cū cajānamajūcōāta, p̄gani cārō tunu cū yerire Dios mena tūgoñawasoanemo masīā maa. Cū ūna p̄ame Jesucristo Dios macārē caboena āniri yuc̄p̄ār̄p̄u capapuaturicarārē bairo āna ātiyama, p̄gani cārō tunu nipetiro camasā na caññajoro. Jesure roro cū boyetieperārē bairo ātiyama.

⁷ Bairo cabairā p̄ame oco caocarije yepar̄u cañarō ti yepa p̄ame caūpūjō yasiorore bairo caāna niñama. Ti yepa uparā ti yepare na caotero bero caroare carīca joata, “Caroa yepa Dios cū cūrīcā yepa niña,” i masīñama ti yepa uparā.

⁸ Carorije pota yuc̄u ūnie jeto carīca joata roque, ti yepa dope bairo ātimasīā maa. “Dios cū carocarica yepare bairo tuagaro,” īgarāma yua ti yepa uparā. Bairo i yaparori bero, ti yepare joerocacōāgarāma.

La esperanza que nos mantiene firmes

⁹ Bairo tutuaro mena mujããrê quetibujumirãcũã, yu yarã, jãã masijãñuña merê Dios cã canetõricãrõpũ caãná mujãã caãnierê.

¹⁰ Bairi Dios cañuu majũ niñami. Masiritietiyami Dios mujãã cãrê caroaro mujãã camairijêrê. Cãrê mujãã camairijê jũgori marĩ yarã Dios mena catũgoñatutuarãrê na mujãã juãtinemowũ. Mai, bairoa mujãã áticoã ninucũña ãme cããrê.

¹¹ Torena, mujããrê atore bairo jãã ñnemoña: Tocãnacãũpũa mujãã mena macããnarê bairo jeto na juãtinemoña useanirĩquê mena. Bairo átinucũña, Dios caroaro cã caátibojapee nipetirijere mujãã cacũgopetimasĩparore bairo írã.

¹² Mujãã, aperã cateeyepairã na caãtiãnajê cutiere bairo mujãã caãtiãno jãã boetiya. Dios mena na catũgoñatutuarije jũgori popiye baimirãcũã, Dios cã caĩricãrõrêã bairo cã canetõricãrã na cabairore bairo mujãã caãno jãã boya.

¹³⁻¹⁴ Dios, marĩ ñicũ Abraham ãnacũrê caroaro cã caãti rãmurê cariape cã majũ ya wãme mena quĩñupĩ, apei cã netõrõ caĩñabesei cã camano jũgori. Bairo quĩñupĩ: “Caroa majurê mu yu jogu. Mu pãrãmerã capããrã majũ na bno joroque yu átigu.”

¹⁵ Bairo cã caĩrõ bero, Abraham pũame cã caĩricãrõrêã bairo caetapa rãmurê caroaro mena coteyupi. Cabero Dios cã caicũjũgoyetiricarorea bairo cã baiyupa.

¹⁶ Camasã pũame, “Cariape majũ jãã ñña,” na cañata, na bui macããcũ ya wãme mena i busunucũñama. Bairo cã wãme mena na caĩbusuata, “Marĩ caĩricãrõrêã bairo marĩ caãpericõãta, cãã, marĩrê popiye marĩ baio joroque cã áparo,” caĩrãrê bairo ñnucũñama. Bairo na caĩrõ bero caãnoi, dope bairo ape wãme i busunetõ masiã maa yua.

¹⁷ Torecu, Dios pũame wasoaricaro mano cariapea caroaro cã caátibojapeere cãrê catũgousarã na camasĩrõrê boyupi. Pũgani cãrõ tũgoñanemorĩcãrõ maño tiere na camasĩrõ boyupi. Bairi cã caicũrĩquêrê bairo caroaro cã caãtipeere cacũgoparãrê cã ya wãme majũ mena na i quetibujuyupi.

¹⁸ Bairo marĩrê, “Caroaro mujããrê yu átigu,” bairi tunu cã wãme majũ mena írĩ, cã caĩquetibujurique jũgori marĩ pũame caãnorê bairo cariape marĩ tũgoñatutuagarã. Dios caĩtopai mee niñami. Cã caĩrĩquê dope bairo wasoamasĩã maniña. Bairi, “Marĩrê netõõgũmi Dios cã caĩricãrõrê bairo,” marĩ i tũgoñatutuamasĩã.

¹⁹⁻²⁰ “Cũmua capairicare ãpõãpãĩ canũcũrĩpãĩ mena jũgori, ti cũmua aperopũ wuãmasiẽtĩña,” marĩ i masiña pũgani cãrõ tũgoñarĩcãrõ mano. Torena bairo Jesús mena marĩ catũgoñatutuarique mena jũgori, “Cũ mena useanirĩ marĩ ãnicõã ninucũgarã tocãnacã rãmua cã caĩricãrõrêã bairo,” marĩ i masiña merê pũgani cãrõ tũgoñarĩcãrõ mano. Apeyera tunu sumo sacerdote majõcsũ templo wiipũ Dios mena busuácũ, jutii asero yoo ãnotarica aserore netõrĩ, Dios cã caãnipaũpũ etanucũñupã. Torena bairo Jesús marĩ catũgoñatutuanemojũgoricũ cãã cã cariarique jũgori umurecõo Dios cã caãnipaũpũ etayupi. Marĩ jũgoye ájũgoyupi umurecõore, marĩ cã yarã cãã cã tũpũ marĩ caãmasĩparore bairo ñ. Bairo cã caãto jũgori, cã cũñupĩ Dios marĩ sumo sacerdote majõcsũre bairo caãnicõãninucũpũau majũ. Tirũmũpũ macããcũ Melquisedec cawãmecũcu ãnacũrê bairo cã cũñupĩ.

7

Jesús, sacerdote de la misma clase que Melquisedec

¹ Melquisedec cawāmeccu p̄ame Salem cawāmeccūti macā quetiupau rey añupū. Dios, nocārō catutuau jōbui am̄arecōo macāācū yaḅ sacerdote majū añupū. Bairi marī ñicū Abraham ānacū, reyes quetiuparārē cū capajīānetōñcārō bero, cū ya macāp̄u cū catunuátó, Melquisedec p̄ame cū bocáetayup̄u. Bairo cū bocáetari yua, “Caroare cū joáto murē Dios,” qūī jēnibojayup̄u Abrahārē.

² Bairo cū caījēnibojā yaparoro bero, Abraham p̄ame cū wapana ānana na cacūgomirīqūērē pajīārī bero cū cajerique p̄uga wāmo petiro cānacā sero caānierē jīcā sero cārō cū joyup̄u Melquisedere. Maī, Melquisedec wāme p̄ame bairo ĩgaro ĩña: “Quetiupau rey cariape caācu,” ĩgaro ĩña. Cū ya macā Salem cūā bairo ĩgaro ĩña: “Caroa yeri p̄nucutaje caāni macā,” ĩgaro ĩña. Bairi ti macā quetiupau p̄ame cūā, “Quetiupau caroa yeri p̄nucutaje caācu niñami,” ĩgaro ĩña.

³ Masīā maniña Melquisedec pacua ānanarē. Cū ñicūjāā ānana cūārē masīā maniña. Apeyera cū cabuiarique, bairi cū cabaiyasirique ũnierē na caquetibujero cūārē tūgoa maniña. Dios macū Jesús cū cabairica wāmerēā bairo Melquisedec cūā sacerdote majōcu nicōā ninucūgumi tocānacā rūmua.

⁴ Bairi āmerē caānimajūū Melquisedec cū caānierē tūgoñaña. Marī ñicū caānijūgoricu Abraham p̄ame cū wapandarē na pajīārī bero, na cacūgomirīqūē cū cajerique p̄uga wāmo petiro cānacā sero caānierē jīcā sero cārō cū joyup̄u Melquisedere.

⁵ Moisés ānacū cū caquetibujcūrīqūē jūgori sacerdote majā Leví ya poa macāāna p̄ame p̄uga wāmo petiro cānacā sero caānierē jīcā sero cārō jemasiñucūñama camasā na ya macā macāāna na cawapatarijere. Na yarā majū Abraham pārāmerā jīcā majā na cūā na caānimiatacūārē, na jemasiñama na cawapatarije p̄uga wāmo petiro cānacā sero caānierē jīcā sero cārō majūrē.

⁶ Melquisedec p̄ame Leví ya poa macāācū āmerīmicūā, Abraham cū cacūgorije p̄uga wāmo petiro cānacā sero caānierē jīcā sero cārō jeyupi. “Caroa wāmerē mu yu jogu,” Dios cū caīcūrīcū yaye p̄uga wāmo petiro cānacā sero caānierē jīcā sero cārōrē jeeri bero, “Caroare mu cū joáto Dios,” qūī cūñupī Melquisedec Abrahārē.

⁷ Nipetiro camasā atore bairo ī masīñama: “‘Caroare cū joáto murē Dios,’ caī p̄ame, cū caī netōjāñurō caānimajūū niñami.”

⁸ Leví pārāmerā āme macāāna sacerdotēa caāna p̄uga wāmo petiro cānacā sero caānierē jīcā sero cārōrē cajenucūrā p̄ame camasā cayasiparā majū ninucūñama. “Melquisedec p̄ame roque caānicōāninucūrē bairo caācu niñami,” ī quetibujaya Dios ya tutip̄u.

⁹⁻¹⁰ Ti rūm̄u Melquisedec Abrahārē cū cabocáetari rūmurē, Abraham p̄ame cū rupaup̄u cūgoyupi cū pārāmerā caāniparā nipetirore. Leví ya poa macāāna cūārē cūgoyupi, na cabuiaetimiatacūārē maī. Bairi bairo marī ī masīña: Abraham cū yaye p̄uga wāmo petiro cānacā sero caānierē jīcā sero cārō Melquisedere cū cajori rūm̄u caāno, Leví ya poa macāāna cūā cū jorārē bairo ásupa, Abraham cū cajoro jūgori.

¹¹ Sacerdote majā levita ya poa macāāna Aarón pārāmerā caānana jūgori marī ñicūjāā Israel yepa macāāna p̄ame ñejūgoyupa Dios yaye cū caātiroticūrīqūērē. Bairi sacerdote majā caānana Dios cū caroticūrīqūērē cabori majārē ñe ũnie caroa carusaenarē bairo caāna na tuao joroque caāna na caāmata, Aarón ũcū mee, ape majōcu Melquisedec ũcū sacerdote cū cajāārō bonemoetibujoricaro.

¹² Apei sacerdote majōcu cū cajāāwasoarorea bairo cabucu rotirique Moisés ānacū cū caroticūrīqūē cūārē cawāma wāme p̄ame wasoanemorotiya.

13-14 Profeta majã na caĩwoatujũgoyetiricu marĩ Quetiupau Jesũs pũame sacerdote majã ya poa macããcũ mee añupĩ. Aarón ya poa macããcũ mee, Judá ya poa macããcũ roque añupĩ. Tiera nipetiro camasã masĩñama. Ni jĩcãũ ùcũ sacerdote majõcu Aarorẽ bairo caãcũ Judá ya poare mañupĩ. Moisés ãnacũ sacerdote majã Aarorẽ bairo caãna na caãni wãmerẽ quetibujũ, “Judá ya poa macããna sacerdote majã caãniparã nigarãma,” ĩ quetibujũesupĩ.

15 Jesũs, apeĩ sacerdote Melquisedere bairo caãcũ cũ cajããrĩqũẽ jũgori, “Cabũcu rotiriquere cawãma wãme mena wasoa yaparoya,” nemojãñurõ caãnorẽ bairo marĩ ĩ masĩña.

16 Cabũcu roticũrĩqũẽ, “Tĩ poa macããna sacerdote majã jããmasĩñama,” caĩquetibujuro jũgori mee sacerdote jããñupĩ Jesũs. Caãnicõãcũ cũ caãnie jũgori pũame roque jããñupĩ.

17 Atore bairo qũĩñupĩ Dios cãã Jesũs cũ caãnicõãnierẽ: “Sacerdote majũ Melquisedec ùcũ mu yũ cũña.

Mũ pũame tocãnacã rũmũa camasãrẽ cajẽnibojau mũ ãnicõã ninucũgũ,” qũĩñupĩ Dios cũ macãrẽ.

18 Cabũcu roticũrĩqũẽrẽ camasocu ni jĩcãũ ùcũ cũ caãtie jũgori netõmasĩetĩñami. Bairi tie cabũcu roticũrĩqũẽ pũame marĩ jãnaecoya yua.

19 Tie Moisés cũ caroticũjũgorique pũame dope bairo átimasĩẽsupa camasã Dios tũpũ caágarãrẽ. Àmerẽ yua, tie caãnato ùnorẽã, marĩ bócaya cawãma wãme Dios cũ cacũrĩqũẽrẽ. Jesucristore marĩ catãgoñatutuarije jũgori caroaro cariape Diore marĩ bocaetamasĩña marĩ yeripũ yua.

20 Tore bairo marĩ camasĩrõ boyupi Dios. Bairi cũ ya wãme majũ mena ĩrĩ, tiera marĩ masĩõñupĩ. Aperã sacerdote majã pũamerẽ ni ùcũ wãme mena ĩrĩ na jõẽsupa.

21 Cabaimiatacũãrẽ, marĩ Quetiupau pũamerẽ Dios cũ ya wãme mena ĩrĩ, sacerdotere bairo cũ jõñupĩ. Dios ya tutipũ cãã atore bairo ĩ quetibujũya Jesure:

“Caãnorẽ bairo cariape ĩñami marĩ Quetiupau Dios cũ macãrẽ, ape wãme tũgoñanemorĩcãrõ mano:

‘Sacerdote majũ caãnicõãninucũpau mũ yũ cũña,’ qũĩñami Dios cũ macãrẽ,” ĩ quetibujũya Dios ya tutipũ.

22 Bairo Dios cũ caĩrĩcãrõrẽ bairo Jesũs pũame sacerdote cũ caãnicõãnipee jũgori cawãma wãme camasãrẽ Dios cũ caãtiroticũrĩjẽ to tuao joroque ásupi Jesũs, cabũcu wãmerẽ jãnarĩ yua. Bairo átiri, cañnetõrĩjẽ pũame cabũcu wãme Moisés cũ cacũjũgorique wasoacũñupĩ.

23 Aperã sacerdote majã Levĩ ya poa macããna pũame jĩcãũ na mena macããcũ sacerdote cũ cabaiyasiro berõ, apeĩ tunu wasoetanucũñupã. Bairi capããrã añuparã sacerdote majã Levĩ ya poa macããna.

24 Jesũs pũame roque tocãnacã rũmũa caãnicõãninucũpau niñami. Bairi ni jĩcãũ ùcũ cãrẽ cawasoapan sacerdote majã ùcũ ãnicoteetiyami.

25 Caroaro cariape Jesũs jũgori Diore na yeripũ cabocaetagarãrẽ Jesũs pũame na netõomasĩñami tocãnacã rũmũa. Caãnicõãninucũpau caãcũ ãnirĩ, cũ yarãrẽ Diopũre na jẽnibojamasĩnucũñami.

26 Tore bairo cabairoi yua, Jesũs niñami marĩ sacerdote, marĩrẽ coteãninucũ majũ. Cãã, cañũũ ñe ùnie carorije wapa cacũgoecu niñami. Bairi camasã rogo na caãtore bairo caápei niñami. Dios pũame carorije caãna na camanopũ cũ ñupĩ cãtũ amũrecõo bui macã tutipũ.

27 Cãã, aperã sumo sacerdote majãrẽ bairo mee niñami. Na pũame waĩbũtoare pajãrĩ bero cajũgoye mai, na carorije wapare regarã, waĩbũtoa

rii mena joemugōjonucũñama Diopure. Bairo átiri beropu yua, aperã camasãre tore bairo na átibojanucũñama. Tore bairo átinucũñama tocãnacã rãmu sumo sacerdote majã. Jesús puame roque yucpãipũ cũ cariarique jũgori jĩcãnia roro popiye bairi riayupi, marĩ carorije wapare netõpeyo yaparoetagu. Pũgani cãrõ marĩ cũ cariabojapee mañupã.

²⁸ Moisés cũ caroticũrĩqũe puame sacerdote majã quetiuparã na ãnio joroque ásupa, camasã ãnirĩ carorije cawapa cũgorã na caãnimiatacũãrẽ. Bairo na cabaimiatacũãrẽ, Dios puame cũ wãme majũ mena ĩrĩ, cũ macũrẽ sumo sacerdote majõcure cũ cũñupĩ, Moisés cũ caãtiroticũrĩqũe bero. Cũ macũrẽ Dios puame tocãnacã rãmu cañu caãnicõãninucũpaure bairo cũ cũñupĩ.

8

Jesús, mediador de un nuevo pacto

¹ Tocãnacã wãme mujããrẽ jãã caquetibujarije caãnimajũrĩjẽ puame atore bairo niña: Jesús marĩ sumo sacerdote umãrecóopu Dios cũ caruiro cariape nugõãpu ruiyami, carotimasĩruiricaropu.

² Jesús puame camasã na caqũenorĩcã wii templo wii meerẽ, sumo sacerdote majõcure bairo átiãniñami umãrecóopure. Dios marĩ Quetiupau majũ cũ caqũenorĩcã wii puamerẽ tore bairo Diopure marĩ jẽnibojã ãniñami.

³ Ati yeparu caãna tocãnacãũpu sacerdote majã waibũtoa riire camasãrẽ cajoemugōjobjoparã na caĩcũrcãrã ninucũñama. Bairi Jesús cãã torea bairo caãcũ ãnirĩ cũ majũ rupau cũ cariarique mena jũgori Diopure camasã yayere jonetõãrẽ bairo caãtiãcũ niñami.

⁴ Jesucristo puame ati yeparu cũ catuaata, jĩcãni ũno sacerdotere bairo ãmeribujoricumi. Merẽ ati yeparure niñama sacerdote majã Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩqũerẽ bairo Diopure camasã na cajorijere cajonetõbojari majã.

⁵ Moisés ãnacũrẽ santuariore cũ caqũenorotiparo jũgoye atore bairo quĩñupĩ Dios: “Tũgoya mai: Eñãũpu mu caãno mu yu caĩnorĩcãrõrẽã bairo mu quĩenogu santuariore,” quĩñupĩ Dios Moisere. Bairo Dios Moisere cũ caĩrĩqũerẽ tũgori, atore bairo marĩ ĩ masĩña: “Sacerdote majã na caãtiãninucũrĩjẽ puame umãrecóopu macããjẽ Dios yayere na caãtiqeyocõñarĩjẽrẽ bairo niña,” marĩ ĩ masĩña.

⁶ Na paarique ñumirõcãã, jõbui marĩ sumo sacerdote Jesús marĩrẽ cũ caãtibojarije puame ñunetõã. Cawãma wãme Jesús camasãrẽ cũ caĩrcãrõrẽ bairo Dios mena jĩcã yeri pũnacũnarẽ bairo na ãnio joroque ásupi Jesús.

⁷ Moisés cũ caroticũrĩqũe caroa wãme caãnijũgorica wãme caroaro cariape caãmata, apeye cawãma wãmerẽ marĩ bonemoetibujiorã tunu.

⁸ Torecu, Dios puame ti yũtea macããna camasã na caãtiãnierẽ ĩñarĩ, “Caroaro jĩcãrõ tũni átiãmerĩñama,” ĩñupĩ. Atore bairo ĩ quetibujaya cũ ya tuti cãã:

“Bairo ĩñami marĩ Quetiupau: ‘Ape yũtea caãno etagaro Israel, bairi Judã ya poa macããna nipetiro judío majãrẽ cawãma wãme na yu caãtibojapee.

⁹ Atie puame mujãã ñicũjãã Egipto yeparu caãnarẽ na yu cajewiyori rãmu caãno na yu caquetibujucũrĩjũgoriquere bairo mee nigaro.

Bairo na yu caquetibujucũrĩqũerẽ na cabaibotiorique jũgori na yu awey-ocoãpũ,’ ĩñami marĩ Quetiupau.

¹⁰ ‘Ti yũtea caãno Israel macããnarẽ cawãma wãme na yu caãtibojapee atore bairo nigaro:

Na yeri na catũgoñarĩjẽpu yu caroticũpeere na tũgoñao joroque na yu átigu.

Bairo yu caáto, yu caroticũrĩjêrê borã, tiere caroaro cariape átigarãma. Torecu yua, na pacu yu ãnigu. Na pũame yu ya poa macãana nigarãma.

¹¹ Bairo yu caáto jũgori, "Marĩ Quetiupau yayerẽ mu yu quetibũjupa," ãmeo ãtigarãma, merê yure camasĩrã jeto caãna ãniri.

Cawĩmarã, cabũtoa nipetiro yure camasĩrã jeto nigarãma ti yutea caãnorê.

¹² Na, roro na caátajere yu masiriyoga.

Pũgani tunu tiere yu tũgoãnemoetigu, 'ĩñami marĩ Quetiupau,' ĩ quetibũjaya cũ ya tutipu.

¹³ Cawãma wãme marĩrê cũ caátibojapeere cũ caĩata, tirũmũpu marĩ ñicũjããrê cũ caquetibũjucũjũgoriquere, "Jãnarĩqũerê bairo nicõãna," ĩgu ĩcãmi. Bairi dise ũnie marĩrê dope bairo caátimasĩtẽtẽ pũame jicoquei petigaro baiya.

9

El santuario terrenal y el santuario celestial

¹ Bairi tunu marĩ ñicũ ãnacũ Moisere Dios cũ caquetibũjuroticũrĩqũẽ jũgori masĩñupã camasã pũame ñubuerã na caátinucũbũgopeere, ati yepa macããtõ santuario macããjêrê.

² Dios ya wii waibutoa aseri mena na caqũẽnojũgorica wii pũame atore bairo caãni wii ãñuparõ: Pũga arua cacũgori wii majũ ãñuparõ. Etajũgoricaruẽ, Cañũrĩpau cawãmecutĩpũre ãñuparõ candelabro jĩñaworica tutu. Tĩpũrea ãñuparõ tunu jĩcã mesa pan caroa Dios yaye majũ na caĩcũrĩqũẽ cũã.

³ Bairi jĩcã jutii eñotarica bero macãã asero jũgoyepu ãñuparõ tunu Cañũrĩpau Majũ Dios ya arua cawãmecuti arua.

⁴ Topũre ãñuparõ oro mena na caqũẽnorĩcã altar mesa incienso cajutĩñũrĩjêrê na cajoemũgõrĩ mesa majũ. Tĩpũrea ãñuparõ tunu Dios ya pata rocapata cofre del pacto cawãmecuti pata oro mena nipetiropu cabuire werica pata majũ. Tĩ pata pupearu ãñuparõ jĩcã jotu oro mena na caqũẽnorĩcã jotu, ugarique Dios cũ cajorique manã cawãmecutie mena. Tunu bairo ti pata pupearure ãñuparõ Aarõn ãnacũ tuericu caĩcããjããrĩcũ cũã. Apeyera Dios cũ caroticũrĩqũerê cũ cawoaturicapãrĩ ãtãpãrĩ cũã ãñuparõ ti patapupearure.

⁵ Tĩ pata bui pũamerê ãñuparã ángelea majãrê bairo caãna wericarã pũgarã. Na pũame topũ na caãnie jũgori, "Dios cũ caãno ñiña ato," ĩgarã baiyuparã. Na queũrũrĩ mena ãmeo ñucãnamurĩ ti pata buire nucũñuparã. Bairo cabaimiatacããrê, capee wãme yu quetibũjunemoetĩña ti wãmerê.

⁶ Bairo ti wii macããjê tore bairo caroaro qũẽnorĩcãrõ caãnoi, ti wii caãnijũgori aruare jããetanucũñuparã, na cañubuerije macããjêrê átigarã sacerdote majã.

⁷ Tĩ arua bero macãã arua pũamerê sumo sacerdote jeto jããmasĩñupũ. Jĩcãni jeto jããnucũñupã jĩcã cãmarê. Tĩ aruare cũ cajããrĩ rũmurê waibutoa riire jeãnucũñupũ. Cũ carorije wapa, bairi cũ ya macã macãana tũgoãna roro na caátie wapa cũãrê Dios na cũ masiriyobojãto ĩ, tiere jeãnucũñupũ.

⁸ Atie nipetirijere tũgoãrĩ, atore bairo marĩ masĩõñami Espĩritu Santo pũame: Mai, caãnijũgori arua pũame ñubueriquere áta aruapu camasã na caãnitoye, ape arua, santuario arua pũame mai pããjã masĩã maa. Torea bairo cabucu wãme na cañubuerique caãnicõãmata mai, cariape Dios cũ caãnipaure etamasĩã mano.

⁹ Tie nipetirije marĩ catũgorije ati yepa macããjê santuario pũame marĩ ati yutea macããna mũnrecõõpu caãno santuario cũãrê marĩ camasĩparore bairo

ĩ, cũñupĩ Dios. Bairo tie, ati yepa macããjẽ jãgori waibutoa riire joemugõrĩ santuariopũ cañubuerã etarã caroaro yericuti petietaetiyama mai.

10 Tie ati yepa macããjẽ Moisés ãnacũ cũ caroticũriqũẽ pũame marĩ caugapee, marĩ caetipee, marĩ wãmorĩ marĩ cacosepee wãme ãnie jetore átirotiyupa. Tie nipetirije caátirotirijere Dios cũ cawasoaparo jũgoye mai marĩ rupaũre majũgorique macããjẽ wãme ãña. Marĩ yerire dope bairo átimasĩtĩña tie jãgori.

11 Merẽ atĩmajũcõãñupĩ Cristo marĩ sumo sacerdote Dios marĩrẽ caroaro cũ caátipeere cajou majũ. Marĩ sumo sacerdote cũ capaari wii santuario pũame ati yepa macãã wii santuario netõjãñurõ caroaro caãnimajũrĩ wii ãña. Ati yepa macããna camasã na caqũenoricã wii mee ãña. Bairi ati yepa macãã wii mee, ãmũrecõo macãã wii majũ ãña, Igu ãña.

12 Jesucristo merẽ santuariopũ jããñupĩ. Bairo jããrĩ, waibutoa chivoa, bairi becerroa riĩ mena mee, cũ majũ riĩ mena jũgori marĩ carorije wapare netõõgu jããñupĩ. Jĩcãnia jããñupĩ, pũgani cãrõ jããnemoesupi. Bairo cũ cabairique jũgori yeri capetietiere cacũgorã marĩ tuao joroque ásupi.

13 Nurĩcãrã toroa, bairi chivoa riĩ, tunu bairoa becerrare na cajoerije õwãrẽ oco mena asuri camasã buire sacerdote majõcũ na cũ cayayewẽrõ bero, bui na rupaũre caugueri coserãrẽ bairo jeto tuayama, Dios cũ caĩñajoro.

14 Bairo atie cabaimiatacããrẽ, ¡Jesucristo yaye riĩ pũame roque waibutoa riĩ netõjãñurõ caãnimajũrĩjẽ ãña! Espĩritu Santo caãnicõãninucũ cũ camasĩrĩjẽ jũgori Jesucristo cũ rupaũ majũrẽã Diopũre cũ joure bairo ásupi. Waibutoa riire na cajoemugõjonucũrijẽ netõjãñurõ cũ caátie pũame ãie ãnie rusaesupa. Cũ cariarique jũgori caũpetietopũ cayasirãnarẽ bairo marĩ cabaibujioriquere netõõñupĩ. Bairo marĩ netõõñupĩ Jesús Dios caãnicõãninucũrẽ caroaro cũ marĩ catũgõusamasĩparore bairo ĩ.

15 Torecũ, Jesucristo pũame yucũpãĩrũ cũ cariarique jũgori Dios cũ pacũ mena, bairi camasã mena cããrẽ jĩcã yericũnarẽ bairo caroaro Dios mena marĩ ãnio joroque ásupi. Cawãma wãme mena, “Mujãã yũ netõõbojagu,” cũ caĩrĩcãrõrẽã bairo ásupi. “Bairo yũ caãto caãnijũgorica wãme roticũriqũẽrẽ na cacũgorica yutea caãno roro na caátaje wapare yũ masiriyobojagu. Bairo yũ caãto bero, Dios cũ caĩñabesericã cũ yarã caãniparã pũame cũ caĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽã bairo yeri capetietiere cacũgorã majũ nigarãma;” ĩrẽ bairo marĩ ásupi.

16 Bairi, “Jĩcãũ cũ caĩrĩqũẽ cawãma wãme caroaro tutuaro mena to ãmarõ,” marĩ caĩata, tie cawãma wãmerẽ cacũrĩcũ cũ cariarije mena marĩ masĩña. Cũ cariaepata roque, tie cũ caĩcũrĩqũẽrẽ bairo bai jũgoetibujioro.

17 Bairi jĩcãũ cũ caĩcũrĩqũẽ cawãma wãme ãnie wapa maniña, mai tiere caĩcũrĩcũ cũ cacaticõãmata. Cũ cariaro beropũ roquere wapa catibujioro.

18 Torecũ, Dios pũame caãnijũgorique Moisés ãnacũrẽ cũ caátiroticũriqũẽ cããrẽ waibutoare pajĩãrĩqũẽ mena cũjũgoyupi.

19 Mai, nipetiro camasã Israel macããnarẽ na quetibũjuyupi Moisés ãnacũ Dios narẽ cũ caátiroticũriqũẽrẽ. Bairo na quetibũjuri bero, waibutoa chivoa, bairi becerroa na capajĩãtãna riire jeeri, tiere oco mena asuyupi. Áti yaparo, yucũ hisopo cawãmecutĩi rupa mena oveja poa jũõrĩqũẽrẽ tí rupaũ jiyaturĩ, riire yosene átiri, Dios busurica tutire yayewẽñupĩ. Bairi to macããna camasã nipetiro cããrẽ na yayewẽñupĩ Moisés tie riĩ oco mena asuriquere.

20 Bairo áti yaparo, atore bairo na ĩñupĩ: “Cawãma wãme mujãã camasãrẽ Dios cũ caaticũrĩjẽ merẽ ãni jũgoya,” na ĩñupĩ.

²¹ Apeyera tunu Moisés p̄ame nipetiro Dios ya wii santuario, bairi ñubuerique macããjê cûârê tie rii mena yayewêñupĩ tie buire.

²² Moisés ãnacû cû caãtiroticûrĩqûê caĩquetibujuro p̄amata, rii jûgori mena jeto dise ãnie nipetiro jãñurĩp̄ua caroa wãme ñumasĩña Dios cû caĩñajorore. Waibutoare na capajãetĩcõata, rorije na caãtie wapare Dios cû camasiriyobo-japee maniña.

El sacrificio de Cristo quita el pecado

²³ Bairo cabairoi, waibutoa rii joemugõrĩqûêrê bonucũñupã. Camasã na caqũenoriqũê um̄recóorũ caãnie macããjêrê caãnicõñaqueyorijere, “Caroa wãme nimasĩña Dios cû caĩñajoro,” igrã, bairo ásurũ. Bairo na caãtinucũmiatacûãrê, um̄recóo macããjê p̄ame ati yeparũ camasã na caãtie netõjãñurõ caãnimajũrĩjê ãnierê boya.

²⁴ Torecũ, Cristo ati yepa macãã wii santuario wiire jããrĩcãrõ ãnoa, santuario um̄recóo macãã wii p̄ame roquere jããñupĩ. Ati yepa macãã wii camasã na caqũenoricã wii um̄recóorũ caãni wii macããjêrê bairo caãnicõñaqueyori wiire jããesupĩ. Ti wii um̄recóorũ caãni wiire jããrĩ yua, Diop̄ure marĩ jẽnibojagu jããñupĩ.

²⁵ Jesucristo jĩcãnia jããñupĩ um̄recóorũ caãni wiire. Ati yepa macããcũ sumo sacerdote roque tocãnacã cũma waibutoa rii mena jejããnucũñami santuariorũ. Tie rii cû yaye mee, waibutoa rii mena p̄ame roque jee jããnucũñami.

²⁶ Tore bairo átaje caãnipee caãmata, Cristo capee tocãnacã cũma riacõã ninucũbujionmi ati yepare Dios cû caqũenorõ berorũina. Bairop̄ua, tore bairo átaje caãnipee mee niña. Ati yutea catusari yuteare Cristo p̄ame cû majũ yucupãip̄ũ jĩcãnia riãjãñañupĩ, cû yarã caãniparã yaye wapare na netõõbojagu. Pũgani cãrõ cû carianemopee mee niña.

²⁷ Bairi marĩ camasã cãã jĩcãnia marĩ riagarã. Marĩ cabaiyasiro bero, Dios nipetiro marĩ caãtajere marĩ ññabesegumi.

²⁸ Toreã bairo Cristo cãã jĩcãnia yucupãip̄ũ riayupi, capããrã camasãrê na carorije wapare regũ. Cabero bauetagumi tunu. Rianemogu mee, cû yarã cãrê cacoterãrê na jeãgu buiaetagumi tunu.

10

¹ Moisés ãnacû cû caroticûrĩqûê p̄ame Dios camasãrê caroare cû cajopee mee, tiere caãnicõña queyojûgorijê niña. Bairo cabairoi, ni jĩcãũ ucũ tocãnacã cũma waibutoa rii wãme jetore cû cajoemugõjorotirique jûgori ñe ãnie cawapa cûgoecũre bairo caãcũ baimasĩetĩñami.

² Moisés ãnacû cû caroticûrĩqûê caãnorê bairo camasã na carorije wapare carep̄eyomasĩata, pũgani cãrõ roro na caãtajere tũgoñanemoetibujioricarãma. Pũgani cãrõ waibutoa rii cûãrê joemugõjo rotietibujioricarãma.

³ Bairop̄ua, atie waibutoa rii mena joemugõjorique p̄ame camasã na carorije wapare tocãnacã cũma na catũgoñanemopeere bairo niña.

⁴ Merê marĩ masĩña: Waibutoa toroa, bairi chivoa rii p̄ame camasã na carorije wapare jĩcãnia na cosenetõõmasĩetĩña.

⁵ Torecũ, Jesucristo ati yeparũ cû cabuiaetaparo jũgoye atore bairo qũñupĩ cû pacũ Diore:

“Mũ p̄ame waibutoa riire camasã na cajoemugõjonucũrĩjêrê miñajesoroaetiya. Bairi jĩcã rupãũ yũ mũ jowũ, camasã roro na caãtie wapare yũ majũ na yũ canetõõbojaparore bairo ĩ.

6 Camasã roro na caátie wapare regarã, waibutoare pajãrĩ bero, na riire na cajoemugõjonucũrĩjêrê miñajesoroaetiya.

7 Toreca murê ñiña: Atoa yu ãniña mu ya tutipũ na caĩwoatujũgoyecatatorea bairoa, yure mu carotiricarore bairo átigu,” qũĩñupĩ Cristo cũ pacure.

8 Moisés ãnacũ tore bairo cũ caátiroticũrĩqũê caãnie caãniatiacũãrê, “Dios pũame, camasã roro na caátire regarã, waibutoare pajãrĩ bero, na riire na cajoemugõjonucũrĩjêrê miñajeso roaetiya,” qũĩñupĩ Jesũs Diore.

9 Cabero qũĩnemoñupĩ Jesũs tunu: “Atoa yu ãniña, yure mu carotiricarore bairo átigu.” Atore bairo qũĩgn ññupĩ: “Tirũmũpũre cabũca rotirique waibutoa riire joemugõjorique ñnierê jãnarĩ bero, cawãma wãme camasãrê caroaro mu caátibojapeere átigu yu baiya,” qũĩgn ññupĩ Jesũs.

10 Jesũs pũame cũ pacũ Dios cũ carotirore bairo ásupi. Bairo átiri, cũ majũã jĩcãnia yucũpãĩpũ riayupi. Pũgani cãrõ cũ carianemorõ boesupa camasã na canetõpeere. Tore bairo Jesũs cũ caátie jũgori, cũ yarã caroarã majũ marĩ ãnio joroque ásupi Dios.

11 Nipetiro judío majã yarã sacerdotea tocãnacã rãmũ waibutoa rii wãme jetore joemugõjonucũñama. Tie bairo na caátie di rãmũ ñno camasã na carorije wapare jĩcãnia canetõmasĩetĩmiatacũãrê, tore bairo átinucũñama sacerdote majã.

12 Jesucristo pũame roque camasã roro na caátie wapare netõõyaparo etagn, cũ majũã jĩcãnia yucũpãĩpũ riayupi. Pũgani cãrõ tunu cũ carianemorõ boesupa camasã na canetõpeere. Áti yaparori bero, ãmãrecóorpũ ásupi, cũ pacũ Diotũ cariape nũgõãpũ ruiácũ.

13 Topũ ruicotei átiyami mai, cũ pacũ, Jesũs pesuare cũ canetõnucãrõ ñno.

14 Jesũs cũ majũã yucũpãĩpũ cũ cariarique jũgori ñe ñnie cawapa mánarê bairo caãna na ãnio joroque na ásupi Jesũs Dios yarã caãniparãrê. Na pũame tocãnacã rãmũa tore bairo jeto ãnicõã ninucũgarãma.

15 Tie cariape caãnoina, Espiritu Santo cũã atore bairo marĩĩ quetibũjũyami: “Atore bairo ññami Dios:

16 “Ti yutea caãno yu yarãrê cawãma wãme na yu caátibojapee atore bairo nigaro:

Na yeri na catũgoñarĩjêpũ yu caroticũpeere na tũgoñao joroque na yu átigu.

Bairo yu caáto, yu caroticũrĩjêrê borã, tiere caroaro cariape átiagarãma.

17 Na, roro na caátajere masiriyori bero, pũgani tunu tiere yu tũgoñanemoetign,

ññami Dios,” marĩĩ quetibũjũyami Espiritu Santo.

18 Bairi roro marĩ caátajere netõõrĩqũê caroaro cariape majũ caãmata, ape wãme waibutoa rii marĩ cajoemugõjorotirije ñnierê marĩ boetibujiorã.

Debemos acercarnos a Dios

19 Bairi yu yarã, Jesucristo yucũpãĩpũ cũ cariarique jũgori ãmerê Dios ya wii santuariore cajããetarãrê bairoa cãrê uwiricarõ mano cũ mena marĩ bũsmasĩña.

20-21 Dios ya wii templo wiipũ jutii asero eñnotaricarõ jũgoye Dios cũ caãni arũarũ sumo sacerdote cũ cajããetaro bero cajããusarãrê bairo marĩ ãniña. Marĩ sumo sacerdote Jesucristo cũ cariarique jũgori cũ pacũ Dios cũ caãnopũ marĩ ájũgon átiyami. Cũ berore marĩ áusagarã marĩrê cacationucũparorpũ. Jesũs marĩ sacerdote catutuañ majũ Dios ya wii ãmãrecóo macã wii jope tũpũ marĩrê cotei átiyami.

22 Bairo marĩrê cũ cacoterõ, marĩ yeri marĩ catũgoñarĩjê mena cũ pacũ Dios tũpũ marĩ etaroa. Nucãbũgorique mena ñtoricarõ mano, bairi tunu

tũgoñatutuarique mena uwiricaró mano Diotũ marĩ etaró marĩ yeripũ mena. Marĩ rupaurẽ oco caró caũguerĩ manie mena cosewericarórea bairo roro marĩ caátajere care ecoricarã ãnirĩ, Diotũ caetaparã majũ marĩ ãniña marĩ yeripũ mena.

23 “Mujããrẽ yũ netõõgu,” cũ caĩricãrõrẽã bairo marĩ netõõgumi,” caĩrã ãnirĩ tiere marĩ masiritieticõãrõã pũgani tũgoñaricãrõ mano.

24 Bairo pũame marĩ boyã: Tocñacãũpũã marĩ yarã aperãrẽ na marĩ jũatinemoto, ãmeo mairĩquẽ caró macããjẽrẽ na masĩnemo joroque ãrã.

25 Marĩ, Diore caĩroarã marĩ cañubue neñanucũrõpũre aperã marĩ menarẽ neñætinucũñãma. Narẽ bairo marĩ baietiroa. Marĩ pũame roque jĩcãrõ tũgoñatutuo joroque marĩ ãmeo átiroa. Bairoa nemojãñurõ marĩ ãmeo áticõã ninucũgarã mai, “Marĩ Quetiupã cũ caetapa rãmũ cõñarõ baiya,” caĩrã ãnirĩ.

26 Cajũgoyepũ marĩ Quetiupã Jesús quetibũjarique caroaro cariape ãnajẽrẽ masĩmirãcũã, pũgani tunu roro marĩ caáticõãmata, marĩ carorije wapa netõõnemo masĩã maa.

27 Bairo roro marĩ caáticõãmata yua, uwirique mena Dios cũ caĩñabesepã rãmũrẽ cacoterãrẽ bairo marĩ tuabujorã. Aperã cũ pesua caãna tutuaro caãrõ, caãpetietopũ cayasiparãrẽ bairo marĩ tuabujorã.

28 Apeyera tunu, ni jĩcãũ ùcũ Moisés ãnacũ cũ caroticũrĩquẽrẽ caãpeire, pũgarã, o itiarã cũrẽ na cabũsjãata, ãñamairicãrõ mano cũ pajĩãrocamasĩñãma judío majã.

29 Caroaro tũgoñaña mai: Netõõjãñurõ popiye na baio joroque na átigumi Dios cũ macũ Jesure caĩñaterã roquere. “Cristo, Dios macũ cũ cariarique jũgori roro marĩ caátaje wapare netõõñupĩ,” marĩ ã masĩña. Bairo noa ùna cũ cariarique jũgori na carorije wapare canetõecoparã nimirãcũã, cũ riĩre, “Cabũgoro macããjẽ niña,” na caĩata, na yaye wapa popiye tãmũogarãma. Tunu bairoa Espĩritu Santo camasãrẽ cajũãcũ cũãrẽ roro na caĩrĩjẽ jũgori popiye majũ tãmũogarãma.

30 Tunu atore bairo marĩ masĩña marĩ Quetiupã Dios cũ caĩrĩquẽrẽ: “Yũ roque caĩñabesepã yũ ãniña. Yũã, carorije caãnarẽ popiye na baio joroque yũ átigu,” ãñupĩ. Tunu apero Dios cũ caquetibũjãropũ atore bairo ãñupĩ: “Marĩ Quetiupã Dios cũ yarã na caátajere ãñabesegumi.”

31 ¡Bairi Dios caãnicõãninucũũ roro caãnarẽ popiye na baio joroque cũ caãtipee roque cauworije majũ niña!

32 Mujãã pũame roque mujãã caãtiãni jũgoriquere tũgoñanemoña tunu. Tiere masiritieticõãña. Jesucristo yaye cariape macããjẽ quetire mujãã catũgousaricaró bero, aperã roro majũ mujããrẽ na caátaje to ãnimitacũãrẽ, tũgoñaenarẽ bairo tiere mujãã tũgoñanetõcõãñupã.

33 Jesucristo yarã mujãã caãnoi, jĩcããrã mujãã mena macããnarẽ nipetiro camasã na caĩñajoro roro na ã epeyupa aperã camasã. Popiye na baio joroque na ãsupã. Aperã mujãã mena macããna popiye cabairãrẽ na ãñarĩ butiro bopacooro na ãñãñupã.

34 Preso jorica wii na cacũrericarã cũãrẽ na mujãã ãñamãñupã. Tunu bairoa mujããrẽ, mujãã yaye apeye ùnierẽ roro majũ na caãmamiatacũãrẽ, yerijõrõ mena mujãã ãnicõãñupã. Ùmurecõopũ caãnicõãnie mujãã cacũgopee nocãrõ caró caãnimajũrĩjẽ pũamerẽ tũgoñarĩ, bairo mujãã baiyupa.

35 Torena, Jesucristo mena mujãã catũgoñatutuarijere jãnaeticõãña. Tie jũgori caroaro majũ mujãã cabaĩpee ãñigaró.

36 Jesucristo yarã ãnirĩ popiye mujãã bainemogarã. Bairo cabairã nimirãcũã, roro mujããrẽ na caãtiere tũgoñaenarẽ bairo tũgoñanetõcõãña,

Dios cū caborore bairo mujãã caátimasĩcõãniparore bairo ìrã. Bairo ána, cū caĩjũgoyeticũricãrõrẽã bairo tie caroare mujãã bocagarã.

³⁷ Bairo cabairo jũgori atore bairo ìña Dios ya tutipũ cããrẽ:

“Yoaro mee majũ atĩgumi caatĩpũ pũame. Yowoetĩgumi.

³⁸ Ni jĩcãũ ùcũ yũ caĩñajoro carorije cawapa mácũrẽ bairo cū caãnigaata, yũ mena tũgoñatutuacõã ninucũgumi.

Yũ yayerẽ cajãnarĩcũ pũamerẽ cū ñĩñajesoetiya,” ì quetibujũya Dios ya tutipũ.

³⁹ Marĩ pũame roque tiere cajãnarĩcãrãrẽ bairo marĩ baietiya. Bairo caũpetietopũ caãpãrãrẽ bairo marĩ baietiya. Jesucristo mena marĩ catũgoñatutuarije jũgori, Dios cū canetõõricãrãrẽ bairo caãna marĩ ãniña.

11

Lafe

¹ Dios mena tũgoñatutuarique atore bairo niña: “Marĩrẽ caroaro cū caátipeere marĩ jogumi cū caĩricãrõrẽ bairo,” cariape marĩ caĩcotemasĩrĩjẽ niña. Caroaro marĩrẽ cū caátipeere mai ìñaetimirãcãã, pũgani tũgoñarĩcãrõ mano cariape cū caĩrĩjẽrẽ marĩ catũgoñarĩjẽ niña.

² Tirũmũpũ macããna marĩ ñicũjãã ãnana Dios mena cariape na catũgoñatutuarique jũgori na ìñajesoyupi Dios.

³ Marĩ pũame Dios mena tũgoñatutuari, atore bairo marĩ ì masĩña cū caátijẽñojũgoriquere: Ati yepa nipetiro macããjẽrẽ to baibuietao joroque ásupi Dios cū cabũsũri risero mena. Bairi ati yepa macããjẽ nipetirije Dios cū caátaje marĩ caĩñarĩjẽ pũame tirũmũpũre caĩñamãnajẽrẽ marĩ ìñaña.

⁴ Tirũmũpũ macããcũ Abel ãnacũ pũame Dios mena tũgoñatutuari, oveja waibũcure pajĩãrĩ bero, cū riire joemũgõjoyupi, Diore qũĩroagu. Cū jũgocũ Cain netõjãñũrõ caroa wãmerẽ joemũgõjoyupi Abel. Bairo Abel cū caátie jũgori Dios pũame carorije wapa cacũgocũre bairo qũĩñañũpĩ. Cū cajoemũgõjorijere qũĩñajesobojayupi Dios. ãmerẽ yua, Abel cū camanimiatacũãrẽ, Dios mena cū catũgoñatutuarique atore bairo ì quetibujũgaro ìña: Marĩ cãã cãrẽ bairo Dios mena marĩ catũgoñatutuarije boya.

⁵ Apei, Enoc cawãmecũcũ cãã Dios mena cū catũgoñatutuarije jũgori cū neásũpi Dios cacatireã umãrecõopũ, marĩ camasãrẽ bairo cū cabaiyasietiparore bairo ì. Ni jĩcãũ ùcũ cũ bocaesupũ, jicoquei Dios cãrẽ cū caneátõĩ jũgori. Dios cū cabũsũri tutipũ atore bairo ì quetibujũya Enoc cū cabairiquere: Cū caneãcoparo jũgoye mai, cū mena cū catũgoñatutuarijere ìñajesoyupi Dios.

⁶ Ni jĩcãũ ùcũ Dios mena cū catũgoñatutuaeticõãta, Diore qũĩñajesõ joroque cū átimasĩtĩñami. Diotũ caágarã pũame cariapea atore bairo na caĩtũgoñarõ ñũña: ãniñami Dios. Tunu atore bairo na caĩtũgoñanemorõ ñũña: Caroare na jogũmi Dios cãrẽ caborãrẽ.

⁷ Apei, Noé ãnacũ cãã Dios mena cū catũgoñatutuarije mena netõñũpĩ. Mai, Dios pũame cū quetibujũyupi Noérẽ caĩñaña manie cabaipeere. Tie cabaipeere ìñaetimicãã, caãnorẽ bairo tũgori, cũmua capairicare qũẽnoñũpĩ, cū pũnaa mena cabaipeere netõgũ. Tunu bairoa Dios mena cū catũgoñatutuarije jũgori camasã atĩ umãrecõõ macããna cū caãni yepa caãna Diore caĩroaenarẽ, “Mujãã yasicoagarã,” na ì quetibujũmĩñũpĩ Noé. Bairi yua, ati yepa caruaripãure netõõcoasupa Noéjãã Dios mena cū catũgoñatutuarije jũgori.

⁸ Apei, Abraham ãnacũ cãã Dios mena cū catũgoñatutuarije jũgori Dios cãrẽ, “Ape yepapũ ácũja mũ yarã mena,” cū caĩrĩjẽrẽ tũgori, caroaro cariape cū

tūgoyupi. Tiere tūgori bero, cū caátóre maslētīmīcūā, Dios cūrē cū cajopa yeparu ásúpi Abraham.

⁹ Tunu bairoa etari bero, Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori ape yeparu macācūrē bairo átiāñupī. Waibutoa aseri mena qūēnorīcā wīiri mena āniñesēāñupī. Cū macū Isaac, bairi cū pārāmi Jacob cūā torea bairo āniñesēāñupā cū berore. “Mujāārē ati yepare yu jogu,” na ī busuyupi Dios na cūrē.

¹⁰ Abraham pūame Dios ya macā umurecōoru caāni macā capetieti macārē ānīgu, tore bairo baiñesēāñupī ati yeparure. Dios majū cū caqūēnorīcā macārē etagu, tore bairo baicoteyupi Abraham.

¹¹ Tunu apeyera Abraham, “Yure cū caīrīcārōrēā bairo jīcā wāme rusaricarō mano yu átibojagumi Dios,” caānorē bairo cariapea ī tūgoñāñupī. Bairo Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori, cū, cū nūmo cūā cabutoa, capūnacuti masiēnapu na caānīmatacūārē, jīcāu na macūcutio joroque ásúpi Dios cū camasīrjē mena.

¹² Bairo bairi Dios cū camasīrjē jūgori Abraham cabucu majūpu nimīcūā, macūcusupi. Bairo macūcutiri bero, capāārā pārāmerā cusupi. Umurecōo macāāna nōcōā, bairi paputiro macāājē paa rupare cōñajīātia mano cārō majū pārāmerā cusupi Abraham.

¹³ Na, yu caīquetibujarā ānana Dios narē cū caīrīcārōrēā bairo cabaipeirore īñaesupa ati yeparu mai na caāni rāmūrē. Mai, na cariaparo jūgoye tie cabaipeere masījūgoyecūsupa Dios mena catūgoñatutuari majā ānirī. Torena, useanirīqūē mena, “Ati yeparu caāna mee marī āniña,” ī tūgoñāñupā.

¹⁴ Bairo caītūgoñarā ānirī, ape yepa na caānipa yepa majūrē camacā ñesēārārē bairo āñupā. Merē tiere caroaro marī masīña.

¹⁵ Na caānijūgorica yepare na caītūgoñaata, ti yepa na caānijūgorica yeparu tunuábujioricārāma.

¹⁶ Tunuápéyupa. Na pūame netōjāñurō caroa yepa majūrē boyupa. “Umurecōo macāā yepare cacoterārē bairo āñupā,” īgu ñiña mujāārē. Bairi Dios, “Yu, na pacu Dios yu āniña,” na ī tūgoñaboboetiayami. Cū pūame merē na caānipa macārē qūēnorīcārōrē bairo átiyucōāñupī.

¹⁷⁻¹⁸ Apeyera tunu, Dios pūame Abrahārē, “¿Caripea yu mena cū tūgoñatutuayati?” ī, cū macū Isaare waibucure pajīārī joemūgōjoricarore bairo cū átirotiyupi. Abraham pūame Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori, “Mu caātirotirore bairo yu āperigu,” qūīēsupi Diore, cū macū jīcāūā cū caānīmatacūārē. Tunu bairoa, “Mu macū Isaac jūgori mu pārāmerā cutīgu,” cū, cū caīrīqūē to ānīmatacūārē, Dios cū caīrōrē bairo átibujioyupi Abraham.

¹⁹ Abraham Dios mena tūgoñatutuari yua, “Cū camasīrjē mena cabaiyasirīcarā cūārē catiomasīñami Dios,” ī tūgoñāñupī. Abraham cū macārē cū capajīāgaripaua Dios qūīñupī: “Cū pajīāētīcōāña mu macārē.” Bairo cū caátajere tūgoñarī atore bairo marī ī masīña: “Abraham cū macū cariacōatacu tunu cacatire bairo caācūrē cū cūgoyupi tunu,” marī ī masīña.

²⁰ Apei, Isaac ānacū cūā Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori cū pūnaa, Jacob cū jūgocu Esaú cūārē caroaro na cabaipeere Diopure na jēnibojajūgoyeticūñupī.

²¹ Isaac macū Jacob cūā Dios mena cū catūgoñatutuarije jūgori cū macū José pūnaa tocānacāūrēā caroare na jēnibojayupi Diopure. Cabucu ānirī yua, cū tuericu mena tuañerī, Diore qūīroayupi.

²² José cūā Dios mena tūgoñatutuari cū cabaiyasiparo jūgoye, atore bairo na īñupī israelita majārē: “Ape rāmū caāno ati yepa Egipto yepare mujāā

witigarā. Bairo mujãã cawitiri rãmũ caãno, yũ rupaũri ãnajẽ cũãrẽ mujãã neãgarã mujãã caátĩ yepapũ,” na ï cũñupĩ José.

23 Aperã Moisés ãnacũ pacua cãã Dios mena na catũgoñatutuarije jũgori Moisés cũ cabuiaro bero itiarã muipua majũ yasiori cũ cũgoyupa, cawĩmau carouãca cũ caãnoi. Dios mena catũgoñatutuarã ãnirĩ Egipto macããcũ rey, “Cawĩmarã caũmuarẽ na pajããrecõãña,” cũ caĩrĩquẽ caãnimiatacũãrẽ, tiere uwiesupa. Cũ caĩrõrẽ bairo ápeyupa.

24 Moisés cãã cabucũ ãcũpũ, Dios mena cũ catũgoñatutuarije jũgori Egipto macããcũ quetiupau faraõn macõ macũrẽ bairo cũ caãnierẽ cũrẽ na caĩrõ boesupi.

25 Bairo puame boyupi: Dios ya poa macããna popiye na cabairorea bairo cũ cãã na mena popiye baigayupi. Jĩcã yatea cãrõ carorije macããjẽ faraõn ya wii useanirĩquẽ mena na caátĩãnierẽ ïñamicũã, tiere ïñajegaesupi.

26 Atore bairo ï tũgoñañupĩ Moisés: “Egipto macããna na cacũgorije cawapacutĩ netõjãñurõ caãnimajũrĩjẽ niña Dios cũ cajopau Mesías queti puame roque,” ï tũgoñatutucõãñupĩ Moisés. Cũ puame Dios caroaro cũ caátibojapeere masĩrĩ, caroaro mena tũgoñatutucõãñupĩ.

27 Cabero Moisés Egipto caãniatacũ acoásũpi. Ti yepa macããcũ quetiupau rey cũ mena cũ caasiarijere tũgoecare bairo tiere tũgoñanetõcõãñupĩ. Dios mena catũgoñatutuaũ ãnirĩ cũ caátipeere cariapea tũgoñajũgoyeticõã ninucũñupĩ. Dios cabaucare jĩcãũ cũ cũ caĩñamajũcõãrõrẽ bairo tiere tũgoñãjnaesupi.

28 Mai, ti yepare cũ cawitiparo jũgoye Moisés Dios mena catũgoñatutuaũ ãnirĩ bose rãmũ quẽnoñupĩ jĩcã ñami caãno. Ti ñami caãno, oveja waibutoare pajããrĩ bero na riĩ mena wiiri jope buire na yayewẽrotiyupi Moisés israelita majãrẽ. Bairo na átirotiyupi, camasã na camacũcuti jũgorã caũmuarẽ capajããũ acũ ángel cũ jãããtĩcõãto ï.

29 Israelita majã cãã Dios mena tũgoñatutuari, Mar Rojo cawãmecuti riare netõásũpa. Dios cũ camasĩrĩjẽ jũgori riare oco mano maarẽ bairo boporo cũ caátĩata wããpu netõásũpa tiya ria capairiyare. Na bero caánã, narẽ cañegari majã egipcio majã cãã ti wãã na caátĩwãrẽ na cajããpetiro bero nipetiro ruapeticõásũpa.

30 Cabero israelita majã Jericó cawãmecuti macãrẽ ãmagarã, ti macã ãñotaricarõ usaropũ basa ãmejoreyuparã jĩcã wãmo peti puã pẽnirõ cãnacã rãmũ majũ. Bairo na caãto, Dios mena na catũgoñatutuarije jũgori, ti macã ãñotarique ñaapeticõasuparo.

31 Bairi ti macã macããcõ Rahab cawãmecucõ caũmuã mena caepewap-
atamirĩcõ Dios mena tũgoñatutuarique cacũgoo ãñupõ. Cõ puame Israel ya poa macããna cõ ya macãrẽ caĩñarutiri majãrẽ caroaro cõ ya wiiipũ na quẽnoñupõ, na pajããrema, ïõ. Bairo Dios mena catũgoñatutuaõ ãnirĩ aperã cõ ya macã macããna Diore cabaibotiorã mena yasesupo.

32 ¿Nerẽ ñi quetibujunemocuti mujããrẽ? Dios mena catũgoñatutuari majã capããrã ãñupã bairãpuã. Bairo capããrã na caãnoi, na nipetirore yũ quetibujupeyomasĩtĩña mujããrẽ. Jĩcããrã na mena macããna ãñupã: Gedeón, Barac, Sansón, Jefte, David, Samuel bairi aperã profeta majã cãã ãñupã.

33 Bairo Dios mena tũgoñatutuari ape macã macããna mena caãmeoquẽrã cãã na ya yepare ãmamasĩñupã. Aperã cãã caroaro cariape camasãrẽ na rotimasĩñupã. Aperã Dios narẽ caroaro cũ caátipeere cacotejutiena ãnirĩ tiere cũgomajũcõãñupã. Aperã cããrẽ macãñucũ macããna yaijũãrã na na uãgetio joroque ásupi Dios, cũ mena na catũgoñatutuarije jũgori.

³⁴ Aperã cūã na wapana narē peero paio caūrõpυ narē na cacūremiatacūārē, ūesupã. Aperã cūã na wapana ñosēricāpāi mena na capajĩãgamiatacūārē, rutimasĩñupã. Aperã cūã catutuena caānimiričãrã, Dios mena na catūgoñatutuarije jūgori na wapana pajĩārĩ majã poaire na pajĩānetomasĩñupã.

³⁵ Aperã carõmia cūã na yarã cariyasicoatana na caānimiatacūārē, Dios cū camasĩrĩjē jūgori tunu na catio joroque cū caānarē yarācusupa.

Aperã cūārē na pesua popiye na baio joroque na átiepeyupa. “Dioe mujãã catūgoñsarijere mujãã cajãnaata, mujãārē jãã pajĩāreetigarã,” na pesua na na caĩmiatacūārē, narē na capajĩãgaro ěñotaesupa. Dios mena catūgoñatutuarã ānirĩ bairo baiyupa. “Marĩ cariaro beropυ tunu catiri roque, caroaro netõjãñurõ marĩ ānajē catigarã,” ĩ tūgoñarĩ tore bairo baiyupa.

³⁶ Aperã Dioe caĩroarã cūārē roro na ĩ boyetieperi na bape epenucũñupa. Āpõã wērĩ cadenas mena na jiyari, bairi tunu preso jorica wiiripυ na cūrerĩ roro majũ na átiepeyupa.

³⁷ Aperã cūārē ũtã rupaa mena na pajĩārenucũñupã. Aperã cūārē yisericapāi mena na rupaarĩ recomacāarĩ na pajure batorenuucũñupã. Aperã cūārē ñosēricāpāirĩ mena na ñosē renucũñupã. Aperã cūã roro majũ bopacooro baiyupa. Ñe ũnie cacūgoenarē bairo noo na caboropυ áñesēãñupã. Waibutoa oveja, o cabra aseri mena jutii jãñarĩ roro na caátipacõõrã baiñesēãñucũñupã.

³⁸ Na pϣame, desierto cayucϣmanopυ, bairi ũtã yucϣpυ, bairi ũtã opeepυ āniñesēãñucũñupã. Bairo bopacooro baiñesēãmirácūã, Dios cū caĩñajorore caroarã cañurã majũ ãñupã. Bairi ati yeparϣ macããna watoare na caãno jesoesupa. Dios tϣpυ na caãno roque ñuñupã.

³⁹ Bairo na cabaimiatacūārē, ni jĩcãũ ũcũ na mena macããcũ Dios narē caroaro cū caátigariquere cūgopetiesupi. Dios pϣame, “Yϣ mena cariapea tūgoñatutuayama,” ĩ masĩmicūã, narē cū caátigaricarore bairo na átiepeyoesupi mai.

⁴⁰ Atore bairo boyupi Dios: Ti yateapϣ macããna cū caĩjūgoyeticūrĩqũerē caroaro na catūgoñacoterore boyupi. Na pϣame, “Marĩ ape tuti macããna cūrē caĩroari majã mena jĩcārõrē bairo Dios netõjãñurõ caroare cū caátipeere na cūgopetimasĩãto,” ĩ, caroaro na catūgoñacoterore boyupi.

12

Fijemos la mirada en Jesús

¹ Bairi marĩ jūgoye caãnana capããrã Dios mena catūgoñatutua ĩñoricārãrē camasĩrã ānirĩ nipetirije marĩrē roro marĩ baio joroque caátiere, bairi roro camasã marĩ caátie macããjē, caroaro caānimasĩrotietie ũnierē tocãrõã marĩ jãnacõãgarã. Tiera jãnarĩ, Dios mena tūgoñatutuari, ati yeparϣ marĩ caãno ũno mai, cariapea tūgoñaenarē bairo tiere marĩ tūgoñanetõcõã ānigarã, marĩ caátõre marĩ caetaparo jūgoye. Caaturĩ majõcϣ ñe ũnie cū wãmorē cūgoecϣ ãcũ caroaro mena atϣmasĩñami, cū caatϣẽmϣetarõ bero cū cawapatapeere camasĩ ānirĩ. Torea bairo marĩ cūārē caroaro boya.

² Jesucristo jĩcãũrēã cū marĩ catūgoñsarõ ñuñã. Cũ, Jesucristo jetoa marĩ catūgoñatutuari wãmerē cajõũ majũ ñiñami. Bairi cū jūgori nipetiro cū mena catūgoñatutuarãrē ñe ũnie carorije camãna, jĩcãrõ tẽni caroarã majũ na ānio joroque caacũ ñiñami. Jesũ pϣame bopacooro netõrõ baiyupi yucϣpāirĩ. Tipāirϣ riau, roro bopacooro cū cabaipeere tūgoñabobori, tie cū cariapeere ěñotari, “To baieticõãto,” ĩesupĩ Jesũs. Cũ pϣame cūrē popiye cū baio joroque na caãto bero, nocãrõ majũ caroaro ẽseanirĩqũẽ mena yerijõrõ cū caānipere

masĩrĩ popiye cū cabairiquere netōmasĩñupĩ. Bairo bairi bero, Dios carotimasi cū caruirotu cariape ñugōã ñame ruiásupi Jesús.

³ Mai, Jesús ati yeparu cū caño, carorã cūrẽ popiye baio joroque cañarẽ roro na átiameesupi. Cariape cū caátianierẽ caroaro marĩ tũgoñagarã. Bairi mujãã popiye baimirãcũã, usearitieticōãña. Jutieticōãña mujãã caátiane caroa macããjērẽ.

⁴ Carorijere caboenaerẽ bairo ãna, Jesucristo cū catãmũorĩcãrõrẽ bairo roro majũpũrã mujãã tãmũoetimiña mai. Carorã cañuena mujããrẽ roro mujãã pajĩãreetiya mai bairãpua.

⁵ ¿Dios, mujãã cū pũnaa majũrẽ bairo cañarẽ mujãã cū caĩbeyoriquere merẽ mujãã masiriticoati? Cũ ya tutũrũ atore bairo ĩ woaturotiyupi Dios:

“Macũ, ĩñateeticōãña mũ yũ cabeyorijere. Mũrẽ yũ catutiri rũmũ caño tiere tũgori usearitieticōãña.

⁶ Yũ, caracu ãnirĩ yũ camai ĩñarã yũ pũnaarẽ cariape na yũ beyomasĩña. Bairi tunu yũ macãrẽ bairo caãcãrẽ tutuaro mena cū yũ quetibũyũ masĩña, caroaro cū ãparo ĩ,”

ĩ quetibũyũyupi.

⁷ Bairi mujãã ñame Dios, mujããrẽ cū cabeyorijere tũgousaya. Bairo mujãã catũgousaata, cū pũnaa majũrẽ bairo mujãã átigumi. Ni ũcũ camacũcũ camasĩ cū macãrẽ cū beyoeticoa baiecumi. Torecũ, marĩ Pacũ Dios cũã marĩ beyomasĩñami.

⁸ Bairo mujããrẽ cū cabeyoeticōãta, cū pũnaa mee mujãã ãnibujiorã. Caracu mánarẽ bairo caña mujãã tuabujiorã.

⁹ Apeyera marĩ, cawĩmarã marĩ caño, marĩ racũa marĩ beyonucũwã. Tie na caĩbeyorijere ñucũbugoro marĩ tũgonucũwã. Bairo cabairicarã caña nimirãcũã, ¿dopẽĩrã marĩ Pacũ Dios ñamerẽ cū cabeyorijere marĩ tũgousaetiyati? Cũ ñame roquere netõjãñurõ ñucũbugoriquere mena cū caĩĩjērẽ tũgousarotiya, caroa yeri pũna mena ãnigarã.

¹⁰ Ati yeparuere nocãrõ yoari yutea mea marĩ cañnipeere marĩ racũa marĩ beyo ãninucũñama. Na camasĩrõ cãrõ marĩ beyonucũñama. Bairo na caãtimitiatacũãrẽ, netõjãñurõ cariape beyomasĩñami marĩ Pacũ Dios roque, cãrẽ bairo caroarã marĩ caãnĩparore bairo ĩ.

¹¹ Dise ũnie marĩrẽ tutuaro mena na cabeyorije useanirõ marĩ áperiya. Marĩ yapapua joroque marĩ átiya tipũ jetore bairopua. Cabaimiatacũãrẽ, caberopũ tie na caĩbeyorijere cariape mena marĩ catũgousaata, caroaro cariape yerijõrõ marĩ ãnimasĩgarã.

El peligro de rechazar la voz de Dios

¹²⁻¹³ Bairi cū ricarĩ, cū ñicããrĩ catutuaecu, Dios cū camasĩrĩjẽ jũgori tunu cū cacatinemorõrẽã bairo mujãã cũã Dios cū camasĩrĩjẽ jũgori cū mena tũgoñatutuanemoña tunu. Caroaro cariape áticoã ninucũña. Ricaati átianãjērẽ jãnacõãña.

¹⁴ Nipetiro camasã mena caroaro yerijõrõ ãnajẽcũsa. Tunu bairo carorije wapa mánarẽ bairo ãnajẽcũsa. Carorije wapa cacũgorã ñame marĩ Quetiũpaure ĩñamasĩtĩgarãma. Caroa yeri pũna cacũgorã roque quĩñagarãma.

¹⁵ Mujãã majũ tũgoñatutua joroque ãmeo ãsa, tocãnacãũpũa mujãã mena macããna Dios tũpũ na caẽmuetamasĩparore bairo ĩrã. Bairi ni jĩcãũ ũcũ mujãã mena macããcũ rorije caáticotei cū manicõãto. Rorije caãcũ cū caãmata, rorije na áticotebujõũmi camasãrẽ.

¹⁶ Ni jĩcãũ ũcũ mujãã mena macããcũ roro cū rupũ caborore bairo cū átiepeeticõãto. Tunu bairoa Dios yaye caroa wãmerẽ, “Cabũgoro macããjẽ

niña,” caĩrãrẽ bairo baieticõãña. Esaú ãnacurẽ bairo baieticõãña mujãã. Cũ ruame cũ pacũ cũ camacũcutijũgoricu ãnirĩ, cajũgocure bairo cũ cabaiãnipere cũgoypuĩ. Bairo caãcũ nimicũã, tiere, “Cabũgoro macããjẽ niña,” caĩrẽ bairo baiyupũ. Jĩcã bapa ugarica bapa jũgori cajũgocure bairo cũ caãnierẽ wap- atireyupũ cũ baire.

17 Merẽ mujãã masĩña tie bero cũ cabairiquere. Dios Esaure caroare cũ cajoere cũ pacũ cũ caĩquetibũjuro butiuro tũgogamiũpurĩ. Bairo cũ cabomiatacũãrẽ, cajũgocu cũ caãnierẽ cũ baire cũ cawapatirericaro jũgori cũ ymasĩsũsupi cũ pacũ. Tutuaro mena otimicũã, cajũgocure bairo cũ caãnimirĩqũerẽ tunu cũgomasĩsũsupi Esaú.

18 Mujãã, marĩ ñicũjãã israelita majã ãnana na caĩnarĩcã wãme ãnierẽ mujãã ñãesupa. Na ruame Moĩsẽs ãtãũpu cũ caãnitoye, ññaũpã ãtãũ paio caũrõrẽ. Tie caũrĩjẽ buseri jũgori canaitĩãrĩjẽrẽ ññaũpã. Tunu bairoa wĩno cũã tutuaro capapurijere ññaũpã.

19 Tunu bairoa marĩ ñicũjãã israelita majã ãnana na catũgorica wãme ãnie trompeta tutuaro cabũsuro cãrõ Dios cũ cabũsũocajoriquẽ cũãrẽ mujãã tũgoesupa. Bairo mujãã cabaimiatacũãrẽ, na ruame roque tie busarique paio cauwiorijere tũgoyupa. Bairo uwiri, Dios narẽ yoaro cũ cabũsũãnorẽ boesupa. Tocãrõã cũ jãna rotiyupa Diore.

20 Dios cũ caroticũrĩqũerẽ dope átijãtietimĩrã, tore bairo ñũpã Diore. Mai, atore bairo ñũparõ Dios narẽ cũ caãtiroticũrĩqũẽ ruame: “Ni jĩcãũ ucũ ati ãtãũrẽ capeããrẽ ãtã rupaa, o ãpõã besuro mena cũ pajĩãrocacõã rotiya. Ni ãcũ waiũcũ ucũ cũãrẽ tore bairo ãtirotiya,” ñũparõ.

21 Nocãrõ majũ ñña acũarique caãnoi, Moĩsẽs cũ majũ cũã atore bairo ñũpurĩ: “Butiuro uwiri yũ nanacũpũ,” ñũpurĩ.

22 Mujãã roque narẽ bairo mujãã baietiya. ãmũrecõopũ caãni ãtãũ buipũ caãni macã Jerusalén cawãmecuti macã Dios cacaticõãninucũũ ya macãpũ caãniparã majũ mujãã ãniña. Aperã cũã nocãrõ capããrã majũ Diotu macããna ángelea majã neñapori Diore cabasapeorã na caãnopũ caãniparã mujãã ãniña.

23 Tunu bairo Dios pũnaarẽ bairo caãna, caãnijũgorã ãmũrecõopũ Dios ya pũrõpũ cũ yarã caãnarẽ cũ cawoaturicarã na caneñarõpũ caãniparã mujãã ãniña. Dios camasã nipetĩropũre caĩñabesei majũ tũpũ mujãã etagarã. Caroarã na ãnio joroque cũ caátana tũpũ mujãã etagarã.

24 Tunu bairo Jesutu mujãã etagarã, caroa wãme cawãma wãme marĩrẽ caãtibojacũrĩcũ tũpũ. Jesús ruame yũcũpãipũ cũ cariarique jũgori cũ rĩĩ mena marĩ carorije wapare cosericarore bairo marĩ tuao joroque marĩ ásupi. Abel cũ carĩĩ rerique ruame ãmeoqũẽ ãmerĩqũerẽ bairo átaje tuayupa. Bairi Abel ãnacũ cũ carĩĩ rerique netõjãñurõ caãnimajũrĩjẽ ãñũpã Jesús yaye rĩĩ ruame roque.

25 Torecũ, Jesús marĩrẽ caquetibũjũre caroaro cũ marĩ tũgoũsagarã. Moĩsẽs ati yepa macããcũ ãnacũ Dios yayere marĩ ñicũjãã ãnanarẽ cũ caque- tibũjũnetõrĩjẽrẽ tũgogaesupa. Bairi dope bairo netõmasĩsũsupa. Marĩ roque na netõjãñurõ bairã majũ marĩ netõmasĩẽna, ãmũrecõopũ macããcũ marĩrẽ cũ caquetibũjũgarijere marĩ catũgogaeticõãta.

26 Tirãmũpũ jĩ yũteapũre Dios cũ cabũsuro jũgori ati yepa tutuaro to yuguio joroque ásupi Dios, Moĩsẽs ãnacũ cũ caãni yũteapũre. Bairi ãmerẽ tunu atore bairo ñnemoñami Dios: “Pũgani cãrõ tunu yũ cabũsũrije mena ati yepa to yuguio joroque yũ átigu. ãmerẽ ati yepa jeto meerẽ, ãmũrecõopũ cũã to yuguio joroque yũ átigu,” ñña.

²⁷ Bairo cū całata, atore bairo ĩgu ĩcūmi Dios: Ati ımurecío macāãjē nipetiro cū caátaje, yepa cayuguirije ũnie mena yasipeticoagaro. Bairo ati ımurecío macāãjē nipetirije cū caátajere cū cayasioro bero yua, Dios marĭ Quetiupau cū caãno macāãjē jeto tuagaro.

²⁸ Dios cū carotimasĭrĭpau, marĭrē cū cacũbojaripau jeto tuagaro. Bairo tiere tũgoñarĭ, Diore, “Mu ĩujãñuña jãã mena,” marĭ caıbasapeoro ñuña. Torecũ, caroaro cariape átĭãnajē, cãrē ĩroarique Dios cū caıñajesori wãmerĭ majũrē marĭ caátĭãno ñuña.

²⁹ Peero tutuaro mena caũrĭ peero apeye ũnierē caũrerorea bairo Dios cūã tutuaro mena marĭ carorije wapare caıñabesemasĭ majũ niñami.

13

Cómo agradar a Dios

¹ Mũjãã ruame ĩcãũ pũnaa na caãmeomairõrē bairo mũjãã cūã ãmeo maijãnaeticõãña.

² Tunu bairoa aperã camasã mũjãã ya wii caıñañesẽãrã cũãrē caroaro mena na bocári na qũẽnonucũña. ĩTame, mũjãã mena macããna ĩcããrã, ángelea majãrē camasĭẽna nimirãcũã, caroaro na bocári na qũẽnoñupã na wiiripũ!

³ Preso jorica wiirũ caãna cũãrē na mũjãã masiritiepa. Mũjãã cãã preso jorica wiirũ caãna mena ãnarē bairo tũgoñaña. Na juátinemoña. Roro caátiecoricarã cũãrē na tũgoñaña. Ape rũmũ mũjãã cũã narē bairo mũjãã tãmuobujiorã, ati yepapũ mũjãã caãni rũmũ caãno. Bairi na ĩñamairotiya.

⁴ Tunu apeyera cawãmo ĩyiaricarãrē nipetiro na mũjãã caıñanucũbugoro ñuña. Roro ãmeo átiepeeticõãña. Caroa wãme átaje jetore átĭãña. Dios ruame ĩñabesegumi roro caãmeo átieperi majãrē. Санѣмосѣна, санѣмо мãна cũã roro na caátie jũgori popiye na baio joroque na átigumi Dios.

⁵ Dinero pũrõrē cabonetõrãrē bairo baieticõãña. ãme ati yepapũ ãna, mũjãã cacũgorije mena yeri ñucõãña. Atore bairo Dios cū caırĭcã wãmerē tũgoñaña: “Mũjãã yũ aweyoetigu. Mũjãã yũ juátinemonucũgu,” ĩñupĭ Dios.

⁶ Bairi yua, pũgani cãrõ tũgoñarĭcãrõ mano atore bairo marĭ ĩ masĭña: “Marĭ Quetiupau marĭ juátinmogumi.

Bairi ni ĩcãũ ũcũ yũre roro caátigaure yũ uwietiya,” marĭ ĩ masĭña.

⁷ Bairi mũjããrē cañubuejũgori majã, aperã Dios yaye quetire mũjããrē caquetibũjũricarã na cabairique cũãrē caroaro tũgoñaña. Na ruame popiye baımirãcũã, Jesucristo mena tũgoñatutuacõãñupã na cariarĩ rũmũpũ. Mũjãã cũã Jesucristo mena na cãtũgoñatutuaricarorea bairo cū mena tũgoñatutuacõã ãninucũña.

⁸ Jesucristo caãnijũgoripaurũna caroaro cariape caãcũ ãñupĭ. ãme cũãrē bairoa nicõã ninucũñami. Bairi cũã nicõã ninucũgumi tocãnacã rũmũa. Cũ yeri cū catũgoñarĭjē wasoetiyami.

⁹ Bairi mũjãã nipetiro ape wãme quetibũjũrique ũnierē tũgousaeticõãña. Dios cū camairĭjē mena yeri tutuarã marĭ ãnio joroque caáto ñuña. Ugarique wãmerē besecõñarĭ na caũgarotirore bairo marĭ caáto mee, marĭ yeri tũgoñatutuo joroque marĭ átĭya. Tie caátĭrotirije dope átimasĭã maniña, cañumiatacũãrē.

¹⁰ Marĭã, Jesucristo yucũpãirũ cū cariarique jũgori ape wãme waıbũcu joemũgõjoriquere cacũgorãrē bairo marĭ baıya. Nipetiro sacerdote majã tirãmũpũ macã santuariore capaacoteri majã ũna ruame roque ĩcã wãme ũno cãgomasĭetĩñama marĭ canetõrĭcã wãmerē. Moısés ãnacũ cū

caátirocūrīqūērē na cabonetōrō jūgori, marī, Jesucristo ya poa macāāna mena narē ānimasīā maa.

¹¹ Bairi sumo sacerdote jeto waibūtoa riire santuariopu jeāmasīñami, roro camasā na caátie wapare Dios cū camasiriyobojaparore bairo ī. Waibūtoa rupaurī ānajē puamerē ti arua santuario camano, ti macā jūgoyepu tiere joenucūñupā.

¹² Torecu, Jesús cūā roro yucupāīpu cū caritari rūmurē, macā camanopu riayupi, cū ya poa macāānarē cū rīī jūgori carorije wapa māna caroarā Dios ya poa macāāna majū na āmarō ī.

¹³ Bairi cabucu wāme átajere jānarī marī cūā Jesús cū cabairicarorea bairo popiye baimirācūā, tiere tūgoñānarē bairo marī catūgoñānetōrō űuñā. Marī Quetiupau Jesure roro popiye cū na caátatorea bairo marī cūārē aperā roro marī na caátieperijere marī ēñotaetigarā.

¹⁴ Marīā, ati yepapure jīcā macā tocānacā rūmua caānicōāninucūpā macārē marī cūgoetiya. Bairi ape macā Dios ya macā tocānacā rūmua caānicōāninucūpā macārē camacārānarē bairo caāna marī āniñā.

¹⁵ Bairi tocānacānia marī Pacu Diore, bairo Jesucristo cūārē basapeorotiya. Marī cabasapeorije waibūtoa riire marī cajoemugōjorije űnie niñā. Bairi marī risero mena, “Jāā Pacu, tu űumajūcōāñā jāā mena,” cū marī caībasapeope niñā.

¹⁶ Caroa wāme camasā mena átīānajērē masiritieticōāñā. Tunu bairoa aperā camasārē mujāā cacūgorije mena na cabopacarijere na juātinemonucūñā. Tie waibucu riire joemugōjorārē bairo mujāā caátie niñā. Tie űnie roquere iñajesoyami Dios.

¹⁷ Torena, mujāārē carotiri majārē caroaro mena na yuya. Caroaro mena na carotirijere āsa. Na puame yerijārīcārō mano caroaro iñacotenucūñāma mujāārē. “Marī paarique cūārē iñabesegūmi Dios,” ī tūgoñarī, tore bairo ātinucūñāma mujāārē carotiri majā puame. Bairi mujāārē carotiri majā na cañajesoparo űurō caroaro mena na paabojanucūñā. Mujāā capaarijere na iñajesuetio joroque āpericōāñā. Bairo mujāā caāpericōāta, ñe űnierē caāperārē bairo mujāā tuabujiorā.

¹⁸ Bairi apeyera tunu, jāārē Diopure mujāā jēnibojagarā. Puḡani tūgoñarīcārō mano jāā masīña merē caroaro yerijōrō jāā catūgoñarīqūē cūtiere. Nipetiropure caroaro cariape jāā caátīānimasīpeere jāā boya.

¹⁹ Bairi apeyera Diopure yu mujāā cajēnibojanucūrō yu boya. Bairo yu mujāā cajēnibojaro, mujāā tpu yoaro mea tunu yu ānio joroque Dios cū āparo īrā, yu mujāā jēnibojawa.

Bendición y saludos finales

²⁰ Dios puame caroaro yerijōrō caānajēsucu niñami. Tunu bairoa marī Quetiupau Jesucristore cariacoatacu cū caānimiatacūārē, tunu cū catio joroque caátacu niñami. Marīrē, oveja coteri majōcure bairo caācū, Jesús cū cariarique jūgori cawāma wāme Dios cū yarārē cū caátibojarique caānicōāninucūpeere caānorē bairo to tuo joroque caátacu niñami Dios.

²¹ Bairo caátacu puame nipetiri wāme mujāārē jīcārō tūni ñe űnie wapa cacūgoenarē bairo caāna mujāā cū āparo. Bairo cū caāto, nipetiro cū cabori wāme űnie jetore caroaro mujāā átimasīgarā. Bairi marīrē cū caátigari wāme cārō marī cū āparo Jesucristo jūgori. Bairi atore bairo marī iñā: “Jesucristore marī cabasapeorije to petieticōāto. Bairoa to baiāto,” marī iñā.

²² Yu yarā mujāārē űiñā: Atie queti petoaca mujāārē yu caque-tibūmuwoatujorijere caroaro yerijōrō tūgopeoya.

²³ Bairi apeyera, atiere mujãã camasĩrõ yu boya: Marĩ yu Timoteo cãã merẽ preso jorica wiipũ caãnimitacu witiyupi. Bairi ato yutu tãmurĩ cã caetaata, cã mena yu atĩgu mujããrẽ yu caĩñauátĩ rãmurẽ yua.

²⁴ Bairi nipetiro mujããrẽ cajũgoñubueri majã, aperã Dios ya poa macããna nipetiro cãã na ñuáto. Ati yepa Italia yepa macããna cãã mujããrẽ butioro ñurotijoyama.

²⁵ Mujãã nipetirore caroa macããjẽ, caroare cã jonemoáto Dios. Tocãrõã niña atie yu cawoaturije.

Carta de SANTIAGO

Saludo

¹ Ун, Santiago, marī Pacн, bairi marī Quetiupaн Jesucristo mena na paabojari majōсн ānirī, ati carta mena mujāārē woajou yн átiya. Mujāā, Israel yepa macāāna, puga wāmo peti rчpore puga pēnirō cānacā poari majū caānimirīcārā, āmerē nipetiroрн caábataricarārē mujāā woajou yн átiya.

La sabiduría que viene de Dios

² Mujāā, yн bairārē bairo caāna, yн yaye quetire tūgopeoya mai: Ape rāmн mujāārē roro tāmчorīqūē caetaata, tie mena tūgoña yaparuaeticōāña. Tiere useanirīqūē mena mujāā catūgoñarō ñña.

³ Noo ricaati mujāārē caetari rāmн caāno, “¡Ñugaro! ¡Dios mena tūgoñatutuari yua, marī нсcācōāgarā!” mujāā caīata, nemojāñurō mujāā tūgoñanetōomasīgarā. Merē mujāā masīña tiere.

⁴ Bairi tie tūgoñatutuariquere caroaro majūgoya, mujāārē ñe ũnie to carуaetiparore bairo irā. Bairi nocārō majū catūgoñanetōomasīrā ānirī, camasā cañurā ñe ũnie ānimasīrīqūē carуsaena majū mujāā ānigarā.

⁵ Bairi ni jīcāū ũcū jīcā wāmerē camasīpeyoecu cū caāmata, Diore cū jēnimasīñami. Bairo cū cajēniata, cū jogumi Dios cū cajēnirījērē. Camasā nipe-tiro nocārō na caboro cārō masīrīqūērē na jogumi, cū na cajēniata. “¿Nopēīrā tocārō majū mujāā jēniñati?” ĩtīgumi Dios.

⁶ Bairāрн, “jāārē joecami!” ĩ tūgoñaena, jēniña. Dios mena tūgoñatutuari mujāā cajēnirō boya. Dios mena catūgoñatutuaecu рuame ria capairiya oco turire bairo niñami. Wīno jūgori tiere aperorн, aperorн caparubatorerore bairo niñami.

⁷⁻⁸ Bairo caācū jīcā rāmн jīcā wāmerē boyami cūrē Dios cū caátibojapeere. Ape rāmērē bairo boetiyami. Bairo jeto tūgoñanucūñami. Bairo catūgoñan рuame, “Yн caborore bairo jeto átigumi Dios,” ĩ masīēcūmi.

⁹ Tunu apeyora ni ũcū cabopacн nimicūā, Jesure caīroн рuame cū useaniáto. Cū roque Dios cū caññajoro рuamerē cabugoro macāācū mee niñami.

¹⁰⁻¹¹ Capee cacūgou рuame oó yoaro caāmerōrē bairo caācū niñami. Muipн butioro cū caasiro jūgori, oó yoaro mee jīniyasicoaya. Torea bairo baigarāma na caraarije watoa capee apeye ũnierē cacūgorā рuame. Na cūā yasico-agarāma. Bairi ni jīcāū ũcū capee cacūgou Jesure caīroн cū caāmata, cū useani tūgoñaáto. “Capee yн cacūgomiatacūārē, Dios cū caññajorore yн yaye caānimajūrījē mee niña,” qūī useani tūgoñaáto.

Pruebas y tentaciones

¹² Useanirī niñami ni jīcāū ũcū wātī cūrē cū caībusujārījērē tūgomicūā, catūgoñanetōmasī majū. Bairo caācū majū cū caānoi, Dios рuame cū mena cū catūgoñatutuarijere masīmajūcōāñami. Bairo masīrī yeri capetieti pūnarē cū jogumi, cūrē camairārē cū cajūgoyeticūrīcārōrēā bairo yua. Tie cū cajoriye рuame corona, caatнеperi majōсн cū canetōrījē wapa cū cawapatari beto corona beto netōjāñurō caroa majū niña.

¹³ Tunu bairoa Dios рuame carorije caápei niñami. Tunu ni ũcūrē carorijere caátiroti mee niñami. Bairi ni ũcū rorije cū catāmчorī rāmн caetaro, Diore roro

qũĩ tũgoñaeticõãto. “Dios pũame roro yũre átĩ ñũau ácuĩ, ¿dope bairo cũ ácuati añi? i,” qũĩ tũgoñaeticõãto.

14-15 Bairo pũame roque niña, ni jĩcãũ ùcũ roro cũ catãmũoata: Caãnijũgoripaurẽ cũ majũã cũ catũgoñarĩjẽ mena roro átĩgayami. Tie cũ catũgoñarĩjẽ caetapetiro yua, cũ caátĩgarĩjere átĩmasĩcõãñami. Bairo cũ caátĩcõãmata, Dios tũpũ ámasĩtĩgũmi. Cayasĩricure bairo tuagũmi yua.

16 Bairi mũjãã, yũ bairãrẽ bairo caãna, yũ camairã, cariape tũgoñaña. “Dios pũame roro marĩrẽ átĩ ñũau ácuĩ,” caĩtũgoñarãrẽ bairo baieticõãña. Na majũã ñtorã átĩyama, bairo na caĩtũgoñaata.

17 Ati yepa macããjẽ cañurĩjẽ nipetĩrije caãnie, Dios jõbui caãcũ marĩrẽ cũ cajorique majũ niña. Muĩpũre, bairi ñocõã cũãrẽ caqũẽnorĩcũ cũ cajorique majũ niña. Cũ pũame tiere ape wãme átĩwasoetĩyami. Cañũũ majũ nicõã ninucũgũmi tocãnacã rãmũa.

18 Torecũ, cũ pũnaarẽ bairo marĩ añio joroque marĩ ámi, cũ cabojũgoricarorea bairo. Cũ yaye quetire cariape caãnierẽ marĩ masĩõwĩ, yũ pũnaa caãnijũgorã na ãmarõ, i.

La verdadera religión

19 Bairi mũjãã, yũ bairãrẽ bairo caãna, yũ camairã, tũgopeoya yũ caĩrĩjẽrẽ: Mũjãã tocãnacãũpũna caroaro tũgopeoya caroa queti na caquetibũjũrijere. Coterĩcaro mano tũgõũsaya. Bũsũgarã jũgoye pũame mũjãã yerĩpũ tũgoñaña mai. Jicoquei i wiyõeticõãña. Tunu bairoa asiarique cũãrẽ jicoquei asiaeticõãña.

20 Dios pũame caasiaũ cũ caátĩere ññajesoetĩyami. Bairi marĩ caasiaro boetiyã.

21 Bairi nipetĩrije roro mũjãã caátĩere jãnacõãña. Mũjãã yeri pũnapũ paio roro mũjãã catũgoñarĩjẽ cũãrẽ pũgani tũgoñanemoeticõãña. Caroaro mena tũgõũsaya Dios yaye queti mũjãã catũgõũsajũgoriquere. Tie quetire tũgõũsarã yua, roro mũjãã cabairijere mũjãã netõcõãgarã.

22 Bairi Dios yaye quetire tũgorique jeto boetiyã. Tiere tũgori bero cũ caátĩrotĩrije cũãrẽ marĩ caáto ñũña. Tore bairo mũjãã caápericõãta, mũjãã majũã caĩtorãrẽ bairo mũjãã baĩbujiorã.

23-24 Dios yaye quetire tũgomicũã, cũ caĩrotĩrore bairo caápei pũame atore bairo niñami: Jĩcãũ ùcũ caũmũ ãñoorõpũ cũ riapere caĩñaũrẽ bairo niñami. Bairo ññarĩ bero, ãmejorenucã, tocãrõã yoaro mee masĩriticoacũmi cũ riapẽ cũ cabauatajere. Cãrẽ bairo niñami Dios yaye quetire tũgomicũã, cũ carotĩrijere caápei.

25 Apei pũame Dios yaye quetire tũgori bero, tiere masĩritietiyami. Bairo masĩritietĩri yua, Dios cariape cũ carotĩriquere ñe ùnie rusaetore bairo tũgoñanucũñami. Tie cũ carotĩrique pũame caroaro marĩ yeri cãtio joroque marĩ átĩya. Bairi Dios cũ carotĩriquere caátĩacũ añĩrĩ, tiere jãnaetĩñami. Cũ roque useanĩrĩqũẽ mena cũ caátĩere átĩmasĩgũmi.

26 Tunu bairoa ni ùcũ, “¡Dĩore camasĩ yũ añiña!” caĩ nimicũã, noo cũ caboro roro cũ caĩrĩjẽrẽ cũ cajãnamasĩtĩcõãta, cũ majũã ñtorã átĩyami. Bairo cũ majũã caĩtorãre bairo cũ caãno jũgori yua, “¡Dĩore camasĩ yũ añiña!” cũ caĩrĩjẽ pũame wapa maa.

27 Bairo átãje pũame ñũña: Roro cabairãrẽ, camasã uparã mánarẽ, bairi cawapearã rõmirĩ cũãrẽ caroaro na marĩ cajũátĩnemorõ ñũña. Tunu bairoa ati yepa macããna roro na caátore bairo marĩ caápero ñũña. Tore bairo marĩ caápata, Dĩore camasĩrã majũ marĩ ãnigarã, Dios cũ caĩñajoro.

2

Advertencia contra la discriminación

¹ Mújãã, yu bairãrê bairo caãna, yu camairã atore bairo ñinemoña mujããrê tunu: Mújãã, marĩ Quetiupau nocãrõ caroõre caĩroarã ãnirĩ, nipetiro camasãrê jĩcãrõrê bairo na ññaña. Pairo cadinero cãgori majã, cacũgoena cããrê nucãbũgoeticõã na baieticõãña. Jĩcãrõrê bairo na ññaña.

² Ī cõnarĩ mujããrê yu quetibũjũa mai: Jĩcã rũmũ jĩcã poa macããna na cañbuenenarĩ rũmũ caãno jĩcãũ capee cacũgou jããetayuru. Cũ ruame anillo oro betoori, bairi caroa jutii cããrê cajãñaãtacu ãñũpũ. Cũ bero cabopacau, cabũcu juti cajãñaãtacu cãã jããetayuru.

³ Bairo na cajããetaro ñña, atore bairo qũñũparã caroa jutii cajãñaãrê: “Ato ruiya caroarũru,” qũñũparã. Apei cabopacau ruamerê: “Mũa poo mũ caboro nucũña,” o “Toa yeraru ruicõãña,” qũñũparã.

⁴ Bairi mujãã cãã tore bairo mujãã caãpata, ñũẽtĩña Dios cã caĩñajoro. Mújãã, “Ãni ruame caãnimajũũ ãcũmi,” ĩrĩ, roro caãmeoññabeserãrê bairo mujãã baibujiorã, bairo mujãã caãpata. Roro catũgoñnarĩqũẽ cũnarê bairo ána, tore bairo mujãã átibujiorã.

⁵ Mújãã, yu bairãrê bairo caãna, tũgopeoya atiere: Ati yepa macããna cabopacarãrê na beseypuri Dios, cã mena bũtioro na, catũgoñatutuarã majũ na ãnio joroque ĩ. Tunu bairoa na cãã cã carotimasĩrĩpau caãna na caãniparore bairo ĩ, na beseypuri. Cã caĩjũgoyeticũrĩcãrõrẽã bairo nipetiro camasã cã camairã cã tũru na caãno bojũgoyuri.

⁶ Bairo Dios cabopacarãrê cã cabomiatacããrê, mujãã ruame narê na tũgoñaboo joroque na mujãã átinucũña. ¿Cadineroçna ruame mee mujããrê tutuaro na roti epeetinuçũñati? ¿Na mee mujããrê ñerĩ quetiuparã caĩñabeserã tũru na ñeãpérinuçũñati? Na ñna roque bairo mujãã átiepenucũñama.

⁷ Nipetiro camasã, “Jesucristo yarã ññaama!” mujããrê ññaama. Bairi mujãã ruame cã wãme, caroa wãmerê cacũgorã nimirãcãã, ¿nopẽĩrã Jesucristo wãmerê caĩboyetiepenucũrã ruamerê na mujãã boyati?

⁸ Marĩ Quetiupau cã caroticũrĩqũẽ caãnimajũrĩjê atore bairo quetibũjũa cã ya tutipũ: “Mũ mena macããcũrê cã maiña mũ rupaure mũ camairõrẽã bairo,” ĩ quetibũjũa. Bairi mujãã ruame tore bairo jeto mujãã caãpata, nipetiro camasã cabopacarãrê, bairi cadineroçna cããrê jĩcãrõrê bairo mairĩ, cariape caãnarê bairo mujãã ãnibujiorã.

⁹ Tore bairo nipetiro camasãrê jĩcãrõ tũni na mujãã caĩroaeticõãta, roro caãna mujãã ãnibujiorã. Bairi carorije cawapa cãgorãrê bairo mujãã tuabujiorã, Dios yaye cã caroticũrĩcã wãmerê caãperã ãnirĩ yua.

¹⁰ Torecũ, ni jĩcãũ ùcũ Dios cã caroticũrĩqũẽ capee wãmerê caroaro átipeyomicãã, baĩrua jĩcã wãmerê cã caãpericõãta, nipetirije Dios cã caroticũrĩqũẽrê canetõõnucããrê bairo tuayami. Nipetirije carorije wapa cacũgoure bairo tuayami yua.

¹¹ Dios ruame atore bairo ĩcũñũpĩ: “Mújãã nũmoa caãmerãrê na ñe epeeticõãña.” Tunu bairoa ape wẽẽru atore bairo ĩcũnemoñũpĩ: “Camasãrê na pajãreeticõãña,” ĩcũñũpĩ. Bairi ni ùcũ aperã nũmoarê cañe epeetinuçũũ nimicãã, camasocure capajĩãrĩ majõcu cã caãmata, nipetirije Dios cã caroticũrĩqũẽrê cabaihotioure bairo qũñũgumi Dios.

¹² Bairi mujãã, Dios cã caquetibũjũcũrĩqũẽ jũgori caĩñabese eoparã ãnirĩ, caroaro ãnajẽcusa. Caroa wãme bũsũya. Carorije ñetĩcõãña. Cã caroticũrĩqũẽ ruamerê marĩ caãpata, caroaro marĩ ãnimasĩgarã.

13 Bairo noa ũna aperārē bopacooro na na caĩñaeticõãta, na cũārē bopacooro na ãnaetibujiomi Dios, na caátajere ãnacõñarĩ na cũ caĩñabeseri rãmurē. Aperārē bopacooro caĩñarã pũame roque caroaro netõgarãma ti rãmurē.

Hechos y no palabras

14 Mũjãã, yũ bairārē bairo caãna, ni jĩcãũ ũcũ, “Dios mena yũ tũgoñatutuaya,” caĩ nimicũã, caroaro átajere cũ caápericõãta, cũ caĩrĩjē wapa maniña. ¿Bairo cũ caĩrĩjē jũgori caroaro cũ netõããti? Netõecũmi.

15 Atore bairo mũjããrē ñi quetibũjũ cõñapã mai: Mũjãã yũ jĩcãũ, o mũjãã yao jĩcãõ jutii mani, ugarique mani cabairã nibujiorãma.

16 Bairo ni ũcũ mũjãã mena macããcũ narē bocãri atore bairo na ãbujioumi: “Caroaro ãña. Tũgoñarĩquē paeticõãña. Ugariquere, jutii cũārē tãmuri mũjãã bõcagarã,” na ãbujioumi. Bairo ãmicũã, na cabopacarijere na joetibujiomi. Bairo cũ caĩrĩjē wapa maniña.

17 Torea bairo ni ũcũ, “Dios mena yũ tũgoñatutuaya,” caĩ nimicũã, aperārē bopacooro ãnarĩ na cũ cajuápericõãta, cũ caĩrĩjē wapa maniña.

18 Bairo yũ caĩrõĩ, jĩcãũ mũjãã mena macããcũ atore bairo ãbujioumi: “Jĩcããrã, ‘Dios mena marĩ catũgoñatuturo jeto ñũña,’ ã quetibũjũyama. Aperã ãña: ‘Marĩ catũgoñatuturo jũgori mee, caroaro marĩ caãto roque ñũña,’ ã quetibũjũyama,” ãbujioumi jĩcãũ mũjãã mena macããcũ. Bairo cũ caĩmiatacũãrē, atore bairo cũ ũcũrē ñiña: Yũ pũame caroaro mũ caátiere ãñaẽtĩrĩ, “Dios mena catũgoñatutuan ãcũmi,” murē ñi masĩtĩña. Cariapea yũ caátiere mũ caĩñarĩjē jũgori roque, “Caãnorē bairo Dios mena tũgoñatutuyami,” yũ mi masĩcõãña.

19 Tunu bairoa, “Dios jĩcãũã ñiñami marĩ caĩroaũ. Apei maniñami,” mi masĩña. Bairo mũ caĩmasĩrõ ñumirõcũã, caroaro etaetiya. Wãti yeri pũna cãã, “Dios jĩcãũã ñiñami,” ã masĩcõãñama. Bairo ãrã, nanarĩ uwirãma.

20 Bairo, “Dios mena yũ tũgoñatutuaya,” caĩ nimicũã, caroaro átajere cũ caápericõãta, cũ caĩrĩjē wapa maniña, Dios cũ caĩñajoro. ¡Tame! ¡Mũ pũame catũgoñamasĩẽcũrē bairo mũ tũgoñaña! ¿Marĩ ñicũjãã na cabairiquere mũ masĩriticoati?

21 Marĩ ñicũ ãnacũ, Abraham pũame, cũ macũ Isaare cũ pajĩãrĩ, cũ rupanĩ ãnajērē joemũgõ jogamiñupũ, Dios cũrē cũ carotiroi. Bairo cũ caátigarijere ãnarĩ, Dios pũame, “¡Bairo ápericõãña!” quĩrĩ, carorije wapa cacũgoecure bairo quĩñañupũ Dios Abrahãrē.

22 Torea, Abraham cũ caátajere tũgoñarĩ atore bairo mũjãã ã tũgoñamasĩña Abrahãrē: “Caroaro cũ catũgoñarique jũgori Dios mena cũ catũgoñatutuarijere cũ áti ãñoñupĩ Abraham Diore. Tunu bairoa cũ caátaje jũgori Dios mena cũ catũgoñatutuarije pũame ñe ũnie rusaeto tuayupa Abrahãrē,” mũjãã ã tũgoñamasĩña.

23 Torea bairo ã quetibũjũyayupa Dios ya tutipũ na caquetibũjũwoacũrĩquē: “Abraham Diore cũ catũgoñatutuarije jũgori carorije cawapa cũgoecure bairo quĩñañupĩ.” Bairo, “Abraham, Dios bapa majũ ñiñami,” quĩñuparã nipetiro camasã cũrē.

24 Bairo Abraham ãnacũ cũ cabairiquere tũgoñamasĩrĩ, atore bairo mũjãã nipetiro mũjãã ã masĩña: “Ni jĩcãũ ũcũ Dios mena cũ catũgoñatutuarije jeto meerē caroaro cũ caátie cũārē átirotiya, carorije wapare cacũgoecure bairo tuagũ, Dios cũ caĩñajoro,” mũjãã ã masĩña.

25 Tunu Abraham ãnacũrē bairo baiyupo apeo Rahab caĩmũna mena caepe-wapatamirĩcõ cãã. Cõ pũame cõ ya macãrē Josué cũ caĩñarutitrotijoricãrē na yasio cũgoyupo cõ ya wiipũ, yũ yarã narē na pajĩãrema, ãõ. Cabero maa cũārē

na ññoñupõ na carutitunuápawãrê. Bairo cõ caátore ññarĩ, Dios puame carorije cawapa cõgoecore bairo cõ ññañupĩ.

²⁶ Bairo bai yua, marĩ rupaꝛꝛu marĩ yeri pũna camanicõãta, cariyasi-coatanarê bairo marĩ ãniña. Torea bairo, “Dios mena marĩ tũgoñatutuaya,” caĩrã nimirãcũã, caroaro átajere marĩ caápercõãta, marĩ caĩrjê wapa maniña. Cariyasicoatanarê bairo marĩ ãniña Dios cã caĩñajoro, caroa ñnierê caáperã marĩ caãmata yua.

3

La lengua

¹ Mũjãã, yu bairãrê bairo caãna, tũgopeoya mũjããrê yu caquetibũjuriere: Capããrã majũ na caãno boetiya mũjããrê caquetibũjũparãrê. Merê mũjãã masiña: Jãã ñna quetibũjuri majãrê netõjãñurõ jãã caátajere ññacõñarĩ jãã ññabesegumi Dios.

² Marĩ nipetiro jĩcã rãmũrê roro marĩ átinucũña. Bairi ni jĩcãũ ñcũ jĩcã wãme ñno rorije caĩcẽcũ puame caroa majũ niñami. Bairo caãcũ ãnirĩ, roro cã catũgoñarjêrê eñotamasicõãñami.

³ Mũjãã yu quetibũjũ cõñapã mai: Marĩ caballore cã riseropũ ãpõã betore tujããrĩ, ti beto mena jũgori cã marĩ tũgãñe tunuonucõmasiña. Caballo pai cã caãnimiatacũãrê, ti befoaca mena jũgori cã marĩ tũgãñe tunuonucõmasiña.

⁴ Torea bairo niña cũmua capairiya riare capẽnarĩcã cãã. Ti cũmua pairi cũmua caãnimiatacũãrê, bairi tunu wĩno tutuaro capapũ jogamiatacũãrê, ti cũmuarê cawatuũ puame noo cã caboropũ watujo masiñami õcãpãĩãcã, tiare watujoricapãĩãcã mena jũgori.

⁵ Torea bairo niña marĩ ñemerõ cãã. Õcãrõãcã nimirõcũã, capee busũmasiña. Peero cãã õcã peeroaca mena jĩñatuajũgoata, cabero pairi peero ámasiña. Capee majũ ñũreya.

⁶ Marĩ ñemerõ cãã peerore bairo niña. Ati umãrecõo macããjê carorijere ñmasiña marĩ rupaũ macããtõ ñemerõ puame, õcãrõãcã nimirõcũã. Apeye, apeye capee busũya marĩ ñemerõ. Bairi marĩ yeri royetuanucũña, rorije to mena marĩ caĩrõĩ. Wãtĩ tore bairo cã caĩrotiro jũgori rorije marĩ busũya. Bairi marĩ cabuiaro beropũ marĩ yerire royetujũgoatõ, marĩ cayasiropũ marĩ royetujãnaña marĩ ñemerõ.

⁷ Camasã puame nipetiro waibũtoare, minia cũãrê, pĩnoa cũãrê, ria capairiya macããna cũãrê na canubutoricarãrê bairo na ãnio joroque átiyama. Bairo átiyaparori yua, na caborore bairo na átirotimasĩñama.

⁸ Bairo narê na caátimasĩmiatacũãrê, ni jĩcãũ ñcũ marĩ ñemerõrê rotimasĩcũmi. Marĩ ñemerõ carotimasĩã mano niña. Ñña cã cabacaro, cã nima cã cajore bairo niña marĩ busũrique carorije. Camasãrê popiye na baio joroque na marĩ átiya marĩ ñemerõ mena jũgori.

⁹ Marĩ ñemerõ mena Dios, marĩ Pacũ majũrê cã marĩ basapeoya. Ti ñemerõ menaina tunu aperãrê roro na marĩ busũpaiya. Dios cã cabaurijere bairo cabaurã caãna na caãnimiatacũãrê, roro na marĩ busũpaiya.

¹⁰ Ti ñemerõ menaina Diore cã marĩ basapeoya. Tunu ti ñemerõ menaina camasãrê, “Roro na baiãto,” marĩ ñ busũnucũña. Yu yarã, bairo marĩ caĩata, ñuẽtĩña. Bairo boetiya.

¹¹ ¿Oco cawitiri opere, oco caroa, oco carorije cãã jĩcãpũrea to witinucũñati? Bairo witiñtinucũña.

¹² Mũjãã, yu bairãrê bairo caãna, tunu bairoa higuera yucũ puame, ¿aceituna rĩcare to rĩca cãtinucũñati? Tie meerê rĩca cãtinucũña. Tunu bairoa usewũ puame, ¿higos wãmerê to rĩca cãtinucũñati? Tie meerê rĩca cãtinucũña. Jĩcã

wãmeena puga wãme ríca cuperiya. Jĩcã wãme jeto ríca catinucũña. Torea bairo oco caocarije cawitiri ope oco opereã oco caocaetie cãã jĩcã opereã witimasĩetĩña. Bairi marĩ pũame jĩcã rãmũ caroaro busũ, ape rãmũ roro busũ marĩ caĩata, ñuētĩña.

La verdadera sabiduría

13 Bairi ni jĩcãũ ũcũ mujãã mena macããcũ catũgoñamasĩ cũ caãmata, caroa ũnierẽ cũ caáto boya. “¡Yũ jeto yũ átinetõcõãgu!” ¡tũgoñacũ caroa ũnierẽ cũ caáto boya. Bairo cũ caápata, nipetiro camasã caroaro cũ caátĩanimasĩrĩjẽrẽ masĩgarãma.

14 Apei mujãã mena macããcũ cũ yeri pũnapũ apei cũ caãnierẽ roro cũ caĩñaugaripeata roque, ñuētĩña. Tunu, “¡Yũ jeto yũ masĩña yũ caátipeere!” cũ caĩata, ñuētĩña. Cũ pũame, “¡Camasĩ yũ ãniña!” caĩ nimicãã, bairo mee niñami.

15 Cũ camasĩrĩjẽ pũame ati yepa macããna na catũgoñarĩjẽrẽ bairo niña. Tiere joetiyami Dios. Wãtĩ pũame tie ũnie tũgoñarĩqũẽrẽ na jonucũñami camasãrẽ.

16 Bairo noo ũno caãna, aperã na caãnierẽ roro caĩñaugaripeari majã na caãmata, o “¡jãã jeto jãã masĩña jãã caátipeere!” caĩrĩ majã na caãmata, jĩcãrõrẽ bairo ãnimasĩetĩñama. Carorije tocãnacã wãmerẽ ãmeo átinucũñama na ũna na caãnorẽ.

17 Dios cũ camasĩõrĩjẽrẽ cacũgorã pũame nipetiro camasã watoare caroaro caãnarẽ bairo átiãniñama. Tunu bairoa roro átajere ãmeo áperinucũñama. Camasãrẽ caroaro na ĩroanucũñama. Aperã roro cabairãrẽ bopacooro na ĩñañama. Bairi nipetiri wãme caroare átinucũñama, caroaro cariape cabusurã ãnirĩ.

18 Bairi noa ũna caroaro ãnajẽrẽ cajũgoátĩnigarã pũame cariape caroa macããjẽrẽ quetibũjũ masĩgarãma. Bairo na caquetibũjũrije pũame oterique cabutirore bairo camasã yeripũ bũtijũgoyecutigarõ caroa macããjẽ. Camasã pũame caroaro ãnimasĩgarãma na caquetibũjũrije jũgori yua.

4

La amistad con el mundo

1 ¿Ñe jũgori roro mujãã ãmeo tutiyati? Mujãã majũ mujãã yeri pũnapũ roro mujãã caátigatũgoñarĩjẽ jũgori roro mujãã ãmeo tutiya.

2 Apeye ũnierẽ mujãã bomiña. Bairo bomirã yua, aperã cacũgorãrẽ na mujãã rajĩãganucũña. Tunu bairoa aperã yayerẽ ĩnarĩ mujãã ũgaripeaya. Bairo bũtiro ĩñaugaripeari, roro mujãã átiya, tiere bomirã. Aperã cacũgorãrẽ roro na mujãã tutinucũña. Tunu bairoa mujãã caborijere mujãã bócaetinucũña, Diore mujãã cajẽnietĩe wapa jũgori.

3 Diore mujãã jẽniña bairãrũna. Bairo jẽnimirãcãã, caroaro mujãã jẽnietinucũña. Mujãã rupãũ caátigarije jettore tũgoñarĩ, roro cũ mujãã jẽniña. Torecũ, mujãã cajẽnirĩjẽrẽ yuetiyami Dios.

4 Mujãã jĩcã rãmũrẽ Diore cũ boo, ape rãmũrẽ cũ boeti, mujãã cabaĩata, jĩcãõ cõ manapũ mena caãnimasĩẽcõrẽ bairo mujãã ãniña. “Noa ũna ati yepa macããjẽrẽ roro caũgaripea netõrã pũame Diore caĩñaterãrẽ bairo niñama,” ¿mujãã ĩ tũgoñãetĩñati? Ni jĩcãũ ũcũ ati yepa macããjẽrẽ roro cũ caũgaripeanetõata, Diore caĩñateire bairo caãcũ nicõãgũmi.

5 Torea bairo quetibũjũya Dios yaye cũ caquetibũjũcũrĩqũẽ cãã: “Marĩ Pacũ pũame Espĩritu Santo marĩ yeripũ cũ cajoricũre cũ mainetõmajũcõãñami. Torecũ, apei yeri pũna roquere marĩ yeripũ marĩ cacũgoro boetimajũcõãñami,” ĩ quetibũjũya Dios yaye busũrique.

⁶ Bairi marĩrẽ mairĩ juátigumi. Tunu cū yaye busurique aperepɔ, atore bairo ĩ quetibujuya: “Jãã jeto jãã masĩña jãã caátipeere, caĩrãrẽ na caátigarijere na ãñotayami Dios. ‘Dios jeto masĩñami,’ caĩrã roquere caroaro mena na juátinucũñami,” ĩ quetibujuya Dios busurique.

⁷ Bairo Dios cū caborore bairo jeto ása. Wãtĩ mujããrẽ cū cabusujãrĩjẽrẽ tũgousaeticõãña. Bairo wãtirẽ, “Mu caĩrõrẽ bairo jãã áperigarã,” tutuaro mena cū mujãã caĩata, tocãrõã yua mujãã patowãcõ jãnacõãgumi.

⁸ ¡Diore cū tũgoñaña, tame! Bairo mujãã catũgoñarõ, cū cūã mujãã tũgoñagumi. Mujãã, carorije caãna ãnirĩ roro mujãã caátinucũrĩjẽrẽ jãnacõãña. Caroa jetrore ása. Tunu bairoa mujãã, ricaati catũgoñarã roro mujãã catũgoñarĩjẽrẽ jãnacõãña. “Diore camairã nimirãcũã, ati yepa macããjẽrẽ roro marĩ caugaripearo ñurõ,” mujãã caĩtũgoñarĩjẽrẽ jãnacõãña.

⁹ Roro mujãã caátiere tũgoñarĩ, tũgoña yapapurotiya. Otiricaro cãrõ tũgoña yapapuaya. Boyetũricaro ñnorẽã, otũrotiya. USeanirĩcãrõ ñnorẽã, yapapurotiya, roro mujãã caátiere tũgoñarĩ.

¹⁰ Bairo mujãã tocãnacũpɔa marĩ Quetiupaure, “Cañuecũ yu ãniña. Bairo bopacooro ñiñagu,” qũĩ busuqũenoña. Bairo mujãã caĩrõ, marĩ Quetiupaure pɔame mujãã netõõgumi. Cū caĩñajoro cañnimajũrãrẽ bairo mujãã ãnio joroque mujãã átigumi.

No juzgar al hermano

¹¹ Mujãã, yu bairãrẽ bairo caãna, ãmeo busupaeticõãña. Ni jĩcãũ ũcũ cū yauge roro cū cabusupaiaata, o cū caátiere roro cū caĩñabeseata, Dios, “¡Ámeo maiña!” cū caĩroticũrĩqũẽrẽ cabotioure bairo baiyami. “¡Dios netõrõ yu masĩña!” caĩrẽ bairo niñami.

¹² Jĩcãũã niñami cañurĩjẽ marĩ caátipeere caroticũrĩcũ. Cũã niñami marĩ caátĩãnierẽ caroaro caĩñabesei. Cū jetoa camasãrẽ na netõõmasĩñami. Tunu bairoa cū jetoa camasãrẽ na yasiomasĩñami. Bairo mujãã pɔame, çnopẽĩrã, “Apei cū caátiere jãã majũ jãã ññabese masĩña,” mujãã ññati? Bairo mujãã caĩrõ ñuetiña.

Inseguridad del día de mañana

¹³ Apeye mujãã yu caĩrĩjẽrẽ tũgoya tunu: Mujãã jĩcããrã atore bairo mujãã ñña: “Áme, o ñamirõcã ti macãpɔ marĩ ágarã. Topɔ etarã, marĩ paawapatagarã jĩcã cãma majũ,” ĩrãrẽ bairo mujãã ĩnucũña.

¹⁴ Bairo caĩrã nimirãcũã, ni jĩcãũ ũcũ ñamirõcã ũno cabaipere mujãã masĩtẽtĩña. Marĩ caãnie, “¿dope to baimiñati?” mujãã ĩ tũgoñaẽtĩña. Ñamirõcãcã oco buseri caãnierẽ bairo mujãã ãniña. Tie pɔame ñamirõcãcãrẽ baumirõcũã, cabero manicoáyã tunu. Tie cabairore bairo mujãã cũã mujãã baiãninucũña.

¹⁵ Bairo atore bairo pɔame roque mujãã caĩtũgoñarõ ñuña: “Dios cū caboro, topɔ marĩ ágarã. Tunu bairoa cū caboro, marĩ caátigarijere marĩ átimasĩgarã,” mujãã caĩtũgoñarõ ñuña.

¹⁶ Bairo cabaimiatacũãrẽ, mujãã pɔame: “Jãã majũ jãã masĩña jãã caátipeere,” mujãã caĩnucũrĩjẽrẽ mujãã jãnagaetiya. Tie ũnie ĩ tũgoñarĩqũẽ ñuetiña.

¹⁷ Bairo ni jĩcãũ ũcũ caroa átajere masĩmicũã, tiere cū caápericõãta, roro ácu átiyami Dios cū caĩñajoro.

1 Mújãã, cadinero cūgonetōrī majã, tame, tūgoya yu caĩrĩjērē: ¡Popiye mújãã cabaipeere tūgoñarī yapapuarotiya! ¡Bũtioro otiricarō cārō tūgoña yapapuaaya!

2 Capee ãme mújãã cacūgomirĩjē boayasicoaogaro. Jutii caroa mújãã cūgomirĩjē cūārē moena butua ũgarerã átiyama.

3 Mújãã yaye dinero oro, plata ũnie cūã ũtawitiri boaro baiya. Tiere ĩñarã, nipetiro camasã, “Dinerorē camairã niñama,” mújããrē ĩ masĩñama. Bairo camairã mújãã caãnoi, jicoquei popiye mújãã baio joroque mújãã átigumi Dios. Mújãã pñame paio majũ mújãã jeneño netōcōãñupã ati rũmũrĩ, caãnitũsarĩ rũmũrĩrē.

4 Tunu bairoa mújãã paabojari majãrē na mújãã wapatiesupa na cawapatamirĩjērē. Bairi Dios nocārō capããrã ángelea majãrē carotimasĩ pñame mújããrē na cawapajēnirĩjērē tūgoumi. “Jããrē wapa joetiyama jãã quetiuparã,” paabojari majã cū na caĩrĩjērē tūgoumi.

5 Mújãã ati yeparu ãna, capee majũ mújãã cūgoya. Bairo cacūgorã ãnirĩ, noo mújãã rupũ caborore bairo jeto mújãã cajesorijere mújãã átiãninucũña. Mújãã, wecu nurĩcūrē na capajĩãparo jūgoye, na canuu ũcũorore bairo mújãã ãnajē cãtiya. Wecuãre cū na capajĩãrĩ rũmũ caetarore bairo, mújãã cūārē petoaca rũsaya Dios roro mújããrē cū caãtipa rũmũ.

6 Tunu, aperã na cabuĩcũperimiatacũãrē, mújãã pñame, “Mújãã buicãtiya,” na mújãã ĩña. ĩ yaparori bero, narē mújãã pajĩãrerotiya. Bairo mújãã caãto, na pñame ãmemasĩtĩñama.

La paciencia y la oración

7 Bairi mújãã pñame roque yu bairãrē bairo caãna, popiye baimirãcũã, tūgoñaenarē bairo tūgoñanetōcōãña marĩ Quetiupau nemo cū catunuatipa rũmũ caetaparo jūgoye. Wese paari majōcũ cū cabairijere tūgoñaña mai: Cū pñame cū wesere caocajãjūgopeere patowãcãcũ coteyami. Cabero yua, cū ote, cabũtiro ĩñarĩ, tunu caocomani rũmũrē patowãcãcũ coteyami, tie caroa rĩca majũrē jegu.

8 Torea bairo mújãã cūã Jesús nemo cū catunuetaparore patowãcãena, cū coteya. Merē marĩ Quetiupau nemo cū caetapa rũmũ cōñarō baiya. Bairi tūgoñatutuacōã ninucũña.

9 Mújãã, yu bairãrē bairo caãna, ãme popiye mújãã cabairijere ãmeo bũsũpaeticōãña, Dios pñame roro mújãã cabũsũpairijere ĩnacōñarĩ mújããrē cū caĩñabeseetiparore bairo ĩrã. Camasã na caãtajere caĩñabesei ati yeparu cū caetapa rũmũ cōñarō majũ baiya.

10 Mújãã, yu bairãrē bairo caãna, yu camairã tūgoñaña mai profeta majã ãnana na cabairiquere: Na pñame Dios bũsũriquere camasãrē na quetibũjunetōõñesẽãñupã. Popiye baimirãcũã, tūgoñaenarē bairo tūgoñanetōcōãñupã. Narē bairo mújãã cūã popiye baimirãcũã, tūgoñanetōcōãña roro mújãã catãmũorĩjērē.

11 Bairi marĩ pñame bairo na cabairiquere tūgorã, “Ŭseanirĩ ãñupã na ũna Dios mena catūgoñanetōmasĩrĩ majã,” marĩ ĩ tūgoñaña. Merē mújãã tūgoypa Job cawãmecũcũ ãnacũ cū cabairique cūārē. Cū cūã popiye baimicũã, tūgoñaecũrē bairo tūgoñanetōcōãñupĩ. Tunu bairoa mújãã tūgoypa Job popiye cū cabairicarō bero marĩ Quetiupau cūrē cū cajuãtinemoĩquērē. Marĩ Quetiupau pñame nipetiro camasãrē bopacooro caĩñau majũ niñami. Torecũ nipetiro mújãã cūārē mújãã juãtinemogumi.

12 Apeyera mújãã, yu bairãrē bairo caãnarē, mújãã yu quetibũjunemoña tunu caãnimajũrĩ wãmerē: “Dios mena jãã ĩña,” ĩ bũsũeticōãña. Tore bairo ape

wāmerī cūārē ī busueticōāña. Bairi, “Cariape jāā īña,” tocārōā ĩcōājāna ánāja. “Dios mena jāā īña,” ī busunemoētīcōāña, “Roro mujāā īña,” mujāārē Dios cū caīētīparore bairo ĩrā.

¹³ Apeyera tunu: Ni jīcāū ũcū mujāā mena macāācū popiye bairi cū cayapapuata, Diore cū jēniāto. Apei caroaro useanirō cū caāmata, Diore basariquere cū basapeoāto.

¹⁴ Tunu apei cariaū cū caāmata, ñubueri majārē cajūgoānarē na cū piiāto, “Diorūre yū na jēnibojaāto,” ī. Bairi na pūame use aceituna mena cariaūre cū tuu yaparori bero, marī Quetiupū wāme mena ĩrī cū na cajēnibojaro boya, cū masārījē mena cariaūre cū cacatioparore bairo ĩrā.

¹⁵ Bairi Dios mena tūgoñatutuari na cajēniata, netōcoagaro cū riaye. Marī Quetiupū cū masārījē jūgori cariauescū nimicāā, caticoagūmi yua. Tunu bairo cū pūame rorije caātascū cū caāmata cūārē, roro cū caátajere cū masiriy-oboagūmi Dios.

¹⁶ Bairi mujāā cūā roro mujāā caátajere āmeo quetibujūya mujāā majū. Bairo quetibujūri yua, āmeo jēnibojaya Diorūre, mujāā riayere cū canetōōparore bairo ĩrā. Bairi caūmu ñe ũnie carorije wapa cacūgoescū pūame Diore butiuro cū cajēniata, cū cajēnirījē cū yueticōā cū baietigūmi Dios.

¹⁷ Tūgoñañijate profeta Elías ānacū cū caátajere: Marīrē bairo caācū cū caānimiatacūārē, Dios pūame caroaro cū yuyupū butiuro cūrē cū cajēnirījērē. “To oco ocaeparo,” Elías cūrē cū caījēnirō jūgori, oco joesupi Dios ati yepare itia cūma ape cūma recomacā cārō yoaro majū.

¹⁸ Cabero, “To oco ocāto tunu,” cū caījēnirō bero, oco joyupi tunu Dios. Bairi ati yepa tunu oterique putijūgoyuparo, Elías Diore cū cajēnirō jūgori.

¹⁹⁻²⁰ Apeyera tunu, mujāā, yū bairārē bairo caāna, ni jīcāū ũcū mujāā mena macāācū Jesús busariquere cajānamiatacū pūame apei cū cabeyorije jūgori Jesure tunu cū caīroata, netōgūmi. Capee roro cū caātiere netōgūmi, apei cū cabeyorije jūgori. Bairi cū bapa pūame cū yeri pūna cayasicoabujioatajere cū netōō joroque cū ātiboagūmi yua.

Tocārōā niña atie queti yū cawoaturije.

Primera Carta de SAN PEDRO

Saludo

¹ Yu, Pedro cawāmecucu Jesucristo cū caquetibujerotijoricu apóstol yu āniña mujāārē cawojou. Ati carta mena mujāā yu woajoya mujāā ya yeparu mai caānimirīcārā caábataricarārē. Ato cānacā yepaa macāānarē mujāā yu woajoya: Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, ape yepa Bitinia yepa macāāna cūārē yu woajoya.

² Mujāā, marī Pacu Dios caānijūgoriparuina cū cabesejūgoricarā caāna, cū caátigajūgoyetiricarorea bairo cū caátiparā majūrē mujāā woajou yu átiya. Tunu bairoa cū Yeri Espíritu Santo jūgori cañurā caroarā cārē catāgousari majā mujāā ānio joroque ásupi. Tunu bairoa Jesucristo yucpāiru cū cariarique jūgori ñe cawapa cūgoena, caroarā mujāā ānio joroque ásupi.

Yu yarā, bairi ñiña: Nocārō paio caroare cū joáto mujāārē. Yerijōrō ānajē cūtajē űnie cūārē mujāā cū jonemoáto marī Pacu Dios.

Una vida de esperanza

³ Marī Pacu Dios nocārō cañu, marī Quetiupau Jesucristo pacure cū marī basapeoto: “Nocārō marīrē cañāmai ānirī cū macū Jesucristo cariacoatacure tunu cū cacatoricarorea bairo marī cūārē cayasirācoabujiorārē marī netōōwī. Yeri cañurjē catiriquere marī jowī,” marī ī tūgoñamasī cotecōāña.

⁴ Tirūmuru cū cañjūgoyetirique, caroaro cū caátipeere cacūgoparā majū mujāā āniña. Ūmurecōo cū tūpu caāniparā majū mujāā ānio joroque átigumi. Topu caroaro mujāā cū caátipee puame nicōāña. Jīcā wāmeacā űno yasietimajūcōāgaro.

⁵ Marī Pacu Dios mena mujāā catāgoñatutuario jūgori nocārō catutua, carotimasī ānirī, cūā, mujāā ĩñaricanūgōgumi, nipetiro mujāā cū canetōōbojapeere mujāā caēmuetamasīparore bairo ĩ. Bairi ati űmurecōo catūsari rūmu caāno tiere mujāā masīōgumi caroaro mujāā cū caátipeere. Bairi ati űmurecōo capetiro bero cū mena caāniparā majū mujāā āniña.

⁶ Bairo marī Pacu marī cū caátipeere tūgoñarī useanirīqūē mena mujāā āniña ti rūmu caetaparo jūgoye ati yeparure. Bairāru yoari yutea mea ati yeparu mujāā caāno capee wāmeerī majū popiye mujāā baiānigarā. Baiorpu, popiye mujāā cabairo ñiña ati yeparure.

⁷ Dios mena mujāā catāgoñatutuarije oro űnierē bairo āno baiya. Peero bātiro caūrō mena orore joeripu caroa majū orore jenucūñama camasā cawapacūtie majūrē. Torea bairo mujāā cūā popiye roro tāmuomirācūā, Dios mena mujāā catāgoñatutuacōāninucūrjē roque oro netōjāñurō wapacūtiya. Bairi Jesucristo nemo cū catunuati rūmu caāno, cū mena mujāā catāgoñatutuacōāninucūrjē jūgori mujāā ĩñajesogumi Dios. “Ñujāñuña. Caroaro mujāā ápu,” mujāā ĩgumi. Bairo ĩ yua, caānimajūrārē bairo caāna mujāā ānio joroque mujāā átigumi.

⁸ Apeyera, mujāā roque Jesucristore cañāetana nimirācūā, cūrē mairī cū yaye quetire cariare mujāā tūgousaya. Cū mena mujāā tūgoñatutua. Bairo cūrē cañāetana nimirācūā, āmerē cūrē tūgousari yua, nocārō netōrō majū useanirīqūē mena mujāā āniña. Tie cū mena mujāā causeanirījē puame dope bairo ĩ quetibuju masīā maniña marī cabūsari risero mena.

9 Tocārō netōrō mujāā useaniña cayasicoabujioricarārē mujāā yerire cū canetōōrō jūgori yua. Bairi Dios mena mujāā catūgoñatutuarije jūgori mena jeto cū ture mujāā etamasīgarā.

10 Merē tirāmupua masīrī majā profeta majārē na quetibujuyayupi Dios, cañuu ānirī caroa wāme camasā cū yarā caānparārē cū caátipeere. Mujāā cūārē tiere jōu ātiyami yua āmerē. Bairo Dios na cū caīquetibujumiatacūārē, tirāmupure profeta majā caroaro masīpeyoesupa mai. Torena, tiere buemasīnemoñupā Dios marī cū canetōōpeere.

11 Tunu apeyera Espiritu Santo cū camasīōrījē jūgori caroaro masīñupā profeta majā Jesucristo ati yepa roro popiye cū cabaipeere. Tunu bairoa cū cariaro bero nocārō caroaro camasā na caānipee cūārē na masīōñupī Espiritu Santo. Tie cū camasīōrījērē tūgori yua, profeta majā pūame tūgoñacōā maniásupa. Bairi atore bairo āmeo īñupā: “¿Ñamu ūcū cū ānicuti camasārē canetōōpau? ¿Dope bairo ātiri na cū netōūāti camasārē?” Tunu bairi, “¿Di yutea caāno marī qūī quetibujuyati Espiritu Santo?” āmeo ī jēniñanucūñañupā profeta majā ānana pūame, masīnemogarā.

12 Bairopua Dios pūame, “Marī yaye rotie jeto mee niña atie Espiritu Santo cū camasīōrījē. Ape yutea macāāna cūārē cū caquetibujuriye niña,” na ī tūgoñamasīō joroque ī āsupi. Bairi āmerē mujāā cūā tiere mujāā masīña Dios cū canetōōrīqūē quetire. Tie caroa queti pūame Espiritu Santo, umurecōopu caatācu, cū camasīōrījē jūgori caquetibujuri majā mujāārē na caīquetibujuriquea niña. ¡Tie queti nocārō caroa majū caāno jūgori, umurecōo macāāna, ángelea majā majū cūā tiere masīnemogamajūcōānucūñāma!

Dios nos llama a una vida santa

13 Bairi yu yarā, caroaro tūgoñamasīcoteāñña. Caroa wāme Jesucristo cū caborore bairo jeto ātiāna. Dios nocārō cañuu ānirī Jesucristo nemo cū cabuiaetari rūmu caāno caroare marī cū cajopee jetore tūgoñanemocōā ninucūña.

14 Tunu bairoa Dios pūnaarē bairo caāna ānirī caroaro cū tūgopeoya. Tirāmupū marī Pacu Diore masīēna roro mujāā rupau caborore bairo jeto mujāā caátatore bairo ātiāmericōāñña.

15 Dios mujāārē cabesericu pūame carou cañuu ñe ūnie carusaecu niñami. Bairi mujāā cūā cū pūnaa caāna ānirī cūrē bairo ñe ūnie cawapa mána majū caroarā ānajēcusa.

16 Yu yarā, Dios ya tutipu cūārē atore bairo īña: “Mujāā cūā caroarā āña. Yu, carou cañuu yu caānimajūcōārōrēā bairo mujāā cūā carorijere ápericōāñña,” ī quetibujuya.

17 Apeyera tunu Dios caññabesemasī, camasā roro na caátaje wāme cārō ni jīcāū ūcūrē īñaricaworicaro mano caññau majūrē, “Dios jāā Pacu majū mu āniña,” mujāā caīata, caroaro cariape cū mujāā īroagarā. Cūrē qūiroacōā ninucūñña tocānacā rūmua ati yepapu mujāā caāni rūmu cārō.

18 Mujāā roquere Dios merē mujāā netōmajūcōāñupī. Mujāā ñicūjāā ānana dope bairo canetōmasīā manierē mujāā na caátiroticūrīqūērē catūgousamirīcārārē mujāā netōmajūcōāñupī. Merē mujāā masīña mujāā carorije wapare Dios cū cawapatibojariquere. Apeye ūnie capetirije oro, apeye plata ūnie meeī mujāā canetōpee wapa añupā.

19 Marī Quetiupau Jesucristo yucupāirū cū rīī caānimajūrījērē cū carerique jūgori roque mujāā netōñupā. Jesucristo cū majū rupauina, cordero waibucu cañuu ñe ūnie camácūrē joemugōjoricarore bairo tuayupi. Cū jūgori mujāā netōñupā.

²⁰ Mai, Jesucristo p̄ame ati yepa camanop̄ua, “Camasārē canetōōp̄au niḡumi yu macū,” Dios cū caĭjūgoyeticūrīcū āñupī. Bairi ati yutea catusari yutea caāno etari mujāā cūārē mujāā netōōñupī Jesús, cū yarā mujāā caānīparore bairo yua.

²¹ Jesucristo jūgori cariape cū mujāā tūgousaya Diore. Jesucristo caria-coatacu cū caānīmiatacūārē Dios p̄ame tunu cū catori, cariape nūgōāp̄u cū ruirotiri carotimasī majū cū cūñupī. Bairi mujāā roque Dios mena mujāā tūgoñatutuaya. Cū, cū caātipee jetore cariape mujāā tūgousaya āmerē.

²² Bairi āmerē yu yarā, cariape macāājē quetire catūgousarā ānirī mujāā yerip̄u ñe ūnie carorije camāna majū mujāā āniña. Bairi yua, nūcābūgorique mena nemojāñurō mujāā āmeo maigarā marī yarārē. Tocānacāp̄urea caroa yericutaje mujāā catūgoñawēp̄arījē nipetirije mena mujāā āmeo maigarā.

²³ Āmerē caroa wāmerē catūgoñarī majā mujāā āniña. Dios mujāārē cawāma wāme yericutajere mujāā joyupi. Cawāma buiarārē bairo caāna mujāā āniña. Ati um̄recōo macāāna camasā cayasiparā na cabuiari wāmerē bairo mee mujāā āniña. Dios yaye quetibūjūrique capetietie tocānacā rūm̄ua caānīpeere bairo caāna roque mujāā āniña.

²⁴ Torea bairo ĩña Dios ya tutip̄u cūā:

“Nipetiro camasā taare bairo niñama. Na camasā cutiānie, tie taa oóre bairo niña.

Butiro caasiro taa ĩniyasicoyaya. Torea bairo camasā cūā yasicoyayama.

Caoo cūā owaa yaparo, caasiro ñacoaya. Tore bairo niñama camasā.

²⁵ Tore bairo camasā na cabaimiatacūārē,

Dios yaye busūrique roque tocānacā rūm̄ua nicōā ninucūgaro,”

ī quetibūjūya Dios ya tutip̄u.

Atie yu caquetibūjūrije niña caroa queti camasā na carorije wapare Dios cū canetōōrīquē queti. Tere merē mujāārē yu quetibūjūwu.

2

¹ Bairi yu yarā, nipetirije carori wāme mujāā caātiānierē tocārōā jānacōāña. Cañuenarē bairo mujāā caānie, apeye mujāā cañtopairije cūārē jānacōāña. Tunu bairoa mujāā roro mujāā cañbusupaicoterije cūārē jānacōāña. Tunu bairoa roro āmeo ĩñaugaripea pairique cūārē jānacōāña. Roro mujāā caāmeobusupairije ūnie cūārē tocārōā jānacōāña yua. Tie ūnierē ĩnemoeticōāña.

² Cawīmarā buiari bero na paco ūpēcōārē ūpūrī tutuarā na caatórea bairo mujāā cūā Dios yaye quetire tūgousaya mujāā yerip̄u. Tie Dios yaye quetire mujāā catūgousaata, nemojāñurō yeri tutuarā mujāā ānigarā. Tore bairo cū mena mujāā catūgoñatutuaroi mujāā netōōḡumi yua marī Pacu Dios.

³ Bairoa mujāā átibojagumi marī Pacu Dios, Jesús mena caāna ānirī cariapea, “Marī Quetiup̄u nocārō cañu majū cū āniñati,” mujāā cañtūgoñamasīata.

Cristo, la piedra viva

⁴ Bairi marī Quetiup̄u Jesucristore nemojāñurō cū tūgousacōā ninucūña. Cūā, Cristo niñami catiriquere cajou majū, camasā wii quēnorā ūtāā na cacūjūgorica caānimajūñīcārē bairo caācū. Cūrē camasā butiro cū teewā. Bairo cū na cateemiatacūārē, Dios p̄ame cū beseyupi. Dios cū macūrē mairī caānimajūārē bairo caācū cū cūñupī.

⁵ Mujāā cūā cacatirī nimirācūā, ūtā rupaare bairo mujāā āniña āmerē. Jesucristore catūgousarā menarē caāninemonucūrā ānirī Dios ya wiire ūtā rupaare na capeowāmūātiere bairo mujāā āniña. Tunu bairoa ti wii macāāna sacerdotea majā cañurārē bairo caāna mujāā āniña. Bairo caāna ānirī, Espiritu Santo jūgori caroa macāājē átaje Dios cū caññajesorijere ātiāña.

⁶ Bairi Dios ya tuti cãã atore bairo iña:

“Tũgoya mai: Siõn cawãmecuti burorũ ùtãã caãnimajũricã cawapacutia yũ cabeserica majũrẽ cũũ yũ átiya.

Topũ wii qũenogu yũ átiya tia ùtãã mena yua. Tia ùtãã ñumajũcõãña.

Apeye ùtã rupaa netõrõ caroa cawapacutia majũ niña.

Cãã niñami Cristo yũ cajorãũ. Bairi ni ùcã camasocũ carẽ catãgõusaũ yua, di rãmũ ùno,

‘Cabũgoro majũ Cristore cũ yũ boyupa,’ i tũgõña yaparpuaetigũmi,”

ĩ quetibũjũya ti tutipũ.

⁷ Mũjãã roque tia ùtããrẽ bairo caãcũ Jesucristore cũ mũjãã maimajũcõãña. Aperã roque Dios mena catũgõñatutuaena ãnirĩ Jesucristore cũ boetinicũñama. Jesucristore na caboetimiatacããrẽ, Jesús caãnimajũũ cũ caãnipeere atore bairo i quetibũjũyayupa Dios ya tutipũ:

“Wii qũenorĩ majã jĩcã ùtãã na caboetimirĩcã ãmerẽ yua, ti wii macããcã caãnimajũricãrẽ bairo tuaya.”

⁸ Aperorũ iñupã apeye cããrẽ tunu:

“Jĩcã ùtãã caãnimajũricã mena rocawa yasigarãma camasã,”

ĩ quetibũjũyupa Dios ya tutipũ camasã cañuena na cabaipeere.

Bairi camasã cũ yaye quetire catãgõusaena yasicoagarãma. Dios na ùna cañuenarẽ cũ caijũgoyeticũricãrõrẽã bairo yasicoagarãma.

⁹ Mũjãã roque Dios ya poa macããna, cũ cabesericaã jĩcã poa macããna mũjãã ãniña. Marĩ Quetiupãũ reyre bairo caãcũ yarã paabojari majã sacerdotea majũ mũjãã ãniña. Cũ ya yepa macããna cañurã, cũ mena caãniparã majũ mũjãã ãniña. Tore bairo mũjããrẽ ásupi Dios, nocãrõ caroaro yũ caãtiere na quetibũjũnetõãto camasãrẽ ĩ. Bairo mũjããrẽ beseypu. Canaitũãrõrũ caãna mũjãã caãnimatacãããrẽ, cũ yaye quetire mũjãã catãgõsarije jũgori ãmerẽ yua, nocãrõ caroaro cabusurorũ caãnarẽ bairo mũjãã ãnio joroque ásupi Dios.

¹⁰ Tunu bairoa tirũmũpũre jĩcã poa macããna mũjãã ãmewũ. Diore cũ mũjãã masĩerpũ. Cũ yarã mee mũjãã ãmũ. ãme roquere yua, cũ yaye quetire tũgori cũ mena mũjãã tũgõñatutuaya. Cũ ya poa macããna majũ mũjãã ãniña. Cajũgoyepũre Dios bopacooro camasãrẽ cũ cañĩamairĩjẽrẽ mũjãã masĩesupa. ãmerẽ yua, cũ mena mũjãã caãnie jũgori tiere mũjãã masĩcõãña. Bairi Dios cũ cañĩamairã majũ mũjãã ãniña.

Vivan para servir a Dios

¹¹ Yũ bairãrẽ bairo caãna, yũ camairã mũjããrẽ ñiña: Ape ñmũrecõorũ caãniparã nimirãcũã, mai ati yeparũ ãna, roro mũjãã rupãũ carotirore bairo átiãmerĩcõãña. Tie cañuetie pũame Dios mena marĩ caãnie to yasio joroque caãtie niña. Torena tiere jãnacõãña.

¹² Tunu apeyera Diore camasiẽna watoa ãna, caroaro átiãña, “Jããrẽ busujãrẽma,” ĩrã. Bairo caãna mũjãã caãnoi, na pũame cabero mũjããrẽ roro busujãetĩgarãma, caroaro mũjãã caãtiere masĩri yua. Bairo tiere masĩrã, “Nocãrõ catutuaũ cañũũ niñami Dios,” ĩgarãma, Cristo ati yeparũ tunuetari, nipetiro camasãrẽ na cũ cañĩabeseri rãmũ caãno.

¹³⁻¹⁴ Marĩ Quetiupãũ Jesucristo mena caãna ãnirĩ, ati yepa macããna quetiuparã na carotirore bairo átiãña. Na botioeticõãña. Emperador quetiupãũ ùcũ, bairi cũ carotirã cũ roca carotirã ùna cããrẽ na carotirore bairo ása. Cũ, quetiupãũ emperador pũame aperã camasã cañuenaã cũ ãmũna cũ roca macããnarẽ roro na átirotijonucũñami. Aperã caroaro átiãnajẽrẽ caãtiãnimasiãrã pũamerẽ nũcãbũgorique mena na iñarotinicũñami. Quetiupãũ caroti ãnirĩ tore bairo átinucũñami, ati yeparũ ãcũ.

¹⁵ Caroa macããjê roquere mujãã caáto boyami marĩ Pacu Dios. Bairo caroa macããjêrê mujãã caátianorê ñnarã yua, Diore camasĩena, aperã catũgomasĩena ùna cãã mujããrê roro i busupaietigarãma.

¹⁶ Dios, mujãã Quetiupau, jĩcãã niñami. Apei maniñami. Bairo apei cã camanimiatacããrê, mujãã ruame, “Jããrê caroti maniñami. Bairi jãã caboro jãã átimasĩna cañuetie cããrê,” i tãgoña mawijiaeticõãña. Dios yarã paacoteri majãrê bairo caãna ãnirĩ caroaro átianimasĩna mujãã cãã cã carotirore bairo.

¹⁷ Bairi nipetiro camasãrê marĩ canucãbugopee caãnorê bairo na nucãbugoya. Marĩ yarã Diore caĩroari majã mena ãmeo maiña. Marĩ Pacu Dios cããrê nucãbugori qũĩroaya. Ati yepa macããcũ quetiupau emperador cããrê cã nucãbugoya.

El ejemplo del sufrimiento de Cristo

¹⁸ Yu yarã, mujãã paacoteri majã cãã, mujãã quetiuparã na carotirore bairo nucãbugorique mena ása. Caroaro na átibojaya paarique mujãã na carotirijere. Mujãã quetiuparã tutuaro mena carotirã cañuena, aperã cañurã mujããrê caĩroarã na caãmatacããrê, caroaro nucãbugorique mena na paabojaya. Na nucãbugoya.

¹⁹ Mujãã, roro mujãã caáperimiatacããrê, roro mujãã na caápata, ñujãñuña bairopna. Dios cã carotirore bairo caáticõãna mujãã ãniña bairãpna. Cã roque caroaro mujãã caátiere ññajesoyami.

²⁰ Mujããrê, mujãã quetiuparã, rorije mujãã caátie wapa na catutiata roque, dope bairo mujãã i masĩetibujiorã. Yerijõrõ mujãã quetiuparã mena mujãã ãnimasĩetibujiorã. Caroa wãmerê mujãã caátiatato bero caãnimiatacããrê, roro popiye mujãã baio joroque mujãã na caápata roque, popiye mujãã cabairijere mujãã nucãnetõcõãgarã. Tãgoñaenarê bairo tiere tãgoñanetõcõãña. Tie ñujãñuña marĩ Pacu Dios cã caññajoro.

²¹ Bairo mujãã caátianõ boyami Dios. Mujãã yaye wapa jũgorina Jesucristo cañuu nimicãã, popiye tãmuowĩ. Bairo popiye tãmuomicãã, cãrê roro caãnarê na tuti ãmeemi. Cãrê ññacõrĩ mujãã cãã cã cabairicarore bairo átianimasĩña.

²² Jesucristo ruame jĩcã wãme ùno rorije caápei, ñe ùnie wapa cacũgoecu majũ ãmi. Ni jĩcãũ ùcãrê qũĩtoñaemi. Cariape quetibujuwĩ.

²³ Tunu roro awajari cã na catutiro cããrê jĩcãni ùno roro na i tuti cãnamuemi. Roro popiye cã baio joroque na caáto cããrê, roro na átianmeemi. Atore bairo jeto i tãgoñawĩ: “Dios jeto roro caãnarê cariape na ññabesemasĩñami na yaye wapa,” i tãgoñawĩ Dios na cã caátipee jetore.

²⁴ Jesucristo cã majũ rupauina yucupãĩru cã cariarique jũgori marĩ carorije wapare netõõwĩ. Carorije marĩ caátianierê marĩ cajãnaparore bairo i, riacoámĩ Jesucristo yucupãĩru. Caroaro cariape caãna marĩ ãnio joroque marĩ ãmi Jesús. Mujãã ruame yeri catirã mujãã caãnipee jũgori Jesucristo ruame cãmicutiri riawĩ.

²⁵ Yu yarã, nuricãã oveja waibutoa na caboropu áñesããrĩ na camawiji-ayasirore bairo mujãã cãã mujãã caboro átiri, caãpetietopu cayasiranã mujãã ãnimiñupã. Bairo caãnana nimirãcãã, ãmerê yua, carorije mujãã caátajere jãnarĩ Jesucristo yaye queti ruamerê mujãã boya. Cã, Jesucristo roque oveja coteri majõcure bairo caãcũ ãnirĩ caroaro majũ mujãã ññacotemasĩñami.

3

1-2 Mujãã, carõmia camanapũãcuna cãã, mujãã manapũã na carotirore bairo caroaro ása. Na İroaya mujãã manapũãrẽ. Caroaro cariape añajẽcusa, jicããrã Diore caİroaena caroaro jicãrõ tũni mujãã caãtiere İnarĩ cũ na caätũgousapamore bairo İrã. Noa ũna na caquetibũjerije mee, caroaro mujãã caãtiãnierẽ İnacõri roque na cãã tũgousajũgogarãma Jesucristore.

3-4 Mujãã, carõmia jicããrã netõõ nũcããjãñurõpũ mujãã wãmaganicũña mujãã rupãũ bui macããjẽrẽ. Caroaro netõjãñurõ mujãã wũgapeoganucũña. Tunu bairoa oro ũnie cawapacutie mena mujãã wãmorĩrẽ mujãã jããganucũña. Caroa cawapapacarije ũnie jutii cããrẽ mujãã jãñaganucũña. Tore bairo mujãã caãto ũnorẽã, mujãã pupea mujãã yeripũre qũẽnoña. Maijũgoya mujãã yeri mujãã caätũgoñarĩjẽ pũame roquere. Dios yaye queti roque ati yepa macããjẽ cawapapaca netõjãñurõ caroa capetietie cawapacutie majũ niña. Caroaro yerijõrõ patowãcãrĩcãrõ mano ãnimasĩrĩqũẽ niña.

5 Torea bairo tirãmũpũ macããna rõmirĩ ãnana cãã jutii caroa na caboro ũnorẽã, Dios cũ caborore bairo jeto caroaro átiãniñaũpã. Na yeripũ caroarã wãmagoricãrẽ bairo ãniñaũpã. Dios mena tũgoñatutuayayupa. Na manapũãrẽ na İroari caroaro na mena ãnimasĩñaũpã.

6 Tore bairo cabaiãnimasĩrĩcõ ãñũpõ Sara cawãmecũco ãnacõ. Cõ manapũ Abraham ãnacũrẽ caroaro qũİroayayupo. Cũ carotirore bairo caroaro useanirĩqũẽ mena cũ yũmasĩñaũpõ. Cõ quetiupãre bairo qũİñaũpõ Sara. Mujãã, ãme caãna carõmia cõ ãnacõ pãrãmerãrẽ bairo caãna majũ mujãã ãnigarã cõ ãnacõrẽ bairo mujãã caãpata. Bairo mujãã caãpata, mujãã manapũãrẽ mujãã tũgoña uwietigarã, na mena caroaro caãnimasĩrã ãnirĩ.

7 Mujãã, caũmũa canũmoacuna mujããrẽ ñiña: Mujãã nũmoarẽ na maiña. Na mena jicã yericũnarẽ bairo ãnimasĩña. Mujãã nũmoarẽ mujãã cajãátinemopeere na cabomasĩrõrẽã bairo caroaro na átiroaya. Carõmia ãnirĩ cayeritutuena na caãno mee, jicã yericuna mujãã caãnoi pũgarãpũrea Dios caũũ ãnirĩ cũ canetõõrĩqũẽ jũgori, tore bairo na juãsa mujãã nũmoarẽ. Tore bairo ãmeo átiãnimasĩña, ñe ũnie rusaeto jicã yericũnarẽ bairo pũgarãpũa Diore mujãã cajẽnimasĩparore bairo İrã.

Los que sufren por hacer el bien

8 Bairi nipetiro mujãã tore bairo caroaro useanirõ, jicã majãrẽ bairo yericãtĩri átiãninucũña. ãmeo mai ãninucũña jicãũ pũnaarẽ bairo mujãã majũ. ãmeo juãtinemoña mujãã majũ. Caãnimajũrãrẽ bairo baibotioeticõãña.

9 Bairi tunu roro mujããrẽ caãnarẽ roroa mujãã cãã na átiãmeeticõãña. Mujããrẽ caawajatutirã ũna cããrẽ na tuti ãmeeticõãña. Mujããrẽ na caãtitũrorea bairo na İtuti tunuo peoeticõãña. Bairo pũame İña: "Caroare cũ joãto mujããrẽ Dios," na İ jẽnibojaya mujããrẽ cateeri majã cããrẽ. Bairo mujãã caãpata, caroare na jonemogũmi Dios.

10 Tirãmũpũ cããrẽ torea bairo İ quetibũjũyayupa profeta majã ãnana: "Ni jicãũ ũcũ camasocũ caroaro useanirõ mena cũ caãnigaata, carorije ũnierẽ cũ bũsueticõãto.

'Carori wãmerẽ yũ bũsuetigu,' İ tũgoñaposeromasĩrĩ cũ ãmarõ. Tunu bairoa cũ risero mena cũ caãtopairije ũnie cããrẽ qũİ bũsueticõãto.

11 Cũ ũcũ carorije macããjẽrẽ cũcõãrĩna, caroa macããjẽ pũamerẽ átiãninucũñami.

Caroaro átiãnijũgoyecati masĩñami, aperã cãã yeri jõrõ ãnajẽ cõtãjere na caãtibocãmasĩparore bairo İ.

12 Torecũna, marĩ Quetiupãũ cañurã caroarã jetore na İñãũsacotegũmi. Cããrẽ cũ na cajẽnirĩjẽ cããrẽ caroaro na tũgopeobojagũmi Dios.

Aperã cañuena carorã roquere na asiajãñugami.

Na pesure bairo caãcũ tuagumi yua,” ĩ quetibũyayupa profeta majã ãnana Dios ya tutipu.

13 Caroa macããjẽ jetore tocãnacãnia mujãã caatiãnimasãata, ¿noa ùna mujããrẽ roro na átibujiocuti? Roro átimasĩenama.

14 Bairãpua, caroaro cariape mujãã caatiãniamiatacũãrẽ, jĩcããrã popiye mujãã baio joroque mujãã na caápata, yapapuaeticõãña. Useanirĩ ãña. Noa ùnarẽ na tãgoña uwieticõãña. Useanirĩquẽ mena ãnimasĩña.

15 Atore bairo jeto ãsa: Nucũbugorique mena marĩ Quetiupare bairo caãcũ Jesucristo mena tãgoña tutuaya mujãã yeripu. Tunu apeyera caroaro tãgoña coteya. Mujããrẽ aperã Diore catãgousaena, “¿Ñe jãgori Jesucristo mena mujãã tãgoñatutuayati?” na caĩjẽniñarõ, caroaro mujãã caquetibũjumasĩparore bairo ĩrã, caroaro tãgoñamasĩ coteya.

16 “Caãnimajũrã Dios yarã jãã ãniña,” ĩẽna, nucũbugorique mena na quetibũyaya. Caroaro átiãña, mujãã catãgoñamasacuti ãnie yerijõrõ to ãnimasĩõ joroque ĩrã. Mujãã, Jesucristore catãgousari majãrẽ, roro caĩbusupairã pũame na majũã na caĩrĩjẽrẽ na tãgoñabooõ joroque ĩrã, caroaro átiãña mujãã majũ nipetiro camasã mena.

17 Carorije mujãã caátie jãgori roro mujãã catãmũoata, ñuña. Bairopua, netõjãñurõ ñuña caroa macããjẽrẽ caãna nimirãcũã, roro popiye mujãã cabaiaata. Popiye mujãã baio joroque aperã cañuena mujãã na caápata, ñujãñuña Dios pũame bairo cã cabooata.

18 Torecãna, Jesucristo cũ majũã jĩcãnia roro popiye bairi riawĩ, marĩ carorije wapare netõõpeyo yaparoetaga. Cũ pũame roque cañu carorije caápei nimicũã, carorã yaye wapare netõõgu, roro popiye tãmũowĩ. Mujãã cũã Dios yarã mujãã caãniparore bairo ĩ, riawĩ. Marĩrẽ bairo caãcũ ati rupau cãgori riawĩ Jesús ati yeparure. Bairo riamicũã, Espĩritu Santo Dios Yeri cacãgõn ãnirĩ tunu catiwĩ.

19 Bairo Jesús, cũ yeri pũna jeto ãcũ, preso joricarõpũ caãnarẽ bairo caãna cariaricará yeri tũpũ ásupi. Topũ etari na quetibũjuyupi Dios yaye quetire.

20 Mai, na pũame tirũmũ macãã yũtea Noé cũ caãni yũteapũ ãna, Diore cũ tãgopeoetiri cũ baibotioyayuparã. Noé ãnacũ pũame Dios cũ caátipeere na quetibũjuyamiñupũ. Na pũame cũ tãgoesuparã. Ti yũteapure Dios pũame pajutiricarõ mano caroaro na cotemiñupũ, cũmua capairicare Noé cũ caquẽnotoye. Bairo caroaro na cotemicũã, jĩcã wãmo peti itia pẽnirõ cãnacũ ùnaacã na netõõñapũpũ Dios ati yepare cũ caruri rãmũ caãno.

21 Mai, ti yũteapũ oco caãnajẽ na caruarique pũame atore bairo marĩ masĩõñupã: “Oco mena marĩ cabautizarotiri rãmũ caãno marĩ netõõwĩ Dios, cayasicoabujioatana marĩ caãniamiatacũãrẽ. Torea bairo ãñupã tie oco tirũmũpũ Noé cũ caãni yũteapure,” marĩ ĩ masĩña. Marĩ cabautizarotirije pũame marĩ rupãũge ãguerĩ coserique ùnie mee ñiña. Dios marĩ Pacũ majũrẽ yeri caroa marĩ catãgoñarĩjẽrẽ cũ marĩ cajẽninemorĩjẽ ùnie ñiña. Bairi yua, marĩ netõõñupĩ Dios, Jesucristo cũ macũ cariacooatacũ cũ caãniamiatacũãrẽ tunu cũ cacatiorique jãgori.

22 Marĩrẽ canetõõrĩcũ Jesucristo pũame umãrecõo Dios tũpũ ámĩ. Cũtu cariape ñugõã, carotimasĩ cũ caruirõpũ niñami ãmerẽ. Bairi yua, nipetiro ángelea majã, aperã cacatirã seres majã cajũgoypure mai carotimasĩmirĩcãrã cũãrẽ carotimasĩ majũ tuayami. Cũ jeto ãmerẽ na rotipeyomasĩñami. Na cũã nipetiro cũ caĩrõrẽ bairo áticõãñama yua.

4

Servir según los dones recibidos de Dios

¹ Bairi mujãã cãã Jesucristo cã mujũ rupãu mena popiye cã catãmuorĩqũerẽ tũgoñarĩ popiye mujãã cabaipere mujãã ãñoetaigarã. “Popiye marĩ cabairo ñugaro,” mujãã ĩ tũgoñarã. Ni ũcũ caroare átomicãã roro popiye cã catãmuoata, roro átajere canetõncãrĩcũ ãnirĩ carorijere cajãnarĩcãrẽ bairo tuacõãñami.

² Bairo caãcũ ãnirĩ yua, ati yepãu cã caãni rũmurẽ Dios cã caborore bairo jeto átĩãnimasĩñami. Ati yepa macããna na rupãu caborore bairo jeto na caátĩãnorẽ bairo átĩãmerĩñami yua cã ũcũ.

³ Nocãrõ yoaro jĩcã yutea cãrõ Diore camasĩena na caátĩãnorẽ bairo mujãã cãã roro mujãã átĩãmu. Carorije macããjẽ mujãã rupãu cabori wãme ũnie jettore mujãã átĩãninucũwũ. Bose rũmu caãno ncũbũgoricaro mano roro mujũ mujãã awajañesẽãnucũwũ. Ti rũmu caãno cacũmuorĩjẽrẽ nocãrõ paio etinetõrĩ roro mujãã cũmunucũwũ. Tunu bairoa camasã na cawericarã ũna carorãrẽ na mujãã ĩroanucũwũ.

⁴ ãme roquere tore bairo mujãã átĩãninemoẽtĩña. Roro netõrõ mujãã caátĩãnajẽrẽ mujãã áperiya. Bairo roro caátĩãnana nimirãcãã, ãmerẽ caroaro mujãã caátĩãnierẽ ĩnarĩ, mujãã baparã caãnimirĩcãã ruame roro mujããrẽ ĩ busũnucũñama. Pũgani cãrõ tũgoñanemonucũñama, carorã caãnimirĩcãã cañurãrẽ bairo mujãã cayeri wasoarijere ĩnarĩ yua.

⁵ Na, cañuena roquere marĩ Pacũ Dios caĩñabesegajũgoricũ majũ na ĩñabesegũmi. Cacatirã, cariaricarã nipetirore na ĩñabesegũmi na yaye wapare ti rũmu caetaro yua.

⁶ Torecũna, marĩ ñicũjãã cariaricarã ãnana cããrẽ merẽ caroa queti Dios cã canetõõrĩqũerẽ na quetibũjuyupi Jesús, na cãã Espĩritu Santo Dios Yeri mena na ãmarõ, na yerire na yasieticõãto ĩ. Bairãrua, na cãã nigarãma camasã nipetirore cã caĩñabeseri rũmu caãno cããrẽ. Na cãã jĩcãrõ tũnia ĩñabese ecogarãma, camasã marĩrẽ bairo caãnana ãnirĩ.

⁷ Apeyera mujãã ñiña: Merẽ ati mũrecõo capetipa rũmu cõñarõ baiya. Toreña, masacatirique mena caroaro ãnajẽcũsa. Ncũbũgorique mena tocãnacãnia Diore cã jẽnicoteãninucũña ti rũmu caetaparo jũgoye.

⁸ Tunu bairoa tocãnacãũpũrea mujãã caãmeomaiãnie to ãmarõ. Bairo caroaro mujãã caãmeomaiãnimasĩata, aperã yaye wapare na mujãã masiriy-oboamasiũbujiorã. Cañurĩjẽ macããjẽ ruamerẽ tũgoñarĩ carorijere mujãã átĩãnacõãgarã yua.

⁹ Tunu bairoa tocãnacãũpũrea caroaro mena na bocãya caetari majãrẽ. Na quẽnoña mujãã ya wiirĩpu ncũbũgorique mena. Yasiroacaru roro na ĩ busũpaeticõãña caetari majãrẽ.

¹⁰ Nipetirije caroa wãme cañurĩjẽ Dios cã cajoriquere caroaro cacãgomasirã ãnirĩ na juátinemoña aperãrẽ. Marĩ Pacũ Dios tocãnacãũpũrea cã cajogaro cãrõ caroa wãme marĩ caátĩãnimasĩpeere marĩ joyupi. Ti wãme Dios cã cajorica wãme jĩcãrõ tũnia aperãrẽ na juátinemoña. Mujãã caãmeojuátijĩãtiro cãrõ ãmeo juátinemoña.

¹¹ Bairi ni jĩcãũ ũcũ mujãã mena macããcũ Dios yayere quetibũjuri majõcu cã caãmata, caroaro cariape cã quetibũjãto Dios yaye quetire. Apeĩ, ãmeo juátinemomasirĩqũerẽ marĩ Pacũ Dios cã cajoricũ cã caãmata, cã cãã Dios cã catutuarije cã cajorije mena caroaro cã juátinemoãto. Tore bairo jeto na átĩãmarõ nipetiro, Dios caroa wãme cã cajoricarã cãrõ. Tore bairo na átĩãmarõ nipetiro camasã Jesucristo jũgori Diore na cabasapeoparore bairo.

Cū jīcāūrēā basapeorique to āmarō. Cū carotimasīrjē to petieticōāto. Ānicōā ninucūgaro. Bairoa to baiāto.

Sufrir como cristianos

¹² Y_u bairārē bairo caāna, y_u camairā, tūgoña acueticōāña roro popiye mājāā cabaibeere. Aperā Diore camasiēna roro majū mājāārē na caāto īnarā, “¡Agotā! ¿Nopēīrā tocārō roro popiye marī baio joroque marī na ātiyati?” Ī tūgoña yapapuaeticōāña. Tie popiye bairiquere mājāā camasiētē ūnie majūrē bairo īnaeticōāña.

¹³ Bairo p_uame baiya: Jesucristo popiye cū catām_uoricārōrēā bairo mājāā cūā cū yarā ānirī roro popiye mājāā baigarā. Cū, cū cabairicarore bairo cabairā ānirī tūgoña ūseaniña. Tore bairo mājāā caāmata, netōjāñurō paio nigaro ūseanirīqūē tunu nemo cū catunuatī rām_u caānorē. Cū mena ūseanirī mājāā ānigarā yua ti rām_u caetaro.

¹⁴ Bairi tunu Jesucristo yarā mājāā caāno jūgori roro popiye cabairā ūseanirī āña mājāā, aperā roro na caīeperi majā nimirācūā. Ūseanirī āña mājāā roro na caīeperā. Mājāā roque Espīritu Santo, Dios nocārō catutuau Yerī majūrē cacāgorā mājāā āniña. Tocānacānia mājāā mena ānicōā ninucūñama Espīritu Santo Dios Yerī majū.

¹⁵ Apeyera tunu jīcāārā Diore camasiēna camasārē na pajiāñama. Aperā yajanucūñama. Apeye cūārē roro na caāmeoīrō na mena bus_unemonucūñama. Tore bairo na cabairoi, roro popiye na baio joroque na ātiyama na quetiuparā. Narē bairo āpericōāña mājāā roque.

¹⁶ Narē bairo caāperā mājāā mena macāāna jīcāārā na caānimiatacūārē, Jesucristo yarā na caānie jūgori roro popiye na cabaiata, tie tūgoña boboeticōāña. Marī Pac_u Dios roquere cū basapeoya, cū yarārē bairo cawāmecuna ānirī.

¹⁷ Merē ati rāmūrīrē etaro baiya marī cū yarārē Dios cū caīñabesejūgopa rām_u. Marī, cū ya poa macāāna caīñabesejūgomajūcōāū ānirī, ¿marī berore nocārō popiye na baio joroque na cū āc_uatī cūrē catūg_usaena roquere yua? Roro popiye na baio joroque na ātig_umi Dios cū yaye quetire catūg_usaetana roquere.

¹⁸ Cañ_u jīcāū Diore catūg_usa_u ūcū cū caāmata, dope īcū majū popiyepūina netōjāñatimasīñama Dios cū caīñajoro. Bairi roro caāna Diore cabaiotiorā roque dope ātinētōjāñatiecoenama. Netōōrōp_u yasimajūcōāgarāma.

¹⁹ Bairi Dios cū caborere bairo, roro popiye cabairi majā nimirācūā, caroa macāājērē āticōāña. Tie jānaeticōāña. Nipetiro ati ūmurecōo macāājērē caātac_u mena jetoa tūgoñatutuacōāña. Cū, jīcāūā mājāā netōōg_umi mājāā yerire. Mājāārē cū caījūgoyeticūrīcārōrēā bairo ātimajūcōāg_umi.

5

Consejos para los creyentes

¹ Apeyera tunu y_u quetib_uj_unemogaya mājāā, ñubueri majā quetiuparā cabūtoa camasīrī majārē. Y_u cūā mājāārēā bairo cab_uc_u camasīrī majōc_u ñubueri majā quetiupau y_u āniña. Y_ua, Jesucristo popiye cū cabairiquere ñiñawū. Torec_u, cū yaye quetire y_u quetib_uj_u masīña. Y_u cūā mājāā, camasīrī majā cabūtoarea bairo tunu Jesucristo ati yepar_u cū catutarije mena cū caetaro ñiñag_u. Jīcārōā nipetiro marī īñagarā ti rām_u caetaro.

² Dios yarā ñubueri majārē caroaro na īñacoteya. Caroaro cariape na quetib_uj_uya mājāā, ñubueri majārē. Mājāā narē caroaro cariape na mājāā quetib_uj_u masīña. Caroaro ātato jesoro Dios cū caborore bairo cariape na

quetibujaya. Rotimajūrīcārārē bairo ápericōãña. Cabuerã mujãã caãnoi, paio mujãã cawapatapee cãarē tũgoñaeticōãña. Caroaro yerijōrō átiãña mujãã paarique ñubueriquere.

³ Tutuaro mena na mujãã quetibujepa camasãrē. “Jãã roque jãã rotimasĩna ñubueri majãrē,” mujãã ĩ tũgoñaepa. “Narē mairĩ roque caroaro mena na marĩ quetibujegarã. Caroaro mena na marĩ átirotigarã ñubueriquere,” mujãã ĩ tũgoñarã. Bairo ĩrĩ caroaro ãnajęcusa, bairo mujãã caátianierē ñubueri majã cãã ĩnacōrĩ caroaro na caátianiparore bairo ĩrã.

⁴ Bairo narē caroaro mena mujãã cajũgoãnimasĩata, marĩ Quetiupau Jesucristo mujãã mena useanigumi. Tunu ati yeparu cũ cabauetari rãmu caãno mujãã jogumi caroa yericutaje capetietie majūrē yua. Caroaro mujãã caátianajē wapa di rãmu ũno cariaetie majūrē mujãã jogumi marĩ Quetiupau.

⁵ Torea bairo átiãña mujãã, cawãmarã cãã. Cabutoa camasĩrĩ majã na caátirotirore bairo caroaro átiãña. Nucũbũgorique mena na caquetibujerijere caroaro na tũgousaya. Tocãnacãpua mujãã nipetiro ñubueri majã nucũbũgorique mena caroaro ása cabutoa na caquetibujerijere. “Jãã majũ cãã jãã rotimasĩna,” ĩ tũgoñaeticōãña. Torea bairo profeta majã cãã ĩ quetibujayupa:

“Dios pũame ni ũcã caĩtũgoñabotiori majōcu cũ caátigarijere eñnotanucũñami. Apei caĩbotiogacu, caroaro na caĩrōrē bairo caátianimasĩ roquere caroaro cã juátimasĩñami Dios cañuu ãnirĩ,”

ĩ quetibujayupa profeta majã ãnana.

⁶ Bairi Diore cabalbotiorãrē bairo baieticōãña. “Dios netōrō jãã masĩna,” ĩ tũgoñaeticōãña. “Dios jeto ĩcãũã masĩñami,” ĩ tũgoñacōãña cariaepa. Bairo ĩ tũgoñarĩ caroaro mujãã caãmata, Dios pũame cũ caborica yũtea caetaro rotimasĩrĩquē majūrē mujãã jogumi.

⁷ Tunu bairoa Dios mujããrē maimajũcōãñami. Caroaro mujãã ĩñapeoyami. Bairi nipetirijere dise ũnie mujãã catũgoñamacããrĩjērē Diopare cũ quetibujenetōãña. Cũ mena tũgoñatutuaya.

⁸ Caroaro tũgoñaquẽnoña. Tũgoñamasĩña. Wãtĩ marĩ pesuu merē yaijũãũ waibũtoare ugagu cũ cauwacoterore bairo marĩ yasio joroque átigu cotei baiyami. Bairi masacatiri caroaro ãnajęcusa. Mujãã yasioremi wãtĩ.

⁹ Dios mena mujãã catũgoñatutuãnierē jãnaeticōãña. Bairoa marĩ Quetiupau Jesucristo mena tũgoñatutuacōãña. Wãtĩ cũ cabũsjãrĩjērē ĩcã wãmeacã ũno tũgousaeticōãña. Tore bairo jeto popiye baiyama nipetiro ati umũrecōopare Diore catũgousari majã mujããrē bairo cabairã, mujãã yarã cãã. Merē tiere mujãã masĩna.

¹⁰ Bairãpua, ĩcã yũtea cãrōã roro mujãã tãmũogarã. Cabero yua, Dios pũame cañurã, cariape caãna majũ mujãã átigumi. Cariape catũgoñarã, catũgoñatutuarã majũ mujãã átigumi. Cũ mena mujãã catũgoñatuturo jũgorĩ, tunu bairoa mujããrē camaimajũũ ãnirĩ cũ caboricarorea bairo mujãã jogumi caroare. Jesucristo mena mujãã caãnie jũgori ĩcãrō tũnia tore bairo mujãã átigumi marĩ Pacu Dios.

¹¹ Cũ jetorea cũ carotimasĩrĩjē to ãmarō. Tocãnacã rãmua to ãnicōã ãmarō. Bairoa to baiãto.

Saludos finales

¹² Yũ yarã, tocãrōã mujããrē ñi quetibujũ woajoya. Atie petoaca ati carta mena mujãã yũ caquetibujorijerē marĩ yũ Silvano yũ woatubojayami. Cũ pũame cañuu Dios mena catũgoñatutuauñami. Torecu, yũ baire bairo caãcũ cũ ñiñanucũña Silvanorē. Bairi ati carta mena mujãã, yeri tũgoñatutuarã,

mujãã añio joroque átigu, mujãã yu quetibujm woajoya. Apeye cããrẽ cari-apea caãnorẽ bairo Dios mujããrẽ camai añirĩ caroa cã cajoãnierẽ mujãã camasĩparore bairo í, yu quetibujm woajoya. ¡Mujãã ruame tie queti mena tũgoñatutuacõãña!

¹³ Ati macã Babilonia sawãmesuti macã macããna, mujãã ñurotijoyama. Na cãã mujããrẽã bairo Dios cã cabeserica poa macããna niñama. Apei Marcos sawãmesucu yu macãrẽ bairo caãcã cãã mujãã ñurotijoyami.

¹⁴ Tunu mujããrẽ ñinemoña: Caroaro mena ãmeo mairĩ ãmeo bocáya jĩcã majãrẽ bairo.

Nipetiro mujãã Jesucristo yarãrẽ caroa yericutaje mujãã cã jonemoáto marĩ Pacu Dios. Bairoa to baiáto.

Tocãrõã niña atie queti yu sawoaturije.

Segunda Carta de SAN PEDRO

Saludo

¹ Үн, Симон Pedro cawāмессн, Jesucristore paabojari majōсн сū caque-tibүrotijoricү апóstol majү үн аниña ati cartare мұжāārē cawoajou. Jesu-cristo yarā majūrē мұжāā үн woajoya. Мұжāā сūā жāārēā bairo Jesucristo mena мұжāā тūgoñatutuajүgoyupa. Marī Quetiupaү Dios, bairi Jesucristo cariape caáсн, marīrē canetōrīcү majү сūā, жicārō тūnia marī joyupi сū mena marī catūgoñatutuapeere.

² Bairi мұжāārē ñiña: Dios, marī Quetiupaү Jesucristo mena na caque-tibүcūrīqūrē мұжāā camasīnemorō жүgori nocārō paio caroare мұжāārē na jonomoáto. Caroa yericataje сūārē мұжāā na jonomoáto.

Cualidades del cristiano

³ Dios ñe ũnie carүsaecu añirī сū camasīrījē mena marī jowī nipetirije caroa macāājē marī caātiānipeeere. Tunu bairoa сūrē marī camaimasipee сūārē marī jowī marī Pacү Dios. Tore bairo marī jowī, nocārō paio сū macү marīrē cabesericү сū caātiānimasīrījērē, сū carotimasīrījē сūārē marī camasīparore bairo ī. “Үне bairo caroaro na átiānimasīáto,” ī caroare marī jowī.

⁴ Caroaro сū camasīrījē жүgori caroa wāme marī сū caátipee сū caījүgoyeticūrīqūrē marī masīowī. Tie пуame nocārō majү paio сū caátipee ñiña. Cawapapacarijere bairo caānie ñiña. Tie жүgori marī, ati үнүrecóo macāāna roro marī rupаү caborore bairo caāna, tiere marī majүā caátijānamasīrā marī añio joroque marī ásupi. Bairo marī caáto, Dios сū caānajē cutiere bairo marī añio joroque marī ásupi.

⁵ Bairi caroaro тūgoñatutuanemoña marī Pacү Dios mena. Caroaro átiāña caroa macāājērē. Bairo caroaro átiāna, caroaro мұжāā тūgoүsagarā сū yaye quetire.

⁶ Bairo caroaro тūgoүsarā yua, мұжāā rupаү macāājē carorije мұжāā caátigarije ũnierē мұжāā ēñotamasīgarā. Bairo roro caáperā añirī, caroaro yerijōrō мұжāā ānimasīgarā. Bairo caroaro yerijōrō āna yua, Diore caroaro мұжāā maimasīgarā.

⁷ Bairo сū maimasīrī yua, мұжāā yarārē na мұжāā ññamaigarā. Na мұжāā жуáтинemogarā. Bairo na mairā, nipetiro camasā сūārē na мұжāā mainemo-majүcōāgarā yua.

⁸ Tie nipetirije caroaro ānajē catajere мұжāā caátimasīpeyoata, cañurā majү мұжāā ānigarā. Camasārē cajuána majү мұжāā ānigarā. Bairi marī Quetiupaү Jesucristore cabүgoro mee сū мұжāā masīña. Cūrē мұжāā camasīrījē wapa-cutimajүcōāña, nemojāñurō tiere мұжāā caátimasīpeyoata.

⁹ Noa ũna aperā camasā tie caroaro ānajē catajere na caápericōáta, camasīētīmajүcōārā nibujiorāma. Cacaapee mána caññamasīēnarē bairo tubujiorāma. Tunu bairoa na carorije wapa caānimirīqūrē Jesucristo сū canetōbojarique сūārē masiritipeticōābujiorāma.

¹⁰ Bairi үн yarā, үн bairārē bairo caāna, nipetirije atiere caroaro ása. Jānaeticōāña. Jesucristo сū caborore bairo jeto caroaro ása. “Jesucristo yarā caāniparā Dios сū cabesericarā añirī caroaro marī átiānigarā,” ī тūgoñaña. Tore

bairo mujãã caátianimasĩata, di rãmu ùno mujãã yasetigarã. Wãtĩ cãã mujãã yasio joroque mujãã áperigumi.

11 Bairi tunu caroaro mujãã ãnicõã nigarã. Ʋmurecõoru mujãã caetari rãmu caãno marĩ Quetiupau Jesucristo marirẽ canetõõricũ cũ Pacu mena caroaro mujãã bocágarãma. Topu marĩ Quetiupau cũ carotimasĩĩrapu capetietoru cũ mena mujãã ãnicõã ninucũgarã yua.

12 Bairi mai, atie yu caquetibujurijere mujãã yu quetibujunemocõã ninucũgu, tiere mujãã camasĩnemoparore bairo i. Merẽ mujããrẽ, cariape macããjẽ quetire na caquetibujuricarõ bero caãnimiatacũãrẽ, mujãã yu quetibujunemogu tunu. Tunu bairoa Jesucristo mena tũgoñatutuari caroaro cũ caborore bairo mujãã caátianimiatacũãrẽ, yu quetibujunemocõã nigu mai.

13 Tore bairo mujããrẽ yu quetibuju ãnigu yu cacatiri rãmu ùno mai. Merẽ yu masĩña baipua. Yua, mujããrẽ caquetibujunemopau ùcãã ãnirĩ atiere mujãã yu quetibujuya.

14-15 Apeyera merẽ marĩ Quetiupau Jesucristo ruame “Pedro, nocãrõ mea mu riacoagu,” ñi quetibuju masĩõwĩ. Torecu, yu ruame yu beri caãnoru cũãrẽ atie yu caquetibujurijere mujãã masĩnemocõã ninucũõ joroque yu áticũña. Noo yu camasĩrõ cãrõ tiere yu quetibujucũña ati yeparure.

Los que vieron la grandeza de Cristo

16 Tunu apeyera, Jesucristo, marĩ Quetiupau, ati yepapu tunu cũ caatĩpee, cũ carotimasĩĩrapu macããjẽ cũãrẽ caroa cariape macããjẽrẽ jãã quetibujuwu. Jãã majũã i tũgoñamacãrĩ jãã caĩquetibujurique mee ãmu. Jãã majũrua cãrẽ jãã ñãwã. Nocãrõ cũ carotimasĩĩrjẽ, cũ catutuarije cũãrẽ jãã ñãmajũcõãwã.

17 Jãã ñãawũ jĩcã rãmu Dios, cũ Pacu cãrẽ nucũbugorique mena cũ caĩbusurõre. Atore bairo i busuocajowu nocãrõ carotimasĩ Dios cũ caĩrjẽ busurique: “Ñni yu macũ, yu camai, yu cabesericu majũ ñiñami. Cũ mena busũtiorõ majũ yu useaniña,” i busuocajowĩ Dios.

18 Jãã majũrua tie busurique umurecõoru caatiere jãã tũgowu. Jãã ruame marĩ Quetiupau Jesucristo mena jãã ãmu ti watoare útãũ caũurĩcũru.

19 Masĩrĩ majã profeta majã na caĩquetibuju jũgoyeticũrĩcãrõrẽ bairo cariapea baiwĩ Jesucristo. Bairi mujãã roque tiere camasĩmajũcõãrã ãnirĩ tiere caroaro cariape tũgoñanemoña. Tie caroa queti profeta majã na caquetibujucũrĩqũẽ ruame canaĩtĩãrõrẽ jĩñaworiquere bairo niña. Tiere nemojãñurõ mujãã cabuenemoata, mujãã camasĩpeyoetiere mujãã masĩnemogarã. Bairi Jesucristo, busuri ñocõrõ bairo caãcã, cũ catunuetari rãmu caãno tiere mujãã masĩ peticoagarã.

20-21 Cajũgoye mai atiere caroaro tũgoña masĩña: Dios ya tutipu ape rãmu cabaipere na caquetibujuwõatucũrĩqũẽ ruame jĩcãũ camasõcu cũ majũã cũ caboro masĩrĩ cũ cawõatu quetibujurique mee niña. Bairi profeta majã cũã na majũ na camasĩrjẽ mena na caborore bairo na caquetibujurique mee niña. Na roque Dios cũ caquetibuju rotijoricarã ãnirĩ, Dios na cũ caĩrjẽrẽ Espĩritu Santo cũ camasĩõrõ jũgori quetibuju masĩñupã Dios ya tutipu.

2

Los que enseñan mentiras

(Jud 4-13)

1 Bairo na caĩmĩatacũãrẽ, ãñupã Israel ya poa macããna menarẽ profeta majã caĩtopairã, profeta majã Dios yarã mee caãna cũã. Na majũã na caborore bairo caĩquetibujuri majã, caĩtopairi majã ãñupã. Bairi ãme cũãrẽ ãnigarãma na ùna mujãã watoare quetibujuri majã cariape caquetibujuna. Caĩtopairi majã

nigarāma. “Caroa macāājērē jāā quetibujaya mujāārē,” i quetibujumirācūā, na catūgoñarijē cañuetiere mujāā quetibujugarāma. Bairo quetibujuri yua, marī Quetiupau mujāārē canetōōricārē cū boetimajūcōāgarāma. Bairo cañuetiere na caquetibujuro jūgori Dios p̄ame yoaro mee na recōāgumi. Na yasio joroque na átigumi yua na yaye wapa.

² Na cayasiparo jūgoysa capāārā majū mujāā mena macāānarē na itogarāma. Capāārā majū tūgousagarāma na yaye queti carorije macāājērē. Na cūā cañtori majā na caátore bairo roro átigarāma. Bairo na caáto ñnarā yua, aperā cūā Dios yaye queti cariape macāājērē roro i busuepegarāma.

³ Tunu apeyera nocārō dinerore cabonetōrā ānirī na caquetibujurije mena mujāā quetibujutori, mujāā yajagarāma mujāā cacūgorije ūnierē. Na caquetibujurije mena mujāārē itoepagarāma cañtopairi majā. Bairo na cañtoānie jūgori na cayasipee na cotemajūcōāña. Tirāmup̄aina merē, “Cañuenarē roro popiye na baio joroque na yu átigu,” i jūgoyeticūcōāñupī Dios. Na ūna cañuena netōētīmajūcōāgarāma.

⁴ Tūgopeoya mai: Dios tirāmup̄ure ángelea majā cūrē cabaibotiorā, cūrē catūgousagaenarē, “Ñugaro, mujāā yu reetigu,” na iēsupī. Bairo p̄ame na ásupi: Cañuena na caāno canaitārōp̄u na recōāñupī. Cañcūārī ope pūep̄aru na jiyari na biajācūcōāñupī mai cū caññabeseri rūmū caetaparo jūgoysa.

⁵ Tunu bairoa tirāmup̄u macāāna cañuena na caāni yuteap̄ure, “Mujāā mena yu ñugu,” irī mee na rurepeyocōāñupī Dios, na cañuetie wapa. Na mena macāācū Noé cawāmecucu jetore cū netōōñupī cū mena macāāna jicā wāmo peti p̄uga p̄enirō cānacāñ mena. Mai, Noé p̄ame cañuu caroa macāājērē caquetibujū majū āniñañupī. Bairi cū jetore cū yarā mena cū netōōñañupī Dios.

⁶ Torea bairo cañuenarē na reyupi Dios Sodoma, ape macā Gomorra cawāmecuti macāā macāāna ānana cūārē. Ti macāā cūārē ūm̄recōo macāā peero mena joerēcōāñupī. Ne ūnie tuaricarō mano, ōwā jeto to tuao joroque ásupi Dios ti macāā macāānarē cū careri rūm̄urē. Cabero tunu cañniparā cañuena na catūgoñamasiparore bairo i, tore bairo áti ññoñupī merē. Tiere tūgoñarī, “Cañuenarē popiye na baio joroque na átigumi Dios,” na i tūgoñamasíato i, tore bairo ásupi.

⁷ Baip̄ua, ti macāā macāācū Lot cawāmecucu jicāūrēā cū rocaesupi Dios. Mai, Lot p̄ame Sodoma, Gomorra macāā macāāna roro na caátianierē ñnarī b̄tioro tūgoña yapapuanucūñupū.

⁸ Ti macāā macāāna roro ūm̄recōo, bairi ñami na caátianierē roro na cabusupaiānie cūārē tūgojutiri b̄tioro tūgoñarīqūē painucūñupū. Cañm̄u cañuu ānirī tocānacā rūm̄ua carorije na caátianierē ñnarī cū yerip̄u tūgoñarīqūē painucūñupū. Bopacooro baiyup̄u cañuena roro na caátianierē ñnarī. Bairi Dios p̄ame cū rocaesup̄u, Lot cawāmecucu carorā mena cañnacūrē.

⁹ “Marī Quetiupau masīmajūcōāñami cū caátipeere,” marī i masīña. “Cū mena marī cañnicōāmata, marī Quetiupau p̄ame wātī roro marīrē cū caátigarijere ēñnotamasīñami, roro marī catām̄oetiparore bairo i. Tunu cañuena roquere preso joricarore bairo na cūrī na cūgomasiñami Dios, na cū careparo jūgoysa,” marī i masīña.

¹⁰ Popiye na baio joroque na átigumi Dios cañuetie na rupau macāājē ūnie jetore caátianarē. Marī Quetiupau cū carotimasīñjērē caboena cūārē roro popiye na átigumi. Na ūna cajeyurā catūgoñamasīñena niñama. Na caboro caátipairā majū niñama. Bairo caāna ānirī uwiricarō mano nocārō catutuarā cabauenarē roro na tutirenucūñama.

11 Ángelea majã roque caïtopairã netõjãñurõ catutuarã carotimasirã nimirãcã, narẽ roro na ï busujãepeatinucũñama Diopure. Di rãmũ ùno roro na ï epereñaetinucũñama ángelea majã roque.

12 Caïtopairi majã pũame waibũtoare bairo catũgoñariqũẽ mãna niñama. Catũgoñamasĩena niñama. Waibũtoa pũame na catũgoñarijẽ mena mee tore baiřã na cañie jũgori tore bairo bainucũñama. Bairo buianucũñama cabero camasã narẽ ñerĩ na capajĩãreparore bairo irã. Torena bairo caïtopairã cããrẽ na regumi na carorije wapa Dios.

13 Popiye tãmũogaraãna na cãã aperãrẽ roro na caãtieperique wapa. Na rupam roro caborore bairo átiãna, “jũseanirõ marĩ ãniña!” ï tũgoñanucũñama, na caãtipaãaca jettore masimirãcã. Jesucristo cã cariarica rãmurẽ tũgoñari marĩ yarã mena mujãã cabose rãmũ qũenorõ, na cãã mujãã mena boboro, ñuetie majũ átajecuna mujãã caneñarõpũ neñanucũñama. Ti rãmũ caãno yua, roro na caborore bairo áti, nucãbũgorique mano useanirõ bainucũñama. Caroarã cañurãrẽ bairo na cãã na caïtopairije mena caãna nimirãcã, mujãã mena neñanucũñama.

14 Tunu bairoa dico ùcõ carõmiorẽ na caĩñaata, cõ mena roro átaje mena jeto tũgoñanucũñama. Carorije ùnierẽ caãtijutiena, cajãnaena majũ niñama. Aperã cayerituaena caroare caãtiwẽpũena ùnarẽ na busujãrĩ narẽ roro na átiepenucũñama. Caroaro majũ tie ùnierẽ átipeyomasĩmajũcõãnucũñama. Torena, carorã cañuena, Dios cã careparã majũ niñama, tame.

15 Cayasiricarãrẽ bairo ninucũñama. Jesucristo yaye queti cariape macããjẽrẽ tũgõũsajõgõãñama. Beor macũ Balaam cawãmesũcũ ãnacãrẽ bairo niñama. Cũ ãnacũ pũame roro átiri wapatarique ùnierẽ bũtioro boyayurũ.

16 Bairo cã cabairo yua, jĩcã rãmũ Dios pũame cã tutiyurũ. Balaarẽ, burro camasocãre bairo cã busũo joroque cã ásupũ Dios. “Roro mũ átigaya. Tiere ápericõãña,” qũĩ tutiyurũ burro Balaarẽ. Bairo qũĩ eñõtajãnaoñupũ roro cã caãtigamiatajere. Pũganĩ ápeyurũ yua.

17 Quetibũjũri majã caïtopairã oco opee caoco manierẽ bairo niñama. Oco poarire wĩno capapurere bairo niñama. Dios yaye caroare marĩ catũgõgamiatacããrẽ, di rãmũ ùno marĩ quetibũjũrietiyama na ùna. Bairi nocãrõ canaitãrõ capetietopũ cayasiparã niñama.

18 Tunu apeyera, caïtopairã netõjãñurõ botioro caĩã manie ùnierẽ ï busũnucũñama. Bairo caãna ãnirĩ roro na rupam caborore bairo átiãna, na busujãnucũñama Jesucristo yaye quetire catũgõũsajõgorãrẽ. Ati umãrecõo macããna roro na caãtinucũrĩjẽ ùnierẽ cajãnamiatanarẽ na busujãnucũñama. Mai cayeri tũgõñatutuaenarẽ roro na átiepenucũñama.

19 Na pũame, “Mujããrẽ cariapea jãã iña: Jããrẽ bairo mujãã caãmata, useanirõ mujãã ãnigarã. Mujãã caborore bairo mujãã átimasĩgarã,” na ïtonucũñama. Na majũã na yaye wapa cayasiparã nimirãcã, tore bairo na ï busujãnucũñama. Na roque carorije macããjẽrẽ caãtirotiepe ecorã majũ niñama. Bairi ni jĩcãũ ùcũ camasocũ, carorijere caãtijãnaecũ tiere carotiepe ecorãre bairo catuam niñami.

20 Apeyera tunu jĩcããrã mujãã mena macããna marĩ Pacũ Dios, cã macũ marĩrẽ canetõõrĩcũ yaye quetire tũgõũsayupa. Ati umãrecõo macããjẽ carorijere ápeyupa. Bairo catũgõũsajõgoricarã nimirãcã, carorije na caãtajere tunu átinemoñupã. Bairo na caãtaje jũgori, ãme roquere jõpũame roro baiyama. Ati umãrecõo macããjẽ carorije caãtijãnaena tiere jõpũame nemorõ carotiepe ecorãrẽ bairo majũ tuayama yua.

21 Jicoqueipua Jesucristo yaye queti caroaro cariape macããjêrê na catûgousaeto, ñumajûcõãbujoyupa. Jesucristo caroaro cû caroticûrîqûêrê tûgousari bero tunu tiere na cajãnaata roque, ñuêtîña. Âme roquere netõjãñurõ popiye baigarãma.

22 Na ûna na cabairi wãme majû atore bairo marî ñicûjãã ânana na caîrîcãrõ puamata, baimajûcõãña: “Nurîcû yai muño cûrî bero, tiere ugayami tunu.” Tunu apeyera, “Yese cãã, marî cacoseatacû nimicãã, netõjãñurõ uguerirapû yuguicûñanemoñami,” tore bairo niñama Dios yayere tûgousari bero tunu carorije macããjêrê caátinemomajûcõãninucûrã.

3

El regreso del Señor

1 Yu bairãrê bairo caãna, yû camairã, ati carta niña cabero macãã carta mujãã yû cawoajonemorî carta majû. Caãnijûgorica carta, bairi ati carta cããrê cariape mujããrê ñi quetibûju woajoya, Dios yaye quetire mujãã camasiritietiparore bairo î. Puga cartapurea yû quetibûju woajoya, tunu bairoa cariape mujãã catûgoñamasîparore bairo î.

2 Tûgoñamasîña tirãmupû macããna cañurã camasîrã profeta majã na caîquetibûjuyariqueru. Tunu bairoa marî Quetiupau, marîrê canetõõrîcû cû caroticûrîqûêrê masiritieticõãña. Jãã, Jesucristo cû cabuericarã, apóstolea majã jãã caquetibûjûnetõrîqûê cããrê masiritieticõãña. Tiere tûgoñanemocõãña.

3 Bairãpua, atie cããrê mujãã tûgoña masîmajûcõãgarã. Catûsari yutea caãno atîgarãma camasã caîtopairi majã majû. Na rupau caborore bairo carorije jeto caátîani majã ûna nigarãma. Dios yaye quetire roro caîboyetieperã capããrã nigarãma.

4 Bairo caîeperi majã ânirî atore bairo î jêniña epegarãma: “¿Dope cû baiyupari Cristo, ‘Yu tunuatîgu,’ caîmirîcû? Marî ñicûjãã na caãni rãmu, ati umurecõo caãnijûgoripaurpua caãnatõrêã bairo nicõãña mai,” î epegarãma.

5 Bairo caîrã ânirî Dios cû carotimasîrîpau umurecõo tirãmupua caãnicõãjûgoatajere masîêtîñama. Marî Pacu Dios puame cû carotimasîrîjê mena ati umurecõore jêñõñupî, oco mena jûgori. Tie oco mena jûgori niña ati umurecõo âme cããrê.

6 Cû cabairotiricarorea bairo ati umurecõo cããrê rurocacõãñupî Dios. Tie oco jûgorina ati yepare rurocacõãñupî.

7 Âme caãni umurecõo, ati yepa cãã Dios cû carotirore bairo cabaípee cû cacûrîqûê niña. Ati umurecõo, ati yepa cãã ûpeticoagaro cû cabairotirore bairo yua. Peero mena yasigaro ati umurecõo, ati yepa mena yua. Dios camasârê cû caîñabeseri rãmu caãno majû ti peero puame ati yepa nipetiropure joerepeticoagaro. Ti rãmu caãno Diore catûgousaetana cãã yasicoagarãma.

8 Bairi yû bairãrê bairo caãna, yû camairã, atiere masiritieticõãña: Marî Quetiupau Jesucristo patowãcãêtîñami. Cûrã, jîcã rãmu puame mil cûmarî netõbauya. Mil cûmarî majû jîcã rãmure bairo etabauya.

9 Mai, marî Quetiupau puame caroa wãme cû caátipeere cû caîjûgoyeticûrîcãrõrê átiwêpûêcû mee baiyami. “¿Dopêî tãmurî cû tunuapériyati Jesús?” î busunucûñama jîcããrã camasã. Bairo na caîbusunucûmiatocããrê, bairo puame roque boyami Dios: Mujãã nipetiro Jesucristore tûgousari bero cû yarã mujãã caãnipeere boyami. Bairi patowãcãrîcãrõ mano caroaro îñajocõãcû baiyami. Mujãã cotei átiyami. Dios puame ni jîcãû ûcû cû cayasirore boetiyami. Nipetiro camasã na carorije

wapare yapapuari cārē na cajēnirō boyami. Bairo jēnirī bero yua, cū yarā majū na caānorē boocotei baiyami.

¹⁰ Baiiri tunu marī Quetiupau cū caatipa rāmārē marī quetibujuetiyami. “Ti rāmū majū yu etagu,” ĩetĩñami. Baiiri cayajari majōcu cū caetarore bairo marī camasiētī rāmū ũno majū etagumi ati yeparure. Ti rāmū cū caetari rāmū pñame butiuro acñorije busugaro. Tocārōā yua ati umñecóo yasicoagaro. Ati yepa cūā ñpeticoagaro. Nocārō caāniepu cārō nipetirije ñpeticoagaro. Manigaro yua ati yepa.

¹¹ Tore bairo Dios ati umñecóore cū caatiyasiopeere tūgoñarī mujāā pñame cū caquetibujucūrīqūērē caroaro mujāā catūgomascōā ninucūrō boya. ¡Caroarā cañurā majū mujāā caānicotero boya, Dios cū carotirore bairo!

¹² Dios cū catunuetari rāmū caāno caroaro mujāā añicoteyugarā. Baiiri tunu cū carotirore bairo caroaro āsa, tāmuri nemo cū tunuatío joroque ĩrā. Ti rāmū caāno ati umñecóo pñame ñyasipeticoagaro. Nocārō caāniepu cārō nipetirije ñpeticoagaro.

¹³ Torena, marī roque cawāma umñecóo, cawāma yepare coterā marī baiya. Marī Pacu pñame, “Ti umñecóore rocari bero, ape umñecóo yu qūēnogu tunu. Topu ñigarāma yu yarā,” cū caljūgoyeticūrīcārōrē bairo cū caatipeere cayurā añirī marī uwietigarā ti rāmū caetaro. Cawāma umñecóo pñame cañuri umñecóo caroaro jeto āna umñecóo ñigaro.

¹⁴ Bairo yu yarā, yu bairārē bairo caāna, yu camairā, marī Quetiupau cū catunuetaparo jūgoye caroaro caroa wāmerē marī átīcōā ninucūgarā. Ñe ũnie wapa cacūgoena, cañurā, caroaro yerijōrō caānimasĩrā majūrē marī etari cū useanio joroque caroaro marī átīāñigarā cū jūgoye mai.

¹⁵ Tūgopeoya: Marī Quetiupau patowācārīcārō mano marī cū cacoteata, marī cū canetōpeerea cotei átiyami. Nipetiro marī canetōpetirore bori cotei átiyami. Ato yu caquetibujarore bairoa mujāā quetibujū woajoyupi marī yau Pablo cawāmesucū cūā. Marī Pacu Dios, cū camasiōrījē jūgori tore bairo ĩ quetibujū woajoyupi marī yau Pablo.

¹⁶ Tocānacā cartapua tore bairo Pablo cūā mujāārē ĩ quetibujū woajonucūñami. Bairopua, ĩcā wāmerī cū caquetibujurije masiriyo jāñunucūña, bueata. Baiiri aperā camasā catūgomasĩēna, Dios mena catūgoñatutuañgomasĩēna pñame cariape tūgoetiya. Bairo tūgomasĩētīrī yua, Pablo yaye quetire quetibujū mawijiocōāñucūñama. Tore bairo átīnucūñama nipetirije Dios yaye cū caquetibujucūrīqūērē. Tie wapa popiye na baiō joroque na átīgumi marī Pacu Dios.

¹⁷ Baiiri yu bairārē bairo caāna yu camairā, merē atiere caroaro majū mujāā masĩña yu caquetibujurijere. Baiiri caroaro tūgoñamasĩña. Maijūgoya mujāā yerire. Mujāārpu caitorā na calquetibujurijere mujāā tūgousare. Narē mujāā ĩtoecore carorā na caquetibujurijere. Diore catūgousarā nimirācūā, yasirique macāājērē mujāā tūgousare.

¹⁸ Bairo pñame roque āsa: Marī Quetiupau, marīrē canetōōrīcū Jesucristore jōjāñurō nemorō cū camasĩnemopee ñña mujāārē nipetiri wāme cū camasā cūtiānierē. Tunu bairoa nemojāñurō āmeo mainemoña. Baiiri yua, cārē marī cabasapeorije petietigaro. Āme, ape rāmū cūārē nicōā ninucūgaro. Bairoa to baiāto.

Tocārōā ñña atie queti yu sawoaturije.

Primera Carta de SAN JUAN

La palabra de vida

¹ Atie mujããrê jãã caquetibujũwoatujopee marĩ Quetiupũ Jesús yaye, caroa queti niña. Cũ pũame tirãtũpũã atĩ yepã caãnĩparo jũgoyepũã merê caãnĩjũgoatãcũ niñami. Jãã pũame Jesucristo atĩ yepã etari, cũ caquetibujũriquere jãã tũgowũ. Bairi tunu jãã majũpũã jãã caapee mena cũ jãã iñawũ. Bairi cãrê jãã masĩjãñũã. Bairo cãrê camasĩrã ãnĩrĩ, tie jãã catũgoriquere, bairi tunu jãã caĩñarĩqũê cããrê mujãã quetibujũ woatujorã jãã átiya. Tie jãã caquetibujũjorije pũame atore bairo niña: Jesucristo, marĩ yeri marĩ cacatiãnipẽere cajomasĩ majũ niñami. Tiere quetibujũ woatujorã jãã átiya.

² Cũ pũame atĩ yepã buiaetayupi. Cãrê jãã iñawũ. Cũ yaye caroa queti cããrê jãã tũgowũ. Tie quetire tũgori bero, merê aperã camasãrê jãã quetibujũnetõdõwũ. Bairi mujãã cããrê jãã quetibujũya cũ yaye queti, atie, yeri capetietie macããjêrê. Mai, Jesús pũame Dios cũ pacũ tũpũ ãñũpĩ. Ámerê yua, atĩ yutea caãnorê atĩ umãrecõopũ etawĩ.

³ Bairi tie jãã caĩñarĩqũê, jãã catũgoriquere mujããrê jãã quetibujũjorã, jãã mena jĩcãrõrê bairo mujãã cũã mujãã caãnimasĩparore bairo irã. Marĩ Pacũ Dios mena, bairi cũ macũ Jesucristo mena jãã caãnorêã bairo mujãã cũã na mena mujãã caãnorê jãã boyã.

⁴ Torena, mujããrê jãã i quetibujũ woajoyã, Dios mena marĩ causeanirĩjê ñe ùnie rusaeto caãnĩpetiparore bairo irã.

Dios es luz

⁵ Atope bairo niña atie queti Jesucristo jããrê cũ caquetibujũcũrĩqũê. Tiere mujããrê quetibujũgũ yũ átiya ámerê: Cabusurijere bairo caãcũ cañũ niñami Dios. Bairo Dios canaitĩãrõpũ caãmei ãnĩrĩ carorije ùnie caãpei majũ niñami.

⁶ Tunu apeyera, “Marĩ Pacũ Dios yarã jãã ãniña,” ãmirãcũã, canaitĩãrõpũ caãna rorije caãnarê bairo marĩ caãtiãmata, caĩtopairãrê bairo marĩ ãnibujiorã. Marĩ caãtiãnie cũã cawapa manierê bairo tuabujioro.

⁷ Bairi marĩ cũã caroaro cabusurore bairo caãcũ Dios cũ caãnorêã bairo carorijere caãperã marĩ caãmata, Dios yarã jĩcã majãrê bairo caãna majũ marĩ ãnigarã. Caroaro marĩ ãmeo átiãnimasĩgarã. Cũ macũ Jesucristo rĩi jũgori nipetiri wãme marĩ carorije wapare cũ canetõõrĩcãrã marĩ ãnigarã.

⁸ Tunu apeyera, “Yua, carorije wapa cacãgoecũ cañũ majũ yũ ãniña,” marĩ caĩata, marĩ majũã marĩ yerire marĩ itoyã. Bairo marĩ caĩata, Dios yaye queti cariape macããjêrê marĩ cũgoetiya marĩ yeripãre.

⁹ Bairi roro marĩ caãtajere Dios mena marĩ catũgoñaqũẽnorõ ñũã. Bairo cũ mena tũgoñaqũẽnorĩ bero, cãrê marĩ cajẽnirõ pũgani cãrõ tũgoñarĩcãrõ mano atore bairo marĩ i masĩña: “Dios pũame caroaro cariape marĩ átigũmi. Marĩ carorije wapare masiriyobojagũmi. Tocãnacã wãme carorije wapa marĩ cacãgorijere marĩ cosebojagũmi Dios marĩ yeripãre,” marĩ i masĩña.

¹⁰ Tunu bairo, “Carorije wãme caãtiãna majũ jãã ãniña,” marĩ caĩata cããrê, caĩtopaire bairo caãcũ cũ ãnio joroque marĩ átibujiorã Diore. Bairo caãna ãnĩrĩ Dios yaye quetire caboetinetõmajũcõãrãrê bairo marĩ tuabujiorã yua.

2

Cristo, nuestro abogado

1 Yn yarā, yn pūnaarē bairo caāna atie caroa quetire mujāā yn quetibujū woajoya, carorije āperā mujāā caānīparore bairo ī. Bairo yn caquetibujūrijere tūgomirācūā, jīcāārā roro na caápata, Dios macū Jesús cariape caācu cañuerē cū na jēniāto. Jesús pñame marī Quetiupay Diopure marīrē caquetibujūnetōbojau, cajūī majū niñami.

2 Cū pñame riawī yucupāipn, marī carorije wapare netōbojagu. Marī yaye wapa jeto meerē netōbojamasīñami. Nipetiro ati yepa macāāna cārē catūgosari majā cārē na netōbojamasīñami Jesús.

3 Dios cū caātiroticūrīqūērē tie caātiroire bairo marī caápata, pūgani tūgoñanemorīcārō mano merē marī masīgarā cū yarā marī caānierē.

4 Aperā jīcāārā, “Dios yarā majū jāā āniña,” ī busumirācūā, Dios cū caātiroticūrīqūērē jīcārō tūni na caāpericōāta, caītopairā majū niñama. Na yeripure caroa, cariape macāājē maniña.

5 Apei, ni jīcāū ūcū pñame caroaro cariape Dios yaye busūrique cū catūgousaata, ñe ūnie rūsaricaro mano caroaro Diore camaimasī majū tuyami. Bairo marī caápata, Dios mena jīcā majārē bairo marī ānigarā.

6 “Yna, Dios yan cū mena jīcā majōcure bairo caācū yn āniña,” caī pñame Dios cū caborore bairo, marī Quetiupay Jesucristo cū caānimasīrcārōrēā bairo cū caāno ñuñā.

El nuevo mandamiento

7 Yn yarā, yn bairārē bairo caāna, atie roticūrīqūē yn sawoatuorije ape wāme cawāma wāme mee niña. Caānijūgoripaypna mujāā catūgōjūgorique Dios yaye queti niña. Atie roticūrīqūē cabucu macāājē, merē mujāā catūgōjūgorique quetia niña. Apeye mee niña.

8 Cabaimiatacūārē tunu atie pñame mujāārē yn sawoatuorije roticūrīqūē, cawāma wāmerē bairo niña. Bairi tie roticūrīqūē cariape macāājērē Jesucristorea bairo mujāā cūā tiere mujāā átimasīña, āmeo mairīqūē macāājērē. Bairo marī caāmeomairō, canaitīārōpn caānarē bairo marī caānie manigaro. Dios yaye caroaro cabusumajūrījē caāno, cabusurōpn caānarē bairo caāna majū marī ānigarā yua.

9 Bairi ni jīcāū ūcū, “Yna, Dios yan cabusurōpn caācū carorije caāpei yn āniña,” caī nimicūā, cū yaure roro cū caasiañāteata, canaitīārōpna mai caācūrē bairo tuacōāñami.

10 Apei pñame caroaro mairīqūē mena cū yaure caññan roque, cabusurōpn caācū Dios cū caborore bairo caācu niñami. Bairo caācu ānirī pūgani cārō tunu carorije macāājērē ātinemogaetiyami.

11 Apei, cū yaure caññateri majōcu roque canaitīārōpn caāna, carorijere caāna na caātiere bairo carorijere caācu ānirī canaitīārōpn caāniñesēāūrē bairo niñami. Bairo caācū ānirī casaapee īñacūrē bairo cū caātōre masīēcū āñesēānucūñami rorije cū caātie jūgori yua.

12 Yn pūnaarē bairo caāna, mujāārē yn woajoya atiere: Dios, cū macū Jesús yucupāipn cū cariarique jūgori, mujāā carorije wapare cū camasiriyobojari-carā mujāā cūā mujāā caānoi, atiere mujāā yn woajoya.

13 Mujāā, cabutoa caracna, mujāārē yn woajoya atie quetire, tirāmupna ati yepa samanoyna merē caānijūgoricure mujāā camasīrīqūē jūgori. Mujāā cawāmarā cūārē mujāā yn woajoya, wātī cañuecū majūrē cū mujāā catūgopeoeto jūgori.

14 Mujãã, yu pũnaarẽ bairo caãna cũãrẽ mujãã yu woajoya, Dios marĩ Pacu yarã, cũrẽ camasĩrã mujãã caãnoi. Mujãã, capacua cabũtoa cũãrẽ mujãã yu woajoya atie quetire, tirũmũpũa ati yepa camaporũa merẽ caãnijũgoricũre mujãã camasĩrĩquẽ jũgori. Mujãã, cawãmãrã cũãrẽ mujãã yu woajoya, yeri tutuarã caãna añirĩ Dios yaye quetire mujãã yerĩpũ caroaro Dios mena mujãã catũgoñatutuãnie jũgori. Tunu bairoa wãtĩ caũuecũ majũrẽ cũ mujãã catũgopeoeto jũgori mujãã yu woajoya.

15 Ati mũnrecóo macããjẽrẽ caĩñamainetõrãrẽ bairo baieticõãña. Ni jĩcãũ ùcũ mujãã mena macããcũ ati mũnrecóo macããjẽrẽ cũ caĩñamainetõata, Dios marĩ Pacu majũrẽ camaiecũ niñami.

16 Nipetiri wãme ati mũnrecóo macããjẽ camasã na caĩñaborije pũame Dios cũ cajorije mee niña. Ati mũnrecóo macããjẽ majũ roque niña. Ati wãmerẽ ati mũnrecóo macããna pũame bonucũñama: Roro camasã na rupau caborore bairo na caátigarijere átinucũñama. Aperã na cacũgorijere bũtiogoro bori tiere iñauñonucũñama camasã. Aperã cũã ati mũnrecóo macããjẽ pairo cawapacũtiere bonetõnucũñama.

17 Bairo ati mũnrecóo macããna camasã ati mũnrecóo macããjẽ capetirorea bairo cayasirãrẽ bairo tuayama, roro na caátigarije jũgori. Dios cũ caborore bairo jeto caroaro cariape caátĩacũ pũame roque tocãnacã gãmũna caãnicõãninucũpũa majũ tuayami.

La verdad y la mentira

18 Yu pũnaarẽ bairo caãna, ati yũtea catũsari yũtea niña. Ati mũnrecóo petigaro baiya. Bairo capetiparo jũgoye caãnoi, jĩcãũ Jesucristore cateeri majõcu cũ caatiere mujãã tũgoypũa. Bairo jĩcãũ cũ caatiere mujãã catũgomiatacũãrẽ, ãmerẽ capããrã majũ niñama Jesucristore cateerã. Bairo na cabairoi, “Ati mũnrecóo petigaro baiya,” marĩ i masĩña ãmerẽ.

19 Jesucristore cateeri majã pũame marĩ mena macããna jĩcããrã nimirũpã. Bairo baimirãcũã, cariape majũrã marĩ yarã mee ãñupã. Marĩ yarã marĩrẽ bairo Dios mena macããna na caãmata, marĩ mena añibujorãma. Bairo na cabairoi iñarĩ, atore bairo na marĩ i masĩña: “Marĩ mena caãnana nimirãcũã, marĩ mena macããna jĩcãũ pũnaarẽ bairo caãna mee ãñupã,” marĩ i masĩña yua.

20 Marĩ Quetiupũ Jesucristo, cũ yeri, Espĩritu Santo majũrẽ mujãã joyupi. Bairo nipetiro mujãã Espĩritu Santo cũ camasĩõrĩjẽrẽ cacũgorã jeto mujãã ãniña.

21 Dios yaye cariape macããjẽrẽ mujãã camasĩõto jũgori mee mujããrẽ yu woajoya. Tiere mujãã camasĩõ jũgori roque mujãã yu quetibũju woajoya. Merẽ atore bairo mujãã i masĩña: “Caĩtopairã na caĩrĩjẽ mee niña atie queti. Dios cariape caãcũ yaye queti roque niña,” mujãã i masĩña.

22 Caĩtopai pũame atore bairo niñami: Jesucristo, Dios macũ, Dios cũ cajoricũre, “Jesús, Mesías mee niñami,” i bũsunucũñami. Bairo caĩbũsunucũ pũame Jesucristore cateiere bairo caãcũ niñami. Bairo cũrẽ cateei añirĩ, Dios, Jesũ pacu cũãrẽ caboecũre bairo tuayami.

23 Ni jĩcãũ ùcũ Jesure caĩñatei cũ caãmata, Jesũ pacu Dios cũãrẽ caĩñatei, cũ mena macããcũ mee niñami. Apei, “Cũã niñami Jesũ marĩrẽ canetõõrĩcũ,” cariape Jesure caĩbũsunucũ pũame roque, cũ pacu Dios yau, jĩcãrõrẽ bairo caãcũ niñami.

24 Torenã, mujãã pũame tirũmũpũ caroa queti Dios yaye mujãã catũgojũgoriquere jãnaeticõãña. Mujãã yerĩpũ tiere tũgoñacõã ninucũña. Bairo Dios yaye queti mujãã catũgojũgorique mujãã yerĩpũ caãnicõãninucũata, Dios, bairo cũ macũ Jesucristo mena jĩcãrõrẽ bairo caãna mujãã ãnigarã.

²⁵ Bairi, “Jesucristo, cū caīcūrīcārōrēã bairo cariape marī jogumi yeri capetietie majūrē,” marī ī masīña yua.

²⁶ Aperã roro mujãârē caītogari majã na caatīparo jūgoye mujãã quetibujū woajou yu átiya, narē mujãã caītoecoetiparore bairo ī.

²⁷ Bairãpua, mujãã Jesucristo cū cajoricu Espiritu Santo Dios Yeri majūrē mujãã cūgoya mujãã yeripu. Espiritu Santo p̄ame mujãã cū camasiōrō jūgori nipetiro caroa wãme macããjē jetore mujãã átiānimasinucūña. Espiritu Santo cū cabuerije cariape macããjē niña. Caītopairã na caquetibujūnucūrījērē bairo mee niña. Bairi Espiritu Santo mujãârē cū camasiōrō jūgori aperã mujãã na cabuepeere mujãã macãētīña. Torena, mujãã p̄ame Jesucristo mena macããna ānirī Espiritu Santo mujãã cū caīquetibujūricarore bairo jeto caroa macããjērē áticōã ninucūña.

²⁸ Tunu bairoa yu pūnaarē bairo caãna, Jesucristo mena jīcãũ pūnaarē bairo ānicōãña. Bairo marī caãmata, Jesucristo ati yeparu nemo cū caetarore tūgoñatutuarique mena, tūgoñaboborico mano cū marī cotegarã.

²⁹ Merē atore bairo mujãã masīña: “Jesucristo caroaro cariape caãcu cañuu majū niñami. Tunu bairo nipetiro camasã caroa macããjē cañurījērē caãna, Dios yarã cū pūnaarē bairo caãna niñama,” mujãã ī masīña.

3

Hijos de Dios

¹ Nocārō majū marī cū maiñati marī Pacu Dios. Bairo marīrē camai ānirī, “Yu pūnaa,” marī īnucūñami. Bairi cū pūnaa majū marī āniña. Aperã ati ũmurecōo macããna camasã Dios pūnaa marī caānierē masīētīñama, Dios, marī Pacu cūãrē camasiēna ānirī.

² Yu yarã, yu bairãrē bairo caãna yu camairã merē Dios yarã cū pūnaa majū marī āniña yua. Bairo ānimirãcūã, cabero marī cabaipee nipetirijere marī masīpeoyetiya mai. Bairãpua, atore bairo marī masīña: Jesucristo ati yeparu nemo cū cabauetaro caãno, cū yarã cūrē bairo caãna majū marī ānigarã. Bairi Jesús ati yeparu cū caetaro, cū marī īñamajūcōãgarã, caānimajūūrē bairo cū caãno yua.

³ Nipetiro atie cabaipee mena catūgoñatutuacotei p̄ame roque cū majūã cū carorije wapare coseire bairo átiyami. Jesucristo ñe ũnie camãcū cañuu cū caānorēã bairo, cū cūã ñe ũnie wapa macū carou tuayami yua.

⁴ Nipetiro carorī wãmerē caãna Dios cū carotirijere cabaibotiorã niñama. Bairi carorī wãme jetore átiāninucūñama.

⁵ Merē caroaro mujãã masīña atiere: Marī carorije wapare netōõũ acú asúpi Jesucristo ati yeparure. Jesucristo p̄ame ñe ũnie carorijere caápei majū niñami.

⁶ Bairi ni jīcãũ ũcū Jesucristo mena jīcārōrē bairo caãcū cū yaye quetire cariape catūgocōāninucūũ p̄ame carorijere áperiyami. Aperã carorijere caáticōāninucūrã p̄ame roque Jesucristore camasiēna majū niñama.

⁷ Yu pūnaarē bairo caãna ni jīcãũ ũcū mujãârē qūitoeticōãto. Ni jīcãũ ũcū caroaro cariape macããjē jetore caátīānimasī cū caãmata, cañuu carou niñami Dios cū cañajoro. Marī Quetiupau Jesús cariape caãcu cañuu cū caānorēã bairo cū cūã cariape caãcu cañuu niñami.

⁸ Carorī wãme jetore bairoa caáticōāninucūũ p̄ame roque wãtī yau cū carotirijere caãcu majū niñami. Wãtī roque ati ũmurecōo caānijūgoripaūp̄uina carorijere caátijūgoricu majū niñami. Bairua, merē asúpi Dios macū Jesucristo ati yeparure, wãtī roro cū caátiere yasiorei acú.

⁹ Jicãu Dios yaye quetire catũgousau, cũ macãrẽ bairo caãcũ puame cawãma yeri pũna Dios cũ cajoriquere cũgoyami. Bairo cacũgou ãnirĩ carori wãmerẽ átiamerĩnucũñami. Bairo Dios macũ ãnirĩ carorije macããjẽrẽ átigaetiyami.

¹⁰ Bairi yua, atore bairo marĩ ĩ tũgoñamasĩña: “Nipetiro carorije macããjẽrẽ caãti majã wãtĩ cũ carotirijere caãna cũ pũnaarẽ bairo caãna niñama. Aperã caroa macããjẽrẽ caãna puame roque Dios yarã cũ caĩñabesericarã, cũ pũnaa majũ niñama,” marĩ ĩ tũgoñamasĩña. Bairi ni jicãũ ucũ caroa macããjẽrẽ caãpei cũ yaure bairo caãcũrẽ camaiecũ Dios yau mee niñami.

Amémos unos a otros

¹¹ Atore bairo Jesús yaye quetire mujãã tũgojũgoyupa caãni jũgoripaũpuã: “Tocãnacãũpuã ãmeo maiña. ãmeo juátinemoña Dios cũ caborore bairo mujãã majũ,” mujããrẽ ĩ quetibũjuyupa.

¹² Apei Caĩn ãnacũrẽ bairo marĩ baieticõãrõã marĩã. Cũ, Caĩn ãnacũ puame caĩuecũ wãtĩ yau majũ ãniñañupĩ. Cũ bai Abel cawãmecũcũre cũ pajĩãrocacõãñañupĩ. Bairi apei jicãũ atore bairo ĩ jẽniñabujioumi: “¿Dopẽĩ cũ bai Abere cũ pajĩãñuparĩ?” Atore bairo baiyupa: Caĩn cũ caátaje carorije ãñupã. Cũ bai cũ caátaje puame caroa macããjẽ ãñupã. Bairi cũ pajĩãrocacõãñañupĩ Caĩn Abere.

¹³ Yũ yarã, yũ bairãrẽ bairo caãna, tũgoñamani ápericõãña ati umãrecóo macããna Diore camasĩena mujããrẽ na caĩñaterijere.

¹⁴ Marĩ roque yasiricaropũ caãnibujioricarã nimirãcũã, tunu cacatirã majũ caãnarẽ bairo marĩ ãniña. Tore bairo marĩ masĩña tocãnacãũpuãrea marĩ yarãrẽ marĩ caãmeomairĩjẽ jũgori. Cũ yarãrẽ camaimasĩecũ puame cayasiricũre bairo caãcũ riaricaropũ caápãure bairo niñami.

¹⁵ Tocãnacãũpuã na yarã camasãrẽ cateeri majã puame pajĩãrĩ majã wapanarẽ bairo caãna niñama. Na ùna pajĩãrĩ majã yeri capetietiere na majũã cũgomasiẽtĩñama. Merẽ tiere caroaro mujãã masĩña.

¹⁶ Jesucristo marĩrẽ camainetõũ ãnirĩ yucũpãĩpu riayupi. Tie jũgori cariape merẽ marĩ masĩña ãmeo mairĩqũẽ majũ macããjẽrẽ. Bairi Jesucristo marĩrẽ cũ caĩñamairĩcãrõrẽ bairo marĩ cũã marĩ yarã camasãrẽ ãmeo mairotiya.

¹⁷ Capee cacũgori majõcu, ñe ùnie carũsaecu puame cũ yau caboracãũre ññamicũã, cũrẽ cajuátinemoecũ, cũ yaure camaiecũ tuacõãñami. Dios cũ cajorije ãmeo mairĩqũẽrẽ cũgoetiyami cũ yeri cũ catũgoñarĩjẽpũre.

¹⁸ Yũ pũnaarẽ bairo caãna, marĩ caãmeomairĩjẽ marĩ risero marĩ caĩbusurije jeto mee to ãmarõ. “Mujããrẽ jãã juátigarã,” marĩ caĩata, marĩ caĩbusurorea bairo marĩ caátiyaparoro ñũña. Cariapea marĩ caĩbusurorea bairo marĩ caátie to caãno ñũña.

Confianza delante de Dios

¹⁹ Tore bairo marĩ caátiamata, “Dios yarã cariape macããjẽrẽ caãna majũ marĩ ãnigarã,” marĩ ĩ masĩña. Bairi yua, pũgani cãrõ tũgoñarĩcãrõ mano Dios marĩrẽ cũ canetõõpeere marĩ tũgoñaña, Dios cũ caĩñajoro.

²⁰ Tunu apeyera marĩ yeri marĩ catũgoñarĩjẽpu, “Yua, yũ caboro yũ baiya,” marĩ yeri caĩbusujãrõ jũgori capee wãme marĩ catũgoñaata, Dios tiere masĩ p̃eyocõãñami. Dios puame nocãrõ camasĩ ãnirĩ netõjãñurõ masĩñami nipetiri wãme marĩ yeri catũgoñarĩjẽrẽ.

²¹ Yũ yarã, yũ bairãrẽ bairo caãna yũ camairã carorije macããjẽrẽ caãperã marĩ caãno bero caãmata, “Cabui mãna marĩ ãniña,” tũgoñatutuarique mena marĩ yerĩpu marĩ ĩ masĩña Dios cũ caĩñajoro.

²² Marī p̄ame cū caroticūrīqūērē marī tūgousaya. Tunu bairoa caroa macāājē Dios cū caññajesorije jetore marī atinucūña. Bairi Dios p̄ame nipetiri wāme cūrē marī cajēnirī wāmerē marī jogumi.

²³ Mai, Dios cū caroticūrīqūē p̄ame atore bairo iña: “Dios macū Jesucristo cū tūgousaya. Tunu Jesucristo mujāārē cū camairotiricarore bairo mujāā cūa mujāā majū āmeo maiña,” i quetibujaya tie cū caroticūrīqūē.

²⁴ Dios tore bairo cū caātiroticūrīqūērē caāna Dios yarā niñama. Dios cūa na mena nicōāñami na yerip̄u. Bairo cū caānoi, “Dios marī yerip̄u niñami,” marī i masiña, cū Yeri Espiritu Santo marī cū cajoricu marī yerip̄u cū caāno jūgori.

4

El Espíritu de Dios y el espíritu del enemigo de Cristo

¹ Ȳu yarā, ȳu bairārē bairo caāna, ȳu camairā, cariape tūgoeticōāña aperā, “Dios yarā jāā āniña,” imirācūā ricaati na caquetibujyata. Espiritu Santo na yerip̄u na cacūgoeticōāta, na tūgousaeticōāña. “¿Cariape na quetibujyati?” ĩrā, na caññjērē caroaro tūgobeseya. Ati um̄urecōore capāārā niñama caĭtopairā. “Dios yaye quetiere jāā cūa jāā quetibujya,” imirācūā, wātī yaye macāājē p̄amerē quetibujarā ātiyama.

² Bairo na caĭquetibujarijere caroaro mujāā catūgobesemasīata, cariapea, “Ānoa Dios yaye meerē quetibujyama,” mujāā ĩ masīgarā. Bairi jīcāū ūcū, “Cariapea Jesucristo marīrēā bairo ati rupau cacūgou ati yeparu etayupi,” caĭquetibujmasī roque Espiritu Santo Dios Yeri majūrē cacūgou niñami.

³ Tore bairo caĭquetibujmasīēcū p̄ame Espiritu Santo Dios Yeri majūrē cacūgoecu niñami. Wātī, Jesucristore cateerī majōcu yeri majūrē cacūgou niñami. Merē tirām̄uru mujāā tūgoyupa Jesucristore cateerā ricaati yeri catūgoñarā na caetapeere. Bairi merē etamajūcōāñama ati yeparure wātī yarā caĭtopairi majā.

⁴ Ȳu pūnaarē bairo caāna, mujāā roque Dios yarā mujāā āniña. Caĭtopairā na caquetibujarijere mujāā tūgousaetiya. Na netōrō cayeritutarā mujāā āniña. Mujāā roque, caĭtopairā ati um̄urecōo macāāna na yerip̄u na cacūgou netōjāñurō catutuau Espiritu Santo majūrē cacūgorā mujāā āniña.

⁵ Na p̄ame ati um̄urecōo macāāna niñama. Bairo caāna ānirī ati um̄urecōo macāājērē quetibujunucūñama. Na caññjērē caroaro tūgousanucūñama camasā aperā ati um̄urecōo macāāna ūna, Dios yarā caāmerā ānirī.

⁶ Marī roque Dios yarā, cūu macāāna marī āniña. Bairi Diore camasī p̄ame marī caquetibujarijere caroaro tūgousanucūñami. Apei Diore camasīēcū p̄ame marī caquetibujarijere tūgousagaetiya. Tore bairo na cabairijere iñarā, atore bairo marī ĩ masiña: “Ānoa caroa yeri cataje Dios cū cajorije cariape macāājērē quetibujyama. Ānoa aperā p̄ame, caĭtopairā wātī yeri pūna cacūgorā niñama,” marī ĩ tūgoña besemasīña.

Dios es amor

⁷ Ȳu yarā, ȳu bairārē bairo caāna ȳu camairā āmeo mairīqūē caññjē Dios cū cajorije niña. Bairi tocānacāp̄u nipetiro caāmeomaiarā marī āniña marī yarārē. Nipetiro caāmeomaimasīrī majā Diore camasīrā cū pūnaarē bairo caāna niñama.

⁸ Dios, maimasīrīqūērē cajomasī cū caāno jūgori marī caāmeomaimasīrījē baimasīña. Bairi ni ūcū cū yaure camaimasīēcū p̄ame Diore camasīēcū niñami.

⁹ Merē marī masīña Dios marīrē cū camairījērē. Tiere marī masīō joroque ī, ati yeparu cū joyupi, cū macū jīcāū caācūrē. Cū jūgori marī nipetiro Dios yarā yerī capetietiere marī cacāgoparore bairo ī, ati yeparu cū joyupi.

¹⁰ Tūgoya mai. Cariape mairīqūē caānimajūrījē ati wāmerē bairo niña: Marī pūame Diore cū marī camaijūgoro mee, cū pūame jīcā nūgōā marī mairī, cū macū jīcāū caācūrē cū joyupi ati yeparu. Bairo ati yeparure etari bero yua, roro popiye tāmhorī yucapāipū cū cariarique jūgori carorije wapa cacāgoenarē bairo marī tuo joroque marī āsupi.

¹¹ Yū yarā, yū bairārē bairo caāna, yū camairā, tore bairo marīrē Dios cū camairīqūē to caāmata, marī cūā marī yarārē caāmeomaiparā marī āniña. Marī yarārē āmeo juātinemorotiya.

¹² Ni jīcāū ūcū Diore īñañaecūmi. Bairo marī camasā, Diore caīñaena nimirācā, nipetiro marī yarārē marī caāmeomaia, Dios marī yeripū nicōāñami. Bairo marī mena cū caānoi, caroaro netōjāñurō marī āmeo maimasīgarā.

¹³ Dios, Espiritu Santo marī cū cajoricu marī yeripū cū caāno jūgori, “Marī mena niñami Dios. Marīā cū yarā marī āniña,” marī ī tūgoñamasicōāna.

¹⁴ Jāā majūrūa jāā īñawū Jesure ati yeparu cū caāno. Bairo jāā pūame cūrē caīñarīcārā ānirī caānorē bairo cariape majū atore bairo jāā ī quetibūju masīña: “Cū macū Jesure cū joyupi cū pacū Dios, ati yepa macāna na carorije wape na netōgū,” jāā ī quetibūju masīña.

¹⁵ Bairi ni jīcāū ūcū Jesús Dios macū cū caānierē caānorē bairo cariape cū catūgoñamasicōāta, Dios mena jīcārōrē bairo caācū niñami. Dios pūame cūā cū mena nicōāñami.

¹⁶ Tore bairo cabaiāno jūgori, merē yua, marī masīña cariapea Dios marīrē cū camaiāninucūrījērē. Dios pūame āmeo mairīqūē macācū niñami. Bairi ni ūcū cū yarārē camaimasī, Dios yau majū niñami. Dios cūā cū mena nicōāñami.

¹⁷ Tore bairo marī caāmeoāto jūgori āmeo mairīqūērē nemojāñurō marī masīōgumi Dios. Bairo marīrē cū camasīōrō yua, marī pūame tūgoña uwirīcaro mano, tūgoñatuarique mena camasārē cū caīñabeseri rāmūrē marī cote-garā. Marī pūame ati yeparure āna, Jesucristo marī Quetiupau cū caānatōrē bairo majūā marī āniña marī cūā.

¹⁸ Ni jīcāū ūcū Jesucristo cū camairīcārōrē bairo caroaro cariape jīcārō tūni cū yarārē cū camaimasīata, īe ūnierē uwimasīētīñami. Bairi marī caāmeo maimasīrījē Dios cū cajorije caānoi, īe ūnierē marī uwietiya, Dios cū caīñabesepa rāmū caetaro cūārē. Ni jīcāū ūcū cū catūgoña uwiata, āmeo maimasīrīqūē nipetirijere jīcārō tūni cūgopetietiyami mai. Bairi uwitūgoñaumi.

¹⁹ Dios pūame merē marīrē cajūgoyerūa marī maijūgoypū. Bairi marī cūā Diore cū marī maiña.

²⁰ Ni jīcāū ūcū, “Yū roque Diore camai majū yū āniña,” īmicūā, cū yaure cū caīñatecōāmata, caītopai majū niñami. Bairi marī yau marī caīñanucūrē marī camaieticōāta, nemojāñurō marī maimasīētībujiorā Dios marī caīñaetīnucūē roquere.

²¹ Jesucristo atore bairo marī ātīroticūwī: “Ni jīcāū ūcū Diore camai, cū yaure bairo caācū cūārē cū cū maiāto,” ī cūwī.

5

Nuestra victoria sobre el mundo

¹ Bairi nipetiro Jesucristo mena tūgoñatuarī, “Jesucristo Mesías Dios cū cajoū majū niñami,” caīrā Dios yarā cū pūnaarē bairo caāna majū niñama. Bairi ni jīcāū ūcū aperā pacure cū camaiata, cū pūnaa cūārē na maimasīñami. Toreā

bairo marĩ Pacu Diore marĩ camaiata, cū yarā cū pūnaarē bairo caña cūārē na marĩ maimasiña.

² Diore camairā ānirĩ marĩrē cū caátirotirore bairo jeto marĩ caápata, cū pūnaa cūārē na marĩ camairĩjērē marĩ masĩcōāña.

³ Caroaro Diore marĩ camairĩjē pñame Dios marĩ cū caátiroticūrĩqūērē marĩ caátipeyomasĩrĩjē niña. Bairopña Dios cū caátiroticūrĩqūē popiye netōrō átaje mee niña.

⁴ Bairi tocānacāpñua Dios yarā, cū pūnaarē bairo caña pñame ati umñecóo macāña roro na caátianierē ĩñajeetinetō nēcācōāñama. Bairi yua, Dios mena marĩ catūgoñatuturo jūgori ati umñecóo macāña caĩtopairā, apeye ati umñecóo macāñjē carorije cūārē, nipetirore marĩ tūgoetinetōnēcācōāña.

⁵ Bairi apei, “Jesús, Dios macū majūā niñami,” cañnorē bairo cariape caĩtūgousau pñame ati umñecóo macāña roro na caátianierē ĩñajeetinetō nēcācōāñami.

El testimonio acerca del hijo de Dios

⁶ Atie jūgori Jesucristo Dios macūrē bairo ati yerapu caatácu cū cañnierē marĩ masiña: Juan oco mena cūrē cū cabautizaro cabairique, bairi yucupāipñua cū caĩrĩqūē mena jūgori marĩ masiña Dios macū cū cañnierē. Bairopña, oco jeto mee niña. Oco, cū rĩi mena jūgori marĩ masiña. Espĩritu Santo cūā torea bairo marĩ masiñami. Cū pñame caĩtoecu cariape majū caquetibujumasiñami.

⁷ Bairi tie itia wāme majū marĩ masiñña Jesucristo, Dios macū cū cañnierē:

⁸ Espĩritu Santo, bairi oco mena cū cabautizarique, bairi apeye yucupāipñua cū cariarique mena cūārē torea bairo marĩ masiña Jesús Dios macū cū cañnierē. Tie itia wāmerpñua cariape jĩcārō tūni jĩcārōrēā bairo marĩ quetibuju masiñña Jesús, Dios macū cū cañnierē.

⁹ Bairāpñua, camasā na caĩquetibujurijere marĩ catūgousaro ñuña. Dios cū caquetibujurije pñame cū macū Jesús yaye quetire quetibujurique niña. Cañurĩjē majū niña. Bairi tie roquere netōjāñurō tūgousarotiya marĩ Pacu Dios cū caquetibujurije cañimajūrĩjē cañnoi.

¹⁰ Bairi ni jĩcāñ ũcū Dios macū Jesucristore cariape catūgousau cū yaye quetire cū majūā quetibuju masiñami cū yeripu. Diore cariape catūgoecu pñame caĩtopairi majōcure bairo tuayami, cū macū Jesús yaye quetibujurique quetire cariape cū catūgogaeto jūgori.

¹¹ Tunu bairoa, atore bairo marĩ camasiñōrē boyami Dios: Yeri capetietie marĩ cacūgopeere marĩ camasiñōrē boyami. Cū macū jūgori tie cū cajopeere marĩ camasiñō boyami.

¹² Bairi ni jĩcāñ ũcū Jesucristo Dios macū yau majū cū caāmata, merē yeri capetietiere cacūgoñ tuayami. Apei, Dios macū Jesucristo yau mee caācū pñame roque, yeri capetietiere cacūgoecu majū tuayami.

Conclusión y consejos finales

¹³ Mñjāā, Dios macū Jesucristore catūgousari majārē yu quetibuju woatujoya, merē yeri capetietie mñjāā cacūgorijere mñjāā camasiñarore bairo ĩ.

¹⁴ Dios marĩrē cū caátipeere caroaro cariapea marĩ tūgoña tutuacōāniña. Cū jetore cariape cū marĩ tūgomasiña. Bairi, “Dios cañuñ ānirĩ cū caborore bairo cūrē marĩ cajēniata, marĩ tūgogumi,” marĩ ĩ masiña.

¹⁵ Tore bairo Diore marĩ cajēñirō cū catūgorijere camasiñā ānirĩ, “Merē marĩ cajēñirĩjērē jogumi Dios cū caborore bairo,” marĩ ĩ tūgoñamasĩcōāña.

¹⁶ Mñjāā yau ũcū jĩcāñ carori wāme cayasiráná na caāti wāme ũnie meerē cū caápata, Diopñe cū jēñibojaya. Bairo Diore mñjāā cajēñibojaro, Dios pñame

mujãã yaure cū yeri tūgoñawasoao joroque cū átigumi, carori wāme cayasiráná na caáti wāme ūnie meerē cū caápata. Bairopua, apeye carorije cayasirápárã majũ marĩ añio joroque caátie niña. Tie ūnierē caácu cū caámata roquere, “Diorpue cū jēnibojaya,” mujããrē ñi masĩtĩña.

¹⁷ Bairopua, nipetiro carori wāme marĩ caátie, cañuetie niña. Cabaimi-atacũãrē, marĩ yasio joroque caátimajũcõãrĩjē jĩcã wāmea niña.

¹⁸ Merē atore bairo marĩ masĩña: Dios yaũ pũame, Diore, cū pacure bairo cacũgon añirĩ carorijere áperiyami. Cū macũ Jesucristo pũame cū juátinemoñami. Bairi wãtĩ cãã jĩcãni ūno roro cū baio joroque cū áperiyami Dios yaure.

¹⁹ Bairi tunu merē marĩ masĩña Dios yarã marĩ cañnierē. Tunu bairoa marĩ masĩña ati mũmrecóo macããna nipetiro camasã wãtĩ cū camasĩrĩjē mena cū carotirã na cañnierē.

²⁰ Apeye cũãrē atore bairo marĩ masĩña: Ati yepapure asúpi Jesús, Dios macũ majũ. Cū pacũ Dios cariape caãcũrē marĩ camasĩpee tũgoñarĩqũē cũãrē marĩ joyupi. Bairi Diore cariapea cū marĩ masĩña. Jesucristo cariape caácu mena jĩcãrõrē bairo caãna marĩ añiña. Cũã niñami Dios cañnimajũũ, marĩrē yeri capetietiere cajou majũ.

²¹ Bairi yũ yarã, yũ pũnaarē bairo caãna, tũgoña masĩña. Maijũgoya mujãã yerire. Aperã camasã na caĩroarã na jũgũeã ūna yaye ricaati quetibũjũriquere mujãã tũgonũsare.

Tocãrõã niña atie queti yũ cawoajorije.

Segunda Carta de SAN JUAN

La verdad y el amor

¹ Y_u, cab_uca camasī majū, mujāā, Dios ya poa macāāna cū cabesericarārē mujāā y_u woajoya ati carta mena. Bairi aperā Dios ya poa macāāna caānparā cūārē y_u woajoya nipetiro, caānorē bairo y_u camairā majūrē. Y_u jeto mee bai_una mujāārē y_u maiña. Nipetiro aperā Dios yaye macāājē cariape quetire catāgori majā cūā mujāārē maiñama.

² Mujāārē ñiñamaiña Jesucristo yeri pūnarē caānorē bairo marī yeripu jīcārōā marī cacūgoro jūgori. Ti yeri pūna p_uame marī mena nicōā ninucūgaro tocānacā r_uma.

³ Dios, marī Pac_u majū, bairi Jesucristo cū macū mena caroa macāājē, caroare cū jonemoáto mujāārē. Bairi tunu cariape yerijōrō āmeo iñamairīqūē cūārē mujāā cū jonemoáto.

⁴ Apeyera buti_uro y_u useaniña aperā jīcāārā mujāā mena macāāna caroaro cariape marī Pac_u Dios cū caāniroti_uro bairo na caātiānierē iñarī.

⁵ Bairi āmerē, y_u yarā, y_u bairārē bairo caāna, y_u camairā, marī nipetiro tocānacā_una marī caāmeomairō y_u boya. Atie mujāārē y_u caquetib_uwoatujorije ape wāme, cawāma wāme quetib_ujurique mee niña. Tirāma_una caānijūgoripa_una marī camasījūgorique niña.

⁶ Āmeo mairīqūē p_uame atore bairo ānajē cutaje niña: Dios marī caātiānipeere cū caroticūrīqūē caīrōrē bairo marī caāno ñuña. Tie Dios cū caroticūrīqūērē merē mujāā tūgoypa caānijūgoripa_una. Tie p_uame marī caāmeomaimasīrjē mena marī caānipeere átirotiyupa.

Los engañadores

⁷ Ati um_urecóop_ure capāārā āniñesēñama camasārē caītoñesēārī majā. Na p_uame Jesucristo ati yerap_u marīrē bairo ati rup_u cacūgo_u majū cū caatājere camasārē na quetib_ujuetinu_ucūñama. Bairi ni ūcū tore bairo caīquetib_ujesu_u p_uame caītopai, Jesucristo wapac_u ūcū majū niñami.

⁸ Bairi tūgoña masīña, caroaro mujāā caātiānie wapa caānipee to yasieticōāto ĩrā. Tie mujāā caātiānie wapa nipetirore jīcārō tani Dios cū cajopeere mujāā cacūgopetiro roque ñuña.

⁹ Bairi ni jīcāū ūcū, “Jesucristo cū caquetib_ujurique netōjāñurō caānimajūrījērē y_u masīña,” caī p_uame Dios mena jīcārōrē bairo caācū mee ñiñami. Apei, Jesucristo cū caquetib_ujuriquere bairo cariapea caquetib_u p_uame roque Dios mena, bairi cū macū mena cūārē tūgoñatutuarī caroaro ānicōā masīñami.

¹⁰ Bairi, “Jesucristo cū caquetib_ujurique netōjāñurō caānimajūrījērē y_u masīña,” caīboti_u ūcū mujāārē cū caīñau etaáta, caroaro mena cū bocá, cū jēnirī, mujāā ya wiip_u cū qūēnoeticōāña.

¹¹ Cū ūcūrē bocári, cajēni p_uame, cū mena macāācū rorije cū caātiere cūrēā bairo caātiācū tuabujoi_umi.

Palabras finales

¹² Bairop_una, capee majū nimiña mujāārē y_u caquetib_ujugarije. Cabaimi-atacāārē, ati carta mena mujāārē y_u quetib_uwoatujogaetiya. Bairi mujāārē

yә majũpәә ñña etari, mјjǎǎrē yә quetibujgaya Dios yaye quetire. Bairo yә cabaiaata, nipetiro caroaro ñe ũnie gәsaeto Һseanirō marī ānibujiorā.

¹³ Ato macāāna Dios ya poa macāāna, mјjǎǎrē bairo caāna mјjǎā yarā, Dios cā cabesericarā mјjǎā ñurotijoyama.

Tocārōā ñña atie queti yә sawoajorije.

Tercera Carta de SAN JUAN

Alabanzas a Gayo

¹ Yñ, cabucñ camasí majū, ati cartare mñ yñ woajoya, Gayo yñ bapa cañnorē bairo yñ camai majūārē.

² Yñ yañ, yñ baire bairo caācū, yñ camai, atore bairo Diopure mñ yñ jēnibojaya: Dios cū caññajoro caroaro mñ cañnorēā bairo nipetiri wāme caroaro mñ caātiāni wāme jeto to āmarō. Bairi tunu riaye mácū caroaro mñ caāno cūārē yñ boya.

³ Bñtioro yñ tūgoña useaniapñ jīcāārā marī yarā atiri, Dios mena caroaro cariape mñ catūgoñatutuacōñierē yñ na caquetibujaro tūgori.

⁴ Netōjāñurō useanirīqūē niña yñra, yñ cabuerā yñ pūnaarē bairo caāna Dios cū cañnirotirore bairo cariape na caātiānie quetire yñ catūgoata.

⁵ Yñ yañ, yñ baire bairo caācū, yñ camai, caroaro ñucūbugorique mena marī yarā aperārē na mñ qūēnonucūñupā mñ ya wiipre. Bairo jeto mñ átianinucūñupā aperopñ macāāna mutñ caetarā quetibujari majārē.

⁶ Bairi jāā cañubue neñarōpñ āna, na cūā, “Bñtioro jāārē camai ānirī caroaro jāā juátinucūñami Gayo,” ĩ busñnucūñama mñrē. Bairi mñrē ñiña: Tunu na caetaro, na juátinemoña. Na cabopacarijere na joya, na caquetibujñ ñesēāmasñnucūparore bairo ĩ. Dios cū caborore bairo na juátinemoña.

⁷ Na ñame Jesucristo yarā, cū carotificarā ānirī cū yaye quetire na bueñesēārānā bainucūñama aperopñ macāānarē. Bairo topñ Diore camasñēna watoapñ āna, “Jāārē juátinemoña,” na ĩ jēniñesēāētñnucūñama.

⁸ Torena, marī ñame caroaro mena na marī juátinemogarā, Jesucristo yaye queti cariape macāājērē na caquetibujñ ñesēāmasñnucūparore bairo ĩrā.

La mala conducta de Diótfrefes y el buen ejemplo de Demetrio

⁹ Mai, yñ ñame jīcā carta na yñ woajomiwū mutñ macāāna Dios ya poa macāāna ñubueri majārē. Bairo yñ caátimiatacūārē, Diótfrefes ñame camasārē cajūgobueri majā jāā cañnierē boetinucūñupī, camasārē rotirique jettore caátinucū ānirī.

¹⁰ Bairi yñ ñame mñjāā tñpñ yñ caetari rñmñ caāno cūrē tutuaro mena cū yñ quetibujññ. Mai, cū ñame cabūgoroa jāārē busñpai ñesēānucūñami. Yñ ñame tie cū caññesēārījē mena yñ useaniētñña. Aperā marī yarā cañubueñesēārī majārē caroaro na qūēnoetinucūñami. Tunu bairoa marī yarārē, aperā ñubueri majā na ya wiipñ na na cacūgaata, narē cūrotietinucūñami Diótfrefes. Tunu bairoa narē caqūēnogarārē na acurewiyo jocōānucūñami. “Tore na tuaeticōāto Dios ya poa macāāna mena,” ĩ, tore bairo átianinucūñami.

¹¹ Bairi yñ yañ, yñ baire bairo caācū, yñ camai, atie carorije macāājē na caātiere ĩñajeeticōāña. Caroa macāājē jettore átianinucūña. Caroa macāājērē caātiānucūñū ñame Dios mena jīcārōrē bairo caācū niñami. Apei, carorije macāājē jettore caācñ ñame Diore camasñēcūrē bairo tuayami.

¹² Cabaimiatacāārē, apei Demetrio ñame caroaro átianinucūñami. Nipe-tiro camasā, “Cañññ niñami Demetrio,” na cañ ninucūñami. Bairi Dios cariape caācū cūā masññami caroaro Demetrio cū caātiānierē. Bairi jāā cūā cū cabaiānierē tūgorā, tiere jāā busñnucūña. Merē caroaro cariape mñ cūā mñ masñña cūrē jāā cañbusñnucūrījērē.

Palabras finales

¹³ Bairna, capree ma yu quetibujugamiña. Baimicãã, woatujorique mena mure yu quetibujujogaetiya.

¹⁴ Tãmurĩ mure ñiñagaya tunu. Bairo mure ññaupu roque, ma mena yu busu yu majũrna atie queti caroa macããjẽrẽ.

¹⁵ Bairi caroa yerichãtaje ma cã jonemoáto Dios. Yu baparã ma ñurotijoyama. Bairi mure ñiña: Tocãnacãũrna na ñuáto marĩ yarã to macããna. Tocãrõã niña atie queti yu sawoajorije.

Carta de SAN JUDAS

Saludo

¹ Yñ, Judas cawāmesucu Jesucristore paabojari majōcu Santiago bai, mujāārē woajou yñ átiya. Mujāā, nipetiro marī Pacu Dios cū camairā cū cabesericarā Jesucristo jūgori caroaro cū caññaricāñgōrā majūrē mujāā yñ woajoya.

² Yñ yarā, nemojāñurō mujāā qññamainemoáto marī Pacu Dios. Caroa yericutaje, caroaro ānimasīrīqñērē mujāā cū jonemoáto. Bwtioro cū maiáto mujāārē marī Pacu Dios.

Los que enseñan mentiras

(2 Pe 2.1-7)

³ Yñ bairārē bairo caña, yñ camairā bwtioro mujāārē yñ quetibujñ woajoganucūmiña caroa queti Dios marīrē cū canetōrīqñērē. Bairi āmerē, “Tore bairo yñre cawoajopee āno,” ī tūgoñamicūā, mujāārē ape wāme woajou yñ átiya. Bairi tutuaro mena ñña mujāārē: Cū yaye quetire jīcānia quetibujñcūcōā jānásupi Dios cū ya poa macāña mena. Torena, mujāā cūā cū yarā ānirī tiere jānaeticōāña, popiye baimirācūā. Tie queti pūgani cārō wasoamanigaro.

⁴ Bairi āmerē yua, cañtopairā cariape caquetibujñena na caquetibujñerie jūgori jīcāārā Dios mena tūgoñawēpñētīñama. Na caboro carorī wāmerē átinucūñama. Merē na ũna cañuenarē tirāmupña Dios ya tutipñre, “Popiye na bairo joroque na yñ átign. Na yasio joroque na yñ átign rorije na caátie wapa,” ī jūgoyticūñupī Dios. Na, camasā cañuena cañtopairā majū ññama. Torena, na, cañuena pñame Dios cañuñ yaye quetire masīmirācūā, ricaati átiñajē cūtajere quetibujñ āninucūñama. Bairo āñajē cūtiri marī Quetiupañ jīcāñā cañcū Jesucristore camasīñenarē bairo majū bainucūñama.

⁵ Mujāārē ñi quetibujñnemoña tunu atiere merē mujāā camasīmiatacūārē: Marī Quetiupañ pñame israelita majā Egipto yerapñ cañnarē cū cajewiyoro bero nipetiro cārē catūgousaenarē na repeyocōñupī.

⁶ Torena bairo ásupi Dios ángelea majā cūārē cū carotirore bairo caátigaenarē. Bairo cārē cabotiorā ānirī Dios ture āmeñupā. Dios pñame narē canaitñārōpñ na joreyupi. “Topñ na pñame tocānacā rñmñ nicōā ninucūgarāma cañmajūrī rñmñ yñ caññabeseri rñmñ caetarō cūārē. Popiye baigarāma na yaye wapa,” ĩrī, topñ na cūñupī marī Pacu Dios.

⁷ Na, ángelea majā cañuenarēā bairo baiyupa Sodoma, bairi Gomorra, bairi ti macāātñ cañnimacāā macāña cūā. Roro átiññupā. Na majū na rupañ caborore bairo roro majū āmeo átiepeyupa. Carōmia mena átato ũnorēā, na majū cañmñ roro āmeo átiepe nucūññupā. Bairo na caátie jūgori yua, Dios pñame popiye na bairo joroque peero cañpetieti peero mena na joereyupi. Tore bairo cañuenarē Dios cū caátajere camasīrā ānirī atore bairo marī ī tūgoñamasīña: “Tocānacāpñrea popiye na bairo joroque na átigumi Dios, narē bairo roro na caápara,” marī ī masīña.

⁸ Tie quetire masīmirācūā, camasīña qñēguericaropñ cañnarē bairo caña ānirī roro na rupañ caborore bairo átinucūñama. Na majū na yerire royetunucūñama. Bairo caña ānirī marī Quetiupañ cū carotimasīrījērē

cabaibotiorārē bairo āninucūñama. Tunu bairoa roro na tutirenucūñama nocārō catutuarā cabauena cūārē.

⁹ Ángelea majā quetiupau Miguel cawāmeссу roque caïtopairā netdōrō carotimasī nimicūā, narē bairo rorije qūi busuesupi wātīrē. Mai, wātī puame Moisēs ānacū rupaūri ānajērē bori yua, Miguere busnetōgamīñupī. Tī rūmū caāno Miguel puame roro qūi yuesupi wātīrē. Atore bairo jeto īñupī: “¡Yū Quetiupau Dios roque marē cū tutiáto!”

¹⁰ Aperā caïtopairi majā puame roque na caññaetīē ūnie, Diotu macāājērē roro ībusēpenucūñama. Apeyera masīētīmirācūā, waibūtoa catūgoñarīqūē mána na camasīrōrē bairo na camasīrījē ūnie puamerē na majūā na rupaū macāājē carorijere átinucūñama. Torena, na majūā yua, cayasiparārē bairo tuanucūñama, roro na caátie jūgori.

¹¹ ¡Roro bopacooro baigarāma caïtopairi majā! Na puame Caín ānacū cū cabaiyarica wāmerē bairo na cūā roro bainucūñama. Tunu apei Balaam ānacūrē bairo dinero jetore cabonetōrā ānirī yua, Dios cū caborore bairo áperinucūñama. Tunu apei Coré ānacūrē bairo na quetiuparārē na baibotíonucūñama. Tore bairo na cabairije wapa jūgori roro na baiyasio joroque na átigami Dios.

¹² Apeyera tunu Jesucristo cū cariarica rūmarē tūgoñarī marī yarā mena mujāā cabose rūmū qūēnorō, caïtopairā cūā bobooro mujāā mena neñanucūñama. Mujāā cañubuerore na cūā neñanucūñama, cañuena nimirācūā. Tī rūmū caāno yua, roro na caborore bairo ūga, eti, nucūbūgoricaro mano useanirō bainucūñama. Na rupaū jetore maijūgonucūñama. Tūgopeo yua mai. Atore bairo niñama: Oco poari caocomanierē wīno capapujorore bairo niñama. Otericū, otei, tocānacānia carícajoetiire bairo caāna niñama. Tii, carícamano jūgori yua, tiire wāārī rocamasīñama camasā. Torena bairo caïtopairā cūā niñama. Dios yaye caroare marī catūgogamiatacūārē, di rūmū ūno marī quetibujētiyama.

¹³ Tunu bairoa, ria capairiya wīno jūgori tutuaro ocoturi caáto, jopo pairo cañuetie witinucūña. Caïtopairā cūā jopo cawitirorea bairo roro bobooro na cañrījē cañuetie witinucūña na risero na cañrījē. Tunu bairoa ñocōā na caátiwārē mawijari capetieto nocārō canaitīārōpū cayasiránarē bairo niñama caïtopairi majā cūā.

¹⁴ Enoc cawāmeссу ānacū, Adán berore jīcā wāmo peti puğa pēnirō cānacāā tuti bero macāācū ānacū cūā atore bairo ī quetibujayayupi caïtopairārē Dios cū caátipeere: “Marī Quetiupau capāārā Ángelea majā miles netōrō cārō majū mena caacūre cū ñiñajowū.

¹⁵ Nipetiro ati ūmurecōo macāānarē na īñabesei acū baiwī. Cañuenarē na rei acū majū baiwī, na carorije wapa. Nipetiri wāme roro na caátie wapa, tunu bairoa roro caāna majū ānirī cūrē roro na caībūseperique wapa roro popiye na baio joroque na átigu baiwī. Na, cañuenarē na rei acū baiwī,” ī quetibujayayupi Enoc ānacū Dios cū camasīrōrē jūgori.

¹⁶ Na, cañuena cariape tūgoetinucūñama. Nipetiri wāme marī quetiuparā na caquetibujarijere boetiri tiere nipetiro busupainucūñama. Na rupaū caborore bairo jeto bütioro na caátie ūnierē bonucūñama. Tie ūnie jettore bütioro macānucūñama. Baiři yua, botiorique mena tutuaro, “Jāā, caānimajūrā jāā āniña,” ī busnetōnucūñama camasārē. Tunu aperā camasārē netōjāñurō na īroanucūñama, İtori apeye na cacūgorije ūnierē borā.

¹⁷ Mújãã roque yu bairãrê bairo caãna, yu camairã narê bairo baieticõãña. Marí Quetiupaꝑ Jesucristo yarã apóstolea majã na caíquetibujucürĩqũerê tũgoñaña mujãã cãã.

¹⁸ Atore bairo mujãã ĩ quetibujuyupa mai: “Catũsari yũtea caãno ãnigarãma camasã caĩtopairi majã majũ. Dios yaye quetire roro caiboyetieperã capããrã nigarãma. Na rupaꝑ caborore bairo jeto caãti majã ãna nigarãma,” mujãã ĩ quetibujuyupa.

¹⁹ Na ãna, caĩtopairi majã roque caroaro jĩcãrõ marĩ ãnimasĩetĩõ joroque caãna niñama. Atĩ umũrecõo macããna roro na caãtiãnie ãnie jettore átĩãninucũñama. Bairo caãna ãnirĩ Espĩritu Santo Dios Yeri majũrê cacũgoena majũ tuanucũñama.

²⁰ Mújãã roque, yu bairãrê bairo caãna yu camairã, nocãrõ caũurĩjê Dios mena tũgoñatutuariquere jãnaeticõãña. Maijũgoya tocãnacã rãmua Jesucristo mena mujãã caãnierê. Tunu bairoa Espĩritu Santo Dios Yeri majũ mujããrê cũ camasiõrĩjê jũgori Diore cã jẽninucũña.

²¹ Caroaro ãmeo átĩcõã ninucũña, marĩ Pacu Dios caroa cũ cajorijere marĩ cũ cajocõãniparore bairo ĩrã. Bairo átĩcotecõã ninucũña marĩ Quetiupaꝑ Jesucristo nocãrõ marĩrê camai ãnirĩ yeri capetietiere marĩ cũ cajopa rãmua caetaparo jũgoye mai.

²² Bopacooro na ĩñaña aperã pũgani cãrõ tũgoñarĩ catũgoñawẽpũẽnarê. Cariape na quetibujuyua na ãnarê, caroaro na tũgoñanemo joroque ĩrã.

²³ Na ãna peeropu caãbujiorãrê na juãtinemoña, na yeripu Jesucristo mena na tũgoñatutuaõ joroque ĩrã. Aperã noa ãna rorije caãticõãnigarã cããrê na ĩñamaiña. Bairãpua, maijũgoya. Mújãã yeripu roro na caãtiere mujãã tũgõsare mujãã cãã. Roro na caãtiere ĩñajesoetimajũcõãña.

Alabanza final

²⁴⁻²⁵ Yu yarã, yu bairãrê bairo caãna, marĩ Pacu Dios jĩcããã caãcũ marĩrê canetõõrĩcũ jeto wãtĩ roro marĩrê cũ caãtigarijere eñotamasĩñami, roro marĩ catãmũoetiparore bairo ĩ. Bairo marĩ cũ caãto, ñe ãnie cawapa mánarê bairo cũtu marĩ etagarã. Useanirĩqũẽ mena cũ caasiyarije cabauro riaperu marĩ etagarã. Bairi cãrẽã to ãmarõ caasiyarije cũ yaye. Nocãrõ cũ carõtĩmasĩrĩjê cãã cũ jettorea to ãmarõ. Atĩ umũrecõo cãã cũ jũgori to baimasiãto. Tore bairo to bai ãmarõ marĩ Quetiupaꝑ Jesucristo jũgori. Cajũgoyepu cããrê, ati yũtea cããrê, bairi tocãnacã rãmua bairo jeto to baicõãninucũ ãmarõ. Bairoa to baiãto, marĩ ĩ basapeõya yua marĩ Pacu Dios majũrê.

Tocãrõã niña atie queti yu cawoajorije.

carotimasĩ yñ añiña. Tunu bairoa yña yñ añiña nipetiro ati ñm̄recóo macããjê to petio joroque caátipau,” ññami marĩ Quetiupau catutuañ, nipetiro ati ñm̄recóo macããjêrê caqñenorĩcũ majũ yua.

Una visión del Cristo glorioso

⁹ Yñ, Juan, majãã yañ, majããrêã bairo caãcũ yñ añiña. Bairi yñ cãã majããrêã bairo Jesucristo mena caãcũ añirĩ Dios cũ carotimasĩrĩpaupũ caãñipau majũ yñ añiña. Yñ cãã majããrêã bairo Jesucristo jũgori popiye yñ tãñuonucũña. Bairo popiye tãñuomicũã, Dios yñre tũgõñatutuarique cũ cajoro jũgori popiye yñ catãñuonucũrĩjêrê yñ ñucãnetõmasĩcõãñucũña. Dios yaye queti cariapea Jesucristo cãã yñre cũ caquetibũjñnetõrĩqũê quetire yñ caquetibũjñnucũrĩjê jũgori, Patmos yucũroapũ yñ cũrocawã, yñre caboena. Bairi ti yucũroapũ yñ ãmũ ti watoare yua.

¹⁰ Topũ yñ caãño yua, atore bairo baiwũ: Jĩcã rãmũ marĩ Quetiupañre marĩ cabasapeonucũrĩ rãmũ caãño yñ cañubueãño, Dios Yeri Espĩritu Santo cũ catutuarije mena jũgori cabũñocajorije bũñuriquere yñ tũgowũ. Yñ ñsaro pñame tutiaro bũñurique cabũñocajorijere yñ tũgowũ. Bũtiro trompeta mena putiricarõ cãrõ majũ tutiaro bũñurique bũñocajowũ tame.

¹¹ Atoare bairo yñre ñ quetibũjñocajowũ: “Juan, ãme mũ caññarĩjê nipetirijere jĩcã tuti papera tutipũ woajeya. Bairo tiere woajeri, Asia yepa macããna ñubueri majã jĩcã wãmo peti pũga pẽñirõ cãnacã macãã macããnarê na mũ woajowa. Ati macãã macããnarê na mũ woajowa: Efeso macããna, Esmirna macããna, Pẽrgamo macããna, Tiatira macããna, Sardis macããna, Filadelfia macããna, bairi Laodicea macããna cũãrê na mũ woajowa atie mũ caññarĩjê quetire,” ñi quetibũjñwũ bũñurique pñame yua.

¹² Bairo yñre caĩbũñocajoro tũgori yua, yñ ãmejore ññajowũ, yñre cabũñure qũññagũ. Bairo ãmejore ññajou yua, tame, jĩñaworica tutuu jĩcã wãmo peti pũga pẽñirõ cãnacã tutuu majũrê ññabócawũ. Ti tutuu pñame oro mena qũñenorĩcã tutuu majũ ãmũ.

¹³ Tunu bairoa jĩcã wãmo peti pũga pẽñirõ cãnacã tutuu jĩñaworica tutuu watoapũ caãcũ jĩcãũ camasocũ bauriquere bairo cabauriquescũcũre cũ ññabócawũ. Cũ pñame jutiro cayoarõ, cũ ñũporipũ caetarore jãñawĩ. Rupawũ ãmũ cũ jũtiro. Tunu apeyera orowê mena cũ cotia caũmũarõ cãrõ esaro wẽñawĩ.

¹⁴ Cũ poa cãã lana oveja poa, o cayũñaro jũgori oco buseri caññarĩjê nieve cãrõ majũ botirije ãmũ. Tunu cũ caapee cãã peero caññorê bairo majũ tutuarõ asiyawũ.

¹⁵ Tunu bairoa cũ ñũpori cãã ãpõã bronce peeropũ joeri caroarõ na ca-paaqũñenorĩqũê caroa caasiyarore bairo majũ bũtiro asiyawũ. Cũ cabũñata cũãrê, nocãrõ poero paio cabũñore bairo tutuarõ bũñawĩ.

¹⁶ Bairi cũ wãmo cariape ñũgõãrê jĩcã wãmo peti pũga pẽñirõ cãnacãũ majũ ñocõãrê na cũgowĩ. Bairo tunu cũ riseropũ ñosẽricãpãĩ pũga ñũgõãtu caoro cacũgoripãĩ, caoripãĩ majũ witiwũ. Cũ riape cãã nocãrõ tutuarõ majũ asiyacãñamuwã. Muipũ ñm̄reco macããcũ cũ caasiyarije nipetiro cãrõ majũ asiyawũ.

¹⁷ Tie cabairijere ñña acũari yua, cariacũre bairo cũ ñũpori tũpũ yñ ñaroca cũmũcoãpũ. Bairo yñ caññaroca cũmurõ cũ wãmo cariape ñũgõã mena yñ pããñarĩ atore bairo ñiwĩ: “Juan yñ uwieticõãña. Yña, caññicõã jũgoatãcũ majũ yñ añiña. Tunu ati ñm̄recóo macããjê nipetirijere to petio joroque caátipau majũ yñ añiña.

¹⁸ Tunu bairoa caññicõãñinucũũ majũ yñ añiña. Yñre na carajĩãrocamiatacããrê, cacatitunu jũgoricũ majũ yñ añiña. Bairi tocãnacã

rām̄ yu ānicōā ninucūgu yua. Yua, yu āniña camasā na cayasibujiopeere canetōū majū. Bairi yure catūgousarā peeropu yasietigarāma.

19 “Bairi Juan, tie m̄ caīñaataje, atie cabaiatajere woajeya. Āme ato cabairije, apeye ato jūgoye cabaipee, m̄ caīñapee cūārē m̄ woatujewa,” ñi quetibujūwī.

20 Bairo ñi quetibujū yaparori, atore bairo ñinemowī tunu: “Ñocōā, bairi jīñaworica tutuu m̄ caīñarijē cabairijere, camasā na camasiētīērē m̄ yu quetibujūgu. Atore bairo baiya: Yu wāmo cariape nūgōāpu yu cacūgorā ñocōā jīcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacāu caāna m̄ caīñaatanarē bairo niñama yu yarā yu caquetibujūroticūrīcārā. Ñubueri majā jīcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā poa macāānarē caquetibujūrā ángelea majārē bairo caāna niñama ñocōā yua. Torea bairo tunu jīcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā tutuu jīñaworica tutuu cūā yu ya poari jīcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā poa caāna ñubueri majā poarire cōñarō baiya. Tore bairo cabairijere merē m̄ masīña yua,” ñi quetibujūwī.

2

Mensajes a las siete iglesias. El mensaje a Efeso

1 Bairo ī quetibujū yaparo yua, ñiwī: “Yu yarā, ñubueri majā Efeso macāānarē cajūgobueācūrē atore bairo cū mi quetibujū woajowa:

‘Bairo iñami cū, ñocōā jīcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacāū majū cū wāmo cariape nūgōāpu cacūgu. Tunu bairoa jīcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā tutuu jīñaworice oro mena qūñenrīcā tutuu watoapu caāñesēāū majū atore bairo iñami:

2 Mujāā, Efeso macāāna, mujāā caātiānie nipetirijere yu masīcōāña. Tutuaro popiye yu yaye macāājērē mujāā paāninucūña. Caroaro yerijōrōā popiye tām̄uomirācūā, aperārē na mujāā quetibujūcōā ninucūña tocānacā rūmua. Carorije caātiānipairā mujāā watoa caāna cūārē tocānacānia na mujāā boet-inucūña. Tie cūārē yu masīña merē. Aperā apóstolea majā mee nimirācūā, “Jāā, apóstolea majā majū jāā āniña,” caīrā cūārē merē caroaro na mujāā iñacōña besemasīcōānucūña. Bairo na cabuerijere iñabese masīrī, cariapea caītopairā na caānierē mujāā masīcōānucūña yua.

3 Yure tūgousajānaena, tocānacā rūmua yu mena mujāā tūgoñatutuacōā ninucūña. Tocānacā rūmua yu yaye queti jūgori butioro popiye tām̄uomirācūā, mujāā jutietiya.

4 ‘Bairo mujāā cabaimiatacūārē, jīcā wāme mujāā yu caīpee niña. Caāñijūgoripau yure mujāā camairīcārōrē bairo āmerē yu mujāā maiētīña.

5 Bairo mujāārē ñiña: Tūgoñanemoña caāñijūgoro yure mujāā camairīqūērē. Roro mujāā cabairijere Dios mena tūgoñaqūēnorī caāñijūgoro mujāā caātiāni jūgoricarore bairo átijūgoya tunu. Bairo mujāā caāpericōāta, yoaro mee yu āgu mujāā t̄pu. Popiye mujāā tām̄uo joroque mujāā yu átigu. Roro mujāā caātiere Dios mena mujāā cabusu qūñeoticōāta, mujāā quetiupau jīñaworica tutu, oro tuture bairo caācūrē cū yu neweyocōāgu.

6 Bairo mujāā cabaimiatacūārē, bairopua jīcā wāme niña caroaro mujāā caātiānie. Yurea bairo nicolaítas majā na caātiānajē cutiere mujāā boet-inucūña.

7 ‘Bairi mujāārē ñiña: Mujāā, Efeso macāāna, caāmoocuna mujāā āniña. ¡Bairi Espiritu Santo Dios Yeri majū mujāā ñubueri majā poarire cū caquetibujūrijere caroaro tūgopeoya! Bairi caroaro catūgousarārē bairo iñami Dios: Noa ūna carorije macāājērē canetōm̄cārārē caroa catiñurīqūē majūrē

na yu jogu. Caticōānajērē cajoricu yucu umarecōo Dios tɔpu caāni rícare na yu ugarotigu, ññami,' na mi woajowa to Efeso macāānarē," ñirotiwī.

El mensaje a Esmirna

⁸ Ì yaparo, bairo ñinemowī tunu: "Atore bairo na mi woajowa ñubueri majā bairi na quetiupará Esmirna macāāna cūārē:

'Bairo ññami mujāā, Esmirna macāānarē caānijūgoricu, ape rūmɔpu cūārē caānicōāniyaparopau pɔame. Cariacoatacu nimicūā tunu cacatitunurīcū majū mujāārē bairo Ì quetibujuyami:

⁹ Nipetiro roro popiye bopacooro mujāā cabainucūrījērē yu masīña. Ñe ũnie cacūgoena cabopacarā mujāā caānie cūārē yu masīña. Bairāpɔa cariape majūrā Dios jūgori ñe ũnie carusaena paio apeye ũnie cacūgorārē bairo caāna majū mujāā āniña. Apeyera judío majā mee caāna caītopairā roro majū mujāā na cabusɔpainucūrījē cūārē yu masīña. Na pɔame, "Judío majā majū jāā āniña," munana Ìtonucūñama, wātī ya poa macāāna cū yarārē bairo caāna nimirācūā yua.

¹⁰ Bairi roro popiye bopacooro mujāā cabaipere tūgoña uwieticōāña. Bairɔa, wātī preso jorica wiipɔ mujāā mena macāāna jīcāārārē na cūreo joroque na átigumī. Dope bairo nipetiro mujāā caātiānierē masīgu, wātī tore bairo átigumī. Bairāpɔa, pɔga wāmo cānacā rūmɔa popiye bopacooro mujāā tāmogará. Bairi tocānacā rūmɔa caroaro jīcārō tūni jeto Dios mena átīcōā ninucūña mujāā caritari rūmɔpu yua. Bairo mujāā caátimasīrō, yu pɔame tie wapa caticōānajē yeri caroa majūrē mujāā yu jogu.

¹¹ 'Mujāā, Esmirna macāāna, caāmoocna mujāā āniña. ¡Bairi Espiritu Santo Dios Yeri majū mujāā ñubueri majā poarice cū caquetibujurijere caroaro tūgopeoya! Bairo noa ũna tiere tūgoɔsari yua, carorije macāājērē canetōnucārā pɔame di rūmɔ ũno popiye tāmuoetigarāma umarecōopure yua. Pɔgani cārō rianemoetigarāma Diotu umarecōopure, ññami,' na mi woajowa to Esmirna macāānarē," ñirotiwī.

El mensaje a Pérgamo

¹² Bairo Ì quetibuju yaparori bero, bairo ñinemowī tunu: "Juan, aperā ñubueri majā Pérgamo macāāna cūārē na mɔ quetibuju woajowa. Bairo na miwā:

'Atore bairo Ì quetibujuyami mujāā Pérgamo macāāna ñubueri majārē, ñosērīcāpāi caoripāi pɔga nūgōātu caoripāirē cacūgou pɔame:

¹³ Yu masīña mujāā cabairijere: Mujāā pɔame wātī cū carotimasīrī macā, cū caāninucūrī macā tɔpu mujāā āninucūña. Tiere yu masīña. Bairo ti macātu caāna nimirācūā, caroaro yu caborore bairo jeto mujāā átīāninucūña. Bairāpɔa, yu yaye quetire catūgoɔsarā ānirī yua, yu yaye quetire cariapea mujāā tūgoɔsacōā ninucūña. Mujāā pitietiya tie quetire. Yu yau, yu bapa cañu, yu yaye quetire caquetibujubojau Antipas cawāmecucure cū pajīarocawā ti macā wātī cū caānimacā macāāna. Bairo cū na caátimajūcōāmiatacūārē, tiwatoa caāno cūārē yure mujāā tūgoɔsajānaerpē.

¹⁴ 'Bairo caroaro mujāā caātiāniatacūārē, bairopɔa, peeto ũnoa niña roro mujāā caātiānierē yu caquetibujupee. Ati wāmerē roro mujāā átīnucūña: Mujāā mena macāāna jīcāārā wātī Balaam cawāmecucu cū caātirotirore bairo roro majū carorije macāājērē átīāninucūñama. Na, Balaam yaye bueriquere capitigaenarē na mujāā qūēnocūnucūña. Cū, Balaam pɔame apeī Balac cawāmecucure roro israelita majārē na Ìto rotiyawī tīrāmɔpɔare. Atore bairo qūītorotiwī israelita majārē: "Diore netōnucāgu, camasā na cawerīcarā na jūgūēārē na canuniataje waibutoa riire na

majūrēã na Ɂgarotiya. Tunu bairoa na rupaɁ caborore bairo na majū rupaɁ mena na átiepeáto,” qūĩ busjāwĩ Balaam, Balare.

15 Tunu bairoa apeyera mujāã mena macããna jĩcããrã nicolaítas majã na cabuerije carorije macããjērē capitigaenarē na mujāã qūēnocūnucūña.

16 Bairo mujāãrē ñiña: Dios ruamerē cū tūgousari, roro mujāã caátianierē tāmuriã cū busuqūēnoña. Bairo mujāã caápericōãta, yu ruame jicoquei áti, yu ñosērĩcãpãĩ yu riseroru cawitiripãĩ mena na nipetiro carorãrē na yu reiãgu yua.

17 ‘Mujāã, Pérgamo macããna, caãmoocuna mujāã ãniña. ¡Bairo Espiritu Santo Dios Yeri majū mujāã ñubueri majã poarire cū caquetibujerijere caroaro tūgopeoya! Bairo noa ñna tiere tūgousari yua, carorije macããjērē canetōnucãrãrē Ɂgarique maná yasiororu caãnie caroa majūrē na yu Ɂgarotigu. Tunu bairoa útãpãĩ cabotiripãĩ, cawãma wãme woaturicapãĩ majūrē na yu jogu. Ni ũcū tipãĩ woaturique catusarijere masĩecūmi. Tipãrē yu cajou jeto masĩgumi, ññami,’ na mi woajowa to Pérgamo macããnarē,” ñirotiwĩ.

El mensaje a Tiatira

18 To Pérgamo macããnarē yu quetibujuyaparori bero, bairo ñinemowĩ tunu: “Juan, aperã ñubueri majã Tiatira macããna cūãrē na mu quetibuju woajowa. Bairo na miwã:

‘Atore bairo ĩ quetibujujoyami Dios macū mujāã, Tiatira macããna ñubueri majãrē. Peero caũrjērē bairo cacaapee asiyau majū mujããrē ĩ joyami. Tunu apeyera cū rupori ãpõã bronze joerique caroa caasiyarijere bairo caruorĩcũcũ ruame mujããrē atore bairo ĩ quetibujujoyami:

19 Mujāã caátianie nipetirije yu masĩña. Camasãrē caroaro na mujāã ññamaiña. Yu mena mujāã tūgoñatutuaya. Camasã cabopacarã cūãrē caroaro na mujāã juátinemonucūña. Tunu bairoa popiye tãmnoucūmirãcũã, yeri jõrõã yu yaye quetire tocãnacã rãmua na mujãã quetibujucõã ninucūña. Tunu bairoa yu masĩña, yure mujãã camasjũgoripãũ caãno caroaro mujãã caátato netõjãñurõ ãmerē caroaro átiãna mujãã átiya.

20 ‘Bairo caroaro mujāã caátianie caãnimitacũãrē, jĩcã wãme nicõãña mujããrē yu caĩpee. To caãcõ Jezabel cawãmecucore cõ mujãã qūēnocūña. Aperoru cõ mujãã árotietiya. Cõ ruame, “Dios cū caquetibujeritijorico yu ãniña,” ĩmiocũã, cõ cabuerije mena, yu yarã, yu yaye quetire caquetibujarãrē na ĩtonucūñamo. Na rupaɁ caborore bairo roro na rupaɁ mena na átiepeo joroque na ĩtonucūñamo yu yarãrē. Tunu bairo wericarã na jũgũãrē na cajorije waibũtoa riire, “Mujãã majū cũã Ɂgaya tiere. Tie Ɂgaata, ñujãñuña,” na ĩtoquetibujũnucūñamo. Tie, bairo cõ caĩto quetibujerijere yu boetiya.

21 Yu ruame merē cõrē yoaro ñiñacote ãnimiña, roro cõ caátiere yapapuari Dios mena cõ cabũsuqūēnopeere bori yua. Cõ ruame tore bairo átiãtari, cõ caátianierē jãnagaetiyamo. Roro cõ rupaɁ caborore bairo caũmã mena cõ caátiepenucũrjē cūãrē jãnagaetiyamo.

22 Bairo popiye cõ tãmno joroque yu átiyu cõ yaye wapa yua. Yoaro riaye jeto cõ ria rãmũ cãtio jorique cõ yu átiyu. Torea bairo cõ mena roro na rupaɁ caborore bairo caátinucũrã cũã popiye na tãmno joroque yu átiyu. Cõ, cõ caátianierē bairo roro na caátianierē Dios mena tũgoña yapapuari na cajãnaeticõãto, yoaro popiye na baiãnio joroque na yu átiyu na cūãrē.

23 Cõ pũnaa cūãrē na yu pajãre peyocõãgu. Tore bairo yu caáto ñña yua, nipetiro ñubueri majã poari ruame atore bairo ĩ masĩgarãma: “Dios, pupea marĩ yerĩru, marĩ catũgoñarjēru cūãrē camasĩ majū ññami,” ĩ masĩgarãma

camasã. Bairi mujãã tocãnacãũpũrea di wãme ñno mujãã caãtiãnimasĩrĩcã wãme cãrõ mujãã yaye wapare yu jogu.

²⁴ Mujãã, Tiatira macããna, cõ cabuerije macããjẽrẽ caboena, bairi wãti cõ catuarije macããjẽ camasã na camasĩetãjẽ niña, na caĩrĩjẽ cããrẽ caboenařẽ atore bairi mujãã ñiña: Ape wãme átajere mujãã yu átirotinemo peoetiya.

²⁵ Ame mujãã caãtiãnimasĩrõrẽã bairo caroarõ átĩcõã ninucũña caroa wãmerẽ. Nemo ati yepapũ yu tunuatõpũ cããrẽ bairoa mujãã átĩcõã ninucũwã.

²⁶ ‘Bairo carorije macããjẽrẽ canetõnũcãpetirã, yu caborore bairo caãtijĩãti yaparoetarãrẽ camasã poarire na rotimasĩõ joroque na yu átigu.

²⁷ Yu Pacũ rotimasĩrĩqũrẽ yu cõ cajoricarorea bairo yua narẽ na yu jogu rotimasĩrĩqũrẽ. Bairo yu cajoro jũgori yua, camasã poari nipetirore caroarõ majũ na rotimasĩgarãma. Tutuaro mena na rotimasĩgarãma. Carorã cañuena cããrẽ jotũ riĩrere pawabatorericarore bairo na regarãma na, na cañuetie wapa.

²⁸ Tunu bairoa cañuũ busuri ñocõ majũ cããrẽ na yu jomajũcõãgu carorijere caboeti majãrẽ yua.

²⁹ ‘Mujãã, Tiatira macããna, caãmoocũna mujãã ãniña. ¡Bairi Espĩritu Santo Dios Yeri majũ mujãã ñubueri majã poarire cõ caquetibũjũri jere caroarõ tãgopeoya!’ na mi woajowa to Tiatira macããnarẽ,” ñirotiwĩ.

3

El mensaje a Sardis

¹ Bairo ĩ quetibũju yaparori bero, bairo ñinemo wĩ tunu: “Juan, aperã ñubueri majã Sardis macããna cããrẽ na mũ quetibũju woajowa. Bairo na miwã:

‘Atore bairo ĩ quetibũju joyami Dios Yeri ĩcã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacãũ Espĩritu majũrẽ cacũgon. Cũ wãmopũ ĩcã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacãũ majũ ñocõãrẽ cacũgon atore bairo mujãã ĩ joyami: Mujãã caãtiãnie nipetiri wãmerẽ yu masĩña. Cacatirã majũ caãniparã nimirãcũã, ãmerẽ cariaricarãrẽ bairo majũ mujãã ãniña. Tiere yu masĩcõãña.

² Yu yarã, masacatiya. Ame caroarõ mujãã caãtiãnierẽ nemojãñurõ átinemo jũgoyecũsa. Tiere átijãnaeticõãña. Mujãã pũame caroa macããjẽrẽ átijãnarã mujãã baiya. Bairi ĩcã wãme roro mujãã caãtiãnierẽ ñiñanucũña. Tie bairo mujãã caãtinucũrĩjẽ cariape átaje mee ñiña Dios cõ caĩñajoro.

³ Masacatiri tãgoña nemoña tunu Dios yaye quetire mujãã na caquetibũju jũgoriquere. Tie queti jetore tũgonũsacõã ninucũña. Mujãã carorije wapare tũgoña yaparuari Dios pũamerẽ cõ tũgonũsaya tunu. Tore bairo caroarõ masacatirique mena Diore tũgonũsari mujãã caãmerĩcõãta, tãmurĩã mujãã tũpũ yu átigu yajari majõcũre bairo yua. “Cũ acũmi,” yũre mujãã caĩyueti rũmũ caãno mujãã yu popiye peyõũ átigu.

⁴ ‘Bairo roro ĩcããrã to Sardis macããna mujãã caãtiãniamiacũãrẽ, nocãnacãũ ñna ñiñama roro di rũmũ caãtiãmerĩnucũrã. Jutiro cabotirore caũguerĩ tuenarẽ bairo ñiñama. Na roque yu mena ñigarãma. Yu mena jutũ cabotirijere jãnarĩ, yu mena ñesẽãgarãma, tore bairo caãtiecoparã majũ caãna ãnirĩ yua.

⁵ Bairi na ñna canetõnũcãpetirã, caroarõ caãtijĩãti yaparoetarã tore bairo nocãrõ caroa cabotirijere jutũ jãñagarãma. Na wãmerĩ cãã coseetigarõ cacatirã majũ wãmerẽ woaturica tutipũ cããrẽ. Yu Pacũ Dios cõ caĩñajoro pũame roque caroarõ majũ na ññajesori, “Yu yarã ñiñama,” cõ ñinemoũ. Cũ yarã ãngelea majã na caĩñajoropũ na yu juátinemoũ.

⁶ ‘Mujãã, Sardis macããna, caãmoocuna mujãã ãniña. ¡Bairi Espíritu Santo Dios Yeri majũ mujãã ñubueri majã poarire cã caquetibujurijere caroaro tũgousaya!’ na mi woajowa to Sardis macããnarẽ,” ñirotiwĩ.

El mensaje a Filadelfia

⁷ Bairo ñi quetibujuri bero, bairo ñiwĩ tunu: “Juan, aperã ñubueri majã Filadelfia macããna cããrẽ na mũ quetibujũ woajowa. Bairo na miwã:

‘Atore bairo ĩ quetibujujoyami cañuu, cariape caãcũ, mujãã Filadelfia macããnarẽ. Quetiupau Rey David ãnacũ yaro llave jope pããricãrõrẽ cacũgou carotimasi majũ mujããrẽ quetibujujoyami. To llave mena jopere cã capããrõ, noa ùna biamasietĩñama. Tunu bairoa to llave mena cã cabiata, noa ùna ti jopere pããmasietĩñama. Cũ, tore cacũgou ruame mujããrẽ ññami:

⁸ Mujãã caãtiãnie nipetirijere yũ masiña. Tũgoya mai yũ yarã: Mujãã riaperu jopere yũ pããncõña, mujãã cajãamasiparore bairo ĩ. Ti jopere noa ùna biamasietĩgarãma. Mujãã ruame netõncãrõ majũ mujãã yeri tũgõnatutuaetiya. Baimirãcũã, yũ yaye quetire caroaro mujãã tũgousaya. Yure mujãã teetiya.

⁹ Wãtĩ ya poa macããna, judío majã ãmerĩmirãcũã, “Judío majã jãã ãniña,” caĩtopairãrẽ mujãã na ñroao joroque na yũ átigu. Na ruropatuuri mena etanumurĩ mujãã na ñroao joroque tutuaro na yũ átirotigu. Bairo mujãã yũ caãtirotirore ññari yua, cariapea masĩgarãma mujãã yũ camairĩjẽrẽ. “Dios yarã majũ niñama na roque,” ĩrĩ mujãã ññagarãma.

¹⁰ Mujãã ruame yũ carotirore bairo cariape mujãã áticõã ninucũña tocãnacã rãmua. Bairo mujãã cabairo jũgori mujãã yũ juátinemogu. Ati umurecõo capetiro, nipetiro ati yepa macããnarẽ tutuaro cã caññabeseri rãmũ caetaro, mujãã yũ juátinemogu.

¹¹ ‘Tãmuriã mujãã tupu yũ atigu. Bairi ãme caroaro mujãã caãtiãnierẽ átiãñiãnaeticõãña. Bairo jeto mujãã caãtiãmata, noa ùna mujãã yaye caãnipeere yasiobojaetigarãma.

¹² Bairo noa ùna carorije macããjẽrẽ canetõncãpetirãrẽ Dios ya wii templo wii macãã bota caãnimajũrĩ botare bairo na yũ cũgn. Bairo caãna ãnirĩ di rãmũ ùno Diore cã aweyoetigarãma. Napure Dios ya wãme majũ na yũ woatugu. Tunu bairoa yũ Pacu ya macã wãme cããrẽ napure yũ woatugu. Cawãma macã Jerusalén umurecõoru caatiata macã wãmerẽ napure yũ woatugu. Yũ ya wãme cawãma wãme cããrẽ napure yũ woatugu.

¹³ ‘Mujãã, Filadelfia macããna, caãmoocuna mujãã ãniña. ¡Bairi Espíritu Santo Dios Yeri majũ mujãã ñubueri majã poarire cã caquetibujurijere caroaro tũgousaya!’ na mi woajowa to Filadelfia macããnarẽ,” ñirotiwĩ.

El mensaje a Laodicea

¹⁴ Bairo ñi quetibujũ rotiyaparori bero, bairo ñiwĩ tunu: “Juan, aperã ñubueri majã Laodicea macããna cããrẽ na mũ quetibujũ woajowa. Bairo na miwã:

‘Atore bairo ĩ quetibujujoyami Dios macũ mujãã Laodicea macããna ñubueri majãrẽ. Cariape caãcũ, cariape caĩquetibujũ majũ mujããrẽ quetibujujoyami. Nipetiro Dios cã caqũenorĩqũẽ ati umurecõo macããjẽ upau majũ mujããrẽ ĩ quetibujujoyami:

¹⁵ Mujãã caãtiãnie nipetirijere yũ masiña. Oco caasietie, cayusuaetiẽre bairo mujãã ãniña. Tere yũ masiña. Bairi oco cayusuarije, o caasirijere bairo jicoqueia mujãã caãmata roque, ñubujoro. ¡Mujãã ruame tore bairo cabaiparã nimirãcũã, tore bairo mujãã baietiya!

16 Oco sayusua, asipotietiere bairo mujãã ãniña yu caĩñajoropure. Bairo mujãã cabairoi, ti ocore muñoreire bairo mujãã yu recoagu sayoagoru.

17 Mujãã ruame, “Cadinero cãgorã majũ marĩ ãniña. Ñe ùnie marĩrẽ rusaetiya. Jicãrõ tũni caroaro marĩ átĩaniña,” mujãã í tũgoñanucũña. Bairo ïmirãcũã, camasã catiena majũ mujãã ãniña. Cabugoro macããna caĩtopairã mujãã ãniña. Dios yaye macããjẽrẽ cacũgoena, cacaapee mãna, cajutii jãñaenarẽ bairo roro mujãã baiya Dios cã caĩñajoro. ¿Dise ruamerẽ mujãã cãgorãati? Ñme mujãã cacãgorije cawapa manie majũ tuascõãña.

18 Bairi mujããrẽ yu quetibujaya: Yu yaye nocãrõ caroa majũrẽ tũgousaya. Oro peeroru joe quẽnorĩquẽrẽ bairo caãnie majũrẽ yu jogu, yure mujãã cajeniata. Tiere mujãã yu cajoro, cariapea ñe ùnie carusaena majũ mujãã ãnigarã umurecõopure. Tunu bairoa yu roque jutii caroa cabotirije majũrẽ yu jogu mujãã cajãñaapeere. Tie jutii jãñarã, cabobotũgoñãenarẽ bairo mujãã ãnigarã, ãmerẽ cajutii mãnarẽ bairo nimirãcũã. Apeye cããrẽ carorije mujãã caãtie jũgori cacaapee ñãenarẽ bairo mujãã caãnierẽ mujãã caucotipee uco majũrẽ mujãã yu jogu. Tiere yu cajoro yua caĩñamasĩrã ãnirĩ caroaro yu yaye quetire jicãrõ tũni mujãã tũgousagarã.

19 ‘Yu ruame yu yarã yu camairãrẽ tutuaro mena na quetibujari na yu beyomasĩña. Bairi tutuaro mena na yu beyogu. Popiye na baio joroque yu átigu, Diore ïroari cãrẽ na catũgousaeticõãta yua.

20 Tũgoreoya mai yu caĩrĩjẽrẽ: Yu ruame joperyu etari capiinucũãrẽ bairo yu ãniña. Bairo yu capiiru, ni jicãũ ùcũ yu capiirijere tũgori yure cã capããjõata, cã yu wiiru satuareẽ bairo cã yerĩru yu ãnicõãgu. Cãrẽ cabarasicyu majũ yu tuagu yua, yure bori cã yerĩru yu cã cabocãñeata.

21 Bairo carorije macããjẽrẽ canetõncãpetirãrẽ yu carotimasĩrĩrapuryu, na caãniparapure na yu jogu. Yu cãã carorije macããjẽrẽ yu canetõncãrõ jũgori cã carotimasĩrĩrapuryu yu Pacu yu cã cacũricãrõrẽã bairo yu cãã na yu ruirõtigu yu Pacu turyu.

22 ‘Mujãã, Laodicea macããna, caãmoocuna mujãã ãniña. ¡Bairi Espiritu Santo Dios Yeri majũ mujãã ñubueri majã roarire cã caquetibujarijere caroaro tũgousaya,’ na mi woajowa to Laodicea macããna cããrẽ!” ñi quetibujari rotiwĩ yua nipetiro ñubueri majã poari macããnarẽ.

4

La adoración en el cielo

1 Bairo yu cã caĩquetibujaro bero, ñiñamũgõjowu umurecõopure. Bairo ñiñamũgõjowu, umurecõo pããncãrõ caãnorẽ ñiñajowu. Bairo yu caĩñarõ yua, busurique nocãrõ paio trompeta putiricaro cãrõ majũ cabusuataje yu catũgojũgoataje ruame bairo ñiwũ tunu: “Wãmũcoasã ato yu turyu. Atie bero cabaapee nipetirijere mũ ñiñora. Nipetirije mũ yu caĩñoree yu caĩrõrẽã bairo tamurĩã baimajũcõãgaro,” ñiroyawu busurique ruame.

2 Bairo caĩrõ, jicoquei Espiritu Santo cã catutuarije jũgori umurecõopure yu acoáru. Toru etari yua, ñiñaroyawu umurecõopure carotimasĩ majũ ruiricaro tronorẽ. To ruiricarore jicãũ carui cããrẽ cã ñiñaroyawu.

3 Cã, to ruiricarore carui ruame bũtioro majũ asiyawĩ. Eñã jaspe, o cornalina na caĩrĩjẽ nocãrõ caasiyaro cãrõ majũ cã rupau asiyawĩ. Tunu bairoa cã caruiro buire bue beto niãmejorewu. Eñã, esmeralda na caĩrĩjẽrẽ bairo majũ tutuaro asiyawu ti bue beto.

4 To ruiricaro trono riapere ñiñawũ apeye ruirique veinticuatro majũ caãnie cããrẽ. Tiere caruirã cããrẽ ñiñaroyawu. Tie ruirique caãno cãrõ

veinticuatro majũ cabutoa carotimasĩrã caruiãmejorerãrẽ na ñiñaroyawũ. Naa, cabutoa pũame cabotirije jeto jutii jãñawã. Na rũpõapũ quetiuparã na carũpõapeoro ũno coronarẽ pesawã. Oro mena qũẽnorĩqũẽrẽ pesawã.

⁵ Carotimasĩ ruiricarõ tronopũ bũpõ cũ cayaberije, bairi nocãrõ paio bũsũrique, apeye cabũpõparije cãã witiwũ. Tunu apeyera carotimasĩruiricarõ riaperepẽ jĩcã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacãrõ majũ jĩñaworiquẽ caũrĩjẽ ãnucũwũ. Tie jĩñaworiquẽ pũame Dios Yeri jĩcã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacã yeri pũna majũ ãno baiwũ.

⁶ Tunu bairoa carotimasĩruiricarõ riapepũ ria capairiyare bairo witiwũ. Tiya oco pũame caroaro majũ ñña ãmewiyorique ãmũ. Êñoorõ ñña ãmewiyoricarõ bairo caroaro majũ oco tusuriya ãmũ tiya ria.

To carotimasĩruiricarõ recomacãpũre bairi to tũri cũãrẽ marĩ caññañaena ũna seres majã cacatirã majũ ãni ãmejorewã. Na pũame na rupaũri petiropũa caapee cutiãmejore peticõãwã.

⁷ Bairi sere caãnjũgõũ pũame, macãñacũ yai cajũãũ riapere bairo cacũgõũ ãmi. Cũ bero macããcũ nurĩcũ wecũ riapere bairo cacũgõũ ãmi. Apei cũ bero caãcũ camasõũ riapere bairo cacũgõũ bauwĩ. Catũsau pũame aa bauriquere bairo cabauũ majũ wũnucũwĩ.

⁸ Na, seres majã cacatirã majũ pũame tocãnacãũpũa jĩcã pẽnirõ cãnacã querũpũrĩ jeto cũgowã. Na rupaũ bui, bairi na pupeapũ cũãrẽ caapee cutipeticõãwã. Bairo ãna, na pũame ãmũrecõo, bairi ñiami cũãrẽ atore bairo ñ jãñaema:

“¡Caroũ, caroũ, nocãrõ caroũ majũ ñiñami marĩ Quetiupũ Dios!

Nipetiro carotimasĩ majũ ñiñami.

Tĩrũmũpũa merẽ caãnjũgoatũ ñiñami.

Ãme cũãrẽ bairoa ãnicõãñami.

Ape rũmũ caãno, ti yepapũ caãpũ majũ ñiñami,” ñ basapeowã jãnarĩcãrõ mano yua.

⁹⁻¹⁰ Na, seres majã pũame nairõ majũ cũ basapeowã: “Cañũ majũ mũ ãñña. Mũrẽ nipetiro na ñroãto. Jãã mena mũ ñumajũcõãña.” Carotimasĩ cũ caruiropũ carui tocãnacã rũmũ caãnicõãcũrẽ seres majã cũ na cabasapeoro cãrõ, cabutoa camasĩrã cũã qũĩroawã Diore. Na rũropatuuri mena cũ riaperepũ etanumũrĩ qũĩroawã. Cũ basapeorã yua, na capesarije coronarẽ cũ caruiro riaperepũ wejõnucũrĩ atore bairo ñ basawã:

¹¹ “Jãã Quetiupũ Dios, nipetiro na caĩroapũ majũ mũ ãñña.

Nocãrõ catutuaũ majũ mũ caãnoi, mũrẽ ñroari na basapeoãto.

Mũ roque nipetirije caãnierẽ caqũẽñorĩcũ majũ mũ ãñña.

Bairi atie nipetirije mũ caborore bairo jeto caãnipeere ñ, mũ qũẽnojũgõyupa,” ñ basawã Diore nipetiro cabutoa camasĩrã yua.

5

El rollo escrito y el Cordero

¹ To bero ñiñaroyawũ tunu carotimasĩ cũ caruirore. To carui pũame cũgorũwĩ jĩcã pũrõ, tunuarica pũrõrẽ. Capupea cabui cũãrẽ woarica tunua ãmũ. Ti tunua pũame jĩcã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacãpũa majũ momia cõsĩ ũnie mena jũgõo biaricarõ ãmũ.

² Tĩpũã ñiñaroyawũ tunu ãngel catutuaũ majũrẽ. Nocãrõ tutuaro bũsũrique mena atore bairo ñ jẽniñawĩ: “¿Ñi ũcũ cayeri tũgoñawẽpũ caãcũ ati tunua jũgoorica tunuarẽ cũ pããmasĩñati?”

³ Bairi ni jĩcãũ ùcũ mami ti tunuarẽ capããmasĩ. Ùmurecõo cũãrẽ, ati yepa cũãrẽ, ati yepa roca cũãrẽ ti tunuarẽ capããmasĩpaũ ùcũ mami. Nerĩ, cabuemasĩ ùcũ cũã mami.

⁴ Yũ ruame ni ùcũ jĩcãũ ti tunuarẽ capããmasĩ, o ti tunuarẽ caneĩñaũ ùcũ cũã, cũ camanoi, bũtiõro yũ yapaupawũ.

⁵ Bairo yapaupari yũ caotiro ìñaĩ, jĩcãũ cabũcu camasĩ cabũtoa mena macããcũ ruame bairo ñiwĩ: “Tocãrõã otiya. Oтיעסא. Merẽ ñiñami wãtirẽ canetõnũcã petiricu jĩcãũ. Cũ ruame roque pããmasĩgumi. Yaijũãrẽ bairo caãcũ catutuaũ Judã ya poa macããcũ David ãnacũ pãrãmi ñiñami. Cũ roque ti tunua jĩcã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacãpaũ juõooriquere tũgãwori pããmasĩgumi. Marĩ quetibũjugumi ti tunua woariquere,” ñiwĩ cabũcu camasĩ yua.

⁶ Bairo cabairipaua ñiñaroyawũ tunu waibũcu nurĩcãrẽ bairo caãcũ Corderore. Cũ, Cordero ruame carotimasĩ cũ caruiro riape, cacatirã seres majã, bairi cabũtoa camasĩrĩ majã watoapu bauwĩ. Na capajĩãrocãõãrĩcũ nimicãã, cacati majũ nucũrẽ bairo baunucũwĩ. Cũ ruõoapu jĩcã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacãrõ majũ jawiicumi. Tunu bairoa jĩcã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacã majũ caapee cũãrẽ cũgowĩ. Cũ jawii, bairi cũ caapee cũã Dios Yeri Espĩritu Santo ati yepa nipetiropu cũ cajoatana jĩcã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacã majũrẽ na cõñarõ baiwu.

⁷ Bairi yua, Cordero ruame carotimasĩ cũ caruiro tapũ ámi. Cũtu eta, cariape nugõã cũ cacũgoruiri tunuarẽ cũ jiyanewĩ.

⁸ Bairo cũ canerĩpaua yua, baparcãnacãũ caãna seres majã bairi cabũtoa masĩrĩ majã veinticuatro majũ caãna cũã na ruõopatuuri mena ñigãtuwã, Cordero riaperũ quĩroarã. Na ruame nipetiro basau, paaricaro arpare cũgowã. Tunu bairo jotũ bapa oro mena quẽnorĩcãrũre cũgowã. Incienso cajãtiñurĩjẽ tirũpũre jãñawã. Tĩ coparũre cajãñarĩjẽ incienso ruame Dios yarã, cũ ya poa macããna na cañũbuepeorije macããjẽrẽ bairo cañnie caroa majũ ãmu.

⁹ Na yua, atore bairo ì basawã cawãma wãme basariquere:

“Mũ roque ti tunua woarica tunuarẽ nerĩ, juõoobiariquere catũgãwomasĩpaũ majũã mũ ãniña.

Torecãna, camasãrẽ na netõõgu, pajĩãecori mũ riĩ reyupa.

Nipetiro camasã poari, nipetiro apeye bũsuri majã ati ùmurecõo macããna camasãrẽ na netõõgu, mũ riĩ reyupa.

Tocãnacã yepa macããna Dios yarã na cañniparore bairo ì, mũ riayupa.

¹⁰ Bairo na netõõrĩ yua, quetiuparãrẽ bairo na jããõ joroque na mũ ásupa.

Dios yarã sacerdote majãrẽ bairo na jããõ joroque na mũ netõõrupã.

Na, nipetiro ti yepapũre rotimasĩgarãma,” ì basawã cabũtoa camasĩrã.

¹¹ To bero ñiñajoroyawũ tunu. Bairo ñiñajuũ, yũ tũgowũ capããrã ángelea majã na cabũsuõ ocajorijere. Carotimasĩ cũ caruiro, aperã cacatirã majũ seres majã, bairi cabũtoa camasĩrã tare bũsuõ ãmejorewã. Nocãrõ capããrã millones majũ na mena macããna ángelea majã cũã ãma.

¹² Na ruame bũsurique tutuaro mena bairo ìwã:

“Waibũcu macãrẽ bairo caãcũ Cordero capajĩãecoricũ roque catutuaũ majũ ñiñami.

Cañũũ nipetiro upau majũ ñiñami.

Ñe ùnie cũ camasĩẽtĩẽ manimajũcõãña. Ñe cũ ruõaetiya.

¡Bairi cũ jetorea nipetiro cũ na ìroãto! Cũrẽ na basapeoãto.

‘Cañũũ, cañũũ majũ mũ ãniña mũ roque,’ cũ na ìroãto,” ì basawã.

¹³ Tunu bairoa yũ tũgowũ nipetiro ùmurecõo macããjẽ Dios cũ caquẽnorĩquẽ ati yepa macããjẽ cũã caĩrjẽrẽ. Ati yepa roca, bairi ria capairiya cũã bairo caĩbasapeorijere yũ tũgowũ:

“¡Carotimas! ruiricarō tronopu carui, bairi Cordero cããrē basapeorique to ãmarō!

Nocãrō cañuu cū cañnoi, cū jetorea ãroarique to ãmarō.

Nocãrō cū catutuarije cūã tocãnacã rũmna to ãnicõã ninucũãto.

¡To petiicõãto!” I basawã capããrã ãngelea majã.

¹⁴ Bairo na caĩrõ tũgori, seres majã cacatirã baparicãnacãu caãna ruame atore bairo i yuãma: “¡Bairoa to baiãto!” Iwã. Bairo caĩrĩpaure veinticuatro majũ caãna cabũtoa ruame ruropatuuri mena etanumuri na ãroawã, Cordero, apeĩ tronopu carui menarē yua.

6

Los siete sellos

¹ Tie bero ñiñajonemowũ tunu Cordero cawãmecũ ti tunuarē caneãtacure. Cũ ruame ti tunua juooricarō jĩcã wãmo peti puãa pẽnirõ cãnacãrõ juooturicarore tũgãwojũgowĩ. Beroa cõsĩ ùnie mena juooricarō caãnijũgorore tũgãwotajũgowĩ. Bairo cū catũgãwonerĩpaũa, yu tũgowũ seres majã mena macããcũ jĩcãũ cū cabũsucãjorijere. Baparicãnacãũ mena macããcũ bypo cãrõ cū cabũsũrijere yu tũgowũ: “Tiaya. jĩñau asã!” ñiroyawĩ.

² Bairo cū caĩrõ ñiñajou, ñiñabócawũ yua caballo caboti majũrē. Cũ bui capesau cããrē cū ñiñawũ. Caballo bui capesau ruame yerubetore wãmopu nerĩ amĩ. Quetiupau rey cū capesaro ùno coronarē cū peowĩ jĩcãũ. Tore pesari cū ruame cū wapanarē na netõncãũ ácũ majũ baiwĩ. Bairo na netõncãũ ácũ yua, cū wapanarē na netõncãcõãwĩ.

³ Ti tunua juooturicarō cabero macããtõrē tũgãwonewĩ tunu Cordero. Bairo cū catũgãwonerĩpaũa yu tũgowũ seres majã jĩcãũ bero macããcũ cū cabũsũrijere. Bairo ñiwĩ: “Tiaya. jĩñau asã!”

⁴ Bairo cū caĩrõ ñiñajou, ñiñabócawũ apeĩ caballo cajũãũ majũrē. Cũ bui capesau cããrē cū ñiñawũ. Caballo bui capesau ruame ati umurecõo macããna yerijõrõ na caãnierē emamasĩrĩquē catutuarije cū jowĩ. Camasã tocãnacãũrua na majũã ãmeo pajĩãõ joroque átajere masiwĩ. Yise capairipãĩ majũrē cū jowĩ.

⁵ Ti tunua juooturicarō puãaro bero macããtõrē tũgãwonewĩ tunu Cordero. Bairo cū catũgãwonerĩpaũa, yu tũgowũ seres majã puãarã bero macããcũ cū cabũsũrijere. Bairo ñiwĩ: “Tiaya. jĩñau asã!” Bairo cū caĩrõ ñiñajou, ñiñabócawũ apeĩ caballo cañii majũrē. Cũ bui capesau cããrē cū ñiñawũ. Caballo bui capesau ruame nucõõ cõñaricãrõrē cū wãmopu nerĩ amĩ.

⁶ Baparicãnacãũ caãna cacatirã seres majã watoapu atore bairo caĩrĩjē busũriquere yu tũgowũ: “Camasã jĩcã rũmũ na cawapataro cãrõ wapacũtiya jĩcã kilo trigo poca. O itia kilo cãrõ wapacũtiya jĩcã rũmũ paarique wapa. Cabaimiatacããrē, use oco bairi roarique use cũã nicõãgaro. Yasietigaro,” bairo busũriquere yu tũgowũ.

⁷ Ti tunua juooturicarō itiaro bero macããtõrē tũgãwonewĩ tunu Cordero. Bairo cū catũgãwonerĩpaũa, yu tũgowũ seres majã itiarã bero macããcũ cū cabũsũrijere. Bairo ñiwĩ: “Tiaya. jĩñau asã!”

⁸ Bairo cū caĩrõ ñiñajou, ñiñabócawũ apeĩ caballo cajũripuaũ majũrē. Cũ bui capesau cããrē cū ñiñawũ. Caballo bui capesau ruame, Camasãrē Riarique Caãcu, wãmecũmi. Cũ bero amĩ apeĩ, Cariaricãrã Na Caãnopu Macããcũ, cawãmecũcu. Cũ ruame ati umurecõo macããna baparicãnacã poa caãnarē jĩcã poa majũrē pajĩãmasiwĩ. Besu átaje, aua riarique, riaye mena, o waibũtoa camasã uãgarã mena na yasiorique caãcu amĩ. Tie ati masĩrĩquērē cū jowĩ jĩcãũ.

⁹ Ti tunua jūgooturicarō bapariċānacārō bero macāātōrē tūgāwonewī tunu Cordero. Bairo cū catūgāwonerīpaṇa, ñiñabócaṇu Dios yaye quetire na caquetibūnetōrīqūē jūgori na capajīarerīcarārē. Waibūtoa riire na cajoemūgōjori mesa altar rocayū nucūwā na ānana.

¹⁰ Na, Dios cū cacatorīcarā p̄ame b̄s̄urīque tutuaro mena atore bairo īwā: “Jāā Quetiupayū cañūū majū m̄ āñiña. Nocārō caroaro carīape majū caquetibūjū m̄ āñiña. Bairi, ¿nocārōp̄u ati yepa macāānarē na miñabeseiati? ¿Nocārōp̄u jāārē na capajīārīqūē wapa jāā m̄ āmebojawa?” qūīwā Diore.

¹¹ Bairo na caīrō bero, Dios p̄ame jutii cabotirije cayowerijere na jowī. Na jori bero, bairo na īwī: “R̄usaya mai. Paajuteticōāña. Yerijāña peeti yūtea cārō, ti yūtea caetaparo jūgoye mai. M̄ujāārē bairo yū yaye quetire caquetibūjūgā nicōāñama mai ti yepap̄are. Cristo yaye queti jūgori carīaparā nicōāñama. Naa, ñipetiro na caneñapetietaro bero roque, na ñiñabeseḡu tāmuriā yua,” na īwī.

¹² Ti tunua jūgooturicarō jīcā wāmo cānacārō bero macāātōrē tūgāwonewī tunu Cordero. Bairo cū caāto, yū caññajoro yua, nocārō tutuaro majū ati yepa yuguiwū. Muip̄u ūm̄yrecō macāācū cūā yaticoāmī. Bairi yua ati yepa p̄ame naitīāpeticōáp̄u. Boori jutiro cañiirō netōrō majū ati yepa naitīācoáp̄u. Muip̄u ñami macāācū cūā jūāñ, rīi cuire bairo jēñacoāmī.

¹³ Tunu bairoa ūm̄yrecōo macāāna ñocōā cūā ati yepap̄u wēēcoama. Wīno tutuaro carapuro jūgori yucū hīguerañ rīca cacāme cawerore bairo majū wēēpeticōama.

¹⁴ Jōbui ūm̄yrecōo cūā yasicoap̄u. Baunemoepā. Jīcā pūrō papera pūrōācārē tunua yasioricarore bairo jicoquei yasicoáp̄u. Bairi ūtā yucū ati yepa caānie, rīa capairiyap̄u caānie yucū poari cūā yugui w̄peticōáp̄u. Aperop̄u jeto tie ñipetiro w̄ñetanañcāpeticōáp̄u.

¹⁵ Ñipetiro ati yepa macāāna carotimasīrā quetiuparā reyes cūā ac̄apeticōámá, tiere iñarī yua. Ūtā yucū, ūtā wiirip̄u ruticoámá. Aperā camasā quetiuparā catutuarā, soldaua quetiuparā catutuarā, cadinero cāgonetōrī majā cūā ac̄acoama. Torea bairo tunu carotitutuarā majū camasā caroaro ñe r̄usaeto caāna, aperā paacoteri majā ūm̄arē bairo caāna cūā uwijāñuwā. Ñipetiro ūtā yucūp̄u rutipeticōámá.

¹⁶ Bairo ti yucū ūtā yucūp̄u áná yua, atore bairo ī otiwā: “¡Ūtā yucū, ūtā rupaa marīrē to sītōō yasioáto!” īwā. “Carotimasī cū caruirop̄u carui marī cū caññaiparore bairo marīrē to sītōō yasioáto ūtā yucū. Roro popiye marī tām̄o joroque marī átiremi tronop̄u caruiācū. ¡Bairi ūtā yucū marī to ñapea yasioáto!

¹⁷ Amerē etacoaya merē yua roro popiye marī tām̄o joroque marī cū caátipa r̄ām̄u. Caāñitusari r̄ām̄u camasārē cū caññabeseri r̄ām̄u majū etacoaya yua. Bairi ti r̄ām̄arē, ¿noa na netōmasīrāati?” ī yapapuawā ñipetiro ati yepa macāāna caāñimiatana, tie cabairijere uwirā yua.

7

Los señalados de las tribus de Israel

¹ Tiere iñarī bero, tunu ñiñajoroyawū ángelea majā bapariċānacāñ majūrē. Na p̄ame bapariċānacā jopee ūm̄yrecōo jopeerire nucūwā. Bairo nucūrā, na p̄ame wīnorē carotimasīrā āma. Wīnorē ati yepa ñipetirop̄u papurotiema. Rīa capairiyap̄u cūārē papurotiema. Yucū ati yepa caānie cūārē papueta rotiema. Wīno capapubujopeere tunuo ñocōp̄eyocōāwā yua.

² Bairi apei ángel cūārē cū ñiñajowu. Muipɩ cū cawāmuatō pɩamerē amí. Cū pɩame Dios cacatii ya wāme camasārē cū cawoatuparore cāgowí. Tore caneacú ángel pɩame yua umurecōo jopeerire bapariñacāñ cāña ángeleare awajirume mena tutuaro na busujowí. Ati yepare, bairi ria capairiya cūārē royeturasiñiq̄ērē camasírārē bairo na íwí:

³ “¡Ti yepare, bairi riaputo capairiya cūārē royetueticōaña! Yucu ti yepa cañie cūārē royetueticōaña mai. Dios ya wāmerē marí tugarā mai marí Quetiupɩ yarā cañanē. Na riapoare cū wāmerē turotiya mai,” na íwí.

⁴ Bairo cū caírō bero, yu tūgojoroyawu tocānacāñ majū Dios ya wāmerē catuecoatanarē. Ato cānacāñ majū āniroyawā nipetiro, israelita ya poari macāña caña yua: ciento cuarenta y cuatro mil majū niroyawā. Tocānacāñ majū na cōñaroyawā:

⁵ Judá ya poa macāña pɩga wāmo peti rɩpore pɩga pēñirō cānacā mil majū.

Rubén ya poa macāña pɩga wāmo peti rɩpore pɩga pēñirō cānacā mil majū.

Gad ya poa macāña pɩga wāmo peti rɩpore pɩga pēñirō cānacā mil majū.

⁶ Aser ya poa macāña pɩga wāmo peti rɩpore pɩga pēñirō cānacā mil majū.

Neftalí ya poa macāña pɩga wāmo peti rɩpore pɩga pēñirō cānacā mil majū.

Manasés ya poa macāña pɩga wāmo peti rɩpore pɩga pēñirō cānacā mil majū.

⁷ Simeón ya poa macāña pɩga wāmo peti rɩpore pɩga pēñirō cānacā mil majū.

Leví ya poa macāña pɩga wāmo peti rɩpore pɩga pēñirō cānacā mil majū.

Isacar ya poa macāña pɩga wāmo peti rɩpore pɩga pēñirō cānacā mil majū.

⁸ Zebulón ya poa macāña pɩga wāmo peti rɩpore pɩga pēñirō cānacā mil majū.

José ya poa macāña pɩga wāmo peti rɩpore pɩga pēñirō cānacā mil majū.

Benjamín ya poa macāña pɩga wāmo peti rɩpore pɩga pēñirō cānacā mil majū niroyawā.

Tore bairo na cōñaroyawā israelita majā ya poarire yua. Naa, nipetiro ciento cuarenta y cuatro mil majū āniroyawā.

La multitud vestida de blanco

⁹ Tiere ñnarí bero, ñiñajoroyawu tunu camasā capāārā majūrē. Nipetiro yepaa macāña, apeye busuri majā caño cārō, bairi tocānacā macāñ macāña caña camasārē ñiñajowu. Dios carotimasí cū caruiro riaperɩ nucūwā. Cū macū corderore bairo caācū riaperɩ nucūwā camasā capāārā majū yua. Nocārō majū capāārā na cañnoi, noa ũna cōñajītia mano majū āma. Jutii cayowerije cabotirije majūrē jāñawā. Carupaño queeri, bopūñ ũnierē cāgori āma nipetiro, na, camasā.

¹⁰ Bairo āna, na pɩame busurique tutuaro mena atore bairo í awajawā: “¡Marí Pacu Dios tronopɩ caruí, bairi Cordero mena na camasírñjē jūgori marí netōñnama!” í busuwā.

¹¹ Bairi carotimasí cū caruiro, trono ture cabutoa camasírā, bairi aperā bapariñacāñ cacatirā seres majā na cañnorē nipetiro ángelea majā nucū āmejorewā. Na pɩame na riapé yepa cāgōrōpɩ mucūmuátí, Diore q̄ñiroawā cū caruiro trono riaperɩ yua.

¹² Bairo í basapeowā Diore:

“¡Bairoa to baiáto!

Marí Pacu Dios ñumajūcōañami.

Bairi camasā nipetiro cū na basapeoáto.

Ñe ũnie cū camasíētīē carusaecu ñiñami.

Cūrē Íroari, ‘Jāā mena mɩ ñijāñña,’ cū na íáto.

Nipetiro camasā cū na Íroáto.

ũnie cajutiñurĩjērē cū jowā. Ti altar oro mena na caqũñenoricārõpu cū cajoemũgõjoparore bairo írā, tiere cū jowā. Ti altar pũame carotimasĩ cū caruiro riapere āmu. Bairi yua cū pũame ti jotupu tie cajutiñurĩjē inciensore jãārĩ joebusejũgowĩ. Dios yarā cū ya poa macãāna nipetiro caāna cū na cajēnipeorije jĩcārõ mena joejogu āmi.

⁴ Bairo altar buipũ cū cajoemũgõrõ, Dios tũpu tie bũsewāmu etawũ caroa cajutiñurĩjē majũ yua. Dios ya poa macãāna cū na cajēnipeorije cūā cū tũpũa etawũ.

⁵ Bairo átiri bero yua, ángel pũame ti altar macãājē caũrĩjē nitĩrē pairo cū jotupu jejãārĩ ati yeparũ wēērocaño jocõāwĩ. Bairo cū cawēēñojoro, tame, pairo bũpo bũsũrique ocajowũ. Tutuaro bũpo yabewũ. Tunu bairo yepa cūā tutuaro majũ yepa yugui rocacõāwũ.

Las trompetas

⁶ Bairo cabairipũre jĩcā wāmo peti pũga pēnirõ majũ ángelea majā pũame na putirique jĩcā wāmo peti pũga pēnirõ caānierē jĩcāũ jeto putigarā coterā baiwā.

⁷ Bairi caānijũgon ángel putiwĩ cū yaro putiricaro trompetare yua. Bairo cū caputiripũna, tocārõā ati yeparũre cayũsũari rupaaca ocorore bairo pairo wēēwā. Peero cūā nocārõ pairo riĩ asuyaro ati yeparũre ñawũ. Ati yepa ũyasicoarũ. Itia sero caānorē jĩcā sero joerocaricarore bairo ati yepa ũyasicoarũ. Ati yepa macãājē yucũ majũ caānie cūā itia sero cārõ ũpeticoarũ. Taa ati yepa caānie nipetiro ũpeticoarũ.

⁸ Caputijũgoatacũ bero macãācũ ángel putiwĩ tunu cū yaro putiricaro trompetare. Tocārõā yua, jĩcā macãñucārõ cārõ majũ pairo caũrĩ bũũaro ria capairiyarũ ñarocapaetawũ. Bairo ti peero cañarocapaetaro yua, itia sero caāniatato jĩcā sero cārõ tiya ria riĩre bairo jēñacoarũ.

⁹ Tunu bairo ria capairiya macãāna caāna cacatirā itia sero caāniatana jĩcā sero cārõ majũ riapeticoama. Tunu bairoa cūmuu capaca cūmuu tiyare cañesēāmiataje cūā itia serore jĩcā sero cārõ yasipeticoarũ.

¹⁰ Pũgarā bero macãācũ ángel putiwĩ cū cūā cū yaro putiricaro trompetare. Tocārõā yua, ñocõ nocārõ capai majũ ñacoamĩ ati yeparũ. Jĩña woricaro caũrĩ peerore bairo caācũ pairo ñacoamĩ ũmũrecõõpũ yua. Cū pũame itia serore jĩcā sero cārõ riyare yasiowĩ. Itia serore jĩcā sero cārõ yasiowĩ oco opee cūārē.

¹¹ Cū, ñocõ cañaaatacũ pũame Amargura wāmecumi. Amargura, ĩgaro, “Cajũgũēĩ,” ĩgaro ĩña. Bairi itia serore jĩcā sero cārõ riyaa jũgũēpeticoarũ. Tie carorije cajũgũērĩjērē etirā, camasā cūā capāārā riapeticoama.

¹² Itiarā bero macãācũ ángel putiwĩ cū cūā cū yaro putiricaro trompetare. Tocārõā yua, muipũ ũmũreco macãācũ cūā jĩcā sero cārõ yaticoami. Tunu bairoa jĩcā sero cārõ ñami macãācũ muipũ cūā yaticoami. Torea bairo ñocõā cūā jĩcā sero cārõ yaticoama. Bairi na, nā cabusuānimiataje itia sero caāniataje jĩcā sero cārõ mamũ. Naitĩārõ tuacõāwũ. Bairi yua ñami, ũmũrecõõ cūārē caroarõ jĩcārõ tãni jĩñawoema. Ati yepare jĩcārõ tãni busuwoema yua.

¹³ Cabero ñiñajowũ aa ũmũrecõõpũ cawũtēñotaure. Cū pũame bairo bũsũocajowĩ bũsũrique tutuaro mena: “¡Ade tame, ade tame, ade tame! Bopacooro majũ tãmuogarāma ti yepa macãāna. Ato jũgoye itiarā caputiparā na caputiro, roro bopacooro tãmuogarāma camasā. Petoaca rũsaya merē catasarā itiarā ángelea majā na caputiparo,” ĩ bũsũwĩ aa pũame.

9

¹ Tunu baparcĩnācũ bero macãācũ ángel apei putiwĩ cū cūā cū yaro putiricaro trompetare. Tocārõā yua, ñiñawũ ũmũrecõõ macãācũ ñocõ ati

уерару сѹ саѣацѹмуетароре. Байро сѹ саѣацѹмуетаро, ллаве, оре саѹсѹарї опере пѹарїсѹарѹрѹ сѹ нунївї.

² Сѹ рѹаме тосѹрѹа тї оре саѹсѹарї опере пѹацѹавї то ллаве мена уа. Тї оре рѹаме байро сѹ сапѹарѹ, паїро бусевїтївѹ. Пееро весе жоерїса пееро носѹарѹ паїро саѹрї пееро сѹрѹ мајѹ бусевїтївѹ. Носѹарѹ паїро тї оре мацѹајѹ кабусерої уа, муїрѹе сѹ бусе бїатосоару. Доге байро атіа mano вїнорѹ бусе бїјапетїсоару.

³ Тїе бусерї мена вїтївѹ yeseroare бairѹ саѹна сатоарѹ мајѹ уа. На рѹаме атї уепа нїпетїропу вѹбатапетїсоамѹ. Камасѹрѹ на сатоајїапеере на јовї. Сотапа сѹ сатоарїсаре байро сатоарїса сѹгорѹ мајѹ ама.

⁴ Байро нарѹ каротї рѹаме аторе байро на ївї: “Тї уепа мацѹајѹ уѹсѹ нїпетїропе мајїа ѹгаерѹ. Тї уепа сажѹмерїјѹ тѹа сѹарѹ мајїа ѹгаерѹ. Дїос уа вѹмерѹ на ріаперу сатуена камасѹ роқуере на мајїа тоава.

⁵ Бairѹрѹна, на мајїа тоајїагеера. Јїсѹ вѹмо сѹнасѹ муїрѹна сѹрѹа на вїсїо а̀нїо јороқуе јето на мајїа а̀ра;” на ївї нарѹ каротї рѹаме. Байрї на сатоарїје п̀нїмајїѹсѹавѹ. Јїсѹа сотапа сѹ сатоарїје сѹрѹ п̀нїнїрїјѹ тоарї мајѹ а̀ма.

⁶ јТame, тї рѹмѹ саетаро, камасѹ рїayasїсоатѹјере бомїгарѹма, бутїоро сарп̀нїрѹ јѹгорї уа! Байро бомїрѹсѹа, рїамасїѹтїгарѹма. Сариасогарѹ на сѹнїмїатасѹарѹ, на сарїаперѹна манїгаро маї.

⁷ На, yeseroa рѹаме caballoare байро бауѹвѹ. Caballoa мена на сѹамеоқѹїпаро јѹгоје сѹанарѹ байро тутуарѹ мајѹ а̀ма yeseroa. Байрї туну на рѹроарї буїре пesarїсаро corona oro бето ѹнорѹ пesarѹвѹ. На ріапѹ сѹа камасѹ баурїқуере байро бауѹвѹ.

⁸ Туну байроа сарѹмїо роа ѣарѹрѹ байро роа ѣарѹсѹма. На опї сѹарѹ уаї јїѹа опїре байро сѹгоѹвѹ.

⁹ На рупѹ сѹарѹ а̀рѹа coro ѹно мена јѹнатѹѹвѹ. На рѹаме тутуаро мајѹ вѹѹѹ. Caballoa сарѹарѹ на сѹмарї coro мена пажїарѹнѹ, на сатѹгѹ атуро сѹрѹ мајѹ бусѹѹѹ yeseroa на савѹрїје.

¹⁰ Туну байроа на рїсѹѹ сѹа сотапа рїсѹрѹрѹ байро а̀нїрї, сѹ тоарїсареа байро тоарїсасѹма. Тїа на тоарїса јѹгорї јїсѹ вѹмо сѹнасѹ муїрѹна мајѹ роїїе на вїсїо а̀нїо јороқуе атѹјере сѹгоѹѹ.

¹¹ На, yeseroa quetїруѹа, саѹсѹарї опере мацѹацѹ а̀нѹел ѹсѹ рѹаме байро вѹмесѹмї: Abadѹn, вѹмесѹмї hebreo мајѹ уаје менарѹ. Аперѹ грїего мајѹ уаје рѹамерѹ: Apolїѹn вѹмесѹмї нарѹ каротї мајѹ уа. Apolїѹn їгаро, “Rorїје Саа́сѹ, Rerї Majѹсѹ,” їгаро їѣа.

¹² Мерѹ јїсѹ вѹме нетѹѹѹ камасѹ атї уепаѹре роро на сатѹмѹорїјѹ. Yeseroa јѹгорї роро на сатѹмѹорїјѹ мерѹ нетѹѹѹ. Байро на санетѹмїатасѹарѹ, маї рѹга вѹме рѹсасѹавѹ камасѹ роро на сатѹмѹорее.

¹³ Байрї а̀реї а̀нѹел јїсѹ вѹмо сѹнасѹ беро мацѹацѹ п̀тїѹї сѹ уаро п̀тїрїсаро тропетаре. Тосѹрѹа уѹ тѹгоѹѹ бусурїқуере. Оро мена қѹенорїсѹ mesa altar мацѹа јавїї бapарїсѹнасѹ јавїї сѹа̀нїеру бусурїқуе бусѹвїтївѹ. Тї altar рѹаме Дїос сѹ сарѹїро ріаперу а̀мѹ.

¹⁴ Тору савѹсѹвїтїрїје рѹаме аторе байро қѹї јовѹ јїсѹа п̀енїрѹ сѹнасѹ мајѹ саа́сѹ мацѹацѹ тропетаре сасѹгоѹре: “А̀нѹеа мајѹ бapарїсѹнасѹ сѹанарѹ тѹмурї на роїоѹја. Рїа сарїарїѹ Ёѹфратес савѹмесѹтїѹ тѹнїпу јїѹатурїсарѹ на роїоѹја,” їсажовѹ бусурїқуе.

¹⁵ Байро сѹ сѹрѹ, а̀реї а̀нѹел рѹаме на роїоѹї рїа сарїарїѹ Ёѹфратес тѹнїпу јїѹатурїсѹрѹ бapарїсѹнасѹ сѹанарѹ уа. Камасѹ атї уепа мацѹа̀на їтїа серо сѹнїмїатанарѹ јїсѹ серо сѹрѹ мајїѹрѹ на сарпѹїамасїпароре байро ї, на роїоѹї.

Na ruame, “Ti hora, ti ruma, ti muipru, bairi ti cāma majū capajīāparā nigarāma,” cū caicūricārā āma.

¹⁶ Capāārā majū capajīārī majā soldaua niroyawā. Bairu, yu tūgobocawu na cacōnarārē. Ato cānacāū majū niroyawā: Doscientos millones majū niroyawā soldaua caballo bui jeto pesari capajīāránā yua.

¹⁷ Bairo qūēgueire bairo yu caīñarōru yu caīñajoata, caballo capāārā majū āma yu riaperu. Na bui capesarā cūā āpōā coro nocārō peerore bairo majū cajūārī corore jāñawā na cotiaru. Aperā nocārō umrecoore bairo cajūmerijērē jāñawā. Aperā nocārō cajuririje eware bairo caānicoorire na cotiaru jāñatowā. Na capesarā caballo ruame yaijūāū capai ruoore bairo ruoocuma. Bairi yua, na riseerupe peero, buseri, apeye moetie azufre sawāmecutie asuyaro witiwu.

¹⁸ Tie carorije itia wāme caballo riseeru cawitirije mena jūgori camasā ati yepa macāāna itia sero cārō yasipeticoamá. Peero, buseri, bairi apeye azufre mena jūgori yasipeticoamá camasā yua.

¹⁹ Na, caballo ruame na risero cawitirije mena jūgori cauworā majū āma. Na pīcōō cūā āña cū ruoora mena cū cabacajīārōrē bairo uwioro caātie āmu.

²⁰ Bairo camasā tie carorije mena roro na cayasicoamiatacūārē, aperā cacatirusarā ruamea tūgoñamasacatiema. Mai, bairoa carorije macāājērē átīcōāma. Wātīā cūārē mai bairoa na ĩroacōāma. Oro mena na cawerīcarā cacatienarē na ĩroacōāma. Camasā na jūgūēā caāniparā ĩrā, ūtā bronze, ūtā majū, o yucu mena na caqūēnorīcārārē na ĩroacōānirecoawā camasā carusarā cacatīrā ruame mai. Na majūā na caqūēnorīcārā caīñaena, catūgoena, peeto ūno cūārē cajee peāmasīēnarē, mai na ĩroacōānirecoawā, uwioro ati umrecoo cabaimiatacūārē.

²¹ Tunu bairoa āmeo pajīārīqūē cūārē pitiema. Wātī yeri pūna jūgori camasārē na cayasorije cūārē átījānaema. Carōmia mena roro na caātiepencūrījē cūārē jānaema. Roro aperā yaye na cayajanucūrījē cūārē jānaetimajūcōāwā.

10

El ángel con el rollito escrito

¹ Cabero ñiñajo royawu tunu apei ángel catutuaū majūrē. Umrecooru oco buseri watoaru caruīacure cū ñiñajowu. Cū ruoora buire buewērē bairo bauwu. Cū riapé ruame muipru umreco macāācārē bairo butioro asiyawu. Cū ñīcāārī cūā peero caānucūrījērē bairo butioro asiyawu.

² Cū wātoru jīcā pūrō papera pūrō ūno woarica pūrōācārē cūgowī. Tunuarīca pūrōrē cū capāātāpūrō majūrē cūgowī. Bairi yua ti pūrō rupatunua āmu, jīcā pūrōā nimīrōcūā. Cū ruame yua ati yeparu ruieta nucāetawī. Bairo ruietau, carīape ruḡōā cū ruore ria capairiyaru peanucūū etawī. Ape ruḡōā caācō ruḡōā ruamerē yepa caoco manoru peanucūū etawī.

³ Bairo ruieta nucāetari busarique tutuaro mena awajawī. Yai jūāū cārō majū tutuaro ĩwī. Bairo tutuaro cū caawajaro yua, jīcā wāmo peti ruḡa pēnirō cānacāū caāna ruoora cū yuwā.

⁴ Bairo jīcā wāmo peti ruḡa pēnirō cānacāū ruoora na cabusuro bero, yu ruame na cabusatajere woagu yu āru. Bairo woagu yu caātirana, busarique umrecooru caātie yure caīocajorijere yu tūgowu. Bairo ĩroyawu: “ĭTame, mu woatuepa jīcā wāmo peti ruḡa pēnirō cānacāū majū ruoora na cabusatajere! Tie na camasīpee mee ñiña mai. Mu woatuepa tiere,” caīrocajorijere yu tūgowu. Bairi yu woatuepu ruoora na caātajere.

⁵ Tocārōã yua, ángel ria capairiyaru, bairi ati yeparu capearuietanacãurẽ yu caññajoatacu ruame cū wãmo cariape nugōãrẽ umurecõoru ñumugõjowĩ.

⁶ Bairo átiri yua, tocãnacã rũma caãcũ, umurecõore caátacu, ati yepa, bairi ria capairiya cããrẽ caqũenoricũ, bairi nipetiro caãnieru cãrõ caqũenoricũ ya wãme mena írĩ quetibujawĩ. Bairo ñwĩ: “Merẽ etacoaya yua ati umurecõo capetiparo. Ìmea nitusaro baiya.

⁷ Caputitusau, jicã wãmo peti puga pẽnirõ macããcũ ángel cã trompetare cã caputijugoripaurẽ merẽ yaparo etagaro. Ati umurecõo merẽ manigaro yua. Dios cã caátiga jũgoyetiricarorea bairo baiyaparo etagaro. Cã yarã profeta majãrẽ na cã caquetibujunetõrotiricarorea bairo baiyaparo etagaro yua,” Ì busujowĩ ángel.

⁸ Mai, busurique umurecõoru caatẽ yu catũgojũgoataje ruame yu busunemowã tunu. Bairi ñiwã tunu: “Juan, ácjua jĩ ángel tũru. Ria capairiyaru bairi ti yeparu capeanucũ tũru ácjua. Bairo átí, pããricã tunua cã wãmoru cã cacũgori tunuarẽ cã jiya neiã,” ñiroyawa busurique.

⁹ Bairo yure caĩrẽ tũgori, ángel tũru yu áru. Cũ tũru etari, cũ yu jẽniwã ti papera tunua cã wãmoru cã cacũgori tunuarẽ. Bairo cũ yu cajẽnirõ, bairo yu yuwĩ: “Jan, mũ yu jogu. Eñã, neña. Nerĩ bero, ugayucõãña ti pũrõrẽ. Bairo ti tunuarẽ mũ caugajũgoripau jetore mũ risero beroa ocore bairo ipitigaro. Baiorua, mũ caugayuro bero mũ paaroru ãno ruame, butioro jũgũẽgaro yua,” ñrĩ yu nuniwĩ ángel ti tunuarẽ.

¹⁰ Bairo yu cã caĩrõ, yu ruame cã wãmoru cã cacũgori tunuarẽ yu newũ yua. Bairo nerĩ, yu neugacõãwã ti pũrõrẽ yua. Bairo yu caugaro, cã caĩlatorea bairo yu riserore mai beroa ocore bairo caroa majũ ipiticoaru. Baiorua, yu paaroru yu caugajãjoro ruame roquere, yu paaro roro majũ jũgũẽcõaru. Carorije capiyarijere marĩ caetijãrõ, capũnirõrẽ bairo yu paaro pũniwã.

¹¹ Bairo cabairipana, bairo ñiwã: “Mai, mure ñusacõãña Dios cã caĩrjẽrẽ camasãrẽ na mũ caquetibuju ãnipee. Bairi tocãnacã macãã macããnarẽ na mũ quetibujugu. Nipetiro tocãnacã yepa macããna cããrẽ na mũ quetibujugu. Tocãnacã roa macããna apeye busuri majã, bairi nipetiro quetiuparã reyes cããrẽ na mũ quetibujunemogu tunu,” ñiroyawã yua.

11

Los dos testigos

¹ Bairo ñi quetibuju yaparori yua, yu nuniwã cõñaricãpãĩrẽ. Tuericure bairo caãnipãrẽ yu nuniwã. Tipãrẽ yu nunirĩ, bairo ñiwã: “Atipã cõñaricãpãĩrẽ nerĩ ácjua Dios ya wii templo wipru. Ti wii caesarore cõñauja. Ti wii macãã altar mesa cããrẽ mũ cõñawã. Ti wii templo wipru Diore cañubuepeonucũrĩ majã camasã cããrẽ na mũ cõñawã. “Tocãnacãũ majũ niñama, miwã.

² Ti wii templo macã yepa roquere mũ cõñaera. Ti yepa, merẽ cãrẽ caboenarẽ Dios cã cajorica yepa niña. Na ruame Dios ya macã cañurĩ macã macããnarẽ capajãreparã nigarãma. Yoaro cuarenta y dos muiprua majũ toru ãnirĩ pajãã ãnigarãma. Bairi tore mũ cõñaera.

³ Bairo na caatĩãno, yu ruame yu yarã quetibujuri majãrẽ na tũru na yu jogu. Pugarã na yu jogu. Yu yaye macããjẽ yu caquetibujurotijerere narẽ caquetibujunetõõparã majũrẽ na yu jogu. Yoaro, mil doscientos sesenta rãmurĩ cãrõ na quetibuju ãnigarãma. Na ruame cawirurije, boori jutii ùnierẽ jutii jãñarĩ ágarãma,” ñi quetibujuwã.

⁴ Na, pugarā quetibujuri majā pume olivo yuca, bairi puga tutuu jñaworique ati yeparu cañnerē ānicōñarā baiwā. Dios cū caññajoro ati yeparure cañnerē bairo ānicōñarā baiwā.

⁵ Narē, noa ūna roro na capajīāgaata, na risero cawitiri peero, peero mena na joercōāgarāma. Ti peero na riseroru cawitiri peero uwiomajūcōāwū. Na wapana ūnarē cajoeremajūcōārī peero āmu. Bairi ti peero mena riagarāma noa ūna na pugarārē roro capajīāgarā pume yua.

⁶ Na, quetibujuri majā pugarā caña, umurecōo jopeere biamasīrīqūērē masīwā. “To ocaeticōato ti yepare,” ĩrā, tore bairo átajere masīwā. Dios yaye quetire na caquetibujū āniyūtea cārō, “To ocaeticōato,” ĩrā, tore bairo átimasīrīqūērē masīwā. Tunu bairo oco cūārē rīi to jēñao joroque átimasīrīqūērē masīwā. Capee wāmerē ati yepa macāñarē roro átajere masīwā. Caño cārō roro popiye tāmuriqūērē masīwā. Nocānacāni na caboro cārō camasārē roro átīānimasīrīqūērē masīwā, naa, quetibujuri majā yua.

⁷ Bairo na caátimasīmiatacūārē, tie quetire na caquetibujuyaparo petetaripure, cañcūārī operu cawāmuatīataca moecū monstroo pume na āmeo qūēgumi. Bairo na āmeo qūērī yua, na netōncācōāgumi. Na pajīare peyocōāgumi pugarāpura yua.

⁸ Na rupaari ānajē átāwā maaru cūñareagaro. Capairi macā, marī Quetiupure na capapurocarica macā maaru cūñareagaro. Na majū ĩrā, Sodoma, o Egipto na cañwametinucūrī macāru cūñagaro na rupaari ānajē yua.

⁹ Itia rūmu ape rūmu recomacā majū yoaro na rupaari ānajērē ĩña ānigarāma camasā. Capee macāā macāāna, camasā poari caño cārō, apeye busuri majā caño cārō, tocānacā yepa macāāna caño cārō ĩñagarāma na rupaari ānajērē. Bairo ĩñarī na rupaarire yaarotietigarāma, asiarā yua.

¹⁰ Na caquetibujurijere caboetana ānirī, ati yepa macāāna butiuro useanigarāma, merē na cariarijere ĩñarī. Nocārō causeanirā ānirī yua, tocānacāūpua apeye na cacūgorijere wapa manoa āmeo jogarāma. Mai, na, pugarā profetare bairo cañnana pume na caboena, narē capatowācōrārē bairo majū narē cañnana āñupā. Bairi na cariaro bero, causeanirārē bairo baigarāma.

¹¹ Bairo na cariaremiatacūārē, tame, itia rūmu ape rūmu recomacā caátō majū, Dios pume na cationemowī tunu. Bairo cū cacatiuro, catirā majū wāmuñcācōāma tunu. Bairo na cacatitunurō ĩñarī yua, nipetiro narē caññarā butiuro na uwiwā.

¹² Tocārōā yua quetibujuri majā cañnana pugarā pume busurique tutuaro cañcaorijere tūgowā. Umurecōoru caatie atore bairo na ĩ ocajowu: “Tiaya. Wāmuasā ato yutu umurecōoru.” Tocārōā oco poa watoaru wāmucoāmā, umurecōoru ānā yua. Bairo na caátō, narē caboetana na pesua cūa na ĩñawā.

¹³ Bairo na sawāmuatīpua, ati yepa butiuro majū yuguīwu. Ti macā macāājē wiiri jīcā wiiri ñapeticoaru. Puga wāmo cārō cañniataje jīcā wii cañaweyorore bairo ñapeticoaru, yepa cayuguiro jūgori yua. Camasā cūa tie jūgori jīcā wāmo peti puga pēnirō cānacā mil majū yasipeticoāma. Bairo cabairijere caññarā cacatirusarē pume yua butiuro uwiuri Diore cū basapeojūgowā. Umurecōo macācūārē cū basapeojūgowā yua.

¹⁴ Merē jīcārō bero macāā yūtea roro cabairi yūtea cūā netōwū. Merē puga yūtea carorije cabairije netōwū. Bairo canetōmiatacūārē, mai jīcā yūtea ruscōāña camasā roro na cabaipa yūtea. Catūsari yūtea ñigaro. ¡Ayu tame! Ti yūtea macāājē carorije merē baijūgogaro majū baiya.

15 Bairi yua, ángel catusaꝝ putiwī. Jīcā wāmo peti ꝑuga ꝑēnirō caānacāꝝ macāācū catusaꝝ majū putiwī cū yaro putiricaro trompetare. Tocārōā yua, tutuaro busarīque ʘmʘrecóꝝm ocajowʘ. Atore bairo iwū:

“Āmerē yua ti yera macāāna na carotimasīrjē peticoaya.

Marī Quetiupaꝝ Dios jeto cū macū Mesías mena rotimasīñami.

Āmerē yua, na jeto tocānacā rāmʘa rotimasī ānigarāma,” ĩ ocajowʘ ʘmʘrecóꝝm.

16 Cabutoa camasīrī majā veinticuatro majū caāna, Dios riapereꝝ na caruirije mena caruīāmejorerā ꝑʘame yeraꝝ mucūmuāti butiuro cū basapeowā.

17 Bairo qūī basapeowā Diore:

“Jāā Quetiupaꝝ Dios nipetiro carotimasī, jāā mena mʘ ĩumajūcōāñā.

Mʘa, tirāmʘʘna caānijūgoatáꝝ mʘ āniñā. Āme cūārē bairoa mʘ ānicōā ninucūñā.

Āmerē nocārō mʘ catutuarije mena camasā nipetirore mʘ jetoa na mʘ roti ānimasījūgoya yua.

18 Tocānacā yeraa macāāna camasā mʘ asiari mʘrē teejāñuwā.

Bairo mʘrē na cateemiatacūārē, āmerē etaya naa asiari roro na mʘ caátipa rāmʘ majū yua.

Cariaricará nipetirore na mʘ caññabesepa rāmʘ majū etaya.

Bairo na ĩñabeseri yua, na yarā profeta majārē na yaye wapa macāājērē na mʘ jogʘ.

Na sawapatapere caroa majūrē na mʘ jogʘ. Bairo mʘrē caboetana roque ꝑopiye tāʘmʘogaráma.

Nipetiro mʘ ya ꝑoa macāānarē caroa majūrē na mʘ jogʘ.

Capacarā, o penaaca caāna mʘ ya wāmerē caīroari majā nipetirore caroa majūrē na mʘ jogʘ.

Nipetiro na ꝑʘame mʘ mena ʘseanigarāma yua.

Ati yeraꝝre carotimasīrā camasārē roro caāna roquere na mʘ reꝑeyocoagu yua,” qūī basapeowā Diore cabutoa camasīrī majā ꝑʘame.

19 Tocārōā yua, Dios ya wii templo wii majū ʘmʘrecóꝝm macāā wii jope ꝑāāñacásoꝝm. Ti wiire ĩñajowʘ ʘmʘrecóꝝm. Bairo yʘ caññajoro, bauwʘ ti wii ꝑʘeapere Dios ya pata rocapata ꝑʘame. Bairo cabauripaꝝre, tame, butiuro bʘꝑo yabewʘ. Butiuro busarīque ocajowʘ. Tame, bʘꝑoa cūā tutuaro majū ꝑaawā. Yera cūā butiuro yuguīwʘ. Tunu bairoa ocaro cārō majū sayʘsari ꝑʘaaca ati yeraꝝre ĩacūmuwā.

12

La mujer y el dragón

1 Ato jūgoye ati yera roro cabaiꝑeere ʘmʘrecóꝝm ĩñojūgoyetiwʘ. Bairi cabero ĩñajowʘ ʘmʘrecóꝝm cabairijere tunu. ¡Tame, carōmio muīꝑʘ wa-toꝝꝝ jāñarī buiaeta ꝑʘcāwō! Muīꝑʘ ʘmʘrecó ꝑʘacāācūꝝre jāñarē bairo bauwō. Aꝑeī muīꝑʘ ĩñami macāācū buire ꝑeānucūwō. Tunu bairoa cō ꝑʘꝑoa buire ꝑesawō ꝑesarica beto coronarē. Ti beto ꝑʘame ꝑuga wāmo peti ꝑʘꝑore ꝑuga ꝑēnirō cānacāꝝ majū ꝑʘocācūꝝm.

2 Cō, carōmio, bairirupaꝝ caācō majū bauwō. Bairi butiuro awajarique mena cō macū cū cabuīaparo jūgoye wisiwō. Bꝑꝑacoꝝro wisiwō, cō macārē cūgogo jūgoye.

3 Cō berore aꝑeꝝe tunu ʘmʘrecóꝝm bauñonemowā tunu. ¡Tame, moꝝcū marī caññāñacēū ũcū dragón sawāꝑeꝝꝝꝝ caññāꝝ majū buiaetanꝑʘcāwī! Cū ꝑʘame jīcā wāmo peti ꝑuga ꝑēnirō cānacā majū ꝑʘꝑꝑꝑꝑꝑꝑ. Ti ꝑʘꝑꝑ ꝑʘame

petiro puga wãmo cãrõ majũ jawiicaru. Bairi tunu tocãnacããrua ãpõã beto corona quetiuraru yaro ùnorẽ cãgowĩ dragón.

⁴ Bairi yua, cã ruame ñocõã itia sero caãnarẽ jicã sero cãrõ majũ cã pĩcõrõ mena na paabato wẽecõãjowĩ. Bairo cã caáto, ati yeparu ñawã ñocõã yua. Bairo átiyaparori, carõmio camacã cutigo riaperu etanacãrĩ cõ cotewĩ. Cõ macã cã cabuiaripana jicoquei caãcãrẽ cõ jiya ugarocaweyocõãgu cotei baiwĩ.

⁵ Tocãrõã yua, carõmio macã, caũmu majũ buiawĩ. Cã ruame nipetiro ati yepaa macããnarẽ quetiuraru caãniparu majũ ãmi. Nipetiro tocãnacã macãã macããnarẽ tutuaro majũ carotimasĩparu ãmi cõ macã. Bairo cã cabuiaripana yua, Dios ruame cã caruirotu umurecõoru cã nejocõãwĩ, dragón cã ugaremi, Ì.

⁶ Bairo Dios cã caáto, caãcã paco ruame desierto cayucumano camasã manoru ruticoámó. Dios cõrẽ cã sacũgaricaro, cõ cã caqũeno jũgoyeti bojaricaroru acoámó. Bairi Dios cõrẽ toru ugarique mena cõ juátinemo ãninucũgumi. Yoaro mil doscientos sesenta rãmuri cãrõ majũ ugarique mena cõ juátianinucũgumi Dios. Bairi cõ ruame toru acoámó.

⁷ Tie cabairo bero, ñiñajowu tunu umurecõoru ãmeo qũẽrĩqũẽrẽ. Pugatua ãmeo qũẽwã: Miguel cawãmesucu cã yarã aperã ángelea majã cañurã mena cã ãmeo qũẽwĩ dragõrẽ. Dragón cãã cã yarã ángelea majã cañuena mena ãmeo qũecãnamuwĩ Miguere.

⁸ Dragõjãã ruame tutuaro na ãmeo qũẽmiwã Miguejããrẽ. Bairãru na ruame na ãmeo qũẽjãtiema Miguejããrẽ. Miguejãã ruame na netõncãcõãwã. Bairi yua, umurecõore na ãnirotiema. Na caãnparo matu umurecõorure merẽ.

⁹ Bairi dragón cabucu, moecã ãña, wãtĩ, o Satanãs cawãmesucu tirũmũru caãnjũgoatacure cã wẽene rocacõãjowã yua ati yeparu. Nipetiro ati yepa macããnarẽ caltopaicure cã rocacõãwã. Dragón, bairi cã yarã cañuena mena ati yeparu cã wẽene rocañojocõãwã.

¹⁰ Tocãrõã yua, busurique tutuaro umurecõoru caocajorijere yu tũgowu. Bairo Ì ocajowu:

“Ãme majũ Dios marĩ cã canetõrĩ rãmũ etaya. Dios catutua carotimasĩ ãnirĩ marĩ netõñami.

Cã macã Mesías cãã cã carotimasĩrjẽ mena dragõrẽ cã netõncãcõãwĩ. Bairi merẽ Dios, cã macã mena cã carotimasĩrĩparu etaya.

Dios ruame cã catutuarije jũgori marĩ yarã ti yepa macããnarẽ roro cabusjãnucũũ wãtĩã quetiurure cã rocacõãñami.

Cã caññajororu umurecõo, ñami, ‘Roro átiyama mu yarã,’ roro narẽ caĩbusjãnucũũrẽ merẽ cã rocacõãñami yua.

Bairi ãmea Dios marĩ netõpeti etamajũcõãñami.

¹¹ Marĩ yarã ti yepa macããna wãtĩrẽ cã netõncãcõãñama.

Wecu nurĩcãrẽ bairo caãcũ Cordero ti yeparu na yaye wapa cã cariĩrebojariquere carii na catũgorique jũgori cã netõncãcõãñama wãtĩrẽ.

Aperã Dios yayere caquetibũjuri majã na caĩrĩqũẽrẽ cariaepa catũgoricarã ãnirĩ wãtĩrẽ cã netõncãcõãñama yua.

Popiye baimirãcãã, uwiricaro mano tũgoñanarẽ bairo tũgoñanetõõcõãwã.

Dios yayere na caquetibũjuri jũgori narẽ na capajãregamiatacãrẽ, uwiricaro mano camasãrẽ quetibũjucõã ninucũwã.

Tie jũgori ãmerẽ wãtĩrẽ cã netõñama yua.

¹² ¡Tame, bairi ãmerẽ ato umurecõo macããna nipetiro marĩ useanito!

Ati umurecõo mena nipetiro marĩ useanito yua.

¡Ade tame! Bairo caroaro marĩ cañipare ti yepa macãana caturã roque bopacooro baigarãma.

Ria capairiya macãana cãã bairo roro bopacooro baigarãma.

Wãtĩã quetiurã ãmrecóorũ cawerocañojoecoatacũ ãame bairo roro na átigãmi.

Petoaca peerorũ cã caãra yãtea cacõnarõrẽ masĩmicãã, tutuaro asiarique mena ti yepa macããnarẽ roro na átigãmi baĩrãna.

Ãmeacã jeto roro narẽ áti áyami baĩrãna ti yerarũre,” ĩ ocajowũ bũsãrique ãmrecóorũ.

¹³ Bairo wãtĩ dragón ãame ati yerarũ rocañojoecori yua, carõmio camacũ cãtiatacore tutuaro mena cõ ãsawĩ.

¹⁴ Bairo cõ cã causaro ĩnarĩ, Dios ãame aa yaye querũrũrĩre cõ jowĩ. Apero cayoororũ wãtĩrẽ cõ cawãrutiparore bairo ĩ, cõ jowĩ. Desierto cayucãmano cayoororũ cõ cawãrutiparore bairo ĩ, cõ jowĩ aa querũrũrĩre. To cayoororũ Dios ãame cõ cũrĩ itia cãma are cãma recomacã majũ ãgãrique mena cõ cã cajãátinemo ãniparorũ cõ carutiãpeere cõ querũrũrĩre jowĩ.

¹⁵ Bairi yua, pĩno caroagorũ ãame cã riserorũ oco paio jẽñowĩ. Cã risero mena oco jẽñorĩ ria pairiya qũẽnowĩ, cõ, carõmiorẽ tie oco mena cõ rurocacõãũ. Tiya ria cã risero mena cã cajẽñocataya cõ to ãmayurocacõãto ĩ, qũẽnomiwĩ pĩno tiya riare.

¹⁶ Bairo cã cajẽñomiatacããrẽ, Dios ãame cõ juãmi. Yerarũ pairi ore, ore jẽñowĩ. Ti operũ ria pĩno cã risero mena cã cajẽñomiataya ãame ãmayujõ rocacõãwã.

¹⁷ Bairo Dios carõmiorẽ cã caátibojaro ĩnarĩ butiro majũ asiacoami carõmio mena. Bairo cõrẽ pajĩãmasĩtĩãmirĩ yua, cõ yarã, cõ pããmerã carusarã mena ãmeo qũẽĩ ámi. Dios cã carotirore bairo caátĩãna, tunu bairoa Jesús cã caquetibũjãrique cããrẽ caroaro catãgousarã mena ãmeo qũẽĩ ámi.

¹⁸ Bairo ácũ yua, ria capairiya tãnipãna tuacõãwĩ pĩno moecũ caroagorũ ãame yua.

13

Los dos monstruos

¹ Bairo cabairo bero, ñĩñajoroyawũ tunu ria capairiyarũre. Bairo yu caĩñajoro, pĩno caroagorũ monstruo riarũ pãmuetawĩ. Cã ãame jĩcã wãmo peti pũga pẽnirõ cãnacã majũ rũpooãmĩ. Tunu bairoa pũga wãmo petiro cãnacãã majũ jawiicãmĩ cã rũpore. Tunu areyera tocãnacãrũna pesarica beto coronarẽ pesawĩ cã rũpore. Tie cã rũpoo riãpoa buire rorije Dios cã caboetie cã caĩñajorore woatirique tusawũ.

² Cã, monstruo, yu caĩñã ãame yaijũããrẽ bairo bauriquestãmĩ. Cã rũpori cãã macãncũ macããcũ bũcõ rũporire bairo ãmũ. Tunu bairoa macãncũ yai riserore bairo riserocãmĩ. Bairi yua, dragón ãame tutuariquerẽ cã jowĩ monstruore. Cã caruiro trono cããrẽ cã jowĩ. Tutuaro rotimasĩrĩqũẽ cããrẽ cã jomajũcõãwĩ dragón monstruore.

³ Mai, cã, monstruo ãame jĩcã cã rũpoare roro majũ paio cãmirõcãmĩ. Bairoãna, ti cãmirõ yaticoasupa. Bairo pairi cãmirõ cãgori cã cariacatiriquerẽ ĩnarĩ nipetiro ati ãmrecóo macããna butiro qũĩña acãacoama. Bairo qũĩña acãari yua, cã caquetibũjãrique macããjẽrẽ cã tãgousawã capããrã camasã caũuena.

⁴ Tunu bairoa apeĩ dragõrẽ qũĩrowã. Rotimasĩrĩqũẽ tutuariquerẽ monstruore cã cajoataje jũgori butiro qũĩrowã. Bairi monstruo cããrẽ atore

bairo qũĩ basapeowã: “¡Ni ũcũ monstroore bairo catutuau majũ mácũmi! ¡Ni jĩcãũ ũcũ cũ mena ãmeoqũẽ netõnucãmasĩcũmi!”

5 Tunu apeyera monstroo rorije cũ busuo joroque cũ ámi dragón. Dios cũ catũgojesoetie ũnie majũrẽ cũ busubotio joroque cũ ámi. Tunu bairoa yoaro mee jañurĩã cuarenta y dos muipua cãrõ majũ camasãrẽ cũ carotimasĩpeere cũ jowĩ. Baira, Dios puame roro cũ caatiãnierẽ jãnaoemi mai.

6 Bairi monstroo puame cũ caãtirotiore bairo ámi: Diore rorije majũ qũĩ busuepewĩ. Dios cũ catũgojesoetiere cũ busuwĩ. Cũ ya arua templo wii macãã arua santuario cũãrẽ roro ĩ busuwĩ. Dios yarã umurecõo macããna cũãrẽ roro na ĩ botioepewĩ.

7 Tunu bairoa Dios ya poa macããna caãna mena cũ ãmeoqũẽ rotiwĩ monstroore. Narẽ ãmeoqũẽ jããtiri tũnipũ cũ rotiwĩ. Tunu bairoa nipetiro camasã poari apeye busuri majã tocãnacã macãã macããna tocãnacã yepaa macããnarẽ cũ carotimasĩpeere cũ jowĩ.

8 Cũ, monstroore nipetiro ati umurecõo macããna Dios ya wãmerẽ cawoatua mána qũĩroagarãma. Dios ati yepare cũ caqũẽnorĩpaupua Cordero capajĩãecoricũ ya tuti Dios mena cacatiãniparã majũ wãme woaturica tutire cawoatuecoetana nipetiro qũĩroagarãma.

9 Bairi mujãã caãmoocũna ãnirĩ atie quetire caroaro tãgopeoya:

10 “Bairi preso jorica wiipũ caápãrã na caãmata, preso jorica wiipua ãmajũcõãgarãma.

Aperã ñosẽricãpãĩ mena na capajĩãreparã na caãmata, ñosẽricãpãĩ menapua na pajĩãreparã.”

Bairo cabairi yutea caetaro, mujãã, Dios ya poa macããna ãnirĩ cũ mena jeto tũgoñatutuaya. Cũ mena tũgoñawẽpũña.

11 To bero ñiñaroyawũ tunu monstroo ati yepa rocai cabuiaetanucããrẽ. Cũ puame pugaro jawiicũmi nurĩcũ corderore bairo yua. Baimicũã, moecũ dragõrẽ bairo rorije busurique cũmi.

12 Tunu bairoa caãnijũgoatacũ monstroo cũ camasĩrĩjẽ nipetirijere cũ masĩbojapeticõãwĩ yepai cawitietaatacũ cũã. Bairo masĩrĩ yua, monstroo caãnijũgoatacũ cũ caĩñajoropũ ati umurecõo macããna camasã nipetirore cũrẽ na ĩroarotiwĩ. Pairo cacãmirõ cutacũ nimicũã, cacatiricũ monstroore na ĩroarotiwĩ monstroo yepai cabuiaetaatacũ puame yua.

13 Tunu apeye caĩñañamane ũnierẽ paca áti ĩñowĩ camasãrẽ. Acũorijere áti ĩñowĩ. Umurecõopũ peero ati yepapũ to ñaatĩnucũõ joroque áti ĩñowĩ nipetiro camasã na caĩñajoropũ.

14 Tie, apei monstroo caãnijũgoatacũ jũgori cũ caĩñajoropũ cũ caãti ĩñomasĩrĩjẽ mena camasã ati yepa macããnarẽ na ĩtowĩ. Tunu bairo cũ monstroo na caĩroaũ bauriquere bairo cabauere na qũẽnorotiwĩ. Pairi cãmirõ yise mena capataecoricũ nimicũã, cacaticoacũre bairo cabauere na qũẽnorotiwĩ.

15 Bairo cũrẽ na caweqũẽno yaparoro bero yua, apei cabero macããcũ monstroo puame wericũre cũ catio joroque cũ átimasĩwĩ. Cũ, na caweatacũ puame caãnijũgoata monstroore ĩñacõrĩ na caweatacũ ámi. Bairi yua, apei monstroo puame wericũre cũ busumasĩõ joroque cũ ámi. Bairo cũ busurõtiri yua, noa ũna cũrẽ cabasapeoenarẽ na pajĩãrerotiwĩ.

16 Tunu bairoa apeyera tocãnacãũpurea cũ ya wãmerẽ na wãmo cariape ngõã, o na ĩroapare na woaturtio joroque ámi. Cawĩmarã, cabũtoa cũãrẽ, paio cadinerocũna cũãrẽ, cabopacarã cũãrẽ, paacoteri majã, bairi na quetiparã nipetirore bairo na woatu rotiwĩ.

17 Bairi yua, noa ũna cū ya wāmerē na riapoapu, o na wāmoru na cacūgoeticōāta, apeye ũnierē nuni, o wapati átimasīēma. Cū, monstruo ya wāme, o cū número na cacūgoepata, tore bairo noa ũna átimasīēma.

18 Bairi atiere caroaro catūgomasīrā majū tūgomasīrotiya. Bairi ni ũcū caroaro cū número catūgobócamasī cū caāmata, cū ya número quetibujaya. Ti número pñame jīcāū cañma yaro número majū niña. Yñ roque ti número ya mañña. Atore bairo niña: seiscientos sesenta y seis, niña.

14

El canto de los 144,000

1 Cabero tunu ñiñajoroyawu oveja nurīcū macārē bairo caācū Cordero sawāmecūcū Sión ũtā buroru canucūārē. Cū mena cū tūpñre capāārā camasā ciento cuarenta y cuatro mil majū bauwā. Na pñame Cordero, bairo cū Pacu ya wāme mena na riapoapu sawoatuecoricarā jeto āma.

2 Bairo narē iñarī bero yua, yñ tūgowu busurique ũmurecōoru caatiere. Nocārō paioero poero cabusūrore bairo busuwu. Buro tutuaro cū capanucūrō cārō majū busuwu. Paricaro arpare tocānacāpñna tore pari majā capāārā na capaānierē yñ tūgowu.

3 Bairi na, basari majā pñame caroa sawāma wāme basariquere basapeo āma quetiupau cū caruīro trono riaperu. Baparcānacāū caāna seres majā cacatūrā bairo cabūtoa camasīrī majā riaperu basapeoāma. Bairo na cabasarijere ni jīcāū ũcū basajīátimasīēmi. To caāna ciento cuarenta y cuatro mil jeto basamasīwā. Na pñame ati yepa macāāna mena macāāna Dios cū canetōrīcārā āma.

4 Aperā carōmia mena na rupñre roro caātiepeetana āma. Carōmio ũcō mena roro átiēsupa. Dios macū Cordero bairo caācū jetore tocānacā rñmna cū tūgonasayupa. Di rñm ũno cū aweyoesupa. Camasā ati ũmurecōo macāāna mena macāāna, Dios yarā caññijūgorā majū āma. Tunu bairo cū macū Cordero yarā caññijūgorā majū āma.

5 Tunu bairoa di rñm ũno cabūgoroa itoesupa. Ñe ũnie jīcā wāme carorije caāperatana majū āma Dios cū caññajorore.

Los mensajes de los tres ángeles

6 To bero ñiñajoroyawu tunu jīcāū ángel ũmurecōoru sawātēñota ácure. Bairi cū pñame yua caroa queti capetietie majūrē ati yepa macāānarē na quetibujáacú baiwī. Tocānacā yepa macāāna, tocānacā masa poari macāāna, bairo tocānacā wāme apeye busurī majā, tocānacā macāā macāāna cūārē na quetibujū ácú baiwī.

7 Bairi yua cū, ángel pñame busurique tutuaro mena iñwī: “Dios tutuaro cū caññabesepa rñm merē etacoaya. Bairi Dios roquere cū ñucūbugoya. Dios jetore cū basapeoya, ‘Mu, jīcāū mñ añiña cañm majū,’ qñi basapeoya. Bairi ũmurecōo, ati yepa, ria capairiya, oco oree cūārē caqñenorīcū Diore cū basapeoya,” i busurīwī.

8 Bairo cū cañbusuro bero, apei ángel cabero macāācū cūā bairo i busurīwī: “¡Merē yua, merē yua, capairī macā Babilonia macāārē rocasōññami Dios! Ti macā macāāna roro ati yepa macāāna camasā poarire na jūgoāma. ‘Jāārē bairo mujāā cūā mujāā rupau mena capee wāme átiepeya,’ na itoepewā ti macā macāāna ati yepa macāāna camasārē. Bairi āmerē yua, Dios na rei átiyami ti macāā macāānarē,” i busurīwī.

9 Cū berore apei pñgarā bero macāācū ángel busurīwī. Bairo iñwī: “Ni jīcāū ũcū moecū monstruore, o cū bauriquere bairo cabau na cawerīcñre cañroare

roro cū tāmno joroque cū átigami Dios. Ni ūcā monstruo ya wāmerē cū riapoaru, o cū wāmoru cawoaturotire roro cū átigami Dios.

¹⁰ Roro majū na átigami Dios. Aperārē use oco carorije nimarē bairo cañierē na etio joroque caácure bairo roro na átipacogami. Nocārō caasianetōū ānirī carorārē carorije cū caqūēnoyurique mena roro majū bopacooro na átigami. Tunu bairoa peero, asufre mena asuyaro na joeregami. Cū yarā cañurā ángelea majā bairi cū macū Corderojāārī na cañajoropu na joeregami Dios.

¹¹ Tie cañrjē buseri puame tocānacā rūmua cūmarī caāno cārō nicōā ninucūgaro. Di rūmū ūno, di ñami ūno yerijārīqūē manigaro monstruore cañroarārē. Cū, monstruo, bairi cū bauriquere bairo cabauu na cawericure cañroarā, o cū ya wāmerē cawoaturotiricarā nipetiro tocānacā rūmua popiye baigarāma. Di rūmū ūno yerijāetigarāma yua,” ī busawī ángel puğarā bero macāācū puame.

¹² Bairi majāā Dios yarā caāna, ĩnetōjāñurō tūgoñatutuaya Dios mena! Cū mena jeto tūgoñawēpūña. Cū caroticūrīcārōrē bairo jeto átīcōā ninucūña. Jesús cūārē tocānacā rūmua cū quetire tūgoñsacōā ninucūña. Atore bairo jecārō tūni cabairā roque cariapea Dios yarā majū nigarāma.

¹³ Tocārōā yu tūgonemowī tunu busurique umñrecóropu caatiere. Bairo ĩroyawu busurique: “Atie yu cañrjērē woatuya: ‘Useanirī na āmarō ato jūgoyere di rūmū marī Quetiupaurē tūgoñsajānaetiri cariaparā. Bairina, na cariaro beropu cū menā useanigarāma, ĩ ocajowu.”

“Bairo majūā baigarāma. Dios yaye jūgori popiye capaaricarā ānirī tocārōā yerijāgarāma. Bairo popiye na capaariquere masīrī na ĩatīgami yua,” ī busnemowī Espiritu Santo cūā.

La cosecha de la tierra

¹⁴ Tocārōā ñiñamugō jowu umñrecóropu. Bairo ĩñajon, ñiñaroyawu oco buseri poa cabotiri poa majūrē. Ti poa buire carui camasocu bauriquere bairo cabauu cūārē cū ñiñajoroyawu. Cū ruoparu corona oro mena qūēnorīcā beto oro betore pesawī. Tunu bairoa yisericapāi yawia caoripāi ote jericapāirē cū wāmoru cūgowī.

¹⁵ Tocārōā apei ángel templo wiipu witiāmī. Bairo witiētari yua, busurique tutuaro mena atore bairo qūī awajajowī oco buseri roaru caruire: “ĩTāmurī, mu yisericapāi mena pajure jeya otere! Merē tiere jericica yūtea etacoaya. Ti yepa macāājē ote merē butinetōcoaya,” qūī jowī ángel.

¹⁶ Bairo cū cañrjērē tūgori, oco buseri poa buiru carui puame cū yise mena ati yepapure pajure jecōāwī ati yepa macāājē otere yua.

¹⁷ Cū cabusuro berore, tunu apei ángel witiāmī templo wii umñrecóo macāā wiipure. Cū cūā yise ote jericapāi caoripāirē neamī.

¹⁸ Bairi tunu apei ángel altar mesapu cañniatacu witiētawī. Cū puame peerore carotimasī, ti altar macāā peerore cacoteatacu āmi. Bairi busurique tutuaro mena, apei ángel yisericapāi caoripāirē caneácure atore bairo qūī jowī: “ĩMu yise caoripāi mena pajure jeija oterique usere! Tipāi mena ti yepapu cañnie use weseeri macāājērē pajure jeija usere. Merē ti yepa macāājē use ñimajūcoaya,” qūī busujowī.

¹⁹ Bairo cū cañrjērē tūgori yua, yisericapāi caoripāirē cacūgon ángel puame ati yepapu pajurejowī. Ati yepa macāājē use weseeripū pajure jewī use oteriquere. Bairo pajurejeri bero nocārō paio usere ripegarā na cacūrō ūnopu jeneñoetowī, tie use to ripe ecoo joroque ĩ. Tore bairo ángel cū caatie

puame bairo ĩgaro baiya: Roro popiye camasã na baio joroque Dios cã caátipeere ĩñorõ baiya.

²⁰ Bairo yua, use puame ti macã eñotaricaró jũgoyepũ ripe ecowũ. Bairo riperiye yua, use oco jericapũre paio rií jeto witiwũ. Pairo ñcããrõ nurĩcã caballo riseropũ caetaparo cãrõ majũ etawũ. Tunu bairo trescientos kilõmetros cãrõ majũ esaro nibatawũ tie rií.

15

Los ángeles con las siete últimas calamidades

¹ To bero apyeje ñmũrecóopũ acũorije cabaicõña nũcãetarijere ñiñajowũ. Tame, ĩcã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacãũ majũ ángelea majã baujaetanũcãwã. ĩcã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacã wãme roro na caátipee Dios na cũ carotirije mena baujaetanũcãwã. Tie roro na caátipee mena merẽ Dios cũ caasarijere átirotitusagũ baiwĩ.

² Tunu bairoa ñiñaroyawũ ria capairiya oco tusurije ĩña ãmewiyoricya peero asuyaro cañiyare. Tiya tãnipũre nucũroyawã camasã Dios cũ cajoatato arpare cacũgorã. Mai, na puame moecũ monstruore, o cũ cabauriquere bairo cabauure catãgogaetibotioricarã ãma. Dios jetore bori cã, moecũ wãme macããtõ número cããrẽ catuecoetana canetõrĩcãrã majũ ãma.

³ Bairo na puame Moisés ãnacũ Dios yau cũ paabojari majõcũ yaye basariquere basawã. Dios macũ Cordero yaye basarique mena atore bairo ĩ basawã:

“Nocãrõ carotimasĩ majũ mũ ãniña. Nipetirije mũ caátie ñumajũcõãña.

Mũ roque Quetiupãũ nipetirore carotimasĩ majũ mũ ãniña. Dise mũ carotimasiẽtẽ maniña.

Caria, cariape majũ niña nipetirije mũ caátĩãne.

Nipetiro camasã poari Quetiupãũ Rey majũ mũ ãniña mũ roque.

⁴ Bairo, ¿noa ñna mũrẽ na uwietibujocãti? ¿Noa ñna mũrẽ ĩroari na basapeotibujocãti?

Bairi mũ jetorea na basapeoãto. Mũ jetoa mũ ãniña cañuwũ majũ.

Bairi nipetiro camasã poari macããna atĩri, mũ jetorea mũ basapeogarãma.

Bairi merẽ na mũ átĩ ĩñoñupã nocãrõ tutuaro camasãrẽ mũ caátimasĩrĩjẽrẽ,” ĩ basawã na puame yua, tiya tãnipũ nucũrĩ.

⁵ Bairo na caĩbasaro bero, ñiñajoroyawũ tunu. Tame, ñmũrecóopũ Dios ya arũa santuario pãñũcãcoarũ. Dios camasãrẽ cũ caroticũrĩqũe cañni arũa majũ pãñũcãcoarũ yua.

⁶ Ti arũa, Dios ya arũarũ ĩcã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacãũ cañniatana ángelea majã witiamá. ĩcã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacãũ caña ĩcã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacã wãme carorijere caátitusaparã majũ witiamá. Jutii, ĩno mena qũenorĩqũe caugueri manie, caasiyarije majũrẽ jãñawã. Tunu bairoa wẽñarĩcãwẽ, oro mena qũenorĩcãwẽrẽ na cotiapũ esaro wẽñarĩ witiamá.

⁷ Narẽ yua, bapariçãnacãũ seres majã cacatirã mena macããcũ ĩcãũ puame jotu bapaari oro mena qũenorĩqũerẽ na jowĩ tocãnacãpũrea. Ti bapaariũre carorije, roro camasãrẽ Dios cũ caátirotijorije capũnirĩjẽ majũ jãñaroyawũ. Dios, tocãnacã rũmũ cañnicõãninucũ majũ roro cũ caátirotijorije ãmũ ti bapaariũre.

⁸ Tocãrõã yua, Dios ya arũa santuario puame busejiracoãrũ. Dios cũ catutuarije cũ carotimasĩrĩjẽ cũtũ caátie majũ ãmũ tie buseri. Bairi ti arũa Dios ya arũare noa ñna jããmasiẽma. ĩcã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacãũ

caăna ăngelea majă jĭcă wămo peti puga pĕnirō cānacă wăme rorije na caătipee cabaipetiparo jūgoye ti aruare noa ūna jăămasĭema.

16

Las copas del castigo

¹ Bairo yua, to bero yu tūgojowu busurique tutuaro Dios ya aruapu caocajo witiirijere. Tie busurique atore bairo na ĭjoroyawu jĭcă wămo peti puga pĕnirō cānacă caăna ăngelea majărē: “Maa yua, ti yeparu ănaja. Dios nocărō roro majū cūrē caboenařē cū caătirotijorije ti jotuu macăăjĕřē pobatowĕrăjă ti yeparu,” ĭ wiyojowu Dios ya aruapu busurique.

² Bairo caĭocajorijere tūgori yua, caănijūgon ăngel átĭ, cū yaru macăăjĕ capūnirĭjĕřē ati yeparu pobatowĕcōăjowĭ. Bairo cū capobatowĕrō bero, moecū monstuo yu wămerĕ, bairo cūrē bairo cabauu wericu ya wăme cūăřē cawoatuecoricară nipetirore camii boarique na etawu. Caĭuetie, capūnirĭjĕ majū cāmii boarique na etawu.

³ Cū berore apeĭ cabero macăăcū ăngel átĭ, cū yaru macăăjĕ capūnirĭjĕřē ria capairiya jesaropu pobatowĕjowĭ. Bairo cū caăto, tiya ria oco puame riĭ jĕĭacoapu. Camasocu pajĭărocaricu riĭre bairo jĕĭacoapu tiya oco. Tocărōă yua, tiya macăăna cacatiănimiatana rusaricaro mano riapeticoămă.

⁴ Cū berore apeĭ pugară bero caăcū ăngel átĭ, cū cūă cū yaru macăăjĕ capūnirĭjĕřē riya, bairo oco opeeru cūăřē pobatowĕjowĭ. Bairo cū caăto yua, ti riya macăăjĕ oco riĭ jĕĭapeticoăpă.

⁵ Tocărōă yua, oco quetiupau ăngel atore bairo cū caĭrĭjĕřē yu tūgowu: “Dios, muă, caĭuu majū mu ăniĭna. Tirămuru cūăřē, ăme cūăřē caănicōăninucūă mu ăniĭna.

Bairo camasărē na carorije wapa tore bairo ătiri na mu caĭĭabeserije ĭujăĭnuĭna. Cariapea tore bairo mu caătimasĭpee niĭna.

⁶ Na majū, mu yară, mu ya po macăănarĕ roro na pajĭărewă.

Mu yară profeta majărĕ roro na pajĭărewă.

Bairo ămerĕ mu puame oco riĭ cajĕĭnarĭjĕřē na etio joroque na mu ătĭya na yaye wapa yua.

ĭNa majū na yaye wapa ămerĕ roro tămuoĭnama!” ĭ busujowĭ oco quetiupau ăngel.

⁷ Bairo cū caĭbusuro bero, busurique altar mesapu cabusuwitirije cūăřē yu tūgowu. Atoe bairo ĭwū: “Dios jăă Quetiupau, catutuau majū, bairoa mu baiya. Caănorĕ bairo cariapea jĭcărō tūni camasărē na miĭabeseya ămerĕ,” ĭ ocajowu.

⁸ Tunu cū berore apeĭ itiară bero caăcū ăngel átĭ, cū cūă cū yaru macăăjĕ capūnirĭjĕřē muĭru ămureco macăăcū buire pobatojowĭ. Bairo cū caăto yua, muĭru ămureco macăăcū puame tutuaro peero cărō majū asiwĭ. Tutuaro mena muĭru cū caasioereparore bairo ĭ, tore bairo ămi ăngel.

⁹ Bairo cū caăto yua, muĭru peero mena camasă roro majū joe ecowă. Bairo roro majū tămĭomirăcăă, roro na caătajere tūgoĭna yapapuari Dios puamerĕ cū tūgousajūgoema. Diore qūĭroari cū basapeoema. Bairo qūĭroapeere, Dios cū catūgojesoetie ŭnie puamerĕ roro ĭbusuwă. Dios roro na caătaje wapa roro na cū caătĭere carotimasĭ cū caănimiatacăăřē, tore bairo roro cū busupaiwă.

¹⁰ Tunu cū berore apeĭ, baparticănacău bero caăcū ăngel átĭ, cū cūă cū yaru macăăjĕ capūnirĭjĕřē moecū monstuo cū caruiropu pobatowĕjowĭ. Tocărōă nipetiro cū caroti ănimasĭrĭpau naiĭăpeticoapu. Baunemoepă yua.

Bairo cabairo yua, camasã p̄ame b̄utiro roro majũ tãm̄oŕĩ na ñemerõ bacar̄ap̄oturi tũni majũ wisiowã.

11 ¡Tame, tocãrõ roro majũ mai tãm̄omirãcãã, roro na caátie átijãnagaema! Bairo p̄ame baiwã: Dios cã caátie, roro na cãmii capũnirõ jũgori nemojãñurõ am̄urecõo macããcã Diore roro majũ cã tutimacãwã. Dios cã caboetiere bus̄p̄aiwã.

12 Tunu cã berore apei, jĩcã wãmo cãrõ petiro bero caãcũ ángel átĩ, cã cãã cã yarũ macããjẽ capũnirĩjẽrẽ ria capairiya Éufrates cawãmecutiyarũ poba-towẽjowĩ. Tocãrõã yua, tiya ria bopocũmu peticoarũ. Muipũ cã cawãmuatõ caaná quetiuparã reyes tiyare na capẽñanetõ mas̄parore bairo ĩ yua, tore bairo ámi.

13 Bairo cabairo ñiñajoroyawũ tunu. ¡Tame, monstruo riseropũ, dragón riseropũ, bairi na yarũ profeta caĩtopai riseropũ, itiarã majũ wãtĩ yeri pũna witiwã na riseer̄p̄re yua! Itiarã wãtĩã cañuena majũ ñmamurẽ bairo cabaurã witiwã na riseer̄p̄re.

14 Na p̄ame wãtĩ yeri pũna cañuena majũ ãma. Átijẽño ññorĩqũerẽ caátĩ ññomasĩrã ãma. Bairi tunu ati am̄urecõo macããna quetiuparã reyes nipetirore na ñeñojorãna baiwã. Dios nocãrõ carotimasĩ ya rãmũ caetaro, na, quetiuparã mena jĩcãrõ Diore cã ãmeo qũẽgarã na ñeñorãna baiwã.

15 Bairi mai, tãgoñanemoñijate Jesucristo ati yeparũ ãcũ marĩ cã caĩcũrĩqũerẽ: “¡Tame, ati yeparũ nemo yũ caatĩ rãm̄urẽ, ‘Cũjãã,’ caĩã mano yajari majõcũ cã caetarore bairo yũ etagu! Bairi ni ñcũ masacatiri yũ caetari rãm̄urẽ caãnicotei useanirĩ cã ãmarõ. Carorije caãpei ãnirĩ jutĩ jãñapetire bairo yũ caetari rãm̄urẽ caroaro caãnicotei useanirĩ cã ãmarõ. Bairo caroaro caãnicotei roro tãm̄oetigũmi. Cajutii macãrẽ bairo roro bobooro cã yũ etatãm̄oetigũ,” marĩ ĩ quetibũjucũwĩ Jesús.

16 Bairo yua, itiarã caãna ñmamurẽ bairo cabaurã wãtĩ yeri pũna p̄ame hebreo yaye mena Armagedõn cawãmecutiparũ na ñeñowã reyes quetiuparãrẽ.

17 Tocãrõã yua, jĩcã wãmo peti p̄aga pẽnirõ mena caãcũ catusaũ ángel átĩ, catusarije capũnirĩjẽ cã yarũ macããjẽrẽ pobatowẽ jowĩ. Wĩno, atie marĩ cayerijije nipetirore pobatojowĩ. Bairo cã caãtoa, am̄urecõo macã arũa Dios ya arũa santuariopũ bus̄rique witiwũ. Tutuaro majũ quetiuparũ cã caruĩropũ caĩjorije ocajowũ. Atore bairo ĩ ocajowũ Dios cã cabus̄jorije: “¡Tocãrõã to ãmarõ! Merẽ yũ átipeyo yaparoya yua,” ĩ ocajoroyawũ bus̄rique.

18 Bairo cabus̄ro bero, tocãrõã b̄utiro cabũro yaberije yabewũ. Capeẽ bus̄rique ocajowũ. B̄utiro b̄uro cãã pawĩ. ¡Tame, ati yepa cãã netõncãrõ majũ yuguiwũ yua! Diwatoa ñno ati yepare camasã na caãñijũgoro berore, tocãrõ tutuaro yepa yuguiñaesupa.

19 Bairo cayuguiro yua, capairi macã Babilonia ãnatõ itia sero majũ yuguiwẽsoarũ. Tunu bairo ati am̄urecõopũ caãnie macãã cãã pewẽpeticoarũ. Dios, Babilonia macããna roro majũ na caátianirẽ tãgoñabocãri popiye na baio joroque na átigũ baiwĩ. Roro na mena asianetõrĩ ti macã capairi macã macããnarẽ vino carorije capũnirĩjẽ majũrẽ na etio joroque caãcure bairo roro na átibuitipacogu baiwĩ.

20 Tunu bairoa apeyera, riarũ caãnie yuc̄p̄oari, bairi ati macãñucãrõ cãã yasipeticoarũ.

21 Tunu bairoa am̄urecõopũ caatĩe oco weta cuiĩ cayus̄arije ati yepa nipetirore wẽwũ. Tie p̄ame cuarenta kilos cãrõ netõrõ capũcũrĩ cuiĩ majũ wẽwũ camasã buire. Bairo roro majũ tie narẽ cawẽpearo ñnarĩ yua, camasã

puame Diore rorije majũ cũ tutimacãwã. Roro majũ na átbuitipacowĩ Dios ti macã capairi macã ânato macãânarê yua.

17

Condenación de la gran prostituta

1 Tie cabairo bero, atore bairo baiwũ tunu. Jĩcã wãmo peti puğa pẽnirõ caãnacãũ caãna, capũnirĩjê jĩcã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacã bapaarire capobatowêátana mena macããcũ jĩcãũ ángel yutu etawĩ. Bairo yutu etari, ñiwĩ: “Tiaya mai yu mena. Mũ ñiñopa carõmio, caũmna mena roro caátiepenucũõrê Dios roro bopacooro cõ cũ caátipeere. Oco bui, riapu caruioere roro cũ caátipacopeere mũ ñiñopa,” ñiwĩ.

2 “Cõ, carõo mena, quetiuparã ati mũmrecõo macããna reyes na rupaũ caborore bairo roro átiepenucũwã. Roro majũ cõ rupaũ cõ caátieperije mena na átimecũõ epenucũwõ ati yepa macããna camasãrê. Roro áco cõ caet-icũmurĩjê use oco mena na átimecũõ epenucũwõ camasãrê,” ñi quetibujawĩ ángel, caũmũarê caepeo cõ cabairijere.

3 To bero Espiritu Santo cũ camasĩõrĩjê jũgori qũẽguericarore bairo yu caĩñarõpu yu caĩñaata yua, desierto camasã manõpu yu necoámĩ ángel. Topũ ñiñaroyawũ jĩcãõ carõmio moecũ monstruo cajũãũ bui caruioere. Cũ, monstruo puame Dios cũ caĩñajesoetie patore cũ rupaũre woaturique cacũgonũ ámi. Jĩcã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacãã majũ ruõocũmi. Tunu bairoa ti ruõoo nipetiro puğa wãmo petiro cãnacã majũ jawiicũpu.

4 Cõ, carõmio, monstruo bui caruio puame jutii cajũãpuarije apeye cajũãrĩjê mena asuyaro jãñarĩqũẽcũmo. Tunu bairoa cõ rupaũre capee wãmagariquesũmo: Oro mena, ãtã rupaaca carõo caasiyarije mena, ãtããcã carõo cabotirije mena wãmagawõ. Pairo tie ñnierê cõ rupaũpu busawõ. Apeyera cõ wãmõpu cõpa jõtũ oro mena qũẽnorĩcãrũre cũgoruĩwõ. Ti ruõore tocãnacã wãme carorije Dios cũ cateerije majũ jãñawũ. Carorije cõ rupaũ jũgori caũmna mena roro cõ caátinucũrĩjê cãã ti ruõpu ãnicõñarõrê bairo jãñawũ.

5 Tunu bairoa cõ riapõa buire itia wãme ãmũ woaturique caĩñaña manie majũ. Atoere bairo ï tusawũ: CAPAIRI MACÃ BABILONIA, CAËMũARÊ CAÁTIROTIPERÃ RÕMIRÍ PACO, BAIRO NIPETIRO CAROARÃRÊ CATEERIJE PACO, ï woaturique tusawũ cõ riapõarũre.

6 Tiera ñnarĩ bero yua, yu tũgoñamasacati rocãjõwũ. ¡Tame, cõ puame Dios ya poa macããna cõ capajãrericarã rii mena cũmumecũõ baiwõ! Jesús yaye quetire na caquetibujurije jũgori cõ capajãrericarã yaye rii mena cũmumecũõ baiwõ.

Bairo cõ cabairijere ñnarĩ yu puame yu acũanetõcõarũ.

7 Bairo yu cabairo ñnarĩ yua, ángel puame ñiwĩ: “¿Nõpẽĩ miñaacũayati, tame?” ñiwĩ. “Mai, mũ yu quetibujũ masĩõgu cõ, carõmio, cõ cabaiãnierê. Tunu bairoa cõ carui monstruo, jĩcã wãmo peti puğa pẽnirõ cãnacã majũ, puğa wãmo petiro cãrõ majũ cajawiiicũcũ cũ cabaiãnie cããrê mũ yu quetibujũ masĩõgu,” ñiwĩ.

8 Bairi yua, bairo ñiwĩ: “Cũ, monstruo carõagonũ, mũ caĩñau puame tirũmũpu atore caãnimirĩcũ niñami. Ámerê baiõna maami mai. Ámerê manimicãũ, cabero caĩcũãrĩ õpõpu caãniatacu wãmuetagami, peero caõpetietõpu cũ cayasimajũũ ápáro jũgoye yua. Cũ, monstruore ñnarã, ati yepa macããna camasã qũĩña acũacoagarãma. Ati mũmrecõo Dios cũ caqũẽnojũgori rũmũpũina Dios ya tutipũ na wãme catusaena cãrê ñnarã, qũĩña acũacoagarãma. Cũ,

monstruo tirāmupure caānacā, cabero tunu caátipaire qūñnarā, qūñna acūacoagarāma,” ñi quetibujawī ángel.

⁹ Bairi ñinemowī tunu ángel: “Atie yu caquetibujurije cabugoro macāājē mee ñña. Ni ūcū cariape catūgoñarīqūēcucu, catūgojīāti majū tūgopeyorique ñña: Jīcā wāmo peti puğa pēñirō cānacā ruṑoo puame jīcā wāmo peti puğa pēñirō cānacā ūtā buri carōmio cō caruirijere cōñarō baiya. Tunu bairoa ti ruṑoo, jīcā wāmo peti puğa pēñirō cānacāu caāna reyes quetiuparārē na ānicōñarō baiya.

¹⁰ Bairi na, quetiuparā reyes, jīcā wāmo peti puğa pēñirō cānacāu caāna mena macāāna jīcā wāmo petiro cārō merē yasipeticoama. Puğarā yua ruṑayama. Jīcāu āme ati yuteare quetiupau reyre bairo ññami. Apei quetiupau puame mai etaetiyami. Cū, quetiupau, na tuṑau eta, yoari yutea quetiupau āniāmerīgumi. Yoaro mee yasicoagumi.

¹¹ Moecū monstruo cajūgoyepure caānimiričū āmerē camácū cūā quetiupau rey ññami. Jīcā wāmo peti puğa pēñirō cānacāu quetiuparā caāna bero macāācū quetiupau rey ññami cū cūā. Cū mena jīcā wāmo peti itia pēñirō majū ññama yua quetiuparā reyes. Tunu bairoa cū, monstruo puame aperā quetiuparā jīcā wāmo peti puğa pēñirō cānacāu mena macāācū ññami. Cū puame yua, yasi majūū ácū baiyami. Cū tuṑaye ñña yua.

¹² “Apeyera tunu puğa wāmo petiro cānacā jawii mū caññaataje puame aperā quetiuparā puğa wāmo petiro cānacāu caānarē cōñarō baiya. Na puame mai quetiuparā reyre bairo jāāētīñama. Bairāpu quetiuparā reyre bairo na cajāārī rūmurē jīcā hora cārōā rotimasīgārāma. Tore bairo monstruo cūā na mena jīcārō yoaro mea rotimasīgumi.

¹³ Bairi yua, puğa wāmo petiro cānacāu caāna quetiuparā na majū jīcārōrē bairo tūgoñaqūēnorī monstruo cū carotijūgoro bogarāma. Cū catutuarije, cū carotimasīrjērē cū átirotigarāma. Na puame cū rocare rotimasīgārāma.

¹⁴ Bairo na, quetiuparā, monstruo mena neñarī Dios macū Cordero mena āmeo qūēgarāma. Bairo cūrē na caāmeoqūēmīatacūārē, Cordero puame na netō nuṑcācōāgumi. Dios yarā caāniparā cū cabesericarā cūrē caīroarā mena na netō nuṑcācōāgumi Cordero, na, quetiuparārē yua. Torecūna cū, Cordero, cabugoro macāācū mee ññami. Cū roque quetiuparā quetiupau majū ññami. Quetiuparā reyes quetiupau rey majū ññami,” ñi quetibujawī ángel.

¹⁵ Bairo ñi quetibujuri bero, ñinemowī tunu ángel: “Carōmio caūmuarē caepepaio cō caruiataje oco mū caññaataje puame camasārē ĩcōñarō baiya. Camasā na caāni macāā, apeye buṑarī majā, tocānacā yepaa macāānarē ĩcōñarō baiya.

¹⁶ Bairi apeyera monstruo ya jawiire bairo puğa wāmo petiro cārō caāniatana quetiuparā reyes cō, carōmio, carōore cō teejāñugarāma yua. Cō rocacōāgarāma. Capee cawapacūtierre cacāgomiričōrē yua jutii mácō cō átirocacōāgarāma. Bairo átiyaparori, cō riire ugarecōāgarāma. Bairo átiri cō ānacō rīi carusaata, peeropu joere peyocōāgarāma yua.

¹⁷ Dios puame cū caborore bairo na átio joroque ĩ, na yeripu tore bairo na átirotigumi. Bairo cū caátirotiroi yua, jīcārōrē bairo tūgoñarīqūē cūtiri, reyre bairo na caānierē jānacōāgarāma. Monstruo jetore yua, na carotimasīmiatajere cū átirotigarāma. Dios tore bairo na caáto, cū cabori yutea capetietaropu tore bairo átijānagarāma.

¹⁸ Bairi cō, carōmio, mū caññaataco puame capairi macārē nicōñao baiyamo. Cōā ññamo Babilonia capairi macā. Ti macā puame ati yepa macāāna reyes quetiuparārē roro na átio joroque ápu carorije ti macā macāājē mena yua,” ñi quetibujawī ángel carōo carōmio yu caññaataco cō cabairijere.

18

La caída de Babilonia

¹ Atiere yu cū caquetibujaro bero, ñiñajoroyawu apei ángel umarecóoru caruicáre. Tutuaro carotimasí majū āmi. Bairo cū catutuarije, cū caasiyatorije pñame ati yepare busuta cūmuetawu yua.

² Cū yua, busurique tutuaro mena atore bairo ī awajajowī:

“¡Merē yasicoaaya, merē yasicoaaya capairi macā Babilonia ānatō!

¡Carorā, wātī yeri pūna na caāni macā jēñacoaya!

Capāārā carorā caāno cārō na caāni macā majū jēñacoaya.

Carorā waibūtoa moena, masateeri majā na caāni macā jēñacoaya.

³ ¡Tame, roro majū baiwā ti macā macāāna!

Roro ti macā macāāna na rupau caborore bairo na caátie mena ati umarecóo macāāna camasā poaire na átímecūōwā.

Na caátie na ugaripeao joroque roro na átijūgoyecuma ti macā macāāna.

Carōmia caūmārē na caátiepemecūōrōrē bairo ti macā macāāna cūā ati umarecóo macāāna reyes quetiuparārē roro na átijūgoyecuma.

Tunu bairoa nuniwapatari majā cūā Babilonia macāāna roro na caāti wap-
atirerije mena jūgori paio cadinerocuna majū jēñawā,” ī busuwī ángel.

⁴ Tunu apei umarecóoru cū cabusujorijere yu tūgowu. Bairo ī ocajowu:

“Mujāā, yu yarā, yu ya poa macāāna caāna tāmuri witiya ti macāārē.

Ti macārē āmericōāña tocārōā. Mujāā cūā ti macā macāāna na caátie mujāā īñacōrē.

Bairo narē īñacōrī roro mujāā caápata, mujāā cūā roro tie wapa mujāā tāmugarā.

Roro ti macā macāāna na caátie wapa na catāmūorījē mujāā etare.

⁵ ¡Tame, paio majū ñiña roro na caátianajē cutie ti macārē!

Bairo roro na caátie pñame jīcā puti jeneñoata, umarecóoru tjuuataro cārō majū etabujoro.

Bairo roro majū na caátie īñarī na yaye wapa na rei átiyami Dios yua.

⁶ Bairi ti macā macāāna aperārē roro na caátatore bairo roro na tāmūoáto na cūā āmerē.

Narē roro na caátibuitiricarō netōjāñurō buipearo roro na tāmūoáto ti macā macāāna.

Aperārē pūnietirā na caqūēnorīqūē ocore pūgani cārō nemojāñurō pūnirījē átiri na tīārārē bairo roro na āsa na cūārē na yaye wapa.

⁷ Ti macā macāāna roro tūgoñarīqūē cutiri tūgoña botiowā.

Camecūrārē bairo tūgoñarīqūē cutiri yua, na caborije netōjāñurō apeye ūnierē wapatirewā.

Tore bairo na caátieperica tānia na cūā roro popiye tāmūorī na yapapuáto āmerē yua.

Bairāpna, atore bairo ī tūgoñamigarāma na yeripu: ‘Atoa caroaro majū jāā ānicōāña.

Jīcāo quetiupao reina cō caruimore bairo caroaro majū jāā āniña.

Carōmio cawapeaore bairo mee jāā āniña.

Bairi di rāmu ūno roro jāā tāmūoetigarā,’ ī tūgoñamigarāma.

⁸ Bairo na catūgoñabotiorije jūgori yua, jīcā rāmu capee roro na catāmūopee na etagaro:

Riarique, bopacoro tāmūorīqūē, ana riarique na etagaro.

Peero mena joe ecogarāma. Dios roque na netōrō catutuau majū ñiñami.

Cū, Dios, Quetiupau majū caācā ānirī roro na tāmūo joroque āmerē na átiyami yua,” caīquetibujorije busuriquere yu tūgowu umarecóoru.

9 Bairi Babilonia macã macãana mena roro na rupau caborore bairo caátiepericarã quetiuparã ati yepa macãana reyes ti macã cayasiro ñnarĩ otimacãgarãma. Na caborije netojãñurõ cabugoroa apeye ti macã macããjêrê cawapati eperericarã nipetiro ti macã yasiro caũbusewãmuãtĩere ñnarĩ bopacooro otimacãgarãma.

10 Bairo ti macã roro caũyasirijere ñña uwiri yua, jõpũã tuacõãgarãma. Topua tuari atore bairo ñgarãma:

“¡Ade tame, roro bopacooro majũ Babilonia capairi macã ãnatõ tãmuõña yua! Catutuari macã caãnimiaata macã roro majũ ãmerê tãmuõña yua.

‘Roro majũ baigaro ti macã,’ marĩ caĩtĩpauere ti macã cayasipee etaya yua,” ñ otĩusagarãma.

11 Aperã nuniwapatari majã ati yepa macãana cãã torea bairo ñ yapapua-garãma. Bopacooro cabairijere ñnarĩ ti macãrê otimacãgarãma: “Marĩ canuniñesãñjêrê noa ñna wapatienama yua,” ñrã, butiõro ti macã ãnatõrê otĩusagarãma.

12 Na pũame atiere ti macãrê nunirĩ wapatanucũñupã: Orove, ãpõã platare, ãtã rupaaca caroa cabaurijearã, ãtã caroa cabotirije perlare, jutiipãñĩ caroa majũ lino mena qũenorĩqũerê, jutiĩ cajũãpuarijere, jutiĩ caroa esemenirijê, cajũãñjê cããrê caãno cãrõrê nuninucũñupã. Tunu bairoa yucu caroa cajutiñurijê cããrê caãno cãrõ nuninucũñupã. Tunu bairoa apeyera marfil mena caroa majũ paaqũenorĩqũerê, yucu caroa mena qũenorĩqũerê, ãtã bronce mena qũenorĩqũerê, ãpõã hierro mena qũenorĩqũerê, apeye ãtã mármol na cañrjê mena na capaaqũenorĩqũerê ñnie caãno cãrõrê nuninucũñupã ti macãpũre.

13 Tunu torea bairo nuni ñesãñucũñupã ugarique cããrê: Ugarique canela cawãmecutiere, ugarique jãasuriqũe cajutiñurijêrê, apeye cajutiñurijê werea ñnie cããrê, o apeye caroa cajutiñurijê ñnie mirra cããrê, tunu bairoa wãmagarã rupau turique cajutiñurijê cããrê nuni ñesãñucũñupã. Bairi tunu etirique use ocore, ugarique roariqũe use, trigo wetare, bairo trigo carupa rupaa cããrê nuni ñesãñucũñupã. Torea bairo nuni ñesãñucũñupã: Waibũtoa caapeye ñmarã cããrê, wecua oveja nurĩcããrê cããrê, caballo cããrê, caatari rupaa cabal-loa na caũmarĩ rupaa cããrê nuni ñesãñucũñupã. Bairi, tame, camasã paacoteri majã ñna cããrê moenarê bairo na wapatiepe ñesãñucũñupã. Torê bairo na canuniñesãñucũñurijêrê ti macãrê dope bairo nunimasĩetĩgarãma yua.

14 Bairo na, canunimasĩetĩparã ãnirĩ ti macãpũ canuni wapatamirĩcããrã yua, atore bairo ñ otĩusagarãma ti macãã ãnatõrê:

“¡Ade tame, mũjãã Babilonia macãana mũjãã yasimajũcoaya ãmerê yua!

Yucu rĩca caroa majũ mũjãã caũgajesorijere bairo caroa mũjãã cacũgomiataje cãã yasipeticoaya ãmerê yua.

Nipetiro paio cawapacatie mũjãã cawapatamiataje, bairo caroaro jesoroa mũjãã cacũgoãnimiataje cãã yasipetũmajũcoaya.

Tame, tie pũgani baunemoetigaro,” ñ usagarãma, ti macã ãnatõ cayasiro ñnarĩ yua.

15 Bairi torea bairo na cacũgorijere canuniwapataricarã, o aperã ti macã jũgori paio cadinerocũna majũ cajẽnarĩcããrã cãã, jõpũã ti macã cayasiro ñnarĩ otĩ usagarãma. Roro majũ ti macã ãnatõrê Dios cããtiyasiõrijere ññauwiri jõpũã bopacooro ti macã ãnatõrê otĩ usagarãma.

16 Bairo ñgarãma:

“¡Ade tame, roro bopacooro majũ capairi macã ãnatõ tãmuõña yua!

Ti macã caroa macã majũ nimĩapũ.

Carōmio, caroa jutii lino mena qũēñorĩqũērē cajãñaruioe bairo caroa macã nĩmiapũ.

Jutii cajũãpuarije, caroa cajũãrĩjē cajãñaorē bairo nĩmiapũ.

Carōmio, caroa oro mena, perla mena, bairi ùtã cabotiri rupaaca mena cawãmagaatacore bairo caroa macã nĩmiapũ ti macã.

17 Bairo caroa macã majũ nimirõcũã, jãmerē yua, caãno tũsaroa ti macã caãnimiataje capee cawapacutie mena jĩcãrõã yasicoaya!" ĩ usagarãma, ti macã cayasiro ñnarĩ yua.

Tunu bairoa nipetiro ria capairiya macãã cũmuu capaca cũmuu quetiu-parã, aperã ria capairiya tũnirē riapũ caãñesēãrĩ majã, aperã ti cũmurē paacoteri majã cãã jõpũã tuari ñña ãnigarãma. Nipetiro riapũã tocãnacã rãmua tuari capaacõã ninucũrã roro cabairijere ñnarĩ jõpũã ññajocõã nigarãma.

18 Bairo ti macã ãnatõ caãrĩjē buserire ñnarĩ, atore bairo ĩ awajagarãma: "¿Di macã, ape macã, caroa macã capairi macã majũ to ãñuparĩ? ¿Di macãrē ĩ cõñamasãã mano!"

19 Bairo ĩ yapapuari yua, na rũpoa buirire õwãrē maapeogarãma. Bũtiro bopacooro ti macã ãnatõrē oti macãgarãma. Bairo ĩ otiaawajagarãma:

"¿Ade tame, roro bopacooro majũ capairi macã ãnatõ tãmũõña yua!

Ti macã jũgori nipetiro marĩã riare cũmuu mena cañesēãrã paio marĩ wapatanucũwã.

Ti macã caãnie cawapa pacarije mena paio marĩ wapatanucũwã.

¿ãmerē yua, caãno tũsaroa, 'Roro majũ baigaro ti macã,' marĩ caĩetĩpaurē ti macã yasicoaya!" ĩ otĩusagarãma, ti macã cayasiro ñnarĩ yua, ñi quetibũjũwĩ ángel.

20 Bairo ñi quetibũju yaparori bero, bairo ĩnemowĩ:

"Bairi mũjãã, mũmrecõo macããna, ti macã cayasiro jũgori ãmerē useanirĩ ãña. Mũjãã nipetiro Dios ya poa macããna useanirĩ ãña ãmerē.

Mũjãã, apõstolea majã, bairi profeta majã cũã useanirĩ ãña.

Ti macã macããna mũjããrē roro na caátaje wapare ãmerē Dios caroaro mũjãã ãmebojayami.

Bairi caroaro useanirĩ ãña mũjãã nipetiro yua, ti macãrē cũ cayasiro jũgori," ĩwĩ ángel.

21 Tocãrõã yua, jĩcãũ ángel catutuaũ majũ buiaetari jĩcã ùtãrē newãmũojowĩ.

Ûtã oricare wãĩãrĩcãrē bairi tii caãniarē newãmũojowĩ. Tiare yua ria capairiyapũ weroçañua jori, atore bairo ĩwĩ:

"Tia ùtãrē bairo ti macã capairi macã Babilonia ãnatõ riapũ rocañua rujoecogaro.

Pũgani baunemoetigaro yua.

22 Bairi yua ti macã átãwããrĩpũ di rãmũ ùno arpare parique ùnie, tõrõã putirique ùnie o trompeta mena putirique ùnie basa ocaro ocajoetigaro.

Tunu bairoa tocãnacã wãme caroa ùnierē capaaqũẽno ãnimirĩcãrã cũã jĩcãũ ùcũ manigarãma.

Tunu bairoa ti macã macããna ùtã tii na caorica wãĩã ocajonucũrĩqũē ùnie cũã tũgonemoa mano yua.

23 Tunu bairoa jĩcã ùno jĩñaworica caũbusuworije ùnie cũã bauetigaro ti macãrē.

Tunu bairoa na cawãmõjiyari rãmũ caãno na caboserãmũ qũẽnoawaja ãninucũataje ùnie cũã ocajonemoetigaro.

Nipetiro ti macã macããna na causeanimitaje manigaro yua.

Ti macã macããna nuniwapatari majã ati yepa macããna catutuarã majũ caãnimirĩcãrã na caãnimiatacũãrē, ti macã yasicoagaro.

Na pame roro majũ camasãrẽ na itoepewã.

Ati yepa macãã poari nipetiro camasã poarire carorije na camasãrjẽ mena na itoepewã.

Bairi ti macã macããnarẽ na reyami Dios yua," i buswĩ ángel.

²⁴ Ti macã Babilonia macããna roro majũ Dios yarã profeta majãrẽ, bairi Dios ya poa macããna caãna cããrẽ na pajãre âninucũupã. Nipetiro ati yepapure capajãecoricarã cããrẽ Babilonia macããna jetoa tore bairo roro na ásupa.

19

¹ Cabero yũ tũgoroyawũ capããrã ʘmʘrecóopũ busrique tutuaro mena na cañocajorijere. Atore bairo i ocajowã:

"iMarĩ Quetiupaure cũ marĩ basapeoto! Marĩ Quetiupaũ marĩrẽ canetõũ majũ niñami.

Marĩ Quetiupaũ Dios, nocãrõ cañũũ nipetiro netõrõ catutuaũ majũ niñami.

² Cũ, Dios roque caãnorẽ bairo cariapea jicãrõ tũni camasãrẽ cañĩbesei niñami.

Bairi cariapea Babilonia macãrẽ rocayami yua ámerẽ.

Ti macã macããna roro majũ na caatiãnie mena ati yepa macããna camasãrẽ na royetuwã.

Dios yarã paacoteri majãrẽ ti macã macããna na capajãerique wapa ámerẽ na ámebojayami Dios."

³ To bero ñnemowã tunu:

"iMarĩ Quetiupaure cũ marĩ basapeoto!

Ti macã Babilonia macã caũrjẽ buseri tocãnacã rũmũ busewãmucõã ninucũgaro," i busnocajowã ʘmʘrecóopũ.

⁴ Bairi yua, cabũtoa camasãrĩ majã veinticuatro majũ caãna, bairi aperã cacatirã seres majã baparcãnacãũ caãna cãã Diore butiuro qũiroawã. Yepapũ ñigãtu cũmuãti, cũ caruiro tronopũ carui Diore butiuro qũiroawã. Bairo qũiroarã atore bairo ñwã: "iBairoa to baiãto! iMarĩ Quetiupaure cũ marĩ basapeoto!" ñwã.

⁵ Bairo na caĩrĩpaure yua busrique Dios cũ caruiro tronopũ caatie atore bairo i ocajowũ:

"iNipetiro mujãã, sawĩmarã, bairi cabũtoa cãã marĩ Pacũ Diore cũ basapeoya! Nipetiro mujãã cãrẽ caĩroarã, cãrẽ canũcũbugori majã cũ basapeoya," i ocajowũ busrique.

La fiesta de las bodas del Cordero

⁶ To bero yũ tũgonemowũ tunu capããrã camasã busrique paio mena na cabũnocajorore bairo caĩrjẽrẽ. Poero paio cabũnocajorore bairo buswũ. Bũpo parique paio tutuaro mena cabũsrijere bairo tutuaro caocajorãrẽ yũ tũgowũ. Bairo i ocajowã:

"iMarĩ Quetiupaure cũ marĩ basapeoto!

Ámerẽ marĩ Quetiupaũ Dios ñe ñnie carũsaecũ catutuaũ majũ cũ carotimasiũggoroi cũ marĩ basapeoto.

⁷ Cordero ya bose rũmũ merẽ etacoaya.

Cũ yarã cũ ya poa macããna mena cũ caãnipa rũmũ etacoaya.

Jicãũ caũmũ cũ cawãmojiyari rũmũrẽ bairo bose rũmũ etacoaya yua.

Cũ nũmo caãnipaore bairo Cordero yarã caroaro qũẽnoyurã átiyama.

Bairi ámerẽ marĩ useanito.

Marĩ yeripũ tũgoña useanirĩ cũ marĩ ñroãto.

8 Jicãu ñumorê bairo caãna Cordero yarã ñame caroa jutii lino mena qũënorĩqũë, caugueri manie, caasiyarijere jãñarã átiyama.

Bairina, tie jutii caroa majũ lino mena qũënorĩqũë ñame Dios yarã caroarã caãna roro caãperã na caãnajê cutiere icõñarõ baiya,” i ñusucajowã ñmãrecóopu.

9 To bero ñiwĩ tunu ángel: “Atie Dios cã caĩrĩjêrê woatuya: ‘Ûseanirĩ na ãmarõ noa ãna Cordero cã cawãmojiyari bose rãmu caãno na capiijoricarã ñame,’ ” ñiwĩ. Tunu ñinemowĩ ángel: “Atie mu cawoatujeataje cariapea Dios cã cabusarije majũ niña,” ñiwĩ.

10 Bairo cã caĩrõ, yu ñame yu ñapo patuuri mena yu etanumuwũ ángel rapori tãpu, qũĩroagu yua. Bairo yu caáto ññarĩ, bairo ñiwĩ: “Tame, yure tore bairo ápericõãña. Yu cãã mureã bairo caãcũ Dios yau cã paabojari majõcu yu ãniña. Mu yarã aperã Jesús yaye queti cã caquetibũjucũrĩqũërê cajãnaenarê bairo yu cãã Dios paabojari majõcu yu ãniña. Bairi yure ñroaticõãña. Dios roquere tore bairo qũĩroagu,” ñi quetibũjuwĩ ángel.

Tie Jesús cã caquetibũjucũrĩqũë ñame caroarõ jicãrõ tãni profeta majã Dios yarã na quetibũju masĩõ joroque caátie niña.

El jinete del caballo blanco

11 Cabero ñmãrecóo carãñncãetarore ñiñajowu. Bairo ñmãrecóopu carãñncãetarõ yua, jicãu caballo caboti majũ, cã bui capesau camasocu mena baujaetanacãwĩ. Cã, caballo caboti bui capesau ñame atore bairo wãmesumi: “Cũ Caĩrõrêã Bairo Jicãrõ Tãni Caãcu, Caãñorê Bairo Cariape Caãcu,” wãmesumi, ñga wãme. Caroarõ cariape carotimasĩ cariapea cã warana cããrê caãmeoquẽmasĩ ãnirĩ tore bairo wãmesumi.

12 Cã, caballo bui capesau caapee ñame peero caũwitiirije cãrõ paio asiyañu. Cã rapoa buĩpãre capee quetiupau cã capesarije ãnie coronarê pesawĩ. Tunu bairoa jicã wãme woaturiqũe camasãã manierê cãgowĩ. Cã jeto tie woaturiqũere masĩwĩ.

13 Tunu bairoa jutiiro riĩpu catuatatore jãñawĩ. Cã wãme yua atore bairo woaturiqũe ãmu: “Dios Yaye Quetire Caquetibũjuri Majõcu” wãmesumi.

14 Cã berore cã usawã pajĩãrĩ majã ñmãrecóo macããna. Jutii caroa caugueri manie lino mena qũënorĩqũë cabotirije majũrê jãñawã. Na cãã caballoa cabotirã bui pesari cã usawã.

15 Cã riserõpu ñosẽricãpãĩ caoripãĩ majũrê cãgowĩ. Tipãĩ mena ati yepa macããna camasã poarire cã cacãmitupapãĩ ãmu. Tipãĩ cacãgõu ãnirĩ tutuaro jicãrõ tãni rotimasĩ ãnigumi. Use ocore ripe jei, cã rapori mena tutuaro pea abori caãcure bairo tutuaro na átiri na ññabesegumi camasãrê. Roro majũ na átigumi. Aperãrê use oco carorije nimarê bairo caãnierê na etio joroque caãcure bairo roro na átipacõgumi. Dios nipetiro carotimasĩ ñe ãnie carusaecu asiari tore bairo cã caãtirotirijere na etio joroque átigumi.

16 Cã, caballo caboti bui capesau ñame jutiiro cayoaro cã cajãñarõ, cã isepãto buire atore bairo woaturiqũe cãgowĩ: QUETIUPARã CAãNA QUETIUPAU MAJũ NIÑAMI, QUETIUPARã REYES QUETIUPAU REY MAJũ NIÑAMI, i woarique tusawu cã isepãto buire.

17 Tie bero ñiñaroyawu tunu jicãu ángel muĩpu ñmãrecõ macããcũ tãpu canucũrê. Cã ñame busariqũe tutuaro mena nipetiro aa majã ãna carii caugarã cawurãrê na awaja piineñojowĩ. Bairo na ñiwĩ: “¡Tiaya, neñarasã mujãã cãã! Dios paio cã caugariqũe pajĩãrĩjêrê ñgarasã.

18 Quetiuparā reyes, bairi pajīārī majā quetiuparā riire ɣgarasá. Tunu bairoa caūma catutuarā rii, caballoa rii, bairi caballoa bui capesamiatana rii cūārē ɣgarasá. Nipetiro Dios cū careparā riire ɣgarasá. Paacoteri majā, bairi na quetiuparā, cawīmarā cabotoa cūā nipetiro riire ɣgarasá,” na ī piineñojowī ángel cawurā ɣgari majārē.

19 Bairo cū caīrō bero yua, ñiñajowu. Tame, moecū monstroo, bairi quetiuparā reyes ati yepa macāāna cūā na ūma pajīārī majā mena neñarā baiwā, pajīāgarā. Caballo caboti bui capesaɯ, cū ūma pajīārī majā mena caācārē cū āmeo qūēgarā, neñarā baiwā.

20 Bairo na caneñarō yua, caballo caboti bui capesaɯ p̄ame moena p̄garārē na ñewī. Monstroo, bairi apei cū yaɯ profeta mee caācū caītopai mena na ñewī. Mai, cū, profeta caītopai p̄ame caīñaña manie caac̄orije ūnierē monstroo cū caīñajoropu camasārē caāti iñorīcū āmi. Tie cū caāti iñomasīrījē mena, cū, caītopai p̄ame camasārē caītoepericu āmi. Bairo na ītori yua, monstroo ya wāmerē na riapoa, o na wāmoru na cawoaturotiricu āmi. Tunu bairoa cū caátijēño iñomasīrījē jūgori cū monstroore bairo cabauɯ na cawericu cūārē na īroao joroque caátacu āmi. Bairo yua, monstroo cū caītopai mena p̄garāp̄urea na ñerī peero capairira caūrōpu na weenerocañuacōā jowī caballo caboti bui capesaɯ p̄ame yua. Cacatirārēā ūtabuc̄urare bairo azufre mena asuyaro caūrīrapu na recōāwī yua.

21 Bairo narē na reyaparori bero yua, aperā, na ānana mena caneñamiatana p̄amerē caballo caboti bui capesaɯ cū riseropu cawitiripāi yise mena na pajīārepeyocōāwī. Bairo cū capajīarerā camasā rii ānajērē yua nipetiro ɣgari majā cawurā ɣgarepeyocōāwā. Aa ūna, yucaā ūna na rii ānajērē ɣgarepeyocōāwā yua.

20

Los mil años

1 Bairo cabairijere yu caīnarō bero, ñiñajowu tunu apei ángel ūm̄recōoru caruicáre. Ope caūcūārī opere pāārīcārō llavere cūgori ruiami. Āpōāwē jiyaricawē cadena cūārē cū wāmoru nerī ruiami.

2 Tiwē cū cacūgoriwē cadenawē mena dragōrē cū jiyawī. Moecū āña caroagou cabucu caānijūgoatācu wātī, o Satanás cawāmesuc̄ure cū jiyawī yua ángel. Yoaro mil cūmaarī cārō majū cū jiyacūrocaɯ āmi, camasārē tocānacā yutea cū caītoetiparore bairo ī.

3 Bairo cū jiyari bero yua, ope caūcūārī opere cū rocajājocōāwī. Bairo cū rocajājori ti ope jopere nebiatucōāwī. Nebiaturi bero, ti jopere apeye ūnie mena jūgoo biatucōāwī usuro majū yua. Mil cūmaarī cārō majū mai yoari yutea ati yepa macāāna camasā poarire cū caītoetiparore bairo ī, tore bairo cū āmi. Bairo mil cūmaarī canetōrō bero majū yua, cū pāāwiyogumi tunu. Bairo cū pāāwiyomicūā, yoari yutea cū ānirotietigumi. Yoaro mee cū rocamajūcōāgumi.

4 Ñiñanemoroaywū tunu trono ruirique cape caānierē. Tie ruiriquepu caruirā cūārē na ñiñaroyawu. Na p̄ame camasīrī majā, camasārē iñabese masīrīqūērē caupaātana carotimasīrā āma. Tunu bairoa ñiñaroyawu Jesús yaye queti jūgori aperā na car̄poa patarericarā yeri ānajērē. Jesús yaye queti bairi Dios yaye caroa quetire caroaro na catāgousarije jūgori na capajīarerarā ānana yerire ñiñawū. Na ānana p̄ame monstroo, bairi cūrē bai cabauɯ na cawericu cūārē caīroaetana āma. Tunu bairoa cū monstroo wāmerē na riapoupu o na wāmoru cūārē cawoatuecoetana āma. Na p̄ame na

capajĩarĩcārã nimirãcũã, Dios cũ cacatioricarã majũ ãma. Na cũã Jesucristo mena mil cũmaarĩ majũ camasãrẽ carotiãni masĩparã ãma.

⁵ Mai, aperã Cristo yarã cariaricarã caãnarẽ na catioemi Dios. Mil cũmaarĩ canetõrõ bero roquere nipetiro na cationemogumi yua Dios. Mai, na pũame Cristo yarã, Dios cũ cacatiojũgorã majũ ãna baiwã.

⁶ ¡Bairi useanirĩ na ãmarõ noa ãna Dios cũ cacatio jũgoripãure cacatioecori-carã yua! Bairina merẽ Dios ya poa macããna mena macããna caãniparã majũ tuagarãma. Bairi useanirĩ na ãmarõ. Merẽ yua na pũame pũgani cãrõ carianemoetiparã tuacõãgarãma. Pũgani caria nemorãrẽ bairo baietigarãma. Dios yarã sacerdotea majũ roque tuagarãma. Cristo yarã sacerdotearẽ bairo caãna majũ tuagarãma yua. Bairo catuarã ãnirĩ Cristo mena jĩcãrõ, mil cũmaarĩ majũ camasãrẽ na quetiuparãrẽ bairo na rotimasĩ ãnigarãma.

Derrota del diablo

⁷ Bairo mil cũmaarĩ canetõatato bero, Satanás wãtĩ pũame preso joricũ caãniatacu preso wiyocogumi. Ti ope caũcũãrĩ operũ caãniatacu pããwiyocogumi tunu.

⁸ Bairo ti operũ caãniatacu witiitari, ati yepa macããna nipetiropũ caãna camasã poarire na itoñesẽãũãgumi. Gog apei Magog cawãmecuna cũãrẽ na itoũãgumi. Na yarã pajĩãrĩ majã mena neñarĩ pajĩãgarã na coteãto ĩ, tore bairo na itoũãgumi. Gog apei Magog yarã pajĩãrĩ majã pũame capããrã majũ nigarãma. Ria capairiya paputiro macããjẽ paa tẽni majũ capããrã nigarãma.

⁹ Bairi na, nipetiro yua, ati yepa jesanucã petiropũ ãñota ãmejoregarãma. Dios ya poa macããna na caãnipãurire ãñotagarãma. Dios ya macã cũ camairĩ macãrẽ ãñotamigarãma. Bairo na caẽñota ãmejoremiatacũãrẽ, Dios pũame ãmũrecõo macãã peero mena na ñojoere peyocõãgumi. Jicãũ ãcũ rusaricaro mano na joerepeyocõãgumi wãtĩ Satanás cũ caĩtoatanarẽ yua.

¹⁰ Bairo narẽ caĩtomiatacu wãtĩ pũame yua utabũcũra azufre mena caũrĩrapũ rocaũnaecogumi. Monstruo apei caĩtopai profeta mena na cũ caweneroca ñuajoricaropũ cũ cũãrẽ cũ rocgumi Dios. Tira caũrĩrapũ yua tocãnacã gãmũ, ñamii caãno cãrõ bopacooro tãmũocõã ninucũgarãma. Di gãmũ ãno yerijãetigarãma.

El juicio ante el gran trono blanco

¹¹ Cabero ñiñajowũ tunu ruiricarõ trono capairore. Quetiupã cũ caruiro cabotirore ñiñajowũ. To ruiricarore carui cũãrẽ cũ ñiñajowũ. Bairo topũ carui riapere cũ caĩñarõã yua, ati yepa bairi ãmũrecõo cãũ peticoarũ. Caãno tũsarõa yua yasimajũcoarũ. Pũgani noo ãnopũ baunemõerũ.

¹² Bairo cabairo yua, tocãrõã ñiñaroyawũ cariaricarã ãnanarẽ. Quetiuparã rotiri majã caãnimajũrã, aperã paacoteri majã ãmũarẽ bairo caãna cũãrẽ na ñiñaroyawũ. Quetiupã cũ caruiro trono riapere nucũwã. Bairo na canucũrõ papera tutiirire pããwĩ Quetiupã pũame yua. Ape tuti cacaticõãniparã Dios yarã na caãno cãrõ na wãmerĩrẽ cũ cawoaturica tuti cũãrẽ pããwĩ. Bairo ti tutiirire pããrĩ bero yua, ti tutiiripũ na caátaje woaturique nipetirijere ĩñacõñarĩ na ĩñabesewĩ. Dope bairo caroaro na caátajere, o roro na caátaje cũãrẽ jĩcãrõ tũnia na ĩñabesewĩ nipetiro cariaricarã ãnanarẽ yua.

¹³ Bairi ria capairiyapũ oco mena jũgori cariaricarã cũã catiri topũ ãma. Ati yepa jesaropũ caãnimirĩcãrã cũã merẽ catiri topũ ãma. Bairi ria cariaricarã, aperã ati yepapũ cariaricarã cũã nipetiro topũ jeto nicõãpeticõãwã. Na, nipetirore Quetiupã pũame dope bairo caroaro na caátajere, o roro na caátaje cũãrẽ jĩcãrõ tũnia na ĩñacõñarĩ na ĩñabesewĩ.

14 Cabero riaricaro cawāmecutore, bairi cariaricarā na caño cūārē azufre mena caūrīrapu recōāwī Dios. Pūgani cārō marī cariaetiparore bairo ī, peeropu recōāwī yua. Bairi ti peeropu caáná pūame cacatitunurīcārā nimiricūā, pūgani carianemorārē bairo baiwā. Jīcāni riarī bero, tunu roro popiye rianemorīcārō āmu ti peero.

15 To azufre mena caūrīrapu cacatiānīparā wāmerē woaturica tutipū cawāmetusaena pūamerē na reñuajocōāwī Dios. Topu tocānacā rāmna popiye boracooro tāmucōā ninucūgarāma.

21

El cielo nuevo y la tierra nueva

1 Bairo tie cabaipetietaro bero, ñiñawū yua cawāma umūrecóore. Tunu bairoa yepa cūārē cawāma yepa majūrē ñiñawū. Cañijūgorica umūrecóo, bairi cañijūgomirīcā yepa cūā cayasipetiátato bero āmu. Ria capairiya, ria pūto cūā yasicoaru. Bairi tie cañijūgomirīqūē cabucu umūrecóo cabucu yepa cūā tocārōā mamū yua.

2 Tunu bairoa ñiñaroyawu macā caroa macā majūrē. Ti macā pūame cawāma macā Jerusalén āmu. Dios cū cañīajoro umūrecóorū caruiatīata macā majū āmu. Caroa qūēnoyu peyocōārīcā macā āmu. Jīcāb carōmio cō manapu cañīpaure caroa jutī jāñarī cō cacoterore bairo caroa macā majū āmu.

3 Tocārōā yu tūgowu tutuaro būsūrique quetiupau cū carui tronopu caatiere. Atore bairo ījoroyawu būsūrique: “Āmerē Dios camasā mena ñiñami. Na mena tocānacā rāmna nicōā ninucūgumi. Na, camasā, cū yarā cū ya poa macāāna nīgarāma. Cū, Dios, cū majūā na Quetiupau Dios nīgumi.

4 Cū, Dios pūame nipetiro na caapee ocore paaregumi. Bairi yua, narē di rāmriarīque manīgaro. Boracooro bairīque, otirīque cūā manīgaro. Roro pūnirō tūgoñarīqūē ūnie cūā manīgaro yua. Cajūgoyeru nipetiro wāme roro bairīque cañimīrīqūē peticoaru. Bairi roro tāmhorīqūē manīgaro yua,” ī ocajowu būsūrique.

5 Bairo cañocajoro bero, tronopu carui pūame atore bairo īwī: “Yua, nipetiro cañimīrīqūērē cawāma jeto yu átīwasoaya,” īwī. Bairo ī yaparori, īnemowī tunu: “Yu cañījē carīapea cabairīje majū ñiñā. Yu cañiroarea bairo cabaīpee majū ñiñā. Bairi yu cañījērē woatuya,” īwī.

6 Bairo īrī bero, yu pūamerē ñiwī: “Merē nipetiro yu átīpeyo yaparotaya. Yua, Alfa bairi Omegare bairo caācū yu āñiñā. Cañijūgorīpūma cañijūgoatācu carotīmasī yu āñiñā. Tunu bairoa yua yu āñiñā nipetiro atī umūrecóo macāājē to petio joroque caātīpau. Bairi ñeme jīpīricarore bairo yure cabonetōrārē oco caroa caticōānajē majūrē na yu jogu. Wapa jēnīrcārō mano na yu jogu.

7 Bairi ñi cū carorīje átajere canetōnucūrē tie caroa cū cacaticōā ninucūpeere cū yu jogu. Bairo cū jori yua, cū Quetiupau Dios yu ānīgu. Cū pūame yu macūrē bairo caācū nīgumi.

8 Aperā cañuena roquere azufre mena caūrīrapu na yu recōāgu. Aperārē uwīrā yure cañroājānapairā, yu yaye quetire carī catāgoena roque peeropu ágarāma. Tunu bairoa caasiapairā, camasārē pajīārī majā, roro aperā na rupa mena caātieppairā, carorīje cūmuafē ūnierē caātiānīpairā, bairi werīcarārē cañroapairā, cañtopairā cūā nipetiro azufre mena caūrīrapu ágarāma. Topu na ūna carorārē na yu recōāgu. Topure áná yua, pūgani cārō carīanemorōrē bairo roro tāmucō āninucūgarāma,” ñi quetībūjāwī Dios.

La nueva Jerusalén

⁹ Bairo Dios yu cū caīquetibujuro bero, ángel jīcāu yu tɔpɔ etawī. Jīcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacāu jīcā wāmo peti puḡa pēnirō cānacā wāme riariquere caātītusaātana ángelea mena macācū āmi. Cū puame yutu etari yua, bairo űiwi: “Tiaya yu mena mai. Cordero nūmo caānīpaore mu űiűopa,” űiwi.

¹⁰ Bairo cū cairō, Espiritu Santo yu cū camasiōriűē jūgori qūēguericarore bairo yu caīűarōpɔ yu caīűaata yua, capairi buro útā buro, caūmuarī burorɔ yu necoámí ángel. Topɔ capairi macā Jerusalén macā caroa macā majūrē űiűowī. Dios cū caīűajoro, űmɔrecóopɔi caruiatīata macā caroa macā majū āmu.

¹¹ Ti macā puame Dios cū caasiyarije mena buűiuro majū asiyabatoɔ. Caroa útācā caasiyarica cawapapacaricare bairo asiyawu. Útā jasje cawāmecutīa caasiyarore bairo asiyawu. Tunu bairoa eñoorō űña āmewiyoricare bairo caroaro tusuri macā majū āmu.

¹² Tunu bairoa ti macārē eñotarica turiro cūa paio űmuarī turiro āmu. Ti macā rupa macārēā eñota āmejorericaro āmu. To eñotaricaro puame puḡa wāmo petiro ruḡore puḡa pēnirō cānacā jopee majū jopeericɔpɔ. Ti jopeerire tocānacā jopepɔrea jīcāu jeto ángelea majā cotewā. Tunu bairoa tocānacā jopepɔrea Israel yepa macāāna puḡa wāmo petiro ruḡore puḡa pēnirō cānacā poa caāna caānījūgoricarā wāmerī tusawu. Jīcāu wāme jeto jīcā jopere woaturique tusawu.

¹³ Bairi yua, atore bairo jopeeri weerique āmu: Muipɔ cū cawāmuatōre itia jope āmu. Muipɔ cū carocajārī tua cūārē itia jope āmu. Cawaru jope cūārē itia jope āmu. Bairi ape nuḡōā warua jope cūārē itia jopea āmu.

¹⁴ Tunu bairoa ti macā eñotarica turirore cajūgo tutuaripaurire puḡa wāmo peti ruḡore puḡa pēnirō cānacā jeto útāpāirī cūjūgorique āmu. Tipāirīpɔre puḡa wāmo peti ruḡore puḡa pēnirō cānacāu jāā, Cordero yarā, cū cabesericarā apóstolea majā wāme tusawu.

¹⁵ Mai, yure caquetibuju ángel puame jīcāu cōñarīcū oro mena qūēñorīcūrē cūḡowī. Tii cōñarīcū mena ti macārē cōñagɔ āmi. Ti macā jopeeri, ti macā eñotarica turiro cūārē cōñagɔ āmi.

¹⁶ Ti macā bapariċānacā nuḡōāpɔna jīcārō tūni esari macā āmu. Bairi cayoaro cūa, caesaro cūa jīcārō tūnia yoawū. Bairi yua, ángel puame tii cōñarīcū mena cōñawī ti macārē. Bairi dos mil doscientos kilómetros cārō yoaro majū cōñawī. Bairi ti macā cayoaro ti macā caūmuarō, ti macā caesaro cūa jīcārō tūni jeto yoaro cōñawī ángel.

¹⁷ Ti macārē cōñarī bero, ti macārē eñota āmejorerica turiro cūārē cōñañawī. Camasā ati yepa macāāna cōñarīcā wāmei cōñawī. Bairi tore bairo cū cacōñata yua, sesenta y cinco metros cārō majū űmuarō āmu ti macā eñotaricaro.

¹⁸ Bairi tunu ti macā eñota āmejorericaro puame útā caroa jasje cawāmecutīe mena qūēñorīcārō āmu. Ti macā puame caroa majū oro mena qūēñorīcā macā āmu. Caroaro majū űgueri mano eñoorōrē bairo űña āmewiyorica macā āmu. Caroa macā majū āmu.

¹⁹⁻²⁰ Bairi tunu ti macā eñotarica turirore cajūgotutuarije útā caroa majū mena na cacūjūgorique āmu. Tocānacā wāmepɔna útā rupaa cawapacutīe mena wāmagorique āmu tipaurire. Atie űnie caroa útā cawapacutīe mena wāmagorique āmu:

Caānījūgoro ti macā eñotaricare cajūgotutuario jasje mena qūēñorīcārō āmu.

Cabero macāātō cajūgotutuario zafiro mena qūēñorīcārō āmu.

Puḡaro bero macāātō ágata cawāmecutīe mena qūēñorīcārō āmu.

Itiaro bero macããtõ esmeralda cawãmecutie mena qũenorĩcãrõ ãmu.

Baparicãnacãrõ bero macããtõ ónice cawãmecutie mena qũenorĩcãrõ ãmu.

Jicã wãmo peti bero macããtõ cornalina cawãmecutie mena qũenorĩcãrõ ãmu.

Jicã wãmo peti jicã pẽnirõ bero macããtõ crisólito mena qũenorĩcãrõ ãmu.

Jicã wãmo peti puğa pẽnirõ bero macããtõ berilo cawãmecutie mena qũenorĩcãrõ ãmu.

Jicã wãmo peti tia pẽnirõ bero macããtõ topacio cawãmecutie mena qũenorĩcãrõ ãmu.

Jicã wãmo peti baparicãnacã pẽnirõ bero macããtõ crisoprasa mena qũenorĩcãrõ ãmu.

Puğa wãmo cãrõ peti bero macããtõ jacinto mena qũenorĩcãrõ ãmu.

Bairi yua, catusaro cũã amatista cawãmecutie ãtã mena qũenorĩcãrõ ãmu.

Tore bairo tie wãme ãtã mena ti macã ãñotaricaro catutuapee puğa wãmo peti ruapore puğa pẽnirõ cãnacãpau caãnierẽ qũenojũgoricaro ãmu.

²¹ Tunu bairoa puğa wãmo peti ruapore puğa pẽnirõ cãnacã jopeeri majũ caãnie cũã ãtã cawapapacarije perla cawãmecutie mena qũenorĩcã jopeeri ãmu. Tocãnacã jopepũrea tie ãtã perla jicã mena qũenorĩcã jopeeri ãmu.

Bairi tunu ti macã átãwã caãnimajũriwã cũã caroa majũ caasiyarije oro majũ mena qũenorĩcãwã ãmu. Caroaro majũ uguerĩ mano ãñoorõrẽ bairo ãña ãmewiyoricawã ãmu.

²² Apeyera tunu ti macãpũre Dios yapaũ ãno santuario mamũ yua. Merẽ Quetiupau Dios ñe ãnie carũsaecu catutuaũ cũ caãno ãmu. Bairi topũre santuario mamũ. Dios catutuaũ ñe ãnie carũsaecu, cũ macã Cordero mena santuarioe bairo caãna merẽ ãnicõãwã topũre.

²³ Bairi tunu ti macã ñe ãnie rusaepũ. Muipũ umũreco macããcũ, o ñami macããcũ ãcũ cũã ti macãrẽ cũ cajĩñabusuwopee mamũ. Merẽ Dios cũ caasiyabatorije mena jũgori ti macã caroaro jicãrõ tãni busuwopeticõãwã. Tunu bairoa cũ macã Cordero cũã jĩñaworicare bairo caãcũ ti macãrẽ cajĩñawonemoũ majũ ãmi.

²⁴ Bairi nipetiro camasã poari caãno cãrõ ti umũrecoõ macããna camasã Dios yarã cũ caasiyabatorije mena jũgori ãnimasĩgarãma. Tunu bairoa nipe-tiro ti yepa macããna quetiuparã reyes ti macãpũ cawapacutie na cacũgorije nipetirijere cũ nunigarãma Diore.

²⁵ Tunu bairoa ti macã jopeeri cũã di rãmu ãno bia manigaro. Pããriqũẽ jeto nicõã ninucũgaro tocãnacã rãmũpũa. Ñami roque manigaro ti macãrẽ yua.

²⁶ Bairi atĩ yepa macããna cũã nipetiro caroa majũ na cacũgomirĩqũẽ cawapacutiere ti macãpũ nunirãgarãma. Diore cũ jogarãma.

²⁷ Dise ãnie carorije macããjẽ roque peeto ãno ti macãpũre jããmasĩtĩgaro. Tunu bairoa ni ãcũ ãmerẽ Dios cũ cateerije ãnierẽ caãcu cũã jããmasĩtĩgumi. Caĩtopai, Itoriquere caãtipai cũã jããmasĩtĩgumi. Dios yarã caãna cacatiãniparã wãmerẽ woaturica tutipũ cawoatuecoricarã jeto ti macãrẽ jããmasĩgarãma. Ti tuti Cordero ya tutipũ cawoatuecoricarã jeto jããmasĩgarãma yua ti macãrẽ.

22

¹ Bairo tiere yũ caĩñapetiro bero yua, jicãũ ángel ñiñowĩ ria caũguerĩ maniya majũrẽ. Tiya oco puame catiãnajẽ majũrẽ cajoriya ãmu. ãñoorõrẽ bairo caroaro majũ ãña ãmewiyoricaya caroa oco tusuriya ãmu. Bairi tiya, Quetiupau Dios bairi Cordero mena na caruĩro trono rocare niwitiwũ.

² Tunu bairoa ti macã átãwã caãnimajũriwã recomacãrẽ tiya ãmu. Bairi tiwã recomacãrẽ, ria tãni puğa nũgõã tũpũ cũãrẽ yucũ putinucũwã. Tii puame catiãnajẽ majũrẽ cajoricũ ãmu. Jicãũ muipũ bero jeto carĩca cutinucũricũ ãmu.

Bairo ĩgu ñiña: Jĩcã cūmarẽ puḡa wāmo peti ruḡore puḡa pēnirõ cānacāni jeto carĩcacutii āmu. Bairi tii pũũ cūã ati yepa macāãna camasã poaire na cationasĩriqũẽ āmu.

³ Bairi tunu ti macāpuḡe carorije átĩcũrĩcārõrẽ bairo caānie manigaro. Ti macāpuḡe Dios, bairo cū macũ Cordero mena na caruĩro cūã toḡna nigaro. Bairi cū yarã cū canetõrĩcārã cũtu macāãnarẽ bairo caāna jeto qũĩroaḡarãma.

⁴ Na puame cariapea Diore qũĩnamajũcõãḡarãma. Tunu bairoa na riape buire tocānacāpuḡna Dios ya wāmerẽ na riapoaḡu woaturicarã nigarãma.

⁵ Ti macāpuḡe ñami manigaro yua. Bairi ti macārẽ caāna jĩñaworiquẽ ũnie, o miupũ umureco macāãcũ ũcũ cũ cajĩñaworije ũnie cūarẽ boetigarãma. Quetiupau majũ caãcũ Dios puame roque narẽ jĩñawogũmi. Cũ caasiyabatorije mena na jĩñawogũmi yua. Bairo toḡu ãna yua, na puame Dios mena tocānacã rũmua nicõã ninucũḡarãma. Na cūã rotimasĩcõã ninucũḡarãma tocānacã rũmua yua.

La venida de Jesucristo está cerca

⁶ Cabero ángel ñiwĩ: “Atie yu caĩrĩjẽ cariapea cabairije majũ ñiña. Yu caĩrõrẽã bairo cariapea cabaipee majũ ñiña. Quetiupau Dios, cū yarã profeta majãrẽ caroaro jĩcārõ tãni cū yaye quetire na quetibũju masĩõ joroque na caátinucũãna mu tuḡu yu joami. Cũ yarã caāna, cū yaye quetire caquetibũju āninucũrã tãmurĩã cabaipee, cū caátipeere na camasĩparome bairo ĩ, yu quetibũju rotijoami,” ñiwĩ ángel.

⁷ Tocārõã Jesũs puame atore bairo ĩ ocajowĩ: “Tũḡoreoya mujãã. ¡Petoaca ruḡaya mujãã tuḡu yu caatĩparo! Yoaro mee yu atĩḡu mujãã tuḡu. Bairi useanĩrĩ cū āmarõ ni ũcũ caroa queti yu caquetibũju jũḡoyeticũrĩjẽrẽ carii catũḡou. ¡Cariapea cabaipeere yu caquetibũjujũcũrĩjẽrẽ ati tutĩpu woaturiquere carii catũḡou useanĩrĩ cū āmarõ!” ĩ ocajowĩ Jesũs.

⁸ Bairi yua, Juan, atie cabaipeere yu majũpuã ñiñawũ. Nipetirije atie cū caĩrĩjẽrẽ yu majũpuã yu tũḡowũ. Bairo atiere tũḡo, ĩña, átiri bero tiere yure caĩñoatacu ángel ruḡori tuḡu yua yu etanumuwũ, qũĩroaḡu.

⁹ Bairo yu caáto ĩñarĩ, bairo ñiwĩ ángel: “Tame, tore bairo yure ápericõãña. Yu cūã muḡrẽã bairo caãcũ Dios yau cū paabojari majõcu yu ãniña. Tunu bairoa mu yarã aperã profeta majã Jesũs yaye queti cū caquetibũjujũcũrĩqũẽrẽ cajãnaenarẽ bairo yu cūã Dios paabojari majõcu yu ãniña. Nipetiro ati tuti woaturique caānierẽ carii catũḡousarãrẽã bairo caãcũ yu ãniña yu cūã. Bairi yure ĩroaeticõãña. Dios roquere tore bairo qũĩroaḡu,” ĩ quetibũjuwĩ ángel.

¹⁰ Bairo ñi quetibũju yaparori bero, ñinemowĩ tunu: “Atie caroa queti cabaipeere yasioropũ mu cũẽpã. Tie ati tutĩpu mu cawoaturijere yasioropũ mu cũẽpã. Nipetiro camasãrẽ na mu quetibũjunetowã tie queti yoaro mee cabaipeere. Merẽ cõñamajũcõãña ti tutĩpu caĩquetibũjuore bairo cabaipeetipara rũmũ yua.

¹¹ ¡Tame, merẽ cõñamajũcõãña! Bairi carõu carorije caãcu, carorijerea cū átĩacuáto. Carõu cañuetie majũrẽ caãcu cūã bairoa cū átĩacuáto. Apei caroa macããjẽrẽ caátĩāninucũũ roque nemojãñurõ caroare cū átĩnemoáto. Tunu bairoa, ‘Dios yau majũ yu āniḡu,’ caĩrĩcũ cūã tocānacã rũmua nemojãñurõ Dios cū caborore bairo cū átĩcõã ninucũãmarõ,” ñiwĩ ángel.

¹² Bairo ángel yu cū caĩquetibũju, Jesũs puame bairo ĩroyawĩ: “¡Tũḡoreoya mujãã! Yoaro mee yu atĩḡu mujãã tuḡu. Caroaro mujãã caátĩñajẽ wapa caroa mujãã yu cajoḡeere yu jeatĩmajũcõãḡu. Tocānacāpuḡreca caroa wāme o rori wāme mujãã caátajere ĩñacõñarĩ bero, yu cajoḡee wapare yu jeatĩmajũcõãḡu.

13 Yna, Alfa, bairi Omegare bairo caācū yu āniña. Caānijūgoripaɾua caānijūgoatācū carotimasī yu āniña. Tunu bairoa yna, yu āniña nipetiro ati ɱɱrecóo macāājē to petio joroque caátipaɱ,” i ocajowí Jesús ɱɱrecóopa.

14 Bairi ɱseanirī na āmarō noa ūna carorijere áperā caāna. Na jutiire coseweri ɱgueri mánarē bairo caāna carorije cawapa cūgoena ɱseanirī na āmarō. Na ūna roque yucɱ, Dios yaɱ catiricɱ macāājērē cabocamasīparā nigarāma. Tunu bairoa Dios ya macā cawāma macārē jāāmasīgarāma.

15 Aperā carorā catūgoñamasīēna roque ti macārē jāāmasīētīgarāma. Ti macā jūgoyerua tucōāgarāma. Carorije cūmuañe ūnierē, na rupaɱ caborore bairo caátiepairā, camasārē capajīāpairā, wericarārē caīroapairā, itopairiquere caborā ānirī tie jetore caātiāninucūpairā cūā ti macārē jāāmasīētīgarāma.

16 Bairo tunu yu tūgonemowū: “Yu, Jesús, mɱ tɱɱ cū yu joaɱɱ ángel yu yaɱre. Nipetirijere yu caquetibɱɱ rotijorijere ñubueri majā poarire na mɱ caquetibɱɱnetōɱparore bairo ĩ, cū yu joaɱɱ mɱ tɱɱ ángel yu yaɱre. Yna, David ānacū pārami caānitusaɱ yu āniña. Yna, cabusuatīpaɱ caāno ɱutioro caasiyaɱ, busuri ñocōrē bairo caācū yu āniña,” ĩwí Jesús.

17 Bairo cū caīrō bero, Espíritu Santo, bairi Corderore catāgoɱsarā Dios yarā cūā bairo ĩwā: “ĭTāmurī tiaya jāā tɱɱ!” ĩwā. Bairi aperā noa ūna atie cū caīrījērē cariape catāgorā, “ĭTāmurī tiaya jāā tɱɱ!” qūñna ɱɱjāā cūā. Neme jipiricareore bairo noa ūna ɱutioro Diore caborārē caroa caticōānajē majūrē na jogɱmi. Na carorije wapare na netōɱgɱmi. peeto ūno wapa jēnirīcārō mano na jogɱmi catirique majūrē.

18 Bairi ɱɱjāā, atie caroa queti cabaipēe ati tuti yu cawoaturijere caroaro majū tūgoɱsaya. Caroaro jīcārō tūni majū ása. Bairi ɱɱjāārē ñiña: Ni ūcū rīcaati ati tuti caīrō netōjāñurō ɱuipearo cū caquetibɱɱnetōata, Dios roro netōrō cū átigɱmi. Ati tutipɱ roro camasārē cū caátipeere caquetibɱɱero netōjāñurō nemorō roro cū átipacogɱmi.

19 Tunu bairoa ni ūcū ati tuti caquetibɱɱrije caroa queti cabaipēere peeto ūnorē boetiri cū cayasioata, yucɱ catirique macāājērē cajoricɱ rīcare cū ɱgarotietigɱmi. Tunu bairoa ati tutipɱ yu caquetibɱɱri macā Dios ya macā majū cūārē cū jāārotietigɱmi.

20 Bairi atie yu cawoaturijere cariapea yɱre caquetibɱɱ ɱɱame bairo ĩnemoñami: “Bairoa yu baigɱ. Yoaro mee yu atigɱ ɱɱjāā tɱɱ,” ĩñami.

Bairi yu ɱɱame cū ñiña Jesure: “Mɱ caīrōrē bairoa to baiáto. Yu Quetiupaɱ tāmuriā tiaya jāā tɱɱ,” cū ñiña.

21 Marī Quetiupaɱ Jesús caroa majūrē ɱɱjāā cū jonemoáto ɱɱjāā nipe-ti-rore. Bairoa to baiáto.